BULFINCH Mitolojisi

Thomas Bulfinch

Thomas Bulfinch

BULFINCH Mitolojisi

- Efsaneler Çağı
- Şövalyeler Çağı
- Charlemagne Efsaneleri

KABALCI

THOMAS BULFINCH

BULFINCH MİTOLOJİSİ

EFSANELER ÇAĞI
ŞÖVALYELER ÇAĞI
CHARLEMAGNE EFSANELERİ

KABALCI YAYINEVİ: 360
Antropoloji, Arkeoloji, Mitoloji Dizisi: 28

●

Amerikalı bankacı ve yazar Thomas Bulfinch (1796-1867), ABD'nin Massachusetts eyaletinin Newton kentinde 15 Temmuz 1796'da on bir çocuklu bir ailenin altıncı çocuğu olarak dünyaya geldi. Ünlü bir mimar olan babası, Thomas doğduğunda parasal çöküş yaşıyordu. Parasal sıkıntılara karşın, Thomas, saygın bir okul olan Boston Latin School'da ve Phillips Exeter Academy'de öğrenim görme olanağı buldu, sonra da Harvard Üniversitesi'ne girdi ve buradan 1814'te mezun oldu.

Elli yedi yaşındayken Bulfinch'in ilk yapıtı yayımlandı: *Hebrew Lyrical History* (*İbranilerin Lirik Tarihi*, 1853). Onu, Yunan ve Roma mitlerini herkesçe anlaşılır ve akıcı bir dille yorumladığı *The Age of Fable* (*Efsaneler Çağı*, 1855) izledi. Ondan sonraki derlemesi ise *The Age of Chivalry* (*Şövalyeler Çağı*, 1858) oldu.

1863'te *Legends of Charlemagne* (*Charlemagne Efsaneleri*) yayımlandı. Bu üç derleme, *Bulfinch's Mythology* (*Bulfinch Mitolojisi*) başlığı altında ilk kez 1881'de toplu olarak yayımlandı ve ondan sonra büyük bir başarıya ulaşarak düzinelerce yeni basımı yapıldı.

Bulfinch'in diğer yapıtları arasında *The Boy Inventor* (*Mucit Oğlan*, 1860), *Shakespeare Adapted for Reading Classes* (*Okuma sınıfları İçin Shakespeare Uyarlaması*, 1865), *Oregon and Eldorado or Romance of the Rivers* (*Oregon ve Eldorado ya da Irmakların Destanı*, 1866) sayılabilir. Thomas Bulfinch, 27 Mayıs 1867'de Boston'da (Massachusetts) öldü.

●

Thomas Bulfinch
Bulfinch's Mythology
The Age of Fable, The Age of Chivalry, Legends of Charlamagne

Bulfinch Mitolojisi
Efsaneler Çağı, Şövalyeler Çağı, Charlemagne Efsaneleri
© Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2003

Birinci Basım: Ağustos 2011

Kapak Düzeni: Gökçen Yanlı
Yayına Hazırlayan: Bülent Öztürk
Yayın Yönetmeni: Şükrü Alpagut

KABALCI YAYINEVİ
Gülbahar Mah. Cemal Sahir Sok. Çelik İş Merkezi
No: 16 D Blok Mecidiyeköy-Şişli 34387 İstanbul
Tel.: (0212) 347 5451 Faks: (0212) 347 5464
yayinevi@kabalci.com.tr www.kabalciyayinevi.com
internetten satış: www.kabalci.com.tr

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Bulfinch, Thomas
Bulfinch Mitolojisi – Efsaneler Çağı, Şövalyeler Çağı, Charlemagne Efsaneleri

1. Tarih 2. Mitoloji 3. Edebiyat

ISBN 978-975-997-180-9

Baskı: Fabrika Basım (0212) 294 3800
Cendere Cad. No: 11 Kağıthane-İstanbul

BULFINCH MİTOLOJİSİ

THOMAS BULFINCH

EFSANELER ÇAĞI
ŞÖVALYELER ÇAĞI
CHARLEMAGNE EFSANELERİ

Çevirenler:
Esin Özer
Berk Özcangiller

KABALCI YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ 11

YAZARIN ÖNSÖZÜ 13

EFSANELER ÇAĞI
TANRILARIN VE KAHRAMANLARIN ÖYKÜLERİ 19

BÖLÜM I
GİRİŞ 21

BÖLÜM II
PROMETHEUS İLE PANDORA 31

BÖLÜM III
APOLLO İLE DAPHNE – PYRAMUS İLE THISBE 37

BÖLÜM IV
IUNO İLE RAKİPLERİ, IO VE CALLISTO –
DIANA İLE ACTAEON – LATONA İLE KÖYLÜLER 45

BÖLÜM V
PHAETON 56

BÖLÜM VI
MIDAS – BAUCIS VE PHILEMON 62

BÖLÜM VII
PROSERPINA–GLAUCUS İLE SCYLLA 68

BÖLÜM VIII
PYGMALION–DRYOPE–VENUS İLE ADONIS–
APOLLO İLE HYACINTHUS 79

BÖLÜM IX
CEYX İLE HALCYONE: YA DA HALCYONE KUŞLARI 86

BÖLÜM X
VERTUMNUS İLE POMONA 92

BÖLÜM XI
CUPIDO VE PSYCHE 96

BÖLÜM XII
CADMUS–MYRMIDONLAR 106

BÖLÜM XIII
NISUS İLE SCYLLA-ECHO İLE NARCISSUS-
CLYTIE-HERO İLE LEANDER 112

BÖLÜM XIV
MINERVA-NIOBE 121

BÖLÜM XV
GRAEAE YA DA AK SAÇLI BAKİRELER-
PERSEUS-MEDUSA-ATLAS-ANDROMEDA 131

BÖLÜM XVI
CANAVARLAR / DEVLER, SPHINX, PEGASUS VE CHIMAERA,
CENTAURUS'LAR, GRIFFON VE PİGMELER 137

BÖLÜM XVII
ALTIN POST–MEDEA 146

BÖLÜM XVIII
MELEAGER İLE ATALANTA 155

BÖLÜM XIX
HERCULES–HEBE İLE GANYMEDES 160

BÖLÜM XX
THESEUS–DAEDALUS–CASTOR İLE POLLUX 167

BÖLÜM XXI
BACCHUS–ARIADNE 177

BÖLÜM XXII
KIR TANRILARI–ERISICHTON–RHOECUS-
SU TANRILARI-CAMENA'LAR–RÜZGÂRLAR 182

BÖLÜM XXIII
ACHELOUS İLE HERCULES–ADMETUS İLE ALCESTIS–
ANTIGONE–PENELOPE 192

BÖLÜM XXIV
ORPHEUS İLE EURYDICE–ARISTAEUS–AMPHION–LINUS
TMAMYRIS–MARSYAS–MELAMPUS–MUSAEUS 200

BÖLÜM XXV
ARION–IBYCUS–SIMONIDES–SAPPHO 210

BÖLÜM XXVI
ENDYMION–ORION–AURORA İLE TITHONUS–
ACIS İLE GALATEA 218

BÖLÜM XXVII
TROIA SAVAŞI 225

BÖLÜM XXVIII
TROIA'NIN DÜŞÜŞÜ–YUNANLARIN DÖNÜŞÜ–
ORESTES İLE ELECTRA 238

BÖLÜM XXIX
ULYSSES'İN MACERALARI – LOTOSYİYENLER – CYCLOPS'LAR –
CIRCE – SİRENLER – SCYLLA VE CHARYBDİS – CALYPSO 248

BÖLÜM XXX
PHAIAKLAR – TALİPLERİN AKIBETİ 257

BÖLÜM XXXI
AENEAS'İN SERÜVENLERİ – HARPYA'LAR – 266

BÖLÜM XXXII
YERALTI DİYARI–SIBYLLA 273

BÖLÜM XXXIII
AENEAS İTALYA'DA – CAMILLA – EVANDRUS–NISUS İLE
EURYALUS–MEZENTIUS–TURNUS 282

BÖLÜM XXXIV
PYTHAGORAS–MISIR TANRILARI–KEHÂNET MERKEZLERİ 292

BÖLÜM XXXV
MİTOLOJİNİN DOĞUŞU – TANRI VE TANRIÇA HEYKELLERİ –
MİTOLOJİ ŞAİRLERİ 304

BÖLÜM XXXVI
MODERN CANAVARLAR–ANKA KUŞU–
BASİLİSK–TEKBOYNUZ–SEMENDER 314

BÖLÜM XXXVII
DOĞU MİTOLOJİSİ–ZERDÜŞT–HİNDU MİTOLOJİSİ–
KASTLAR–BUDA–DALAI LAMA–KEŞİŞ YOHANNES 321

BÖLÜM XXXVIII
KUZEY MİTOLOJİSİ–VALHALLA–VALKYRIE 330

BÖLÜM XXXIX
THOR'UN JOTUNHEIM ZİYARETİ 337

BÖLÜM XL
BALDER'İN ÖLÜMÜ – ELFLER – RÜNİK HARFLER – SKALDLAR – İZLANDA – GERMEN MİTOLOJİSİ – NIBELUNGENLIED 342

BÖLÜM XLI
DRUID'LER – IONA 355

KRAL ARTHUR VE ŞÖVALYELERİ 363

BÖLÜM I
GİRİŞ 365

BÖLÜM II
İNGİLTERE'NİN MİTOLOJİK HİKÂYESİ 375

BÖLÜM III
MERLİN 385

BÖLÜM IV
ARTHUR 390

BÖLÜM V
ARTHUR (devamı) 399

BÖLÜM VI
SÖR GAWAIN 409

BÖLÜM VII
CARADOC BRIEFBRAS YA DA ÇOLAK CARADOC 413

BÖLÜM VIII
GÖLLÜ LANCELOT 419

BÖLÜM IX
ARABA SERÜVENİ 430

BÖLÜM X
SHALOTT'UN LEYDİSİ 435

BÖLÜM XI
KRALİÇE GUINEVERE'İN HAYATI TEHLİKEDE 439

BÖLÜM XII
TRISTAN VE ISOLDE 443

BÖLÜM XIII
TRISTAN VE ISOLDE (devamı) 451

BÖLÜM XIV
SÖR TRISTAN'IN SÖR LANCELOT İLE MÜCADELESİ 457

BÖLÜM XV
YUVARLAK MASA 460

BÖLÜM XVI
SÖR PALAMADES 465

BÖLÜM XVII
SÖR TRISTAN 468

BÖLÜM XVIII
PERCEVAL 471

BÖLÜM XIX
SANGREAL YA DA KUTSAL KÂSE 477

BÖLÜM XX
KUTSAL KÂSE (devamı) 482

BÖLÜM XXI
KUTSAL KÂSE (devamı) 487

BÖLÜM XXII
SÖR AGRIVAIN'IN İHANETİ 495

BÖLÜM XXIII
ARTHUR'UN ÖLÜM'Ü 502

MABINOGION 513

GİRİŞ 515

BÖLÜM I
BRITONLAR 518

BÖLÜM II
PINARDAKİ KADIN 523

BÖLÜM III
PINARDAKİ KADIN (devamı) 527

BÖLÜM IV
PINARDAKİ KADIN (devamı) 533

BÖLÜM V
ERBIN'IN OĞLU GERAINT 539

BÖLÜM VI
ERBIN'İN OĞLU GERAINT (devamı) 547

BÖLÜM VII
ERBIN'İN OĞLU GERAINT (devamı) 553

BÖLÜM VIII
DYVED PRENSİ PWYLL 561

BÖLÜM IX
LLYR'İN KIZI BRANWEN 566

BÖLÜM X
MANAWYDDAN 573

BÖLÜM XI
KILWICH İLE OLWEN 582

BÖLÜM XII
KILWICH VE OLWEN (devamı) 591

BÖLÜM XIII
TALIESIN 596

İNGİLİZ SOYUNUN KAHRAMANLIK MİTLERİ 603

BEOWULF 605

CHARLEMAGNE EFSANELERİ 615

GİRİŞ 617

YOLDAŞLAR YA DA PALADİNLER 624

DEYİMLEŞMİŞ İFADELER 790

SÖZLÜKÇE 793

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Mitoloji, yeryüzünü, evreni ve evren karşısında insanın kavrayamadığı doğa olaylarını anlamaya çalışan ilkel insanın düş gücünün ürünüdür. Mitolojik düşünce ise mantık öncesi düşünüş biçimidir ve gizemci bir bakıştır. Bir mitin içindeki tüm olup-bitenlerin, nedenlerinin ve gerekliliğinin günümüz bilimsel düşünce yapısı ve fiziksel dünya bilincimizle kavranması olası değildir.

Ancak şu da bir gerçektir ki büyüsel örtülere bürünmüş bir mitolojik öykünün bile insanlık tarihinde bir gerçekliği vardır. İnsanın ilk çığlığı, korkusu, türküsü dillenmiş, söze dökülmüş, taşa kazılmış, şiire taşınmış, ama en önemlisi tüm bunlar insanlığın genlerine, bilinçaltına yerleşmiştir.

Mitolojinin bu masalımsı halinden ötürü onu küçümseyen ve faydalı bir bilgi olarak görmeyen düşünüşe karşı Amerikalı yazar Thomas Bulfinch'in (15 Temmuz 1796 - 27 Mayıs 1867) hazırlamış olduğu bir eserdir bu çalışma. Bulfinch'e göre mitoloji iyi bir şekilde bilinmeden ne günümüz yazarlarını ne klasikleşmiş yapıtları ne de modern edebiyatı anlayabiliriz. Örneğin, Shakespeare'in eserlerindeki mitolojik kahramanlara ya da olaylara yapılan göndermelerin anlaşılamayacağını ileri sürer. Bu nedenle de mitolojik hikâyeleri hemen hemen herkesin okuyabileceği bir dille kaleme almıştır bu yapıtında. Sadece bilimsel bilginin "faydalı" olduğu şeklindeki baskın görüşün artarak egemen olduğu bir dönemde, deneysel yöntemden yararlanarak mitoloji ile modern edebiyatı birleştirmiştir. Antik Çağ yazarlarından aktardığı örnekleri düzyazı şeklinde, modern edebiyattan alarak örtüştürdüğü örnekleri ise birebir çevirileriyle kullanmıştır. Biz de yazarın bu hassasiyetini göz önünde tutarak sizlere onun eserini, kendi düzenlediği biçimde sunmayı uygun gördük. Borges'nin dediği gibi... Bir ağacın, bir yıldızın ya da bir kayanın canlı bir varlığı simgeledikleri gibi, Antik Çağ şiiri de düzyazı demekti. Modern edebiyatta ise bunlar birbirinden ayrılmış disiplinlerdir artık.

Ülkemizde bugün herhangi bir okumuşa "mitoloji"yi sorduğumuzda, Helen ve Roma Mitolojileri aklına gelecektir. Kültürümüzün ve edebiyatımızın beslendiği Fars-İslam, Ural-Altay, Ortadoğu ve Doğu Mitolojisi ilk akla gelenlerden olmayacaktır. Bir Amerikalı olan Bulfinch hazırlamış olduğu bu eserde Hellen ve Roma mitolojilerinin yanı sıra kendi edebiyatlarına yansımış birçok göndermelerin kaynağı olan Büyük Britanya, Kıta Avrupası ve Kuzey Avrupa mitolojilerine de uzun uzun yer vermiştir. Böylece hem klasik mitolojiyi, antik yazarlardan yaptığı kendi çevirilerinden ve kendi

dilinden, döneminin gençlerine öğretmiş hem de bu sayede sözkonusu gençleri modern edebiyata yönlendirmiştir.

Marie Cleary, *Efsaneler Çağı*'nı, Klasik Mitoloji'yi genç nesle aktarmadaki başarısıyla türünün ve döneminin ilk örneği olarak saymaktadır (*Miscuit utile dulci: Bulfinch's Mythology as a pedagogical prototype, Classical World* 78.6 (1985), 591-596) ve Bulfinch'in, önsözünde belirttiği "bilgi mutluluk getirdiği takdirde 'faydalı'dır" şeklindeki düşüncesine, Horatius'un "omne tulit punctum qui miscuit utile dulci (Faydalı olanla hoş olanı harmanlayan, oyun tamamını almış olur)" prensibini temel almış olduğuna dikkat çekmektedir.

Bulfinch Mitolojisi, yazarın farklı dönemlerde ele aldığı üç çalışmasının bir derlemesidir: Bunlardan, *Efsaneler Çağı* 1855; *Şövalyeler Çağı* 1858; *Charlemagne Efsaneleri ya da Ortaçağ Romansları* ise 1863 yıllarında ilk baskılarını yapmıştır.

Bu derlemeyi oluşturan bu üç kitap beş bölüm halinde sunulmaktadır: *Efsaneler Çağı ya da Tanrıların ve Kahramanların Öyküleri* (The Age of Fable, or Stories of Gods and Heroes); *Şövalyeler Çağı ya da Kral Arthur ve Şövalyeleri* (The Age of Chivalry, or Legends of King Arthur); *Mabinogion* (The Mabinogeon); *İngiliz Soyunun Kahramanlık Mitleri* (Hero Myths of the British Race); *Charlemagne Efsaneleri ya da Ortaçağ Romansları* (Legends of Charlemagne, or Romance of the Middle Ages).

Eserin Türkçe çevirisi yapılırken, mitolojide adı geçen Eski Yunanca ve Latince yer ve kişi adları, mümkün olduğunca yazarın metnine sadık kalınarak Latince şekillerinde verilmeye çalışılmıştır. Bulfinch bu eseri esas olarak Amerikan ve İngiliz halkına yönelik yazdığı için, onların kültüründe yer etmiş ama Türk okuyucusunun anlamakta güçlük çekebileceği ve yabancı gelebilecek bazı noktalarla ilgili editör ve çevirmen açıklamalarını gerekli gördüğümüz yerlere eklemeyi de uygun bulduk.

Yaklaşık 150 yıl önce yazılmış, Amerika ve Avrupa ülkelerinde klasikler arasına girmiş ve defalarca baskısı yapılmış bu eser, Türk okuyucusuna ilk kez elinizdeki bu çeviri eserle sunulmaktadır. Bugüne kadar Türk bilim insanları ya da aydınları tarafından yazılan ya da diğer dillerden Türkçeye çevirilen mitoloji kitapları/sözlükleri arasında, mitoloji ve mitolojik tarihin anlaşılmasında son derece "faydalı" ve önemli bir yere sahip olacağını düşündüğümüz eserin, son kısmına eklenen sözlükçe ile birlikte, yazarın da belirttiği gibi, oturma odanızın ya da kütüphanenizin en temel eserleri ve en önemli sözlükleri arasına gireceği ve büyük bir boşluğu dolduracağı inancındayız.

Bülent Öztürk
İstanbul, 2011

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Sadece servetimizi çoğaltmaya ya da toplumdaki konumumuzu yükseltmeye yardımcı olan bilginin fayda sağladığı fikri hakimse Mitoloji bu tanımlamada yararlı bir bilgi olarak yerini alamaz. Ancak bizi daha iyi ve mutlu kılan şey yararlı addedilirse Mitoloji de faydalı bilgiyi olarak yerini alacaktır. Zira Mitoloji edebiyatın en büyük yardımcısıdır ve edebiyat, erdemin en değerli müttefiklerinden birisi olmasının yanı sıra mutluluğu da en çok destekleyen etkenlerden biridir.

Mitolojiye dair bir bilgi olmadan kendi dilimizdeki incelikle kaleme alınmış eserlerin pek çoğu anlaşılamaz ve kıymeti takdir edilemez. Byron Roma'yı "Ulusların Niobesi" olarak adlandırdığında ya da Venedik'ten "Okyanustan çıkan capcanlı bir Deniz-Kybelesi gibi görünüyor" diye bahsettiğinde, konumuzla benzer bir şeyi dile getiriyordu. Bu örnekler kalemin sağlayabileceğinden çok daha canlı ve çarpıcı oluyor ancak mitolojiden bihaber okuyucular için etkisiz kalıyor. Benzer imalar Milton'da da bolca bulunmaktadır. *Comus* adlı kısa şiiri bu tip otuzdan fazla imayı ve *Isa'nın, Doğduğu Sabah* adlı methiyesi de bunun yarısı kadar göndermeyi içerir. *Kayıp Cennet* adlı eseri boyunca bu imalardan bolca dağıtılmıştır. Kesinlikle cahil kimselerden sıklıkla Milton'dan zevk alamadıklarını duymamızın bir nedeni de kesinlikle budur. Ancak daha sağlam olan edinimlerine bu küçük ciltten kolayca öğrenebilecekleri bir şeyler ekleyecek olurlarsa, Milton'ın kendilerine "kulak tırmalayıcı ve ters" gelen pek çok şiirini "Apollo'nun lavtasından çıkan ses gibi" müzikal bulacaklardır. Spenser'dan Longfellow'a kadar, yirmibeşten fazla şairden kullandığımız alıntılar mitolojiden örnek alma alışkanlığının ne kadar yaygın olduğunu gösterecektir.

Nesir yazarları da aynı zarif ve imalı örnekleme kaynağından yararlanırlar. Bir kimsenin *Edinburgh* ya da *Quarterly Review*'un sayılarını gözden geçirirken örneklemelerle karşılaşmaması gibi bir şey pek olmaz. Macaulay'in Milton hakkındaki makalesinde bu tip yirmi adet örnek vardır.

Ancak Yunan ve Roma dilleri aracılığıyla onu öğrenmeyen birine mitoloji nasıl öğretilebilir? Kendini sahte mucizeler ve eskimiş inançlarla ilişkili bir çalışmaya adamak günümüzün pratik değer anlayışı içerisinde genel okuyucu kitlesinden beklenemez. Gençlerin zamanı üzerinde bile olguların ve şeylerin bilimleri tarafından o kadar çok hak talep ediliyor ki, salt imgelem üzerine yapılan geleneksel tarzda bilimsel bir incelemeye çok az zaman ayrılabilir.

Ancak bu konuyla ilgili gerekli bilgi modern dillere çevrilmiş antik şairleri okuyarak elde edilemez mi? Yanıtlıyoruz, bu alan bir hazırlık kursu için oldukça kapsamlı ve bizzat bu çevirilerinin anlaşılması bile konu hakkında bir miktar ön bilgi gerektiriyor. Bu dediklerimizden şüphe duyan biri açıp *Aeneas Destanı*'nın ilk sayfasını okusun ve ardından ön bilgi sahibi olmadan "Iuno'nun öfkesi", "Parkalar'ın hükmü", "Paris'in kararı" ve "Ganymedes'in şeref payeleri"nden ne anlayabildiğine bir baksın.

Bu sorulara verilecek cevapların dipnotlarda ya da Klasik Sözlük'e yapılan bir göndermede bulunabileceğini mi söyleyeceksiniz? Tekrar yanıtlıyoruz, bir kişinin okumasını her iki şekilde de bölmesi, pek çok okuyucunun göndermeye bakmaktansa o anıştırmayı anlamadan geçmeyi tercih etmesine sebep olacak kadar can sıkıcıdır. Dahası, bu gibi kaynaklar bize sadece, asıl öykünün büyüleyiciliğinden uzak, kuru bilgileri sunar; üstelik manzum bir eserin elinden şiirselliği alındığında bir söylence ne ifade eder ki? Kitabımızın bir bölümünü dolduran Ceyx ve Halcyone'nin öyküsü en iyi Klasik Sözlük'te (Smith'inki) bile sekiz satır tutar.

Çalışmamız bu sorunu, mitolojik öyküleri bir eğlence kaynağına dönüştürerek anlatmakla çözmeyi hedeflemektedir. Bu öyküleri antik yazarlara dayanarak doğru bir biçimde anlatmaya gayret gösterdik, böylece onlardan bahsedildiğinde okuyucu göndermeyi tanımakta güçlük çekmeyecektir. Bu şekilde mitolojiyi bir çalışma olarak değil, çalışmadan sonra rahatlama sağlayacak şekilde öğretiyor olmamızın yanı sıra, eserimize bir öykü kitabı havası vererek eğitimin önemli bir dalının bilgisini sunacağımızı umuyoruz. Son kısımdaki Sözlükçe, çalışmaya, referans kitabı olma özelliğini kazandırarak onu oturma odasının Klasik Sözlüğü konumuna getirecektir.

"Tanrıların ve Kahramanların Öyküleri"ndeki klasik efsanelerin çoğu Ovidius ve Vergilius'un eserlerinden alınmıştır. Bu öyküler kelimesi kelimesine çevrilmemiştir; çünkü yazarın kanaatince, şiir, kelimesi kelimesine düzyazıya çevrildiğinde, okumadaki çekiciliğini kaybeder. Ayrıca bu öyküler dize halinde de yazılmamıştır, zira yine yazarın inancına göre kafiyeli ve ölçülü yazma kaygısıyla metne sadık kalarak çeviri yapmak mümkün değildir. Fikirlerde yatan ve dilin kendisinden ayrılabilen şiirsellik olabildiğince korunarak, bu değiştirilmiş biçime uygun olmayan ayrıntılar kaldırılmış, öykülerin düzyazı biçiminde anlatılmasına gayret edilmiştir.

Kuzey mitolojisine ait öyküler Mallet'in *Kuzeyin Antikçağı*'ndan biraz kısaltılarak alındı. Doğu ve Mısır mitolojisiyle birlikte bu bölümler klasik efsanelerle genellikle aynı ciltte sunulmasalar da, konuyu tamamlamak için gerekli görüldüler.

Bu, şekilde serbestçe ortaya koyulan şiirsel alıntıların birkaç değerli amaca hizmet etmesi amaçlanmıştır. Bunlar, her bir öykünün en başta gelen olayını zihinlere

kazımaya yönelik olacak, özel adları doğru telaffuz etme becerisini kazanmaya yardım edecek ve birçok değerli şiirle hafızayı zenginleştireceklerdir. Bu şiirlerin bazıları okumalarda ve sohbetlerde sıklıkla alıntı yapılan ve üstü kapalı olarak sözü edilen şiirlerdir.

Mitolojiyi edebiyatla birleştirerek kendi çerçevemizde ortaya koyduktan sonra, seçkin edebiyat okuyucularının muhtemelen arzu edecekleri hiçbir öyküyü ihmal etmemeye özen gösterdik. Masum beğeniler, ahlak ve adaba aykırı öyküler ve bu öykülerden parçalar kullanılmadı. Ancak zaten, bu tür öykülere genelde pek sık atıfta bulunulmaz; arada bir bulunulsa bile, İngiliz okuyucuların onlar hakkındaki bilgisizliklerini itiraf etmekle küçük düşeceklerini düşünmemeleri gerekir.

Bizim bu çalışmamız konu hakkında bilgisi olanlar, teologlar, felsefeciler için değil; yerel konuşmacılar, öğretim görevlileri, denemeciler ve şairler tarafından sıkça yapılan ve kibar sohbetlerde ortaya koyulan alıntıları anlama niyeti taşıyan her iki cinsiyetten İngiliz edebiyatı okuyucusu içindir.

"Tanrıların ve Kahramanların Öyküleri"nde derleyici, pagan mitolojisinin öykülerini modern beğeniye uyarlanmış şekilde sunarak İngiliz okuyucusuna Klasik Dönem'i öğrenme hazzını yaşatmaya gayret etmiştir. "Kral Arthur ve Şövalyeleri"nde ve "Mabinogion"da ikinci "Efsaneler Çağı"nın, yani Modern Avrupa devletlerinden birkaçının çöküşüne tanık olan çağın öykülerini aynı tarzda işleme girişiminde bulunulmuştur.

Atalarımızın hayal gücüne yüzyıllardır benzeri görülmemiş biçimde hâkim olan bir edebiyatın bu şekilde sunulmasının, okuyucuya sağlayabileceği eğlenceye ek olarak yararsız olmayacağına inanılmaktadır. Doğruluklarına güvenilmese de bu öyküler davranış biçimlerinin bir resmi olarak itibar edilebilirdir. Üstelik bir çağın davranış ve düşünme biçimlerinin o dönemin genellikle hiçbir sonuca götürmeyen çatışmalarından daha önemli bir yer işgal ettiği düşünülür. Bunun yanı sıra, aşk öykülerinin edebiyatı, şiirsel malzeme açısından modern şairlerin sıkça başvurdukları bir hazine odasıdır. Dante ve Ariosto gibi İtalyan, Spenser, Scott, Tennyson gibi İngiliz ve bizim Longfellow ve Lowell gibi şairlerimiz buna örnektirler.

Bu efsaneler birbirleriyle oldukça ilişkilidirler; Arthur, Lancelot ve onların akranlarıyla özdeşleşmiş bir karakter grubuna öylesine tutarlı biçimde uyarlanmışlar, hayalgücünün ve keşfin ateşleri sayesinde öylesine alevlendirilmişlerdir ki, şairlerin maksatlarına Yunan ve Roma mitolojisinin efsaneleri kadar iyi uyarlanmış görünürler. Hem her iyi eğitim görmüş gençten Altın Post'un öyküsünü bilmesi isteniyorsa, Kutsal Kâse arayışının öyküsü neden daha az bilinmeye layık olsun? Ya da eğer Achilles'in

kalkanına yapılan anıştırma anlaşılmadan geçilemiyorsa, neden Arthur'un ünlü kılıcı Ekskalibur atlansın?

"Arthur göğün ışığını yeniden kazandırmak için
Olağanüstü kılıcını gelecek savaş için sallar,
Ülkesinin şanını kutup yıldızının üzerine taşır"[1]

Konumuzun başka bir güzel tarafı da, kökenlerimizin zihinlerimizdeki imgesini beslemeye yönelik olmasıdır. Sömürgeleştirme döneminden bu yana atalarımızın ülkesine ait, gurur verici başarı ve anılarda bizim de payımız olduğunu söylemeye şüphesiz hakkımız vardır. Bu kaynaktan doğan çağrışımlar iyi etkiler bırakma açısından verimli olmalıdır; hiç de önemsiz sayılamayacak bir etki Amerikalı bir turistin İngiltere'yi ziyaret edip ünlü mahallelerden herhangi birine ayak bastığında aldığı katlanmış zevktir.

Charlemagne'ın ve akranlarının efsaneleri konuyu tamamlamak açısından gereklidir.

Karanlık zihinlerin Batı Avrupa'yı sardığı bir çağda, İtalya'da parlak bir yazarlar topluluğu doğdu. Bu yazarlardan Pulci (doğumu 1432), Boiardo (1434), Ariosto (1474) konularını, yıllar boyunca ozanların şarkılarıyla aktarılan romantik öykülerden ve keşiş tarihçilerin efsanelerinden aldılar. Şairler bu efsaneleri bir düzen içinde dizdiler, hayal ürünü süslemelerle donattılar, kendi yaratıcılıklarından yararlanarak genişlettiler ve ölümsüzlükle damgaladılar. Medeniyet sürüp gittikçe bu yapıtların, insan dehasının en sevilen yaratıları arasındaki yerlerini koruyacakları şüphesiz ki iddia edilebilir.

"Tanrıların ve Kahramanların Öyküleri"nde, "Kral Arthur ve Şövalyeleri"nde ve "Mabinogion"daki amaç, okumalarda ve sohbetlerde yer alan anıştırmaları anlaşılır kılmakla Klasik ve Ortaçağ edebiyatında geçen efsaneleri modern okuyucuya aktarmak olmuştur. "Charlemagne Efsaneleri" de aynı planı yerine getirme amacını taşımaktadır. Çalışmanın ilk kısımları gibi, bu kısımları da sadece bir eğlence olmaktan daha yüce bir gaye edinmiştir. İtalya'nın büyük şairlerinin yapıtlarının konularını okuyucularına tanıtarak yararlı olmak iddiasındadır. İyi eğitim almış her gençten bu konular hakkında biraz bilgi sahibi olması beklenir.

Bu aşk öykülerini okurken, ilksel yaratıların birbirini izleyen yazar kuşakları tarafından nasıl tekrar tekrar kullanıldığını gözlemeden edemeyiz. Ulysses'in (Odysseus)

[1] Wordsworth.

Siren'i Orlando'nun Siren'inin ilk örneğidir ve Circe karakteri Alcina'da tekrar ortaya çıkar. Aşk ve Nefret Pınarları'nın öyküsü Cupido ve Psykhe'nin öyküsüne dayandırılabilir ve Tristan ile Isolde'nin öyküsünde görülen iksir ile Shakespeare'in "Bir Yaz Gecesi"ndeki iksir yerine geçen çiçek benzer etkiler yaratabilir. Bunların dışında okuyucuların bizim yardımımız olmadan fark edecekleri pek çok benzer örnek vardır.

Bizim bu öyküleri elde ettiğimiz kaynaklar, ilk olarak yukarıda adı geçen İtalyan şairlerdir; ardından, Comte de Tressan'ın *Romans de Chevalerie*'si ve son olarak da popüler öykülerin bulunduğu Alman koleksiyonlarıdır. Bazı bölümler Leigh Hunt'ın İtalyan şairlerin çevirilerinden ödünç alınmıştır. Onun böylesine kusursuzca yapmış olduğu çevirileri tekrardan yapmak gereksiz görülmüştür; öte yandan bu öyküler bahsi geçen diziden eksiksiz olarak da çıkarılamazdı.

THOMAS BULFINCH

EFSANELER ÇAĞI

TANRILARIN VE KAHRAMANLARIN ÖYKÜLERİ

BÖLÜM I

GİRİŞ

Antik Yunan ve Roma dinleri zaman içerisinde etkilerini yitirmiştir. Bugün yaşayan insanlar arasında Olympus'un sözde tanrılarına inanan bir tek kişi bile bulunmamaktadır. Bu tanrılar artık teoloji değil, edebiyat ve kişisel ilgi alanlarına aittir. Bu alanlardaki yerlerini halen korumaktadırlar ve bundan böyle de korumaya devam edeceklerdir; çünkü eski çağların olduğu kadar modern çağların en seçkin şiirleri ve sanat eserleriyle öylesine yakın bir ilişki içindedirler ki, hafızalardan silinmeleri olanaksızdır.

Biz de onları konu alan ve Antik Çağ'dan günümüze kadar aktarılagelen öyküerle, çağımızın şairleri, denemecileri ve konuşma sanatında ustalaşmış kişilerin anıştırdığı öyküleri anlatmayı amaçlıyoruz. Böylece okurlarımız hayal gücünün bugüne dek yarattığı en büyüleyici öyküler eşliğinde hoşça vakit geçirirken, çağının seçkin edebiyatını anlayarak okumak isteyen herkes için vazgeçilmez nitelikte bilgiler edinecektir.

Bu öyküleri anlayabilmek için Yunanların zihnindeki evren yapısını bilmemiz gerekecektir. Romalılar ve onlar yoluyla diğer uluslar da dini inanışlarını ve bilimlerini Yunanlardan almıştır.

Yunanların inancına göre dünya yassı ve yuvarlak; ortasında kendi ülkeleri, merkezinde de ya tanrıların meskeni olan Olympus Dağı ya da kâhiniyle ünlü Delphoi şehri vardı.

Dünya denilen yuvarlak diskin üzerine batıdan doğuya kadar düz bir çizgi çekilmişti. Akdeniz[1] dedikleri *deniz* ve onun devamı niteliğindeki Euxine (Karadeniz) dünyayı iki eşit parçaya bölüyordu ve Yunanlar sadece bu iki denizin varlığından haberdardı.

Oceanus Nehri dünyanın etrafını dolanıyordu; nehir dünyanın batı yarısında güneyden kuzeye, doğu yarısında ise tersi yönde akardı. Akıntısı sürekli ve dengeliydi; fırtınalardan, kasırgalardan etkilenmezdi. Yeryüzündeki bütün akarsular ve Deniz, sularını buradan alırlardı.

---

[1] Akdeniz, İngilizcede "Mediterrenean Sea" olarak adlandırılmaktadır. Bu kelime Latince'de "orta" anlamına gelen *medius* ve toprak anlamına gelen *terra* kelimelerinin birleşmesinden oluşur –çn.

Yeryüzünün kuzey yarısında, yüksek dağların ardında, hiç bitmeyen bir mutluluk ve bahar havası içinde Hyperboreoi (Hyperboreliler) denilen bir ırkın yaşadığı sanılıyordu. İnanışa göre, Hellas (Yunanistan) halkını donduran acı kuzey rüzgârı bu dağlardaki mağaralardan doğardı. Hyperboreliler diyarına ne karadan ulaşılırdı ne denizden. Hastalık, ihtiyarlık, yorgunluk, savaş nedir bilmezlerdi. Moore'un bize hediye ettiği *Bir Hyperbore Şarkısı* şöyle başlar:

"Bir diyardan geliyorum parlaklığının derinliklerinde güneşin
Altın bahçelerin ışıldadığı
Uykularında sakinleştiği kuzey esintilerinin
Koca deniz kabuklarının kımıldamadığı."

Yeryüzünün güney yarısında, Oceanus nehri kıyısında Hyperboreliler kadar mesut, erdemli bir halk yaşardı. Tanrılar Aithiopes (Aithioplar) denilen bu insanları o kadar severdi ki zaman zaman Olympus'taki evlerini bırakıp kurban ve ziyafetlerini onlarla paylaşmaya giderlerdi.

Yeryüzünün batı ucunda, Oceanus nehri kıyısında Elysium adı verilen bir saadet diyarı vardı; tanrılar sevdikleri ölümlüleri, ölümü tatmadan ebedi saadete erebilsinler diye buraya gönderirlerdi. Bu topraklara "Talihli Topraklar" ve "Kutsanmışlar Adası" denirdi.

O halde, eski çağlarda Yunanların, kendi ülkelerinin güney ve kuzeyindeki halklar ile Akdeniz kıyılarına yakın halklar dışında gerçek insanlar hakkında pek bilgileri yoktu. Hayal güçleri Akdeniz'in batısına devler, canavarlar ve büyücü kadınları yerleştirmişti; tanrıların sevdiği, mutluluk ve uzun ömürle kutsanmış halkların da, pek de geniş olmadığını düşündükleri yuvarlak yeryüzü diski etrafında yaşadığını düşünüyorlardı.

Şafak, Güneş ve Ay'ın doğudaki Oceanus'tan doğduğuna, tanrılara ışık vererek havada yol aldığına inanırlardı. Büyük Ayı'yı oluşturanlar ile onun yanındakiler dışında, yıldızlar da Oceanus nehrinden doğuyor ve yine bu nehirde batıyordu. Burada güneş-tanrı kanatlı bir kayığa binerdi; kayık onu yeryüzünün kuzey yarısı çevresince taşıyıp doğduğu yere, yani doğuya geri getirirdi. Milton *Comus* adlı şiirinde bunu anıştırır:

"Şimdi günün yaldızlı arabası
Altın mili yavaşladı

Atlantik'in dik akıntısında
Ve tepedeki güneşin artan ışınları
Alt ederdi gölgeli kutbu,
Hızla diğer hedefine,
Doğudaki evine doğru yol alırdı."

Tanrıların evi Thessalia'daki Olympus dağının zirvesindeydi. Mevsimler diye adlandırılan tanrıçaların beklediği buluttan kapının açılmasına, tanrıların dünyaya inmelerine izin vermek ve dönüşlerinde onları içeri almak için izin verilirdi. Tanrıların her birinin kendi meskeni vardı, ama toplanmaya çağrıldıklarında asıl mekânları toprak, su ya da yeraltı olan tanrılar da dahil hepsi Iupiter'in sarayına gelirlerdi. Ayrıca tanrılar burada Olympus Kralı'nın sarayındaki büyük salonda her gün ambrosia ve nektar ziyafeti çekerlerdi. Ambrosia yiyip güzel tanrıça Hebe'nin dağıttığı nektardan içerler, yer gök meselelerinden konuşurlardı. Tanrılar nektarlarını kana kana içerken, müzik tanrısı Apollo lirinin ezgileriyle onları eğlendirir, Musalar da ona şarkılarıyla eşlik ederdi. Güneş batınca tanrılar uyumak için kendi evlerine çekilirlerdi.

Odysseia'nın aşağıdaki mısraları Homerus'un Olympus hakkındaki düşüncelerini göstermektedir:

"Demem o ki, Minerva, gökgözlü tanrıça,
Yükseldi şanlı tahtı Olympus'a
Tanrıların ölümsüzü, ki fırtınalar
Edemez rahatsız, ıslatamaz yağmur ya da kar, öyle sakin
Büyür ve saflığında günün, bulutsuzca parıldar
Oranın kutsal sakinleri neşe içindedir
Sonsuza dek." *Cowper.*

Tanrıçaların harmanilerini ve diğer kıyafetlerini Minerva ile Kharit'ler (Üç Güzeller) örerdi; daha sert olması gereken şeyler ise çeşitli metallerden yapılırdı. Vulcanus mimarlıkta, demir işlemede, silah ve araba yapımında ustaydı; Olympus'taki sanat eserleri de onun elinden çıkardı. Tanrıların evlerini pirinçten, ayakkabılarını altından yapmıştı. Bu ayakkabılar tanrıların havada ve suda yürüyebilmelerini, rüzgâr hızıyla, hatta düşünce hızıyla mekân değiştirebilmelerini sağlıyordu. Vulcanus tanrıların arabalarını havada ve suda dört nala çeken kutsal atlara pirinçten nallar yapardı. Yaptığı eşyalara kendi kendilerine hareket etme yetisi bahşedebiliyordu; öyle ki üç-ayaklı masa ve sandalyeler kutsal saraydan kendi kendilerine çıkıp geri dönebiliyordu. Hatta

kendine hizmet etmeleri için altından yaptığı hizmetçi kızlara akıl bile bahşetmiştir.

Iupiter ya da Iove'ye (Zeus[1]) tanrıların ve insanların babası dense bile o da yoktan var olmamıştır. Babası Saturnus (Cronus), annesi Rhea'dır (Ops). Saturnus ve Rhea Titan ırkına mensuplardır. Titanlar Chaos'tan türeyen Yer ile Gök'ün çocuklarıdır. Bir sonraki bölümde Chaos hakkında daha fazla bilgi bulabilirsiniz.

Başka bir kozmogoniye, yani evrenin yaratılış açıklamasına göre ilk varlıklar Yer, Erebos ve Aşk idi. Aşk (Eros) Gece'nin Chaos üzerinde süzülen yumurtasından çıkmış: Okları ve meşalesiyle dokunarak varlıklara can vermiş, yaşamı ve hazzı yaratmıştı.

Saturnus ile Rhea'dan başka Titanlar da vardı. Eril olanların adları Oceanus, Hyperion, Iapetos ve Ophion, dişi olanların adları Themis, Mnemosyne ve Eurynome'ydi. Büyük tanrılar denilen bu tanrıların egemenlikleri daha sonra diğerlerine aktarılmıştır. Saturnus yerini Iupiter'e, Oceanus Neptunus'a, Hyperion Apollo'ya bırakmıştır. Hyperion Güneş, Ay ve Şafak'ın babasıydı. Bu nedenle asıl güneş-tanrı odur; o da sonradan vârisi Apollo'ya bahşedilen ihtişam ve yakışıklılıkla resmedilir.

"Hyperion'un bukleleri, ki Iovis'in cephesidir kendileri."

Shakespeare

Saturnus ile Rhea tarafından tahtlarından indirilene dek Olympus'a Ophion ile Eurynome hükmetti. Milton *Kaybedilmiş Cennet*'te onlardan söz eder. İnsanların Hıristiyanlık'tan önce de günaha davetten ve insanın baştan çıkmasından haberdar olabileceklerini söyler.

"Ve anlattı Ophion denilen yılanın,
Yüce Olympus'u ilk yönetenlerden olduğunu
Euronyme'yle birlikte (ve gizliden Havva'ya sokulduğunu belki de)
Ve sonra da Saturnus'a kapıldıklarını."

Saturnus hakkında anlatılanlar pek tutarlı değildir; çünkü bir yandan hüküm sürdüğü devirden saflık ve masumiyetin altın çağı olarak söz edilirken, diğer yandan Saturnus'un kendi çocuklarını yiyen bir canavar olduğu söylenir.[2] Ancak Iupiter kaderinden kaçmayı başarıp yetişkin olduğunda Metis (Sağduyu) ile evlenir; Metis

---

[1] Parantez içindeki adlar Yunan, diğerleri ise Roma ya da Latin adlarıdır.

[2] Bu tutarsızlık Roma tanrısı Saturnus ile Yunan tanrısı Cronus'u (Zaman) bir tutmaktan kaynaklanmaktadır. Başlangıcı olan her şeyin sonunu getiren Cronus'un (Zaman) kendi çocuklarını yediği söylenebilir.

Saturnus'a bir iksir içirir ve çocuklarını kusmasını sağlar. Iupiter, kardeşleriyle birleşip babaları Saturnus'a ve kardeşleri olan Titanlara isyan edip onları ağır bir yenilgiye uğratır, bazılarını Tartarus'a hapseder, geri kalanlara da türlü cezalar verir. Atlas'a göğü omzunda taşıma cezası verilir.

Saturnus'un tahttan inmesi üzerine Iupiter egemenlik alanlarını kardeşleri Neptunus (Poseidon) ve Pluto (Dis) ile paylaştı. Iupiter'in payına gökler, Neptunus'un payına okyanus, Pluto'nun payına da ölüler âlemi düştü. Yer ve Olympus ortak mülkiyetti. Iupiter tanrılar ve insanların kralıydı. Yıldırımları silah olarak kullanır, Vulcanus'un onun için dövdüğü Aegis adlı kalkanı yanında taşırdı. Kartal en sevdiği kuştu ve onun yıldırımlarını taşırdı.

Iuno (Hera) Iupiter'in karısı, tanrıların da kraliçesiydi. Gökkuşağı tanrıçası Iris yardımcısı ve habercisiydi. Kuşlar içinde en çok tavus kuşunu severdi.

Göklerin zanaatkârı Vulcanus (Hephaestus) Iupiter ile Iuno'nun oğluydu. Topal doğmuştu ve annesi onu bu şekilde görünce o kadar mutsuz oldu ki tutup tanrılar katının dışına fırlattı. Başka bir öyküye göre Iuno ile Iupiter arasında çıkan bir kavgada Vulcanus annesinin tarafını tuttuğu için onu Iupiter dışarı atar. Vulcanus bu öyküye göre, düştükten sonra topal kalır. Düşmesi bir gün sürer ve Lemnos adasında son bulur. Bundan böyle Lemnos adası Vulcanus için kutsal bir mekân olmuştur. Milton *Kaybedilmiş Cennet*'in ilk kitabında bu öyküyü anıştırır:

"Sabahtan
Öğlene düşerdi, öğleden de çiyli akşamına
Bir yaz gününün; ve batan güneşle
Düştü zirveden kayan bir yıldız misali,
Ege'nin adası Lemnos'ta."

Savaş tanrısı Mars (Ares), Iupiter ile Iuno'nun oğluydu.

Okçuluk, kehânet ve müzik tanrısı Phoebus Apollo (Apollo) Iupiter ile Leton'un oğlu, Diana'nın (Artemis) kardeşiydi. Kendisi güneş tanrısı, kız kardeşi Diana da ay tanrıçasıydı.

Aşk ve güzellik tanrıçası Venus (Aphrodite), Iupiter ile Dione'nin kızıydı. Bazıları Venus'un deniz köpüğünden doğduğunu söyler. Batı Rüzgârı (Zephyrus) onu dalgalar boyunca Kıbrıs adasına kadar sürükler. Tanrıçayı burada Mevsimler karşılar, giydirir, sonra da tanrılar meclisine çıkarır. Kızın güzelliği hepsini büyüler ve hepsi onunla evlenmek ister. Iupiter Venus'u, yaptığı yıldırımlara karşılık minnettarlığının bir ifadesi

olarak Vulcanus'a verir. Böylece, tanrıçaların en güzeli tanrıların en çirkininin karısı olur. Venüs'ün Cestus adlı işli, âşık etme özelliği olan bir kuşağı vardı. Tanrıça'nın en çok sevdiği kuşlar kuğu ile kumruydu; kutsal bitkileriyse gül ile mersin ağacıydı.

Aşk tanrısı Cupido (Eros) Venus'un oğluydu. Annesini hiç yalnız bırakmaz; yanında taşıdığı yayı ve okuyla hem tanrıların hem insanların yüreklerine arzu okları saplardı. Kimi zaman hor görülen aşkların intikamını aldığı söylenen, kimi zaman da karşılıklı sevginin simgesi olarak görülen Anteros adlı bir tanrı vardı. Aşağıdaki öykü ondan bahseder:

Venus Themis'e oğlu Eros'un hep çocuk kaldığından yakınınca Themis bunun Eros'un tek çocuk olmasından ileri geldiğini, bir kardeşi olursa çabucak, büyüyeceğini söyledi. Çok geçmeden Anteros doğdu ve hemen ardından Eros boy atıp serpildi.

Bilgelik tanrıçası Minerva (Pallas, Athena) Iupiter'in çocuğuydu, annesi yoktu. Babasının alnından tepeden tırnağa silahlı olarak doğmuştu. Kuşlar içinde en çok baykuşu severdi ve kutsal bitkisi zeytin ağacıydı.

Byron *Childe Harold*'da Minerva'nın doğumundan şöyle bahseder:

"Tiranlar yalnız tiranlarca fethedilir,
Ve hürriyet ne bir kahraman bulabilir ne de bir çocuk
Pallas'tan yükseldiği vakit Columbia'nın
Bozulmamış o cephaneliği
Yahut o zihinler vahşilikle dokunulmamış ormanın
Kükreyişinin ortasında Cataractlarla,
Anaç Doğa'nın gülümseyişiyle beslenmeli mi?
Toprak göğsünde böylesi tohumlar barındırmaz mı,
Ya da Europe koynunda bir sahil?"

Mercurius (Hermes), Iupiter ile Maia'nın oğluydu. Ticaret, güreş ve diğer bedensel etkinliklere, hatta hırsızlığa, kısacası ustalık ve el becerisi gerektiren her şeye hükmederdi. Iupiter'in habercisiydi; kanatlı bir başlıkla kanatlı ayakkabılar giyerdi. Elinde, etrafına iki yılanın dolandığı *caduceus* denilen bir asa taşırdı.

Mercurius'un liri icat ettiği söylenir. Mercurius bir gün yolda bir kara kaplumbağası buldu; kabuğunu alıp karşılıklı iki kenarından delikler açtı, içlerinden keten ipler geçirip bir müzik aleti hazırladı. İpler Dokuz Musa onuruna, dokuz taneydi. Mercurius liri Apollo'ya verdi ve karşılığında caduceus'u aldı.[1]

[1] Lirin doğuşunu anlatan bu öykünün etkisiyle "kabuk" kelimesi sık sık lir kelimesiyle

Ceres (Demeter), Saturnus ile Rhea'nın kızıydı. Proserpina (Persephone) adlı kızı Pluto'nun karısı, ölüler âleminin de kraliçesi oldu. Ceres tarıma hükmederdi.

Şarap tanrısı Bacchus (Dionysos), Iupiter ile Semele'nin oğluydu. Şarabın yalnız sarhoş edici etkisini değil sosyal, faydalı etkilerini de temsil ederdi, bu sebeple uygarlığın gelişmesini sağlayan bir yasakoyucu, bir barışsever olarak görülür.

Musalar Iupiter ile Mnemosyne'nin (Bellek) kızlarıydı. Şarkıya hükmederler, hafızaya can verirlerdi. Dokuz kızın her biri edebiyat, sanat ya da bilimin özel bir dalına hükmediyordu. Calliope epik şiir, Clio tarih, Euterpe lirik şiir, Melpomene tragedya, Terpsichore koro dansı ve şarkıları, Erato aşk şiiri, Polyhymnia kutsal şiir, Urania astronomi, Thalia komedya musasıydı.

Kharit'ler şölen, dans gibi bütün sosyal eğlenceleri ve güzel sanatları yönetirdi. Bu üç tanrıçanın adları Euphrosyne, Aglaia ve Thaleia idi.

Spenser Kharit'lerin görevlerini şöyle anlatır:

"Şu üçü ademoğluna zarif hediyelerini miras bırakmış,
Onlar vücudu donatır ya da zihni süsler
Onları sevilir ve güzel eyler
Sevimli bir yük, neşelisinden
Tatlı bir suret, dostane bir ortamla
Ve tüm nazik iltifatlarla çevrili;
Bize tüm mahiyetleri öğretir
Eş kılmalıyız kendimizi hem alçağa hem yücelere
Dosta düşmana; Medeniyet'i göstermek için."

Kader tanrıçaları (Fates) da Clotho, Lachesis ve Atropos adlı üç tanrıçaydı. Görevleri insan kaderinin ağını örmekti. Bu ağı istedikleri zaman kesebilmek için kullandıkları makasları vardı. Kader tanrıçaları, Iove'nin tahtı yanında oturup ona tavsiyeler veren Themis'in (Yasa) çocuklarıydılar.

Erinys'ler (öç tanrıçaları), diğer adlarıyla Furia'lar suçluları cezalandıran üç tanrı-

---

aynı anlamda kullanılır; mecazi olarak da müzik ve şiir anlamında kullanılmaktadır. Gray de, *Şiirin Gelişmesi* üzerine yazdığı methiyede şöyle der:

"Arzu eden Ruhun Hükümdarı,
Tatlı ve ağırbaşlı solunan havanın ebeveyni,
Büyülüleyici deniz kabuğu! kasvetli Kaygılar
Ve çılgınca Tutkular yumuşak denetimini işitir."

çaydı; toplum kurallarını çiğneyen ya da yok sayanları gizli iğneleriyle sokarlardı. Başlarının etrafına yılanlar dolanmış olan Furia'lar, görkemli oldukları kadar korkunçlardı da. Adları Alecto, Tisiphone ve Megaera'ydı. Onlara Eumenid'ler de denirdi.

Nemesis de kötülükleri cezalandıran bir tanrıçaydı. Tanrıların haklı öfkesini, özellikle kibirlilere ve küstahlara duydukları öfkeyi temsil eder.

Pan sürü ve çobanların tanrısıydı. Gözde mekânı Arcadia'ydı.

Satyrler orman ve tarlaların ilahi varlıklarıydı. Sert kıllarla kaplı olduklarına, başlarından kısa boynuzların çıktığına ve ayaklarının keçi ayaklarına benzediğine inanılırdı.

Momos kahkaha, Plutus refah tanrısıydı.

ROMA TANRILARI

Bu bölüme kadar bahsettiğimiz tanrılar ve tanrıçalar aslında Yunan kökenli olsa da, onları Romalılar da tanımıştır. Bundan sonra bahsedeceklerimiz ise Roma mitolojisine özgüdür.

Saturnus eski İtalya tanrılarından biridir. Yunan tanrısı Cronus'la bir tutulmaya çalışılmıştır. Efsaneye göre, Iupiter tarafından tahttan indirilince İtalya'ya kaçmış, Altın Çağ olarak adlandırılan dönemde burada hüküm sürmüştür. Cömert hükümdarlığının anısına her yıl, kış mevsiminde *Saturnalia* şenliği yapılırdı. O zaman bütün resmi işler askıya alınır, savaş ilanları ile suçlu idamları ertelenir, arkadaşlar birbirlerine hediyeler verir, kölelere geniş özgürlükler tanınarak şımartılırdı. Kölelere verilen ziyafetlerde köleler masada otururken onlara efendileri hizmet ederdi. Böylece insanların doğadan gelen eşitliği ve Saturnus döneminde herkesin her şeyde eşit hakkının olduğu gösterilirdi.

Saturnus'un torunu Faunus'a,[1] tarlaların ve çobanların tanrısı ve kâhin tanrı diye tapılırdı. Faunus'un çoğul hali olan Faun'lar, Yunanların Satyrleri gibi oyunbaz ilahi varlıklara verilen bir addı.

Quirinus, bir savaş tanrısıydı; Roma'nın kurucusu olan ve ölümünün ardından tanrılar katına yükseltilen Romulus'un ta kendisi olduğu söylenir.

Bellona, savaş tanrıçasıydı.

Terminus, sınır taşı tanrısıydı. Heykeli kaba bir kaya ya da kazıktı ve arazilerin sınırlarını belirlemek için toprağın üstüne yerleştirilirdi.

---

[1] Fauna ya da Bona Dea adı verilen bir de tanrıça vardı –çn.

Pales, sığır ve otlaklara hükmeden tanrıçaydı.

Pomona, meyve ağaçlarına hükmederdi.

Flora, çiçek tanrıçasıydı.

Lucina, çocukların doğumundan sorumlu tanrıçaydı.

Vesta (Yunanlarda Hestia), halk ve aile ocaklarına hükmeden ilahi varlıktı. Tapınağında Vestales adı verilen altı bakire rahibenin gözettiği kutsal bir ateş yanardı. Bu ateşin korunmasının kentin güvenliğiyle bağlantılı olduğu düşünüldüğünden, bu bakireler ateşin sönmesine göz yumarlarsa, ihmalleri sertçe cezalandırılır, ateş güneş ışınlarıyla yeniden tutuşturulurdu.

Liber Bacchus'un, Mulciber Vulcanus'un Latince adıdır.

Ianus göğün kapılarını beklerdi. Yılın açılışını yaptığı için yılın ilk ayına onun adı verilmiştir.[1] Ianus kapıları koruyan ilahi varlıktı, bu nedenle iki başlı olarak resmedilir; çünkü her kapı iki ayrı yöne açılır. Ianus'un Roma'da sayısız tapınağı vardı. Bunların içinden en önemlileri savaş zamanında sürekli açık, barış zamanında ise kapalı tutulurlardı; ne var ki, Numa ve Augustus dönemleri arasında kapılar yalnızca bir kez kapatılmıştı.

Penates, ailelerin huzur ve refahıyla ilgilenmekle görevlendirilmiş tanrılardı. Adları kutsal saydıkları 'Penus'tan, yani kilerden geliyordu. Her aile reisi Penatların kendi evindeki temsilcisiydi.

Lares ya da Larlar da aile tanrılarıydı; Lares'in Penates'ten farkı ölülerin ilahi kata yükselmiş ruhları olarak düşünülmeleriydi. Aile Lares'inin ataların ruhları olduklarına ve kendi soylarından gelenleri koruyup gözettiklerine inanılıyordu. 'Lemur' ve 'Larva' sözcükleri aşağı yukarı bizim 'Hayalet' sözcüğümüzle aynı anlama gelmektedir.

Romalılar her erkeğin kendi Genius'u, her kadının da kendi Iuno'sunun olduğuna inanırdı. Bu, yaşama gelirken onlara verilmiş olan bir ruhtu ve yaşamları boyunca onların koruyucusu olarak kabul edilirdi. Doğum günlerinde erkekler Genius'larına kadınlar Iuno'larına kurban sunarlardı.

Çağdaş bir şair bazı Roma tanrılarından bu yüzden şöyle bahseder:

"Pomona bağları sever
Ve Liber asma bahçelerini sever
Ve Pales saman barakaları sever

[1] Birçok Latin kökenli dilde Ocak ayının karşılığı Ianus/ *Janus* kökünden gelmektedir. İngilizce'de Ocak ayının karşılığı January Almanca'da Januar'dır –çn.

İneklerin nefesiyle sıcacık;
Ve Venus fısıltıları sever
Acı dolu gençliğin ve kızların
Nisan'ın fildişi ay ışığında
Kestane ağaçlarının gölgesinde." —Macaulay, *Capys'in kehâneti.*

BÖLÜM II

PROMETHEUS İLE PANDORA

Dünyanın yaratılışı, üzerinde yaşayan insanların ilgisini doğal olarak en çok çeken sorunların başında gelir. Bizim bu konuda Kutsal Kitap'tan edindiğimiz bilgilerden yoksun olan paganlar öyküyü kendilerine göre, aşağıdaki gibi anlatıyorlardı.

Yer, gök ve denizler yaratılmadan önce her şeyin, Chaos dediğimiz tek bir çehresi vardı. Chaos karmakarışık, şekilsiz bir yığın ve ölü bir kütleden ibaret olsa da, içinde varlıkların tohumları uyumaktaydı. Yer, deniz, hava, hepsi birbirine girmişti; bu yüzden ne toprak katı, ne deniz sıvı ne de hava şeffaftı. Ama sonunda Tanrı ile Doğa müdahale edip bu karmaşaya bir son verdiler; toprağı denizden, göğü her ikisinden ayırdılar. Kızgın kor halindeki, en hafif kısım yukarı fırlayıp göğü oluşturdu; hava ağırlıkta ve yer sıralamasında ikinciydi. Daha ağır olan toprak aşağı çöktü, en alçak yeri ise su aldı ve toprağı yukarı kaldırdı.

Bu aşamada, bir tanrı –hangisi olduğu bilinmiyor– yeryüzünü düzenleme ve ıslah etme işini üstlendi. Akarsu ve körfezleri yerlerine koydu, dağları yükseltti, oyarak vadileri oluşturdu, ormanları, pınarları, verimli tarlaları ve taşlık düzlükleri yerlerine dağıttı. Hava berraklaşınca yıldızlar görünmeye başladı; balıklar denizi, kuşlar havayı, dört ayaklı hayvanlar karayı sahiplendi.

Fakat daha soylu bir hayvan yaratılmak isteniyordu ve insan yaratıldı. Yaratanın, insanı tanrıların hamurundan mı, yoksa topraktan mı yaptığını bilmiyoruz. Yer, gökten yakın bir zaman önce ayrılmıştı ve bu nedenle toprakta hâlâ tanrı tohumları gizliydi. Prometheus bu topraktan biraz aldı ve insanı tanrıların suretinde yaptı. İnsan dik duracaktı; böylece diğer bütün hayvanlar başlarını öne eğip aşağıya bakarken insan yüzünü göğe çevirecek, yıldızları seyredecekti.

Prometheus, insan yaratılmadan önce dünyayı mesken tutan dev Titan ırkındandı. Prometheus ile erkek kardeşi Epimetheus insanı meydana getirmek, onun ve hayvanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli becerileri sağlamakla görevlendirilmişti. Bu görevi Epimetheus üstlendi. Prometheus bittiğinde kardeşinin işini denetleyecekti. Bunun üzerine Epimetheus çeşitli hayvanlara cesaret, güç, hız ve kavrama yetisi gibi özellikler bahşetmeye girişti; birine kanat, birine pençe taktı, bir başkasına kabuktan bir zırh verdi vs. Epimetheus kaynaklarını o kadar cömertçe kullanmıştı ki

sıra hayvanların en üstünü olan insana geldiğinde bahşedecek hiçbir şeyi kalmamıştı. Ne yapacağını bilemeyen Epimetheus çareyi Prometheus'tan yardım istemekte buldu. Prometheus da Minerva'nın yardımıyla göğe çıktı; güneşin arabasında meşalesini yakıp insana ateşi getirdi. Bu hediyeden sonra hiçbir hayvan insanla boy ölçüşemeyecekti. İnsan ateş sayesinde hayvanları dize getirecek silahlar, toprağı işleyecek aletler yaptı, iklimden nispeten bağımsız olabilmek için evini ısıttı, ve nihayet dünyaya sanatı tanıttı; ticaret ve alım satım aracı olan parayı buldu.

Kadın henüz yaratılmamıştı. Öyküye göre (saçma da olsa) kadını Iupiter yaratmıştı. Prometheus ve kardeşine göklerden ateş çalmaya cüret ettikleri, insana ise verilen hediyeyi kabul ettiği için ceza olarak göndermişti kadını. İlk kadının adı Pandora'ydı. Tanrılar katında yaratılmıştı; kusursuz olması için her tanrı biraz katkıda bulunmuştu. Venus güzellik, Mercurius ikna gücü, Apollo müzik yeteneği, diğerleri de türlü hediyeler vermişti ona. Pandora bu özelliklerle donanmış halde dünyaya gönderildi ve Epimetheus'a sunuldu. Prometheus ona Iupiter'den de hediyelerinden de sakınmasını söylemişti söylemesine ama Epimetheus Pandora'yı memnuniyetle kabul etti. Epimetheus'un, evinde tehlikeli şeylerle dolu bir kutusu vardı, insanı yeni mekânına alıştırırken bu kutuya ihtiyacı olmuyordu. Pandora bu kutunun içinde ne olduğunu çok merak ediyor; içi içini yiyordu ve bir gün kutunun kapağını kaldırıp içine baktı; hemen ardından zavallı insanın başına bela olacak sayısız musibet çıkıp gitti kutudan; bedeni için gut, romatizma ve karın ağrıları; zihni için kıskançlık, kin ve intikam çıkıp dört bir yana dağıldı. Pandora vakit kaybetmeden kapağı yerine oturtmaya çalıştı ama nafile! Kutudakilerin hepsi gitmişti; dipteki bir tek şey, *umut* dışında. Bugün de görüyoruz ki, her tarafımız kötülüklerle sarılmış olsa da, umut bizi hiçbir zaman hepten terk etmez ve biz *ona* sahip oldukça büyük küçük hiçbir dert bizi tamamen mutsuz edemez.

Bir diğer öyküye göre, Iupiter Pandora'yı iyi niyetle, insanları kutsamak için göndermişti. Pandora, içinde evlilik hediyelerinin bulunduğu, her tanrının içine bir iyilik koyduğu kutuyu da yanında getirmişti. Kutuyu dikkatsizce açınca, bütün iyilikler uçup gitti; yalnız *umut* kaldı. Bu öykü diğerine göre daha olasıdır, çünkü nasıl olur da *umut* kadar değerli bir cevher, önceki durumda olduğu gibi her türlü kötülüğün barındığı bir kutuda tutulabilir?

Dünya, üstünde yaşayacak olanlarla bu şekilde donatıldıktan sonra masumiyet ve mutluluk çağı olan *Altın Çağ* başladı. Yasa ve zorlama olmaksızın hak ve hukuk hüküm sürüyordu; tehdit edecek ya da cezalandıracak bir yargıç da yoktu. Ne gemi yapımına kereste sağlamak için ormanlardan ağaç çalınmıştı henüz ne de insanlar

şehirlerinin çevresine surlar inşa etmişti. Kılıç, mızrak, miğfer yoktu. Toprak insana gerekli her tür ürünü veriyor, toprağı sürmeye, tohum ekip emek harcamaya gerek kalmıyordu. Dünyada sürekli bir bahar hüküm sürüyor; topraktan tohumları olmaksızın çiçekler fışkırıyor, derelerden sütle şarap akıyor, meşe ağaçlarından sarı bal damlıyordu.

Ardından *Gümüş Çağ* geldi; Altın Çağ kadar görkemli olmasa da Pirinç Çağı'ndan üstündü. Iupiter baharı kısalttı, yılı mevsimlere böldü. İnsanlar aşırı soğuklara ve sıcaklara dayanmak zorunda kalınca, artık evlerin yapılması gerekli oldu. İlk evler mağaralar, orman içlerindeki yapraklarla kaplı sık korular ve ağaç dallarından örülmüş barakalardı. Ekinler artık ekim yapmadan yetişmiyordu. Çiftçinin tohumları ekmesi, öküzlerin sabanı zorlukla çekmesi gerekiyordu.

Bunu izleyen Pirinç Çağ'ın, silahlı çatışmalara meydan vermeye hazır, daha vahşi bir havası vardı, ama büsbütün kötü de değildi. En zoru ve kötüsü Demir Çağ oldu. Suçlar sel gibi her yeri bastı; alçakgönüllülük, dürüstlük ve onur kayboldu. Onların yerini dolandırıcılık ve kurnazlık, şiddet ve o uğursuz kazanma aşkı aldı. Ardından denizciler yelkenlerini rüzgâra açtılar, gemilerin omurgalarını yapıp okyanusun sükûnetini bozmak için de ağaçları dağlardan kopardılar. O zamana kadar ortaklaşa ekilip biçilen toprak mülklere bölünmeye başladı. Artık insanlar yeryüzünün ürettiğiyle tatmin olmuyordu ve toprağı deşip, buradan metal madenleri çıkarması gerekiyordu. Zarar veren demir ve daha da zarar verecek olan altın üretildi. Savaş çıktı ve ikisi de bu savaşta silah olarak kullanıldı; artık insanlar arkadaşlarının evinde misafirken güvende değillerdi; damatlar, kayınpederler, erkek ve kız kardeşler, karı kocalar birbirlerine güvenemez oldular. Oğullar mirasa konmak için babalarının ölmesini istiyor, aile sevgisi bitiyordu. Toprak katliam kanlarıyla ıslanmış, tanrılar dünyayı, yalnız Astraea kalıncaya dek bir bir terk etmişti. Sonunda Astraea da gitti.[1]

---

[1] Masumiyet ve saflık tanrıçası. Dünyadan ayrıldıktan sonra yıldızlar arasına yerleştirilmiş, böylece Başak (Virgo-Bakire) takımyıldızına dönüşmüştü. Themis (Adalet) Astraea'nın annesiydi. İçinde karşıt iki iddiayı tarttığı bir teraziyi havada tutarken resmedilir.

Eski şairler bu tanrıçaların bir gün döneceklerini ve Altın Çağ'ı geri getirecekleri düşüncesini severlerdi. Pope'un bir Hıristiyan ilahisi olan *Mesih*'inde bu düşünce görülür:

"Sona ermeli tüm suçlar ve eski hileler hüsrana uğramalı,
Geri dönen adalet yükseltmeli terazisini daha da ötelere,
Dünyaya barışı yaymalı zeytin dalı,
Ve beyaz cüppeli Masumiyet inmeli göklerden."

Ayrıca Milton'un *Isanın Doğumu Ilahisi*'nden 14 ve 15. kıtalara bakınız.

Iupiter bu durumu görünce öfkeden çılgına döndü. Tanrıları toplanmaya çağırdı. Onlar da çağrıya uydular ve göklerdeki sarayın yolunu tuttular. Bulutsuz bir gecede herkesin kolayca görebileceği, gökyüzü boyunca uzanan bu yolun adı Samanyolu'dur. Yol boyunca şanlı tanrıların sarayları sıralanmıştır; göklerin sıradan halkı ise yolun her iki tarafında, bu saraylardan uzakta yaşarlar. Iupiter meclise hitap ederek dünyadaki korkunç durumu dile getirdi, sakinlerinin hepsini yok edip yeni bir ırk yaratma niyetini açıklayarak konuşmasını bitirdi. Bu ırk ilkinden farklı olarak yaşamayı daha çok hak edecek, tanrılara daha iyi kulluk edecek bir ırk olacaktı. Bunları söyleyip eline bir yıldırım aldı, tam yıldırımı fırlatıp dünyayı yakarak yok edecekti ki bu kadar büyük bir yangının göklere de sıçrayabileceğini hatırlayıp fikrini değiştirdi ve dünyayı sular altında bırakmaya karar verdi. Bulutları dağıtan kuzey rüzgârı zincire vuruldu, güney rüzgârı dışarı bırakıldı, çok geçmeden de bütün gökyüzünü zifiri karanlık bir örtü kapladı. Bir araya toplanan bulutlar, büyük bir gürültüyle yankılandı; bardaktan boşanırcasına yağan yağmur sele dönüştü; ekinler su altında kaldı; çiftçinin bir yıllık emeği bir saat içinde heba oldu. Kendi sularının yetmeyeceğini düşünen Iupiter kardeşi Neptunus'u yardıma çağırdı. O da nehirleri serbest bırakıp toprağın üstüne boşaltıverdi. Bu esnada bir depremle yeryüzünü kaldırdı ve okyanusun yükselen suları kıyılardan içerilere akın etti. Kuşlar, büyük ve küçük baş hayvanlar, insanlar, evler sele kapılıp gitti. Tapınaklar onları çevreleyen kutsal topraklarla birlikte kutsal olmaktan çıkarıldı. Ayakta kalabilmiş yapılar varsa bile, sel boylarını aşmış, kulelerini su altında bırakmıştı. Artık her şey denizden ibaretti, kıyısı olmayan bir denizden. Tek tük, sivrilen tepe zirvelerinde kalan insanlar vardı. Birkaçı daha düne kadar sabanla sürdükleri yerlerde kayıklar üzerinde kürek çekiyordu. Balıklar ağaç tepeleri arasında yüzüyor, gemiler bahçelere demir atıyordu. Bir zamanlar sevimli kuzuların oynadığı yerlerde hantal ayıbalıkları sıçrıyordu. Kurt kuzular arasında yüzüyor, sarı aslanlarla kaplanlar suda mücadele veriyordu. Ne yaban domuzuna kuvvetinden fayda vardı ne de geyiğe hızından. Dinlenecek bir kara parçası bulamayan kuşlar bitkin kanatlarıyla denize düşüyordu. Sudan canlarını kurtaran canlılar açlığa kurban oluyordu.

Dağlar içinde bir tek Parnassus dalgaların boyunu aşıyordu ve Prometheus soyundan Deucalion ve karısı Pyrrha buraya sığınmıştı. Deucalion adil biri, Pyrrha tanrıların sadık bir kuluydu. Iupiter bu çiftten başka kimsenin canlı kalmadığını görüp, onların zararsız hayatlarını ve dindar tutumlarını hatırlayınca kuzey rüzgârlarına bulutları uzaklaştırmalarını, gökleri yere, yerleri göğe görünür kılmalarını emretti. Neptunus da Triton'dan deniz kabuğu borusunu çalarak sulara geri çekilmelerini emretmesini istedi. Sular emre uydu; deniz kıyılarına, nehirler de yataklarına geri

döndü. Sonra da Deucalion Pyrrha'ya şöyle seslendi: "Karım! Yeryüzünde canlı kalan tek kadın! Sen ki bana önce akrabalık ve evlilik bağlarıyla bağlandın. Şimdi de ortak bir tehlike bizi birbirimize bağlıyor. Keşke atamız Prometheus'un gücüne sahip olsaydık da insan ırkını onun yoktan var ettiği gibi yeniden yaratabilseydik! Ancak, madem ki bu elimizden gelmez, ötedeki tapınağa gidip tanrılara elimizden bir şey gelir mi diye danışalım." Balçık içinde harap olmuş tapınağa girdiler, ateşi yanmayan sunağa yaklaştılar. Kendilerini yüzükoyun yere atıp bu talihsiz olayları nasıl telafi edebileceklerini söylemesi için tanrıçaya yalvardılar. Kâhin şöyle yanıtladı: "Üstünüzdekileri çıkarıp tapınaktan başlarınız örtülü çıkın. Arkanızdan annenizin kemiklerini fırlatın." Bu sözleri şaşkınlıkla dinlediler. Sessizliği bozan Pyrrha oldu: "Bunu yapamayız, ailemizin hatıralarına saygısızlık edemeyiz." Ormanın en kuytu gölgelerini arayıp kâhinin sözlerini enine boyuna düşündüler. Sonunda Deucalion konuştu: "Aklım beni yanıltmıyorsa bu emre, tanrılara saygısızlık etmeden itaat edebiliriz. Her varlığın ilk ebeveyni topraktır, taşlar da onun kemikleri. Arkamıza taşları atabiliriz, sanırım kâhinin demek istediği de buydu. En azından denemekle bir şey kaybetmeyiz. Başlarını örttüler, elbiselerini çıkardılar, yerden taşları alıp arkalarına fırlattılar. Taşlar (anlatması bile heyecan verici) yumuşamaya ve şekillenmeye başladı. Yavaş yavaş, kabaca insan bedenine benzemeye başladılar; tıpkı heykeltraşın elindeki, henüz son şeklini almamış taş kütleleri gibi. Taşların etrafındaki nem ve çamur ete, taşlar kemiğe dönüştü. Damarlar yine damar olarak kaldı; adları aynı kalmış, yalnızca işlevleri değişmişti. Erkek elinden çıkan taşlar erkek, kadınınkinden çıkanlar kadın oldu. Bu yeni ırk çalışmaya yatkın, güçlü bir ırktı. Tıpkı bugün, kökenlerinin belirgin izlerini taşıyan bizlerin olduğu gibi.

Havva'nın Pandora'ya olan benzerliği Milton'un gözünden kaçamayacak kadar açıktır; bunu ilk kez *Kaybedilmiş Cennet*'in dördüncü kitabında ortaya koymuştur:

"Tanrıların hediyelerini bahşettiği Pandora
Ondan daha sevimli ve ey! Ne çok benzer
O üzücü olayda, Yafet'in
Hermes'in getirdiği akılsız oğlunu saf güzelliğiyle düşürdü tuzağa
Çıkarılacak bunun acısı
Iove'nin özgün alevini çalandan."

Prometheus ve Epimetheus, Milton'un Yafet dediği Iapetus'un oğullarıdır.

Prometheus şairlerin ilgisini çeken bir konu olagelmiştir. Onun insanlığın dostu olduğuna inanılmıştır İnsanlar Iupiter'i öfkelendirdiğinde onları savunmak için araya

girmiş, onlara uygarlığı ve sanatı öğretmiştir. Fakat böyle yaparak Iupiter'in iradesine karşı geldiği için tanrıların ve insanların hükümdarının öfkesini üzerine çeker. Iupiter onu Kafkas Dağı'ndaki bir kayaya bağlatır. Burada bir akbaba Prometheus'un parçalandıkça iyileşen karaciğerini yer durur. Eğer Prometheus boyun eğmeye razı olsaydı bu işkence istediği an son bulabilirdi. Çünkü Iupiter'in tahtını sarsabilecek bir sır saklıyordu ve bu sırrı açıklayacak olsa hemen göze girecekti. Ama o buna tenezzül etmedi. Bu nedenle hak etmediği acılara katlanan yüce bir gönlün ve zulme karşı duran sağlam bir iradenin simgesi haline geldi.

Hem Byron hem Shelley bu konuyu işlediler. Aşağıdakiler Byron'un mısralarıdır:

"Titan! Ölümsüz gözlerinde
Ölümlülüğün acıları görülür
Üzgün gerçekliğinde,
Tanrıların hor gördüğü şeyler gibi değildi;
Sessiz bir acı ve yoğun;
Kaya, akbaba ve zincir;
Gururun acıyı hissettiği her şey;
Belli etmezlerdi azaplarını;
Kederin o boğucu hissini.
"Tanrısal suçunuz, iyiliğinizdi;
Pek de karışmaz hükümlerinizle
Tüm insanlığın sefaletiyle,
Ve güçlendirir insanı kendi zihniyle.
Ve yüce oluşunla şaşkına çevirir,
Yine, o sabırlı gücünle
Metanetin ve reddedişinle
Dünya ile cennetin sarsamadığı
Akıl sır erdirilemez ruhun ile,
Kuvvetli bir dersi miras ediniriz."

Byron *Napoleon Bonaparte'a Methiye* adlı şiirinde de aynı anıştırmayı kullanmıştır:

"Ya da gökten ateşi çalan hırsız gibi,
Sen de darbelere dayanacak mısın?
Ve onunla –affedilmeyenle– paylaşacak mısın
Akbabasını ve kayasını?"

BÖLÜM III

APOLLO İLE DAPHNE – PYRAMUS İLE THISBE CEPHALUS İLE PROCRIS

Sel sularının bıraktığı, yeryüzünü kaplayan balçık dünyaya büyük bir verimlilik getirdi, iyi kötü her tür ürünün yetişmesini sağladı. Arda kalanlar arasında Python adlı dev bir yılan insanların yüreğine korku salıyor, Parnassus dağının mağaralarında saklanıyordu. Apollo bu canavarı daha önce yalnızca zayıf hayvanlar, yaban keçisi ve tavşan gibi av hayvanları için kullandığı bir silahla, yani oklarıyla öldürdü ve bu şanlı zaferin anısına Pythia oyunlarını başlattı. Güç gösterileri, hızlı koşma ya da araba yarışlarını kazananlar kayın yapraklarından örülmüş bir zafer tacıyla ödüllendirilirdi; çünkü Apollo henüz defne ağacını kendi ağacı olarak benimsememişti.

Apollo'nun Belvedere adı verilen ünlü heykeli tanrının bu dev yılana karşı kazandığı zaferin anısını yaşatır. Byron *Childe Harold* şiirinde bu olaya gönderme yapar, iv., 161.

"...Yanılmaz yayın efendisi,
Yaşamın tanrısı, şiirin ve ışığın
İnsan uzuvlarına ve alnına vuran Güneş ışınlarının
Hepsi ne kadar parlak kazandığın zaferden.
Okun gövdesi yeni parçalandı; ok
Bir ölümsüzün intikamıyla ışıl ışıl; gözlerinde
Ve burnunda, güzel bir horgörü ve kuvvet,
Ve majesteleri tüm parlaklığıyla yanar,
Tanrısallığını tek bakışıyla gösterir."

APOLLO İLE DAPHNE

Daphne Apollo'nun ilk aşkıydı. Bu aşka bir tesadüf değil, Cupido'nun kini sebep olmuştu. Küçük çocuğu yayı ve oklarıyla oynarken gören Apollo, Python'a karşı yeni kazandığı zaferin verdiği gururla Cupido'ya şöyle dedi: "Senin savaş silahlarıyla ne işin var arsız çocuk? Onları yaraşır ellere bırak. Ben o silahlarla zehirli bedeniyle dö-

nümlerce uzanan koca yılanı alt ettim! Sen meşalenle yetin çocuk ve alev dediğin şeyle git nereyi dilersen ateşe ver, yalnız bir daha benim silahlarımı kurcalamaya yeltenme!" Venus'un oğlu bu sözleri duydu ve öfkeyle karşılık verdi: "Okların varsın başka her şeyi vursun Apollo, ama benimki seni vuracak." Böyle söyleyerek Parnassus'un kayalarından birinin üstüne çıktı, ok kılıfından farklı yapıda iki ok çıkardı, biri âşık etmek öbürü aşkı geri çevirmek için. İlki altındandı ve sivriydi, diğerinin ucu kördü ve kurşunla kaplanmıştı. Kurşun okla nehir tanrısı Penius'un kızı, su nympha'sı Daphne'yi, altın olanla da Apollo'yu kalbinden vurdu. Tanrının gönlü anında genç kızın aşkıyla doluverdi, kız ise aşkın düşüncesinden bile tiksinmeye başladı. Onun gönlü orman sporlarında ve avdan kazandıklarındaydı. Sayısız âşık peşinden koşarken o onları öfkeyle reddederdi. Ormanlar içinde gezer dolaşır, ne Cupido'yu umursardı ne de Hymenaeus'u. Babası sık sık ona, "Kızım, senden bir damat istiyorum; torunlar istiyorum" derdi. Ama evlilikten suçmuşcasına nefret eden ve güzel yüzü tümüyle kızaran Daphne kollarını babasının boynuna dolayıp şöyle derdi: "Sevgili babacığım, lütfen bana izin verin, Diana gibi hiç evlenmeden yaşayayım." Babası razı oldu olmasına ama şu sözleri de ekledi: "Buna kendi yüzün meydan vermeyecek."

Apollo onu seviyor, elde etmek istiyordu. Bütün dünya hakkında kehânetlerde bulunan Apollo kendi kaderine bakmayı düşünemiyordu. Daphne'nin omuzlarına düşen saçlarını görünce "Dağınıkken bu kadar güzelse, tarandığında kimbilir nasıl olur" diye düşünürdü. Yıldızlar kadar parlak gözlerini görür, dudaklarını görür, sırf görmekle yetinemezdi. Ellerine, omuzlarına kadar açıkta kalan kollarına hayrandı, gözden saklı kalanların çok daha güzel olduğunu hayal ederdi. O kovalarken Daphne Apollo'nun yakarışlarına bir an bile kulak asmadan rüzgârdan da hızlı koşarak kaçardı. "Bekle beni Penius'un kızı" derdi Apollo, "Ben düşmanın değilim. Kuzunun kurttan, güvercinin atmacadan kaçtığı gibi kaçma benden. Aşkımdır beni peşinden koşturan. Taşların üzerine düşüp canını acıtırsın da buna ben sebep olurum diye korkuyorum. Yalvarırım yavaş koş, ben de daha yavaş koşacağım. Ben ne soytarıyım ne de kaba bir köylü. Iupiter babamdır, ben Delphos ve Tenedos'un efendisiyim, simdi olan ve gelecekte olacak her şeyi bilirim. Şarkı ve lir tanrısıyım. Oklarım hedefini hiç şaşmaz; oysa, yazık! Benimkinden de ölümcül bir ok kalbimi delip geçti! Hekim tanrıyım ben, her tür faydalı bitkiyi incelikleriyle bilirim. Yazık ki hiçbir merhemin derman olamayacağı bir hastalığa tutuldum."

Su nympha'sı kaçmaya devam etti ve Apollo'nun yakarmaları yarıda kaldı. Daphne kaçarken bile Apollo'yu büyülüyordu. Rüzgâr elbiselerini uçuruyor, dağınık saçları arkasından dalgalanıyordu. Sözlerinin boşa gittiğini gören Apollo sabrını gittikçe

yitiriyordu ve Cupido'nun da verdiği hızla arayı kapatmaya başladı. Sanki, çenesi ısırmak üzere ardına kadar açık bir tazı önündeki tavşanı kovalıyor, zavallı hayvan da ensesinde hissettiği dişlerden ileri doğru sıçrayarak sıyrılıyordu. Böylece ikisi de uçtular, biri aşkın diğeri korkunun taktığı kanatlarla. Ancak takipçinin hızlanması ve arayı kapatmasıyla, Daphne Apollo'nun sık, sıcak nefesini saçlarında hissetmeye başladı. Tam takati kesilmiş, düştü düşecekken Daphne nehir tanrısı babasını yardıma çağırdı: "Penius, yardım et bana! Yer yarılsın, içine gireyim ya da beni bu hallere sokan şeklimi değiştir." Bu sözleri henüz söylemişti ki kol ve bacakları kaskatı kesildi, göğsü ince bir ağaç kabuğuyla kaplanmaya başladı; saçları yaprağa, kolları ağaç dallarına dönüştü; ayakları toprağa gömüldü, kök oldu; yüzü ağacın tepesine dönüştü. Eski halinden geriye kalan tek şey güzelliğiydi. Apollo şaşırdı kaldı. Ağacın gövdesine dokundu, kabuğun altındaki bedenin titrediğini hissetti. Dallarına sarıldı, gövdesine öpücükler kondurdu. Dallar kendilerini Apollo'nun dudaklarından geri çekti. "Madem benim karım olamayacaksın" dedi Apollo, "benim ağacım olmak zorundasın" Başımdaki tacım olacak; arpımı, ok kılıfımı süsleyeceksin. Roma'nın yüce fatihleri, zafer gösterilerini Capitolium'a (Iupiter tapınağına) doğru yönlendirirken alınlarını örten taçları seninle donanacak. Benim ebedi gençliğe sahip olduğum gibi, sen de ebediyen yeşil kalacaksın, yaprakların çürümek nedir bilmeyecek." Artık bir defne ağacına dönüşmüş olan su nympha'sı minnettar bir edayla öne eğilerek Apollo'nun sözlerini onayladı.

Apollo'nun hem müzik hem şiir tanrısı olması tuhaf karşılanmayacak olsa da hekimlik bilgisinin de onun yetkesi altına verilmesi tuhaf gelebilir. Kendisi de bir doktor olan şair Armstrong bunu şöyle açıklar:

"Müzik artırır her neşeyi, dindirir her kederi,
Yok eder hastalığı, hafifletir her acıyı;
Kadim günlerin bilgeleri bu yüzden taptılar
Hekimliğin, ezginin ve şarkıların yegane gücüne."

Şairler Apollo ile Daphne'nin öyküsünden sık sık söz etmişlerdir. Waller bu öyküyü, sevdiği kadının kalbini yumuşatamamış olsa da yazdığı ateşli dizelerle büyük üne kavuşan bir şaire uyarlamıştı:

"Ölümsüz bir çabayla söylediği şarkı,
Başarısız olsa da boşuna söylenmemişti.
Su nympha'sı dışında herkes hatasını düzeltir,

Tutkusuna kayıtsız kalmaz ve kulak verir şarkısına.
Tıpkı peşine düşmediği takdiri kazanan Phoebus gibi,
Aşkı buldu ve doldurdu kollarını defnelerle."

Shelley'nin Adonais şiirinin aşağıdaki bölümü Byron'un edebiyat hayatının ilk yıllarında eleştirmenlerle giriştiği kavgadan söz eder:

"Yalnızca kovalarken cesur kurt sürüsü;
Tiksindirici kuzgunlar yaygara koparır ölüler üstünde;
Fatihin bayrağına sadık akbabalar
Beslenir, bir zamanlar Kasvet'in beslendiği yerden.
Yağmurun bulaştığı kanatları: nasıl da kaçarlar,
Tıpkı çağın Pythia'lısının altın yayından
Fırladığında bir ok, Apollo'nun
Gülümsemesi gibi! Yağmacılar izin vermediler tek bir saniye geçsin;
Gitsinler diye kendilerini iten o ayağa yaltaklandılar."

PYRAMUS İLE THISBE

Semiramis'in hüküm sürdüğü Babil'in en yakışıklı genci Pyramus, en güzel kızı ise Thisbe idi. Aileleri bitişik evlerde oturuyordu ve komşuluk iki genci bir araya getirmiş, arkadaşlıkları olgunlaşıp aşka dönüşmüştü. Birbirleriyle evlenmek için can atıyorlardı ama aileleri bunu yasaklıyordu. Ancak yasaklayamadıkları bir tek şey vardı: ikisinin yüreğinde de aynı hararetle yanan aşk. Bakışlarla işaretlerle anlaşıyorlardı ve içlerindeki ateş üstü örtüldükçe harlanıyordu. İki evi ayıran duvarda yapıdan kaynaklanan bir çatlak vardı. Çatlağı daha önce kimse fark etmemişti ama âşıklar keşfetti. Aşk neleri keşfetmez ki! Sesleri bu yolla karşıya geçiyor, aradaki boşluktan sevgi dolu sözler gelip gidiyordu. Pyramus duvarın bir tarafında, Thisbe diğer tarafında, nefesleri birbirine karışırdı. "Zalim duvar!" derlerdi, "neden sevenleri ayırırsın? Yine de sana minnettarız. İtiraf ediyoruz ki istekli kulaklara aşk sözcükleri fısıldayabilme ayrıcalığını borçluyuz sana." Duvarın karşı iki tarafından böyle sözler söylerlerdi. Gece çöküp vedalaşma vakti geldiğinde de Pyramus bir taraftan, Thisbe karşı taraftan dudaklarını duvara bastırırlardı çünkü daha fazla yakınlaşmaları olanaksızdı.

Ertesi sabah Aurora yıldızları söndürüp, güneş çimlerin buzunu çözdüğünde her zamanki yerlerinde buluştular. Kötü talihlerinden yakındıktan sonra, ertesi gece

herkes uykudayken, gözleyen gözlere görünmeden gizlice kaçmak üzere anlaştılar. Evlerini terk edip tarlaların içine doğru gidecek, buluşmak için de şehir surları dışında herkesçe bilinen, Ninus'un Mezarı diye büyük bir yapıya gidecekler, ilk gelen diğerini belirledikleri bir ağacın dibinde bekleyecekti. Bu, serin bir pınarın yakınındaki beyaz bir dut ağacıydı. Her şeyi kararlaştırmışlardı; sabırsızlıkla güneşin sular arkasında kaybolmasını ve aynı yerden gecenin yükselmesini beklediler. Sonra Thisbe başına bir örtü alıp olanca dikkatiyle, ailesine görünmeden kaçtı. Anıtın yolunu tuttu ve ağacın altına oturdu. Akşam loşluğunda Thisbe uzakta dişi bir aslanın geldiğini fark etti. Çenesi son avının kanına bulanmıştı ve susuzluğunu gidermek için kaynağa doğru yaklaşıyordu. Thisbe onu görür görmez kaçtı ve bir kayanın oyuğuna saklandı. Kaçarken başındaki örtüyü düşürmüştü. Dişi aslan pınardan su içtikten sonra ormana çekilmek için döndü, yere düşen örtüyü gördü, kanlı ağzıyla parçalayıp bir kenara attı.

Geç kalan Pyramus artık buluşma yerine yaklaşıyordu. Kumda aslanın ayak izlerini görünce benzi attı. Az sonra paramparça olmuş kanlı örtüyü buldu. "Benim bahtsız sevgilim!" dedi, "ölümüne ben sebep oldum. Sen ki yaşamayı benden çok hak ediyordun, ilk kurban oldun. Ben de peşinden geleceğim. Böylesine tehlikeli bir yere gelmeye ikna ettikten sonra seni korumak üzere sözleştiğimiz yerde olmam gerekirdi; bu benim suçum. Saklandığınız kayalardan çıkın ey aslanlar, gelin bu günahkar bedeni dişlerinizle parçalayın." Örtüyü yerden alıp buluşacakları ağaca kadar getirdi, öpücüklere, gözyaşlarına boğdu. Ağaca, "Benim kanımla da bulanacak kumaşın" dedi ve kılıcını çekip kalbine sapladı. Yaradan kanlar fışkırdı ve ağacın beyaz renkteki dutlarını baştan aşağı kızıla boyadı. Toprağın altına sızan kanlar köklere ulaştı; kızıl renk gövdeden geçerek meyvelere kadar uzandı.

Bu sırada hâlâ korkuyla titreyen Thisbe her şeye rağmen sevgilisini hayal kırıklığına uğratmamak için saklandığı yerden çıktı, tedirginlikle delikanlıyı aramaya koyuldu. Ona atlattığı tehlikeyi bir an önce anlatmak istiyordu. Buluşma yerine gelip de dutların değişen rengini görünce, burasının aynı yer olup olmadığından emin olamadı. Böyle tereddütler içindeyken acılar içinde can çekişen birinin suretini görüp durdu. Birdenbire gelen bir esintiyle dalgalanan sakin bir deniz gibi içini bir ürperti sardı. Ama sevgilisini tanır tanımaz feryat ederek bağrını dövdü, cansız bedeni kucakladı, yaralarına gözyaşı dökerek kaskatı kesilmiş dudaklarına öpücükler kondurdu. "Ah Pyramus" diye ağladı, "bu nasıl oldu? Cevap ver Pyramus, bak, konuşan senin Thisben. Duy beni sevgilim, bükme boynunu öyle!" Pyramus Thisbe'nin adını duyunca gözlerini açtı, sonra tekrar kapadı. Thisbe kanlar içindeki başörtüsünü ve

kılıçsız kını gördü. "Kendi ellerinle öldürdün kendini, hem de benim için" dedi. "Ben de bir kez olsun senin gibi cesur olabilirim, aşkım seninki kadar güçlü. Ölümde de seni izleyeceğim, çünkü bütün suç benim. Bizi ancak ölüm ayırabilirdi, o bile beni senin yanına gelmekten alıkoyamaz. Ve sizler, ana babalarımız, ortak arzumuzu bize çok görmeyin. Nasıl ki aşk ve ölüm bizi birleştirdiyse, izin verin aynı mezara gömülelim. Sen ağaç, bu kanlı ölümün izlerini silme. Bırak meyvelerin kanımızın anısını yaşatsın." Böyle söyleyip kılıcı göğsüne sapladı. Anneleri, babaları ve tanrılar da bu isteklerine karşı çıkmadı. İki bedeni aynı mezara gömdüler ve ağaç o günden bu yana kara dut vermeye başladı.

Moore, Davy'nin Madenci Feneri'ni konu alan *Sylph's Ball* şiirinde bize Thisbe ile sevgilisini ayıran duvarı hatırlatır:

"Lambanın metalik gazı,
Koruyucu telin o perdesi,
Davy'nin o aykırı, tehlikeli alev etrafında
Nazik bir şekilde çektiği!
"Ateş ve Hava arasına ördüğü duvar,
(Genç Thisbe'nin saadetine gölge düşüren gibi)
Bu duvarın küçük deliklerinden bu tehlikeli çift
Görürler birbirlerini, lakin öpüşmezler."

Mickle'ın Lusiad çevirisinde Pyramus ile Thisbe'nin öyküsü ve dut ağacının başkalaşımıyla ilgili aşağıdaki anıştırma yer alır. Şair, Aşk Adası'nı anlatmaktadır:

Pomona'nın bağışladığı her bir hediye
Kültür bahçesinde, hür kültürsüz akışlar
İtinanın eli ile bakılandan
Tadı daha tatlı, tonu daha açık.
Burada kiraz parlak bir kızıllıkla parıldamakta,
Ve lekelenmiş sevgilinin kanıyla, salkım salkım sıra sıra,
Eğik dallar dut dolu."

Ola ki genç okurlarımız arasında zavallı Pyramus ile Thisbe'nin başına gelenlere gülecek kadar katı yürekli olanlar vardır, öyleyse Shakespeare'in bu olayı eğlenceli bir üslupla alaya aldığı "Bir Yaz Gecesi" adlı oyununa başvurabilirler.

CEPHALUS İLE PROCRIS

Cephalus erkek sporlarına tutkun, yakışıklı bir gençti. Şafak sökmeden uyanır, av peşinde koşardı. Aurora ona daha ilk görüşte âşık olmuş ve onu uzaklara kaçırmıştı. Oysa Cephalus delicesine sevdiği, güzel karısıyla yeni evlenmişti. Karısının adı Procris idi. Procris av tanrıçası Diana'nın gözdelerinden biriydi ve Diana ona rakip tanımayan hızlı bir köpek ile hedefini hiç şaşmayan bir mızrak vermiş, Procris de bunları kocasına hediye etmişti. Cephalus karısıyla o denli mutluydu ki Aurora'nın bütün ısrarlarına karşı koydu, sonunda Aurora da umduğunu bulamamış olarak Cephalus'a yol verdi. "Git, kıymet bilmez ölümlü, karınla kal; eğer yanılmıyorsam gün gelecek, onu yeniden gördüğüne çok pişman olacaksın."

Cephalus geri döndü ve hep olduğu gibi karısı ve orman sporlarıyla mutlu yaşamaya devam etti. Aynı günlerde öfkeli ilahi bir varlık ülkenin başına aç bir tilki sarmıştı. Onu yakalamak için güçlü kuvvetli avcılar bir araya geldiyse de bütün çabalar boşunaydı; köpeklerinin hiçbiri tilkiyi yakalayamıyordu. Sonunda çareyi Cephalus'tan ünlü köpeği Lelaps'ı ödünç istemekte buldular. Köpeğin serbest kalmasıyla fırlayıp kaybolması bir oldu, o kadar hızlıydı ki gözün takip etmesi olanaksızdı. Kumda ayak izlerini görmeseler uçtu sanırlardı. Cephalus ile diğerleri bir tepenin üzerinden yarışı seyrettiler. Tilki her yolu denedi, aynı çember içinde koşuyor, kendi izlerini takip ediyordu. Köpek sonuna kadar açık çenesiyle tilkiye neredeyse yetişiyor, üzerine atılıyor, ama dişlerini boşluğa geçiriyordu. Tam Cephalus mızrağını kullanacakken, köpeğin de avının da birdenbire durduğunu gördü. İkisini de göndermiş olan tanrılar yalnızca birinin kazanmasına razı gelmedi. Tam hareket halindeyken nasıllarsa öylece kalakalmış, taşa dönüşmüşlerdi. Öyle canlı, öyle gerçek duruyorladı ki, görseniz biri havlayacak, öteki öne atılacak sanırdınız.

Cephalus köpeğini kaybetmiş olsa da hâlâ avlanmaktan zevk alıyordu. Sabahın erken saatlerinde gider, yalnız başına ormanları, tepeleri gezerdi. Yanında mızrağı gibi hedefini şaşmayan bir silah olduğundan yardıma ihtiyaç duymazdı. Güneş yükseldiğinde avlanmaktan yorulan Cephalus serin bir derenin yanında kuytu bir gölge bulur, elbiselerini bir kenara atıp, çimenlere uzanır, tatlı esintilere bırakırdı kendini. Yüksek sesle şöyle söylediği olurdu: "Gel tatlı rüzgâr, gel de bağrımı serinlet, gel de söndür beni yakan ateşi." Bir gün oradan geçen biri onu böyle havaya konuşurken duydu ve genç bir kızla konuştuğunu sanarak, Cephalus'un karısı Procris'e gidip bu sırrı anlattı. Aşk kolay aldanır. Procris hiç beklemediği bu haberi birden duyunca bayıldı. Az sonra kendine gelip şöyle dedi: "Bu doğru olamaz; buna kendim tanık olmadıkça

inanmayacağım." Böylece Procris, ertesi sabaha, Cephalus her zamanki gibi ava çıkana kadar endişeli yüreğiyle bekledi. Ardından o da gizlice çıktı ve haberi verenin tarif ettiği yere gitti. Cephalus avdan yorulduğunda buraya gelmeyi âdet edinmişti ve yine gelip derenin yanındaki yeşil çimenlere uzanıp şöyle dedi: "Gel tatlı rüzgâr, gel de bağrımı serinlet; seni ne denli çok sevdiğimi bilirsin! Sen ki şu korulara ve arkadaşsız gezintilerime zevk katarsın." Böyle konuşmaya devam ediyordu ki çalıların içinden hıçkırığa benzer bir ses duydu ya da duyduğunu sandı. Vahşi bir hayvan olduğunu düşünerek mızrağını oraya fırlattı. Sevgili Procris'inin attığı çığlıkla mızrağın hedefini bulduğunu anladı. Çığlığın geldiği yere koştu, sevdiği kadını kanlar içinde, azalan gücüyle kendi hediyesi olan mızrağı yaradan çıkarmaya çalışırken buldu. Cephalus onu yerden kaldırdı, kanı durdurmaya çalıştı; canlanması, onu öylece bırakıp gitmemesi için yalvardı, yoksa ölümü için kendisini suçlayacak, perişan olacaktı. Procris bitkin gözlerini açtı ve güçlükle şu birkaç kelimeyi söyleyebildi: "Sana yalvarıyorum sevgili kocam, eğer beni biraz olsun sevdiysen, elinden biraz olsun merhamet hakkım varsa, son arzumu bahşet bana, o çirkin Rüzgâr'la evlenme!" Bu sözler her şeyi açıklıyordu: Ama heyhat! Artık açıklamak neye yarar! Procris öldü; ama gerçeği anlatınca kocasını affetmiş, ona acıyan gözlerle baktıktan sonra yüzü huzurlu bir ifade almıştı.

Moore'un *Efsanevi Baladları*'ndan biri de Procris ile Cephalus üzerine yazılmıştır. Şöyle başlar:

"Avcının biri uzanmıştı bir koruda,
Korunmak için öğlenin parlak gözünden
Ve kur yapardı sık sık gezgin rüzgâra
Serinletmek için yüzünü rüzgârın iç çekişiyle.
Vahşi arıların vızıltısında bile yatar dilsizce,
Kavağın saçaklarını karıştıramazdı nefesi,
Hâlâ 'Ey Tatlı Hava, gel!' diye şarkı söyler
Cevaplarken Yankı, "Gel, tatlı Hava!"

BÖLÜM IV

IUNO İLE RAKİPLERİ, IO VE CALLISTO – DIANA İLE ACTAEON – LATONA İLE KÖYLÜLER

Iuno bir gün havanın birden karardığını fark etti ve hemen, kocasının ışığa tahammülü olmayan yaptıklarını gizlemek için ışık geçirmeyen bir bulut yükselttiğinden şüphelendi. Bulutu bir kenara itince kocasını, cam gibi berrak bir nehirin kenarında yanında güzel bir düveyle gördü. Iuno, buzağının içinde ölümlü hamurundan güzel bir nympha'nın saklandığından kuşkulandı – haksız da değildi, çünkü bu, nehir tanrısı Inachus'un kızı Io idi. Iupiter bu kızla oynaşmaktaydı ve karısının yaklaşmakta olduğunu fark edince onu bu şekle sokmuştu.

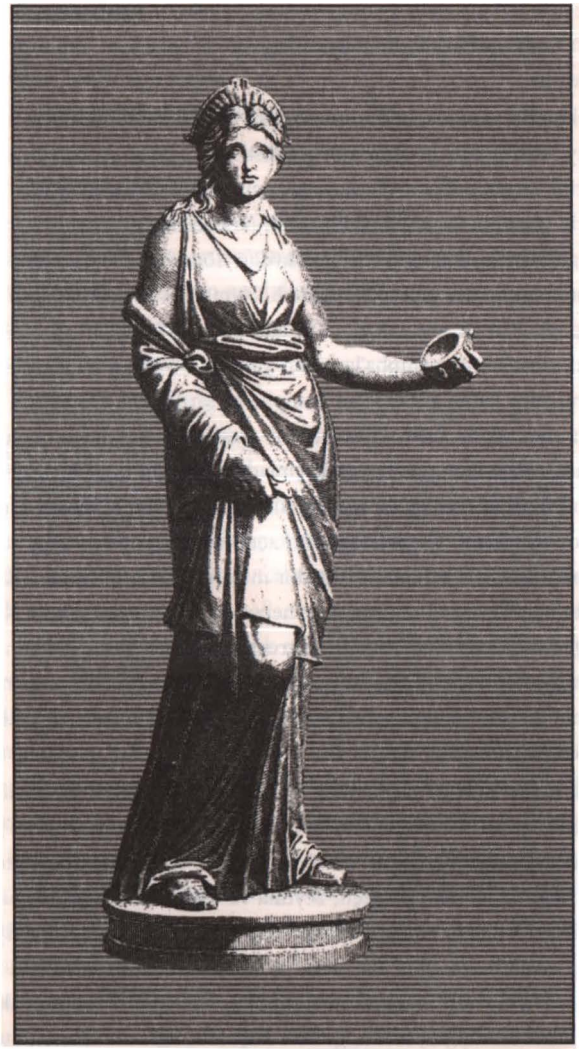
Iuno kocasının yanına geldi. Düveyi fark edip, çok beğendiğini söyledi, kime ve hangi sürüye ait olduğunu sordu. Iupiter soruları durdurmak için düvenin topraktan yeni yaratıldığını söyledi. Iuno kocasından düveyi kendisine hediye etmesini istedi. Iupiter'in elinden ne gelirdi? Sevgilisini karısına vermeyi elbette istemezdi ama basit bir düve gibi önemsiz bir isteği nasıl reddedebilirdi? Bunu şüphe uyandırmadan yapamazdı, bu yüzden karısının isteğini kabul etti. Tanrıçanın içi henüz rahatlamamıştı; bu nedenle düveyi her an izlemesi için Argus'a teslim etti.

Argus'un kafasında yüz gözü vardı ve asla bir seferde ikiden fazlasıyla uyumazdı, böylece Io'nun başında sürekli nöbet tutuyordu. Onu gün boyunca beslemek zorundaydı, gece olduğunda da düveyi boynuna geçirdiği aşağılık bir iple bağlıyordu. Io, Argus'tan özgürlüğünü istemek için kollarını uzatmak istiyordu ama uzatacak kolları yoktu, sesi de kendisini bile korkutan bir böğürtüye dönüşmüştü. Babasını ve kız kardeşlerini görüp yanlarına gitti, sırtını okşamalarına izin verdi. Ne kadar güzel olduğunu söylediklerini duyuyordu. Babası ona bir tutam ot uzattı, o da uzanmış eli yaladı. Babasına kendini tanıtmak istiyordu ve bu isteğini söylerdi söylemesine ama nafile! ağzından kelimeler çıkmıyordu. Sonunda kısacık adını toynağıyla kuma yazmayı akıl etti. Inachus onu tanıdı ve kaç zamandır boşuna aradığı kızının bu şekilde kılık değiştirdiğini anlayınca kızı için gözyaşı döktü ve kızının beyaz boynuna sarılarak haykırdı: "Heyhat! Kızım benim, keşke seni hepten kaybetseydim de bu halde görmeseydim!" O böyle ağlarken bunu gören Argus gelip Io'yu götürdü ve dört bir yanı gören yüksek bir set üzerine oturdu.

APOLLO İLE DAPHNE

Sevgilisinin gözleri önünde acı çekmesine dayanamayan Iupiter Argus'un üstesinden gelmesi için Mercurius'u çağırdı. Mercurius oyalanmadan kanatlı terliklerini ayağına geçirdi ve başlığını taktı, uyku veren değneğini yanına alıp göklerin kulelerinden aşağıya, yeryüzüne süzüldü. Aşağıya inince kanatlarını bir kenara bıraktı, yalnız değneğini yanına aldı, onu kullanarak kendini sürüsünü güden bir çoban olarak tanıttı. Ağır ağır gezinirken, bir yandan da kavalını üfledi. Bu Syrinx ya da Pan flütü denilen kavaldı. Müzik Argus'un hoşuna gitti, daha önce böyle bir müzik aleti hiç

IUNO

görmemişti. "Genç adam" dedi, "gel de yanımdaki şu taşın üzerine otur. Sürülerini otlatmak için bu civardan güzel yer bulamazsın, burada da tam çobanların seveceği gibi bir gölge var." Mercurius oturdu, konuştu ve geç vakte kadar öyküler anlattı, gözleyen gözlerin uykuya dalması umuduyla, kavalıyla en yumuşak ezgileri çaldı, ama nafile; çünkü Argus gözlerinin birçoğunu kapatsa da bazılarını açık tutmayı ne yapıp edip beceriyordu.

Başka öykülerin yanında Mercurius Argus'a çaldığı aletin nasıl icat edildiğini anlatmıştı. "Satyrlerin ve orman cinlerinin gözdesi olan Syrinx adında bir nympha vardı; ama o hiçbirini istemez, Diana'nın sadık bir hayranı olarak avla uğraşırdı. Syrinx'i av kıyafeti içinde görseniz Diana sanırdınız, tek farkları onun yayının boynuzdan Diana'nınkinin gümüşten olmasıydı. Bir gün avdan dönerken Pan'la karşılaştı. Pan ona tam olarak bunu ve bunun gibi şeyler söyledi. Nympha Pan'ın iltifatlarını dinlemeden kaçmaya başladı. Pan da onu izledi, ta ki ona bir nehrin kenarında yetişene kadar. Syrinx, ancak dostları su nympha'larından yardım isteyecek kadar vakit bulabildi. Onlar isteğini işitip kabul ettiler. Pan nympha'ya sarıldığını düşünerek kollarını etrafına doladı ama bir de baktı ki kollarının arasındaki bir demet kamıştan ibaret! Pan iç çekince nefesi kamışlar boyunca çınladı ve hüzün dolu bir ezgiye dönüştü. Bu alışılmadık müziğin tatlılığı tanrıyı büyülemişti. Dedi ki: 'O halde, en azından bu şekilde benim olacaksın.' Kamışlardan birkaçını aldı, yan yana, uzunlu kısalı dizdi ve nympha onuruna Syrinx adını verdiği bir müzik aleti yaptı." Mercurius öyküsünü henüz bitirmemişti ki Argus'un gözlerinin hepsinin kapandığını gördü. Kafası önüne, göğsüne doğru düşünce Mercurius bir vuruşla boynunu kesti, kafasını kayalardan aşağıya yuvarlayıverdi. Ah talihsiz Argus! Yüz gözünün ışığını bir anda nasıl da söndürdüler! Iuno bu gözleri alıp tavus kuşunun kuyruğuna süs olarak taktı, o günden bu yana da orada kaldılar.

Ama Iuno henüz hıncını alamamıştı. Io'ya rahat vermeyecek bir at sineği yolladı. Io bu sinekten köşe bucak kaçtı. Onun adını alan Ionia denizini yüzerek geçti. Illyria ovalarında dolandı, Haemus dağına çıktı. Daha sonra Bosphorus (inek geçidi) adı verilen Trakya boğazından karşıya geçti, Scythia ve Kimmerler ülkesi boyunca başıboş gezindi ve nihayet Nil nehri kenarına ulaştı. Iupiter sonunda Io için araya girdi ve ona daha fazla ilgi göstermeyeceğine dair Iuno'ya söz verince o da Io'yu eski haline döndürmeye razı oldu. Io'nun eski şeklini alışı çok tuhaf oldu. Vücudundaki sert kıllar düştü, boynuzları kısalıp kayboldu, gözleri küçüldü, ağzı daraldı, ön ayaklarındaki toynakların yerini eller ve parmaklar aldı, sonunda buzağıdan geriye güzelliği dışında hiçbir şey kalmamıştı. Önceleri böğüreceğini sanarak konuşmaktan korkuyordu, ama

zamanla kendine olan güveni yerine geldi. Böylece babasına ve kız kardeşlerine geri gönderildi.

Keats'in Leigh Hunt'a ithafen yazdığı bir şiirde Pan ile Syrinx'in öyküsüne yapılan aşağıdaki anıştırma yer alır:

"Peki hissetmiş miydi dalı çeken,
Bizlerin tüm ormana bakabileceğimizi,

Korkuyla titreyen güzel Syrinx'in
Arkadia'lı Pan'dan nasıl kaçtığını anlatırken dehşetle.
Zavallı nympha –zavallı Pan– rüzgârın güzel iç çekişi hariç
hiçbir şey bulamadan aranırken nasıl da ağlamıştı
O dümdüz dere, duyulmayan akış boyunca
Tatlı kasvetle dolu, rayihalı acı."

CALLISTO

Iuno'nun kıskançlık duygularını kabartan başka bir kız da Callisto idi, tanrıça onu ayıya dönüştürmüştü. "Sen ki güzelliğini kullanarak benim kocamı esir aldın" dedi, "ben de senden güzelliğini alacağım." Callisto ellerinin ve dizlerinin üstüne düştü, çoktan kıllarla kaplanmaya başlayan kollarını uzatıp merhamet dilemek istedi. Elleri yuvarlaklaştı, kıvrık tırnakları çıktı, artık ellerini ayak olarak kullanacaktı. Iupiter'in güzelliğini övdüğü ağzı korkunç bir çeneye dönüştü, insanın yüreğine merhamet duyguları salan sesi artık daha çok korku uyandıran bir gürlemeye dönüştü. Yine de mizacı değişmemişti ve durmadan inleyerek kaderinden yakındı. Olabildiğince ayağa kalkarak pençelerini merhamet dilemek için kaldırdı ve Iupiter'in zalim davrandığını düşündü, ama bunu ona söyleyemedi. Ah! Bütün gece ormanda yalnız kalmaktan korkup kaç kereler eski uğrak yerlerinin etrafında dolandı, kendisi daha dün bir avcıyken, avcılardan, köpeklerden korkup kaçtı. Sık sık artık kendisinin de vahşi bir hayvan olduğunu unutup vahşi hayvanlardan kaçıyordu ve kendisi bir ayı da olsa ayılardan korkuyordu.

Bir gün bir genç avlanırken onu gördü. Callisto genci hemen tanıdı. Kendi oğluydu bu; büyüyüp genç bir adam olmuştu. Callisto durdu, oğluna sarılmak geldi içinden. Tam ona yaklaşmak üzereyken genç bunun farkına vardı, avcı mızrağını kaldırıp Callisto'yu vuracakken bunu gören Iupiter bu cinayete engel oldu, ikisini de çekip

aldı ve göklere yerleştirdi. Artık onlar Büyük ve Küçük Ayı'ydılar.

Rakibinin bu şekilde onurlandırılması Iuno'yu çılgına çevirdi ve okyanus güçleri yaşlı Tethys ve Oceanus'a koştu. Geliş nedenini sorduklarında onlara şöyle yanıt verdi: "Tanrıların tanrıçası ben, niye mi, göklerden kalkıp sizin derinliklerinize geldim? Bilin ki göklerdeki yerim başkasına layık görüldü – başkasına verildi. Bana inanmayacaksınız ama gece dünyayı kararttığında bakın, kutbun etrafında, çemberin en küçük olduğu yerde o ikisinin göklere yükseltildiğini göreceksiniz. O ikisinden yakınmak için o kadar çok sebebim var ki! Beni üzenlere böyle ödüller verildikten sonra Iuno'yu kızdırma fikri kimi korkutabilir? Varabildiğim sonuca bir bakın! Ona insan şekline girmesini yasakladım; yıldızlar arasına yükseltildi! Cezamın sonu böyle, gücümün sınırı bu! Keşke Io'da olduğu gibi onun da eski haline dönmesine izin verseydim de böyle olmasaydı. Belki de Iupiter onunla evlenmeyi, beni de başından atmayı düşünüyor! Ama sizler, benim manevi anne ve babam, eğer beni düşünüyorsanız, bana karşı yapılan bu haksız davranışı hoş karşılamadığınızı gösterin ve yalvarırım size, bu iki günahkârın sularınıza girmesine izin vermeyin." Okyanusun hâkimleri ikna oldu ve bunun sonucunda Büyük ve Küçük Ayı takımyıldızları diğer yıldızlar gibi okyanus altına inemeden göklerde döndü durdu.

Milton, Ayı takımyıldızlarının hiç batmamasından şöyle söz eder:
"Bırakın lambam gece yarısında
Sık sık Ayı'yı gözlediğim,
O yüce, yalnız kuleden görülsün." vs.

Ayrıca J. R. Lowell'ın şiirinde Prometheus şöyle der:

"Birbiri ardına yükseldi ve kuruldu yıldızlar,
Zincirimin buz beyazlığında ışıl ışıl;
Kuzey yıldızının kıvrımları etrafında bütün gece
Dolaşan ayı, kaçtı mağarasına,
Korkmuştu şafağın neşeli adımlarından."

Küçük Ayı'nın kuyruğundaki son yıldız Kutup Yıldızı'dır, ayrıca Kynosura diye de adlandırılır. Milton şöyle der:

"Manzaranın sunduğu yeni zevkleri
Kaptı gözlerim birdenbire.

Kuleler ve mazgallı siperler görürdü
Küme küme ağaçların koynunda,
Ki uzanırdı orada bir güzellik
Yakınlardaki gözlerin Kynosura'sı."

Burada hem denizcilere rehberlik eden Kutup Yıldızı'na hem de Kuzey'in manyetik çekim etkisine gönderme vardır. Milton bu yıldıza *Arkadya Yıldızı* da der çünkü Callisto'nun oğlunun adı Arcas'tı ve Arcadia'da yaşıyorlardı. *Comus*'ta gece ormanda yolunu kaybetmiş olan erkek kardeş der ki:

"...İnce narin bir mum!
Atılgan bir kandilin
Hasır deliğinden
Ve kilden bir yuvadan,
Ziyaret eder bizi
Akan ışıktaki ezeli hâkimiyetinle
Ve sen Arkadya yıldızımız olmalısın,
Yahut Tyrli Kynosura."

DIANA İLE ACTAEON

Bu iki örnekle Iuno'nun rakiplerine olan acımasızlığını görmüş olduk; şimdi de kız oğlan kız bir tanrıçanın, mahremiyetini ihlâl eden birini nasıl cezalandırdığını görelim.

Öğle vaktiydi, güneş iki ufka da aynı uzaklıkta duruyordu. Kral Cadmus'un oğlu genç Actaeon kendisiyle birlikte geyik avlamaya çıkan gençlere şöyle seslendi:

"Dostlarım, ağlarımız ve silahlarımız kurbanlarımızın kanıyla ıslandı, bugünlük bu kadar spor yeter; yarın kaldığımız yerden devam ederiz. Ama şimdi Phoebus yeryüzünü yakıp kavuradursun, biz aletlerimizi bırakıp dinlenerek kendimizi şımartalım."

Orada avcılar kraliçesi Diana için kutsal bir vadi vardı. Sık selvi ve çam ağaçlarıyla çevrili bu vadinin derinliklerindeki mağarayı sanat değildi süsleyen, fakat doğa bu mağarayı var ederken sanata özenmişti besbelli; tavanının kemerini insan elinden çıkmışçasına özenle taşlarla çevirmişti. Bir kenardan fışkıran kaynağın doldurduğu havuzu ise çimenler çevreliyordu. Ormanların tanrıçası avlanmaktan

yorulduğunda buraya gelir, kız oğlan kız bacaklarını ışıltılı sularda yıkardı.

Günlerden bir gün yanında nympha'larıyla mağaraya gelmiş olan Diana mızrağını, okluğunu ve yayını nympha'lardan birine, elbisesini de çıkarıp bir başkasına verdi, üçüncü bir nympha da sandaletlerinin bağını çözüyordu. Sonra içlerinde en yeteneklisi Crocale tanrıçanın saçlarını taradı; Nephele, Hyale ve diğerleri ise geniş kaplara su dolduruyorlardı. Tanrıça öylece, süslenmekle meşgulken, işe bakın ki arkadaşlarından ayrıldıktan sonra etrafta amaçsızca dolanan Actaeon'un yolu buraya düşer; zira kaderi yönlendirmiştir onu. Actaeon mağaranın ağzında belirir belirmez, nympha'lar karşılarında bir erkek olduğunu görüp vücutlarıyla tanrıçayı saklayabilmek için çığlık çığlığa ona doğru koşuştular. Ama tanrıça diğerlerinden daha uzundu ve hepsini bir kafa boyu geçiyordu. Şaşkına dönen Diana'nın yüzü, göğün gün doğumunda ve batımında bulutları boyadığı renge dönmüştü. Nympha'larıyla çevrilmiş halde başını biraz geri çevirip oklarını aradı, bulamayınca da davetsiz misafirin yüzüne su fırlatarak şu sözleri söyledi: "Haydi şimdi git de anlat anlatabilirsen, Diana'yı çıplak gördüğünü!" Hemen ardından çatal çatal iki geyik boynuzu çıktı Actaeon'un başından, boynu uzadı, kulakları sivrildi, elleri ayak, kolları iki uzun bacak oluverdi, vücudu benekli, tüylü bir postla kaplandı. Eski cesaretinin yerini korku alan kahraman avcı ardına bakmadan kaçtı. Kendi hızına hayran olmaktan alamadı kendini ama boynuzlarının sudaki aksini görünce, "Ah, mahvoldum!" diyecek oldu, konuşamadı. İnledi ve kendininkinin yerini alan o yüzden aşağı yaşlar süzüldü. Her şeye rağmen bilincini yitirmemişti. Ne yapmalıydı? – Sarayı aramak için eve mi dönmeliydi yoksa ormanda kalıp saklanmalı mıydı? Ormanda kalmaktan korkuyor, saraya dönmekten ise utanıyordu. Böyle bocalarken, köpekler onu gördü. Önce Sparta cinsi Melampus havlamasıyla işaret verdi, sonra da Pamphagus, Dorceus, Lelaps, Theron, Nape, Tigris ve diğerleri rüzgârdan da hızlı koşarak onu kovalamaya başladılar. Uçurum kenarlarından, kayalıklardan, geçit vermez gibi görünen dağlar arasından, Actaeon kaçtı, onlar kovaladı. Eskiden geyiklerin üstüne köpeklerini saldığı, onları kovaladığı yerlerde şimdi kendi köpeklerinden kaçıyor, kendi av arkadaşları köpeklerini üstüne salıyorlardı. "Ben Actaeon! Efendinizi tanımadınız mı?" demek istedi ama artık konuşmak kendi elinde değildi. Köpeklerin havlamaları havada yankılandı. Çok geçmeden biri sırtına yapıştı, bir diğeri omzundan yakaladı. Onlar efendilerini tutarken, sürünün geri kalanı da gelip dişlerini etine geçirdiler. İnledi. İnsan sesi olmasa da geyik sesi de denilemeyecek sesiyle inledi. Dizlerinin üstüne düşerken gözlerini kaldırdı, ellerini de yalvarmak için kaldıracaktı, eğer elleri olsaydı. Dostları ve av arkadaşları köpekleri daha da kızıştırıyor, her yerde Actaeon'u arayıp eğlenceye katılmaya çağı-

rıyorlardı. Adını duyunca başını çevirdi, gittiği için üzüldüklerini işitti. O da bütün kalbiyle gitmiş olmayı isterdi. Köpeklerinin kahramanlıklarını seyretmekten büyük zevk alırdı, ama seyretmek yerine hissetmek fazla gelmişti. Hepsi etrafında toplanmış, etini parçalayıp koparıyorlardı; Diana'nın öfkesi ise ancak köpekler Actaeon'un canını koparıp aldıklarında dindi.

Shelley'nin "Adonais" şiirinde Actaeon'un öyküsüne ilişkin aşağıdaki anıştırma yer alır:

"Daha az dikkate değer olanların arasından bir narin biçim,
İnsanların arasında bir hayalet; kimsesiz
Tükenen bir fırtınanın son bulutu gibi,
Gürültüsü ölüm çanıdır o bulutun; tahminimce,
Doğa'nın çıplak sevimliliğine bakmış,
Actaeon gibi ve şimdi çıktı yoldan
Dünyanın vahşetinde bitkin adımlarıyla
Ve şimdi kendi fikirleri, o eskimiş yol boyunca,
Kovaladı babalarını ve avlarını kudurmuş köpekler gibi." Adonais, kıta 31.

Bu anıştırma muhtemelen Shelley'nin kendisineydi.

LATONA İLE KÖYLÜLER

Bazıları bu olayda tanrıçanın adil olmaktan çok zalim olduğunu düşünürken, diğerleri bu hareketi tanrıçanın kız oğlan kız asaletiyle tutarlı olduğu için yerinde buldular. Her zaman olduğu gibi son olay eskilerini akla getirdi ve orada bulunanlardan biri anlatmaya başladı: "Lycialı birkaç köylü bir keresinde tanrıça Latona'ya hakaret etmişlerdi, ama yaptıkları cezasız kalmadı. Gençliğimde yorucu işler için artık fazlasıyla yaşlanmış olan babam iyi cins birkaç öküz alıp getireyim diye beni Lycia'ya gönderdi, ben de orada mucizenin gerçekleştiği gölcükle bataklığı kendim gördüm. Yakınında eski bir sunak vardı, kurban isinden kararmıştı ve neredeyse sazlar arasında kaybolmuştu. Kimin sunağı olabileceğini, Faunus'a mı, Naiad'lara (su perileri) mı yoksa komşu dağın tanrılarından birine mi ait olduğunu soruşturunca köylülerden biri cevap verdi. 'Bu ne dağ ne nehir tanrılarından birinin sunağıdır. Asil Iuno'nun kıskançlığı yüzünden diyardan diyara sürdüğü, ikizlerini büyüteceği bir karış toprağı bile esirgediği kadının sunağıdır bu. Küçük ilahi varlıkları kollarında taşımaktan

bitkin düşen, susuzluktan kavrulan Latona bu diyara ulaştı. Şans eseri vadinin dibindeki berrak sularıyla bu gölcük gözüne ilişti. Köydeki insanlar da burada çalışmakta, söğüt ve sorgun ağacı dalları toplamaktaydı. Tanrıça yaklaştı ve akıntının kenarına, dizlerinin üzerine çöktü, serin sularda susuzluğunu giderecekti ki, köylüler buna izin vermedi. 'Niçin benden suyu esirgiyorsunuz?' dedi; 'su herkesindir. Doğa kimsenin güneş ışığını, havayı ya da suyu sahiplenmesine izin vermez. Hepimize ait olan bu nimetten payımı almaya geldim, yine de onu sizden iyilik olarak istiyorum. Yorgun da olsalar bacaklarımı suda yıkayacak değilim, yalnızca susuzluğumu dindirmektir niyetim. Ağzım o kadar kurumuş ki güçlükle konuşuyorum. Bir yudum su yaşam iksiri olur; bana yeniden can verir, ben de hayatımı size borçlu olduğumu kabul ederim. Küçük kollarını yalvarırcasına uzatan bu çocuklara merhamet edin." Rastlantı eseri çocuklar da kollarını uzatmıştı.

"Tanrıçanın bu dokunaklı sözlerinden kim etkilenmezdi ki? Ama bu soytarılar kabalıklarını sürdürdüler, hatta yuhalayıp eğer orayı terk etmezse kaba kuvvete başvurmakla tehdit ettiler. Üstelik bu kadarla kalmadılar. Suyu içilmez hale getirmek için gölcüğün içine dalıp ayaklarıyla çamuru karıştırdılar. Latona o kadar kızmıştı ki susuzluğunu düşünmeyi bıraktı. Artık soytarılara yalvarmıyordu; ellerini göğe açıp haykırdı: 'Bu gölden hiç çıkamasınlar, ömür boyu burada kalsınlar.' Öyle de oldu. Onlar artık suda yaşıyorlar; bazen tamamen suya gömülürler, bazen kafalarını suyun dışına uzatırlar ya da yüzerler. Bazen suyun kenarına çıkarlar ama az sonra yeniden suya geri atlarlar. Hâlâ aşağılık seslerini sürekli hakaret etmek için kullanırlar; artık suyun hepsi kendilerine kalmış olsa da ortasında vıraklamaktan utanmazlar. Sesleri kabadır, boğazları şişmiştir, sürekli hakaret etmekten ağızları genişlemiştir, boyunları kısalıp kaybolmuştur ve bedenleri kafalarıyla birleşmiştir. Sırtları yeşil, orantısız göbekleri beyazdır. Kısacası onlar artık kurbağadırlar ve o çamurlu suda yaşarlar.

Bu öykü Milton'ın sonelerinden birindeki anıştırmayı açıklar. "yazdığı birtakım incelemeleri izleyen kötülemeler üzerine."

"Eski hürriyetin bildik kanunlarıyla,
Kurtuldum engeller çağından,
Baykuşların ve gugukların, eşeklerin, maymun ve köpeklerin
Barbar gürültüsü sarmalamışken beni
O ceylanlar, kurbağalara dönüştüğü vakit
Latona'nın ikiz doğan döllerine sövdüklerinde,
Hizmetine almıştı güneşi ve ayı."

Bu öyküde Iuno'nun Latona'yı gönderdiği sürgünden söz edilir. İnanışa göre Apollo ve Diana'nın müstakbel annesi Iuno'nun gazabından kaçarak bütün Ege adalarına gidip ona kalacak bir yer sağlamaları için yalvardı ama hepsi göklerin güçlü kraliçesinden öyle korkuyordu ki rakibine yardım etmeye cesaret edemediler. Yalnızca Delos müstakbel tanrıların doğacağı yer olmayı kabul etti. O zamanlar Delos su üstünde yüzen bir adaydı, ama Latona buraya ulaştığında Iupiter sevdiği kadının sonsuza dek güven içinde yaşayabilmesi için adayı kopmaz zincirlerle denizin dibine bağladı. Byron "Don Juan" şiirinde Delos'a gönderme yapar:

"Yunan adaları! Yunan adaları!"
Ateşli Sappho'nun âşık olduğu ve şarkılar söylediği,
Savaş ve barış sanatlarının büyüdüğü,
Delos'un yükseldiği, Phoebus'ün yüceldiği!"

BÖLÜM V

PHAETON

Phaeton, Apollo ile nympha Clymene'nin oğluydu. Bir gün okuldan bir arkadaşı, tanrının oğlu olduğuna inanmayıp onunla alay edince Phaeton öfke ve utanç içinde gidip olanları annesine anlattı. "Eğer" dedi, "ben tanrı çocuğuysam, bana bir kanıt göster anne, iddiamı inanılır kıl." Clymene ellerini göklere doğru uzatıp şöyle dedi: "Sana doğruyu söylediğime dair tanıklık etmesi için göklerden yerdeki bizlere bakan Güneş'i çağırıyorum. Eğer yalan söylüyorsam bu onun ışığını son görüşüm olsun. Ama bunu gidip kendin de kolaylıkla öğrenebilirsin; Güneş'in doğduğu ülke bizim ülkemizin hemen yanında. Git ve ona, sana oğlu olarak sahip çıkacak mı diye sor. Phaeton duyduklarına sevindi. Tam olarak Güneş'in doğduğu bölgelerde uzanan Hindistan'a gitti, babasının yolculuğa başladığı noktaya yüreği umut ve gururla dolu yaklaştı.

Altın ve değerli taşları parıldayan Güneş Sarayı sütunlar üzerinde göğe yükselmiş öylece duruyordu. Tavanları parlatılmış fildişinden, kapılar gümüştendi. İşçilik malzemeyi geride bırakıyordu,[1] çünkü Vulcanus duvarlara sakinleriyle birlikte yeryüzünü, denizi ve gökleri resmetmişti. Denizde nympha'lar vardı; kimi dalgalarda oynuyor, kimi balıkların sırtına binip geziniyor, kimileri de kayaların üzerine oturmuş deniz yeşili saçlarını kurutuyorlardı. Yüzleri ne tam birbirinin aynıydı ne de tam olarak farklı; tıpkı kız kardeşler gibi.[2] Yeryüzünün üzerinde ise kasabalar, ormanlar, nehirler ve kır tanrıları vardı. Her taraf görkemli gökler gibi oymalarla süslenmişti ve gümüş kapılara her iki tarafta altışar tane olmak üzere burçlar kuşağının simgeleri oyulmuştu.

Clymene'in oğlu dik yokuşu çıktı ve babası olup olmadığını bilemediği tanrının salonuna girdi. Babasının huzuruna yaklaştı ama belli bir uzaklıkta durdu çünkü ışık dayanabileceğinden fazlaydı. Mor elbiseler içindeki Phoebus elmastanmış gibi parıldayan bir tahtta oturuyordu. Sağ ve sol ellerinde Gün, Ay, Yıl ve belirli aralıklarla Saatler durmaktaydı. Baharın başında çiçeklerden örülmüş bir taç vardı; Yaz giysilerini çıkarıp bir kenara atmıştı, boynunda olgunlaşmış buğday filizlerinden yapılmış bir

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

çelenk vardı. Güzün ayaklarını üzüm suyu boyamıştı. Kış buzlarla kaplıydı ve saçları donmuş, kaskatı kesilmişti. Etrafı bu refakatçilerle çevrilmiş olan Güneş, her şeyi gören gözleriyle, gördüklerinin yeniliği ve ihtişamı karşısında şaşkına dönen gencin farkına vardı ve geliş sebebini sordu. Genç adam yanıtladı: "Ey engin dünyanın ışığı Phoebus, eğer öyle dememi uygun görürseniz babam, yalvarırım size, bana bir kanıt gösterin ki oğlunuz bilsinler beni." Phaeton sustu, babası da başının her yanında parlayan ışınları bir kenara itip yaklaşmasına izin verdi ve ona sarılarak şöyle dedi: "Oğlum, sen sahipsizliği hak etmiyorsun, annenin sana anlattıklarını onaylıyorum. Şüphelerine bir son vermek için de ne istersen söyle, sana hediye edilecek. Hiç görmediğim ama biz tanrıların ciddi sözler verirken itimat ettiğimiz o korkunç göl şahidim olsun." Phaeton hemen güneş arabasını bir günlüğüne sürmek için izin istedi. Baba verdiği sözden pişman oldu; kafasını uyarı anlamında üç dört kez salladıktan sonra "Düşüncesizce konuştum" dedi, "bir tek bu ricanı kabul etmemeyi isterim. Sana yalvarırım geri al isteğini. Bu tekin bir iş değildir oğlum, Phaeton, gençliğine ve gücüne de uygun değildir. Senin özün ölümlüdür ve bir ölümlünün yapabileceğinden fazlasını istiyorsun. Bilgisizliğin tanrıların bile yapamayacağı bir şeye heveslenmene neden oluyor. Günün alevli arabasını benden başka kimse süremez. Korkunç sağ eliyle yıldırımlar fırlatan Iupiter bile. Yolun ilk bölümü yokuştur, atlar sabahın zindeliğiyle bile güçlükle tırmanırlar; orta bölüm yukarıda, göktedir. Ben bile buradan geçerken aşağıya, altımda uzanan karalara ve denizlere paniğe kapılmadan güçlükle bakarım. Yolun son kısmı hızla alçalır ve arabayı çok dikkatli sürmeyi gerektirir. Beni karşılamak için bekleyen Tethys'in kafaüstü düşeceğimi sanıp korkudan titrediği çok olur. Hepsi bu da değil; gök hep dönmekte ve beraberinde yıldızları taşımaktadır. Sürekli tetikte olmalıyım ki her şeyi silip süpüren bu hareket beni de sürüklemesin. Diyelim ki sana arabayı bir günlüğüne verdim, ne yapardın? Gök altında dönerken yolunu şaşırmayabilir miydin? Belki yolda ormanlar, şehirler, tanrıların evleri, saraylar, tapınaklar var sanıyorsun. Aksine yol dehşet verici canavarların arasından geçer. Boğa'nın boynuzlarının yanından, Yay'ın önünden, Aslan'ın çenesinin yakınından, Akrep'in ve Yengeç'in kollarını iki yandan uzattıkları noktadan geçer. İçlerindeki ateşi ağız ve burunlarından soluyan o atları yönlendirmek de sandığın kadar kolay olmayacak. Ben bile hırçınlaştıklarında onları güçlükle dizginliyorum. Bil ki oğlum, sana ölümcül bir hediye vermek istemem; henüz vaktin varken isteğini geri al. Benim kanımdan doğduğuna dair kanıt mı istiyorsun? Korkularım sana kanıt olsun. Yüzüme bak – keşke göğsümden içeri bakabilseydin; orada bir babanın endişelerini görecektin. Son olarak" diye sürdürdü konuşmasını, "bütün dünyaya bak, karalar üzerindeki,

denizlerdeki en kıymetli şeylerden birini seç, iste, sonrasını düşünme. Yalnız, sana yalvarıyorum, ısrar etme. İsteğin sana onur değil zarar getirecek. Niye hâlâ boynuma sarılıp bana yalvarıyorsun? Kararında diretirsen istediğin olacak; bir kez söz verildi, yerine getirilecek, yine de senden daha akıllıca bir seçim yapmanı diliyorum."

Phoebus konuşmasını bitirdi ama genç adam uyarılara kulak asmadan isteğinde diretti. Elinden geldiği kadar engel olmaya çalışan Phoebus, Phaeton'u kutsal arabanın yanına götürdü.

Vulcanus'un hediyesi olan at arabası altındandı, aksı altın, mili ve tekerlekleri altın, tekerleğe sokulan çomak gümüştendi. Oturaklar boyunca güneşin ışığını her tarafa yansıtan sıra sıra topaz ve elmas vardı. Cüretkâr delikanlı arabayı hayranlıkla seyrederken Şafak doğunun mor kapılarını açtı ve güllerle donanmış yolu gösterdi. Yıldızlar Sabah Yıldızı'nın önderliğinde geri çekildiler, en son Sabah Yıldızı dinlenmeye çekildi. Dünyanın parlamaya başladığını ve Ay'ın dinlenmek için çekilmeye hazırlandığını gören baba Saatlere, atları arabaya koşmalarını emretti. Onlar da emre uydular ve ambrosia'yla iyice beslenmiş olan atları kutsal ahırlardan çıkardılar ve dizginlerle bağladılar. Ardından baba oğlunun yüzünü alevin parlaklığına dayanabilmesi için güçlü bir merhemle sıvadı. Işınları kafasına yerleştirdi ve olacakları sezip iç geçirdi ve şöyle dedi: "Oğlum, en azından bu öğüdümü dinle, kırbacı bırak ve dizginlere sıkı sarıl. Atlar kendiliklerinden zaten yeterince hızlı giderler; yapman gereken onları yoldan çıkarmamak. Doğrudan, beş çemberin arasındaki düz yola girmeden sola sapmalısın. Orta kısımdan sapmadan ilerle, kuzeye de güneye de fazla yaklaşma. Tekerlek izlerini göreceksin, onlar sana rehberlik edecek. Ayrıca yer ve göğün paylarına düşen ısıyı alabilmeleri için fazla yükselme, yoksa tanrı mekânlarını yakarsın, fazla alçalma, yoksa yeri yangına verirsin, orta yol en emini ve en iyisidir.[1] Artık seni senden daha fazla düşüneceğini umduğum talihinle baş başa bırakıyorum. Gece batı kapılarından çıkıyor, daha fazla oyalanamayız. Dizginlere asıl, ama sonunda cesaretini yitirirsen, inan ki bu öğüdüm işine yarayacak; güvende olduğun yerde kal, dünyayı aydınlatma ve ısıtmayı da bana bırak." Çevik delikanlı arabaya atladı, dimdik durarak dizginleri sevinçle eline aldı, gönülsüz babasına teşekkürler yağdırdı.

Bu esnada atlar homurdanarak havayı ateşli nefesleriyle dolduruyor, sabırsızlıkla ayaklarını yere vuruyordu. Sürgüler açıldı, artık evrenin sonsuzluğu önlerinde açılmış onları bekliyordu. Öne atıldılar ve karşılarına çıkan bulutları yardılar, ardından da yolculuklarına onlar gibi doğudan başlayan rüzgârları geçtiler. Atlar taşıdıkları yükün her zamankinden daha hafif olduğunu fark etmekte gecikmediler; nasıl safrasız

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

bir gemi denizde oradan oraya sürüklenirse, alıştığı ağırlığı olmayan at arabası da boşmuş gibi hızla ilerliyordu. Pervasızca fırlayıp yoldan çıktılar. Phaeton paniğe kapıldı, atları nasıl yöneteceğini bilmiyordu; bilse bile buna gücü yetmezdi. Büyük ve Küçük Ayı ilk kez sıcaktan kavruldu; mümkün olsaydı suya dalacaklardı; kuzey kutbu etrafına dolanmış olarak hareketsiz öylece duran zararsız Yılan ısındı, sıcaklık öfkesinin uyanmasına neden oldu. Derler ki hızlı hareket etmeye hiç de alışık olmayan Boötes [Çoban –yn.], sabanının ayak bağı olmasına rağmen kaçmayı başardı.

Biçare Phaeton aşağıya, altında sonsuz genişlikte uzanan dünyaya baktığında benzi attı, korkudan dizleri titredi. Etrafındaki göz kamaştırıcı ışığa rağmen gözleri kararadı. Babasının atlarına hiç el sürmemiş, babasının kim olduğunu hiç öğrenmemiş, isteğinde hiç ısrar etmemiş olmayı diledi. Dümencinin dua etmekten fazlasını yapamadığı bir fırtınada yol alan bir gemi gibi oradan oraya savruldu. Ne yapacaktı? Kutsal yolun büyük bir kısmı geride kalsa da, önünde daha fazlası onu bekliyordu. Gözlerini bir o yana bir bu yana, önce yolculuğa başladığı noktaya, sonra da hiçbir zaman ulaşamayacağı günbatımı noktasına çeviriyordu. Soğukkanlılığını yitirmişti, ne yapacağını bilmiyordu. Dizginleri sıkı mı tutmalı yoksa gevşek mi bırakmalıydı? Atların adlarını unutmuştu. Göğe dağılmış korkunç şekilleri görüp dehşete düştü. Kuyruğu ve eğri kıskaçlarıyla zodyağın iki burcunun üzerine uzanan Akrep dev kollarını uzatmıştı. Çocuk zehirli akrebin tehlikeli sivri dişlerini görünce cesaretini yitirdi ve dizginler elinden düştü. Atlar dizginlerin gevşediğini hissedince pervasızca fırladılar; denetimsiz kalınca gökyüzünün bilinmeyen bölgelerine, yıldızların arasına doğru yol aldılar, arabayı yolu olmayan yerlere savurarak, bir yukarılara gökyüzüne, bir aşağılara, dünyaya yaklaşıyorlardı. Ay hayretler içinde kardeşinin arabasının kendisininkinden aşağıda gittiğini gördü. Bulutlar tütmeye başladı, dağların zirveleri alev aldı; tarlalar sıcaktan kavruldu, bitkiler soldu, ağaçlar yaprak kaplı dallarıyla yanmaya başladı, ekinler tutuştu! Ama bu kadarla kalsa iyi. Büyük şehirler surları ve kuleleriyle yok oldu, halklarıyla birlikte koca uluslar küle döndü. Ormanlarla kaplı dağlar yandı, Athos, Taurus, Tmolus ve Oete; bir zamanlar pınarlarıyla ünlü Ida hepten kurumuştu, Musalar'ın dağı Helicon ile Haemus; içi ve dışı alevlerle kaplanan Aetna ve iki zirvesiyle Parnassus ve sonunda karlı tacından ayrılmak zorunda bırakılan Rhodope; hepsi yandı. Soğuk iklimi Scythia'yı koruyamadı, Kafkas yandı. Ossa, Pindus ve ikisinden de büyük olan Olympus, başı göklere yükselen Alpler ve buluttan bir taç giyen Apenninus yandı.

Ardından Phaeton dünyanın alev aldığını fark etti ve sıcak dayanılmaz hale geldi. Soluduğu hava ocak havası gibi uçuşan közlerle doluydu ve çıkan duman kapkaraydı.

Sonra nereye gittiğini bilmeden öne doğru atıldı. Aethiopia'nın insanlarının yeryüzüne birden fışkıran kanla siyaha döndüğüne inanılır. Libya çölü de iyice kurudu ve günümüzdeki haline geldi.

Nympha'lar karışmış saçlarıyla sularının arkasından yas tuttu, vadilerinde saklanan nehirler de güvende değildi: Tanais'ten, Caicus'tan, Xanthus'tan ve Meander'den Babylonia'daki Euphrates'ten ve Ganges'den, altın kumlarıyla Tagus'tan ve kuğuların uğrak yeri olan Cayster'dan dumanlar çıkıyordu. Nil kaçıp, başını çöle soktu, bugün hâlâ orada saklanmaktadır. Yedi ay boyunca sularını denize döktüğü yerde yalnız yedi kuru akarsu yatağı kaldı. Yer yarıldı, çatlaklardan içeri Tartarus'a ışık sızdı ve gölgeler kralı ile kraliçesini korkuttu. Denizin suyu çekildi. Eskiden suların olduğu yerler artık kupkuru bir düzlükten ibaretti. Dalgalar altında kalan dağlar kafalarını çıkarıp ada oldular. Balıklar derinliklere kaçtı, artık yunuslar her zamanki gibi denizin üzerinde oynaşmaya cesaret edemiyordu. Nereus ve karısı Doris bile kızları Nereid'lerle (Nereus kızları) birlikte derinlerdeki mağaralara sığındılar. Neptunus üç kez başını denizden dışarı çıkarmak istedi, üç kez sıcalıktan geri döndü. Sularla çevrili olsa da başı ve omuzları açıkta kalan toprak, yüzünü elleriyle kapatarak yukarıya, gökyüzüne baktı ve boğuk bir sesle Iupiter'e seslendi:

"Ey tanrıların efendisi, eğer bunları hak ettiysem, eğer bu senin arzunla olduysa, niçin yıldırımlarını göndermezsin? İzin ver, hiç değilse sonum senin elinden olsun. Verimliliğimin, itaatkârlığımın ödülü bu mu? Bunun için mi sığırlara ot, insanlara meyve, senin sunaklarına tütsü verdim? Eğer ben hürmete layık değilsem kardeşim Oceanus böylesine bir yazgıyı hak etmek için ne yaptı? İkimize de merhamet etmiyorsan yalvarırım sana kendi gökyüzünü düşün, bak senin sarayını tutan iki kutuptan da dumanlar yükseliyor ve onlar yok olursa sarayın da yıkılacaktır. Atlas bayılmak üzere ve sırtındaki yükü düşürdü düşürecek. Deniz, yer ve gök son bulursa yeniden Chaos'a geri döneriz. Her şeyi yalayıp yutan bu ateşten geri kalanları bağışla. Ah, bu felaket anından bizi kurtar!"

Toprak bunları söyledikten sonra sıcağa ve susuzluğa dayanamayıp daha fazla konuşamadı. Ardından, her şeye gücü yeten Iupiter arabayı ödünç veren de dahil olmak üzere bütün tanrıları olanları görmeleri için çağırdı ve dehal bir çare bulunmazsa her şeyin yok olacağını gösterdi, yüksek kuleye çıktı, buradan dünyanın üzerine bulutlarını gönderdi ve çatallı yıldırımlar savurdu. Ama o anda dünyayı örtecek tek bir bulut, kuruyup buharlaşmamış tek bir damla yağmur bulmak imkânsızdı. Iupiter bir gök gürültüsü çıkardı, sağ eliyle bir yıldırım alıp arabayı sürene doğru fırlattı ve onu aynı anda hem koltuğundan hem canından vurdu. Saçları tutuşan Phaeton kayan bir

yıldız gibi tepetakla düşerken parlaklığıyla göğü aydınlattı ve yüce nehir Eridanus onu karşıladı ve yanan bedenini söndürdü. İtalyalı Naiad'lar onun için bir mezar inşa ettiler ve mezar taşının üstüne şu sözleri yazdılar:

"Phoebus'un arabasının sürücüsü Phaeton,
Iove'nin yıldırımı tarafından vurulmuş, şu taşın altında yatar.
Babasının ateş arabasına hükmedemez,
Yine de bunu istemek bile pek asilcedir."[1]

Kız kardeşleri Heliad'lar, kardeşlerinin kaderine ağlarken nehir kenarındaki kavak ağaçlarına dönüştüler ve akmaya devam eden gözyaşları akıntıya düştükçe kehribara dönüştü.

Milman *Samor* adlı şiirinde Phaeton'un öyküsüne aşağıdaki anıştırmayı yapar:

"Felçli evrenin dona kalışı,
Yatar... dilsiz ve öylece,
Şairler şarkısını söylerler: güneşten-doğma genç sürer
Göğün ürkmüş işaretleri arasında sapkınca,
Atasının basiretsiz arabasını.
Savurdu onu Yıldırım Tanrısı göklerden
Körfezine kuruyan Eridanus'un
Şimdi bile orada Phaeton'un zamansız ölümüne kardeş ağaçları
Amber gözyaşları döker."

Walter Savage Landor'un Deniz kabuğunu betimleyen güzel mısralarında Güneş'in sarayına ve arabasına bir anıştırma vardır. Su nympha'sı şöyle der:

"...İnci tonlarında kıvrımlı kabuklarım var
İçlerine parlak şeyler gömülü
Güneş sarayının verandasında,
Dizginleri salınmış arabası dalganın ortasında durur.
Sars birini ve uyansın, sonra
Onun parlak dudaklarını kendi hassas kulaklarına yerleştir,
Ve hatırlar ağustos meskenlerini,
Ve mırıldanır, okyanusun mırıldanışı gibi." —*Gebir*, I. Kitap

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

BÖLÜM VI

MIDAS – BAUCIS VE PHILEMON

Günlerden bir gün Bacchus, eski öğretmeni ve manevi babası Silenus'un kayıp olduğunu fark etti. Yaşlı adam içki içmiş ve o halde yürüyüp gitmişti. Onu bulan köylüler kralları Midas'a taşıdılar. Midas Silenus'u tanıdı ve ona konukseverlik gösterdi. On gün ve gece boyunca ardı arkası kesilmeyen oyunlarla eğlendirdi. On birinci gün Silenus'u geri getirip öğrencisine sağ salim teslim etti. Bunun üzerine Bacchus Midas'tan bir ödül seçmesini isteyerek ne dilerse dilesin gerçekleşeceğini söyledi. O da dokunduğu her şeyin *altına* dönüşmesini diledi. Bacchus, daha iyi bir seçim yapmadığı için üzülerek de olsa bunu kabul etti. Midas yeni edindiği yeteneğini düşünerek sevinç içinde yola koyuldu, onu denemek için sabırsızlanıyordu. Meşe ağacının dalından kopardığı ince dal elinde altına dönüşünce gözlerine inanamadı. Yerden bir taş aldı, taş altına dönüştü. Bir çim parçasına dokundu; yine aynı şey oldu. Ağaçtan bir elma kopardı, sanırsınız elmayı Hesperidler'in bahçesinden çalmıştı. Sonsuz bir sevinç kapladı içini, eve gider gitmez hizmetkârlarına masaya görkemli bir sofra kurmalarını emretti. Ama üzülerek gördü ki, ekmeğe dokunduğunda ekmek kaskatı kesildi, ağzına bir lokma attı atmasına ama çiğnemek ne mümkün. Bir bardak şarap içti, sanki boğazından sıvı altın geçiyordu.

Bu eşi benzeri görülmemiş ıstırap karşısında dehşete kapılan Midas yeteneğinden kurtulmak istedi, daha az önce imrenip istediği hediyeden artık nefret ediyordu. Ama nafile, belli ki açlık sonu olacaktı. Altınla parlayan kollarını açıp Bacchus'a, onu bu ışıltılı felaketten kurtarması için yalvardı. Merhametli tanrı Bacchus bunu duydu ve kabul etti. "Pactolus nehrine git" dedi, "akıntıyı kaynağının başına kadar izle, orada başını ve bedenini suya daldır, suçundan ve cezandan arın." O da öyle yaptı; Midas suya dokunur dokunmaz altına dönüştürme yeteneği suya geçti ve nehir kumları günümüze kadar değişmemek üzere *altına* dönüştü.

Bundan böyle zenginlik ve gösterişten nefret eden Midas taşrada yaşamaya başladı ve çayırların tanrısı Pan'ın sadık bir kulu oldu. Bir keresinde Pan kendi müziğini Apollo'nun müziğiyle kıyaslamaya ve lir tanrısını bir yetenek yarışmasına davet etmeye cüret etti. Daveti kabul edildi, hakem olarak da dağ tanrısı Tmolus seçildi. Kıdemli olan yerini aldı ve iyi duyabilmek için kulaklarını ağaçlardan temizledi. Verilen bir işaretle Pan kamışlarını üfledi, çaldığı köylü ezgisinden kendisi ve orada bulunan

sadık takipçisi Midas son derece hoşnut olmuştu. Sonra Tmolus ve onunla birlikte ağaçlarının hepsi başlarını Güneş-tanrısından yana çevirdiler. Apollo ayağa kalktı, başında Parnassia defnesinden bir taç vardı, Tyrus moru elbisesi yerleri süpürüyordu. Sol eliyle liri tutuyor, sağ eliyle tellere vuruyordu. Müziğin ahengiyle büyülenen Tmolus hiç düşünmeden lir tanrısını kazanan ilan etti ve Midas dışında herkes bu kararı kabul etti. Midas karşı çıktı ve kararın adil olmadığını söyledi. Apollo, böylesine işlevini yitirmiş iki kulağın insan kulağı şeklinde olmasına daha fazla dayanamazdı ve Midas'ın kulakları uzadı, içleri dışları tüylendi ve hareket edebilir hale geldi; kısacası tıpkı eşek kulaklarına benzediler.

Başına bu felaketin gelmesiyle Midas ölmüşten beter olmuştu, yine de bu talihsizliği gizlemenin mümkün olduğu düşüncesiyle kendisini teselli ediyordu. Bunu geniş bir sarık ya da süslü bir başlıkla yapmayı denedi ama elbette berberi sırrını biliyordu. Kral bunu kimseye söylememesini emretmiş, karşı gelmeye cüret ederse korkunç cezalara çarptırılacağını söyleyerek tehdit etmişti. Ama berberin ağzı bu sırrı saklayabilecek kadar sıkı değildi; dışarıya, otlaklara çıktı, yerde bir delik açıp üstüne eğilerek öyküyü fısıldadı ve deliği kapattı. Çok geçmeden otlaktan sık bir sazlık türedi ve boyları uzar uzamaz sazlar bu öyküyü fısıldamaya başladı, o gün bugündür ne zaman orada bir rüzgâr esse bu öyküyü fısıldarlar.

Kral Midas'ın öyküsünü birkaç değişiklikle anlatan başkaları da olmuştur. *Bath'ın Karısının Öyküsü* şiirinde Dryden sırrı açıklayanın kraliçe olduğunu söyler.

"Bunu Midas bilir ve kimselerle konuşmaya cesaret edemezdi
Kulaklarının halini; karısı hariç."

Midas Phrygia Kralı idi. Gordius adında fakir bir köylünün oğluydu. Halk krallarının bir yük arabası içinde geleceğini söyleyen kâhinin sözlerine uyup Gordius'u kral yapmıştı. Halk kâhinin söyledikleriyle kafa yoradursun Gordius karısı ve oğluyla bir yük arabası içinde şehir meydanına çıkageldi.

Gordius kral olunca, yük arabasını kâhinin tanrısına adadı ve arabayı durduğu yere sıkı bir düğümle bağladı. Bu, ünlü *Gordion düğümü*ydü. Sonraları bu düğümü çözen kim olursa olsun bütün Asya'nın hükümdarı olacağı söylendi. Birçokları düğümü çözmeyi denese de hiçbiri başaramadı, ta ki fetih rüzgârı Büyük İskender'in yolunu Phrygia'ya düşürene kadar. O da yeteneğini sınadı ve diğerleri gibi başarısız olup sabrını yitirince kılıcını çekip düğümü kesti. Büyük İskender daha sonra Asya'yı baştan sona hâkimiyet altına alınca insanlar, İskender'in kâhinin koşullarına tam olarak uyduğunu düşünmeye başladılar.

BAUCIS İLE PHILEMON

Phrygia'nın tepelerinden birinde alçak bir duvarın çevrelediği bir ıhlamur ile meşe ağacı vardır. Az ötedeki bataklığın yerinde eskiden yaşamaya elverişli topraklar vardı, şimdi ise etrafında yer yer gölcükler oluşmuş ve bataklık kuşları ile karabatakların uğrak yeri haline gelmiştir. Bir zamanlar Iupiter insan şekline girip bu ülkeyi ziyaret etmişti, yanında oğlu Mercurius'u da (caduceus'un sahibi) kanatları olmaksızın getirmişti. Kapı kapı dolaşıp, kendilerini dinlenecek ve sığınacak bir yer arayan yorgun gezginler olarak tanıttılar ama bütün kapılar kapalıydı, çünkü saat geç olmuştu ve pek de konuksever olmayan ev sahipleri misafirleri buyur etmek için yataklarından kalkmak istemiyordu. Sonunda sazdan bir çatısı olan mütevazi bir kulübe onları kabul etti; burada gençliklerinde evlenip birlikte yaşlanan Baucis adlı yaşlı bir kadın ile kocası Philemon yaşıyordu. Yoksulluklarından utanmıyorlar, aza kanaat getirerek müşfik yaradılışlarıyla yoksulluğa katlanmayı biliyorlardı. Burada ne efendiler vardı ne de hizmetkârlar; bütün ev halkı bu iki yaşlıdan ibaretti, efendileri de hizmetkârları da kendileriydi. Gökten gelen misafirler mütevazi eşiği geçtiler ve alçak kapıdan geçmek için eğilmek zorunda kaldılar. Yaşlı adam bir koltuk getirdi, Baucis de telaş içinde koltuğun üzerine bir örtü yaydı ve oturmalarını rica etti. Yaşlı kadın küllerin arasından birkaç kömür bulup tutuşturdu, üzerine biraz kuru yaprakla, kuru ağaç kabukları attı, sonra da zayıf nefesiyle ateşin harlanmasını sağladı. Bir köşeden kırılmış değneklerle kuru ağaç dalları çıkardı, parçalara ayırıp küçük güğümün altına sokuşturdu. Kocası bahçeden lezzet otları topladı, Baucis de bunları saplarından ayırıp çömleğe koymak için hazırladı. Philemon çatallı bir değnekle bacada asılı olan bir parça domuz etini aldı, küçük bir parça kesti ve otlarla birlikte pişmesi için çömleğe attı, geri kalanını da başka bir sefere ayırdı. Kayın ağacından yapılmış bir leğen misafirler yıkanabilsin diye sıcak suyla doldurulmuştu. Bunlar olurken, bir taraftan da sohbet ederek hoşça vakit geçirdiler.

Misafirler için düşünülmüş olan kanepeye üzerine içi deniz yosunuyla doldurulmuş bir minder serilmişti, minderin üstüne eski püskü de olsa yalnız önemli günlerde kullandıkları bir örtü yaydılar. Yaşlı kadın, önlüğünü takıp titreyen elleriyle sofrayı kurdu. Masanın bir ayağı diğerlerinden daha kısaydı ama altına küçük, kayrak bir taş koyarak dengelediler. Yaşlı kadın sabitlenen masayı güzel kokulu otlarla sildi. Üstüne biraz lekesiz Minerva'nın zeytinlerinden, biraz sirkede bekletilmiş kızılcık koyup turp, peynir ve külde hafifçe pişmiş yumurtaları ekledi. Her şey toprak kaplarda sunulmuştu, yanıbaşlarında toprak bir testi ile tahta bardaklar duruyordu. Her şey hazır

olduğunda buram buram dumanı tüten yahni masaya kondu. En eskisinden olmasa da şarap eklendi; tatlı olarak ise elma, yaban balı; hepsinden önemlisi dost canlısı yüzler, basit ama yürekten bir hoşgeldin.

Yemek yemeye başladıktan sonra yaşlı çift, şarap testisinin boşaltıldıkça kendiliğinden dolduğunu görünce hayrete düştü. Dehşete kapılan Baucis ve Philemon misafirlerinin tanrıları olduğunu anladılar ve diz çöküp birleştirdikleri elleriyle onları iyi ağırlayamadıkları için af dilediler. Mütevazi kulübelerinin bekçisi olarak besledikleri yaşlı bir kaz vardı, akıllarına misafirleri şerefine kazı kurban etmek geldi. Ama yaşlı çift için fazla çevik olan kaz ayak ve kanatları yardımıyla ellerinden kurtuldu ve gidip tanrıların arasına saklandı. Tanrılar kazın kesilmesine razı olmadılar ve şu sözleri sarf ettiler: "Bizler tanrıyız. Bu bencil kasaba saygısızlıklarının cezasını çekecek; yalnız sizler bu cezadan muaf olacaksınız. Evinizi bırakıp bizimle birlikte şu tepenin doruğuna gelin." Yaşlı çift tanrıların dediğini yapmak için telaş içinde, ellerinde bastonlarıyla dik yokuşu kan ter içinde tırmandılar. Doruğa bir ok uçuşu mesafe kala dönüp aşağı baktılar ki ne görsünler; bütün kasaba sular altında kalmıştı ve ayakta kalan yalnız kendi evleriydi. Onlar bu sahneyi hayretler içinde seyreder ve komşularının başına gelenlere ağlarken, yaşlı çiftin evi *tapınağa* dönüştü. Köşe direklerinin yerini sütunlar aldı. Çatı sararıp altınla kaplı bir görünüm aldı, tabanlar mermer oldu, kapılar oymalarla, altın süslerle donatıldı. Ardından Iupiter sevecenlikle konuşmaya başladı: "Kusursuz meleke sahibi adam ve böyle bir kocaya layık olan kadın, bize arzularınızı söyleyin, sizin için ne yapabiliriz?" Philemon birkaç dakika Baucis'e danıştıktan sonra tanrılara ortak dileklerini açıkladı. "Bu tapınağın rahipleri ve bekçileri olmak ve hayatımızı burada sevgi ve uyum içinde geçirdiğimiz için aynı anda can vermek istiyoruz, ne ben karımın mezarını göreyim ne de o beni mezarıma gömsün." İstekleri kabul oldu. Yaşadıkları sürece bu tapınakla ilgilendiler. İyice yaşlandıklarında bir gün kutsal yapının basamakları önünde durup tapınağın öyküsünü anlatırlarken Baucis Philemon'dan yapraklar çıkmaya başladığını gördü ve ihtiyar Philemon da Baucis'i aynı şekilde değişirken gördü. Onlar konuşabildikleri sürece birbirlerine veda sözleri söylerken başları üzerinde yapraklı birer taç çıkmıştı. "Elveda sevgili eşim" dedi ikisi de ve aynı anda ağaç kabukları ağızlarını kapattı. Tyanalı çoban bu iki iyi kalpli yaşlıdan ibaret, yan yana duran bu iki ağacı hâlâ gösterir.

Swift, Baucis ile Philemon'un öyküsünü hicivli bir üslupla uyarlamıştır. Bu yorumun aktörleri iki gezgin azizdir; ev bir kiliseye dönüşmüş, Philemon da papaz yapılmıştır. Aşağıdaki alıntı bize bir fikir verebilir:

"Usulca konuşmaya başladıkları vakit,
Çatıları adeta yükseldi,
Yükseldi tüm kirişler ve direkler,
Ağır duvarlar tırmandı ve
Bacaları genişledi ve büyüdü,
Dönüştü sivri uçlu bir çan kulesine.
Kazanlar çekilmişti yukarı,
Ve bağlanmışlardı bir kirişe,
Fakat tepetakla duruşu
İşaretti aşağıda bir beyhude
Çaba ile üstün bir güce karşı gelindiğinin
Aşağıda kalırdı öylece,
Mahkümdu öyle yaşamaya
Bir kazandan ziyade bir çan olarak.
Ahşaptan bir şiş,
Kullanılmamaktan yitirmiş yemek pişirme yeteneğini,
Ani bir değişiklik hissediliyor.
Artıyor içerideki yeni tekerlerle.
İşin tuhafı,
Sayısı yavaşlattı hareketi;
Kurşun gibi ağır ayakları olsa da,
Öyle çabuk döndü ki mili, görülmedi bile,
Fakat yavaşladı gizli bir güçle,
Şimdi saatte tek bir inç anca ilerliyordu.
Şiş ve baca, yan yana
Bırakmazdı asla birbirini.
Dev bir çan kulesine dönüşmüş baca,
Şiş yalnız kalmaz asla;
Bir saate dönüşür ve hâlâ bağlı
Ve aşkı da öğlen vakti çıkardığı ses ile
Sadıktır ev işlerine.
Uyarır aşçıyı yemeği yakmasın diye,
Zeval gelmesin döndüremediği bifteğine.
Gıcırtılı sandalye sürünmeye başlar
Dev bir salyangoz misali duvar boyunca

Görür herkes onu orada
Ve küçük bir değişimle, döner bir kürsüye.
Eski zamanlardan kalma bir karyola,
Bol keresteli kütleler
Atalarımızın kullandığı gibi,
Dönüşmüştür kilise sıralarına
Kadim doğaları tutmakta
Uyumaya yatkın insanları uyanık."

BÖLÜM VII

PROSERPINA–GLAUCUS İLE SCYLLA

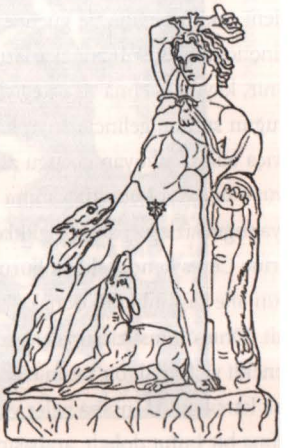
Iupiter ve erkek kardeşleri, Titanları yenilgiye uğratıp Tartarus'a sürdükten sonra tanrılara karşı gelen yeni bir düşman ortaya çıktı. Bunlar Typhon, Briareus, Enceladus ve başka devlerdi. Bazılarının yüz kolu vardı, diğerlerinin ağızlarından ateş püskürüyordu. Sonunda üstesinden gelinen ve canlı canlı Aetna dağının derinliklerine gömülen devler hâlâ zaman zaman kurtulmaya çalışarak bütün adayı depremlerle sarsarlar. Bizim yanardağ patlaması dediğimiz şey devlerin nefesinin dağın derinliklerinden dışarı çıkmasıdır.

Bu yaratıkların düşüşü yeryüzünü sarsınca Pluto telaşlandı ve krallığının gün ışığına çıkmasından korktu. Endişe içinde kara atların çektiği arabasına bindi ve zararın büyüklüğünden emin olmak için bir teftiş turuna çıktı. O bu işlerle meşgulken, Eryx dağı üzerinde oğlu Cupido'yla oynayan Venus, Pluto'yu gördü ve şöyle dedi: "Oğlum, herkesi, hatta Iove'yi bile yola getiren oklarını yanına al ve birini Tartarus diyarını yöneten şu kara kralın kalbine gönder. Niçin o da nasibini almasın? İkimizin imparatorluğumuzu büyütme fırsatını kaçırma. Görmüyor musun, gökte bile gücümüzü küçümseyenler var. Bilge Minerva ile avcı Diana bize meydan okuyor; bir de onları örnek alma tehlikesi olan Ceres'in kızı var. Şimdi, kendi çıkarını ya da benimkini biraz olsun önemsiyorsan o ikisini birleştir." Çocuk okluğunu açıp en sivri, en emin okunu seçti; dizine karşı yayını gerip ipini geçirdi ve hazır olduğunda, oku, sivri ucu Pluto'nun kalbini delecek şekilde bıraktı.

Enna vadisinde onu güneşin yakıcı ışınlarından koruyan ormanlarla çevrili bir göl vardır, nemli toprak çiçeklerle kaplıdır ve her mevsim bahardır. Proserpina burada arkadaşlarıyla oynarken, zambak ve menekşe toplayıp sepetini ve önlüğünü bunlarla doldururken, Pluto gördü onu ve görür görmez âşık oldu, kaçırdı. Proserpina annesinden ve arkadaşlarından haykırarak yardım istiyordu, korkudan önlüğünü düşürüp topladığı çiçekler yere saçılınca, onları yitirmesinin acısına acı kattığını düşündü çocukça. Zorba, atların her birine adlarıyla seslenip demir renkli dizginleri başlarında ve boyunlarında şaklatarak onları şahlandırıyordu. Cyane nehrine ulaştığında nehir geçmesine izin vermeyince, nehrin kıyısına üç dişli mızrağıyla vurdu, yer yarıldı ve Tartarus'a geçmesi için ona yol verdi.

DIANA

ACTAEON

Ceres dünya üzerinde kızını aramadık yer bırakmadı. Sabah parlak saçlarıyla Aurora geldiğinde, Hesperus ise akşam vakti yıldızları ortaya çıkarırken onu hâlâ kızını arar buluyorlardı. Ama çabaları hep boşunaydı. Sonunda bitkin ve üzgün bir halde bir taşın üzerine oturup, dokuz gün dokuz gece açık havada, güneş ışığında, ay ışığında, yağmur altında burada kaldı. Bugün o noktada Eleusis şehri bulunmaktadır. O zamanlar burası Celeus adında yaşlı bir adamın eviydi. Celeus tarlada meşe palamudu, böğürtlen ve ocak için çalı çırpı topluyordu. Küçük kızı iki keçiyi eve doğru güderken yaşlı bir kadın kılığında oturan tanrıçanın yanına geldiğinde "Anne" dedi, –bu sözü duymak Ceres'in hoşuna gitmişti– "neden bir başına kayaların üzerinde oturuyorsun?" Yaşlı adam da ağır yüküne rağmen durdu; kadına fakir kulübelerine gelmesi için yalvardı. Kadın reddetti ama adam ısrar etti. "Huzur içinde git" dedi tanrıça, "ve kızınla mutlu ol, ben kızımı kaybettim." Böyle konuşurken gözyaşları –ya da gözyaşına benzer bir şeyler, çünkü tanrılar asla ağlamazlar– yanaklarından süzülüp göğsüne düştü. Yufka yürekli, yaşlı adam ve kızı da onunla birlikte ağladı. Adam şöyle dedi: "Bizimle gel, mütevazi yuvamızı hor görme, gel ki kızın da sana güven içinde dönsün." "Peki" dedi tanrıça, "böyle bir ricayı geri çeviremem." Taşın üzerinden kalktı ve onları izledi. Yolda giderlerken adam biricik küçük oğlunun ateşler içinde, uykusuz hasta yattığını anlattı. Tanrıça durup gelincik çiçekleri topladı. Kulübeye girdiklerinde herkesin yüzünden keder okunuyordu, çünkü çocuğun iyileşmesinden umut kesilmişti. Annesi Metanira misafiri kibarca buyur etti, tanrıça eğilip hasta çocuğu dudaklarından öptü. Hemen ardından çocuğun yüzündeki solgunluk gitti, bedeni eski sağlığına ve gücüne kavuştu. Bütün aile, yani baba, anne ve küçük kız sevinç içindeydi – hizmetkârları yoktu. Sofrayı kurdular ve masaya kesilmiş sütten peynir, kaymak, elma ve peteğiyle birlikte bal koydular. Yemeklerini yerlerken Ceres çocuğun sütüne gelincik suyu karıştırdı. Gece çöküp herkes yataklarına çekildiğinde tanrıça kalktı, uyuyan çocuğu alıp kol ve bacaklarını elleriyle yoğurdu ve kutsal bir büyüyü üç kez okuduktan sonra çocuğu götürüp küllerin üzerine yatırdı. Misafirinin ne yaptığını izleyen anne çığlıklar içinde fırladı ve oğlunu ateşten çekip aldı. Bunun üzerine Ceres kendi şekline büründü ve her tarafı kutsal bir ışıkla parlamaya başladı. Bütün aile şaşkınlıktan donakalmışken tanrıça, "Anne, oğluna olan sevgin ona zarar verdi. Onu ölümsüzleştirmek üzereydim ama sen bana engel oldun. Yine de üstün yetenekli ve faydalı bir insan olacak. İnsanlara sabanı kullanmayı ve işlenmiş toprağın emek karşılığında insana neler verebileceğini öğretecek" dedi. Böyle söyleyerek kendi etrafına bir bulut doladı, arabasına binip uzaklaştı.

Ceres kızını aramaya devam etti, ülkeler, denizler ve nehirler geçti, sonunda da

PROSERPINAYA PLUTO TARAFINDAN TECAVÜZ EDILMESI

yolculuğuna başladığı Sicilya'ya geri döndü; Cyane nehri kenarında durdu. Pluto da kendi ülkesine geçen yolu mızrağıyla buradan açmıştı. Nehir nympha'sı tanrıçaya gördüklerini anlatacak oldu ama Pluto'dan korkusundan buna cesaret edemedi, bu yüzden ancak Proserpina'nın kaçarken düşürdüğü kuşağı su yüzüne çıkarmayı göze alabildi ve kuşağı tanrıçanın ayaklarının dibine kadar sürükledi. Bunu görünce Ceres'in kızının kaybolduğundan şüphesi kalmadı, ama henüz nedenini bilmiyordu ve suçu masum toprağın üzerine attı. "Nankör toprak" dedi, "verimlilik bahşettiğim, yeşillerle, besinli tahıllarla giydirdiğim, bundan böyle benden iyilik görmeyeceksin." Bunun üzerine sığırlar öldü, tarlalar sürülürken sabanlar kırıldı, tohumlar büyümedi, hava ya çok güneşli oluyordu ya da çok yağmurlu; kuşlar tohumları çalıyordu – büyüyen yalnızca deve dikenleri ve yabani böğürtlenlerdi. Bunları gören pınar Arethusa toprağı savunmak için araya girdi. "Tanrıça" dedi, "toprağı suçlama, kızının geçmesi için ona istemeden yol verdi. Sana kızının başına gelenleri anlatabilirim; çünkü onu gördüm. Burası benim anavatanım değil, buraya Elis'ten geldim. Bir orman nympha'sıydım ve ava gitmekten keyif alırdım. Etrafımdakiler güzelliğimi överlerdi, bense bunları umursamaz, av maceralarımla övünmeyi yeğlerdim. Bir gün ormandan dönüyordum, avlanmaktan bedenimi hararet basmıştı ve karşıma sessizce akan bir dere çıktı. O kadar berraktı ki insan dibindeki çakıl taşlarını bile sayabilirdi. Üstüne söğütlerin gölgesi düşüyordu, su kenarına doğru alçalan toprak çimenle kaplıydı. Yaklaştım, ayaklarımla suya dokundum. Su dizlerime gelene kadar ilerledim. Bununla da yetinmeyip elbiselerimi söğütlere asarak suya girdim. Suda hoşça vakit geçirirken derenin derinliklerinden geldiğini sandığım belli belirsiz bir mırıltı duydum ve telaş içinde en yakın kıyıdan dışarı çıkmaya çalıştım. Derinlerdeki ses şöyle dedi: 'Niçin kaçıyorsun Arethusa? Ben bu derenin tanrısı Alpheus'um.' Ben koştum, o kovaladı; benden daha hızlı olmasa da daha güçlüydü ve gücüm tükendiğinde bana yetişti. Sonunda bitkin halde, Diana'ya yardım etmesi için yalvardım. 'Yardım et bana, tanrıça! Yardım et bu kuluna!' Tanrıça yalvardığımı duydu ve beni birden kalın bir bulutla sardı. Nehir tanrısı bir o yana bir bu yana baktı, iki kez çok yaklaştıysa da beni bulamadı. 'Arethusa! Arethusa!' diye haykırdı. Ah, nasıl da titriyordum; ağılın dışındaki kurdun hırlamasını duyan bir kuzu gibi! Bedenimden soğuk terler boşandı, saçlarım akıntıya karıştı; ayaklarımın olduğu yerde küçük bir göl oluştu. Kısacası çok geçmeden bir pınara dönüştüm. Ama bu halde Alpheus beni tanıdı ve akıntısını benimkine karıştırmaya çalıştı. Diana toprakta bir yarık açtı ve ben güçlükle kaçmaya çalışırken yarığın içine atladım ve dünyanın derinliklerinde ilerlerken buraya, Sicilya'ya geldim. Dünyanın

aşağı katlarından geçerken Proserpina'yı gördüm. Üzgündü ama artık yüzünde korku belirtisi yoktu. Bakışlarından artık bir kraliçe, daha doğrusu Erebus kraliçesi olduğu anlaşılıyordu. Ölüler diyarı kralının kudretli gelini."

Ceres bunu duyunca afalladı, bir süre öylece kalakaldı; sonra arabasının yönünü göğe çevirdi, tahtındaki Iupiter'in huzuruna çıkmak için hızla yol aldı. Kızını nasıl yitirdiğini anlattı ve onu geri alabilmesi için Iupiter'den yardım diledi. Iupiter ricasını bir şartla kabul etti; Proserpina aşağı dünyada hiçbir şey yememiş olmalıydı, aksi taktirde Fates (kader tanrıçaları) ayrılmasına izin vermezdi. Bunun üzerine Mercurius, Bahar'la birlikte Pluto'dan Proserpina'yı geri istemeye gönderildi. Düzenbaz kral razı oldu; ama ne fayda! Genç kız Pluto'nun ona verdiği bir narı alıp tanelerinden birkaçının suyunu emmişti. Bu onun buradan temelli ayrılmasına engel olmaya yeterliydi; ama bir uzlaşmaya varıldı; buna göre zamanının yarısını annesi, yarısını da kocası Pluto ile geçirecekti.

Ceres bu anlaşmayla yetinip huzur buldu ve toprağa yeniden güzellikler bahşetti. Ardından Celeus'u, ailesini ve küçük oğulları Triptolemus'a verdiği sözü hatırladı. Çocuk büyüyüp yetişkin olduğunda tanrıça ona saban kullanmayı ve tohumları nasıl ekeceğini öğretti. Onu kanatlı ejderhaların çektiği arabasına bindirdi, bütün dünya ülkelerinden geçtiler ve buralara değerli tahıllar ve tarım bilgisi bıraktılar. Triptolemus, dönüşünün ardından Eleusis'te Ceres için ihtişamlı bir tapınak inşa etti. Eleusis gizemleri adı altında tanrıçaya tapınma ayinleri düzenledi. Bu ayinler görkem ve kutsallık bakımından Yunanların bütün dini törenlerini gölgede bırakıyordu.

Ceres ve Proserpina'in öyküsünün bir alegori olmadığından şüphe etmek zor. Proserpina, –ölüler aleminin tanrısı tarafından kaçırılışıyla– toprağa gömülüp saklı kalan tahıl tohumunu simgeler. Tohum yeniden ortaya çıkar, yani Proserpina annesine geri verilir. Bahar onu yeniden gün ışığına çıkarır.

Milton *Kaybedilmiş Cennet*'te, VI. kitapta Proserpina'nın hikâyesine gönderme yapar:

O sarı ovası
Enna'nın, Proserpina'nın çiçekler topladığı,
Kendisi ise daha hoş bir çiçekti, kasvetli Dis'in
Topladığı ve onu her yerde arayan Ceres'in
acılar çekmesine neden olmuştu,
...Cennet bahçeleri bile çabalamıştı onun için."

Hood, *Kedere Methiye*'sinde aynı anıştırmayı çok güzel bir şekilde kullanır:

"Bağışla, olur da unutursam,
Şimdiki saadetimi geçmiş kederlerle,
Ürkek Proserpina bırakır elinden
Çiçeklerini Dis'i görünce."

Alpheus nehri, yolunun bir bölümünde yeraltında kaybolur ve yeniden yeryüzünde belirinceye kadar yeraltındaki kanallarda ilerler. Sicilya'daki Arethusa pınarının denizin altından geçtikten sonra Sicilya'da yeniden yukarı çıkan dereyle aynı olduğu söylenir. Bu nedenle öykünün devamında Alpheus'a atılan bir kap Arethusa'da yeniden ortaya çıkar. Coleridge *Kubilay Han* şiirinde Alpheus'un bu efsanevi yeraltı yolculuğuna gönderme yapar:

"Xanadu'da Kubilay Han,
Bir zevk kubbesinin inşasını emretti,
Orada insan aklının ermeyeceği oyuklar boyu,
Kutlu nehir Alph akardı,
Güneşsiz bir denize doğru."

Moore, gençlik şiirlerinden birinde yeraltına götürülüp dere yeniden doğduğunda onunla birlikte ortaya çıkması için çelenk ya da bunun gibi hafif eşyalar atma geleneğinden ve aynı öyküden söz eder.

"Ah sevgilim, dost ruhların buluşması
Nasıl da saf bir neşe ile kutsanmış bir tattır!
Nehir tanrısı gibi, o suları akan,
Tek ışıkları sevgidir bu suların, mağaraların dibinde bile,
Uçuşur çiçekli örgüleri zaferle,
Bayram çanları ile Olimpialı kızların
Akışına kapılıp bir buluşma önerdiği
Arethusa'nın parlak ayakları dibinde.
Bir düşün, Arethusa pınar geliniyle buluştuğunda nihayetinde,
O karışık akıntıyı nasıl da kusursuz bir aşk titretir!
Birbirleri içinde kaybolup, karışıp biri diğerine,
Gölge ya da güneşin yaşadığı gerçek aşktan
Farksız olur derinliklere akışları."

Moore'un *Yolda Yazılan Şiirler* çalışmasından alınan aşağıdaki bölüm Albano'nun Milano'daki *Aşk Dansı* adlı ünlü tablosunun bir açıklaması niteliğindedir.

"Bu yüzden Enna'nın çiçeğinin çalınışını,
Kutlar afacan çocuklar neşeli danslarıyla,
Yeşil ağacın etrafında, çalılar üstündeki nympha'lar gibi
Onlar en yakın olanlardır pırıltıya,
Yanak yanağa, haleli bir gül goncası gibi;
Ve onlar diğerlerinin kanatlarının altından
minik ışıklı gözlerini gösterirler.
İzle onları! Bulutlar arasında en büyük kardeş
Mesut bir gülümseme ile anlatır Pluto'nun
Akıntıyı buseler ile karşılayan annesine yapmış olduğu şakayı."

GLAUCUS İLE SCYLLA

Glaucus bir balıkçıydı. Bir gün ağlarını karaya çektiğinde her türden yığınla balık çıkardı. Ağını boşalttı ve balıkları çimenlerin üzerinde ayırmaya girişti. Bulunduğu yer nehrin ortasında güzel bir adaydı, ıssız bir yerdi burası; ne sığırları otlatmak için kullanılıyordu ne de Glaucus'tan başka geleni gideni vardı. Birden, çimenlerin üzerine koyduğu balıklar dirilmeye, yüzgeçlerini suda gider gibi oynatmaya başladı; Glaucus hayretler içinde olanları izlerken, balıklar hep birden hareket ederek suya daldı ve yüzerek uzaklaştı. Balıkçı olanlara anlam veremedi, bunu tanrılardan biri yapmış olmalıydı; ya da otlardaki gizli bir güç. "Hangi otun böyle bir gücü olabilir ki?" diye haykırdı; ottan biraz toplayıp tadına baktı. Bitkinin suyu damağına ulaşır ulaşmaz balıkçı içinde suya karşı dayanılmaz, kışkırtıcı bir istek duydu. Kendini daha fazla tutamadı ve toprağa veda ederek akıntıya daldı. Su tanrıları onu içtenlikle karşıladılar ve onu aralarına alma lütfunda bulundular. Denizin hâkimi olan Oceanus ile Tethys'in de onayını alarak balıkçının ölümlülükten arınmasına karar verdiler. Yüz nehir birden sularını Glaucus'un üstüne boşalttı. Bunun üzerine Glaucus eski türüne özgü özelliklerini ve bilincini yitirdi. Kendine geldiğinde bedeninin de zihninin de değiştiğini fark etti. Deniz yeşili saçları arkasından suda dalgalanıyordu; omuzları genişlemişti, uyluk ve bacakları balık kuyruğu şeklini almıştı. Deniz tanrıları değişen görünümünü methedince Glaucus çok yakışıklı olduğunu düşünüp böbürlenmeye başladı.

Günlerden bir gün Glaucus su nuympha'larının gözdesi, güzel Scylla'yı gördü.

Genç kız kıyıda gezinirken korunaklı, kuytu bir yer bulup berrak suda ayaklarını yıkamaya koyulmuştu. Glaucus ona âşık oldu ve su yüzüne çıkarak konuştu. Genç kızı kalmaya ikna edebileceğine inandığı sözler söylüyordu; çünkü Scylla onu görür görmez kaçmaya koyulmuş, denize bakan bir kayaya çıkana dek koşmuştu. Genç kız burada durdu ve sudaki şeyin bir tanrı mı yoksa deniz hayvanı mı olduğunu görmek için arkasına döndü ve merakla Glaucus'un şeklini ve rengini inceledi. Glaucus kısmen su dışına çıkarak ve bir kayadan destek alarak şöyle dedi: "Güzel kız, ben ne canavar ne de deniz hayvanıyım, Proteus'tan da Triton'dan da aşağı kalmayan bir tanrıyım. Bir zamanlar bir ölümlüydüm ve ekmeğimi denizden kazanırdım, şimdi her şeyimle denize aidim." Ardından dönüşüm öyküsünü ve kutsallık mertebesine nasıl yükseltildiğini anlattı ve şu sözleri ekledi: "Ama senin kalbini kazanmadıkça ne faydası var bütün bunların?" O bu şekilde konuşmaya devam etmekteydi ki Scylla arkasına dönüp koşarak uzaklaştı.

Glaucus bütün ümidini yitirmişti; ama büyücü tanrıça Circe'ye danışmak aklına geldi. Böylece tanrıçanın adasının yolunu tuttu. Bu ada ilerideki öykülerimizden birinde de göreceğimiz gibi daha sonra Ulysses'in karaya çıktığı adadır. Selamlaşmalarının ardından Glaucus şöyle dedi: "Tanrıça senden merhamet diliyorum, çektiğim acıyı bir sen dindirebilirsin. Otların gücünü bilmez değilim, nasıl bilmem, değişimimi onlara borçluyum. Scylla'yı seviyorum. Ona nasıl yalvardığımı, ne vaatlar verdiğimi, buna karşılık onun beni nasıl hor gördüğünü anlatmaktan utanıyorum. Sana yalvarırım, ya büyülü sözler, ya da daha üstün gelecekse kuvvetli otlar kullan. Beni bu aşktan kurtarmanı değil, Scylla'nın duygularımı paylaşmasını, aşkıma karşılık vermesini istiyorum." Tanrıça, deniz yeşili tanrının çekim gücüne kapılıp ona şöyle karşılık verdi: "Sende gönlü olan birinin peşinden gitmeni öğütlerim sana; boşuna aramaktan çok aranmaya layıksın. Kendine haksızlık etme, değerini bil. Çünkü ben bile sana, tanrıça da olsam, bitkiler ve büyüler konusunda bunca bilgili de olsam, seni reddedemeyeceğimi söylüyorum. O seni hor gördüyse sen de onu hor gör, seninle uzlaşmaya istekli biriyle tanış ve her ikisine de uygun birer karşılık ver." Bu sözler üzerine Glaucus şu yanıtı verdi: "Ne zaman okyanusun dibinde ağaçlar, dağların tepelerinde yosunlar yetişirse, Scylla'yı sevmekten ancak o zaman vazgeçerim."

Tanrıça kızmıştı ama Glaucus'u cezalandıramadı, onu çok sevdiği için cezalandırmak da istemiyordu; bu yüzden bütün öfkesini rakibine çevirdi; zavallı Scylla! Tanrıça zehirli güçleri olan bitkileri alıp onları büyülü sözler ve tılsımlarla karıştırdı. Sonra, yapacağı büyünün kurbanları olarak seçtiği azgın canavarların arasından geçti ve Scylla'nın yaşadığı yerin, Sicilya kıyılarının yolunu tuttu. Deniz kenarında küçük

bir koy vardı; Scylla sıcak günlerde deniz havası almak ve koyun sularında yıkanmak için sık sık buraya gelirdi. Tanrıça zehirli karışımını bu suya boşalttı ve ardından kuvvetli büyüler mırıldandı. Scylla da her zamanki gibi gelip beline kadar suya girdi. Etrafının yılanlar ve hırlayan canavarlarla çevrili olduğunu görünce nasıl da dehşete düştü! Önce bunların kendisinin bir parçası olacağını düşünemedi ve canavarlardan kaçmaya, onları uzaklaştırmaya çalıştı; oysa koştukça onları da beraberinde götürüyordu ve bacaklarına dokunmaya çalıştığında eline gelen tek şey canavarların ısırmaya hazır ağızlarıydı. Scylla orada çakılı kaldı. Görünümü kadar huyu da çirkinleşti ve ulaşabileceği kadar yakına gelen talihsiz denizcileri midesine indirmekten zevk alır oldu. Ulysses'in yoldaşlarından altısının yaşamına bu şekilde son verdi ve Aenas'ın gemilerini batırmaya kalkıştı. Sonunda da bir kayaya dönüşüp denizcileri bu şekilde korkutmaya devam etti.

Keats *Endymion*'unda "Glaucus ile Scylla"nın öyküsü için yeni bir son tasarlamıştır. Glaucus Circe'in sözlerine kanıp ikna olur; ta ki şans eseri tanrıçanın hayvanlarıyla ilişkisine tanık olana kadar.[1] Tanrıçanın ihanetlerinden ve acımasızlığından tiksinen Glaucus ondan kaçmaya çalışır; ama yakalanıp geri getirilir, tanrıça da ona öfke içinde, bin yıl boyunca hayatını yaşlılık ve acı içinde geçirme cezası verir. Glaucus denize geri döner ve orada Scyla'nın cansız bedenini bulur. Tanrıça, bu kez genç kızı bir canavara dönüştürmemiş, onu boğmuştur. Glaucus alın yazısının bir şarta bağlı olduğunu, bin yılını boğulmuş âşıkların cesetlerini toplamakla geçirirse, tanrıların sevdiği bir gencin ortaya çıkıp kendisine yardım edeceğini öğrenir. Bu kehâneti Endymion yerine getirir ve Glaucus'a gençliğini, Scylla ve bütün boğulmuş âşıklara da yaşamlarını geri verir.

Aşağıdakiler, denizde dönüşüme uğradıktan sonra Glaucus'un hislerini anlatmaktadır:

"Yaşam ya da ölüm için daldım,
Birinin duyularını bu kadar yoğun bir nefes nesnesiyle bir araya getirmek
Acı dolu bir iş gibi gözükebilir, ama
Kristal pürüzsüzlüğüne ve
Uzuvlarımın nasıl da batmayıp süzüldüğüne
Ne kadar hayran olsam az. Önceleri
Gece gündüz oturdum saf bir şaşkınlıkla;
Niyetimin ne olduğunu unutarak,

[1] Bkz. sayfa 233.

Medcezir ve akışla devinerek.
Sonra sabah serinliğine açtığı tüylerini gösterme arzusundaki,
Yeni tüylenmiş bir kuş misali,
Denedim korku içinde irademin kanatlarını,
Özgürlük buydu! Ve hemen koştum bu okyanusun
Bitmek bilmeyen harikalarına." *–Keats.*

BÖLÜM VIII

PYGMALION–DRYOPE–VENUS İLE ADONIS–APOLLO İLE HYACINTHUS

Pygmalion kadınlarda öyle çok kusur buluyordu ki, sonunda bu cinsiyetten tiksinir olmuş ve evlenmeden yaşamaya karar vermişti. Heykeltraştı ve benzersiz bir ustalıkla fildişi bir heykel yapmıştı; heykel o kadar güzeldi ki yeryüzündeki hiçbir kadın eline su dökemezdi. Her şeyiyle kusursuz bir biçimde genç bir kıza benziyordu; öyle ki heykel canlı gibi görünüyor ve sanki tevazudan kıpırdamıyordu. İşçiliği o kadar kusursuzdu ki kendini belli etmiyordu. Sanki el emeğinin değil, doğanın bir eseriydi. Pygmalion kendi eserine hayrandı ve sonunda bu canlı taklidine âşık oldu. Sık sık yaşayıp yaşamadığından emin olmak için ona dokunurdu ve o zaman bile fildişinden ibaret olduğuna inanamazdı. Onu okşayıp öper; ona parlak deniz kabukları, cilalı taşlar, küçük kuşlar, renk renk çiçekler, boncuk ve kehribar gibi genç kızların hoşuna gidecek hediyeler verirdi. Kollarından, bacaklarından giysiler geçirdi, parmaklarına değerli taşlar, boynuna bir kolye taktı. Kulaklarına küpeler göğsüne dizi dizi inciler taktı. Üzerindekiler heykele yakıştı; şimdi en az çıplakken olduğu kadar büyüleyici görünüyordu. Artık 'karım' dediği heykeli, üzerine Tyrus boyasıyla boyanmış örtüler serdiği koltuğa yatırdı ve başının altına kuş tüyünden, yumuşak mı yumuşak bir yastık koydu, sanki heykel bu yumuşaklığı hissedecekmiş gibi.

Kıbrıs'ta şaşaalı gösterilerle kutlanan Venus festivali başladı başlayacaktı. Kurbanlar kesildi, sunaklardan dumanlar yükseldi, havayı tütsü kokusu kapladı. Pygmalion törende üstüne düşeni ağırbaşlılıkla yerine getirdikten sonra sunağın önünde durdu ve utana sıkıla şöyle dedi: "Ey tanrılar, sizler ki her şeye kadirsiniz, yalvarırım size, bana eş olarak fildişi bakirem gibi bir bakire verin." "Fildişi bakirem" demeye utanmış, "fildişi bakirem gibi bir bakire" demişti. Orada festivalde bulunan Venus onu duydu ve söylemek istediği şeyi anladı; lütfuna alamet olarak sunaktaki alevleri üç kez havaya, parlak bir noktaya kadar yükseltti. Pygmalion eve döndüğünde heykelini görmeye gitti ve koltuğun üstünden eğilerek dudağına bir öpücük kondurdu. Heykelin dudağı sanki ılıktı. Yeniden öptü, elini bacaklarına koydu; fildişi yumuşamış gibiydi ve heykel, Hymettus'un balmumu misali Pygmalion'a teslim oldu. Pygmalion, hem şaşırmış, hem sevinmişti, yine de emin olamıyordu; yanılmış olma korkusuyla,

heyecanla umut bağladığı nesneye tekrar tekrar dokundu. Canlıydı gerçekten de! Damarları, bastırdığında içeri çöküyor, sonra yeniden kendi şekillerini alıyordu. Venus'a tapan Pygmalion sonunda tanrıçaya teşekkür etmeyi akıl etti; dudaklarını, kendi dudakları kadar gerçek olan dudaklara bastırdı. Bakire kız öpücükleri hissedince, yüzü kızardı ve ürkek gözlerini ışığa açarak, aynı anda sevgilisine sabitledi. Venus kendi vesile olduğu düğünü kutsadı ve bu birliktelikten Venus'ün kutsal şehrine adını veren Paphos doğdu.

Schiller *Idealler* adlı şiirinde Pygmalion'un bu öyküsünü genç bir yürekteki doğa sevgisine uyarlar. Aşağıdaki çeviriyi bir arkadaşım yapmıştı:

"Dualar tutku ile çağlarken,
Pygmalion bağrına bastı taşı,
Donuk parlak mermerden,
Duygunun ışığı parladı üstünde,
Ve ben de körpe bir imanla parlak Doğa'yı,
Bir şairin kalbine doğru tuttum
Nefes, sıcaklık ve canlı hareketler
Bir heykel biçimini alana dek.
"Sonra sessiz biçimin anlam bulduğu,
Tüm o hevesli paylaşımım,
Genç cesaretimin öpücüğünü geri verdi
Ve anladı kalbimin hızlı sesini.
Sonra parlak yaratım yaşadı benim için,
Gümüş dere şarkılarla coşmuştu,
Ağaçlar, güller paylaşırdı aynı hissi,lcikaVe sınırsız hayatımın yankısını." –*S.G.B.*

DRYOPE

Dryope ile Iole kardeştiler. Dryope Andreamon'un çok sevdiği karısıydı ve ilk çocuğunu doğurmuş olmanın mutluluğu içindeydi. Bir gün iki kız kardeş bir dere kenarına doğru gezintiye çıktılar. Dere kenarına doğru alçalan toprağın yüksekte kalan kısımları mersinlerle kaplıydı. Kız kardeşlerin niyeti, nympha sunaklarına çelenk hazırlamak için çiçek toplamaktı, Dryope kıymetli yükünü, yani çocuğunu göğsünde taşıyor, yürürken emziriyordu. Su kenarında mor çiçeklerle donanmış bir lotus bitkisi büyümüştü; çiçeklerden birkaç tane koparıp bebeğine verdi. Iole da aynı şeyi

yapacaktı ki kız kardeşinin çiçekleri kopardığı gövdeden damlayan kanı fark etti. Bitki, nympha Lotis'ten başkası değildi; bir zamanlar peşinden gelen bir alçaktan kaçarken bu şekle girmişti. Bunu köylülerden öğrendiklerinde artık çok geçti.

Dryope yaptığının farkına varınca dehşete düştü; oradan çabucak uzaklaşmak istedi ancak ayaklarının toprağa kök salmış olduğunu fark etti. Ayaklarını çekmek istedi, oysa yalnızca bacaklarının üstünü ve kollarını hareket ettirebiliyordu. Ağaç kabukları ayaklarından yukarıya doğru, gitgide tüm bedenini kaplamaya başladı. Kederinden saçlarını yolacak oldu ama elleri yapraklarla dolmuştu bile. Küçük çocuk annesinin göğsünün sertleşmeye başladığını, sütünün kesildiğini hissetti. Iole kız kardeşinin başına gelen hazin olayı seyretti, elinden bir şey gelmiyordu. Sanki durdurabilecekmiş gibi ağacın büyüyen gövdesine sarıldı; kız kardeşiyle aynı kabuğun altında kalmaktan çekinmiyordu. Bu esnada Dryope'nin kocası Andreamon ile babası da yanlarına gelip Dryope'yi sorduklarında Iole yeni oluşmuş olan lotusu gösterdi. Hâlâ ılık olan ağacın gövdesine sarıldılar ve yapraklarına öpücükler yağdırdılar.

Artık Dryope'den geriye kalan tek şey yüzüydü. Gözyaşları hâlâ akıp yapraklarının üstüne düşüyordu; elinden geldiği sürece konuştu. "Suçsuzum; hak etmedim başıma geleni. Kimseyi incitmedim. Yalan söylüyorsam, yapraklarım susuzluktan kurusun, gövdem kesilip yakılsın. Bu çocuğu götürüp bir süt anneye verin. Sık sık benim yanıma getirilsin, dallarımın altında emzirsinler onu. Gölgemde oyunlar oynasın, konuşacak yaşa geldiğinde ise ona, bana anne demesini öğretin ve üzüntüyle şöyle desin: 'Bu ağacın kabuğunun altında annem saklı.' Ona nehir kenarlarında ve çiçek toplarken dikkatli olmasını söyleyin; gördüğü her çalının kılık değiştirmiş bir tanrıça olabileceğini unutmasın. Elveda sevgili kocam, kız kardeşim ve babam. Beni hâlâ biraz olsun seviyorsanız baltaların beni yaralamasına, hayvan sürülerinin dallarımı ısırıp koparmasına izin vermeyin. Ben size eğilemeyeceğimden, siz buraya tırmanıp beni öpün; ve henüz dudaklarım hâlâ hissediyorken, çocuğumu yukarı kaldırın ki onu öpeyim. Daha fazla konuşamam, kabuklar boynuma ulaştı, çok geçmeden her yerimi kaplarlar. Gözlerimi kapatmanıza gerek yok, kabuk sizin yardımınız olmadan kapatacaktır." Ardından dudakları oynamaz oldu, artık yaşamıyordu; ama dallar bir süre daha yaşam ısısını korudular.

Endymion'da Keats Dryope'den şöyle bahseder:

"Nabzın geldiği yerden aldı lavtasını,
Canlı bir açılış yaptı, sesini içinde gezinebileceği

Bir tonla donattı. İncelikli bir ahenge sahip,
Dryope'nin çocuğuna söylediği ninnilerden de vahşi bir ninniydi bu." vs.

VENUS İLE ADONIS

Bir gün oğlu Cupido'yla oynarken Venus, oğlunun oklarından biriyle kendini yaraladı. Çocuğu uzaklaştırdı ama yara düşündüğünden daha derindi. Yara henüz iyileşmeden Venus Adonis'i gördü ve gönlünü ona kaptırdı. Paphus, Cnidus, Amathus gibi metal yönünden zengin, eski gözde mekânları artık hiç ilgisini çekmiyordu. Göklere bile uğramaz oldu, çünkü Adonis onun için göklerden daha değerliydi. Onu takip ediyor, hep yanında olmak istiyor, kendini ona yakın hissediyordu. Bir zamanlar gölgede boylu boyunca uzanıp, tılsımlarını geliştirmekten başka bir şeyi umursamayan tanrıça şimdi avcı Diana gibi giyinip ormanlar içinde, tepeler üzerinde dolaşıyor ve köpeklerini çağırıp tavşan, geyik gibi tehlikesiz avları kovalıyordu ama hayvan sürülerine saldıran kurtlardan ve ayılardan uzak duruyordu. Adonis'e de böyle tehlikeli hayvanlardan sakınmasını söyledi. "Korkaklar karşısında yürekli ol" dedi, "cesur olanın karşısında cesaret tehlikelidir. Tehlikeye atılmaktan sakın, çünkü böyle yaparak benim mutluluğumu da tehlikeye atıyorsun. Doğanın silahlarla donattığı hayvanlara saldırma. Onurun benim için, onu böyle tehliklere atılarak elde etmene izin verecek kadar değerli değil. Venus'u büyüleyen gençliğin ve yakışıklılığın aslanların ve kıllı domuzların kalplerine dokunmayacak. Onların o korkunç pençelerini ve olağanüstü güçlerini bir düşün! Hepsinden nefret ediyorum. Neden mi?" Sonra Adonis'e nankörlüklerinden dolayı aslana çevirdiği Atalanta ve Hippomenes'in öyküsünü anlattı.

Adonis'i bu şekilde uyardıktan sonra kuğuların çektiği arabasına bindi ve havaya yükselip uzaklaştı. Ancak Adonis bu tür öğütlere kulak asmak için fazla soyluydu. Köpekler vahşi bir domuzu ininden çıkarmışlardı; genç Adonis de mızrağını fırlatıp domuzu yan tarafından vurarak yaraladı. Hayvan, dişleriyle mızrağı çıkardı ve Adonis'e doğru koşmaya başladı. Bunu gören Adonis dönüp kaçmaya çalıştı ama domuz Adonis'e yetişti ve dişlerini Adonis'in omzuna geçirip onu yerde can çekişir halde bırakıp gitti.

Venus kuğuların çektiği arabasıyla daha Kıbrıs'a ulaşmamıştı ki sevgilisinin rüzgârın havaya taşıdığı inlemelerini işitti ve beyaz kanatlı kuğularını geriye, yeryüzüne çevirdi. Yaklaşıp yükseklerden Adonis'in kanlar içindeki cansız bedenini görünce yere indi ve cesedin üzerine eğilerek bağrını yumrukladı, saçlarını yoldu. Fates'e sitem ederek, şöyle dedi: "Onlarınki küçük bir zafer olacak; kederimin ve senin şanlı

VENUS ILE ADONIS

APOLLO ILE HYACINTHUS

ölümünün anısı yaşayacak sevgilim Adonis; yasım her yıl yenilenecek. Kanın bir çiçeğe dönüşecek." Böyle söyleyerek kanın üzerine nektar serpiştirdi ve sıvılar karışırken üzerine yağmur damlalarının düştüğü bir göl misali baloncuklar çıktı ve bir saat içinde topraktan nar gibi kan renginde bir çiçek çıktı. Ama çiçek kısa ömürlüydü. Rüzgârın tomurcukları önce açtığı, sonra da taç yapraklarını alıp götürdüğü söylenir. Açma ve solma nedeni bir olduğu için, çiçeğe rüzgâr çiçeği anlamına gelen Anemon denir.

Milton *Comus*'ta Venus ile Adonis'in öyküsünden söz eder:

"Genç Adonis'in dinlendiği
Sümbül ve gül yatakları,
Derin yarasına güzel bir dermandı,
Hafif uykularda yumuşak ve yerde
Asurlu kraliçe mahzun oturur." vs.

APOLLO İLE HYACINTHUS

Apollo, Hyacinthus adındaki bir gence çok düşkündü. Ona spor yaparken eşlik eder, balığa gittiğinde ağları taşır, ava gittiğinde köpekleri o hizaya sokardı, dağlardaki gezintilerde peşinden gider ve onun için lirini ve oklarını ihmal ederdi. Bir gün birlikte halka atma oyunu oynarlarken, Apollo halkayı havaya kaldırıp hüneriyle pekişen gücüyle uzaklara fırlattı. Hyacinthus havalanan halkayı izledi ve oyunun heyecanıyla halkayı yakalayıp kendi atışını yapmak için koşmaya başlamıştı ki, halka yerden sıçrayıp alnına çarptı ve Hyacinthus düşüp bayıldı. Beti benzi atan tanrı, genç çocuğu yerden kaldırdı ve yaradan akan kanı dindirmek, çocuğun yaşamasını sağlamak için her tür hünere başvurdu, ama ne fayda; yara hekimliğin gücünü aşacak derinlikteydi. Nasıl bahçedeki zambak sapı kırıldığında boynunu bükerse, can vermekte olan çocuğun başı da sanki boynuna fazla ağır geliyormuş gibi omzuna düştü. "Ölmektesin, Hyacinthus" diye konuştu Phoebus, "ben senin gençliğini çaldım." Sen acı çekiyorsun, ben ise suçluyum. Keşke senin yerine ben ölseydim! Ama madem bu mümkün değil, hatıralarla, şarkılarla yaşayacaksın benimle. Lirim seni anacak, şarkım alınyazını anlatacak ve üstünde kederimin yazılı olduğu bir çiçeğe dönüşeceksin." Apollo konuşurken, otlara dökülen kanın yerinde Tyrus'a özgü renkten de güzel renkte bir çiçeğin çıktığını fark etti. Zambağa benziyordu bu çiçek, benzemese de gümüş beyazı ve mor renkteydi.[1] Phoebus bununla yetinmedi ve Hyacinthus'u daha da onurlandırmak için taç yapraklara kederini işledi ve bugün de gördüğümüz gibi, üstlerine "Ah! ah!" yazdı. Çiçek Hyacinthus'un adını taşır ve dönüp gelen her bahar anısını canlandırır.

Hyacinthus'u çok seven Zephyrus'un (Batı rüzgârı), Hyacinthus Apollo'yu seçtiği için kıskançlığa kapılıp halkayı uçurduğu ve Hyacinthus'a çarpmasını sağladığı söylenir. Keats halka atma oyununu izleyenleri anlattığı *Endymion*'unda bundan söz eder:

"Ya da halka-atıcılarını izleyebilirlerdi, istekli
İki tarafta da, acı veren ölümüne üzülerek Hyacinthus'un,
Zephyrus'un zalim nefesi gelip de onu öldürdüğünde;
Tövbe etti Zephyrus ve Phoebus göklere yükselmeden önce
Titrek yağmurun ortasında okşadı çiçeği."

Milton'ın *Lyciads* şiirinde de Hyacinthus'a bir anıştırma göze çarpar:

"O kan kırmızısı çiçeğe kederle yazıldığı gibi."

---

[1] Belli ki burada betimlenen çiçek bizim bugün hyacinth (sümbül) dediğimiz çiçek değildir. Bir tür yaban süseni, hezaren ya da hercai menekşe olabilir.

BÖLÜM IX

CEYX İLE HALCYONE: YA DA HALCYONE KUŞLARI

Ceyx, Thessalia Kralı idi; burada barış içinde hükümdarlığını sürdürür, zulmetmez, haksız davranmazdı. Ceyx, Akşamyıldızı Hesperus'un oğluydu ve göz kamaştıran güzelliği babasını anımsatıyordu. Aeolus kızı Halcyone Ceyx'in karısıydı ve ona sadakatle bağlıydı. Erkek kardeşini yitirmenin derin acısı ve bu ölümü izleyen korkunç felaketler Ceyx'in, tanrıların ona düşman olduğunu sanmasına neden oldu. O da bu sebeple en iyisinin Ionia'daki Carlos'a gidip Apollo'nun kehânetine başvurmak olacağını düşündü; ama niyetini karısına açıklar açıklamaz Halcyone'nin vücudunu bir ürperti kapladı, yüzü ölü gibi sarardı soldu. "Nasıl bir hata yaptım da, sen, sevgili kocam, benden yüz çevirdin? Bir zamanlar her düşüncenden üstün tuttuğun sevgin nerede? Halcyone'nin yokluğunda rahat olmayı mı öğrendin? Benden uzak olmayı mı yeğliyorsun?" Bir yandan da rüzgârların acımasızlığından bahsederek kocasını caydırmaya çabalıyordu, babası Aeolus rüzgâr tanrısıydı ve rüzgârları zapt etmek için elinden geleni yapsa da Halcyone babasının evinde kaldığı zamanlardan rüzgârların neler yapabileceğini iyi biliyordu. "Hep birden öyle bir hiddetle atılırlar ki" dedi, "çarpıştıkları yerden ateşler çıkar. Ama eğer gitmen gerekiyorsa" diye ekledi, "bırak ben de seninle geleyim, aksi halde senin karşına çıkacak gerçek kötülüklerin acısını çekmekle kalmam, kendi korkularım da bir o kadar acı verir bana."

Bu sözler kral Ceyx'i derinden etkiledi, o da en az Halcyone kadar karısını yanında götürmek istiyordu ama onu denizin tehlikelerine maruz bırakmaya yüreği dayanmazdı. Bu yüzden, karısına elinden geldiğince teselli vererek cevap verdi ve konuşmasını şöyle bitirdi: "Babam Akşamyıldızı'nın ışınları üzerine söz veririm, kader izin verirse, ay yörüngesini iki kez dönüp gelene kadar geri geleceğim." Bunları söyleyip, geminin tersaneden çıkarılmasını ve küreklerle yelkenlerin gemiye konmasını emretti. Halcyone bu hazırlıkları görünce sanki kötü bir şeyler olacağını sezmiş gibi ürperdi. Gözyaşları ve hıçkırıklar içinde kocasına veda ettikten sonra kendinden geçip yere yığıldı.

Ceyx bir süre daha oyalanırdı oyalanmasına ama artık genç adamlar sıkı sıkı tuttukları kürekleri dalgalara karşı, uzun, ölçülü aralıklarla çekmeye başlamışlardı bile. Halcyone yaşlı gözlerini kaldırdı, güverteden ona el sallayan kocasını gördü. O da bir süre Ceyx'e karşılık verdi, ta ki gemi iyice uzaklaşıp, Halcyone kocasını diğerlerin-

den ayırt edemez oluncaya dek. Gemi de gözden kaybolunca, yelkenin son ışıltısını seçebilmek için gözlerini zorladı, ama sonunda o da kayboldu. Ardından odasına çekilerek kendini bir başına duran koltuğuna bıraktı.

Bu sırada gemi limandan süzülerek çıkmıştı, rüzgâr halatların arasında oynuyordu. Denizciler küreklere asılıyor, yelkenleri açıyorlardı. Yarı yolda, belki daha da önce, gece yaklaşmaya başladığında deniz kabaran dalgalarla beyazlaşmaya, doğu rüzgârı boraya dönüşmeye başladı. Kaptan yelkenleri kapatma emri veriyordu ama fırtına emrin yerine getirilmesine izin vermiyordu, çünkü rüzgârın ve dalgaların gürlemesinden kaptanın emirleri duyulmuyordu. Adamlar kendi başlarına, kürekleri sıkı tutmaya, gemiyi sağlama almaya ve yelkeni küçültmeye çabalıyorlardı. Onlar böyle kendilerince en iyisini yaparlarken fırtına büyüyordu. İnsan bağırışları, yelkenlerin gürültüsü ve dalgaların çarpma sesleri gök gürlemelerine karışıyordu. Kabaran deniz sanki köpüklerini bulutların arasına yaymak için göğe yükseliyor, sonra yeniden dibe çöküp, deniz dibinin rengini alıyordu; Stygia gibi kapkara.

Gemi de bütün bu değişimlerden payını alıyor, avcı mızraklarının üstüne doğru koşan vahşi bir hayvanı andırıyordu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor, gök sanki denizle birleşmek için aşağı iniyordu. Bir an yıldırımlar durduğunda, gece fırtınanın karanlığına bir de kendi karanlığını ekliyordu; ardından karanlığı yaran şimşekler çakıyor, her yer göz kamaştıran bir ışıkla aydınlanıyordu. Ustalık işe yaramıyor, cesaretleri kırılıyordu ve sanki her dalgada ölüm üzerlerine geliyordu. Adamlar korkudan aptallaşmıştı. Annelerini, babalarını, akrabalarını düşünüyorlar, evde verdikleri sözler akıllarına geliyordu. Ceyx ise Halcyone'yi düşünüyordu. Ağzından ondan başkasının adı çıkmıyor, içindeki hasrete rağmen yanında olmadığına seviniyordu. Derken bir yıldırımla yelken direği paramparça oldu, dümen kırıldı ve dev dalga, zaferini kutlarcasına kıvrıla kıvrıla aşağıya, harap haldeki gemiye baktı, ardından düşüp gemiyi parçalara ayırdı. Bazı denizciler bu darbeyle denize gömüldüler ve bir daha su yüzeyine çıkamadılar, diğerleri güvertenin parçalarına tutunmuştu. Bir zamanlar hükümdarlık asasını tutan eliyle, Ceyx şimdi kalaslardan birine sıkı sıkı tutunuyor, babasından ve kayınbabasından yardım diliyordu, ama ne yazık ki çabaları boşunaydı. Hâlâ ağzından en çok Halcyone'nin adı çıkıyordu. Düşünceleri ona tutunuyordu. Dalgaların bedenini Halcyone'nin görebileceği bir yere taşımaları için dua etti, onun elleriyle gömülmek istiyordu. Sonunda dalgalar Ceyx'i yutup dibe gönderdi. Akşamyıldızı o gece donuk görünüyordu. Gökleri terk edemeyeceği için yüzünü bulutlarla örtüp gizlemişti.

Bu esnada Halcyone bütün bu felaketlerden habersiz, kocasının döneceğine söz

verdiği zamana kadar günleri saydı. Artık kocasına geldiğinde giymesi için kıyafet hazırlıyor, kendisi de ne giyeceğini düşünüyordu. Bütün tanrılara, ama en çok da Iuno'ya tütsü yakıyordu. Artık ölmüş olan kocası için durmadan dua ediyordu: güvende olmasını, eve geri dönmesini ve yokluğunda ondan daha çok seveceği başka birini görmemesini diliyordu. Ama kader bütün bu dualardan yalnız sonuncusunu bahşedecekti. Tanrıça, sonunda Halcyone'nin zaten ölmüş biri için dua etmesine, cenaze ayini yapacakken ellerini Iuno'nun sunaklarına açmasına dayanamadı ve Iris'i çağırarak şöyle dedi: "Iris, benim sadık habercim, uyku getiren Somnus'un evine git ve olanları anlayabilmesi için, Halcyone'ye Ceyx'in görünümünde bir düş göndermesini söyle."

Iris rengarenk elbisesini üstüne geçirip gökyüzünü gökkuşağıyla boyayarak Uyku Kralı'nın sarayının yolunu tuttu. Ağırkanlı tanrı Somnus'un evi Cimmeria ülkesi yakınında bir dağdaki mağaraydı. Phoebus buraya ne doğarken, ne öğle vakti ne de batarken gelmeye cesaret edebilirdi. Yerden bulutlar, gölgeler yükselir, soluk, titrek bir ışık çıkardı. Burada sorguçlu başıyla şafak kuşu asla Aurora'ya yüksek sesle seslenmez, ne tetikte bekleyen köpekler ne de akıllı kazlar sessizliği bozardı. Ne vahşi hayvanlar, ne sığır sürüleri, ne rüzgârda sallanan dallar, ne de bir insan konuşması bu dingin havayı bozabilirdi. Burada sessizlik hüküm sürer; ama kayanın dibinden Lethe Nehri akar ve mırıltısıyla herkesi uykuya davet ederdi. Mağaranın kapısının önü gelinciklerle kaplıydı. Gece, burada büyüyen diğer otların öz suyundan topladığı uykuları, karanlığa gömülen dünyaya serpiştirirdi. Konağın, menteşeleri gıcırdayacak bir kapısı olmadığı gibi bekçisi de yoktu, vücudu uykudan gevşemiş halde tanrı, kara tüyler ve kara perdelerle süslenmiş, kara abanozdan bir koltukta boylu boyunca uzanırdı. Etrafı hasat zamanındaki saplar kadar, ormandaki yapraklar kadar, sahildeki kum taneleri kadar çok, türlü türlü biçimde rüyayla çevriliydi.

Tanrıça içeri girip üstünde sallanan rüyaları silkeler silkelemez parlaklığı bütün mağarayı aydınlattı. Tanrı gözlerini aralayarak ve arada sakalını göğsüne düşürerek, sonunda silkinip kendisinden kurtuldu ve kolunun üzerine dayanarak tanrıçanın geliş sebebini sordu – çünkü gelenin kim olduğunu biliyordu. Iris yanıtladı: "Somnus, tanrıların en yumuşak huylusu, zihinleri sakinleştiren, üzüntüden bitkin düşmüş yüreklerin ağrısını dindiren! Iuno sana emirlerini yolladı; Trachine şehrindeki Halcyone'ye kocasının ölümünü temsil eden ve geminin batışını anlatan bir rüya göndermeni istedi.

Iris, tanrıçanın emrini ilettikten sonra alelacele uzaklaştı, çünkü artık bu durgun hava dayanılmaz olmuştu ve vücudunu gittikçe saran uyku halini fark edince kaçıp

kurtuldu ve gökkuşağının yardımıyla geldiği yoldan geri döndü. Sonra Somnus, sayısız oğlu içinden; vücutları, yüz ifadelerini, yürüyüş ve konuşma biçimlerini hatta giyim kuşamı ve insanlara özgü tavırları taklit etmede usta olan Morpheus'u çağırdı. Ancak Morpheus yalnızca insanları taklit ediyordu; kuşları, hayvanları ve yılanları canlandırmayı Icelos adlı bir başkasına bırakıyordu. Bir üçüncüsü de Phantasos'tu; kendisini kayaya, suya, oduna ya da diğer cansız varlıklara çevirirdi. Bunlar uyku saatlerinde kralların ve önemli kişilerin başında bekler, öte yandan diğerleri sıradan insanlar arasında gezinirdi. Somnus, Iris'in emrini yerine getirmesi için bütün kardeşlerinin arasından Morpheus'u seçti; sonra da başını yastığına koyup kendisini hoş bir istirahate bıraktı.

Morpheus sessizce kanat çırparak uçtu ve kısa zamanda Haemonia şehrine ulaştı, kanatlarını bırakıp Ceyx'in biçimini aldı. Ölü gibi solgun yüzüyle, zavallı Halcyone'nin koltuğunun önünde, çırılçıplak durdu. Sakalı sudan sırılsıklam olmuş gibiydi, boğulan perçemlerinden sular damlıyordu. Yatağın üzerine eğilerek ve gözlerinden yaşlar boşanarak şöyle dedi: "Ceyx'ini tanıyabildin mi benim talihsiz Halcyone'm, yoksa ölüm yüzümü tanınmayacak kadar değiştirmiş mi? Bak bana, tanı beni, ben kocanın kendisi değil gölgesiyim. Dualarının bana bir faydası olmadı. Ben öldüm. Döneceğimi umarak daha fazla kendini kandırma. Şiddetli rüzgârlar Ege Denizi'nde gemimi batırdı, dalgalar senin adını haykıran ağzımı doldurdu. Bunları sana anlatan herhangi bir haberci değil, bunlar boş söylentiler değil. Başıma gelenleri anlatmak için kendim geldim sana; deniz kazasına uğramış biri olarak. Uyan! Arkamdan gözyaşı dök, yas tut, Tartarus'a bir tek ağlayanım olmadan gönderme beni." Morpheus, bu sözleri, zavallı kadının kocasının sesine benzeyen bir sesle pekiştiriyordu. Gerçek gözyaşları döker gibiydi, Ceyx'in jestlerini de taklit ediyordu.

Halcyone ağlayarak, inleyerek uykuda kollarını uzatıp kocasına sarılmak istedi ama yalnız havaydı kavradığı. "Gitme! Nereye uçuyorsun? Bırak ben de seninle geleyim." diye haykırdı ve kendi sesiyle uyandı. Ayağa fırlayıp umutla, kocasının hâlâ orada olup olmadığını görmek için çevresine bakındı, haykırışları duyup oraya koşan hizmetkârlar da yanlarında bir lamba getirmişlerdi. Kocasını bulamayınca göğsünü yumrukladı, üstünü başını parçaladı. Saçlarını çözmekle uğraşmıyor, tutam tutam yoluyordu. Bakıcısı üzüntüsünün sebebini sorunca, "artık Halcyone yok" diye yanıtladı, "Halcyone Ceyx'iyle birlikte can verdi. Teselli sözleri etmeyin bana, kocam öldü, gemisi battı. Onu gördüm, tanıdım. Yakalayıp alıkoymak için uzandım. Gölgesi kayboldu, ama o kocamın kendi gölgesiydi. Alıştığım haliyle gözükmedi talihsiz gözlerime; çıplaktı, eski güzelliği gitmiş, rengi solmuş, saçları deniz suyuyla ıslanmıştı;

perişandı. İşte tam burada duruyordu kocamın acıklı hayali" deyip ayak izlerini aradı. "Ona beni bırakmaması, kendini dalgaların eline teslim etmemesi için yalvardığımda içime doğan buydu işte, sezmiştim olacakları. Ah bir bilsen nasıl isterdim, madem gidecektin, beni de yanında götürseydin! Öylesi çok daha iyi olurdu. O zaman ne sensiz yaşanacak günler kalırdı geriye ne de beni bekleyen senden ayrı bir ölüm. Yaşamaya katlanıp hayatımı sürdürmek için çaba harcarsam, denizin ettiğinden de fazla zulüm ederim kendime. Ama mücadele etmeyeceğim, senden ayrı kalmayacağım, talihsiz kocam. En azından bu kez sana eşlik edeceğim. Aynı mezarda olmasa da aynı mezar taşında kavuşacağız, küllerim senin küllerinle karışamayacak olsa da en azından adlarımız ayrılmayacak." Acısı bu kadarla kalmıyordu ama söyleyecekleri gözyaşları ve hıçkırıklarla kesildi.

Sabah olmuştu. Deniz kenarına, kocasını, yolculuğa çıkarken son kez gördüğü yere gitti. "Benden ayrılamazken, burada geminin halat takımlarını çözerken, son kez öpmüştü beni" diye geçirdi içinden. Her nesneyi inceleyip olanları hatırlamaya çalışırken açıkta, su üstünde yüzen belli belirsiz bir nesne gördü. Önce ne olduğunu anlayamadı, ama dalgalar yakına taşıdıkça, bunun bir erkek cesedi olduğunu anladı. Kimin cesedi olduğunu bilmiyordu ama deniz kazasına uğramış biri olması Halcyone'yi derinden etkiledi; onun için gözyaşı dökerek şöyle dedi: "Yazık sana, talihsiz denizci ve ola ki öyle biri varsa, talihsiz karına!" Dalgaların taşıdığı cansız beden daha da yaklaştı. Cesedi gitgide daha yakından gören Halcyone'un titremesi de şiddetleniyordu. Ceset artık kıyıya yaklaştığında Halcyone'nin tanıdığı ayrıntılar da belirmeye başlamıştı. Kocasıydı bu! Titreyen kollarını ona uzatarak haykırdı: "Ah, sevgilim! Kocam! Bana dönüşün böyle mi olacaktı?"

Kıyıda, deniz hücumlarını kırmak ve azgın dalgaların önüne geçmek için bir dalgakıran inşa edilmişti. Halcyone bu engelin üstüne çıktı ve mucizevi bir şekilde uçtu. O anda beliren kanatlarıyla havayı döven bedbaht kuş, denizin yüzeyini yalayarak uçtu. Uçarken gırtlağından yas tutanların sesine benzer acı sesler çıkartıyordu. Dilsiz ve kansız cesede dokununca onu taze kanatlarıyla sardı ve sert gagasıyla öpmeye çalıştı. Ceyx öpücükleri hissetmiş miydi, yoksa bu sırf dalgaların işi miydi, seyredenler bilemedi ama ceset sanki başını kaldırmıştı. Aslında hissetmişti; hallerine acıyan tanrılar ikisini de kuşa çevirmişti. Çiftleştiler ve yavruları oldu. Kışın, yedi sakin gün boyunca Halcyone denizde yüzen yuvasında kuluçkaya yatardı. Bu zamanlarda denizciler yola çıkmaktan korkmazlardı. Aeolus rüzgârları zapt eder ve aşağılara inip zarar vermelerini engellerdi. Bir süreliğine deniz, Aeolus'un torunlarına teslim edilmiş olurdu.

Yazarın bu fikri su üstünde sürüklenen bir cesedi izleyerek edindiği belirtilmemiş

olsaydı, Byron'un *Abydos'un Gelini* şiirinden alınan aşağıdaki mısraların bu tasvirin son bölümünden esinlendiği sanılabilirdi:

"Huzursuz yastığında sarsılır gibi,
Başı ağırlaşırdı, inip kalkan dalgalarla;
Hareketi hayat olmayan o el,
Güçsüz gözükse de tehlikeli bir mücadeleydi,
Bir yandan öbür yana sallanan med cezirle yücelerde asılı kalıp,
Sonra dalgalarla dengelenen..."

Milton, *İsa'nın Doğuşuna Övgü*'sünde Halcyone'nin öyküsünden şöyle söz eder:

"Fakat huzurluydu gece,
Işık prensinin yeryüzündeki
Barışçıl egemenliği başladığı zaman.
Rüzgârlar merakla fısıldar,
Ve sular öpüşürdü yumuşakça.
Artık kudurmayı unutmuş ağırbaşlı okyanusa
Fısıldarlardı yeni neşeleri,
Kuşlar büyülü dalgaya karşı sakince dururken."

Keats de *Endymion*'da şöyle der:

"Ah büyülü uyku! Ah rahat kuş
Zihnin sıkıntılı denizi sakinleşip düzleşene kadar
Üzerinde kuluçkaya yatanlar."

BÖLÜM X

VERTUMNUS İLE POMONA

Hamadryad'lar orman nympha'larıydı. Pomona da onlardan biriydi; bahçeleri ve meyve yetiştirmeyi ondan çok seven yoktu. Yalnız orman ve nehirlerle ilgilenmez, tarım yapılan topraklarla lezzetli meyveler veren ağaçları da severdi. Sağ elinde silah olarak mızrak değil, budama bıçağı taşırdı. Kimi zaman elinde bununla bitkilerin fazla büyümesini engeller ve dağınık dalları kısaltırdı, kimi zaman da sürgünleri yarıp, içlerine aşı kalemi yerleştirerek dalların yeni evlatlar edinmelerini sağlamakla meşgul olurdu. Gözdelerinin kuraklıktan zarar görmemesine de dikkat eder, susamış kökler kana kana içsin diye diplerine su akıtırdı. Onun ilgi alanı, hatta tutkusu buydu; Venus'un uyandırdığı duyguların esareti altında değildi. Kır halkından korkmuyor değildi, bu yüzden bahçesini kilitli tutuyor, kimsenin girmesine izin vermiyordu. Faun'lar ve Satyr'ler, Pomona'yı elde etmek için ellerinde avuçlarında ne varsa vermeye hazırlardı. Ardında bıraktığı yıllara bakılırsa oldukça genç görünen Sylvanus ile başının etrafına çam yapraklarından bir taç takan Pan da Pomona'ya tutkundu. Ama Vertumnus onu hepsinden çok severdi; yine de ötekilerden daha atik davranmazdı. Ah, kaç kere ırgat kılığında Pomona'ya bir sepet içinde tahıl getirdi; tıpkı bir ırgat gibi görünüyordu! Beline bağladığı saman kuşağıyla gören olsa çim biçmekten geliyor sanırdı. Kimi zaman eline bir sığır üvendiresi alırdı ve sanırdınız ki yorgun öküzlerinin boyunduruğunu az önce çıkarmış. Bir gün yanında bir orak taşır, kendisini asma budayıcısı olarak tanıtır; başka bir zaman ise omzunda bir merdivenle elma toplamaya gidermiş gibi görünürdü. Bazen terhis olmuş bir asker gibi güçlükle yürür, bir başka zaman balığa gidiyormuş gibi elinde bir oltayla dolaşırdı. Bu yolla tekrar tekrar Pomona'nın takdirini kazanır, onu görerek hasretini dindirirdi.

Bir gün yaşlı bir kadın kılığına girdi, ağarmış saçlarının üstüne bir şapka geçirmiş, eline de bir baston almıştı. Pomona'nın bahçesine girdi ve meyveleri övmeye başladı. "Kendinle iftihar etmelisin hayatım" dedi ve nympha'yı öptü; bu öpücük pek yaşlı bir kadınınkine benzemiyordu. Yaşlı kadın bir tümseğin üzerine oturdu, başını kaldırıp üstüne doğru sarkan meyveyle yüklü dallara baktı. Karşısındaki karaağaca dolgun üzümlerle yüklü bir asma dolanmıştı. Ağacı ve ona bağlanan asmayı eşit şekilde övdü. "Ama" dedi, "eğer ağaç bir başına olsaydı, ona dolanan bir asma olmasaydı, bize verecek, bizi cezbedecek faydasız yapraklarından başka bir şeyi kalmazdı. Aynı şekilde

asma da karaağaca tutunmamış olsaydı, boylu boyunca yere düşüp kalırdı. Neden sen de ağaç ile asmadan kendine bir ders çıkarıp biriyle birleşmeye razı olmuyorsun? Keşke olsaydın. Helen'in de, akıllı Ulysses'in karısı Penelope'nin de bu denli sayısız talibi olmamıştı. Sen onları terslerken bile onlar senin peşinden koşuyor – kır tanrıları ve bu dağlarda gezinen herkes. Ama eğer akıllı bir kızsan ve iyi bir birliktelik kurmak istiyorsan, bırak seni hayal edebileceğinden çok daha fazla seven yaşlı bir kadın sana akıl versin. Diğerlerini reddedip, Vertumnus'u kabul et. Onu kendisi kadar iyi tanırım. Gezici bir tanrı değildir o, bu dağlara aittir. Bugünlerde âşıkların çoğunun olduğu gibi gördüğü herkese tutulanlardan da değildir; o yalnız ama yalnız seni sever. Dahası genç, yakışıklı ve istediği her şekle girebilme yeteneğine sahip, girmesini istediğin her şekle sokabilir kendisini. Üstelik senin yaptığın şeyleri yapmaktan hoşlanır, bahçeyle uğraşmayı sever, yetiştirdiğin elmaları hayranlıkla eline alır. Ama şimdi, ne meyveler ne çiçekler; bir tek sen varsın aklında. Ona merhamet et ve şimdi onun benim ağzımdan konuştuğunu farz et. Tanrıların acımasızlığı cezalandırdığını ve Venus'un katı yüreklerden nefret ettiğini unutma; o böyle suçları er geç ziyaret eder. Sana bunu kanıtlamak için, Kıbrıs'ta herkesçe gerçek olarak bilinen bir öykü anlatayım; bu öykünün kalbini yumuşatacağını umuyorum.

"Iphis, mütevazi bir ailenin genç oğluydu, kadim Teucer ailesinin soylu kızı Anaxarete'yi görüp âşık olmuştu. Uzun süre aşkıyla baş etmeye çalıştı, ama ona söz geçiremediğini anlayınca yalvarıp yakarmaya Anaxarete'nin konağına gitti. Önce aşkını kızın dadısına anlatıp manevi evladını seviyorsa teklifini desteklemesini istedi. Sonra da hizmetçileri kendi tarafına çekmeye çalıştı. Kimi zaman ettiği yeminleri yazıya döküyor, sık sık da kapısına gözyaşlarıyla ıslattığı çelenkler asıyordu. Kapısının eşiğine uzanarak zalim cıvatalara, sürgülere dert yanıyordu. Anaxarete Kasım fırtınalarıyla kabaran dalgalardan daha sağır; Alman demirci ocaklarında dövülen çelikten ya da hâlâ ana kayasına tutunan bir kayadan daha sertti. Iphis'le alay edip ona güldü, nezaketsiz tavırlarının üstüne acımasız sözler ekledi ve küçücük bir umut ışığını bile ona çok gördü.

"Iphis umutsuz aşkın işkencelerine daha fazla dayanamadı ve kızın kapısına gidip son sözlerini söyledi: 'Sen kazandın Anaxarete ve artık benim ısrarlarıma katlanmak zorunda kalmayacaksın. Zaferini kutla! Neşeli şarkılar söyleyip, alnına defneler bağla – sen kazandın! Öleceğim, taş yürekli, sevinsene! Seni memnun etmek ve kendimi sana övdürmek için en azından bunu yapabilirim; böylece aşkının elimde canımdan başka bir şey bırakmadığını kanıtlamış olacağım. Ölümümü söylentilerle duymana da izin vermeyeceğim. Kendim geleceğim, öldüğümü göreceksin ve gözlerin bu manzara

karşısında bayram edecek. Lakin ey ölümlülerin acılarına tepeden bakan tanrılar, talihsizliğimi görün! Sizlerden tek bir şey diliyorum: Sonraki çağlarda adım hatırlansın ve hayatımdan çalınan yıllar eklensin ünüme.' Böyle söyledi ve solgun yüzünü ve gözyaşı döken gözlerini Anaxarete'nin konağına çevirip sık sık çelenkler astığı bahçe kapısının direğine bir halat bağladı, başını ilmekten geçirip, 'Hiç olmazsa bu çelenk hoşuna gider, zalim kız!' diye mırıldandı ve kendini bırakmasıyla boynu kırık, öylece asılı kaldı. Düşerken kapıya çarptı ve çıkan ses inleme sesi gibiydi. Hizmetkârlar kapıyı açıp Iphis'i ölü buldular ve haline acıyıp cesedini eve, annesine taşıdılar; babası hayatta değildi. Annesi oğlunun cansız bedenini aldı ve yaslı anaların yaptığı gibi acı sözler sarf edip oğlunun soğuk gövdesini göğsüne bastırdı. Yaslı cenaze alayı kasabanın içinden geçti, solgun ceset bir cenaze teskeresi üzerinde az sonra üzerinde yakılacağı odun yığınına taşınıyordu. Anaxarete'nin evi de tesadüfen tören alayının geçtiği cadde üzerindeydi ve yas tutanların feryatları Anaxarete'nin kulaklarına kadar ulaştı; öç alan tanrılar Anaxarete'yi cezalandırmaya çoktan niyetlenmişti.

"Anaxarete 'gidip şu yaslı geçidi seyredelim' dedi ve kulelerden birine çıkıp açık bir pencereden töreni seyre koyuldu. Gözleri sedyeye uzanmış yatan Iphis'e ilişir ilişmez sertleşmeye, bedenindeki ılık kan soğumaya başladı. Geriye adım atmaya çalışınca ayaklarını oynatamadığını fark etti; başını çevirmeye çalıştı, çabaları boşunaydı; ve aşağıya doğru azar azar her tarafı kalbi gibi taşlaştı. Öykünün gerçekliğinden şüphe etmeyesin; heykel hâlâ Salamis'teki Venus tapınağında durur. Bunları bir düşün hayatım ve öfkeni bir kenara bırakıp bu işi ertelemekten vazgeç; sevenlerden birini kabul et. Böylece ne bahar donları körpe meyvelerini kurutur ne de öfkeli rüzgârlar çiçeklerini savurur."

Vertumnus sözlerini bitirip yaşlı kadın kılığından çıktı; artık Pomona'nın karşısında kendi görünümüyle, yakışıklı bir genç olarak duruyordu. Pomona'ya bulutlar arasından bir güneş doğuyor gibi gelmişti. Yakarışlarına devam edecek oldu ama artık buna gerek yoktu; akılcı konuşması ve gerçek görünümü baskın çıkmıştı ve Nympha artık onu reddetmiyor, aşkına karşılık veriyordu.

Pomona elma ağaçlarının özel koruyucusuydu ve bu şekilde Cider üzerine serbest nazımla yazılmış olan bir şiirin yazarı olan Phillips tarafından anıldı. *Mevsimler* şiirinde Thomson Phillips'ten söz eder:

"Phillips, Pomona'nın bard'ı, ikinciye
Soylu bir şekilde cesaret eden kafiyesiz dizelere,
Britanyalı özgürlüğünle, söyle Britanya şarkısını."

Aslında Pomona'nın başka meyvelere de hükmettiği düşünülürdü ve Thomson onu şiirinde bu şekilde anar:

"Bahşet bana Pomona, limon bahçelerini,
Limon ve delici misket limonu, koyu renk portakallarla
Yeşiller arasından parlar,
Karışır hafif zaferleri. Bırak beni
Kök salan hint hurmalarının,
Rüzgârla salınan, ateş dindiren serin meyveleri arasında."

BÖLÜM XI

CUPIDO VE PSYCHE

Bir kral ile kraliçenin üç kızları vardı. Büyük olan ikisi basit bir çekicilikten fazlasına sahipti, ama en gençlerinin güzelliği öylesine harikuladeydi ki sözler bu kızı övmekte kifayetsiz kalıyordu. Güzelliği öylesine ün salmıştı ki komşu ülkelerden yabancılar kalabalıklar halinde gözlerine bir ziyafet çekmek için gelirler, kızı hayranlıkla seyrederler, ona bağlılık yemini ederlerdi; halbuki bu yeminin yalnız Venus'a edilmesi gerekirdi. Venus da sunaklarının boşaldığını görüyordu. Erkekler kendilerini artık Venus'a değil bu genç bakireye adıyorlardı. Kız gelip geçerken insanlar onu methederek göklere çıkarıyor, yollarını çiçeklerle, çelenklerle kaplıyorlardı.

Yalnızca ölümsüz güçlere gösterilmesi gereken bu saygının sapkınca bir ölümlüye yöneltilmesi, bir ölümlünün bu şekilde yüceltilmesi gerçek Venus'u küplere bindirdi. Tanrıça mis kokulu buklelerini hiddetle savurarak haykırdı: "Unvanımı ölümlü bir kız mı elimden alacakmış? Öyleyse asil çoban beyhude vermiş bana o palmiye yaprağını, ünlü rakiplerim Pallas ve Iuno'ya beni tercih ederek; üstelik Iupiter de onaylamıştı çobanın kararını.[1]" Ama kimse unvanımı bu kadar çabuk elimden alamaz. Böylesine haksız bir güzelliğe sahip olduğuna pişman olacak."

Bunun üzerine Venus kanatlı oğlu Cupido'yu çağırdı. Zaten yaradılışı itibariyle yaramaz olan Cupido annesinin yakınmalarıyla iyiden iyiye tahrik olmuş, huysuzlanmıştı. Tanrıça oğluna Psyche'yi işaret edip şöyle dedi: "Canım oğlum, bu asi güzelliğin cezasını ver, kıza verdiğin zarar ne kadar büyük olursa o kadar tatlı olacak annen için alacağın intikam; o kendini beğenmişin yüreğine aşağılık, kaba, değersiz birinin aşkını sal ki, şimdi duyduğu iftahar ve gurur kadar utanç biçsin.

Cupido annesinin emirlerine uymak üzere hazırlık yaptı. Venus'un bahçesinde iki çeşme vardı; birinden tatlı birinden acı su akardı. Cupido iki kehribar vazo alıp birini acı birini tatlı suyla doldurdu; vazoları okluğunun ucuna asıp uyur bulduğu Psyche'nin odasına koştu. Kızın dudaklarına acı çeşmenin suyundan birkaç damla döktü, oysa kızı görünce içinde merhamet duyguları uyanmıştı; sonra da okunun ucuyla omzuna dokundu, dokunur dokunmaz da Psyche uyandı ve gözlerini açıp (aslında görünmez olan) Cupido'ya baktı. Cupido öyle heyecanlanmıştı ki karışıklıkta

[1] Palmiye yaprağı zafer, başarı ve onur simgesidir –çn.

okuyla kendi kendini yaraladı. Artık yarasına hiç aldırış etmiyordu, bütün düşündüğü yaptığı yaramazlığı nasıl telafi edeceğiydi ve kızın ipek buklelerine merhemsi sevinç damlalarını boca etti.

Psyche, bundan böyle Venus'un öfkesine hedef olmuştu ve güzelliğinden hiçbir fayda görmedi. Gerçi bütün gözler üzerindeydi, güzelliği herkesin dilindeydi; ama evlenme niyetiyle kimseler çıkmıyordu karşısına, ne bir kral, ne soylu bir delikanlı ne de halktan biri. Ablaları sıradan güzellikleriyle çoktan soylu prenslerle evlenmişlerdi; Psyche ise, bir başına odasına kapanıp yalnızlığını dert ediniyordu; ona övgüler getiren güzellik aşk getirmekten acizdi.

Anne ve babası, istemeden tanrıların öfkesini üstlerine çekmiş olabileceklerinden endişelenip Apollo'nun kâhinine danışıp şu yanıtı aldılar: "Kızınızın alnında bir ölümlüyle evlenmek yazılı değil. Müstakbel kocası onu dağın tepesinde bekliyor, o ne tanrıların ne insanların karşı koyabileceği bir canavar."

Kâhinin ürkütücü kehâneti herkesi dehşete düşürdü, acılı anne baba ise kedere gömüldüler. Psyche ise şöyle dedi: "Canım annem, canım babam, niçin şimdi dövünür durursunuz? Asıl insanlar bana hak etmediğim övgüler yağdırırken, ağız birliği edip bana Venus derlerken kederlenecektiniz. Bu ismin kurbanı olduğumu şimdi fark ediyorum. Teslim oluyorum. Kötü kaderimin beni mahkûm ettiği o kayaya götürün beni." Bu sözler üzerine, hazırlıklar yapıldı, soylu gelin düğün alayından çok cenaze alayını andıran topluluktaki yerini aldı; anne ve babasıyla birlikte, insanların feryatları arasında dağa tırmanmaya başladı. Dağın tepesine vardıklarında kızı orada yalnız bırakıp keder yüklü yürekleriyle evlerine geri döndüler.

Psyche sıklaşan nefesi ve yaşlı gözleriyle dağın sırtlarında korku içinde beklerken Zephyrus onu yerden kaldırmış, çiçekli bir vadiye götürüp bırakıvermişti. Zihni yavaş yavaş rahatlayan Psyche nehir kenarındaki çimenlerin üzerine uzanıp uykuya daldı. Dinlenmiş olarak uyandığında etrafına bakındı ve az ötede yüksek, heybetli ağaçlarla kaplı güzel bir koru gördü. Koruya girip ortasında, berrak, billur gibi suların fışkırdığı bir kaynak buldu, hemen yanında da görene bir ölümlünün eseri değil de, bir tanrının inziva köşesiymiş izlenimi veren görkemli bir saray yükseliyordu. Hayranlık ve şaşkınlık içinde binaya yaklaştı ve cesaretini toplayıp içeri girdi. Gördüğü her nesne hoşuna gidiyor, içinde hayranlık uyandırıyordu. Kubbeli tavanlar altın sütunlar üzerinde yükseliyordu. Duvarları süsleyen, görenlerin gözünü dolduran oymalarla tablolar av hayvanları ve kır manzaralarını resmediyordu. İlerleyince bu görkemli odaların dışında her türlü hazineyle dolu başka odaların, doğanın ve sanatın paha biçilmez güzellikte eserlerinin olduğunu gördü.

Gözleri bunlarla meşgulken, etrafta kimseyi göremese de birilerinin ona seslendiğini ve şu sözleri söylediğini duydu: "Yüce hanımefendi, gördüğünüz her şey sizindir. Duyduğunuz seslerin sahipleri hizmetkârlarınızdır ve bütün emirlerinizi sonsuz dikkat ve gayretle yerine getireceklerdir. Bu nedenle odanıza çekilin, kuş tüyü yatağınızda dinlenin ve uygun gördüğünüzde banyoya girin. Akşam yemeği bitişikteki cumbada siz ne zaman yemeğe oturmak isterseniz sizi bekliyor olacak."

Psyche sesten ibaret olan bu hizmetkârların sözlerine kulak verip dinlendikten ve banyo yaparak kendine geldikten sonra cumbaya oturduğunda görünürde hiçbir garson ya da hizmetkâr olmadan, kendiliğinden bir sofra kuruldu. Sofra en lezzetli yemekler, en tatlı şaraplarla kaplıydı. Kulakları, görünmez müzisyenlerin müziğiyle bayram ediyordu; biri şarkı söylüyor, bir diğeri lavta çalıyor ve hep birden eksiksiz bir koro oluşturuyorlardı.

Henüz müstakbel kocasını görmemişti. Yalnız karanlık vakitlerde geliyor, şafak sökmeden de kaçıp gidiyordu ama sözleri sevgi doluydu ve kızın içinde de aynı duyguları uyandırıyordu. Sık sık gitmemesi ve onu görmesine izin vermesi için yalvarırdı, ama tanrı buna razı olmazdı. Aksine kızı kendisine bakmaya kalkışmaması için uyarırdı, söylediğine göre kendini göstermemeyi seçmesi için iyi bir sebebi vardı. "Beni görmeyi niçin istiyorsun ki?" derdi, "Sevgimden şüphen mi var? Ne istedin de yapılmadı? Beni görseydin belki korkardın, belki hayran olurdun, kimbilir; senden tek isteğim beni sevmen. Beni tanrı bilip hayran olmandan çok kendinle bir tutup sevmeni yeğlerim."

Bu anlayış Psyche'nin merakını bir süreliğine yatıştırdı; bu değişik durum sürdüğü sürece de kendini oldukça mutlu hissetti. Ama günler geçip de olanlardan bihaber anne babasını, konumunun getirdiklerinden faydalanamayan ablaları aklına düşünce, canı sıkılmaya, saray gözüne görkemli bir hapishane gibi gözükmeye başladı. Yine bir gece, kocası geldiğinde sıkıntısını anlattı ve nihayet kardeşlerinin onu görmeye saraya getirtilmesi için kocasından gönülsüz bir izin koparttı.

Bunun üzerine Zephyrus'u çağıran Psyche kocasının emirlerini iletti; emri derhal yerine getiren Zephyrus kısa bir zaman içinde onları kız kardeşlerinin vadisine getirip bıraktı. Kucaklaşıp öpüştüler. "Gelin" dedi Psyche, "evime buyrun, kardeşinizin size sunacak nesi varsa hepsi emrinize amadedir." Sonra ellerinden tutarak onları altın saraya götürüp, hamamda ve sofrada yorgunluklarını atsınlar ve evdeki bütün değerli eşyaları görsünler diye sesten ibaret hizmetkârlardan oluşan maiyete teslim etti. Ablaları bütün bu ilâhi güzellikleri görüp, küçük kardeşlerinin onlarınkinden çok daha yüksek bir mevkide olduğunu, çok daha şaşaalı bir yaşam sürdüğünü anlayınca içlerine kıskançlık düştü.

Psyche'ye sayısız soru sordular; bunların arasında kocasının nasıl biri olduğu da vardı. O da kocasının gündüzleri vaktini genellikle dağlarda avlanmakla geçiren yakışıklı bir genç olduğunu söyledi. Bu cevap ablalarını tatmin etmemişti, sonunda onu hiç görmediğini itiraf ettirdiler. Ardından da kızın içine karanlık şüpheler düşürdüler. "Hatırlasana" dediler, "Pytho'da kâhin kaderinde korkunç, dev bir canavarla evleneceğinin yazılı olduğunu söylemişti. Bu vadide yaşayan insanların dediğine göre kocan kocaman, korkunç bir yılanmış. İnsanı önce leziz yemeklerle besler, çok geçmeden de midesine indirirmiş. Sen bizim öğüdümüzü dinle. Yanına bir gaz lambasıyla keskin bir bıçak al; ama gizle ki kocan bulamasın, o uykuya dalınca, yataktan çık, lambayı getir ve söylenenlerin doğru olup olmadığını kendi gözlerinle gör. Doğruysa hiç düşünmeden kes canavarın kafasını ve özgürlüğüne kavuş."

Psyche ablalarının verdiği akla elinden geldiğince karşı koymaya çalışsa da onlar Psyche'nin kanına girmeyi ne yapıp edip başardılar. Ablaları gittiğinde ettikleri sözler ve kendi merakı zihnine öyle baskı yapıyordu ki artık karşı koyamıyordu. Bu yüzden bir lambayla keskin bir bıçak hazırladı ve onları kocasının göremeyeceği bir yere sakladı. Kocası uykuya dalınca kız sessizce kalktı; lambanın örtüsünü kaldırınca karşısında çirkin bir canavar yerine tanrıların en yakışıklısını, en büyüleyicisini buldu, tanrının altın renkli bukleleri kar gibi beyaz boynunda, al yanaklarında geziniyordu. Omuzlarından kardan da beyaz iki masum kanat çıkıyordu, üstleri narin bahar çiçeklerini andıran parlak tüylerle kaplıydı. Yüzünü daha yakından görebilmek için lambayı eğince tanrının omzuna bir damla kızgın yağ düştü; bunun üzerine tanrı şaşkınlık içinde gözlerini açıp Psyche'de sabitledi; sonra da tek söz etmeden beyaz kanatlarını açtı ve pencereden uçup gitti. Psyche boş yere onu takip etmeye çalışırken, pencereden yere düştü. Cupido, onu tozlar içinde yerde yatarken görünce bir an için uçmayı bırakıp şöyle dedi: "Ah, akılsız Psyche, sevgime böyle mi karşılık veriyorsun? Annemin emirlerine karşı gelip seni karım yaptıktan sonra canavar olduğumu sanıp boynumu mu keseceksin? Ama git, öğütlerini benimkinden üstün tuttuğun ablalarına geri dön. Sana seni sonsuza dek terk etmekten başka bir ceza vermeyeceğim. Aşk şüpheyle bir arada yaşayamaz." Böyle söyledi ve havayı feryatlarıyla dolduran zavallı Psyche'yi yere kapaklanmış halde bırakıp gitti.

Kendini biraz toparlayıp etrafına bakınınca sarayın ve bahçenin gözden kaybolduğunu fark etti, kendini ablalarının oturduğu şehre pek de uzak olmayan, açık bir alanda bulmuştu. Ablalarının yanına giderek başına gelen talihsiz olayları baştan sona anlattı, onlar da, o hain yaratıklar da kederlenmiş gibi görünerek içten içe sevindiler. "Artık" dediler, "tanrı belki de ikimizden birini seçer." Bu düşünceyle, niyetlerini hiç

belli etmeden ikisi de ertesi sabah erkenden kalkıp dağa tırmandı. Zirveye ulaşınca, onları alıp efendisine götürmesi için Zephyrus'u çağırıp yukarı sıçradılar; ama bu kez Zephyrus onları tutmayınca uçurumdan aşağı düşüp paramparça oldular.

Bu esnada Psyche gece gündüz, ağzına bir lokma bir şey koymadan, durup dinlenmeden kocasını arıyordu. Gözlerini, tepesinde muhteşem bir sarayın olduğu yüce bir dağa çevirdi ve iç geçirip kendi kendine, "Belki de sevgili efendim orada yaşıyordur" dedi ve adımlarını o tarafa yöneltti.

İçeri girer girmez tahıl yığınlarını gördü; kiminin başakları açılmış, kimi arpa başaklarıyla karışık bağlanmış halindeydi. Etrafa oraklar, tırmıklar ve her tür hasat araç gereçleri saçılmıştı. Hepsi darmadağın; sanki yorgun ırgatlar tarafından günün bunaltıcı saatlerinde dikkatsizce fırlatılıp atılmıştı.

Tanrılara saygılı Psyche bu yakışıksız karışıklığa bir son vererek her şeyi yerli yerine koydu, türlerine göre ayırıp düzenledi; hiçbir tanrıyı ihmal etmemesi gerektiğine inanıyordu, dindarlığı yardımıyla hepsini kendi tarafına çekmek istiyordu. Tapınak kutsal Ceres'e aitti; onu böylesine özveriyle uğraşırken görünce, tanrıça şöyle konuştu: "Ey her şeyiyle merhametimize layık olan Psyche, seni Venus'un hiddetli bakışlarından korumaya gücüm yetmese de nasıl gönlünü alacağını öğretebilirim. Git, o halde, efendine kendi rızanla teslim ol, alçakgönüllülük ve teslimiyet içinde seni affetmesi için çalış, belki Venus'un gönlünü kazanman seni kaybettiğin kocana da kavuşturur."

Psyche, Ceres'in buyruğuna uyup Venus'un tapınağının yolunu tuttu, durumunun şüpheli hatta belki ölümcül olduğunu hissettiği için bir taraftan da kafasını toparlamaya çalışıyor, kara kara ne diyeceğini, nasıl edip de öfkeli tanrıçanın gönlünü alacağını düşünüyordu.

Venus onu asık bir suratla karşıladı. "Hizmetkârların en sorumsuzu, en haini" dedi "sonunda bir efendin olduğunu hatırladın mı? Yoksa aslında, sevgili karısının açtığı yarayla yataklara düşen hasta kocanı mı görmeye geldin? Öylesine suratsız, öylesine uyumsuzsun ki, sevgiline hak kazanabilmek için tek yolun hamaratlık ve gayret. Evhanımlığını sınayacağım." Ardından Psyche'nin tapınağının deposuna götürülmesini emretti. Depoda, Venus'un güvercinlerine yem olarak hazırlanmış çok büyük miktarda buğday, arpa, mısır, burçak, fasulye ve mercimek vardı. Tanrıça şöyle dedi: "Bu tahılların hepsini ayır ve aynı türden olanların hepsini kendi çuvallarına koy ve işini akşam olmadan bitir." Sonra Venus oradan ayrılıp onu işiyle baş başa bıraktı.

Dağ gibi iş karşısında afallayan Psyche ise bitmek tükenmek bilmez yığını ayırmak için kılını bile kıpırdatmadan sessizce, şapşal şapşal oturuyordu.

O umutsuz halde otururken Cupido merhamet göstermeleri için tarlaların yerlileri olan karıncaları kışkırttı ve Psyche'ye merhamet etmelerini sağladı. Karınca tümseğinin lideri, peşinden gelen altı ayaklı tebaasıyla birlikte yığına yaklaştı ve büyük bir dikkatle, tahılları tek tek alıp her çeşidi kendi çuvalına koyarak yığını ayırdılar; iş tamamlandığında ise bir anda gözden kayboldular.

Alaca karanlık yaklaşırken Venus tanrıların şöleninden mis kokular içinde, gülden tacıyla geri döndü. İşin bittiğini görünce haykırdı: "Lanet kadın, bu senin değil, baştan çıkarıp kendinle birlikte talihsizliklere sürüklediğin kocanın işi." Böyle söyleyip Psyche'ye akşam yemeği olarak bir parça kara ekmek fırlatıp gitti.

Ertesi sabah Venus Psyche'yi huzuruna çağırttı ve ona şöyle dedi: "Su kıyısı boyunca uzanan şu koruyu görüyor musun; orada sırtlarında altın gibi parlayan postlarıyla, başlarında çoban olmadan otlanan koyunlar bulacaksın. Git ve bana her birinin postundan toplayıp o değerli yünden bir örnek getir."

Psyche itaat edip emri yerine getirmek için elinden gelenin en iyisini yapmak üzere nehir kıyısına gitti. Oysa nehir tanrısı sazlara ahenkle mırıldanmaları için güç bahşetmişti ve şöyle der gibiydiler: "Acımasızca sınanan taze, sakın suya gireyim deme, karşı kıyıdaki ürkütücü koçların arasında da gezinme, çünkü yükselen güneşin etkisi altında oldukları sürece sivri boynuzları, sert dişleriyle ölümlüleri yok etmek için öfkeyle yanıp tutuşurlar. Ama öğle güneşi sürüyü gölgeye yönelttiğinde ve akıntının dingin ruhunun söylediği ninniyle uykuya daldıklarında, güven içinde karşıya geçebilirsin. Orada çalılara ve ağaçların gövdelerine yapışan altın yünler bulacaksın."

Merhametli nehir tanrısı bu şekilde Psyche'ye görevini nasıl yerine getireceğine dair talimatlar verdi, o da bu talimatlara uyup çok geçmeden bir kucak dolusu altın yünle Venus'un yanına döndü; yine de gaddar hanımefendisinin takdirini kazanamamıştı. Tanrıça şöyle dedi: "Bu görevi kendi becerilerinle başarmadığını gayet iyi biliyorum ve henüz kendi becerilerinle faydalı olabileceğine ikna olmadım. Ama sana başka bir görev vereceğim. İşte, bu kutuyu al ve şeytani gölgelere doğru yola koyul. Bu kutuyu Proserpina'ya verip şöyle de: 'Hanımefendim Venus sizden güzelliğinizin birazını ona göndermenizi arzu ediyor, çünkü hasta oğluna bakarken kendi güzelliğinin birazını yitirdi.' Yolda fazla oyalanma, çünkü bu akşam tanrı ve tanrıçalar toplantısına gidebilmem için kendimi onunla boyamalıyım."

Kendi ayağıyla aşağıya, Erebus'a gitmek zorunda kalan Psyche artık ölümünün pek yakın olduğundan emindi. Bu yüzden kaçınılmaz olanı ertelememek için kendisini hızla aşağı atmak üzere yüksek bir kulenin tepesine çıktı; bu şekilde gölgelere en kısa yoldan gitmiş olacaktı. Ama kuleden gelen bir ses ona şöyle dedi: "Zavallı, talihsiz

kız! Niçin yaşamına böylesine korkunç bir şekilde son vermek istiyorsun? Önceki tehlikelerde böylesine mucizevi şekillerde destek görmüşken nasıl bir korkaklık son tehlike karşısında umudunu yitirmene neden olur?" Ardından ses ona Pluto'nun diyarına bir mağara yoluyla nasıl ulaşabileceğini ve yoldaki tehlikeleri nasıl atlatacağını, üç başlı köpek Cerberus'u nasıl geçeceğini, onu kara nehirden karşıya geçirmesi ve geri getirmesi için kayıkçı Charon'u nasıl razı edeceğini anlattı. Ama ses şunları da ekledi: "Proserpina güzelliğiyle dolu kutuyu sana verdiğinde, her şeyden önce dikkat etmen gereken şey, bir kez olsun kutuyu açıp içine bakmaman ve merakının tanrıçaların güzelliğine burnunu sokmasına göz yummaman."

Bu tavsiyenin yüreklendirdiği Psyche söylenenleri harfiyen yerine getirdi ve geçtiği yollara dikkat ederek Pluto'nun krallığına güven içinde vardı. Proserpina'nın sarayına kabul edildi ve sunulan şık koltuk ile lezzetli ziyafeti reddedip yemek olarak bayat ekmekle yetinen Psyche Venus'un arzusunu iletti. Artık kutu kapalı ve içi paha biçilmez bir şeyle dolu olarak ona geri verilmişti. Bunun üzerine geldiği yoldan geri döndü; bir kez daha gün ışığına çıktığı için mutluydu.

Ancak, buraya kadar tehlikeli görevini başarıyla yerine getirmişken, içini kutunun içindekileri inceleme arzusu kapladı. "Bu kutsal güzelliğin taşıyıcısı olan ben, niçin ondan azıcık alıp kocama daha güzel görünmek için yanaklarıma sürmeyeyim?" dedi ve kutuyu dikkatle açtı ama orada güzellik yerine Stygia uykusunu buldu. Hapisten kurtulan uyku onu etkisi altına aldı ve Psyche hissetmeyen, kıpırdamayan, uyuyan bir ceset olarak yolun ortasında düşüp kaldı.

Ama yarası artık iyileşen ve sevgili Psyche'sinin yokluğuna daha fazla dayanamayan Cupido odasının şans eseri açık kalmış penceresinin küçük mü küçük bir oyuğundan kayarak Psyche'nin yattığı yere uçup vücudundan uykuyu toplayıp yeniden kutuya koydu ve oklarının birinin ucuyla hafifçe dokunarak Psyche'yi uyandırdı. "Yine" dedi, "aynı merak yüzünden neredeyse ölüyordun. Ama artık annemin sana verdiği görevi layığıyla yerine getir, gerisiyle ben ilgileneceğim."

Ardından Cupido, göğü yıldırım gibi, hızla geçti ve yalvararak Iupiter'in huzuruna çıktı. Iupiter dinleyince Cupido'ya hak verdi ve âşıkların davasını Venus'a öyle dürüstçe savundu ki, sonunda rızasını kazandı. Bunun üzerine Mercurius'u, Psyche'yi yukarıya, tanrılar meclisine getirmesi için yolladı. Psyche geldiğinde ona bir bardak ambrosia uzatıp şöyle dedi: "İç bunu Psyche ve ölümsüz ol; Cupido bağlandığı düğümden hiç kopamayacak ve bu evlilik ebedi olacak."

Böylece Psyche sonunda Cupido'ya kavuştu ve zamanı geldiğinde Haz adlı bir kız çocukları dünyaya geldi.

Genellikle Cupido ile Psyche'nin hikâyesinin simgesel alegorik olduğu düşünülür. Yunanca'da kelebek anlamına gelen kelime Psyche'dir ve aynı kelime ruh anlamına da gelir. Ruhun ölümsüzlüğünün kelebek kadar çarpıcı ve güzel bir ifadesi daha yoktur. Hantal, sürüngen bir tırtıl olarak yaşadıktan sonra gösterişli kanatlarını gün ışığında çırpmak ve ilkbaharın mis kokulu, nefis ürünleriyle beslenmek üzere yattığı tabuttan çıkar. O halde Psyche, acılar ve talihsizliklerin arıttığı, bu şekilde gerçek, katıksız mutluluğun tadına varmaya hazırlanan insan ruhudur.

Sanat eserlerinde Psyche yanında Cupido'yla birlikte, kelebek kanatları olan bir genç kız olarak ve alegoride anlatılan değişik durumlar içinde tasvir edilir.

Milton Comus'un sonunda Cupido ile Psyche'nin öyküsüne göndermede bulunur:

"Göklerin Cupido'su ve şanlı, yetenekli oğlu
Sevgili Psyche'sini tatlı bir büyüyle tutar,
Uzun süren emeklerinin ardından,
Tanrılar arasında özgür kalıncaya dek,
Onu ebedi gelini yaptı,
Ve onun lekesiz karnından
İki mutlu ikiz doğdu,
Gençlik ve Neşe; tıpkı Iove'un söz verdiği gibi."

Cupido ile Psyche'nin öyküsündeki alegori T.K. Harvey'in güzel mısralarında ustalıkla sunulmuştur:

"Eskiden parlak fabllar dokurlar
Mantık hayal gücünün boyalı kanatlarını ödünç aldığında,
Hakikatin berrak nehri altın kumlara aktığında,
Ve ezgisiyle yüce ve mistik şeyler anlattığında!
Ve onun böylesine tatlı ve kutsal öyküsü,
Bir rüya vaadedilen kutsal yolculuktaki yüreğin.
Bu da onu dünyanın bir ucuna sürükler, –Aşk'ın kuluna–
Onun için kimin evinin cennet olduğunu dünyada bulmak için!
"Kalabalık şehirde, –büyülü pınarın başında,–
Loş mağaranın serenli yapısında,
Çam tapınakların ortasında, ay ışığının aydınlattığı tepede,
Sükûnetin yıldızları dinlemek için oturduğu yerde;
Kuluçkaya yatmış kumrunun derin kuytularında oturduğu alanda,

Boyalı vadi ve güzel kokulu hava,
Aşk'ın sesinin uzaktan gelen yankılarını duydu,
Ve onun ayak izlerini buldu her yerde.
"Fakat asla karşılaşmadılar! Kuşkular ve korkular var olduğundan,
O hayali şekillerin dadandığı ve aydınlattığı toprak ona geldi,
Günahların ve gözyaşlarının çocuğuna,
Ve o ölümsüz doğumun parlak ruhu;
Onun ümitli ruhu ve ağlayan gözleri
Aşkını sadece göklerde aramayı öğrenene kadar,
Yorgun yüreğe kanatlar verilen kadar
Ve o da Aşk'ın melek gelini oldu göklerde!"

Cupido ile Psyche'nin öyküsü ilk kez çağımızın 2. yüzyılının bir yazarı olan Apuleius'un eserlerinde görülür. Bu nedenle günümüze Fabl Çağı'nda geçen hikâyelerin birçoğundan daha yakındır. Keats de Psyche'ye Methiye'de buna gönderme yapmaktadır:

"Ey en son doğanı, aşkla dolu hayali
Olympus'un sönmüş hiyerarşisinin!
Phoebe'nin safirli yıldızından[1] daha güzel,
Ya da Vesper'den[2], göğün ateşböceğinden;
Bunlardan daha güzel, çiçeklerle kaplı
Bir sunak ya da bir tapınaktan daha güzel,
Yahut tatlı iniltiler çıkaran bakire korosundan,
Gecenin geç saatlerinde,
Hiçbir ses, hiçbir lavta, hiçbir boru ya da tatlı bir koku,
Ya da zincire asılı buhurdandan gelen
Hiçbir mabet, hiçbir koru, hiçbir kehânet ya da hiçbir sıcaklık
Değildir daha güzel, soluk dudaklı peygamberin rüyasından."

Moore'un Yaz Şöleni adlı şiirinde canlandırılan karakterlerin birinin Psyche olduğu bir maskeli balo tasvir edilir:

---

[1] Burada olasılıkla Ay ima edilmektedir. Ancak astronomide Phoebe Satürn'ün küçük uydusudur. (Ed. notu)

Vesper, akşamyıldızı, Venüs Gezegeni'dir. (Ed. notu)

Genç kahramanımız bu gecenin karanlık örtüsü altında,
Gizlememişti ışığını;
Çünkü bak, yürüyor Aşk'ın kendisi.
En kutsal yeminle bağlandığı gelini ile
Olympus'ta birleşti ve duyurdu
Şimdi kar beyazı yüzünde parlayan ölümlülere,
O kelebek, o gizemli süs,
(Pek az kişinin anlayabildiği) o ruh,
Parlıyordu yüzünde bembeyaz,
Anlatıyordu bu gece burada Psyche'nin olduğunu."

BÖLÜM XII

CADMUS–MYRMIDONLAR

Iupiter boğa kılığında, Phoenicia Kralı Agenor'un kızı Europa'yı kaçırmıştı. Agenor oğlu Cadmus'a kız kardeşini aramasını ve onu almadan geri dönmemesini emretti. Cadmus kız kardeşini uzak yakın demeden her yerde arasa da bulamadı ve eli boş dönmeye cüret edemeyince hangi ülkeye yerleşmesi gerektiğini Apollo'nun kâhinine danıştı. Kâhin ona, tarlada bir inek bulmasını ve inek nereye giderse gitsin peşinden gitmesini ve durduğu yere bir şehir inşa edip buraya Thebae adını vermesini söyledi. Cadmus kehânetin dile getirildiği Castalia mağarasını henüz terk etmişti ki önünde ağır ağır yürüyen genç bir inek gördü. İneği arayı açmadan takip etmeye başladı, bir yandan da Phoebus'a dua ediyordu. İnek sığ Cephisus kanalını geçip Panope ovasına varana dek yürümeye devam etti. Orada durdu ve geniş alnını gökyüzüne kaldırarak böğürdü. Cadmus minnettarlığını belirttikten sonra çömelip bu yabancı toprakları öptü. Ardından gözlerini kaldırıp etrafını çevreleyen dağları selamladı. Iupiter'e bir kurban sunma isteğiyle hizmetkârlarını tanrı adına yere dökmek için saf su aramaya yolladı. İleride baltalarla kutsallığı bozulmamış, eski bir koru vardı, ortasında da sık çalılarla örtülmüş bir mağara. Mağaranın tavanı alçak bir kemer oluşturuyor, altından da tertemiz bir pınar fışkırıyordu. Mağaranın içinde ibikli başı ve altın gibi parlayan pullarıyla pusuya yatmış bir yılan vardı. Gözleri alev alev yanıyordu, vücudu zehirle şişmişti. Üç çatallı dilini titretiyor, üç sıra sivri dişini gösteriyordu. Tyruslular testilerini pınara daldırıp da, fışkıran sulardan ses çıkınca parlak yılan kafasını mağaradan çıkardı ve dehşet verici bir şekilde tısladı. Tyruslular ellerindeki kapları düşürdüler, bembeyaz kesildiler, baştan aşağı titremeye başladılar. Yılan, pullu vücudunu kıvıra kıvıra kafasını öyle yükseğe kaldırdı ki, bütün ağaçların boyunu aştı. Adamlar korkudan ne savaşabiliyor ne de kaçabiliyorlardı; kimini keskin dişleriyle, kimini kıvrımları arasında, diğerlerini zehirli nefesiyle öldürdü.

Öğleye kadar adamlarının dönmesini bekleyen Cadmus onları aramaya çıktı. Üstünde aslan postu, kargısının yanında elinde bir mızrak, göğsünde ise ikisinden de güvenilir bir silah olan cesur bir yürek taşıyordu. Ormana girip adamlarının cansız bedenlerini ve kanlı dişleriyle canavarı görünce haykırdı: "Ah, sadık dostlarım, ya intikamınızı alacağım ya da sizinle ölümü paylaşacağım." Böyle söyleyip koca bir kayayı kaldırdı ve tüm gücüyle yılana fırlattı. Böylesine bir kütle kale duvarlarını sarsacak

güçteydi ama canavarı pek etkilemedi. Cadmus bu kez kargısını fırlattı, kargı daha etkili olmuş, pullarının arasından girip canavarın iç organlarını delip geçmişti. Acıdan çılgına dönen canavar, yarasına bakmak için başını çevirdi ve kargıyı ağzıyla çıkarmaya çalışırken kırdı ve silahın demir ucu yarasını deşmeyi sürdürdü. Boğazı intikam isteğiyle şişti, dişlerini kanlı köpükler kapladı ve burnundan soluduğu nefes etrafındaki havayı zehirle doldurdu. Önce bir daire biçiminde döndü, sonra da kesilmiş bir ağacın gövdesi gibi vücudunu yere boylu boyunca uzattı. O ilerlerken Cadmus mızrağını canavarın açık çenesine doğru tutarak geri çekildi. Canavar silahın üstüne atıldı ve demir ucunu ısırmaya çalıştı. Sonunda, fırsat kollayan Cadmus bir anda mızrağı saplayınca hayvanın başı geriye savrulup bir ağaç gövdesine çarptı ve mızrakla birlikte ağaca çakılı kaldı. Ölüm acıları içinde kıvranırken ağırlığıyla ağacı eğdi.

Cadmus yenilgiye uğrattığı düşmanının üzerinde dikilip koca cüssesini seyrederken bir ses duydu (nereden geldiğini anlayamıyor ama açıkça ayırtedebiliyordu). Ses ona ejderhanın dişlerini alıp toprağa ekmesini emrediyordu. Emri yerine getirdi. Toprakta bir yarık açtı ve mahsul olarak insan verecek olan dişleri dikti. Diker dikmez de toprak kıpırdanmaya, üstünde mızrak başları belirmeye başladı. Ardından sallanan gösterişli tüyleriyle miğferler çıktı, ardından omuzlar, ardından göğüsler ve silahlı insan kolları çıktı; sonunda hasadı silahlı savaşçılar oldu. Paniğe kapılan Cadmus yeni bir düşmanla karşılaşmaya hazırlandı ama aralarından biri ona "İç savaşımıza karışma" dedi. Konuşan savaşçı yerden doğan kardeşlerinden birine kılıcıyla darbe indirdi, kendisi de bir başkasının attığı okla can verdi. Sonraki bir başkasına kurban gitti ve bu şekilde hepsi aynı tarzda yaralanıp, düşüp ölene kadar kalabalık birbiriyle savaştı, geriye yalnız beş savaşçı kalmıştı. Bunlardan biri silahlarını fırlatıp şöyle dedi: "Kardeşlerim, gelin barış içinde yaşayalım!" Bu beşli Cadmus'a şehrini kurmasında yardım ettiler ve bu şehre Thebae adını verdiler.

Cadmus eş olarak Venus'un kızı Harmonia'yı seçti. Tanrılar bu olayı varlıklarıyla onurlandırmak için Olympus'u bırakıp gittiler, Vulcanus geline kendi eliyle yaptığı, olağanüstü güzellikte bir gerdanlık hediye etti. Ama Mars'ın kutsal yılanını öldürdüğü için Cadmus'un ailesinin başında ölümcül bir talih asılı kaldı. Kızları Semele ile Ino ve torunları Actaeon ile Pentheus hep talihsiz bir biçimde öldüler. Cadmus ile Harmonia da artık onlarda nefret uyandıran Thebae'yi bırakıp Enchelialıların ülkesine göçtüler. Enchelialılar onları büyük saygıyla karşıladılar ve Cadmus'u kralları ilan ettiler. Yine de çocuklarının talihsizlikleri hâlâ akıllarından çıkmıyordu, bir gün Cadmus haykırdı: "Tanrıların nazarında bir yılanın hayatı bu kadar değerliyse, keşke kendim de yılan olsaydım." Bu sözleri söyler söylemez şekil değiştirmeye başladı. Harmonia bunu

görünce tanrılara kocasının yazgısını paylaşmak için yalvardı. İkisi de yılana dönüştü. Bundan böyle köklerini unutmadan ormanda yaşadılar. Ne insanlardan kaçındılar ne de onlardan birine bile zarar verdiler.

Eski bir inanışa göre Cadmus Yunanlara Phoenicialıların bulduğu alfabenin harflerini tanıtmıştır. Byron, günümüzdeki Yunanlara hitap ederek bundan söz eder:

"Cadmus'un verdiği harfler sizin,
Sizce onları bir köleye mi vermek istemişti?"

Milton, Havva'yı baştan çıkartan yılanı tarif ederken, klasik öykülerde geçen yılanları anımsatır ve şöyle der:

"–hoştu biçimi,
Ve sevimliydi: bir yılanın olamayacağı kadar
Pek sevimli, ne Illyria'da Hermione ve Cadmus'u değiştiren
gibi ne de Epidaurus'daki
O tanrı gibi."

Son göndermenin açıklaması için Aesculapius Kehânet Tapınağı'na bakınız, s. 284.

MYRMIDONLAR

Myrmidonlar Troia savaşında Achilles'in askerleriydiler. Onlardan sonra bir siyasi liderin peşinden giden bütün istekli ve ilkesiz kişilere günümüze değin bu ad verilmiştir. Fakat Myrmidonların türeyiş öyküsü bize vahşi, kan dökmekten hoşlanan bir ırktan çok çalışkan, barışçıl bir ırk oldukları izlenimini verir.

Atina Kralı Cephalus, Aegina adasına eski dostu ve müttefiki kral Aeacus'un yanına Girit Kralı Minos'la yapacağı savaş için yardım istemeye gitti. Cephalus burada nezaketle karşılandı, yardım isteğine cevaben de kendisine derhal bir söz verildi. "Kendimi korumak için de sana gereken askeri desteği sağlayabilmek için de yeteri kadar insanım var" dedi Aeacus. "Bunu duyduğuma sevindim" diye yanıtladı Cephalus, "ve itiraf etmeliyim ki etrafımda hemen hemen hepsi aynı yaş grubundaki gençlerden oluşan bir birlik görünce size daha da hayran oldum. Ancak, daha önceden tanıdığım, bildiğim insanlar var ki, onları şimdi aranızda göremiyorum. Onlara ne oldu?" Aeacus inledi ve hüzünlü bir sesle yanıtladı: "Sana anlatmayı düşünüyordum ve artık daha fazla geciktirmeden anlatacağım ki en kederli başlangıçların bile kimi zaman

nasıl mutlu sonuçlanabileceğini gör. Bir zamanlar tanıdıkların artık toz ve külden ibaret! Hiddetli Iuno'nun gönderdiği bir salgın hastalık ülkeyi kasıp kavurdu. Ülkeye düşman olmasının sebebi ise kocasının dişi gözdelerinden birinin adını taşımasıydı. Doğal sebeplerden kaynaklanır gibi göründüğü sürece doğal yollarla hastalığa elimizden geldiğince karşı koyduk, ama zamanla anladık ki illet bizim çabalarımızla yok edilemeyecek kadar kuvvetliydi ve sonunda pes ettik. Önce sanki gök yere çöktü kalın bulutlar ısınan havayı içeri hapsetti. Dört ay boyunca sürekli öldürücü bir güney rüzgârı esti. Fesat kuyulara ve su kaynaklarına da geçti; yerde binlerce yılan sürünmeye başladı ve zehirlerini çeşmelere akıttı. Hastalık önce hayvanlara – köpeklere, sığırlara, koyunlara ve kuşlara tesir etti. Talihsiz sabancı şaşkınlık içinde, öküzlerin işin orta yerinde düşüp, sürülmesi tamamlanmamış toprağın üzerinde çaresizlik içinde yattıklarını gördü. Meleyen koyunların yünleri döküldü, vücutları iğne ipliğe döndü. Bir zamanlar yarışlarda en önde gelen at, artık yarışamıyor, ahırdaki bölmesinde inliyordu ve sonunda da sersefil bir şekilde ölüp gitti. Yaban domuzu öfkesini, geyik hızını unuttu, ayılar sürülere saldırmaz oldu. Hepsi kuvvetten kesildi; yollara, tarlalara, ormanlara cansız bedenler serilmişti; onlarla havaya da zehir karıştı. İnanılır gibi olmasa da, ne köpekler ne kuşlar ne de açlıktan ölen kurtlar dokunuyordu cesetlere. Cesetler çürüdükçe hastalık yayıldı. Ardından köylüleri, daha sonra da şehirde yaşayanları etkiledi. Önce yanaklar kızarıyor, güçlükle nefes alınıyordu. Dil sertleşip şişiyor, genişleyen damarlarıyla, hiç kapanmayan kupkuru ağızlar son nefeslerini almak için çırpınıyorlardı. İnsanlar elbiselerinin ya da yataklarının sıcaklığına dayanamıyorlar, çıplak toprakta yatmayı yeğliyorlardı ama toprak onları serinleteceği yerde onlar yattıkları yeri ısıtıyorlardı. Hekimler de yardım edemiyorlardı; çünkü hastalık onları da etkilemişti, hastalara temas edince onlar da hastalanmışlardı, bu yüzden ilk kurbanlar en vefalı olanlar oldu. Sonunda bütün kurtuluş ümitleri tükendi ve insanlar ölümü son çare olarak görmeye başladılar. Sonra hiçbir şeye rağbet etmez oldular ve çarenin ne olabileceğini sormayı bıraktılar çünkü çare yoktu. Bütün kısıtlamaları bir kenara itip kuyulara, kaynaklara akın ettiler, ölene kadar su içtiler ama susuzluklarını dindiremediler. Çoğunun sudan uzaklaşmaya yetecek gücü yoktu ve akarsuyun ortasında öldüler, diğerleri ise buna rağmen sudan içmeye devam etti. Hasta yataklarından öyle bunalmışlardı ki bazıları öteye sürünüyor, ayağa kalkacak gücü olmayanlar yerde ölüp kalıyorlardı. Arkadaşlarından nefret eder gibiydiler ve evlerinden kaçıyorlardı; hastalıklarının nedenini bilmiyorlarmış gibi suçu evlerine yüklüyorlardı. Bazıları ayakta kalabildikleri sürece, yol boyunca sendeleye sendeleye yürüyor, bazıları yere çöküp dünyayı son kez görebilmek için donuk gözlerini etrafta

gezdiriyor, sonra da hayata gözlerini yumuyordu.

"Bütün bunlar olurken kalbim nasıl bir acı içindeydi ve hayattan nefret etmekten ve ölen uyruklarımla birlikte olmayı istemekten başka ne yapabilirdim ki? Halkım ağacın altındaki olgun elmalar ya da fırtınanın salladığı meşe ağacının altındaki meşe palamutları gibi dört yana savrulmuştu. Şurada yükseklerdeki tapınağı görüyor musun? Orası Iupiter için kutsaldır. Bir bilsen, orada kaç kişi, kocalar karıları, babalar oğulları için dua etti ve daha yakarışlarını tamamlayamadan ölüp kaldılar! Kaç kere rahip kurban kesmek için hazırlanırken kurban kesilmeyi bekleyemeden hastalığın darbesiyle düşüp öldü! Zamanla insanlar kutsal saydıkları her şeye saygılarını tümüyle yitirdiler. Cesetler gömülmeden atılmaya başlandı; cenaze yığınları için odun bulunmaz olmuş, insanlar odun alabilmek için birbirlerine girer olmuşlardı. Sonunda ortada yas tutacak kimse kalmamıştı; oğullarla babaları, ihtiyarlar, gençler, hep aynı şekilde, arkalarından ağlayacak kimseleri olmadan ölüp gittiler.

"Sunağın önünde durup gözlerimi göğe çevirdim. 'Ey Iupiter,' dedim, 'eğer gerçekten benim babamsan ve kendi döllerinden utanç duymuyorsan bana halkımı geri ver ya da beni de al götür.' Bu sözlerimin ardından bir gök gürlemesi duyuldu. 'Bunu bir işaret olarak kabul ediyorum' diye haykırdım; 'Bu umarım bana olan iyi niyetin göstergesidir.' Şans eseri ayakta durduğum yerin yanında dalları dört bir yana dağılan bir meşe ağacı büyümüştü. Bu ağaç Iupiter'in kutsal ağacıdır. Ağacın gövdesi boyunca yukarıya doğru ağızlarındaki küçük kırıntıları taşıyan bir sıra karınca ordusu gördüm. Sayılarının çokluğu beni hayran bıraktı, şöyle dedim: 'Babacığım, bana bunlar kadar çok vatandaş bahşet ki boş kalan şehrimi yeniden doldurayım.' Ağacın dalları hışırtıyla sallandı; oysa rüzgâr esmiyordu. Elim ayağım titremesine rağmen, toparlanıp toprağı ve ağacı öptüm. Umutlandığımı itiraf etmek istemiyordum ama umutlanmıştım. Gece çöktü ve kaygılardan bunalan bedenim uykuya yenik düştü. Rüyamda ağaç, her biri kımıldayan, canlı yaratıklarla kaplı sayısız dalıyla dimdik karşımdaydı. Kırıntıları toplayan bu çalışkan hayvanların çoğunu dallarını sallayarak yere fırlatır gibiydi. Hayvanlar da boy atıyor, gitgide büyüyorlardı ve bir süre sonra ayakta durmaya başlıyorlar, fazla ayaklarını ve siyah renklerini atıp sonunda insan şeklini alıyorlardı. Sonra uyandım, ilk tepkim tanrıları, benden tatlı bir hayali çaldıkları ve onun yerine gerçeğini vermedikleri için azarlamak oldu. Hâlâ tapınaktaydım; dışarıdan gelen insan sesleri dikkatimi çekti; son zamanlarda duymaya pek alışık olmadığım bir sesti bu. Hâlâ rüya gördüğümü düşünmeye başlamıştım ki oğlum Telamon, tapınağın kapılarını ardına kadar açarak haykırdı: 'Baba, yaklaş da hayal bile edemeyeceğin şeyler gör.' İlerledim; tıpkı rüyamdaki gibi bir sürü insan gördüm; aynı

şekilde sıra halinde tapınağın önünden geçiyorlardı. Ben şaşkınlık ve mutluluk içinde olup bitenleri seyrederken yaklaştılar ve önümde diz çöküp beni kralları ilan ettiler. Iupiter'e adadığım adakları yerine getirdim, ardından da sahipsiz şehri yeni doğan ırkıma dağıttım ve tarlaları aralarında paylaştırdım. Onlara, karıncadan (myrmex) türedikleri için Myrmidonlar adını verdim. Bu insanları gördün; huyları eskiden oldukları hayvanınki gibidir. Kazanma isteğiyle dolu, kazandıklarından vazgeçmeyen, gayretli ve çalışkan bir ırktırlar. Aralarından orduna asker seçebilirsin; seninle savaşa geleceklerdir; yaşları genç, yürekleri korkusuzdur."

Bu veba tasvirini Ovidius, Yunan tarihçisi Thukydides'in Atina vebasını anlattığı yazısından almıştır. Tarihçi Thukydides hayata veda ettikten sonra günümüze dek bütün şairler, öykü ve roman yazarları benzeri bir sahneyi tasvir edecekleri zaman ayrıntılarını ondan almışlardır.

BÖLÜM XIII

NISUS İLE SCYLLA-ECHO İLE NARCISSUS-CLYTIE-HERO İLE LEANDER

NISUS İLE SCYLLA

Girit Kralı Minos, Megara üzerine sefere çıkmıştı. Nisus Megara'nın Kralı, Scylla da onun kızıydı. Kuşatma başlayalı altı ay olmuştu ve şehir hâlâ dayanıyordu, çünkü kader Kral Nisus'un saçları arasında parıldayan mor lüleye sahip olduğu sürece şehrin ele geçirilmeyeceğine hükmediyordu. Şehir surlarının üzerinde Minos ve ordusunun kamp kurdukları düzlüğe bakan bir kule vardı. Scylla bu kuleye gider, düşman ordusunun şehir dışındaki çadırlarına bakardı. Kuşatma öylesine uzun sürmüştü ki liderlerin görünümlerini ayırdetmeyi öğrenmişti. Özellikle Minos Scylla'da hayranlık uyandırıyordu. Scylla, başında miğferi, elinde kalkanıyla Minos'un görkemli duruşuna hayrandı; mızrağını fırlatıp hedefi bulduğunda sanki ustalığı gücüyle pekişiyordu; yayını gerdiğinde, bunu Apollo bile ondan daha ihtişamlı bir şekilde yapamazdı. Fakat Minos miğferini bir kenara bırakıp da mor pelerini içinde, köpüren ağzından dizginlenmiş, parlak süslerle donatılmış beyaz atına bindiğinde Nisus'un kızı kendisine hâkim olmakta güçlük çekiyor, hayranlıktan çılgına dönüyordu. Kavradığı silahı, tuttuğu dizginleri kıskanıyordu. Scylla, mümkün olsa, düşman birlikleri arasından Minos'a ulaşabileceğini düşünüyor, içinden kendini aşağıya, kampın orta yerine bırakmak, ona kapıları açmak ya da Minos'u memnun edecek başka herhangi bir şey yapmak geliyordu. Kulede otururken kendi kendine şöyle diyordu: "Bu acı savaşa sevineyim mi, üzüleyim mi, bilmiyorum. Minos'un düşmanımız olması bana acı veriyor ama onu görmemi sağlayan her şeye seviniyorum. Belki de bize barış ihsan edip beni esir alır. Elimden gelse aşağı uçup onun kampına konar, ona merhametine sığındığımızı söylerdim. Ama bu babama ihanet etmek olurdu! Hayır! Minos'u bir daha hiç görmemeyi yeğlerim. Ama kuşkusuz, fatih merhametli ve cömertse, bazen bir şehir için en iyisi fethedilmektir. Minos kesinlikle kendine göre haklı. Bence yenileceğiz ve eğer sonu böyle olacaksa, kapıları savaşın açmasını beklemektense, neden aşk açmasın! Başarabilirsek, olacakların gecikmesini ve kan dökülmesini engelleyebiliriz. Ah, ya birileri Minos'u yaralayacak ya da öldürecek olursa! Bunu yapacak yürek kimsede yoktur ama onu tanımayan biri bilmeden yapabilir. Ben yanıma çeyiz diye ülkemi

HERO İLE LEANDER

alıp kendimi ona teslim ederek savaşa son vereceğim. Ama nasıl? Kapılar korunuyor, anahtarlar da babamda; yolumu bir tek o kapatıyor! Ah keşke, tanrılar onu alıp götürse! Ama bunu niçin tanrılardan istiyorum ki? Benim kadar seven başka bir kadın olsa, aşkına ulaşmasını engelleyen şeyi kendi elleriyle yok ederdi; hangi kadın benden daha cesur olabilir? İstediğimi elde etmek için ateşle, kılıçla yüzleşmeye hazırım; ama burada ateşe de kılıca da gerek yok. Bana tek gereken babamın mor lülesi. O lüle benim için altından da kıymetli; bütün dileklerimi yerine getirecek."

O böyle düşünedursun, gece çökmeye başladı ve çok geçmeden bütün saray uykuya gömüldü. Scylla babasının yatak odasına girdi ve ölümcül lüleyi kesip aldı; sonra şehirden çıkıp düşman kampına girdi. Onu krala götürmelerini istedi ve ona şöyle seslendi: "Ben Nisus'un kızı Scylla'yım. Size ülkemi ve babamın evini teslim ediyorum. Sizden kendinizden başka bir ödül istemem; aşkınız uğruna yaptım bunu. İşte mor lüle! Bununla size babamı ve krallığını veriyorum." Elindeki ölümcül ganimeti uzattı. Minos geri çekildi ve lüleye dokunmayı reddetti. "Tanrılar seni kahretsin rezil kadın" diye haykırdı, "insanlığın yüz karası! Ne karalar yatacak yer versin sana ne de denizler! Şüphesiz, Iupiter'in beşiğe yatırıldığı yer olan Girit'im böyle bir canavarla kirlenmeyecek!" Böyle söyledi ve fethedilen şehre âdil davranılmasını ve filonun bir an önce adadan ayrılmasını emretti.

Scylla çılgına dönmüştü. "Nankör adam!" diye haykırdı, "beni böyle mi bırakıyorsun? – ben ki sana zafer verdim, senin için babamı, ülkemi feda ettim! Suçluyum, kabul ediyorum ve ölmeyi hak ediyorum, ama senin elinden değil." Gemiler kıyıdan ayrıldığında o da suya atladı ve Minos'u taşıyan geminin dümenine tutunarak yolculukları boyunca davetsiz bir misafir olarak onlara eşlik etti. Yükseklerde süzülen bir deniz kartalı –bu kartal onun bu şekle girmiş olan babasıydı– onu görünce ansızın üzerine atıldı ve gagası ve pençeleriyle saldırdı. Dehşete kapılan Scylla, gemiyi bırakıverdi, tam suya düşecekti ki, ona acıyan bir tanrı onu bir kuşa çevirdi. Deniz kartalı hâlâ bu eski düşmanlığı besler; yükseklerde uçarken ne zaman kızını görecek olsa, ezeli suçun intikamını almak için gagası ve pençeleriyle aşağıya, kızına doğru dalışa geçtiğini görebilirsiniz.

ECHO İLE NARCISSUS

Echo ormanlara, tepelere tutkun, kendini buralarda avlanmaya adamış, güzel bir nympha'ydı. Diana'nın gözdelerinden biriydi, avlanırken ona eşlik ederdi. Yalnız, Echo'nun bir kusuru vardı; konuşmayı çok severdi ve sohbet sırasında olsun,

tartışmalarda olsun, son sözü o söylerdi. Günlerden bir gün, endişelenmekte haklı olan Iuno, nympha'lar arasında gönül eğlendiren kocasını arıyordu. Echo konuşmasıyla tanrıçayı nympha'lar kaçıp gidene kadar oyalamayı başardı. Iuno bunun farkına varınca Echo'yu şu sözlerle cezalandırdı: "Beni kandırmanı sağlayan o dili bir daha, yapmaya can attığın tek şey dışında – *cevap vermek* dışında kullanamayacaksın. Yine son sözü söyleyeceksin ama ilk konuşan olamayacaksın."

Nympha, yakışıklı bir genç olan Narcissus'u dağlarda av peşinde koşarken gördü. Ona âşık oldu ve ayak izlerini takip etti. Ah, nasıl isterdi ona en tatlı sözlerle seslenip onunla konuşmayı! Ama bu onun elinde değildi. Sabırsızlıkla ilk sözü onun söylemesini bekledi, cevabı hazırdı. Bir gün, av arkadaşlarından ayrı düşen delikanlı, yüksek sesle bağırdı: "Kim var orada?" Echo, "orada" diye yanıtladı. Narcissus etrafına bakındı ama kimseyi göremeyince şöyle seslendi: "Gel." Echo cevap verdi: "Gel." Kimse gelmeyince Narcissus tekrar seslendi: "Neden benden uzak duruyorsun?" Echo da aynı soruyu sordu. "Gel, seninle bir olalım." dedi delikanlı. Kız tüm kalbiyle aynı sözlerle cevap verdi ve kollarını boynuna dolamaya hazır, ona doğru koştu. Narcissus geri sıçrayıp bağırdı: "Çek ellerini! Senin olacağıma ölmeyi tercih ederim! "Senin olacağım" dedi nympha ama nafile. Narcissus onu bıraktı, o da utancını saklamak için ormanın derinliklerine gitti. O günden sonra mağaralarda ve dağlardaki kayalıkların arasında yaşar oldu. Vücudu kederden sararıp soldu, sonunda bütün etleri çekildi. Kemikleri kayaya dönüştü; ondan geriye yalnız sesi kaldı. Bu sesle hâlâ, ona seslenen kim olursa olsun cevap vermeye hazırdır ve eskiden kalma son sözü söyleme alışkanlığını bırakmamıştır.

Narcissus'un acımasızlığı bu olayla sınırlı değildi. Zavallı Echo'ya yaptığı gibi diğer bütün nympha'lardan kaçmıştır. Günlerden bir gün boş yere Narcissus'un gönlünü kazanmaya çalışan bir nympha, onun da bir gün aşkın ne olduğunu anlayıp sevgisine karşılık bulamaması için dua etti. İntikam tanrıçası bunu duydu ve duasını kabul etti.

Gümüş gibi suları olan bir pınar vardı; çobanlar sürülerini hiç getirmezdi buraya, ne dağ keçileri uğrardı, ne ormandaki hayvanlardan herhangi biri; düşen yaprak ya da dallarla kirlenmemişti ama etrafındaki çimenler yemyeşildi ve kayalar onu güneşten koruyordu. Avdan bitkin düşen Narcissus, sıcaktan dili damağı kurumuş halde buraya geldi. İçmek için eğildiğinde suda kendi aksini gördü; bunun pınarda yaşayan güzel bir nehir ruhu olduğunu düşündü. O parıltılı gözlere, Bacchus'un ya da Apollo'nunkiler gibi kıvır kıvır lülelere, yuvarlak yanaklara, fildişi beyazı boyna, ayrık dudaklara, vücudunun hareket etmekten ve sağlıktan gelen parlaklığına hayranlıkla bakakaldı. Kendisine âşık oldu. Öpmek için dudaklarını yaklaştırdı, sevdiğine sarıl-

mak için kollarını suya daldırdı. Sudaki görüntü dokunur dokunmaz kayboldu ama hemen sonra geri döndü ve onu yeniden büyüledi. Narcissus kendisini bakmaktan alamıyordu; pınarın başına dikilip kendi aksini seyrederken aklına ne yemek ne dinlenmek geliyordu. Ruh sandığı şeyle konuştu: "Niçin benden uzak duruyorsun güzel varlık? Yüzüm şüphesiz seni tiksindirecek bir yüz değil. Nympha'lar beni sever, sen de bana kayıtsız bakmıyorsun. Kollarımı uzattığımda sen de aynı şeyi yapıyorsun, bana gülümsüyor, elimle seni çağırdığımda aynı şekilde karşılık veriyorsun." Gözyaşları suya düştü ve sudaki imgeyi bozdu. Narcissus imgenin ayrıldığını görünce haykırdı: "Yalvarırım gitme! Dokunamayacaksam, bırak da hiç olmazsa seyredeyim seni." Onu yakıp kavuran alevi bu ve bunun gibi sözlerle besledi; böylece teninin kırmızılığını, kuvvetini ve bir zamanlar Echo'yu büyüleyen güzelliğini yavaş yavaş yitirdi. Echo ise hâlâ onun yakınındaydı ve Narcissus "Heyhat!" diye haykırdığında o da aynı kelimelerle cevap verdi. Narcissus eriyip bitti, sonra da öldü; gölgesi Styx nehrini geçerken, kendisini sularda bir kez görebilmek için sandaldan başını uzattı. Nympha'lar arkasından yas tuttular, en çok da su nympha'ları; onlar dövündükçe Echo da dövündü. Cenaze için odunlar yığdılar, cesedi yakacaklardı ama hiçbir yerde bulamadılar, cesedin yerinde beyaz yapraklarla çevrilmiş, içi mor bir çiçek buldular; bu çiçek Narcissus'un adını taşımakta, anısını yaşatmaktadır.[1]"

Milton *Comus*'taki Leydi'nin Şarkısı'nda Echo ile Narcissus'un öyküsünden söz eder. Kız erkek kardeşlerini aramakta ve dikkatlerini çekmek için şarkı söylemektedir:

"Tatlı Echo, güzeller güzeli nympha,
Ağırkanlı Meander'in yeşilliğinde
Havadar kabuğunda görülmeden bir yaşam süren.
Mor nakışlı diyarında,
Aşk acısı çeken bülbülün, gece vakti
Ona yaslı şarkısını söylediği.
Narcissus gibi kibar bir çiftten
Bahsedemez misin bana?
Ah, eğer onları sakladıysan,
Çiçekli bir mağaraya,
Anlat bana, nerede,
Tatlı dilli kraliçe, kürenin kızı,
Anlat ki tercüme edilesin göklere,

[1] Nergis –çn.

Ve cennetin ezgilerine, çınlayan bir inayet sun."

Milton, Havva'ya kendisini ilk kez pınardaki yansımasında görüşünü anlattırırken Narcissus'un hikâyesine öykünmüştür:

"Hatırlıyorum o gün uyanıp, kendimi nasıl da
Dinlenmiş hissettiğimi
Çiçeklerin üzerinde, bir gölgede
Buraya nasıl getirildiğimi, nerede olduğumu
Ve ne olduğumu merak ediyordum. Bir mağaradan
Mırıltılı sesler çıkararak akan sudan uzak değildim.
O su ki, bir düzlüğe yayılıp
Gökler misali, dururdu safça; Oradan
Tecrübesiz bir akılla
Ayrıldım; bana bir başka gökyüzü gibi gözüken
Berrak, pürüzsüz göle bakmak için
Uzandım yeşil kıyıya, eğildiğimde,
Karşımda bir şekil belirdi suyun ışıltısında
Bana bakmak için eğilmişti o da,
Ben kaçtım; O da kaçtı; Ama dönmüştüm memnunca
O da öyle idi keza, merhamet ve aşkın
Cevap veren bakışlarıyla. Sonra sabitledim gözlerimi
Beyhude bir arzuyla
Bir ses beni uyarmasaydı: "Gördüğün, orada gördüğün,
Güzel yaratık, sensin o;" vs. – *Kaybedilmiş Cennet*, Kitap IV.

Antik Çağ efsanelerinden hiçbiri hakkında Narcisuss'unki kadar sık söz edilmemiştir. Aşağıda aynı öyküyü ayrı yönlerden ele alan iki epigram sunulmuştur. İlki Goldsmith'e aittir:

"YILDIRIMLA KÖR OLMUŞ GÜZEL BİR GENÇ ÜZERİNE
"Nefretten ziyade merhametti,
Şüphesiz Tanrı'nın takdiri,
Cupido gibi kör oluşu,
Onu Narcissus'un kaderinden kurtarmak içindi."
Diğeri Cowper'a ait:

"ÇİRKİN BİR ARKADAŞ ÜZERİNE
"Uzak dur arkadaşım, kristal nehir
Ya da çeşmeden; biçimsiz bir kancadır
Burnun, görmek için senin şansın;
Narcissus'un kaderi seninki olacak
Onun kendisine duyduğu hayranlık misali,
Kendinden nefret edeceksin."

CLYTIE

Clytie su nympha'sıydı ve ona karşılık vermeyen Apollo'ya âşıktı. Omuzlarına düşen uzun, dağınık saçlarıyla tüm gün soğuk zeminde otura otura iğne ipliğe döndü. Dokuz gün boyunca oturdu, ekmeğe, suya el sürmedi, kendi gözyaşları, bir de serin çiyden başka bir şey geçmedi kursağından. Güneşi, doğuşundan ve batışına kadar günlük rotasını izlerken seyretti; gözü başka bir şey görmüyordu, yüzü hep ona dönüktü. Derler ki, sonunda bacakları toprağa kök salmış; yüzü, günlük yolculuğu boyunca hep güneşi görecek şekilde kökleri üstünde dönen bir çiçeğe[1] dönüşmüş; çünkü ortaya çıktığından bu yana nympha'nın hissettiklerini unutmaz.

Hood, Çiçekler şiirinde Clytie'den şöyle söz eder:

"Güneşin başını döndürdüğü
Çılgın Clytie benim olmayacak;
Kur yapan bir kraliçedir lale
Bu yüzden sakınırım ondan;
Çuhaçiçeği taşra kızıdır,
Rahibedir menekşe;
Ama peşinde olduğum
Narin güldür hepsinin kraliçesi."

Günebakan çiçeği sık sık süreklilik simgesi olarak kullanılır. Moore onu şöyle kullanır:

"Asla unutmaz gerçekten sevmiş kalp
Ama eğer gerçekten sevdiyse;

[1] Günebakan.

O battığında günebakanın tanrısına dönmesi gibi
Tıpkı doğduğunda döndüğü gibi."

HERO İLE LEANDER

Leander, Asya'yı Avrupa'dan ayıran boğazın Asya kıyısındaki Abydos kasabasında yaşayan bir gençti. Karşı kıyıda, Sestos kasabasında Venus'un bir rahibesi, genç kız Hero yaşardı. Leander ona âşıktı; geceleri sevgilisiyle birlikte olabilmek için genç kızın bu amaçla kuleden tuttuğu meşalenin kılavuzluğunda boğazı yüzerek geçerdi. Ama bir gece bir fırtına koptu, deniz kabardı; gücü tükenen Leander boğuldu. Dalgalar cesedini Avrupa kıyısına taşıyınca Hero sevgilisinin öldüğünü gördü; umutsuzluk içinde kendini kuleden aşağı, denize bıraktı ve oracıkta can verdi.

Aşağıdaki sone Keats'e aittir:

"LEANDER'İN BİR RESMİ ÜZERİNE
"Bu yana gelin, tüm tatlı bakireler, aklınız başınızda gelin,
Başınız öne eğik ve uslanmış bir ateşle
Beyaz gözkapağına düşen perçemde gizli duran ateşle gelin,
Ve uysalca birleştirin narin ellerinizi,
Öyle hassas olduğunu göremeden,
Dokunulmamış, parıldayan güzelliğinizin bir kurbanı,
Genç ruhunun gecesine doğru batıyor,
Batıyor sersem bir şekilde kasvetli denizin dibine doğru.
Bu genç Leander ölümü için çabalıyor.
Bayılmak üzere, bitkin dudaklarını uzatıyor
Kahraman'ın yanağına ve gülümsemesine karşılık veriyor.
Ne korkunç bir rüya! Nasıl da çöküyor vücudu.
Ölü gibi ağır, parıldıyor bir an omuzları ve kolları;
O gitti artık; göğe yükseliyor şehvetli nefesi!"

Leander'in Çanakkale Boğazı'nı yüzerek geçme öyküsü hayal ürünü olarak düşünülmüş ve imkânsız olarak değerlendirilmişti; ta ki Lord Byron bunu kendisi gerçekleştirip mümkün olduğunu kanıtlayana kadar. *Abydos Gelini*'nde Byron şöyle der:

"Bu devinen dalgayı yüzen bu kollar."

En dar kısımda mesafe neredeyse bir mildir ve Marmara Denizi'nden çıkıp

Archipelago'ya (Adalar Denizi'ne) giden sürekli bir akıntı vardır. Byron'un yaşadığı zamanlardan bu yana boğazı geçmeyi başaran başkaları da olmuştur; ancak yine de bunu denemeye girişen ve gerçekleştirmeyi başaran okuyucularımızın geniş çaplı ve sürekli bir ün kazanabilmeleri için güçlü kuvvetli olmaları ve yüzme işinde usta olmaları gerekir.

Aynı şiirin ikinci kıtasında Byron bu öyküden söz eder:

"Helle'nin dalgasında rüzgâr yüksekten eser,
O en fırtınalı denizdeki gece gibi,
Gönderen Aşk unuttuğunda saklamayı
Sestos'un kızının
Genç, güzel, cesur, yalnız umudunu.
Ah, gökyüzünde yapayalnızken
Kulenin ışığı yüksekleri deliyordu,
Yaklaşan fırtınaya ve köpüren suya rağmen,
Çığlık atan deniz kuşları eve dön diyordu;
Ve yukarıda bulutlar, aşağıda dalgalar,
Gitmeyi yasaklayan işaretler ve seslerle,
Duyamıyor o, göremiyor
Korku dolu sesleri, korku dolu manzarayı.
Ama görüyor gözleri aşkın ışığını,
Gökyüzündeki tek yıldızı;
Kulağına yalnız Hero'nun şarkısı geliyor,
'Ey dalgalar, ayırmayın âşıkları.'
Öykü eski, aşk ise yeni
Doğrular belki genç kalpler bu öyküyü."

BÖLÜM XIV

MINERVA-NIOBE

MINERVA

Bilgelik tanrıçası Minerva Iupiter'in kızıydı. Babasının kafasından çıktığı ve tepeden tırnağa silahlı olarak doğduğu söylenir. Minerva yararlı zanaatlara ve süs sanatlarına hükmederdi; hem erkeklerinkine –ziraat ve denizicilik gibi–, hem kadınlarınkine –iplik eğirme, dokuma ve dikiş nakış gibi. Aynı zamanda savaşçı bir varlıktı; ancak yalnızca savunma için yapılan savaşı desteklerdi. Mars'ın şiddete ve kan dökülmesine duyduğu vahşi sevgiyi paylaşmıyordu. Hükmetmek için seçtiği yer, kendi şehri olan Atina idi. Neptunus da talip olmuştu Atina'ya; ikisi arasında yapılan bir yarışma sonucu Atina Minerva'ya ödül olarak verilmişti. Efsaneye göre, ilk Atina Kralı Cecrops devrinde bu iki tanrı şehre sahip olabilmek için birbirlerine rakip oldular. Tanrılar şehrin ödül olarak, ölümlülere en faydalı olacak hediyeyi sunana verilmesine hükmettiler. Neptunus atı verdi, Minerva zeytini üretti. Tanrılar ikisi arasında zeytinin daha faydalı olduğunda karar kılıp şehri tanrıçaya verdiler ve şehre onun adı verildi; Minerva'nın Yunanca'daki adı Athena'dır.

Bir başka yarışmada da bir ölümlü Minerva'ya rakip olma cüretini gösterir. Bu ölümlü Arachne'dir. Arachne dokuma ve el işi gibi sanatlarda öyle ustalaşmıştı ki nympha'lar bile korularını, pınarlarını bırakıp onun işini seyretmeye gelirlerdi. Yapıldığında olduğu kadar yapılırken de güzeldi. Ham yünü alıp top haline getirişini ya da parmaklarıyla ayırıp bulut kadar hafif ve yumuşak görününceye kadar tarayışını ya da hünerli bir dokunuşla kirmeni fırıl fırıl döndürüşünü ya da kumaşı dokuyuşunu ya da kumaş dokunduktan sonra onu tığıyla süsleyişini görenler bunları ona bizzat Minerva'nın öğrettiğini sanırlardı. Ama o bunu kabul etmez, bir tanrıçanınki bile olsa öğrenci yerine konulma düşüncesine katlanamazdı. "Minerva kendi hünerini benimkiyle sınasın" derdi; "yenilirsem, cezamı çekerim." Minerva bunu duydu ve duydukları hiç hoşuna gitmedi. Yaşlı bir kadın kılığına girerek Arachne'ye gitti ve ona nasihatta bulundu. "Çok şey gördüm geçirdim" dedi, "umarım nasihatimi yabana atmazsın. Kendi dengin olan ölümlülere dilediğince meydan oku ama bir tanrıçayla aşık atma. Aksine, sana tavsiyem, dediklerin için ondan af dilemendir; merhametli olduğu için belki seni hoş görür." Arachne ip eğirmeyi bırakıp yaşlı kadına öfkeli bir

ifadeyle baktı. "Tavsiyeni kızlarına ya da hizmetçilerine sakla" dedi, "ben ne dediğimi biliyorum, söylediklerimin arkasında da dururum. Tanrıçadan korkmuyorum, şanını tehlikeye atmayı göze alıyorsa gelip hünerini sınasın." "Geliyor" dedi Minerva ve gizlendiği kılıktan kurtulup eski haline döndü. Nympha'lar bağlılıklarını ifade edercesine eğildiler; orada bulunan herkes önünde saygıyla eğildi. Bir tek Arachne korkmamıştı. Aslında yüzü kızardı, kızıl bir renk birden yanaklarını boyadı, sonra da benzi attı. Ama kararının arkasında durdu ve hüneriyle duyduğu aptalca gurur yüzünden düşünmeden kendini kaderin kollarına bıraktı. Minerva artık kendini bir şey yapmaktan alıkoymuyor nasihat de vermiyordu. Yarışma başladı. İkisi de yerini aldı ve ipleri tezgâha geçirdi. Ardından ince mekik iplerin arasından, içinden, dışından gidip geldi. İnce dişleriyle dokuma tarağı atkıları yukarı doğru vurarak yerleştiriyor, dokumayı sıklaştırıyordu. İkisi de hızla çalışıyorlardı, hünerli elleri çabuk çabuk oynuyor, yarışmanın heyecanı işlerini hafifletiyordu. Tyrus yününün rengi, diğer renklerdeki yünlerle bir zıtlık oluşturuyordu; birbirlerine geçişleri öylesine ustalıkla yapılmıştı ki bu birleşme insan gözünü yanıltıyordu. Yağmurun yansıttığı güneş ışınlarının oluşturduğu, uzun kemeriyle göklere renk katan gökkuşağında[1] da olduğu gibi, buluştukları yerde renkler birbirinin aynı gibi dursalar da temas ettikleri noktanın biraz ötesinde tamamıyla farklıydılar.

Minerva dokumasına Neptunus'la yarışma sahnesini işledi. On iki kutsal güç temsil edilmişti, ortalarında yüce asaletiyle Iupiter oturuyordu. Denizlerin hükümdarı Neptunus, elinde tuttuğu üç dişli mızrağını az önce yere vurmuş gibi duruyordu, vurduğu yerden bir at fırlıyordu. Minerva kendisini başı miğferli olarak resmetmişti ve Aegis'i göğsünü kaplıyordu. Ortadaki daire bu şekilde resmedilmişti; dört köşede ise tanrıların, kendilerine meydan okuma cüretini gösterecek kadar haddini bilmez ölümlüler karşısında duydukları hoşnutsuzluğu anlatan olaylar temsil ediliyordu. Minerva bunları, rakibinin yarışmayı çok geç olmadan bırakması için, gözdağı vermek amacıyla dokumuştu.

Arachne dokumasını özellikle, tanrıların başarısızlıklarını ve hatalarını sergilemek amacıyla tasarladığı konularla doldurdu. Bu sahnelerden biri Leda'yı kuğu kılığına girmiş olan Iupiter'i okşarken, bir diğeri Danae'yi, babasının hapsettiği ama tanrının altın yağmuru halinde girmeyi başardığı pirinç kulede temsil ediyordu. Başka bir sahne boğa kılığındaki Iupiter'e kanan Europa'yı resmediyordu. Hayvanın uysallığından cesaret alan Europa sırtına binmeyi göze almıştı; bunun üzerine Iupiter denize doğ-

[1] Gökkuşağının bu doğru tasviri Ovidius'tan aynen tercüme edilmiştir.

MINERVA

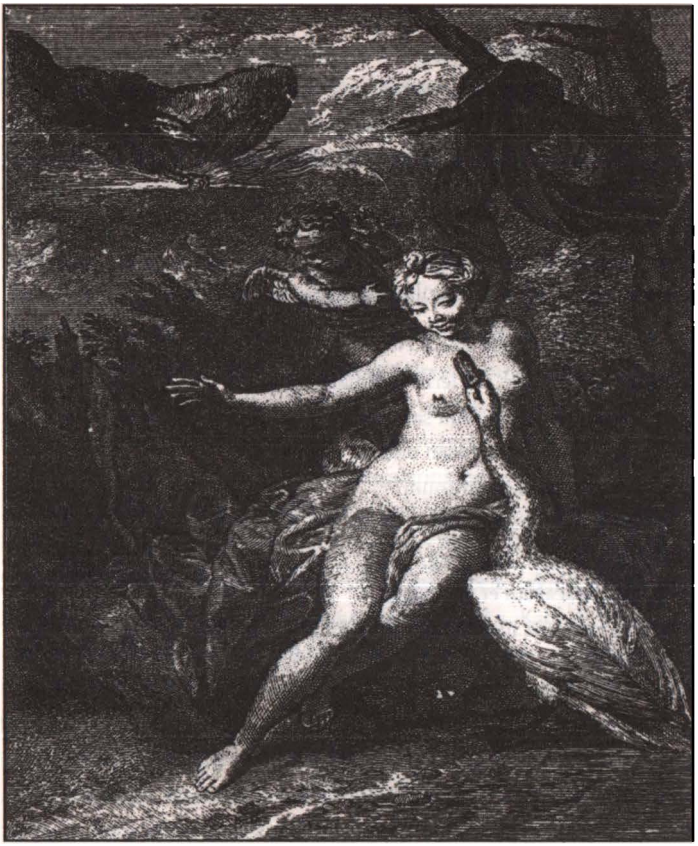
ru ilerlemiş, Europa'yla birlikte Girit'e kadar yüzmüştü. Görseniz, bunun gerçek bir boğa olduğunu sanırdınız; o kadar gerçekçi işlenmişti, içinde yüzdüğü su o kadar doğal görünüyordu ki. Sanki Europa ayrıldığı kıyıya özlemle bakıyor, arkadaşlarını yardıma çağırıyordu. Yükselip alçalan dalgalar karşısında korkudan titreyip ayağını sudan geri çeker gibiydi.

Arachne kanaviçesini bunun gibi konularla doldurdu; dokuma fevkalade başarılıydı ama her şeyiyle Arachne'nin küstahlığını ve tanrılara olan saygısızlığını ifade ediyordu. Minerva kendini hayran olmaktan alamadı ama gördüğü hakarete öfkelenmişti. Dokumaya mekiğiyle vurarak parçalara ayırdı, sonra da Arachne'nin alnına dokunarak suçunu anlayıp utanmasını sağladı. Arachne buna dayanamadı ve gidip kendini astı. Minerva onu ipin ucunda sallanırken görünce ona acıdı. "Yaşayacaksın, suçlu kadın!" dedi, "ve aldığın dersi unutmaman için, sonsuza dek asılı kalmaya devam edeceksin, sen ve senin soyundan gelenler." Üstüne bıldırcın otu suyu serpiştirir serpiştirmez, Arachne'nin saçları döküldü, sonra da burnu ve kulakları. Vücudu kısaldı, kafası küçüldü; parmakları iki yanından tutunarak ayakları oldular. Geri kalan her tarafı vücudu oldu; Arachne bugün, tıpkı Minerva'nın dokunuşuyla onu örümceğe çevirdiği zaman yaptığı gibi vücudundan sağdığı ipe tutunarak havada asılı kalır.

Spenser, Arachne'nin öyküsünü *Muiopotmos* şiirinde, üstadı Ovidius'a oldukça bağlı kalarak, hatta sonuç bölümünde ondan da iyi anlatır. Aşağıdaki iki kıta, tanrıçanın zeytin ağacını yaratışını resmettikten sonra neler olduğunu anlatmaktadır:

"Bu yapraklar arasında o bir Kelebek yarattı,
Mükemmel donanımı ve şaşılacak narinliğiyle,
Kanat çırpıyor amaçsızca zeytinler arasında,
Yaşıyor gibi görünen, sanki görünürdeymiş gibi olan;
Benekli kanatları üstünde kadifeden yumuşak tüyleri,
Süslü sırtıyla ipek gibi uzanıyor,
Genişçe uzanan antenleri, tüylü kalçaları,
Görkemli renkleri ve pırıldayan gözleri."[1]
"Arachne gördüğünde, kaplanmış
Ve uzmanlaşmış olanı işçilikle, bu çok ender olanı,
Hayretler içinde dikilir bir süre hiç reddetmeden;

[1] Sör James Mackintosh bunun üzerine, "Gerçekten bir Çinli'nin bile bir kelebeğin canlı renklerini bu dizeler kadar gerçeğine uygun resmedebileceğine inanıyor musunuz? ' kadifeden yumuşak tüyleri,' vs. –*Life*, Vol. II., 246.

LEDA VE KUĞU

Ve diker bakışlarını üzerine,
Ve korkan birinin sessizliğiyle,
Kendi payı olarak başını eğer zafer;
Ancak içinden endişelidir ve yanmaktadır damarlarındaki kan
Sırası gelecek o zehirli öç isteğiyle."

Yani bu dönüşüme, tanrıçanın doğrudan bir müdahelesi değil, Arachne'nin kendi utancı ve üzüntüsü neden olmuştur.

Aşağıdaki eski moda kahramanlık örneği Garrick'e aittir.

"BİR LEYDİ'NİN NAKIŞI ÜZERİNE
"Bir zamanlar Arachne, şairlerin anlattığına göre,
Meydan okudu bir tanrıçanın sanatına,
Ve düşüşü çabuk oldu meydan okuyan ölümlünün
Bahtsız kurbanı oldu gururunun."
"Ah, Arachne'nin alın yazısından sakın;
Dikkatli ol, Chloe ve boyun eğ,
Çünkü karşılaşacaksın er ya da geç
Sanatına ve zekâsına meydan okuyana duyduğu nefretiyle."

Tennyson *Sanat Sarayı* şiirinde, sarayın süslemesinde kullanılan sanatları tasvir ederken Europa'dan şöyle söz eder:

tatlı Europa'nın pelerini uçuştu elinden
Arkaya doğdu uzanarak, omzunun üzerinden,
Bir elinden düşürdü bir çiğdemi,
Diğer eliyse tutuyordu uysal boğanın altından boynuzunu."

Yine Tennyson'ın Prenses şiirinde Danae'den şöyle söz eder:

"Şimdi Danae tüm yeryüzü yıldızlara dek uzanıyor
Ve tüm kalbin bana açık duruyor."

NIOBE

Arachne'nin başına gelenler tüm ülkede kulaktan kulağa dolaştı, bütün haddini bilmez ölümlülere kendilerini tanrılarla karşılaştırmamaları için ders oldu. Fakat ken-

disi de yaşını başını almış bir kadın, bu alçakgönüllülük dersini almamıştı. Bu kadın Thebae kraliçesi Niobe idi. Gurur duyacak çok şeyi vardı; fakat ne kocasının ünü, ne kendi güzelliği, ne yüce soyları ne de krallıklarının gücüydü onu gururlandıran. Çocuklarıydı; Niobe annelerin en mutlusu olurdu kuşkusuz; eğer öyle olduğunu iddia etmeseydi. Latona ve çocukları Apollo ile Diana onuruna yapılan yıllık kutlama sebebiyle Thebae halkı bir araya gelmişti; başlarında defne taçlarıyla sunaklara tütsü taşıyıp adaklarını sunuyorlardı ki kalabalığın içinde Niobe belirdi. Görkemli elbisesi altın ve mücevherlerle süslüydü ve çehresi öfkeli bir kadın yüzünün olabileceği kadar güzeldi. Orada dikilerek insanları kibirli bakışlarla süzdü. "Bu ne saçmalık!" dedi, "hiç görmediğiniz varlıkları gözünüzün önündekilere tercih edersiniz!" Niçin bana değil de Latona'ya tapınılsın. Babam, tanrıların sofrasına buyur edilen Tantalus idi, annem ise bir tanrıça. Bu şehri, Thebae'yi kocam inşa etti, kocam yönetiyor, Phrygia bana ailemden miras kaldı. Başımı ne yana çevirsem gücümü oluşturan unsurlar görüyorum; güzelliğimin de, tavırlarımın da tanrıçalarınkinden geri kalır yanı yok. Dahası yedi oğlum, yedi kızım var ve bağlılığıma layık olacak kadar iddialı damatlar ve gelinler arıyorum. Gururlanmakta haklı değil miyim? İki çocuklu, Titan kızı Latona'yı bana tercih mi edeceksiniz? Bende yedi katı fazlası var. Elbette talihliyim ve hep talihli olacağım! Bunu kim inkâr edebilir? Bolluğum güvencemdir. Kader'e boyun eğemeyecek kadar kudretli hissediyorum kendimi. Varsın benden çok şey alsın, bende yine çok şey kalacaktır. Çocuklarımdan bazılarını yitirsem de gene topu topu iki çocuğu olan Latona kadar fakirleşmem. Bırakın kutlamayı – çıkarın başlarınızdan defne taçlarını – kesin şu ayini!" İnsanlar bu sözlere itaat edip kutsal görevlerini yarıda bıraktılar.

Tanrıça öfkelenmişti. Yaşadığı Cynthia dağı zirvesinde oğluyla kızına şöyle seslendi: "Çocuklarım, ikinizle de gurur duyan ve üstüme Iuno'dan başka tanrıça tanımayan ben şimdi gerçekten bir tanrıça olduğumdan şüphe eder oldum. Beni korumazsanız insanların bana duydukları inançtan yoksun kalacağım." Bu edayla konuşmasını sürdürüyordu ki Apollo sözünü kesti. "Daha fazla konuşma" dedi. "Konuşmak cezayı geciktirmekten başka işe yaramaz." Diana da böyle söyledi. Bulutlara sarınarak havaya ok gibi fırladılar ve şehrin surları üstüne kondular. Kapıların önünde uzanan geniş düzlükte şehrin gençleri savaş sanatlarıyla uğraşırlardı. Niobe'nin oğulları diğerleriyle birlikte buradaydılar, bazıları süsleriyle göz kamaştıran, güçlü atları koşturuyor, bazıları parlak savaş arabalarını sürüyordu. İçlerinde en önce doğan Ismenos ağızları köpüren atlarını yönlendirirken yukarıdan gelen bir okla vurulup acılar içinde haykırıp dizginleri bıraktı, cansız bedeni yere yığıldı. Bir diğeri yay sesini duyup –yaklaşan fırtınayı görüp de herkesin limana yelken açmasını emreden sandalcı gibi– dizginleri

atlarına verip kaçmaya teşebbüs etti. Kaçınılmaz ok onu kaçarken yakaladı. Daha genç olan diğer iki delikanlı da sırf görev icabı, güreşmek için oyun alanına gitmişlerdi. Göğüs göğüse verdikleri bir anda oklardan biri ikisini birden delip geçti. İkisi birlikte acıyla haykırdılar, veda eden gözlerle etraflarına birlikte bakıp, son nefeslerini birlikte verdiler. Ağabeyleri Alphenor düştüklerini görünce yardım etmek için oraya koştu ve kardeşlik görevini yaparken kederinden düşüp öldü. İçlerinden yalnızca biri, Ilioneus hayatta kalmıştı. Ellerini duadan medet umarak göğe kaldırdı. Hepsine yakarmaya ihtiyaç olmadığını bilmeden, hepsine seslenerek, "Ey tanrılar, bağışlayın canımı!" diye yalvardı. Apollo canını bağışlayacaktı bağışlamasına ama ok yaydan çıkmıştı bile ve artık çok geçti.

İnsanların kapıldığı dehşet ve hizmetkârların kederi Niobe'nin kısa zamanda neler olduğunu anlamasını sağladı. Niobe bunun mümkün olabileceğine inanamıyordu; tanrılara buna cüret ettikleri için kızgın, yapabildikleri için de şaşkındı. Kocası Amphion bu felâkete dayanamayıp canına kıydı. Heyhat! İnsanları kutsal ibadetlerden uzaklaştıran, şehrin içinden onca debdebeyle geçip arkadaşlarını kıskandıran Niobe'den ne denli farklıydı şimdi düşmanlarının bile acıdığı Niobe! Cansız bedenlerin üzerine eğilip ölen oğullarını tek tek öpüyordu. Solgun kollarını göğe yükseltip "Zalim Latona" dedi, "öfken kederimle beslensin! Ben yedi oğlumu mezara taşırken kaskatı yüreğin doyum bulsun. Hani, nerede zaferin? Yaslı da olsam, sen zafer kazandığını da sansan senden zenginim. Bunları söyler söylemez, bir yay sesi duyuldu ve Niobe'ninki dışında herkesin yüreğini bir korku sardı. Kederinin büyüklüğü Niobe'ye cesaret vermişti. Kız kardeşler matem elbiseleri içinde ölen erkek kardeşlerinin tabutları önünde duruyorlardı. Biri oklardan biriyle vurulup yasını tuttuğu cesedin üzerine düşüp öldü. Bir diğeri annesini teselli etmeye uğraşırken birden sustu, oracıkta can verip yere yığıldı. Üçüncü kız kardeş kaçarak, dördüncüsü saklanarak kurtulmaya çalıştı; bir diğeri ne yöne gideceğini bilemeden kalakalmış, titriyordu. Artık altısı da ölmüş, yalnızca biri kalmıştı; annesi onu kollarıyla sıkıca kavramış, sanki bütün vücuduyla saklıyordu. "Birini bana bağışlayın, en küçüklerini! Ah, onca çocuğumdan birini bana bağışlayın!" diye yalvardı; o böyle konuşurken sonuncu da düşüp öldü. Ölen oğullarının, kızlarının ve kocasının arasına perişan halde oturdu; kederden uyuşmuş gibiydi. Rüzgârda saçı kıpırdamıyordu, yanaklarının rengi atmıştı, öfke dolu gözleri sabitti, hiçbir hayat belirtisi yoktu. Dili damağına yapıştı, damarları yaşam akıntısını taşımayı bıraktı. Boynu oynamadı, kolları oynamadı, ayakları adım atmadı. Niobe'nin içi dışı taşa dönüşmüştü. Ama gözyaşları akmaya devam etti. Bir kasırga tarafından kendi yerel dağına taşınan Niobe hep bir taş yığını olarak kalmıştır ve bu taş yığının-

dan Niobe'nin hiç bitmeyen kederinin anısına hâlâ incecik bir su süzülmektedir.

Niobe'nin öyküsü, Byron'a modern Roma'nın ahlâk yönünden düşkün oluşunu güzel bir anlatımla temsil etme olanağı vermiştir:

"Halkların Niobe'si! İşte orada dikiliyor,
Sessiz kederinde çocuksuz ve taçsız;
Boş bir vazo solmuş ellerinde
Kutsal külleri savruldu uzun zaman önce;
Hiç kül yok şimdi Scipio'ların mezarında,
Kaya mezarlar öylece duruyor kimse yok.
Kahraman mezar sahiplerinden; nasıl da akarsın,
Eski Tiber! donuk bir yabanlık içinden?
Yüksel sarı dalgalarınla ve ört onun ızdırabını." *Childe Harold, IV. 79*

Floransa'nın imparatorluk galerisinde bu öyküyü temsil eden ünlü bir heykel vardır. Bu heykel, ilk olarak bir tapınağın üçgen alınlığında tertip edildiği tahmin edilen bir grubun en önemli figürüdür. Koluyla annesine tutunan dehşet içindeki kız figürü antik heykeller içinde en çok hayranlık uyandıranlardan biridir. Sanat şaheserleri arasında Laocoon ve Apollo ile boy ölçüşür. Aşağıdaki dizeler bu heykelle ilgisi olduğu düşünülen bir Yunanca epigramın çevirisidir:

"Tanrıları taşlamak onu değiştirdi, ama nafile;
Heykeltraşın sanatı nefes almasını sağladı yine."

Niobe'nin öyküsü trajik olsa da Moore'un bu öyküyü Yolda İlahiler adlı şiirindeki kullanışı karşısında gülümsememek elde değil:

"At arabasında yazardı yüce
Sör Richard Blackmore şiirini,
Ve eğer nükteciler ona yanlış yapmazsa,
Ölüm ve destanlar arasında geçti zamanı,
Tüm gün boyunca karalama ve cinayet;
Arabasında huzurlu Phoebus gibi,
Kibirli bir şarkıyı mırıldanıyor şimdi,
Genç Niobeleri öldürüyor şimdi."

Sör Richard Blackmore bir doktor, aynı zamanda da oldukça üretken ve zevksiz bir şairdi. Eserleri günümüzde unutulmuştur; tabii Moore gibi nükteci birileri tarafından şaka amacıyla akıllara getirilmediği sürece.

BÖLÜM XV

GRAEAE YA DA AK SAÇLI BAKİRELER- PERSEUS-MEDUSA-ATLAS-ANDROMEDA

GRAEAE VE GORGONLAR

Graeae doğuştan ak saçlı üç kız kardeşti, adları buradan gelmekteydi. Gorgon'lar domuzunki gibi koca dişleri olan, pirinç pençeli, yılan derili korkunç dişilerdi. Birazdan öyküsüne dönecek olduğumuz Gorgon, yani Medusa dışında bu varlıklardan hiçbirinin mitolojide pek önemli bir yeri yoktur. Bu figürleri şimdi özellikle bazı çağdaş yazarların dahice teorisini tanıtmak için anacağız; bu teoriye göre Gorgon'lar ve Graeae denizin dehşet verici yönlerinin kişileştirmelerinden ibaretti. Gorgon'lar engin denizin *güçlü* dalgalarını, Graeae sahildeki kıyılara vurup parçalanan köpüklü dalgaları ifade eder. Yunanca'daki adları bu yukarıdaki takma adlara karşılık gelir.

PERSEUS İLE MEDUSA

Perseus, Iupiter ile Danae'nin oğluydu. Kızının çocuğunun kendi ölümüne sebep olacağını söyleyen bir kâhinin uyardığı büyükbabası Acrisius, anneyle çocuğunu bir sandık içine kapattırıp denize attırmıştı. Sandık Seriphus'a kadar sürüklendi, burada onları bulan bir balıkçı anneyle çocuğunu ülkenin kralı Polydectes'e götürdü. Polydectes onlara oldukça nazik davrandı. Perseus yetişkin çağına erişince Polydectes onu ülkeyi kasıp kavuran korkunç bir canavar olan Medusa'yı zaptetmeye yolladı. Medusa bir zamanlar en çok saçlarıyla hayranlık uyandıran güzel bir kızdı, ancak güzellikte Minerva'yla aşık atmaya cüret ettiği için tanrıça onu bütün güzelliklerinden yoksun bırakıp güzelim buklelerini tıslayan yılanlara dönüştürdü. Öylesine korkunç çehreli, zalim bir canavara dönüştü ki ona bakan hiçbir canlı taşa dönüşmekten kurtulamadı. Yaşadığı mağaranın her tarafında, ona bakma gafletinde bulunup onu görür görmez taşlaşan insan ve hayvan figürleri vardı. Perseus'u Minerva ve Mercurius destekliyordu, Minerva ona kalkanını, Mercurius kanatlı ayakkabılarını ödünç vermişti. Perseus Medusa'ya uyuduğu sırada, ona doğrudan bakmamaya dikkat ederek yaklaştı, canavarın Perseus'un taşıdığı parlak kalkana yansıyan görüntüsünün rehberliğinde Perseus canavarın kafasını kesip Minerva'ya

verdi. Minerva da kafayı Aegis'inin ortasına yerleştirdi.

Milton Comus'unda Aegis'den şöyle söz eder:

"Neydi o yılan başlı Gorgon kalkanı,
Akıllı Minerva'nın taşıdığı, fethedilemeyen bakire,
Düşmanlarını donmuş kayaya çevirirdi,
Yalın bir ciddiyetle sabit bakışlarla,
Hayvani şiddet gösteren soylu erdem,
Bir anlık hayranlık ve tam bir dehşet!"

Sağlığı Koruma Sanatı'nın şairi Armstrong sulardaki don etkisini şöyle anlatır:

"Şimdi esiyor öfkeli Kuzey rüzgârı
Ve donduruyor güçlendiği yerlerde,
Circe'den ya da Medea'nın hazırladığı yenilgiden bile
Kuvvetli büyülerle,
Her nehir alışmış çene çalmasına,
Kımıldamadan yatıyor kıyılarında,
Solmuş kamışları bile oynatmadan...
Dev dalgaları kandırmış vahşi Kuzeydoğu,
Öfkeyle vuruyorlar kafalarını, hırsla, kinle,
Tüm deliliklerinin köpüğünde
Saplanmış muazzam bir buza.

Böyle bir infaz,
Çok acımasız, çok ani, göstermişti korkunç yanını
Tüyler ürpertici Medusa'nın,
Dolaşırken ormanlarda, dönüştürdü taşa
Vahşi orman sakinlerini; tıpkı köpüren bir aslan gibi
Avının üzerine birden vahşice atladı,
Onun hızı ve gücü, aştı ötekinin hızını
Ve dikilir o sabit vahşi tavırla
Mermerdeki Öfke Gibi!" —*Shakespeare Taklitleri*

PERSEUS İLE ATLAS

Medusa'nın katlinden sonra Perseus, yanında Gorgon'un kafasıyla karalar ve denizler üzerinde alabildiğine uçtu. Gece olduğunda güneşin battığı, dünyanın batı sınırına ulaşmıştı. Sabaha dek burada kalmak istedi. Cüssesi diğer bütün insanlarınkini geçen Kral Atlas'ın diyarıydı burası. Atlas'ın hayvan sürüleri pek çoktu; konumunu tehdit edecek bir komşusu ya da rakibi yoktu. Ama en çok altın yaprakların örttüğü altın dallarından altın meyveler sarkan bahçeleriyle iftihar ederdi. Perseus ona şöyle dedi: "Misafir geldim size. Ünlü bir soya paye verirseniz, babamın Iupiter olduğunu söylerim; yok kahramanca işlere paye verirseniz, Gorgon'u zaptettiğimi söylerim. Kalacak yere ve yemeğe ihtiyacım var." Fakat Atlas bu sırada Iove'nin çocuklarından birinin bir gün altın elmalarını çalacağı konusunda onu uyaran eski bir kehâneti hatırladı. Bu yüzden, "Defol!" diye cevap verdi, "yoksa ne o sahte zafer iddiaların ne de baban koruyabilir seni!" dedi ve Perseus'u dışarı itmeye çalıştı. Devi kendisine göre çok güçlü gören Perseus, "Madem arkadaşlığımın gözünüzde değeri bu kadar az, lütfedip hediyemi kabul edin" deyip kendi başını başka yöne çevirerek Gorgon'un kafasını yukarı tuttu. Atlas, onca cüssesiyle taşa dönüştü. Sakalıyla saçları ormanlara, kollarıyla omuzları uçurumlara, kafası zirveye, kemikleri kayalara dönüştü. Atlas bir dağa dönüşünceye kadar her parçası büyümeye devam etti ve tanrıların hükmüyle bütün yıldızlarıyla gökyüzü onun omuzlarında durmaktadır.

DENİZ CANAVARI

Perseus, uçmaya devam edip Cepheus'un kralı olduğu Aethiopialıların ülkesine vardı. Güzelliğiyle kibirlenen kraliçe Cassiopeia kendisini deniz nympha'larıyla kıyaslamaya cüret etmişti. Bu da nympha'ları öylesine öfkelendirdi ki kıyıları kasıp kavuracak devasa bir canavar gönderdiler. İlahi varlıkların gönlünü alması için kâhin, Cepheus'a kızı Andromeda'yı, yutması için canavara vermesini söylemişti. Perseus yükseklerden aşağıya baktığında, bir kayaya zincirlenmiş olan ve yılanın gelmesini bekleyen bakireyi gördü. Kız öylesine soluk ve durgundu ki gözlerinden akan yaşlar ve rüzgârda dalgalanan saçları olmasaydı Perseus onu mermerden bir heykel zannederdi. Gördüğü şey karşısında öyle hayrete düşmüştü ki neredeyse kanatlarını çırpmayı unutuyordu. Kızın üstünden uçarak şöyle dedi: "Ey o zincirleri değil, sevenleri birbirine bağlayan zincirleri hak eden bakire, yalvarırım bana adını, ülkeni ve neden burada böyle bağlı olduğunu söyle." Andromeda önce utancından sustu, elinden gelse

elleriyle yüzünü örtecekti; ama Perseus sorularını tekrarlayınca, anlatmaya cesaret edemediği bir suç işlediği sanılır korkusuyla kendisinin ve ülkesinin adını söyleyip annesinin güzelliğinden ötürü duyduğu kibri anlattı. O konuşmasını bitirmeden sudan gelen bir ses duyuldu ve deniz canavarı belirdi; kafasını su yüzüne çıkarmış, geniş göğsüyle dalgaları yarıyordu. Genç kız bir çığlık attı. O sırada oraya varan ve ikisi de perişan halde olan annesi (annesi bunu daha fazla hak etmişti) ve babası kızlarını korumaktan acizdi; ellerinden bir tek yas tutup kurbana sarılmak geliyordu. Ardından Perseus konuştu: "Gözyaşı dökmek için yeteri kadar zaman olacak; onu kurtarmak için elimizde bir tek şu saat var. Iove'nin oğlu ve Gorgon'un katili olmam beni uygun bir talip kılabilir; ancak kızınızı size hizmet ederek kazanmaya çalışacağım, yeter ki tanrılar bana karşı lütufkar olsunlar. Cesaretim sayesinde kurtulursa, Andromeda'nın ödülüm olmasını isterim." Anne ve baba razı olurlar (nasıl olmasınlar?) ve kızlarının yanında bir de kraliyet çeyizi sözü verirler.

Artık canavar usta bir elin fırlattığı bir taş uzaklığındaydı ki genç adam ani bir sıçrayışla havaya fırladı. Tıpkı yükseklerde uçarken güneşin keyfini çıkaran bir yılan görüp, üstüne atılarak başını çevirmesini ve zehirli dişlerini kullanmasını engellemek için boynundan yakalayan bir kartal gibi Perseus da canavarın sırtına ok gibi atılıp kılıcını omzuna sapladı. Aldığı yaradan öfkelenen canavar havaya yükseldi sonra da derinliklere daldı; ardından, etrafı havlayan köpeklerle çevrili bir yaban domuzu gibi hızla bir o yana bir bu yana döndü; genç adam canavarın saldırılardan kanatlarıyla sıyrılıyordu. Pulların arasından kılıcına uygun bulduğu her açıklıkta bir yara açıyordu; önce yan tarafını sonra da kuyruğuna doğru uzanan böğrünü delip geçti. Zalim yaratık burun deliklerinden kanla karışık bir su fışkırttı. Kahramanın kanatları bu suyla ıslandı; artık kanatlarına güvenmeyi göze alamazdı. Dalgalardan yukarıya yükselen bir kayanın üstüne konup kayanın çıkıntılı bir parçasına tutunarak yakınına kadar yüzen canavara ölümcül darbeyi vurdu. Sahile toplanan insanlar o kadar çok bağırdılar ki sesleri tepelerde yankılandı. Sevinçten çılgına dönen anne ve baba müstakbel damatlarını kucaklayıp onu kurtarıcıları ve kahramanları ilan ettiler ve yarışmanın hem sebebi hem ödülü olan genç kız kayadan aşağı indi.

Cassiopeia bir Aethiopialıydı ve sonuç olarak, övündüğü güzelliğine karşın siyahtı; en azından *Penseroso* adlı şiirinde bu öyküden söz eden Milton anlaşılan böyle düşünüyordu. Bu şiirde Milton Melankoliye şöyle seslenir:

tanrıça, bilge ve kutsal,
Aziz yüzü çok parlak,

İnsan görüşüne vurmak için,
Böylesine zayıf görüşümüze karşılık
Siyahla kaplı, vakur Bilgelik'in rengi.
Siyah ama itibar görür gibi
Prens Memnon'un kız kardeşine yakışır belki,
Ya da o yıldızlı Aethiopia kraliçesine,
Güzelliğini göklere övdürmeye çalışan kraliçe,
Gücendirir su nympha'larını ve güçlerini."

Cassiopeai'ya "yıldızlaşan Aethiopia kraliçesi" denir çünkü ölümünün ardından yıldızların arasına yerleştirilmiş ve adını verdiği bir takımyıldızı oluşturmuştur. Bu şerefe erişmiş olsa da eski düşmanları olan deniz nympha'ları Cassiopeia'nın gökyüzünün kutuplara yakın olan kısmına yerleştirilmesini sağlayacak kadar baskın çıkmışlardır. Burada kraliçenin başı, ona alçakgönüllülük dersi vermek için her gece zamanın yarısında öne eğik tutulur.

Memnon daha sonraki bölümlerden birinde anlatacağımız bir Aetiopia prensiydi.

DÜĞÜN ŞÖLENİ

Neşe içindeki anne baba, Perseus ve Andromeda'yla birlikte saraya döndüler, sarayda onlar için bir şölen düzenlenmişti; her yan neşeyle, şenlikle doluydu. Fakat birden bire savaş kargaşası gibi bir gürültü duyuldu ve genç kızın nişanlısı Phineus destekçilerinden oluşan bir grupla içeri dalıp kızın kendisine verilmesini istedi. Cepheus'un itirazları boşunaydı: "Ona, canavara kurban verilmek için kayaya bağlandığında talip olacaktın. Tanrıların onu böyle bir kadere mahkûm eden hükmü bütün nişanları bozdu; tıpkı ölümün yapacağı gibi." Phineus cevap vermedi ama mızrağını Perseus'a fırlattı. Mızrak isabet etmedi ve kimseye zarar vermeden yere düştü. Buna karşılık Perseus kendisininkini fırlatacak oldu ama korkak saldırgan sunağın arkasında siper almıştı. Ama bu hareketi çetesinin Cepheus'un misafirlerine saldırması için bir işaretti. Onlar da kendilerini korudular ve herkesin katıldığı bir çatışma başladı. Boş yere olanları engellemeye çalıştıktan sonra yaşlı kral oradan ayrıldı ve misafirlerine karşı yapılan bu saygısızlıkta bir suçunun olmadığını görmeleri için tanrıları çağırdı.

Perseus ve arkadaşları bu eşitsiz çekişmeye bir süre devam ettilerse de saldırganların sayıları onlar için çok fazlaydı ve felaket kaçınılmaz gibiydi ki Perseus'un aklına

birden bir fikir geldi: "Düşmanıma kendimi savunduracağım." Sonra da yüksek sesle şöyle haykırdı: "Eğer burada arkadaşım varsa, gözlerini başka yana çevirsin!" ve Gorgon'un başını havaya kaldırdı. Thescelus, "Hokkabazlıklarınla bizi korkutmaya çalışma" dedi ve tam mızrağını fırlatmak için kaldırdığında, o haliyle taşa dönüştü. Ampyx kılıcını yere kapanmış olan bir düşmanının vücuduna saplamak üzereydi ki kolu sertleşti, ne ileri itebildi kolunu ne de geri çekebildi. Bir diğeri bağırarak dövüştüğü bir mücadelenin tam ortasında durdu, ağzı açıktı ama hiç ses çıkmıyordu. Perseus'un arkadaşlarından biri olan Aconteus Gorgon'u gördü ve diğerleri gibi taş kesti. Astyages ona kılıcıyla vurdu ama yaralayacağı yere kılıç çınlama sesiyle geri döndü.

Phineus haksız saldırganlığının bu korkunç sonucunu görünce şaşkına dönmüştü. Bağırarak arkadaşlarına sesleniyor ama cevap alamıyordu; onlara dokundu ve taşlaştıklarını fark etti. Dizlerinin üstüne düşerek, Perseus'a ellerini uzattı ve başını başka yana çevirerek merhamet diledi. "Hepsini al" dedi, "ama benim canımı bağışla." "Sefil korkak" dedi Perseus, "sana ancak şunları bahşederim: hiçbir silah sana dokunmayacak; dahası evimde bu olayların bir anısı olarak saklanacaksın." Böyle söyleyerek Gorgon'un başını Phineus'un baktığı yöne çevirdi; diz çökmüş, ellerini uzatmış ve başını çevirmiş halde hareketsiz, öylece kalakaldı Phineus; bir taş yığınına dönüşmüştü!

Perseus'a yapılan aşağıdaki anıştırma Milman'ın *Samor* şiirindendir:

"Dikiliyordu efsanevi Libyalı gelin
Perseus gazabın sert sessizliğinde,
Yarı ayakta, yarı uçmakta ayakbileği üzerindeki tüyler
Şişmekte, kalkanın üzerindeki parlak yüz
Taşa baktı şiddetlenen çekişme; doğruldu böylece,
Hiç sihir kullanmadan,
Sadece çekici ve uysal görünümüyle,
Briton Samor; artan korkuyla saygı
Dışarı çıktı ve gürültülü salon sustu."

BÖLÜM XVI

OLAĞANDIŞI YARATIKLAR: DEVLER, SPHINX, PEGASUS VE CHIMAERA, CENTAURUS'LAR, GRIFFON VE PİGMELER

Mitoloji dilinde canavarlar olağandışı boyutları ya da organları olan, insanlara zarar vermek ya da onlara rahat vermemek için kullandıkları muazzam güçleri ve zalimlikleri nedeniyle de genellikle korkuyla bakılan varlıklardı. Bazılarının değişik hayvanların organlarının karışımı olduğu düşünülürdü; Sphinx ve Chimaera bunlardan sadece ikisiydi ve onlara insan aklı ve yeteneklerinin yanında vahşi hayvanların bütün korkunç özelllikleri atfedilirdi. Diğerleri, örneğin devler, insanlardan öncelikle boyutlarıyla ayrılıyorlardı. Bu özellikleri açısından aralarında büyük farklar olduğunu bilmeliyiz. Deyim yerindeyse dev insanlar, örneğin Cyclops'lar, Antaeus, Orion ve diğerleri, insanlardan hepten ayrı tutulmamalıdırlar çünkü aşkta ve çatışmalarda onların arasına karışmışlardır. Ancak, tanrılarla savaşan insanüstü devler çok daha büyük boyutlardaydılar. Anlatılanlara göre, Tityus düzlüğe uzandığında dokuz dönümü kaplıyordu ve Encelados'un zaptedilebilmesi için tüm Aetna dağının üstüne yığılması gerekiyordu.

Devlerin tanrılara karşı açtıkları savaştan ve sonucundan daha önce bahsetmiştik. Bu savaş sırasında devlerin zorlu düşmanlar oldukları anlaşılmıştı. Bazılarının, mesela Briareus'un yüz kolu vardı; Typhon gibileri de ağızlarından ateş püskürtüyorlardı. Bir keresinde tanrıları öyle korkutmuşlardı ki tanrılar Mısır'a kaçıp değişik şekillere bürünerek saklanmışlardı. Iupiter koç şeklini almıştı. Sonra Iupiter'e Mısır'da kıvrık boynuzlarıyla tanrı Ammon olarak tapıldı. Apollo kargaya, Iuno ineğe, Venus balığa, Mercurius kuşa dönüştü. Başka bir zamanda devler gökyüzüne tırmanmaya teşebbüs ettiler ve bu amaçla Ossa dağını kaldırıp Pelion[1] üzerine koydular. Devler sonunda Minerva'nın icat ettiği ve Iupiter'in yapmaları için Vulcanus'a ve Cyclops'larına öğrettiği yıldırımlarla zaptedildi.

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

PERSEUS ILE ATLAS

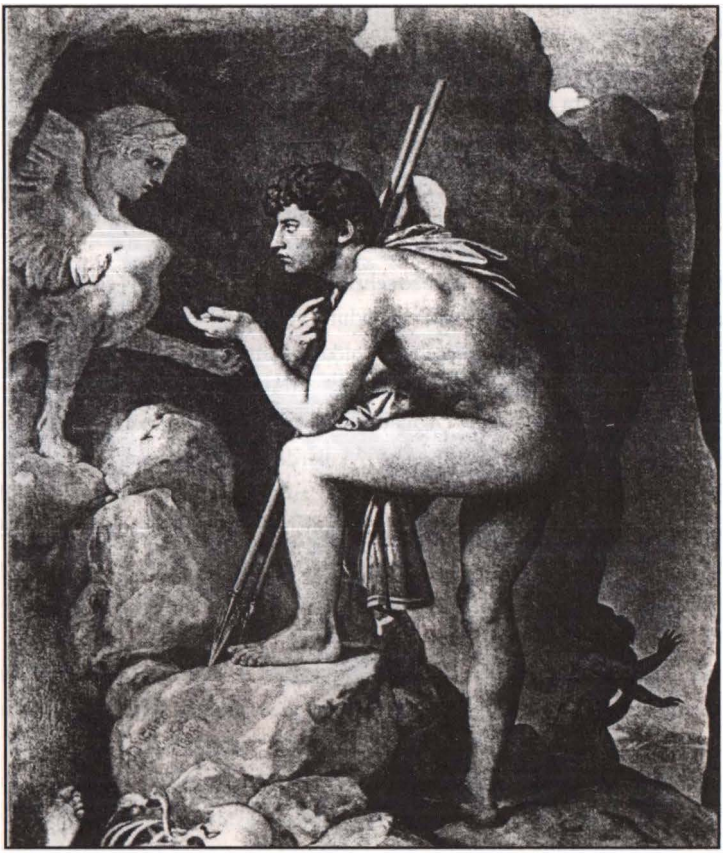
SPHINX

Thebae Kralı Laius'u uyaran bir kâhin, yeni doğan çocuğunun yetişkin çağa erişmesine izin verilirse tahtının ve canının tehlikeye düşeceğini söylemişti. Kral bu yüzden çocuğu daha sonra öldürülmesini emrederek bir çobanın bakımına teslim etti; fakat çoban emre hepten karşı gelmeyi göze alamasa da merhamet edip çocuğu ayaklarından bağlayıp bir ağaç dalına asılı bırakarak gitti. Bir köylü çocuğu bu halde bulup efendisiyle hanımefendisine taşıdı, onlar da çocuğu evlat edinip ona Oedipus, yani "şişkin ayak" adını verdiler.

Uzun yıllar sonra Laius yanında sadece bir hizmetkârla Delphoi'ye giderken dar bir yolda genç bir adamla karşılaştı; o da arabayla gidiyordu. Genç adam emirleri karşısında yolu terk etmeyi reddedince hizmetkâr genç adamın atlarından birini öldürdü ve öfkeyle dolan yabancı Laius'u ve hizmetkârını katletti. Genç adam Oedipus'tu; bilmeden kendi babasının katili olmuştu.

Bu olaydan kısa süre sonra Thebae şehrinin başına anayolu istila eden bir canavar musallat oldu. Adı Sphinx idi. Aslan vücuduna ve bir kadın vücudunun üst kısmına sahipti. Bir kayanın tepesinde çömelmiş, yoldan geçen herkesi alıkoyuyor, çözebilenlerin sağ salim geçmeleri, başaramayanlarınsa öldürülmeleri şartıyla herkese bilmece soruyordu. Henüz bilmeceyi çözmeyi başaran olmamıştı ve herkes katledilmişti. Oedipus'un gözü ortalığı telaşa veren bu öykülerden hiç korkmamıştı ve korkusuzca kendisini sınamaya gitti. Sphinx ona sordu: "Hangi hayvan sabah dört, öğlen iki ve akşam üç ayak üstünde gider?" Oedipus cevap verdi: "Çocukluğunda elleri ve dizleri üzerinde emekleyen, yetişkinlik döneminde dik yürüyen ve ihtiyarlığında baston yardımıyla yürüyen insan." Sphinx bilmecenin çözülmesi karşısında öyle küçük düşmüştü ki kendisini kayalardan aşağı bıraktı ve oracıkta can verdi.

Halk, kurtuldukları için ona öylesine minnettardı ki Oedipus'u kralları ilan edip, kraliçeleri Iocaste'yle evlendirdiler. Soyunun nereden geldiğini bilmeyen Oedipus zaten babasının katili olmuştu; kraliçeyle evlenerek de annesinin kocası oldu. Bu korkunç gerçekler, sonunda Thebae'nin başına açlık ve veba salgını musallat oluncaya ve kâhine danışılıp Oedipus'un çifte günahı gün ışığına çıkıncaya dek gizli kaldı. Sonunda Iocaste yaşamına son verdi, aklını yitiren Oedipus ise kendi gözlerini oyup Thebae'dan ayrıldı; kızları dışında herkes ondan korkup onu terk etmişti. Bir süre perişan halde dolandıktan sonra sefil yaşamı son bulana kadar vefakâr kızları onu hiç yalnız bırakmadı.

OEDIPUS VE SPHINX

PEGASUS İLE CHIMAERA

Perseus Medusa'nın kafasını kestiğinde, toprağın içine sızan kan Pegasus adlı kanatlı atı meydana getirdi. Minerva onu yakalayıp evcilleştirdi ve Musalara sundu. Musaların dağı Helicon'un üzerinde bulunan Hippocrene pınarını Pegasus'un çiftesi açmıştır.

Chimaera ateş püsküren, korkunç bir canavardı. Vücudunun ön kısmı aslan ve keçi karışımıydı, arka kısmıysa ejderha vücuduydu. Lycia'da büyük yıkıma yol açmıştı, bu yüzden kral Iobates onu öldürecek bir kahraman aramaya başladı. Bu sırada saraya Bellerophontes adlı, gözü pek bir savaşçı çıkageldi. Iobates'in damadı Proetus'tan mektup getirmişti. Proetus hararetli mi hararetli sözlerle Bellerophontes'i mağlup edilemez bir kahraman olduğu için övüyor fakat mektubun sonunda kayınpederinden onu öldürmesini istiyordu. Bunun sebebi Proetus'un, karısı Antea'nın genç savaşçıya gereğinden fazla hayran olmasından şüphelenip onu kıskanmasıydı. Bir insana kendisine zarar verecek olan herhangi bir iletişim türünün taşıttırılmasını betimlemek için kullanılan "Bellerofontik mektuplar" deyimi Bellerophontes'in farkında olmadan kendi ölüm fermanının taşıyıcısı olduğu bu olaydan kaynaklanmaktadır.

Iobates mektupları dikkatle okuyunca ne yapacağını şaşırdı, misafirperverlik kurallarını ihlal etmek istemiyor, öte yandan da damadının bu arzusunu yerine getirme ihtiyacı hissediyordu. Aklına güzel bir fikir geldi; Bellerophontes'i Chimaera'yla çarpışmaya gönderecekti. Bellerophontes teklifi kabul etti ama mücadeleye girmeden önce kâhin Polyidus'a danıştı, Polyidus da ona çarpışma için mümkün olursa Pegasus adlı atı bulmasını öğütleyip bunun için geceyi Minerva'nın tapınağında geçirmesini söyledi. Bellerophontes de öyle yaptı ve o uyurken Minerva yanına gelip ona altın bir at başlığı verdi. Uyandığında başlık elinde duruyordu. Minerva ona ayrıca Pirene kaynağından su içmekte olan Pegasus'u gösterdi, altın başlığı gören kanatlı at kendi rızasıyla geldi ve yakalanmasına izin verdi. Bellerophontes atın üstüne bindi, onunla birlikte havaya yükseldi, çok geçmeden Chimaera'yı buldu ve canavar karşısında kolay bir zafer kazandı.

Chimaera'nın zaptedilmesinden sonra Bellerophontes kendisine düşmanca yaklaşan ev sahibi tarafından başka sınavlara ve işlere de koşuldu ama Pegasus'un yardımıyla hepsini başardı, ta ki sonunda Iobates bu kahramanın tanrıların gözdesi olduğunun farkına varıp kızıyla evlendirerek onu tahtına vâris yapıncaya dek. En sonunda Bellerophontes kibri ve haddini bilmezliğiyle tanrıların öfkesini üzerine çekti; kanatlı atı üzerinde tanrılar katına çıkmak istediği bile söylenir, ama Iupiter'in yolladığı at

sineği Pegasus'u sokunca, Pegasus binicisini sırtından atar, sonuçta da Bellerophontes topal ve kör kalır. Bundan sonra Bellerophontes Aleia ovasında, insanların yoluna çıkmaktan kaçınarak tek başına dolandı durdu ve sefil bir halde ölüp gitti.

Milton *Kaybedilmiş Cennet*'in yedinci kitabının başında Bellerophontes'ten söz eder:

"Cennet'ten, Urania'dan indi bu adla
Eğer doğru çağrılırsan, sesi ilahi olan
Yükseliyorum Olympia dağını takip ederek
Pegasus'un kanatları üzerinde,
Bana liderlik ediyorsun,
Cüret ettim Göklerin Göğüne yükselmeye
Dünyadan bir misafir ve ulu havayı çekerek,
(Senin sertleşmen); aşağı güvenle inmek gibi
Dön bana benim öz parçama,
Bu uçan atın serbest kalma korkusuyla, (bir zamanlar
Bellerophontes gibi, daha aşağı bir gökten de olsa,)
Aleia'da iniyorum attan,
Orada dolaşmak yanlış ve boşuna."

Young *Gece Düşünceleri* adlı şiirinde skeptiklerden bahsederek şöyle der:

"Geleceği reddeder onun kör düşüncesi,
Bilinçsiz katlanır, Bellerophontes, senin gibi
Kendi ithamına; kendini suçlar.
Onun içini okuyan, okur ölümsüzlüğü,
Ya da oradaki doğa, dayatarak oğullarına,
Masallar yazdı; insan bir yalana dönüştürüldü.' Vol. II., s. 12

Musalar'ın atı olan Pegasus her zaman şairlerin hizmetinde olmuştur. Schiller Pegasus'un yoksul bir şair tarafından satılmasını, arabaya ve sabana koşulmasının güzel bir öyküsünü anlatır. O bu işlere uygun değildir ve soyları kılıklı sahibi ondan hiçbir fayda sağlamaz. Ama bir genç öne atılır ve atı denemek için izin ister. Genç adam atın terkisine oturur oturmaz önceleri huysuz, sonraları da heyecanını yitirmiş gibi görünen at, asaletle havalanır, bir ruh, bir tanrı olarak kanatlarının ihtişamını gözler önüne sererek gökyüzüne süzülür. Kendi şairimiz Longfellow *Pegasus Ağılda*'da bu ünlü atın bir macerasını anlatır.

Shakespeare *Dördüncü Henry*'de, Vernon'un Prens Henry'yi anlattığı bölümde Pegasus'tan bahseder:

"Gördüm sakallı Harry'yi,
Kalçalarında zırhı, kibarca silahlanmış,
Kuş tüylü Mercurius gibi yerden yükselip,
Yerine sıçradı kolaylıkla,
Bulutlar üzerinden bir melek düşmüş gibi,
Dönüp ateşli bir Pegasus'u uçurmak için
Ve dünyayı büyülemek için soylu biniciliğiyle."

CENTAURUS'LAR

Bu canavarlar, başlarından bellerine kadar insan, geri kalan kısımları at olarak temsil edilirdi. Eski insanlar atlara öyle çok düşkündüler ki, onun insanla birleşiminin aşağılık bir karışım olacağına inanmak istemediler; bu yüzden Centaurus'lar Antik Çağ'ın hayal ürünü canavarları arasında iyi özellikler atfedilen tek canavardı. Centaurus'lar insanların dostluğuna layık görülürdü; Pirithous ile Hippodamia evlenirken misafirler arasında onlar da vardı. Şölen sırasında, Centaurus'lardan biri olan Eurytion, şaraptan sarhoş olup hareketlerini denetleyemez olmuş, geline saldırmaya kalkışmıştı; diğer Centaurus'lar da onu örnek alınca çıkan korkunç çatışmada birçoğu öldürülmüştü. Bu, Antik Çağ'ın heykeltıraşlarının ve şairlerinin pek sevdiği bir konu olan Lapitha'lar ve Centaurus'lar muharebesidir.

Ancak, bütün Centaurus'lar Pirithous'un nezaketsiz misafirleri gibi değildi. Cheiron, Apollo ile Diana tarafından eğitilmişti ve avcılık, hekimlik, müzik ve kehânet sanatındaki ustalığıyla ünlüydü. Yunan mitolojisinin en önde gelen kahramanları onun öğrencileridir. Geri kalanlardan biri olan çocuk Aesculapius ona babası Apollo tarafından emanet edilmişti. Bilge öğretmen, kollarında çocukla evine döndüğünde, kızı Ocyroe onu karşılamaya çıktı ve çocuğu görür görmez kâhin edasına bürünüp (çünkü o bir kâhindi) çocuğun ileride elde edeceği ihtişamı anlattı. Aesculapius, büyüdüğünde ünlü bir hekim oldu, hatta bir keresinde bir ölüyü hayata döndürmeyi başardı. Pluto buna öfkelendi ve onun ricası üzerine Iupiter gözü pek doktoru yıldırımla vurup öldürdü fakat ölümünden sonra onu tanrılar topluluğu arasına kabul etti.

Cheiron Centaurus'ların en bilgesi ve en adaletli olanıydı, o ölünce de Iupiter onu Sagittarius takımyıldızı olarak yıldızların arasına yerleştirdi.

PİGMELER

Pigmeler bir cüce kavmiydi; Pigme ismi bu insanların boyları olduğu söylenen, "bir kol boyu" ya da "30 santimlik bir ölçü" anlamına gelen Yunanca bir kelimeden gelmektedir Nil nehrinin kaynakları yakınında ya da başkalarının söylediğine göre Hindistan'da yaşarlardı. Homerus'un anlattığına göre turnalar her kış Pigmeler ülkesine göç ederdi ve ortaya çıkmaları, mısır tarlalarını bu açgözlü yabancılardan korumak için silaha sarılmak zorunda kalan çelimsiz yerliler için kanlı savaşların habercisiydi. Pigmeler ve düşmanları Turnalar pek çok sanat eserinin konusu olmuştur.

Daha sonraki yazarlar Hercules'i uykuda yakalayıp ona saldırmak için bir şehre saldıracakmışçasına hazırlıklar yapan bir Pigme ordusundan bahsederler. Fakat uykusundan uyanan kahraman küçük savaşçılara güler ve bazılarını aslan postuna sarıp Eurystheus'a götürür.

Milton, *Kaybedilmiş Cennet*'in birinci kitabında Pigmeleri bir benzetme için kullanır:

O Pigme ırkı gibi
Hint dağının ötesinde ya da elfler
Ormanlarda ya da çeşme başlarında gece yarısı eğlenceleri yapan
geç kalmış bir köylünün gördüğü,
(ya da gördüğünü hayal ettiği), tepesinde ayın,
Otururdu hâkim ve dünyanın yakınlarında
Devam ederdi soluk yörüngesinde; neşeli dansları devam ederken
Kulağını büyüleyen şen müzik ile.
Kalbi hem neşe hem korku ile atardı."

GRIFFON YA DA GRYPHON

Griffon aslan vücutlu, kartal başlı, kartal kanatlı, sırtı kuş tüyleriyle kaplı bir canavardır. Kuşlar gibi yuvasını yapar, içine de yumurta yerine akik bırakır. Uzun pençeleri ve tırnakları öyle büyüktür ki ülke insanları bunlardan fincan yaparlardı. Griffonların ana vatanı olarak Hindistan tayin edilmiştir. Dağlardan altın bulurlar ve yuvalarını altından inşa ederlerdi; bu nedenle yuvaları avcılar için iştah kabartıcıydı; Griffonlar yuvalarını korumak için sürekli tetikte durmak zorundaydı. İçgüdüleri onlara gömülü hazinelerin nerelerde olduğunu gösterir, onlar da yağmacıları uzak

tutmak için ellerinden geleni yapardı. Griffonların aralarında yetiştiği Arimaspia boyu Scythia'nın tek gözlü halkıydı.

Milton *Kaybedilmiş Cennet*'in ikinci kitabında Griffonlardan bir benzetme ödünç alır:

"Vahşi doğanın içinde bir Gryphon
Kanatlı uçuşunda tepelerin ve çorak vadinin üstünde,
Arardı emanetindeki altına çalarak sahip olan
Ele geçiren Arimaspia'lıyı." vs.

BÖLÜM XVII

ALTIN POST–MEDEA

ALTIN POST

Çok çok eski zamanlarda Thessalia'da Athamas ile Nephele adlı bir kral ve kraliçe yaşıyordu. İki çocukları vardı; bir oğlan bir de kız. Gel zaman git zaman Athamas karısını umursamaz oldu, onu bırakıp başkasıyla evlendi. Nephele üvey annenin varlığının çocukları için tehlikeli olabileceğinden şüphelenip, çocuklarını ondan uzaklaştırmak adına önlemler aldı. Mercurius ona yardım etti ve ona *altın postlu* bir koç verdi. Anneleri, koçun onları emin bir yere götüreceğine güvenerek iki çocuğu koçun üstüne oturttu. Koç sırtındaki çocuklarla birlikte havaya yükseldi, doğuya doğru ilerlemeye başladı; ta ki Avrupa ile Asya'yı ayıran boğazdan geçerken Helle adlı kız sırtından denize düşene kadar. Bugün Dardanelles (Çanakkale Boğazı) denilen Hellespontus denizinin adı da bu kızdan gelmektedir. Koç Karadeniz'in doğu kıyısındaki Colchis krallığına varıncaya dek yoluna devam etti, burada Phryxus adlı oğlanı güven içinde yere bıraktı, ülkenin kralı Aetes çocuğu misafirperverlikle karşıladı. Phryxus koçu Iupiter'e kurban etti ve *Altın Post'u* Aetes'e verdi. Aetes postu, hiç uyumayan bir ejderha bekçiliğinde kutsal bir koruya koydu.

Thessalia'da Athamas'ınkine yakın, bir akrabası tarafından yönetilen bir krallık daha vardı. Hükümdarlık sorunlarından yorgun düşen Kral Aeson, tacını, yalnızca oğlu Iason'un küçüklüğü sırasında elinde tutması şartıyla kardeşi Pelias'a bıraktı. Iason büyüyüp de tacı amcasından isteyince Pelias tacı vermeye razıymış gibi göründü, ama bir taraftan da genç adama Colchis krallığında olduğu iyi bilinen ve Pelias'ın iddiasına göre ailelerinin malı olan Altın Post'u aramaya gidip nam kazanmasını önerdi. Bu düşünce Iason'un hoşuna gitmişti; hiç vakit geçirmeden sefere hazırlanmaya başladı. O zamanlar Yunanlar'ın bildiği tek denizcilik aracı ağaç gövdelerinden oyulan küçük sandallarla kanolardı, bu yüzden Iason, Argus'u elli kişiyi alabilecek bir gemi yapmakla görevlendirdiğinde bunun devasa bir teşebbüs olduğu düşünülmüştü. Fakat görev başarıyla tamamlandı ve gemiye onu yapanın adı olan "Argo"adı verildi. Iason Yunanistan'ın maceraperest bütün genç erkeklerini çağırdı ve kısa zamanda gözü pek gençlerden oluşan bir grubun lideri oldu. Bu gençlerin birçoğu sonraları Yunanistan'ın ünlü kahramanlarından ve yarı-tanrılarından oldular. Hercules, These-

us, Orpheus ve Nestor bunlardan bazılarıydı. Gemilerinin adı nedeniyle onlara Argonautlar (Argo Gemicileri) denir.

"Argo" kahramanlardan oluşan mürettebatıyla Thessalia'dan ayrıldı ve Lemnos adasına ulaşıp buradan Mysia'ya, oradan da Trakya'ya geçti. Burada Phineus adlı bilgeyi buldular ve ondan önlerindeki yol hakkında talimat aldılar. Euxinus denizinin girişi suda yüzen iki kayalık ada tarafından engellenmekteydi. Bu adalar su yüzünde inip kalkarken zaman zaman çarpışıyor ve aralarında sıkışıp kalan her nesneyi paramparça ediyorlardı. Onlara Symplegades ya da Çarpışan Kayalar deniyordu. Phineus, Argo Gemicileri'ne bu tehlikeli boğazdan nasıl geçeceklerini gösterdi. Adalara vardıklarında önden bir kumru gönderdiler; kumru kayaların arasından ilerledi ve yalnızca kuyruğundan birkaç tüyünü kaybederek güven içinde geçti. Iason ve adamları kayaların birbirlerine çarptıktan sonra geri gelmesini fırsat bilip olanca kuvvetleriyle küreklere asıldılar ve güvenle geçtiler; ama adalar arkalarından kapandı ve geminin kıç tarafını sıyırdı. Bundan sonra denizin doğu ucuna varıncaya dek sahil boyunca kürek çektiler ve Colchis krallığında karaya çıktılar.

Iason getirdiği haberi Colchis Kralı Aetes'e iletti. Aetes Altın Post'tan vazgeçmeye razı oldu ama şartları vardı; Iason ateş püskürten, pirinç ayaklı iki boğayı sabana vurup Cadmus'un öldürdüğü ejderhanın dişlerini toprağa ekecekti ve iyi biliniyordu ki bu dişlerden silahlı adamlar yetişecek, silahlarını da yaratıcılarına çevireceklerdi. Iason şartları kabul etti ve denemenin gerçekleştirilmesi için bir zaman belirlendi. Ama Iason daha önce kralın kızı Medea'ya meramını anlatmanın bir yolunu buldu. Onunla evleneceğine söz verdi ve Hecate'nin sunağının önünde dururlarken tanrıçayı yeminine şahitlik etmeye çağırdı. Bu yeminle ikna olan, güçlü büyücü Medea'ın yardımıyla Iason ateş püskürten boğaların soluklarına ve silahlı adamların silahlarına güven içerisinde karşı koyabileceği bir büyüyle donandı.

Kararlaştırılan gün gelip çattığında halk Mars korusunda toplandı, kral tahtına kurulurken kalabalık tepelerin yamaçlarını kapladı. Pirinç ayaklı boğalar burun deliklerinden ateş soluyarak, geçtikleri yerlerdeki otları yakarak öne atıldılar. Sesleri koca bir fırının gürlemesi, çıkan duman kızgın kirece dökülen sudan çıkan duman gibiydi. Iason onlara doğru cesurca ilerledi. Yunanistan'ın seçilmiş kahramanları olan arkadaşları korkularından ona bakamadılar. Yanan soluklarına aldırmadan ölkelerini sesiyle yatıştırdı, korkusuz elleriyle boyunlarını okşadı, boyunduruğu boyunlarından ustalıkla geçirerek onları sabanı çekmeye zorladı. Colchisliler hayretler içindeydi; Yunanlar sevinç çığlıkları atıyorlardı. Ardından Iason ejderhanın dişlerini toprağa ekmeye girişti. Çok geçmeden tohumlardan silahlı adamlar bitti, anlatması bile heyecan

JASON

MEDEA

verici! yüzeye ulaşır ulaşmaz adamlar silahlarını savurmaya, lason'un üstüne atılmaya başladılar. Yunanlar kahramanları için ter dökmeye başladılar, onun güvende kalmasını ve bunu nasıl sağlayacağını öğreten Medea'nın bile korkudan benzi atmıştı. lason saldırganları bir süre kılıcı ve kalkanıyla köşeye kıstırdı ta ki sayılarının çok fazla olduğunu görüp Medea'nın ona öğrettiği büyüye başvuruncaya, eline bir taş alıp düşmanlarının ortasına atıncaya dek. Adamlar aniden silahlarını birbirlerine çevirdiler, çok geçmeden de ejderha soyundan gelen bu adamlardan hiçbirisi hayatta kimse kalmadı. Yunanlar kahramanlarını kucakladılar; cesaret edebilseydi onu Medea da kucaklayacaktı ama yapamadı.

Geriye postu bekleyen ejderhayı uyutmak kalıyordu, bu da Medea'nın hazırladığı bir karışımdan ejderhanın üzerine birkaç damla serpiştirmekle oldu. Kokuyu alınca ejderhanın hiddeti geçti, bir an hareketsiz durdu, sonra da daha önce kapandıkları hiç duyulmamış o koca yuvarlak gözlerini kapattı ve yanına dönüp hemen uykuya daldı. lason postu aldı, arkadaşları ve onlara eşlik eden Medea'yla birlikte kral Aetes onları engellemeden gemilerine koştular. Thessalia'ya dönebilmek için olabildiğince hızlı gittiler ve sağ salim vardılar ve lason postu Pelias'a verip "Argo"yu Neptunus'a adadı. Daha sonra posta ne oldu bilmiyoruz, ama belki de eninde sonunda bulunmuştur; elde etmek için katlanılan zorluklara değmeyen diğer bütün altın ödüller gibi.

Yeni yazarlardan birinin söylediğine göre, bu, içinde doğruluk payı olduğuna inanılması için geçerli sebeplerin bulunduğu mitolojik öykülerden biridir. Muhtemelen bu macera, ilk önemli deniz seferiydi ve her ulusun bu türden ilk denemelerinin olduğu gibi, o da yarı-korsanvari bir nitelikteydi. Eğer sonuçta kıymetli ganimetler elde edildiyse bu Altın Post fikrini doğurmak için yeterli bir sebep olmuştur.

Çok bilgili bir mitolog olan Byrant'ın getirdiği başka bir öneri ise bunun Nuh'un gemisi öyküsünün farklı şekilde aktarılmış hali olduğudur. "Argo"[1] ismi bunu destekler niteliktedir, kumru olayı da bir başka kanıttır.

Pope, *Azize Cecilia Günü için Methiye* adlı şiirinde "Argo"nun denize açılmasını ve Trakyalı dediği Orpheus'un müziğinin güzelliğini göklere çıkarır:

"İlk cesur gemi meydan okuduğunda denizlere,
Yükseldi kıç tarafı, Trakyalı ezgilerine başladı,
Gördüğünde Argo soyundan ağaçları
Pelion'dan karaya inen.

[1] İngilizce'de Nuh'un gemisi öyküsü *Noah and the ark* olarak geçer. 'Ark' kelimesi 'büyük gemi' anlamına gelmektedir –çn.

Gemideki yarı tanrılar oluşturdu bir daire,
Ve kahramanlar yetiştirdi insanlar bu sese."

Dyer'in *Post* adlı şiirinde "Argo" ve mürettebatının, bu ilkel deniz macerasının güzel bir resmini çizen başka bir öyküsü bulunur:

"Ege kıyısından her bölgeden
Toplandı o cesur olanlar; o ünlü ikizler,
Castor ve Pollux; Orpheus, ahenkli şair;
Zetes ve Calais, hızlı rüzgâr gibi;
Güçlü Hercules ve meşhur kahramanlar.
Toplandılar derin Iolcos'un kumlu sahilinde,
Zırhları içinde parlak, yiğitliğe hevesli;
Ve az sonra, defne ağacı bağı ve dev kaya
Güverteye yükseliyor, rıhtımdan ayrılıyor;
Güvertesi muazzam uzun, Argus'un
Becerikli elleri yapıyor bu onurlu işi;
Ve bu uzun omurgadan yüksek bir direk
Yükselmiş, şişerek yelken açıyor, kahramanlara doğru
Ender varlıklar. Şimdi ilk, şimdi öğrendiler
Okyanus dalgasındaki cesur dümeni,
Altın yıldızlar yönetiyor onu, Chiron'un sanatının
Gökyüzünü işaretlemesi gibi." vs.

Hercules seferi Mysia'da terk etti, çünkü çok sevdiği Hylas adlı bir genç su aramaya çıkmış, yakışıklılığı karşısında büyülenen pınar nympha'ları da onu ele geçirip alıkoymuşlardı. Hercules delikanlıyı aramaya çıktı, "Argo" o yokken denize açıldı ve onu orada bıraktı. Moore, şarkılarından birinde bu olaya güzel bir gönderme yapar:

"Hylas testisiyle pınara yollandığında,
Işıkla dolu diyarlar içinden, neşeyle dolu kalbiyle,
Işık gezdirdi genci dağda ve çayırda,
Ve yoldaki çiçekler uğruna vazgeçti bu görevden."
"Bu yüzden benim gibiler, gençliğinde tatmalıydı
Felsefe'nin tapınağından geçen pınarı,

Kıyıdaki çiçekler harcadı vakitlerini
Ve kaldı kapları bomboş benimki gibi."

MEDEA İLE AESON

Altın Post'un yeniden bulunuşu için yapılan kutlamaların ortasında, Iason eksik bir şeyler olduğunu hissetti, ihtiyarlıktan güçsüz düşen Aeson onlara katılamamıştı. Iason eşi Medea'ya "Karım, benim yardımıma tam zamanında koşan güçlerin keşke bana bir iyilik daha yaparak benim hayatımdan birkaç yıl alıp babamın hayatına eklese." Medea cevap verdi; "Böyle bir bedel karşılığında değil ama büyülerim buna yeterse babanın hayatı seninki kısalmadan uzayacak." Bir sonraki dolunayda, bütün yaratıklar uykudayken Medea yalnız başına dışarı çıktı; tek bir yaprak bile kıpırdamıyordu; geceye sessizlik hâkimdi. Yıldızlara seslenerek büyülü sözler söyledi, sonra aya, yeraltı tanrıçası Hecate'ye ve büyü için kullanılan bitkileri yetiştirme kudretine sahip toprak tanrıçası Tellus'a seslendi.[1] Orman ve mağara tanrılarına, dağ ve vadi tanrılarına, göl ve nehir tanrılarına, rüzgâr ve sis tanrılarına yalvarıp yakardı. O konuşurken yıldızlar daha da parladı; az sonra gökten yere, uçan yılanların çektiği bir araba süzüldü. Medea arabaya binip havaya yükseldi, sonra da işine yarayacak olanlarını nasıl seçeceğini bildiği büyülü otların yetiştiği uzak diyarların yolunu tuttu. Dokuz geceyi aramakla geçirdi, bu süre zarfında ne sarayının kapısından içeri ne de bir başka çatı altına girdi ve ölümlülerle bütün ilişkisini kesti.

Sonra, biri Hecate'ye diğeri ise gençlik tanrıçası Hebe'ye, iki sunak inşa etti, tanrılara kara bir koyun kurban edip onlara süt ve şarap sundu. Pluto ve kaçırdığı karısına yaşlı adamın canını almak için acele etmemeleri için yalvardı. Ardından Aeson'un getirilmesini emretti ve onu büyüyle derin bir uykuya yatırdıktan sonra bir ot yatağına yatırdı. Hiçbir ölümlünün, Medea'nın sırlarını görmemesi için Iason ve diğer herkes oradan uzak tutuluyordu. Ardından, dalgalanan saçlarıyla Medea sunakların çevresinde üç kez döndü, kanın içine alevli dallar batırıp onları orada yanmaya bıraktı. Bu sırada kazan içindekilerle birlikte hazır hale gelmişti. İçine, tohumlarının ve çiçeklerinin suyu keskin sihirli otlar, uzak doğudan taşlar, her yanı kuşatan okyanus

[1] Hecate kimi zaman Diana ile kimi zaman ise Proserpina ile özdeşleştirilen gizemli bir tanrıçaydı. Nasıl Diana gecenin ay ışığı ihtişamını temsil ediyorsa, Hecate de karanlığını ve tehlikelerini temsil eder. Büyücülük ve cadıların tanrıçasıydı ve yeryüzünde yalnızca geceleri dolaştığına ve onu yalnızca, havlamalarıyla yaklaştığını haber veren köpeklerin gördüğüne inanılırdı.

sahillerinden kum; ay ışığında toplanmış kırağı, ötücü bir baykuşun kafası ve kanatları ile bir kurdun iç organlarını koydu. Kaplumbağa kabuğu parçalarını, yaşama dört elle sarılan hayvanlar olan geyiklerin karaciğerini ve insanların dokuz nesli boyunca yaşayan karganın kafası ile gagasını ekledi. Amacı doğrultusunda, bu ve bunun gibi "adsız" pek çok şeyi bir arada, kuru bir zeytin dalıyla karıştırarak kaynattı ve işte! dal kazandan çıkınca aniden yeşerdi, çok geçmeden de üstü yapraklarla ve bir dolu körpe zeytinle kaplandı; su kaynayıp köpürürken kimi zaman taşıyor, damlaların düştüğü her yerden bahar yeşili çimenler fışkırıyordu.

Her şeyin hazır olduğunu gören Medea yaşlı adamın boğazını kesip bütün kanını akıttı; ağzından ve yarasından içeri kazandaki sudan boşalttı. Aeson suyu tamamen içine çeker çekmez saçlarıyla sakalı beyazlıklarından sıyrılıp gençliğin siyah rengini aldılar; solgunluğu ve sıskalığı gitmiş, damarları kanla, kolları sağlık ve kuvvetle dolmuştu. Aeson kendisini böyle görünce hayrete düştü, kırk yıl önce, gençlik çağlarındaki halinin böyle olduğunu hatırladı.

Medea burada güçlerini iyi bir amaç için kullandı; ne var ki, bir başka olayda aynı güçleri intikam aracı olarak kullandı. Okurlarımız hatırlayacaktır, Pelias Iason'un iktidarı zorla ele geçiren amcasıydı ve Iason'u krallığına sokmuyordu. Fakat bazı iyi özellikleri de olmalı ki kızları onu severdi; Medea'nın Aeson için yaptıklarını görünce aynı şeyi babaları için de yapmasını istediler. Medea razı olmuş göründü ve önceki gibi kazanını hazırladı. İsteği üzerine yaşlı bir koyun getirilip kazana atıldı. Çok kısa bir zaman sonra kaynar sudan bir meleme sesi geldi ve kapak açıldığında bir kuzu kazandan atlayıp, hoplaya zıplaya çimenliğe doğru kaçtı. Pelias'ın kızları bunu zevkle izlediler ve babalarının da aynı muameleyi görmesi için bir gün belirlediler. Ne var ki, Medea kazanı, Pelias için çok farklı bir yolla hazırladı. İçine yalnızca su ve sıradan birkaç ot koydu. Geceleyin, kızlarıyla birlikte yaşlı kralın yatak odasına girdiler; kral ve muhafızları Medea'nın yaptığı bir büyüyle derin bir uykuya dalmışlardı. Kralın kızları yatağın başucunda silahlarını çekmiş bekliyorlar ama vurmaya çekiniyorlardı. Basiretsizlikleri yüzünden Medea onları paylayınca bakışlarını çevirip babalarına rastgele darbeler indirdiler. Uykusundan sıçrayan Pelias haykırdı: "Kızlarım, ne yapıyorsunuz? Babanızı öldürecek misiniz?" Yürekleri eriyen kızlar ellerinden silahları düşürdüler, ancak Medea, ölümcül darbeyi indirerek Pelias'ın daha fazla konuşmasını engelledi.

Sonra kralı kazana koydular ve Medea, düzenbazlığı ortaya çıkmadan oradan ayrılmak için aceleyle yılanların çektiği arabasına koştu, yoksa kızların intikamı çok

feci olacaktı. Medea kaçtı, fakat günahının ödülünün tadını pek çıkaramadı. Uğruna bunca şey yaptığı Iason, Corinthus prensesi Creusa'yla evlenmek için Medea'yı bırakmıştı. Kocasının nankörlüğüne öfkelenen Medea tanrıları intikam almaya çağırıp geline zehirli bir harman gönderdi, sonra da kendi çocuklarını öldürdü; sarayı ateşe verip yılanların çektiği arabasıyla Atina'ya uçtu. Burada Theseus'un babası kral Aegus'la evlendi; bu kahramanın maceralarını anlatırken Medea'yla tekrar karşılaşacağız.

Medea'nın büyüleri okura *Macbeth* cadılarının büyülerini hatırlatacaktır. Aşağıdaki mısralar bu eski örneği en belirgin biçimde andıran mısralardır.

"Kazan karmakarışık,
Atılmış zehirli organlar.

Bataklık yılanının eti
Kaynıyor ve pişiyor kazanda;
Su kelerinin gözü ve kurbağa ayağı,
Yarasa tüyü ve köpek dili.
Engerek maşası ve kör solucanın iğnesi,
Kertenkele bacağı ve baykuşun kanadı:

* * *

Avını arayan köpekbalığının midesi,
Karanlıkta gömülü katranağacının kökleri." vs. –*Macbeth*, Perde IV, Sahne 1

Ve yine:

Macbeth: – Nedir o yaptığınız?
Cadılar: – İsimsiz bir iş.

Eski yeni bütün şairler, büyücülere her nevi gaddarlığı atfetmeye alışkınlardır. Ancak Medea'nın bir öyküsü daha vardır ki, bir büyücü hakkında olsa bile fazla tiksindiricidir. Colchis'ten kaçarken Medea genç kardeşi Absyrtus'u da yanına alır. Aetes'in gemilerinin Argo Gemicileri'ne yetişmekte olduğunu görünce delikanlıyı öldürtüp, kollarıyla bacaklarını denize saçtırır. Aetes gelip oğlunun bu içler acısı kalıntılarını bulup dağılan parçaları toplamakla ve onurlu bir gömme töreni hazırlamakla oyalanırken Argo Gemicileri kaçar.

Campbell'in şiirlerinde, *Medea* trajedisi üzerine yazılan koro şarkılarından birinin

çevirisi bulunmaktadır; şarkıda şair Euripides bu olayı memleketi Atina'yı övmek için kullanır. Şöyle başlar:

"Ah, vahşi kraliçe! Atina'ya doğru yol gösterirsin
Parlayan araban, ıslanmış soyunun kanıyla;
Kardeşini öldürdüğün o lanetli olayı saklamaya çalışırsın ya da
Barış ve Adalet'in sonsuza kadar yaşayacağı yerde?"

BÖLÜM XVIII

MELEAGER İLE ATALANTA

Argo Gemicileri seferinin kahramanlarından biri de Calydon kral ve kraliçesi, Oenus ile Althea'nın oğlu Meleager idi. Oğlu doğduğunda Althea üç kader tanrıçasını gördü; bir taraftan ölümcül ağlarını örüp ona çocuğunun ömrünün o sırada ocakta yanmakta olan bir odununki kadar olacağını söylediler. Althea bu duruma engel olup yanan odunu söndürdü ve yıllarca üstüne titreyerek oğlunu korudu; derken Meleager büyüyüp önce küçük bir çocuk, derken genç bir delikanlı ve sonunda yetişkin bir erkek oldu. Bu sırada Oeneus tanrılara kurbanlar sunarken kazara Diana'ya karşı olan görevlerini yerine getirmeyi unuttu; bu ihmale kızan tanrıça Calydon tarlalarını talan etmesi için devasa bir yaban domuzu gönderdi. Gözleri kan ve ateşle parlıyordu, tüyleri mızrak gibi dimdikti, dişleri Hint fillerininki gibi uzun ve sivriydi. Yetişmekte olan mısırlar ezilmiş, asma ve zeytin ağaçları talan edilmiş, bu acımasız katilden kaçan sürüler birbirine girmişti. El ele harcanan tüm çabalar boşuna gibiydi; ama Meleager Yunanistan'ın kahramanlarını bu aç gözlü canavarı korkusuzca avlamak için birleşmeye çağırdı. Theseus ile arkadaşı Pirithous, Iason, sonradan Achilles'in babası olacak olan Peleus, Aiax'ın babası Telamon ve o zamanlar henüz genç olan ancak Troia Savaşında Achilles ve Aiax'la omuz omuza savaşacak Nestor; bunlar ve daha birçok kahraman bu cesaret isteyen mücadele için bir araya geldi. Arcadia Kralı Iasius'un kızı Atalanta da onlarla birlikte geldi. Yeleğini parlak altından bir kemerle bağlamıştı; sol omzunda fildişi bir okluk asılıydı, sol eliyle de yayını taşıyordu. Yüzü, dişi güzelliği ile savaşçı bir ruhun çekiciliğinin bir karışımıydı. Meleager onu görüp âşık oldu.

Ama artık canavarın inine yaklaşmışlardı bile. Ağaçtan ağaca sağlam ağlar gerdiler; köpeklerini serbest bıraktılar, çimende avlarının ayak izini bulmaya çalıştılar. Ormandan bataklığa inen bir yol vardı. Burada yaban domuzu, sazlıkların arasında yatarken, takipçilerin bağrışlarını duydu ve üstlerine doğru koşmaya başladı. Önce birini sonra bir başkasını altına alıp parçaladı. Iason, başarmak için Diana'ya dua ederek mızrağını fırlattı, duayı kabul eden tanrıça silahın değmesine izin verirken, mızrağın çelik ucunu havadayken koparark canavarın yaralanmasını engelledi. Saldırıya uğrayan Nestor bir ağacın dalları arkasına saklanarak kurtulur. Telamon ise saldırmak için koşarken çıkıntı yapan köklere takılıp yüzükoyun düşer; ama Atalanta'nın attığı bir ok sonunda canavarın kanının ilk kez tadına varır. Küçük de olsa açılan yarayı görün-

ce Meleager sevinç içinde müjdeyi verir. Bu övgünün bir kadına verilmesi karşısında kıskançlığa kapılan Anceus kendi yiğitliğini haykırır ve domuza da onu gönderen Diana'ya da meydan okur, fakat saldırdığında canavar onu ölümcül bir darbeyle yere serer. Theseus mızrağını fırlatır fakat silah dallara çarpıp yana düşer. Iason'un kısa oku hedefini şaşırıp kendi köpeklerinden birini öldürür. Ama Meleager, başarısız bir atıştan sonra, mızrağını canavarın böğrüne batırır ve saldırarak üst üste indirdiği darbelerle hakkından gelir.

O anda etrafından bağrışlar yükseldi; Meleager'i kutluyorlar, eline dokunmak için üstüne üşüşüyorlardı. Meleager ayağını, öldürdüğü yaban domuzunun başına bastı ve başarısının ödülleri olan başı ve işlenmemiş deriyi, Atalanta'ya dönerek ona verdi. Bunun üzerine diğerleri kıskançlığa kapılınca tartışma çıktı. Diğerlerinin içinde en çok Meleager'in annesinin erkek kardeşleri olan Plexippus ile Toxeus hediyeye karşı çıktılar ve genç kızdan aldığı ödülü zorla çekip aldılar. Kendisine karşı yapılan bu yanlış, en çok da sevdiği kadına edilen bu hakaret karşısında öfkeye kapılan Meleager akrabalık gereklerini unutup kılıcını suçluların kalplerine sapladı.

Althea tapınaklara oğlunun zaferi için şükran hediyeleri sunmaya gidince, öldürülen kardeşlerinin cesetleri gözüne ilişir. Feryat edip göğsünü yumruklamaya başlar, kutlama kıyafetini çıkarıp yerine karalar giymeye koşar. Ne var ki, bunu yapanın kim olduğunu öğrendiğinde duyduğu keder oğluna karşı duyduğu acımasız bir intikam hırsına dönüşür. Bir zamanlar alevlerden kurtardığı, kader tanrıçalarının Meleager'in yaşamına bağladığı ölümcül odunu getirir ve bir ateş yakılmasını emreder. Odunu dört kez yığının üzerine koymayı dener, oğluna zarar verme düşüncesiyle ürpererek dört kez geri çeker. İçide annelik ve kardeşlik hisleri birbirleriyle mücadele etmektedirler. Bir an yapmak üzere olduğu şeyi düşünüp benzi atıyor, ardından oğlunun yaptıkları karşısında öfkeye kapılıp kıpkırmızı kesiliyordu. Rüzgârın bir yöne, akıntının öbür yöne çektiği bir gemi misali Althea'nın zihni belirsizlik içinde gidip geliyordu. Ama şimdi içindeki kız kardeş anneyi bastırdı ve ölümcül odunu elinde tutarak şöyle dedi: "Gelin ey ceza tanrıçaları, ey Furia'lar! getirdiğim kurbana bakmaya gelin! Bir suçun kefaretini bir başka suç ödeyecek! Thestius'un evi keder içindeyken Oeneus oğlunun zaferini mi kutlasın? Lakin, heyhat! ne yapıyorum ben? Kardeşlerim, annelik zaafımı hoşgörün! elim varmıyor. Ölümü hak ediyor ama benim onu öldürmemi değil. O halde yaşayacak mı? Sizin öcünüz alınmadan, gölgeler arasında gezinirken o zafer sevinci içinde Calydon'a mı hükmedecek? Hayır! sen ki bugüne dek benim lütfumla yaşadın, şimdi kendi suçun yüzünden öleceksin. Önce doğumunda, sonra da bu odunu alevlerden çekip aldığımda sana verdiğim iki canı da geri ver. Ah, keşke o

zaman ölseydin! Heyhat! bu zafer şeytanca da olsa zafer sizin kardeşlerim." Ve Althea bakışlarını çevirip, ölümcül odunu yanan yığının içine attı.

Odundan acı bir inilti duyuldu; ya da duyulur gibi oldu. Orada olmayan Meleager nedenini bilmediği, apansız bir ıstırap duydu. Yanıyordu ve korkusuz bir gururla onu yok eden bu acıya karşı koyuyordu. Sadece kanı akmadan, onursuz bir biçimde öldüğü için yas tutuyordu. Son nefesinde yaşlı babasını, erkek kardeşini, onu çok seven kız kardeşlerini, sevgili Atalanta'sını ve ölümünün meçhul faili olan annesini çağırdı. Alevler yükseldikçe kahramanın ıstırabı da arttı. Az sonra ikisi de yatışmış, ikisi de sönmüştü. Odun küle döndü ve Meleager'in yaşamı gezgin rüzgârlara savruldu.

Althea yaptığından sonra kendi canına kast etti. Meleager'in kız kardeşleri onun için durdurulamaz bir kederle yas tuttular; ta ki Diana bir zamanlar onu öfkelendiren evin kederine acıyıp onları kuşa dönüştürünceye dek.

ATALANTA

Bunca kederin masum sorumlusu bir kadın için erkeksi, bir erkek içinse fazla kadınsı diyebileceğiniz bir yüze sahip genç bir kızdı. Bir kâhin ona yazgısını anlatmış, şunları söylemişti: "Atalanta, sakın evlenme; evlilik yıkımın olacak." Kehânet karşısında dehşete düşen genç kız erkeklerden kaçtı; kendini av sporlarına adadı. Bütün taliplerine (çünkü çok talibi vardı) bir şart koşuyordu; bu genellikle onların eziyetlerinden kurtulmasında etkili oluyordu – "beni yarışta geçen her kim olursa onun ödülü olacağım; yalnız kim ki yarışa girer ve yenilirse cezası ölüm olur." Bu zor şarta rağmen bazıları denerdi. Yarışın hakemi Hippomenes olacaktı. "Kim bir kadın için bu kadar çok şeyi göze alacak kadar düşüncesiz olabilir?" derdi Hippomenes. Ama genç kızı yarış için harmanisini çıkarırken gördüğünde, fikrini değiştirdi ve "Affedin beni çocuklar, uğruna yarıştığınız ödülü bilmiyordum." Onları seyrederken hepsinin yenilmesini diledi; kazanacak gibi görünen biri çıksa yüreği kıskançlıkla doldu. O böyle düşünceler içindeyken bakire öne atıldı. Koşarken her zamankinden daha güzel görünüyordu. Rüzgârlar ayaklarına kanat takar gibiydi, saçları omuzlarına akıyor, elbisesinin kıvrak püsküllleri arkasında uçuşuyordu. Teninin beyazlığı yerini kırmızı bir renge bırakıyordu; tıpkı mermer duvarda asılı duran kırmızı bir perde gibi. Bütün rakipleri geride kalmıştı ve merhamet görmeden ölümle cezalandırılmışlardı. Bu sonucun kendisini korkutamadığı Hippomenes gözlerini bakireye sabitleyerek, "Bu hantalları yenmekle niçin övünürsün? Sana benimle yarışmanı teklif ediyorum." Ata-

lanta ona acıyan gözlerle baktı; onu yenmeyi isteyip istemediğini kestiremedi. "Hangi tanrı, böylesine genç ve yakışıklı birini kendisini heba etmeye kışkırtabilir? Her ne kadar güzel olsa da güzelliğine değil gençliğine acıyorum. Keşke yarışı bıraksa; yok yarışa girecek kadar çılgınsa da beni geçmesini dilerim." O tereddüt içinde, bu düşünceleri zihninde evirip çeviredursun, seyirciler yarış için sabırsızlanmaya başladılar ve babası Atalanta'yı hazırlanması için teşvik etti. Bu sırada Hippomenes Venus'a dua etti: "Yardım et bana Venus; zira beni bu yola sen soktun." Venus onu duydu ve dualarını kabul etti.

Kendi adası olan Kıbrıs'ta tapınağının bahçesinde sarı yaprakları, sarı dalları ve altın meyveleri olan bir ağaç vardı. Ağaçtan üç elma kopardı ve kimse görmeden Hippomenes'e verip onları nasıl kullanacağını anlattı. İşaret verildi; ikisi de bitiş noktasından başladı ve kumu yalayarak koşmaya başladılar. Adımları o kadar hafifti ki nehrin yüzeyinden ya da dalgalar halinde uzanan tahılların üstünden batmadan koşacaklar sanırdınız. Seyirciler Hippomenes'e tezahurat ediyorlardı – "Haydi, haydi, göster kendini! Acele et! Yetişiyorsun! Gevşeme! Son bir gayret daha!" Ne var ki, delikanlının ya da genç kızın bu çığlıkları keyifle duyup duymadıkları meçhuldü. Ama Hippomenes'in nefesi kesilmeye başladı, boğazı kurumuştu, bitiş noktasına ise daha çok vardı. O anda altın elmalardan birini yere attı. Bakire hayretler içinde kaldı; elmayı yerden almak için durdu. Hippomenes ileri fırladı. Her taraftan çığlıklar yükseldi. Kız daha bir gayret edip kısa sürede onu geçti. Hippomenes bir elma daha attı. Kız yine durdu ama ona yine yetişti. Bitiş noktasına yaklaşmışlardı; tek bir şansı kalmıştı. "İşte şimdi tanrıça" dedi Hippomenes, "hediyenin başarısını göster!" ve son elmayı bir kenara attı. Genç kız elmaya baktı; tereddüt etti; Venus onu dönüp elmayı almaya sevk etti. Atalanta da öyle yaptı ve mağlup oldu. Delikanlı da ödülünü kazandı.

Ama âşıklar kendi mutluluklarıyla meşgulken Venus'a karşı görevlerini yerine getirmeyi unuttular; tanrıça da nankörlükleri karşısında öfkelendi. Cybele'ye karşı suç işlemelerini sağladı. Bu kudretli tanrıçayı küçümseyenler için cezadan kaçış yoktu. Tanrıça onlardan insan vücutlarını aldı ve onları kendi karakterlerine benzeyen hayvanlara dönüştürdü: âşıklarının kanlarıyla mutlu olan avcı kadından dişi bir aslan, efendisinden de bir erkek aslan yaptı ve onları arabasına bağladı; bugün hâlâ tanrıça Cybele'nin tüm temsillerinde, heykel olsun, resim olsun görülebilirler.

Cybele Yunanların Rhea ya da Ops dedikleri tanrıçanın Latince adıdır. Cronus'un karısı, Zeus'un da annesiydi. Sanat eserlerinde Iuno ve Ceres'i farklı kılan anaç edayı o da takınır. Kimi zaman peçelidir, yanında aslanlarla bir tahtta oturmakta, kimi za-

man da aslanların çektiği bir arabayı sürmektedir. Cybele duvar tacı giyer; duvar tacı kenarları kule ve burç duvarları şeklinde kıvrılmış bir taçtır. Rahiplerine Corybant'lar denirdi.

Byron Adriatik Denizi'ndeki alçak bir ada üzerine kurulmuş olan Venedik şehrini tasvir ederken Cybele'den bir imge ödünç alır.

"Okyanustan henüz çıkmış bir deniz Cybele'si,
Yükseliyor yüce kulelerden tacıyla
Hayali bir uzaklıkta, görkemli hareketlerle,
Denizlerin ve güçlerinin efendisi." —*Childe Harold*, IV

Moore'un *Yolda Ilahiler* şiirinde şair Alpler'in manzarasından bahsederken Atalanta ile Hippomenes'in öyküsünü şöyle anıştırır:

"Burada, harikalar diyarında bile, görüyorum ki
O çevik İmgelem, Hakikat'i geride bırakıyor,
Ya da en azından, Hippomenes gibi, yoldan çıkarıyor onu
Yolunda gösterdiği altın yanılsamalarla."

BÖLÜM XIX

HERCULES–HEBE İLE GANYMEDES

HERCULES

Hercules, Iupiter ile Alcmena'nın oğluydu. Iuno, kocasının ölümlü annelerden olan çocuklarına her zaman düşman olduğu için, doğumundan itibaren Hercules'e savaş ilan etti. Onu beşikte yatarken öldürmeleri için iki yılan gönderdi, ama vaktinden erken gelişen çocuk yılanları kendi elleriyle boğdu. Ne var ki, Iuno güçlerini kullanarak Hercules'in Eurystheus'un hizmetine girmesini sağlayıp bütün emirlerine itaat etmeye zorladı. Eurystheus ondan "Hercules'in Oniki İşi" olarak adlandırılan bir dizi umutsuz maceraya atılmasını istedi. Bunlardan ilki Nemea aslanıyla çarpışmasıydı. Nemea vadisine korkunç bir aslan musallat olmuştu. Eurystheus Hercules'e canavarın derisini kendisine getirmesini emreder. Hercules aslana karşı boş yere sopasını ve oklarını kullandıktan sonra hayvanı elleriyle boğdu. Ölü aslanı omuzlarında taşıyarak geri döndü; ama Eurystheus deriyi görüp de kahramanın olağanüstü kuvvetinin farkına varınca öyle korktu ki bundan sonraki serüvenlerinin raporunu şehir dışında vermesini istedi.

Kahramanın bir sonraki işi Hydra'nın katledilmesiydi. Bu canavar Argus'un ülkesini viraneye çevirmişti ve Amymone kuyusunun yakınındaki bir bataklıkta yaşamaktaydı. Bu kuyu ülke kuraklıktan kıvranırken Amymone tarafından bulunmuştu. Bu öyküye göre, ona âşık olan Neptunus kayaya üç dişli mızrağıyla dokunmasına izin vermiş ve dokunduğu yerden üç ağızlı bir pınar fışkırmıştı. Hydra buraya menzillenmiş, Hercules de onu yok etmeye gönderilmişti. Hydra'nın dokuz başı vardı ve ortadaki başı ölümsüzdü. Hercules canavarın başlarını sopasıyla kopardı ama her seferinde düşen başın yerine iki yeni baş çıktı. Nihayet sadık hizmetkârı Iolaus'un yardımıyla Hydra'nın başlarını yaktı ve dokuzuncu, yani ölümsüz olanı dev bir kayanın altına gömdü.

Bir diğer işi Augeas'ın ahırlarının temizlenmesiydi. Elis Kralı Augeas'ın üç bin öküzlük bir sürüsü vardı ve ahırları otuz yıldır temizlenmemişti. Hercules, Alpheus ve Peneus nehirlerini ahırın içinden geçirerek hepsini bir günde, tepeden tırnağa temizledi.

Bir sonraki işi daha incelikli bir işti. Eurystheus'un kızı Admeta bir kadın ulusu

HERCULES

olan Amazonların kraliçesinin kemerine sahip olmayı arzuluyordu; Eurystheus da Hercules'e gidip kemeri getirmesini emretti. Amazonlar kadınlardan oluşan bir halktı. Oldukça savaşçıydılar ve birçok ünlü şehri ellerinde tutmaktaydılar. Adetleri gereğince yalnızca kız çocuklarını yetiştiriyorlar, erkekleri ya komşu uluslara gönderiyorlar ya da öldürüyorlardı. Hercules'e birkaç gönüllü eşlik ediyordu; türlü serüvenlerden sonra Amazonların ülkesine ulaştılar. Kraliçe Hippolyta onu nezaketle karşıladı ve kemeri ona vermeye razı oldu; ne var ki, Iuno bir Amazon şekline girip diğerlerini, yabancıların kraliçelerini öldürdüğüne inandırdı. Amazonlar hemen silahlarını kuşandılar ve gruplar halinde gemiye doğru indiler. Hercules, ihanet ettiğini düşünerek Hippolyta'yı öldürdü ve kemeri alıp eve doğru yelken açtı.

Ona verilen başka bir görev ise Eurysteus'a, Erytheia (kırmızı) adasında yaşayan üç gövdeli canavar Geryoneus'un öküzlerini getirmekti. Bu ada batıda, batan güneşin ışınları altında bulunduğu için bu ismi almıştır. Bu tasvirin Geryoneus'un kral olduğu İspanya'ya uyduğu düşünülmektedir. Türlü ülkelerden geçtikten sonra Hercules nihayet Libya ve Avrupa sınırlarına ulaştı; buradan geçişinin anısı olarak da Calpe ve Abyla dağlarını inşa etti. Başka bir öyküye göre ise bir dağı ikiye ayırdı ve iki yana da birer yarısını koydu; Cebelitarık boğazını oluşturan bu iki dağa Hercules Sütunları denir. Öküzleri, Eurytion adlı dev ile iki başlı köpeği koruyordu ama Hercules devi ve köpeğini öldürüp öküzleri sağ salim Eurystheus'a ulaştırdı.

Görevlerinin içinde en zor olanı Hesperid'lerin altın elmalarını ele geçirmekti çünkü Hercules onları nerede bulacağını bilmiyordu. Bunları Toprak tanrıçası Iuno'ya düğününde hediye etmişti; Iuno da elmaları Hesperus'un kızları ile gözünden hiçbir şey kaçmayan bir ejderhanın bekçiliğine emanet etmişti. Türlü maceralar atlattıktan sonra Hercules Afrika'daki Atlas dağına ulaştı. Atlas tanrılara karşı savaşan Titanlardan biriydi ve Titanlar yenilgiye uğradıktan sonra göklerin yükünü omuzlarında taşımaya mahkûm edilmişti. Atlas Hesperid'lerin babasıydı ve Hercules olsa olsa onun elmaları bulup ona getirebileceğini düşündü. Ama Atlas'ı nasıl edip de görev yerinden uzaklaştırmalı ya da o gittiğinde gökleri nasıl taşımalıydı? Hercules yükü kendi omuzlarına aldı ve Atlas'ı elmaları aramaya gönderdi. Atlas yanında elmalarla geri döndü, her ne kadar biraz gönülsüzce de olsa, yükünü tekrar omuzlarına aldı ve Hercules'in elmalarla birlikte Eurystheus'a gitmesine izin verdi.

Milton *Comus* adlı şiirinde Hesperid'leri Hesperus'un kızları, Atlas'ın yeğeni yapar:

"... ortasında güzel bahçelerinin
Hesperus ve üç kızı
Söylüyor şarkılarını altın ağacın."

Şairler, güneş batımında gökyüzünün aldığı tatlı görüntüden yola çıkarak batıyı aydınlık ve görkemli bir bölge olarak görmüşlerdir. Kutsanmışlar adasını, kırmızı ada Eryhia'yı ve Geryoneus'un meşhur öküzlerinin beslendiği Hesperid'lerin adasını da bu yüzden batıya yerleştirmişlerdir. Bazıları söz konusu elmaların, Yunanların haklarında muğlak şeyler duydukları İspanya portakalları olduğunu düşünmektedir.

Hercules'in meşhur maceralarından biri de Antaeus karşısında kazandığı zaferdir. Terra'nın, Toprak'ın oğlu Antaeus, annesi Toprak'la temas halinde olduğu sürece mağlup edilemeyecek kadar, güçlü bir dev ve iyi bir güreşçiydi. Yenilmeleri halinde (hepsi de yenilirdi) ölümle cezalandırılmaları şartıyla ülkesine gelen bütün yabancıları kendisiyle güreşmeye zorlardı. Hercules de onunla karşılaştı; dev her düşüşünde eskisinden de güçlü olarak ayağa kalkıyordu, onu devirmenin imkânsız olduğunu görünce Hercules devi yerden kaldırıp havada boğdu.

Aventinus Dağı'ndaki bir mağarada yaşayan Cacus adlı koca dev çevresindeki arazileri yağmalıyordu. Hercules Geryoneus'un öküzlerini evlerine götürürken, kahramanın uyumasını fırsat bilen Cacus sürünün bir kısmını çaldı. Ayak izleri nereye götürüldüklerini göstermesin diye koyunları mağarasına kuyruklarından tutarak geri geri yürüttü; böylece izleri aksi yönde gitmişler gibi görünecekti. Hercules bu oyuna kandı ve öküzlerini bulmayı neredeyse başaramıyordu; ama sürünün geri kalanını çalınan öküzlerin saklı olduğu mağaranın önünden geçirirken içeridekiler böğürmeye başladılar ve böylece bulundular. Hercules de Cacus'u öldürdü.

Anlatacağımız son serüven Cerberus'un yeraltından getirilmesidir. Hercules Mercurius ve Minerva eşliğinde Hades'e iner. Pluto'dan Cerberus'u yeryüzüne çıkarmak için, bunu silahları olmadan yapabilmek kaydıyla izin alır; canavarın karşı koymalarına rağmen onu tutup sımsıkı yakalar, Eurystheus'a götürür, sonra da geri getirir. Proserpina'yı kaçırma teşebbüsü başarısız olan Theseus Hades'te tutsak alınmıştır; Hercules Hades'teyken hayranı ve taklitçisi olan Theseus'u da özgürlüğüne kavuşturur.

Hercules bir çılgınlık halinde arkadaşı Iphitus'u öldürmüş, suçu yüzünden üç yıl Kraliçe Omphale'nin kölesi olmaya mahkûm edilmişti. Bu hizmeti süresince sanki kahramanın mizacı değişmişti. Bir kadın gibi yaşıyor, zaman zaman kadın elbisesi giyip Omphale'nin hizmetçi kızlarıyla yün eğiriyordu; kraliçe de Hercules'in aslan

postunu giyiyordu. Kôleliği sona erince Hercules Deianira'yla evlendi ve üç yıl boyunca onunla huzur içinde yaşadı. Bir keresinde karısıyla seyahat ederken Centaurus Nessus'un yolcuları belli bir haraç karşılığı karşıdan karşıya geçirdiği dereye geldiler. Hercules dereyi sığ bir yerinden geçti ama Deianira'yı taşıması için Nessus'a verdi. Nessus Deianira'yı kaçırmaya kalkıştı ama karısının çığlıklarını duyan Hercules attığı okla Nessus'u kalbinden vurdu. Ölmekte olan Centaurus Deianira'ya kendi kanından biraz alıp saklamasını, bunun kocasını elinde tutmaya yarayacak bir büyü için kullanılabileceğini söyledi.

Deianira ona uydu ve çok geçmeden bu kanı kullanmanın zamanının geldiğini düşünmeye başladı. Hercules, kazandığı zaferlerden birinde Iole adlı güzel bir genç kızı esir almıştı ve onunla Deianira'nın onayladığından fazla ilgileniyordu. Hercules zaferi onuruna tanrılara kurbanlar sunmak üzereyken karısından bu olayda giymek için beyaz bir harmani istetti. Deianira bunun aşk büyüsünü denemek için iyi bir fırsat olduğunu düşünüp kıyafeti Nessus'un kanına buladı. Kanı hiç iz bırakmadan yıkamaya özen göstermiştir elbette ama büyülü güç çıkmadı ve Hercules'in vücudu kıyafeti ısıtır ısıtmaz zehir bütün vücuduna yayıldı ve ona dayanılmaz acılar verdi. Cinnet geçiren Hercules ölümcül harmaniyi getiren Lichas'ı yakalayıp denize fırlattı. Elbiseyi üstünden çekerek çıkarmaya çalıştı ama etine yapışmıştı, onunla birlikte vücudunun parçalarını bütün bütün kopardı. Bu halde bir gemiye bindirildi ve eve götürüldü. Deianira bilmeden ne yaptığını görünce kendini astı. Hercules ölüme hazırlandı; Oeta dağına tırmandı, burada ağaçlardan bir cenaze yığını oluşturdu, yayını ve oklarını Philoctetes'e verdi ve yığının üstüne uzandı; başı kendi sopasına dayalıydı, aslan postu üstüne serilmişti. Sanki ziyafet sofrasındaki yerini alıyormuşçasına sakin bir ifadeyle Philoctetes'e meşaleyle odunları yakmasını emretti. Alevler hızla yayıldı ve çok geçmeden bütün yığını kapladı.

Milton Hercules'in cinnetine şöyle söz eder:

"Alcides[1] tacı aldığında Oechalia'dan
Fethederek, hissetti giysisindeki zehri ve yırttı,
Acıyla, Thessalia çamlarının köklerinden,
Fırlattı Oeta'nın tepesinden Lichas'ı
Euboic Denizi'ne."

Tanrılar bile dünyanın galibinin sonunun bu şekilde gelmesine üzüldüler. Ama

[1] Alcides, Hercules'in başka bir adıdır.

Iupiter neşeli bir ifadeyle onlara seslendi: "Endişelendiğinizi görmek beni memnun etti prenslerim, asil bir topluluğu yönettiğim için ve oğluma duyduğunuz sevgi için onur duydum. Her ne kadar ona olan ilginiz soylu başarılarından da kaynaklansa bu benim için de onur vericidir. Ama artık size korkmayın diyorum. Önüne çıkan her şeyi mağlup eden oğlum, Oeta dağında yanar gördüğünüz o alevler karşısında mağlup olacak değildir. Yalnızca annesinden aldığı pay ölecektir; benden aldıkları ölümsüzdür. Onu ölü olarak yere, kutsal sahillere getireceğim ve hepinizden onu nezaketle karşılamanızı istiyorum. İçinizden biri Hercules bu onura erişti diye üzülecek olsa bile, kimse onun bunu hak ettiğini inkâr edemez." Tanrıların hepsi onay verdi; bir tek Iuno kocasının son söyledikleri karşısında, bu kadar açık bir hedef olduğu için biraz hoşnutsuz kalsa da, kocasının kararına karşı çıkmasına yetecek kadar değildi. Böylece, alevler Hercules'in annesinden aldığı kısmını küle çevirdiğinde, tanrısal kısım zarar göreceği yerde, daha yüce bir yer ve daha müthiş bir saygınlık elde etmek için yenilenmiş bir güçle yeni bir başlangıç yapıyor gibiydi. Iupiter onu bir buluta sarmalayıp dört atlı bir arabayla yıldızlar arasında yaşamaya götürdü. Hercules yıldızlar arasındaki yerini aldığında Atlas yükünün ağırlaştığını hissetti.

Artık ona kızgın olmayan Iuno onu kızı Hebe'yle evlendirdi.

Şair Schiller, *Ideal ve Hayat* adlı eserinde güzel mısralarında gerçek olanla hayali olan arasındaki zıtlığı anlatır; şiirin son kıtaları şöyle tercüme edilebilir:

"Bir korkağın kölesine yenik düşmüş,
Sonu gelmeyen yarışmalara katlandı Alcides,
Acı çekmenin götürdüğü dikenli yolda,
Ayırdı Hydra'yı parçalara, yendi aslanın kudretini,
Attı kendini, döndürmek için arkadaşını ışığa,
Hayata, ölümle dolu sandala.
Iuno'nun nefretinin gösterebileceği
Tüm ıstıraplar, yeryüzünün tüm zorlukları,
Katlandı hepsine, kaderi olan doğumundan
Istırap dolu sonlanışına dek hayatının.
"Tanrı'ya kadar, dünyevi parçasından vazgeçmiş,
Parçalara ayrılmış alevler içindeki adamdan
Gökteki cennetin saf havasını soludu.
Bu yeni alışılmamış hafiflikte neşeyle,
Yukarı, göksel parlaklığa yükseldi,

Kayboldu dünyanın karanlık ağır yükü ölümle.
Yüce Olympus hoşça karşılar onu
Hayran olunan babasının hüküm sürdüğü yere doğru;
Gençliğin parlak tanrıçası, hafifçe kızararak yüzü
Verir efendisine nektarından.' —*S. G. B.*

HEBE İLE GANYMEDES

Iuno'nun kızı ve gençlik tanrıçası olan Hebe tanrıların kadeh sunucusuydu. Yaygın bir hikâyeye göre Hercules'le evlendikten sonra bu görevden istifa etmiştir. Fakat heykeltraş vatandaşımız Crawford'un şu an Athenaeum galerisinde sergilenen Hebe ile Ganymedes grubunda kullandığı başka bir hikâye daha vardır. Buna göre, Hebe, bir gün tanrıların gözünden düştüğü için kovulmuştur. Onun yerine Troialı bir delikanlı olan Ganymedes geçer; Iupiter kartal kılığına girip Ida dağındaki oyun arkadaşlarının arasından Ganymedes'i yakalayıp kaçırır, göğe taşır ve boş kalan yere yerleştirir.

Tennyson *Sanat Sarayı* şiirinde, duvarlardaki süsler arasında duran ve bu efsaneyi temsil eden bir tabloyu betimler:

"Orada da, yüzünü kızarttı Ganymedes'in pembe kalçası
Kartalın tüylerine yarı gömülü,
Gökyüzünde uçan bir yıldız kadar yalnız
Üzerinde sütunlu şehrin."

Shelley'nin *Prometheus* şiirinde de Iupiter kadeh sunucusuna şöyle seslenir:

"Koy cennetin şarabından, Idaeli Ganymedes,
Doldursun Daedalus kaplarını ateş gibi."

Hercules'in Seçimi adlı güzel efsaneyi *Tatler*, No. 97'de bulabilirsiniz.

BÖLÜM XX

THESEUS–DAEDALUS–CASTOR İLE POLLUX

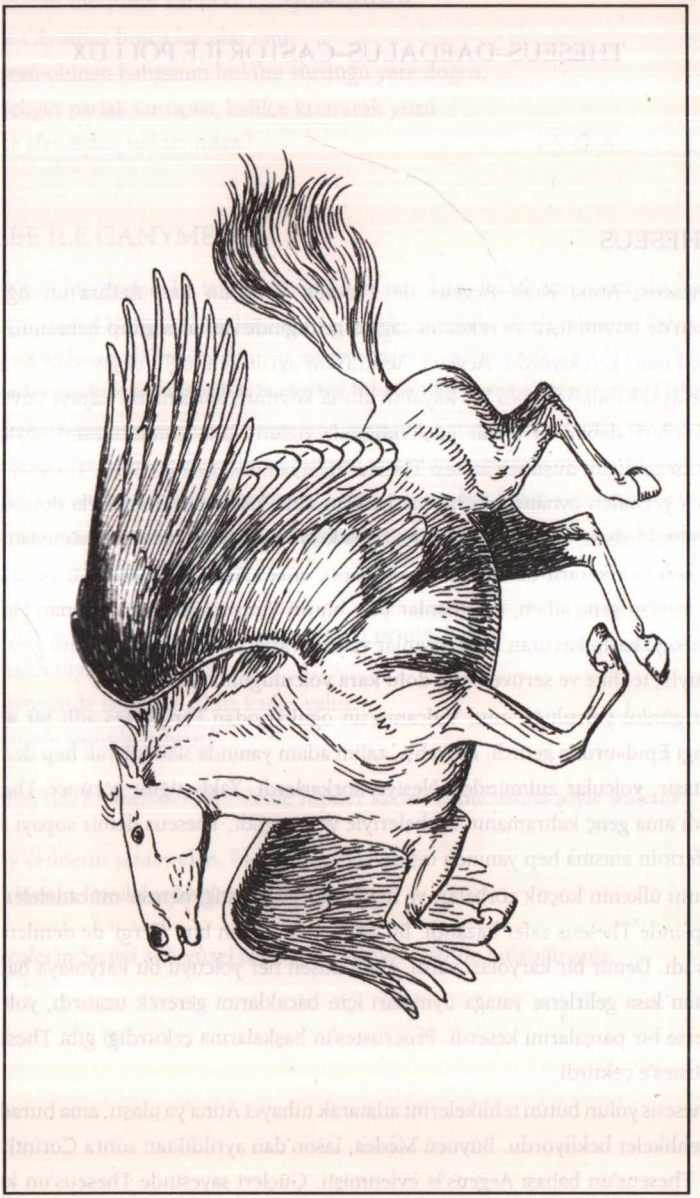
THESEUS

Theseus, Atina Kralı Aegeus ile Troezen Kralı'nın kızı Aethra'nın oğluydu. Troezen'de büyümüştü ve erkeklik çağına geldiğinde Atina'ya gidip babasının huzuruna çıkması gerekiyordu. Aegeus, Aethra'dan ayrılırken, oğlu doğmadan önce kılıcını ve ayakkabılarını koca bir kayanın altına koymuş, karısına bu kayayı yuvarlayıp altındakileri alabilecek kadar güçlendiğinde oğlunu ona göndermesini söylemişti. Vaktinin geldiğini düşünen annesi Theseus'u kayanın yanına götürdü; Theseus kayayı kolayca yerinden oynatıp kılıçla ayakkabıları aldı. Yollar soyguncularla dolu olduğu için, büyükbabası, babasının ülkesine daha kısa ve güvenli olan deniz yoluyla gitmesi için Theseus'a kararlı bir şekilde baskı yaptı; ama içinde bir kahraman ruhu ve cesareti taşıyan genç adam, o zamanlar ünü bütün Yunanistan'da yankılanan Hercules gibi, ülkeyi kasıp kavuran kötü insanlar ve canavarları yok ederek kendini göstermek arzusuyla, tehlike ve serüvenlerle dolu kara yolculuğunda karar kıldı.

İlk günkü yolculuğu onu, Vulcanus'un oğullarından Periphetes adlı bir adamın yaşadığı Epidaurus'a getirdi. Bu vahşi, zalim adam yanında silah olarak hep demir bir sopa taşır, yolcular zulmünden ölesiye korkarlardı. Yaklaştığını görünce Theseus'a saldırdı ama genç kahramanın darbeleriyle yere yığıldı; Theseus demir sopayı aldı ve ilk zaferinin anısına hep yanında taşıdı.

Bunu ülkenin küçük zorbaları ve haydutlarıyla giriştiği benzer mücadeleler izledi ve hepsinde Theseus zafer kazandı. Bu kötü adamlardan biri 'Gergi' de denilen Procrustes idi. Demir bir karyolası vardı, eline düşen her yolcuyu bu karyolaya bağlardı. Yataktan kısa gelirlerse yatağa uymaları için bacaklarını gererek uzatırdı, yok uzun gelirlerse bir parçalarını keserdi. Procrustes'in başkalarına çektirdiği gibi Theseus da Procrustes'e çektirdi.

Theseus yolun bütün tehlikelerini atlatarak nihayet Atina'ya ulaştı, ama burada onu yeni tehlikeler bekliyordu. Büyücü Medea, Iason'dan ayrıldıktan sonra Corinthus'tan kaçıp Theseus'un babası Aegeus'la evlenmişti. Güçleri sayesinde Theseus'un kim ol-

PEGASUS

duğunu anlayan Medea, Theseus'u oğlu olarak kabul ederse kocası üstündeki nüfuzunu yitirmekten korkup Aegeus'un zihnini genç yabancıyla ilgili şüphelerle doldurdu ve ona bir fincan zehir ikram etmeye ikna etti; fakat Theseus fincanı almak için öne doğru adım attığında taşıdığı kılıcı gören babası onun kim olduğunu anladı ve ölümcül ilacı içmesini engelledi. Foyası meydana çıkan Medea hak ettiği cezadan kurtulmayı bir kez daha başardı ve Asya'da, adını ondan alan ve sonradan Media adı verilen ülkeye geldi. Babası, Theseus'u kabul ederek, onu vârisi ilan etti.

Bu sırada Atinalılar Girit Kralı Minos'a vermeye zorlandıkları vergi yüzünden büyük ıstırap içindeydi. Bu vergi boğa vücutlu, insan kafalı bir canavar olan Minotaurus'un yemesi için, her yıl gönderilen yedi delikanlı ile yedi genç kızdan oluşuyordu. Minotaurus son derece güçlü ve vahşi bir canavardı ve Daedalus'un inşa ettiği bir labirentte tutuluyordu; labirent öyle ustaca tasarlanmıştı ki içeride kalan kimse yardım almadan dışarıya nasıl çıkılacağını bulamazdı. Minotaurus burada gezinir, kurban olarak verilen insanlarla beslenirdi.

Theseus ya ülkesinin insanlarını bu felaketten kurtaracak ya da bu yolda ölecekti. Böylece, haracı gönderme vakti gelip de delikanlılar ile genç kızlar âdet gereğince kurayla seçildiklerinde, Theseus babasının yakarışlarına rağmen kurbanlardan biri olmak istedi. Gemi her zamanki gibi siyah yelkenlerle denize açıldı. Theseus zaferle dönecek olursa yelkenleri beyaza çevireceğine dair babasına söz verdi. Girit'e vardıklarında delikanlılar ve genç kızlar Minos'un huzuruna çıkarıldı; kralın orada bulunan kızı Ariadne Theseus'a tutuldu, Theseus da onun aşkına canı gönülden karşılık verdi. Kız ona Minotaurus'a karşı koyması için bir kılıç ve labirentten çıkan yolu bulabilmesi için de bir ip yumağı verdi. Theseus bu görevi başarıyla tamamladı; Minotaurus'u katlettikten sonra labirentten kurtuldu ve Ariadne'yi de yol arkadaşı olarak yanına alarak, kurtardığı diğer kurbanlarla birlikte Atina'ya yelken açtı. Yolda Naxos adasında durdular ve burada Theseus Ariadne'yi uyur halde bırakıp gitti.[1] Bu nankörce davranışının sebebi için daha sonra öne sürdüğü mazeret rüyasında Minerva'nın gözüne görünmesi ve ona böyle yapmasını buyurmasıdır.

Attica sahiline yaklaşırken Theseus babasının belirlediği işareti unutup beyaz yelkenleri açmayı ihmal etti; yaşlı kral da oğlunun öldüğünü düşünerek yaşamına son verdi. Theseus da böylece Atina Kralı oldu.

Theseus'un en ünlü maceralarından biri Amazonlara karşı çıktığı seferdir. Onla-

[1] İtalya'daki en nadide heykellerden biri olan Vatikan'ın sırt üstü uzanan Ariadne'si bu olayı temsil eder. Bir taklidi Boston'daki Athenaeum galerisinde bulunmaktadır.

DEADALUS VE ICARUS

ra henüz Hercules'in saldırısının ardından toparlanma fırsatı bulamadan saldırmış, kraliçeleri Antiope'yi kaçırmıştı. Amazonlar buna karşılık Atina ülkesini ele geçirdiler ve şehrin içine kadar sızdılar; Theseus'un onları alt ettiği son çarpışma ise şehrin tam ortasında gerçekleştirildi. Bu çarpışma Antik Çağ heykeltraşlarının gözde konularından biriydi ve günümüze kadar gelen pek çok sanat eseri bu olayın anısına gerçekleştirilmiştir.

Theseus ile Pirithous arasında oldukça yakın bir dostluk vardı, oysa bu dostluk silahlar arasında başlamıştı. Pirithous Marathon ovasına bir baskın düzenleyip Atina Kralı'nın sürülerini kaçırmıştı. Theseus yağmacıları geri püskürtmeye gitti. Pirithous onu görür görmez hayran kaldı, bir barış göstergesi olarak elini uzattı ve haykırdı: "Sen karar ver; kefaret olarak ne dilersin benden?" "Dostluğunu" diye cevap verdi Atinalı ve bozulmaz bir sadakat yemini ettiler. Bundan sonra yaptıkları, verdiklere bu söze uygun oldu ve birbirlerinin silah arkadaşı olarak kaldılar. İkisi de Iupiter'in kızlarından biriyle evlenmeyi arzuluyordu. Theseus henüz bir çocuk olan fakat sonraları Troia savaşının sebebi olarak ünlenecek olan Helen'de karar kıldı ve dostunun yardımıyla onu kaçırdı. Pirithous, Erebus Kralı'nın karısını gözüne kestirdi ve Theseus tehlikeli olduğunu bile bile yeraltına inişinde tutkulu âşığa yardım etti. Ne var ki, Pluto onları yakalayıp saray kapısının yanındaki büyülü bir kayanın üzerine yerleştirdi; Hercules gelip Theseus'u özgürlüğüne kavuşturup, Pirithous'u kaderine terk edinceye dek burada kaldılar.

Antiope'nin ölümünün ardından Theseus, Girit Kralı Minos'un kızı Phaedra'yla evlendi. Phaedra Theseus'un oğlu Hippolytus'u görüp âşık oldu; delikanlı babasının bütün zerafetini ve faziletlerini taşımaktaydı ve Phaedra'nın yaşlarındaydı. Phaedra onu seviyordu ama Hippolytus onun tekliflerini geri çevirince aşkı nefrete dönüştü. Delicesine kendisine âşık olan kocası üzerindeki nüfuzunu kullanarak oğlunu kıskanmasını sağladı ve Theseus dualarıyla Neptunus'un öfkesini Hippolytus'un üzerine çekti. Bir gün Hyppolytus sahil boyunca arabasıyla gezerken sudan bir deniz canavarı çıktı ve atları öyle bir korkuttu ki atlar kaçarken araba paramparça oldu. Hippolytus öldü ama Diana'nın yardımıyla Aesculapius onu hayata döndürdü. Diana Hippolytus'u kandırılan babası ile yalancı üvey annesinin himayesinden aldı ve nympha Egeria'nın koruması altında İtalya'ya yerleştirdi.

Uzun yıllar sonunda Theseus halkının sevgisini yitirdi ve Scyros Kralı Lycomedes'in sarayına çekildi; kral onu önce nezaketle buyur etti, ama sonra hainlik edip öldürdü. Sonraki yıllarda Atina generali Cimon kalıntılarının konduğu yeri keşfetti; kalıntılar

Cimon'un emriyle Atina'ya getirilip kahramanın onuruna inşa edilen Theseum adlı tapınağa bırakıldı.

Kimileri Theseus'un evlendiği Amazon kraliçesine Hyppolyta der. Bu, kraliçenin Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi* adlı oyunundaki adıdır; bu oyunun konusu Theseus ile Hyppolyta'nın düğünü için yapılan şenliklerdir.

Bayan Hemans'ın şiirlerinden biri olan *Theseus'un Gölgesi*'nin Marathon muharebesinde hemşehrilerini güçlendirmek için ortaya çıktığını anlatan eski Yunan inancı üzerinedir.

Theseus kısmen tarihi bir kişiliktir. Attica bölgesini elinde tutan birçok kabileyi bir araya getirerek, başkenti Atina olan bir ülke kurduğu anlatılır. Bu önemli olay anısına, Atina'nın baş kutsal varlığı Minerva onuruna Panathenaea şenliğini düzenlemiştir. Bu şenlik diğer Yunan oyunlarından özellikle iki yönüyle ayrılırdı. Atinalılara özgüydü ve başlıca özelliği Minerva'nın kutsal harmanisi Peplus'un resmi bir geçitle Parthenon'a taşınması ve tanrıçanın heykeli önüne asılmasıydı. Peplus Atina'nın güzide bakirelerinin yaptığı oyalarla kaplıydı. Geçite her yaştan ve her cinsiyetten insanlar katılırdı. Yaşlı adamlar ellerinde zeytin dalları, genç erkekler silah taşırlardı. Genç kadınlar başlarının üstünde kutsal eşyalar, pastalar ve kurbanlar için gerekli her tür şeyi koydukları sepetler taşırlardı. Parthenon tapınağının dışını bu geçit törenini konu alan alçak kabartmalar süslüyordu. Bu heykellerin önemli bir kısmı British Museum'da *Elgin Mermerleri* adı verilen heykeller arasında durmaktadır.

OLYMPIA VE DİĞER OYUNLAR

Burada Yunanların diğer ulusal oyunlarından bahsetmek yerinde olacaktır. Bunlardan ilki ve en önde geleni Iupiter tarafından başlatıldığı söylenen Olympia oyunlarıdır. Elis'teki Olympia'da kutlanan bu oyunlara, Yunanistan'ın dört bir yanından, Asya, Afrika ve Sicilya'dan insan kalabalıkları akın ederdi. Oyunlar her beş yılda bir, yaz ortasında tekrarlanır, beş gün sürerdi. Yaygın kanıya göre ilk Olimpiyat M.Ö. 776 yılına tekabül eder. Pythia oyunları Delphoi civarında, Isthmia oyunları Corinthus kıstağında, Nemea oyunları Argolis'in şehirlerinden biri olan Nemea'da kutlanırdı.

Bu oyunlardaki faaliyetler beş türdü: koşma, atlama, güreş, halka atma ve cirit atma ya da boks. Beden gücü ve çeviklik gerektiren bu faaliyetlerin yanı sıra müzik, şiir ve güzel söz söyleme yarışmaları vardı. Böylece bu oyunlar şair, müzisyen ve yazarlara ürünlerini halka sunmak için harika fırsatlar sunuyor, kazananların ünü dört bir yana yayılıyordu.

DAEDALUS

Theseus'un Ariadne'nin verdiği ip yumağı sayesinde kurtulduğu labirenti Daedalus adlı yetenekli bir usta inşa etmişti. Sayısız dolambaçlı geçitle, birbirine açılan dönemeçlerle dolu bir yapıydı; denize giden yatağı üzerinde bir ileri bir geri akıp yine kendine dönen Maeander nehri misali ne başı belliydi ne de sonu. Daedalus labirenti kral Minos için inşa etti ama sonraları kralın gözünden düştü ve bir kuleye hapsedildi. Bir yolunu bulup hapisten kaçmayı başardı ama adadan deniz yoluyla ayrılamadı, çünkü kral bütün gemileri sıkı denetim altında tutuyor; iyice aranmadan hiçbirinin denize açılmasına izin vermiyordu. "Minos karayla denizi denetleyebilir" dedi Daedalus, "ama havayı değil. O yolu deneyeceğim." Böylece kendisi ve genç oğlu Icarus için kanat yapma işine girişti. Genişleyen bir yüzey oluşturabilmek için kuş tüylerini, en küçüklerinden başlayıp daha büyüğüyle devam ederek bir araya getiriyordu. Büyük olanları iple, daha küçük olanları ise balmumuyla sabitledi ve oluşturduğu bütüne kuş kanatlarında olduğu gibi hafif bir kavis verdi. Icarus durup onu izliyor, kimi zaman rüzgârın uçurduğu tüyleri toplamak için koşuyor, sonra da balmumunu parmaklarıyla sürmeye çalışıyor, oyunlarıyla babasının çalışmasına engel oluyordu. Nihayet iş tamamlandığında, sanatçı kendisini kanat çırpar halde havalanmış buldu, havada asılı kaldı; havayı döverek dengede duruyordu. Sonra oğlunun kanatlarını da aynı şekilde taktı ve nasıl bir kuş yavrularını yüksek yuvalarından boşluğa atlamaya teşvik ederse, o da oğluna uçmayı öğretti. Uçuş için her şey hazır olduğunda şöyle dedi: "Oğlum Icarus, senden orta karar bir yükseklikte durmanı istiyorum, çünkü çok alçaktan uçacak olursan nem kanat çırpmana engel olur; yok çok yüksekten uçarsan balmumu sıcaktan erir. Benim yanımdan ayrılmazsan güvende olursun." Ona bu talimatları verip kanatlarını omuzlarına yerleştirken babanın yüzü yaşlarla doluydu; elleri titriyordu. Son kez olduğunu bilmeden oğlunu öptü. Ardından kanatlarıyla yükseldi; onu da kendisini izlemeye cesaretlendirmeye çalışarak uçmaya başladı ve uçarken oğlunun kanatlarını nasıl kullandığını görmek için arkasına baktı. Onlar uçarlarken sabanını süren adam onlara bakmak için durdu; çoban, gördükleri karşısında hayrete düşüp değneğine yaslandı ve onların tanrı olduklarını, bu yüzden gökyüzünü yarıp geçebildiklerini düşündü.

Solda Samos ile Delos'u, sağda ise Lebynthos'u geçmişlerdi ki, çocuk hızını arttırarak, yol arkadaşını izlemez oldu ve göğe ulaşmak istercesine yukarıya süzüldü. Alev alev yanan güneşe çok yaklaşınca tüyleri bir arada tutan balmumu yumuşadı ve tüyler birbirinden ayrıldı. Kollarını çırptı ama havayı tutacak hiç tüy kalmamıştı.

Çığlıklarla babasına haykırırken ağzı, bundan sonra onun adıyla anılacak olan denizin mavi sularına gömülmüştü bile. Babası haykırdı: "Icarus, Icarus, neredesin?" Sonunda suda yüzen tüyleri gördü ve kendi sanatına lanetler yağdırarak çocuğu gömdü ve çocuğunun anısına bu topraklara Icaria adını verdi. Daedalus Sicilya'ya sağ salim vardı. Burada Apollo'ya bir tapınak inşa etti ve kanatlarını tanrıya adak olarak buraya astı.

Daedalus başarılarıyla öyle gururlanıyordu ki bir rakip düşüncesini kaldıramıyordu. Kız kardeşi, mekanik sanatları öğrenmesi için oğlu Perdix'i ona emanet etmişti. Perdix yetenekli bir öğrenciydi ve dâhilere özgü nitelikler taşıyordu. Sahilde yürürken bir balığın omurgasını eline aldı; omurgayı taklit ederek, bir parça demir aldı, kenarlarını çenterek *testereyi* icat etti. İki parça demiri birleştirdi, bir uçlarından perçin çivisiyle bağladı ve diğer uçlarını sivrilterek bir *pergel* yaptı. Daedalus yeğeninin gösterdiği başarıyı o kadar kıskandı ki bir gün yüksek bir kulenin tepesinde birliktelerken bu fırsatı kullanıp çocuğu aşağı itti. Ama dehaları kayıran Minerva onu düşerken gördü ve bundan böyle onun adıyla anılan keklik kuşuna çevirerek felaketini engelledi. Bu kuş yuvasını ağaçlara yapmaz, yükseklerde de uçmaz; çalılara sığınır ve düşüşünü hatırlayıp yüksek yerlerden kaçınır.

Darwin aşağıdaki mısralarında Icarus'un ölümünü anlatır:

eriyen balmumu ve gevşeyen iplerle
Asılı talihsiz Icarus sadakatsiz kanatlarından;
Korku dolu havadan aceleyle geçti,
Kolları yaralanmış ve darmadağın saçıyla;
Dans etti saçılmış tüyleri dalganın üzerinde,
Ve yaslı Nereid'ler bezedi sudan mezarını;
İnci gibi deniz çiçekleri serildi donuk bedenine,
Ve dağıldı kızıl yosunlar soğuk yatağına;
Mercan kulelerinin arasında sallanan çanın sesi,
Verdi tüm okyanusta yankılanan ölüm haberini."

CASTOR İLE POLLUX

Castor ile Pollux, Leda ile Kuğu'nun çocuklarıdır; aslında bu kuğu kılık değiştirmiş olan Iupiter'di. Leda'nın doğurduğu tek yumurtadan ikizler çıktı. Daha sonra Troia Savaşı'nın sebebi olarak ün salan Helen, kız kardeşleriydi.

Theseus ile arkadaşı Pirithous Helen'i Sparta'dan kaçırdıklarında genç kahraman-

lar Castor ile Pollux kendilerini izleyenlerle birlikte onu kurtarmaya koştular. O sırada Theseus Attica'da değildi ve ikizler kız kardeşlerini geri almayı başardılar.

Castor atları evcilleştirmesi ve yönetmesiyle, Pollux bokstaki ustalığıyla ünlüydü. Birbirlerine derin bir sevgiyle bağlanmışlardı; yedikleri içtikleri ayrı gitmezdi. Argo Gemicileri'nin seferine katıldılar. Yolculuk sırasında fırtına çıktı; Orpheus Samothraceli tanrılara yalvararak arpını çaldı; bunun üzerine fırtına durdu ve ikizlerin başları üzerinde yıldızlar belirdi. Bu olaydan sonra Castor ile Pollux denizcilerin ve deniz yolcularının baş tanrıları sayıldı. Atmosferin kimi yerlerinde yelkenlerin ve gemi direklerinin etrafında oynaşan parlak alevlere onların adı verildi.

Argo Gemicileri seferinden sonra Castor ile Pollux'un Idas ve Lynceus'la savaştıklarını görürüz. Castor öldürülür; kardeşini kaybettikten sonra acısı dinmek bilmeyen Pollux ise Iupiter'e, kendi hayatını kardeşininki uğruna kefaret olarak verebilmek için yalvarır. Iupiter buna kısmen razı olur; iki kardeş yaşam nimetinden dönüşümlü olarak faydalanacaklardır, bir günü yerin altında, bir günü tanrı katında geçireceklerdir. Hikâyenin bir başka şekline göre, Iupiter kardeşlerin bağlılıklarını onları Gemini, yani İkizler olarak yıldızlar arasına yerleştirerek ödüllendirmiştir.

Castor ile Pollux'a Dioscuri (Iove'un oğulları) adıyla tanrı payesi verilmiştir. Sonraki zamanlarda çetin geçen savaşlarda taraflardan birine katılarak ortaya çıktıklarına inanılmıştır; derler ki böyle zamanlarda göz kamaştıran beyaz atlar üzerinde gelirlermiş. Bu nedenle, Roma'nın eski tarihinde, ikizlerin Regillus Gölü savaşında Romalılara yardım ettikleri söylenir; zaferin ardından göründükleri yerde onların onuruna bir tapınak yapılmıştır.

Macaulay, *Antik Roma'nın Yolları* şiirinde bu efsaneden şöyle söz eder:

"Sanki biri diğerindendi,
Hiçbir ölümlünün bilmediği gibi;
Kar gibi beyazdı zırhları,
Kar gibi beyazdı atları.
Asla dünyevi bir örste
Böyle nadide bir zırh parlamadı,
Ve asla böylesine ihtişamlı atlar
Dünyevi bir sudan içmedi."

"Kahraman zaferden dönüyor

Savaş zamanında
Yüce İkiz Kardeşleri gören
Sağında atın koşumunda.
Sağlam gelir gemi limana
Dalgalar içinden, rüzgârlar içinden,
Yeter ki otursun bir kez İkiz Kardeşler
Parlayarak yelkenlerin üzerinde."

BÖLÜM XXI

BACCHUS–ARIADNE

BACCHUS

Bacchus, Iupiter ile Semele'nin oğluydu. Iuno Semele'ye duyduğu öfkeyi gidermek için onu yok edecek bir plan tasarladı. Yaşlı yardımcısı Bero'nin şeklini alarak âşığı olarak gelenin gerçekten Iove olup olmadığından şüphelenmesini sağladı. İç geçirerek şöyle dedi: "Öyle olmasını umarım, ama endişelenmekten kendimi alamıyorum. İnsanlar her zaman göründükleri gibi olmuyor. Eğer o gerçekten Iove ise kanıt göstermesini iste. Tanrı katında giydikleri gibi ihtişamlı elbiseler giyinmiş kuşanmış olarak gelmesini iste ondan. Bu, aklındaki şüpheleri alıp götürecektir." Semele bunu denemeye ikna oldu ve ne olduğunu söylemeden sevgilisinden bir iyilik istedi. Iove söz verdi ve tanrıları bile ürküten Styx nehrini şahit gösterip dönülmez bir yeminle bunu pekiştirdi. Ardından Semele ricasını söyledi. Tanrı onu konuşurken susturacak oldu, ama Semele buna izin vermeyecek kadar hızlı konuştu. Söz ağızdan çıkmıştı bir kez; Iove ne kendi sözünü geri alabilirdi artık ne de sevgilisinin ricasını geri çevirebilirdi. Derin ıstırap içinde oradan çıkıp gökler diyarına döndü. Orada ihtişamlı kıyafetine büründü ama korkunç olanların hepsini giymedi; devleri alt ettiği zaman giydiklerini bıraktı ve tanrılar arasında o kadar da görkemli sayılmayan elbiselerini giydi. Böyle giyinmiş kuşanmış halde, Semele'nin odasına girdi. Semele'nin ölümlü bedeni ölümsüz elbiselerinin parlaklığına dayanamadı, yanarak küle döndü.

Iove, henüz yeni doğmuş olan Bacchus'u alıp Nysa nympha'larına emanet etti; nympha'lar onu bebekliği ve çocukluğu boyunca beslediler ve gösterdikleri ilgi sayesinde Iupiter onları yıldızlar arasına Hyadlar olarak yerleştirerek ödüllendirdi. Bacchus büyüyünce asma yetiştirmeyi ve onun değerli suyunu çıkarmayı keşfetti; ne var ki, Iuno onu delirtti ve dünyanın farklı köşelerinde dolandırdı durdu. Phrygia'da tanrıça Rhea onu iyileştirdi ve ona kendi dinini öğretti. Bacchus Asya'yı boydan boya geçtiği resmi bir geziye çıkarak insanlara asma yetiştirmeyi öğretti. Gezilerinin en ünlü bölümü yıllarca sürdüğü söylenen Hindistan seferidir. Seferden başarıyla dönen Bacchus, dinini Yunanistan'a tanıtmaya koyuldu fakat getirdiği düzensizlik ve çılgınlıktan korkan bazı prensler dini tanımaya karşı çıktı.

Memleketi Thebae'ye yaklaştığında bu yeni dine hiç saygı göstermeyen kral Pent-

heus, ayinlerinin yapılmasını yasakladı. Ancak Bacchus'un ilerlediği öğrenilince erkekler ile kadınlar, ama en çok kadınlar, genç yaşlı herkes onu karşılamaya ve zafer yürüyüşüne katılmaya koştu.

Bay Longfellow İçki Şarkısı adlı şiirinde Bacchus yürüyüşünü şöyle tasvir eder:

"Orman tanrıları takip ediyor genç Bacchus'la;
O başta duran sarmaşık taçları, tanrısal
Apollo'nun alnı gibi,
Ebediyen gençlik taşıyorlar."
"Sevimli Baccha'lar etrafını sarıyor,
Ziller, flütler ve thyrsus'lar,
Naxia korularından vahşi ya da Zante'nin
Üzüm bağlarından, coşkun parçalar çalıyorlar."

Pentheus'un itirazları, emirleri, tehditleri boşunaydı. "Gidin" dedi hizmetkârlarına, "bu güruhun başıboş önderini yakalayıp getirin bana. Yakında ona iddia ettiği gibi tanrı soyundan gelmediğini itiraf ettirip sahte dininden vazgeçireceğim." En yakın arkadaşlarının, en bilge danışmanlarının itirazları, ona tanrıya karşı çıkmaması için yalvarmaları boşunaydı. Bu itirazları sadece onu daha da azdırmaya yaradı.

Bir süre sonra Bacchus'u yakalamaları için gönderdiği hizmetkârları döndü. Baccha'lar tarafından püskürtülmüşler ama içlerinden birini tutsak almayı başarmışlardı; tutsağı elleri bağlı halde kralın huzuruna çıkardılar. Öfkeli bir ifadeyle ona bakan Pentheus, "Ey arkadaş! Ölümün diğerlerine ihtar olsun diye bir an önce öldürüleceksin; ama her ne kadar cezanın gecikmesi fikrinden nefret etsem de, konuş, kimsin; kutlar göründüğünüz bu yeni ayinler neyin nesi?"

Tutsak korkusuzca cevap verdi: "Adım Acetes; ülkem Maeonia; annemle babam bana bırakacak tarlaları ya da sürüleri olmayan fakir insanlardı; ama bana oltalarını, ağlarını ve balıkçılık zanaatını miras bıraktılar. Bir zaman bu işi sürdürdüm, ta ki aynı yerde kalmaktan sıkılana kadar; kılavuz kaptanlık sanatını ve yolumu yıldızlara bakarak nasıl bulacağımı öğrendim. Gemiyle Delos'a doğru yol alırken Dia adasına varıp karaya çıktık. Ertesi sabah adamlarımı tatlı su bulmaya gönderdim, ben de rüzgârı dinlemek için tepeye çıktım; bu sırada adamlarım yanlarında ganimet olduğunu düşündükleri bir şeyle çıkageldiler; bu uyurken buldukları zarif görünüşlü bir çocuktu. Onun bir asilzade, belki de bir kral oğlu olduğunda ve karşılığında fidye alabileceklerinde karar kıldılar. Kıyafetini, yürüyüşünü, yüzünü inceledim; hepsinde ölümlülere

ait olmayan yönler vardı, emindim. 'Bu bedenin içinde hangi tanrı gizli, bilmiyorum, ama birinin olduğu kesin' dedim adamlarıma. 'Sana ettiğimiz zulüm için bizi affet asil tanrı ve bize işlerimizde başarı ihsan eyle.' Direğe tırmanıp halatla inme konusunda en iyi tayfalarımdan biri olan Dictys, dümencim Melanthus, gemici narasının lideri Epopeus, hepsi 'Dualarını bize sakla' dediler. Kazanma hırsı ne kadar da kör! Onu gemiye çıkarmaya kalktıklarında onlara karşı geldim. 'Bu gemi böyle bir dinsizlikle kirletilemez' dedim. "Bu gemide her birinizinkinden fazla hakkım var.' Ancak, dikbaşlı Lycabas boğazıma yapıştı ve beni güverteden atmaya kalkıştı; bense halatlara tutunarak düşmekten kıl payı kurtuldum. Geri kalanlar da ondan yanaydılar.

"Derken Bacchus (çünkü bu oydu), mahmurluğunu atarcasına haykırdı: 'Benimle ne yapıyorsunuz? Kim getirdi beni buraya? Beni nereye götüreceksiniz?' Biri cevap verdi: 'Hiçbir şeyden korkma; bize nereye gitmeyi dilediğini söyle, seni oraya götüreceğiz.' 'Naxos'tur benim evim,' dedi Bacchus, 'beni oraya götürürseniz ödüllendirilirsiniz.' Öyle yapacaklarına söz verdiler ve bana gemiyi Naxos'a çevirmemi söylediler. Naxos sağ istikametteydi; yelkenleri bizi oraya götürmeleri için ayarlıyordum ki kimileri işaretle, kimileri fısıltıyla, bana tam tersi yönde ilerlememi ve çocuğu köle olarak satmak üzere Mısır'a götürmemi işaret ettiler. Şaşkına dönmüştüm, 'Gemiye başka biri kılavuzluk etsin' deyip kötü emellerine daha fazla alet olmaktan kaçtım. Bana lanet okudular ve içlerinden biri haykırarak 'Güvenliğimiz için sana bağımlı olduğumuzu düşünüp şımarma' dedi, benim yerime o kılavuz oldu ve Naxos'tan uzaklara doğru yol aldı.

"Sonra tanrı, sanki sahtekarlıklarının henüz farkına varmış gibi yaparak, denize baktı ve ağlamaklı bir sesle 'Denizciler, bunlar beni götürmeye söz verdiğiniz sahiller değil; benim evim bu ada değil. Ben size ne yaptım ki bana böyle davranıyorsunuz? Zavallı bir çocuğu kandırarak pek bir şey elde edemezsiniz.' Onu duyunca ağlamaya başladım ama mürettebat ikimize de güldü ve gemiyi denizde hızla ilerlettiler. Bir anda –garip görünsede bu anlattıklarım gerçek– gemi denizin ortasında duruverdi, sanki karaya oturmuşçasına aniden durmuştu. Hayrete düşen adamlar küreklere asıldılar, daha çok yelken açtılar ve bunların yardımıyla ilerlemeye çalıştılar, ama hepsi nafile. Küreklere dolanan sarmaşıklar hareket etmelerini engellemiş, ağır salkımlarıyla yelkenlere asılmışlardı. Üzümle yüklü bir asma, gemi direğinin tepesine ve kenarlarına dolandı. Flüt sesleri duyuldu ve şarabın o güzelim kokusu her tarafa yayıldı. Tanrı da asma yapraklarından örülmüş bir taç giyiyor, elinde sarmaşıklarla örtülü bir mızrak tutuyordu. Ayaklarının dibinde kaplanlar çömeliyor, etrafında vaşaklar ile benekli panterler oynuyordu. Adamlar dehşete kapılmış ya da akıllarını kaçırmışlardı;

bazıları güverteden atladı, diğerleri de aynı şeyi yapmaya hazırlanırken arkadaşlarının değişime uğradığını gördüler; vücutları düzleşmiş, arkalarına kıvrık bir kuyruk eklenmişti. Biri haykırdı: 'Bu nasıl bir mucize böyle!' ve konuşurken ağzı genişledi, burun delikleri büyüdü, vücudunu pullar kapladı. Bir başkası, kürekleri çekmeye çalışırken ellerinin kısaldığını ve artık el değil yüzgeç olduklarını fark etti; bir diğeri halatlara doğru kaldırmak isterken kollarının olmadığını gördü ve kolları, bacakları olmayan vücudunu eğip bükerek denize atladı. Bir zamanlar ayak olanlar artık hilal şeklindeki bir kuyruğun iki ucuna dönüşmüştü. Bütün mürettebat yunus olmuştu; geminin etrafında, suyun bir üstünde, bir altında yüzüyor, etrafa su saçıp koca burun deliklerinden su püskürtüyorlardı. Yirmi adamdan geriye sadece ben kalmıştım. Korkudan titriyordum ama tanrı beni takdir etti. 'Korkma' dedi, 'dümeni Naxos'a çevir.' Emre uydum ve oraya vardığımızda sunakları tutuşturup Bacchus'un kutsal ayinlerini kutladım."

Pentheus o anda haykırdı: "Bu aptal hikâyeyle yeteri kadar vakit harcadık. Götürün onu; vakit geçirmeden idam edin." Acetes muhafızlar tarafından götürüldü ve hemen zindana tıkıldı; ama onlar idam aletlerini hazırlarken zindanın kapıları kendiliğinden açıldı, kol ve bacaklarındaki zincirler düştü; onu aradıklarında Acetes ortadan kaybolmuştu.

Pentheus ders alacak gibi değildi; kendi adamlarını göndermek yerine ayinlerin yapıldığı yere kendi başına gitmeye karar verdi. Citheron dağı ayin yapanlarla hayat bulmuş, Baccha'ların çığlıkları her tarafta yankılanıyordu. Gürültü Pentheus'un öfkesini, trampet sesinin savaş atını kızdırması misali artırdı. Ormanın içinden geçerek bir açıklığa ulaştı, Bacchus âlemlerinin yapıldığı asıl yer burasıydı. Aynı anda önce annesi olmak üzere kadınlar onu gördü; tanrının gözüne perde indirdiği annesi Agaue haykırdı: "Bakın, vahşi yaban domuzu orada, bu ormanlarda kol gezen en büyük canavar! Gelin kız kardeşlerim! Bu vahşi domuza ilk ben vuracağım." Bütün grup üstüne yürüdü; o artık eskisi kadar küstahça konuşmasa, bahaneler bulsa, suçunu itiraf edip af dilese de etrafını sarıp onu yaralamaya başladılar. Teyzelerine onu annesinden korumaları için yalvarması boşunaydı. Autonoe bir kolundan, Ino diğer kolundan tuttu; çekiştirirlerken parçalara ayrıldı; annesi "Zafer! Zafer! Başardık, zafer bizim!" diye çığlıklar atıyordu.

Böylece Bacchus'un dini Yunanistan'da kabul edildi.

Milton'ın Comus adlı şiirinde, 46. mısrada Bacchus ile denizcilerin hikâyesine bir anıştırma bulunur. Circe'in hikâyesi XXIX. Bölüm'de anlatılacaktır.

"İlk kez Bacchus kara üzümün içinden
Çıkarttı bozuk şarabın tatlı zehrini,

Dönüştükten sonra Toscanalı denizciler,
Rüzgârların dediği gibi Tiren kıyısına yanaşıp
Circe'nin adasına düşerler; (Kim bilir belki Circe değildir,
Güneş'in kızı? Büyülü kupasından
Tadan herkes kaybeder şeklini,
Ve düşer aşağı sürünen bir domuz gibi)."

ARIADNE

Theseus'un hikâyesinde Kral Minos'un kızı Ariadne'nin Theseus'a labirentten kaçması için yardım ettikten sonra nasıl Naxos adasına götürülüp burada uyurken terk edildiğini ve nankör Theseus'un eve onsuz döndüğünü görmüştük. Ariadne uyanıp da terk edildiğini fark edince kedere kapılmıştı. Ama ona acıyan Venus, kaybettiği ölümlünün yerine ölümsüz bir sevgilisinin olacağını vaat ederek ona teselli verdi.

Ariadne'yi bıraktıkları ada Bacchus'un gözde adasıydı; Tiren denizcileri Bacchus üzerinden hainçe para kazanmak isterlerken, onu getirmelerini istediği yer de burasıydı. Ariadne oturmuş, başına gelenlere yas tutarken Bacchus onu bulmuş, teselli etmiş ve onunla evlenmişti. Evlilik hediyesi olarak kıymetli taşlarla süslü altın bir taç verdi. Ariadne öldüğünde Bacchus tacı alıp gökyüzüne fırlattı. Taç havaya yükselirken, taşlar daha da parlayıp yıldıza dönüştüler; hâlâ şeklini koruyan Ariadne'nin tacı göklerde bir takımyıldızı halinde, diz çöken Hercules ile yılanı tutan adamın arasında sabit durmaktadır.

Spenser Ariadne'nin tacından söz eder, ancak mitolojisinde birkaç hata yapmıştır. Centaurus'lar ile Lapithler Theseus'un değil, Pirithous'un düğününde kavga etmişlerdir.

"Bak Ariadne'nin taktığı taç
Fildişi alnına
Theseus'un onu karısı yaptığı gün,
Cesur Centaurus'lar çıkarttığında o kanlı arbedeyi
Onları yenen vahşi Lapithler'le;
Şimdi gökkubbede yerini alıyor,
Parlak cennet gösteriyor ışıklarını,
Ve yıldızlara kadar bir işleme,
Mükemmel şekilde sarıyor etrafını."

BÖLÜM XXII

KIR TANRILARI–ERISICHTON–RHOECUS-SU TANRILARI-CAMENA'LAR–RÜZGÂRLAR

KIR TANRILARI

Ormanlar ile tarlalar, sürüler ile çobanlar tanrısı Pan, kireç mağaralarda yaşar, dağlarda, vadilerde gezinir; avlanarak ya da nympha'ların danslarına öncülük ederek eğlenirdi. Müziğe tutkundu ve daha önce gördüğümüz gibi, çobanların çaldığı panflütün mucidiydi; kendisi de bu aleti ustalıkla çalardı. Pan, ormanda yaşayan diğer tanrılar gibi, işleri gereği geceleri ormandan geçmek zorunda kalanların korkulu rüyasıydı; çünkü bu tür yerlerin kasvet ve ıssızlığı zihni batıl korkulara sevkeder. Bu nedenle, görünürde hiçbir sebebi olmayan ani korkular Pan'a atfedilmiş ve Panik korku[1] adını almıştır.

Bu tanrının ismi her şey anlamına geldiği için, Pan evrenin ve Doğa'nın bir simgesi, daha sonra ise bütün tanrıların ve hatta dinsizliğin temsilcisi olarak görülmeye başlanmıştır.

Silvanus ve Faunus Latin tanrılarıdır; özellikleri Pan'ın özelllikleriyle öylesine yakın bir benzerlik içindedir ki bunların farklı adlar almış tek bir tanrı olduklarını düşünmek yanlış olmayacaktır.

Pan'a dansında eşlik eden orman nympha'ları, nympha türlerinden sadece birini oluşturuyorlardı. Onlardan başka, dere ve pınarlara hükmeden Naiad'lar, dağlar ve mağaraların nympha'ları olan Oread'lar ile deniz nympha'ları olan Nereus kızları vardı. Adı geçen son üç tür ölümsüzdü ancak inanışa göre, Dryad'lar ya da Hamadryad'lar denilen orman nympha'ları bir ağaçla doğar, o ağaçta mesken tutar ve o ağaçla birlikte can verirlerdi. Bu sebeple, geçerli bir sebep olmadan bir ağaca zarar vermek dine saygısızlık demekti ve birazdan anlatacağımız Erisichton örneğinde olduğu gibi bazı ciddi vakalarda ağır şekilde cezalandırılırdı.

Milton ilk yaradılışı övgü dolu sözlerle betimlerken, Doğa'nın kişileştirmesi olarak Pan'dan şöyle söz eder:

---

[1] Günümüzde daha çok "Panik Atak" olarak bilinmektedir. (Ed. notu)

"...Evrensel Pan,
İnayetlerle ör ve Saatlerle dans et,
Ebedi baharın üzerine ışı."

Havva'nın meskenini tasvir ederken de (şöyle der):

"Gölgeli kulübede
Daha kutsal ya da münzevi, ama sahte,
Pan ya da Silvanus uyumadı asla ya da nympha
Ya da Faunus görünmedi." –*Kaybedilmiş Cennet*, B. IV

Hıristiyanlık öncesi dönemin memnuniyet verici bir özelliği doğanın her hareketi üzerinde tanrının gücünün izini sürmeyi sevmeleriydi. Yunan halkının hayal gücü yerin ve göğün her köşesine tanrılar yerleştirmiş, bugün bizim felsefemizin doğa kanunlarının işleyişine atfettiği olguları bu tanrılara atfetdmişlerdi. Kimi zaman, şairane ruh hallerine girdiğimizde, bu değişime hayıflanacak olur, bu takas sonucunda beynimizin kazandığınca kalbimizin kaybettiğini düşünürüz. Şair Wordsworth bu duyguyu kuvvetle vurgular:

"...Ulu Tanrı, bir Pagan olmak isterdim
Eskimiş bir inanca saplanmış.
Böylece belki, bu hoş çayırda dikilirken,
Anlar olurdu beni daha az yalnız ve ümitsiz yapan;
Proteus'un görüntüsü denizden yükselirken
Ve çelenkle süslü borusunun sesi yaşlı Trito'nun."

Schiller Die Götter Griechenlands adlı şiirinde, Antik Çağ'ların güzel mitolojisinin tahtını yitirmesinden duyduğu üzüntüyü ifade eder ve bir anlamda Hıristiyan şair Bayan E. Barrett Browning'in Ölü Pan adlı şiirinde buna cevap gelir. Aşağıdaki iki kıta bu şiirden alınmıştır:

"Güzelliğinle, itiraf eden
Kahraman bir Güzelliğin seni fethettiğini,
Ulu kahramanca sezgilerimizle
Hakikatte yanlış yapmış olmana,
Gözyaşı dökmeyeceğiz, *hayır*! Dünya dönecek

Her tanrının halesine mirasçı,
Ve Pan öldü."
"Bırakır Dünya efsanevi zevkleri
Gençliğinde yanıbaşında şarkısının söylendiği;
Ve o sevimli aşk hikâyeleri
Sıkıcı gelir yanında hakikatin.
Phoebus'un at arabası yolda!
Yukarı bakın ozanlar, güneşe!
Pan, Pan öldü."

Bu mısralar eski bir Hıristiyan inancına dayanmaktadır. Buna göre göklerin sahibi Bethlehem'deki[1] çobanlara İsa'nın doğduğunu söyleyince, acı bir inilti duyuldu Yunan adalarının tümünde; Pan'ın öldüğünü, Olympus hükümdarlığının son bulduğunu ve birçok tanrının soğuk ve karanlığa sürüldüğünü anlattı. Milton da İsa'nın Doğuşuna Methiye şiirinde şöyle der:

"Yalnız dağlar yukarıda,
Ve yankı yapan sahil,
Duyuldu bir ağıt sesi ve bir ağlayış;
Perili pınardan ve vadiden,
Donuk kavaklarla çevrili,
Çekip giden ruh iç çekiyor;
Çiçek bezeli bukleleri kopmuş,
Yas tutuyor karmaşık çalıların gölgesinde periler."

ERISICHTON

Erisichton tanrılara saygı göstermez, onları küçümserdi. Bir keresinde Ceres'in kutsal bir korusuna baltayla zarar vermeye kalkıştı. Bu koruda ulu bir meşe yükseliyordu, öyle büyüktü ki kendi başına bir orman gibiydi; kule misali göğe değen gövdesinin üzerine sık sık adak çelenkleri asılır, ağacın nympha'sından dilekte bulunanlar minnettarlıklarını ifade etmek için ağacın üzerine yazılar kazırlardı. Sık sık Dryad'lar etrafında el ele dans ederlerdi. Gövdesinin çevresi on beş kol boyu ölçüsündeydi; öteki ağaçlar çalılıkların boyunu nasıl aşıyorsa o da ağaçların boyunu öyle

[1] Beytüllahim. (Ed. notu)

aşıyordu. Bütün bunlara rağmen Erisichton onu korumak için hiçbir sebep görmedi ve hizmetkârlarına onu kesmeleri için emir verdi. Tereddüt ettiklerini görünce birinin elinden baltayı kaptı ve şu saygısız sözleri sarf etti: "Bunun tanrıçanın çok sevdiği bir ağaç olup olmaması umrumda değil; yoluma çıkan tanrıçanın kendisi olsa onu da yere yığardım." Böyle söyleyerek baltayı kaldırdı; tam o sırada meşe ürperir ve bir inilti çıkarır gibi oldu. İlk darbe ağacın gövdesine indiğinde yaradan kan aktı. Seyredenlerin hepsi dehşete düşmüştü; aralarından biri itiraz edip ölümcül baltayı tutma cesaretini gösterdi. Erisichton öfke dolu bir bakışla ona "Al, işte dindarlığının mükafatı!" deyip ağaçtan çektiği silahı ona çevirdi, vücudunu delik deşik edip kafasını kesti. Ardından meşenin içinden bir ses geldi: "Bu ağaçta yaşayan ben, Ceres'in çok sevdiği bir nympha'yım; senin elinden oldu ölümüm; uyarıyorum; cezan seni bekliyor." Erisichton bu suçu işlemekten vazgeçmedi ve sonunda ağaç üst üste gelen darbelerle ikiye ayrıldı, halatlarla çekildi, büyük bir çatırtıyla yere düştü ve düşerken korunun büyük bir bölümünü yere yıktı.

Dryad'lar, arkadaşlarını kaybetmenin ve ormanın gururunun ayaklar altına alındığını görmenin verdiği kederle hep birlikte Ceres'e gittiler; hepsi matem elbiselerine bürünmüş, Erisichton'un cezalandırılması için yalvarıyorlardı. Tanrıça başıyla onay verdi; o başını eğerken yüklü tarlalardaki olgunlaşıp hasada gelen tahıllar da başlarını eğdi. Kafasında öyle korkunç bir ceza kurdu ki, Erisichton gibi bir günahkâra acınabilecek olsa acırdınız ona – ona Kıtlık verilecekti. Ceres'in kendisi Kıtlık'a yaklaşamazdı; çünkü Kader tanrıçaları bu iki tanrıçanın asla bir araya gelmemesine hüküm vermişlerdi; bu nedenle tanrıça dağından bir Oread çağırdı ve ona şu sözleri söyledi: "Buzlarla kaplı Scythia'nın en uzak köşesinde bir yer var; ağaçsız, ekinsiz, kederli, çorak bir bölge. Orada Soğuk, Korku, Ürperti ve Kıtlık yaşar. Sonuncuya git ve Erisichton'un bağırsaklarını ele geçirmesini söyle. Bolluğun ona boyun eğdirmesine, hediyelerimin gücünün onu uzaklaştırmasına izin verme. Mesafe gözünü korkutmasın" (çünkü Ceres, Kıtlık'tan çok uzakta yaşar); "benim arabamı al. Ejderhalarım çok hızlıdır ve dizginlere itaat ederler; seni oraya hava yoluyla kısa zamanda ulaştıracaklardır." Böylece ona dizginleri verdi ve Oread yola koyuldu; çok geçmeden Scythia'ya vardı. Caucasia[1] dağına ulaştığında ejderhaları durdurdu ve Kıtlık'ı taşlık bir arazide seyrek otları dişleri ve pençeleriyle çekiştirir buldu. Tüyleri sert, gözleri çökük, yüzü solgun, dudakları soluktu; dişleri tozla kaplıydı; derisi bütün kemiklerini gösterecek kadar gerilmişti. Oread onu uzaktan görünce (çünkü yaklaşmaya korkuyordu)

[1] Kafkasya.

Ceres'in emirlerini iletti; orada olabildiğince kısa bir süre kalmasına ve elinden geldiğince uzak durmasına rağmen açlık hissetmeye başladı, ejderhaların başını çevirdi ve Thessalia'ya geri döndü.

Kıtlık Ceres'in emirlerine itaat etti ve hızla uçarak Erisichton'un evine gitti, suçlu adamın yatak odasına girdi, onu uyur buldu. Kanatlarıyla onu sardı ve nefesini içine vererek zehrini damarlarına akıttı. Görevini yerine getirmişti; bolluk diyarından bir an önce ayrılmak için acele etti ve her zamanki yerine döndü. Erisichton hâlâ uyuyordu, ama rüyasında yemek arzuluyor, çenesini yemek yermiş gibi oynatıyordu. Uyandığında açlıktan ölüyordu. Hiç vakit geçirmeden önüne yemek hazırlattı; yer, deniz ya da gök ne verdiyse; yerken bile açlıktan yakınıyordu. Bir şehre, bir ulusa yetecek olan ona yetmiyordu. Yedikçe kıvranıyordu. Açlığı, bütün nehirleri yutan ama dolmak bilmeyen bir deniz gibiydi; ya da üstüne yığılan yakacakları tüketip doymak bilmeyen bir ateş gibi.

İştahının bitip tükenmez istekleri karşısında malı mülkü hızla eridi, ama açlığı biraz olsun dinmedi. Sonunda her şeyini harcamıştı, elinde sadece kızı kalmıştı; daha iyi bir babayı hak eden kızı. Onu da sattı. Bir satıcının kölesi olmayı kendine yediremeyen kız deniz kenarında durup ellerini Neptunus'a dua etmek için kaldırdı. Neptunus kızın duasını duydu ve yeni sahibinin pek uzakta olmamasına ve gözlerinin az önce kızın üzerinde olmasına rağmen, kızın şeklini değiştirdi ve işiyle meşgul bir balıkçı görünümünü almasını sağladı. Onu arayan sahibi değişen şeklini görünce ona seslenerek şöyle dedi: "Aziz balıkçı, daha şimdi gördüğüm darmadağın saçlı, mütevazı giyimli, senin durduğun yerin yakınlarında duran kız nereye gitti? Bana doğruyu söyle ki talihin rast gitsin, hiçbir balık oltanın iğnesini kemirip kaçmasın." Kız duasının kabul olduğunu anladı ve içinden kendisine kendisinin sorulmasına güldü. Cevap verdi: "Affet beni yabancı, dikkatimi şu sicime öyle vermişim ki başka hiçbir şey görmedim; ama eğer buralarda bir süredir benden başka birinin ya da bir kadının olduğuna inanıyorsam bir daha balık yakalayamayayım." Satıcı kanmıştı, kölesinin kaçtığını düşünerek kendi yoluna gitti. Kız sonra eski haline döndü. Babası kızının ve tabii onu satarak kazandığı paranın da hâlâ yanında olduğunu görünce çok sevinmişti, bu yüzden onu yine sattı. Ama o satıldıkça Neptunus onu başka bir şekle sokuyordu; ata, kuşa, öküze, geyiğe; neye olursa. Bu şekilde peşindekilerden kurtuluyor, eve geliyordu. Açlıktan kıvranan baba, bu aşağılık yöntemle yemek buluyordu; ama isteklerine yetecek kadar değil; sonunda açlık onu kendi kollarıyla bacaklarını yemeye sevk etti ve vücudunu, kendi vücudunu yiyerek beslemeye çalıştı, ta ki ölüm onu Ceres'in hışmından kurtarana dek.

RHOECUS

Hamadryad'lar verilen zararları cazalandırabildikleri gibi yardımları da ödüllendirirlerdi. Rhoecus'un hikâyesi bunu kanıtlamaktadır. Rhoecus tesadüfen, düşmek üzere olan bir meşe ağacını görünce, hizmetkârlarına ağaca payanda vurmalarını emretti. Ağaçla birlikte can vermek üzere olan nympha gelip Rhoecus'a hayatını kurtardığı için duyduğu minnettarlığı ifade etti ve ondan ödül olarak ne dilediğini sordu. Rhoecus korkusuzca ondan aşkını diledi, nympha da bu arzuya boyun eğdi. Fakat aynı zamanda Rhoecus'tan sadık olmasını istedi ve bir arının gelip nympha'nın ne zaman Rhoecus'un arkadaşlığını kabul edeceğini bildireceğini söyledi. Bir gün, Rhoecus dama oynarken arı yanına geldi, Rhoecus da onu kayıtsızca başından savdı. Bu olaya nympha öylesine kızmıştı ki Rhoecus'u kör etti.

Yurttaşımız J. R. Lowell bu hikâyeyi alıp kısa şiirlerinden birine konu etmiştir. Girişi şöyle yapar:

"Dinle şimdi eski Yunan'ın perili efsanesini,
Özgürlükle, gençlikle, güzellikle doluymuşçasına hâlâ,
Bu güzelliğin ölümsüz tazeliği
Attica süsüne oyulmuşçasına senelerce."

SU TANRILARI

Oceanus ile Tethys sulara hükmeden Titanlardı. Iove ve erkek kardeşleri Titanları devirip iktidarı ele geçirdiklerinde sular hükümdarlığına Oceanus ile Tethys yerine Neptunus ile Amphitrite geçti.

NEPTUNUS

Neptunus suyun tanrısal varlıklarının başıydı. Kudretinin simgesi üç dişli çatal ya da üç uçlu mızraktı; bu silahla kayaları tuzla buz eder, fırtınalar çıkarır ya da fırtınaları dize getirir, sahilleri sarsar, buna benzer şeyler yapardı. Bunların yanı sıra atı yaratmış, at yarışlarının koruyucusu olmuştu. Kendi atlarının pirinçten toynakları, altın yeleleri vardı; atlar Neptunus'un arabasını denizin üstünde götürürken deniz önlerinde pürüzsüzleşirdi; geçtikleri yolun üzerinde, derinlerde yaşayan canavarlar hoplayıp zıplardı.

AMPHITRITE

Amphitrite Neptunus'un karısıydı. Nereus ile Doris'in kızı, Triton'un ise annesiydi. Neptunus, Amphitrite'nin kalbini kazanabilmek için bir yunusun üzerinde gelmişti. Onu elde edince yunusu, ona yıldızlar arasında bir yer vererek mükafatlandırdı.

NEREUS İLE DORIS

Nereus ile Doris Nereid'lerin anne ve babasıydı; Nereid'lerin en ünlüleri Amphitrite, Achilles'in annesi Thetis ve Cyclops Polyphemus'un âşık olduğu Galatea'ydı. Nereus bilgisi, doğruluk ve adalet sevgisiyle öne çıkıyordu; bu nedenle de bilge olarak addedilmiş, kehânet yeteneği de ona verilmiştir.

TRITON İLE PROTEUS

Triton, Neptunus ile Amphitrite'nin oğluydu; şairler onu babasının borazancısı yapmışlardır. Proteus da Neptunus'un oğullarından biriydi. Bilgeliği ve gelecekteki olaylardan haberdar olması nedeniyle Nereus gibi ona da deniz bilgesi unvanı verilmiştir. En belirgin özelliği, istediği zaman şekil değiştirebilmesiydi.

THETIS

Nereus ile Doris'in kızı Thetis o kadar güzeldi ki Iupiter onunla kendisi evlenmek istedi; ama Titan Prometheus'tan, Thetis'in, babasından daha güçlü olacak bir çocuk doğuracağını öğrenince bu evlenme arzusundan vazgeçti ve Thetis'in bir ölümlünün karısı olmasını buyurdu. Centaurus Chiron'un yardımıyla, Peleus tanrıçayla evlenmeye hak kazandı; oğulları meşhur Achilles idi. Troia savaşıyla ilgili bölümümüzde Thetis'in, oğluna her türlü zorlukta yardım eden, onun çıkarlarını başından sonuna kadar gözeten vefakâr bir anne olduğunu göreceğiz.

LEUCOTHEA İLE PALAEMON

Cadmus'un kızı, Athamas'ın karısı olan Ino, kucağında küçük yaştaki oğlu Melicertes ile deli kocasından kaçıp kayalıklardan denize atlamıştı. Tanrılar ona acıyıp kadını Leucothea adlı bir tanrıça, oğlunu ise Palaemon adlı bir tanrı yaptılar. İkisinin

de deniz kazalarından kurtarma gücünün olduğuna inanılırdı; denizciler yardıma onları çağırırlardı. Palaemon genellikle yunus üzerinde temsil edilirdi. Isthmia oyunları onun şerefine kutlanırdı. Romalılar ona Portunus adını vermişlerdi; limanlar ve sahiller üzerinde hükmü olduğuna inanıyorlardı.

Milton, *Comus*'un sonundaki şarkıda bu tanrıların hepsinden söz eder:

"Nympha Sabrina
Dinle ve görün bize,
Yüce Oceanus adına;
Dünyayı sallayan Neptunus'un tokmağıyla,
Ve Tethys'in mezarı, efsanevi yürüyüş,
Ak saçlı Nereus'un kırışmış görüntüsüyle,
Ve Karpatyalı sihirbazın[1] kancası (Proteus)
Pullu Triton'un dolambaçlı kabuğuyla,
Ve yaşlı kâhin Glaucus'un büyüsü,
Leucothea'nın sevimli elleriyle,
Ve onun sahilleri yöneten oğlu,
Thetis'in süslü terlikli ayaklarıyla,
Ve Sirenlerin tatlı şarkıları."

Sağlığı Koruma Sanatı'nın şairi olan Armstrong sağlık tanrıçası Hygeia'dan esinlenerek Naiad'ları göklere çıkarır. Paeon hem Apollo'ya hem de Aesculapius'a verilen bir addır.

"Gelin, siz Naiad'lar! Yol gösterilen çeşmelere!
Merhametli bakireler! Görev söylemeyi bekliyor
Yeteneklerinizi, (ve Paeon ve sağlık Hâkimi'nin güçleri)
Kristalinizi övmek için.
Ah, sakin akarsular! Arzulu dudaklarla
Ve titreyen ellerle, durgun, susamış, büyük bir yudum,
İçinde yeni hayat; doldurur damarlarını taze güç.
Kırsal çağlar daha ılık kaplar bilmezdi,
İnsanlığın ataları ılık olanı aramadı;
Bu durgun barışta mutlu, günler hep aynı

[1] Proteus.

Başkalarını aramadı ya da ateşli sevinçli olanı
Ve hasta can sıkıntısı; hâlâ sessiz ve memnun,
Tüm hastalıklara bağışıklıkla ödüllendirilmiş,
Yaşadılar uzun asırlarca; tek kaderleri
Olgun yaşlı yıllardı, ölmektense uyumaktı."

CAMENA'LAR

Latinler bu adı Musalara verseler de başta pınar nympha'ları olmak üzere, başka tanrıları da bu sınıfa dahil etmişlerdir. Egeria bunlardan biridir. Pınarı ve mağarası hâlâ görülebilmektedir. Derlerdi ki Roma'nın İkinci Kralı Numa bu nympha'yla gizli gizli buluşur, nympha'nın ona bu buluşmalarda öğrettiği bilgelik ve hukuk derslerini gelişmekte olan ülkesindeki kurumlarda hayata geçirirdi. Numa'nın ölümünden sonra nympha üzüntüsünden eridi bitti ve bir pınara dönüştü.

Byron *Childe Harold*'da Canto IV'te Egeria ve mağarasından şöyle söz eder:

"Sen burada bu efsunlu katmanda yaşadın,
Egeria! Göksel kalbin cennet gibi atıyor
Ölümlü âşığının uzaktaki ayak izleri için;
Mor geceyarısı maskeledi o mistik buluşmayı
En yıldızlı kubbesiyle." vs.

Tennyson'ın *Sanat Sarayı* adlı şiirinde de asil âşığı, sevgilisiyle buluşmayı beklerken görür gibi oluruz:

"Bir elini kulağına tutuyor,
Burada duyduğu ayak sesi için,
Orman nympha'sı, durdu öylece Toskanalı kral
Bilgeliği ve düzeni dinlemek için."

RÜZGÂRLAR

Onlar kadar etkin olmayan birçok güç kişileştirilmişken, rüzgârların kişileştirilmemesi beklenemez. Boreas veya Aquilo kuzey, Zephyrus veya Favonius batı, Notus veya Auster güney, Eurus doğu rüzgârıydı. Şairler bilhassa ilk ikisini; ilkini kabalık,

ikincisini ise nezaket simgesi olarak övmüşlerdir. Boreas, nympha Orithyia'ya âşıktı; âşıklar nasıl davranırsa öyle davranmaya çalıştı, ama bunda pek başarılı olamadı. Onun için kibar kibar nefes almak zordu; iç çekmesiyse söz konusu bile olamazdı. Nafile yere uğraş verip sonunda yorgun düşen Zephyrus gerçek mizacını dışa vurup genç kızı yakalayıp kaçırdı. Çocukları kanatlı savaşçılar Zetes ve Calais idi; Argo Gemicileri seferine katılmışlar, Harpya'lar adlı canavar kuşlara karşı verilen bir mücadelede çok faydaları olmuştu.

Zephyrus Flora'nın âşığıydı. Milton *Kaybedilmiş Cennet*'te onlardan söz eder ve uykusundan kalkan Adem'in hâlâ uyumakta olan Havva'dan nasıl yakındığını anlatır:

"Dayanarak uzanmış,
Samimi aşk dolu bakışlarla
Onun o büyülü, izlenen güzelliğine eğilmiş,
Uyanık da olsa uykuda da,
Yabansı bakışlar fırlattı; sonra sesiyle
Zephyrus'un Flora üzerindeki nefesi kadar hafif,
Yumuşak elleriyla, şöyle fısıldadı: 'Uyan!
En narinim, evlenme sözü verdiğim, en son bulduğum,
Cennetin bana en son en güzel hediyesi, yepyeni tadım benim.'"

Gece Düşünceleri adlı şiirin şairi Dr. Young lüks içinde yaşayan aylaklara hitaben şöyle der:

"Sen kırılgan olan! Hiçbir şeyin desteklemediği
(En çok da sizsinizdir desteklemeyen), kış gülünün
Esmesi gerektiği sizler,...
Ve ipek gibi yumuşak
Bu Favonius nefesi hâlâ daha yumuşak ya da uysal!"

BÖLÜM XXIII

ACHELOUS İLE HERCULES–ADMETUS İLE ALCESTIS–ANTIGONE–PENELOPE

ACHELOUS İLE HERCULES

Theseus ile arkadaşları nehir tanrısı Achelous'un sularının taşması nedeniyle yollarından alıkonulduklarında nehir tanrısı onları misafirperver sofrasında ağırladığı sırada Erisichton'un hikâyesini anlattı. Hikâyesini bitirince şunları ekledi: "Kendim bu güce sahip olanlara bir örnekken, niçin başkalarının dönüşümlerinden bahsediyorum ki? Bazen yılan olurum, bazen iki boynuzlu bir boğa. Daha doğrusu, bunu bir zamanlar yapabiliyordum, şimdi ise tek bir boynuzum var, birini kaybettim." Ardından inleyip sustu.

Theseus ona niçin kederlendiğini ve boynuzunu nasıl yitirdiğini sordu. Bu soruyu nehir tanrısı şöyle yanıtladı: "Kim yenilgilerinden bahsetmeyi sever ki? Yine de ben, beni yenilgiye uğratanın büyüklüğünü düşünerek avunacağım ve yenilgilerimi anlatmaktan çekinmeyeceğim; çünkü o Hercules idi. Belki de çok sayıdaki talibinin elde etmeye çalıştığı güzeller güzeli Deianira'nın şöhreti kulağınıza gelmiştir. Hercules ile ben de bu kalabalığa dahildik ve diğerleri bize yenik düşmüştü. Hercules kendi adına Iove'nin soyundan geldiğini ve üvey annesi Iuno'nun angaryalarını fazlasıyla yerine getirdiği işlerini vurguladı. Öte yandan ben de genç kızın babasına 'Ben ki ülkenizin içinden akan suların kralıyım. Yaban sahillerden gelen bir yabancı değilim; bu ülkeye aidim, topraklarınızın bir parçasıyım. Yüce Iuno'nun bana bir düşmanlık beslememesi ya da beni ağır işlere koşarak cezalandırmaması bana engel olmasın. Kendisiyle Iove'nin oğlu diye övünen bu adama gelince, iddiaları yalandır; yok eğer doğruysa bu onun yüz karasıdır; çünkü o halde annesinin ayıbı da doğru olmalıdır.' Ben bunu söyleyince Hercules denilen adam kaşlarını çatarak bana baktı; öfkesini güçlükle zaptediyordu. 'Elim dilimden daha iyi cevap verecektir,' dedi. 'Sözlerle kazandığın zafer senin olsun ama ben iddialarımı bileğimin gücüyle ispatlayacağım,' deyip üzerime yürüdü; bense söylediklerimden sonra boyun eğmeyi kendime yediremiyordum. Yeşil elbisemi üstümden atıp mücadeleye hazırlandım. Beni düşürmeye çalışıyordu; bir başıma, bir vücuduma saldırıyordu. Cüssem beni koruyordu, bana saldırması boşunaydı. Bir süre durduk, sonra kavgaya geri döndük. Kavgadan çekilmiyorduk; çünkü

her ikimiz de boyun eğmememekte kararlıydık; üstüne eğilmiş, elimi eline kenetlemiştim; alnım neredeyse onun alnına değiyordu. Hercules üç kez beni üstünden atmaya çalıştı, dördüncüde başardı ve beni yere getirdi, kendisi de sırtıma atladı. İnanın bana, üstüme sanki bir dağ düşmüştü. Kan ter içinde, nefes nefese kollarımı kurtarmaya çalışıyordum. Bana kendime gelecek fırsat vermeden boğazıma sarıldı. Dizlerim yerde, ağzım toz içindeydi.

"Savaş sanatında onunla boy ölçüşemeyeceğimi anlayınca başka sanatlara başvurdum ve yılan şekline girip kayarak sıyrıldım. Vücudumu eğip bükerek kıvrıldım ve çatallı dişimi göstererek Hercules'e tısladım. Bunun üzerine öfkeyle gülümsedi ve 'Yılanları zaptetmek çocukluktaki işimdi.' Böyle söyleyip elleriyle boynumu kavradı. Az kalsın boğuluyordum, boynumu elinden kurtarmaya çalıştım. Bu şeklimle yenilgiye uğrayınca elimde kalan son çare olarak boğaya dönüştüm. Koluyla boynumu kavrayıp kafamı yerde sürükleyerek beni kuma çaldı. Bu da kafi gelmedi. Gaddar elleri boynuzumu başımdan kopardı. Naiad'lar boynuzu alıp kutsadılar ve içini mis kokulu çiçeklerle doldurdular. Bolluk boynuzumu kendine aldı ve kendi boynuzunun yerine koyup ona 'Cornucopia' adını verdi."

Eski insanlar inandıkları mitoloji hikâyelerinden gizli anlamlar çıkarmayı pek severlerdi; Achelous ile Hercules arasındaki bu dövüşü Achelous'un yağmur mevsimlerinde taşan bir nehir olduğunu söyleyerek açıklarlar. Efsane Achelous'un Deianira'ya âşık olduğunu ve onunla birleşmeyi arzuladığını söylerken nehrin kıvrımlı yolu boyunca Deianira'nın krallığının bir kısmından geçtiğini anlatmak ister. Dolambaçlı yolu nedeniyle bir yılan, yatağı boyunca gürlediği ya da kükrediği için de boğa şekline girdiği söylenir. Nehir kabardığında kendisine yeni bir kanal açardı. Bu nedenle başı boynuzluydu. Hercules, set ve kanallarla her yıl nükseden bu taşkınların tekrarlamasını engelledi; bu nedenle de nehir-tanrıyı alt edip boynuzunu kopardığı söylenmiştir. Son olarak, önceden taşkınlara maruz kalan topraklar artık kurtarıldıkları için çok verimli hale geldiler; bolluğun boynuzuyla kastedilen de budur.

Cornucopia'nın ortaya çıkışının başka bir hikâyesi daha vardır. Annesi Rhea Iupiter'i doğar doğmaz Girit Kralı olan Melisseus'un kızlarına emanet etti. Bebek tanrıyı Amalthea adlı keçinin sütüyle beslediler. Iupiter keçinin boynuzlarından birini kırıp dadılarına verdi ve boynuza mucizevi bir güç bahşetti; sahibi ne dilerse boynuz onunla dolacaktı.

Amalthea ismi bazı yazarlar tarafından Bacchus'un annesine de verilmiştir. Bu ad *Kaybedilmiş Cennet*'in dördüncü kitabında şöyle geçer:

"...Ey Nyseia adası,
Sarılı Triton nehriyle,
Gentiles'in Ammon'un dediği yaşlı Cham ve Libyalı Iove,
Sakladı Amalthea'yı ve onun gösterişli oğlunu,
Genç Bacchus'u, üvey hanımı Rhea'nın gözünden."

ADMETUS İLE ALCESTIS

Apollo'nun oğlu Aesculapius babası sayesinde iyileştirme sanatında o kadar ustalaşmıştı ki ölüleri bile diriltebiliyordu. Bunun üzerine Pluto korkuya kapıldı ve ne yapıp edip Iupiter'i Aesculapius üzerine bir yıldırım fırlatmaya ikna etti. Apollo oğlunun öldürülmesine çok öfkelenmişti ve hıncını yıldırımı yapan masum işçilerden çıkardı. Bunlar, atölyeleri Aetna Dağı'nın altında olan Cyclops'lardı. Ocaklarının dumanı ve alevleri sürekli dağın üstünden yükselirdi. Apollo oklarıyla Cyclops'ları vurdu; Iupiter buna öyle öfkelendi, öyle öfkelendi ki ceza olarak Apollo'yu bir yıl süresince bir ölümlünün hizmetkârı olmaya mahkûm etti. Böylece Apollo, Thessalia Kralı Admetus'un hizmetine girdi ve Amphrysos nehrinin yemyeşil kıyılarında kralın sürülerini otlattı.

Admetus, Pelias'ın kızı Alcestis'le evlenmeye aday taliplerden biriydi. Pelias, kızını, arabasını aslanlarla yaban domuzlarının çektiği birine vermeyi vaat etmişti. Bu görevi Admetus, aslında bir tanrı olan çobanının yardımıyla yerine getirdi ve Alcestis'e sahip olma saadetine erişti. Admetus bir gün hastalandı; ölmek üzereydi ki, Apollo Kader tanrıçalarını, yerine bir başkasının ölmeye razı olması şartıyla Admetus'u öldürmemeye ikna etti. Admetus ölümünün ertelenmesinin sevinciyle fidyeyi pek düşünmedi. Saray mensuplarının ve kendisine bağlı kişilerin bağlılık yeminlerini hatırlayıp yerine birini bulmanın kolay olacağı hayaline kapıldı. Ama öyle olmadı. Prensleri için hayatlarını seve seve tehlikeye atacak olan gözü pek savaşçılar onun için hasta yatağında ölme fikrinden çekindiler; çocukluklarından beri Admetus'un cömertliğinden ve evinden faydalanan yaşlı hizmetkârların, minnettarlıklarını göstermek için geriye kalan sayılı günlerinden vazgeçmeye niyetleri yoktu. İnsanlar "Niçin annesi ya da babası yapmıyor?" diye soruyorlardı. "Doğa kanunlarına göre daha fazla yaşayamazlar; hem kim verdikleri hayatı zamansız bir sondan kurtarmaya onlar kadar gereksinim duyabilir?" Ne var ki, annesiyle babası, onu kaybetme düşüncesiyle kahrolsalar da buna yanaşmadılar. Sonra Alcestis, kendini cömertçe adayarak, Admetus'un yerine geçmek için kendisini önerdi. Admetus yaşama tutkun olsa da böyle bir bedel karşı-

lığında yaşamak istemezdi, ama başka çare yoktu. Kader tanrıçalarının öne sürdüğü şart yerine getirilmişti; hükmün geri dönüşü yoktu. Admetus hayata döndükçe Alcestis hastalandı, hızla ölüme doğru gidiyordu.

Tam bu sırada Hercules Admetus'un sarayına vardı ve saraydakileri krallarının vefakâr eşi, sevgili hanımefendileri Alcestis'in yaklaşan ölümü yüzünden büyük üzüntü içinde buldu. Hercules için hiçbir iş yapılamayacak kadar güç değildir; Alcestis'i kurtarmayı denemeye karar verdi. Ölmekte olan kraliçenin yatak odasının kapısında beklemeye yattı. Ölüm, avını almaya geldiğinde Hercules onu yakaladı ve kurbanını bırakmaya mecbur etti. Alcestis iyileşti ve kocasına yeniden kavuştu.

Milton *Onun Ölen Karısı üzerine* adlı sonesinde Alcestis'in hikâyesinden söz eder:

"Yeni evlendiğim azizemi gördüm sandım,
Mezardan çıkan Alcestis gibi gelmişti,
Iove'nin büyük oğlunun memnun kocasına verdiği,
Kurtulmuştu ölümden güçlükle, bitkin ve baygın da olsa."

J. R. Lowell kısa bir şiirine konu olarak *Kral Admetus'un Çobanı*'nı seçmiştir. Şair bu olayı, şiirin insana ilk kez tanıtılması olarak aktarır.

"İnsanlar ona tembel genç diyordu,
Ondan hiçbir fayda görmüyorlardı,
Ve aslında istemeyerek de olsa,
Kuralları yaptılar onun düşüncesiz sözlerini."
"Ve gün geçtikçe daha da kutsallaştı,
Ayak bastığı her nokta,
Ozanlar sonradan öğrendi ki,
Tanrıydı ilk doğan kardeşleri."

ANTIGONE

Efsanelerdeki Yunanistan'ın ilginç kişiliklerinin de, yüceltilmiş işlerinin de büyük bir bölümü dişil cinsiyete aittir. Alcestis evlilikte fedakârlığın güzel bir örneğiydi; Antigone ise evlat ve kardeş bağlılığının. Antigone'nin annesi Iocasta ile babası Oedipus bütün torunlarıyla birlikte onları felaketlere mahkûm eden acımasız bir kaderin kurbanıydılar. Oedipus delirince kendi gözlerini oymuş, krallığından kovulmuştu;

tanrıların öfkesine hedef olduğu için de herkes ondan korkup kaçıyordu. Kendini yollara vurduğunda yanında yalnız kızı Antigone vardı ve ölünceye kadar da yanından ayrılmadı ve sonra Thebae'ya geri döndü.

Erkek kardeşleri Eteocles ile Polynices krallığı aralarında paylaşıp, her yıl dönüşümlü olarak hüküm sürmekte anlaşmışlardı. Çekilen kurada ilk yıl Eteocles'e düştü; ne var ki, Eteocles süresi dolunca krallığı teslim etmeye yanaşmadı. Polynices Argus Kralı Adrastus'un yanına kaçtı. Adrastus onu kızıyla evlendirdi ve krallık hakkını elde etmesine yardım etmek için emrine bir ordu verdi. Bu olay, ünlü *Thebae'ye karşı Yediler* seferinin yolunu açtı; bu sefer Yunanistan'ın epik ve trajedi şairlerine bol malzeme sağlamıştır.

Adrastus'un kayınbiraderi Amphiaraus, bir kâhin olduğu ve güçleri sayesinde Adrastus dışında liderlerin hiçbirinin canlı dönmeyeceğini bildiği için bu teşebbüse karşı çıktı. Ama Amphiaraus, kralın kız kardeşi Eriphyle'yle evlenirken Adrastus'la fikir ayrılığına düşecek olurlarsa kararın Eriphyle'ye bırakılmasına razı olmuştu. Bunu bilen Polynices Eriphyle'ye Harmonia'nın gerdanlığını verip kendi yanına çekti. Harmonia'ya bu gerdanlığı ya da kolyeyi Cadmus'la evlendiğinde Vulcanus hediye etmişti; Polynices de kolyeyi Thebae'dan kaçarken yanında götürmüştü. Eryphyle böylesine çekici bir hediyeyi geri çeviremeyince onun isteğiyle savaşa karar verildi ve Amphiaraus kaçışı olmayan sona doğru yola çıktı. Mücadelede üstüne düşeni korkusuzca yerine getirdi ancak kaderini aksi yöne çeviremedi. Düşman peşine düşmüştü; nehir boyunca uçarcasına kaçıyordu ki Iupiter'in fırlattığı bir yıldırımla yer yarıldı, Amphiaraus'u arabası ve arabacısıyla birlikte yutuverdi.

Savaşa damgasını vuran kahramanlıkların ve gaddarlıkların hepsini burada anlatmak yerinde olmaz; Eriphyle'in zayıflığının aksine Evadne'nin vefakârlığını anlatmadan geçmek de olmaz. Evadne'nin kocası Capaneus savaşın verdiği hararetle şehre, Iove'ye meydan okuması gerekse bile zor kullanarak gireceğini ilan etti. Sura bir merdiven dayayarak tırmandı, ama saygısızca konuşmasına öfkelenen Iupiter onu bir yıldırımla vurdu. Cenaze töreni yapılırken Evadne kendini cenaze ateşine atıp yaşamına son verdi.

Savaşın başlarında Eteocles bu konuda kâhin Tiresias'a danışmıştı. Tiresias gençliğinde şans eseri Minerva'yı yıkanırken görmüştü. Tanrıça da hiddetlenip Tiresias'ı kör etmiş, sonra da acıyıp ona telafi olarak gelecekteki olayları bilme yetisi vermişti. Eteocles ona danışmaya geldiğinde, Creon'un oğlu Menoeceus kendini kurban etmeye razı olursa zaferin Thebae'ya verileceğini açıkladı. Kahraman yürekli genç, bu cevabı öğrenince kendi hayatını ilk çatışmada feda etti.

Kuşatma her iki tarafın farklı zamanlarda kazandığı başarılarla uzun süre devam etti. Sonunda iki taraf da kardeşlerin anlaşmazlıklarını teke tek bir mücadeleyle karara bağlamasına karar verdi. İki kardeş kozlarını paylaştılar ve birbirlerini öldürdüler. Ordular savaşı yeniden başlattı ve sonunda işgalciler teslim olmak zorunda bırakıldılar ve ölülerini bile gömmeden kaçtılar. Ölen prenslerin amcası Creon bunun üzerine kral oldu ve Eteocles'i az görülür, şerefli bir törenle gömdürdü; Polynices'in cesedinin ise yattığı yerde bırakılmasını buyurdu; biri cesedi gömecek olursa ölümle cezalandırılacaktı.

Polynices'in kız kardeşi Antigone kardeşinin cesedini, ölünün huzura kavuşması için elzem görülen ayinlerden mahrum bırakıp köpeklere, akbabalara yem eden bu mide bulandırıcı emri duyunca hiddetlendi. Yufka yürekli olduğu kadar da korkak olduğu için yardım etmekten aciz olan kız kardeşinin onu vazgeçirmek için verdiği öğütlere kulak asmadan tehlikeyi göğüslemeyi ve cesedi kendi elleriyle gömmeyi aklına koydu. Suçüstü yakalandı ve şehrin katı emrini bile bile hiçe saydığı için Creon, Antigone'nin diri diri gömülmesini emretti. Sevgilisi, Creon'un oğlu Haemon, Antigone'nin kaderini değiştiremeyeceğini anlayınca intihar etti.

Antigone Yunan şair Sophokles'in iki mükemmel tragedyasına konu olmuştur. Bayan Jameson *Kadınların Özellikleri* şiirinde Antigone'nin karakterini Shakespeare'in *Kral Lear* şiirindeki Cordelia'nın karakterine benzetir.

Aşağıdaki mısralar Antigone'nin, çektiği acılardan ancak ölerek kurtulan Oedipus'un ardından tuttuğu yastır:

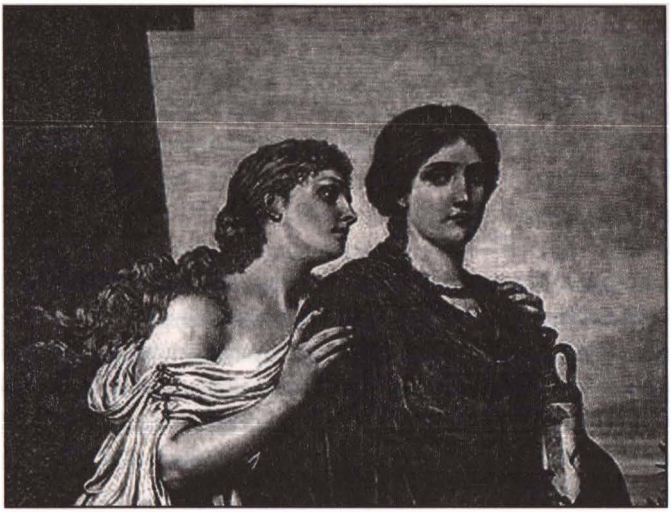
"Yazık! Yalnızca ölmeyi diledim
Zavallı babamla, şimdi neden
Daha çok hayat isteyeyim?
Ah, onunla sefalet çekmekten memnundum;
En sevimsiz olan bile sevilene dönüşürdü
O benimle olduğu zamanlarda. Ah, benim sevgili babam,
Yerin altında şimdi, koyu karanlıkta saklı,
Yıllar yaşlandırmış gibiydi, ama bana
Hep olduğu gibi daima kıymetli kalacak." —*Francklin'in Sophokles'i*

PENELOPE

Penelope, dış görünümünden çok kişiliği ve görgüsüyle öne çıkmış efsanevi kadın kahramanlardan biridir. Penelope Sparta prenslerinden Icarius'un kızıydı. Ithaca Kralı Ulysses onunla evlenmek istemiş, diğer adayları alt edip onu elde etmeyi başarmıştı. Gelinin baba evini terk etme zamanı geldiğinde, kızından ayrılma fikrine katlanamayan Icarius onu kendisiyle kalması, kocasına Ithaca'ya kadar eşlik etmemesi için ikna etmeye çalıştı. Ulysses seçimi Penelope'ye bıraktı; orada kalacak ya da kocasıyla gidecekti. Penelope cevap vermedi ama duvağını yüzüne düşürdü. Icarius onu daha fazla zorlamadı, ama kızı gittiğinde, ayrıldıkları yere bir Tevazu heykeli diktirdi.

PENELOPE

ANTIGONE İLE ISMENE

Ulysses ile Penelope birlikteliklerinin tadını çıkarmaya başlayalı bir yılı geçmemişti ki Ulysses'in Troia savaşına gitmesini gerektiren olaylar aralarına girdi. Ulysses'in uzun süren yokluğunda, hâlâ yaşayıp yaşamadığı şüpheliyken ve geri dönmesi neredeyse imkânsızken, Penelope sayısız talipleri tarafından sıkboğaz ediliyordu; onlardan kurtulmanın tek yolu birini koca olarak seçmek gibi görünüyordu. Yine de Penelope Ulysses'in geri döneceğini ümit etmekten vazgeçmeden zaman kazanmak için her yolu denedi. Penelope'nin taliplerini bekletme yollarından biri de kayınpederi Laertes'in cenaze sayvanı için bir harmani hazırlamakla meşgul görünmekti. Harmani tamamlandığında taliplerden birini seçeceğine dair kendi kendine yemin etti. Gün boyunca harmaniyi hazırlamakla uğraşıyor, gece olunca da yaptıklarını söküyordu. Ünlü Penelope dokuması deyimi buradan gelmektedir, sürekli yapılan ama bir türlü tamamlanmayan işler için kullanılır. Penelope'nin hikâyesininin geri kalanını kocasının maceralarını anlatırken aktaracağız.

BÖLÜM XXIV

ORPHEUS İLE EURYDICE–ARISTAEUS–AMPHION–LINUS–TMAMYRIS–MARSYAS–MELAMPUS–MUSAEUS

ORPHEUS İLE EURYDICE

Orpheus Apollo ile Musa Calliope'nin oğluydu. Babası ona bir lir hediye etmiş ve nasıl lir çalınacağını öğretmişti. Orpheus liri öyle güzel çalıyordu ki müziğinin büyüsüne kapılmayacak hiçbir varlık yoktu. Ezgileriyle yalnız kendisi gibi ölümlü insanlar değil, vahşi hayvanlar bile uysallaşırdı; Orpheus'un etrafında toplanırlar, hiddetlerini bir kenara bırakıp şarkılarıyla kendilerinden geçerlerdi. Hatta ağaçlarla kayalar bile bu büyüye duyarsız kalamazlardı. Ağaçlar etrafını sarar, kayalar az da olsa sertliklerinden kurtulup gevşerler, notalarla yumuşarlardı.

Hymen, Orpheus ile Eurydice'in düğününe, düğünü varlığıyla kutsaması için çağrılmıştı, ama yanında hiç de iyi alametler getirmedi. Dumanlar çıkaran meşalesi herkesin gözünü yaşarttı. Bu belirtileri haklı çıkarırcasına Eurydice düğününden kısa bir süre sonra, nympha arkadaşlarıyla gezinirken Aristaeus onu gördü; güzelliğine çarpılan çoban ona yanaşmaya çalıştı. Eurydice kaçmaya başladı ve kaçarken çimenlerin içindeki bir yılanın üstüne basıp da yılan onu ayağından ısırınca can verdi. Orpheus kederini şarkılarıyla yukarıdaki havayı soluyan herkese, hem tanrılara hem insanlara anlattı; bunların beyhude olduğunu görünce de karısını ölüler diyarında aramaya karar verdi. Taenarus burnunun yanıbaşındaki mağara yoluyla aşağı indi ve Styx diyarına vardı. Pek çok hayaletin arasından geçerek Pluto ile Proserpina'nın tahtları önünde kendini tanıttı. Sözlerine liriyle eşlik ederek şöyle söyledi şarkısıyla: "Ey, yeraltının tanrıları, biz yaşayanlar elbet bir gün ziyaret edeceğiz sizleri, dinleyin sözlerimi, çünkü doğrudur dediklerim. Buraya ne casuslukla Tartarus'un esrarını öğrenmeye ne de girişi tutan üç başlı, yılan saçlı köpek karşısında gücümü sınamaya geldim. Hayatının henüz başındayken engereğin zehirli dişleriyle yaşamı zamansız son bulan karımı aramaya geldim. Aşk getirdi beni buraya. Aşk ki biz yeryüzünde mesken tutanlara her şeyi yaptırmaya gücü yeter; eski efsaneler de doğruysa, burada da yeryüzündeki kadar sözü geçer. Sükûnetin ve henüz yaratılmamışların bu korku dolu diyar üzerine olan hakları için size yalvarıyorum, Eurydice'nin hayat ipini yeniden birleştirin. Hepimizin alın yazısında sizler varsınız ve er geç sizlerin ege-

menlik alanınıza geçeceğiz. Karım da, ömrünü doldurduğunda, haklı olarak sizlerin olacak. Ancak, yalvarırım size, o zamana kadar onu bana bağışlayın. İsteğimi reddederseniz, geriye yalnız dönemem; böylelikle ikimizi de öldürmeyi başarmış olursunuz."

O bu dokunaklı ezgilerle şarkısını söylerken, hayaletler bile gözyaşı döktü. Tantalus, susuzluğuna rağmen, su bulma çabalarına bir an için ara verdi, Ixion'un tekeri durdu, akbaba devin karaciğerini parçalamayı bıraktı, Danaus'un kızları elekle su çekme görevlerine ara verdiler, Sisyphus ise dinlemek için kayasının üzerine oturdu. Derler ki, Furia'ların yanakları gözyaşlarıyla ilk kez o zaman ıslandı. Proserpina buna dayanamadı ve Pluto isteğin gerçekleşmesine izin verdi. Eurydice huzurlarına çağrıldı ve bu genç kadın yeni gelen ruhların arasından çıkıp yaralı ayağıyla topallayarak geldi. Orpheus'un onu alıp götürmesine bir şartla izin verildi; yukarıya yeryüzüne ulaşıncaya dek dönüp karısına bakmayacaktı. Bu şartla karanlık, sarp yollardan geçerek yollarına devam ettiler; önden Orpheus gidiyor, Eurydice onu izliyordu. Neşeli bir şekilde yukarı dünyaya çıkan açıklığa ulaşmışlardı ki Orpheus bir anlık unutkanlıkla, karısının onu hâlâ izlediğinden emin olmak için arkasına bakıverdi ve Eurydice o anda kayboldu. Birbirlerini kucaklamak için kollarını uzattılar, ama ancak boşluğu kucaklayabildiler! Eurydice şimdi ikinci kez ölüyordu, ama kocasına da kızamıyordu; kocasını ona sarılmak için sabırsızlandığından dolayı nasıl suçlayabilirdi ki? "Elveda" dedi, "son kez elveda" ve öyle bir hızla uzaklaştı ki Orpheus karısının sesini zorlukla duyabildi.

Orpheus arkasından gitmek istedi ve geri dönmesine izin vermeleri için yalvardı; ama acımasız kayıkçı ona geçit vermedi. Yedi gün boyunca yemeden, uyumadan eşikte bekledi; sonra da keder içinde Erebus'un tanrılarını zalimlikle suçlayarak, üzüntüsünü şarkılarıyla dağa taşa anlattı; şarkıları kaplanların yüreğini eritip meşe ağaçlarını yerlerinden oynattı. Sürekli, başına gelen hazin talihsizliğin hatırasını düşünerek kendini kadınlardan uzak tuttu. Trakyalı genç kızlar onu cezbetmek için ellerinden geleni yaptılar, ama o onların yaklaşma çabalarını geri çevirdi. Onun bu haline ellerinden geldiğince katlandılar, ama bir gün onun duyarsız olduğunu düşünüp, Bacchus'un öğretileriyle galeyana gelip içlerinden biri haykırdı, "İşte, bizi hor gören küstah burada!" ve mızrağını Orpheus'a fırlattı. Mızrak, Orpheus'un lirinin sesine ulaşır ulaşmaz ona zarar vermeden ayaklarının dibine düştü. Fırlattıkları taşlara da aynı şey oldu. Ne var ki, kadınlar bir çığlık atarak müziğin sesini boğdular; işte o zaman fırlattıkları silahlar Orpheus'a çok geçmeden ulaşıp onun kanına bulandı. Çılgına dönen bu kadınlar onu parçalara ayırıp kafasıyla lirini Hebrus ırmağına attılar; ırmaktan aşağıya doğru sürüklenirken parçaları, acıklı bir müzik mırıltısı duyuluyordu, bu müziğe

kıyılar da dokunaklı bir senfoniyle karşılık verdiler. Musalar cesedinin parçalarını toplayıp Libethra'ya gömdüler. Derler ki bülbül Yunanistan'ın başka hiçbir yerinde ötmediği kadar tatlı ötermiş burada, mezarının başında. Iupiter Orpheus'un lirini yıldızlar arasına yerleştirdi. Gölgesi bir kez daha Tartarus'a geçti ve burada Eurydice'yi arayıp buldu ve onu istekli kollarıyla kucakladı. Artık mesut diyarları birlikte geziyorlar; kimi zaman Orpheus gidiyor önden, kimi zaman da Eurydice; artık düşüncesiz bir bakışı yüzünden cezalandırılmayan Orpheus karısını doya doya seyrediyordu.

Pope *St. Cecilia Günü için Methiye* şiirinde Orpheus'un hikâyesini müziğin gücünü anlatmak için bir örnek olarak kullanmıştır. Aşağıdaki kıta hikâyenin sonunu aktarmaktadır:

"Ama erken, çok erken çevirir gözlerini âşık;
Ve kız tekrar düşer, tekrar ölür, ölür!
Şimdi o ölümcül kız kardeşler nasıl yaşar?
Suç değildi seninki, aşka karşı işlenmiş bir suç değilse.
Şimdi yüksek dağların altında,
Şelalelerle yan yana,
Ya da Hebrus'un gezindiği yerlerde,
Dolaştığı dolambaçlı yollarda,
Yalnız başına,
İnliyor,
Ve hayaletini çağırıyor,
Sonsuza dek, sonsuza dek kayıp!
Şimdi çevrili etrafı Furia'larla,
Umutsuz, kafası karışmış,
Ürperiyor, ateşleniyor,
Rhodope'un karları arasında.
Bak, uçuyor çöller üzerinde rüzgârlar gibi vahşi;
Dinle! Haemus yankılanıyor Bacchus'a tapanların ağlamasıyla.
Ah, bak, ölüyor!
Ama ölümde bile Eurydice'nin şarkısını söyledi,
Titredi Eurydice dilinde:
Eurydice, ormanlar
Eurydice, yağmurlar,
Eurydice diye çınladı kayalar ve yüce dağlar."

Southey *Thalaba*'sında bülbülün Orpheus'un mezarı başında daha güzel şakımasından söz eder:

"Ve sonra kulağına
Çalındı bir ezgi!
Uzaktan gelen müzik, boğuk bir şarkı
Cümbüşün çardaklarından;
Sessiz şelale;
Yapraklı bahçelerin hışırtısı;
Tek bir bülbül,
Güller arasında tünemiş, öyle zengin bir ses,
Bu ahenkli kuştan hiç duyulmamış bir şekilde
Evlenen dostuna aşk şarkısı söylüyor,
Trakyalı çoban, mezarı başında
Orpheus'un, duydu yumuşacık bir melodi,
Orada mezarın ruhu
İçine doldurdu tüm gücünü,
Sevdiğinin tütsüsünü ateşlemek için."

ARICI ARISTAEUS

İnsanoğlu kendisinden zayıf hayvanların içgüdülerini kendi çıkarı için kullanır. Arı besleme zanaati de bundan kaynaklanmıştır. Bal önceleri yabani bir ürün olarak bilinse gerek; arılar yuvalarını ağaç oyuklarına, kayalardaki boşluklara ya da talihin sunduğu başka bir kovuğa inşa ederdi. Arılar kimi zaman da bu amaçla ölü hayvan leşlerini işgal ederdi. Arıların hayvanların çürümekte olan leşlerinden meydana geldiği batıl inancı da şüphesiz bundan kaynaklanmıştır; bir sonraki hikâyede de Vergilius, bir arı sürüsü hastalık ya da kaza sonucu yok olduğunda, tekrar meydana getirilmesi için bu tahmini olgunun kullanılabileceğini göstermektedir:

Arıları zaptetmeyi başaran ilk insan Aristaeus, su nympha'sı Cyrene'nin oğluydu. Arıları telef olunca çareyi annesinden yardım istemekte buldu. Nehir kenarında durup annesine şöyle seslendi: "Ah anne! Onurumu aldılar benden! Kaybettim sevgili arılarımı. Baktım da bildim de ne oldu! Ve sen anne! Sen de beni kara talihin darbesinden esirgemedin!" Annesi oğlunun yakınmalarını duyduğunda nehrin dibindeki sarayında etrafındaki hizmetkâr nympha'larla otururuyordu; burada ip eğirip örgü

örüyor, kadınlara has işlerle uğraşıyorlardı. İçlerinden biri de diğerlerini eğlendirmek için hikâyeler anlatıyordu. Aristaeus'un üzüntülü sesi işlerinin arasına girdi, nympha'lardan biri başını sudan çıkarıp onu gördü ve geri dönüp Cyrene'ye haber verdi; Cyrene de oğlunun kendi huzuruna getirilmesini emretti. Nehir onun emriyle kendiliğinden açıldı, her iki tarafta da dağ gibi kıvrılarak Aristaeus'un içeri geçmesine izin verdi. Aristaeus ulu nehirlerin kaynaklarının bulunduğu diyara indi; devasa sarnıçlar gördü; suların yeryüzünü ıslatmak için farklı yönlere koşuşturmalarını izlerken kulakları gürlemeden neredeyse sağır olacaktı. Annesinin görkemli odasına vardığında Cyrene ile nympha'ları onu misafirperver bir şekilde karşıladılar ve nympha'lar zengin bir masa donattılar. Önce Neptunus'a şarap sunduktan sonra ziyafetin tadını çıkardılar; arkasından Cyrene oğluna şöyle seslendi: "Denizde yaşayan, Neptunus'un gözdesi Proteus adlı yaşlı bir kâhin vardır; Neptunus'un deniz memelileri sürülerini güder. Biz nympha'lar ona derinden itibar ederiz, çünkü görmüş geçirmiş bir bilgedir ve geçmiş, şimdi ve gelecekte olan her şeyi bilir. O sana arılarına musallat olan ölümün sebebini ve nasıl çare bulacağını söyleyebilir oğlum. Ne var ki, ne kadar yalvarırsan yalvar bunu kendi rızasıyla yapmayacaktır. Zor kullanarak yaptırmalısın. Onu yakalayıp zincire vurursan serbest kalmak için sorularına cevap verecektir, çünkü zincirleri sıkı tutarsan maharetlerini sonuna kadar kullansa da kaçamaz. Seni mağarasına götüreceğim, gün ortasında öğle uykusuna yatmak için mağarasına gelir. O zaman onu kolayca ele geçirebilirsin. Ancak esir alındığını fark edince başvuracağı şey kendini başka şekillere sokmak olacaktır. Yaban domuzu, vahşi bir kaplan, pullu bir ejderha ya da sarı yeleli bir aslana dönüşecektir. Olmadı, zincirleri bırakıp kaçasın diye alevlerin çatırtısı, suların çağıltısı gibi sesler çıkaracaktır. Tek yapman gereken onu sıkıca bağlı tutmak. Sonunda gücünün faydasız olduğunu görünce kendi şekline dönüşecek ve emirlerine itaat edecektir." Böyle söyleyip oğlunun üstüne mis kokulu nektardan, yani tanrıların içeceğinden serpiştirince, Aristaeus'un bedeni olağandışı bir kuvvet, yüreği cesaretle doldu, bir taraftan da her yanı ıtır kokmaktaydı.

Nympha oğlunu kâhinin mağarasına götürüp kaya girintilerinin arasına sakladı, kendisi de bulutların arkasındaki yerini aldı. Öğle olup da insanların ve hayvan sürülerinin sakin bir uykuya yatmak için yakıcı güneşten kaçtıkları saatler geldiğinde Proteus denizden çıktı, sahil boyunca dağılan deniz memelileri sürüsü de peşinden geldi. Kayanın üstüne oturdu, sürüsünü saydı; sonra da mağaranın tabanına uzanıp uykuya daldı. Daha henüz uykuya dalmıştı ki Aristaeus zincirleri geçirdi ve avazı çıktığı kadar bağırdı. Proteus uyanıp da esir alındığını fark edince hemen güçlerine başvurdu; art arda ve hızla, önce ateşe, ardından sele, ardından korkunç, vahşi bir

hayvana dönüştü. Ama gördü ki hiçbirinden fayda yok, genç adama öfkeyle seslendi: "Kimsin sen meskenime izinsiz giren gözü pek delikanlı; nedir benimle alıp veremediğin?" Aristaeus yanıtladı: "Proteus, sen zaten bilirsin bunları, kim olursa olsun seni kandırmaya çalışması boşadır. Ve sen de beni yanıltma çabalarına bir son ver. Buraya tanrıların yardımıyla senden talihsizliğimin nedenini, nasıl deva bulacağımı öğrenmeye geldim." Bu sözler üzerine kâhin delici bakışlarıyla gri gözlerini Aristaeus'a dikerek şöyle konuştu: "Eurydice'in ölümü tatmasına neden olan yaptıklarınla hak ettiğin ödülü alıyorsun; çünkü o senden kaçarken bir yılanın üstüne basıp yılanın sokmasıyla can verdi. Onun ölümünün öcünü almak için nympha dostları yolladılar bu felaketi arılarının başına. Onların öfkesini dindirmen gerek; bunu da şöyle yapacaksın: Dört boğa seç, boyları posları tam olsun, aynı güzellikte dört de inek seç. Nympha'lara dört sunak inşa edip hayvanları kurban et, leşlerini de yapraklarla kaplı ağaçlık tapınağa bırak. Orpheus ile Eurydice için öyle şanlı cenaze törenleri düzenlemelisin ki öfkeleri yatışsın. Dokuz gün sonra geri döndüğünde kestiğin sığırların cesetlerini inceleyecek ve başına geleceği göreceksin." Aristaeus bu tavsiyeleri harfiyen yerine getirdi. Sığırları kurban etti, cesetlerini ağaçlık tapınağa bıraktı; Orpheus ile Eurydice'nin ruhları için cenaze töreni düzenledi ve dokuzuncu günde hayvanların cesetlerini inceledi. Doğrusu bunları anlatmak bile heyecan verici! Leşlerden birini bir arı kümesi ele geçirmişti ve burada sanki bir kovandaymışçasına işlerine devam ediyorlardı.

Cowper, *Görev*'de Rus imparatoriçesi Anne'nin yaptığı buz-sarayı anlatırken Aristaues'un hikâyesine gönderme yapar. Burada şelaleler vs. ile bağlantı kurarak buzun aldığı muhteşem şekilleri anlatmaktadır:

"Alkışa pek değmez ama çokça hayran olunur,
Çünkü bir yenilik, adamın işi,
Kürklü Russ'ın imparatora yakışır kadını,
En muhteşem ve biraz kaçık,
Kuzeyin harikası. Yok olmadı hiçbir orman
Sen yaratılırken, yollanmadı hiç taş,
Süslemedi duvarlarını, ama kestin selleri
Ve dondurdun cam gibi dalgayı.
Böyle bir sarayda Aristaeus buldu
Cyrene'yi, o yakınarak hikâyesini anlattığında
Kayıp arılarının, anne kulağına."

Milton da *Comus*'ta, Koruyucu Cin'nin şarkısında, Severn nehrinin nympha'sı olan Sabrina'yı tasvir ederken aklından Cyrene ve onun evinde geçen sahneyi geçirmiş gibidir.

"Peri Sabrina!
Dinle, otururken
Cam gibi, serin, saydam dalganın altında
Zambakların dolambaçlı örgüsünde
Kehribar rengi saçının dağınık kuyruğu;
Dinle sevgili gurur aşkına,
Gümüş gölün tanrıçası!
Dinle ve kurtar."

Aşağıdakiler Orpheus'tan pek de aşağı kalır yanları olmayan diğer mitolojik şair ve müzisyenlerdir.

AMPHION

Amphion Iupiter ile Thebae kraliçesi Antiope'nin oğluydu. İkiz kardeşi Zethus'la birlikte doğar doğmaz Cithaeron dağına bırakıldılar ve burada çobanların içinde soylarından habersiz büyüdüler. Mercurius Amphion'a bir lir verip nasıl çalınacağını öğretti, kardeşi de avcılıkla ve sürüleri gütmekle uğraştı. Bu esnada anneleri Antiope, Thebae hükümdarlığını zorla ele geçiren kral Lykus ile karısı Dirce ona türlü zalimlikler edince çocuklarına haklarını bildirmenin ve onları yardımına çağırmanın bir yolunu buldu. Çoban dostlarından oluşan bir çeteyle birlikte Lykus'a saldırıp, onu öldürdüler; Dirce'yi ise saçından bir boğaya bağladılar; boğa Dirce'yi ölene kadar yerlerde sürükledi. Amphion Thebae Kralı olunca şehri bir surla kuvvetlendirdi. Denir ki lirini çaldığında taşlar kendiliklerinden hareket edip surdaki yerlerini almışlardır.

Bu hikâyenin eğlenceli bir anlatımı için Tennyson'ın *Amphion* şiirine bakınız.

LINUS

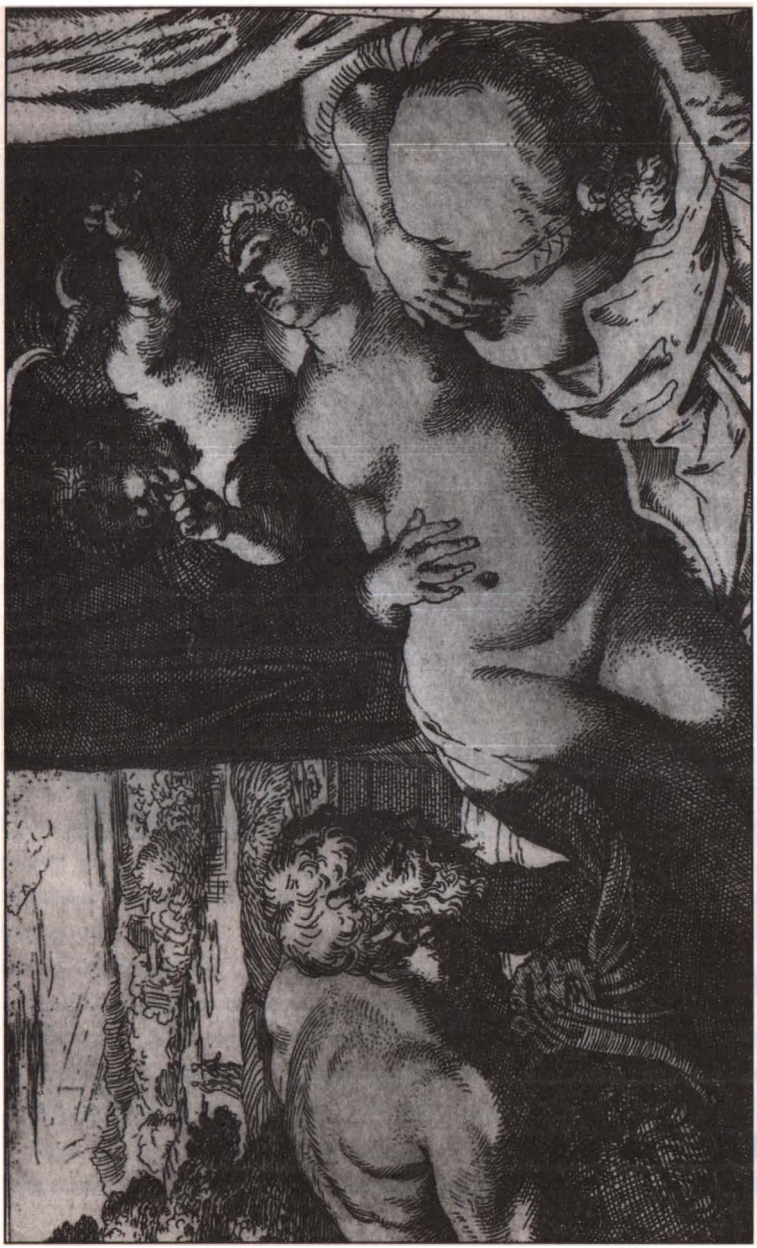
Linus Hercules'in müzik öğretmeniydi ama bir gün öğrencisini oldukça sert bir şekilde azarlayıp Hercules'in öfkesini uyandırınca Hercules onu, liriyle vurarak öldürdü.

ORPHEUS İLE EURYDİCE

THAMYRIS

Haddini bilmeden Musaları ustalıklarını denemeye çağıran antik Trakya ozanı. Yarışmada yenilince Musalar gözlerini kör etti. Milton *Kaybedilmiş Cennet* Kitap III. 35'te kendi körlüğünden söz ederken diğer kör ozanların yanında Thamyris'ten de söz eder.

JUPITER ILE ANTIOPE

MARSYAS

Minerva flûtü icat etmişti; ilahi dinleyicilerine flût çalar, onlara hoş vakit geçirtirdi. Fakat yaramaz velet Cupido tanrıçanın yüzünün flût çalarken aldığı garip ifadeye gülmeye cüret edince Minerva öfkeyle flûdü bir tarafa fırlattı, flût yeryüzüne düştü ve Marsyas onu buldu. Aleti çalmaya başladı ve öyle büyüleyici sesler çıkardı ki bizzat Apollo'yu bir müzik yarışmasına davet etmeye cesaret etti. Yarışmayı elbette tanrı kazandı ve Marsyas'ı derisini diri diri yüzerek cezalandırdı.

MELAMPUS

Melampus kâhin güçleri bahşedilen ilk ölümlüydü. Evinin önünde içinde yılan yuvası barındıran bir meşe ağacı yükseliyordu. Hizmetkârlar yaşlı yılanları öldürmüştü ama Melampus genç olanlara baktı ve onları ilgiyle besledi. Bir gün o meşe ağacının altında uykudayken yılanlar dilleriyle Melampus'un kulaklarını yaladılar. Uyandığında, artık kuşların ve sürünerek hareket eden varlıkların dilini anladığını hayretler içinde fark etti. Bu bilgi onun gelecekte olacakları bilmesini sağladı ve ünlü bir kâhin oldu. Bir keresinde düşmanları onu esir alıp sağlam bir hapse mahkûm ettiler. Melampus gecenin sükûneti içinde tahta kurtlarının keresteler içindeki konuşmalarını duydu ve söylediklerinden keresteleri neredeyse boydan boya yediklerini ve çatının az sonra çökeceğini anladı. Onu esir alanlara bunu anlattı ve onları da uyardı. Uyarısını dikkate alıp feci şekilde ölmekten kurtuldular ve Melampus'u ödüllendirerek ona hürmet ettiler.

MUSAEUS

Bir söylenceye göre Orpheus'un oğlu olarak temsil edilen yarı mitolojik bir karakter. Kutsal şiirler ve kehânetler yazdığı söylenir. Milton *Il Penseroso* şiirinde Musaeus ismini Orpheus isminin yanında kullanır:

"Ama, ah, üzgün bakire, senin gücün
Musaeus'u çardağından kaldırır,
Ya da emreder Orpheus'un ruhuna şarkı söylemesi için
Tellerde çınlayan şarkılar söyler,
Demirden yaşlar akar Pluto'nun yanaklarından,
Ve aşkın aradığını bağışlar cehennem."

BÖLÜM XXV

ARION–IBYCUS–SIMONIDES–SAPPHO

Bu bölümde maceralarını konu aldığımız şairler gerçek kişilerdir; bazı eserleri günümüze kadar gelmiş olsa da arkalarından gelen şairler üzerinde bıraktıkları etki bıraktıkları edebiyat eserlerinden daha önemlidir. Aşağıda onlara ilişkin anlattığımız maceralar "Efsaneler Çağı"nın diğer hikâyeleriyle aynı bilirkişinin sözlerine, başka bir deyişle, bu maceraları anlatan şairlere dayanmaktadır. Bugünkü halleriyle, ilk ikisi Almancadan çevrilmiştir; Arion Schlegel'den, Ibycus Schiller'den.

ARION

Arion ünlü bir müzisyendi. Corinthus Kralı Periandrus'un sarayında yaşardı; Arion Periandrus'un gözünde pek kıymetliydi. Sicilya'da bir müzik yarışması yapılacaktı ve Arion ödül kazanmak umuduyla yarışmayı canı gönülden arzuluyordu. Dileğini Periandrus'a söyleyince, Periandrus bir ağabey gibi Arion'a bu düşünceden vazgeçmesi için yalvardı. "Yalvarırım benimle kal" dedi ve "elindekiyle yetin. Kazanmak için çabalayan kaybedebilir." Arion şöyle cevap verdi: "Gezginlerin yaşantısı en çok bir şairin başıboş yüreğine yakışır. Tanrının bana bahşettiği yeteneği seve seve başkalarını eğlendirmek için kullanırım. Bir de ödülü kazanırsam aldığım zevk, ünümün dört bir yana yayıldığının bilinciyle nasıl da artar kimbilir!" Ardından yarışmaya gitti, ödülü kazandı ve eve dönmek üzere servetini bir Corinthus gemisine yükledi. Yelken açtıklarının ikinci sabahı yumuşak bir rüzgâr tatlı tatlı esmekteydi. "Ey Periandrus" diye haykırdı, "sav korkularını! Yakında sana sarıldığımda hepsini unutacaksın. Ne cömert kurbanlarla göstereceğiz tanrılara minnettarlığımızı ve ne denli mutlu olacağız ziyafet sofrasında ah bir bilsen!" Rüzgâr ve deniz elverişli olmaya devam etti. Semayı karartan tek bir bulut bile yoktu. Arion okyanusa pek değilse de insanlara güvenmişti. Gemicilere istemeden kulak misafiri oldu, birbirlerine akıl veriyorlar, Arion'un hazinesini ele geçirmek için kumpas kuruyorlardı. Çok geçmeden bağıra çağıra, isyankâr tavırlarla etrafını sardılar ve şöyle dediler: "Öleceksin Arion! Mezarının karada olmasını yeğlersen, buracıkta ölmeye razı ol; razı olmazsan kendini denize at." "Gözünüz canımdan başka bir şeyle doymaz mı?" dedi. "Altınlarımı alın tamam, canıma karşılık seve seve öderim bu bedeli." "Olmaz, canını bağışlayamayız. Yaşaman bizim için fazla

tehlikeli olur. Seni bizim soyduğumuzu öğrenecek olursa Periandrus'un elinden kaçamayız? Eve döndükten sonra korkunun esaretinden kurtulamazsak altınlarının bize bir faydası olmaz." "O halde" dedi Arion, "hiçbir şey hayatımı kurtarmaya kafi gelmeyecekse, son isteğimi çok görmeyin bana; nasıl yaşadıysam öyle, ozanlara yaraşır şekilde öleyim. Ben ölüm şarkımı söyledikten sonra arpımın telleri titremez olunca, o zaman veda edeceğim hayata ve sızlanmadan boyun eğeceğim kaderime." Bu yakarışa da kulak asmayacaklardı öncekiler gibi – gözleri ganimetlerinden başka bir şey görmüyordu. Ama bu kadar ünlü bir müzisyeni dinlemek acımasız yüreklerini yumuşattı. "İzin verin" diye ekledi Arion, "kıyafetimi hazırlayayım. Ozan kıyafetimi giyinmiş olmazsam Apollo beni hoş karşılamaz."

Yapılı kollarıyla bacaklarını ihtişamlı altın sarısı ve mor renkli kıyafetlere sardı; bedenini saran tüniği zarif kıvrımlarıyla yerlere dökülüyor, kollarını mücevherler süslüyordu. Alnı altın bir taçla süslenmişti, güzel kokulu saçları boynuyla omuzlarından aşağıya süzülüyordu. Sol eli liri, sağ eli de lirin tellerine vurduğu fildişi çubuğu tutuyordu. Sanki esin bulmuş biri gibi; sabahın temiz havasını içine çekip, sabahın ışıklarında parlıyordu. Denizciler hayranlıkla onu seyrediyorlardı. Arion büyük adımlarla geminin yan tarafına doğru yürüyüp masmavi denizin derinliklerine baktı. Lirine dönüp şöyle dedi: "Sesimin yoldaşı, benimle gölgeler diyarına gel. Cerberus hırıldasa da bilirsin, şarkıların gücü öfkesini yatıştırmaya yeter. Ey Elysium'un kahramanları, sizler ki karanlık tufanı geçtiniz, – ey mesut ruhlar, yakında ben de size katılacağım. Acımı dindirmeye gücünüz yeter mi peki? Heyhat, arkadaşımı arkamda bırakıyorum. Eurydice'sini bulan ve bulur bulmaz kaybeden yüce efendim, o bir hayal gibi kaybolup gittiğinde gün ışığından nasıl da nefret eder olmuştun! Gitmeliyim ama korkmuyorum. Tanrılar yukarıdan izlerler bizi. Beni sebepsiz öldüren sizler, ben yok olduğumda korkun başınıza geleceklerden. Ey Nereus'un kızları, kendini sizin merhametinize bırakan misafirinizi karşılayın!" Böyle söyleyip denizin derinliklerine atladı. Dalgalar üstünü örttü, denizciler de, yaptıklarının artık ortaya çıkmayacağını düşünerek gönül rahatlığıyla yollarına devam ettiler.

Ne var ki, derinliklerin sakinleri Arion'un ezgilerini dinlemek için etrafına toplanmış, yunuslar gemiyi büyüyle zincirlenmişçesine takip etmişlerdi. Arion dalgalarla boğuşurken yunuslardan biri sırtına aldığı Arion'u kıyıya kadar sağ salim taşıdı. Olayın anısını yaşatmak için karaya çıktığı yerdeki kayalık sahile daha sonra pirinç bir anıt yapılmıştır.

Arion ile yunus ayrıldıktan ve ikisi de kendi yaşam alanına döndükten sonra Arion minnettarlığını şöyle ifade etti: "Elveda vefakâr, iyi kalpli balık! Keşke seni ödüllen-

direbilseydim, ama ne sen benimle gelebilirsin ne de ben seninle. Yoldaş olamayız birbirimize. Derinliklerin kraliçesi Galatea'nın lütfu üzerine olsun ve sen yükünden duyduğun gururla kraliçenin arabasını çek derinliklerin ipeksi aynası üzerinde."

Arion vakit geçirmeden uzaklaştı sahilden; çok geçmeden önünde yükselen Corinthus kulelerini gördü. Elinde arpıyla, bir taraftan şarkı söyleyerek, sevgi ve mutlulukla dolup taşarak, kaybettiklerini unutup sadece elinde kalanları, yani dostu ve lirini düşünerek yoluna devam etti. Misafirperver salonlara adımını attı, az sonra da Periandrus'un kolları arasındaydı. "Sana geri geldim dostum" dedi. "Bir tanrının bahşettiği yetenek binlerce kişinin eğlencesi oldu; ne var ki, düzenbaz sahtekârlar hak ederek kazandığım hazinemi çaldılar benden; ama elimde kalan bir şey var ki o da dört bir diyara yayılan ünüm." Sonra da Periandrus'a başına gelen olağanüstü şeyleri anlattı, Periandrus da onu hayretler içinde dinliyordu. "Böylesine bir şeytanlık yanlarına mı kalacak?" dedi. "O halde nafiledir ellerimde tuttuğum güç. Suçluları bulabilmemiz için burada saklanman gerekecek, böylece kuşkulanmadan yaklaşacaklardır." Gemi limana vardığında Periandrus denizcileri karşısına aldı. "Arion'dan hiç haberiniz yok mu?" diye sordu. "Merak içinde, yolunu gözlemekteyim." "Onu Tarentum'da sağlık ve refah içinde bıraktık" diye cevapladılar. Onlar bu sözleri söyler söylemez Arion öne adım atıp karşılarına çıktı. Yapılı kollarıyla bacaklarını ihtişamlı altın sarısı ve mor renkli kıyafetlere sardı; bedenini saran tüniği zarif kıvrımlarıyla yerlere dökülüyor, kollarını mücevherler süslüyordu. Alnı altın bir taçla süslenmişti, güzel kokulu saçları boynuyla omuzlarından aşağıya süzülüyordu. Sol eli liri, sağ eli de lirin tellerine vurduğu fildişi çubuğu tutuyordu. Denizciler yıldırım çarpmışa dönmüşlerdi; yüzüstü Arion'un ayaklarına kapandılar. "Biz onu öldürmeye niyetlendik, o tanrı oldu. Ah, yer yarılsa da bizi içine alsa!" Sonra Periandrus konuştu: "O yaşıyor; o ki ozanların üstadıdır. Şefkatli/Yardımsever tanrı şairin hayatını korur. Size gelince; intikam almayacağım sizden, Arion kanınızı istemez. Defolun tamah köleleri! Barbar topraklara gidin, bir daha da ruhunuz gün yüzü görmesin!"

Spenser, Arion'un, yunusunun üstünde Neptunus ile Amphitrite'nin maiyetine eşlik edişini tasvir eder:

"Ve işte orada çok kutsal bir ses duyuldu
Zarif bir müziğin takip ettiği,
Ve köpüren sular üzerinde tahta çıkmış
Arion, elinde arpıyla,
Tüm o güzel insanların doldurdu kulaklarını ve kalbini;

O uzaktan gördüğü yunus bile
Ege Denizi'nde dürbünüyle,
Hareketsiz kaldı, bilgisine hayran,
Ve tüm coşkulu denizler, unuttu uğuldamayı."

Byron, *Childe Harold* adlı şiirinin II. Canto'sunda Arion'un hikâyesinden söz eder; burada Arion'un yolculuğu sırasında denizcilerden birinin diğerlerini eğlendirmek için müzik yapışını tasvir eder:

"Yukarıda ay; Cennet aşkına, ne güzel bir akşam!
Işıklar uzanıyor danseden dalgalar üzerinde;
Şimdi iç çekebilir hanımlar kıyıda ve bakireler inanabilir;
Kaderimizin bu olduğuna karaya vardığımızda!
O sırada Arion'un kıpırdayan eli
Uyandırır denizcilerin sevdiği o canlı ezgiyi;
Mutlu dinleyicilerden bir daire oluşur,
Kimine göre bildik düzen başarıyla ilerler
Kıyıda hâlâ özgürce dolaşabilirlermişçesine düşüncesizce."

IBYCUS

Ibycus'un birazdan okuyacağınız hikâyesini anlayabilmek için öncelikle Antik Çağ tiyatrolarının on ila otuz bin seyirciyi alabilecek devasa yapılar olduklarını ve sadece festivallerde kullanıldıkları ve giriş herkese serbest olduğu için genellikle dolu olduklarını hatırlamak gerekecektir. Bu yapıların çatısı yoktu, gökyüzüne açılırlardı, gösteriler gündüz yapılırdı. İkinci olarak, hikâyedeki Furia'ların korkunç betimlemesinde abartı yoktur. Tragedya şairi Aeschylus Furia'ları elli kişilik bir koroyla canlandırınca seyirciler öyle dehşete düşmüşlerdi ki birçoğu bayıldı ya da hareketlerinin kontrolünü kaybetti, yargıçlar da gelecekte benzeri bir temsil yapılmasını yasakladı.

Dindar şair Ibycus, Corinthus'taki Isthmus'ta bütün Yunan halkını cezbeden araba yarışları ile müzik yarışmalarının yapıldığı yere doğru yol almaktaydı. Apollo ona müzik yeteneği ve şairlerin baldan tatlı dilini bahşetmişti, o da tanrıyla bütün olarak, canlı adımlarla yoluna devam etti. Yüksekleri taçlandıran Corinthus kuleleri görünmeye başlamış, Ibycus kutsal Neptunus korusuna huşu içinde girmişti bile. Görünürde hiçbir canlı yoktu, yalnızca bir turna sürüsü güney iklimlerine göç ederken, Ibycus'un başının

üzerinden uçarak onunla aynı yolu izliyordu. "İyi şanslar size arkadaş canlısı kuşlar!" diye haykırdı, "denizlerin ötesinden gelen yoldaşlarım. Bana eşlik etmenizi hayra yoruyorum. Biz uzaklardan geliyoruz ve misafirperverlik arayışıyla uçuyoruz. Dilerim hepimiz yabancı misafiri kötülüklerden koruyan böyle bir karşılamayla ağırlanırız."

Hızlı adımlarla yola devam etti, çok geçmeden ormanın ortasına varmıştı ki, dar bir geçitte iki soyguncu ortaya çıkıp yolunu kesti. Ya teslim olacak ya da dövüşecekti. Ama silahlarla savaşmaya değil, lire alışkın olan elleri güçsüzce iki yanından sarktı. İnsanları ve tanrıları yardıma çağırdı ama haykırışları onu koruyacak hiç kimsenin kulağına gitmedi. "O halde burada öleceğim" dedi, "yabancı topraklarda, yasım tutulmadan, haydutların bıçağıyla, öcümü alacak kimseyi görmeden öleceğim." Ağır yaralar almış halde yere yığıldı, tepedeki turnalar boğuk sesleriyle haykırıyorlardı. "Davamı siz üstlenin ey turnalar, zira sizden başka kimsenin sesi cevap vermez feryadıma!" Böyle söyleyip hayata gözlerini yumdu.

Ceset yağmalanmış, parça parça edilmiş halde bulundu, yaralar onu tanınmayacak hale getirmiş de olsa onu Corinthus'ta misafir edecek olan arkadaşı tanıdı. "Bana dönüşün böyle mi olacaktı?" diye feryat etti. "Oysa senin tapınaklarının etrafını müzik yarışmasının zafer tacıyla sarmayı ummaktaydım!"

Şenlik için toplanan misafirler havadisleri üzüntüyle karşıladılar. Ibycus'un yarasını tüm Yunanistan hissetti, kaybını bütün yürekler sahiplendi. Yargıçlar kurulunun çevresinde toplandılar ve katillerden intikam alınmasını, suçlarının kefaretinin kanlarıyla ödetilmesini talep ettiler.

Fakat şenliğin ihtişamına kapılıp gelen bunca kalabalığın içinden suçluyu nasıl bir iz ya da işaretle ayırt edeceklerdi? Onu soyguncular mı öldürmüştü yoksa şahsi bir düşmanı mı? Bunu bir tek her şeyi gören güneş söyleyebilirdi, çünkü olanları gören başka bir göz olmamıştı. Ne var ki, intikam onu boş yere ararken, suçlu şimdi bile kalabalığın ortasında yürüyor, suçunun meyvelerinin tadını çıkarıyor olabilirdi. Belki kendi tapınaklarının çevresinde tanrılara meydan okuyor, elini kolunu sallayarak artık tiyatro binasından içeri akmakta olan kalabalığın arasına karışıyordu.

Artık sıralar halinde bir araya toplanmış olan kalabalık oturma yerlerini hınca hınç doldurdu; koca yapı çöktü çökecek gibi duruyordu. Seslerin uğultusu denizin kükreyişleri gibiydi; bu arada yukarı çıkıldıkça genişleyen halkalar da gökyüzüne değecekmişcesine, dizi dizi yükseliyordu.

Artık kalabalık topluluk Furia'ları canlandıran koronun korkutucu sesini dinliyordu; koro, vakur kıyafetler içinde, ölçülü adımlarla tiyatroyu daireler çizerek dola-

nıyordu. Bu dehşet verici topluluğu oluşturanlar ölümlü kadınlar olabilir miydi? Ya o ucu bucağı belli olmayan sessiz şekiller kalabalığı canlı varlıklardan oluşuyor olabilir miydi?

Siyahlar içindeki koro üyeleri etsiz ellerinde koyu alevlerle yanan meşaleler taşıyorlardı. Yanaklarında kan yoktu, alınlarının etrafında saç yerine bükülüp şişen yılanlar dolanıyordu. Bu korkunç yaratıklar bir halka oluşturarak ilahilerini okudular, suçluların kalplerini parçalayarak ve tüm yetilerini zincirlere vurarak. İlahiler, enstrümanların sesini bastırarak, gizlice yargılamalar yaparak, kalpleri durdurarak ve kanları dondurarak yükseldikçe yükseldi ve arttı.

"Yüreğini suç ve cürümden arı tutan mutlu olur! Biz öç alanlar onlara dokunmayız; onlar hayat yolunu bizden korkmadan adımlarlar. Ama felakettir gizli gizli cinayet işleyeni bekleyen. Gecenin korkunç ailesi olan bizler tüm benliğine çökeriz. Uçarak bizden kaçabilir mi sanki? Biz peşinden daha da hızlı uçarız, yılanlarımızı ayaklarına dolar yere düşürürüz. Yorulmadan izleriz; merhamet yolumuzu kesmez; durup dinlenmeden yaşamının sonuna dek ona gün yüzü göstermeyiz." Erinys'ler böyle söylediler şarkılarını ve vakur bir ahenkle yürüdüler; bu arada, tüm topluluk insanüstü varlıkların huzurundaymışçasına ölüm sessizliğine bürünmüştü; ardından koro, tiyatronun çevresindeki turunu vakur adımlarla tamamlayarak sahnenin arkasından dışarı çıktı.

Bütün yürekler yanılsamayla gerçek arasında çırpındı; gizli cinayetleri izleyen ve görünmeden kaderin yumağını dolayan bu korkunç güç karşısında bütün nabızlar tarifi olmayan bir korkuyla atmaya başladı, nefesler sıklaştı. İşte tam o anda en üstteki sıralardan bir nida yükseldi: "Bak yoldaş, şuradakiler Ibycus'un turnaları!" Birden gökyüzünden geçen koyu renkli bir cisim göründü; bir an durup bakınca bunun tiyatronun hemen üstünde uçmakta olan bir turna sürüsü olduğunu anladılar. "Ibycus'un mu dedi?" Bu sevilen ad bütün yüreklerdeki kederi canlandırdı. Denizin üstündeki dalgaların dalgaları izlemesi gibi kelimeler ağızdan ağıza yayıldı: "Ibycus'un! Hepimizin yasını tuttuğu, bir katilin canına kıydığı Ibycus! Turnaların onunla ne ilgisi olabilir?" Seslerin uğultusu gittikçe büyüdü ve birden şimşek çakması gibi bütün zihinlerden aynı düşünce geçti: "Erinys'lerin kudretini görün! Tanrılara saygılı şairin intikamı alınmalı! Katil kendini ele verdi. O sözleri haykıran adamla konuştuğu adamı yakalayın!"

Suçlu sözlerini seve seve geri alacaktı almasına ama artık çok geçti. Katillerin korkudan bembeyaz kesilen suratları suçlarını ele verdi. Halk onları yargıç önüne çıkardı; suçlarını itiraf ettiler ve hak ettikleri cezayı çektiler.

SIMONIDES

Simonides eski Yunan şairlerinin üretken olanlarındandı, ama birkaç parça dışında eserlerinden günümüze ulaşan olmamıştır. İlahiler, zafer methiyeleri ve mersiyeler yazmıştır. Bunların içinde özellikle mersiye türünün en güzel örneklerini vermiştir. Şairane dehası daha çok acıma duygusuna eğilimliydi ve kimse insanın merhamet hislerini ondan daha iyi depreştiremezdi. Şiirlerinin elimizde kalan parçaları içinde en önemlisi olan *Danae'nin Ağıdı*, bir söylenceye dayanmaktadır. Buna göre Danaë ve küçük oğlu, babası Acrisius'un emriyle bir sandığa kapatılıp denize bırakılmışlardı. Sandık Seriphus adasına kadar sürüklendi; burada denizci Dictys onları kurtarıp kral Polydectes'e götürdü. Kral onları kabul edip koruması altına aldı. Çocuk, yani Perseus, büyüdüğünde maceralarını daha önceki bir bölümde anlattığımız ünlü bir kahraman oldu.

Simonides vaktinin çoğunu prenslerin saraylarında geçirir ve yeteneğini methiye düzmek ve şenliklerde kasideler yazmak için kullanır, ödülünü kahramanlığını övdüğü kişilerin cömert ellerinden alırdı. Bu küçültücü bir iş değildi, en eski ozanlar, örneğin Homerus'un anlattığına göre Demodocus ve söylencelere bakılırsa bizzat Homerus da benzeri işler yapardı.

Bir keresinde Simonides Thessalia Kralı Scopas'ın sarayında şiir okurken prens ondan bir şölende okunmak üzere kahramanlıklarını öven bir şiir hazırlamasını istedi. Tanrılara bağlılığıyla tanınan Simonides konusunu çeşitlendirmek amacıyla şiirine Castor ile Pollux'un kahramanlıklarını da kattı. Benzeri olaylarda böyle çeşitlemeler yapılması alışılmış türdendi ve sıradan bir ölümlünün Leda'nın oğullarına düzülen övgüleri paylaşmaktan memnun olması beklenir. Ne var ki, kibir titizlik ister; Scopas ziyafet sofrasında saray adamları ile dalkavuklarının arasında otururken kendisine övgüler düzmeyen her dizede kinle doldu. Simonides vaadedilen ödülü almak için yaklaşınca Scopas paranın sadece yarısını uzattı şöyle deyip: "Sunduğun gösterinin benim için olan kısmının karşılığı burada; Castor ile Pollux kendilerinden bahseden kısmın bedelini ödeyeceklerdir kuşkusuz." Keyfi kaçan şair, büyük adamın şakasının ardından kopan kahkahalar arasından geçip masadaki yerine oturdu. Çok geçmeden, at sırtında iki genç adamın onu görmek için sabırsızlıkla dışarıda bekledikleri haberini aldı. Simonides kapıya koştu ama ziyaretçilerden eser yoktu. Ne var ki, o ziyafet salonunu terk eder etmez çatı, büyük bir gürültüyle çöktü ve Scopas ile ziyaretçileri yıkıntıların altında kaldılar. Onu çağırtan genç adamların görünümlerini soruşturunca Simonides anladı ki onlar bizzat Castor ile Pollux'tan başkası değildi.

SAPPHO

Sappho Yunan edebiyatının ilk çağlarında yaşamış bir kadın şairdi. Eserlerinden pek azı günümüze gelebilmiştir, fakat elimizdekiler seçkin bir şiir dehası olduğunu söylemek için yeterlidir. Sıklıkla sözü edilen hikâyesine göre Sappho, Phaon adlı yakışıklı bir gence delicesine âşık olur fakat aşkına karşılık bulamayınca, "Aşk atlayışını" gerçekleştirenlerin ölmezlerse aşklarına derman bulacakları batıl inancına kapılarak kendini Leucadia burnundan denize atar.

Byron *Childe Harold*'ın II. Canto'sunda Sappho'nun hikâyesinden söz eder:

"Childe Harold denize yelken açmış bu ıssız yerden geçiyordu
Orada üzgün Penelope dalgalara bakmış,
Ve ileride henüz unutulmamş dağı görmüştü,
Bir âşığın sığınağı ve bir Lezbiyenin mezarı.
Karanlık Sappho! kurtaramaz mıydı
Ebedi dizeler edebi ateşlerin doldurduğu bu yüreği?
"Bir Yunan sonbaharının hafif rüzgâr esen arifesi üzeriydi
Childe Harold uzaktan Leucadia burnunu selamladı;" vs.

Sappho ve "atlayışı" hakkında daha çok şey bilmek isteyenler *Spectator* nos. 223 ve 229'a başvurabilirler. Ayrıca Moore'un *Yunanistan'daki Akşamlar* adlı yapıtına da bakınız.

BÖLÜM XXVI

ENDYMION–ORION–AURORA İLE TITHONUS–ACIS İLE GALATEA

DIANA İLE ENDYMION

Endymion, sürüsünü Latmos Dağı'nda otlatan yakışıklı bir delikanlıydı. Sakin, bulutsuz bir gecede Diana, yani ay, aşağıya baktı ve onu uyurken gördü. Bakire tanrıçanın katı kalbi onun üstün güzelliği karşısında yumuşadı, tanrıça aşağıya inip onu öptü ve o uyurken başında bekledi.

Başka bir hikâyeye göre Iupiter ona ebedi gençlikle birlikte ebedi uyku bahşetmişti. Bu tür özellikler bahşedilmiş birinin maceralarından pek bahsedemeyiz. Derlerdi ki Endymion hareketsiz yattığı için malına mülküne zarar gelmesin diye dikkat eden Diana Endymion'un sürüsünü çoğaltmış, koyunlarıyla kuzularını vahşi hayvanlardan korumuştur.

Endymion'un hikâyesinin, inceden inceye gizlediği insani gayelerden doğan ayrı bir çekiciliği vardır. Endymion'un hayal gücü ve yüreği onları tatmin edecek şeyi boşuna arar; genç şair en güzel vakitlerini ay ışığının sessizliğinde geçirir; sessiz sedasız onu izleyen parlak şahidin ışıkları altında kendisini yiyip bitiren hüznü ve azmi besler. Hikâye arzu dolu, şairane bir aşkı, gerçeklikten çok hayallerde geçirilen bir yaşamı ve erken gelse de memnuniyetle karşılanan bir ölümü anlatır. – *S.G.B.*

Keats'in *Endymion* şiiri aya yazılmış, aşağıdaki gibi keskin dizeleri barındıran vahşi ve düşsel bir şiirdir:

Uyuyan inekler
Işığının altında uzanmış, engin çayırları düşlüyor.
Sayısız dağ yükseliyor ve yükseliyor,
Gözlerinin kutsallığına tutkulu,
Ama takdisin vaat etmez,
Tek bir görünmez gizli yer, bir küçük nokta
Zevkin yollanabileceği; yuva yapmış çalıkuşu
Görür dingin zihninde, senin kutsal yüzünü;" vs., vs.

Gece Düşünceleri şiirinde Dr. Young Endymion'dan şöyle söz eder:

...Bu düşünceler, Ah Gece, senin;
Âşıkların gizli iç çekişleri gibi senden gelir,
Uyurken diğerleri. Ve Cynthia, ozanlar uydurur,
Gizli gölgelerde, yumuşak, süzülerek onun gök kubbesinden,
Neşelendirdi onu
Benden daha az âşık çobanı."
Fletcher *Sadık Çoban Kız* şiirinde der ki:
"Donuk Phoebe, avlanıyor bir koruda,
Önce gördü o çocuğu, Endymion'u,
Aldı gözlerinden asla ölmeyen sonsuz ateşi;
Nasıl da iletti ona kolayca uykusunda,
Tapınakları dolu ağzına kadar afyonla,
Yaşlı Latmos'un başını, her gece önüne eğildiği,
Yaldızlıyor o dağı kardeşinin ışığıyla,
Öpebilmek için sevgilisini."

ORION

Orion Neptunus'un oğluydu. Yakışıklı bir dev, güçlü bir avcıydı. Babası ona denizin derinliklerinden geçme ya da başkalarının söylediğine göre, suyun üstünde yürüme gücü bahşetmişti.

Orion, Chios Kralı Oenopion'un kızı Merope'ye âşıktı ve onunla evlenmek istiyordu. Adayı vahşi hayvanlardan temizleyip avın ganimetlerini hediye diye sevgilisine getirdi, ama Oenopion kızını vermeye bir türlü razı olmayınca Orion genç kızı zor kullanarak elde etmeye çalıştı. Genç kızın bu davranış karşısında çileden çıkan babası, Orion'u sarhoş ettikten sonra gözlerini oydurup deniz kıyısına attırdı. Kör kahraman bir Cyclops çekicinin sesini takip ederek Lemnos'a ulaştı ve Vulcanus'un demirhanesine geldi. Vulcanus ona acıdı ve güneş diyarına giden yolda ona rehber olması için adamlarından biri olan Kedalion'u yanına verdi. Kedalion'u omuzlarına alan Orion doğuya doğru yoluna devam etti; yolun sonunda güneş-tanrıyla karşılaştı ve onun ışınlarıyla gözleri iyileşti.

Orion bu olayın ardından avcı olarak Diana'nın yanında kaldı; Diana'nın gözdelerinden biriydi hatta neredeyse Diana'nın onunla evlendiği söylenir. Erkek kardeşi bu durumdan pek rahatsızdı ve sık sık kız kardeşini azarlıyordu, ama neye yarar. Bir gün

Apollo Orion'u, başını denizin üzerinde tutarak denizden geçerken görünce onu kız kardeşine gösterdi ve denizin üstündeki o kara şeyi vuramayacağını iddia etti. Okçu tanrıça ucunda ölüm taşıyan oku yaydan çıkardı. Dalgalar Orion'un cansız bedenini karaya taşıdı. Ölümcül hatasından ötürü çok gözyaşı döken Diana onu yıldızların arasına yerleştirdi. Orion artık gökyüzünde kuşağı, kılıcı, aslan derisi ve sopasıyla duran bir dev olarak görünmektedir. Köpeği Sirius peşinden gelirken Pleiad'lar önünden uçmaktadırlar.

Atlas'ın kızları olan Pleiad'lar Diana'nın maiyetinin nympha'larıydılar. Bir gün Orion onları görüp hayran oldu ve peşlerinden gitti. Pleiad'lar korkudan tanrılara şekillerini değiştirmeleri için yalvardılar; Iupiter de merhamet edip onları güvercine dönüştürdü ve bir takımyıldızı halinde gökyüzüne yerleştirdi. Pleiad'lar yedi tane olmalarına karşın sadece altı yıldız görünür; çünkü söylenene göre içlerinden biri, Electra Troia'nın harap oluşunu seyretmemek için yerini terk etmişti; Troia şehrini oğlu Dardanus kurmuştu. Bu olayı görmek kız kardeşlerini öyle derinden etkiledi ki o gün bu gündür hep solgundurlar.

Mr. Longfellow'un *Orion'nun Gizlenişi* üzerine yazdığı bir şiiri vardır. Aşağıdakiler, bu mitolojik hikâyeden söz ettiği dizelerdir. Orion'un gök kubbede bir aslan derisi giyinmiş olarak ve elinde bir sopayla temsil edildiğini eklememiz gerek. Şair der ki, takımyıldızının yıldızları ayın ışığına bir bir gömüldüklerinde;

"Düştü aslanın kızıl derisi
Nehre, ayağının dibine.
Artık vurmuyor sopası
Boğanın alnına; ama
Dolanmış eskiden olduğu gibi deniz kıyısında,
Oenopion kör ettiğinde
Aradı demirciyi ocağında,
Ve tırmandı dar geçitte
İyileştirdi görmeyen gözlerini güneşte."

Tennyson'ın Pleiad'lar'la ilgili farklı bir teorisi vardır:

"Pek çok gece Pleiad'ları gördüm, tatlı bir gölgenin içinden yükselen,
Gümüş bir saç örgüsüne dolanmış ateş böceklerinin sürüsü gibi Parlak."

–*Locksley Hall.*

Byron kayıp Pleiad'dan söz eder:

"Aşağıda bir daha görünmeyen kayıp Pleiad gibi."

Ayrıca Bayan Hermans'ın aynı konu üzerine yazdığı dizelere bakınız.

AURORA İLE TITHONUS

Şafak tanrıçası, kız kardeşi Ay gibi kimi zaman ölümlülere âşık olurdu. Gözdesi Troia Kralı Laomedon'un oğlu Tithonus'du. Tanrıça delikanlıyı kaçırıp, Iupiter'i ona ölümsüzlük bahşetmesi için ikna etti, fakat bu hediyeye gençliği ekletmeyi unutunca bir zaman sonra dehşet içinde Tithonus'un giderek yaşlandığını fark etti. Saçları iyice ağarınca da onu terk etti, ama Tithonus hâlâ tanrıçanın sarayında yaşıyor, tanrı yiyeceklerinden yiyor, tanrı elbiseleri giyiniyordu. Bir süre sonra elini kolunu kullanamaz oldu; bunun üzerine tanrıça onu odasına hapsetti; zaman zaman odadan Tithonus'un zayıf sesi duyulurdu. En sonunda tanrıça onu çekirgeye dönüştürdü.

Memnon Aurora ile Tithonus'un oğluydu. Aethiopialıların Kralı idi; dünyanın doğu ucunda, Oceanus'un kıyısında yaşardı. Troia savaşında babasının kanından olanlara yardım etmek için savaşçılarıyla birlikte gelmişti. Kral Priamus onu onur duyarak buyur etti ve okyanus kıyısında başından geçen maceralarını anlatışını hayranlıkla dinledi.

Varışından hemen sonraki gün dinlenmekten sıkılan Memnon askerlerini savaş alanına sürdü. Nestor'un korkusuz oğlu Antilochus'u kendi elleriyle öldürdü; Yunanlar kaçmaya başlamışlardı ki Achilles ortaya çıkıp savaşı yeniden başlattı. O ve Aurora'nın oğlu arasında uzun ve kuşku uyandıran bir mücadele oldu; sonunda zaferini ilan eden Achilles oldu, Memnon öldü ve Troialılar korku içinde kaçtılar.

Gökyüzündeki yerinden endişeyle oğlunu seyreden Aurora oğlunun öldüğünü görünce Rüzgârlar'dan, kardeşleri Memnon'un cesedini Paphlagonia'daki Esepus nehrinin kıyısına taşımalarını söyledi. Akşam olunca, Hora'lar ile Pleiad'lar eşliğinde Aurora geldi, oğlunun arkasından ağlayıp yas tuttu. Tanrıçanın kederine acıyan Gece gökyüzünü bulutlarla kapladı; doğa Şafak'ın oğlu için yas tuttu. Aethiophialılar Memnon'a nehrin kıyısında, nympha'lar korusunda bir anıt mezar yaptılar. Iupiter de cenaze ateşinin kıvılcımlarıyla küllerini kuşa dönüştürdü; kuşlar ikiye ayrılıp sonunda alevlere düşene kadar dövüştüler. Memnon'un her ölüm yıldönümünde bu kuşlar geri gelir ve Memnon'u aynı şekilde anarlar. Aurora oğlunun ölümünden sonra teselli edilememiştir. Gözyaşları hâlâ akmaktadır ve sabahın erken saatlerinde çimenlerin

üzerinde çiğ damlaları halinde görülebilirler.

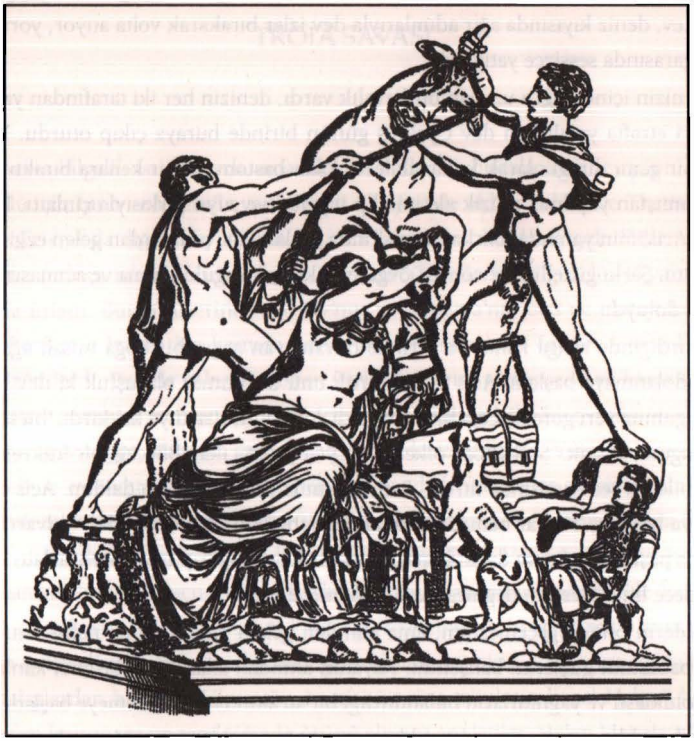
Antik Çağ mitolojisinin hayranlık uyandıran diğer hikâyelerinin aksine bu hikâyenin anıtları halen bulunmaktadır. Mısır'daki Nil nehrinin kıyısında iki muazzam heykel vardır, bunlardan birinin Memnon'a ait olduğu söylenir. Antik Çağ yazarlarının belirttiğine göre doğan günün ilk ışıkları bu heykele vurduğunda heykelden lir tellerinin çınlamasına benzer bir ses çıkarmış. Bugünkü heykelin Antik Çağ yazarlarının anlattığı heykelle aynı heykel olduğundan şüphe duyulmaktadır; esrarengiz sesler ise daha da şüphe uyandırıcıdır. Ancak günümüzde bu seslerin hâlâ duyulduğuna tanıklık edenler de yok değildir. Kimi iddialara göre kayalara hapsolan havanın çatlaklar ya da mağaralar yoluyla kaçarken çıkardığı ses bu hikâyeye zemin oluşturmuş olabilir. Sözü geçen günümüz gezginlerinden Sör Gardner Wilkinson heykeli bizzat inceleyip oyuk olduğunu, "heykelin kucağında, vurulduğunda metalik bir ses çıkaran bir taş olduğunu ve bunun hâlâ heykelin güçlerine inanmaya hazır olarak gelen bir ziyaretçiyi kandırmak için kullanılabileceğini" keşfetti.

Memnon'un ses çıkartan heykeli şairlerin çok sevdiği bir konudur. Darwin, *Botanik Bahçesi* şiirinde şöyle der:

"Kutsal güneşe doğru Memnon'un mabedinde
Gündüz havasında oluştu ahenkler bir koro gibi;
Parıltısının değdiği huzme karşılık veriyor
Canlanıyor lir ve titriyor tüm telleri;
Uyumlu geçişlerle uzuyor zarif sesler,
Yüceltiyor şarkıyı tüm kutsal yankılar."

ACIS İLE GALATEA

Scylla Sicilyalı, deniz nympha'larının çok sevdiği, güzel bir bakireydi. Bir sürü talibi vardı, ama o hepsini geri çevirir, sonra da Galatea'nın mağarasına gider ve ona peşine düşenleri anlatırdı. Bir gün Scylla saçını yaparken tanrıça hikâyesini dinledi ve şöyle cevap verdi: "İyi de, bakire, peşine düşenler hiç de kaba ırktan insanlar değiller, istemezsen geri çevirirsin, ama Nereus'un kızı olan ben, bunca kız kardeş tarafından korunurken Cyclops'un tutkusundan dolayı denizin derinliklerinden başka kaçış yolu bulamadım." Konuşması gözyaşlarıyla kesildi, ona acıyan genç kız gözyaşlarını ince parmaklarıyla silip tanrıçayı teselli etti: "Anlat bana" dedi, "kederinin sebebini." Galatea da anlattı: "Acis, Faunus ile bir Naiad'ın oğluydu. Annesi ve babası onu yürek-

AMPHION

ten severdi, ama benimkine eşit bir sevgiyle değil. Zira bu yakışıklı genç yalnız bana adamıştı kendini ve yalnızca on altı yaşındaydı, bıyıkları yeni terlemişti. Ben ne kadar Acis'le olmak istediysem, Cyclops da o kadar benimle olmak istedi. Bana Acis'e olan aşkımın mı yoksa Polyphemus'a olan nefretimin mi daha büyük olduğunu soracak olursan cevap veremem; ikisi de aynı ölçüdeydi. Ey Venus, kudretin ne büyük ki ormanlara dehşet saçan, kimselerin elinden sağ kurtulamadığı, Iove'yi bile inkâr eden şu vahşi dev, aşkın ne olduğunu öğrendi ve bana delicesine tutulup sürülerini, iyi depolanmış mağaralarını unuttu. Sonra ilk kez, hoşa gitmek için görünümüne biraz özen göstermeye başladı; sert saçlarını tarakla tırmıklayıp sakalını orakla biçti, sudaki kaba yüz hatlarına bakıp görünüşünü düzeltti. Öldürme tutkusundan, vahşiliğinden,

kan içiciliğinden eser kalmamıştı; adasına yolu düşen gemiler sağ salim geçip gider oldu; dev, deniz kıyısında ağır adımlarıyla dev izler bırakarak volta atıyor, yorulunca da mağarasında sessizce yatıyordu.

"Denizin içine doğru uzanan bir kayalık vardı, denizin her iki tarafından yalayan. Sürüleri etrafta yayılırken dev Cyclops günün birinde buraya çıkıp oturdu. Yelken tutan bir gemi direği olarak kullanabilecek olan bastonunu bir kenara bıraktı ve sayısız kamıştan yapılmış müzik aletini alıp tepeleri ve suyu şarkısıyla çınlattı. Ben de sevgili Acis'imin yanında, bir kayanın altında saklanıyor, uzaklardan gelen ezgiyi dinliyordum. Şarkı güzelliğime cömert övgülerle karışık soğukluğuma ve acımasızlığıma sitemle doluydu.

"Bitirdiğinde ayağa kalktı ve yerinde duramayan azgın bir boğa misali ağaçların içinde dolanmaya başladı. Acis ile ben artık onu düşünmez olmuştuk ki dev birden oturduğumuz yeri görebileceği bir yere geldi. 'Gördüm sizi' diye haykırdı, 'bu son aşk kaçamağınız olacak.' Sesi ancak öfkeli bir Cyclops'un çıkarabileceği bir kükremeydi. Aetna bile bu ses karşısında titredi. Ben korkuma yenilerek suya daldım. Acis dönüp kaçmaya başladı; 'Kurtar beni Galatea; anne, baba, kurtarın beni!' diye yalvarıyordu. Cyclops peşinden gitti ve dağın kenarından bir kaya koparıp ona doğru fırlattı. Kayanın sadece bir köşesinin değmesi Acis'i altetmeye yetti.

"Kaderin önüne geçemezdim, ama elimden geleni yaptım. Ona nehir-tanrı olan büyükbabasının güçlerini bahşettim. Kayanın altından akan koyu kırmızı kanlar gittikçe soluklaştı ve yağmurların bulandırdığı bir su akıntısına benzemeye başladı. Kaya yarılarak açıldı ve zamanla su berraklaştı, yarıktan mırıldana mırıldana akar oldu.

Acis işte böyle nehre dönüşmüştü; nehir hâlâ Acis adını taşımaktadır.

Dryden, *Cymon ile Iphigenia* şiirinde aşkın gücüyle beyefendiye dönüşen bir soytarının hikâyesini anlatır ve hikâye kimi yönleriyle eski Galatea ve Cyclops'unkiyle benzerlikler gösterir.

"Onun terbiye edilmemiş kalbinde acılarla yerleşen
Babasının emekleri ya da hocasının sanatı değil
Kurak toprakların verimlilik için yanıp tutuştukları gibi
Bir anda doğan en iyi öğretmen Aşk.
Aşk ona utanmayı ve çekişmede sevgiyle utanmayı öğretti
Kısa bir süre sonra yaşamın tatlı inceliklerini öğretti."

BÖLÜM XXVII

TROIA SAVAŞI

Minerva bilgelik tanrıçasıydı, ama bir keresinde çok budalaca bir şey yaptı; güzellik ödülü için Iuno ve Venus'la yarışa girdi. Olay şöyle oldu: "Peleus ile Thetis'in düğününe Eris ya da diğer adıyla Nifak dışında bütün tanrılar davetliydi. Dışlanmasına öfkelenen tanrıça misafirlerin arasına, üzerinde "Güzellerin en güzeline!" yazılı altın bir elma fırlattı. Bunun üzerine Iuno, Venus ve Minerva'nın üçü de elmayı kendine istedi. Böylesine hassas bir konuda karar vermek istemeyen Iupiter tanrıçaları Ida dağına gönderdi. Burada yakışıklı çoban Paris sürülerini güdüyordu ve karar ona bırakılmıştı. Tanrıçalar seçimini yapması için onun önünde belirdiler. Iuno ona güç ve servet bahşedeceğini, Minerva savaşta şan şöhret kazandırmayı, Venus ise kadınların en güzeliyle evlendirmeyi vaat etti; her biri kendi lehine karar vermesi için çobanın aklını çelmeye çalışıyordu. Paris, Venus'un lehine karar verip elmayı ona sundu, böylece diğer iki tanrıçayı da kendine düşman etti. Paris Venus'un koruması altında Yunanistan'a yelken açtı; Sparta Kralı Menelaus onu misafirperverlikle karşıladı. Menelaus'un karısı Helen, Venus'un Paris için hemcinslerinin en güzeli olarak seçtiği kadının ta kendisiydi. Birçok talip onu gelin almak istemişti; o kararını açıklamadan önce, taliplerden biri olan Ulysses'in önerisi üzerine taliplerin hepsi Helen'i her tür tehlikeden korumaya ve gerektiğinde öcünü almaya ant içtiler. Helen Menelaus'u seçti ve kocasıyla saadet içinde yaşamaya başladı; ta ki Paris evlerine misafir olarak gelene kadar. Paris Venus'un yardımıyla onu kendisiyle kaçmaya ikna etti ve Troia'ya götürdü, bu da Antik Çağ şiirinin Homerus ve Vergilius tarafından yazılan en muhteşem örneklerinin konu aldığı Troia savaşının çıkmasına sebep oldu.

Menelaus Yunanistan'ın dört bir yanından, ettikleri yeminle kardeş olan liderleri sözlerini yerine getirmeye çağırdı. Neredeyse hepsi geldi, fakat Penelope'yle evlenen, karısı ve çocuğuyla çok mutlu olan Ulysses böyle zahmetli bir maceraya girişmeye pek niyetli değildi. Bu yüzden tereddütteydi, Palamedes onu ikna etmeye gönderilmişti. Palamedes Ithaca'ya vardığında Ulysses deli numarası yaptı. Bir eşekle öküzü birlikte sabana koştu ve tuz ekmeye başladı. Palamedes onu denemek için küçük Telemachus'u sabanın önüne geçirdi, bunun üzerine babası sabanı başka yana çevirdi; böylece deli olmadığını da göstermiş oldu ve sözünü yerine getirmekten başka çaresi kalmadı. Halihazırda kendisi de göreve katılmış olan Ulysses diğer gönülsüz liderleri,

özellikle de Achilles'i yardıma çağırarak üstüne düşeni yaptı. Achilles adlı kahraman Thetis'in oğluydu; düğününde Nifak elmasının tanrıçaların ortasına atıldığı Thetis'in. Thetis de ölümsüzlerdendi, o bir deniz nympha'sıydı ve oğlunun kaderinin sefere katılırsa Troia önünde ölmek olduğunu bildiği için gitmesini engellemeye çalıştı. Onu uzaklara, Kral Lycomedes'in sarayına gönderdi ve kralın genç kızlarından birinin kılığına girmeye ikna etti. Ulysses Achilles'in orada olduğunu öğrenince tüccar kılığında saraya gitti ve aralarına birkaç silah yerleştirdiği süs eşyalarını pazarlamaya başladı. Kralın kızları tüccarın diğer mallarına dalıp gitmişken Achilles silahları eline aldı ve böylelikle Ulysses'in keskin gözleri karşısında kendini ele verdi. Ulysses'in onu annesinin ihtiyatlı öğütlerine aldırmayıp savaşta hemşerilerine katılmaya ikna etmesi pek de zor olmadı.

Priamus Troia Kralı idi, Helen'in kanına giren çoban Paris ise onun oğluydu. Paris muammalar içinde yetişmişti; çünkü doğduğunda bu çocuğun ileride ülkenin felaketini hazırlayacağına dair uğursuz kehânetler olmuştu. Sonunda bu kehânetler doğru çıkacak gibiydi, zira toplanmakta olan Yunan ordusu o zamana kadar hazırlananların en büyüğüydü. Acılı Menelaus'un kardeşi Mycenae Kralı Agamemnon başkomutan seçilmişti. Savaşçıların içinde en ünlüsü Achilles idi. Onu diğerleri takip ediyordu: koca gövdeli, gözü pek, aklı kıt Aiax; yiğitlik denince Achilles'dan sonra gelen Diomedes; sağgörülülüğüyle ünlü Ulysses ve hepsinin tavsiye almak için danıştığı, Yunan liderlerinin en yaşlısı Nestor. Ne var ki, Troia zayıf bir düşman değildi. Kral Priamus artık yaşlanmıştı, ama eskiden bilge bir prensti; ülkeyi iyi yöneterek ve komşularıyla pek çok ittifak yaparak devletini güçlendirmişti. Ama tahtının desteği ve dayanağı, çoktanrılı Antik Çağ'ın yarattığı en soylu karakterlerden biri olan oğlu Hector'du. Ülkesinin düşeceğini daha baştan hissetse de yiğitçe direnmekten vazgeçmemiş, yine de ülkesini bu tehlikeye sokan yanlışı hiçbir zaman onaylamamıştır. Andromache'yle evlilik bağı kurmuştu; bir koca ve baba olarak da karakterinin savaşçı yanından aşağı kalır yanı yoktu. Troialılar tarafında Hector'un dışındaki başlıca liderler Aeneas, Deiphobus, Glaucus ve Sarpedon idi.

İki yıllık bir hazırlıktan sonra Yunan filo ve ordusu Boeotia'daki Aulis limanında toplandı. Agamemnon burada avlanırken Diana için kutsal olan bir geyiği öldürdü, tanrıça da buna karşılık olarak orduya bir salgın hastalık soktu; gemilerin limanı terk etmesini engellemek için havayı sakinleştirdi. Kâhin Calchas bakire tanrıçanın öfkesinin ancak sunağında bir bakirenin kurban edilmesiyle yatışacağını ve suçlunun kızından başka bir bakirenin de kabul olmayacağını söyledi. Agamemnon gönülsüzce razı oldu; genç yaştaki kızı Iphigenia Achilles'le evlendirilmeye gittiğine inandırılarak

kurban olmaya gönderildi. Iphigenia kurban edilmek üzereyken tanrıça merhamet etti ve onu oradan çekip aldı, yerine dişi bir geyik bıraktı. Iphigenia ise bir bulutla sarılı olarak Tauris'e götürüldü; Diana onu buradaki tapınağının rahibesi yaptı.

Tennyson *Güzel Kadınların Rüyası* adlı şiirinde Iphigenia'nın kurban edildiği andaki hislerini kendi ağzından anlatır:

"Umudumu yitirmiştim o kederli yerde,
Doldurmuştu ruhumu ıstırap ve korkuyla,
Elini yüzüne götürdü babam;
Körleşmişti gözlerim gözyaşlarımla."
"Çabaladım yine de konuşmaya; sesim boğuklaşmıştı iç çekmekten,
Bir rüyada gibi. Belirsizce ayırt edebiliyordum
Acımasız, kara sakallı kralları, kurt gibi gözleriyle
Ölmemi bekliyorlardı."
"Uzun gemi direkleri ürperdi su üstünde,
Tapınaklar ve insanlar ve kıyılar;
Biri geçirdi hassas boğazımdan keskin bir bıçak,
Yavaşça – ve – başka bir şey olmadı."

Bunun üzerine rüzgâr yeniden elverişli hale geldi, filo yelken açıp birlikleri Troia kıyısına getirdi. Troialılar orduların karaya inmesini engellemeye geldiler ve Protesilaos karaya iner inmez Hector'un darbesiyle can verdi. Protesilaus kendisine yürekten bağlı olan karısı Loadamia'yı evde bırakmıştı. Ölüm haberi ulaştığında Laodamia kocasıyla sadece üç saat konuşmasına izin vermeleri için tanrılara yalvardı. İsteği kabul edildi. Mercurius Protesilaus'u yeryüzüne geri çıkardı; Protesilaus ikinci kez öldüğünde Laodamia da onunla birlikte öldü. Eski bir hikâyeye göre nympha'lar Protesilaus'un mezarının çevresine karaağaçlar dikerler; bu karaağaçlar büyüyüp serpilir, ta ki Troia'nın görünümüne hâkim olacak kadar uzayana dek. Troia'yı gördükten sonra kuruyup ölürler, ama bir taraftan da köklerinden taze dallar fışkırmaya devam eder.

Wordsworth bir şiirinde Protesilaus ile Laodamia'nın hikâyesini konu alır. Belli ki kâhin zaferin, savaşta ilk kurbanı veren tarafın olacağını söylemiştir. Şairin kısa bir süreliğine yeryüzüne dönen Protesilaus'un, başına gelenlerin hikâyesini Laodamia'ya anlatışını yazmıştır:

" 'İstenen rüzgâr verilmişti, sonra ben döndüm

Kâhine, sessiz deniz üstünde;
Ve daha kıymetli olan göstermezse yolu, çözülmeli
Binlerce gemi arasından benimki
Önde giden pruva vuruyor karaya, –
Benim kanım oluyor ilk düşen Troia kumuna.
" 'Ama daha acı, binlerce kez daha acıydı sancı
Kaybını düşündüğümde, sevgili karım!
Anılarım asılı kaldı sende şefkatle,
Ölümlü hayatımızda yaşadığımız neşelerde,
Yürüdüğümüz yollar, – o çeşmeler, çiçekler;
Gidecek olduğum şehirler ve bitmemiş kuleler.
" 'Ama düşmanın ağlamasına izin vermeli,
"Bakın titriyorlar! Kibirli duruşları,
Ama içlerinden hiçbiri, ölmeye cesaret etmiyor mu?"
Ruhumdan hakareti süpürdüm:
Eski zayıflıklar tekrar göründü, ama ulvi düşünce
Kurtuluşumun işlediklerini topladı bünyesinde.'

"...Hellespontus tarafında
(Böyle inanılmıştı)
Büyüdü sarmal ağaçlardan bir grup asırlarca
Uğruna öldüğünün mezarından çıkarak;
Ve böyle bir ihtişam kazandıklarında
Ilium'un duvarlarından görünüyorlardı artık,
Ağaçların yüksek zirveleri göz önünde kayboldu,
Büyümenin ve çürümenin sürekli değişimi!"

"ILIAS"

Savaş belirleyici bir sonucu olmadan dokuz yıl sürdü. Derken Yunan tarafının zafere ulaşmasını engelleyecek gibi görünen bir olay gerçekleşti. Bu olay Achilles ile Agamemnon arasında geçen bir kavgaydı. Homerus'un muhteşem "Ilias" şiiri de buradan başlar. Yunanlar, her ne kadar Troia karşısında başarı elde edememiş olsalar da komşu ve müttefik şehirleri ele geçirmişler, ganimetlerin paylaşımında da Apollo'nun rahiplerinden Chryses'in esir alınan kızı Chryseis Agamemnon'un payına

düşmüştü. Chryses kutsal görev giysileri içinde gelip kızının salıverilmesi için yalvardı. Agamemnon bunu kabul etmedi. Bunun üzerine Chryses, esirlerini teslim etmek zorunda kalana dek Yunanlara acı çektirsin diye Apollo'ya yalvardı. Apollo rahibinin duasını kabul etti ve Yunan karargâhına bir salgın hastalık gönderdi. Bunun üzerine tanrıların öfkesinin nasıl yatıştırılıp salgının önüne nasıl geçileceğini tartışmak için bir kurul toplandı. Achilles korkusuzca talihsizliklerinden, Chryseis'i alıkoyduğu için Agamemnon'u sorumlu tuttu. Öfkelenen Agamemnon esirinden vazgeçmeye razı oldu ama onun yerine ganimetler paylaşılırken Achilles'in payına düşen bakire Briseis'i istedi. Achilles karşı gelmedi, ama hemen ardından artık savaşa katılmayacağını açıkladı. Genel ordugâhtan ordularını çekip Yunanistan'a, evine geri dönmeye niyetlendiğini açıkça ilan etti.

Tanrılar ve tanrıçalar savaşla tarafların kendileri kadar çok ilgileniyorlardı. Kaderin hükmüne göre, düşmanlar azmettikçe ve kendi istekleriyle mücadeleyi bırakmadıkça Troia'nın düşeceğini zaten biliyorlardı. Yine de göklerin hükümdarlarının umutlarını ve korkularını ateşlemeye yetecek kadar şans payı kalmıştı. Iuno ile Minerva, çekicilikleri Paris tarafından küçümsendiği için Troialılara düşman olmuşlardı; Venus ise tam aksi yönde Troialıların tarafını tutuyordu. Venus hayranı olan Mars'ı kendi tarafına almıştı, ama Neptunus Yunanları tutuyordu. Apollo tarafsızdı; bir o tarafı tutuyordu, bir bu tarafı; Iove bile kral Priamus'u sevmesine rağmen olabildiğince tarafsız kalıyordu ama istisnalar da çıkmıyor değildi.

Achilles'in annesi Thetis oğluna yapılan haksızlığa pek içerlemişti. Hemen Iove'nin sarayının yolunu tuttu ve ondan zaferi Troialılara vererek Yunanları Achilles'a yaptıkları haksızlığa pişman etmesini istedi. Iupiter kabul etti ve bir sonraki muharebede Troialılar tam bir başarı kazandılar. Yunanlar savaş alanından sürüldüler ve gemilere sığındılar.

Sonra Agamemnon en bilge, en gözü pek komutanlarını toplanmaya çağırdı. Nestor Achilles'i savaş alanına geri dönmeye ikna etmesi için bir elçi gönderilmesini ve Agamemnon'un yaptığı yanlışı telafi etmek için genç kızı yanında bolca hediyelerle birlikte Achilles'e vermesini salık verdi. Agamemnon buna razı olunca Ulysses, Aiax ve Phoenix Achilles'e Agamemnon'un pişman olduğunu iletmeye gönderildiler. Görevlerini yerine getirdiler ama Achilles yakarışlarına kulak tıkadı. Savaş alanına dönmeyi kesin olarak reddetti ve gemiye binip vakit geçirmeden Yunanistan'a dönme kararından vazgeçmedi.

Yunanlar gemilerinin etrafına bir sur yapmışlardı ve bu yüzden Troia'yı kuşatacaklarına bir yerde kendilerini kuşatmışlardı. Achilles'a giden elçilerin başarısız ziya-

retlerinin ertesi günü bir muharebe yapıldı ve Iove'nin desteklediği Troialılar başarılı oldular, Yunan surunda bir geçit açmayı başardılar ve gemileri ateşe vermek üzereydiler. Yunanların bu kadar köşeye sıkıştıklarını gören Neptunus yardımlarına koştu. Savaş alanında kâhin Calchas'ın görünümüyle belirdi ve haykırışlarıyla savaşçıları cesaretlendirdi ve hepsine tek tek seslendi; savaşçıların heyecanlarını öyle bir ateşledi ki Troialılar geri çekilmek zorunda kaldılar. Aiax yiğitlik mucizeleri gösterdi ve bir süre sonra Hector'la karşı karşıya geldi. Aiax savaşçılara meydan okudu, Hector da aynı şekilde cevap verdi ve mızrağını cüsseli savaşçıya fırlattı. Çok iyi nişan almıştı ve Aiax'ı kılıçları ile kalkanını taşıyan kayışların göğsünde kesiştiği yerden vurdu. Bu çifte koruma mızrağın delip geçmesini engelledi ve mızrak Aiax'a zarar vermeden düştü. Sonra Aiax yerden gemileri desteklemek için kullanılan koca taşlardan birini alıp Hector'a fırlattı. Taş Hector'ı boynundan vurup yere yıktı. Yandaşları onu hemen yerden kaldırıp kendinden geçmiş ve yaralı halde taşıdılar.

Neptunus Yunanlar'a bu şekilde yardım edip Troialıları püskürtürken Iupiter olup bitenlerin hiçbirini görmüyordu, çünkü dikkatini savaş alanı değil Iuno'nun oyunları cezbetmekteydi. Tanrıça bütün alımlılığını takınmış, üstüne üstlük Venus'tan Cestus adlı kemerini ödünç almıştı. Bu kemerin, kendisini giyenin çekiciliğini karşı konulmaz derecede arttırma özelliği vardı. Iuno, bu şekilde hazırlanıp Olympus dağında oturmuş muharebeyi seyreden kocasına katılmaya gitti. Iuno öyle çekici görünüyordu ki Iove onu gördüğünde eski aşkına olan tutkusu yeniden alev aldı; çarpışan orduları ve diğer yönetim işlerini hepten unutup karısından başka bir şey düşünmemeye başladı ve savaşı kendi gidişatına bıraktı.

Ama Iove'nin aşk körlüğü pek uzun sürmedi; gözlerini aşağı çevirip de Hector'u yere yığılmış, acıdan ve aldığı yaradan neredeyse can verecek halde görünce Iuno'yu öfkeyle yanından kovdu ve Iris ile Apollo'yu yanına göndermesini emretti. Iris gelince, Iove onunla Neptunus'a savaş alanını hemen terk etmesini emreden sert bir mesaj yolladı. Apollo'yu da Hector'un yaralarını iyileştirmeye ve ruhunu şahlandırmaya gönderdi. Bu emirler öyle bir hızla yerine getirildi ki savaş hâlâ sürmekteyken Hector savaş alanına; Neptunus ise hükümranlığına geri döndü.

Paris'in yayından çıkan bir ok Aesculapius'un oğlu Machaon'u yaraladı. Machaon babasından iyileştirme sanatını miras almıştı, bu nedenle Yunanlar için en gözü pek savaşçılardan biri olmasının yanında cerrahları olarak da çok değerliydi. Nestor Machaon'u savaş arabasına alıp savaş alanından uzağa taşıdı. Achilles'in gemilerinin önünden geçerlerken savaşı seyretmekte olan yiğit Achilles Nestor'un arabasını gördü; yaşlı lideri tanıdı ama yaralı liderin kim olduğunu ayırt edemedi. Bunun üzerine

yoldaşı ve can dostu Patroclus'u çağırıp Nestor'un çadırına olayı sorup öğrenmeye gönderdi.

Nestor'un çadırına vardığında Patroclus Machaon'un yaralandığını gördü ve geliş sebebini anlatıp hemen uzaklaşacaktı ki Nestor onu, Yunanların uğradığı felaketlerin boyutunu anlatmak için alıkoydu. Ona, Troia'ya doğru yola çıkarlarken Achilles'in ve kendi babasının her ikisini de farklı nasihatlerle gönderdiklerini hatırlattı: Achilles şan şeref kazanmakla, yaşça daha büyük olan Patroclus ise deneyimsiz arkadaşına göz kulak olmak ve rehberlik etmekle görevlendirilmişti. "Şimdi ise" dedi Nestor, "onu etkilemenin tam zamanı. Tanrılar izin verirse onu ortak amacımız için geri dönmeye ikna edebilirsin; edemezsen en azından askerlerini göndersin savaş alanına; ve sen Patroclus, onun zırhını giymiş olarak gel, belki de zırhı görmeleri bile Troialıları püskürtmeye yetecektir."

Patroclus kendisine söylenenlerden çok etkilenmişti, vakit geçirmeden Achilles'in yanına döndü; yol boyunca görüp duyduğu her şeyi zihninde tarttı. Prense eski yandaşlarının ordugâhındaki hazin durumu anlattı: Diomedes, Ulysses, Agamemnon, Machaon yaralanmış, sur yıkılmıştı; düşman gemilerin arasına girmiş, gemileri yakmaya, böylece Yunanistan'a dönüş yolu bırakmamaya hazırlanıyordu. Onlar konuşurlarken gemilerin birinden alevler yükseldi. Bunu gören Achilles yumuşadı ama yalnızca Patroclus'un Myrmidonları (Achilles'in askerlerine böyle deniyordu) savaş alanına götürme isteğini kabul edecek ve Troialıların yüreklerine daha fazla korku salabilsin diye ona zırhını ödünç vermeye razı olacaktı. Askerler vakit kaybetmeden düzenlendi, Patroclus ışık saçan zırhı giydi, Achilles'in savaş arabasına bindi ve savaşma coşkusuyla dolup taşan adamlarına önderlik etti. Gitmeden önce Achilles sıkı sıkı düşmanı geri püskürtmekle yetinmesini tenbihledi. "Sakın" dedi "Troialıları ben olmadan sıkıştırmaya çalışma, yoksa zedelenen itibarımı daha da zedelersin." Ardından Achilles birliklerini ellerinden gelenin en iyisini yapmalarını öğütleyerek uğurladığında birlikler savaşma isteğiyle doluydu.

Patroclus ile Myrmidonlar aniden savaşın en hararetli aksettiği yere daldılar; bunu gören Yunanlar sevinç nidaları attılar, bu haykırışlar gemilerde yankılandı. Troialılar ünlü zırhı görünce dehşete düşüp sığınacak delik aradılar. Önce gemiyi ele geçirip ateşe verenler kaçtı, Yunanlar da gemiyi geri alıp alevleri söndürebildiler. Sonra geri kalan Troialılar da korku içinde kaçıştılar. Aiax, Menelaus ve Nestor'un iki oğlu inanılmaz kahramanlıklar gösterdiler. Hector, adamlarını hendeklerin içinde birbirlerine dolanmış halde kendi kaderlerine terk ederek atlarının yönünü döndürüp ve kuşatmadan çekilmek zorunda kaldı. Patroclus Hector'un askerlerini önüne kattı,

çoğunu öldürdü; hiçbiri karşısına çıkmaya cesaret edememişti.

Sonunda Iove'nin oğlu Sarpedon Patroclus'la karşılaşmaya cesaret etti. Iupiter yukarıdan ona baktı; onu bekleyen kaderden oğlunu çekip kurtaracaktı ki Iuno, böyle yapacak olursa göklerin bütün sakinlerinin, çocukları tehlikeye düştüğünde aynı şekilde müdahele etmesine sebep olacağını ima etti; bunun üzerine Iove vazgeçti. Sarpedon mızrağını fırlattı ama Patroclus'u ıskaladı; ne var ki, Patroclus'un mızrağı daha isabetliydi. Sarpedon'un göğsünü delip geçti, Sarpedon düştü ve arkadaşlarını cesedini düşmanın elinden kurtarmaya çağırarak can verdi. Derken cesedi ele geçirmek için hararetli bir mücadele başladı. Yunanlar kazandı ve Sarpedon'u zırhından çıkardılar; fakat Iove oğlunun cesedinin şerefine leke sürdürülmesine izin vermeyecekti, onun emriyle Apollo savaşanların arasından Sarpedon'un cesedini çekip aldı ve Ölüm ile Uyku adlı ikiz kardeşlerin gözetimine bıraktı, onlar da cesedi Sarpedon'un memleketine yani Lycia'ya götürdüler, orada gerektiği gibi defnedildi.

Buraya kadar Patroclus Troialıları püskürtüp ülkesinin insanlarını kurtarma dileğini gerçekleştirmişti, zaten bundan fazlasını yapmayacaktı; ama o anda kaderin yönü değişti. Hector arabasıyla gelip Patroclus'un karşısına çıktı. Patroclus Hector'a koca bir taş fırlatıp ıskaladı, ama arabacı Cebriones'i vurdu ve arabadan düşürdü. Hector arkadaşını kurtarmak için arabadan aşağı atlarken Patroclus da zaferini sonuca erdirmek için arabasından indi. Böylece iki yiğit yüz yüze geldiler. Savaşın sonucunu belirleyecek olan bu noktada şair, zaferi Hector'a vermeye tereddüt edercesine, Patroclus'un karşısına Phoebus'un çıktığını yazar. Phoebus darbeleriyle Patroclus'un miğferini başından, mızrağını elinden düşürür. Aynı anda kimliği belirsiz bir Troialı onu sırtından yaralar ve Hector Patroclus'u sıkıştırıp mızrağını saplar. Patroclus cansız yere yığılır.

Bunun üzerine Patroclus'un cesedi başında amansız bir mücadele başladı, ama Hector zırhını ele geçirmişti bile, yakındaki bir köşeye çekilerek kendi zırhını çıkardı ve Achilles'inkini giyip mücadeleye geri döndü. Cesedi Aiax ile Menelaus koruyordu; Hector ile en gözü pek savaşçıları da cesedi ele geçirmek için mücadele veriyorlardı. Savaş tüm hararetiyle, iki tarafın eşit başarısıyla sürmekteydi ki Iove göğü baştan aşağı kara bir bulutla kapladı. Şimşekler çaktı, gök gürledi ve etrafına bakınıp Achilles'e arkadaşının ölümünü haber vermesi, cesedinin düşmanın eline düşmek üzere olduğunu anlatması için gönderecek birilerini arayan Aiax uygun bir ulak göremedi. İşte o zaman sıklıkla alıntılanan o ünlü dizeleri haykırdı:

"Göğün ve yeryüzünün babası! Kurtar bizi
Achaia'nın sahibini karanlıktan; aydınlat gökleri;
Gün göster ve senin hükümran iraden kuvvetlidir,
Yıkıcıdır da, ama ah, bize gün göster." —*Cowper.*

Ya da Pope'un deyişiyle:

"...Yeryüzünün ve göğün efendisi!
Ah, kralımız! Ah, babamız! Duy bu naçiz duamı!
Dağıt bu bulutu, gönder cennetin ışığını;
Görmeme izin ver, bundan başka bir şey istemez Aiax;
Eğer Yunanistan yok olacaksa, buna boyun eğeriz,
Ama önce gün yüzünde yok olmamıza izin ver."

Iupiter duayı duydu ve bulutları dağıttı. Ardından Aiax, Patroclus'un ölümünü ve cesedi için devam etmekte olan mücadeleyi haber vermesi için Antilochus'u Achilles'e gönderdi. Yunanlar sonunda, Hector, Aeneas ve diğer Troialıların yakın takibinden kaçarak cesedi gemilere taşımayı başardılar.

Achilles dostunun başına gelenleri duyunca öyle üzüldü ki Antilochus bir an için kendini öldüreceğinden endişelendi. Achilles'in ağıtları okyanusun derinliklerinde mesken tutan annesi Thetis'in kulağına kadar gidince Thetis sebebini sormak için oğlunun yanına koştu. Vardığında, Achilles durmadan kızgınlığına kendini fazla kaptırdığı, dostunu bu kızgınlığa kurban ettiği için kendine kızmaktaydı. Tek tesellisi ise intikam ümidiydi. O an Hector'u aramaya koşabilirdi. Ne var ki, annesi ona artık bir zırhı olmadığını hatırlattı ve ertesi güne kadar bekleyecek olursa Vulcanus'a, kaybettiğinden de kıymetli bir zırh takımı yaptıracağına söz verdi. Achilles razı olunca Thetis hemen Vulcanus'un sarayının yolunu tuttu. Onu demirhanesinde kendi kullanımı için üç ayaklı sehpalar yapmakla meşgul buldu; bunlar öyle ustaca yapılmışlardı ki istenildiğinde kendiliklerinden hareket ediyorlar, işleri bitince de köşeye çekiliyorlardı. Thetis'in isteğini duyunca Vulcanus hemen kendi işini bir kenara bıraktı ve tanrıçanın dileğini yerine getirmek için çalışmaya başladı. Achilles için görkemli bir zırh takımı yaptı: özenle hazırlanmış, incelikle işlenmiş bir kalkan ve altın sorguçlu bir miğfer, delinemeyecek sertlikte bir göğüs zırhı ve baldır zırhı; hepsi kusursuz bir işçilikle yapılmışlardı ve vücuduna mükemmel biçimde oturuyorlardı. Hepsi bir gecede tamamlanmıştı. Thetis onu alıp yeryüzüne indi, gün ağarmaktayken Achilles'in ayak ucuna bıraktı.

Achilles, Patroclus'un ölümünden bu yana ilk kez bu görkemli zırhı görünce mutlu oldu. Zırhı giyip ordugâhın yolunu tuttu ve bütün liderleri toplanmaya çağırdı. Hepsi bir araya geldiğinde onlara seslenerek konuştu. Agamemnon'a duyduğu dargınlıktan vazgeçip bu dargınlığın yol açtığı felaketin yasını tuttu ve onları vakit kaybetmeden savaş alanına ilerlemeye çağırdı. Agamemnon yerinde bir cevapla bütün suçu nifak tanrıçası Ate'nin üstüne atınca iki yiğit arasında hiçbir anlaşmazlık kalmadı.

Ardından Achilles muharebeye doğru ilerlemeye başladı; yüreğindeki öfke ve intikama susamışlığı onu karşı koyulmaz kılmıştı. En gözü pek savaşçılar önünden kaçtı ya da darbeleriyle can verdi. Apollo'nun ikaz ettiği Hector Achilles'den uzak duruyordu; ama tanrı, Priamus'un oğullarından Lycaon'un görünümüne bürünerek Aeneas'ı korku saçan savaşçının karşısına çıkmaya sevketti. Her ne kadar Aeneas Achilles'le boy ölçüşemeyeceğini hissetse de mücadeleden çekinmedi. Tüm gücüyle mızrağını Vulcanus'un elinden çıkan kalkana doğru fırlattı. Kalkan beş metal katmandan yapılmıştı; ikisi pirinçten, biri tenekeden, biri de altındandı. Mızrak iki katmanı delip geçti ama üçüncüde durdu. Achilles'in mızrağı daha isabetliydi. Aeneas'ın kalkanını deldi ama omzunu sıyırıp geçince Aeneas yara almadı. Ardından Aeneas, çağımız insanlarından ikisinin bile kaldıramayacağı kadar büyük bir taşı yerden aldı. Aeneas taşı fırlatmak, Achilles da kılıcını çekmiş, ona saldırmak üzereydi ki mücadeleyi yukarıdan izleyen Neptunus, Aeneas'ın hemen kurtarılmazsa canından olacağını anladı, acıyıp savaşçıların arasına bir bulut yaydı ve Aeneas'ı yerden yükseltip savaşçıların üzerinden savaşın arkasına taşıdı. Sis kalkınca Achilles boş yere rakibine bakındı, sonra da bunun bir mucize olduğunu anlayıp silahını diğer yiğitlere çevirdi. Ne var ki, hiçbiri karşısında durmaya cesaret edemedi ve Priamus şehrin surlarından aşağıya baktığında tüm ordusunun şehre doğru kaçmakta olduğunu gördü. Kaçanların içeri alınması için kapıların ardına kadar açılmasını ve düşmanın aynı şekilde girmesini önlemek için Troialılar geçer geçmez kapatılmasını emretti. Ama Achilles onları o kadar yakından takip ediyordu ki, eğer Apollo Priamus'un oğlu Agenor'un görünümünde bir süre Achilles'a meydan okuyup şehrin ters tarafına doğru kaçmaya başlamasaydı bunu yapmak mümkün olmayabilirdi. Achilles, Agenor zannettiği tanrının peşinden gidip surlardan uzaklaşıncaya dek izledi, işte o zaman Apollo kendini gösterdi, oyuna geldiğini anlayan Achilles takipten vazgeçti.

Diğerleri şehrin içine kaçmıştı, ama Hector mücadeleyi beklemeye kararlıydı ve dışarıda kaldı. Yaşlı babası surlardan ona seslenerek vazgeçmesi, Achilles'in karşısına çıkmaya kalkışmaması için yalvardı. Annesi Hecabe de ona aynı şekilde yalvardı ama nafile. "Nasıl yaparım" dedi Hector kendi kendine, "bugün verilen mücadeleye halk

benim emrimle katılmış, birçoğu da ölmüşken ben nasıl bir tek düşmandan kaçarım? Peki ya Helen'i, bütün hazinelerini ve bunların yanında kendi hazinelerimizden bolca vermeye razı olursam? Ah, hayır, artık çok geç. Daha konuşurken acımadan öldürür beni, dinlemez bile." O böyle kafa yorarken, Achilles, Mars misali dehşet saçarak yaklaştı; yürüdükçe zırhında şimşekler çakıyordu. Hector onu görünce korkusuna yenik düşüp kaçmaya başladı. Achilles da hızla peşinden gitti. Koştular; şehrin etrafını üç kez turlayana kadar surların yanından ayrılmadılar. Hector surlara yaklaştıkça Achilles yolunu kesiyor, onu daha geniş bir çember çizerek koşmaya zorluyordu. Apollo ise Hector'un kuvvetini daim kılıyor, yorgunluktan düşüp kalmasına izin vermiyordu. Derken Pallas Hector'un en gözü pek erkek kardeşi Deiphobus'un görünümüne bürünerek Hector'un yanında belirdi. Hector onu gördüğüne çok sevindi ve ondan kuvvet alarak kaçmayı bıraktı ve Achilles'le karşılaşmak için geri döndü. Hector mızrağını fırlattı ama mızrak Achilles'in kalkanına çarpıp geri döndü. Deiphobus'un elinden bir tane daha almak için döndü ama Deiphobus gitmişti. İşte o zaman Hector kötü talihinin farkına vardı ve "Heyhat" dedi, "anlaşılan ölme vaktim geldi! Deiphobus'u yanıbaşımda sandım, ama Pallas beni kandırdı, o hâlâ Troia'da. Ama yine de şerefimle öleceğim." Böyle söyleyip yan tarafından kılıcını çekip derhal kavgaya girişti. Achilles kalkanının arkasında kendini sağlama almış, Hector'un yaklaşmasını bekliyordu. Mızrağının menziline girdiğinde Achilles zırhının boynunu örtmediği, korunmasız bir noktayı gözleriyle seçip mızrağını oraya hedefledi ve Hector ölümcül bir yara alarak yere yığıldı, ardından zayıf düşmüş sesiyle şöyle dedi: "Cesedimi bağışla! Bırak annemle babam kefaretle senden alsınlar cesedimi ve Troia'nın evlatlarının eliyle yapılsın cenaze törenim." Achilles buna şöyle cevap verdi: "Köpek, fidyeden, merhametten bahsetme bana, sen ki bana ne büyük ıstıraplar yaşattın. Hayır! Emin ol, hiçbir şey leşini köpeklere yem olmaktan kurtaramaz. Yirmi kefaretle ile ağırlığınca altın verecek olsalar, gene de istemem."

Böyle söyleyip cesedini zırhtan çıkardı, yerde boylu boyunca sürüklensin diye iplerle ayaklarını arabasının arkasına bağladı. Sonra arabaya binip atları kamçıladı. Cesedi şehrin önünde bu halde bir o yana bir bu yana sürükledi. Bu manzara karşısında Kral Priamus ile Kraliçe Hecabe'nin ıstırabını anlatmaya kelimeler yetmez! Halk, kralı ortaya atılmaktan güçlükle alıkoydu. Kendini yerden yere vurup hepsine adlarıyla hitap ederek yol vermeleri için yalvardı. Hecabe'nin acısının kralınkinden aşağı kalır yanı yoktu. Şehir halkı etraflarında toplanmış, ağlıyordu. Feryatları Hector'un karısı Andromache'nin kulaklarına kadar gitti. Andromache etrafını çeviren genç kızlarla birlikte işiyle meşguldü, uğursuzluğu sezerek sura doğru ilerledi. Aşağıdaki manza-

rayı görünce kendini surdan aşağıya atacak oldu ama bayıldı ve genç kızların kollarının arasına düştü. Kendine geldiğinde, ülkesinin yerle bir olduğunu, kendisinin esir düştüğünü, oğlunun bir parça ekmek için yabancıların eline baktığını gözünde canlandırıp kaderine ağladı.

Achilles ile Yunanlar artık Patroclus'un katilinden öclerini almışlar, dostlarının cenaze ayinleriyle meşgul olmaya başlamışlardı. Cenaze ateşi için bir odun yığını yükseltip cesedi hak ettiği gibi bir törenle yaktılar; bunu dayanıklılık ve ustalık oyunları ile savaş arabası, boks ve okçuluk yarışları izledi. Derken liderler cenaze ziyafetine oturdular, sonra da dinlenmeye çekildiler. Ama Achilles ne ziyafetten payını aldı ne de uykudan. Yitirdiği dostunun hatırası onu ayık tutuyordu. Savaşlarda ya da tehlikeli denizlerde her tür güçlüğü ve tehlikeyi yan yana göğüsleyişlerini anıyordu. Sabahın ilk ışıklarından önce çadırından çıktı ve hızlı atlarını arabasına koşup Hector'un cesedini, sürüklemek için arabanın arkasına bağladı. Onu iki kez Patroclus'un mezarı etrafında sürükleyip sonunda toz toprak içinde yerde bıraktı. Ne var ki, Apollo bu eziyetin cesedi parçalamasına ya da bozmasına izin vermiyor, cesedin çürümesini, kirlenmesini önlüyordu.

Achilles yiğit Hector'u böyle küçük düşürerek kinini tatmin ederken, Hector'a acıyan Iupiter Thetis'i huzuruna çağırdı. Oğluna gidip onu Hector'un cesedini dostlarına vermeye ikna etmesini istedi. Iupiter sonra Iris'i, Achilles'a gidip oğlunun ölüsünü istemesi için Kral Priamus'u yüreklendirmeye gönderdi. Iris bu haberi iletti, Priamus da vakit kaybetmeden emri yerine getirmeye hazırlandı. Hazinelerini açıp pahalı giysiler ve kumaşlarla birlikte on altın para, iki görkemli üç bacaklı iskemle ve işçilikte eşi benzeri olmayan altın bir tas çıkardı. Sonra oğullarını çağırıp tahtırevanını çıkarıp içine Achilles'e fidye olarak vermeyi düşündüğü çeşitli eşyaları yerleştirmelerini emretti. Hazırlıklar tamamlandığında yaşlı kral kendisi gibi yaşını almış bir yoldaşla, haberci Idaeus'la kapılardan geçti; bu noktada kocası kaçınılmaz bir ölüme gidiyormuşçasına yas tutan kraliçe Hecabe'den ve bütün dostlarından ayrıldı.

Ama Iupiter, saygıdeğer kralı böyle görünce merhamet edip rehberi ve koruyucusu olsun diye Mercurius'u gönderdi. Mercurius genç bir savaşçı görünümüne bürünüp yaşlı ikilinin karşısına çıktı. Priamus ile Idaeus onu gördüklerinde kaçsınlar mı, teslim mi olsunlar, bilemediler. Ama tanrı onlara yaklaştı ve Priamus'un elini sıkarak onlara Achilles'in çadırına kadar rehberlik etmeyi teklif etti. Priamus, teklif edilen bu hizmeti memnuniyetle kabul etti ve tanrı at arabasına binip dizginleri eline aldı. Onları kısa zamanda Achilles'in çadırına ulaştırdı. Mercurius asasıyla bütün muhafızları uyuttu ve hiçbir engelle karşılaşmadan Priamus'u Achilles'in iki savaşçısıyla

birlikte oturmakta olduğu çadıra soktu. Yaşlı kral Achilles'in ayaklarına kapandı ve yüreklere korku salan, oğullarından pek çoğunu katleden o elleri öptü. "Ey Achilles" dedi, "benimki gibi günler geçiren, ölümün eşiğinde titreyen kendi babanı bir düşün. Kimbilir belki şu an bile komşu ülke hükümdarlarından biri ona eziyet ediyordur, ama kötü gününde yardımına koşacak kimsesi yok. Yine de Achilles'in yaşadığından emin olduğu için, günün birinde yüzünü tekrar göreceğini umarak hâlâ mutlu olabiliyor. Ama hiçbir teselli umutlandırmıyor beni; en yiğit oğullarımı, en son da Ilium'un çiçeğini kaybetmişken. Bir o kalmıştı geriye, hepsinden daha fazla yaşımın gücünü o verirdi bana, onu da sen ülkesi için savaşırken acımadan öldürdün. Oğlumun cesedini bedelini ödeyerek almaya geldim, yanımda azımsanamayacak bir kefaret getirdim. Achilles! tanrılara hürmet et! babanı hatırla! onun hatırına bana merhamet göster!" Bu sözler Achilles'u etkilemişti, sırayla artık yanında olmayan babası ile yitirdiği dostunu hatırlayarak ağladı. Priamus'un gümüş rengi lüleleri ile sakalına acıyan Achilles, onu yerden kaldırdı ve şöyle konuştu: "Priamus, buraya bir tanrının rehberliğinde ulaştığını biliyorum, çünkü hiçbir ölümlü, gençliğinin doruğunda dahi olsa ilahi bir yardım almadan böyle bir şeye kalkışmamıştı. İsteğini bağışlıyorum sana; çünkü belli ki Iove'nin isteği de bu yöndedir." Böyle söyleyip ayağa kalktı, iki dostuyla birlikte gidip kendi payını tahtırevandan indirdi ama iki örtü ve bir harmaniyi cesedin örtülmesi için bıraktı. Cesedi tahtırevana yerleştirip Troia'ya örtülmeden gitmesin diye bu giysileri üzerine yaydılar. Sonra Achilles cenaze ayinleri için on iki günlük bir ateşkes sözü verdiği kralın hizmetkârları eşliğinde gitmesine izin verdi.

Tahtırevan şehre yaklaşıp da surlardan seçilir olunca halk kahramanlarının yüzünü bir kez daha seyredebilmek için akın etti. Hepsinden önce Hector'un annesi ile karısı geldi; cansız bedeni görünce acıları yeniden depreşti. Halk da onlarla birlikte ağladı, gün batana dek acılar ne biraz olsun unutuldu ne de hafifledi.

Ertesi gün cenaze ayinleri için hazırlıklar yapıldı. Halk dokuz gün boyunca odun getirip yığdı ve onuncu günde cesedi yığının tepesine yerleştirdikten sonra odunları meşaleyle ateşe verdiler; tüm Troia buraya akın etmiş, ateşin etrafını sarmıştı. Hepsi tamamen yanınca közleri şarapla söndürdüler; topladıkları kemikleri altın bir kabın içine koyup toprağa gömdüler ve gömdükleri yerde bir taş yığını yükselttiler.

"Böyle onurlar verdi Ilium kahramanına,
Ve uyudu Hector'un gölgesi uysalca." *–Pope*

BÖLÜM XXVIII

TROIA'NIN DÜŞÜŞÜ–YUNANLARIN DÖNÜŞÜ–ORESTES İLE ELECTRA

TROIA'NIN DÜŞÜŞÜ

Ilias Destanı Hector'un ölümüyle son bulur; diğer kahramanlara ne olduğunu ise Odysseia'dan ve daha sonraki tarihlerde yazılan şiirlerden öğreniyoruz. Hector'un ölümünden sonra Troia hemen düşmedi, yeni müttefiklerden yardım görerek direnmesini sürdürdü. Bu müttefiklerden biri hikâyesini daha önce anlatmış olduğumuz Aethiopia Prensi Memnon idi. Bir diğeri de, dişi savaşçılardan oluşan bir grupla gelen Amazon Kraliçesi Penthesilia idi. Bütün kitaplar bu savaşçıların kahramanlıklarına ve savaş çığlıklarının saçtığı dehşete tanıklık etmektedir. Penthesilia en yiğit savaşçılardan pek çoğunu öldürse de sonunda Achilles tarafından katledildi. Ama kahraman Achilles öldürdüğü düşmanının üzerine eğilip, gençliğini, güzelliğini ve yürekliliğini görünce ona karşı kazandığı zaferden pişmanlık duydu. Küstah, kavgacı bir demagog olan Thersites onun üzüntüsüyle dalga geçince kahraman tarafından öldürüldü.

Achilles Kral Priamus'un kızı Polyxena'yı tesadüfen, belki de Hector'un gömülmesi için yapılan ateşkes dolayısıyla görmüştü. Prensesin cazibesine tutulup onunla evlenebilmek amacıyla Yunanlar üzerindeki nüfuzunu Troia'ya barış bahşetmeleri için kullandı. Apollo'nun tapınağında bu evliliği görüşürlerken Paris ona zehirli bir ok attı. Apollo'nun yol gösterdiği ok Achilles'i tek korunmasız yeri olan topuğundan vurdu. Çocukluğunda annesi Thetis onu Styx nehrine sokup çıkarmıştı; böylece vücudu, annesinin tuttuğu topuğu dışında baştan aşağı zarar verilemez olmuştu.[1]

Haince öldürülen Achilles'in cesedi Aiax ile Ulysses tarafından kurtarıldı. Thetis Yunan halkına, savaştan sağ kalanlar arasından en çok hak edene oğlunun zırhının verilmesini emretti. Zırha sadece Aiax ile Ulysses talip oldu; diğer liderler arasından seçkin bir gruba ödülü verme görevi verildi. Ödül Ulysses'e verildi; böylece bilgelik kahramanlıktan üstün tutulmuş oldu; bunun üzerine Aiax kendi canına kıydı. Kanının toprağa sızdığı yerden sümbül (hyacinthus) adı verilen çiçek fışkırdı; çiçek,

[1] Homerus Achilles'e zarar verilemeyişinin hikâyesini anlatmamıştır; bu hikâye zaten anlattıklarıyla çelişmektedir. Zira madem Achilles'e zarar verilemiyordu, o halde Achilles niçin tanrıların elinden çıkma bir zırha ihtiyaç duydu?

yapraklarında Aiax'ın adının ilk iki harfini taşıyordu: Yunancada "keder" anlamına gelen Ai. Bu nedenle bu çiçeği dünyaya getirme şerefi üzerinde Hyacinthus[1]' adlı delikanlı kadar Aiax'ın da hakkı vardır. Hezaren çiçeğinin, şairlerin bu olayın hatırasını yaşatmak için sümbül yerine kullandıkları *Delphinium Aiacis*, yani Aiax'ın Hezareni adlı bir cinsi vardır.

Artık Troia'nın Hercules'in okları olmadan fethedilemeyeceği anlaşılmıştı. Oklar Hercules'in son nefesinde yanında olan ve cenaze yığınını hazırlayan dostu Philoctetes'in elindeydi. Philoctetes Yunanların Troia seferine katılmış, fakat zehirli oklardan biriyle kazara ayağını yaralamıştı. Yarasından o kadar tiksindirici bir koku çıkıyordu ki yoldaşları onu Lemnos adasına götürüp bırakmışlardı. Şimdi de Diomedes onu orduya yeniden katılmaya ikna etmeye gönderildi ve bunda başarılı da oldu. Machaon Philoktetes'in yarasını iyileştirdi ve ölüm saçan okların ilk kurbanı Paris oldu. Acı çekerken Paris refah içinde unutmuş olduğu birini hatırladı. Bu, gençken evlenip Helen'in ölümcül güzelliği uğruna terk ettiği nympha Oenone idi. Oenone acısını çektiği haksızlıkları hatırlayıp yarayı iyileştirmeyi reddetti, Paris de Troia'ya geri dönerek can verdi. Oenone hemen pişman oldu ve ilaçlarını alıp Paris'in peşinden gitti ama geç kalmıştı ve kederinden kendini astı.[2]

Troia'da Palladium adlı ünlü bir Minerva heykeli vardı. Gökten indiği söyleniyordu ve inanışa göre bu heykel Troia'da kaldıkça şehir fethedilemezdi. Ulysses ile Diomedes şehre kılık değiştirerek sızdılar ve Palladium'u ele geçirip Yunan ordugâhına taşımayı başardılar.

Ama Troia hâlâ dayanıyordu ve Yunanlar şehri zor kullanarak dize getirmekten umutlarını kesmeye başladılar ve Ulysses'in tavsiyesi üzerine hileye başvurmaya karar verdiler. Kuşatmayı kaldırmaya hazırlanıyorlarmış gibi görünerek gemilerin bir bölümünü geri çektiler ve komşu adalardan birinin arkasına saklandılar. Ardından Yunanlar devasa bir *tahta at* inşa ederek bunun Minerva'nın gönlünü almak için verdikleri bir hediye olduğunu açıkladılar, oysa atın içi silahlı adamlarla doluydu. Geri kalan Yunanlar da gemilerine binip yelken açtılar ve kesin dönüşleriymişçesine uzaklaştılar. Troialılar askerlerin ayrıldığını, filonun gittiğini görünce düşmanın kuşatmayı kaldırdığına kanaat getirdiler. Kapılar ardına kadar açıldı, bütün halk sevinç içinde yollara döküldü ve daha önce Yunan ordugâhının bulunduğu yerlerde serbestçe dolaşma

---

[1] Hyacinth İngilizce'de sümbül anlamına gelmektedir –çn.

[2] Tennyson kısa bir şiirinde Oenone'yi konu almıştır ancak hikâyenin en şairane kısmını, yani Paris'in yaralı halde dönüşünü, Oenone'nin ona acımayışını, sonra da pişman oluşunu atlamıştır.

özgürlüğünün tadını çıkardı. Heybetli *at* en büyük merak unsuruydu. Herkes bunun ne için olduğunu merak ediyordu. Bazıları onu ganimet olarak şehre sokmayı salık veriyor, kimileri de ondan korkuyordu.

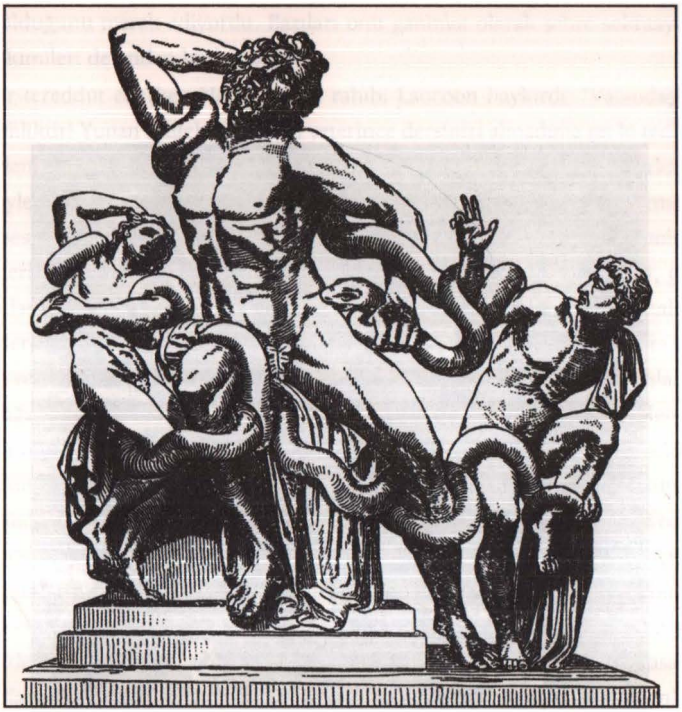
Onlar tereddüt ederken Neptunus'un rahibi Laocoon haykırdı: "Vatandaşlarım, bu ne deliliktir! Yunan sahtekârlığından yeterince dersinizi almadınız mı ki tedbirinizi almazsınız? Kendi adıma, ben Yunanlardan hediye verdiklerinde bile korkarım."[1] Böyle söyleyip mızrağını atın yan tarafına fırlattı. Atı vurdu ve boşlukta inleme benzeri bir ses yankılandı. Halk belki de işte o zaman rahibin sözünü tutup ölümcül atı içindekilerle birlikte imha edecekti, ama tam o anda bir grup insan belirdi, göründüğü kadarıyla yanlarında Yunan bir esir sürüklüyorlardı. Esir korkudan aptallaşmış halde liderlerin önüne getirildi. Liderler ona güven vererek, sorulan sorulara doğru cevaplar vermesi şartıyla canını bağışlayacaklarına dair söz verdiler. Esir onlara Yunan olduğunu, adının Sinon olduğunu ve Ulysses'e yaptığı kötülük yüzünden yurttaşlarının onu arkalarında bırakıp gittiklerini söyledi. Tahta at konusunda da, bunun Minerva'nın öfkesini yatıştırmak için verilen bir hediye olduğunu, şehre taşınmasına engel olmak amacıyla bilhassa bu kadar iri yapıldığını, zira kâhin Calchas'ın Troialılar atı ele geçirecek olurlarsa Yunanları kesin olarak yeneceklerini söylediğini anlattı. Bu sözler insanların duygularını tersine çevirdi; bu dev atı ve onunla birlikte bu güzel kehânetleri nasıl koruyacaklarını düşünmeye başlamışlardı ki birden bire bir mucize gerçekleşti ve şüpheye yer kalmadı. Denizin üzerinden ilerleyen iki devasa yılan belirdi. Karaya çıktılar ve halk dört bir yana kaçıştı. Yılanlar doğruca Laocoon'un iki oğluyla birlikte durduğu yere ilerledi. Önce çocuklara saldırdılar, vücutlarına dolanıp yüzlerine ölümcül soluklarını soludular. Onları kurtarmaya çalışırken babaları da yakalandı ve yılanların kıvrımlarına dolandı. Yılanları uzaklaştırmaya çalışıyordu, ama tüm gayretine rağmen yılanlar üstün geldi; onu ve çocuklarını zehirli kıvrımlarında boğdular. Bu olay tanrıların Laocoon'un tahta ata uygunsuz davranışından duydukları hoşnutsuzluğun açık bir göstergesi olarak kabul edildi; artık hiç tereddütsüz, atı kutsal bir varlık olarak görüyorlardı, onu gerekli ayinlerle şehre tanıtmak için hazırlık yapıp şarkılar ve zafer kutlamaları eşliğinde tanıttılar; gün şenliklerle sona erdi. Gece hain Sinon, atın içinde saklanan silahlı adamları dışarı çıkardı, onlar da gecenin karanlığına gizlenerek geri dönen arkadaşlarına şehrin kapılarını açtılar. Şehri ateşe verip, ziyafetten sonra uykularına yenik düşen halkı kılıçtan geçirdiler; Troia kesin olarak yenilmişti.

---

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

AGAMEMNON

LAOCOON

Mevcut heykel grupları arasında en ünlülerinden biri Laocoon ile çocuklarının yılanların kucağında canlandırıldığı heykeldir Heykelin aslı Roma'da, Vatikan'dadır. Aşağıdaki dizeler Byron'un *Childe Harold* şiirinden alınmıştır:

"Şimdi Vatikan'a doğru dönerken
Git ve Laocoon'un işkencesini, onurlu acısını gör;
Bir babanın sevgisi ve ölümlü ıstırabı
Ölümsüz bir sabırla harmanlanırken; – mücadele etmesi
Boşuna! boşuna, sarmallaşan baskıyla mücadele

Ve sancı ve canavarın derinleşen kavrayışı
Yaşlı adamın kenetlenişi; zehirli uzun zincir
Canlı bağları perçinliyor; iri yılan
Acı üstüne acı ekliyor ve soluk üstüne soluk kesiyor."

Komedi şairleri de zaman zaman klasik eserlere anıştırma yaparlar. Aşağıdaki dizeler Swift'in *Bir Şehir Düşü Betimlemesi* şiirinden alınmıştır:

"Fıskiyeden sular çatının üstünden gürültüyle akarken,
Kavalye, locada bir sandalyede oturuyor, sabırsız,
Ve olabildiğine ve birden ürkütücü bir gürültüyle
Meşinin sesi geliyor; titriyor kavalye içten içe.
Ve Troialı başkanlar
Serbest kalmaya ivecen Yunanlara gebe ahşap küheylanı deldiklerinde,
(O zorba Yunanlar, çağcıllar gibi başkanlara para ödemek yerine
Onların üstünden geçtiler)
Laocoon mızrağıyla dışarıya fırladı,
Ve her bir mahkûm savaşçı korkuyla ürperdi."

Kral Priamus krallığının çöküşünü görecek kadar yaşadı ve sonunda Yunanların şehri ele geçirdiği o ölümcül gecede öldürüldü. Priamus tam silahlanmış, savaşçıların arasına karışmak üzereydi ki yaşını almış kraliçesi Hecabe[1] onu, kendisi ve kızlarıyla birlikte Iupiter'in sunağına sığınıp Iupiter'e dua etmesi için ikna etti. Sunaktayken en genç oğlu Polites, Achilles'in oğlu Pyrrhus'un takibinden kaçarak yaralı halde içeri girdi ve babasının ayakları dibinde can verdi. Bunun üzerine öfkesine yenik düşen Priamus mızrağını takatsiz elleriyle Pyrrhus'a fırlattı ve hemen ardından Pyrrhus tarafından acımasızca öldürüldü.

Kraliçe Hecabe ile kızı Cassandra esir alınarak Yunanistan'a götürüldüler. Bir zamanlar Apollo Cassandra'ya âşık olmuş, ona kehânet yeteneği bahşetmişti; ama sonra ona öfkelenip kehânetlerine kimsenin inanmamasını sağlayarak yeteneğini işe yaramaz hale getirdi. Achilles ise Hecabe'nin diğer kızı Polyxene'ye âşıktı, savaşçının ruhu Polyxene'yi isteyince Yunanlar kızı Achilles'in mezarı başında kurban ettiler.

---

[1] Pyrrhus'un haykırdığı şu sözler dillere destan olmuştur: "Zaman ne böyle bir yardım bekler ne böyle savunucular." Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

MENELAUS İLE HELEN

Güzel olsa da bunca kanın dökülmesine neden olduğu için suçlu olan Helen'in başına neler geldiğini okuyucularımız merak edeceklerdir. Troia düşünce Menelaus karısını yeniden aldı. Karısı onu unutmamıştı, ama Venus'un kudretine boyun eğip başka biri için onu terk etmişti. Paris'in ölümünden sonra Yunanlara birkaç kere gizli gizli yardım etti; özellikle de Ulysses ile Diomedes şehre kılık değiştirerek girip Palladium'u kaçırırken. Ulysses'i görünce tanıdı ama bu sırrı sakladı, hatta heykeli ele geçirmelerine yardımcı oldu. Bu sayede kocasıyla barıştırıldı ve memleketlerine dönmek için Troia sahillerini ilk terk edenler onlar oldu. Ama tanrıların hoşnutsuzluğuyla karşılaştılar ve fırtınalarla Akdeniz'de sahilden sahile savruldular; bu sırada Kıbrıs'a, Phoenicia'ya, Mısır'a uğradılar. Mısır'da onlara iyi davranıldı, kıymetli hediyeler verildi; Helen'in payına altın bir kirmen ve tekerlekli bir sepet düştü. Sepet kraliçe'nin el işinde kullanacağı yün ve makaraları saklamak içindi.

Dyer, *Yapağı* adlı şiirinde bu olaydan şöyle söz eder:

"...pek çoğu bağlı hâlâ,
Antika örekeye, bağrından tutturulmuş;
Dönen iğı kalıba döküyorlardı yürürlerken.

Bu eskidendi, yüz kızartıcı olmayan günlerden,
Eğirmenin hali, Mısır Prensi
Altın bir öreke verdi o şiirsel güzellikteki kıza,
Fazla şiirsel Helen'e; zarif bir hediye."

Milton da Mısır kraliçesinin Helen'e verdiği Nepenthe adlı ünlü kudret şurubunun tarifinden söz eder:

"Thone'nin karısının
Mısır'da Iove'den olma Helena'ya verdiği o Nepenthes
Yaşama böylesi dostça ya da imrenilesi bir serinkanlılıkla
Neşe katan bir güç olduğundan değil." – *Comus*

Menelaus ile Helen sonunda sağ salim Sparta'ya vardılar, asil mevkilerini yeniden ele geçirip ihtişam içinde yaşayarak hüküm sürdüler. Ulysses'in oğlu Telemachus babasını aramak için Sparta'ya geldiğinde Menelaus ile Helen'i, kızları Hermione ile Achilles'in oğlu Neoptolemus'un düğününü kutlar buldu.

AGAMEMNON, ORESTES VE ELECTRA

Yunanların başkumandanı, Menelaus'un kardeşi ve kendinden çok kardeşine yapılan haksızlıkların öcünü almak için kavgaya sürüklenen Agamemnon bu konuda pek talihli değildi. Karısı Clytemnestra yokluğunda onu aldattı, dönüşü beklenirken âşığı Aigisthus'la birlikte onu ortadan kaldırmak için bir düzen kurdular ve dönüşünü kutlamak için verilen ziyafette Agamemnon'u öldürdüler.

Komplocular, oğlu Orestes'i de öldürmeye niyetleniyorlardı; bu delikanlı korkulmak için fazla gençti, ama büyümesine göz yumulacak olursa tehlikeli olabilirdi. Kız kardeşi Electra Orestes'i gizlice, Phocis Kralı olan amcası Strophius göndererek kardeşinin hayatını kurtardı. Orestes Strophius'un sarayında kralın oğlu Pylades'le birlikte büyüdü ve aralarında dillere destan coşkulu bir dostluk doğdu. Electra ulaklarla kardeşine sık sık babasının öcünü alma görevini hatırlatıyordu ve Orestes çocukluğu geride bırakıp bir yetişkin olunca Delphoi kâhinine danıştı. Kâhin de onun bu tasarısını onayladı. Bu amaçla Orestes kılık değiştirerek Argus'a gitti ve Strophius'tan gelen bir haberci olduğunu, Orestes'in ölümünü ilan etmek için geldiğini, bir kap içinde ölünün küllerini getirdiğini söyledi. Babasının mezarını ziyaret ettikten ve mezarı başında eski insanların âdetlerine göre bir kurban kestikten sonra kendisini kız kardeşi Electra'ya tanıttı ve çok geçmeden Aigisthus'u da Clytemnestra'yı da öldürdü.

Bu korkunç olay, yani bir annenin oğlu tarafından öldürülmesi, kurbanın suçu ve tanrıların kesin emri hafifletici birer sebep olsa da Antik Çağ insanlarının yüreklerinde bizim yüreklerimizdeki gibi bir nefret uyandırmaya yetti. İntikam tanrıçaları Eumenidler, Orestes'e musallat olup onu aklını yitirmiş halde bir ülkeden başka ülkeye sürdüler. O böyle dolaşırken Pylades ona yoldaş olup onu korudu. Bir zaman sonra, kâhine ikinci bir kez başvuruduğunda Orestes'e Scythia'daki Tauris'e gidip oradan gökten indiğine inanılan bir Diana heykelini getirmesi buyruldu. Bu emre uymak için Orestes ile Pylades Tauris'e gittiler. Buradaki barbar halk ellerine düşen bütün yabancıları tanrıçaya kurban etmeyi âdet edinmişlerdi. İki dost onlara yakalandı; elleri kolları bağlı, kurban edilmeye tapınağa götürüldüler. Ne var ki, Diana'nın rahibesi Orestes'in kız kardeşi Iphigenia'dan başkası değildi. Okuyucularımız hatırlayacaktır, Iphigenia, kurban edileceği sırada Diana tarafından kaçırılmıştı. Esirlerden kim olduklarını öğrendikten sonra Iphigenia onlara kendini tanıttı ve üçü birlikte heykeli alıp kaçarak Mycenae'ye geri döndüler.

Ama Orestes henüz Erinys'lerin hıncından kurtulamamıştı. Sonunda Atina'daki Minerva'ya sığındı. Tanrıça Orestes'in korunmasını sağladı ve kaderinin tayin edilme-

si için Areopagus'un mahkeme heyetini görevlendirdi. Erinys'ler suçlamalarını dile getirdi, Orestes de Delphoi kâhininin emrini öne sürdü. Mahkeme heyeti oy verip tartıştıktan sonra Orestes Minerva'nın emriyle beraat etti.

Byron *Childe Harold* şiirinin IV. Canto'sunda Orestes'in hikâyesinden söz eder:

"Ey henüz insan yanlışına düşmemiş sen!
Dengesiz teraziyi terk ettin, büyük Nemesis!
Furia'ları cehennemden çağırmış olan sen,
Orestes'in etrafında hırlayıp tıslamalarını emreden,
Bu garip öç adına – sadece,
Daha uzak ellerden olsaydı keşke – bunun içinde,
Senin eski âlemin, tozlar arasından çağırıyorum seni!"

Antik Çağ tiyatrosunun en acıklı sahnelerinden biri Sophokles'in, Orestes'in Phocis'ten dönüşünde Electra'yla karşılaşmasını anlattığı sahnedir. Orestes Electra'yı yerlilerden biri sanmaktadır ve intikam anı gelinceye dek gelişinin gizli tutmak amacıyla sözde içinde küllerinin olduğu kabı ortaya çıkarır. Electra onun gerçekten öldüğünü sanarak kabı alıp kucaklar ve şefkatli, biçare bir dille kederini dile getirir.

Milton sonelerinden birinde şöyle der:

"...Üzgün Electra'nın şairinin
Tekrarlanan ezgisinde vardı o güç
Atina duvarlarını kuru yıkıntılar olmaktan kurtaracak."

Bu şiirin anıştırdığı hikâyeye göre bir seferinde Atina şehrinin kaderi Spartalı düşmanlarının insafına kalır. Spartalılar şehri yakıp yıkmayı önerirler, ama birinin kazara Euripides korosundan bir alıntı yapması üzerine bundan vazgeçilir.

TROIA

Troia şehriyle ilgili gerçekler hâlâ tarih için bilinmezdir. Eski eser uzmanları gerçek şehri ve yöneticilerinin kayıtlarını bulmak için epeyce bir süre araştırma yapmışlardır. En ilginç bulgular 1890 yılında Alman akademisyen, Henry Schliemann tarafından yönetilen araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Henry Schliemann Troia'nın varolduğuna inanılan yerin Hisarlık höyüğünde olduğuna inanıyordu. Bu eski merkezi o ortaya çıkarmıştır. Schliemann her biri, kendinden önce başka bir me-

deniyetin varlığını ortaya koyan üç ya da dört yerleşim yerini kazıp gün ışığına çıkardı. Sonunda "Priamus'un Hazinesi" olduğu söylenen birtakım kraliyet mücevherleri ve başka kalıntılar ortaya çıkardı. Akademisyenler bu buluşların hiçbir şekilde tarihi bir değerinin olmadığında hemfikirdirler.

BÖLÜM XXIX

ULYSSES'İN MACERALARI – LOTOSYİYENLER – CYCLOPS'LAR – CIRCE – SİRENLER – SCYLLA VE CHARYBDIS – CALYPSO

ULYSSES'İN DÖNÜŞÜ

Şimdi de dikkatimizi Odysseia Destanı'na yönlendirelim. Bu şiir, Ulysses'in (Yunan dilinde Odysseus) oradan oraya sürüklenişini ve Troia'dan kendi krallığı Ithaca'ya dönüşünü anlatır.

Troia'dan ayrılan gemiler ilk olarak Ciconların şehri Ismarus'a vardı. Buranın yerlileriyle aralarında çıkan çatışmada Ulysses her gemiden altı adamını kaybetti. Buradan yelken açıktan sonra bir fırtınaya tutuldular; fırtına onları, Lotosyiyenler ülkesine varıncaya dek dokuz gün boyunca denizin üstünde sürükledi durdu. Burada gemiye su takviyesi yaptıktan sonra Ulysses adamlarından üçünü adada kimin yaşadığını öğrenmeye gönderdi. Adamlar Lotosyiyenlerin yanına geldiklerinde Lotosyiyenler onlara hoşça vakit geçirttiler, yemeleri için kendi yiyeceklerinden yani lotos bitkisinden verdiler. Bu bitkiyi yiyen evini barkını düşünmez olup bu ülkede kalmak isterdi. Ulysses bu adamları tüm gücüyle uğraşarak oradan uzaklaştırabildi, hatta onları gemilerin sıralarına bağlamak zorunda kaldı.[1]

---

[1] Lotos bitkisinin insanı hayallere sürükleyen bir baygınlık hissi verdiği söylenir. Tennyson *Lotosyiyenler* şiirinde bu hissi büyüleyici bir dille ifade etmiştir.

"Ne kadar tatlıydı, uyuyakalmak, yarı-rüyada
Daima yarı-kapalı gözlerle görünmek
Aşağıya akıp giden sesi dinlerken!
Mür çalılığını terk etmeyecek ötedeki kehribar ışık gibi
Düşlemek ve düşlemek;
Birbirinin fısıltılı konuşmalarını duymak;
Lotos yemek, günbegün,
Kumsalda kıvrılan dalgaları,
Ve sıra sıra narin yumuşak damlacıkları izlemek;
Yüreklerimizi ve ruhlarımızı tamamen
Zarif melankolinin tesirine bırakmak;
Bir öbek otla, iki avuç beyaz toz üzerine yığılmış,
Pirinç bir vazoya kapatılmış

Bir sonraki durakları Cyclops'lar ülkesi oldu. Cyclops'lar kendilerinden başkasının bulunmadığı bir adada yaşayan devlerdi. Cyclops ismi "tepegöz" anlamına gelir. Bu devlere bu ad verilmişti çünkü alınlarının ortasında tek bir gözleri vardı. Mağaralarda yaşarlar; çobanlık yaptıkları için adadaki yabani ürünler ve sürülerinden elde ettikleri yiyeceklerle beslenirlerdi. Ulysses gemilerinin büyük bir kısmını demir atmış halde denizde bıraktı ve erzak bulmak için tek bir gemiyle Cyclops'ların adasına gitti. Karaya çıktıklarında yoldaşlarının yanında hediye olarak getirdikleri bir kavanoz şarap vardı. Büyük bir mağaraya gelince içeri girdiler, kimseyi bulamayınca içerdekileri incelemeye başladılar. Mağara besili sürülerle, bolca peynir, bakraçlar, taslar dolusu sütle, ağıllarında bekleyen kuzu ve oğlaklarla doluydu ve hepsi düzgünce sıralanmıştı. Az sonra mağaranın efendisi Polyphemus yanında koca bir tomar odunla gelip bunları mağaranın ağzına fırlattı. Sonra sağılacak koyun ve keçileri mağaraya soktu, ardından kendisi de girip mağaranın ağzına yirmi öküzün bile çekemeyeceği devasa bir kaya yuvarladı. Sonra yere oturdu, dişi koyunlarını sağdı; sütün bir kısmını peynir için hazırladı, geri kalanını da her zamanki gibi içmek için ayırdı. Ardından koca gözüyle etrafa bakındığında yabancıların farkına vardı ve kükreyerek kim olduklarını, nereden geldiklerini sordu. Ulysses oldukça mütevazi bir üslupla cevap verdi. Yunan olduklarını, kısa zaman önce Troia'yı fethederek şöhret kazanan büyük bir seferden geldiklerini; artık memleketlerine döndüklerini anlattı ve ona konuksever davranması için tanrılar adına yalvardı. Polyphemus cevap vermeye tenezzül etmedi, elini uzatıp Yunanlardan ikisini yakaladı ve mağaranın duvarına fırlatıp beyinlerini dağıttı. Sonra da büyük bir iştahla onları yemeye koyuldu; karnı iyice doyunca uyumak için yere uzandı. Ulysses bu fırsattan faydalanıp kılıcını uyurken deve saplayacak oldu, ama bunun hepsini kesin olarak ölüme götürmekten başka işe yaramayacağını hatırladı, çünkü devin mağarayı kapattığı kaya yerinden oynatamayacakları kadar büyüktü. Devi kör edecek olursa, buraya umutsuzca hapsolurlardı. Ertesi sabah dev, Yunanlardan ikisini daha yakaladı, onları da arkadaşlarını öldürdüğü gibi öldürdü, geriye tek bir parça bırakmadan kendine ziyafet çekti. Sonra kayayı girişten çekip, sürülerini dışarı çıkardı. Ardından kendisi de dışarı çıkıp kayayı arkasından dikkatlice yerine yerleştirdi. O çıkınca Ulysses öldürülen arkadaşlarının intikamını nasıl alacağını ve yaşayan yoldaşlarıyla nasıl kaçabileceklerini tasarladı. Mağarada buldukları, Cyclops'un çoban değneği olarak kullanmak amacıyla kestiği koca bir kereste parçasını adamlarına hazırlattı. Ucunu sivrilttiler, ateşte iyice kuruttular ve mağaranın

---

Yeni yetmeliğimizin eski çehreleriyle,
Zihinlerde yaşamak, düşüncelere dalmak ve esinlenmek."

tabanındaki samanların altına sakladılar. Sonra da içlerinden en cesur dört tanesi seçildi, beşinci olarak da onlara Ulysses katıldı. Cyclops akşam evine geldi, kayayı kenara yuvarladı ve her zamanki gibi sürüsünü içeri soktu. Onları sağdıktan ve önceki günkü gibi hazırlıklarını yaptıktan sonra Ulysses'in yoldaşlarından ikisini daha yakaladı, paramparça etti ve diğerleri gibi onları da akşam yemeği yaptı. Yemeğini yedikten sonra Ulysses ona yaklaşarak bir tas şarap verdi ve şöyle dedi: "Cyclops, al sana şarap; tadına bak ve insan etinin üstüne iç." Dev, şarabı alıp içince mest oldu ve daha fazla istedi. Ulysses ona bir tas daha verdi, bu devin o kadar çok hoşuna gitti ki ödül olarak Ulysses'e onu en son yiyeceğine dair söz verdi. Adını sorduğunda, Ulysses "Hiç kimse" diye yanıtladı.

Yemekten sonra dev dinlenmek için yere uzandı ve çok geçmeden uykuya daldı. Sonra Ulysses dört seçilmiş arkadaşıyla kazığın ucunu ateşe tutup yanan bir kömür haline gelene kadar beklediler, sonra onu Cyclops'un tek gözünün tam ortasına sokup göz çukuruna derince batırarak marangoz matkabı misali hızla çevirmeye başladılar. Canavarın inlemeleri mağarayı doldurdu ve Ulysses yardımcılarıyla birlikte çevik hareketlerle devin yolundan çekilip mağaranın derinliklerine saklandılar. Dev, böğürerek etrafındaki mağaralarda yaşayan uzak yakın, bütün Cyclops'ları çağırdı. Bağrışlarını duyanlar inin etrafında toplandılar ve ona ortalığı böyle telaşa vererek uykularını bölmesine sebep olan acının kaynağını sordular. Dev, cevap verdi: "Ah dostlarım, ölüyorum; Hiç kimse vurdu beni." Onlar da şöyle cevap verdi: "Eğer sana hiç kimse vurduysa demek ki bu Iove'nin işi. Bu acıya katlanmak zorundasın." Böyle söyleyip onu inler halde bırakıp gittiler.

Ertesi sabah Cyclops sürüsünü otlatmaya çıkarmak için kayayı kenara yuvarladı, ama Ulysses ve adamları kaçmasın diye, sürü çıkarken koyunları tek tek yoklamak için mağaranın kapısına dikildi. Ne var ki, Ulysses adamlarına mağaranın zemininde buldukları sepetçi söğütleriyle koçları üçlü gruplar halinde, yan yana bağlattı. Üç koçtan ortadakine Yunanlardan biri asılıyor, böylece iki taraftaki koçlar tarafından korunmuş oluyordu. Kapıdan geçerlerken dev, hayvanların arkalarını, yanlarını yokluyordu, ama göbeklerini yoklamak hiç aklına gelmiyordu; böylece adamların hepsi sağ salim kapıdan geçtiler; Ulysses geçen son koyunlara asılıydı. Mağaradan çıkıp biraz ilerleyince Ulysses ve dostları koçlardan inip sürünün büyük bölümünü sahile, gemiye doğru götürüp alelacele güverteye çıkardılar, sonra sahilden uzaklaştılar. Güvenli bir uzaklığa vardıklarında Ulysses haykırdı: "Cyclops! Tanrılar ettiğin zulmü fazlasıyla ödetti sana. Bil ki Ulysses'e borçlusun utanç verici körlüğünü." Bunu duyan Cyclops dağın kenarından çıkan bir kayayı yatağından söküp aldı ve ta gökyüzüne

kaldırıp var gücüyle sesin geldiği yöne fırlattı. Dev kaya geminin kıçını sıyırıp geçti. Okyanus dev kayanın suya dalmasıyla gemiyi karaya öyle bir savurdu ki gemi dalgalara gömülmekten zor kurtuldu. Binbir güçlükle sahilden uzaklaştıklarında Ulysses deve yeniden seslenecek oldu, ama arkadaşları yapmaması için yalvardılar. Yine de devin fırlattığı kayadan kurtulduklarını anlamasını sağlamaktan çekinmedi ama bunun için öncekinden daha güvenli bir mesafeye ulaşmalarını bekledi. Dev onlara lanetler okuyarak cevap verdi, ama Ulysses ve dostları küreklere var güçleriyle asılarak çok geçmeden yoldaşlarının yanına döndüler.

Bundan sonra Ulysses Aeolus'un adasına vardı. Bu krala Iupiter istediğinde salması, istediğinde alıkoyması için rüzgârların yönetimini emanet etmişti. Kral, Ulysses'i iyi bir şekilde ağırladı ve ayrılırken zararlı ve tehlikeli olabilecek rüzgârları gümüş iple bağlı deri bir çantaya hapsedip çantayı Ulysses'e verdi ve iyi rüzgârlara yelkenli gemileri ülkelerine geri götürmelerini emretti. Dokuz gün boyunca rüzgârın önüne kattığı gemiler hızla ilerledi, bu süre boyunca Ulysses dümende hiç uyumadan dikildi. Sonunda yorgun düştü ve uykuya daldı. O uyurken mürettebat toplanıp esrarengiz çanta hakkında konuştu ve çantanın içinde, konuksever Kral Aeolus'un verdiği kıymetli eşyaların olması gerektiği sonucuna vardılar. Şeytana uyup hazinenin bir kısmını kendilerine ayırmak amacıyla ipi çözdüler ve rüzgârlar çantadan fırlayıp çıktı. Gemiler rotalarının çok uzağına, henüz ayrıldıkları adaya tekrar geri sürüklendiler. Aeolus aptallıklarına o kadar öfkelendi ki onlara daha fazla yardım etmeyi reddetti; böylece yollarına bir kez daha kürekleriyle, emek harcayarak devam etmek zorunda kaldılar.

LAESTRYGONLAR

Bir sonraki serüvenleri Laestrygonların barbar kavmiyle oldu. Tamamıyla karayla çevrili koyun güvenli görünümünün cazibesine kapılan gemilerin hepsi limana sokuldu; yalnızca Ulysses gemisini demir atarak dışarıda bıraktı. Laestrygonlar gemilerin ellerinde olduğunu anlar anlamaz saldırdılar. Koca taşlar atarak gemileri parçaladılar, alabora ettiler ve suyla cebelleşen denizcileri mızraklarıyla öldürdüler. Ulysses'in, koyun dışında kalan gemisi dışında bütün gemiler mürettebatlarıyla birlikte yok oldu. Kaçmaktan başka çare göremeyen Ulysses adamlarına olanca güçleriyle küreklere asılmalarını söyledi ve kaçtılar.

Katledilen yoldaşlarına üzülüp kendi kurtuluşlarına sevinerek Aeae adasına varana kadar yollarına devam ettiler. Bu adada güneşin kızı Circe yaşardı. Ulysses burada

karaya çıkıp bir tepeye tırmandı, etrafa göz gezdirdi ama adanın merkezindeki bir tek yer dışında adada birilerinin yaşadığına dair hiçbir işaret göremedi. Ulysses burada ağaçlarla çevrili bir saray olduğunu gördü. Mürettebatının yarısını, burada iyi karşılanma ihtimallerinin ne kadar olduğunu öğrenmeye Eurylochus'un emrinde saraya gönderdi. Adamlar saraya yaklaşırlarken bir anda kendilerini aslanlar, kaplanlar, kurtlarla çevrili buldular, ama hayvanlar vahşi değildi. Circe onları kendi becerisiyle evcilleştirmişti; o kudretli bir büyücüydü. Bütün bu hayvanlar bir zamanlar insandı ama Circe onları büyülerle hayvana dönüştürmüştü. İçeriden bir kadının hafif bir müzik eşliğinde tatlı tatlı şarkı söylediği duyuluyordu. Eurylochus içeri seslendi, tanrıça da dışarı çıkıp onları davet etti; tehlikeli olabileceğinden şüphelenen Eurylochus dışında hepsi memnuniyetle içeri girdi. Tanrıça misafirlerine oturacakları yerlere kadar eşlik edip onlara şarap ile leziz yiyecekler ikram ettirdi. Ziyafetle karınlarını güzelce doyurduktan sonra tanrıça onlara asasıyla tek tek dokundu ve bir anda *domuza* dönüştüler. "Başları, vücutları, sesleri ve kılları" *domuzlaşmıştı* ama akılları eskisi gibi kalmıştı. Tanrıça onları domuz ahırlarına kapatıp meşe palamudu ve bunun gibi, domuzların sevdiği türden şeyler verdi.

Eurylochus hemen gemiye döndü ve olanları anlattı. Bunun üzerine Ulysses saraya gitmeye ve ne yolla olursa olsun arkadaşlarını kurtarmayı denemeye karar verdi. Yolda tek başına yürürken biri dostça ona doğru seslendi ve karşısına Ulysses'in serüvenlerinden haberdar olduğu anlaşılan bir genç çıktı, kendisini Mercurius olarak tanıtıp Circe'nin güçlerini ve ona yaklaşmanın ne kadar tehlikeli olduğunu anlattı. Ulysses'in girişteği işten vazgeçeceği yoktu; Mercurius ona büyülere karşı koyma gibi olağanüstü bir güce sahip Molü[1] bitkisinden bir dal verdi ve bu bitkiyi nasıl kullanacağını anlattı. Ulysses yoluna devam etti ve saraya ulaştığında Circe onu kibarca buyur etti, arkadaşlarını eğlendirdiği gibi eğlendirdi. Ulysses yiyip içtikten sonra tanrıça ona asasıyla dokunarak şöyle dedi: "Bundan böyle ahıra gidip dostlarınla birlikte debeleneceksin." Ama Ulysses itaat etmek yerine kılıcını çekti ve öfkeyle tanrıçaya saldırdı. Tanrıça diz çöküp merhamet etmesi için yalvardı. Ulysses ona, yoldaşlarını serbest bırakacağına, kendisine ve arkadaşlarına daha fazla zarar vermeyeceğine dair yemin ettirdi; tanrıça yemin etmekle kalmadı, hepsine hoşça vakit geçirttikten sonra güven içinde ayrılmalarına izin vereceğine dair söz verdi. Tanrıça sözünde durdu. Ulysses'in adamları eski hallerine geri döndüler, mürettebatın geri kalanı sahilden çağrıldı, hepsi günlerce aralıksız eğlendi; ta ki Ulysses memleketini unutup, zevk sefa

[1] Circe'nin adasında zorlu bir mücadeleden sonra Helir tarafından öldürülen Devler'in kanından yetişen, kökü siyah olan, çiçeği süt kadar beyaz bir bitkidir. Mücadelenin çetin olması çiçeğin adını yansıtmıştır. (Yunanca molar)

içinde utanç verici bir yaşama alışmış görünene kadar.

Sonunda yoldaşları ondan daha onurlu davranmasını istediler, o da bu ikazı minnettarlıkla karşıladı. Circe yola çıkmalarına yardımcı oldu ve Sirenlerin bulunduğu sahili nasıl geçeceklerini anlattı. Sirenler, şarkılarını duyan herkesi büyüleyen deniz nympha'larıydı, büyülenen talihsiz denizciler bu çekime karşı koyamazlar, kendilerini denize atarak can verirlerdi. Circe Ulysses'e adamlarının kulaklarını balmumuyla doldurmasını söyledi, böylece nympha'ların ezgilerini duyamayacaklardı. Ayrıca Ulysses geminin direğine bağlanmalı, Sirenlerin adasını arkalarında bırakana dek ne yaparsa yapsın, ne derse desin adamları Ulysses'i çözmemeliydi. Ulysses bu öğütleri yerine getirdi. Adamlarının kulaklarını balmumuyla doldurdu ve kendisini sıkıca direğe bağlamalarına izin verdi. Sirenlerin adasına yaklaşırlarken deniz durgundu; suları yalayarak gelen notalar öyle baştan çıkarıcı, öyle çekiciydi ki Ulysses serbest kalmak için çabalamaya başladı; bağırarak, işaretlerle adamlarından onu çözmeleri için yalvardı, fakat adamlar önceden aldıkları emirlere uyarak yanına koşup Ulysses'i daha da sıkı bağladılar. Rotalarından ayrılmadılar, ezgiler gittikçe zayıflayıp duyulmaz olunca Ulysses sevinç içinde adamlarına kulaklarındaki mührü çıkarmalarını işaret etti, onlar da Ulysses'i bağlarından kurtardılar.

Modern şair Keats'in imgelemi, dönüşümlerinden sonra Circe'nin kurbanlarının akıllarından neler geçtiğini bizim için bulup çıkarmıştır. *Endymion* şiirinde kurbanlardan fil görünümlü bir kralın, büyücü tanrıçaya insan dilinde seslenişini canlandırır:

"Yalvarmıyorum, mesut tahtımı tekrar kazanmak için;
Yalvarmıyorum, ovadaki alayım için;
Yalvarmıyorum, yalnız, dul karım için;
Yalvarmıyorum, ömrümün al damlaları için,
Dürüst evlatlarım, sevimli oğullarım ve kızlarım;
Onları unutacağım; bu sevinçlerden vazgeçeceğim,
İstediğim gökler değil; o kadarı çok – çok fazla;
Sadece en hakkım olan ihsanı istiyorum, ölmeyi;
Bu hantal bedenden,
Bu kaba, iğrenç, mundar kafesten alınıp,
Safi soğuk, kasvetli havaya verilmek.
Merhamet et, tanrıçam! Circe, yakarışımı duy!"

SCYLLA İLE CHARYBDIS

Circe Ulysses'i iki canavar, Scylla ve Charybdis hakkında uyarmıştı. Scylla'yla daha önce Glaucos'un hikâyesinde karşılaşmıştık ve hatırlarsanız, Scylla bir zamanlar güzel bir genç kızdı; Circe onu yılanımsı bir canavara dönüştürmüştü. Yüksek kayalıklarda, bir mağarada yaşardı, uzun boyunlarını (altı boynu vardı) buradan dışarı uzatır, her bir ağzıyla ulaşabileceği uzaklıktan geçen gemilerin mürettebatından bir kişiyi yakalardı. Charybdis ise neredeyse denizle bir seviyede, yüreklere korku salan bir yarıktı. Her gün sular bu korkunç yarığa üç kez hücum eder, üç kez de dışarı fışkırırdı. Med-cezir suları içeri hücum ederken girdaba yaklaşan gemilerin yutulmaktan kaçışı yoktu, onları Neptunus bile kurtaramazdı.

Bu korkunç canavarların yuvalarına yaklaştıkça Ulysses onları bulabilmek için dikkatle etrafı gözlemeye koyuldu. Charybdis'in suları yutarken çıkardığı gürleme uzaklardan onları ikaz ediyordu, ama Scylla'nın nerede olduğu bir türlü bulunamıyordu. Ulysses ile adamları endişeli gözlerle korkunç girdaba dikkat ediyorlardı, ama Scylla'nın saldırısına karşı bu kadar tedbirli değillerdi; canavar, yılan başlarıyla öne atılıp adamlarından altısını yakalayıp acı çığlıklar eşliğinde inine taşıdı. Dostlarını bu şekilde kurban vermek, çığlıklarını duyup onlara yardım edememek, Ulysses'in o ana kadar tanık olduğu en acı verici olaydı.

Circe onu bir tehlikeye karşı daha uyarmıştı. Scylla ve Charybdis'i geçtikten sonra karşılaşacakları ilk kara Thrinakie adasıydı. Hyperion'un, yani Güneş'in kızları Lampetia ile Phaethusa burada Hyperion'un sığırlarını otlatırlardı. Gemi yolcularının ihtiyacı olsun olmasın, bu sürülere zarar verilmemeliydi. Bu kural çiğnenecek olursa sorumluların başına bir felaket geleceği kesindi.

Ulysses Güneş'in adasında hiç durmadan yoluna devam ederdi etmesine, ama yoldaşları demir atıp geceyi sahilde geçirip dinlenmek ve güç toplamak için öyle ısrar ettiler ki Ulysses orada konaklamaya razı oldu, ama adamlarına kutsal sürülerin hayvanlarından bir tekine bile dokunmayacaklarına ve Circe'nin gemiye koyduğu erzaktan kalanlarla yetineceklerine dair bir yemin ettirip emrine itaat edeceklerinden emin oldu. Erzakları bitmediği sürece insanlar yeminlerini tuttular, ama elverişsiz rüzgârlar onları adada bir ay boyunca alıkoydu; bütün erzakları tükenince yakalayabildikleri kuş ve balıklara bel bağlamak zorunda kaldılar. Kıtlık onları zorlamaya başladı ve sonunda bir gün, Ulysses'in yokluğunda sığırların bir kısmını kesip bir parça da öfkelendirdikleri tanrılara sunarak yaptıklarını boş yere affettirmeye çalıştılar. Sahile dönen Ulysses yoldaşlarının yaptıklarını görünce dehşete düştü, bu olayı izleyen

uğursuz alametler dehşetini daha da artırdı. Deriler yerlerde sürünüyor, şişlerde kızaran etler böğürüyordu.

Rüzgâr yelken açmaya elverişli hale gelince adadan ayrıldılar. Henüz pek uzağa gitmemişlerdi ki hava değişti, yıldırımlı, gök gürültülü bir fırtına başladı. Bir yıldırım geminin direğini parçalara ayırdı ve direk düşerken kılavuz kaptanı öldürdü. Sonunda gemi parçalandı. Geminin denizde yan yana yüzen omurgasıyla direğinden Ulysses kendine bir sal yapıp sıkıca tutundu; rüzgâr döndü, dalgalar onu Calypso'nun adasına taşıdı. Geri kalan mürettebatın hepsi öldü.

Son olarak işlediğimiz konulara yapılan aşağıdaki anıştırma Milton'ın *Comus* şiirinin 252. dizesinden alınmıştır:

> Sıklıkla duymuştum
> Annem Circe'yi ve üç Siren'i,
> Çiçek fıstanlı Naiad'ların arasında,
> Kuvvetli bitkilerini ve öldürücü ilaçlarını toplarlarken.
> Şarkı söylediklerinde ruhu esir alır,
> Ve Elysium içine daldırırlar. Scylla ağladı,
> Ve havlayan dalgalarını dikkat etmeleri için azarladı.
> Ve Charybdis mırıltıyla yumuşak bir alkış tuttu."
> Scylla ve Charybdis insanı her yandan saran, karşıt tehlikeleri ifade etmek için kullanılan bir deyim haline gelmiştir. Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

CALYPSO

Calypso bir deniz nymph'a'sıydı. Bu ad sayısız ilaheden oluşan bir sınıfı ifade eder; deniz nymph'alarının rütbeleri küçük de olsa, tanrıların pek çok özelliğini paylaşmaktaydılar. Calypso Ulysses'i konukseverlikle karşılayıp ihtişam içinde eğlendirdi ve sonunda ona âşık olup ölümsüzlük unvanı vererek sonsuza dek alıkoymak istedi. Ama Ulysses ülkesine, karısına ve oğluna dönme kararında ısrarlıydı. Sonunda Calypso Ulysses'e yol vermesi için Iove'den bir emir aldı. Iove'nin emrini Calypso'ya Mercurius iletmişti, onu bulduğunda mağarasındaydı. Bu mağarayı Homerus şöyle betimler:

> "Bir bahçe sarmaşığı, her yanı bereketli,
> Geniş mağarayı kapladı, öbek öbek asılı,

Cömert; en berrak lenften dört çeşme,
Bükümlü yolları yan yana takip ederken,
Dağıldı dört bir tarafa ve her yerde ortaya çıktı
Mora boyanmış en yumuşak yeşilliklerin olduğu çayırlar,
Eflatunlarla; doldurulacak bir sahne idi,
Görkemli ve hazlı cennetten bir tanrı."

Calypso istemeye istemeye Iupiter'in emirlerini yerine getirmeye koyuldu. Bir sal inşa etmesi için Ulysses'e malzeme verdi, sala bolca erzak koydu ve işini kolaylaştıracak sert bir rüzgâr çıkardı. Ulysses günlerce hiçbir sorun yaşamadan yoluna hızla devam etti; bir kara görünmeye başlamıştı ki fırtına çıktı, direk fırtınada kırıldı, sal neredeyse parçalanacaktı. Bu buhran anında sevecen bir deniz nympha'sı onu gördü, bir karabatağa dönüşerek salın üstüne kondu ve ona bir kuşak verip göğsünün altına bağlamasını, kendisini dalgalara bırakmak zorunda kalırsa kuşağın onu su yüzüne çıkaracağını ve karaya ulaşana kadar yüzmesini sağlayacağını söyledi.

Fénelon, *Telemachus* romanında bizlere Ulysses'in oğlunun babasını ararken yaşadığı serüvenleri anlatmıştır. Babasının ayak izini takip ederken gittiği yerler arasında Calypso'nun adası da vardı. Önceki sefer de olduğu gibi tanrıça Telemachus'u yanında tutmak için her yola başvurdu ve ona kendisiyle ölümsüzlüğü paylaşmayı teklif etti. Ne var ki, Minerva Mentor kılığına girip Telemachus'u hiç yalnız bırakmadı, her adımını denetledi ve tanrıçanın cazibesine karşı koymasını sağladı. Başka kaçış yolu bulamayınca iki arkadaş bir kayalıktan denize atladılar ve sahilden uzakta, rüzgârsız kaldığı için yol alamayan bir gemiye kadar yüzdüler. Aşağıdaki kıtada Byron Telemachus ile Mentor'un denize atlayışını anıştırır:

"Ama Calypso'nun adaları sessizlikle geçmiyor,
Orta derinliğin kardeş sakinleri;
Orada yorgunlar için bir sığınak gülümsüyor hâlâ,
Ağlamayı bırakmış olsa da uzun süredir güzel tanrıça,
Uçurumları üzerinde tutulacak nafile bir nöbet,
Ölümlü bir gelin tercih etmeyi cüret eden için.
Onun oğlu da burada o korkunç atlamayı denedi,
Acımasız Mentor teşvik etti yüksekten ötedeki medcezire;
İkisinden de yoksun kalan güzel kraliçe iç çekerken iki misli."

BÖLÜM XXX

PHAIAKLAR – TALİPLERİN AKIBETİ

PHAIAKLAR

Ulysses keresteleri bir arada durduğu sürece sala tutundu; sal artık ona destek vermez olunca da kuşağı bağlayıp yüzmeye başladı. Önündeki koca dalgaları Minerva yatıştırdı ve dalgaları sahile doğru yuvarlayan bir rüzgâr gönderdi. Sal yükseklerdeki kayalara çarpıyordu ve yaklaşmasına izin vermeyecek gibiydi; ama sonunda tatlı bir akıntının ağzında durgun bir su bulan Ulysses karaya çıktı; yorgunluktan tükenmişti; nefesi kesilmiş, dili tutulmuştu; ölüydü adeta. Bir zaman sonra kendine geldi, sevinç içinde toprağı öptü, ama ne yola gideceğini bilmiyordu. Yakın mesafede bir orman olduğunu görüp adımlarını oraya çevirdi. Burada, birbirine giren dallarla güneşten ve yağmurdan korunan bir sığınak bulup topladığı yaprakları yığarak bir yatak yaptı, üstüne uzandı ve yaprakları üstüne örtüp uyuyakaldı.

Düştüğü kara parçası Phaiakların ülkesi Scherie'ydi. Bu halk önceleri Cyclops'ların yakınında yaşardı, ama bu vahşi ırkın zulmüne uğrayıp kralları Nausithous'un yönetiminde Scherie adasına göç etmişlerdi. Şairin bize anlattığına göre, bu halk tanrılara yakın bir halktı. Kurban sunduklarında tanrılar ortaya çıkarlar, ziyafetlerine ortak olurlardı ve tek başına yolculuk eden yayalarla karşılaştıklarında kendilerini gizlemezlerdi. Yeterinden fazla servetleri vardı ve servet avcılarından uzaklarda yaşadıkları, sahillerine hiçbir düşman yaklaşmadığı için savaş korkusuyla rahatsız edilmeden varlıklarının tadını çıkarırlar, okluk ve yay kullanmaya bile ihtiyaç duymazlardı. Başlıca uğraşları denizcilikti. Kuşlar kadar hızlı yol alan gemilerine akıl ihsan edilmişti; her limanı bilirler, kılavuz kaptana ihtiyaç duymazlardı. Artık kralları Nausithous'un oğlu Alcinous idi. Alcinous halkı tarafından çok sevilen, bilge ve adil bir hükümdardı.

Şimdi Ulysses, Phaiak adasının sahiline düştüğü gece yapraktan yatağının üstünde uzanmış uyurken kralın kızı Nausicaa, Minerva'nın gönderdiği bir rüya gördü. Rüya ona düğün gününün pek de uzak olmadığını, hazırlık olarak ailenin giysilerini genel bir temizlikten geçirmenin sağduyulu bir davranış olacağını hatırlattı. Bu öyle kolay bir iş değildi; pınarlar uzaktaydı ve giysileri oraya taşımak gerekiyordu. Prenses uyanır uyanmaz annesi ile babasına aklından geçeni anlatmaya koştu; düğün gününden söz etmedi, ama düğün kadar iyi gerekçeler buldu. Babası bunu seve seve kabul

etti ve seyislere bu iş için bir yük arabası hazırlamalarını emretti. Giysiler arabaya yüklendi, ayrıca kraliçe anne yük arabasına bol miktarda yiyecek ve şarap koydu. Prenses arabadaki yerini alıp kamçıyı şaklattı, hizmetli bakireler ise onu yayan takip ediyorlardı. Nehir kenarına vardıklarında katırları otlamaya salıp arabayı boşalttılar, giysileri aşağıya, suya taşıdılar ve neşe içinde, ivedilikle çalışarak işlerini çok geçmeden hallettiler. Ardından giysileri kurumaları için sahile serip kendileri de yıkandıktan sonra yemeklerinin tadını çıkarmaya oturdular; yemekten sonra da kalktılar, top oynayarak eğlenmeye başladılar; oynarlarken prenses onlara şarkı söylüyordu. Ama tam elbiseleri katlamış, kasabaya dönmek için yola koyulmak üzereydiler ki Minerva prensesin attığı topun suya düşmesini sağladı, bunun üzerine hepsi çığlık çığlığa bağırınca Ulysses sesleri duyup uyandı.

Şimdi Ulysses'i zihnimizde canlandırmalıyız; gemisi batmış bir denizci; dalgaların elinden kurtulalı henüz birkaç saat olmuş ve bütünüyle kıyafetten yoksun. Ulysses uyanınca kendisiyle genç kızlar arasında sadece birkaç çalı olduğunu fark etti. Davranışları ve kıyafetlerinden genç kızların alelade köylü kızları olmadıklarını, daha üst bir sınıfın mensubu olduklarını anladı. Acınacak ölçüde yardıma ihtiyacı olsa da bu halde ortaya çıkıp ihtiyaçlarını dile getirmeye nasıl cüret edebilirdi? Bu kesinlikle, onu buhran anlarında hiçbir zaman yüz üstü bırakmamış olan koruyucu tanrıçası Minerva'nın müdahalesini gerektiren bir durumdu. Ağaçların birinden yapraklı bir dal koparıp önüne tutarak çalılıktan çıktı. Bakireler onu görünce hepsi dört bir yana kaçıştı ama Nausicaa kaçmadı, çünkü Minerva ona yardım etmiş, yüreğini cesaret ve anlayışla doldurmuştu. Açıkta saygıyla bekleyen Ulysses üzücü durumunu anlattı ve (kraliçe mi yoksa tanrıça mı olduğunu bilmediğini açıkça söylediği) güzel varlığa yiyecek ve giysi vermesi için yalvardı. Prenses ona kibarca karşılık verdi, halihazırda ona yardım edeceğine ve olanları öğrendikten sonra babasının konuksever davranacağına dair söz verdi. Etrafa dağılan genç kızları korktukları için azarlayarak geri çağırdı ve onlara Phaiakların korkulacak düşmanları olmadığını hatırlattı; bu adamın talihsiz bir gezgin olduğunu, fakirler ile yabancıların Jove'den geldikleri için de onu beslemelerinin bir görev olduğunu söyledi. Kızlara yiyecek ve giysi getirmelerini buyurdu; erkek kardeşinin giysilerinden bazıları yük arabasındaydı. Emir yerine getirildi; Ulysses da korunaklı bir yere çekildi, vücudunu deniz köpüğünden arındırdı, giyindi, yiyeceklerden yiyerek gücünü yeniden topladı ve Pallas da Ulysses'in endamını genişletti, geniş göğsüne ve erkeksi kaşlarına bir zarafet yaydı.

Prenses onu görünce yüreği hayranlıkla doldu, ama yanındaki soylu genç kızlara tanrılardan ona böyle bir koca göndermelerini dilediğini söylemekten çekindi.

Ulysses'e şehre gelmesini, kendisini ve maiyetini tarlaların arasından takip etmesini önerdi, ama şehre yaklaştıklarında yanında görünmemesini istedi, çünkü kaba, bayağı insanların onu böylesine yiğit bir yabancıyla gördüklerinde çıkarabilecekleri dedikodulardan korkuyordu. Bunu önlemek için Ulysses'e şehrin bitişiğindeki, içinde krala ait bir çiftlik ve bahçe bulunan koruda durmasını söyledi. Prenses ve yoldaşlarına şehre ulaşacak kadar zaman tanıdıktan sonra o da şehre doğru yoluna devam edecek ve karşılaşacağı herhangi birinden kralın sarayına nasıl gideceğini kolayca öğrenecekti.

Ulysses bu talimatları yerine getirip zamanı gelince şehre doğru yol aldı; şehre yaklaştığında testiyle su taşıyan genç bir kadın gördü. Bu aslında kılık değiştirmiş olan Minerva'ydı. Ulysses kadına yanaştı, ondan Kral Alcinous'un sarayını tarif etmesini istedi. Genç kadın saygıyla cevap verdi ve Ulysses'e oraya kadar eşlik etmeyi önerdi, çünkü Ulysses'e söylediğine göre, saray genç kızın babasının evinin yakınındaydı. Ulysses, tanrıçanın rehberliğinde saraya gidene kadar, görünmesini engelleyen bir buluta sarılı halde hareketli kalabalığın arasından geçti, merakla limanlarını, gemilerini, forumlarını (kahramanların uğrak yeri) ve mazgallı siperlerini inceledi. Saraya geldiklerinde tanrıça ona, tanışmak üzere olduğu ülke, kral ve halk hakkında biraz bilgi verdikten sonra yanından ayrıldı. Ulysses sarayın avlusuna ayak basmadan önce durup sarayı seyretti. Manzaranın ihtişamı onu hayretler içinde bıraktı. Girişten içerilere kadar uzanan pirinç duvarların kapıları altın, söveleri gümüştü; üst eşikler gümüştü ve altınla süslenmişti. Her iki tarafta, sanki saraya yaklaşılmasını engellemek için, altından iri bekçi köpeği heykelleri sıralanmıştı. Duvarlar boyunca Phaiak genç kızlarının yaptıkları en nadide kumaşlarla örtülü koltuklar uzanıp gidiyordu. Prensler bu koltuklarda oturup ziyafet çekerlerken altından yapılmış yakışıklı delikanlı heykelleri ellerindeki alevli meşalelerle sofraya ışık saçıyorlardı. Ev işlerine tam elli kadın hizmetkâr bakardı, kiminin görevi buğdayı öğütmek, kimininki ise erguvan rengi yünü eğirmek veya dokuma tezgâhını işlemekti. Zira ev zanaati dendi mi Phaiak kadınlarının eline kimse su dökemezdi; gemi idaresine gelince, hiçbir erkek bu ülkenin denizcilerini geçemezdi. Sarayın dışında, dört dönüm büyüklüğünde, geniş bir bahçe vardı. İçinde pek çok ulu ağaç yetişirdi; nar, armut, elma, incir, zeytin. Ne kışın soğuğu durdururdu büyümelerini ne de yazın kuraklığı; sürekli bir yenilenme içinde büyürler, kimileri tomurcuk açarken, kimileri olgunlaşırdı. Üzüm bağı da bir o kadar verimliydi. Bir tarafında, kimi çiçek açmış, kimi olgunlaşmış üzümlerle yüklü asmaları, öteki tarafta da şarap yapanların ayaklarıyla üzümleri ezişlerini seyredebilirdiniz. Bahçenin kenarlarında özenle düzenlenmiş renk renk çiçekler açardı yıl boyu. Ortada iki çeşme sularını akıtırdı; birinin suyu yapay kanallarla bütün bahçeye dağılırdı,

diğeriyse sarayın avlusundan geçirilir, halk gelip ihtiyacını buradan karşılayabilirdi.

Ulysses durup hayran gözlerle seyretmeye devam etti ama kendisi görünmüyordu çünkü Minerva'nın etrafını sardığı bulut onu hâlâ saklıyordu. Sonunda manzarayı bir güzel seyrettikten sonra Ulysses hızlı adımlarla bir salona girdi, burada liderler ve senatörler toplanmış, akşam yemeğinden sonra Mercurius'a ibadet edip şarap sunuyorlardı.[1] İşte tam o anda Minerva bulutu dağıttı ve Ulysses'i meydana çıkardı. Ulysses kraliçenin oturduğu yere doğru ilerleyip ayaklarına kapandı, memleketine dönebilmesi için desteğini ve yardımını diledi. Sonra geri çekilip şömine tarafına, ricada bulunmaya gelenlerin oturduğu şekilde oturdu.

Bir süre kimse konuşmadı. Sonunda, yaşlı bir devlet adamı krala seslenerek konuştu: "Bizden konukseverlik dileyen bir yabancının ricada bulunmaya gelenler gibi bekletilmesi, kimsenin onu buyur etmemesi uygun değildir. Bu sebeple ona aramızda bir yer verip yiyecek ve şarap ikram edelim." Bu sözler üzerine kral yerinden kalkarak Ulysses'e elini uzattı, kendi oğlunu yer vermesi için kaldırıp Ulysses'i sofraya oturttu. Önüne yiyecek ve şarap kondu, o da yiyip güç kuvvet topladı.

Ardından kral, yabancı konusunda yapılacak en doğru şeyin ne olduğunu tartışmak üzere ertesi gün toplantıya çağırılacaklarını bildirerek misafirlerini uğurladı.

Misafirler gidip, Ulysses kral ve kraliçeyle yalnız kalınca kraliçe ona kim olduğunu, nereden geldiğini, üstündekileri tanıyıp kendisinin ve hizmetkârlarının yaptıklarından olduğunu görünce bu giyecekleri kimden aldığını sordu. Ulysses onlara Calypso'nun adasında kalışını, oradan ayrılışını, salıyla uğradığı deniz kazasından yüzerek kurtulduğunu ve prensesin yardım ettiğini anlattı. Kral ve kraliçe bu davranışı onayladılar; kral misafirinin ülkesine dönebilmesi için bir gemi hazırlatacağına söz verdi.

Ertesi gün bir araya gelen liderler kralın verdiği sözü onayladılar. Yelkenli bir gemi hazırlandı, güçlü kuvvetli kürekçiler seçildi ve hepsi sarayın yolunu tuttu; burada onlara cömert bir sofra kuruldu. Ziyafetin ardından kral genç adamların misafirlerine erkek sporlarındaki ustalıklarını göstermelerini önerince hepsi koşu, güreş ve benzeri sporlar için arenaya çıktı. Hepsi ellerinden gelenin en iyisini yaptıktan sonra Ulysses marifetlerini göstermeye arenaya davet edildi. Ulysses önce bu daveti reddetse de gençlerden biri sataşınca Phaiakların kaldırabildiğinden çok daha ağır bir halkayı kaldırıp onların atabildikleri mesafeden çok daha uzağa attı. Herkes şaşırıp kaldı ve misafirlerine kat kat artan bir saygıyla bakmaya başladılar.

---

[1] Eski Yunanistan ve Roma'da tanrılara şarap sunmak bir ibadet şekliydi –çn.

Oyunlardan sonra salona dönüldü ve haberci, kör ozan Demodocus'u içeri aldı.

"...İlham Perisine sevgiler,
Onu hem iyi hem kötü atayan,
Aldı ondan görüşü, ama verdi ona ilahi özellikler."

Ozan Demodocus Yunanların Troia'ya girmesini sağlayan "Tahta At"ı konu seçti. Apollo yüreğini esinle doldurdu, o da bu olayın geçtiği zamanın dehşetini ve kahramanlıklarını öyle dokunaklı anlattı ki herkes bu dinletiden büyük keyif aldı; ne var ki, Ulysses gözyaşlarına boğulmuştu. Bunu gören Alcinous, şarkı bitince ona neden Troia'dan bahsedilince kederlendiğini sordu. Orada babasını, kardeşini ya da sevdiği bir dostunu mu yitirmişti? Ulysses gerçek adını açıklayarak cevap verdi ve oradakilerin ricası üzerine Troia'dan ayrıldığından bu yana başına gelen maceraları anlattı. Bu hikâye Phaiakların ona olan acıma ve hayranlık duygularını son raddeye çıkardı. Kral bütün liderlerin ona bir hediye sunmasını önerdi ve kendisi diğerlerine örnek oldu. Onlar da bu emre uyup şanlı misafirlerine pahalı hediyeler yağdırmakta birbirleriyle yarıştılar.

Ertesi gün Ulysses Phaiak gemisiyle yelken açtı ve kısa sürede kendi adası Ithaca'ya sağ salim vardı. Gemi kıyıya ulaştığında Ulysses uykudaydı. Denizciler onu uyandırmadan sahile taşıdılar, onunla birlikte içinde hediyelerinin olduğu sandığı da karaya indirdiler sonra da yelken açıp uzaklaştılar.

Neptunus Phaiakların bu davranışlarına yani Ulysses'i kendi ellerinden kurtarmalarına öyle öfkelendi ki limana geri döndüğünde gemiyi limanın tam karşısında bir kayaya dönüştürdü.

Homerus'un tasvir ettiği Phaiak gemilerinin günümüzdeki buharlı deniz taşımacılığı harikasına benzediği düşünülmüştür. Alcinous Ulysses'e şöyle der:

"Söyle hangi şehirlerden, hangi yörelerden atıldı,
Ve bu yöreler ne sakinlerle böbürlenir?
Öyle ki çabukça ulaşasın atanan aleme,
Görkemli gemilerde, kendi giden, akıl ile içgüdü;
Hiçbir dümen yollarını belirlemez, hiçbir kılavuz yol göstermez;
Zeki bir adam gibi, dalgalar arasından aşarlar,
Her kıyının ve her koyun farkında
Güneşin her şeyi gören ışıklarının altında yatar." *Odysseia, Kitap VIII*

Lord Carlisle, *Türk ve Yunan Suları Güncesi* kitabında antik Phaeacia şehri olduğunu düşündüğü Korfu adasından şöyle söz eder:

"Buralar 'Odysseia'yı anlatmakta. Deniz-tanrının tapınağı bundan daha uygun bir yere konamazdı: Çevresiyle uyumlu bir çimenliğin oluşturduğu yüksek bir düzlük üzerinde, limana, kanala ve okyanusa hâkim sarp bir kayalığın bayır sırtında. İç limanın hemen girişinde üstüne küçük bir rahibe manastırının kondurulduğu pitoresk bir kaya var; bir efsaneye göre bu kaya Ulysses'in kayaya dönüştürülen sandalıdır.

"Adanın neredeyse tek nehri, kralın sarayı ile kentin muhtemel yerleşim yerinden prenses Nausicaa'nın, sarayın genç kızlarıyla birlikte giysilerini yıkamaya gittiğinde arabasını kullanmasını ve öğle yemeği yemesini kanıtlamaya uygun mesafededir."

TALİPLERİN AKIBETİ

Ulysses Ithaca'dan ayrılalı 20 yıl olmuştu; uyandığında memleketini tanımadı. Minerva genç bir çoban görünümünde karşısına çıkıp ona nerede olduğunu bildirdi ve sarayında olup bitenleri anlattı. Ithaca'dan ve komşu adalardan gelen yüzden fazla soylu Ulysses'in öldüğünü sanarak yıllardır karısı Penelope'ye talip olmakta, sarayı ve halkı üzerinde, sanki ikisinin de asıl sahipleriymişçesine hüküm sürmekteydiler. Ulysses'in onlardan öcünü alabilmesi için tanınmaması önemliydi. Dolayısıyla Minerva onu kılıksız bir dilenciye dönüştürdü; Ulysses'in sadık hizmetkârı, domuz çobanı Eumaeus, onu bu haliyle nazikçe buyur etti.

Oğlu Telemachus babasını aramaya çıktığından orada değildi. Troia seferinden dönen diğer kralların saraylarına gitmişti. Arayış içindeyken Minerva ona eve dönmesini öğütledi. Telemachus adaya ayak bastığında taliplere kendini tanıtmadan önce sarayda neler olup bittiğini öğrenmeye, Eumaeus'a gitti. Eumaeus'un yanında bir yabancı olduğunu görünce dilenci kılıklı da olsa ona iyi davrandı ve yardım sözü verdi. Eumaeus Penelope'ye oğlunun geldiğini gizlice haber vermesi için saraya gönderildi, çünkü Telemachus'un duyduğuna göre, onu yolunu keserek öldürmeyi planlayan talipler konusunda tedbiri elden bırakmamak gerekiyordu. Eumaeus gidince Minerva Ulysses'e görünüp kendisini oğluna tanıtmasını buyurdu. Aynı zamanda ona dokundu ve yaşlı, yoksul görünümünü bir anda yok edip sahip olduğu güçlü kuvvetli yiğit endamını geri verdi. Telemachus hayretler içinde ona bakıyordu ve başta onun yalnızca bir ölümlü olamayacağını düşündü. Ama Ulysses ona babası olduğunu açıkladı ve görünümünün değişimini, Minerva'nın işi olduğunu söyleyerek açıkladı.

"...O vakit Telemachus
Kollarını babasınının boynuna doladı ve ağladı,
Ağlayışındaki yoğun tutku ele geçirdi
İkisini de; yumuşakça mırıldanırken, ikisi de tattı
Onun kederini."

Baba oğul kafa kafaya verip taliplerin hakkından nasıl geleceklerini ve taşkınlıkları için onları nasıl cezalandıracaklarını düşündüler. Planlarına göre, Telemachus saraya gidip önceki gibi taliplerin arasına karışacak, Ulysses da dilenci olarak gidecekti. Ancak eski, ilkel çağlarda dilenci karakteri, bizim ona bugün yakıştırdığımızdan daha farklı ayrıcalıklara sahipti. Dilenciler, gezgin ve masalcı olarak, liderlerin makamlarına buyur edilir ve sıklıkla misafir muamelesi görürdü; kuşkusuz aşağılandıkları da olurdu. Ulysses oğluna, kendisine alışılmışın dışında bir ilgi göstererek göründüğünden başka biri olduğu bilgisini açığa vurmamasını ve aşağılandığını ya da dövüldüğünü görse bile bir yabancıya yapacağından farklı müdahalede bulunmamasını emretti. Saraya gittiklerinde o alışıldık sahneyle karşılaştılar; isyan ve şölen sürüp gitmekteydi. Talipler Telemachus'un dönüşünü sevinçle karşılar gibi yapsalar da canını almak için kurdukları düzenin boşa çıkmasına için için üzüldüler. Yaşlı dilencinin içeri girmesine izin verildi ve masada ona da bir yer ayrıldı. Ulysses sarayın avlusuna girdiğinde dokunaklı bir olay yaşandı. Bahçede ihtiyar, öldü ölecek bir köpek yatıyordu; bir yabancının girdiğini görünce başını kaldırıp kulaklarını dikti. O, Ulysses'in eski günlerde sık sık ava çıkardığı köpeği Argus'tu.

...Çok geçmeden anladı
Uzun süredir kayıp Ulysses yakın, düştü kulakları
Çarpıp kapandı ve kuyruğuyla mutlu işaretler verdi,
Tebrik için, kalkmaktan aciz,
Ve eskiden beri ustasına yaklaşmaya.
Ulysses, onu farkedip, bir gözyaşı sildi
İfadesiz.
Sonra kaderi bıraktı
Yaşlı Argus'u, görecek kadar yaşadı,
Yirminci yıl içinde Ulysses'in yeniden canlandığını."

Ulysses salonda yemeğini yerken talipler ona küstahlıklarını göstermeye başladılar. Yumuşakça itirazda bulununca içlerinden biri taburelerden birini kaldırıp üstüne

indiriverdi. Telemachus babasına kendi salonunda bu şekilde davranıldığını görünce öfkesini güçlükle zaptetti, ama babasının uyarılarını hatırlayıp evin genç lideri ve konuklarının koruyucusu olarak kendisine yakışandan fazlasını söylemedi.

Penelope taliplerden biri lehine vereceği kararı öyle uzun süredir erteliyordu ki artık bu kararı geciktirmek için yapacak hilesi kalmamıştı. Kocasının sürekli yokluğu, dönüşünden umut kesilmesi gerektiğini kanıtlar gibiydi. Bu arada oğlu büyüyüp yetişmiş, kendi işlerini görür olmuştu. Bu nedenle seçimini talipler arasında yapılacak bir yarışmaya bırakmaya razı oldu. Seçilen sınav okla hedefi vurma yarışmasıydı. On iki yüzük bir çizgiye dizildi; kimin oku on ikisinin içinden de geçerse ödül olarak kraliçeyi alacaktı. Silah deposundan, kardeş bildiği yiğitlerden birinin bir zamanlar Ulysses'e verdiği bir yay ve yanında okla dolu bir okluk getirilip salona kondu. Bunlar dışındaki bütün silahları Telemachus, yarışma hararetiyle suistimal edilecekleri bahanesiyle kaldırtmıştı.

Artık yarışma için her şey hazırdı ve yapılması gereken ilk iş kirişi geçirmek için yayı eğmekti. Telemachus bunu yapmak için uğraştı, ama bütün çabalarının nafile olduğunu görünce gücünü aşan bir işe giriştiğini alçakgönüllülükle itiraf ederek yayı bir başkasına bıraktı. O da denedi ama Telemachus'tan daha başarılı olamadı, arkadaşlarının kahkahaları ve yuhalamaları arasında pes etti. Bir başkası denedi, sonra biri daha; yayı don yağıyla ovaladılar ama hepsi nafile; yay eğilmiyordu. Sonra Ulysses konuştu, alçakgönüllü bir dille, denemesine izin vermelerini istedi, "çünkü" dedi Ulysses, "dilenci olmasına dilenciyim ama bir zamanlar askerdim ve şu ihtiyar kollarımda hâlâ biraz kuvvet var." Talipler onunla kahkahalar atarak alay ettiler ve küstahlığı nedeniyle salondan atılmasını emrettiler. Ama Telemachus onu destekledi ve sadece gönlünü etmek için olduğunu söyleyerek yaşlı adamı denemeye çağırdı. Ulysses yayı alıp usta ellerle tuttu. İpi kolayca çentiğe oturttu, sonra da yaya bir ok koyup ipi çekti ve oku hiç hatasız yüzüklerin içinden hızla geçirdi.

Şaşkınlıklarını ifade etmelerine fırsat vermeden "Şimdi de başka bir hedef!" dedi ve doğru, en küstahına nişan aldı. Okun boğazını delip geçtiği adam cansız yere yığıldı. Baştan aşağı silahlı olan Telemachus, Eumaeus ve sadık bir yandaşları çabucak Ulysses'in tarafına geçtiler. Talipler şaşkınlık içinde silahlarını arandılar, ama bir tanesini bile bulamadılar, kaçacak yolları da yoktu çünkü Eumaeus kapıyı sıkıca kapatmıştı. Ulysses onları fazla merak içinde bırakmadan kendisinin uzun zamandır kayıp olan, evini işgal ettikleri, servetini saçıp savurdukları, karısı ile oğluna tam on yıldır zulmettikleri kral olduğunu ilan etti ve deliler gibi intikam almaya niyetli olduğunu söyledi. Hepsi katledildi ve Ulysses sarayının efendisi, krallığının ve karısının sahibi olarak kaldı.

Tennyson'ın Ulysses şiiri, tehlikeleri atlattıktan, evde durup mutlu olmaktan başka yapacak şeyi kalmadıktan sonra yaşlı kahramanın durgunluktan sıkılmaya başlayışını ve yeni serüvenler arayışı içinde tekrar yola çıkmaya karar verişini anlatır:

"...Gelin dostlarım,
Yeni bir dünya aramak için çok geç değil.
Silkinin, çarpmak için düzgünce oturanlar
Sesli dalgalara; benim amacım yerinde,
Gün batımının ötesine ve tüm batı yıldızlarının havuzuna
yelken açmak, ölene dek.
Belki körfezler bizi alt edecek;
Belki de Mutluluk Adaları'na dokunacağız,
Ve bildiğimiz büyük Achilles'i göreceğiz;" vs.

BÖLÜM XXXI

AENEAS'IN SERÜVENLERİ – HARPYA'LAR – DIDO – PALINURUS

AENEAS'IN SERÜVENLERİ

Yunan kahramanlarından Ulysses'i Troia'dan dönüşünde sürüklendiği yol boyunca izledik; şimdi de şehirleri yerle bir olduktan sonra yurtsuz kalan halkın, önderleri Aeneas'ın komutasında yeni bir ev ararken başlarına gelenleri sizlerle paylaşmak istiyoruz. Tahta atın silahlı adamlar kustuğu ve şehrin ele geçirilip ateşe verildiği o ölüm saçan gecede, Aeneas yıkımdan babası, karısı ve genç oğluyla birlikte kaçtı. Baba Anchises gereken hızda yürüyemeyecek kadar yaşlıydı, Aeneas onu omzuna aldı. Aeneas omzundaki yükle birlikte, oğluna yol göstererek elinden gelenin en iyisini yaptı ve ateşler içindeki şehirden dışarı çıkmayı başardı; ama peşinden gelen karısı karışıklıkta kaybolup gitti.

Buluşma yerine vardıklarında her iki cinsiyetten çok sayıda kaçak buldular, kaçaklar Aeneas'ın rehberliğine sığındılar. Birkaç ay hazırlıkla geçti; ve nihayet denize açıldılar. İlk olarak komşu Trakya sahillerinde karaya çıktılar; burada bir şehir inşa etmeye hazırlanıyorlardı ki olağanüstü bir olay Aeneas'ı vazgeçirdi. Kurban sunmaya hazırlanırken Aeneas çalıların birinden birkaç ince dal kopardı ve kopan parçadan kan damladığını görünce dehşete düştü. Yaptığını tekrarlayınca yerden gelen bir ses ona yalvardı: "Bağışla canımı Aeneas; ben senin burada oklarla öldürülen akraban Polydorus; bu oklar daha sonra kanımla beslenerek çalılığa dönüştü." Bu sözlerle Aeneas'a Polydorus'un genç bir Troia prensi olduğunu, babasının onu, savaşın dehşetinden uzakta büyüsün diye bolca hazineyle komşu Trakya topraklarına gönderdiğini hatırlattı. Yanına gönderildiği kral onu öldürüp hazinesine el koymuştu. Aeneas ve yoldaşları bu toprakların böyle bir suçun lekesiyle lanetlendiğini düşünerek aceleyle uzaklaştılar.

Bundan sonra, Iupiter'in sert zincirlerle denizin dibine bağladığı, bir zamanlar gezgin bir ada olan Delos'da karaya çıktılar. Apollo ile Diana burada doğmuşlardı; bu ada Apollo için kutsaldı. Burada Aeneas Apollo'nun kâhinine danıştı ve her zaman olduğu gibi anlaşılmaz bir cevap aldı: "Kadim anneni ara; Aeneas ırkı orada yerleşecek ve diğer bütün ulusları egemenliği altına alacaktır." Troialılar bunu duyunca

sevindiler ve hemen birbirlerine sormaya başladılar: "Kâhinin kastettiği yer nerede?" Anchises atalarının Girit'ten geldiğine dair bir söylence olduğunu anımsayınca oraya gitmeye karar verdiler. Girit'e varıp şehirlerini inşa etmeye başladılar, ama aralarında bir hastalık baş gösterdi ve ekim yaptıkları tarlalar ürün vermedi. Bu can sıkıcı gidişat esnasında Aeneas'a rüyasında ülkeyi terk etmesi ve Hesperia adlı batı topraklarına gitmesi için bir uyarı geldi; Troia ırkının atası Dardanos evvelce buradan göç etmişti. Rotalarını şu an İtalya adı verilen Hesperia'ya doğrulttular. Oraya ancak pek çok serüvenden ve çağımız gemilerinin dünya çevresinde birkaç kez dolaşmasına yetecek kadar zaman geçtikten sonra ulaştılar.

Karaya çıktıkları ilk yer Harpya'ların adası oldu. Bunlar genç kız kafalı, uzun pençeli, açlıktan benizleri atmış, tiksindirici kuşlardı. Iupiter'in, acımasızlığını cezalandırmak için kör ettiği Phineus'a eziyet etmeleri için tanrılarca gönderilmişlerdi. Phineus'un önüne ne zaman yemek konacak olsa Harpya'lar aşağı atılıp yemeği alır götürürlerdi. Argo Gemicileri seferinin kahramanları sayesinde Phineus'tan uzaklaştırılmışlar ve şimdi Aeneas'ın onları bulduğu adaya sığınmışlardı.

Limana girdiklerinde Troialılar ovada gezinen sığır sürüleri gördüler. İstedikleri kadarını kestiler ve ziyafet çekmeye hazırlandılar. Ama sofraya oturur oturmaz havada korkunç bir gürültü duyuldu ve bu iğrenç kuşlardan oluşan bir sürü hızla aşağıya, üstlerine atıldı. Pençeleriyle, tırnaklarıyla eti tabaklardan alıp, uçup gittiler. Aeneas ile yoldaşları kılıçlarını çekip canavarlara var güçleriyle darbeler savurdular, ama nafile. Çok çevik oldukları için onları vurmak neredeyse imkânsızdı; tüyleri çeliğin delemeyeceği zırhlar gibiydi. İçlerinden biri komşu uçurumlardan birine konup haykırdı: "Siz Troialılar masum kuşlara böyle mi davranırsınız; önce sığırlarımızı katleder sonra bize savaş mı açarsınız?" Ardından onlara bundan sonraki yollarında korkunç acılar çekeceklerini söyleyip öfkesini boşalttı ve uçup gitti. Troialılar aceleyle ülkeyi terk ettiler ve sonra kendilerini Epirus sahili kıyısından ilerlerken buldular. Burada karaya çıktılar ve hayretler içinde oraya esir olarak götürülen bazı Troia sürgünlerinin sonradan ülkenin hükümdarları olduklarını öğrendiler. Hector'un dul karısı Andromache zafer kazanan Yunan liderlerinden birinin karısı olmuş, ona bir erkek evlat vermişti. Kocası ölünce oğlunun vasisi ve ülkenin kral naibi olarak kalmış, kendisi gibi esir olan ve Troia Kralı soyundan gelen Helenus'la evlenmişti ve sürgünlere son derece misafirperver davranmış, onları hediyelere boğup gitmelerine izin vermişti.

Aeneas buradan sonra Sicilya kıyısı boyunca ilerledi ve Cyclopsların ülkesini geçti. Burada perişan bir kimse sahilden onlara seslendi, yırtık pırtık da olsa giysilerinden adamın Yunan olduğunu anladılar. Adam onlara Ulysses'in yoldaşlarından biri

olduğunu ve liderlerinin aceleyle oradan ayrılırken onu geride bıraktığını söyledi. Ulysses'in Polyphemus'la serüvenini anlattı, bulunduğu yerde yaşamını sürdürebilmek adına vahşi kirazlardan ve bitki kökünden başka bir şey yoktu, üstelik sürekli Cyclopsların korkusuyla yaşadığından onu alıp götürmeleri için yalvardı. O konuşurken Polyphemus göründü; tek gözü söndürülen,[1] korkunç, çirkin, dev bir yaratık. Göz çukurunu dalgalarda yıkamak için, yolunu bastonuyla yoklayarak dikkatli adımlarla deniz kıyısına doğru indi. Suya ulaştığında suyun içinden onlara doğru yürüdü; devasa boyu denizde uzak mesafelere ilerlemesini sağlıyordu; o kadar ki Troialılar yolundan çekilmek için korku içinde küreklerine sarıldılar. Kürekleri duyan Polyphemus arkalarından öyle bir bağırdı ki sahiller yankılandı. Gürültüyü duyan diğer Cyclopslar da mağaralarından ve ormandan çıkıp geldiler ve bir dizi ulu çam misali sahile sıralandılar. Troialılar küreklere asıldılar ve çok geçmeden Cyclopslar görünmez oldu.

Helenus Aeneas'ı, Scylla ve Charybdis adlı canavarların koruduğu boğazdan geçmemesi için uyarmıştı. Okurlarımız hatırlayacaktır, burada Ulysses adamlarının altısını kaybetmişti; rota görevlileri Charybdis'ten uzak durmaya çalışırken Scylla altı adamı yakalamıştı. Aeneas, Helenus'un öğüdünü tutarak bu tehlikeli boğazdan uzak durdu ve Sicilya kıyısından ilerledi.

Iuno Troialıların alınlarına yazılı kıyıya doğru refah içinde hızla yol aldıklarını görünce onlara duyduğu eski kininin yeniden alevlendiğini hissetti; Paris'in güzellik ödülünü başkasına vererek onu aşağılamasını unutamıyordu "Göksel zihinlerde böyle dargınlıklar yer bulabilir mi?"[2] Bunun üzerine okyanusu çalkalaması için rüzgârların efendisi Aeolus'a koştu. Elverişli rüzgârları Ulysses'in emrine verip aksi rüzgârları ağzı bağlı bir çantada ona veren de aynı tanrıydı. Aeolus tanrıçanın emrine uyup oğulları Boreas, Typhon ve diğer rüzgârları denizi çalkalamaya gönderdi. Bunu korkunç bir fırtına izledi ve Troialı gemiler rotalarından uzağa, Afrika kıyılarına doğru sürüklendiler. Gemiler batma tehlikesiyle karşı karşıyaydı ve birbirlerinden ayrılmışlardı, öyle ki Aeneas kendisininki dışında hepsinin kaybolduğunu düşündü.

Bu buhran anında, fırtınanın esip gürlediğini gören ve bunun için emir vermediğini bilen Neptunus başını dalgalardan yukarı kaldırdı ve boranın Aeneas'ın filosunu önüne katıp götürdüğünü gördü. Iuno'nun düşmanlığını bildiği için fırtınanın sebebini anlaması zor olmadı, ama kendi işine müdahale edildiği için duyduğu öfke de

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

[2] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

az değildi. Rüzgârları çağırdı ve onları sertçe azarlayıp gönderdi. Ardından dalgaları yatıştırdı, bulutları güneşin önünden temizledi. Neptunus kayalara oturmuş gemilerden bazılarını kendi üç başlı mızrağıyla yerlerinden oynatırken Triton ile bir deniz nympha'sı da diğerlerini omuzlarına alıp onları yeniden suya bıraktılar. Troialılar deniz sakinleşince en yakın kıyı olan Kartaca sahiline yöneldiler. Aeneas buradan, gemilerin oldukça sarsılmış da olsa sahile teker teker, sağ salim ulaştıklarını gördüğü için sevindi.

Waller *Kral Vekiline Övgü* (Cromwell) adlı şiirinde, Neptunus'un bu olayda denizi sakinleştirmesinden söz eder:

"Dalgaların üzerinde, Neptunus yüzünü gösterdiğinde,
Rüzgârları azarlamak ve Troia ırkını kurtarmak için,
Ekselansları, diğerlerinin üzerinde yükselir,
Hırs fırtınaları bastırılmış fırlatıyor bizi."

DIDO

Sürgünlerin vardığı Kartaca Afrika sahilinde, Sicilya'nın karşısında bir yerdi; burada bir Tyrus kolonisi, kraliçeleri Dido yönetiminde, ileriki çağlarda Roma'ya bile rakip çıkacak bir devletin temellerini atıyordu. Dido, Tyrus Kralı Belus'un kızı ve babasının yerine tahta geçen Pygmalion'un kız kardeşiydi. Kocası uçsuz bucaksız bir servete sahip olan Sikhaeus idi; ancak hazinesine göz diken Pygmalion onu öldürttü. Dido, erkek kadın, pek çok arkadaşından ve yandaşından oluşan bir toplulukla birlikte Sikhaeus'un hazinesini taşıyan birkaç gemiyle Tyrus'tan kaçmayı başardı. Gelecekteki memleketlerinin merkezi olarak belirledikleri yere vardıklarında yerlilerden sadece bir boğa derisiyle çevreleyebilecekleri kadar toprak istediler. Bu istekleri seve seve kabul edilince kraliçe deriyi şeritler halinde kestirdi ve bunlarla çevrelediği yerde bir kale inşa etti ve ona Byrsa (deri) adını verdi. Bu kale çevresinde Kartaca şehri doğdu ve kısa zamanda gittikçe yükselen, güçlü bir şehir haline geldi.

Aeneas Troialılarla birlikte geldiğinde buradaki durum böyleydi. Dido bu ünlü sürgünleri bir dost edasıyla, misafirperverce karşıladı. "Acıyı tattığım için" dedi kraliçe, "talihsizlerin yardımına koşmayı öğrendim."[1] Kraliçenin misafirperverliği güç ve beceri oyunlarının sergilendiği festivallerde kendini gösterdi. Yabancılar kazanmak için kraliçenin kendi kurallarıyla eşit şartlar altında yarıştılar; çünkü kraliçe kaza-

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

nanın "Troialı ya da Tyruslu olmasının onun için fark etmediğini ilan etti."[1] Oyunları izleyen ziyafette Aeneas kraliçenin isteği üzerine Troia tarihini bitiren olayları ve şehrin düşüşünden sonra başından geçen serüvenleri ayrıntısıyla anlattı. Aeneas'ın konuşması Dido'yu büyülemiş, kahramanlıkları hayran bırakmıştı. Kraliçe ona karşı ateşli bir tutku duymaya başladı; Aeneas ise kendi adına, oradan oraya sürüklendiği bu yolculuğu mutlu bir şekilde sonlandırmaktan, kendisine bir ev, bir krallık ve bir gelin sunan hayırlı kısmeti kabul etmekten memnun görünüyordu. Bu tatlı ilişkinin verdiği zevk içinde aylar geldi geçti; İtalya da, İtalya sahillerinde kurulacak olan imparatorluk da unutulmuş gibiydi. Bunu gören Iupiter Mercurius'la, Aeneas'a yüce yazgısını hatırlatan ve yeniden yolculuğa çıkmasını emreden bir haber yolladı.

Aeneas Dido'dan ayrıldı; ama kraliçe onu alıkoymak için yapmadık hile, dökmedik dil bırakmadı. Sevgisine ve gururuna inen bu darbe katlanamayacağı kadar ağırdı; Aeneas'ın gittiğini anlayınca yükselttiği bir cenaze yığını üzerine çıkıp, kendisini bıçaklayarak yığınla birlikte yanıp kül oldu. Yola çıkan Troialılar şehirden yükselen alevleri gördüler ve sebebini bilmemelerine karşın Aeneas alevlerden bu ölümcül olayı sezdi.

Aşağıdaki sözler *Zarif Ruhlar*'dan alınmıştır.

LATİNCE'DEN
"Mutsuzluk Dido, kaderindi senin
Birinci ve ikinci evlilik halinde!
Ölerek senin kaçmana yol açtı bir koca,
Senin ölümün de ötekinin kaçışından oldu."

PALINURUS

Troialılar, Troia soyundan gelen prens Acestes'in hüküm sürdüğü Sicilya adasına ayak bastıktan ve prens onları konuksever bir şekilde ağırladıktan sonra yeniden gemilerine binip İtalya'ya doğru yollarına devam ettiler. Bu sırada Venus, oğlu için Neptunus'la konuşup oğlunun dilediği hedefe ulaşmasına izin vermesini, denizler üstünde onu tehdit eden tehlikelerin son bulmasını istedi. Neptunus fidye olarak bir can almayı şart koşarak razı oldu. Kurban, kılavuz kaptan Palinurus idi. Palinurus bir eli dümende, oturmuş yıldızları seyrederken Neptunus tarafından gönderilen Somnus, Phorbas görünümünde yaklaştı ve şöyle dedi: "Palinurus, rüzgâr güzel, su dalgasız;

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

gemi rotasından sapmadan ilerliyor. Biraz uzanıp dinlen, buna senin de ihtiyacın var. Ben senin yerine dümende dururum." Palinurus, "Bana dalgasız denizleri, elverişli rüzgârları anlatma, ben ki çok kereler onların ihanet ettiğini görmüşüm. Aeneas'ı havanın, rüzgârların oynaklığına mı emanet edeyim?" dedi ve dümeni sıkıca tutup gözlerini yıldızlardan ayırmamaya devam etti. Fakat Somnus Palinurus'un üzerinde Lethe şebnemiyle ıslatılmış bir dal gezdirince Palinurus'un gözleri bütün çabalarına rağmen kapandı. Ardından Somnus onu güverteden aşağı itti ve Palinurus düştü ama dümeni tutmaya devam ettiği için dümen de onunla gitti. Neptunus sözünü unutmadı; geminin dümen ve kılavuz kaptan olmadan yoluna devam etmesini sağladı; ta ki Aeneas Palinurus'un kaybolduğunu keşfettikten sonra sadık dümencisi için derin bir yas tutup geminin başına kendisi geçene kadar.

Scott'ın *Marmion*'unda, I. Canto'nun giriş bölümünde Palinurus hikâyesine yapılmış güzel bir anıştırma vardır; şair burada William Pitt'in kısa bir süre önce ölmesinden bahsederek şöyle der:

"Ey, düşün nasıl, son gününe dek,
Avını ele geçirdiğinde hazır bekleyen ölüm,
Palinurus'un değişmez tutumuyla birlikte,
Durdu sabitçe tehlikeli görevinde;
Geri çevrildi ihtiyaç duyulan istirahata her çağrı,
Ölen elinden bırakmadı dümeni,
Düşene dek, ölüm getiren salınmasıyla,
Dünyanın dümen idaresi yol verdi."

Gemiler sonunda İtalya kıyılarına ulaştı ve macera tutkunları sevinç içinde karaya atladılar. Halkı kamp kurmakla meşgulken Aeneas Sibylla'nın meskenini arayıp buldu. Burası Apollo ve Diana için kutsal sayılan bir tapınak ve koruyla bağlantılı bir mağaraydı. Aeneas manzarayı seyrederken Sibylla konuşmak için ona yaklaştı. Sibylla Aeneas'ın gelişinden haberdar gibiydi; bulundukları yerin tanrısının etkisiyle birden kehânetler bildiren bir ezgi söylemeye başladı ve Aeneas'ın nihai başarıya ulaşmak için güçlükler ve tehlikeler içeren bir yoldan geçmek zorunda olduğunu anlatan karanlık imalarda bulundu. Sibylla sözlerini atasözü haline gelen şu yüreklendirici sözlerle bitirdi: "Felaketler karşısında pes etme, aksine daha da cesur olup felaketin üstüne git."[1] Aeneas kendisini ne beklerse beklesin hazırlıklı olacağını söyleyerek ce-

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

vap verdi. Ancak bir tek ricası vardı. Rüyasında ona, babası Anchises'le görüşmek ve babasından kendisinin ve halkının başına gelecekleri öğrenmek için, ölüler diyarına gitmesi söylenmişti. Aeneas bunu gerçekleştirebilmek için Sibylla'nın yardımını istedi. Sibylla cevap verdi: "Avernus'a inmek kolaydır; Pluto'nun kapısı gece gündüz açık durur; asıl çaba gerektiren, asıl güç olan, kişinin geldiği adımları izleyerek yukarıya dönmesidir."[1] Sibylla Aeneas'a, ormanda, üstünde altın dalın yetiştiği ağacı aramasını söyler. Bu dal koparılıp hediye olarak Proserpina'ya götürülmeliydi; kader el verirse dal ele gelecek, ana gövdesini bırakacaktı; aksi halde onu hiçbir güç koparıp alamazdı. Koparıldığı zaman yenisi çıkardı.[2]

Aeneas Sibylla'nın talimatlarını yerine getirdi. Annesi Venus güvercinlerinden ikisini Aeneas'ın önünden uçmaları, ona yol göstermeleri için gönderdi. Onların yardımıyla Aeneas ağacı buldu, dalı koparıp yanına aldı ve aceleyle Sibylla'nın yanına döndü.

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

BÖLÜM XXXII

YERALTI DİYARI–SIBYLLA

YERALTI DİYARI

Hikâyeler serimizin başlangıcında Hıristiyanlık öncesinde insanların dünyanın yaratılışını nasıl açıkladıklarını anlattık. Serimizin sonuna yaklaşırken, ölüler diyarının nasıl göründüğünü, öğretilerini çağın en saygın filozoflarından alan, o çağın en iyi şairlerinden Vergilius'un betimlediği şekliyle sunuyoruz. Vergilius'un bu mekânın girişini konuşlandırdığı yer, korku ve tuhaflık hissi uyandırmak adına dünya üzerindeki en uygun yerdir belki de. Burası Vesuvius yakınında, baştan aşağı derin yarıklarla bölünmüş, volkanik bir bölgeydi; bu yarıklardan kükürtlü alevler yükselirken içeri sıkışan buharla yer sarsılır, yerin derinliklerinden esrarengiz sesler gelirdi. Avernus gölünün sönmüş bir volkanın kraterini doldurduğu düşünülmektedir. Avernus yuvarlaktır, yarım mil genişliğinde ve çok derindir; etrafı, Vergilius zamanında kasvetli bir ormanla kaplı, yüksek düzlüklerle çevrilidir. Sularından zehirli buharlar yükselir, bu yüzden göl kenarında hayat bulunmaz, üzerinden kuşlar da uçmaz. Şaire bakılırsa yeraltı diyarına geçit veren mağara buradaydı ve Aeneas burada yeraltı tanrıları Proserpina, Hecate ve Furia'lara kurbanlar sundu. Ardından yerden gelen bir gürleme duyuldu, tepelerin zirvelerindeki ormanlar sallandı ve köpeklerin ulumaları tanrıların yaklaştığını haber verdi. "Şimdi" dedi Sibylla, "cesaretini topla, çünkü ona ihtiyacın olacak." Sibylla mağaraya indi, Aeneas da onu izledi. Cehennemin eşiğinde bir grup varlığın arasından geçtiler; bunlar sırasıyla Kederler ve intikam alıcı Kaygılar, soluk Hastalıklar, hüzünlü İhtiyarlık, Korku ile insanı suça iten Açlık, Emek, Yoksulluk ve Ölüm idi– hepsi bakmaya korkulacak biçimlerdeydi. Furia'lar ile saçları kanlı bir kurdeleyle bağlı engereklerden ibaret Nifak orada yatıyorlardı. Ayrıca, yüz kollu Briareus, tıslayan Hydra'lar, ateş püsküren Chimaera'lar da buradaydı. Aeneas bu manzara karşısında korkudan titredi, kılıcını çekti, tam savuracaktı ki Sibylla onu tuttu. Ardından kara nehir Cocytus'a geldiler, burada sandalcı Charon'u buldular. Charon yaşlıydı, üstü başı kir pas içindeydi, ama dinç ve kuvvetliydi; kimleri yolcu etmiyordu ki sandalında: yüce gönüllü yiğitler, oğlanlar ve evlenmemiş kızlar; sonbaharda düşen yapraklar ya da kışın yaklaşmasıyla güneye uçan kuş sürüleri misali sayısız yolcu. Orada durup geçmek için ısrar ediyor, karşı tarafa ayak basmak için

sabırsızlanıyorlardı. Ne var ki, amansız sandalcı sandala yalnızca seçtiklerini alıyor, diğerlerini geri çeviriyordu. Aeneas bunu görünce meraka düşüp Sibylla'ya sordu: "Nedendir bu ayrım?" Sibylla cevap verdi: "Sandala alınanlar törelerin gerektirdiği şekilde gömülenlerdir, geri kalanların oluşturduğu kalabalığın akıntıyı geçmesine izin verilmez; bunlar yüz yıl boyunca gezinir dururlar, ta ki nihayet gerekenler yapılana kadar. Aeneas kendi yoldaşlarından kimilerinin fırtınada kaybolduğunu hatırlayınca kederlendi. O anda güverteden düşüp boğulan kılavuz kaptanı Palinurus'u gördü. Ona seslendi ve başına gelen talihsizliğin nedenini sordu. Palinurus, dümenin sürüklendiğini, kendisi de ona tutunduğu için onunla birlikte kaybolup gittiğini söyledi. Aeneas'a ısrarla elini uzatması ve kendisini de beraberinde karşıya geçirmesi için yalvardı, ama Sibylla onu Pluto'nun kanunlarını bu şekilde çiğnemek istediği için azarladı; ama dalgaların cesedini sürüklediği sahilde yaşayan halkın onu törelerin gerektirdiği şekilde gömmeleri için mucizelerle teşvik edileceğini ve buradaki burnun Palinurus Burnu adını alacağını söyleyerek Palinurus'u teselli etti; bu burun bugün de aynı adla anılır. Palinurus'u bu sözlerle teselli olmuş halde bırakıp sandala yaklaştılar. Charon sert bakışlarını yaklaşan savaşçıya dikerek hangi hakla canlı ve silahlı olarak kıyıya yaklaştığını sordu. Bu soru karşısında Sibylla zor kullanmayacaklarını, Aeneas'ın tek amacının babasını görmek olduğunu söyledi ve son olarak altın dalı gösterdi. Dalı görünce Charon'un öfkesi yatıştı, sandalını kıyıya döndürüp onları almak için acele etti. Yalnızca bedensiz ruhların ağırlığını taşımaya uygun olan sandal yiğidin ağırlığı altında inledi. Çok geçmeden karşı tarafa ulaştılar. Orada onları boyunları yılanlarla kaplı üç başlı köpek Cerberus karşıladı ve üç ağzıyla birden havladı; ta ki Sibyllanın fırlattığı ilaçlı keki iştahla yiyip ardından mağarasında uzanıp uyuyakalana kadar. Aeneas'la Sibylla karaya atladılar. Kulaklarına çarpan ilk ses yaşamın eşiğinde ölen yeni doğmuş çocukların feryatlarıydı; bunların yanında yanlış hüküm giyerek ölenler vardı. Minos onlara nezaret ediyor, her birinin yaptığı işleri inceliyordu. Bir sonraki sınıf hayattan nefret edip ölüme sığınarak kendini öldürenlerin sınıfıydı. Ah, şimdi nasıl seve seve katlanacaklardı fakirliğe, ırgatlığa ya da başka eziyetlere; bir dönebilselerdi yaşama! Onların yanında, mersin korularının arasından uzanıp giden ücra yollara ayrılmış hüzün bölgesi vardı. Burada karşılıksız aşk kurbanı olup ölümle bile acıdan kurtulamayanlar gezinir dururdu. Aeneas bunların arasında Dido'nun suretini görür gibi oldu, yarası hâlâ kapanmamıştı. Loş ışıkta bir an emin olamadı, ama yaklaşınca gerçekten Dido olduğunu gördü. Gözlerinden yaşlar akıtarak Dido'ya aşkın diliyle seslendi. "Talihsiz Dido! Öldüğüne dair söylentiler doğru muydu yani? Eyvah! Bunun sebebi ben miydim? Tanrılar şahidim olsun senden Iove'nin emirlerine

uyarak, gönülsüz ayrıldım; yokluğumun bedelinin bu kadar ağır olacağını bilemezdim. Dur, yalvarırım sana; bana son bir vedayı çok görme." Dido bir an için yüzünü başka yöne çevirip durdu, gözleri yere sabitlenmişti, sonra sessizce geçip gitti; Aeneas'ın yakarışlarına bir taş kadar duyarsız kalmıştı. Aeneas bir süre peşinden gitti; sonra da yüreği ezilmiş halde tekrar yoldaşlarına katılıp yoluna devam etti.

Bir sonraki uğrakları çarpışmalarda ölen yiğitlerin gezindiği yer oldu. Burada pek çok Yunan ve Troialı savaşçının ruhunu gördüler. Troialılar Aeneas'ın etrafına toplandılar ve sadece onu görmekle kalmadılar. Aeneas'a geliş sebebini sorup, onu soru yağmuruna tuttular. Ama Yunanlar karanlığın içinden parıldayan zırhını görünce yiğidi tanıdılar ve dehşet içinde arkalarını dönüp kaçtılar; tıpkı bir zamanlar Troia düzlüklerinde yaptıkları gibi.

Aeneas Troialı arkadaşlarının yanında daha fazla duracaktı, ama Sibylla onu acele ettirdi. Sonra yolun bölündüğü bir yere geldiler, yollardan biri Elysium'a, diğeri cezalı mahkûmların bölgesine gidiyordu. Aeneas bir tarafta kudretli bir şehrin surlarını gördü, Phlegethon alevli sularıyla surların çevresinde dönüp durmaktaydı. Önünde, ne tanrıların ne de insanların delip geçebildikleri sert bir kapı vardı. Kapının yanı başında demir bir kale yükseliyordu, burada intikam Furia'sı Tisiphone nöbet tutmaktaydı. Şehirden inlemeler, kırbaç sesleri, demir gıcırtıları, zincir şakırtıları duyuluyordu. Dehşete kapılan Aeneas, rehberine duyduğu bu seslerin hangi suçların cezalarından kaynaklandığını sordu. Sibylla cevap verdi: "Burası suç işleyenlerin, kibirle anlaşılamayacağını düşündüğü suçlarını gün ışığına çıkaran Rhadamanthus'un yargı salonudur. Tisiphone buradakilere akrep kırbacını vurur ve suçluyu kız kardeşleri Furia'lara teslim eder." O anda korkunç bir çınlamayla pirinç kapılar açıldı ve Aeneas içeride girişi tutan elli başlı bir Hydra gördü. Sibylla ona Tartarus uçurumunun çok derinlere indiğini söyledi; öyle ki gökler başlarından ne kadar yüksekteyse, Tartarus'un gizli bölgeleri de o kadar ayaklarının altındaydı. Bu çukurun dibinde tanrılara karşı savaşan Titan ırkı ile Iupiter'le boy ölçüşmeye cüret eden Salmoneus yüzükoyun yatarlardı. Salmoneus pirinç bir köprü inşa etmişti, çıkan sesi gök gürlemesine benzesin diye arabasını bu köprü üzerinde sürer, yıldırımları taklit etmek için halkına yanan meşaleler fırlatırdı; ta ki Iupiter onu gerçek bir yıldırımla vurup ölümlü silahlarıyla tanrı silahları arasındaki farkı öğretinceye kadar. Burada bir de, uzandığında vücudu dokuz dönümü kaplayacak kadar büyük dev Tityus bulunur; bir akbaba Tityus'un karaciğerine atılmakta, karaciğeri ise cezası hiç sona ermesin diye yendikçe yeniden büyümektedir.

Aeneas lezzetli yiyeceklerle dolu bir sofraya oturtulmuş topluluklar gördü; ya-

kınlarında bir Furia duruyor, onlar yiyecekleri tatmaya yeltenir yeltenmez yiyecekleri ağızlarından kapıp alıyordu. Başkaları başlarının üzerinde düşecekmiş gibi duran koca kayalar görüyorlar, bu da sürekli korku içinde yaşamalarına neden oluyordu. Bu topluluklarda kardeşlerinden nefret eden ya da anne babasına vuranlar, kendilerine güvenen dostlarını aldatanlar ya da zengin olup parasını kendine saklayarak başkalarıyla paylaşmayanlar bulunurdu. Bu sonuncusu en kalabalık olanlarıydı. Ayrıca, evlilik yeminini çiğneyenler, haksız bir dava uğruna savaşanlar ya da işverenlerine sadık kalamayanlar da buradaydı. Ülkesini altın için satan biri, kanunlara bugün başka yarın başka söyletip onları kullanan bir başkası da buradaydı.

Ixion da buradaydı, durmadan dönen bir tekerleğin çevresine bağlanmıştı. Sisyphus'un görevi koca bir taşı tepenin zirvesine kadar yuvarlamaktı; ancak sarp kayalığın tepesine ulaştığında kaya ani bir kuvvetle geri kaçıyor, paldır küldür düzlüğe yuvarlanıyordu. Sisyphus yeniden uğraşıyor, bitkin düşen kollarından terler boşanıyordu; ama hepsi nafile. Tantalus da orada, küçük bir havuzun içinde duruyordu; çenesi suyla bir seviyedeydi. Susuzluktan kavrulmuş, bu susuzluğu dindirecek hiçbir şey bulamıyordu; çünkü ne zaman kana kana içme arzusuyla kır başını suya eğecek olsa, su ayaklarının altından akıp gidiyor, toprak kupkuru kalıyordu. Meyveyle yüklü uzun ağaçlar başlarını ona doğru eğmiş armut, nar, elma, nefis incirler sunuyor, ama aniden davranıp o meyvelerden yakalayacak olsa, rüzgârlar meyveleri ulaşabileceğinden çok yükseklere savuruyordu.

Sibylla artık bu hüzün bölgesinden ayrılıp kutsanmışlar şehrine yönelme vaktinin geldiği konusunda Aeneas'ı uyardı. Karanlık, küçük bir alandan geçip mutlu ölülerin meskeni, korularla kaplı Elysium topraklarına geldiler. Daha hür bir hava çektiler ciğerlerine ve bütün nesnelerin mor bir ışıkla kaplı olduğunu gördüler. Bu bölgenin kendi güneşi ve yıldızları vardı. Elysium sakinleri çeşitli şekillerde eğlenmekteydiler: kimi çimenlerin üzerinde spor yapıyor, kuvvet ve beceri oyunları oynuyor, kimileri de dans ediyor ya da şarkı söylüyordu. Orpheus lirinin tellerine vuruyor, büyüleyici sesler çıkartıyordu. Aeneas burada Troia devletinin kurucuları olan, Troia'nın daha mutlu zamanlarında yaşamış yüce gönüllü yiğitleri gördü. Artık kullanılmayıp öylece duran savaş arabalarını, göz kamaştıran silahları hayranlıkla seyretti. Mızraklar toprağa saplı duruyor, atlar koşumları olmadan düzlükte aylak aylak dolanıyordu. Eski yiğitlerin ihtişamlı zırhları, besili atlarıyla hayattayken duydukları gurur onları burada da yalnız bırakmamıştı. Aeneas, ziyafet çekip ezgiler dinleyen bir grup gördü. Ulu nehir Po'nun kaynağının bulunduğu ve insanlar arasında aktığı bir defne korusundaydılar. Ülkelerinin haklı davası uğruna aldıkları yaralar yüzünden ölenler, kutsal

rahipler, Apollo'ya layık düşünceleri söze döken şairler ve faydalı sanatlarda yaptıkları keşiflerle yaşamı renklendirip süslemeye katkıda bulunan, insanlığa hizmet ederek hatıralarını kutsallaştıran diğer herkes hep burada kalıyordu. Kaşlarının üzerinde kar beyazı kurdeleler taşıyorlardı. Sibylla içlerinden bir kısmına seslenerek Anchises'i nerede bulabileceklerini sordu. Onu nerede arayacaklarını tarif ettiler ve çok geçmeden Anchises'i yeşillikler içindeki bir vadide buldular. Anchises burada kendi soyundan gelecek nesiller, onların yazgıları ve ileride gerçekleştirecekleri önemli işler üzerinde düşünüp taşınıyordu. Yaklaşan Aeneas'ı fark edince iki kolunu ona doğru uzattı; gözlerinden sicim gibi yaşlar süzülüyordu. "Geldin mi nihayet" dedi, "Nicedir yolunu gözlediğim! Şimdi, onca tehlike geride kaldıktan sonra bu gördüğüm sen misin? Ah oğlum, halkınla yaşadıklarını seyrederken nasıl da titredim senin için!" Aeneas şöyle cevap verdi: "Ah baba! Bana yol gösteren, beni gözeten hayalin hep önümde oldu." Sonra babasını kucaklamak istedi, ama kolları maddeden yoksun bir hayali sardı yalnızca.

Aeneas önünde geniş bir vadi olduğunu fark etti; bu huzurlu kır manzarasının ortasından Lethe ırmağı akıyor, ağaçlar rüzgârda dalgalanıyordu. Irmağın iki kıyısı boyunca, yazın havada uçuşan böcekler misali sayılamayacak bir kalabalık geziniyordu. Aeneas bunların kim olduklarını sordu hayretle. Anchises cevap verdi: "Onlar, vakti geldiğinde vücut verilecek ruhlar. Aradaki zamanda Lethe'nin kıyılarında kalırlar ve eski hayatlarını unutturan unutkanlık içeceğinden içerler." "Söyle bana baba" dedi Aeneas "bu huzurlu yerleri yukarıdaki dünya için bırakacak kadar hayata âşık biri olabilir mi?" Anchises yaratılış tasarısını anlatarak cevap verdi. Anchises'in Aeneas'a söylediğine göre Yaradan, ruhların yapıldığı maddeyi başlangıçta dört elementten yapmıştı: Ateş, hava, toprak, su; bunların hepsi birleştiğinde en üstün bileşen ateş oluşmuş ve aleve dönüşmüştü. Bu madde gökteki güneş, ay ve yıldızlara tohum gibi saçıldı. Rütbece düşük tanrılar bu tohumdan insanı ve bütün diğer hayvanları yarattılar; tohumu farklı oranlarda toprakla karıştırarak alaşım haline getirdiler, saflığını azalttılar. Bu nedenle, bileşimdeki toprak ne kadar ağır basarsa kişinin saflığı o kadar azalacaktır; yetişkin erkek ve kadınların gelişimini tamamlamış bedenlerinin çocukluğun saflığına sahip olmadığını görüyoruz. Bu nedenle, beden-ruh birliğinin sürdüğü zaman ile ruhsal kısmın yakalandığı kirlilik hastalığı orantılıdır. Bu kirlilik ölümden sonra arıtılmalıdır, bu da ruhları rüzgâr cereyanında havalandırmakla, suya karıştırmakla ya da kirleri ateşte yakmakla yapılır. Pek azı Elysium'a hemen alınır ve orada kalır; Anchises kendisinin bunlardan biri olduğunu ima etti. Geriye kalanlar, toprağın kirleri arıtıldıktan sonra, eski hayatlarının hatıralarını Lethe'nin sularına iyice akıtıp

yeni bedenler bahşedilmiş olarak yaşama geri gönderilirler. Ne var ki, bazıları –onlardan hâlâ vardır– öylesine yozlaşmıştır ki, insan bedenini onlara emanet etmek uygun değildir. Bunlar aslan, kaplan, kedi, köpek, maymun vs. gibi yabani hayvanlara dönüştürülür. Antik Çağ insanlarının Metempsychosis ya da ruh göçü dedikleri şey de budur. Hindistan'ın yerlileri bu öğretiye hâlâ inanmaktadırlar; yakınlarından birinin değiştirilmiş bir bedene sahip olabileceğini düşündükleri için, en önemsiz hayvanın canını almaya bile vicdanları elvermez.

Bunca şey açıkladıktan sonra Anchises Aeneas'a bundan sonra kendi ırkından doğacak kişileri işaret etmeye ve onların dünyada başarmaları gereken işleri anlattı. Sonra içinde bulundukları ana geri döndü ve oğluna, kendisi ve peşinden gelenler İtalya'ya tam olarak yerleşmeden önce üstesinden gelmesi gereken olaylardan bahsetti. Savaşlar açılacak, çarpışmalar yapılacak, bir gelin kazanılacak ve sonuçta bir Troia devleti kurulacaktı; bu devletten güçlü Roma iktidarı doğacak, zamanla dünyanın hâkimi olacaktı.

Sonra, Aeneas ile Sibylla Anchises'e veda ettiler ve şairin açıklamadığı belirsiz bir kestirmeden yukarı dünyaya geri döndüler.

ELYSIUM

Gördüğümüz gibi, Vergilius kendi Elysium'unu yeraltına yerleştirmiş ve kutsanmış ruhların meskeni olarak tahsis etmiştir. Ancak Homerus'ta Elysium ölüler diyarının hiçbir bölümünü oluşturmaz. Homerus Elysium'u yeryüzünün batısında, Okyanus'un yakınına koymuş ve mutlu bir diyar olarak betimlemiştir: burada ne kar vardır, ne soğuk ne de yağmur; Zephyrus'un tatlı meltemleri eser dururdu. Tanrıların sevdiği yiğitler ölmeden buraya geçerler ve Rhadamanthus'in hükmü altında mutlu yaşarlardı. Hesiodus ile Pindarus'un Elysium'u ise Batı Okyanus'taki Kutsanmışlar Adaları'nda ya da diğer adıyla Talihli Adalar'dadır. Bu adalardan mutlu ada Atlantis efsanesi doğmuştur. Mutlulukla dolu bu bölge baştan sona hayal ürünü olabilir, ama fırtınalarla sürüklenip Amerika kıyılarını bir an için gören denizcilerin anlatımlarından doğmuş olması da muhtemeldir.

J. R. Lowell kısa şiirlerinden birinde bu mutlu diyarın bazı nimetlerinin günümüzde de bulunduğunu iddia eder. Geçmişe seslenerek şöyle der:

"Gerçek yaşamdan ne vardıysa içinde,

Çağımızın damarlarında atılır.

Burada, çekişme ve tasalarımızın kasvetli dalgaları arasında,
Yeşil 'Şanslı Adalar yüzer,
Sizin tüm kahraman ruhlarınızın yaşayıp paylaştığı yer
Şehitliklerimiz ve uğraşlarımız.
Şimdiki zaman ilerliyor
Geçmiş zamanı müthiş kılan
Cesur, mükemmel ve adillerle birlikte."

Milton da aynı hikâyeye *Kaybedilmiş Cennet* III. Kitap 1. 568'de gönderme yapar:

"Geçmişteki ünlü Hesperid bahçeleri gibi,
Şanslı tarlalar ve korular ve çiçekli vadiler,
Üç kat mutlu adalar."

II. Kitap'ta da Erebus ırmaklarını, adlarının Yunan dilindeki anlamlarına göre betimler:

"Nefret edilen Styx, ölümcül nefretin seli,
Siyah ve derin kederin üzgün Acheron'u;
Yüksek ağıtlardan Cocytus adlandırıldı,
Hazin akıntı üzerinde duyuldu; kızgın Phlegethon
Hiddet ile alevlenmiş sağanak ateş dalgaları.
Bütün bunlardan uzak bir akıntı yavaş ve sessiz.
Lethe, kayıtsızlığın nehri, akar
Onun sulu labirenti, oradan içenlerin hepsi
Derhal eski durumunu ve varlığını unutur,
Unutur hem mutluluğu hem kederi, zevki ve acıyı."

SIBYLLA

Aeneas ile Sibylla yeryüzüne dönmek için yollarına devam ederken Aeneas Sibylla'ya şöyle der: "İster tanrıça olun, ister tanrıların sevgili bir kulu, ben size daima

itibar edeceğim. Yeryüzüne ulaştığımızda sizin onurunuza bir tapınak inşa ettireceğim ve size bizzat kendim adaklar sunacağım." "Ben tanrıça değilim" dedi Sibylla, "Ne adaklar adanmaya ne de kurbanlar sunulmaya hakkım var. Ölümlüyüm ben; ama Apollo'nun aşkını kabul edebilseydim ölümsüz olabilirdim. Onun olmayı kabul edersem dileğimi gerçekleştirmeye söz verdi. Ben de bir avuç dolusu kum alıp ona uzattım ve 'Elimdeki kum taneleri kadar çok doğum günü görmeyi nasip eyle bana" dedim. Ne yazık ki, kalıcı gençlik istemeyi unuttum. Aşkını kabul edebilseydim, bunu da bağışlayacaktı bana, ama reddetip gücendirdim onu; o da yaşlanmama göz yumdu. Gençliğim ve gençliğimdeki dinçliğim çoktan uçup gitti. Yedi yüz yıl yaşadım ve kum tanelerinin sayısına eşitlenmesi için hâlâ üç yüz bahar ve üç yüz hasat görmem gerek. Yıllar çoğaldıkça bedenim küçülüyor; zamanla gözden kaybolacağım ama sesim kalacak geriye ve gelecek çağlar sözlerime itibar edecek.

Sibylla'nın bu son sözleri kehânet yeteneğini ima ediyordu. Mağarasında, ağaçlardan toplanan yapraklar üzerinde kişilerin adlarını ve kaderlerini yazıya dökmeye alışmıştı. Bunların yazılı olduğu yapraklar mağaranın içinde sıraya sokulmuştu; kendini Sibylla'ya adamışlar bu yapraklara başvurabilirlerdi. Fakat kazara kapı açıldığında rüzgâr içeri hücum edip yaprakları dağıtacak olursa, Sibylla onları yeniden toplamak için bir şey yapmaz; kehânetler, telafisi olmamak üzere kaybolurdu.

Sibylla'nın aşağıdaki efsanesi daha sonraki bir tarihe yerleştirilmiştir. Tarquinuslar'dan birinin hükümdarlığı sırasında kralın önünde bir kadın belirir ve ona dokuz kitap satmak ister. Kral almayı reddeder, bunun üzerine kadın uzaklaşır, kitaplardan üçünü yakar ve geri dönüp kalan kitapları dokuz tane için istediği fiyata satmak ister. Kral kitapları yine geri çevirir; ama kadın üç kitap daha yaktıktan ve geri dönüp kalan üçü için de daha önce dokuzu için istediği fiyatı istedikten sonra kral meraka düşer ve kitapları satın alır. Bir de bakar ki kitaplarda Roma devletinin kaderi yazmaktadır. Kitaplar Iupiter Capitolinus tapınağında, taş bir sandık içinde saklanır, yalnızca bu görev için atanmış özel devlet görevlilerinin kitapları incelemesine izin verilirdi; görevliler önemli durumlarda bu kitaplara başvururlar, kehânetleri halka yorumlarlardı.

Çeşitli Sibylla'lar olsa da Ovidius ve Vergilius'un yazılarında geçen Cumae Sibylla'sı içlerinde en tanınmış olanıdır. Sibylla'nın Ovidius tarafından bin yıla uzatılan hayat hikâyesi farklı Sibylla'ları, tekrar tekrar ortaya çıkan bir tek kişi olarak göstermeyi amaçlamak olabilir.

Young, *Gece Düşünceleri* adlı şiirinde Sibylla'dan söz eder. Dünyevi Bilgelik'ten bahsederken şöyle der:

"Tasarladığı gelecek yazgı, hepsi yapraklardaysa eğer,
Sibylla gibi, cisimsiz, uçan neşe;
İlk patlamada havaya karışıp gider.

Dünyevi düzenlerin Sibylla'nın yapraklarına benzediği gibi,
İyi adamın günleri karşılaşır Sibylla'nın kitaplarıyla,
Bedeli devamlı yükselir, sayısı azaldıkça."

BÖLÜM XXXIII

AENEAS İTALYA'DA – CAMILLA – EVANDRUS–NISUS İLE EURYALUS–MEZENTIUS–TURNUS

Aeneas Sibylla'dan ayrılıp filosuna döndükten sonra İtalya kıyıları boyunca ilerledi ve Tiber nehri ağzında demir attı. Şair, kahramanını, bu başıboş yolculuklarının sona erdiği noktaya getirdikten sonra önemli olaylara gebe o andaki genel durumu anlatması için Musa'sından yardım istedi. Ülkeyi, Saturnus'dan sonra üçüncü hükümdar Latinus yönetmekteydi. Artık yaşlanmıştı ve hiç erkek evladı yoktu, ama Lavinia adlı çekici bir kızı vardı. Pek çok komşu hükümdar Lavinia'yla evlenmek istiyordu; annesi ve babası ise Rutullerin Kralı Turnus'u onaylıyor, damatlarının Turnus olmasını istiyorlardı. Ne var ki, Latinus'u babası Faunus bir rüyasında uyarmış, Lavinia'nın kaderinde kocasının yabancı bir ülkeden geleceğinin yazılı olduğunu ve bu birleşmeden, dünyayı dize getirecek bir ırkın doğacağını söylemişti.

Okurlarımızın hatırlayacağı gibi, Harpya'larla giriştikleri mücadelede bu yarı-insan kuşlardan biri, Troialıları korkunç acılarla tehdit etmişti. Ayrıntısıyla söylemek gerekirse, bu dişi kuş, başıboş yolculukları bitmeden önce açlığın onları masalarını yalayıp yutmaya zorlayacağını söylemişti. Bu kehânet şimdi gerçek oluyordu; çünkü çimenlere oturup bitmek üzere olan yiyeceklerini yerlerken, adamlar sert bisküvilerini kucaklarına yerleştirdiler ve ormandan zor bela topladıkları ne varsa üstüne koydular. Topladıklarını çabucak tüketip son olarak kalan kırıntıları yediler. Bunu gören Iulus adlı delikanlı şakayla "Gördünüz mü, masalarımızı yiyoruz" dedi. Aeneas bu sözleri duydu ve alameti kabul etti. "Herkes adanmış ülkeyi selamlasın!" "Evimiz burası, vatanımız burası!" Ardından ülkede kimlerin yaşamakta olduğunu ve hükümdarlarının kim olduğunu öğrenmek için gerekli ön hazırlıkları yaptı. Yanlarında hediyelerle dostluk ve müttefiklik ricası taşıyan yüz seçilmiş adam Latinus'un köyüne gönderildi. Gittiklerinde olumlu karşılandılar. Latinus hemen, Troialı yiğidin kâhin tarafından açıklanan damattan başkası olmadığına kanaat getirdi. Neşe içinde müttefikleri olmayı kabul etti ve ulakları kendi ahırlarından verilen atlara bindirip, hediyeler ve dostluk mesajlarıyla yüklü olarak geri gönderdi.

Iuno işlerin bu denli Troialılar lehine geliştiğini görünce eski düşmanlığının yeniden alevlendiğini hissetti, Erebuslu Alecto'yu çağırdı ve nifak çıkarmaya yolladı. Furia önce Kraliçe Amata'yı ele geçirdi; onu her yola başvurarak yeni ittifaka karşı

çıkması için tahrik etti. Alecto da derhal Turnus'un şehrine gitti ve yaşlı bir rahibe görünümüne bürünüp Turnus'u, yabancıların gelişinden ve prenslerinin gelinini çalma girişimlerinden haberdar etti. Ardından dikkatini Troialıların kampına çevirdi. Burada Iulus adlı delikanlıyla yoldaşlarının avlanarak hoşça vakit geçirdiklerini gördü. Alecto köpeklerin koku alma duyularını keskinleştirdi ve onları fundalıktan evcil bir geyiği uyandırmaya gönderdi; bu geyik, kralın çobanı Tyrrheus'un kızı Silvia'nın gözdesiydi. Iulus'un elinden çıkan bir mızrak hayvanı yaraladı, geyiğin ancak eve doğru koşacak kadar gücü kalmıştı ve hanımefendisinin ayakları dibinde öldü. Silvia'nın feryatları erkek kardeşlerini ve çobanları uyandırdı; onlar da ellerine hangi silah geçtiyse kapıp öfkeyle, avlananlara saldırdılar. Bu kişiler dostları tarafından korunuyorlardı ve çobanlar sonunda iki kayıp vererek geri püskürtüldüler.

Olanlar savaş fırtınasını koparmaya yetti; kraliçe, Turnus ve bütün köylüler hep bir ağızdan ihtiyar kralı, yabancıları bu topraklardan atmaya zorladılar. Kral onlara elinden geldiğince karşı koydu, ama muhalefetinin bir işe yaramadığını görünce sonunda dayanamayıp köşesine çekildi.

IANUS KAPILARI AÇILIYOR

Ülkenin âdetlerine göre, savaşa gidileceği vakit başyargıç görev kıyafetleri içinde resmî bir seremoniyle, barış döneminde kapalı tutulan Ianus tapınağının kapılarını açardı. Halkı, şimdi yaşlı kralı bu ciddi görevi yerine getirmeye zorluyordu, ama o bunu yapmayı reddediyordu. Onlar çekişedursun, Iuno göklerden inip karşı konulamaz bir güçle kapılara vurdu ve kapıları ardına kadar açtı. Birdenbire bütün ülkeyi alevler sardı. Her yanda insanlar koşuşuyor, savaştan başka bir şey solumuyorlardı.

Herkes Turnus'u lider olarak kabul ediyordu. Diğerleri bir ittifak altında birleştiler; başları Mezentius gözü pek, güçlü bir askerdi, ama nefret uyandıracak kadar zalimdi. Bir zamanlar komşu şehirlerden birinin hükümdarıydı, ama halkı onu dışarı sürmüştü. Yanında cömert bir genç olan ve daha iyi bir babayı hak eden oğlu Lausus vardı.

CAMILLA

Diana'nın gözdesi Camilla, Amazonlar misali dişi bir avcı ve savaşçıydı. Camilla, kendi cinsiyetinden bir grup seçilmiş savaşçı dahil, atlı yandaşlarından oluşan

bir çeteyle çıkageldi ve Turnus'un tarafında yer aldı. Bu genç kızın parmaklarını ne örekeye ne de dokuma tezgâhına alıştırmışlığı vardı, bunların yerine savaşın zorluklarına katlanmayı, koşudaki hızıyla rüzgârı geride bırakmayı öğrenmişti. Görseniz, dik duran bir mısır koçanının üzerinden koçanı ezmeden, su üstünden ayaklarını suya batırmadan koşabilir sanırdınız. Camilla'nın hikâyesi başından beri olağanüstüydü. Babası Metabus, iç çatışmalar nedeniyle kendi şehrinden uzaklaştırılıp kaçarken küçük kızını da yanına almıştı. Ormanlar içinden kaçarken, düşmanları ensesinde Amazenus nehri kıyılarına ulaştı; nehir yağmurdan kabarmıştı ve geçit vermeyecek gibiydi. Metabus bir an durdu, sonra ne yapacağına karar verdi. Bebeği ağaç kabuklarına sarıp mızrağına bağladı ve silahı yukarı kaldırdığı eliyle havada tutarak Diana'ya seslendi: "Ormanların tanrıçası! Bu kızı sana adıyorum" sonra silahı yüküyle birlikte karşı kıyıya fırlattı. Mızrak gürleyen suyun üzerinden karşıya uçtu. Peşinden gelenler tam Metabus'u yakalayacaklarken Metabus nehre dalıp karşıya yüzdü ve küçük kızını mızrağının yanında, sağ salim buldu. O günden sonra çobanların arasında yaşadı ve kızını, ona ormanda yaşamak için gerekli becerileri öğreterek yetiştirdi. Camilla henüz bir çocukken yay kullanmayı, mızrak atmayı öğrendi. Sapanıyla bir turnayı ya da yaban kuğusunu yere indirebilirdi. Elbisesi kaplan derisindendi. Nice anneler onu gelin almak istedi, ama o Diana'ya sadık kaldı ve evlilik fikrini reddetti.

EVANDRUS

Aeneas'ın karşısında yer alan güçlü müttefikler işte böyleydi. Gece olmuştu, Aeneas nehrin kıyısında berrak gökyüzünün altında uzanmış uyuyordu. Nehrin tanrısı Tiber Baba, başını söğütlerin üzerinden kaldırıp şöyle der gibi oldu: "Ey tanrıçadan doğan, ey Latin krallığının müstakbel sahibi; burada olacaktır evin, burada bitecektir göklerdeki güçlerin sana düşmanlığı; yeter ki sen yılmadan sebat et. Pek de uzakta olmayan dostların var. Gemilerini hazırlayıp nehrimden yukarı kürek çekin; sizi Arcadia Kralı Evandrus'a götüreceğim. Evandrus nicedir Turnus ve Rutuller'le çatışmakta ve senin müttefikin olmaya hazır. Ayağa kalk! Iuno'ya bağlılık yeminlerini sun, öfkesine karşı koy. Zafere ulaştığındaysa, o zaman beni düşün." Aeneas uyandı ve derhal bu dost hayalin dediklerini yerine getirdi. Iuno için kurban kesip nehrin tanrısına ve onu besleyen bütün kaynaklara, yardım etmeleri için yakardı. Tiber akıntısı üzerinde ilk kez silahlı savaşçılarla dolu bir gemi yüzüyordu. Nehir, dalgalarını yatıştırdı ve sularına yavaş akmalarını emretti; bu sırada kürekçilerin güçlü kuvvetli vuruşlarıyla ilerleyen gemiler ok misali, hızla nehirden yukarı fırladılar.

Gün ortası dolaylarında, ilk yıllarındaki şehrin dağınık binalarını görür oldular; ileride ihtişamı göklere ulaşan onurlu Roma şehri doğup büyüyecekti burada. Tesadüf eseri, yaşlı kral Evandrus o gün, her yıl Hercules ve bütün tanrılar onuruna yapılan töreni yönetmekteydi. Evandrus'un oğlu Pallas ve küçük krallığın bütün liderleri oradaydı. Ormanın yakınlarından kendilerine doğru süzülen koca gemiyi görünce tetiğe geçip masalarından kalktılar. Ancak Pallas törenin yarıda kalmasına izin vermedi, eline bir silah geçirip nehrin kıyısına doğru ilerledi. Yüksek sesle kim olduklarını, amaçlarının ne olduğunu sordu. Aeneas bir zeytin dalı uzatarak cevap verdi: "Biz Troialılarız; sizlerin dostu, Rutullerin düşmanıyız. Evandrus'u arıyor ve kuvvetlerimizi sizinkilerle birleştirmeyi öneriyoruz." Pallas böylesine yüce bir ismin anılması karşısında hayrete düşmüştü; onları karaya davet etti ve Aeneas kıyıya ayak bastığında Aeneas'ın elini uzun süre dostça sıktı. Ormanın içinden ilerleyerek kralı ve maiyetini buldular ve son derece iyi karşılandılar. Sofralarda onlara da yer verildi ve ziyafet kaldığı yerden devam etti.

İLK YILLARINDA ROMA

Törene son verildiğinde herkes şehre doğru hareket etti. Yaşlılıktan iki büklüm olan kral, oğlu ile Aeneas'ın arasından yürüyor, bir birinin, bir ötekinin koluna giriyor, farklı konulardaki tatlı sohbetiyle yolu kısaltıyordu. Aeneas zevkle etrafına bakarak onu dinledi; böylece manzaranın bütün güzelliklerini inceleyip eski zamanlarda ün salmış yiğitlerle ilgili pek çok şey öğrendi. Evandrus şöyle söyledi: "Bu uçsuz bucaksız korularda bir zamanlar Faun'lar, nympha'lar, bir de bizzat ağaçlardan türeyen ve kural nedir, medeniyet nedir bilmeyen ilkel bir insan ırkı yaşarmış. Sığırların nasıl boyunduruğa koşulacağını, hasat kaldırmayı, o günün bolluğunda yarının yokluğuna hazırlık yapmayı bilmezlerdi; bol yapraklı dallardan hayvan misali otlanırlar ya da yakaladıkları avla doymak bilmeden beslenirlerdi. Halleri işte böyleyken, oğulları tarafından Olympus'tan kovulan Saturnus aralarına katıldı, bu vahşi yabanileri bir araya getirip onları bir toplum haline getirdi ve onlara kanunlar verdi. Bunu, öyle bir barış, öyle bir bolluk izledi ki o gün bu gündür Saturnus devrini altın çağ olarak anarlar; ne var ki, ardından pek çok başka devir geldi geçti, altına ve kana susamışlık hüküm sürmeye başladı. Ülke art arda gelen tiranların avı oldu; ta ki talihim ve karşı konulmaz yazgım beni kendi memleketim Arcadia'dan sürgün olarak buraya getirene kadar."

Böyle konuşup Aeneas'a Tarpeia kayasını ve çalılarla kaplı, işlenmemiş toprakları gösterdi; ileride Capitolium tüm görkemiyle burada yükselecekti. Ardından, yıkılmış

birkaç duvar gösterdi ve şöyle dedi: "Burada Ianus'un inşa ettiği Ianiculum yükselirdi, şurada da Saturnus'un şehri Saturnia." Bu konuşmalar onları fakir Evandrus'un kulübesine getirdi; buradan bakınca, günümüzde heybetli ve görkemli Forum'un bulunduğu düzlükte böğüren hayvan sürülerini gördüler. İçeri girdiler; Aeneas için bir sedir yayıldı; sedir yapraklarla güzelce doldurulmuş, bir Libya ayısının derisiyle kaplanmıştı.

Ertesi sabah şafakla ve alçak konağının dam saçakları altındaki kuşların tiz şakımalarıyla uyanan Evandrus yatağından kalktı. Üstünde bir tunik, omzuna geçirdiği bir panter derisi, ayaklarında sandaletler ve yanında keskin kılıcıyla misafirini aramaya gitti. Peşinden iki iri bekçi köpeği, bütün maiyeti ve bir muhafızı geliyordu. Yiğidi, sadık Achates'in yanında buldu; Pallas da çok geçmeden onlara katıldı. Yaşlı kral şöyle konuştu:

"Şanlı Troialı, böylesine büyük bir dava adına yapabileceğimiz azdır. Devletimiz zayıftır; bir yandan nehir, diğer yandan da Rutuller tarafından kuşatılmıştır. Ancak sana, sayıca fazla ve zengin bir halkla müttefik olmayı teklif ediyorum; kader sizi doğru zamanda onlara getirdi. Nehrin ötesindeki ülke Etrüsklerin elindedir. Kralları Mezentius idi; bu zalim canavar intikam duygusunu tatmin etmek için duyulmamış bir işkence icat etti. Ölüyü canlıyla el ele, yüz yüze bağlar ve zavallı kurbanları bu korkunç kucaklaşma içinde ölüme terk ederdi. Sonunda halk onu defetti; onu ve evini. Sarayını yakıp arkadaşlarını kılıçtan geçirdiler. Mezentius kaçtı ve Turnus'a sığındı; Turnus onu silahlarla koruyor. Etrüskler, hak ettiği cezayı çekmesi için Mezentius'un teslim edilmesini talep ediyorlar; taleplerini zor kullanarak kabul ettirmek için şimdiye kadar çoktan harekete geçerlerdi, ama rahipler onlara engel oluyor, göklerin arzusu nedeniyle, hiçbir yerlinin onları zafere götüremeyeceğini, alınlarına yazılı liderin denizin ötesinden geleceğini söylüyorlar. Tacı bana teklif ettiler, ama ben böyle büyük işlere girişmek için çok yaşlıyım; oğlum ise burada doğdu, bu da onun seçilmesine engel oluyor. Doğumun, yaşın ve savaştaki ünün ile tanrılar seni işaret ediyor, seni bir an önce liderleri olarak selamlamaları gerekiyor. Yanına tek ümidim ve tek tesellim olan oğlum Pallas'ı katacağım. Senin emrinde savaş sanatını öğrenecek, senin başarılarından daha iyisini yapmak için çabalayacak."

Ardından kral, Troia liderleri için atlar hazırlanmasını emretti ve Aeneas yandaşlarının arasından seçtiği bir grup ve kendisine eşlik eden Pallas'la birlikte atlara bindi, Etrüsk şehrinin[1] yolunu tuttu, geri kalan yandaşlarını gemilerle geri gönderdi. Aeneas

[1] Şair buraya, sesiyle atların dört nala koşuşunu taklit ettiği düşünülen, ünlü bir dize

ve savaşçıları Etrüsk ordugâhına sağ salim ulaştıklarında Tarchon ve orada yaşayanlar onlara kucak açtı.

NISUS İLE EURYALUS

Bu sırada Turnus kuvvetlerini toplamış, savaş için gerekli bütün hazırlıkları yapmıştı. Iuno ona Iris'le haber gönderip, Aeneas'ın yokluğundan faydalanıp Troia ordusunu şaşırtması için cesaret verdi. Turnus da öyle yaptı; bunu denedi ama Troialılar hazırlıklıydı; Aeneas'tan kendi yokluğunda savaşmamaları için kesin emir aldıklarından hareket etmeyerek siperlerinde kaldılar ve Rutullerin onları savaş alanına çekmek için verdikleri bütün uğraşlara karşı direndiler. Gece çökerken, Turnus'un ordusu, hayal ürünü üstünlüklerinin verdiği neşeyle yiyip içerek hoşça vakit geçirdiler ve sonunda savaş alanına yayılarak gönül rahatlığıyla uyudular.

Troialıların ordugâhında ise durum oldukça farklıydı. Her yerde dikkat, tedirginlik ve Aeneas'ın dönüşü için duyulan sabırsızlık hâkimdi. Ordugâhın girişinde Nisus nöbet tutuyordu; beden güzelliği ve soylu nitelikleriyle bütün ordu arasından sivrilen Euryalus da onunlaydı. Bu ikisi hem dost hem silah arkadaşıydı. Nisus arkadaşına şöyle dedi: "Düşmanın kendine ne kadar güvendiğini ve ne kadar dikkatsiz davrandığının farkında mısın? Işıkları solgun ve ışıkları az sayıda ve sönük, adamların hepsi ya şarabın ya da uykunun etkisi altında. Liderlerimizin Aeneas'a haber gönderip ondan haber almayı nasıl istediklerini biliyorsun. Şimdi düşman ordugâhının içinden geçip liderimizi aramaya gitmekte kararlıyım. Başarırsam bu işin şerefi benim için yeterli bir ödül olacaktır; ola ki bu hizmetin daha fazlasını hak ettiğine kanaat getirirlerse bırak onu sana ödesinler."

Tüm benliğiyle serüven sevgisiyle yanıp tutuşan Euryalus cevap verdi: "O halde Nisus, bu serüveni benimle paylaşmayı ret mi edeceksin? Ya ben, seni böyle bir tehlikeye yalnız mı göndereyim? Ne yiğit babam beni böyle yetiştirdi, ne de ben Aeneas'ın sancağına katıldığımda kendim için böyle planlar yaptım; şerefimle kıyasladığımda hayatımı ucuz görmeye karar verdim." Nisus şöyle karşılık verdi: "Bundan şüphem yok can dostum, ama böyle bir girişimin nasıl sonuçlanacağını bilemezsin; bana ne olursa olsun, senin güvende olmanı isterim. Benden gençsin ve yaşayacağın daha uzun bir hayat var önünde. Annen için böylesi bir kederin sebebi olamam; diğer

---

ekler. Bu dizeyi şöyle çevirebiliriz: "Sonra atlar tepti toprağı toynaklarıyla dört nala."– Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

yaşlı kadınlarla Acestes'in şehrinde kalıp barış içinde yaşamak yerine seninle burada, ordugâhta olmayı seçti." Euryalus cevap verdi: "Daha fazla konuşma. Beni vazgeçirmek için boşa bahaneler ararsın. Seninle gitmekte kararlıyım. Zaman kaybetmeyelim." Nöbetçiyi çağırdılar ve gözetleme işini onlara devrederek komutanın çadırına gittiler. Ordunun önde gelenlerini fikir alışverişinde buldular; Aeneas'a durumlarını nasıl bildireceklerini düşünüp taşınıyorlardı. İki arkadaşın teklifini memnuniyetle kabul ettiler, onları övgüye boğdular ve başardıkları taktirde cömertçe ödüllendirileceklerine söz verdiler. Iulus özellikle Euryalus'a seslenip her zaman dostu olmayı vaat etti. Euryalus cevap verdi: "Bir tek iyilik isterim sizden. Yaşlı annem benimle birlikte ordugâhta. Benim için Troia topraklarını bıraktı ve Acestes'in şehrinde diğer yaşlı kadınlarla geride kalmayı reddetti. Şimdi ona veda etmeden gidiyorum. Onun gözyaşlarına dayanamam, yakarışlarını hiçe sayamam. Size yalvarırım, acılı zamanında onu teselli edin. Bunun için söz verirseniz karşıma hangi tehlike çıkarsa çıksın daha korkusuzca üstüne giderim." Iulus ve diğer liderler gözyaşlarına boğuldular, isteğini yerine getireceklerine söz verdiler. "Annen, benim annem olacaktır" dedi Iulus, "ve eğer sen geri dönemeyecek olursan, sana vaad ettiğim her şey ona verilecektir."

İki arkadaş ordugâhı terk edip derhal düşmanın arasına daldılar. Ne bir nöbetçi buldular ne de bir gözcü; her tarafta yük arabaları arasında çimenlere serilmiş, uyuyan askerler vardı. O eski zamanların savaş kuralları gözü pek bir adamın uyuyan düşmanını öldürmesine mani değildi; iki Troialı geçerken ortalığı telaşa vermeden öldürebildikleri kadar düşmanı öldürdüler. Euryalus çadırların birinden altın ve gösterişli tüylerle süslü ışıl ışıl bir miğferi ganimet olarak aldı. Düşman saflarından fark edilmeden geçmişlerdi ki, aniden tam önlerinde ordugâha yaklaşmakta olan komutanları Volscens'in emrinde bir tabur belirdi. Euryalus'un parıldayan miğferi dikkatlerini çekince Volscens ikisini selamladı; kim olduklarını, nereden geldiklerini sordu. Cevap vermeyip ormana daldılar. Süvariler kaçmalarına engel olmak için her yana dağıldılar. Nisus takipten kurtulmuştu ve artık tehlikede değildi, ama Euryalus kayıptı; onu aramak için geri döndü. Yeniden ormana girdi ve çok geçmeden sesleri duyar oldu. Çalılığın arasından bakarak bütün taburun Euryalus'un etrafını sarıp ona hep bir ağızdan sorular sorduklarını gördü. Ne yapmalıydı? Genç adamı nasıl kurtarmalıydı, yoksa onunla birlikte ölmek daha mı iyi olurdu?

Gözlerini bulutsuz gökyüzünde ışık saçan aya kaldırarak şöyle dedi: "Tanrıça! Yardım et bana!" ve mızrağıyla tabur liderlerinden birini hedef alıp sırtından vurdu, öldürücü bir darbeyle yere yıktı. Taburun şaşkınlığı arasında bir mızrak daha uçtu ve topluluktan biri daha cansız şekilde yere yığıldı. Komutan Volscens mızrakların

nereden geldiğinden habersiz, elinde kılıçla Euryalus'un üzerine yürüdü. "İkisinin cezasını da sen çekeceksin" dedi ve tam kılıcı göğsüne batıracaktı ki, saklandığı yerden arkadaşının tehlikede olduğunu gören Nisus koşarak çıktı ve haykırdı: "Bendim, bendim, kılıçlarınızı bana çevirin Rutuller; ben yaptım, o sadece dostluğunu gösterip peşimden geldi." O konuşurken kılıç indi ve Euryalus'un güzel göğsünü delip geçti. Euryalus'un başı omzuna düştü; sabanın kestiği bir çiçek gibi. Nisus koşarak Volscens'e saldırdı ve kılıcını bedenine sapladı; kendisi de aynı anda sayısız darbeyle katledildi.

MEZENTIUS

Aeneas, Etrüsk müttefikleriyle birlikte olay yerine, kuşatma altındaki ordugâhını kurtarmaya tam zamanında yetişti; artık iki ordunun güçleri neredeyse eşitlenmişti ve savaş bütün ciddiyetiyle başladı. Bütün ayrıntıları burada aktaramayacağımızdan, yalnızca okurlarımıza tanıttığımız başlıca karakterlerin yazgılarını anlatmak zorundayız. Zorba Mezentius, kendisini ayaklanan halkı karşısında görünce vahşi bir hayvan gibi köpürdü. Ona direnmeye cesaret eden herkesi kılıçtan geçirdi ve göründüğü yerde yığınlar kaçışa geçti. Sonunda Aeneas'la karşılaştı; ordular olayı görebilmek için öylece durdular. Mezentius'un fırlattığı mızrak Aeneas'ın kalkanını sıyırıp Anthor'u vurdu. Anthor, aslen Yunan'dı, doğduğu şehir Argus'u bırakıp Evandrus'un peşinden İtalya'ya gelmişti. Şair ondan sade, dokunaklı bir dille bahseder. Bu yüzden bu sözler dillere destan olmuştur: "Başkasını hedef alan silahın açtığı yarayla yığıldı yere; talihsiz, gök kubbeye baktı ve ölürken sevgili Argus'u hatırladı."[1] Buna karşılık Aeneas kendi mızrağını fırlattı. Mızrak, Mezentius'un kalkanını delip geçti ve onu uyluğundan yaraladı. Oğlu Lausus olanları seyretmeye dayanamadı; öne atılıp araya girdi, bu esnada yandaşları etrafına üşüşüp Mezentius'u alıp götürdüler. Aeneas kılıcını kaldırmış Lausus'un üzerinde tutuyor, kılıcı indirmeyi geciktiriyordu ama öfkeli genç üsteleyince ölümcül darbeyi indirmek zorunda kaldı. Lausus cansız yere yığıldı, Aeneas ise merhamet duyarak üzerine eğilip "Talihsiz genç" dedi, "seni takdir etmek için sana yakışır ne yapabilirim? Gurur duyduğun silahların seninle kalsın ve korkma, cenazen arkadaşlarına geri verilecek ve törelerin gerektirdiği şekilde defnedileceksin." Böyle söyleyip Lausus'un ürkmüş yandaşlarını çağırdı ve cenazeyi ellerine teslim etti.

Mezentius bu esnada nehir kıyısına taşınmış, yarası yıkanmıştı. Çok geçmeden

[1] Deyimleşmiş İfadeler'e bakınız.

Lausus'un ölüm haberi ona ulaştı, kuvvetin yerini öfke ve umutsuzluk aldı. Atına atlayıp mücadelenin en yoğun olduğu yere daldı; Aeneas'ı arıyordu. Onu bulduktan sonra etrafında atıyla daireler çizmeye, mızrak üstüne mızrak fırlatmaya başladı. Aeneas bu sırada kalkanını kendine siper ediyor, mızrakları karşılamak için dört bir yana dönüyordu. Nihayet, Mezentius üç kez daire çizdikten sonra Aeneas mızrağını doğruca atın başına fırlattı. Mızrak atın şakaklarını delip geçti ve at düştü, aynı anda iki ordudan birden gökleri delen bir bağrış yükseldi. Mezentius merhamet dilemedi, sadece cenazesinin isyan eden halkının aşağılamalarına maruz bırakılmamasını ve oğluyla aynı mezara gömülmeyi istedi. Ölümcül darbe indiğinde hazırlıksız değildi; canı da kanıyla birlikte aktı gitti.

PALLAS, CAMILLA, TURNUS

Savaş alanının bir bölümünde bunlar olup biterken, diğer bölümünde Turnus genç Pallas'ın karşısına çıktı. Bu kadar eşitsizce eşleşen yiğitler arasında geçecek mücadelenin sonucundan şüphe duyulamazdı. Pallas korkusuzca karşısında durdu, ama Turnus'un mızrağıyla can verdi. Mücadelenin galibi, gözü pek genci ayakları dibinde ölmüş olarak yatar görünce neredeyse ona acıdı ve galip gelenin silahları yağmalayabilmesi ayrıcalığından vazgeçti. Yalnızca süs çivileri ve altın oymalarla süslü kemeri aldı, kendi vücuduna doladı. Gerisini ölünün arkadaşlarına teslim etti.

Çarpışmanın ardından her iki ordunun ölülerini gömmesine izin vermek için, birkaç günlük ateşkes ilan edildi. Bu arada Aeneas Turnus'a meydan okuyup mücadelenin sonucuna teke tek bir karşılaşmayla karar vermeyi önerdi, ama Turnus kaçtı. Bir çarpışma daha başladı; bu kez bakire savaşçı Camilla, özellikle dikkat çekiyordu. Kahramanlıkları en korkusuz savaşçılarınkini bile geride bıraktı; pek çok Troialı'yı ve Etrüsk'ü ya mızrağıyla delip geçti ya da savaş baltasıyla yere indirdi. Sonunda onu uzun süredir izleyip fırsat kollayan Aruns adlı bir Etrüsk, Camilla'yı, kaçan bir düşmanın peşinden giderken gördü; zira düşmanın göz alıcı zırhı Camilla için baştan çıkarıcı bir ödül olacaktı. Dikkatini kovalamaya veren Camilla tehlikeyi fark etmedi; Aruns'un mızrağı bakire savaşçıyı vurup ölümcül bir yara açtı. Camilla düştü ve son nefesini bakire hizmetkârlarının kollarında verdi. Ne var ki, Camilla'nın başına geleni gören Diana bu ölümün/kıyımın cezasız kalmasına izin vermedi. Aruns bir taraftan sevinip bir taraftan korkup gizlice kaçarken Diana'nın maiyetinden bir nympha'nın fırlattığı esrarengiz ok onu vurdu ve Aruns alçakça ölerek kim vurduya gitti.

Sonunda nihai çarpışma/mücadele Aeneas ile Turnus arasında yapıldı. Turnus

Aeneas'la karşılaşmaktan olabildiğince kaçınmış, ancak sonunda ordularının pek başarılı olamayışı ve yandaşlarının söylenmelerin yarattığı baskıyla kendini bu karşılaşmaya hazırlamıştı. Sonuçtan pek şüphe yoktu. Aeneas'ın tarafında kaderin açıklanmış hükmü, her güç durumda kaldığında yardımına koşan tanrıça-annesi ve Vulcanus'un, tanrıçanın isteğiyle dövdüğü delinmez zırh vardı. Öte yandan Turnus tanrı müttefikleri tarafından yalnız bırakılmıştı, çünkü Iupiter, Iuno'nun Turnus'a daha fazla yardım etmesini kesin olarak yasaklamıştı. Turnus mızrağını fırlattı, ama mızrak Aeneas'ın kalkanından, zarar vermeden geri döndü. Ardından Troialı yiğit kendininkini fırlattı; mızrak Turnus'un zırhını delip uyluğuna saplandı. İşte o zaman metaneti Turnus'u terk etti ve Turnus merhamet dilendi; Aeneas Turnus'un canını bağışlayacaktı, ama o anda katlettiği genç Pallas'tan aldığı kemer gözüne ilişti. Birden öfkesi yeniden canlandı ve "Pallas seni bu darbeyle kurban eder!" diye haykırarak kılıcını Turnus'a sapladı.

Bu noktada "Aeneas" şiiri biter ve bize Aeneas'ın, düşmanlarını yendiğine göre Lavinia'yı gelin aldığı sonucunu çıkarmak kalır. Söylence, Aeneas'ın şehrini kurup buraya karısının adını, yani Lavinium adını verdiğini de ekler. Oğlu Iulus Alba Longa'yı kurdu; burası Romulus ve Remus'un doğduğu yer, hatta Roma'nın da beşiğiydi.

Pope'un o ünlü dizelerinde Camilla'ya yapılmış bir anıştırma bulunur; burada Pope "ses aklın yankısı olmalıdır" kuralını örneklendirerek şöyle der:

"Aiax muazzam ağırlıkta bir kayayı fırlatmaya çabaladığında
Ordu oldukça hırpalandı ve kelimeler yavaş hareket etti.
Tez Camilla alanı temizlerken
Bükülmeyen buğdayların üzerinden uçup gider ya da
Akar suyun üzerinden akar gibi gider." —*Essay on Criticism*

BÖLÜM XXXIV

PYTHAGORAS–MISIR TANRILARI–KEHÂNET MERKEZLERİ

PYTHAGORAS

Anchises'in Aeneas'a insan ruhu konusunda öğrettikleri Pythagoras'ın öğretileriyle uyum içindeydi. Pythagoras (doğumu M.Ö. 540) Samos adasının yerlisiydi ancak hayatının en büyük bölümünü İtalya'daki Crotona'da geçirdi. Bu nedenle kendisine kimi zaman "Samos" kimi zaman da "Crotona filozofu" denir. Gençken çok gezdi; denir ki, Mısır'ı ziyaret etti, oradaki rahipler ona bütün bilgilerini öğrettiler. Sonra Doğu'ya yolculuk yaptı; Pers ve Keldani rahiplerini ve Hindistan'da Brahmanları ziyaret etti.

Pythagoras nihayet Crotona'ya yerleşti, burada sıradışı nitelikleriyle çok sayıda mürit topladı. Crotona halkı lüks ve hovarda yaşam tarzları nedeniyle kötü bir üne sahipti, ama Pythagoras'ın iyi etkileri kısa zamanda gözle görülür hale geldi. Bu hovardalığın yerini ağırbaşlılık ve ölçülülük aldı. Halktan altı yüz kişi müridi oldu ve mallarını tümünün yararına birleştirerek bilgelik arayışında birbirlerine yardım edebilmek için bir cemiyet oluşturdular. Onlardan en saf, en sade şekilde davranmaları bekleniyordu. Öğrendikleri ilk ders "sessizlik" idi; bir süre için yalnızca dinleyici olmaları istenirdi. "O (Pythagoras) böyle söyledi" (*Ipse dixit*) sözü hiçbir kanıt olmasa da onlar için yeterli olmak zorundaydı. Ancak yıllar süren sabırlı itaatin ardından kıdemli öğrencilere soru sormaları ve itiraz etmeleri için izin verilirdi.

Pythagoras, her şeyin kaynak ve özünü "*sayılar*"ın oluşturduğunu düşünüyor, onlara gerçek, gözle görülür bir mevcudiyet atfediyordu; öyle ki onun görüşüne göre evren sayılardan inşa edilmişti. Bu süreci nasıl tasavvur ettiği konusunda hiçbir zaman tatmin edici bir açıklama yapılamamıştır. Dünyanın çeşitli varlık ve olgularında sayılardan izler buluyor, esas ve özlerini sayıların oluşturduğu sonucuna varıyordu. *Monad*'ı, ya da bir başka deyişle biri, bütün sayıların kaynağı olarak görüyordu. *İki* sayısı kusurluydu; türeme ve bölünmeye neden oluyordu. *Üç* bütünlüğün sayısıydı, çünkü bir başlangıcı, ortası ve sonu vardı. Kareyi temsil eden *Dört* mükemmelliğin en yüksek seviyesindeydi; *On* ise ilk dört sayının toplamını içerdiği için bütün müzikal ve aritmetik orantıları kapsar, dünya düzenini ifade ederdi.

Sayılar *monad*'dan kaynaklandıkları için Pythagoras Tanrı'nın arı, katışıksız özünü doğadaki bütün varlıkların kaynağı olarak görüyordu. Tanrılar, iblisler ve kahramanlar Yüce Varlığın türevleriydi; dördüncü bir türev daha vardı ki, o da insan ruhuydu. O, ölümsüzdü ve bedenin prangalarından kurtulduğunda ölüler mekânına geçer, bir süre burada kaldıktan sonra dünyaya dönüp başka bir insan ya da hayvan bedeninde konaklar, sonunda, yeterince arındığı zaman türediği kaynağa geri dönerdi. İnsan davranışlarının ödüllendirilmesi ve cezalandırılması inancıyla bağlantılı olup, ruhların göçünü anlatan Mısır asıllı bu öğreti (metempsychosis), Pythagoras müritlerinin hiç hayvan öldürmeyişinin başlıca sebebiydi. Ovidius Pythagoras'ın müritlerine şöyle seslendiğini yazmıştır: "Ruhlar asla ölmez, bir mekânı terk edip bir başkasına geçerler. Bizzat hatırlıyorum: Troia savaşı zamanında Panthus'un oğlu Euphorbus idim ve Menelaus'un mızrağıyla can verdim. Yakın zamanda Argus'taki Iuno tapınağına gittiğimde ganimetler arasında asılı duran kalkanımı tanıdım. Her şey değişir, hiçbir şey yok olmaz. Ruh oradan oraya geçer, bir o bedeni işgal eder bir bu bedeni; bir hayvanınkinden bir insanın bedenine geçer, sonra yeniden bir hayvanınkine. Nasıl üzerine belirli şekiller damgalandıktan sonra balmumu yeniden eritilip damgalanırsa ve hep aynı balmumu olarak kalırsa, ruh da her zaman aynıdır, ama farklı zamanlarda farklı bedenler giyer. Bu nedenle yüreklerinizden akrabalık sevgisi silinmediyse, yalvarırım size, belki de akrabalarınız olan varlıkların canlarına saygısızlık etmekten sakının."

Shakespeare *Venedik Taciri*'nde Gratiano'nun ağzından metempsychosis'den (ruh göçü) söz eder. Gratiano Shylock'a şöyle der:

"Neredeyse tereddüt ettirdin beni inancımdan,
Pisagor ile fikir tutarak,
Hayvanların ruhlarının,
Adamların gövdelerinin içine girdiği; senin kavgacı ruhun
Bir kurdu yönetti; insan katlinden asılmış olan
Ruhu senin içine girdi; çünkü senin arzuların
Kurtsal, kanlı, açlıktan ölmüş ve gözü dönmüş."

Müzikteki gamın sayılarla bağlantısı, yani eşit zamanlardaki titreşimlerin bir ahenk oluşturması ve bunun tersinin uyumsuzluğa yol açması Pythagoras'ı "ahenk" kelimesini gözle görülür evrene atfetmeye götürdü; Pythagoras bu kelimeyle parçaların birbirlerine tam olarak uyum göstermesini ifade ediyordu. Dryden da St. *Cecilia Günü İçin Şarkı* şiirinde bu düşünceyi ifade etmektedir:

"Ahenkten, cennetsel ahenkten
Başladı bu sonsuz çerçeve;
Ahenkten ahenge
Tüm notaların pusulalarının içinden koştu,
Diapason İnsan içinde tam kapanıyor."

Pythagoras'ın öğrettiğine göre evrenin merkezinde hayatın kaynağını oluşturan merkezi bir ateş vardı. Merkezi ateş dünya, ay, güneş ve beş gezegenle çevriliydi. Gök cisimlerinin birbirlerine olan uzaklıklarının notaların sıralanışındaki oranlarla uyuştuğu tasavvur ediliyordu. Gök cisimlerinin, üzerlerinde yaşayan tanrılarla birlikte merkezi ateşin etrafında bir koro dansı icra ettiklerine inanılıyordu ve bu dans "şarkısız değildi." Shakespeare de Lorenzo'nun ağzından Jessica'ya aşağıdaki gibi gökbilim öğretirken bu öğretiden söz eder:

"Bak Jessica, cennetin zeminini gör
Parlak altın tabaklarla işlenmiş!
Senin gördüğün en küçük küre bile yok
Ama bu devinimde bir meleğin şarkı söylemesi gibi,
Hâlâ genç gözlü meleğe koro halinde şarkı söylüyor;
Böyle ahenk ölümsüz ruhlarda vardır!
Ama bu çamurlu çürüyüş kılığı içinde
Onu öyle bir kapatıyorsun ki içeri, duyamıyoruz."–*Venedik Taciri*

Gökyüzü katmanlarının kristal ya da cama benzer çatılar olduğu ve üst üste, ters çevrilmiş bir kase takımı gibi sıralandıkları tasavvur ediliyordu. Her katmanın özdeğine bir ya da birden fazla gök cisminin, onunla birlikte hareket edecekmiş gibi sıkıca tutunduğuna inanılırdı. Katmanlar saydam olduğu için, baktığımızda içlerinde barındırdıkları, kendileriyle birlikte döndürdükleri gök cisimlerini görüyoruz. Ancak bu katmanlar birbirleri üzerinde sürtünme olmadan hareket edemeyecekleri için, bu hareketten zarif, ahenk içinde bir ses çıkardı; ama bu ses ölümlü kulakların fark edemeyeceği kadar inceydi. Milton, *İsa'nın Doğumu Üzerine İlahi* şiirinde katmanların müziğine şöyle söz eder:

"Çınlayın, ey kristal küreler!
Bir kez insan kulaklarımızı kutsayın;
(Eğer hislerimizi öyle cezbetme gücün varsa);

Ve bırak gümüş çanın
Ezgili zamanda devinsin,
Ve bırak Cennet'in derin orgunun bası üflesin;
Ve senin dokuz katlı ahenginle
Meleklerin senfonisiyle oluştur tüm konseri."

Pythagoras'ın liri icat ettiği söylenir. Bizim şairimiz Longfellow, *Bir Çocuğa Dizeler* şiirinde hikâyeyi şöyle anlatır:

"Eski zamanın büyük Pythagoras'ı,
Duruyor demircinin kapısının yanında,
Ve duyuyor çekiçleri onlar çarptıkça
Örsler farklı bir notayla,
Sarkan farklı tınılardan çaldı
Her demir dil üzerinde titreyen,
Ses çıkaran telin sırrı,
Ve oluşturdu yedi telli liri."

Ayrıca aynı şairin *Orion Okültasyonu* adlı şiirine bakınız–

"Samos'lunun rüzgârla çalınan büyük liri."[1]

SYBARIS VE CROTONA

Crotona lüks yaşamı ve yüreksizliğiyle ne kadar ünlüyse Crotona'nın komşu şehirlerinden biri Sybaris de tersi yönde o kadar ünlüydü. Bu ad deyim haline gelmiştir. J. R. Lowell onu bu anlamıyla *To the Dandelion* adlı büyüleyici şiirinde kullanır:

"Altın zırhlı arı ılık Haziran'daki gibi değil
Daha yaz gibi, sıcak bir haz duyuyor
Beyaz zambağın esintili çadırının içinde,
(Ele geçirdiği Sybaris'i) benden ilk defa
Koyu yeşilden senin sarı halkaların fışkırdı."

[1] Rüzgâr arpı olarak da bilinen bu müzik aleti, tellerin arasından rüzgâr geçtiği zaman, zevkli bir ahenkli sözler çıkartması akor edilmiştir. (Ed. notu)

Bir vakit iki şehir arasında bir savaş patlak verdi; Sybaris fethedildi, yakılıp yıkıldı. Crotona ordusunu ünlü sporcu Milo yönetiyordu. Milo'nun korkunç kuvvetiyle ilgili anlatılan pek çok hikâyeden biri de, dört yaşındaki bir düveyi omuzlarında taşıyıp sonra hepsini bir günde yemesiydi. Ölüm şekli şöyle anlatılır: Bir ormandan geçerken oduncular tarafından kısmen kesilmiş bir ağacın gövdesini gördü ve ağacı iyice yarmaya çalıştı, ancak ağaç ellerinin üstüne kapanıp onu sımsıkı tuttu ve Milo, bu halde kurtların saldırısına uğrayıp, onlara yem oldu.

Byron *Napoleon Bonaparte'a Methiye* adlı şiirinde Milo'nun hikâyesinden söz eder:

"O yaşlı olan meşeyi parçalar,
Yankılardan sayılmayan;
Zincirlenmiş boş yere kırdığı ağaç gövdesince,
Yapayalnız, nasıl da baktı etrafına!"

MISIR TANRILARI

Mısırlılar daha sonra Zeus ya da Iupiter Ammon olarak adlandırılan Amon'u en yüce tanrı kabul ediyorlardı. Amon kendisini sözüyle ya da iradesiyle ortaya koydu ve buradan farklı cinsiyetlere sahip Kneph ile Athor yaratıldı. Kneph ile Athor'dan Osiris ile Isis türedi. Osiris'e ısının, yaşamın ve verimliliğin kaynağı olan güneş tanrısı olarak tapınılırdı; buna ek olarak, her yıl taşmalar yoluyla karısı Isis'i (Toprak) ziyaret eden Nil tanrısı olarak da görülürdü. Serapis ya da diğer adıyla Hermes, yazıda ve çizimde kimi zaman Osiris'le aynı tanrıymış gibi yansıtılır, kimi zaman da Tartarus'un hükümdarı ve hekim/tıp tanrısı olan farklı bir tanrı olarak temsil edilirdi. Koruyucu tanrı Anubis, köpek başıyla temsil edilir; bu simge onun sadakat ve gözetleme özelliklerini temsil eder. Horus ya da diğer adıyla Harpokrates Osiris'in oğluydu. Bir Lotus yaprağı üzerinde otururken ve Sessizlik tanrısı olduğu için parmağı dudaklarının üzerinde temsil edilirdi.

Moore'un *Irlanda Melodileri*'nin birinde Harpokrates'e yapılmış bir anıştırma bulunur:

"Sen, güllü bir çardak altında,
Sessizce oturmalısın, parmağın dudağının üzerinde:
Onun gibi, oğlan, doğmuş

Nil akıntısı üzerinde kızaran çiçeklerin arasında,
Oturur üzerinde, – kendi tek şarkısının
Dünya ve Cennet'e, "Sessiz, hepiniz sessiz!"

OSIRIS İLE ISIS EFSANESİ

Bir zamanlar Osiris ile Isis yeryüzüne inip orada yaşayanlara hediyeler ve lütuflar bahşetmeye karar verdiler. Isis onlara önce buğday ve arpanın kullanımını gösterdi; Osiris ise tarım araçlarını yapıp erkeklere bunları nasıl kullanacaklarını ve öküzü sabana nasıl koşacaklarını gösterdi. Ardından Osiris insanlara kanunları, evlilik kurumunu, medeni bir örgütlenme verdi ve tanrılara nasıl tapınacaklarını öğretti. Böylelikle Nil vadisini mutlu bir ülke haline getirdikten sonra, bir ordu toplayıp lütuflarını dünyanın geri kalanına bahşetmeye gitti. Her gittiği yerin ulusunu fethetti, ama silahlarla değil, müzikle, güzel sözlerle. Erkek kardeşi Typhon bunu görünce yüreği kıskançlık ve kinle doldu ve yokluğunda kardeşinin tahtını ele geçirmeye karar verdi. Ancak yönetimin dizginlerini elinde tutan Isis, Typhon'un planına engel oldu. Bu kez daha da hiddetlenen Typhon erkek kardeşini öldürmeye karar verdi. Bunu şöyle yaptı: Yetmiş iki üyeli bir gizli ittifak düzenleyip bu kişilerle, kralın dönüşü şerefine düzenlenen ziyafete gitti. Oraya vardıklarında içeriye, Osiris'in boyutlarına göre yapılmış bir sandık getirtti ve kıymetli bir ahşabı olan bu kutuyu, içine kim girebilirse ona vereceğini ilan etti. Diğerleri boş yere çabaladılar; ama kutunun içine Osiris girince Typhon ve yandaşları kapağı kapatıp, sandığı Nil'e attılar. Isis bu acımasız cinayetin haberini alınca gözyaşı döktü, yas tuttu; sonra da saçlarını kesip siyahlar giyerek, bir yandan bağrını yumruklarken, bir yandan da bıkmadan usanmadan kocasının cesedini aradı. Arayışı sırasında Osiris ile Nephthys'in oğlu Anubis'in ona büyük yardımı dokundu. Bir süre nafile arayışlarını sürdürdüler çünkü sandık dalgalarla Byblos kıyılarına taşınıp suyun kenarlarında yetişen sazlara takılmıştı ve Osiris'in bedeninde bulunan tanrısal güç bu çalıya öyle bir kuvvet verdi ki, çalı büyüyüp ulu bir ağaç oldu ve tanrının tabutunu gövdesine hapsetti. Bu ağaç kısa zaman sonra içindeki kutsal emanetle birlikte kesildi ve Phoenicia Kralı'nın sarayına sütun olarak dikildi. Ama nihayet Isis, Anubis'in ve kutsal kuşların yardımıyla, olanları öğrendi ve kralın şehrine gitti. Burada, saraya hizmetçi olarak girmek istediğini söyledi; içeri kabul edilince saklandığı kılığını atıp tanrıça haliyle göründü; etrafında şimşekler çaktı, gök gürledi. Asasıyla vurarak sütunu yarınca sütun kutsal tabutu teslim etti. Tabutu aldı ve onunla birlikte dönüp, tabutu bir ormanın derinliklerine sakladı, ama Typhon

tabutun nerede olduğunu buldu ve cesedi on dört parçaya bölüp, parçaları oraya buraya attı. Uzun, yorucu bir arayıştan sonra Isis on üç parçayı buldu; on dördüncü parçayı Nil'in balıkları yemişti. Onun yerine Isis firavun inciri ahşabından bir taklit koydu ve cenazeyi Philae'de defnetti. Burası o günden sonra ulusun en büyük defin alanı oldu ve buraya ülkenin dört bir yanından kutsal yolculuklar yapılır oldu. Ayrıca buraya tanrının şerefine eşsiz görkemiyle bir tapınak dikildi, elleri ve kollarının bulunduğu her noktaya olayın anısına küçük tapınaklar ve anıt mezarlar inşa edildi. Osiris bu olaydan sonra Mısırlıların koruyucu tanrısı oldu. Ruhunun daima Apis adlı boğanın bedenini mesken tuttuğuna, boğanın ölümünden sonra ise o boğanın yerine geçecek varisine geçtiğine inanılıyordu.

Mısırlılar Memphis boğası Apis'e büyük hürmetle tapınırlardı. Apis olduğuna inanılan bu özel hayvan belirli işaretler yardımıyla tanınırdı. Boğanın baştan aşağı siyah olması, alnında beyaz yuvarlak, sırtında ise kartal şeklinde bir işaret olması, dilinin altında bokböceği ya da kanatlı böcek şeklinde bir topak bulunması şarttı. Onu aramak için yola çıkanlar bu şekilde tanımlanan bir boğa bulur bulmaz onu doğuya bakan bir binaya koyarlar, dört ay boyunca yalnızca sütle beslerlerdi. Bu sürenin bitiminde yeni ayla birlikte rahipler görkemli bir törenle boğanın kaldığı yere giderler ve onu Apis adıyla selamlarlardı. Boğa ihtişamlı bir şekilde süslenmiş büyük bir tekneye bindirilir, Nil nehri boyunca Memphis'e götürülürdü; Memphis'te Apis için iki küçük ibadet yeri bulma ve gezip hareket etmesi için bir alan tahsis edilmişti. Ona kurbanlar kesilirdi ve her yıl bir kez, Nil'in yükselmeye başladığı zamanlarda nehre altın bir fincan atılır ve Apis'in yaş gününü kutlamak için görkemli bir şölen düzenlenirdi. Halk timsahların bu şölen süresince doğal vahşiliklerini unuttuklarına, zararsız hale geldiklerine inanırdı. Ne var ki, bu mutlu yazgının bir de kötü yanı vardı: boğanın belirli bir süreden fazla yaşamasına izin verilmezdi; eğer yirmi beş yaşına ulaştığında hâlâ yaşıyorsa rahipler onu kutsal sarnıçta boğar, sonra Serapis tapınağına gömerlerdi. Bu boğa öldüğünde, ister eceli gelmiş olsun ister öldürülmüş olsun, bütün ülke yasa ve gözyaşlarına boğulurdu; bu durum bir vâris bulunana dek sürerdi.

Aşağıdaki parça bugünün gazetelerinden birinden alınmıştır:

"*Apis'in Mezarı*: Memphis'te sürmekte olan kazılar bu yeraltı şehrini Pompeii kadar ilgi çekici kılacağa benziyor. Apis'in dev mezarı yüzyıllarca meçhul kaldıktan sonra açıldı."

Milton, *İsa'nın Doğumu Üzerine İlahi* adlı şiirinde Mısır tanrılarından hayal ürünü varlıklar değil de İsa'nın gelişiyle firar eden gerçek iblisler olarak söz eder:

"Nil'in kaba tanrıları kadar hızlı,
Isis ve Horus ve köpek Anubis eder acele.
Osiris de görülmez
Memphia korusunda ya da yeşilliğinde
Yüksek böğürtülerle eziyor ıslanmamış çimleri;[1]
Sakin de olamaz
Kutsal gerdanında;
Ancak en engin cehennem örtebilir üstünü.
Tefle çalınan karanlık ilahiler nafile
Kasvet cüppelerini giymiş büyücüler taşırlar tapınılan sandığını."

Isis heykellerde, başında gizemi simgeleyen bir örtüyle temsil edilir. Tennyson *Maud* IV., 8'de bundan söz eder:

"Yaradan'ın maksadı karanlık olduğu için, Isis saklandı duvakla" vs.

KEHÂNET MERKEZLERİ

Kehânet merkezi, herhangi bir tanrının gelecekle ilgili kendisine danışanlara cevap verdiğine inanılan yerlere denirdi. Kehânet kelimesi aynı zamanda verilen cevap için de kullanılırdı.

En eski Yunan kehânet merkezi Dodona'daki Iupiter'di. Bir hikâyeye göre şu şekilde kurulmuştu: İki kara güvercin uçarak Mısır'daki Thebae şehrinden yola çıkar. Biri Epirus'taki Dodona'ya uçup bir meşeliğe konar ve oranın halkına insan dilinde Iupiter için bir kehânet merkezi kurmaları gerektiğini ilan eder. Diğer güvercin Libya vahasındaki Iupiter Ammon tapınağına uçar ve oraya da benzer bir emir götürür. Başka bir hikâyeye göre ise onlar güvercin değil rahibeydi; Mısır'daki Thebae şehrinden Phoenicialılar tarafından kovulmuşlar ve Oasis ile Dodona'da kehânet merkezleri kurmuşlardı. Kâhinin cevapları ağaçlardan, rüzgârda hışırdayan dallardan gelirdi ve sesler rahipler tarafından yorumlanırdı.

Ancak Yunan kehânet merkezlerinin en ünlüsü Apollo'nun kehânet merkeziydi ve

[1] Mısır'da yağmur olmadığı için çimenler "ıslak değildir" ve toprağın verimliliği Nil'in taşkınlarına bağlıdır. Son satırdaki göndermeye konu olan "sandık"ın dini geçit törenlerinde rahipler tarafından taşınışı, hâlâ Mısır tapınaklarının duvarlarında asılı duran resimlerde gösterilmektedir. Bu "sandık" büyük olasılıkla Osiris'in içine konulduğu sandığı temsil ediyordu.

Phocis'teki Parnassus'un eteklerinde kurulmuş bir şehir olan Delphoi'de bulunuyordu.

Çok daha evvelki bir tarihte, Parnassus'ta otlanan keçilerin dağın yan yüzündeki derin bir yarığa geldiklerinde zangır zangır titremeye başladıkları gözlenmişti. Buna mağaradan çıkan tuhaf bir buhar neden oluyordu ve keçi çobanlarından biri buharın etkisini kendi üzerinde denemeye karar verdi. Çoban sarhoşluk veren bu havayı soluyunca sürünün etkilendiği şekilde etkilendi ve çevre halkı bu duruma bir açıklık getiremeyince çobanın buharın etkisi altındayken sarf ettiği deli saçmalarını vahiy addettiler. Söylentiler kısa zamanda geniş bir alana yayıldı ve orada bir tapınak inşa edildi. Kehânet gücü önceleri Toprak, Neptunus, Themis ve başka tanrılarla ilişkilendirilse de sonunda yalnızca Apollo'ya atfedildi. Tapınağa atanan Pythia adlı rahibenin görevi kutsal buharı içine çekmekti. Pythia önceden Castalia pınarında yıkanarak bu göreve hazırlandı ve defne tacı giyip vahiylerin geldiği yarığın üstüne yerleştirilen ve benzer şekilde süslenmiş üç ayaklı sandalye üzerine oturtuldu. Rahibenin, burada otururken içine doğan sözler rahipler tarafından yorumlanırdı.

TROPHONIUS KEHÂNET TAPINAĞI

Dodona'daki Iupiter ve Delphoi'deki Apollo tapınaklarının yanı sıra Boeotia'daki Trophonius kehânet tapınağına da çok itibar edilirdi. Ünlü mimarlar Trophonius ve Agamedes kardeşti. Delphoi'deki Apollo tapınağını ve Kral Hyrieus için bir hazine dairesi inşa etmişlerdi. Hazine dairesinin duvarına bir taşı öyle bir koydular ki taş çekilebiliyor, iki kardeş de bu yolla hazineyi araklıyordu. Hyrieus hayrete düştü, çünkü kilitlere ve mühürlere dokunulmamıştı, ama serveti gitgide azalıyordu. Sonunda hırsıza bir tuzak kurdu ve Agamedes yakalandı. Kardeşini kurtarmaktan aciz Trophonius, bulunduğunda işkenceyle suç ortağını açıklamaya zorlanacağından korkarak kardeşinin kafasını kesti. Bundan kısa zaman sonra yerin yarılıp Trophonius'u yuttuğu söylenir.

Trophonius kehânet tapınağı Boeotia'daki Lebadea'da idi. Derler ki, amansız bir kuraklık sırasında Delphoi'de tanrı, Boeotialılara Trophonius'tan Lebadea'da yardım istemelerini salık vermişti. Oraya geldiler, ama kehânet tapınağını bulamadılar. Ne var ki, içlerinden biri şans eseri bir arı sürüsü gördü; onları yerdeki bir açıklığa kadar takip etti ve işe bakın ki, burası aradıkları yerdi.

Kehânet tapınağına danışmak için gelen kişinin tuhaf merasimleri yerine getirmesi gerekiyordu. Bu ön hazırlıklardan sonra dar bir geçitten mağaraya inilirdi. Oraya ancak geceleyin girilebilirdi. Kişi mağaradan, aynı dar geçitten, fakat bu kez geri geri

yürüyerek dönerdi. Çıkanlar hüzünlü ve mahzun dururdu; canı sıkkın, hüzünlü kişiler için kullanılan "Trophonius kâhinine danışmaktan geliyor" deyimi de buradan gelmektedir.

AESCULAPIUS KEHÂNET TAPINAĞI

Aesculapius'un pek çok kehânet tapınağı vardı, ama içlerinde en ünlüsü Epidaurus'taydı. Hasta insanlar burada sorularına cevap beklerler, tapınakta uyuyarak sağlıklarına kavuşmayı umarlardı. Nesilden nesile aktarılıp bize kadar ulaşan ifadelere bakarak vardığımız sonuca göre, hastaların tedavi ediliş şekli bugün "canlı manyetizması" ya da mesmerizm[1] adı verilen tedavi şekline benziyordu.

Muhtemelen gençliklerini deri değiştirerek yenileme becerileri olması nedeniyle, yılanlar Aesculapius için kutsaldı. Aesculapius'un dini, Roma'ya büyük bir hastalık zamanında tanıtılmıştı; tanrının yardımını dilemek için Epidaurus tapınağına bir elçi heyeti gönderildi. Aesculapius onları iyi karşıladı ve gemiye dönerlerken yılana dönüşerek onlara eşlik etti. Tiber nehrine vardıklarında yılan gemiden kayarak uzaklaştı ve nehirdeki bir adayı ele geçirdi, buraya onun şerefine bir tapınak inşa edildi.

APIS KEHÂNET TAPINAĞI

Memphis'te kutsal boğa Apis ona danışanlara kendisine sunulan şeyi kabul ederek ya da reddederek cevap verirdi. Boğa soruyu soranın elinden yiyeceği reddederse bu kötüye işaret kabul edilirdi, kabul ederse de tam tersi düşünülürdü.

Kehânetlerin insanoğlunun uydurmasından ibaret mi, yoksa kötü ruhların işi mi olduğu tartışılan bir konu olagelmiştir. İkinci görüş geçtiğimiz çağlarda oldukça yaygındı. Mesmerizm olgusu ilgi çekmeye başlayalı ise üçüncü bir kuram geliştirildi; buna göre, Pythoness'te kişi mesmerizmdekine benzer bir kendinden geçme haline sokuluyor, geleceği görme yeteneği bu şekilde gerçekten harekete geçiriliyordu.

Bir başka tartışma konusu ise pagan kehânet tapınaklarının cevap vermeyi ne za-

---

[1] Canlı manyetizması veya mesmerizm insandan yayıldığına inanılan, bir takım titreşimler ve akışkanlar yoluyla canlılar üzerinde fizyolojik ve psikolojik etkilerde bulunma olayı ve bunun uygulanması. İsim babası, Viyanalı Franz Anton Mesmer (1734-1815), manyetizmayı Batı'da ilk uygulayan ve tanıtan kişidir. Ona göre insanların vücutlarının içinde bir çeşit güç vardır ve bunu iyileştirme, tedavi etme, zarar verme amaçlı kullanabilir.. (Ed. notu)

man bıraktıklarıdır. Eski Hıristiyan yazarlar bu tapınakların İsa'nın doğumuyla birlikte sesi sedayı kestiklerini, o tarihten sonra duyulmaz olduklarını iddia ederler. Milton *İsa'nın Doğumu Üzerine İlahi* adlı şiirinde ve Kurtarıcı'nın gelişinin dinsiz ilahları içine düşürdüğü dehşeti yüce bir güzellik ve vakarla anlattığı dizelerde bu görüşü benimser:

"Kâhinler budaladır;
Ne ses, ne de korkunç mırıltı
Kemerli çatıda aldatan sözlerle çınlar.
Tapınağından Apollo
Artık ilahi olamaz,
Boş bir çığlıkla ayrılıyor Delphos'un yamacı.
Hiçbir gece transı ya da üflenmiş büyü
Solgun gözlü rahibe kehânet hücresinden ilham vermiyor."

Cowper'ın *Yardley Meşesi* şiirinde güzel mitolojik anıştırmalar vardır. Aşağıdaki iki alıntının ilkinde Castor ile Pollux efsanesine gönderme yapılmıştır; ikincisi ise şu anki konumuza daha uygundur. Meşe palamuduna seslenerek şair şöyle der:

"Düştün olgunlukla; balçıklı toprağın içinde,
Büyüyor bitkisel kuvvet güdüsüyle,
Kırdın yumurtanı, ünlü İkizlerin yaptığı gibi
Şimdi yıldızlar; iki çıkıntılı kulak memesi, eşlenmiş bire bir;
Bir yaprak başardı ve başka bir yaprak,
Ve, tüm elementler senin cılız büyümeni
Besledi cömertçe, oldun bir dal.
Sen bu haldeyken kim yaşadı? Ah, bir konuşabilseydin
Dodona'da soydaşlarının ağaçlara yaptığı gibi
Harikulade, merak edip sormam
Geleceği, en iyisi bilmemek, ama senin ağzında
Meraklı, daha az belirsiz geçmiş."

Tennyson *Konuşan Meşe* şiirinin aşağıdaki dizelerinde Dodona'nın meşe ağaçlarından söz eder:

"Ve nesir ve kafiyeyle çalışacağım,
Ve seni daha çok öveceğim ikisiyle

Bard'ın kayını ya da ıhlamuru onurlandırdığından da çok,
Ya da o Thessalia bitkisinden
İçinde esmer halka güvercininin oturduğu
Ve mistik cümlelerle konuştuğu;" vs.

Byron, yazılarının Fransız Devrimi'nin başlamasına büyük katkıda bulunduğuna inandığı Rousseau'dan bahsederken Delphoi'deki kehânet tapınağından söz eder:

"İşte o vakit ilham gelmişti ve ondan geldi,
Pythia'nın eski zamanlardaki mistik mağarasından gelir gibi,
Dünyayı ateşe atan o kehânetler,
Yanması durmadı krallıklar artık olmayana dek."

BÖLÜM XXXV

MİTOLOJİNİN DOĞUŞU – TANRI VE TANRIÇA HEYKELLERİ – MİTOLOJİ ŞAİRLERİ

MİTOLOJİNİN KÖKENİ

Hıristiyanlık öncesi mitoloji hikâyeleri serimizin sonuna yaklaşırken karşımıza bir soru çıkıyor. "Bu hikâyeler nereden çıktı? Kökleri gerçeklere mi dayanıyor yoksa hayal gücünün yarattıklarından ibaretler?" Filozoflar bu konuda çeşitli kuramlar ortaya atmışlardır.

1. Kutsal Kitap (Yazı) Kuramı: Bu kurama göre bütün mitolojik efsaneler Kutsal Kitap hikâyelerinden türetilmiştir, ancak asıl gerçekler gizlenmiş ya da değiştirilmiştir. Dolayısıyla Deucalion Nuh'un, Hercules Şimşon'un, Arion Yunus'un bir başka ismidir yalnızca. Sör Walter Raleigh *Dünya Tarihi* adlı eserinde şöyle der: "Jubal, Tubal ve Tubal-Cain; otlatmanın, demirciliğin ve müziğin kâşifleri olan Mercurius, Vulcanus ve Apollo idi. Altın elmaları koruyan ejderha, Havva'yı ayartan yılandı. Babil Kulesi devlerin göğe karşı giriştikleri bir mücadeleydi." Şüphesiz bunun gibi pek çok tesadüf bulunmaktadır, ancak bu kuram abartmadığımız sürece hikâyelerin büyük bir bölümünü açıklamaya yetmez.

2. Tarihsel Kuram: Bu kurama göre mitolojide adı geçen bütün kişiler bir zamanlar gerçek insanlardı; onları konu alan efsane ve olağanüstü hikâyeler sonraki zamanlarda yapılan ekleme ve süslemelerden ibarettir. Dolayısıyla rüzgârların kralı ve tanrısı Aeolus, Tiren Denizi'ndeki bazı adaların adil ve dindar hükümdarıydı; yerlilere gemilerde yelken kullanmayı, atmosferdeki işaretlerden hava ve rüzgâr değişimlerini nasıl anlayabileceklerini öğretmişti. Efsaneye göre, toprağa ektiği ejderha dişlerinden silahlı adamlar biçen Cadmus Phoenicia'den gelen bir göçmendi ve beraberinde Yunanistan'a getirdiği alfabenin harflerini buranın yerlilerine öğretmişti. Bu temel bilgilerden medeniyet türedi ve şairler medeniyeti daima, insanoğlunun ilk evresi Altın Çağ'ın kötüye gidişi olarak betimleme eğilimi gösterdiler.

3. Alegorik Kuram: Bu kuramın varsayımına göre, eskilere ait bütün mitolojik hikâyeler alegorik ve simgeseldi; alegori kılıfı altında ahlaki, dini ya da felsefi hakikatler ve tarihsel gerçekler içerirlerdi, ama zamanla bu hikâyeler düz anlamlarıyla algılanmaya başladı. Dolayısıyla, çocuklarını yiyip bitiren Saturnus ile Yunanların Cronus

(Zaman) dedikleri tanrı aynıdır, çünkü zaman da var ettiği ne varsa yok etmektedir. Io'nun hikâyesi de benzer bir şekilde yorumlanır. Io ay, Argus ise yıldızlı bir gökyüzüdür ve uyumadan aya bekçilik yaptığı söylenir. Io'nun efsanevi, başıboş yolculukları ise ayın durmadan dönüşünü simgeler; bu yolculuklar Milton'ın zihninde de aynı fikri uyandırmıştır.

"Gezinen ayı görmek
Onun en yüksek öğle vaktinin yakınlarında gezmek,
Yanlış yönlendirilmiş biri gibi
Cennetin geniş, yolsuz yolunda." *–Il Penseroso*

4. Fizik kuramına göre hava, ateş ve su elementleri aslında dinî tapınma nesneleriydi ve ilk tanrılar doğa güçlerinin kişileştirilmeleriydi. Elementlerin kişileştirilmesinden, doğaüstü varlıkların doğadaki farklı nesnelere hükmettikleri ve onları yönettikleri fikrine geçiş kolay oldu. Yaratıcı hayal güçlerine sahip olan Yunanlar tüm doğayı görünmez varlıklarla doldurdular ve güneşten, denizden tutun da en küçük pınara, dereye kadar her nesnenin belirli bir tanrının koruması altında olduğuna inandılar. Wordsworth Gezinti adlı eserinde Yunan mitolojisinin bu görüşünü güzel bir dille geliştirmiştir:

"O güzel iklimde yalnız çoban, gerindi
Bir yarım yaz günü boyunca yumuşak çimler üzerinde,
Müzikle dinginleşti miskin duruşu;
Ve, bir yorgunluk krizinde,
Nefesi sessizken, olur da duyarsa
Uzak bir şarkı, kendi zayıf yeteneğinin üretebileceği
Sesten çok daha güzel, hayalleri
Güneşin alevli arabasından bile,
Altın bir uda dokunan sakalsız bir genç getirdi,
Ve doldurdu aydınlanmış koruları muhteşem mutlulukla.
Kudretli avcı, gözlerini kaldırarak
Hilal Ay'a doğru, minnettar bir kalple
Çağırdı tadını çıkarttığı avını paylaşması için,
O dakik ışığı bahşeden sevgili Gezgin'i;
Ve bu yüzden güzel nympha'larıyla birlikte parlayan bir tanrıça
Çayırlar ve karanlık koru üzerinde

(Kaya ve mağaradan çoğalan yankıların
Eşlik ettiği ahenkli notalarla)
Kovalamacanın fırtınasında akın etti, ay ve yıldızlar
Bulutlu cennet arasından hızla göz gezdirirken
Rüzgârlar kuvvetliydi. Yolcu dindirdi
Susuzluğunu çaydan ya da fışkıran çeşmeden ve teşekkür etti
Naiad'a. Uzak yamaçlardaki güneş ışıkları
Peşlerinde gölgelerle hızlıca kayarken
Hayallerin küçük bir yardımıyla belki dönüşecektir
Oread'ların gözle görülür donanmasına.
Zephyr'ler geçtikçe, çırparak kanatlarını,
Eksik etmediler sevgilerini, nazik fısıldamalarla
Kur yaptıkları güzel nesnelere. Solmuş grotesk dallar,
Yaşla ağarmış sürgünleri ve yaprakları soyulmuş,
İleri uzanıyorlar kaba sığınaklarının derinliklerinden
Alçak vadide, ya da dik dağ yamacı üzerinde;
Ve bazen karışmış canlı geyiğin
Heyecanlı boynuzlarına ya da keçinin güvenen sakalına;
Onlar pusuda bekleyen Satyr'lerdi, şen tanrıların
Vahşi damızlıkları; ya da Pan'ın kendisi,
O basit çobanın hayranlık uyandıran tanrısı."

Sözünü ettiğimiz bütün kuramlar belli bir noktaya kadar doğrudur. Dolayısıyla bir ulusun mitolojisi, bu kaynakların tek başına birinden ziyade, hepsinin birleşiminden doğmuştur. Ayrıca buna, insanın anlayamadığı doğal olgulara açıklama getirme arzusundan kaynaklanan pek çok söylenceyi de ekleyebiliriz; pek çoğu benzer bir arzudan, yer ve kişi adları için bir sebep gösterme arzusundan kaynaklanmıştır.

TANRI HEYKELLERİ

Tanrıların çeşitli adlarının zihinde uyandırdığı düşüncelerin göze de yeterince şey ifade edebilmesi için, dehanın ve sanatın en yüce güçlerine gereksinim duyuluyordu. Pek çok girişimden *dördü* en ünlüleridir; ilk ikisini ancak eskilerin anlattıklarından biliyoruz, diğerleri günümüze kadar gelmişlerdir ve heykeltıraşlık sanatının kabul görmüş şaheserleridir.

OLYMPUS'TAKİ IUPITER

Phidias'ın elinden çıkan 'Olympus'taki Iupiter' heykeli Yunan sanatının bu daldaki en büyük başarısı kabul ediliyordu. Heykel devasa boyutlardaydı ve eskilerin *chrystelephantine* dedikleri türdendi; yani fildişi ve altından yapılmıştı. Vücudu temsil eden bölümlerin dışı fildişinden, içi ise tahta veya taştandı. Kumaş temsilleri ve diğer süsler altındı. Heykelin yüksekliği yaklaşık 12 metreydi; yaklaşık 3,5 metrelik bir platformun üstünde durmaktaydı. Tanrı, tahtına oturur halde temsil edilmişti. Başında zeytin dalından bir taç vardı; sağ elinde hükümdarlık asası, sol elinde bir Zafer heykeli tutuyordu. Altın ve kıymetli taşlarla süslü taht sedir ağacındandı.

Sanatçının vücuda getirmeyi denediği fikir, Hellen (Yunan) ulusunun en büyük tanrısının bir fatih gibi tahta çıkmış, emrindeki dünyaya büyük ihtişam ve sükûnet içinde bir baş sallamasıyla hükmetmesiydi. Phidias bu fikri, Homerus'un Ilias'ının ilk kitabında, Pope'un aşağıdaki gibi çevirdiği parçada sunduğu tasvirden aldığını açıkça kabul eder:

"Konuştu ve korkunç şekilde çatıldı kara kaşları,
Nefis buklelerini savurdu ve kafasını salladı,
Kaderin damgası ve tanrının mûsaadesi.
Yüce cennet korkunç işareti saygıyla karşıladı,
Ve tüm Olympus merkezine kadar sallandı."[1]

---

[1] Cowper'ın uyarlaması daha az zarif olmakla birlikte, aslına daha yakındır:

"Durdu ve kara kaşlarıyla salladı başını
Onaylamaya nasip oldu. Etrafında
Hükümdarın sonsuz kafasının nefis
Bukleleri savruldu ve koca dağ sendeledi."

Pope'un zamanında Tickell'in adıyla yayımlanan ve Addison'a pek çok atıfta bulunup, Addison ile Pope arasında tartışma çıkmasına neden olan, ünlü diğer bir pasajın nasıl olduğunu görmek okuyucularımız için ilginç olabilir:

"Bu söylendi, soylu kaşlarını eğdi efendi;
Büyük siyah buklelerin arkasından dökülmesi korkunçtu,
Tanrının sert alnını koyu bir gölgeyle kapladı;
Olympus her şeye kadir o kafa sallamasıyla titredi."

PARTHENON'DAKİ MINERVA

Bu heykel de Phidias'ın eseriydi. Minerva'nın Atina'daki tapınağında yani Parthenon'da dururdu. Tanrıça ayakta durur halde temsil edilmişti. Bir eliyle mızrak diğeriyle bir Zafer heykeli tutuyordu. Görkemli süslerle donanmış miğferinin üzerinde bir Sphinx vardı. Yaklaşık 12 metre yüksekliğindeydi ve Iupiter gibi, fildişi ve altından yapılmıştı. Gözleri mermerdi, irisi ve gözbebeğini göstermek amacıyla muhtemelen boyanmıştı. Heykelin bulunduğu Parthenon da Phidias'ın rehberliği ve yönetimi altında inşa edilmişti. Dış kısmı, pek çoğu Phidias'ın elinden çıkma heykellerle zenginleştirilmişti. Şu anda British Museum'da bulunan Elgin mermerleri bunların bir bölümüdür.

Phidias'ın Iupiter'i de Minerva'sı da kayıptır, ancak günümüze kadar gelen birkaç heykel ve büstte bu sanatçının Iupiter ve Minerva'ya atfettiği yüz ifadelerinin bulunduğunu düşünmek için sağlam kanıtlar bulunmaktadır. Ciddi ve ağırbaşlı bir güzellikle, tüm geçici ifadelerinden arınmış olmaları bu heykelleri benzerlerinden ayırmaktadır; buna sanat dilinde *ahenk* denir.

VENUS DE' MEDICI

Medici'nin Venus'una bu ad, heykelin iki yüz yıl kadar önce ilk kez dikkat çektiği sıralarda, Roma'da aynı adla anılan prenslere ait olması nedeniyle verilmiştir. Tabanındaki yazı heykelin M.Ö. 200 yılında yaşamış Atinalı heykeltıraş Kleomenes'in eseri olduğunu ortaya koyar, fakat bu yazının güvenilirliği şüphelidir. Anlatılana göre heykeltıraş idari makamlar tarafından dişi güzelliğinin kusursuzluğunu sergileyen bir heykel yapmakla görevlendirilmiş ve ona görevinde yardımcı olmak için şehrin en kusursuz vücutlarının modellik yapması sağlanmıştı. Thomson'ın Yaz'da söz ettiği şey de budur:

"Öyle durur dünyayı cezbeden heykel;
Öyle eğilerek örtmeye çalışır eşsiz övünç kaynağını,
Övünülen Yunanistan'ın karışmış güzelliklerine."

Bu heykelden Byron da söz etmektedir. Floransa'daki müzeden bahsederken şöyle der:

"Orada da tanrıça taş içinde sever ve doldurur
Etrafındaki havayı güzellikle;"

Bir sonraki kıtada ise,

"Kan, nabız ve göğüs onaylar Dardanos çobanının ödülünü. "

Bu son anıştırmanın açıklamasını XXVII. Bölüm'de bulabilirsiniz.

BELVEDERE APOLLO'SU

Antik heykellerden günümüze kalanlar arasında en saygını Belvedere adı verilen Apollo heykelidir. Heykel bu adını, papanın Roma'daki sarayında bulunduğu bölümden almaktadır. Sanatçısının kim olduğu meçhuldür. Roma sanatına, çağımızın ilk yüzyılına ait bir eser olduğuna inanılmaktadır. Mermerden yapılmış, ayakta duran bir insan tasviridir; yaklaşık 2 m yüksekliğindedir; boynun etrafına bağlanmış, öne uzanmış sol kolun üzerine dökülen harmani dışında çıplaktır. Heykelin, tanrının Python canavarını öldürmek için okunu fırlattıktan sonraki halini temsil ettiğine inanılmaktadır. (Bakınız III. Bölüm) Muzaffer tanrı öne adım atar haldedir. Yayı tuttuğu anlaşılan sol kol öne uzanmış, başı da aynı yöne dönmüştür. Duruşu ve boyutları bakımından, bu heykelin zarafeti ve ihtişamı benzersizdir. Bu etki yüz ifadesiyle tamamlanmaktadır; genç tanrısal güzelliğinin kusursuzluğuna zafer kazanmış olmanın verdiği güçlü ifade eklenmektedir.

DIANA À LA BICHE (DIANA VE DİŞİ GEYİK)

Louvre Müzesi'ndeki Diana ve Dişi Geyik heykeli Belvedere Apollo'sunun eşi kabul edilebilir. Duruşu Apollo'nunkine çok benzer; boyutları ve üslupları da örtüşmektedir. Bu heykel, sanatının en iyi örneklerinden olsa da, Apollo ile hiçbir şekilde bir tutulamaz. Aceleci, sabırsız bir duruş sergiler; yüzü avın heyecanına kapılmış avcı kadın yüzüdür. Sol eli, yanından koşan dişi geyiğin alnına uzanmıştır; sağ eli ise okluğundan ok çekmek için omzunun üstünden arkaya uzanır.

MİTOLOJİ ŞAİRLERİ

Troia savaşı ve Yunanların dönüşü bölümlerimizin büyük bölümü için kaynak olarak kullandığımız Ilias ve Odysseia şiirlerinin (destanlarının) şairi Homerus, neredeyse övdüğü kahramanlar kadar efsanevi bir kişiliktir. Söylenegelen hikâyeye göre Homerus gezgin bir halk ozanıydı, kördü, ihtiyardı. Oradan oraya dolanır, kâh prenslerin huzurunda kâh köylü barakalarında şiirlerini liri eşliğinde ezgiye döker, geçimini dinleyenlerin gönüllerinden kopan, destek amacıyla verilen bağışlardan sağlardı. Byron onu "Scio'nun kayalık adasının kör ihtiyarı,-" olarak tanımlar, doğum yerinin belirsizliğinden söz eden ünlü epigramda ise şöyle der:

"Yedi zengin kasaba Homerus'un ölüsü için yarışır,
Oysa içlerinden birinde yaşayan Homerus ekmek için yalvarır."

Bunlar Smyrna, Khios, Rodos, Kolophon, Salamis, Argos ve Atina idi.

Çağımız bilginleri Homerus şiirlerinin tek bir zihnin ürünü olduğundan şüphe duymuşlardır. Bu, böylesi uzun şiirlerin bu kadar erken bir çağda yazıya dökülmesine inanma güçlüğünden kaynaklanmaktadır, çünkü bu şiirlere atfedilen çağ bize ulaşan bütün yazıtların, madeni paraların tarihinden daha eski ve bu kadar uzun eserleri kapsayacak malzemenin bulunmadığı bir çağdır. Öte yandan bu uzunluktaki şiirlerin nasıl olup da yalnızca hafıza yoluyla nesilden nesile aktarıldığı merak konusu olmuştur. Buna şöyle bir cevap verilmiştir: Rhapsoidos adı verilen profesyonel şarkıcılar başkalarının şiirlerini ezberden okurdu; işleri ulusal ve yurtsever efsaneleri ezberleyip ücret karşılığında okumaktı.

Bugün bilgili kişiler arasındaki en yaygın görüş şiirlerin çatısının büyük bölümünün ve iskeletinin Homerus'a ait olduğu, ancak başkaları tarafından çokça katkı ve ekleme yapıldığıdır.

Herodotus'un bilirkişiliğine danışarak Homerus'a atfedilen tarih M.Ö. 850 yılıdır.

VERGILIUS

"Aeneis" adlı şiirinden Aeneas'ın hikâyesini öğrendiğimiz, soyadı Maro'yla da anılan Vergilius, Roma imparatoru Augustus'un hükümdarlık döneminin "Augustus Çağı" adıyla bu denli ünlenmesini sağlayan büyük şairlerden biridir. Vergilius Mantova'da M.Ö. 70 yılında doğdu. Muhteşem şiiri Homerus'unkilerle birlikte, en üstün şiir sınıfı olan Epik şiir mertebesindedir. Vergilius özgünlük ve yaratıcılık ko-

nusunda Homerus'tan çok daha aşağıdır, ama doğruluk ve zarafet açısından ondan üstündür. İngiliz edebiyatı eleştirmenlerine göre çağdaş şairler arasında yalnızca Milton bu ünlü antik şairlerle aynı mertebeye konmaya değerdir. Pek çok örnek alıntıladığımız *Kaybedilmiş Cennet* şiiri pek çok yönden bu iki Antik Çağ eserine eşdeğer, bazı yönlerden ise onlardan üstündür. Dryden'in aşağıdaki nükteli şiiri, bu üç şairi kendilerine has özellikleriyle betimler ve böylesine keskin bir eleştiriden genellikle beklenecek ölçüde doğruluk içerir:

"MILTON ÜZERİNE
"Üç farklı çağda üç şair doğdu.
Yunanistan, İtalya ve İngiltere'yi süsledi.
Birinci ruh yüceliğinde üstün çıktı,
Sonraki ihtişamda, sonuncusu her ikisinde.
Doğanın kuvveti gidemezdi daha ileri;
Üçüncüyü oluşturmak için katıldı diğer ikisine."

Cowper'ın *Masa Sohbetleri* adlı eserinden:

"Homerus'un ışığının göründüğü bu yerde çağlar geçti,
Mantova kuğusunun duyulması çağlar önceydi.
Doğayı görülmemiş uzaklıklara taşımak,
Bir Milton doğurmak için, daha da istedi.
Böylece dahi emredilen zamanlarda doğdu ve battı,
Ve uzak iklimlere bir şafak fırlattı,
Seçtiği her yöreyi onurlandırarak;
Yunanistan'da battı, İtalya'da doğdu,
Ve usandırıcı yılların Gotik karanlığından öte,
Sonunda tüm ihtişamıyla belirdi bizim adamızda.
Böylece sevgili yalıçapkınları daldı denize,
Göründüler sonra uzakta tekrar parlayan tüyleriyle."

OVIDIUS

Şiirlerde sık sık diğer adı Naso ile sözü edilen Ovidius M.Ö. 43 yılında doğdu. Kamu yaşamı eğitimi gördü ve oldukça yüksek mevkili görevlerde bulundu; ancak

onun en büyük sevinç kaynağı şiirdi ve genç yaşında kendini şiire adamaya karar verdi. Bu doğrultuda çağın şairlerinin arkadaşlığını kazanmaya çalıştı; Horatius'la tanıştı ve Vergilius'u gördü, ama Vergilius öldüğünde Ovidius pek gençti ve Vergilius'la tanışabilmek için fazla sönüktü. Ovidius Roma'da hatırı sayılır bir gelirin tadını çıkararak yaşıyordu. İmparator Augustus'un ailesiyle samimiydi. Söylendiğine göre, bu ailenin bir üyesini fena halde gücendirmesi şairin mutlu hayat şartlarını tersine çeviren, hayatının geri kalan bölümüne gölge düşüren bir olaya sebep olmuştur. Elli yaşındayken Roma'dan sürülmüş ve Karadeniz kıyısındaki Tomi kentine gitmesi buyrulmuştur. Şaşaalı bir başkente, çağının seçkin şairlerinin dostluğuna alışkın şair, hayatının son on yılını burada, uygarlaşmamış insanlar arasında, sert hava koşullarında keder ve kaygı içinde yıpranarak geçirdi. Sürgündeki tek tesellisi ise karısına ve uzaklardaki arkadaşlarına seslenmekti; yazdığı mektupların hepsi şiirseldi. Bu şiirlerin, (Tristia ve *Karadeniz'den Mektuplar*) şairin kederlerinden başka bir konusu olmasa da, bıraktıkları enfes tat ve şairin üretken yaratıcılığı bu şiirleri sıkıcı damgası yemekten kurtarmıştır; söz konusu şiirler zevkle, hatta acısı paylaşılarak okunmaktadır.

Ovidius'un iki muhteşem eseri *Dönüşümler* ve *Fasti* adlı yapıtlarıdır. İkisi de mitolojik şiirlerdir; biz de Yunan ve Roma mitolojisine ait hikâyelerimizin çoğunu *Dönüşümler*'den aldık. Yakın zamanlarda yaşamış bir yazar bu şiirleri şöyle tanımlar:

"Zengin Yunan mitolojisi şairlere, ressamlara, heykeltıraşlara sanatları için hâlâ nasıl malzeme sağlayabiliyorsa, Ovidius'a da malzeme sağlamıştır. Ovidius seçkin üslubu, sadeliği ve dokunaklılığıyla eski çağların efsanevi söylencelerini anlatmış, onlara ancak usta bir kalemin aktarabileceği bir gerçeklik görünümü kazandırmıştır. Doğa tasvirleri çarpıcı ve doğrudur; uygun olanı titizlikle seçer; gereksiz olanı atar ve eseri bitirdiğinde ne eksiği vardır, ne de fazlası. *Dönüşümler* gençler tarafından zevkle okunup, ilerleyen yaşlarda daha büyük bir hazla tekrar okunmaktadır. Şair, şiirinin kendisinden uzun yaşayacağını ve Roma adının bilindiği her yerde okunacağı iddiasını dile getirme cesareti göstermişti."

Yukarıda sözü edilen iddia *Dönüşümler*'in kapanış dizelerinde geçer; aşağıda bu dizelerin kelimesi kelimesine yapılmış bir çevirisini veriyoruz:

"Ve şimdi kapatıyorum, ne love'nin hiddetinin
Ne de zamanın dişinin, ne kılıcın, ne de ateşin
Hiçbir şey getirmeyeceği çalışmamı. Aklın değil,
Vücudun üzerinde hükmü olan o gün geldiğinde
Ve yaşamımın kalanını alıp götürdüğünde,

Gezecektir yıldızların üzerinde daha iyi bir parçam,
Ve şanım sonsuza dek sürecektir.
Roma'nın silahları ve sanatı nerede yayılırsa,
Orada okunacaktır kitabım insanlar tarafından;
Ve eğer şairin görüşlerinde doğruluk varsa,
Adım ve şanım ölümsüz olacaktır."

BÖLÜM XXXVI

MODERN CANAVARLAR–ANKA KUŞU–BASİLİSK–TEKBOYNUZ–SEMENDER

MODERN CANAVARLAR

Kimi hayal ürünü varlıklar eski batıl inançlardan "Gorgon'lar, Hydra'lar ve korkunç Chimaera'nın" halefi oldukları izlenimini vermektedir ve anlaşılan, paganlığın sahte tanrılarıyla hiçbir bağlantıları bulunmadığı için, paganlık yerini Hıristiyanlığa bıraktıktan sonra da halk inancında varlıklarını sürdürmeyi başarmışlardır. Klasik yazarlar tarafından sözleri edilmiş olabilir, ancak görülen o ki, asıl popülerleşmeleri ve yaygınlaşmaları daha modern zamanlarda gerçekleşmiştir. Onlarla ilgili hikâyeleri ne eski çağ şairlerinde, ne doğal tarih kitaplarında, ne de gezginlerin anlattıklarında bulabiliriz. Size sunmak üzere olduğumuz hikâyeler çoğunlukla Penny Ansiklopedisi'nden alınmıştır.

ANKA KUŞU

Ovidius Anka kuşunun hikâyesini şöyle anlatır: "Çoğu varlık başka varlıklardan doğar; ancak belli bir tür vardır ki, kendisini baştan yaratır. Asurlular ona Anka Kuşu derler. Meyve ya da çiçekle değil, tütsü ya da güzel kokulu ağaç ballarıyla beslenir. Beş yüz yıl yaşadıktan sonra meşe ağacının dalları arasına ya da hurma ağacının tepesine yuva yapar. Yuvasına tarçın, hint sümbülü ve sarı sakız toplar, bunlardan bir yığın yapıp üzerine kurulur ve ölürken son nefesini bu kokuların arasında verir. Ebeveyn kuşun bedeninden küçük bir Anka Kuşu çıkar; onun da alnına selefi kadar yaşamak yazılıdır. Büyüyüp yeterince kuvvetlendiğinde (kendi beşiği, ebeveyninin mezarı) yuvasını ağaçtan kaldırıp Mısır'daki Heliopolis şehrine taşır ve Güneş'in tapınağına bırakır."

Bir şair tarafından anlatılan hikâye işte böyle. Şimdi de gelin filozof bir tarihçinin hikâyesine kulak verelim. Tacitus der ki: "Paulus Fabius'un konsüllüğü zamanında (M.S. 34) dünyaca Anka Kuşu adıyla tanınan mucizevi kuş, çağlar boyunca ortadan kaybolduktan sonra Mısır'ı yeniden ziyaret etti. Uçarken ona çeşitli kuşlardan oluşan bir topluluk eşlik ediyordu; hepsi bu alışılmamış ilginç kuşun çekiciliğine kapılmış,

bu güzeller güzeli manzarayı hayretler içinde seyrediyorlardı." Ardından yazar, kuşun hikâyesini anlatır; öncekinden pek uzaklaşmasa da birkaç ayrıntı eklemiştir. "Tüylenip kanatlarını çırpabilecek güce erişir erişmez kuşun ilk kaygısı babasının cenazesini kaldırmaktır, ama bu görev aceleyle gerçekleştirilmez. Kuş bir miktar sarı sakız toplar ve gücünü sınamak için sırtında bir yükle sık sık gezintilere çıkar. Kuvvetine yeterince güvenmeye başladığında babasının cesedini üzerine alıp onunla birlikte Güneş'in sunağına uçar ve mis kokulu alevler içinde kül olmak üzere orada bırakır." Diğer yazarlar da buna birkaç ayrıntı eklemişlerdir. Sarı sakız yumurta şeklinde sıkıştırılır ölü Anka Kuşu bunun içine kapatılırdı. Kuşun çürüyen etlerinden bir kurtçuk doğar ve bu kurtçuk, büyüdüğünde kuşa dönüşür. Herodotus Anka kuşunu betimler, ancak bir taraftan da şöyle der: "Onu kendim görmedim, ama resmini gördüm. Tüylerinin bir kısmı altın sarısı, bir kısmı koyu kırmızıdır; genel olarak, ana hatları ve cüssesiyle kartala çok benzer."

Anka Kuşu'nun varlığını yadsıyan ilk yazar 1646'da basılan *Kaba Yanlışlar* adlı eseriyle Sör Thomas Browne oldu. Buna cevap birkaç yıl sonra Alexander Ross'tan geldi. Alexander Ross, Anka Kuşu'nun bu kadar nadiren ortaya çıkmasına yapılan itiraza cevaben şöyle der: "İçgüdüsü ona evrenin zorba hükümdarından, yani *insandan* kaçmayı öğretir; çünkü ele geçirilecek olsa, dünyada ondan bir tane daha kalmasa da zengin oburlardan biri tarafından mideye indirilirdi şüphesiz."

Dryden ilk dönem şiirlerinden birinde Anka Kuşu'na şöyle bir anıştırmada bulunur:

"Öyleyse yeni doğmuş Anka ilk görüldüğünde,
Tüylü kulları hep kraliçelerini sever,
Ve Doğu'da ilerlemesine devam ederken,
Her korudan sayısız maiyeti arttı
Gökyüzünün her şairi söyler onun zaferini,
Ve etrafında memnun izleyici çırpar ellerini."

Milton *Kaybedilmiş Cennet*'in beşinci kitabında yeryüzüne inen melek Raphael'i (İsrafil) bir Anka Kuşu'na benzetir:

"İndi oraya, yüzükoyun aşağı doğru uçarak
Hızlanıyor, geniş gökyüzü içinde
Dünyalar ve dünyalar arasında yol alıyor, dengeli kanatla,

Şimdi kutup rüzgârları üzerinde, sonra hızla yelpaze gibi açılarak
Savurur dolgun havayı; ta ki
Yüksekten süzülen kartallara kadar, tüm kuşlara bir Anka'dır o.
Tümü tarafından izlenir; o tek başına
Saklamak için andaçlarını Güneş'in
Parlak tapınağında, uçar Mısırlı Thebae'e."

EFSANEVİ YILAN - COCKATRICE YA DA BASILISK

Bu hayvana yılanların kralı denirdi. Asaletini doğrularcasına, ona başının üstünde bir tepelik ya da ibik bahşedildiği, böylece taçlandırıldığı söylenirdi. Yılanların altında kırılan bir horoz yumurtasından çıktığına inanılıyordu. Bu hayvanın birkaç cinsi vardı. Bir cinsi neye yaklaşırsa yakıp kül ederdi; bir ikincisi gezici Medusa başlarını andırırdı ve bakışları ani bir korku yaratır, bu korkuyu da ani bir ölüm izlerdi. Shakespeare'in *III. Richard* adlı oyununda Anne, Richard'ın gözleri için ettiği iltifata karşılık olarak şöyle der: "Ah, basilisk (şahmaran) gözleri olmalıydı onlar, seni çarpıp ölüme gönderecek"

Basilisklere yılanların kralı denirdi, çünkü diğer bütün yılanlar itaatkâr kullar olarak, uzaktan krallarının tıslamasını duydukları anda, yanıp kül olmak ya da bakışlarına çarpıp ölmek istemedikleri için, en lezzetli avla doyasıya besleniyor dahi olsalar akıllıca davranıp kaçarlar, ziyafetin tadını tek başına çıkarmak da asil canavara kalırdı.

Romalı doğabilimci Plinius onu şöyle betimler: "O, diğer iri yılanlar gibi bedenini tekrarlanan bükülmelerle zorlamaz, mağrur ve dimdik yürür. Fundaları yalnız temasla değil nefesiyle de öldürür, kayaları ikiye ayırır; böylesine uğursuz bir kuvvettir içindeki." Eski inanışa göre, insan at sırtında mızrakla öldürülürse silah yoluyla taşınan zehir biniciyi öldürmekle kalmaz, atı da öldürürdü. Lucanus şu dizelerde bundan söz eder:

"Basilisk Mağribi'yi öldürdüyse ne olmuş,
Ve bastırdıysa onun cansız gövdesini kumlu ovaya,
Mızrağın ucu içinden kurnaz zehir uçar,
El içine çeker ve ölür galip."

Böylesine olağanüstü bir yaratık aziz efsanelerinde görmezlikten gelinecek gibi değildi, gelinmedi de. Yazılı metinlerde okuduğumuza göre kutsal bir adam çölde bir

pınara giderken aniden bir basilisk gördü. Dindar adam gözlerini hemen gökyüzüne çevirdi ve Tanrı'ya yakararak basiliski cansız, ayakları dibine serdi.

Basilisk'in bu olağanüstü güçleri, aralarında Galenos[1], İbn-i Sina (Lat. Avicenna)[2], Scaliger'in[3] de bulunduğu çok sayıda bilim adamı tarafından onaylanmıştır. Kimi zaman bunlardan biri hikâyenin bir kısmına karşı çıksa da, geri kalanını kabul ederdi. Bilge bir doktor olan Jonston sağduyulu bir şekilde şöyle der: "Basilisk'in bakışıyla öldürdüğüne inanmak zor, zira kim onu görüp de hikâyesini anlatabilecek kadar yaşayabilir ki?" Değerli bilgemizin bilmediği bir şey vardı; bu türden bir basiliski avlamaya gidenler yanlarında bir ayna götürürler, aynayla ölümcül bakışları kaynağına geri yansıtır ve şairane bir adalet anlayışıyla basiliski kendi silahıyla katlederlerdi.

Peki bu korkunç, yanına varılmaz canavara ne saldırabilirdi? Eski bir deyişe bakılırsa "her varlığın bir düşmanı vardır" – basilisk de gelinciğin önünde titrerdi. Basilisk isterse hançer bakışlarını fırlatsın, gelincik hiç umursamaz, korkusuzca çarpışmaya hazırlanırdı. Basilisk gelinciği sokacak olursa, gelincik basilisklerin solduramadığı tek bitki olan sedef otundan yemek için bir an geri çekilir, kuvvet ve sıhhatini yenilemiş olarak hücuma geri dönerdi ve cansız yere serene kadar düşmanı bırakmazdı. Dünyaya kural dışı geldiğinin bilincindeymişçesine canavarın horozlardan hiç hoşlanmadığına inanılırdı. Doğrusu, hoşlanmamakta haklıydı, çünkü horozun öttüğünü duymayagörsün oracıkta ölüverirdi.

Basiliskten öldükten sonra faydalanılırdı. Okuduğumuza göre, basiliskin ölüsü örümceklere karşı birebir çare olarak Apollo tapınağına ve evlere asılırdı. Basilisk ölüsü Diana tapınağına da asılırdı; bu nedenle hiçbir kırlangıç bu kutsal yere girmeye cesaret edemezdi.

Okurumuzun şu anda, okuduğu saçmalıklardan sıkılmış olduğunu hissetsek de basilisk'in nasıl göründüğünü merak ettiğini tahmin edebiliyoruz. Aşağıdakiler 16. yüzyılın ünlü doğabilimcilerinden Aldrovandi'den alınmıştır. Aldrovandi'nin on üç büyük ciltten oluşan doğabilim eseri pek çok değerli bilgiyle birlikte geniş oranda masal ve gereksiz bilgi de içerir. Özellikle horoz ve boğa konusundan o kadar çok bahsetmiştir ki, bu çalışmasından sonra, inanmakta güçlük çekilen, daldan dala atla-

---

Pergamalı ünlü hekim. (Ed. notu)

İbn Sina (980-1037) filozof, hekim ve Fars bilim adamı. (Ed. notu)

Joseph Justin Scaliger: (1540-1609) Halgan asıllı Fransız tarihçi, Antik Çağ kronolojisinin kurucusu olarak kabul edilir. (Ed. notu)

yan, dedikodumsu hikâyelere *horoz ile boğa hikâyeleri* adı verilmiştir.[1]"

Shelley 1820'de, Napoli'de bir Anayasal Hükümetin ilan edildiği haberini almanın verdiği heyecan ve hevesle *Napoli'ye Methiye* adlı eserinde basiliske şöyle bir anıştırmada bulunur:

"Cimmerialı anarşistler cüret etse küfretmeye ne olur,
Özgürlüğe ve sana? Yeni bir Actaeon'un hatası
Onların olmalıydı – kendi bağları tarafından mahvedilmiş!
Sen ki imparatorluk basiliski gibi ol,
Düşmanını belirsiz yaralarla öldüren!
Baskıya dik bakışını, ta ki o korkunç riskte,
Dünyanın çarkından dehşet içinde göçene dek.
Korkma, ama bak, – çünkü özgür adamlar kudretleniyor,
Ve köleler daha bitap, bakarken düşmanlarına."

TEKBOYNUZ

Çağımız tekboynuz hikâyelerinin çoğu Romalı doğabilimci Plinius'un bu yaratık hakkında anlattıklarına dayanarak betimlenmiş ya da tasavvur edilmiştir. Plinius'un yazdıklarına göre tekboynuz "çok vahşi bir hayvandır; geyik kafası, fil ayakları ve yaban domuzu kuyruğuna sahiptir; vücudunun geri kalanı ise ata benzer; kalın, böğürtü gibi bir sesi ve alnının ortasında iki kol boyu uzunluğunda, tek bir siyah boynuzu vardır." Yazar "tekboynuz canlı yakalanamaz" diye ekler. Belki de o günlerde amfitiyatro arenasına canlı bir tekboynuzlu çıkaramadıkları için böyle bir bahaneye ihtiyaç vardı.

Görülen o ki, tekboynuz, böylesine kıymetli bir avı nasıl ele geçireceklerini pek bilmeyen avcılar için acıklı bir bilmece olmuştur. Kimileri boynuzu, hayvan istediğinde yerinden çıkabilen, küçük bir kılıç olarak betimlemiştir. Kısacası, kılıçla dövüş sanatında fazla maharetli olmayan hiçbir avcının bu boynuz karşısında şansı yoktu. Diğerlerinin iddiasına göre hayvanın bütün gücü boynuzundan kaynaklanmaktaydı; tekboynuz, iyice köşeye sıkıştırıldığında en yüksek kayaların tepesinden boynuzu öne gelecek şekilde atlar, böylece boynuzunun üstüne düşer ve düşüşünden zerre kadar zarar görmeden sessizce uzaklaşırdı.

---

[1] *Cock and bull story* deyimi, İngilizce'de "uydurma hikâye anlamına gelmektedir –çn.

Ancak görünüşe bakılırsa sonunda zavallı tekboynuzu nasıl alt edeceklerini bulmuşlardı. Tekboynuzun büyük bir saflık ve masumiyet âşığı olduğunu keşfettiler ve av sahasına bir bakire götürüp hiçbir şeyden şüphelenmeyen hayranının yolunun üstüne bıraktılar. Tekboynuz bakireyi fark edince saygıyla yaklaştı, yanına çömeldi ve başını bakirenin kucağına uzatıp uykuya daldı. Hain bakire o zaman işaret verdi ve avcılar gelip safdil hayvanı zaptettiler.

Modern zoologlar haklı olarak bu tür masallardan nefret ediyorlar ve genel olarak tekboynuzun varlığına inanmıyorlardı. Ancak başlarında az çok boynuza benzeyen, kemikli çıkıntılar taşıyan hayvanlar vardır ve bu hikâyenin doğmasına bunlar sebep olmuş olabilir. Gergedan boynuzu adı verilen çıkıntı da böyle bir çıkıntıdır, ama uzunluğu birkaç inçi geçmez ve tekboynuzun boynuzunun tarifleriyle bağdaşmaktan uzaktır. Alnın ortasındaki tek bir boynuza en çok yaklaşan zürafanın alnındaki kemikli çıkıntıdır, ancak bu da kısa ve küttür; ayrıca hayvanın tek boynuzu değil, diğer ikisinin önünde duran üçüncü bir boynuzu da vardır. Kısacası, gergedan dışında tek boynuzlu, dört ayaklı bir memelinin var olabileceğini yadsımak ön yargılı davranmak olsa da, tereddüt etmeden denebilir ki, o uzun ve sert boynuzu at ya da geyik benzeri başka bir canlının alnına sokmak imkânsıza yakındır.

SEMENDER

Aşağıdakiler 16. yüzyıl sanatçılarından Benvenuto Cellini'nin kendi yazdığı *Benvenuto Cellini'nin Yaşamı*'ndan alınmadır: "Ben beş yaşlarımdayken bir gün babam, tesadüf bu ya, yıkandıkları ve içinde meşe odunlarından büyük bir ateşin yanmakta olduğu küçük odadayken alevlere bakmış ve ateşin en sıcak bölümünde yaşayabilen kertenkeleye benzer küçük bir hayvan görmüş. Hayvanın ne olduğunu o an anlayan babam, kız kardeşimle beni yanına çağırdı ve bize yaratığı gösterdikten sonra kulağıma bir yumruk indirdi. Ben ağlayarak yere düştüm, o ise beni okşayarak teselli ederken şunları söyledi: "Sevgili yavrum, sana o yumruğu yaptığın herhangi bir yanlıştan ötürü atmadım; ateşte gördüğün bu küçük yaratığın, bildiğim kadarıyla bugüne dek gözle görülmemiş bir semender olduğunu hatırlayasın diye attım."

Sinyor Cellini'nin hem gözüyle hem kulağıyla şahit olduğu bir hikâyeden şüphe etmek mantıklı gözükmüyor. Aristoteles ve Plinius başta olmak üzere bu konuda başvurabileceğimiz sayısız bilge filozof Salamandra'nın bu yeteneğini doğrular. Onlara göre hayvan ateşe karşı dayanıklı olmakla kalmaz ateşi söndürür ve alev görecek olursa hemen üstüne yürür; ateş onun düşmanıdır ve o bu düşmanı nasıl alt edeceğini iyi bilir.

Ateşin etkisine dayanıklı bir hayvanın derisinin bu elemente karşı dayanıklı olduğunun düşünülmesinde hayret edilecek bir taraf yoktur. Nitekim (bir tür kertenkele olan böyle bir hayvan gerçekten var olduğu için) bu hayvanların derisinden yapılan bir kumaşın tutuşmama özelliği vardır ve bu kumaş başka kılıflara emanet edilemeyecek kadar kıymetli eşyaların paketlenmesinde çok değerlidir. Bu ateş geçirmez kumaşlar gerçekten üretilmiştir ve söylenildiğine göre Salamandra yününden yapılmıştır; ancak bilgili kimseler bu kumaşların malzemesinin, ince liflerinden esnek kumaşlar örülebilen asbest minerali olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Yukarıdaki masalların temelinin şu gerçeğe dayandığı sanılmaktadır: Semender gerçekten de vücudunun gözeneklerinden sütlü bir salgı salgılar, tedirgin olduğundaysa bu salgıdan fazlaca salgılar ve kuşkusuz bu miktar vücudunu birkaç saniye ateşten koruyabilir. Ayrıca, semender kış uykusuna yatan bir hayvandır; kışın bir ağaç kovuğuna ya da başka bir oyuğa çekilir, oraya kıvrılır ve bahar onu yeniden dışarı çağırıncaya kadar hareketsiz kalır. Bu yüzden semender kimi zaman benzinle ateşe verilebilir ve ancak korunması için bütün becerilerini işe koşmaya yetecek zamanda uyanır. Ağdalı salgısı iyi iş becerecektir ve onu gördüğünü iddia eden herkes bacaklarının onu taşıyabildiği kadar çabuk ateşten çıktığını kabul ediyorlar; daha doğrusu semender bir olay dışında ele geçirilemeyecek kadar hızlıydı, o olayda da hayvanın ayakları ve vücudunun bazı bölümleri fena halde yanmıştı.

Dr. Young, *Gece Düşünceleri* adlı, iyi bir tat vermekten çok insanı tuhaflığıyla cezbeden eserinde yıldızlı gökleri seyrederek hareketsiz kalabilen bir şüpheciyi (*skeptik*) ateşte ısınmayan bir semendere benzetir:

"Dinsiz astronom çıldırdı!

Ah! Bir dahi göklere dair nasıl bilgiler sunabilir!
Ve Lorenzo'nun semender kalbi bu kutlu ateşler arasında
Soğuk ve el değmemiş midir?"

BÖLÜM XXXVII

DOĞU MİTOLOJİSİ–ZERDÜŞT–HİNDU MİTOLOJİSİ–KASTLAR–BUDA–DALAI LAMA–KEŞİŞ YOHANNES

ZERDÜŞT

Antik Perslerin dini hakkındaki bilgimiz esas olarak Zend-Avesta'ya, yani o halkın kutsal kitabına dayanmaktadır. Zerdüşt, dinlerinin kurucusu, daha doğrusu kendisinden önceki dini ıslah eden kişiydi. Ne zaman yaşadığı şüphelidir, ancak kesin olan şudur ki, Kyros devrinden (M.Ö. 550) Pers ülkesinin Büyük İskender tarafından fethine dek Batı Asya'da, Zerdüşt'ün kurduğu düzenin hükmü geçmiştir. Makedon krallığı yönetiminde, ülkeye yabancı fikirlerin girmesiyle Zerdüşt'ün öğretilerinin özgünlüklerini büyük ölçüde yitirdikleri görülmektedir, ancak daha sonra üstünlüğü yeniden ele geçirmişlerdir.

Zerdüşt üstün bir varlığın var olduğunu ve bu varlığın güçlü iki varlık daha yaratıp kendi doğasında iyi gördüğü ne varsa onlara verdiğini öğretiyordu. Bunlardan (Yunanların Oromasdes dedikleri) Ormazd yaratıcısına sadık kalmış, bütün iyiliklerin kaynağı olarak kabul edilmiştir; Ehrimen (Arimanes) ise baş kaldırmış ve dünyadaki bütün kötülüklerin kaynağı haline gelmiştir. Ormazd insanı yarattı, ona mutluluk getirecek bütün gereçleri temin etti; ama Ehrimen bu mutluluğu dünyaya kötülük sokarak, vahşi hayvanlar, zehirli sürüngenler ve bitkiler yaratarak lekeledi. Bunun sonucunda kötülük ve iyilik bugün dünyanın her köşesinde birbirine girmiş haldedir; iyiliğin ve kötülüğün destekçileri –Ormazd'a ya da Ehrimen'e inananlar– sürekli savaşmaktadırlar. Ancak bu durum sonsuza dek sürmeyecektir. Zaman gelecek, Ormazd taraftarları her yerde zafer kazanacaklar, Ehrimen ile destekçileri ise sonsuz bir karanlığa gömüleceklerdir.

Perslerin dinî törenleri fazlasıyla sadeydi. Ne bir tapınak, ne bir sunak ne de bir heykel kullanırlardı ve kurbanlarını dağ zirvelerinde sunarlardı. Her tür ışığın ve saflığın kaynağı olan Ormazd'ın simgeleri olarak ateşe, ışığa ve güneşe taparlar, ama onlara bağımsız tanrılar gözüyle bakmazlardı. İbadet ve dinî törenler Magus adı verilen rahipler tarafından yönetilirdi. Magusların bilgisi astroloji ve büyüyle bağlantılıydı; bu konuda öyle ün salmışlardı ki, her tür büyücü ve sihirbaza onların adı verilmiştir.*

Wordsworth Perslerin ibadetlerinden şöyle söz eder:

"Persler, bağnazdı reddetme konusunda,
Sunağı ve imgesi, tapınakların kapsamlı duvarları
Ve çatıları insan eliyle inşa edilmiş,
Tepelerinden yükselen azametli yücelik,
Kaşlarının üstünde mersinden bir Taç,
Ay'a ve Yıldızlar'a sunulmuş bir adak,
Ve Rüzgârlara ve ana Elementlere
Ve Göklerin çehresine ve ona,
Hassas varoluşa ve bir Tanrı'ya." —*Gezinti, IV. Kitap*

Byron *Childe Harold*'da Pers ibadetinden şöyle bahseder:

"Çıkar gözetmeksizin kurmuştu eski Persler
Sunaklarını yüksek yerlere ya da zirveye
Toprağa tepeden bakan dağlara ve bu yüzden
Orada aranması gereken, duvarsız bir tapınaktır,
İnsan elleriyle onuruna dikilmiş mabetler
Güçsüz kalır Ruh'un huzurunda. Gelin ve kıyaslayın,
Got yahut Yunan, sütunları ve putları,
Doğa'nın tapınma diyarları, toprak ve hava,
Ve çevrelemeyin dualarınızı hoş yapılar ile." III., 91

Zerdüşt'ün dini, Hıristiyanlık'ın bu bölgeye tanıtılmasından sonra bile gelişmeye devam etti ve 3. yüzyılda Doğu'nun hâkim inancı oldu; ta ki Muhammed'in gücünün doğuşuna ve 7 yüzyılda Pers ülkesinin Araplar tarafından fethine dek. Araplar Perslerin büyük çoğunluğunu eski inançlarından vazgeçmeye zorladılar. Atalarının dinini terk etmek istemeyenler Kirman ve Hindistan çöllerine kaçtılar; buralarda hâlâ Parsiler (Hint Zerdüştleri) olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Parsi ismi Pers ülkesinin eski adı olan Pars'tan türemiştir. Araplar onlara Gebri derler; bu kelime Arapça dinsiz anlamına gelir. Bombay'da Parsiler bugün oldukça etkin, zeki ve varlıklı bir sınıftır. Temiz bir yaşam, dürüstlük ve gönül alıcı davranışlar söz konusu olduğunda tercihen akla ilk gelen topluluktur. Tanrının simgesi diye tapındıkları çok sayıda Ateş tapınağı vardır.

Pers dini, Moore'un *Lalla Rookh*'undaki en güzel hikâye olan "Ateşe Tapanlar"ın konusunu oluşturur. Gebri lideri der ki:

"Evet! Ben o Ateş'in kölesi olan
İnleyen ve göklerdeki canlı ışıkların
Arasındaki meskenindeki yaratıcılarını yücelten,
Kâfir soydanım;
Evet! Ben o dışlanmış olanlardanım,
Durmaksızın, ateş mabetlerimizi yerle bir eden
Arapların geldiği güne lanet okuyan,
Ve Tanrı'nın yanan gözü önünde
Yurdumuzun zincirlerini kırmaya, yahut ölmeye
Yemin edenlerdenim."

HİNDU MİTOLOJİSİ

Hinduların dini, iddia edildiğine göre Vedalar üzerine kurulmuştur. Hindular için kutsal kitapları Vedalar son derece kutsaldır ve evrenin yaratılışı sırasında bizzat Brahma tarafından yazılmışlardır. Ancak Vedaların halihazırdaki düzenlemesinin, beş bin yıl kadar önce bilge Vyasa tarafından yapıldığı söylenmektedir.

Vedalar şüphesiz tek bir yüce tanrıya inanmayı öğütlerler. Bu tek tanrının adı Brahma'dır. Özellikleri üç ayrı kudretin kişileştirilmesiyle temsil edilir: *yaratma, koruma* ve *yıkım*; bunlar sırasıyla Brahma, Vişnu ve Şiva adlarıyla *Trimurti*'yi, yani başlıca Hindu tanrılarını içeren üçlemeyi oluştururlar. Daha alt rütbeli tanrıların en önemlileri şunlardır: 1. Indra; gök, gök gürlemesi, şimşek, fırtına ve yağmur tanrısı; 2. Agni; ateş tanrısı; 3. Yama; yeraltı diyarının tanrısı; 4. Surya; güneş tanrısı.

Brahma evrenin yaratıcısı, bütün özel tanrıların türediği ve sonunda her şeyi içine emecek olan kaynaktır. "Nasıl süt lora, su buza dönüşürse Brahma da öyle, kendisinden başka hiçbir araca ihtiyaç duymadan şekil değiştirir, çeşitlenir." Vedalara göre, nasıl tek bir kıvılcım ateşin parçasıysa, insan ruhu da yüce hükümranın bir parçasıdır.

VİŞNU

Hindu üçlemesinde ikinci sırada yer alan Vişnu koruma ilkesinin kişileştirmesidir. Çeşitli tehlike dönemlerinde dünyayı korumak için farklı hayatlarda, yani farklı vücutlara bürünerek yeryüzüne inmiştir. Bu inişlere avatar denir. Avatarlar sayıca oldukça fazladır, ancak on tanesi özellikle vurgulanır. İlk avatar, Matsya, yani balık şeklinde olmuştur; balık bedeni içindeki Vişnu evrensel bir tufan sırasında insan ır-

kının atası Manu'yu korumuştur. İkinci avatar kaplumbağa şeklinde gerçekleşmiştir; tanrılar Amrita adı verilen ölümsüzlük içeceğinden yapmak için denizi çalkalarlarken, Vişnu yeryüzünü desteklemek için kaplumbağa şekline girmiştir.

Genel olarak benzer nitelikler gösteren ve haklıları korumak ya da haksızlık yapanları cezalandırmak için gerçekleştirilen müdahaleler olan diğer avatarları atlayıp Vişnu'nun avatarları içinde en ünlüsü olan dokuzuncuya gelebiliriz; bu avatarda Vişnu, insan şeklinde, dünyayı ona zulmeden zorba hükümdarlardan kurtaran yenilmez savaşçı Krişna olarak görünmüştür.

Brahma dinine inananlara göre, Buda Vişnu'nun beden değiştirmiş, göz yanıltıcı halidir; Vişnu bu şekle tanrıların karşıtları olan Asuraları Vedaların buyruklarına uymamaya teşvik etmek için girmiş, böylece Asura'ar güçlerini ve üstünlüklerini kaybetmişlerdir.

Onuncu avatar'ın ismi Kalki olup, bu avatar'da Vişnu, içinde bulunduğumuz çağın sonunda bütün kötülükleri ve şeytanlıkları yok etmek, insanlığı erdem ve saflığa döndürmek için ortaya çıkacaktır.

ŞİVA

Şiva Hindu üçlemesindeki üçüncü kişidir. Yok etme ilkesinin kişileştirmesidir. Üçüncü ad olmasına karşın inananlarının sayısı ve dininin yayıldığı alan bakımından diğer ikisinden önce gelir. Purana'larda (çağdaş Hindu dininin kutsal kitaplarında) bu tanrının başlangıçta yok etme gücü olduğundan hiç bahsedilmez; zira bu güç on iki milyon yıl doluncaya, evrenin sonu gelinceye dek uygulamaya konmayacaktır. Bu nedenle Mahadeva (Şiva'ya verilen başka bir ad) yıkımdan çok yeniden doğumun temsilcisidir.

Vişnu ve Şiva'ya inananlar iki mezhebe ayrılmakta, her iki mezhep de kendi tanrısının üstünlüğüne inanarak, diğerinin iddialarını reddetmektedir. Görünüşe bakılırsa, yaradan Brahma'nın görevini tamamladığı için artık etkin olmadığı düşünülmektedir ve şu anda Hindistan'da yalnızca bir tane tapınağı bulunmaktadır; oysa Mahadeva ve Vişnu'nun pek çok tapınağı vardır. Vişnu'ya tapınanlar genellikle hayata karşı çok daha merhametli olmaları, dolayısıyla hayvan etinden kaçınmaları ve Şiva taraftarlarınınkinden daha az zalim bir inanışa sahip olmalarıyla ayırt edilirler.

CAGANNATHA

Cagannatha'ya inananların Vişnu'nun mu yoksa Şiva'nın mı inananları arasında sayılacağı konusunda bilirkişilerimizin görüşleri farklıdır. Tapınağı Kalküta'nın yaklaşık üç yüz mil güneybatısında, sahilin yakınında yükselmektedir. İdolü oyulmuş bir ağaç tomruğudur; siyaha boyanmış uğursuz bir yüzü, şişkin, kan kırmızısı bir ağzı vardır. Şenlik günlerinde bu idolün tahtı, tekerlekler üzerinde hareket eden altı fit yüksekliğinde bir kule üzerine oturtulur. Kuleye altı uzun halat geçirilir, insanlar kuleyi bu halatlarla çekerler. Rahipler ve yardımcıları kulenin üstünde tahtın etrafında ayakta dururlar, zaman zaman şarkılar, jestler eşliğinde tapınanlara doğru dönerler. Kule ilerlerken dindar pek çok kişi tekerlekler tarafından ezilebilmek için kendilerini tekerleklerin altına atar ve kalabalık bu hareketin, idolün hoşuna gidecek bir kurban ayini olduğu düşünüp bu olayı beğenme anlamında çığlıklar atar. Her yıl, özellikle Mart ve Temmuz ayındaki iki büyük şenlikte hacılar, kalabalıklar halinde tapınağa akın eder. Söylendiğine göre bu önemli günlerde en az yetmiş, seksen bin insan burayı ziyaret eder ve bu zamanlarda bütün kastlar birlikte yemek yer.

KASTLAR

Hinduların sabit mesleklerle sınıflara ya da kastlara bölünmesi en eski zamanlardan bu yana mevcuttur. Kimileri bu düzenin bir fetih sonucunda kurulduğuna inanmaktadır; buna göre ilk üç kast, ülkenin yerlilerini hâkimiyeti altına alıp onları daha alt kasta indirgeyen yabancı bir ırktan oluşuyordu. Diğerleri ise kastların kökenini, belli görev ya da mesleği babadan oğula sürdürme isteğine bağlarlar.

Hindu geleneği çeşitli kastların doğuşu hakkında aşağıdaki açıklamayı getirir: Brahma evreni yaratırken dünyaya doğrudan kendi bedeninden türeyen canlılar vermeye karar verdi. Buna göre ağzından, en önce doğan Brahman (rahip) geldi ve Brahma ona dört Veda'yı emanet etti; sağ kolundan Kshatriya (savaşçı) çıktı, sol kolundan da savaşçının karısı. Uyluklarından Vaişyalar, erkek ve dişi olarak (çiftçi ve tüccarlar) üredi ve son olarak ayaklarından Şudralar (tamirci ve işçiler) çıktı.

Brahma'nın böylesine anlamlı şekilde dünyaya getirilen dört oğlu insan ırkının babaları ve ilgili kastların yöneticileri oldu. Dört Veda'yı, inançlarının bütün kurallarını, dinî törenlerinde ihtiyaç duyacakları, onlara yol gösterecek her şeyi içeren kaynaklar olarak görmeleri emredilmişti. Ayrıca doğum sıralarına göre rütbe almaları emredilmişti. Brahmanlar Brahma'nın başından çıktıkları için en üst seviyedeydi.

İlk üç kast ile Şudralar arasında keskin bir ayrım çizilmiştir. İlk üçünün Vedalardan talimat almasına izin verilirken Şudralara verilmez. Brahmanlar Vedaları öğretme imtiyazına sahiptirler ve eski zamanlarda bütün bilginin mutlak sahibiydiler. Ülkenin hükümdarı Racput diye de adlandırılan Kshatriya sınıfından seçilse de, Brahmanlar asıl gücü ellerinde tutuyorlardı; ülkenin kral danışmanları, yargıçları ve sulh yargıçları onlardı; hem kendilerinin hem de mal varlıklarının dokunulmazlığı vardı ve en büyük suçları işleseler bile, sadece ülkeden sürülebilirlerdi. Hükümdarların onlara alabildiğine hürmet etmesi beklenirdi, çünkü "ister cahil olsun ister kültürlü, Brahmanlar kudretli ilahi varlıklardır."

Brahman yetişkinlik çağına eriştiğinde, evlenmek görevi olur. Zenginlerin katkılarıyla desteklenmesi, geçimini büyük çaba gerektiren, üretken bir uğraştan sağlamak zorunda bırakılmaması gerekir. Ancak zaman içerisinde, bütün Brahmanların geçimi toplumun çalışan kesimleri tarafından sağlanamayacağı için, üretken işlerle meşgul olmalarına izin verilmesi gerektiği sonucuna varıldı.

Rütbe ve imtiyazları mesleklerinden kolaylıkla anlaşılabilecek iki ara sınıftan fazla bahsetmek gereksiz. Şudra'lar, başka bir deyişle dördüncü sınıf üst sınıflara, özellikle de Brahmanlara kölelik etmek zorundaydılar, ama tamircilikle ya da resim ve yazarlık gibi uygulamalı sanatlarla uğraşabilirler, tüccar ya da çiftçi olabilirlerdi. Bunun sonucunda kimi zaman zenginleşirler, Brahmanların da zaman zaman fakirleştikleri olur. Bu durum alışılagelmiş şekilde sonuçlanır ve zengin Şudra'lar kimi zaman fakir Brahmanları sıradan işlerde çalıştırabilirler.

Şudra'lardan düşük seviyede bir sınıf daha vardır, çünkü başlangıçtaki, katışıksız sınıflardan biri değildir ve farklı kastlara mensup bireylerin izinsiz birleşmesinden doğmuştur. Bunlar en bayağı görevlerde çalıştırılan ve en büyük zulümlere maruz kalan Paryalar'dır. Başka hiç kimsenin kirlenmiş sayılmadan yapamayacağı işleri yapmaya zorlanırlardı. Yalnızca kendileri değil, dokundukları her şey de pis kabul edilir. Bütün medeni haklardan yoksun bırakılıyorlar, ve yaşam biçimlerini, evlerini ve mobilyalarını belirleyen bazı kanunlar tarafından damgalanıyorlardı. Diğer kastların pagoda ve tapınaklarını ziyaret etmelerine izin verilmez, onun yerine kendi pagodaları ve kendi dini törenleri vardır. Diğer kastların evlerine girmelerine izin verilmez; dikkatsizlik sonucu ya da mecburiyetten girecek olurlarsa, o yerin dinî törenlerle arındırılması gerekir. Halk pazarlarında görünmemelidirler ve sadece belirli su kuyularını kullanmalarına izin verilir; başkalarını, bu kuyuları kullanmamaları için uyarmak amacıyla kuyuların çevresini hayvan kemikleriyle sarmaları gerekir. Şehir ve köylerden uzakta, perişan barakalarda yaşarlar ve yiyecek konusunda hiçbir sı-

nırlamaya tabi değillerdir. Bu sonuncusu bir imtiyaz değil, aşağılık simgesidir; sanki öylesine aşağılıktırlar ki, onları hiçbir şey kirletemez. Üç üst kast et kullanımından tamamen men edilmiştir. Dördüncüsünün domuz eti dışında bütün çeşitleri yeme izni vardır, ancak yalnızca en alt kastın sınırlama olmaksızın bütün yiyecek çeşitlerini yeme izni vardır.

BUDA

Vedaların Vişnu'nun beden değiştirmiş hali olarak gösterdikleri ve müritlerinin tarafından Gautama adındaki ölümlü bir bilge olan Buda, ayrıca Şakyasinha (Aslan) ve Bilge lakaplarıyla da anılırdı.

Doğumuna atfedilen farklı dönemlerin karşılaştırılması yoluyla İsa'dan bin yıl kadar önce yaşadığı sonucuna varılmaktadır.

Buda kralın oğluydu, ülkenin örf ve adetlerine uygun olarak doğumundan birkaç gün sonra bir tanrı sunağı huzuruna çıkartıldığında, derler ki, sanem başını eğdi; bu, yeni doğmuş peygamberin gelecekteki büyüklüğünün habercisiydi. Çocuk kısa zamanda türünün en iyisi/mükemmeli sayılan yetenekler geliştirdi, fiziğinin sıradışı güzelliğiyle de aynı şekilde sivrilmeye başladı. Olgunluk yaşlarına erişir erişmez, insanlığın yozluğu ve sefaleti üzerine düşüncelere dalmaya başladı ve inzivaya çekilip kendisini derin derin düşünmeye adamaya karar verdi. Babası boş yere onun bu kararına karşı çıktı. Buda, babasının tetikte bekleyen nöbetçilerinden kaçmayı başararak inzivaya çekilmek için uygun bir yer buldu ve altı yıl boyunca dindarca derin düşüncelere dalarak yaşadı. Bu sürenin bitiminde Benares'te din öğretmeni olarak ortaya çıktı. Onu duyanlar önce akıl sağlığından şüphe ettiler, ama öğretileri çok geçmeden itibar kazandı ve öyle hızla yayıldı ki, bizzat Buda ölmeden öğretilerinin bütün Hindistan'a yayıldığını gördü. Buda seksen yaşında öldü.

Budacılar Vedaların otoritesini ve kurallarla belirlenmiş, Hinduların uyguladığı dinî törenleri bütünüyle reddederler. Ayrıca kast ayrımına da karşı gelirler, bütün kanlı kurban ibadetlerini yasaklarlar ve hayvan eti yenmesine izin verirler. Rahipler bütün sınıflardan seçilir; rahiplerin geçimlerini gezinip dilenerek sağlamaları beklenir; diğer görevlerinin yanı sıra, başkaları tarafından işe yaramaz diye kenara atılan şeylere kullanım alanı bulmak ve bitkilerin iyileştirici güçlerini keşfetmek gibi görevleri vardır. Ancak Seylan'da üç rahip rütbesi tanınmaktadır; en üst rütbedekiler soylu erkekler ya da âlimlerdir ve ana tapınaklarda geçimleri sağlanır. Pek çoğuna ülkenin eski kralları tarafından yüksek bağışlar verilmiştir.

Buda'nın ortaya çıkmasını izleyen birkaç yüzyıl boyunca Buda mezhebinin Brahmanlar tarafından hoş görüldüğü, Hindistan'ın dört bir yanına yayılıp Seylan'a ve doğu yarımadasına taşındığı görülmektedir. Ancak sonraları Budacılık Hindistan'da uzun süren bir zulme katlanmak zorunda kaldı; ve sonucunda doğduğu ülkede yasaklandı, ama öğretisini komşu ülkelere yayılmaya devam etti. Budacılığın Çin'e çağımızın 65. yılında tanıtıldığı görülmektedir. Çin'den sırasıyla Kore, Japonya ve Cava'ya uzanmıştır.

DALAY LAMA

Dalay Lama öğretisi, Brahman Hinduların ve Budist mezhebinin öğretilerine benzer bir öğretidir; şöyle ki, ilahi ruhun bir türevi olan insan ruhunun insan bedenine hapsedilmesi üzücü bir durumdur ve bu, önceki yaşamlarda işlenen günahlarla zayıflıkların sonucudur. Ancak onlara göre, kimi bireyler zaman zaman dünyevi varlık mecburiyetinden değil de, insanlığın refahını arttırmak için gönüllü olarak yeryüzüne inmişlerdir. Zamanla bu bireyler, bizzat Buda'nın tekrar görünmesi niteliğini üzerlerine almışlar, böylece bu döngü Tibet'in, Çin'in ve Budacılık'ın baskın olduğu diğer ülkelerin çeşitli Lama'larıyla günümüze değin sürmüştür. Cengiz Han ve haleflerinin zaferleri sonucunda Tibet'teki Lama, mezhebin başrahip mevkisine yükseltilmiştir. Ayrı bir eyalet ona kendi toprağı olarak tahsis edilir ve manevi mevkisinin yanı sıra sınırlı yetkilerle, geçici kral olurdu.

Tibet'e ilerleyen ilk Hıristiyan misyonerler orada, Asya'nın kalbinde bir başrahip sarayı ve Roma Katolik kilisesininkilere benzer çeşitli din kurumları bulunca şaşırmışlardı. Rahip ve rahibeler için yapılmış manastırlar buldular; ayrıca çok görkemli, şatafatlı geçit törenleri ve ibadet şekilleri gördüler. Bu benzerlikler misyonerlerin pek çoğunu Lamacılık'ın bir tür yozlaşmış Hıristiyanlık olduğunu düşünmeye itti. Lamaların bu uygulamalardan bazılarını, Budacılık Tibet'e tanıtıldığında Tataristan'da yerleşik Nasturilerden almış olmaları da ihtimal dışı değildir.

KEŞİŞ YOHANNES

Muhtemelen gezici tüccarlar tarafından, bir Lama ya da Tatalar arasındaki manevi bir lider hakkında anlatılan eski bir hikâye, anlaşılan Avrupa'da, Yukarı Asya'da Keşiş Yohannes adlı bir Presbiteryenin ya da Hıristiyan başrahibinin yaşadığının bildirilmesine neden olmuştur. Papa onu aratmak için bir elçiler heyeti gönderdi, ardından Fransa Kralı IX. Louis birkaç yıl sonra aynı şeyi tekrarladı, ama iki heyet de başa-

rısız oldu. Ancak buldukları Nastıriler Avrupa'da, Doğu'da bir yerlerde böyle bir kişinin yaşadığına olan inancın sürdürülmesini sağladı. Sonunda 15. yüzyılda Pedro Covilham adlı Portekizli bir gezgin şans eseri Kızıl Deniz'den pek uzakta olmayan Habeşistan ülkesinde Hıristiyan bir prens olduğunu duyunca asıl Keşiş Yohannes'in bu olduğuna kanaat getirdi. Bunun üzerine oraya giderek Negus adıyla bahsettiği kralın sarayına sızdı. Milton *Kaybedilmiş Cennet*, XI. Kitap'ta, Adem'in yeryüzünün dört bir yanına dağılan çeşitli ulus ve şehirlerdeki torunlarına bakışını anlatır ve Keşiş Yohannes'den söz ederken şöyle der:

"... Anlayamazdı gözleri
Negus imparatorluğunu, onun yüce limanını
Ercoco ve deniz kralı sayılmayacak kralları,
Mombaza ve Quiloa ve Melind'i."

BÖLÜM XXXVIII

KUZEY MİTOLOJİSİ–VALHALLA–VALKYRIE

KUZEY MİTOLOJİSİ

Şu ana dek dikkatimizi çeken hikâyeler güney bölgelerinin mitolojisine ilişkindi. Ancak eski batıl inançların tümüyle gözden kaçırılmaması gereken bir dalı daha vardır; zira bu hikâyeler İngiliz atalarımız yoluyla kökenlerimizi aldığımız uluslara aittirler. Bunlar, bugün İsveç, Danimarka, Norveç ve İzlanda olarak bilinen ülkelerde yaşayan, İskandinav adı verilen kuzey uluslarına aittir. Bu mitolojik kayıtlar Edda adı verilen iki derlemede bulunmaktadır; en eskisi şiir şeklindedir ve 1056 tarihine dayanmaktadır; daha modern ya da nesir şeklindeki Edda ise 1640 yılına aittir.

Edda'ya göre bir zamanlar ne yukarıda gök vardı ne de aşağıda yer; yalnızca dipsiz bir deniz ve içinden bir nehrin aktığı, sisten ibaret bir dünya vardı. Bu kaynaktan on iki nehir doğdu ve kaynaklarından uzaklara akınca donup buz oldular ve katmanlar üst üste birikince koca deniz doldu.

Sis dünyasının güneyine doğru ışık dünyası vardı. Buradan ılık bir rüzgâr buzun üstüne esti ve onu eritti. Buharlar göğe yükselip bulutları oluşturdu; bu bulutlardan Don Devi Ymir, onun çocukları ve sütüyle Dev'e besin ve yiyecek sağlayan Audhumbla adlı inek doğdu. İnek buzdan tuz ve kırağı yalayarak besleniyordu. Bir gün Audhumbla tuz kayalarını yalarken bir erkeğin saçı ortaya çıktı, ikinci gün bütün başı ve üçüncü gün güzellik, çeviklik ve kuvvetle donanmış bütün bedeni belirdi. Bu yeni varlık bir tanrıydı; o ve dev soyundan gelen karısının birleşiminden Odin, Vili ve Ve adlı üç erkek kardeş doğdu. Onlar Dev Ymir'i katlettiler, bedeninden yeri, kanından denizleri, kemiklerinden dağları, saçlarından ağaçları, kafatasından gökleri ve beyninden dolu ve kardan sorumlu bulutları oluşturdular. Ymir'in kaşlarından tanrılar, Midgardr'ı (orta dünya) oluşturdular; Midgardr ileride insanoğlunun meskeni olacaktı.

Odin sonra güneşi ve ayı göklere yerleştirip, onlara sırasıyla izleyecekleri yolu göstererek gündüz, gece ve mevsim sürelerini düzenledi. Güneş ışınları yeryüzüne düşmeye başlar başlamaz bitki dünyasının sürgün verip tomurcuklanmasını sağladı. Tanrılar, dünyayı yaratmalarından kısa zaman sonra deniz kenarında yeni eserlerinden memnun gezindiler, ama hâlâ tamamlanmamış olduğunu fark ettiler; insanoğlu

eksikti. Bu nedenle bir dişbudak ağacı alıp ondan bir erkek yaptılar; bir akçaağaçtan da bir kadın yaptılar ve erkeğe Aske, kadına Embla adını verdiler. Ardından Odin onlara ruh ve can verdi; Vili akıl ve hareket gücü, Ve ise duyuları, kendilerini ifade etmelerine yarayacak özelliklerle konuşma gücünü verdi. Ardından onlara mesken olarak Midgardr verildi ve onlar insan ırkının ataları oldular.

Heybetli Yggdrasill ağacının bütün evreni taşıdığına inanılıyordu. Ymir'in bedeninden doğmuştu ve üç muazzam kökü vardı, birini Ásgardr'a (tanrılar meskeni), diğerini Jotunheim'a (devler meskeni) ve üçüncüyü Niflheim'a (karanlık ve soğuk diyar) uzatmıştı. Bu köklerin her birinin yanında sulandıkları birer pınar vardı. Ásgardr içlerine uzanan kök, kader dağıtıcıları kabul edilen üç tanrıça yani Norn'lar tarafından özenle bakılır. Bunlar Urd (geçmiş), Verdandi (şimdi) ve Skuld'dur (gelecek). Jotunheim tarafındaki pınar Ymir'in su kuyusudur, içinde bilgelik ve zekâ saklıdır; ne var ki Niflheim pınarı engerek Nidhogg'u (karanlık) besler, o da kökü kemirir durur. Ağacın dalları arasında dört erkek geyik koşuşur ve tomurcukları ısırır; bunlar dört rüzgârı temsil etmektedir. Ağacın altında Ymir yatar ve ne zaman üstündeki ağırlığı silkinerek düşürmek istese yer sarsılır.

Ásgardr tanrılar meskeninin adıdır ve buraya ancak Bifrost (gökkuşağı) köprüsünden geçilerek ulaşılabilir. Ásgardr tanrıların evleri olan, altın ve gümüş saraylardan oluşur, ama bunların içinde en güzeli Odin'in evi Valhalla'dır. Odin tahtına kurulduğunda tüm göğü ve yeri görür. Omuzları üstünde Hugin ve Munin adlı kuzgunlar durur. Bu kuzgunlar her gün tüm dünya üzerinde gezinir, döndüklerinde görüp işittikleri her şeyi Odin'e bildirirler. Odin'in ayakları ucunda Geri ve Freki adlı iki kurt yatar; Odin önüne konan bütün eti onlara verir çünkü kendisinin yiyeceğe ihtiyacı yoktur. Mead onun için hem yiyecek hem içecektir. Odin rünik harfleri icat etti ve rünleri metal kalkanlara kazımak Norn'ların göreviydi. Odin kimi zaman Woden olarak yazıldığı için haftanın dördüncü günü olan Çarşamba (İngilizce'de *Wednesday*) Odin'in isminden gelmektedir.

Odin'e sıklıkla Alfadur (*All-father*: her şeyin babası) denir, ancak bu ad kimi zaman İskandinavların Odin'den daha üstün, yaratılmamış ve ebedi bir tanrının var olduğuna inandıklarını gösterir gibi kullanılır.

VALHALLA EĞLENCELERİ HAKKINDA

Valhalla Odin'in büyük toplantı salonudur; burada seçtiği yiğitlerle birlikte ziyafet çeker. Bu yiğitler savaşta korkusuzca can vermiş olanlardır, huzurlu bir şekilde

ölenler buraya alınmaz. Schrimnir adlı yaban domuzunun eti yiğitlere ikram edilir; et herkese yetecek kadar boldur. Çünkü bu domuz, her sabah pişirilmesine rağmen her gece yeniden bütün hale gelir. İçecek olarak yiğitlere, dişi keçi Heidrum'dan alınan meadden bolca ikram edilir. Yiğitler yiyip içmedikleri zamanlarda dövüşerek eğlenirler. Her gün saray bahçesine ya da tarlalara doğru at sürerler, birbirlerini parçalara ayırana dek dövüşürler. Bu onların eğlencesidir; ama yemek vakti geldiğinde yaraları iyileşir ve yiğitler Valhalla'daki ziyafete geri dönerler.

VALKYRIE

Valkyrie at üstündeki miğferli ve mızraklı savaşçı bakirelerdir. Nihai çarpışmanın gelip çatacağı gün devlerin karşısına çıkabilmek için, Valhalla'ya çok sayıda yiğit toplamak arzusundaki Odin, yeryüzündeki bütün savaş alanlarına kimlerin katledileceğini seçmek üzere Valkyrie'leri gönderir. Valkyrie'ler onun habercileridir ve adları "katledilenleri seçenler" anlamına gelir. Haber götürmek için at sürdüklerinde zırhları tuhaf, titrek bir ışık saçar ve bu ışık kuzey göğünü aydınlatarak yanıp sönerek insanların "Aurora Borealis" ya da "Kuzey Işıkları" dedikleri ışığı oluşturur.[1]

THOR VE DİĞER TANRILAR HAKKINDA

Yıldırım tanrısı Thor Odin'in en büyük oğlu, tanrıların da insanların da en güçlüsüdür ve üç kıymetli şeye sahiptir. Bunların ilki bir çekiçtir; Don ve Dağ devleri çekici havada kendilerine fırlatılmış görür görmez, onu, ödedikleri bedel sayesinde tanırlar, çünkü bu çekiç babaları ve akrabalarından pek çoğunun kafatasını parçalara ayırmıştır. Çekiç fırlatıldığında kendiliğinden Thor'un eline döner. Thor'un sahip olduğu ikinci ender şeye güç kemeri adı verilir. Onu kuşandığında ilahi gücü ikiye katlanır. Bir o kadar değerli olan üçüncü şey ise demir eldivenleridir; Thor bu eldivenleri tokmağını ustalıkla kullanmak istediğinde giyerdi. Dilimizdeki Perşembe kelimesi (İngilizce'de *Thursday*) Thor'un adından türemiştir.

Freyr en ünlü tanrılardan biridir. Yağmur, gün ışığı ve dünyanın bütün meyvelerine hükmeder. Kız kardeşi Freyja tanrıçaların en lütufkârıdır. Freyja müziği, baharı ve çiçekleri sever, özellikle de elflere (perilere) düşkündür. Kısa aşk şarkılarını pek sever ve âşıklar zor zamanlarında ona yakarmakla iyi ederler.

---

[1] Gray'in *Ölümcül Kız Kardeşler Üzerine Od* adlı şiiri bu inanç üzerine kuruludur.

Bragi şiir tanrısıdır; Bragi'nin şarkıları savaşçıların kahramanlıklarını anlatır. Karısı Idun bir kutunun içinde tanrıların, ihtiyarlığın yaklaştığını hissedince yeniden gençleşmek için yalnızca tadına baktıkları elmaları saklardı.

Heimdall tanrıların gözcüsüdür ve bu nedenle devlerin zor kullanarak Bifrost (gökkuşağı) köprüsünden geçmelerini engellemek için tanrı katının sınırlarına yerleştirilir. Uykuya bir kuştan daha az ihtiyaç duyar ve gece gündüz yüz mil çevresini görür. Kulağı öyle hassastır ki, hiçbir ses ondan kaçamaz; zira çimenlerin ve bir koyunun sırtındaki yünün bile büyümesini duyabilir.

LOKI VE ÇOCUKLARI HAKKINDA

Tanrıların iftiracısı ve bütün sahtekârlıklar ile kötülüklerin mucidi olarak tasvir edilen bir tanrı daha vardır. Adı Loki'dir. Yakışıklı ve kuvvetlidir, ancak kaypak mı kaypaktır ve pek fena bir karakteri vardır. Dev soyundan gelmektedir, ancak tanrıların arasına girmeyi başarmıştır ve görünüşe bakılırsa, tanrıların başını belaya sokup sonra onları kurnazlığı, zekâsı ve becerikliliği sayesinde tehlikeden kurtarmaktan zevk almaktadır. Loki'nin üç çocuğu vardır. İlki kurt Fenrir ikincisi Midgardr yılanı, üçüncüsü Hel'dir (Ölüm). Tanrılar bu canavarların büyümekte olduğunu ve bir gün tanrı ve insanlara pek çok kötülük getireceklerini görürlerdi. Bu nedenle Odin birini gönderip onları yanına getirtmenin akıllıca olacağını düşündü. Geldiklerinde yılanı, dünyayı çevreleyen o derin okyanusa fırlattı. Ama canavar öyle muazzam bir büyüklüğe ulaşmıştı ki, kuyruğunu ağzında tutarak dünyayı kuşatabilirdi. Odin Hel'i Niflheim'a fırlattı ve ona dokuz dünya ya da bölge üzerinde hâkimiyet verdi. Hel ona gönderilenleri, yani hastalıktan ya da ihtiyarlıktan ölenleri bu bölgelere dağıtıyor. Hel'in salonuna Elvinder denir. Açlık, masası; Açlıktan Ölmek, bıçağı; Gecikme, erkek hizmetkârı; Yavaşlık, bayan hizmetkârı; Uçurum, eşiği; İlgi, yatağıdır; Şiddetli Istırap ise salonlardaki perdelerini oluşturur. Hel kolaylıkla tanınabilir, çünkü vücudunun yarısı ten rengi yarısı mavidir ve insanı korkutan, sert, ürkütücü bir ifadesi vardır.

Tanrılar kurt Fenrir'i zincire vurmayı başarana dek, Fenrir onlara çok çektirdi. Kurt en sağlam prangaları örümcek ağıymış gibi koparıyordu. En sonunda tanrılar, dağ cinlerine bir ulak yollayıp onlara Gleipnir denen bir zincir yaptırdılar. Bu zincir altı malzemeden yapılmıştır; bunlar bir kedinin ayak sesleri, kadın sakalları, kayaların kökleri, balıkların nefesleri, ayıların sinirleri (duyarlılıkları) ve kuşların tükürükleridir. Zincir, bittiğinde ipek sicim kadar yumuşaktı. Ancak tanrılar kurttan, görünüşte

ince bir kurdele olan bu iple kendisini bağlamalarına izin vermesini isteyince kurt bir şeyler kurduklarından şüphelendi ve ipin büyüyle yapılmış olmasından endişelendi. Bu nedenle, tekrar çözüleceğine dair bir güvence olarak tanrılardan birinin elini onun (Fenrir'in) ağzına koyması şartıyla bu iple bağlanmaya razı oldu. Sadece Tyr (savaş tanrısı) kendinde bunu yapmaya yetecek cesareti buldu. Ne var ki, kurt zincirini koparamadığını ve tanrıların onu salmayacaklarını fark ettiğinde Tyr'in elini ısırıp kopardı ve Tyr o günden bu yana çolak kaldı.

THOR DAĞ DEVİNE ÜCRETİNİ NASIL ÖDEDİ?

Bir zamanlar tanrılar meskenlerini inşa ederlerken ve Midgardr'la Valhalla'yı bitirmişlerken, ustanın biri çıkageldi ve onlara bir bina inşa etmeyi teklif etti; bina öyle sağlam olacaktı ki, onları Don ve Dağ devlerinin akınlarına karşı tamamen koruyacaktı. Ancak usta ödül olarak güneş ve ayın yanında tanrıça Freyja'yı istedi. Tanrılar, bütün işi yalnız başına, kimseden yardım almadan bir kış süresince bitirmesi koşuluyla ustanın şartlarını kabul ettiler. Ancak yaz mevsiminin ilk günü tek bir şey bitmemiş olursa, usta üzerinde anlaşılan ödülden vazgeçecekti. Bu koşullar ustaya anlatılınca usta, atı Svadilfari'yi kullanmasına izin verilmesini şart koştu ve Loki'nin tavsiyesiyle buna izin verildi. Bunun üzerine usta kışın ilk günü işe başladı ve gece boyunca atına bina için taş çektirdi. Taşların devasa boyutu tanrıları hayretler içerisinde bıraktı ve açıkça gördüler ki, at efendisinden iki misli fazla ter dökü yordu. Ne var ki, pazarlıkları bitmiş ve büyük yeminlerle tasdik edilmişti; çünkü bu önlemler olmadan bir dev tanrılar arasında kendisini emniyette hissetmezdi, özellikle de Thor'un melun şeytanlara karşı çıktığı seferden dönebileceği sırada.

Kış sonuna yaklaşılırken binanın yapımı oldukça ilerlemişti ve surlar, burasını zapt edilmez kılmaya yetecek kadar yüksek ve güçlüydü. Kısacası, yaza kala kala üç gün kaldığında tamamlanması gereken tek yer ana kapıydı. O zaman tanrılar adalet divanını toplayıp fikir alışverişine daldılar ve birbirlerine, Freyja'yı vermeyi ya da devin güneş ile ayı alıp götürmesine izin vererek gökleri karanlığa gömmeyi kimin teklif etmiş olabileceğini sordular.

Hepsi, böylesine kötü bir tavsiyeyi verse verse onca uğursuz işin sorumlusu Loki'nin vermiş olabileceğinde fikir birliğine vardılar ve ustayı görevini tamamlamaktan ve şart koşulan ödülü almaktan alıkoymak için bir yol tasarlamaz ise Loki'nin ölümle cezalandırılmasına karar verdiler. Bunun üzerine Loki'nin yakasına yapıştılar ve Loki can havliyle, ne pahasına olursa olsun işleri yoluna sokacağına, adamın

ödülü kaybedeceğine dair yemin etti. Hemen o gece, adam Svadilfari'yle inşaat için taşı aramaya gittiğinde ormandan aniden bir kısrak fırladı ve kişnemeye başladı. At o anda dizginlerinden kurtulup kısrağın peşinden ormanın içine doğru koşmaya başladı; adam da atının peşinden koşmak zorunda kaldı ve oradan oraya koşarlarken bütün gece yitip gitti; dolayısıyla şafak söktüğünde her zamanki ilerlemeyi kaydedememişlerdi. Adam görevini tamamlayamayacağını anlayınca yeniden eski, devasa boyutlarına döndü ve tanrılar o anda onun aslında aralarına girmiş bir dağ devi olduğunu açıkça gördüler. Artık ettikleri yemine bağlı kalmak zorunda olmadıklarını düşünerek Thor'u çağırdılar. Thor hemen yardımlarına koştu ve tokmağını kaldırıp işçiye ücretini ödedi, ama güneş ve ayla değil, hatta onu Jotunheim'a geri göndererek bile değil; ilk darbeyle devin kafatasını dağıttı ve onu kafa üstü Niflheim'a fırlattı.

ÇEKİCİN GERİ DÖNÜŞÜ

Bir keresinde Thor'un çekici dev Thrym'in eline geçti. Thrym çekici Jotunheim kayalarının altına, yerden sekiz kulaç derine gömdü. Thor Loki'yi Thrym'le pazarlık etmeye gönderdi, ama Loki devden ancak, Freyja ona gelin giderse silahı geri vereceğine dair söz alacak kadar baskın çıkabildi. Loki geri dönüp hizmetinin sonucunu bildirdi, ama aşk tanrıçası alımlı güzelliğini Don devlerinin kralına sunma fikrinden fazlasıyla ürkmüştü. Bu olağanüstü durum karşısında Loki Thor'u Freyja'nın giysilerini giyip onunla Jotunheim'a gelmeye ikna etti. Thrym duvaklı gelini gereken nezaketle karşıladı, ancak gelinin akşam yemeğinde başka yiyecekler yanında sekiz som balığı ile koca bir öküzü yediğini ve bunların üstüne üç fıçı mead boca ettiğini görünce çok şaşırdı. Ama Loki Thrym'i, gelinin Jotunheim'ın şanlı hükümdarının ona olan aşkını görmeyi çok arzuladığına, bu yüzden sekiz uzun gecedir ağzına hiçbir şey sürmediğine inandırdı. Thrym sonunda gelinin duvağının altına gizlice bakacak kadar kuşkulandı, ancak bakınca dehşet içinde geri sıçradı ve Freyja'nın gözlerinin niçin ateş saçtığını sordu. Loki aynı gerekçeyi tekrarlayınca dev memnun oldu. Çekicin içeri getirilmesini buyurdu ve çekici gelinin kucağına koydu. Bunun üzerine Thor gizlendiği kılığını fırlatıp attı ve korku salan silahını kavrayıp Thrym'i ve bütün yandaşlarını katletti.

Freyr'in de mucizevi bir silahı vardı; bu, sahibi istediğinde etrafa katliam saçan bir kılıçtı. Freyr bu silahtan ayrılmak zorunda kaldı, ama o Thor kadar şanslı değildi ve silahını hiçbir zaman geri alamadı. Bu olay şöyle gerçekleşti: Freyr bir keresinde Odin'in bütün evreni gören tahtına oturdu. Etrafa bakarken uzaklardaki devler krallı-

ğında güzel bir genç kız gördü ve görür görmez apansız bir hüzne kapıldı, bu yüzden o andan itibaren ne uyuyabildi, ne bir şey yiyip içebildi, ne de konuşabildi. Sonunda habercisi Skirnir Freyr'in ağzından baklayı aldı ve ödül olarak kılıcını ona verirse genç kızı Freyr'e gelin getirmeyi vaat etti. Freyr razı oldu ve kılıcı ona verdi. Skirnir yola koyuldu ve genç kızdan, dokuz gece geçmeden belirli bir yere gelip Freyr'le evleneceğine dair söz aldı. Skirnir yolculuğun başarılı olduğunu bildirdikten sonra Freyr şöyle haykırdı:

"Uzundur tek bir gece,
İkisi ise daha da uzun,
Ya nasıl dayanabilirim üçüne?
Bir ay bana bu sürenin yarısından
Daha kısa gelirdi çoğu zaman"

Böylece Freyr bütün kadınlar içinde en güzeli olan Gerda'yı gelin aldı, ama kılıcını kaybetti.

Skirnir For adlı bu hikâye ve hemen ondan önce gelen *Thrym's Quida* Longfellow'un *Avrupa Şair ve Şiirleri* adlı eserinde şairane bir dille anlatılmıştır.

BÖLÜM XXXIX

THOR'UN JOTUNHEIM ZİYARETİ

THOR'UN DEVİN ÜLKESİ JOTUNHEIM'A ZİYARETİ

Günlerden bir gün Thor, hizmetkârı Thialfi ve yanlarında Loki'yle birlikte devler ülkesine yolculuğa çıktı. Thialfi bütün insanlar arasında en hızlı koşanıydı. Thialfi Thor'un sırt çantasını taşıyordu; çantanın içinde yiyecek içecekleri vardı. Gece çöktüğünde kendilerini koca bir ormanın içinde buldular, her tarafta geceyi geçirecek bir yer aradılar, sonunda çok geniş bir salona geldiler. Salonun girişi binanın bir ucunun tamamını kaplıyordu. Burada yere uzanıp uykuya daldılar, ancak gece yarısına doğru bütün binayı sallayan bir depremle irkildiler. Thor ayağa kalkıp arkadaşlarını kendisiyle birlikte emin bir yer aramaya çağırdı. Sağ tarafta, bitişikte bir oda buldular; diğerleri odaya girdi, ancak Thor tokmağı elinde, olabileceklere karşı savunmaya geçerek kapı boşluğunda bekledi. Gece boyunca korkunç bir inleme duyuldu; şafağın sökmesiyle Thor dışarı çıktı ve yanında koca bir devin yattığını fark etti; dev onları gece boyunca böylesine korkutan sesler çıkararak uyuyor ve horluyordu. Söylendiğine göre, Thor bu kez tokmağını kullanmaktan korktu ve dev kısa zaman sonra uyandığında Thor ona yalnızca ismini sormakla yetindi.

"Benim adım Skrymir" dedi dev, "ama sana adını sormama gerek yok, çünkü bilirim, sen tanrı Thor'sun. Peki ama eldivenime ne oldu?" Thor o zaman anladı ki onların gece vakti salon zannettikleri şey devin eldiveniydi ve iki yoldaşının sığındığı oda başparmaktı. Ardından Skrymir onlara birlikte yolculuk etmeyi önerdi; Thor buna razı olunca kahvaltılarını yemeye oturdular; bitirdiklerinde Skrymir bütün yiyecek içecekleri bir çantaya çıkın etti, çantayı omzuna attı ve önlerinden gitmeye başladı. Öyle kocaman adımlar atıyordu ki, ona yetişmekte zorlanıyorlardı. Böylece bütün gün yol aldılar ve günbatımında Skrymir geceyi geçirmeleri için koca bir meşe ağacının altında bir yer seçti. Ardından Skrymir onlara uykuya yatacağını söyledi. "Ama siz çantayı alın ve akşam yemeğinizi hazırlayın" diye ekledi,

Skrymir çok geçmeden uykuya daldı ve şiddetle horlamaya başladı; ama Thor çantayı açmaya çalıştığında devin çantayı çok sıkı bağladığını fark etti, öyle ki bir tek düğümü bile açamadı. Sonunda Thor hiddetlendi ve tokmağını iki eliyle kavrayıp devin kafasına güçlü bir darbe indirdi. Skrymir uyanıp sadece, başına yaprak düşüp

düşmediğini, akşam yemeği yiyip yemediklerini ve uyumaya hazır olup olmadıklarını sordu. Thor da uyumak üzere olduklarını söyledi ve gidip başka bir ağacın altına uzandı. Ama o gece Thor'un gözünü uyku tutmadı; Skrymir bütün ormanı inletecek kadar yüksek sesle yeniden horlamaya başlayınca Thor kalktı, tokmağını alıp devin kafatasına öyle bir kuvvetle indirdi ki, tokmak devin kafasında derin bir yara açtı. Uyanan Skrymir haykırdı: "Neler oluyor? Bu ağaçta tünemiş kuşlar mı var? Dallardan başıma yosun düştüğünü hissettim. Aynısı sana da oluyor mu Thor?" Ama Thor, henüz uyandığını, saatin daha gece yarısı olduğunu ve uyumak için hâlâ zamanları olduğunu söyleyerek aceleyle uzaklaştı. Ne var ki, Thor üçüncü bir darbe indirme fırsatı olursa bunun aralarındaki bütün meseleleri halledeceğine karar verdi. Thor şafak sökmeden az önce Skrymir'in yeniden derin bir uykuya daldığını fark etti ve tokmağını tekrar kavrayıp öyle bir hışımla indirdi ki, tokmak sapına kadar devin kafasına girdi. Ne var ki, Skrymir kalkıp oturdu ve yanağını okşayarak "Başıma meşe palamudu düştü. Ne! Sen uyanık mısın Thor? Bence kalkıp giyinmemizin vaktidir; ama Utgard şehrine gitmek için önünüzde pek uzun bir yol kalmadı." Birbirinize, pek küçük boyutlarda bir adam olmadığımı fısıldadığınızı duydum; ama Utgard'a gelirseniz orada benden çok daha uzun insanlar göreceksiniz. Bu nedenle size tavsiyem, oraya gittiğinizde kendinizle fazla böbürlenmeyin, çünkü Utgard-Loki'nin yandaşları sizin kadar küçük adamların övünmesine katlanamazlar. Doğuya ilerleyen yoldan gitmelisiniz, yani burada ayrılmamız gerek."

Bunun üzerine çantasını omzuna attı, onlara sırtını dönüp ormanın içine doğru ilerledi ve Thor'un onu durdurup onlara daha fazla eşlik etmesini istemeye hiç niyeti yoktu.

Thor ile yoldaşları yollarına devam ettiler ve öğle vaktine doğru ovanın ortasından yükselen bir şehir gözlerine ilişti. Şehir öyle büyüktü ki, tepesini görebilmek için boyunlarını omuzlarından gerilere eğmek zorunda kaldılar. Oraya varınca şehre girdiler ve önlerinde kapısı ardına kadar açık koca bir saray görüp içine girdiler. Yemek salonundaki kanepelerde mucizevi boyutlarda adamlar oturuyordu. Daha da ilerleyip kral Utgard-Loki'nin önüne geldiler ve onu büyük bir saygıyla selamladılar. Onları küçümseyen bakışlarla süzen kral şöyle dedi: "Eğer yanılmıyorsam şuradaki delikanlı tanrı Thor olmalı." Sonra da Thor'a seslenerek şöyle dedi: "Belki de göründüğünden fazlasısındır. Kendinizi ustası saydığınız marifetler nelerdir? Çünkü herhangi bir marifetiyle, herkesi geride bırakmayan hiç kimse burada kalamaz."

"Bildiğim marifetim" dedi Loki, "herkesten daha hızlı yemektir ve benimle yarışmaya karar veren buradaki herhangi biri karşısında bunu kanıtlayabilirim."

"Eğer vaat ettiğin şeyi gerçekleştirebilirsen ve bu hemen şimdi sınanırsa, bu gerçekten marifet olur." dedi Utgard-Loki.

Sonra, kanepenin uzak ucunda oturan Logi adlı adamına, öne çıkıp Loki'yle hünerini yarıştırmasını buyurdu. Salonun zeminine etle dolu bir tekne kondu. Loki teknenin bir ucuna, Logi diğer ucuna yerleşti ve ikisi de ellerinden geldiğince hızlı bir şekilde yemeye koyuldu; ta ki teknenin ortasında buluşuncaya kadar. Ama baktılar gördüler ki, Loki yalnızca etleri yemişken rakibi etleri de kemikleri de silip süpürmüş, üstüne üstlük tekneyi de yemişti. Bu nedenle orada bulunan herkes Loki'nin mağlup olduğuna hükmetti.

Ardından Utgard-Loki Thor'a eşlik eden genç adamın ne marifet sergileyebileceğini sordu. Thialfi onunla boy ölçüşebilecek herhangi biriyle koşu yarışması yapabileceğini söyleyerek cevap verdi. Kral koşuda marifetli olmanın övünülecek bir şey olduğunu, ama gencin yarışmayı kazanmak istiyorsa olağanüstü çeviklik göstermesi gerektiğini söyledi. Sonra kalktı ve orada bulunan herkesle birlikte bir düzlüğe gitti; burada koşmaya uygun bir saha vardı. Utgard-Loki, Hugi adlı genç bir adamı çağırıp Thialfi'yle yarışmasını buyurdu. İlk koşuda Hugi rakibini öylesine geride bıraktı ki, onunla başlama noktasından pek de uzak olmayan bir noktada karşılaştı. Sonra ikinci ve üçüncü kereler koştular, ama Thialfi öncekilerden daha iyi bir başarı gösteremedi.

Sonra Utgard-Loki, Thor'a böylesine ün salan yiğitliğine kanıt göstermek için hangi becerileri seçeceğini sordu. Thor onu herhangi biriyle içme yarışmasına girebileceğini söyleyerek cevapladı. Utgard-Loki'nin yandaşları, ziyafet kurallarını herhangi bir şekilde ihlal ederlerse irice bir boynuzu dibine kadar içmeleri gerekiyordu. Utgard-Loki sakisine bu boynuzu getirmesini emretti. Saki boynuzu Thor'a sununca Utgard-Loki şöyle dedi: "Her kim iyi içiciyse bu boynuzu bir dikişte dibe indirir, pek çokları iki içişte bitirir, ama en çelimsiz içici bunu üç kerede becerir."

Thor öyle olağanüstü büyük görünmese de oldukça uzun olan boynuza baktı; ne var ki çok susamış olduğu için boynuzu dudağına dayadı ve hiç nefes almadan, ikinci bir yudum almak zorunda kalmamak için elinden geldiğince uzun ve derin bir yudum çekti; ama boynuzu indirip içine baktığında içkinin belli belirsiz azaldığını gördü.

Nefes aldıktan sonra Thor bütün gücüyle tekrar denedi, ama boynuzu ağzından çektiğinde öncekinden oldukça az içmiş olduğunu gördü, yine de artık boynuz dökmeden taşınabiliyordu.

"Şimdi ne durumdasın Thor?" dedi Utgard-Loki; "kendini esirgememelisin; üçün-

cü dikişte boynuzu dibe indirmek istiyorsan derin bir yudum çekmelisin; şunu da söyleyeyim, başka marifetlerde bunda sergileyeceğini düşündüğümden fazla ustalık gösteremezsen burada, evde addedildiğin kadar güçlü bir adam addedilmeyeceksin."

Thor boynuzu hışımla yeniden dudaklarına götürdü ve boşaltmak için elinden geleni yaptı, ama içine baktığında içkinin yalnızca biraz daha alçalmış olduğunu gördü; böylece yeniden denememeye karar verdi ve boynuzu sakiye geri verdi.

"Şimdi açıkça görüyorum ki" dedi Utgard-Loki, "sandığımızca yiğit değilmişsin: her ne kadar buradan bir ödül taşıyarak gideceğini düşünmesem de, başka bir maharet denemek ister misin?"

"Başka ne yapmamı önerirsin?" dedi Thor.

"Burada ufak bir oyunumuz vardır" diye cevapladı Utgard-Loki. "Bu oyunla sadece çocukları eğitiriz. Oyun kedimi yerden kaldırmaktan ibarettir: sandığımız kişiyle uzaktan yakından ilgin olmadığını gözlemlemiş olmasaydım ben de yüce Thor'a böyle bir beceriden bahsetmeye cüret edemezdim."

O konuşmasını bitirince kocaman, gri bir kedi salonun zeminine atladı. Thor elini kedinin göbeğinin altına koyup, onu yerden kaldırmak için tüm gücüyle uğraştı, ama sırtını büken kedi Thor'un bütün gayretlerine rağmen tek bir ayağını kaldırdı. Bunu gören Thor başka bir girişimde bulunmadı.

"Bu deneme" dedi Utgard-Loki, "tam da benim tahmin ettiğim şekilde sonuçlandı." Kedi büyük, ama Thor da bizim adamlarımıza kıyasla küçük."

"Bana küçük deseniz de" diye yanıtladı Thor, "aranızda kim buraya gelip şu anki öfkeli halimde benimle güreşecek göreyim."

"Burada seninle güreşmeyi kendi seviyesinin altında görmeyecek kimse görmüyorum" dedi Utgard-Loki kanepede oturan adamlara bakarak, "yine de şu iki büklüm kocakarıyı, dadım Elli'yi buraya çağırın, Thor isterse onunla güreşsin. Elli, şu Thor'dan hiç de güçsüz sayılmayacak nice adamın sırtını yere getirmiştir."

Ardından dişsiz, ihtiyar bir kadın salona girdi ve Utgard-Loki ona Thor'u tutmasını söyledi. Hikâyeyi kısaca anlatalım. Thor kocakarıyı ne kadar sıkı kavrarsa, kadın daha da o kadar sağlam duruyordu. Pek şiddetli geçen bir mücadeleden sonra Thor'un ayağı yerden kesilmeye başladı ve nihayet bir dizinin üstüne düştü. Utgard-Loki o zaman ona vazgeçmesini söyledi, artık Thor'un salondaki kimseden onunla güreşmesini istemesine gerek olmadığını, vaktin de ilerlediğini ekleyerek Thor ve yoldaşlarına sofradaki yerlerini gösterdi ve geceyi orada neşe içinde geçirdiler.

Ertesi sabah şafak vaktinde Thor ile yoldaşları giyindiler ve yola çıkmak için ha-

zırlık yaptılar. Utgard-Loki onlar için bir sofra hazırlanmasını buyurdu, sofrada yok yoktu. Yemekten sonra Utgard-Loki onları şehrin kapısına götürdü ve vedalaşırken Thor'a yolculuğunun nasıl geçtiğini, kendisinden güçlü bir adamla karşılaşıp karşılaşmadığını sordu. Thor olanların kendisine büyük utanç getirdiğini yadsıyamayacağını söyledi. "Beni en çok kederlendiren de" dedi "pek değerli bir insan olmadığımı düşünecek olmandır."

"Hayır" dedi Utgard-Loki, "sana gerçeği anlatmam gerek, artık şehrin dışındasın, ben yaşadıkça ve burada kaldıkça bir daha bu şehre giremeyeceksin. Bütün samimiyetimle, içinde böylesine büyük bir kuvvet olduğunu ve beni büyük bir felaketin eşiğine getireceğini önceden bilseydim, bu kez girmene de izin vermezdim. Bil ki, baştan beri hilelerle kandırdım seni; önce ormanda çözemeyesiniz diye çantayı demir telle bağladım. Sonra bana tokmağınla üç darbe indirdin; ilki, en hafifi olmasına rağmen, üstüme gelseydi hayatıma son verecekti, ama yana kaydım ve darbelerin dağa indi. Oraya gittiğinde, biri oldukça derin üç vadi bulacaksın. Bunlar tokmağının açtığı yaralardır. Yandaşlarımla giriştiğiniz mücadelelerde de benzer hileler kullandım. İlkinde Loki kendisi açlıkmışçasına önüne ne konduysa silip süpürdü; ne var ki, Logi Ateş'in ta kendisiydi, dolayısıyla yalnızca eti değil, etin konduğu tekneyi de kül etti. Thialfi'nin koşuda yarıştığı Hugi, Düşünce'ydi ve Thialfi'nin ona yetişmesi olanaksızdı. Sıra sana gelip de boynuzu boşaltmaya çalıştığında, bütün samimiyetimle söylemeliyim ki öylesine müthiş bir iş başardın ki, kendi gözlerimle görmeseydim buna asla inanmazdım. Çünkü o boynuzun bir ucu denize değiyordu ve sen bunun farkında değildin; ancak denizin kıyısına geldiğinde denizin yudumlarınla alçaldığını göreceksin. O kediyi kaldırarak bir o kadar mucizevi bir iş başardın ve doğrusunu söylemek gerekirse pençelerinden bir tanesinin yerden kalktığını gördüğümüzde hepimiz dehşete kapıldık, çünkü kedi zannettiğin şey aslında dünyayı kuşatan Midgardr yılanıydı. Yılanı öyle bir gerdin ki, dünyayı kafasıyla kuyruğu arasında güçlükle çevreleyebildi. Elli'yle yaptığın güreş de hayret vericiydi, çünkü aslında İhtiyarlık olan Elli'nin eninde sonunda alt edemeyeceği olmamıştır, olmayacaktır. Ama artık ayrılacağımıza göre, bir daha yakınıma gelmezsen ikimiz için de daha iyi olur; çünkü eğer gelecek olursan kendimi yine başka hilelerle koruyacağım, böylece sadece emeğini boşa harcayacak ve benimle giriştiğin mücadeleyle nam salamayacaksın.

Bu sözleri duyan Thor hiddetle tokmağını kavradı ve tam üstüne indirecekti ki, Utgard-Loki gözden kayboldu ve Thor yıkmak için şehre geri döndüğünde etrafında yemyeşil bir düzlükten başka bir şey göremedi.

BÖLÜM XL

BALDER'İN ÖLÜMÜ – ELFLER – RÜNİK HARFLER – SKALDLAR – İZLANDA – GERMEN MİTOLOJİSİ – NIBELUNGENLIED

BALDER'İN ÖLÜMÜ

Hayatının tehlikede olduğunu ima eden, korkunç rüyaların eziyetine maruz kalan İyi Balder bunları, bir araya gelen tanrılara anlattı ve tanrılar meclisi onu tehdit eden tehlikeyi uzak tutmak için, her şeye bu konuda ricada bulunmaya karar verdiler. Ardından Odin'in karısı Frigg ateşe, suya, demir ve diğer bütün metallere, taşlara, ağaçlara, hastalıklara, hayvanlara, kuşlara, zehirlere ve sürüngenlere, hiçbirinin Balder'e zarar vermeyeceğine dair yemin ettirdi. Bütün bunlarla tatmin olmayan ve oğlunun başına gelebileceklerden korkan Odin kâhin ve dişi bir dev olan, Fenrir'in, Hel'in ve Midgardr yılanının annesi Angerboda'ya danışmaya karar verdi. Angerboda ölmüştü ve Odin onu Hel'in hüküm sürdüğü bölgede aramak zorunda kaldı. Odin'in yeraltına bu inişi Gray'in aşağıdaki gibi başlayan güzel methiyesinin konusunu oluşturur:

"Yükseldi insanlığın kralı hızla
Ve oturdu kömür karası aygırına."

Ne var ki, diğer tanrılar Frigg'in yaptığının fazlasıyla yeterli olduğunu düşünüyorlar, Balder'i hedef tahtası yapıp eğleniyorlardı; kimileri ok, kimileri taş fırlatırken, diğerleri ona kılıçları ve savaş baltalarıyla saldırıyorlardı; çünkü ne yaparlarsa yapsınlar hiçbiri ona zarar veremiyordu. Bu onların gözde eğlencesi oldu ve Balder'e gösterilen bir saygı ifadesi olarak kabul edildi. Ancak Loki bu manzarayla karşılaştığında Balder'in zarar görmemesinden büyük rahatsızlık duydu. Bu nedenle kadın kılığına girip Frigg'in Fensalir adlı konağına gitti. Tanrıça bu sözde kadını görünce, ona tanrıların toplantılarında neler yaptıklarını bilip bilmediğini sordu. Kadın tanrıların Balder'e ok ve taş fırlattıklarını ama ona zarar veremediklerini söyledi. "Evet" dedi Frigg, "ne taşlar, ne sopalar, ne de başka bir şey zarar verebilir Balder'e, çünkü hepsine yemin ettirdim." "Ne!" diye bağırdı kadın, "her şey Balder'i korumaya yemin mi etti?" "Her şey" diye cevap verdi Frigg, "Valhalla'nın doğusunda yetişen, ökseotu denen küçük bir çalı dışında; çünkü onun yemin etmek için çok genç ve çelimsiz

olduğunu düşündüm."

Loki bunu duyar duymaz oradan ayrıldı, doğal görünümüne dönerek ökseotunu kesip kopardı ve tanrıların toplandığı yere gitti. Orada, körlüğü nedeniyle etkinliklere katılamayan Höd'ü yalnız başına dururken buldu ve ona doğru giderek "Niçin sen de Balder'e bir şeyler fırlatmıyorsun?" dedi.

"Çünkü ben körüm" diye cevap verdi Höd, "Balder'in nerede olduğunu göremem, dahası atacak bir şeyim yok."

"Gel o zaman" dedi Loki, "ötekiler gibi yap ve şu küçük dalı ona atarak Balder'e şeref ver, ben de kolunu onun durduğu yere doğru çevireceğim."

O zaman Höd ökseotunu alıp Loki'nin rehberliğinde Balder'e fırlattı. Ökseotu Balder'i baştan başa delip geçti ve Balder cansız yere yığıldı. Kuşkusuz daha önce ne tanrılar, ne de insanlar arasında bundan daha gaddarca bir olaya tanıklık edilmişti. Balder yere yığılınca dehşete kapılan tanrıların nutku tutuldu, ardından birbirlerine baktılar ve hepsinin aklından tek bir şey geçiyordu: bu işi yapanı ele geçirmek; ancak toplandıkları yerin kutsallığına olan saygılarından intikamı ertelemek zorunda kaldılar. Kederlerini yüksek sesli ağıtlarla ifade ettiler. Tanrılar kendilerine geldiklerinde Frigg içlerinden kimin kendisinin tüm sevgisini ve iyi niyetini kazanmak istediğini sordu. "Çünkü bunlara" dedi Frigg, "at üstünde Hel'e gidip ona, Balder'in Ásgardr'a dönmesi karşılığında fidye öneren kişi sahip olacaktır." Bunun üzerine Odin'in oğlu, lakabı Atik olan Hermod bu yolculuğu üstlenmeyi kabul etti. Odin'in sekiz ayaklı, rüzgârı bile arkada bırakan Sleipnir adlı atı çıkarıldı. Hermod ata bindi ve görevini yerine getirmek üzere dört nala uzaklaştı. Dokuz gün dokuz gece boyunca öyle karanlık ve derin vadiler içinden at sürdü ki, hiçbir şey göremedi; ta ki Gyoll nehrine varıncaya kadar. Nehrin üstünde ışıl ışıl parlayan, altınla kaplı bir köprüden geçti. Köprüyü tutan genç kız, ona adını, soyunu sorup önceki gün köprüden beş grup ölünün atla geçtiğini ve köprüyü onun tek başına sarstığı kadar sarsmadıklarını söyledi. "Ama" diye ekledi, "üstünde ölümün rengi yok; o zaman ne diye Hel'e giden yolda at sürersin?"

"Balder'i aramak için Hel'e at sürüyorum" diye cevapladı Hermod. "Olur ya, onun bu yoldan geçtiğini görmüşsündür belki?"

Genç kız cevap verdi: "Balder, Gyoll köprüsünden geçti ve ölüler diyarına tuttuğu yol şu tarafta uzanmakta."

Hermod, Hel'in sürgülü kapılarına gelene dek yoluna devam etti. Orada atından indi ve eyerini daha da sıkı bağladı. Ata tekrar binip iki mahmuzuyla da atına vurunca at kapıyı muazzam bir sıçrayışla, değmeden aştı. Ardından Hermod atını saraya doğru

sürdü, kardeşi Balder'i salondaki en saygın koltukta otururken buldu ve geceyi onunla birlikte geçirdi. Ertesi sabah Hel'e, Balder'in onunla birlikte eve dönmesine izin vermesi için yalvardı ve tanrılar arasında ağıtlardan başka bir şeyin duyulmadığına inandırdı. Hel, Balder'in gerçekten söylendiği kadar sevilip sevilmediğinin sınanması gerektiği cevabını verdi. "Bu nedenle" diye ekledi, "dünyadaki canlı cansız her şey onun için ağlarsa, o zaman yaşama geri dönecektir; ama bir tek şey onun aleyhinde konuşur, ya da ağlamayı reddederse Hel'de alıkoyulacaktır."

Sonra Hermod atını geriye, Ásgardr'a sürdü ve işitip tanık olduğu her şeyi anlattı.

Bunun üzerine tanrılar, Balder Hel'den geri getirilebilsin diye, dünyanın dört bir yanına haberciler gönderdiler. Bütün varlıklar, insanlar ve diğer bütün canlılar kadar taşlar, topraklar, ağaçlar ve madenler de bu ricaya seve seve uydular; tıpkı bütün bu şeyleri soğuk bir yerden sıcak bir yere getirdiğimizde ağladıkları gibi. Haberciler geri dönerlerken büyükçe bir mağarada Thökk adlı yaşlı bir cadı buldular ve ağlayarak Balder'i Hel'den çıkarması için ona yalvardılar. Ama kadın şöyle cevap verdi:

"Thökk ağlayacak
Kuru gözlerle,
Balder'in şer habercisi ateşine.
Bırakın Hel tutsun yaşlarını."

Bu kocakarının tanrılar ve insanlar arasında kötülük yapmaktan hiç vazgeçmeyen Loki olmasından şüphelenildi. Böylece Balder'in Ásgardr'a dönmesi engellenmiş oldu.[1]

BALDER'İN CENAZESİ

Tanrılar cansız bedeni alıp deniz kıyısına götürdüler. Burada Balder'in, dünyanın en büyük gemisi kabul edilen gemisi "Hringham" durmaktaydı. Balder'in cansız bedeni geminin üstündeki cenaze yığını üzerine kondu; karısı Nanna bu manzara karşısında öyle kederlendi ki, kendi kalbini koparıp çıkardı ve onun cesedi de kocasınınkiyle aynı cenaze yığını üstünde yakıldı. Balder'in cenaze töreninde her çeşit insandan oluşan uçsuz bucaksız bir kalabalık vardı. Önce Frigg'in eşlik ettiği Odin, Valkyrie ve kuzgunları geldi; sonra da yaban domuzu Gullinbursti'nin çektiği arabasında Freyr.

[1] Longfellow'un Şiirlerinde *Tegner's Drapa* başlıklı, Balder'in ölümünü konu alan bir şiir bulunmaktadır.

Heimdall, atı Gulltopp'la, Freyja ise kedilerin çektiği arabasıyla geldi. Ayrıca pek çok Don devi ve mağara devi de oradaydı. Balder'in atı baştan aşağı eyer örtüsüyle süslenmiş cenaze yığınına götürüldü ve efendisiyle aynı alevler içinde kül oldu.

Ama Loki hak ettiği cezadan kaçamadı. Tanrıların ne kadar öfkeli olduğunu görünce dağa kaçtı ve orada kendisine yaklaşan bütün tehlikeleri görebilmek için dört kapılı bir kulübe inşa etti. Balıkları yakalayabilmek için, balıkçıların o günden bu yana kullandıkları balık ağını icat etti. Ama Odin Loki'nin saklandığı yeri buldu ve tanrılar onu almak için toplandı. Bunu gören Loki sombalığına dönüşüp derenin taşları arasına saklandı. Ama tanrılar Loki'nin balık ağını alıp dereyi yokladılar ve yakalanacağını anlayan Loki ağın üstünden atlamaya çalıştı, ama Thor onu kuyruğundan yakalayıp iki eli arasında sıkıştırdı; bu nedenle o gün bugündür sombalıklarının o kısımları dikkat çekecek ölçüde ince ve zayıftır. Onu zincirlerle bağladılar ve üzerine bir yılan astılar. Yılanın zehri damla damla Loki'nin yüzüne düşerdi; karısı Siguna yanında oturup düşen damlaları fincanda toplasa da, fincanı boşaltmak için uzaklaştırdığında zehir Loki'nin üstüne düşüp onu korkuyla bağırtır ve bedeninin bükülmesine neden olurdu; öyle ki, bedeni her büküldüğünde bütün dünya sarsılır ve bu, insanların deprem dedikleri olaya sebep olurdu.

ELFLER

Edda'lar, tanrılardan rütbece düşük olsa da büyük bir güce sahip varlıklardan söz eder. Bu varlıklara elf adı verilirdi. Ak ruhlar, ya da diğer adlarıyla Işık elfleri fazlasıyla açık tenli ve güneşten daha parlaktılar; zarif, şeffaf giysiler giyerlerdi. Işığı severler, insanlara iyi davranırlardı ve genellikle sarışın, sevimli çocuklar olarak görünürlerdi. Ülkelerine Alfheim adı verilirdi; güneş tanrısı Freyr'in hüküm sürdüğü bu ülkede Freyr'in ışığı altında oynar dururlardı.

Kara elfler, ya da diğer adlarıyla Gece elfleri farklı bir yaratık türüydü. Bu kirli kahverengi, çirkin, uzun burunlu cüceler yalnızca geceleri ortaya çıkarlardı; çünkü ne zaman güneş ışınları üstlerine düşecek olsa onları taşa çevirirdi ve Kara elf'ler en ölümcül düşmanları güneşten köşe bucak kaçarlardı. Lisanları yalnızlığın yankısı, meskenleriyse yeraltındaki mağaralar ve yarıklardı. Kara elflerin Ymir'in çürüyen cesedinden türeyen kurtçuklar olarak meydana geldiklerine, daha sonra tanrıların onlara insan bedeni ve yüce bir akıl bahşettiğine inanılırdı. Özellikle de doğanın esrarengiz olayları hakkındaki bilgileri ve metale oyup açıkladıkları rünlerle dikkati çekerlerdi. Bütün yaratılmış varlıklar arasında en becerikli ustalar onlardı; metal ve tahtayı

işlerlerdi. En ünlü eserleri arasında Thor'un çekici ve Freyr'e verdikleri "Skidbladnir" adlı gemi vardı. Bu gemi o kadar büyüktü ki, bütün tanrıları savaş ve ev aletleriyle birlikte alabilirdi; öyle ustaca yapılmıştı ki, katlandığında bir cebe sığabilirdi.

RAGNARÖK, TANRILARIN ALACAKARANLIĞI

Kuzeyli ulusların, gün gelip gözle görülür bütün yaratıkların, Valhalla ve Niflheim tanrılarıyla, Jotunheim, Alfheim ve Midgardr sakinlerinin meskenleriyle birlikte yok olacağına dair sağlam bir inancı vardı. Ne var ki, korkunç kıyamet günü hebersiz gelmeyecekti. Önce üst üste üç kez kış gelecek, bu süre boyunca göğün dört köşesinden karlar düşecek, don çok şiddetli, rüzgâr delici, hava fırtınalı olucak ve güneş hiç mutluluk vermeyecek. Bir tek yazın bile hafifletmediği üç kış böyle gelip geçecek. Bunu izleyen üç benzer kış boyunca evrene savaş ve nifak yayılacak. Dünya bile korkup titremeye başlayacak, deniz havzasını terk edecek, gök paramparça olacak, insanoğlu kalabalıklar halinde ölecek, gökteki kartallar insanların hâlâ kıpırdayan bedenleriyle kendilerine ziyafet çekecekler. Kurt Fenrir artık kayışlarını koparacak, Midgardr yılanı denizdeki yatağından kalkacak ve bağlarından kurtulan Loki tanrıların düşmanlarına katılacak. Bu yıkımın ortasında Muspelheim'in oğulları, önderleri Surt'un komutasında, ön ve arkalarından yükselen alevlerle ileri atılırlar. Gökkuşağı köprüsü Bifrost'un üstünden at sürerler ve köprü atların toynakları altında kırılır. Ama onlar, köprünün kırılmasına aldırmadan yönlerini Vigrid denilen savaş alanına çevirirler. Kurt Fenrir, Midgardr yılanı, Loki, bütün Hel yandaşları ve Don devleri de buraya gelirler.

Sonra Heimdall ayağa kalkar, tanrılarla yiğitleri mücadeleye çağırmak için Giallar boynuzunu öttürür. Tanrılar Odin'in liderliğinde ilerlerler. Odin, Kurt Fenrir'le kavgaya tutuşur, ancak canavarın kurbanı olur. Ama Odin'in oğlu Vidar da Fenrir'i katleder. Thor, Midgardr yılanını öldürerek büyük nam salar, ancak can çekişen canavarın üstüne kustuğu zehirle boğulur ve geri çekilip can verir. Loki'yle Heimdall karşılaşır ve birbirlerini katledinceye dek savaşırlar. Tanrılar ve düşmanları savaşta ölünce Freyr'i öldüren Surt, dünya üzerine alevler fırlatır ve bütün evren yanıp kül olur. Güneş sönükleşir, yeryüzü denizin dibine batar, yıldızlar gökten düşer ve artık zaman yoktur.

Bunun ardından Alfadur (Her Şeye Kadir Olan) denizden yeni bir gök ve yeni bir dünya çıkaracaktır. Yeni dünya emek ve bakım olmaksızın hemen meyvelerini vere-

cektir. Artık kötülük ve ıstırap nedir bilinmeyecek, bunun yerine tanrılarla insanlar birlikte mutluluk içinde yaşayacaklardır.

RÜNİK HARFLER

İnsan Danimarka, Norveç veya İsveç'de, Rünik denilen, ilk bakışta bildiklerimizden çok farklı görünen harflerin kazınmış olduğu farklı şekillerdeki taşlarla karşılaşmadan pek uzağa gidemez. Bu harflerin hemen hemen hepsi tek başına ya da bir araya konmuş küçük çubuklar şeklinde düz çizgilerden oluşur. Bu çubuklar eski zamanlarda, kuzeyli uluslar tarafından geleceği belirlemek amacıyla kullanılırdı. Çubuklar sallayarak karıştırılır ve oluşturdukları şekillerden bir tür kehânet çıkartılırdı.

Rünik harflerin çeşitli türleri vardı. En çok büyü amacıyla kullanılırdı. Zararlı ya da onların deyimiyle acı rünleri, düşmanlarına çeşitli kötülükler getirmek için kullanırlardı; yararlı olanlarıysa talihsizliği uzaklaştırırdı. Kimileri deva rünüydü, kimileri aşk kazanmak için kullanılırdı vs. Sonraları rünler sıklıkla yazıtlar için kullanılmışlardır; bugüne kadar bu yazıtlardan binden fazlası bulunmuştur. Dilleri İzlanda'da hâlâ kullanılan ve Nors adı verilen bir Got lehçesidir. Dolayısıyla yazıtlar kesin anlamlarıyla okunabilmektedir; ancak bugüne dek çok azı bulunmuştur ve bunlar tarihe pek az ışık tutmaktadır. Çoğu mezar taşı yazılarıdır.

Gray'in *Odin'in İnişi* şiiri Rünik harflerin büyü için kullanılmasına yapılmış bir anıştırma içerir:

"Kuzey iklimine doğru,
Rünik kafiyeyi tekrarladı üç defa;
Zikretti üç kez, korkunç aksanlarla,
Ölüleri dirilten o titreten mısrayı,
Ta ki toprağın derinlikleri,
Kasvetli seslerini çıkarana dek."

SKALDLAR

Skaldlar ulusun ozanları ve şairleriydiler; medeniyetin ilk safhalarında bütün topluluklarda çok önemli bir sınıfı teşkil ediyorlardı. Her tür tarihi bilgiyi toplamak, savaşçıların kaba şölenlerine zihinsel anlamda keyif veren bir şeyler katmak onların

göreviydi. Bunu, yaşayan ve ölmüş kahramanların serüvenlerini yetenekleri elverdiğince şiir ve müzikler eşliğinde anlatarak yaparlardı. Skaldların bestelerine Saga adı verilirdi. Pek çoğu günümüze dek gelen sagalar önemli tarihi malzemeler ve ilgili oldukları zamanın toplumunun sadık bir resmini içerirler.

İZLANDA

Edda'lar ve sagalar bize İzlanda'dan gelmiştir. Carlyle'nin *Kahramanlar* konulu konferanslarından alınan aşağıdaki parça, okuduğumuz tuhaf hikâyelerin nereden kaynaklandığına canlı bir açıklama getirmektedir. Bırakalım da okur bunları bir an için klasik mitolojinin anası Yunanistan'la kıyaslasın.

"İzlanda, o tuhaf ada, –jeologların söylediğine bakılırsa denizin dibinden ateşle fırlayan, uçsuz bucaksız çorak topraklar ve lavdan oluşan yabani bir kara parçasıydı. İzlanda yılın pek çok ayında karanlık fırtınalara gömülürdü, ama yazları yabanıl, ışıltılı bir güzellikle, kar dağları, gürleyen gayzerleri, sülfür havuzları ve çirkin volkanik yarıklarıyla Kuzey Okyanusu'nda haşin ve amansız bir edayla yükselirdi; burası Buz ile Ateş'in çorak, karmakarışık savaş alanı gibiydi –Bütün yerler arasında edebiyat ya da yazılı anıtları en az aradığımız yer burasıydı– ve bunların kayıtları orada yazıya dökülmüştü. Bu vahşi kara parçasının deniz kıyısı çimenlik kırlarla çevrelenmişti; sığırlar yaşamlarını bu kırlar sayesinde, insanlar ise sığırlar ve denizin verdikleriyle sürdürüyordu ve görünen o ki, bunlar şair ruhlu, içlerinde derin düşünceler besleyen ve düşüncelerini müzikle söze döken insanlardı. İzlanda denizin içinden fırlamayıp Kuzeyliler tarafından keşfedilmeseydi çok şey kaybedilirdi."

GERMEN MİTOLOJİSİ

Almanya mitolojisinde Odin, Wotan olarak karşımıza çıkar; Freyja ve Frigg tek ve aynı tanrıça olarak görülür, tanrılar da genellikle İskandinav mitolojisindekilerden daha az savaşçı karakterde temsil edilirdi. Her şeye rağmen bütününde Germen mitolojisi, kuzey milletlerinin mitolojileriyle hemen hemen benzer çizgilerde ilerler. En göze çarpan farklılık iklim koşullarındaki farklılıktan ötürü efsanelerin biraz değişikliğe uğratılmış olmalarıdır. Germenlerin daha ileri olan sosyal durumları da mitolojilerinde ayrıca ortaya çıkar.

NIBELUNGENLIED

Germen ırkının en eski efsanelerinden biri Nibelungenlied adlı büyük ulusal destanda yer alır. Bu efsane Alman ormanlarında Wotan, Frigg, Thor, Loki ve diğer tanrı ve tanrıçalara tapınıldığı tarih öncesi çağa uzanır. Destan iki bölüme ayrılır; ilki Hollanda krallarının en genci Siegfried'in Burgonya Kralı Günther'in kız kardeşi Kriemhild'le evlenmeyi talep etmek için Worms'a nasıl geldiğini anlatır. Günther'le birlikte kaldığı sırada Siegfried Burgonya Kralı'na, Issland Kraliçesi Brunhild'le evlenmesine yardım etmiştir. Brunhild kendisini mızrak atmada, büyük bir kayayı fırlatmada ve sıçramada yenebilenin kocası olabileceğini ilan eder. Bir görünmezlik pelerini olan Siegfried bu üç yarışmada Günther'e yardım eder ve Brunhild Günther'in karısı olur. Hizmetleri karşılığında Günther Siegfried'e kız kardeşi Kriemhild'i verir.

Bir zaman geçtikten sonra, bu iki kadın kocalarının göreli hünerleri hakkında tartışmaya girişince Siegfried ve Kriemhild Günther'i ziyarete giderler. Siegfried'i yüceltmek için Kriemhild, Günther'in zaferlerini ve karısını kocasına borçlu olduğunu söyleyerek övünür. Büyük öfkeye kapılan Brunhild Siegfried'ı öldürmek için Günther'in kölesi Hagen'i kullanır. Destanda Hagen şöyle betimlenir:

"Bu korkunç misafir olgun ve ağzı sıkıydı;
Bacakları ve kasları uzundu, göğsü derin ve geniş;
Bir zamanlar siyah olan saçları şimdi kırlaşmıştı;
Görünüşü oldukça korkunç ve yürüyüşü gururluydu."

–Nibelungenlied, dörtlük 1789

Talihsiz Hollanda Kralı bir av seferinde dereden su içmek için eğildiğinde bu Alman destanının Achilles'i Siegfried'i omuzlarının arasından bıçaklar.

Destanın ikinci bölümü, on üç yıl sonra Kriemhild'in Hunların Kralı Attila'yla nasıl evlendiğini anlatır. Bir süre sonra Kriemhild Burgonya Kralı'nı Hagen ve pek çoklarıyla birlikte kocasının sarayına çağırır. Şölen salonunda korkunç bir çatışma çıkar Günther ve Hagen dışındaki tüm Burgonyalılar katledilir. Bu ikisi esir alınıp sonradan kafalarını kesen Kriemhild'e teslim edilir. Bu kanlı intikamından ötürü Kriemhild, büyücü ve savaşçı Hildebrand tarafından öldürülür. Alman mitolojisinde Hildebrand Yunan mitolojisindeki Nestor'a benzer geniş bir yer tutar.

NIBELUNG HAZİNESİ

Bu Siegfried'in Nibelunglardan aldığı altın ve değerli taşlardan oluşan efsanevi bir hazineydi. Nibelunglar Siegfried'in topraklarını fethettiği bir kuzey halkıydı ve Siegfried bu ülkeyi Hollanda krallığına bağımlı kılmıştı. Evlenmesinin ardından Siegfried hazinesini çeyiz olarak Kriemhild'e verir. Siegfried'in ölümünden sonra, Hagen hazineyi ele geçirir ve gelecekte bir zaman almak niyetiyle Locham'da Ren nehrine atar. Hagen Kriemhild tarafından öldürülünce hazine ebediyen kaybolur. Hazinenin harikaları şiirde şöyle anlatılır:

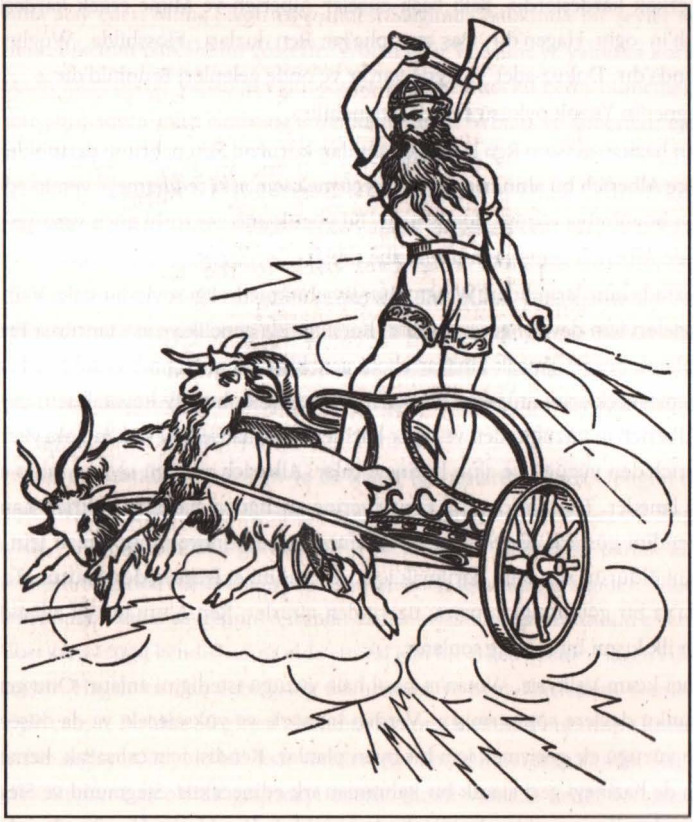
"Dört gece ve gündüz boyunca dağdan denize
On iki büyük arabanın taşıyabildiği kadardı;
Her gün her bir araba üç kez bir aşağı iner, bir yukarı çıkardı.
"İçinde yalnızca değerli taşlar ve altınlar vardı;
Onunla tüm dünya satın alınabilirdi,
Sanırım, eskiden olduğundan da bir kuruş azalmazdı." – *Nibelungenlied. XIX*

Nibelungların hazinesini ele geçiren herkes Nibelunglular olarak adlandırılırdı. Bu yüzden bir zaman Norveç'in insanları bu adla çağırıldılar. Siegfried hazineyi elde ettiğinde "Nibelunglulaın Kralı" unvanını aldı.

WAGNER'İN NIBELUNG YÜZÜĞÜ

Richard Wagner'in "Nibelung Yüzüğü" adlı müzikal draması, eski Alman destanıyla benzerlikler gösterse de, çeşitli eski şarkılar ve destanlardan türetilmiş, yazarın tek bir ahenkli hikâyede birlikte dokuduğu tamamen bağımsız bir kompozisyondur. Başlıca kaynağı Völsunga Saga'ydı, daha küçük kısımları Eski Edda ve Yeni Edda'dan, diğer kısımları ise Nibelungenlied, Ecklenlied ve diğer Germen söylencelerinden alınmıştır.

Oyunda ilk olarak dört farklı ırk vardır, –tanrılar, devler, cüceler ve nympha'lar. Sonra özel bir yaratılışla, valkyrie ve kahramanlar gelir. Tanrılar en soylu ve yüce ırktır; önce dağlık çayırlarda, sonra yükseklerde Valhalla sarayında ikamet ederler. Devler büyük ve güçlü, ancak erdemden yoksundurlar; soylu her şeyden nefret ederler, tanrıların düşmanıdırlar; yeryüzüne yakın mağaralarda ikamet ederler. Cüceler ya da nibelunglar koyu renkli, kaba küçük insanlardır; iyiliklerden ve tanrılardan nefret ederler; hünerli ve kurnazdırlar ve yerin iç kısımlarında yaşarlar. Nympha'lar saf ve

THOR

masum su yaratıklarıdır. Valkyrie'ler tanrıların kızlarıdırlar, ancak ölümlü bir soyla karışmışlardır; ölmüş olan kahramanları savaş meydanlarından toplar ve Valhalla'ya getirirler. Kahramanlar tanrıların çocuklarıdırlar, ancak ölümlü bir soyla karışmışlardır; sonunda yazgılarında hepsinden üstün bir ırk olmak ve dünya yönetiminde tanrıların yerini almak vardır.

Başlıca tanrılar Wotan, Loki, Donner ve Froh'dur. Önde gelen devler Fafner ve Fasolt erkek kardeşlerdir. Belli başlı cüceler Alberich ve Mime erkek kardeşler ile Alberich'in oğlu Hagen'dir. Baş nympha'lar Ren kızları, Flosshilda, Woglinda ve Wellgunda'dır. Dokuz adet Valkyrie vardır ve önde gelenleri Brunhild'dir.

Wagner'in Yüzük öyküsü şöyle özetlenebilir:

Altın hazine, masum Ren kızları tarafından korunan Ren nehrinin derinliklerindedir. Cüce Alberich bu altın hazineyi ele geçirmek için aşkı reddetmeye yemin eder. Bu hazineyi büyülü bir yüzüğe dönüştürür. Bu yüzük ona her türlü gücü verir ve yüzük sayesinde Alberich geniş çaplı bir hazine toplar.

Bu sırada tanrıların lideri Wotan, dünyaya hükmedeceği soylu bir kale, Valhalla'yı inşa etmeleri için devleri görevlendirir. Karşılığında gençlik ve aşk tanrıçası Freyja'yı bedel olarak önerir. Ancak tanrılar ebedi gençlikleri için bağımlı oldukları Freyja'yı esirgeyemeyeceklerini anlarlar. Bu bedel yerine başka bir şey koymak için çağırılan Loki, Alberich'in yüzüğünden ve diğer hazinelerden bahseder. Wotan Loki'yle birlikte Alberich'den yüzüğü ve altın hazineyi çalar. Alberich yüzüğü ve ona sahip olacak herkesi lanetler. Tanrılar devlere Freyja yerine yüzüğü ve hazineyi verirler. Lanet bir anda kendini gösterir. Devlerden biri, Fafner tüm hazineye sahip olmak için erkek kardeşini öldürür, servetini korumak için de kendini ejderhaya dönüştürür. Tanrılar Valhalla'ya bir gökkuşağı köprüsü üzerinden girerler. Ren Altını olarak adlandırılan oyunun ilk kısmı bu şekilde sonlanır.

İkinci kısım Valkyrie, Wotan'ın nasıl hâlâ yüzüğü istediğini anlatır. Onu geri alamaz, çünkü devlere söz vermiştir. Verdiği bu sözle ya yükselecek, ya da düşecektir. Böylece yüzüğü ele geçirmek için bir oyun planlar. Kendisi için çalışacak, hem yüzüğü hem de hazineyi geri alacak bir kahraman ırk edinecektir. Siegmund ve Sieglinda bu yeni ırkın ikiz çocuklarıdır. Sieglinda çocukken kaçırılır ve Hunding'le evlenmeye zorlanır. Siegmund gelip, bilmeden evlilik sözünü bozar, ancak hem olağanüstü kılıç Nothung'u hem de bir eş kazanır. Valkyrie'lerin başı Brunhild, evlilik tanrıçası Fricka'nın isteğiyle Wotan tarafından günahından dolayı onu öldürmekle görevlendirilir. Brunhild göreve itaat etmez ve Siegmund'u kurtarmaya çalışır, ancak Wotan'ın yardım ettiği Hunding Siegmund'u öldürür. Sieglinda Siegfried diye adlandırılacak

özgür bir kahraman doğurmak üzeredir. Siegfried Brunhild tarafından korunur ve bir ormanda saklanır. Brunhild ölümlü bir kadın olmakla cezalandırılır. Dağlarda uyurken sadece bir kahramanın nüfuz edebileceği bir ateş duvarıyla çevrilip yalnız bırakılır.

Oyun Siegfried'ın hikâyesiyle devam eder, cüce Mime ile Siegfried'ın demirci dükkânında oldukları bir sahneyle açılır. Mime bir kılıca kaynak yapmaktadır, Siegfried onunla alay eder. Mime Siegfried'e annesi Sieglinda hakkında bir şeyler anlatır ve babasının kılıcının parçalarını gösterir. Wotan gelir ve Mime'ye yalnızca korkusuz bir kimsenin kılıcı tekrar yapabileceğini söyler. Siegfried korku nedir bilmemektedir ve kısa bir süre sonra kılıç Nothung'u yeniden yapar. Wotan ve Alberich, ejderha Fafner'in yüzüğü korudukları yere gelirler. Her ikisi de uzunca bir süredir yüzüğün özlemi içindedir, ancak onu elde edemezler. Çok geçmeden Mime kudretli kılıcıyla Siegfried'i buraya getirir. Fafner dışarı çıkar, ancak Siegfried onu katleder. Ejderhanın kanını dudaklarına dokundurduktan sonra kuşların dilinden anlar olur. Kuşlar ona yüzükten bahseder. Siegfried gider ve yüzüğü alır. Şimdi yüzük onundur, ancak ona kötülük dışında bir şey getirmez. Bu lanetli ve sonunda ölüme neden olan bir sevgidir. Kuşlar ona, Mime'nin hainliğinden de bahseder ve bunun üzerine Siegfried Mime'yi öldürür. Siegfried sevmek için birini arzu eder. Kuşlar ona uyuyan Brunhild'i anlatır ve Siegfried onu bulup evlenir.

Tanrıların Günbatımı üç norn'un ya da kader tanrıçalarının kader ipliğini dokuyup hesap ettikleri açılışla sergilenir. Bu sonun başlangıcıdır. Mükemmel çift Siegfried ile Brunhild, yaşamlarının tüm görkemiyle, erkeklerin ve kadınların parlak idealleridirler. Ancak Siegfried kahramanlık gerçekleştirmek için dünyaya gider. Nibelung yüzüğünü, dönene kadar sevgisinin teminatı olarak saklaması için Brunhild'e verir. Bu sırada Alberich yüzüğü kendisi adına elde etmesi için bir erkek çocuk, Hagen'i dünyaya getirmiştir. Hagen kısmen Gibichung ırkındandır ve üvey kardeşleri, Günther ve Gutrune'yle çalışır. Birlikte Siegfried'i kandırırlar, ona Brunhild'i unutup Gutrune'ye âşık olmasını sağlayan büyülü bir iksir verirler. Aynı büyünün etkisi altında Siegfried, Brunhild'i Günther'e eş olarak getirmeyi önerir. Şimdi Valhalla keder ve çaresizlikle kaplıdır. Tanrılar sondan korkarlar. Wotan "O kadın, yüzüğü Ren nehrine geri vermelidir" diye fısıldar. Ancak Brunhild yüzükten vazgeçmez– artık yüzük aşkının teminatıdır. Siegfried gelir, yüzüğü alır ve Brunhild Gibichung'ların kalesi, Ren'e götürülür; ancak büyünün etkisi altındaki Siegfried onu artık sevmemektedir. Brunhild Günther'le evlendirilir. Brunhild öfkeden çıldırır ve Siegfried'i suçlar. Bir av ziyafetindeyken Siegfried bir kez daha sihirli yudumdan alır, her şeyi hatırlar ve Hagen

tarafından sırtından aldığı bir darbeyle, Brunhild'in adını sevgiyle anarken öldürülür. Ardından son gelir. Siegfried'in cesedi odun yığını üzerinde yakılır, büyük bir cenaze yürüyüşü duyulur, Brunhild ateşin içine koşar ve aşkı uğruna kendini kurban eder; yüzük Ren kızlarına geri gider; Valhalla'nın tanrılarının eski tutkulu, günahkâr dünyası alevler arasında yok olur, çünkü tanrılar ahlaki yasayı çiğnemiş, sevgidense güce, doğrudansa altını istemişlerdir, bu yüzden de yok olmalıdırlar. Bu çağ geçip gider ve sevgi ile doğruluğun egemen olduğu yeni bir çağ başlar.

Nibelungenlied ve Nibelung Yüzüğü efsanelerindeki farklılıklar ve Wagner'in antik malzemeyi kullanma yöntemi üzerine çalışmak isteyenler Profesör W. C. Sawyer'ın *Nibelungenlied ve Nibelung Yüzüğü* adlı eserlerde *Germen Efsaneleri* üzerine kitabına başvursunlar. Bu kitapta konu tüm detaylarıyla incelenmiştir. Genel okuyucular için, Wagner'in sunduğu haliyle *Yüzük*'ün müzikal motiflerle birlikte detaylı ve temiz bir çözümlemesi üzerine Freda Winworth'ün kaleme aldığı *Seslerin Destanı* adlı ciltten daha iyi bir çalışma muhtemelen yoktur. Profesör Lavignac'ın daha akademik çalışması, Wagner'in oyunlarıyla ilgilenen öğrenciler için vazgeçilmezdir. J. L. Weston tarafından yazılan *Wagner'in Oyun Efsaneleri* adlı eserinde, kaynaklar ve malzeme hakkında daha aydınlatıcı bir yorum vardır.

BÖLÜM XLI

DRUID'LER – IONA

DRUID'LER

Druid'ler Galya, Britanya ve Almanya'daki eski Kelt uluslarının rahip ve papazlarıydılar. Onlara ilişkin bildiklerimiz, Yunan ve Roma yazarlarının görüşleriyle, günümüze kadar gelmiş Galce ve Galya dilindeki şiir kalıntıları karşılaştırılarak elde edilmiştir.

Druid'ler rahip, yargıç, bilim adamı ve doktorların işlevlerini görürlerdi. Hindistan'daki Brahman'lar, Pers ülkesindeki Magus'lar ve Mısırlı rahipler kendi insanlarınca nasıl itibar görürlerse, Druid'lerin de Kelt kabileleri için benzer bir saygınlıkları vardı.

Druid'ler "Be'al" adını verdikleri tek bir tanrının varlığını öğretirlerdi; antik Kelt kitaplarına göre Be'al "her şeyin canı" ya da "bütün varlıkların kaynağı" anlamına gelir ve Phoenicialı Baal'le benzerlik gösterirdi. Bu benzerliği daha da çarpıcı kılan, Druidlerin ve Phoenicialıların bu en üstün tanrıyı *Güneş*'le özdeşleştirmeleridir. Ateş, tanrının bir simgesi kabul edilirdi. Latin yazarlar Druid'lerin rütbece düşük başka pek çok tanrıya ibadet ettiklerini öne sürmektedirler.

Druid'ler ibadet nesnesi olarak put kullanmazlar, kutsal törenlerini yerine getirmek için tapınak ya da herhangi başka bir binada toplanmazlardı. Her biri muazzam büyüklükteki taşların 6 ila 25 beş metre arasında değişen çapta bir halka oluşturarak çevrelediği alan Druid'lerin kutsal yerlerini oluştururdu. Bunların ayakta kalanlarından en ünlüsü İngiltere'de, Salisbury ovasındaki Stonehenge'dir.

Bu kutsal halkalar genellikle bir derenin yakınına ya da bir korunun veya geniş bir alanı kaplayan meşe ağaçlarının gölgesine inşa edilirdi. Halkaların ortasında yine taşların çevrelediği daha küçük halkalar veya masa gibi yerleştirilmiş büyük bir taştan oluşan bir sunak, yani taş çember yer alırdı. Druid'lerin ayrıca, tepelerin zirvelerinde büyük taşların veya taş yığınlarının oluşturduğu yüksek yerleri vardı. Bu kurganlar, simgesi güneş olan tanrıya ibadet edilirken kullanılırdı.

Druid'lerin tanrılarına kurban sundukları şüphesizdir. Ancak ne kurban ettikleri hakkında belirsizlik vardır ve ibadetlerine ilişkin törenleri konusunda neredeyse hiçbir şey bilmiyoruz. Klasik (Romalı) yazarlar Druid'lerin çok önemli durumlarda,

örneğin savaştaki başarıları ve tehlikeli bir hastalıktan kurtulmaları için insan kurban ettiklerini bildirmişlerdir. Sezar bunun nasıl yapıldığını detaylı bir şekilde anlatmıştır. "Muazzam büyüklükte putları vardır ve uzuvları bükülü ince dallarla çevrelenmiş, içleri canlı insanlarla doldurulmuştur. Bu putlar ateşe verildiğinde içindekiler alevlerle kuşatılır." Kelt yazarlar Romalı tarihçilerin bu olayla ilgili tanıklıklarını sarsmak için pek çok girişimde bulunmuşlar, ancak başarılı olamamışlardır.

Druid'ler her yıl iki şenlik yaparlardı. İlki Mayıs başında gerçekleşirdi ve Beltane, yani "Tanrının Ateşi" diye adlandırılırdı. Bu şenlikte yükseltilmiş bir yerde güneşin şerefine büyük bir ateş tutuşturulur, böylece kışın kasvetli, bunaltıcı havasının ardından geri dönen güneşin lütufkârlığı karşılanırdı. İskoçya'nın bazı bölgelerinde kutlanan Beyaz Pazar'la, bu geleneğin kalıntıları günümüze kadar silinmeden gelmiştir. Sör Walter Scott *Göldeki Kadın*'daki *Kayık Şarkısı*'nda bu kelimeyi kullanır:

"Bizimki körpecik değil, çeşmenin başında şansı biçilmiş
Beltane'de tomurcuklanıp kışın yitmek üzere;" vs.

Druid'lerin diğer büyük şenliğine "Samh'in" yani "Barış Ateşi" adı verilirdi ve bu şenlik Cadılar Bayramı günü (1 Kasım) yapılırdı, Samh'in İskoçya'nın Highlands bölgesinde hâlâ bu adla kutlanmaktadır. Bu şölende Druid'ler üstlerine düşen yargı görevlerini yerine getirmek için bölgenin en merkezi bölümünde dini bir toplantı yaparlardı. İster kamusal, ister özel olsun bütün meseleler, kişiye ya da mala karşı işlenmiş bütün suçlar hükme bağlanmak için bu toplantıda önlerine getirilirdi. Bu yargısal işlemlere batıl gelenekler eşlik ederdi; özellikle kutsal ateş yakılır, bölgede daha önce titizlikle söndürülmüş bütün ateşler kutsal ateşle yeniden tutuşturulabilirdi. Cadılar Bayramı'nda ateş yakma geleneği Britanya adalarında Hıristiyanlığın yayılmasından sonra uzun süre devam etti.

Yılda birer kere yapılan bu iki büyük şenliğin yanında Druid'ler dolunayı, özellikle ayın altıncı gününü izlerlerdi. Bunlardan ikincisinde sevgili meşelerinin üzerinde yetişen ökseotlarını ararlardı; bizzat meşeye olduğu gibi ökseotuna da özel bir erdem ve kutsallık atfederlerdi. "Bu ota" der Plinius, "kendi dillerinde 'her derde deva' anlamına gelen bir ad verirler. Ziyafet ve kurban için ağacın altında ağırbaşlılıkla hazırlık yaptıktan sonra oraya iki tane, süt beyazı boğa getirirler ve boğaların boynuzları o zaman ilk kez bağlanır. Beyazlar içindeki rahip ağaca çıkar ve ökseotunu altın bir orakla kesip alır. Ökseotu beyaz bir örtü içine saklanır; ardından kurbanları kesmeye girişirler, bir yandan da Tanrı'nın, hediyesini bereketli kılması için dua ederlerdi."

içinde ökseotunun demlendiği suyu içerler, bu suyun bütün hastalıklara çare olduğunu düşünürlerdi. Ökseotu asalak bir bitkidir ve meşenin üstünde öyle sık sık bulunmaz. Bu nedenle, bulunduğunda daha da değerli olur.

Druid'ler dinin olduğu kadar ahlakın da öğreticileriydiler. Ahlaki öğretilerinin kıymetli bir örneği Gal ozanlarının (bardlarının) triadlarında korunmaktadır. Onlardan çıkarabileceğimiz ahlaki doğruluk görüşleri evrensel adalet üzerineydi; pek çok soylu ve yararlı davranış ilkeleri vardı ve bunları başkalarına da aşılıyorlardı. Ayrıca zamanın ve halklarının bilim ve kültür adamlarıydılar. Harfleri bilip bilmedikleri tartışma konusu olagelmiştir; ancak bir ölçüde bildikleri kuvvetle muhtemeldir. Ne var ki; öğretilerinden, tarih ya da şiirlerinden hiçbir şeyi yazıya dökmedikleri kesindir. Öğretileri sözlüydü ve edebiyatları (böyle bir durumda bu kelime kullanılabilirse) yalnızca gelenek yoluyla korunurdu. Ancak Romalı yazarların doğruladığına göre, "doğanın düzenine, kanunlarına özen gösterirler; yıldızlar ve hareketleri, ölümsüz tanrıların gücü ve kudretiyle ilgili pek çok şey araştırıp bunları kendi sorumluluklarında olan gençlere öğretirlerdi."

Tarihleri atalarının kahramanlıklarını öven, geleneksel hikâyeler şeklindeydi. Bunlar, anlaşıldığı kadarıyla nazım şeklindeydi ve Druid'lerin tarihlerini ve şiirlerinin bir kısmını oluşturuyordu. Ossian'ın şiirlerinde, Druid zamanlarının asıl ürünleri olmasa bile, bard'ların şarkılarının birebir temsilleri diyebileceğimiz şiirler bulabiliriz.

Bard'lar Druid'lerdeki ast üst ilişkisinin önemli bir parçasıydı. Pennant adlı bir yazarın söylediğine göre, "Bard'ların, esin gücüne eşdeğer güçlerle donatılmış olduklarına inanılırdı. Bard'lar, geçmişteki kamusal ya da özel, tüm kayıtların sözel tarihçileriydiler. Ayrıca başarılı şecerecilerdi" vs.

Pennant eisteddfod'ların, yani Bard ve halk şairlerinin toplantılarını ayrıntısıyla anlatır. Druid rahipliği diğer alanlarda etkisini yitirdikten sonra uzun süre, yüzyıllar boyunca Galler'de eisteddfod toplantıları yapıldı. Bu toplantılarda yalnızca erdemli bard'ların eserlerini topluluk önünde okumalarına, usta halk şairlerinin sanatlarını icra etmelerine izin verilirdi. Her birinin yeteneğine karar vermek için yargıçlar atanır, uygun dereceler verilirdi. Önceleri yargıçlar Gal prenslerince atanırdı. Galler'in fethinden sonra İngiltere krallarının gönderdiği heyetlerce atanmaya başladılar. Ancak söylenceye göre, Bard'lar halkı I. Edward'ın hükmüne direnmeleri için ayaklandırınca Edward onlara müthiş bir acımasızlıkla zulmetmiştir. Bu söylence şair Gray'in ünlü odu, *Bard*'a konu olmuştur.

Gal şiir ve müziğinin tutkunları hâlâ zaman zaman, yine bu eski adla anılan toplantılar yaparlar. Bayan Hemans'ın şiirleri arasında, Londra'da 22 Mart 1822'de ya-

pılan bir eisteddfod, yani Gal Bard'ları toplantısı için yazılan bir şiir bulunmaktadır. Şiir bu eski toplantının tasviriyle başlar; aşağıdaki dizeler bu tasvirin bir bölümüdür:

güçlerine meydan okunmuş sonsuz uçurumların ortasında
Gururlu anlarında armalı Romalılar
Druid'lerin eski taş çemberinin kaş çattığı
Ve meşelerin gizemli mırıltılarla nefes aldığı
Düzlüklerde ya da yükseklerde
O eski zamanlardan esinlenenler toplaşırdı;
Güneşin gözü önünde
Her biri, soylu başını göklere kaldırarak,
Tek bir adım atmadan çember halinde dururdu."

Iulius Caesar önderliğinde gerçekleşen Roma istilası sırasında Druid sistemi doruk noktasındaydı. Dünya fatihi Romalılar, baş düşmanları Druid'lere amansız bir şiddetle yaklaştılar. Anakaranın her karışında taciz edilen Druid'ler Anglesey ve Iona'ya çekildiler; bir dönem buraya sığınıp artık itibar edilmeyen törelerini sürdürdüler.

Druid'ler Iona, komşu adalar ve anakarada üstünlüklerini sürdürdüler; ta ki Highlands havarisi Aziz Columba'nın gelişiyle yerlerini kaptırıncaya, batıl inançları baş aşağı edilinceye dek. Bu bölge halkı ilk kez Aziz Columba tarafından Hıristiyanlığı kabul etmeye teşvik edilmiştir.

IONA

Britanya adalarının en küçüklerinden biri olan Iona engebeli, çorak bir sahilin yakınında yer alır; tehlikeli denizlerle çevrilidir ve iç bölgelerinde zengin kaynakları yoktur; ancak Iona, neredeyse bütün Kuzey Avrupa kâfirlik karanlığına gömülmüşken medeniyet ve dinin beşiği olarak tarihte silinmez bir yer edinmiştir. Iona ya da diğer adıyla Icolmkill, Mull adasının ucunda yer alır ve bu adadan 800 metre genişliğinde bir boğazla ayrılır; İskoçya anakarasından uzaklığı ise elli yedi kilometredir.

Columba İrlanda'nın yerlisiydi ve ülkenin prensleriyle kan bağı vardı. İrlanda o zamanlar İncil'in ışığıyla aydınlanmıştı, ancak İskoçya'nın batı ve kuzey kesimleri hâlâ kâfirliğin karanlığı altındaydı. Postlarla kaplı, sepet örgüsü bir kayıkla yaptıkları yolculuktan sonra Columba on iki arkadaşıyla Efendimizin 563. yılında Iona adasında karaya çıktı. Adanın hâkimiyetini ellerinde bulunduran Druid'ler oraya yerleşmesini

engellemeye çabalıyor, bitişik kıyılardaki vahşi uluslar düşmanlıklarıyla onu rahatsız ediyorlardı ve birkaç kez saldırılararak hayatını tehdit ettiler. Ancak o, azmi ve gayretiyle bütün direnişin üstesinden geldi, kral adayı ona bahşetti, o da adada kendisinin başrahip olduğu bir manastır kurdu. İskoçya'nın dağlık bölgeleri ve adalarının dört bir yanında Kutsal Kitap'ı yaymak için yorulmak nedir bilmeden çalışıyordu; öyle çok itibar görüyordu ki, piskopos değil, yalnızca bir keşiş, rütbesi piskopostan düşük bir papaz olmasına rağmen bütün eyalet, piskoposları ve halefleriyle birlikte ona tabiydi. Pikt Kralı onun bilgeliğini ve değerini anlamış ve öyle etkilenmişti ki, ona karşı büyük bir saygı ve hayranlık besliyordu. Komşu liderler ve prensler ona akıl danışırlar, anlaşmazlık yaşadıklarında hükmüne razı olurlardı.

Columba Iona'da karaya çıktığında yanında 12 yandaşı vardı ve onlardan kendisinin başkan olduğu dini bir heyet oluşturmuştu. Gerekli olduğunda bu heyete zaman zaman başkaları eklenirdi, öyle ki başlangıçtaki rakam hep aynı kalırdı. Kurumlarına manastır, üstlerine ise başrahip deniyordu, ama sistemin sonraki zamanların manastır kurumlarıyla ortak noktaları pek azdı. Bu hükme itaat edenlere, muhtemelen Latince "cultores Dei"den (Tanrıya tapınanlar) gelen Culdee denirdi. Culdee'ler din adamlarından oluşan bir heyetti. İncil'den vaaz vermek ve gençleri eğitmenin yanı sıra, toplu ibadetler yoluyla içlerindeki inanç ateşini canlı tutmak gibi ortak görevlerinde birbirlerine yardım etmek amacıyla bir araya gelmişlerdi. Bu topluluğa girdiklerinde üyeler tarafından yeminler edilirdi, ancak bu yeminler genellikle manastır topluluklarınca zorunlu tutulan yeminlerden değildi; çünkü bekârlık, yoksulluk ve itaat içinden Culdee'ler yalnızca üçüncüsüyle yükümlüydüler. Kendilerini yoksulluğa mahkûm etmezlerdi; aksine kendilerini ve kendilerine muhtaç kişileri rahat yaşatabilmek için gayretle çalıştıkları görülürdü. Ayrıca evlenmeleri de yasak değildi ve pek çoğunun evlendiği anlaşılıyor. Gerçi hanımlarının onlarla birlikte manastırda yaşamasına izin verilmezdi, ama yakın bir yerde hanımlar için ayrı meskenler bulunurdu. Iona yakınında hâlâ "Eilen nam ban" yani kadınlar adası adını taşıyan bir ada vardır. Görevlerinin okulda ya da kilisede bulunmalarını gerektirdiği zamanlar dışında kocalarıyla birlikte kaldıkları anlaşılıyor.

Campbell *Reullura* adlı şiirinde Iona'nın evli keşişlerinden söz eder:

Saf Culdee'ler
Albyn'in ilk keşişlerindendi,
Denizlerinde bir adadan evvel
Ki o Sakson rahiplerinin ayaklarıyla çiğnenmiş,

Eskiden beri ket vurulmuş papazlara
Kutsal evlilik bağından yana.
Sonra Aodh, namı yürümüş,
Iona'da kudretle vaaz verirmiş.
Ve Reullura güzellik yıldızıyla,
Paylaşırdı kulübesini onunla.

Moore, *Irlanda Ezgileri*'nin birinde Aziz Senanus'la adaya sığınan fakat reddedilen bir hanımefendinin efsanesini sunar:

"Ah, çabuk ol ve terk et bu kutlu adayı,
Sabahın gülümsemesinden önceki, münafık havlama;
Karanlık olsa da evim,
Bir kadın silüeti görüyorum;
Bu aziz çimenliğin kadın ayağı ile,
Asla çiğnenmeyeceği yeminim olsun."

Bu ve diğer açılardan bakıldığında Culdee'ler Roma kilisesinin yerleşmiş kurallarından ayrılıyorlardı ve bundan dolayı sapkın addedildiler. Sonuçta, Roma kilisesi güç kazandıkça Culdee kilisesi zayıflamıştır. Ne var ki, Culdee topluluklarının sindirilip üyelerinin dağılması ancak 13. yüzyılda gerçekleşmiştir. Culdee'ler münferit olarak çalışmaya devam ettiler ve Papa'nın haksız saldırılarına ellerinden geldiğince karşı koydular; ta ki Reformasyon'un ışığıyla dünyada güneş doğana dek.

Iona, batı denizlerindeki konumu nedeniyle bu denizleri istila edip sürekli yağmalayan, evleri yakan ve buradaki barışçıl halkı kılıçtan geçiren Norveçli ve Danimarkalı serserilerin saldırılarına maruz kalıyordu. Bu kötü şartlar Iona'nın gittikçe zayıflamasına neden oldu ve Culdee'lerin İskoçya'nın her yerinde baş aşağı edilmeleriyle bu süreç hızlandı. Papa yönetimi altındayken ada, yıkıntıları hâlâ görülebilen bir rahibe manastırının faaliyet alanı haline geldi. Reform zamanında manastır yıkıldıktan sonra, topluluk halinde yaşayan rahibelerin adada kalmasına izin verildi.

Üzerinde kalıntıları bulunan çok sayıdaki kilise ve gömüt nedeniyle Iona artık çoğunlukla turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Ziyaret edilen yerlerden başlıcaları Katedral ya da Manastır Binası ve rahibelerin manastırıdır. Bu eski kilise kalıntılarının yanı sıra, daha eski tarihlere ait olup, adada Hıristiyanlık'tan farklı tapınma ve inanç şekilleri bulunduğuna işaret eden kalıntılar da vardır. Bunlar adanın çeşitli kesimlerinde bulunan, Druid asıllı olduğu anlaşılan yuvarlak kurganlardır. Johnson antik

dinlerden kalma bütün bu kalıntılara ithafen coşkuyla şöyle der: "Marathon ovaları üstünde milliyetçiliği kuvvetlenmeyen ile Iona kalıntıları arasında dindarlığı alevlenmeyenin kıskanılacak bir tarafı yoktur."

Adaların Efendisi şiirinde Scott Iona'daki kiliseyle karşısındaki Staffa mağarasını çok güzel kıyaslar:

"Doğa'nın ta kendisi, görünen o ki, yükseltecek
Yaratıcısının takdiriyle bir elçi!
Kötü niyete yer olmayacak
Sütunları ve kemerleri eğilecek;
Hiçbir mesele ağır başlılığından ödün vermeyecek
Çekilen ve kabaran kuvvetli akınların,
Ve her korkunç duraklamanın arasında,
Yüksek kubbeden bir yanıt gelir,
Çeşitli tonlarda uzayan ve coşkun,
Orgun melodisiyle dalga geçer;
Yaşlı Iona'nın kutsal tapınağının
Girişine kayıtsız kalmaz.
Doğa'nın sesi,
Aferin toprağın kırılgan çocuğu, der gibidir,
Mütevazı güçlerin, o sağlam tapınak,
Yüksek ve çetin hedefler koydu – ama bir de benimkilere bak!"

KRAL ARTHUR VE ŞÖVALYELERİ

BÖLÜM I

GİRİŞ

İsa'dan 5 yüzyıl kadar sonra, Roma iktidarının çöküşünün ardından Kuzey Avrupa ülkeleri ulusal bir devlete ihtiyaç duydular. Az çok güçlü olan pek çok önder, egemenliklerini kabul ettirebildiklerince yerel hükümdarlıklar kurdular. Bu önderler kimi zaman ortak bir amaç için birleşseler de normal zamanlarda birbirlerine düşman olmaya daha yatkındılar. Gidişat böyleyken toplumun daha mütevazı sınıfları saldırganların insafına kalıyordu; liderlerin kanunsuz iktdidarını denetleyecek bir mekanizma olmadığında, toplumun barbar bir topluma dönüşeceğini düşünmek zor değil. Bu tür denetim mekanizması ilk olarak, birbirlerine duydukları kıskançlık yüzünden düşman kesilen yöneticilerin kendi aralarındaki rekabette; ikinci olarak ister iyi niyet ister bencillikle olsun, zayıfları korumak için araya gireceğini taahhüt eden Kilise'nin nüfuzunda; son olarak da, her ne kadar tutku ve bencillik altında ezilmiş de olsa, insanın kalbinde doğuştan bulunan cömertlik ve adalet duygusunda mevcuttu. İşte bu son kaynaktan Şövalyelik doğdu; Şövalyelik kahraman kişinin ideal resmini çizerek, yenilmez bir kuvvet, yiğitlik, adalet, alçakgönüllülük, üstlere sadakat, akranlara nezaket, zayıflara şefkat ve Kilise'ye adanmışlığı bir vücutta topluyordu; bu, gerçek hayatta hiçbir zaman gerçekleşmemiş de olsa, herkesin öykündüğü en yüce ideal olarak kabul ediliyordu.

İngilizce'deki "şövalyelik" (*chivalry*) kelimesi Fransızca at anlamına gelen *cheval*-den türetilmiştir. Önceleri "erkek çocuk" ya da "hizmetkâr" anlamına gelen "şövalye" (*knight*) ise bir delikanlıya özellikle silah taşıma imtiyazına kabul edildikten sonra atfedilirdi. Bu imtiyaz yalnızca soylu ve zengin gençlere bahşedilirdi, çünkü halkın çoğunun silahı yoktu. O zaman şövalye atlı savaşçı, yüksek mevkili ya da yüksek mevkili bir kişiye hizmet eden ve bakımı o kişi tarafından üstlenilen erkekti. Şövalye geçimini genellikle bağımsız olarak kazansa da, ihtiyaçlarının karşılanması için öncelikle hizmet ettiği kişilerin minnettarlıkla bahşettiklerine ve şüphesiz sık sık da, güç sahibinin bağışladığı imkânlara itimat ederdi.

Savaş zamanında şövalye ya yandaşlarıyla birlikte hükümdarının ordugâhında bulunur ya hükümdarı için savaş alanında komutanlık yapar ya da bir kaleyi savunurdu. Barış zamanında genellikle sarayda hükümdarına eşlik eder, ziyafetlere ve prensleri boş zamanlarında neşelendiren turnuvalara katılarak varlığıyla şeref verirdi. Ya da

serüven arayışı içinde ülkeyi baştan aşağı kat eder ve iddia edildiğine göre haksızlıkları düzeltir, insanlara adil olanı kabul ettirirdi; bunu zaman zaman dini inancı ya da aşkı uğruna ettiği yeminleri yerine getirmek için yapardı. Oradan oraya yolculuk eden böyle şövalyelere "gezgin şövalyeler" denirdi. Asilzadelerin şatolarına memnuniyetle kabul edilirlerdi; çünkü varlıklarıyla bu ıssız, sönük mekânlara hayat verirlerdi. Gelirlerinin büyük bölümünü şövalyelerin desteğine borçlu olan manastırlarda da saygıyla karşılanırlardı. Fakat ellerinin altında hiçbir şato, manastır ya da inziva köşesi bulunmuyorsa, zor koşullara alışkın oldukları için, yol kenarında buldukları bir haçın dibine kıvrılıp geceyi orada geçirmek onlar için katlanılamayacak bir şey değildi.

Adaletin böyle bir araçla sağlanması elbette hoş değildir. Meşru amacı haksızlıkları düzeltmek olan bir güç kolaylıkla haksızlık işlemek amacıyla ayartılabilir. Nitekim, olgular açısından inanılmaz olsa da, yaşam biçimleri açısından doğru bir resim çizen şövalye öykülerinde de, şövalyelerin korudukları şatoların, çevrelerindeki topraklara genellikle dehşet saçtıklarını görürüz: bu şatoların zindanları, bir kahramanın gelip kendilerini kefaretle ya da başka şekilde kurtarmasını bekleyen şövalye ve hanımefendilerle dolu olurdu; bu aylak hizmetkârlar ordusu efendilerinin buyruklarını hak hukuk gözetmeden yerine getirmeleri için her an el altında tutulurdu; silahsız kalabalıkların haklarının ise hiçbir önemi yoktu. Şövalyelik hakkındaki olgularla kuramlar arasındaki bu uyuşmazlık, insanların zihinlerinde bu konuda karşıt izlenimlerin doğmasına sebep olmuştur. Bir taraftan şövalyelik, en ateşli övgülerin konusunu oluştururken, diğer taraftan bir o kadar şiddetle lanetlenmiştir. Yerinde bir değerlendirmeyle, bu düzenin yerini modern çağlarda hukukun üstünlüğüne bırakmış olmasına ve her ne kadar daha az gösterişli olsalar da de sivil yargıçların, zırhlı kahramanların yerine geçmiş olmasına sevinmekten alamıyoruz kendimizi.

ŞÖVALYENİN EĞİTİMİ

Şövalye adaylarının hazırlık eğitimleri uzun ve yorucu idi. Soylu çocukları yedi yaşlarında genellikle babalarının evinden alınıp gelecekteki efendilerinin sarayına ya da şatosuna götürülür, burada bir valinin gözetimine teslim edilirlerdi. Vali onlara dinin ilk esaslarını, efendilerine ve üstlerine saygı gösterip itibar etmeyi öğretir, saray adapları konusunda eğitirdi. Şövalye adaylarına paj (*page*), uşak (*valet*) ya da refakatçi (*varlets*) denirdi; görevleri yiyecekleri dilimlemek, sofrada hazır beklemek ve o zamanlar utanç verici sayılmayan başka bayağı hizmetlerle uğraşmaktı. Boş zamanlarında dans etmeyi ve arp çalmayı öğrenirler, ormanlarla nehirlerin esrarıyla, yani avcılık,

şahin terbiyeciliği, balıkçılık ile güreş, mızrakla dövüşmek ve at sırtında uygulanan diğer savaş sanatlarıyla ilgili dersler alırlardı. Paj, on dört yaşında bir şövalye adayı (*esquire*) olur; daha çetin, daha zahmetli bir talim sürecine girerdi. Ağır zırhla at üstüne atlamak; yine aynı yükle koşmak, duvarlara tırmanmak, hendeklerden atlamak, güreşmek, savaş baltasını uzun süre miğferini kaldırmadan, yani nefes almadan kullanmak; biniciliğin tüm açılımlarını gerçekleştirebilmek şövalyeliğe kabul edilmenin ön şartlarıydı. Bu unvan genellikle genç adamın eğitiminin bitmesinin gerektiği yirmi bir yaşında verilirdi. Bu esnada şövalye adayları o çağda *nezaket* adı verilen kibarlığın gerektirdiği tüm incelikleri kazanmak için bir o kadar zahmetle çalışırlardı. Eğitim aldıkları şato genellikle genç kızlarla dolu olurdu ve paj oldukça erken bir yaşta saray halkından bir hanımefendiyi kalbinin efendisi olarak seçmeye teşvik edilir, ona bütün duygularını, sözlerini ve yaptıklarını bu hanımefendiye ithaf etmesi öğretilirdi. Hanımefendisine hizmet etmek bir şövalyenin şerefi ve göreviydi. Hanımefendi şövalyenin doğru yönlendirilmiş yürekliliğini derhal sevgi ve minnettarlıkla gülümseyerek ödüllendirirdi. Din, gücünü sadakat ve aşkın gücüyle birleştiriyor, rahipliğe atfedilen tüm kutsallığın ve ululuğun bahşedildiği şövalyelik rütbesi en büyük hükümdarların bile ihtirasını kamçılıyordu.

Kabul törenleri büyük bir ağırbaşlılıkla geçerdi. Katı bir oruç sürecinden geçtikten, geceler boyunca dua ettikten sonra aday günah çıkarır, kutsal ekmeği alırdı. Ardından kar beyazı giysiler giyip boynuna asılı şövalye kılıcıyla kiliseye ya da törenin yapılacağı salona giderdi; görevli rahip kılıcı alır, kutsar ve geri verirdi. Sonra aday kavuşturulmuş kollarıyla, törene başkanlık eden şövalyenin önünde diz çökerdi; şövalye ona şövalye olmak istemesinin nedenleri ve amaçları hakkında sorular sorduktan sonra yeminler ettirir, dileğini bahşederdi. Törendeki şövalyelerden bazıları, hatta kimi zaman hanımefendilerle soylu genç kızlar ona sırasıyla mahmuzlarını, halkalardan yapılmış zırhını, zırhının yeleğini, kolluklarını ve eldivenlerini verirlerdi. Şövalye son olarak kılıcını kuşanırdı. Sonra yine başkanın önünde diz çökerdi; başkan yerinden kalkıp kılıcın düz tarafıyla adayın omzuna ya da boynuna üç kez vurarak ona şu sözlerle şövalyelik unvanını verirdi: "Yüce Tanrı, Aziz Michael ve Aziz George adına seni şövalye ilan ediyorum; yürekli, nazik ve sadık olasın!" Sonra aday miğferini, kalkanını ve mızrağını alırdı; tören böylece son bulurdu.

ÖZGÜR KÖYLÜLER, KÖYLÜLER, SERFLER VE PEDERLER

Toplumu oluşturan diğer sınıfların ilki küçük toprak parçalarına sahip özgür köylülerdi; bağımsız olmalarına karşın, kimi zaman korunmak için daha varlıklı komşularının gücüne ihtiyaç duyduklarında kendi rızalarıyla bu komşularının vasalları olurlardı. Sayıca çok daha fazla olan diğer iki sınıf serfler ve köylülerdi; bunların her ikisi de köleydi.

Serfler köleliğin en düşük seviyesiydi. Emeklerinin bütün meyveleri işledikleri toprağın efendisine aitti; bu efendi onları besler ve giydirirdi.

Köylülerin seviyesi serfler kadar düşük değildi. Göründüğü kadarıyla durumları günümüzdeki Rus köylülerinin durumuna benziyordu. Onlar da serfler gibi toprağa bağlıydılar; alım satımlarda toprakla birlikte devredilirlerdi, ama toprak sahibine yalnızca belirli miktarda bir kira öderlerdi ve çalışkanlıklarından kaynaklanabilecek fazlalıkları dilediklerince kullanma hakları vardı.

Peder (*clerk*) unvanı oldukça büyük bir öneme sahipti. Başlangıçta sadece ruhban sınıfına ya da papaz unvanına sahip kişileri kapsardı, ancak bunların içinde pek çok evli kişi, esnaf ve başkaları da bulunabilirdi. Ama zaman içinde çok daha geniş bir kural kabul gördü: okuyabilen herkes peder ya da *clericus* sayılıyordu ve "ruhban ayrıcalığı" yani suçlu olmaları halinde idam gibi bazı cezalardan muafiyet hakkı, onlara da tanınıyordu.

TURNUVALAR

Şövalyeler arası görkemli turnuva gösterileri, aşırı süslü aksesuarları, arabaları ve şövalyelere özgü kurallarıyla Fransa'da doğdu. Turnuvalar muhtemelen, neden oldukları kavgalar ve genellikle ölümle sonuçlanmaları nedeniyle Kilise tarafından kınanırdı. Turnuvadan daha farklı olan atlı mızrak dövüşünde şövalyeler mızraklarıyla çarpışırlardı; amaçları rakiplerini attan düşürmekti. Turnuvalar ise, çeşitli silahlarla dövüş sanatlarındaki ustalığın sergilenmesini amaçlardı ve kuralları daha fazla nezaket gerektirirdi. Bu kurallara göre, atı yaralamak, kılıcın sivri ucunu kullanmak, bir şövalyeye siperliğini kaldırdıktan ya da miğferini çözdükten sonra saldırmak yasaktı. Bu karşılaşmalar sırasında bayanlar şövalyelerini cesaretlendirir, onlara ödüller bahşederlerdi ve galip gelenin maharetleri şövalye öykülerine ve şarkılara konu olurdu. Karşılaşmanın gerçekleştiği alana bakan tribünler elbette, kuleler, teraslar, balkonlar ve asma bahçeler gibi, çeşitli şekillerde olurdu ve goblenler, büyük çadırlar ve sancaklarla görkemli bir şekilde süslenirdi. Her savaşçı *servant d'amour*'u olduğu hanı-

meſendinin ismini ilan ederdi. Şövalye başını kaldırıp tribüne bakmayı ve kendisine bakan ışıl ışıl gözleri görerek cesaretini kuvvetlendirmeyi alışkanlık haline getirmişti. Ayrıca şövalyeler şal, başörtüsü, elbise kolu, bileklik ya da toka –kısacası bir kadın aksesuarı– gibi uğurlar taşırlar; onları miğferlerine, kalkanlarına ya da zırhlarına tuttururlardı. Çarpışma sırasında bu eklentilerden biri düşecek ya da kaybolacak olursa, hediyenin güzel sahibi, özellikle şövalyesinin gayretlerinden memnunsa, ona yenilerini gönderirdi.

HALKALI ZIRH

Zırh yeleğinin bir çeşidi olan halkalı zırh Fransızca'da *ağ gözü/düğümler arasında göz* anlamına gelen *maille* kelimesinden türemiştir; plakalı ya da pullu ve zincirli olmak üzere iki çeşidi vardı. Başlangıçta yalnızca gövdenin korunması için kullanılıyordu ve dizlerin altına uzanmıyordu. Arabacı cüppesi biçimindeydi ve gövdeye bir kuşakla bağlanıyordu. Zırhın eldiveni, çizmeleri ve istenildiğinde başın üstüne çekilip yalnızca yüzü açıkta bırakan başlık sonradan eklenmiştir. Deriyi, zincir halkalı zırhın demir ağının izlerinden korumak için sıklıkla, pamukla doldurulmuş bir astar kullanılırdı; ancak o da yetersiz kalır, zırhın izlerini silmek için hamamda yıkanma yoluna gidilirdi.

Zırh yeleği çift kat zincir halkalı zırhın bütün vücudu kaplayan şekliydi. Bazı zırh yelekleri günümüzdeki kabanlar gibi önden açılıyordu; diğerleri cüppe gibi kapalıydı.

Bunların yapıldığı halkalı zincir iç içe geçirilmiş demir halkalardan oluşuyor, bütünü bir tür ağ görünümü veriyordu. Bu ağın gözleri (en azından bazı örneklerde) daire şeklindeydi ve her bir halka ayrı ayrı perçinlenmişti.

Zırh yeleği en şiddetli kılıç darbelerine karşı koruyacak biçimde yapılmıştı, ancak mızrak ucu ağ gözlerinin içinden geçebilir, demiri ete gömebilirdi. Buna karşı korunmak için alta kalın, içi iyice doldurulmuş bir yelek giyilirdi, bunun altına da genelde demir bir göğüs plakası eklenirdi. Eski şairlerin sık sık kullandıkları "plakayı da zırhı da delip geçmek" deyimi buradan kaynaklanmaktadır.

Halkalı zırhın genel kullanımı 1300'lü yıllara kadar devam etti; bundan sonra yerini yavaş yavaş plakalı zırha ya da sert demirden yapılmış, vücudun farklı bölümleri için ayarlanmış parça parça levhalardan oluşan zırhlara bıraktı.

Kalkanlar genellikle tahtadan yapılır, deri ya da benzeri bir maddeyle kaplanırdı. Kılıçla yarılmalarını bir ölçüde engellemek için etraflarına metal bir çember geçirilirdi.

MİĞFER

Miğfer iki kısımdan oluşuyordu: içten, birçok demir halkayla güçlendirilmiş *başlık* ve görmeye yarayan ızgara şeklindeki *siperlik*. Siperlik, bir oyuk içinde kaydırılarak ya da bir eksen çevresinde döndürülerek isteğe göre yükseltilip alçaltılabilecek şekilde tasarlanmıştı. Bazı miğferlerin ağızlık (*bever*) adı verilen yenilikleri vardı; bu ad İtalyanca *bevere*, yani "içmek" kelimesinden gelmektedir; başka bir adı da nefes deliğidir (*ventayle*).

Miğfer, düşme ya da bir darbeyle düşürülme olasılığına karşı korunmak için, zırh yeleğinin ağ gözlerine pek çok bağcık yardımıyla bağlanırdı. Bu yüzden bir şövalyeyi attan düşürüp öldürmek için, önce bu bağcıkları çözmek gerekirdi; öldürmek için kimi zaman zırh yeleğinin eteği kaldırılıp şövalye göbeğinden bıçaklanırdı. Ölüm aleti sağ tarafta taşınan küçük bir hançer olurdu.

ROMANSLAR

Kitapların olmadığı, bizzat soyluların ve prenslerin henüz okumayı bilmediği çağlarda tarih ve söylenceler masalcıların tekelindeydi. Atalarının olağanüstü masallarını miras alırlar, bu masalları, kazandıkları bilgiler elverdiğince, kendi yaptıkları eklemelerle nesilden nesile halka yayarlardı. Bununla birlikte pek tabi tarih hataları da (anakronizm) yaygınlaştı; aynı biçimde coğrafya, olay yeri ve yaşam biçimine ilişkin yanlışlar da öyle. Sahte soy kütükleri icat edildi; bunlara göre Arthur ile şövalyeleri ve Charlemagne ile On İki Asilzade'nin kökleri Aeneas, Hector ya da diğer Troialı kahramanlara dayanıyordu.

"Romans" kelimesinin nasıl türediğine gelince, bu kelimenin kökleri, Batı Avrupa'da Latin dilinin yerel dillerle karışımı sonucunda ortaya çıkan lehçelerin *Langue Romaine* (Roman Dilleri) adını almasına dayanır. Fransızca iki lehçeye ayrılıyordu. Loire nehri bu iki lehçenin genel kabul gören sınırıydı. Olumlama sözü *evet* nehrin güneyindeki illerde *oc*, kuzeyinde *oil* (*oui*) kelimesiyle ifade ediliyordu; Dante de buradan yola çıkarak güney diline *langue d'oc*, kuzey diline *langue d'oil* adını vermiştir. İngiltere'ye Normanlar tarafından getirilen ve günümüz Fransızca'sının kökeni olan *langue d'oil* Fransız Romansı, *langue d'oc* ise Provans Romansı olarak adlandırılabilir, çünkü bu lehçe Fransa'nın güney bölgeleri olan Provence ve Languedoc halkı tarafından konuşuluyordu.

Bu lehçeler çok geçmeden oldukça zıt özellikleriyle birbirlerinden ayrılmaya baş-

ladı. Ilıman ve gevşetici iklimi, diğer denizci milletlerle kolaylıkla iletişim kurulmasından gelen ticaret ruhu, bölgeye akan servet ve daha yerleşik hükümet Provans halkının telaffuzunu yontup yumuşatma eğilimi göstermiş olabilir. Trubadur diye anılan Provans şairleri İtalyanlar'ın, özellikle de Petrarca'nın üstatlarıydılar. Gözde eserleri *Sirventes* (taşlamalar), aşk şarkıları ve *Tensons* idi. Sonuncusu iki şair arasında, nazım şeklinde bir çeşit konuşma idi; iki şair birbirine aşkın safsatası hakkında sorular sorarlardı. Görünen o ki, Provans halkı bu ince sorulara kendilerini öyle kaptırmıştı ki, efsanevi kahramanlık ve şövalyelik tarihi oluşturulması işini küçümseyip ihmal etmişler, bu işi büyük ölçüde krallığın kuzey kısmındaki *truver* adıyla anılan şairlere bırakmışlardır.

Şövalyeliğin evrensel bir hayranlık uyandırdığı ve şövalyelerin bütün gayretlerinin din düşmanlarına yöneldiği bir dönemde edebiyatın da aynı ruhtan payını alması ve tarihin ve masalların imrenme duygusunu uyandırabilecek, cesaret ve dindarlık örnekleri sunması amacıyla altüst edilmesi gayet doğaldı. Arthur ile Charlemagne bu amaç için seçilen iki kahramandı. İddialara göre Arthur gözü pek, ancak her zaman başarılı olmayan bir savaşçıydı; kâfirlerin, yani Saksonların ordularına müthiş bir kararlılıkla karşı durmuştu ve hemşehrileri Britonlar onun anısına büyük bir saygı gösterirlerdi. Britonlar Arthur'un kahramanlıklarının hatırasını Galler'e ve aynı soydan gelen ülke Armorica'ya, ya da Britanya'ya taşımışlar ve ulusal kibirleriyle bu hatırayı bilinçsizce abartmışlardır; o kadar ki Silürler'in (Güney Galler) küçük prensi şişirilip İngiltere, Galya ve Avrupa'nın daha da büyük kısmının fatihi yapılmıştır. Prensin soy kütüğü hayal ürünü olan bir Brutus'a ve Troia savaşı zamanına kadar götürülmüştür; Galce ya da Armorica dilinde bir tür kronolojik tarih oluşturulmuş ve 1150 yılı dolaylarında Monmouth'lu Geoffrey tarafından *Britanya Kralları Tarihi* gibi cafcaflı bir başlıkla Latin diline çevrilmiştir. Gal eleştirmenler eserin konusunun daha eski bir tarihe ait olduğunu, 7. yüzyılda St. Asaph piskoposu Aziz Talian tarafından yazıldığını düşünmektedirler.

Charlemagne'a gelince, her ne kadar gerçek erdemleri ölümsüzlüğünü teminat altına almak açısından yeterli idiyse de, Araplar karşısındaki *Kutsal Savaşlar*'ının[1] kurgusal edebiyat için gözde bir konu haline gelmemesi imkânsızdı. Nitekim, bu savaşların masalsı tarihi, muhtemelen 11. yüzyılın bitimine doğru bir keşiş tarafından yazıldı. Bu keşiş güncel bir adla süslemenin eserine saygınlık katacağını düşünerek eserini, haddini bilmeden 773 yılı dolaylarında Reims başpiskoposu olan Turpin'e atfetmiştir.

[1] Haçlı Seferleri. (Ed. notu)

Bu masalsı tarih yazımları bir süre, yalnızca yerel ya da mesleki ulaşıma tabi dillere hapsedilmiştir. Aslında hem Turpin hem de Geoffrey o zamanlarda Latince eğitim görmüş kişiler olan din adamları tarafından okunabiliyordu ve Geoffrey'nin Britanyalı aslı Gallileri memnun edebilirdi, ama genel ve yaygın olarak kullanılan bir dile çevrilene dek ikisi de popüler bir hale gelemedi. Anglosakson dili o zamanlar yalnızca ele geçirilip köleleştirilmiş bir ulus tarafından kullanılıyordu; İspanyolca ve İtalyanca dilleri henüz oluşmamıştı; Avrupa'nın büyük bölümünde soylular tarafından yalnızca Norman Fransızcası konuşuluyor ve anlaşılıyordu, bu nedenle eser yazmanın yeni biçimi için uygun bir araçtı.

Bu dil Fetih'ten önce İngiltere'de modaydı; bu olaydan sonra da İngiltere sarayında kullanılan tek dil oldu. Normandiyalıların çeşitli fetihleri ve bu sıra dışı halkın coşkulu kahramanlıkları insanların zihinlerini olağanüstü olaylarla tanıştırırken, şairleri Arthur ve Charlemagne'ın masalsı efsanelerini alıp seve seve o gün kullanılan dile çevirdiler ve çok geçmeden bu efsanelerin çeşitli taklitlerini ürettiler. Bu krallara ve onların seçkin savaşçılarına atfedilen serüvenler, efsanevi ya da hayal ürünü diğer kahramanlarınkilerle birlikte yavaş yavaş olağandışı tarih hikâyelerinden oluşan büyük bir kütle oluşturdu ve bu hikâyelere, en eskilerinin yazıldığı lehçeden yola çıkılarak "Romans" adı verildi.

NAZIM ROMANSLAR

Romanslar ilk olarak kaba bir nazım biçimiyle ortaya çıkmıştır. Bunların prens ve şövalyelerin görkemli salonlarında verdikleri ziyafetlerde şarkı şeklinde söylendiklerine inanılmaktadır. 1257'de yıldızı parlayan Robert de Beauvais'nin dili ve üslubuna ilişkin aşağıdaki örnek Sör Walter Scott'ın *Sör Tristan'ın Romansına Giriş* adlı eserinden alınmıştır:

"Nec voil pas emmi dire,
Ici diverse la matyere,
Entre ceus qui solent cunter,
E de le cunte Tristran parler."
"Bunun hakkında pek konuşmayacağım,
Konu o kadar sıkıntılı ki,
Tristran'ın hikâyesine dair anlatmayı
Alışkanlık edinmiş olanların arasında."

Bu, Norman istilasından hemen sonra İngiltere'nin soyluları arasında kullanılan dilden bir örnektir. Aşağıdaki, aynı zamanlarda sıradan halk arasında var olan İngilizce'den bir örnektir. Robert de Brunne, Latin ve Fransız otoritelerden bahsederken şöyle der:

"Als thai haf wryten and sayd
Haf I alle in myn Inglis layd,
In symple speche as I couthe,
That is lightest in manne's mouthe.
Alle fort he luf of syple men,
That strange Inglis cannot ken."
"Yazıp söylediğin gibi,
Hiç İngilizcem'le yalan söyledim mi
İnsanın ağzında en hafifinden,
Basit bir konuşma, benim yapabildiğim.
Garip İngilizce'nin anlayamadığı,
O basit adamların aşkına dair her şey."

Bu "tuhaf İngiliz"le bir önceki örneğin dili kastedilmektedir.

Nesir romanslarının ortaya çıkışı 13. yüzyılın sonlarında gerçekleşmiştir. Bu eserler genellikle, aslında bilgi aldıkları kaynakları inkâr ederek ve küçümseyerek başlarlardı. Her romansın gerçek bir tarih olduğuna inanıldığı için, bunları nesir halinde derleyenler, halk ozanlarını kopyalamaktan başka bir şey yapmadıklarını söyleyecek olsalar tüm itibarlarını kaybederlerdi. Aksine, bahsi geçen konuda yazılan ve tutulan şiirler pek çok "küçük hikâye" içerdikleri için, şu ya da bu şövalyenin gerçek hikâyelerini Latince ya da Yunanca asıllarından ya da eski Britanyalı ya da Armoricalı otoritelerin eserlerinden çevirmek zorunda kaldıklarını belirtirler; ancak bu kişilerin otoritelikleri kendi iddialarıyla sınırlıdır.

Nesir romans üslubuna bir örnek, içlerinde en ünlüleri ve en yenileri, Sör Thomas Mallory tarafından yazılmış 1485 tarihli *Arthur'un Ölümü*'nden aktarılan aşağıdaki parçada bulunabilir. Bu çalışmanın içeriğinin pek çoğu bu eserden alınmıştır ve anlatımızı çağdaş okurların zevkine uyarlama hedefimizle tutarlı kaldığı sürece orijinal üsluba bağlı kalınmıştır:

"It is notoryly knowen through the vnyuersal world that there been ix worthy and the best that ever were. That is to wete thre paynyms, three Jewes, and three

cysten men. As for the paynyms, there were tofore the Incarnacyon of Cryst whiche were named, the fyrst Hector of Troye; the seconf Alysaunder the grete, and the tyrd Julyus Cezar, Emperour of Rome, of whome thystoryes ben wel kno and had. And as for the thre Jewes whyche also were tofore thyncarnacyon of our Lord, of whome the fyrst was Duc Josue, whyche brought the chyldren of Israhel into the londe of beheste; the second Dauyd, kyng of Jherusalem, and the thyrd Judas Machabeus; of these thre the byble reherceth al theyr noble hystoryes and actes. And sythe the sayd Incarnacyon haue ben the noble crysten men stalled and admytted thorugh the vnyuersal world to the nombre of the ix beste worthy, of whome was fyrst the noble Arthur, whose noble actes I purpose to wryte in this person book here folowyng. The second was Charlemayn, or Charles the grete, of whome thystorye is had in many places both in frensshe and englysshe, and the thyrd and last was Godefray of bolyn."

BÖLÜM II

İNGİLTERE'NİN MİTOLOJİK HİKÂYESİ

Bu bölümde ağırlıklı olarak izleyeceğimiz yazar, *İngiltere'nin Tarihi* adlı eseriyle, muhteşem şair Milton'dur.

En eski anlatımlara göre Neptunus'un oğlu, Hercules'in çağdaşı dev Albion kendi adını verdiği adaya hükmetmekteydi. Hercules'in batıya ilerleyişini engellemeye çalışırken onun tarafından öldürüldü.

Bir başka hikâyeye göre ise Nuh'un torunu Yafet'in oğlu Histion'un dört oğlu vardı: Francus, Romanus, Alemannus ve Britto. Bu dört oğuldan Fransız, Roma, Alman ve Britanya halkları türedi.

Bu ve benzeri diğer hikâyeleri reddeden Milton, Troialı Brutus hikâyesine daha fazla itibar eder. Brutus'un "uzun nesiller boyunca sürdürülen soylar, başka bir yerden aşırılmış ya da hayal ürünü gibi görünmeyen kanun ve serüvenler tarafından desteklendiğini" söyler ve ekler, "bunlar, toplum inançları üzerinde azımsanmayacak bir etki bırakmıştır ve pek çok kişi tarafından savunulurken pek azı tarafından yadsınırlar." Bu konudaki en önemli otorite Monmouthlu Geoffrey'in hikâyesi 12. yüzyılda yazılmıştır ve iddiaya göre Bretanya (Bretagna)'dan getirilen bir Britanya tarihinin çevirisidir. Britanya Fransa'nın karşı sahiliydi ve nüfusunun çoğu, zaman zaman buraya yerleşen Pict ve Scot akınlarıyla kendi ülkelerinden sürülüp buraya göç eden Britanya yerlilerinden oluşuyordu. Bu kaynağa göre Brutus, Aeneas'ın torununun oğlu Ascanius'un torunu Silvius'un oğluydu. Aeneas'ın Troia'dan kaçıp İtalya'ya yerleşmesinin hikâyesi "Efsaneler Çağı"nda bulunabilir.

Brutus on beş yaşında, babasına avda eşlik ederken talihsizlik eseri onu bir okla öldürdü. Bu nedenle akrabaları tarafından sürgün edilen Brutus Yunanistan'ın, Helenus'un bir grup Troialı sürgünle birlikte yerleştiği bölümüne sığındı. Ne var ki, Helenus ölmüştü ve ülkenin kralı Pandrasus Troia soyundan gelenlere zulmetmekteydi. Troialılar tarafından nezaketle karşılanan Brutus erdemleriyle ve savaş sanatlarında gösterdiği büyük başarılarla bütün akranlarının önüne geçerek ülkenin önde gelenlerinin itibarını kazandı. Sonuçta Troialılar Brutus'un özgürlüğe giden yolu göstereceğini ümit ederek bunu yapması için onu gizliden gizliye ikna etmeye başladılar. Annesi Troialı olan Assaracus adlı bir Yunan soylusunun yardım sözü de onları ce-

saretlendiriyordu. Assaracus, kralın haksızlıklarından çok çekmişti; dolayısıyla kaybedecek bile olsa, bu kumarda Troialıların tarafında yer almaya daha bir istekliydi.

Uygun bir fırsat bulunca Brutus hemşehrileriyle birlikte isyan için en güvenli yerler olan orman ve tepelere çekilip Pandrasus'a şu haberi gönderdi: "Yaban ellerde hizmet etmenin atalarına haksızlık olduğunu düşünen Troialılar orman içlerine çekilerek köleliktense vahşi bir yaşamı seçmişlerdir. Bu sizi rahatsız edecek olursa müsaadenizle başka bir ülkeye gideceğiz." Esirlerin çocuklarından böylesine küstah bir mesaj ummayan Pandrasus toplayabildiğince büyük bir orduyla peşlerinden gitti, onlarla Achelous kıyılarında karşılaştı. Burada Brutus üstünlük sağladı ve kralı esir aldı. Sonuçta Troialıların istediği şartlar kabul edildi; kral kızı Imogen'i Brutus'la evlendirdi, hepsinin ülkeden ayrılabilmesi için gerekli gemi, para ve erzağı temin etti.

Evlilik töreninin yapılıp her yerden gemilerin bir araya gelmesiyle, Troialılar en az üç yüz yirmi gemilik bir filoyla denize açıldılar. Üçüncü gün belirli bir adaya vardılar; adada kimsenin yaşamadığını anladılar, fakat eskiden burada yerleşilmiş olduğuna dair işaretler ve yıkıntılar arasında bir Diana tapınağı vardı. Tanrıçanın tapınağında kurban sunan Brutus aşağıdaki dizelerle tanrıçadan kendisine rehber olacak bir kehânet diledi:

"Yuvarlanan küre üzerinde, derinliklerin arasında
Yürüyen gölgelerin tanrıçası ve avcısı;
Üçüncü diyarında, dünya, şimdi bak ve söyle
Hangi toprak, hangi huzur mekânını aramamı istiyorsun;
Hangi mekânda tapınayım sana
Adanmış tapınaklarda bakire korolarla."

Tapınağın önünde uyumakta olan Brutus'un gözüne görünen Diana şöyle cevap verdi:

"Brutus! Batıya doğru, okyanus boyunca,
Galya diyarının ardında, bir yurt vardır,
Etrafında denizler uzanır, devlerin nicedir yaşadığı;
Şimdi boş, uyar insanlarına: buraya yönelsin
Seyrin; orada daimi bir yurt bulacaksın;
Ve oğulların başka bir Troia yükseltecek,

Ve senden doğan kralların korkunç güçleri
Dünyayı titretecek, nice mert ulusa boyun eğdirecek."

Artık yolunun ilahi talimatlarla çizilmiş olduğunu düşünen Brutus hızla batıya yöneldi ve Tiren denizinde bir yere vardığında burada, vaktinde Antenor'la birlikte İtalya'ya gelmiş Troialıların Corineus başkanlığında yaşayan torunlarını buldu. İkisi birleşti, gemiler Fransa'daki Loire nehri ağzına varana dek yollarına devam etti; burada bir yerleşim yeri görünce karaya çıktılar, ancak yerliler tarafından öyle şiddetli saldırılara uğradılar ki yeniden denize açıldılar ve Britanya sahilinin bugün Devonshire adı verilen bölümüne ulaştılar. Brutus burasının, yolculuğunun vaat edilmiş sonu olduğundan emin bir şekilde, kolonisini karaya çıkardı ve hâkimiyeti eline aldı.

Adı henüz Britanya değil, Albion olan ada bir bakıma ıssız ve konuk kabul etmeyecek bir haldeydi: adada yalnızca dev ırkından arda kalanlar yaşıyordu, gösterdikleri haddinden fazla güç ve zulümle başkalarını yok etmişlerdi. Troialılar onlarla çarpışıp köklerini kuruttular; özellikle Corineus kahramanlıklarıyla devlere karşı varlık gösterdi. Cornwall ismini ondan alır, çünkü bu bölge onun payına düşmüştü. En büyük devler burada yaşar, kaya ve mağaralarda pusuya yatarlardı; ta ki Corineus ülkeyi onlardan temizleyene dek.

Brutus başkentini inşa etti ve ona Troianova (Yeni Troia) adını verdi. Zamanla adı Trinovantum olarak değişen bu şehrin adı bugün Londra'dır.[1] Brutus adayı yirmi dört yıl yönettikten sonra ardında Locrine, Albanact ve Camber adlı üç oğul bırakarak öldü. Locrine orta bölümü, Camber kendinden sonra Cambria adını alan batıyı ve Albanact şu an İskoçya olan Albania'yı aldı. Locrine, Corineus'un kızı Guendolen'le evliydi; ama Almanya'dan esir olarak getirilen Estrildis adlı güzel bir genç kızı görüp ona âşık oldu ve ondan Sabra adlı bir kızı oldu. Bu mesele Corineus yaşadığı sürece gizli tutuldu ama ölümünün ardından Locrine Guendolen'den boşanıp Estrildis'i kraliçesi yaptı. Öfkeden deliye dönen Guendolen, oğlu Madan'ın yaşamakta olduğu Cornwall'ın yolunu tuttu. Madan büyükbabası Corineus tarafından yetiştirilmişti. Babasının arkadaşları ve tebaasından oluşan bir ordu toplayan Guendolen kocasının kuvvetlerine karşı mücadele verdi ve Locrine öldürüldü. Guendolen rakibesi Estrildis'i kızı Sabra'yla birlikte bir nehre attırdı; bundan böyle nehir genç kızın adını taşıdı. Bu ad, geçen uzun zaman içinde günümüzde bilinen haliyle Sabrina'ya ya da Severn'e dönüşmüştür. Milton bu nehre hitap ederken bu hikâyeden söz eder:

[1] "Troialı yiğitlerden doğan soylu Britonlar ve eski Troia'nın küllerinden yapılan Troynovant." Spenser, Kitap III., Canto IX., 38.

"Bakirenin ölümünden sorumlu, hızlı Severn";–

ve yine *Comus*'te hikâyeyi ufak bir değişiklikle anlatır:

"Buradan pek de uzak olmayan narin bir nympha vardı,
Yosunlu taşlarla Severn'in pürüzsüz akışının aklını çelerdi;
Sabrina idi adı, bir bakire saflığında;
Locrine'in kızıydı aynı zamanda,
Babası Brutus'tan asayı devralan,
O, suçsuz kız, kızgın üvey anası Guendolen'in
Çılgın kovalamacasında uçuyordu,
Masumiyetini tufana emanet etmişti
Çapraşık akışlı bir yörüngedeydi onunla
Diplerde oynaşan su nympha'ları,
İncili bilekleriyle kaldırdı onu
Götürdüler yaşlı Nereus'un salonuna
Acıdı Nereus onun kederine, baktı narin yüzüne
Ve kızlarına verdi onu,
Sarı zambak aromalı yataklarda
Verandada yıkasınlar diye
Uyanana dek güzel kokulu yağlarla yıkadılar onu
Hızlı, ölümsüz bir değişime uğradı
Ve haiz oldu nehir tanrıçalığına" vs.

Okurlarımız bütün bunların ne zaman gerçekleştiğini soracak olursa, öncelikle mitolojinin tarihlere dikkat etmediğini söyleyerek cevap vermeliyiz; ikincisi Aeneas Brutus'un büyük büyükbabası olduğuna göre, bu olay da Troia savaşından bir yüzyıl sonrasından ya da adanın lulius Caesar tarafından işgalinden 1100 yıl öncesinden pek uzakta olmamalıdır. Bu uzun ara, başlıca işleri birbirleriyle savaşmak olan prenslerin adlarıyla doludur. Adları yer adlarıyla bağlantılı olan, ya da edebiyatın mumyaladığı birkaçından bahsedeceğiz.

BLADUD

Bladud Bath şehrini inşa etti ve şifalı sularını Minerva'ya adadı. Çok yaratıcı bir insandı ve sihir sanatını icra ediyordu; ta ki kendisine kanat yapıp Trinovant'taki

Apollo tapınağının üstüne düşüne kadar; yirmi yıllık hükümdarlığın ardından bu şekilde can verdi.

LEIR

Bir sonraki hükümdar Leir Leicester'ı inşa etti ve ona kendi adını verdi. Oğlu yoktu, yalnızca üç kızı vardı. Yaşlanınca krallığını üç kızı arasında paylaştırıp onları evlendirmeye karar verdi. Ama önce içlerinde kendisini en çok hangisinin sevdiğini anlamak amacıyla sırayla her birine ağırbaşlılıkla ne kadar sevdiğini sormaya, yanıtlarıyla sevgilerinin içtenliğini değerlendirmeye karar verdi. En büyükleri Goneril babasının zaafını iyi bildiği için, babasına onu "ruhundan çok" sevdiğini söyledi. "Çökmekte olan ihtiyarlığıma böyle şeref verdiğin için" dedi yaşlı adam, "sana ve kocana topraklarımın üçüncü kısmını veriyorum." Edilen birkaç söz için böylesine büyük bir başarı ikinci kız Regan'a ne söylemesi gerektiği hakkında yeterince yol gösterdi. Bu nedenle aynı soruya "babasını dünyalardan çok sevdiği" cevabını vererek kız kardeşininkine eşit bir ödül aldı. Ama en gençleri ve o zamana kadar en sevgilileri Cordeilla yüreğinde hissettiklerinden fazlasını iddia edemeyecek kadar dürüsttü; samimi ve erdemli bir cevap verme niyetinden sapmadan "Baba, size olan sevgim vazifemin gerektirdiği kadardır. Bundan fazlasına sahipmiş gibi görünenler dalkavukluk ederler." Bunu duyduğuna üzülen, kızından sözlerini geri almasını isteyen yaşlı adam ısrarla yeniden sorunca, kız ifadesini, gerçekten fazlasını değil azını söyleyecek şekilde dizginledi. Ardından Leir, ani bir öfkeyle haykırdı: "Madem ihtiyar babana kız kardeşlerin gibi hürmet etmezsin, ne krallığımdan ne de sahip olduğum başka bir şeyden pay alacağını düşünme;"– ve kral hiç vakit geçirmeden diğer kızlarını evlendirir; Goneril'i Albany Dükü'ne, Regan'ı Cornwall Dükü'ne verir ve krallığını ikisi arasında bölüştürüp yanında yalnızca yüz şövalyeyle birlikte en büyük kızının yanında oturmaya gider. Ne var ki, çok geçmeden fazla sayıda ve düzensiz olmalarından yakınılarak, refakatçilerinin sayısı otuza indirilir. Bu muameleye gücenen yaşlı kral ikinci kızının yanına gider; ama kızı onun yara alan gururunu teselli edeceğine beş kişilik bir maiyetten fazlasını kabul etmeyi reddeder. Bunun üzerine kral diğer kızına döner, ama artık kızı onu birden fazla refakatçiyle kabul etmez. O zaman Cordeilla'nın anısı canlanır kralın zihninde ve kızını aramak için Fransa'ya doğru yola çıkar. Böylesine incittiği birinden iyi bir karşılama beklememektedir; ancak yaptıklarını telafi etmek için elinden gelen son yolu denemek, haksızlık yaptığını itiraf etmek için gider. Cordeilla babasının yaklaştığını ve acınacak halde olduğunu haber alınca gözlerinden

yalansız, vefakâr gözyaşları dökülür. Ne kendi gözlerinin, ne de başkalarının onu bu hazin halde görmesini istemediği için, güvendiği hizmetkârlarından birini babasını karşılamaya, onu gizlice rahat bir yere götürüp itibarına yakışır hale getirmeye gönderir. Ardından Cordeilla, kral olan kocasıyla birlikte bir merasimle onu karşılamaya gider. Saygın bir karşılamadan sonra kral, karısı Cordeilla'nın bir orduyla, babasını yeniden tahta çıkarmaya gitmesine izin verir. Zafer kazanıp kötü kalpli kız kardeşleri ve kocalarını boyunduruk altına alırlar. Kral tacını geri alan Leir üç yıl tahtta kaldı. Leir'in ardından Cordeilla onun yerine geçti ve beş yıl boyunca ülkeye hükmetti; ama bundan sonra kız kardeşlerinin oğulları ona karşı ayaklanınca Cordeilla hem tacını hem hayatını kaybetti.

Shakespeare *Kral Lear* adlı tragedyasına konu olarak bu hikâyeyi seçmiş, ancak ayrıntılarını kimi yönlerden değiştirmiştir. Lear'ın deliliği ve Cordeilla'nın babasını yeniden tahta geçirmedeki yetersizliği başlıca değişikliklerdir; adlardaki değişiklikler de göze çarpacaktır. Bizim hikâyemiz Milton'ın *Tarih*'inden alınmıştır. Böylece okurlarımız da görecektir ki, Leir'in hikâyesi İngiliz edebiyatının tanınmış başlıca iki üstadı tarafından anlatılma şerefine nail olmuştur.

FERREKS İLE PORREKS

Ferreks ile Porreks Leir'in ardından ülkeye hükmeden erkek kardeşlerdi. İktidar kavgasına tutuştular ve Porreks kardeşini kovdu. Ferreks de Frankların kralı Suard'dan yardım alarak geri döndü ve Porreks'e savaş açtı. Muharebede Ferreks öldürüldü, ordusu dağıtıldı. Anneleri gözde oğlunun ölümünü haber alınca öfkeden deliye döndü ve hayatta kalan oğlu için ölümcül bir kin beslemeye başladı. Porreks'in uyumasını fırsat bilip üzerine çullandı ve kadın hizmetkârlarının yardımıyla oğlunu paramparça etti. Bu iğrenç hikâye, İngiliz edebiyatında yazılmış ilk tragedyanın olay örgüsünü oluşturmasaydı anlatmaya değmezdi. Başlığı *Gorboduc* iken ikinci basımda *Ferreks ile Porreks* olarak değiştirilen söz konusu tragedya sonraları Dorset Kontu olan avukat Thomas Norton'un eseridir. Tarihi 1561'dir.

DUNWALLO MOLMUTIUS

Dikkate değer bir sonraki addır. Molmutius, Molmutine kanunlarını uygulamaya koymuştur. Bu kanunlar tapınaklara, şehirlere ve onlara çıkan yollara dokunulmazlık ayrıcalığını bahşediyor ve aynı korumayı sabanla sürülmüş arazilere de getirerek

tarladaki emeğe dini bir kutsallık kazandırıyordu. Shakespeare *Cymbeline*'in üçüncü perdesi, birinci sahnede ondan söz eder:

"...Kanunlarımızı koyan Molmutius,
İngiltere'de alnına altın tacı koyup,
Kendisini kral ilan eden
İlk kişi idi."

BRENNUS İLE BELINUS

Molmutius'un oğulları, Brennus ile Belinus onun yerine geçtiler. Anlaşmazlığa düştüler ve Brennus adadan sürülüp Galler'e sığındı. Burada Allobrogların Kralı ona kendi kızını verecek kadar iyi davrandı, onu tahtına ortak etti. Brennus, Romalı tarihçilerin Roma'yı Camillus devrinde ele geçiren ünlü Galya liderine verdikleri addır. Monmouthlu Geoffrey İngiliz prensin Allobroglar Kralı olduktan sonra bu zafere nail olduğunu iddia eder.

ELIDURE

Belinus ve Brennus'tan sonra pek çok önemsiz kral hükümdarlık yaptı; ardından Elidure geldi. Erkek kardeşi Arthgallo'nun kral olması kudretli asilzadeleri çok rahatsız etti, onlar da Arthgallo'ya karşı ayaklanıp Elidure'u tahta geçirdiler. Arthgallo kaçtı, onu yeniden tahta geçirmeleri için komşu ülkelerden destek bulmaya çabaladı, ama kimseyi bulamadı. Elidure ülkeyi başarılı bir şekilde, bilgece yönetti. Krallığı beş yıl elinde tuttuktan sonra bir gün avlanırken ormanda, sürgün edilen erkek kardeşi Arthgallo'yla karşılaştı. Uzun süre oradan oraya savrulduktan sonra düştüğü yoksulluğa daha fazla dayanamayıp topu topu on yandaşla birlikte İngiltere'ye dönmüştü, eskiden arkadaşı olan kişilere gitmeyi tasarlıyordu. Elidure, kardeşini ıstırap içinde görünce bütün düşmanlığını unuttu, koşup onu kucakladı. Arthgallo'yu yanında eve götürüp saraya sakladı. Sonra hasta numarası yaparak asilzadelerini etrafına çağırıp yarı ikna yarı zorlama yoluyla, tahttan çekilmesi ve kardeşini yeniden tahta çıkarmaları için onları razı etti. Anlaşma onaylanınca Elidure tacı kendi başından alarak kardeşinin başına koydu. Arthgallo bunun ardından on yıl boyunca bütün insanlara şaşmaz bir adalet uygulayarak ülkeyi layığıyla, bilgece yönetti.

Arthgallo öldü, krallığı oğullarına bıraktı. Onlar da ülkeyi çeşitli alanlarda başarı

göstererek yönettiler, ancak uzun yaşamadılar ve arkalarında evlat bırakmadılar. Bu nedenle Elidure yeniden tahta çıkarıldı, yaşam yolunu adil ve erdemli eylemlerle tamamlayarak halkının sevgisi ve hayranlığı nedeniyle *kutsal* unvanını aldı.

Wordsworth Artegal ile Elidure'un hikâyesini bir şiirine konu etmiştir. Bu şiir *Sevgi üzerine oluşturulmuş Şiirler*'de ikinci sıradadır.

LUD

Kronolojik Tarih, Elidure'dan sonra pek çok kral adından bahseder fakat hiçbirinin özel bir önemi yoktu; ta ki başkent Trinovant'ı iyice büyüten ve bir surla çevreleyen Lud'a gelene kadar. Lud ise, şehrin ismini değiştirmiş ve ona kendi adını bahşetmiştir; böylece o günden sonra şehre Lud şehri sonraları ise Londra denilmiştir. Lud şehrin kapısı yanına gömülmüştü ve kapıya onun isminden gelen Ludgate (Lud kapısı) adı verildi. İki oğlu vardı ama babaları öldüğünde devlet meselelerini yürütecek yaşta değillerdi. Bu nedenle amcaları Caswallaun ya da Cassibellaunus krallığın başına geçti. Cassibellaunus gözü pek ve gösterişli bir prensti; öyle ki ünü uzak ülkelere değin ulaşmıştır.

CASSIBELLAUNUS

Bu zamanlarda (Roma yazılı kaynaklarında görüldüğü üzere) Galya'ya boyun eğdiren Iulius Ceasar Britanya'nın karşı sahiline geldi. Bu adayı da topraklarına katmaya karar vererek gemilerini hazırladı ve ordusunu denizden karşıya, Thames nehri ağzına geçirdi. Burada onu bütün ordusuyla birlikte Cassibellaunus karşıladı ve başlayan muharebede Cassibellaunus'un erkek kardeşi Nennius Caesar'la teke tek bir mücadeleye girişti. Verilen ve alınan azgın birkaç darbeden sonra Caesar'ın kılıcı Nennius'un kalkanına öyle hızlı çarptı ki, kılıç girdiği yerden çıkartılamadı ve savaşçılar birliklerin müdahalesiyle ayrılınca kılıç Nennius'ta ganimet kaldı. Sonunda günün büyük kısmı geride kaldığında Britonlar öyle hızla hücum ettiler ki, Caesar ordugâhına ve filosuna çekilmek zorunda kaldı. Savaşa o sıralarda daha fazla devam etmenin fayda vermeyeceğini anlayınca Galya'ya geri döndü.

Shakespeare *Cymbeline*'de Cassibellaunus'tan söz eder:

"Şanlı Cassibelan, Caesar'ın kılıcını eğiten
(Ah ahlaksız talih!) mertebedeydi

Lud'un kasabasını parlak kutlama ateşleriyle aydınlatmış,
Ve Britonların gururla yürümelerini sağlamıştı"

KYMBELINUS YA DA CYMBELINE

Caesar adaya ikinci saldırışında daha şanslıydı ve Britonları vergi vermeye zorladı. Kralın erkek yeğeni Cymbeline anlaşmaya sadık kalınması için Romalılara rehin verilmişti. Caesar tarafından Roma'ya getirilen Cymbeline Roma sanatları ve uğraşlarıyla yetiştirildi. Daha sonra ülkesine geri verilip tahta çıkartılan Cymbeline Romalılara bağlı kaldı ve hükümdarlığı süresince onlarla barış içinde yaşamayı sürdürdü. Shakespeare'in Cymbeline oyununda adı geçen oğulları Guiderius ve Arviragus babalarının yerine tahta geçtiler ve Romalılara vergi ödemeyi reddederek yeni bir saldırıyı üzerlerine çektiler. Guiderius öldürüldü, ama Arviragus daha sonra Romalılarla uzlaştı ve ülkeyi yıllarca refah içinde yönetti.

ARMORICA

Dikkate değer bir sonraki olay ise, Armorica'nın Maximus adlı bir Roma generali ve Galler'deki Miniadoc ya da Denbigh Lordu Conan tarafından fethedilip sömürgeleştirilmesidir. Ülkenin adı Bretanya (Bretagne) ya da Küçük Britanya olarak değiştirilmiştir ve Britanyalı sömürgeciler tarafından öyle sahiplenilmiştir ki kullanılan dil Galler'de konuşulana benzemiş. Bugün bile, iki ülkenin köylülerinin birbirlerini kendi dillerini konuşurken anlayabildiklerini söylerler.

Sonunda Romalılar adaya yerleşmeyi başardılar ve birkaç nesil sonra yerlilerle karıştılar ve artık neredeyse iki ırk arasında hiç fark kalmadı. Sonunda Roma orduları Britanya'dan çekildiğinde yerliler gitmelerine çok üzüldü, çünkü bu durumda, ülkeyi durmadan taciz eden İskoçlar, Piktler ve Norveçliler gibi barbar kabilelere karşı korunmasız kalıyorlardı. Kral Arthur çağı başladığında ülke işte bu durumdaydı.

Spenser *Periler Kraliçesi*, IV. Kitap, XI. Bölüm'de, dev Albion'un Hercules'le olan macerasından söz eder:

"Neptunus'un oğlu Albion,
Kudretini kanıtlamak için,
Çıplak ayakla geçti Albion'dan,
Şimdi Fransa'nın olan Galya'ya

Eşsiz bir kudretle tüm dünyayı dize getiren,
Hercules'le savaşmak adına:
Ve orada, talihsiz ölümlü bedeni
Yere serilmişti."

BÖLÜM III

MERLIN

Merlin ölümlü bir babanın değil, bir incubus'un[1] oğluydu. Incubus hepten kötü olmasa da, iyi olmaktan fazlasıyla uzak, gök diyarında yaşayan bir ırka mensuptu. Merlin'in annesi erdemli, genç bir kadındı; oğlunu doğumundan sonra bir rahibe emanet etti. Rahip de çocuğu hiç vakit kaybetmeden vaftiz kurnasına götürerek babasının talihini paylaşmaktan kurtardı; yine de Merlin doğaüstü kökeninin izlerini taşımaya devam etti.

O zamanlar Britanya'ya Vortigern hükmediyordu. Vortigern hükümdarı Moines'i öldürtüp rahmetli kralın erkek kardeşleri Uther ile Pendragon'u sürgüne yollayan bir gaspçıydı. Kralın haklı varislerinin geri dönmesinden duyduğu korkuyla yaşayan Vortigern, savunma için güçlü bir kule inşa etmeye başladı. Bu yapı işçiler tarafından belirli bir yüksekliğe getirildiğinde görünürde hiçbir sebep yokken üç kez çöktü. Kral bu olağanüstü durum için astrologlarına danıştı ve onlardan yapının köşe taşını ölümsüz bir babanın çocuğunun kanıyla yıkamak gerektiğini öğrendi.

Böyle bir çocuğun arayışı içinde Vortigern habercilerini krallığının dört bir yanına saldı; onlar da raslantı eseri Merlin'i buldular. Merlin'in soyu onun aranan kişi olduğunu gösteriyordu. Onu krala götürdüler ama Merlin, gençliğine rağmen binayı bu şekilde kurtarmanın anlamsızlığını açıkladı. Kulenin dengesizliğinin iki devasa ejderhanın ininin üstüne yapılmasından kaynaklandığını, ejderhaların dövüştükçe üstlerindeki yeri sarstıklarını söyledi. Kral işçilerine kulenin altını kazmalarını emretti. Böyle yapınca biri süt gibi beyaz, öbürü ateş gibi kırmızı iki dev yılan buldular. Kalabalık hayretler içinde seyre daldı; ta ki yılanlar yavaşça inlerinden çıkıp devasa kıvrımlarını genişleterek dövüşmeye başlayıncaya dek. Herkes dehşet içinde kaçıştı, yalnızca Merlin kenarda durup el çırparak tezahürat etti. Kırmızı ejderha öldü, beyaz olanı da kayadaki bir yarığın içinden kayarak gözden kayboldu.

Merlin'in sonradan açıkladığına göre, bu hayvanlar haklı prensler Uther ile Pendragon'un istilasını simgeliyordu. Uther ile Pendragon kısa zaman sonra yanlarında büyük bir orduyla oraya vardılar. Vortigern yenildi ve onca zahmetle inşa ettirdiği

[1] Incubus, erkek cins bir demondur (şeytan, kötü ruhu, kabus). Mitolojiye göre uyuyan kişilerin üstünde uzanırdı. Bunu özellikle kadınlarla ilişki kurmak için yapardı.

kalede canlı canlı yakıldı. Vortigern'in ölümünden sonra tahta Pendragon çıktı. Merlin, kralın başdanışmanı oldu, krala sık sık büyüleriyle yardım etti.

"Tüm sanatları bilen Merlin,
Kral'a sığınaklar, gemiler ve salonlar inşa etmişti." —*Vivian*

Merlin'in, başka yeteneklerinin yanı sıra kendisini dilediği şekle sokabilme gücü vardı. Kimi zaman cüce, kimi zaman soylu bir genç kız, bir uşak, hatta tazı ya da geyik şekline giriyordu. Bu yeteneğini genellikle krala hizmet etmek için, bazen de sarayın ve hükümdarın eğlencesi için kullanıyordu.

Merlin Pendragon, Uther ve Arthur dönemlerinde gözde bir danışman olmaya devam etti ve sonunda gözden kayboldu, insanlar arasında bir daha görülmedi. Bu, sevgilisi peri Vivien'in ihanetiyle şöyle gerçekleşti:

Merlin'in, âşık olduğu Gol Kraliçesi güzel Vivien'e karşı öyle büyük zaafı vardı ki, ona sanatının birçok önemli sırrını verdi. Merlin'i buna, kendisinin de pekâlâ farkında olduğu ölümcül bir yazgı itmişti. Ne var ki, kraliçe sınırsız görünmesine rağmen bu bağlılıkla tatmin olmuyordu. Romansın bize anlattığına göre, "nasıl edip de Merlin'i sonsuza dek alıkoyabileceğini araştırdı" ve bir gün ona şu sözlerle seslendi: "Efendim, isterdim ki, uygun güzel bir yer yapalım; burası büyünün ve zekânın yardımıyla öyle tasarlanmış olsun ki, bir daha yok edilemesin. Siz ve ben orada neşe ve huzur içinde olalım." "Kraliçem" dedi Merlin, "bunların hepsini yapacağım." "Efendim" dedi Vivien, "bunu size yaptırmak istemem, siz bana öğretin, ben yapayım. Böylece hayallerimdekine daha çok benzeyecektir." "Nasıl isterseniz" dedi Merlin. Ardından büyüyü tasarlamaya başladı ve soylu genç kız hepsini yazıya döktü. Merlin tasarlamayı bitirince genç kız sevince boğuldu, Merlin'e daha önce hiç olmadığı kadar çok sevgi gösterisinde bulundu ve uzun süre birlikte vakit geçirdiler. Bir gün el ele Breceliande ormanından geçerlerken çiçeklerle dolu bir akdiken/alıç çalısı buldular. Bu çalının gölgesine, çimenlerin üzerine oturdular. Merlin başını soylu genç kızın kucağına koyup uyuyakaldı. Sonra genç kız ayağa kalktı, başörtüsüyle çalının ve Merlin'in etrafında bir çember çizdi ve bizzat Merlin'in ona öğrettiği şekilde büyü yapmaya başladı. Dokuz kez dönüp dokuz kez büyü yaptı ve sonra gidip Merlin'in yanına oturdu, başını yeniden kucağına koydu.

"Ve bir uyku
Çöktü Merlin'in üstüne, ölüm mü demeli, pek derin,
Kızın parmakları dudaklarında; sonra kalktı Vivian

Kahve, örgülü saçlarından başörtüsünü aldı, attı
Ve aldı eline, salladı başörtüsünü
Dikenli tomurcuklu ağaca ve uyuyan âşığına doğru.
Dokuz defa salladı başörtüsünü
Ve büyüye dayalı küçük bir düzen kurdu." —*Matthew Arnold.*

Merlin uyanıp da etrafına bakınca, dünyadaki en güçlü kuleye hapsedildiğini, güzel bir yatağa yatırıldığını gördü. Sonra kadına şöyle dedi: "Kraliçem, eğer benimle kalmazsanız beni kandırmış olursunuz, çünkü bu dünyada sizden başka kimsenin gücü yetmez bu kuleyi yok etmeye." O zaman genç kız sık sık orada olacağına söz verdi ve onunla anlaşmaya vardı. Merlin sevgilisi Vivien'in onu hapsettiği bu kuleden bir daha çıkmadı, ama genç kız dilediği zaman girip çıkabiliyordu.

Bu olaydan sonra Merlin'in Vivien'den başka hiçbir ölümlüyle konuştuğu bilinmez; bir tek olay hariç. Saraydaki yokluğunu bir süredir hisseden Arthur, şövalyelerinden birkaçını onu aramaya gönderdi. Aralarında, Merlin'i aramakla meşgulken başından tatsız bir serüven geçen Sör Gawain de vardı. Gawain yolu üzerinde soylu bir genç kızla karşılaşıp selamlamayı ihmal edince, genç kız bu kabalığın öcünü onu çirkin mi çirkin bir cüceye çevirmekle aldı. Gawain Breceliande ormanından geçerken yüksek sesle makus talihinden yakınıyordu ki, aniden sağında inleyen birinin sesini duydu. O yöne baktığında hava gibi görünen, ama içinden geçemediği bir dumandan başka bir şey göremedi. O zaman Merlin dumanın içinden ona seslendi ve nasıl bir talihsizlikle oraya hapsedildiğini anlattı. "Ah efendim!" diye ekledi, "beni bir daha asla görmeyeceksiniz. Bu beni çok üzüyor, ama elimden bir şey gelmez. Sizinle bir daha asla konuşmayacağım, sevgilim dışında bir başkasıyla da öyle. Lakin vakit kaybetmeden Kral Arthur'a gidin ve ona benim ağzımdan Kutsal Graal'ı aramaya çıkmasını söyleyin. Bu serüveni başaracak olan şövalye çoktan doğdu ve onun ellerinden şövalyelik payesini aldı." Sonra, Gawain'i geçirdiği dönüşüm konusunda teselli etti ve ona büyüden çabucak kurtulacağına dair söz verdi. Kralı dönüşte Galler'deki Carduel'de bulacağını, aynı arayışa çıkan şövalyelerin de kendisiyle aynı gün oraya varacağını bildirdi. Bütün bunlar Merlin'in dediği gibi oldu.

Merlin'in adı şövalyelik hikâyelerinde sık sık geçer, ama en çok önemli olaylardan, ölümünü izleyen dönemden, ya da sihirle gözden kaybolmasından bahsedilir. İtalya'nın romantik şiirlerinde ve Spenser'da Merlin, öncelikle bir büyü sanatçısı olarak gösterilir. Spenser onu Prens Arthur'un delinmez kalkanının, zırhının (Faery Queene, I. Kitap, VII. Bölüm) ve bir genç kızın, sevgilisinin gölgesini görmek için

kullandığı aynanın zanaatkârı olarak gösterir. *Orlando Innamorato* adlı eserdeki Aşk Çeşmesi onun eseri olarak anlatılır ve *Ariosto* şiirinde iblislerin, Merlin'in yönetiminde bir gecede yaptıkları tablolarla donanmış salondan bahsedilir.

Aşağıdaki efsane Spenser'ın *Periler Kraliçesi* adlı eserinden (III. Kitap, III. Bölüm.) alınmıştır:

CAER-MERDIN YA DA CAERMARTHEN (GALLER'DE), MERLIN'İN KULESİ VE MAHKÛM İBLİSLER

"Gizlediler derhal kendilerini, garip ve
Basit esvaplarla, farkedilmeyecek şekilde,
Artık Caer-Merdin adını almış olan
Maridunum'a doğru koyuldular yola:
Bilge Merlin'in zaferine ulaşırken toprağın altında (derler ki),
Derin çukurlarda, gün ışığından ırak
Hiçbir canlının göremeyeceği noktalarda

Cinlerine danışıp bulurdu yönünü.

"Olur da aynı yollara düşecek,
O dehşetli yerleri görecek olursan;
Bil ki o gizli kutsal bir mağaradır (derler)
Bir kayanın altında saklı, ufak bir boşluk
Çevik Barry'den akar süratle
Dynevor'un ağaçlı tepeleri arasından;
Fakat sakın ola, hiçbir surette
O uğursuz gölgeliklere girme,

Korkarım, zalim cinler bir çırpıda alır canını.

"Ama yüksek tepelerde, kulak kabart,
Belli belirsiz zincir seslerine
Kaba kazanların şıngırtısını duyacaksın,
Onlar binlerce azaplı ruhla ses ederler
Şaşkın beyinleri şaşırtır, öylece bırakır;
Ve çoğunlukla koca homurtular, yaslı iniltilerle

Büyük emekleri sıkar canlarını
Ve çoğunlukla gürültülü darbeler ve çınlayan seslerle

O kayanın derinliklerinden yankılanır korkunç biçimde.

"Bazıları bunun sebebini şöyle anlatır.
Merlin ölmeden az zaman önce,
Pirinçten bir duvar örmeye niyetlenmişti
Caermerdin'in çevresine ve bu ruhlara emanet etmişti bu işi
Kusursuzca sonlandırmaları için;
Bu sırada çokça sevdiği Göl Kraliçesi, onun için telaş içinde
İşçilerine yağdırmıştı emirler,

Dönüşüne kadar işlerini aksatmasınlar diye.

"O esnada, o sözde kraliçenin düzeniyle,
Şaşakalmıştı ve gömülmüştü toprağa,
Dönemedi işine bir daha;
Yine de o cinler kaçmamışlardı işlerinden,
Pek korkarlardı onun emirlerinden;
Fakat o günler ve gecelerce süren,
Emekleri, çabaları devam etti,
O pirinç duvarı inşa edene değin.
Çünkü Merlin görürdü uzaklardan,

Ölmeden önce de olduğu gibi.

BÖLÜM IV

ARTHUR

Kral Arthur'un öyküsüne hayatının tarihi kanıtlara dayandığı sanılan ayrıntılarıyla başlayıp, onunla ilgili efsaneleri anlatarak devam edeceğiz. Bu efsaneler İngiliz edebiyatının en eski bölümünü oluşturmaktadır.

Arthur, Britonların Güney Galler'de yaşayan Silüres olarak adlandırılan Britonlar kabilesinin prensi, Pendragon adı verilen Kral Uther'in oğlu idi. Pendragon Britanya'nın bütün kralları üstünde yaptırımı bulunan ve seçimle edinilen bir unvandı. Görünüşe bakılırsa Arthur savaşçılığa 500 yılı dolaylarında başlamış, on yıl sonra Pendragon'luğa yükseltilmiştir. Saksonlara karşı on iki zafer kazandığı söylenir. Bunlardan en önemlisi Badon muharebesidir. Kimileri Badon'un Bath, kimileri ise Berkshire olduğuna inanır. Bu, Saksonlarla yaptığı son muharebedir. Bununla, ilerlemelerini öyle etkili bir şekilde dizginledi ki, Arthur bir daha Saksonlar yüzünden sorun yaşamadı ve ülkeyi barış içinde yönetti; ta ki yeğeni Modred yirmi yıl sonra ayaklanıp, 542 yılında Cornwall'da ölümcül Camlan savaşını başlatana dek. Modred öldürüldü, Arthur ise ölümcül bir yara aldı ve denizden Glastonbury'ye taşındı, orada can verdi ve gömüldü. Söylenceler, manastırda defnedildiğinin yerin hafızalardan silinmesini engelledi. 1150 yılında II. Henry'nin emriyle mezar açıldığında orada bulunan Giraldus Cambrensis, kralın kemikleriyle kılıcını, mezar taşı içine gömülmüş kurşun bir haç ve kaba Roma harfleriyle işlenmiş bir yazıt gördü: "Burada, Avolonia adasında şanlı Kral Arthur yatmaktadır." Warton bu hikâyeyi incelikle dizelere dökmüştür. Britonların zihnini uzun zaman meşgul eden, yaygın ve geleneksel bir inanca göre Arthur ölmemiş, periler ülkesine yaralarını iyileştirmeye götürülmüştü. Vatandaşlarının öcünü almak için geri dönecek, onları yeniden Britanya'nın hâkimi yapacaktı. Wharton'un *Od*'unda bir şair Kral Henry'ye Arthur'un efsanevi ölümünü anlatır ve hikâyesini şu dizelerle bitirir:

"Beyhude kuşanmış bir kâfir düşman,
İmanla, güçlü bir rüzgâr;
O düştüğünde periler kraliçesi,
Kimse duymadan görmeden,
Attı düşen kahramanın üstüne

Tatlı mavi gömleğini,
Ve emretti ruhlarına, onu
Merlin'in parlak tekerli arabasında
Uzaklara götürmeleri için,
Yeşil adasının bayırlarında
Derinliklerin tam ortasında.
Yaralarına çiğ serpti,
Arabistan'ın çiçeklerinden.

Orada kudretli bir kral hükümdardı,
Bu yüzden dönecekti Britanya'ya,
Zaferin büyüttüğü kuş tüylerinden çıkma
Kehânet parşömenlerinden öğrendiklerim doğru ise.
Kadim asasını geri almaya,
Şövalyelerin masasını diriltmeye
Ve geçmiş günlerdeki turnuvalarda meydan okumaya."

Bu hikâyenin ardından başka bir şair gelir ve farklı bir hikâye anlatır:

"Arthur gururlu başını eğdiğinde,
Mavi gömlekler içinde peçeli hiçbir prenses
Çekip alamadı onu, Merlin'in güçlü büyüsü sayesinde,
Altın saadet korularında oturmak için;
Fakat düştüğünde kanatlı bir hızla,
Süt beyazı küheylanlarıyla savaşçıları,
Savaş kasırgası içinden,
Götürdüler onu Joseph'in kuleli tapınağına,[1]
Orada dualar ve ilahilerle,

[1] Glastonbury manastırının Arimateali Joseph tarafından eski Avalonia adasında ya da vadisinde kurulduğu söylenir. / Tennyson *Sanat Sarayı* adlı eserinde, Arthur'un Periler Ülkesi Kraliçesi tarafından kurtarılma efsanesinden şöyle söz eder:

"Ya da efsanevi Uther'in ölümcül yara almış oğlu,
Yeşil bayırlarda bir yerlerde,
Yatardı Avalon vadisinde
Ve izlerdi gözü yaşlı eceleri."

İnce mumların uzayan parlak ışığında,
Şık giysileriyle ataları karşıladı tabutu;
Loş koridorlardan, acılı savaşçıların
Heybetli düzeni içinde, götürdüler başkanlarını
Ve kutsal toprağa derinlere gömdüler
Ağırbaşlı sunağın önünde."

Arthur'un varlığının bile kimilerince yadsındığı saklanamaz. Milton ondan şöyle bahseder: "Gerçek hikâyelerden çok, şarkılar ve romanlarda ün salmış olan Arhur'un kim olduğundan ve Britanya'yı böyle birinin hiç yönetip yönetmediğinden şimdiye dek şüphe edilmiştir; üstelik geçerli bir nedenle." Ancak çağımız eleştirmenleri bu isimde bir prens olduğunu kabul ediyor, Gal şairlerinin yazdıklarında onun varlığına ilişkin kanıtlar buluyorlar. Ancak Gal bilim adamı ve eski yapıtlar uzmanı Bay Owen'a göre, romanslardaki Arthur mitolojik bir kişidir. "Arthur" der Owen, "adının anlamından da (Arctos, Arcturus) anlaşılabileceği gibi, Büyük Ayı'dır ve belki de kutba bu kadar yakın olup, küçük bir alanda gözle görülür bir şekilde çember çizen bu takımyıldız ünlü Yuvarlak Masa'nın kökenini oluşturmaktadır."

KRAL ARTHUR

Britanya Kralı Constans'ın üç oğlu vardı: Moines, Uther adıyla da anılan Ambrosius ve Pendragon. Moines tahta çıktıktan kısa zaman sonra kâhyası Vortigern'in ihaneti sonucunda Saksonlar tarafından mağlup edildi ve talihsizliği nedeniyle gözden düştüğü için, kendi vatandaşları tarafından öldürüldü ve yerine hain Vortigern seçildi.

Çok geçmeden Vortigern büyük bir savaşta Moines'ın hayatta kalan kardeşleri Uther ve Pendragon tarafından mağlup edildi ve Pendragon tahta geçti.

Bu prensin, Merlin'in bilgeliğine büyük güveni vardı ve onu başdanışmanı yaptı. Bu sıralarda Saksonlar ile Britonlar arasında büyük bir savaş çıktı. Merlin kral kardeşlerin birbirlerine sadakat yemini etmelerini isterken onlardan birinin bu savaşta öleceğine dair kehânette bulundu. Saksonlar bozguna uğratıldı, Pendragon öldürüldü ve yerine Uther geçti. Bundan sonra da adının yanında Pendragon unvanını aldı.

Merlin hâlâ gözde bir danışman olmayı sürdürüyordu. Uther'in isteği üzerine, Pendragon'un mezarını inşa etmek için büyü yoluyla İrlanda'dan devasa taşlar getirdi. Bu taşlar, Salisbury ovasında bugün Stonehenge adı verilen anıtı oluşturmaktadır.

Bundan sonra Merlin Yuvarlak Masa'yı hazırlamak için Carlisle'ye döndü ve bu

masaya ülkenin en önemli soylularından oluşan bir meclis oturttu. Bu yüksek mevkiye kabul edilen yoldaşlar tehlike anında kendi hayatları pahasına birbirlerine yardım etmeye, bir başlarına en tehlikeli serüvenlere atılmaya, gerektiğinde keşişler gibi tek kişilik bir hayat sürmeye, ilk çağrıyla birlikte savaşa koşmaya ve gece araya girip savaşçıları ayırmadıkça düşmanı yenene kadar savaştan çekilmemeye ant içtiler.

Yuvarlak Masa'nın hayata geçirilmesinden kısa bir süre sonra kral bütün baronlarını her yıl Carlisle'de yapılmasını önerdiği büyük bir şölene davet etti.

Şövalyeler hanımefendilerini yanlarında getirmek için hükümdardan izin almışlardı; güzel Igerne de her yıl yapılan bu kutlamalardan birinde kocası Tintadel Dükü Gorlois'a eşlik etti. Kral düşese derin bir aşkla tutuldu ve aşkını dile getirdi, ama Igerne kralın yaklaşma çabalarına karşı koydu ve kocasına kralın ısrarla kendisine yaklaşmaya çalıştığını söyledi. Bunu duyan Dük derhal, Igerne'yi alıp Uther'e veda etmeden sarayı terk etti. Kral, meclisine bu sorumsuzluktan yakındı ve meclis Dük'ün saraya çağırılmasına ve karşı gelecek olursa asi ilan edilmesine karar verdi. Dük bu çağrıya uymayı reddedince kral vassalının hâkimiyet alanına savaş açtı ve onu güçlü Tintadel şatosunda kıstırdı. Merlin, kralı Gorlois'nın görünümüne soktu ve Igerne'yle birçok kez gizlice görüşmesini sağladı. Nihayet Dük savaşta öldürüldü ve kral Igerne'yle evlendi.

Bu birleşmeden Arthur doğdu ve babası Uther'in ardından tahta geçti.

ARTHUR KRAL SEÇİLİYOR

Babası öldüğünde on beş yaşında olmasına rağmen, soyluların genel kurul toplantısında Arthur kral seçilmişti. Buna karşı çıkanlar olmuştu elbette, çünkü bu mevki için yarışan pek çok hırslı rakip vardı.

"Gezinirken oralarda,
Krallığının Lordları ve Baronlarına dair
Yürek çürüten bir kuşkuyla
Atıldı ileri, savaşa: çünkü çoğu,
Kafa tutardı ona, bağırarak, "Kimdir
Bize hükmedecek olan? Kim demiş onun Kral Uther'in oğlu olduğunu,
Bakıyoruz ona, Uther'i anımsatan ne bir yüz
Ne bir uzuv ne de bir ses görüyoruz." —*Arthur'un Gelişi*

Ancak mübarek bir kişi olan Piskopos Brice Noel arifesinde meclise seslendi ve bu

kutsal vakitte, Tanrı'nın gelecekteki hükümdarları hakkındaki niyetini gösterecek bir işaret vermesi için dua etmelerinin uygun olacağını söyledi. Edilen dualar karşılığını hemen buldu; öyle ki ayin henüz bitmişken kilise kapısının önünde mucizevi bir taş bulundu; taşın içine sıkışmış bir de kılıç vardı. Kılıcın kabzasına şu sözler kazınmıştı:

"Ben vaat edilen Ekskalibur'um,
Kralın adil hazinesine aidim."

Piskopos Brice meclisine bu mucizevi işaret için şükranlarını dile getirmelerini öğütledikten sonra bir kanun teklifi sundu. Bu kanuna göre, kim kılıcı taştan çıkarabilirse Britonların hükümdarı o kabul edilecekti. Bu önerisi övgülerle karara bağlandı. Uther'e bağlı krallar ve en ünlü şövalyeler güçlerini sınadılar, ama mucizevi kılıç bütün çabalarına karşı geldi. Kılıç Nur Yortusu'na kadar, sonra Paskalya'ya ve genellikle yıllık turnuvalar için krallıktaki en iyi şövalyelerin bir araya geldiği Pentekostes'e kadar direndi. O sırada refakatçi unvanıyla manevi erkek kardeşi Sör Kay'a hizmet etmekte olan Arthur şövalyelerin çarpıştıkları alanda efendisine eşlik ediyordu. Sör Kay büyük kahramanlık ve başarıyla dövüştü, ama talihsizlik eseri kılıcını kırdı, Arthur'u yeni bir tane getirmesi için annesine yolladı. Arthur aceleyle eve gitti, ama hanımefendiyi bulamadı. Ne var ki, kilise yakınında taşa saplanmış bir kılıç görmüştü; dört nala oraya gitti, kılıcı kolaylıkla çıkardı ve efendisine götürüp teslim etti. Sör Kay kılıcın sahibi olmanın kendisine bahşedeceği üstünlüğü seve seve kabul edecekti, ama şüphe edenleri ikna etmek amacıyla kılıç yeniden taşa saplandığında Sör Kay kılıcı çıkaramadı; bu kez de kılıç Arthur'un elinden başkasına boyun eğmedi. Böylece Tanrı tarafından kararlılıkla kral olarak olarak gösterilen Arthur herkesin rızasıyla kral ilan edildi ve taç giyme töreni için yakın bir tarih belirlendi.

Kral seçilmesinin hemen ardından, Arthur kendini, on bir kral ve bir dükün muhalefetiyle karşı karşıya buldu; Rockingham ormanında muazzam bir orduyla kamp kurmuşlardı. Merlin'in tavsiyesi üzerine Arthur Bretanya'ya (Bretagne), dünyadaki en iyi şövalyelerden ikisi olan Kral Ban ve Kral Bohort'un yardımını dilemek için bir elçi heyeti gönderdi. Krallar çağrıyı kabul etti, güçlü bir orduyla denizi geçerek Portsmouth'da karaya çıktılar. Burada büyük bir sevinçle karşılandılar. Asi krallar hâlâ sayıca üstündü, ama Merlin güçlü bir büyüyle bütün çadırlarının aynı anda yıkılmasını sağladı. Bu karışıklıkta Arthur ve müttefikleri üstlerine çullanıp asileri tam bir bozguna uğrattı.

Asileri yenilgiye uğrattıktan sonra Arthur savaş alanında Saksonlarla karşı karşıya

geldi. Saksonların güçlü orduları karşısında tek başına kalan Arthur Armorica'ya bir elçi heyeti gönderdi ve Hoel'in yardımını diledi. Hoel kısa zaman sonra bir orduyla yardımına koştu. İki kral kuvvetlerini birleştirdiler, düşmanı aramaya başladılar. Karşılaştıklarında iki taraf da onları kesin sonuca götürecek bir savaş için hazırdı. Monmouthlu Geoffrey'nin anlattığına göre "Arthur, üstüne böylesine büyük bir krala yakışır göğüslük giyer; başına ise ejderha deseni kazınmış altın bir miğfer geçirir. Priwen adlı kalkanını omzuna atar; kalkandaki Kutsal Bakire resmi hep aklına onu getirir. Avalon adasında dövülmüş muhteşem kılıcı Caliburn kemerinde, sağ elini Ron adlı mızrakla süsler. Bu, uzun ve enli bir mızraktı, katliam için ustalıkla tasarlanmıştı." Arthur kıran kırana geçen bir çarpışmadan sonra Bakire'nin adını haykırarak düşmanın arasına dalar ve kudretli Caliburn'la düşmanın çoğunu yok eder, geri kalanlar da kaçar. Hastalık nedeniyle alıkoyulan Hoel bu savaşta yer almamıştır.

Buna Mount Badon zaferi adı verilir ve her ne kadar efsanelerle bezenmiş olsa da tarihçiler tarafından gerçek bir olay olarak kabul edilir.

Mount Badon savaşında Arthur'un gösterdiği başarı Drayton'ın dizelerinde şöyle övülür:

"Badon'da nasıl karşı koyduğunun şarkısını söylediler,
O gün, Britanyalı asasını o şanlı hedefine koyduğunda;
Nasıl da kudretle devam ettiğini iki günlük savaşın;
Pendragon'un değerli oğlu, düştü kanlar içinde,
Üç yüz Saksonu öldürmüştü yiğit elleriyle." *–Song IV*

GUINEVERE

Merlin, Arthur'un Carmalide Kralı Laodegan'ın kızıyla evlenmesini planlamıştı. Arthur, yanında yalnızca Merlin ve sihirbazın bu görev için seçtiği otuz dokuz şövalyeyle hükümdarın sarayına ziyarette bulundu. Oraya vardıklarında Laodegan ve asilzadelerini toplanmış buldu. Başarma umutları pek olmasa da, İrlanda Kralı Ryence'ın eli kulağında saldırısına karşı koymak için bir yol bulmaya çalışıyorlardı. Ryence, kendisine bağlı on beş kral ve neredeyse sayılamayacak büyüklükte bir orduyla şehri kuşatmak üzereydi. Britanyalı şövalyelerin lideri olarak hareket eden Merlin kendilerini, krala savaşında yardımlarını sunmaya gelmiş yabancılar olarak tanıttı. Yalnız özel bir şartları vardı: adlarını ve vasıflarını, onları ifşa etmeyi ciddi olarak düşünene kadar gizli tutmakta hür olacaklardı. Bu şartlar, tuhaf oldukları düşünülse de, min-

netle kabul edildi ve yabancılar krala olağan yemini ettikten sonra Merlin'in kendileri için hazırladığı konaklama yerine çekildiler.

Birkaç gün sonra düşmanlar, Kral Laodegan'la vardıkları ateşkese rağmen ordugâhlarından apansız çıkıp, şehri şaşırtmaya yeltendiler. General Cleodalis, kralın kuvvetlerini olabildiğince hızlı topladı. Arthur ile yoldaşları da silahlarına sarıldılar. Başlarına, elinde dehşet verici bir ejderhayla süslenmiş sancağıyla Merlin geçti. Kapıya doğru ilerledi, kapıcıya kapıyı açmasını emretti; ama kapıcı, kralın emri olmadan kapıyı açmayı reddetti. Bunun üzerine Merlin kapıyı kilit, cıvata ve sürgüleriyle birlikte söküp kaldırdı, birliğine kapıdan geçmelerini emrettikten sonra, kusursuz biçimde tekrar yerine yerleştirdi. Ardından atını mahmuzlayıp küçük birliğinin başında, iki bin kâfirden oluşan birliğe doğru atıldı. Sayılardaki eşitsizlik böylesine büyük olunca, Merlin saldırganlarının az sayıda olduğunu görmelerini engellemek için düşmana bir büyü yaptı. Buna rağmen Britanyalı şövalyeler köşeye sıkıştılar. Ama surlardan bu eşitsiz mücadeleyi gören halk, yabancılardan oluşan küçük birliği kendi kaderine terk etmekten utandı ve kapıyı açıp saldırdı. Sayıları artık eşit olmaya daha yakındı; Merlin iki ordunun adil şartlarda çarpışması için büyüyü kaldırdı. Arthur, Ban, Bohort ve diğerlerinin savaştığı kısımda kralın ordusu üstündü, ama savaş alanının başka bir bölümünde bizzat kral kuşatılıp düşman tarafından kaçırılmıştı. Kralın güzel kızı Guinevere, şehrin surlarında durmuş savaşı izlerken bu hazin sahneyi gördü. İçini korkunç bir acı kapladı, saçını başını yoldu ve bayıldı.

Ama savaş alanının her bir bölümünde neler olup bittiğinin farkında olan Merlin, aniden şövalyelerini topladı, savaşın dışına çıkardı, kralı kaçırmakta olan grubun yolunu kesti ve şövalyelerine karşı koyulmaz bir coşkuyla savaşmalarını emretti. Bütün refakatçileri parçalara ayırıp dağıttılar ve kralı kurtardılar. Mücadele sırasında Arthur 4,5 metre uzunluğunda, Caulang adlı bir devle karşılaştı. Bu yakışıklı yabancıya karşı çoktan güçlü bir ilgi duymaya başlamış olan güzel Guinevere mücadelenin sonucunu endişeyle bekledi. Ama Arthur, omzuna indirdiği korkunç bir darbeyle canavarın boynunu kesti; öyle ki canavarın kafası bir yanından sarkmaya başladı ve atı onu bu haliyle savaş alanında dolaştırınca, kâfirler dehşete düşüp yıldılar. Guinevere yüksek sesle, devlerin hakkından böylesine ustalıkla gelen bu nazik şövalyenin kocası olmasını dilemekten kendini alamadı ve dileği hizmetkârları arasında yankılandı. Düşman kısa zaman sonra arkasını dönüp telaş içinde kaçmaya başladı, Laodegan ve müttefikleri de onları yakından izledi.

Savaştan sonra Arthur silahlarını bıraktı ve Prenses Guinevere tarafından hamama götürüldü. Arthur'un arkadaşlarına da sarayın diğer hanımefendileri eşlik etti.

Hamamdan sonra şövalyeler muhteşem bir eğlenceye götürüldüler ve burada da aynı güzel refakatçiler onlara özenle hizmet etti. Cömert kurtarıcılarının adlarını ve vasıflarını öğrenmek için gittikçe sabırsızlanan, zaman zaman gizliden gizliye misafirlerinin liderinin kızının çekiciliğine kapılmış olmasını dileyen Laodegan sessiz ve dalgın görünüyordu; düşüncelerinden maiyetinin şakalarıyla ancak sıyrılıyordu. Bir fırsatını bulup Guinevere'e, faziletinden ötürü ona büyük saygı duyduğunu açıklayan Arthur sevinç içindeydi; Merlin'den Gawain'in Londra'daki son kahramanlıklarının haberini alınca daha da mutlu oldu. Böylece hemen ülkesine dönmesine gerek kalmamıştı ve Laodegan'ın sarayında kalışını uzatmakta özgürdü. Her geçen gün, bütün sarayın bu yürekli yabancılara duyduğu hayranlık ve Guinevere'in onların liderlerine duyduğu tutku artıyordu. Sonunda Merlin krala, ziyaretlerinin amacının liderleri için bir gelin bulmak olduğunu ilan ettiğinde, derhal Laodegan Guinevere'i Arthur'a sundu ve ona rütbesi ne olursa olsun iyi niteliklerinin Carmalide'in kadın vârisini hak etmeye yettiğini söyledi.

"Kadınlıkta kendi erkekliği kadar asil
Bu kadın gibisini bulabilir miydi–
İkisi birlikte değiştirebilirdi dünyayı."

Arthur leydiyi en büyük minnettarlıkla kabul etti ve Merlin Kralı, damadının rütbesi konusunda işte o zaman ikna etti; bunun üzerine Laodegan hemen, bütün baronlarıyla birlikte Uther Pendragon'un halefi olan yasal hükümdarlarına saygılarını sundu. Güzel Guinevere görkemli bir törenle Arthur'la nişanlandı ve halka duyurulan muhteşem şenlik yedi gün sürdü. Bu süre sonunda düşman yenilenmiş kuvvetleriyle yeniden ortaya çıkınca askeri harekatın tekrar başlatılması gerekti.[1]

Şimdi de, Arthur başkentinden uzaktayken Londra'da ve Londra yakınlarında neler olduğunu anlatalım. Tam bu sıralarda bir grup genç kahraman ondan şövalyelik payesi almak için Arthur'un sarayına doğru ilerlemekteydi. Bunlar Arthur'un yeğenleri ve Kral Lot'un oğulları olan Gawain, üç erkek kardeşi ve bir başka yeğen, Kral Nanters'in oğlu Galachin idi. Kral Lot, Arthur'un yenilgiye uğrattığı asi liderlerden biriydi, ama şimdi bu genç adamlar sayesinde kayınbiraderiyle yeniden dost olmayı umuyordu. Oğullarını ve yeğenini olanca ihtişamla donattı, yanlarına en iyi

[1] Şövalyelik kültürü ile ilişkisi olmuş herkes, Arthur'un kraliçesinin adı olan, aynı zamanda Genievre ve Geneura olarak da yazılan Guinevere'e aşinadır. Dante, Francesca da Rimini üzerine olan güzel bölümde Guinevere ve asıl şövalyesi Sör Launcelot'un serüvenlerinden söz eder.

atlara binmiş, seçkin ve eksiksiz zırhlar giyinmiş, kont ve baron oğullarından oluşan görkemli bir maiyet verdi. Sayıları toplamda yedi yüzü buluyordu, ama henüz sadece dokuzu şövalyelik payesini almıştı; gerisi bu şerefe adaydı ve olabildiğince çabuk düşmanla karşılaşıp bu payeyi kazanmak için sabırsızlanıyorlardı. Liderleri Gawain olağanüstü güce sahip bir şövalyeydi; ancak en çarpıcı özelliği, günün belli saatlerinde gücünün diğer saatlere oranla ikiye katlanmasıydı. Saat dokuzdan öğleye kadar ve üçten akşam ayinine kadar gücü iki katına çıkıyordu; geri kalan zamanlarda gücü bu denli olağanüstü değildi, ama her zaman sıradan insanınkinden üstündü.

Üç günlük bir yolculuktan sonra Londra yakınlarına geldiler. Burada Arthur ve maiyetini bulmayı beklerlerken hiç ummadıkları bir anda hepsi çeşitli erzaklarla dolu, sayısız savaş ve yük arabasından oluşan, düşmanın elindeki bir kafileyle karşılaştılar. Bu arabalara muhafızlık eden üç bin adam bütün ülkeyi yağmalamıştı. Gawain'in çevik süvarilerinin tek bir hücumu muhafızları dağıtmaya ve kafileyi kurtarmalarına yetti. Kafile derhal Londra'ya gönderildi. Ancak çok geçmeden yedi yüz dinç asker, bu beş prens ve onların küçük ordusuna karşı saldırıya geçti. Gawain Choas adında devasa boyutlardaki bir lideri gözüne kestirdi ve muharebeye, onun taçlı başını kesip göğsüne düşürerek başladı. Galachin de devasa Kral Sanagran'la karşılaştı ve kafasını kesti. Agrivain ve Gahariet de olağanüstü kahramanlıklar gösterdi. Böylece saldıran orduyu uzak tuttular, ama kötü sıkışmışlardı; ta ki birden bire, vatandaşlardan oluşan güçlü kalabalığın Londra'dan yaklaşmakta olduğunu fark edene kadar. Gawain tarafından kurtarılan kafile Londra'ya vardığında, şehrin yöneticisine ve vatandaşlara, kurtarıcılarının tehlikede olduğunu haber vermişti. Londralıların gelişi çok geçmeden mücadelenin sonucunu belirledi. Düşman dört bir yana kaçıştı; Gawain ile arkadaşları onlara minnettarlık duyan vatandaşlar eşliğinde Londra'ya girdiler ve alkışlarla karşılandılar.

BÖLÜM V

ARTHUR (*devamı*)

Saksonları o zaman için adamakıllı sindiren Büyük Mount Badon zaferinden sonra Arthur ordularını İskoçlara ve Piktlere yöneltti ve onları Lomond Gölü'nde bozguna uğratıp merhamet dilemek zorunda bıraktı. Sonra Noel'i kutlamak için York'a gitti ve paganların yağmalayıp yıktıkları Hıristiyan kiliselerini onarmakla meşgul oldu. Ertesi yaz İrlanda'yı fethetti, sonra da filosuyla İzlanda'ya yolculuğa çıkıp orayı da boyunduruk altına aldı. Gothland ve Orkneys kralları kendi rızalarıyla gelip bağlılıklarını bildirdiler ve vergi ödemeyi taahhüt ettiler. Ardından Arthur Britanya'ya geri döndü ve krallığını kurmuş olarak on iki yıl boyunca barış içinde yaşadı.

Bu süre içerisinde Arthur yabancı ülkelerde kahramanlıklarıyla ün salmış herkesi kendisine katılmaya davet etti ve hizmetkârlarının sayısını arttırdı ve sarayına öyle bir nezaket getirdi ki en uzak ülkeler bunun taklide değer olduğunu düşündü. Öyle ki hiçbir soylu, elbiseleri ve silahları Arthur'un şövalyelerininkiler gibi yapılmadıysa, kendisini saygıya değer görmezdi.

Yurdunda bu denli güçlü olduğunu gören Arthur gücünü yurtdışına doğru genişletmek için yollar aramaya başladı. Bu nedenle filosunu hazırlayıp önce Norveç'e yöneldi; böylece Norveç tahtını kız kardeşinin kocası Lot'a vermeyi umuyordu. Arthur Norveç'te karaya çıktı, bu ülkenin kralıyla büyük bir savaş yaşadı, onu mağlup etti, bütün ülkeyi boyunduruğu altına alana kadar zafer kazanmaya devam etti ve Lot'u tahta çıkardı. Ardından Arthur Galya seferine çıktı ve Paris şehrini kuşattı. Galya o zamanlar bir Roma eyaletiydi ve "Halkın Koruyucusu" unvanına sahip Flollo tarafından yönetiliyordu. Paris kuşatması bir ay sürüp halk açlıktan kıvranmaya başlayınca Flollo Arthur'a teke tek dövüşmeleri için meydan okudu ve mücadelenin sonucuna bu yolla karar vermeyi teklif etti. Arthur bu daveti memnuniyetle kabul etti ve mücadelede rakibini öldürmesi üzerine vatandaşlar şehri ona teslim ettiler. Zaferden sonra Arthur ordusunu ikiye ayırdı; bunlardan biri Akitanya'ya gitmesini emrettiği Hoel'e eşlik edecek, öteki kısım da kendisiyle birlikte diğer eyaletleri boyunduruk altına almaya çalışacaktı. Galya'nın bütün bölümlerinin tamamen ele geçirildiği dokuz yılın sonunda Arthur sarayının bulunduğu Paris'e geri döndü ve din adamları ve halkı toplanmaya çağırıp bu krallığa barışı ve adaleti getirdi. Ardından Normandiya'yı kâhyası

Bedver'e ve Andegavia eyaletini kâhya Kay'e[1] ve daha pek çok yeri kendisine eşlik eden önemli adamlarına bağışladı. Diğer şehir ve ülkelerde de barışı sağladıktan sonra ilkbahar başında Britanya'ya döndü.

Pentekostes şenliğinin yaklaşması üzerine, böylesine başarılı zaferlerden sonra sevincini göstermenin iyi olacağını düşünerek bu şenliğin daha görkemli şekilde kutlanmasına ve artık ona tabi olan prensleri barıştırmak için, bu dönemde ihtişamlı bir saray kurup tacını giymeye ve emrindeki bütün kral ve dükleri törene davet etmeye karar verdi. Amacı için en uygun yer olarak da lejyonların şehri Caerleon'u[2] seçti. Çünkü, diğer şehirleri geride bırakan büyük servetinin yanı sıra Severn Denizi yakınlarında Usk nehri üzerindeki konumu onu böyle büyük bir tören için çok hoş ve uygun kılıyordu. Çünkü şehir bu asil nehrin sularıyla yıkanıyordu, böylece denizler ötesinden gelen kral ve prensler buraya rahatlıkla yelken açabilirlerdi. Öte yandan, çayır ve koruların güzelliği ve yüksek, yaldızlı çatılarla süslenmiş kraliyet saraylarının ihtişamı sayesinde bu şehir Roma'nın ihtişamına bile rakipti. Şehir aynı zamanda iki kilisesiyle ünlüydü. Bunlardan biri kendilerini tamamen Tanrı'ya hizmet etmeye ada-

---

[1] Fransız romanslarında bu ad Queux diye yazılır ve anlamı başaşçıdır. Dolayısıyla, bunun bir isim değil, bir unvan olduğunu düşünülebilir; ancak Queux denilen kişi başka hiçbir adla anılmamaktadır. Queux Arthur'un sarayındaki kahramanların arasında tek değilse bile başlıca komik kişidir. Ona Seneschal ya da Steward (kâhya) denir ve görevleri arasında başaşçının görevleri de vardır. Romanslardaki genel karakteri kahraman ve soytarının bir karışımıdır; her an savaşmaya hazırdır ve genellikle çarpışmalarda başına gelebilecek en kötü şey gelir. Sözleri de alaylı ve küfür doludur; bu nedenle sık sık başı belaya girer. Ancak görünüşe bakılırsa Arthur'un ona bir bağlılığı vardır ve sık sık tavsiyesine başvurur. Bu tavsiye genellikle hatalıdır.

Romans yazarları pek çok şehri Kral Arthur'a atfetmişlerdir. Bunların başlıcaları Caerleon, Camelot ve Carlisle'dir. Caerleon adı, Romalıların egemenliği sırasında lejyonlardan birinin görev yeri olmuş olmasından gelir. Latin yazarlar tarafından Urbs Legionum, yani "Lejyonlar Şehri" olarak adlandırılır; Urbs Galce'ye kelimesi, "şehir" anlamına gelen *Caer* olarak çevrilir; lejyon kelimesi ise *lleon* olarak kısaltılır. Usk Nehri günümüz coğrafyada da adını korumaktadır ve bu nehrin kenarına kurulu Caerleon adlı bir şehir vardır, ancak Arthur'un kraliyet heyetini misafir eden bölgenin Cardiff şehri olduğu düşünülmektedir. Chester da Galce'de Caerleon adını taşımaktadır; çünkü Latince'de "ordugâh" anlamına gelen *castra* kelimesinden türeyen Chester, askerî karargâhlara verilen addır.

Camelot'un Winchester olduğu sanılmaktadır.

Shalott Guildford'dur.

Hamo'nun Limanı Southampton'dır.

Carlisle, İskoçya sınırı yakınındaki, hâlâ bu adı taşıyan şehirdir. Ancak bu şehir gibi, askerî merkez olarak kullanılan başka yerler de bu adla anılmaktadır.

yan bir bakireler korosuyla donanmıştı, diğeri ise bir rahipler manastırını barındırıyordu. Burada ayrıca iki yüz filozoftan oluşan bir heyet bulunuyordu; bunlar astronomi ve diğer sanatlar konusunda bilgiliydiler ve yıldızların hareketlerini titizlikle izler sonra da Arthur'a olacaklarla ilgili doğru tahminler sunarlardı. Yaklaşan şenliğin hazırlıklarına bu nedenle, bunca güzelliği bir arada sunan bu yerde yapılmaya başlandı.

Ardından Galya ve komşu adaların prenslerini saraya davet etmek için çeşitli krallıklara elçiler gönderildi. Bunun üzerine Alba (şimdi İskoçya) Kralı Augusel, Venedotia (şimdi Kuzey Galler) Kralı Cadwallo, Demetia (şimdi Güney Galler) Kralı Sater geldi; ayrıca Londra, York ve Dubricius başpiskoposluklarından başpiskoposlar ve Lejyonlar Şehri Caerleon piskoposu da gelenler arasındaydı. Britanya başpiskoposu olan papazın inancı öyle yüceydi ki dualarıyla herhangi bir hastayı iyileştirebilirdi. Ayrıca pek çok önemli şehirden kontlar ve en az onlar kadar saygın pek çok önemli şahıs da oradaydı.

Komşu adalardan İrlanda Kralı Guillamurius, Orkneys Kralı Gunfasius, İzlanda Kralı Malvasius, Norveç Kralı Lot, Normandiya dükü kâhya Bedver, Andagavia dükü kâhya Kay geldi; ayrıca on iki Galya lordu ve asilzadeleriyle birlikte gelen Armoricalı Britonların dükü Hoel de gelenler arasındaydı. Hoel katırlar, atlar ve zengin mobilyalardan oluşan, tarifi zor bir konvoyla gelmişti. Bunların yanı sıra İspanya'da bu davete gelmeyen, dikkate değer hiçbir prens kalmamıştı. Arthur'un dünyaca ünlü cömertliği onu herkesin sevgilisi yapmışken bunun böyle olması bizi şaşırtmamalıdır.

Tören günü herkes toplandığında başpiskoposlar krala tacını giydirmek için saraya götürüldüler. Sonra Dubricius ayini başlatmak için hazırlandı, çünkü saray onun piskoposluk bölgesinde bulunuyordu. Kral, tören giysilerini kuşanır kuşanmaz ihtişamlı bir geçit töreniyle piskopos kilisesine götürüldü; önünden dört altın kılıç taşıyan dört kral gidiyordu. Bunlar Alba, Cornwall, Demetia ve Venedotia kralları idi. Başka bir bölümde en değerli takılarını takıp takıştırmış olan kraliçe başpiskoposlar ve piskoposlar tarafından Bakireler Kilisesi'ne götürüldü; yukarıda sözü edilen kralların dört kraliçesi de kraliçenin önünden eski gelenekler uyarınca dört güvercin taşıyorlardı. Geçit töreni sona erince iki kilisede de sazların ve seslerin ahengi insanın başını öyle döndürüyordu ki ve şövalyeler hangisini tercih edeceklerine karar veremiyorlar, bu nedenle sırayla birinden ötekine akın ediyorlardı; bütün gün törenle geçmiş olsa da sıkılmak nedir bilmiyorlardı. Sonunda iki kilisede de ayin bittiğinde kral ve kraliçe taçlarını çıkardılar ve üstlerine daha hafif takılarını takarak ziyafete gittiler. Herkes kıdem sırasına göre sofradaki yerini alınca as/ermin kürkünden yapılmış zengin harmaniler içindeki kâhya Kay, aynı şekilde zengin kıyafetler giyinmiş olan

bin genç asilzadeyle birlikte yemeklerin servisini yaptı. Diğer bir tarafta kâhya Bedver ellerinde her çeşit fincan ve içki kabıyla bekleyen aynı sayıda yardımcı tarafından izleniyordu. Bol bol yiyecek içecek vardı, her şey türünün en iyisiydi ve en iyi şekilde servis ediliyordu. Çünkü Britanya o zamanlar zenginlik, lüks ve nezakette öyle bir azamete erişmişti ki diğer bütün krallıklardan çok daha üstündü.

Ziyafet sona erer ermez ok ve yayla nişan alma, kargı fırlatma, ağır taş ve kayaları fırlatma, zar oyunları ve bunun gibi çeşitli sporlarla eğlenmek ve bunları başkalarına zarar vermeden ve kavga etmeden yapmak üzere şehrin dışındaki tarlalara gittiler. Üç gün böyle geçti ve bundan sonra ayrıldılar; krallar ve asilzadeler çeşitli yerlerdeki evlerine gitmek üzere yola çıktılar.

Bundan sonra Arthur beş yıl boyunca ülkeyi barış içinde yönetti. Sonra Roma imparatoru Leo'nun *procurator*'u Lucius Tiberius'tan elçiler geldi ve vergi istedi. Ama Arthur vergi ödemeyi reddetti ve savaşa hazırlandı. Gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra krallığın yönetimini yeğeni Modred ve Kraliçe Guinevere'e emanet ettikten sonra ordusuyla Hamo'nun Limanı'na yürüdü, burada tam da istediği gibi bir rüzgâr onu bekliyordu. Ordu emniyetle karşıya geçti. Barba Nehri ağzında çadırlarını kurup adaların krallarının gelişini beklemeye başladılar.

Bütün kuvvetler oraya varır varmaz Arthur Augustodunum'a doğru yürüdü ve Alba Nehri kenarında kamp kurdu. Burada art arda çarpışmalar yapıldı, bunların hepsinde Hoel, Armorica Dükü ve Arthur'un yeğeni Gawain gibi yiğit liderlerin yönetimindeki Britonlar üstün geldiler. Sonunda Lucius Tiberius geri çekilmeye ve imparator Leo'nun yeni birliklerle kendisine katılmasını beklemeye karar verdi. Ama bu gidişatı önceden tahmin eden Arthur önceden belirlenmiş bir vadiyi ele geçirdi ve Lucius'un geri çekilme yolunu kapatıp onu son bir savaşa zorladı; bu savaşta Arthur en gözü pek şövalyeleri ve sadık yandaşlarından bazılarını kaybetti. Ama öte yandan Lucius Tiberius öldürülmüş, ordusu tamamen bozguna uğratılmıştı. Kaçaklar ülkeye dağıldılar; kimileri yan yollara, kimileri şehir ve kasabalara ve güvende olacaklarını düşündükleri her yere.

Arthur bir sonraki kış bitene dek bu bölgelerde kalıp zamanını, düzeni yeniden sağlamaya ve yönetimi kurmaya adadı. Sonra İngiltere'ye döndü ve zaferlerini büyük bir ihtişam eşliğinde kutladı.

Ardından kral bütün şövalyelerini yerlerine yerleştirdi ve zengin olmayanlarına toprak verdi ve herbirine, asla zorbalık yapmamayı, cinayet işlememeyi ve devlete ihanet etmemeyi öğütledi; ayrıca hiçbir şekilde zalim olmamalarını, merhamet dileyene merhamet etmelerini emretti ve bunlara uymayan olursa dinlerinin ve lord-

luk payelerinin ellerinden alınacağını, soylu genç kızlara ve soylu kadınlara hizmet etmemeleri halinde her an ölümle cezalandırılacaklarını söyledi. Aynı zamanda hiç kimsenin gerek bir kanun gerekse dünyevi mal varlığı için olsun, haksız bir savaşa girişmemesini istedi. Yuvarlak Masa'nın genç yaşlı bütün şövalyelerinin yemin ettiği bu değerler üzerine, her yıl yüce Pentekostes şenliğinde yeniden yemin edilirdi.

KRAL ARTHUR ST. MICHAEL DAĞININ DEVİNİ ÖLDÜRÜR

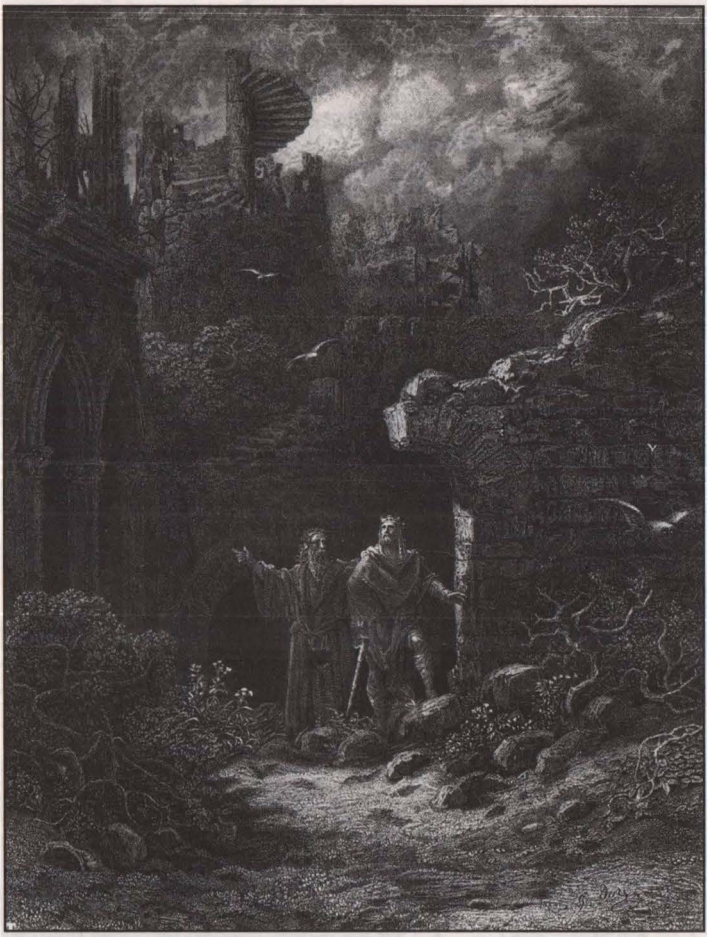
Ordu Bretanya'da (Bretagne) kamp kurmuş kralların oraya gelişini beklerken Arthur'un yanına yerli bir adam geldi ve ona, St. Michael Dağı adı verilen komşu dağda mağarası olan bir devin uzun zamandır köylülerin çocuklarını kaçırıp yemeyi âdet edindiğini söyledi. "Şimdi de Bretanya (Bretagne) Düşesi'ni, hizmetkârlarıyla ata binerken yakaladı ve hizmetkârlarının tüm çabalarına rağmen alıp götürdü." "Arkadaşım" dedi Arthur "beni bu devin göründüğü yere götürebilir misin?" "Elbette" dedi iyi adam; "şuradaki iki muazzam ateşi görüyor musunuz, devi işte orada bulacaksınız; üstelik yanında bütün Fransa'dakinden büyük olduğunu tahmin ettiğim bir hazine de var." Sonra kral Sör Bedver ile Sör Kay'i yanına çağırdı ve onlara akşamüstü St. Michael Dağı'na uzun, zorlu bir yola gideceği için atları ve koşum takımlarını hazırlamalarını emretti.

Böylece üçü yola çıktı ve dağın eteklerine varıncaya dek at sürdüler. Kral onlara orada oyalanmalarını, kendisinin o dağın içine gireceğini emretti. Böylece büyük bir ateşe varıncaya dek tepeden yukarıya doğru çıktı ve orada yeni yapılmış bir mezarın yanında ıstırap içinde oturan yaşlı bir kadın gördü. Sonra Kral Arthur kadını selamladı ve ona niçin böyle yas tuttuğunu sordu; kadın şöyle cevap verdi: "Efendi Şövalye, alçak sesle konuşun; orada bir şeytan var ve konuştuğunuzu duyacak olursa gelip sizi öldürür. Ona karşı koyamazsınız; öyle acımasız, öyle kuvvetli ki. Bretanya (Bretagne) Kralı Sör Hoel'in burada yatan, dünyalar güzeli karısı Düşes'i o öldürdü." "Leydi" dedi kral, "beni soylu fatih, kral Arthur bu zorbanın icabına bakmaya gönderdi." "azıklar olsun böyle antlaşmalara" dedi kadın; "o ne kral dinler ne başka biri." "Peki" dedi Arthur, "bütün korkunç sözlerinize rağmen görevimi yerine getireceğim." Böylece tepenin zirvesine doğru ilerledi ve orada devi akşam yemeğine oturmuş, bir adamın bacağını kemirip geniş baldırlarını ateşte kızartırken gördü. Orada bağlı üç genç kız vardı; onların da kaderinde sıraları geldiğinde dev tarafından yenilip yutulmak vardı. Kral Arthur bunu görünce onlara çok acıdı, öyle ki kederinden yüreği kan ağladı. Sonra deve seslenerek şöyle dedi: "Bütün dünyayı yöneten sana kısa bir ömür, utanç

verici bir ölüm vermiş. Düşes'i niçin öldürdün? Gel bakalım o halde seni alçak, çünkü ölümün bugün, benim elimden olacak." Ardından dev ayağa fırladı ve koca sopasını kavrayıp krala bir darbe indirdi ve kralın tacını düşürdü; sonra kral kılıcını devin beline indirdi ve korkunç bir yara açtı. Sonra dev sopasını bir kenara fırlatıp kralı kollarıyla kavradı ve kaburga kemiklerini ezdi. O zaman üç genç kız diz çöküp Tanrı'ya Arthur'a yardım etmesi ve destek vermesi için dua ettiler. Arthur yuvarlanıyordu, öyle ki bir alta bir üste geçiyordu. Böylece yuvarlanıp çamurlar içinde debelenerek tepeden aşağıya yuvarlandılar ve yuvarlanırlarken Arthur deve hançerini soktu; şans eseri iki şövalyenin olduğu yere gelmişlerdi. Kralı devin kolları arasına sıkışmış halde görünce gelip onu kurtardılar. Sonra kral Sör Kay'e devin kafasını koparmasını ve herkes bakıp görebilsin diye bir mızrağın ucuna geçirip mızrağı kuleye yerleştirmesini emretti. Emir yerine getirildi ve haber çok geçmeden bütün ülkeye yayıldı; bu yüzden halk gelip krala şükranlarını sundu. Kral Arthur ise şöyle dedi: "Şükranlarınızı Tanrı'ya sunun; devin hazinesini de alıp kendi aranızda paylaşın." Sonra Kral Arthur o tepeye Aziz Michael adına bir kilise yaptırdı.

KRAL ARTHUR GÖL KRALİÇESİ'NDEN BİR KILIÇ ALIR

Bir gün Kral Arthur ata biniyordu ve birdenbire üç kaba saba adamın Merlin'i öldürmek için kovaladıklarını fark etti. Bunun üzerine kral atını adamların üstüne sürdü ve şöyle buyurdu: "Kaçın köylüler!" Onlar da karşılarında bir şövalye görünce korkup kaçtılar. "Ey Merlin!" dedi Arthur, "yanında olmasaydım bütün güçlerine rağmen buracıkta öldürülecektin." "Hayır" dedi Merlin, "isteseydim kendimi kurtarabilirdim, ama siz ölümünüze benden daha yakınsınız." Böylece konuşa konuşa ilerlerlerken kral Arthur, orada geçidi korurmuşçasına at sırtında oturan bir şövalye gördü. "Sayın şövalye" dedi Arthur, "ne sebeple burada dursun?" O zaman şövalye şöyle dedi: "Hiçbir şövalye benimle at üstünde mızrak dövüşü yapmadan bu yoldan geçemez; buradan geçmenin âdeti budur." "Ben bu âdeti değiştireceğim" dedi kral. Sonra birlikte at koşturdular ve öylesine kıran kırana bir karşılaşma oldu ki mızrakları parçalandı. Ardından kılıçlarını çektiler ve büyük darbelerle zorlu bir mücadeleye giriştiler. Ama sonunda şövalyenin kılıcı Kral Arthur'un kılıcını ikiye ayırdı. O zaman şövalye Kral Arthur'a şöyle dedi: "Artık seni kurtarmak ya da öldürmek elimde; yenildiğini ve korkak olduğunu kabul etmezsen öleceksin." "Ölüm geldiğinde onu memnuniyetle karşılarım" dedi Kral Arthur, "ama sana bir korkak gibi teslim olmayacağım." Sonra şövalyenin üstüne atıldı ve belinden tutup yere sa-

MERLIN'İN KRAL ARTHUR'A ÖĞÜT VERMESİ

ARTHUR EKSKALİBUR'U BULUR

vurdu; ama şövalye güçlü kuvvetli bir adamdı ve Arthur'u çok geçmeden altına aldı; öldürmek için miğferini başından sıyırmak üzereydi ki, Merlin şöyle dedi: "Şövalye, eline hâkim ol, zira bu şövalye senin farkında olduğundan çok daha saygıdeğer bir insandır." "Niye, kimmiş o?" dedi şövalye. "O kral Arthur'dur." O zaman da şövalye kralı gazabından korktuğu için öldürecek oldu ve kılıcını öldürmek üzere havaya kaldırdı; bunun üzerine Merlin şövalyeye bir büyü yaptı ve şövalye yere düşüp derin bir uykuya daldı. Merlin kral Arthur'u kaldırdı ve onu atına oturttu. "Heyhat" dedi Arthur, "Merlin, sen ne yaptın?" bu iyi şövalyeyi hünerlerinle öldürdün mü?" "Siz endişelenmeyin" dedi Merlin; "o sizin olduğunuzdan daha sağlam. Sadece uyuyor, üç saat sonra uyanacak."

Böylece kral ve Merlin yola çıktı ve iyi bir adam ve önemli bir hekim olan bir keşişin yanına gittiler. Keşiş, Arthur'un yaralarına baktı ve iyi merhemler sürdü. Kral üç gün burada kaldı; bu sürenin sonunda yaraları ata binip gitmesine yetecek kadar düzelmişti, bunun üzerine kral yola çıktı. At sürerlerken Arthur, "Kılıcım yok" dedi. "Önemi yok" dedi Merlin, "burada sizin olacak bir kılıç var." Böylece atlarını sürdüler; ta ki suları berrak, geniş bir göle gelene kadar. Arthur gölün ortasında, elinde güzel bir kılıç tutan beyaz ipekli kalın kumaş içinde bir kol fark etti. "İşte" dedi Merlin, "bahsettiğim kılıç orada. Bu kılıç Göl Kraliçesi'ne aittir; eğer isterse kılıcı alabilirsiniz, ama eğer istemezse gücünüz o kılıcı almaya yetmez."[1]

Bunun üzerine Arthur ile Merlin atlarından indiler ve kayığa bindiler. Elin tuttuğu kılıcın yanına geldiklerinde Arthur kılıcı kabzasından tutup aldı. Bunun üzerine el ve kol suyun altına gitti.

Sonra karaya döndüler ve atlarına binip gittiler. Sör Arthur kılıca baktı ve bakar bakmaz da çok beğendi.

Böylece Caerleon'a doğru at sürdüler; burada Arthur'un şövalyeleri hoşça vakit

---

[1] O anda gölün kenarında yürüyen soylu bir genç kız gördüler. "Kimdir bu genç kız?" dedi Arthur. "O Göl Kraliçesi'dir" dedi Merlin ve o gölün içinde bir kaya, o kayanın içinde de yeryüzündeki her yerden daha güzel, zengin döşenmiş bir yer var; bu soylu genç kız birazdan yanınıza gelecek, o zaman onunla nazikçe konuşun, o kılıcı size verecek." Bundan az sonra genç kız Arthur'un yanına geldi ve onu selamladı, Arthur da onu. "Hanımefendi" dedi Arthur, "şuradaki kolun dalgaların üzerinde tuttuğu kılıç nedir?" Keşke benim olsaydı, çünkü hiç kılıcım yok." "Efendi Kral Arthur" dedi genç kız, "o kılıç benimdir, eğer sizden istediğimde bana bir hediye vermeyi kabul ederseniz onu alabilirsiniz." "Şerefim üzerine yemin ederim ki" dedi Arthur "isteyeceğiniz hediyeyi size vereceğim." "O halde" dedi genç kız, şu kayığa binin ve kılıca kadar kendiniz kürek çekip kılıcı ve kınını alın, ben de zamanı geldiğinde hediyemi isteyeceğim." –yn.

geçirmekteydi. Kralın serüvenlerini öğrenince kendisini böylesine yapayalnız tehlikeye atabileceğini görüp hayrete düştüler. Ancak ona hayranlık duyan bütün adamlar, diğer zavallı şövalyelerin yaptığı gibi maceraya atılan böyle bir liderin yönetiminde yaşamanın iyi bir şey olduğunu söylediler.

BÖLÜM VI

SÖR GAWAIN

Sör Gawain, Kral Arthur'un kız kardeşi Morgana'dan olma yeğeni idi; Morgana Orkney Kralı Lot'la evlenmişti ve Arthur onu Norveç Kralı yapmıştı. Sör Gawain Yuvarlak Masa'nın en tanınmış şövalyelerinden biriydi ve romans yazarları tarafından *bilge* ve *görgülü* Gawain olarak nitelendirildi. Chaucer'ın bu konudan söz eden *Muhafızın Masalı* adlı eserinde, yabancı şövalye bütün kraliyet heyetini "selamlar":

"Büyük bir saygı ve itaatiyle,
Konuşmasında olduğu kadar görünüşünde de,
O Gawain, eskilerden kalma nezaketiyle,
Perilerle akran olsa da,
Değiştiremezdi kimse onu tek bir sözüyle."

Gawain'in erkek kardeşleri Agravain, Gaharet ve Gareth idi.

SÖR GAWAIN'İN EVLİLİĞİ

Bir zaman Kral Arthur saray halkını mesut Carlisle'de bulundurduğu bir sırada soylu bir genç kız huzuruna geldi ve bir iyilik diledi. Alçak bir şövalye genç kızın sevgilisini tutsak etmiş, topraklarına zorla el koymuştu; genç kızın dileği kraldan öç almaktı. Kral Arthur kılıcı Ekskalibur'u getirmelerini ve atını eyerlemelerini buyurdu ve hiç vakit kaybetmeden küçük hanımefendiye yapılan haksızlığı düzeltmek için atıyla yola koyuldu. Çok geçmeden acımasız baronun şatosuna ulaştı ve onu kavgaya davet etti. Ama şato sihirli bir temel üzerinde duruyordu ve bu öyle bir büyüydü ki hiçbir şövalye buraya giremezdi; girecek olursa hemen cesareti kırılır, gücü kuvveti kalmazdı. Kral Arthur büyüyü hissetti ve daha tek bir darbe inmeden dayanıklı kol ve bacakları güçlerini yitirdi; bilinci yitmeye başladı. Kendi rızasıyla kaba krala teslim oldu ve tutsak düştü; kral onu bir şartla salıvereceğini söyledi: Bir yılın sonunda geri dönecek ve "Kadınların en çok arzuladıkları şey nedir?" sorusuna doğru bir cevap getirecekti; bunu yerine getiremeyecek olursa kendisini ve topraklarını krala teslim edecekti. Kral Arthur şartları kabul etti ve belirlenen tarihte geleceğine dair ant içti.

Yıl boyunca bir doğuya sürdü atını bir batıya ve karşılaştığı herkese kadınların en çok arzuladıkları şeyin ne olduğunu sordu. Kimileri mal mülk, kimileri gösteriş ve mevki, kimileri mutluluk, kimileri pohpohlanma, kimileri ise kibar bir şövalye dedi. Ama cevapların çeşitliliği karşısında onu tatmin eden doğru cevabı bulamıyordu. Hemen hemen bir yıl geçmişti ki bir gün Arthur düşünceli bir halde bir ormanın içinden geçerken bir ağacın altında oturan oldukça çirkin bir yüze sahip bir kadın gördü ve bakışlarını çevirdi; kadın onu uygun şekilde selamladığında da cevap vermedi. "Sen nasıl bir insansın ki" dedi kadın, "benimle konuşmazsın?" Kim bilir, çehrem güzel olmasa da kuşkularını belki ben giderebilirim." "Eğer bunu yapacak olursan" dedi Kral Arthur, "ne dilersen dile benden haşin kadın, istediğin ödül verilecektir." "Dinin üzerine yemin et" dedi kadın ve Arthur yemin etti. Ardından kadın ona sırrı açıkladı ve ödülünü talep etti; kraldan, kocası olacak yakışıklı ve kibar bir şövalye istedi.

Kral Arthur hemen zalim baronun şatosuna gitti ve çeşitli danışmanlarından aldığı cevapları, sonuncusu dışında bir bir söyledi; hiçbiri doğru cevap olarak kabul edilmedi. "Şimdi de Arthur" dedi dev, "fidyeni ödemediğine göre sen ve toprakların artık bana aitsiniz." O zaman Kral Arthur şöyle dedi:

"Çek elini, gururlu baron,
Dualarım elini çekmen için,
Ve izin ver bana bir kez daha,
Yurdumun kurtuluşuna dair konuşmam için.
Bozkırdan geldim bu sabah,
Bir meşe ile çoban püskülü arasına oturmuş,
Kadının birini gördüm.
Giyinmişti kıpkızıl,

Diyordu ki: *tüm kadınlar iradelerine sahip çıkmalıdır*,

Bu onların temel arzusuydu;
Şimdi kabul et ki, hakiki bir baron isen,
Ben de ödedim diyetimi."

"Sana bunu kız kardeşim söyledi" diye haykırdı kaba baron. "İntikam ateşi üzerinde olsun! Er ya da geç ona dersini vereceğim."

Kral Arthur atını eve sürdü ama içi rahat değildi; çünkü kadına genç ve kibar şövalyelerinden birini koca olarak vermek için verdiği sözü hatırladı. Derdini yeğeni Sör

Gawain'e anlattı ve Gawain yanıtladı: "Üzülmeyin, efendim, çünkü o korkunç kadınla ben evleneceğim." Kral Arthur yanıtladı:

"Olmaz, olmaz, güzel Sör Gawain,
Kızkardeşimin oğlusun,
Bu iğrenç kadın senin için,
Fazla haşin ve fazla çirkin."

Ne var ki Gawain ısrar etti ve kral sonunda, yüreğinde bir sızıyla Gawain'in kefaretini ödemesine razı oldu. Böylece, bir gün kral ve şövalyeleri atlarını ormana sürüp korkunç kadınla karşılaştılar ve onu saraya getirdiler. Sör Gawain akranlarının alayları ve yuhalamalarına elinden geldiğince tahammül etti ve evlilik yemini edildi ama her zamanki kutlamalar yapılmadı. Chaucer bize şöyle anlatır:

Yoktu aslında ne bir neşe ne bir bayram;
Kasvet ve üzüntüden başka bir şey yoktu,
Çünkü gizlice evlenecekti onunla,
Ve sonra tüm gün bir baykuş misali saklandı,
Yazık ki ona, karısı pek meymenetsizdi!"

Gece olup da yalnız kaldıklarında Sör Gawain tiksintisini daha fazla gizleyemedi ve kadın ona neden böyle derinden iç çektiğini, neden başını ondan uzağa çevirdiğini sordu. Sör Gawain açık yüreklilikle üç sebebi olduğunu söyledi; bunlar kadının yaşı, çirkinliği ve düşük bir sınıftan olmasıydı. Kadın hiç kızmadan Sör Gawain'in bütün itirazlarına mükemmel savlarla cevap verdi. Kadın yaşının ona olgunluk getirdiğini, çirkinliğin rakiplerden koruduğunu ve gerçek asaletin doumdan kaynaklanan bir soyluluğa değil, kişinin karakterine bağlı olduğunu gösterdi.

Sör Gawain cevap vermedi; ama, gözlerini geline çevirince, onu öylesine rahatsız eden o çirkin çehreye artık sahip olmadığını gördü, hayretler içinde. O zaman kadın ona eski görünümünün gerçek hali olmadığını, uğursuz bir büyücünün onu gerçek yüzünü saklamak zorunda bıraktığını ve bu büyüyü iki şey gerçekleşene kadar taşımak zorunda olduğunu anlattı: bunlardan biri, genç ve yakışıklı bir şövalyeyle evlenmekti. Bu yerine getirildiği için büyünün yarısı çözülmüştü. Kadın artık günün bir yarısında gerçek haline bürünmekte özgürdü ve Gawain'den gündüz mü yoksa gece mi güzel olmasını tercih etmesini istedi. Sör Gawain karısının geceleri, yalnızca kendisinin onu görebileceği zamanlar en güzel haliyle görünmesini ve diğer itici

yüzünü mutlaka gerekiyorsa, diğerlerine göstermesini isteyecekti. Ama kadın ona, şövalye ve kadınların bir araya geldiği gündüz vaktinde en güzel halini takınmasının kendisi için ne kadar daha hoş olacağını hatırlattı. Sör Gawain razı oldu ve kararı eşine bıraktı. Büyünün bozulması için yalnızca bu gerekiyordu. Tatlı kadın o zaman Gawain'e bundan sonra hiç değişmeyeceğini, o an nasıl görünüyorsa gece de gündüz de öyle kalacağını söyledi.

"Al yanakları tatlı tatlı kızarmıştı,
Gözleri yaban eriği gibi kapkaraydı,
Dudakları olgun kirazlardı sanki,
Ve boynu kar gibiydi.
Sör Gawain öptü genç kadın
Çarşafta uzanırken,
Yemin etti, gerçek bir şovalye gibi,
Baharat hiç bu kadar tatlı olmamıştı."

Kadını tutsak eden büyünün bozulması aynı zamanda ağabeyini de, yani "zalim baronu" da serbest bıraktı çünkü o da büyülenmişti. Alçak bir zorba olmayı bıraktı ve Arthur'un sarayındakiler kadar kibar ve cömert bir şövalye haline geldi.

BÖLÜM VII

CARADOC BRIEFBRAS YA DA ÇOLAK CARADOC

Caradoc Arthur'un güzel yeğeni, Ysenne'nin oğlu idi. Babasının kim olduğunu bilmiyordu; ta ki bunu şu şekilde keşfedene dek: Delikanlı şövalyelik payesi alacak yaşa eriştiğinde Kral Arthur büyük bir kraliyet toplantısı yaptı. Daha önce görmedikleri bir şövalye de bu toplantıdaydı ve Arthur'un maiyetindeki şövalyelerine kendisiyle mücadeleye girmeleri için meydan okudu. Önerisi şuydu; boynunu herhangi bir şövalyenin kılıçla vurması için bir kütüğün üstüne koyacaktı ama hayatta kalacak olursa, karşılığında şövalyenin de aynı deneye razı olması gerekiyordu. Genellikle bütün meydan okumaları kabul etmeye hazır olan Sör Kay bunun tamamıyla mantıksız olduğunu söyledi ve dünyaları verseler bunu kabul etmeyeceğini ilan etti. Şövalye bu deneyin gerçekleştirilmesinde kullanılacak kılıcı sunduğunda kimse kılıcı almaya cesaret edemedi; ta ki Yuvarlak Masa'nın maruz kaldığı aşağılamaya sinirlenen Caradoc harmanisini bir kenara fırlatıp kılıcı alana dek. "Bunu en iyi şövalyelerden biri olarak mı yapıyorsunuz?" diye sordu yabancı. "Hayır" diye yanıtladı Caradoc, "en aptallarından biri olarak." Yabancı, başını kütüğe koyar, aldığı darbeyle başı omuzlarından ayrılıp yuvarlanır, şövalye kafasının peşinden yürür, yerden kaldırıp ustalıkla yerine yerleştirir ve bir sonraki yıl kraliyet heyeti toplandığında kendi hakkını talep edeceğini söyler. Yıldönümü gelip çatınca iki taraf da randevusuna zamanında gelmişti. Kral, kraliçe ve bütün kraliyet heyeti Caradoc adına yalvarıp yakardı ama yabancı kararından dönmedi. Genç şövalye başını kütüğe koyar ve yabancıdan birkaç kere, işi hemen bitirip onu böylesine kötü bir bekleme sürecine sokmamasını diledi. Sonunda yabancı, kılıcının kenarıyla Caradoc'a nazikçe dokunur, kalkmasını buyurduktan sonra ona babası büyücü Eliaures olduğu gerçeğini açıklar; cesaretini ve sözüne sadakatini kanıtladığı için de onu memnuniyetle oğlu olarak kabul edeceğini ilan eder.

Ancak büyücülerin lütfu kısa ömürlü ve güvenilmezdir. Eliaures melun bir kadına âşık oldu; kadın Caradoc'a olan öfkesini tatmin etmek için büyücüyü Caradoc'un koluna bir yılan dolamaya ikna etti. Yılan orada Caradoc'un etini ve kanını emdi durdu; hiçbir insan hüneri ne sürüngeni koldan ayırmaya ne de Caradoc'un katlandığı ıştkenceyi hafifletmeye yetti.

Caradoc can dostu Cador'un kız kardeşi, Cornwall Kralı'nın kızı Guimier'le nişanlıydı. Caradoc'un içler acısı halini öğrenir öğrenmez Guimier ve Cadar onu teda-

vi etmek için Caradoc'un şatosunun bulunduğu Nantes'a gitmek üzere yola çıktılar. Caradoc, onların geldiğin duyunca önce sevinç ve aşkla doldu. Ne var ki çok geçmeden bir deri bir kemik kalmış olan kolunu ve acılarını görmenin Guimier'i tiksindirmesinden korkmaya başladı; bu kuruntuları öylesine güçlendi ki gizlice Nantes'tan ayrılıp bir bir yerde inzivaya çekildi. Arthur'un maiyetindeki şövalyeleri onu uzak yakın her yerde aradılar ve Cador onu bulana dek aramaktan vazgeçmeyeceğine ant içti. Uzun arayışlardan sonra Cador arkadaşını inzivaya çekildiği yerde, neredeyse bir iskelete dönüşmüş halde, görünüşüne bakılırsa ölmek üzere iken buldu. Diğer bütün kurtuluş yolları boş yere denendikten sonra Cador sonunda büyücü Eliaures'i Caradoc'un kurtulmasını sağlayacak tek yöntemi açıklamaya ikna etti. Soyluluk ve güzellikte Caradoc'a denk bir genç kız bulunmalıydı; bu kız Caradoc'u kendisinden daha çok sevecekti, öyle ki onu kurtarmak için kendisini aynı işkenceye maruz bırakabilecekti. Ardından biri ekşi şarapla, diğeri sütle dolu iki fıçı hazırlanacaktı. Caradoc şarap, boynuna kadar çıkacak şekilde ilkine, genç kız da diğerine girecek, fıçının kenarından göğsünü açarak yılanı bu taze, davetkâr yemek için kurbanının kurumuş etini bırakmaya davet edecekti. Fıçılar 1'er metre arayla yerleştirilecekti, böylece yılan birinden ötekine geçerken şövalyelerden biri onu kılıcıyla ikiye ayıracaktı. Şövalye yılanı ıskalayacak olursa aslında Caradoc kurtarılmış olacaktı olmasına ama bu, güzel kurtarıcısının aynı zalim ve umutsuz acılara katlandığını görmesinden başka işe yaramayacaktı. Sonra olanlar kolaylıkla tahmin edilebilir. Guimier kendi rızasıyla bu tehlikeli serüvene atıldı ve Cador isabetli bir vuruşla yılanı öldürdü. Caradoc'un onca zamandır acı çekmekte olan kolu gücünü geri kazandı, ama eski şekline geri dönmedi; bu nedenle ona Caradoc Briefbras, yani Çolak Caradoc denir.

Caradoc ile Guimier aşağıdaki "Oğlan ve Gömlek" baladının erkek ve dişi kahramanlarıdırlar:

OĞLAN VE GÖMLEK
"Kral Arthur Carlisle'da yaşardı,
Kudret saçan prens,
Ve yönetirdi orada yuvarlak masasını,
Şovalyelerle dolu olan.
"Kutlardı noelini,
Neşe ve prenslere yakışır bir keyifle,
Fakat bakın! Tuhaf ve kurnaz bir oğlan
Belirdi tam önünde. /

"Bir etek ve bir gömlek
Giymişti bu oğlan,
Broşları, yüzükleri ve tokalarıyla,
Üzerinden zarafet akıyordu.
"İpek bir kuşağı vardı
Göbeğinde birleşen;
Ve ona yakışık bir nezaketle
Selamladı Kral Arthur'u:
" 'Yolunuz açık olsun, cesur Kral Arthur.
Ziyafetiniz de bereketli olsun,
Ve Guenever, iyilik timsali kraliçeniz,
Hoş ve eşsiz bir çiçek.
" 'Siz yiğit lordlar ve küçük lordlar,
Gözünüz açık olsun,
Ki açılan bir gül sandığınız,
Yabani bir ot çıkmasın.
"Sonra tam da göğsünden
Küçük bir asa çıkardı;
Ve onunla katladı,
Müthiş biçim ve renkte bir gömleği.
" 'Şimdi kabul edin lütfen, Kral Arthur,
Benden olanı,
Verin narin kraliçenize,
Biçimli gördüğünüz her şeyi.
" 'Dönüşmez asla,
Utanç verici bir hanıma.'
Sonra Arthur'un salonundaki bütün şövalyeler
Muzip gözlerle baktılar hanımına.
"Ve geldi önce Leydi Guenever,
Denemeliydi gömleği.
Bu hanım oldukça düşkündü yeniliklere,
Ve bakıyordu arayan gözlerle.
"Gömleği alıp da,
Onu kuşandığında,
Tepeden tırnağa gömlek titredi,

Paramparça olurcasına.
"Bir an fazla uzundu,
Bir an ise fazla kısa,
Ve kırışıyordu omuzlarında,
Uymuyordu adeta.
"Bir yeşil, bir kırmızı oluyordu,
Sonra da kararıyordu;
'Lanet olsun bana' dedi Kral Arthur,
'Gerçek olamazsın sen!'
"Attı gömleği üzerinden,
Duramazdı daha fazla;
Celallendi iyice,
Koştu gitti odasına.
"Lanetledi birden gömleği işleyen
Ahlaksız dokumacıyı;
Ve bir de, lanetledi onu buraya getiren
Şeytanımsı oğlanı.
" 'Burada, Kral'ın yanında, uşaklarla yaşayacağıma
Onların ve senin laflarını çekeceğime,
Çöllerde yaşamayı yeğlerdim,
Ya da yemyeşil ağaçların içinde.
"Çağırdı Sör Kay hanımını,
Ve yaklaşmasını istedi ondan:
'Kadın, suçlu isen eğer,
Sana yalvarıyorum vazgeç bu işten.'
"Şımarıkça kıkırdayan bu hanım,
Geldi bir adım öne,
Ve cesurca baktı
Korkusuz bir yüzle gitti oğlana.
"Giymek niyetiyle,
Aldığında gömleği,
Kısaldı omzuna kadar,
Ve çıplak bıraktı sırtını.
"Arthur'un salonundaki,
Tüm neşeli şövalyeler,

Hor görürcesine alay edip güldüler,
Bu ilginç manzara üzerine.
"Attı gömleği üzerinden,
Neşesi ve cesareti yitik,
Beti benzi atmış halde
Kaçıvermişti odasına.
"Sonra geldi yaşlı bir şövalye
İnançlarını bir kenara bırakarak,
Beş asilzade önerdi
Ona ödül olarak:
"Ve tüm Noel boyunca
İstediğin her şey senin olacak,
Tabii izin verirsen hanımımın
Gömlekle ışıldamasına.
"Çekingen ve zarif adımlarla
Bir azizeye benziyordu hanımı,
Ve ciddiyetle gömleğe doğru
Zarif bakışlarla gitti.
"Pek hoş ve ince olana
Haiz olduğu vakit,
Yine buruştu üstünde,
Ve çıkarttı ortaya narin tenini.
"Ah! Ne o zarif bakışlar ne de şövalyenin o
Uzun duaları yaramıştı işe;
Bir püskül ve ip yığınından
Başka bir şey değildi üzerindeki.
"Attı gömleği üzerinden,
Korku ve dehşetle,
Kıpkırmızı bir suratla
Kaçtı gitti odasına.
"Sör Cradock çağırdı hanımını,
Ve yaklaşmasını istedi ondan:
'Gel de al şu gömleği, hanım,
Ve güven bana burada:
" 'Gel de al şu gömleği, hanım,

Bundan böyle senin olacak o,
Bir kusur işlemediysen bana,
Seni benim yaptığımdan bu yana.
"Hanım, hafifçe kızararak,
Mütevazi bir hevesle geldi;
Ve denemek için o olağanüstü büyüyü
Kayboldu cesareti.
"Gömleği aldığında,
Ve geçirdiğinde sırtına,
Kenarları kısaldı
Adeta buruşarak.
" 'Dur öyle,' diye haykırdı, 'Ey gömlek!
Mahçup etme beni bir hiç için;
Hatam ya da suçum neyse
Arkasında dururum irademle.
" 'Bir defasında öptüm Sör Cradock'u
Yeşil ağaçların altında;
Öptüm Sör Cradock'u dudaklarından,
Benimle evlenmeden evvel.'
"Böylelikle itiraf ettiğinde günahını,
Ve söylediğinde kusurlarının en fenasını,
Gömlek onun oldu,
Olması gerektiği gibi.
"Renklerin en zengini ve güzeli,
Parladı üzerinde altın gibi
Ve Arthur'un salonundaki şövalyeler
Hayran oldular ona."

Balad, bir yaban domuzu kafası ve bir içki-boynuzu kullanılarak gerçekleştirilen benzer nitelikteki iki sınamadan daha bahsederek devam eder; iki sınav da Sör Caradock ve kadını lehine sonuçlanır. Ardından balad şöyle son bulur:

"Domuz kafası, boynuz ve gömlek
Bu hoş çiftin mükafatıydı;
Ve tüm ebedi âşıkların
Yolunu açık kıldı Tanrı." —*Percy's Reliques*

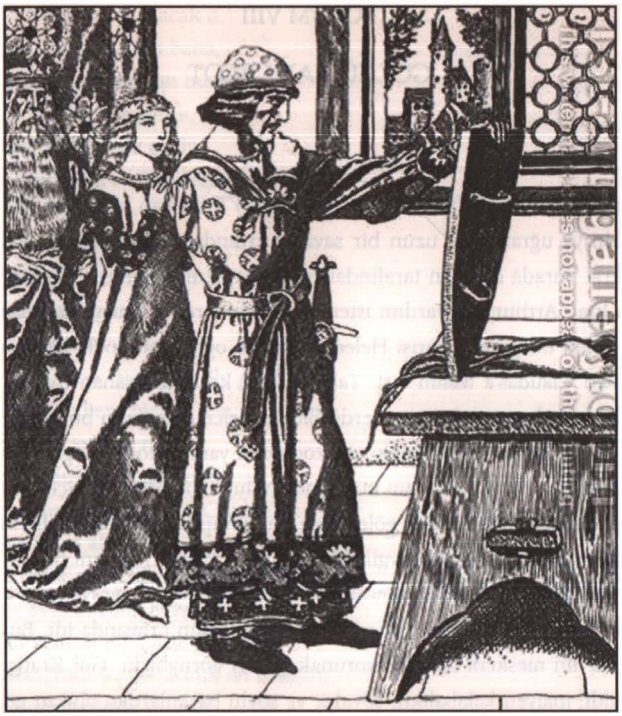
BÖLÜM VIII

GÖLLÜ LANCELOT

Arthur'un sadık müttefiki Bretanya (Bretagne) Kralı Ban, düşmanı Claudas tarafından saldırıya uğramış ve uzun bir savaşın ardından elinde tek bir kaleyle kalakalmıştı; kral burada düşman tarafından kuşatma altına alınmıştı. Bu büyük felaket karşısında kral, Arthur'dan yardım istemeye karar verdi ve kaleyi kâhyasına emanet ederek karanlık bir gecede karısı Helen ve küçük oğlu Lancelot'la kaçtı; ama kâhya kaleyi hemen Claudas'a teslim etti. Talihsiz kral kaçarken yanan hisarın alevlerini gördü ve kederinden oracıkta can verdi. Biçare Helen çocuğunu bir göl kenarına bırakıp son nefesinde yanında olmak için kocasının yanına koştu ve geri döndüğünde küçük Lancelot'un bir nympha'nın kucağında olduğunu gördü; kraliçenin yaklaşması üzerine nympha çocukla birlikte göle atladı. Bu nympha, büyücü Merlin'in daha çok Gölün Kraliçesi adıyla tanınan sevgilisi Vivien idi. Lancelot, namını bu büyücü kadının sarayında eğitilmiş olmasından almıştır; bu büyücünün sarayı gerçek olmayan, Afrikalı bir seyyahı kandıran serap gibi hayali bir gölün ortasında idi. Bu yanılsama Göl Kraliçesi'nin meskeni için bir korunak görevi görüyordu. Göl Kraliçesi burada yalnız değildi; maiyeti kalabalıktı, şövalye ve soylu bayanlardan oluşan görkemli bir heyet arasında yaşıyordu.

Helen çifte kaybından sonra bir manastıra çekildi; burada ona Bohort'un dul karısı da katıldı; çünkü bu iyi kral, kardeşi Ban'ın ölümünü duyunca kederinden ölmüştü. İki oğlu Lionel ile Bohort sadık bir şövalye tarafından kurtarılmıştı; Lionel ile Bohort tazı şekline girip göl sarayına vardılar; eski biçimlerini kazandıktan sonra burada kuzenleri Lancelot'la birlikte eğitildiler.

Peri, öğrencisi on sekiz yaşına erince, şövalyelik şerefine kabul edilmesini talep etmek amacıyla onu Arthur'un sarayına götürdü; genç adayın, cesaretinden ve savaştaki ustalığından geri kalmayan yakışıklılığı daha ilk görüşünde Guinevere'in kalbinde ani ve silinmez bir iz bıraktı. Guinevere'in çekiciliği de Lancelot'un yüreğini bir o kadar ateşli ve değişmez bir tutkuyla doldurmuştu. Bu âşıkların karşılıklı bağlılığı o andan itibaren Arthur'un bütün geleceği üzerinde etkili oldu. Lancelot, Guinevere adına Northumberland serüvenini gerçekleştirdi, sonraları en sadık dostu ve müttefiki haline gelecek Marches Kralı Gallehaut'u yendi; nice mücadelelere girişti ve hükümdarının ayakları dibine sürü sürü esir getirdi.

SÖR GAWAIN

SÖR LANCELOT

Kral Arthur Roma'dan İngiltere'ye geldikten sonra bütün Yuvarlak Masa şövalyeleri onu ziyaret ettiler ve onun için mızraklarıyla at üstünde dövüşüp turnuvalar düzenlediler. Özellikle de Göllü Lancelot bütün turnuva, atlı dövüş ve savaş sanatlarında ölümü göze alıp, hile ve büyü olmadıkça diğer bütün şövalyeleri geride bıraktı; ona duyulan itibar olağanüstü arttı; bu nedenle Kraliçe Guinevere'in gözünde o diğer bütün şövalyelerden yeğdi ve üstündü. O da kraliçeyi şüphesiz diğer bütün hanımefendilerden daha çok seviyordu; onun için savaşta pek çok kahramanlık gösterdi ve onu

asil şövalyeliğiyle tehlikelerden kurtardı. Böylece Sör Lancelot oyunlarla uzun zaman dinlendi; sonra da kendisini görülmemiş serüvenlere atılarak kanıtlamayı düşündü ve böylece yeğeni Sör Lionel'e hazırlanmasını söyledi – "çünkü ikimiz serüven arayışına çıkacağız." Böylece tepeden tırnağa silahlanarak atlarına binip ormanın içlerine, engin bir düzlüğe doğru ilerlediler. Hava öğle civarında sıcaktı ve Sör Lancelot uyumayı çok arzuluyordu. O sırada Sör Lionel'in gözüne çalılığın yanında oturan koca bir elma ağacı ilişti ve şöyle dedi: "Kardeşim, şurada güzel bir gölgelik var, orada biz de, atlarımız da dinlenebiliriz." "Doğru söylüyorsun" diye yanıtladı Sör Lancelot. Böylece atlarından indiler; Sör Lancelot yere uzanıp miğferini başının altına koydu ve çok geçmeden uykuya daldı. O uyurken Sör Lionel uyandı. Olabildiğince hızlı at sürerek üç şövalye geldi; topu topu bir şövalye onları kovalıyordu. Sör Lionel hayatında hiç böylesine büyük bir şövalye görmediğini düşündü. Bir anda bu büyük şövalye bu üç şövalyeden birinin önüne geçti ve ona öyle bir vurdu ki şövalye yere düştü. Sonra atını ikinci şövalyeye doğru sürdü, ona da vurdu ve aynı şeyi üçüncüye de yaptı. Sonra atından indi ve bu üç şövalyeyi kendi dizginleriyle sıkıca bağladı. Sör Lionel yaptıklarını görünce onu sınamayı düşündü ve Sör Lancelot'u uyandırmamak için sessizce hazırlanıp atını güçlü şövalyenin peşinden sürdü ve ona geri dönmesini söyledi. Şövalye Sör Lionel'e öyle bir vurdu ki at da adam da yere düştü, sonra atından indi, Sör Lionel'i bağladı, onu kendi atının terkisine fırlattı ve böylece dördüne de aynı şeyi yapıp onlarla birlikte kendi şatosuna doğru at sürdü. Şatoya vardığında da şövalyeleri derin bir zindana attı; zindanda pek çok kederli şövalye daha vardı.

Bu sırada Sör Lancelot elma ağacının altında uyurken yanına varlıklı dört kraliçe geldi. Sıcaktan etkilenmesinler diye de onlarla birlikte dört atlı şövalye, kendileri ile güneş arasında, mızraklarına geçirilmiş yeşil ipekten bir örtü taşıyarak ilerliyordu. Kraliçeler ise dört beyaz katır sürüyorlardı.

Böylece yollarına devam ederlerken yanlarında büyük bir atın acı acı kişnediğini duydular. O zaman elma ağacının altında uyuyan, tepeden tırnağa silahlı şövalyenin farkına vardılar; yüzüne baktıklarında onun Sör Lancelot olduğunu gördüler. Sonra şövalye için mücadele etmeye başladılar ve her biri aşkı için ona sahip olacağını söyledi. "Kavga etmemize gerek yok" dedi Kral Arthur'un kız kardeşi Morgane le Fay, "çünkü altı saat boyunca uyanmaması için ona bir büyü yapacağım, sonra onu benim şatoma götüreceğiz; kaçamayacağından emin olunca da büyüyü kaldıracağım ve sevgili olarak hangimizi alacağına karar vermesi izin vereceğim." Böylece Sör Lancelot'a büyü yapıldı. Sonra onu kalkanının üzerine koyup bu şekilde iki şövalye arasında, at sırtında taşıdılar; şatoya getirip bir odaya yatırdılar ve gece olunca akşam yemeğini gönderdiler.

SÖR LAUNCELOT

Sabah erkenden bu dört kraliçe bol bol süslenmiş olarak gelip ona günaydın dediler, o da aynı şekilde karşılık verdi. "Efendi şövalye" dediler, "bilmelisiniz ki bizim esirimizsiniz, sizi iyi tanıyoruz, siz Göllü Lancelot, Kral Ban'ın oğlu ve yaşayan en asil şövalyesiniz. Biliyoruz ki aşkınıza ancak tek bir hanımefendi sahip olabilir, o da Kraliçe Guinevere'dir; onu sonsuza dek kaybedeceksiniz, o da sizi, bu nedenle şimdi içimizden birini seçmeniz gerekiyor. Ben Kraliçe Morgane le Fay, bunlar da Kuzey Galler Kraliçesi, Doğu Bölgesi'nin Kraliçesi ve Adalar Kraliçesi. Şimdi hangimizi dilerseniz seçin, çünkü seçmezseniz bu zindanda ölürsünüz." "Bu zor bir durum" dedi Sör Lancelot, "ya öleceğim ya da içinizden birini seçeceğim; ama içinizden birini sevgilim olarak seçmektense onurumla bu zindanda ölmeyi yeğlerim, çünkü sizler sahtekâr büyücülersiniz." "Pekâlâ" dedi kraliçeler, "cevabınız bu mu, bizi ret mi edeceksiniz?" "Evet, hayatım pahasına" dedi Sör Lancelot. Ardından kraliçeler büyük bir üzüntüyle yanından ayrıldılar.

Derken öğle vaktinde soylu bir genç kız ona yemeğini getirdi ve ona "keyfiniz yerinde mi" diye sordu. "Doğrusu güzel kız" dedi Sör Lancelot, "asla bu kadar kötü olmamıştı." "Efendim" dedi genç kız, "eğer istediğimi gerçekleştirirseniz bu sıkıntıdan kurtulmanıza yardımcı olabilirim. Gelecek salı babama yardım edeceğinize söz verirseniz. Babam ile Kuzey Galler Kralı arasında bir turnuva düzenlendi ve babam geçen salı yenilgiye uğradı." "Güzel kız" dedi Sör Lancelot, "bana babanın adını söyle, sana o zaman cevap vereceğim." "Sayın şövalye" dedi genç kız, "babam, kral Bagdemagus'tur." "Onu iyi tanırım" dedi Sör Lancelot, "asil bir kral, iyi bir şövalyedir; dinim üzerine ant içerim ki o gün babanıza ve size hizmet etmeye hazır olacağım."

Bunun üzerine genç kız oradan ayrıldı, ertesi sabah erkenden geldi ve Lancelot'u hazır buldu; onu on iki kilitten kurtarıp atını getirdi ve Lancelot atı hafifçe eyerleyip hızla uzaklaştı.

Ertesi salı turnuvanın yapılacağı küçük ormana geldi. Lordlar ve kadınlar bakabilsin ve ödülü verebilsinler diye iskele ve destekler vardı. Ardından Kuzey Galler Kralı yüz altmış miğferle, Kral Bagdemagus ise seksen miğferle alana girdi. Sonra mızraklarının ucunu rakiplerine çevirip hazırlandılar, büyük bir hücumla çarpıştılar. İlk karşılaşmada Kral Bagdemagus'un tarafından on iki, Kuzey Galler Kralı'nın tarafından ise altı kişi devrildi ve Kral Bagdemagus tarafı yenildi.

O sırada Göllü Sör Lancelot geldi ve mücadelenin en yoğun olduğu bölüme mızrağıyla daldı, bir seferde beş şövalyeyi devirdi; ardından Kuzey Galler Kralı'nı devirdi ve kral düşerken uyluğunu kırdı. Bunun üzerine Kuzey Galler Kralı'nın şövalyeleri çarpışmaya devam etmek istemediler; böylece üstünlük Kral Bagdemagus'a verildi.

Sör Lancelot, Kral Bagdemagus'la birlikte kralın şatosuna gitti, orada kral ve kızıyla neşe içinde vakit geçirdi. Sabah olunca onlara veda etti ve krala, kendisini uyurken bırakıp giden kardeşi Sör Lionel'i arayacağını söyledi. Ardından oradan ayrıldı ve şans eseri yine, uyurken yakalanıp götürüldüğü ormana geldi. Anayoldan giderken beyaz bir binek atı üstünde giden soylu bir genç kızla karşılaştı ve birbirlerini selamladılar. "Güzel kız" dedi Sör Lancelot, "bu ülkede bildiğiniz yaşanmış bir serüven var mıdır?" "Sayın şövalye" dedi genç kız "yakınımızda serüvenler hep vardır; eğer peşinden koşacak olursanız." "Niçin kendimi serüvenlerde kanıtlamayayım" dedi Sör Lancelot, "buraya bunun için gelmişken." "Efendim" dedi kız, "yakınlarda bir yerde tanıdığım hiçbir insanoğlunun yenemeyeceği bir şövalye yaşar; onu bir tek siz yenebilirsiniz. Adı Sör Turquine'dir; anladığıma göre bu şövalye Kral Arthur'a ölesiye düşmandır ve zindanında Kral Arthur'un sarayından gelen, kendi elleriyle alt ettiği altmış ya da daha fazla şövalye var." "Güzel kız" dedi Lancelot, "yalvarırım size beni o şövalyeye götürün." Bunun üzerine kız anlatmaya başladı: "Şatosu burada, bu yol üzerinde; şatonun sol yanında atların su içmesi için sığ bir nehir geçidi var. Geçidin üstünde yabani bir ağaç yetişmiştir ve bu ağacın üstünde şimdi esir olan yiğit şövalyelerin bir zamanlar kullandıkları pek çok kalkan asılıdır. Ağaçta bakırdan bir leğen asılıdır. Bu leğene vurursanız havadisleri öğrenirsiniz." Sör Lancelot oradan ayrıldı ve atını genç kızın ona gösterdiği yöne sürdü; çok geçmeden nehir geçidine, kalkanlar ile leğenin asılı olduğu ağaca vardı. Kalkanların arasında tanıdığı pek çok başka şövalyeninkiler yanında Sör Lionel'in ve Sör Hector'un kalkanlarını da gördü.

Ardından Sör Lancelot mızrağının sapıyla leğene vurdu ve uzun süre vurmaya devam etti ama görünürde kimsecikler yoktu. Sonunda önünde at süren büyük bir şövalyenin farkına vardı; atın sırtında bağlanmış, zırhlı bir şövalye daha vardı. Yaklaşırlarken Sör Lancelot tutsak şövalyeyi tanıdığını düşündü ve sonra bunun Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri ve Sör Gawain'in kardeşi Sör Gaheris olduğunu gördü. "Adil şövalye" dedi Sör Lancelot, "o yaralı şövalyeyi attan indir, bırak biraz dinlensin, izin ver de biz ikimiz sınayalım gücümüzü. Zira duyduğuma göre Yuvarlak Masa şövalyelerini hor görmüş, onları küçük düşürmüşsünüz; öyleyse savunun kendinizi." "Eğer sen de Yuvarlak Masa'dansan" dedi Sör Turquine, "sana ve bütün dostlarına meydan okuyorum." "Bu kadarı fazla" dedi Sör Lancelot.

Sonra mızraklarını dayanaklarına yerleştirip olanca hızlarıyla koşan atlarıyla çarpıştılar. İkisi de birbirini kalkanlarının ortasından vurdu, öyle ki altlarındaki atları yere düştü, şövalyelerin ikisi de afalladı. Atlarını kenara çeker çekmez kılıçlarını çektiler, büyük bir istekle tekrar kapıştılar, her ikisi de diğerine kuvvetli darbeler indirdi,

çünkü ne bir kalkan ne de bir zırh darbesine karşı koyabiliyordu. Böylece, bir zaman sonra ikisi de feci yaralar almışlardı ve fena halde kan kaybediyorlardı. Sonunda ikisi de nefessiz kalıp kılıçlarına dayanarak durdular. "Arkadaş" dedi Sör Turquine, "sen karşıma çıkan en dayanıklı, nefesi en kuvvetli insansın; eğer bütün şövalyeler içinde en çok nefret ettiğim, kardeşim Sör Caradoc'u öldüren şövalye değilsen seninle memnuniyetle uzlaşırım ve sevgin uğruna elimdeki bütün tutsakları teslim ederim."

"Bütün şövalyeler içinde en çok nefret ettiğin hangisidir?" "İçtenlikle söylüyorum ki" dedi Sör Turquine, "adı Göllü Lancelot'tur." "Ben Benwick'li Kral Ban'in oğlu, Göllü Lancelot'um ve tam anlamıyla bir Yuvarlak Masa şövalyesiyim, şimdi sana meydan okuyorum, elinden geleni ardına koyma." "Lancelot, şimdiye kadar hiçbir şövalyenin gelişi beni seninki kadar sevindirmemişti; çünkü ikimizden biri ölene kadar birbirimizden ayrılmayacağız." Sonra iki vahşi boğa misali atıldılar, kılıçları ve kalkanlarıyla çarpışıp vuruştular; öyle ki kimi zaman neredeyse kafa üstü düştüler. İki saatten fazla zaman böyle dövüştüler, ta ki dövüştükleri alan kandan morlaşıncaya kadar.

Sonunda Sör Turquine acıdan bayılacak oldu, biraz geri çekildi; yorgunluktan inen kalkanı neredeyse yere değecekti. Bunu fark eden Sör Lancelot bir aslan misali Turquine'in üstüne atıldı ve miğferinin siperliğinden yakalayıp diz çöktürdü. Sonra miğferini sıyırıp bir darbeyle boynunu ikiye ayırdı.

Sör Gaheris, Sör Turquine'in öldürüldüğünü görünce şöyle dedi: "Yüce efendim, yalvarırım bana adınızı bağışlayın, çünkü bugün için dünyadaki en iyi şövalye sizsiniz; gördüğüm siz hariç en güçlü adamı, en iyi şövalyeyi gözlerimin önünde öldürdünüz." "Sör, benim adım Sör Lancelot du Lac [Göllü Lancelot]; Kral Arthur ve özellikle sevgili kardeşiniz Sör Gawain'in hatırına size doğruluk adına yardım etmeye geldim. Şimdi size yalvarıyorum, şuradaki şatoya gidin ve orada bulduğunuz bütün tutsakları serbest bırakın; çünkü eminim ki orada pek çok Yuvarlak Masa şövalyesi bulacaksınız, özellikle de erkek kardeşim Sör Lionel'i. Yalvarırım, hepsini benim adıma selamlayın, onlara orada bulabildikleri ne varsa almalarını emrettiğimi söyleyin; kardeşim de saraya gidip beni orada beklesin; Pentekostes yortusunda orada olacağımı sanıyorum; ancak şu zamanda duramam çünkü önümde beni bekleyen serüvenler var." Sör Lancelot böyle söyleyip oradan ayrıldı, Sör Gaheris de atını şatoya doğru sürdü, kapıcıdan anahtarları alıp zindan kapısını aceleyle açtı ve bütün tutsakları serbest bıraktı. Aralarında Sör Kay, Sör Brandeles, Sör Galynde, Sör Bryan, Sör Alyduke, Sör Hector de Marys, Sör Lionel ve daha niceleri vardı. Sör Gaheris'i gördüklerinde hepsi ona teşekkür etti; çünkü yaralı olduğu için Sör Turquine'i onun öldürdüğünü

sandılar. "Hayır" dedi Sör Gaheris; "onu saygıdeğer bir şekilde öldüren Sör Lancelot idi; kendi gözlerimle gördüm."

Sör Lancelot akşam karanlığında ona uygun bir şatoya varıncaya dek at sürdü; şatoda bulduğu yaşlı ve soylu bir kadın onu tüm iyi niyetiyle misafir etti. Lancelot ve atı burada yiyip içip hoşça vakit geçirdiler. Yatma vakti gelince ev sahibesi onu kapının üzerindeki güzel bir odaya, yatağına götürdü. Sonra Sör Lancelot zırhını çıkarıp yanına koydu ve başını yastığa koyunca hemen uykuya daldı. Kısa bir süre sonra şatoya at sırtında biri geldi ve büyük bir telaşla kapıya vurdu; Sör Lancelot bunu duyunca yatağından kalktı ve pencereden dışarı baktı. Ay ışığında üç şövalyenin kapıyı çalan kişiyi atla kovaladıklarını ve kılıçlarıyla ona doğru hücum ettiklerini gördü; o tek şövalye bir şövalyeye yakışır şekilde geri döndü ve kendini savunmaya başladı. "Tüm samimiyetimle" dedi Sör Lancelot, "şuradaki tek şövalyeye yardım edeceğim; çünkü üç şövalyenin tek bir şövalyeye saldırdığını görmek utanç verici." Sonra zırhını aldı ve pencereden çıkıp bir çarşaf yardımıyla aşağıdaki dört şövalyenin yanına indi; şöyle haykırdı: "Şövalyeler! Bana dönün ve o şövalyeyle dövüşmeyi bırakın." O zaman şövalyeler Sör Kay'ı bıraktılar, çünkü saldırdıkları oydu; Sör Lancelot'a dönüp ona pek çok ağır darbe indirdiler, her taraftan üstüne saldırdılar. O zaman Sör Kay Sör Launcelot'a yardım etmek isteyerek seslendi, ama Lancelot şöyle dedi: "Hayır, Sör, yardımınızı istemiyorum; beni onlarla yalnız bırakın." Bunun üzerine Sör Kay, istediğini yapmasına izin vermek zorunda kaldı ve bir köşede durup bekledi. Altı darbe sonunda Sör Lancelot şövalyeleri yere devirmişti.

O zaman hepsi yalvardı: "Sayın şövalye, size teslim oluyoruz." "Öyleyse" dedi Sör Lancelot, "sizi kendim teslim almam. Eğer kâhya Sör Kay'e teslim olmayı kabul ederseniz bağışlarım canınızı, yoksa bağışlamam." "Adil şövalye" dediler, "sen ne buyurursan öyle yapacağız." "O halde" dedi Sör Lancelot, "bir sonraki Pentekostes yortusunda, pazar günü Kral Arthur'un sarayına gidip Kraliçe Guinevere'e teslim olacaksınız ve Sör Kay'in sizi oraya kraliçenin esirleri olmaya gönderdiğini söyleyeceksiniz." "Sör" dediler, "bedenimiz üzerine ant içeriz ki dediğiniz yapılacak" sonra da her bir şövalye kılıcı üzerine yemin etti. Bunun üzerine Sör Lancelot gitmelerine izin verdi.

Sabah olunca Sör Launcelot erkenden kalktı, Sör Kay'i uyur halde bıraktı. Sör Lancelot Sör Kay'in zırhını ve kalkanını alıp zırhlandı, ahıra gidip atını aldıktan sonra şatodan ayrıldı. Kısa zaman sonra Sör Kay uyandı ve Sör Lancelot'un orada olmadığını gördü, sonra da zırhını ve atını aldığını fark etti. "Dinim üzerine ant içerim ki" dedi Sör Kay "Sör Lancelot Kral Arthur'un şövalyelerinden bazılarının canını sıkacak,

çünkü onun ben olduğumu sanacaklar ve onunla karşılaşacak cesaretleri olacak. Ama onun zırhı sayesinde eminim ki, ben güven içinde atımı süreceğim." Ardından Sör Kay ev sahibine teşekkür etti ve oradan ayrıldı.

Sör Lancelot atını derin bir ormana sürdü ve orada bir meşe ağacı altında dört şövalye gördü; şövalyeler Arthur'un sarayındandı. Bunlar Sör Sagramour le Desirus, Hector de Marys, Sör Gawain ve Sör Uwaine idi. Sör Lancelot'u incelediklerinde zırhından onun Sör Kay olduğu kanısına vardılar. "Dinim adına" dedi Sör Sagramour, "Sör Kay'in kuvvetini sınayacağım" ve mızrağını eline alıp Sör Lancelot'un üzerine doğru yürüdü. Bunun üzerine Sör Lancelot mızrağını ona çevirdi ve Sör Sagramour'a öyle bir vurdu ki at da şövalye de yere düştü. Sonra Sör Hector şöyle dedi: "Şimdi de benim ona neler yapabileceğimi görün." Ama o Sör Sagramour'dan daha başarısız oldu, çünkü Sör Lancelot'un mızrağı omzunu delip geçmiş ve onu atından alıp yere fırlatmıştı. "Dinim adına" dedi Sör Uwaine, "bu kuvvetli bir şövalye, onun Sör Kay'i öldürüp zırhını almış olmasından korkuyorum." Ardından Sör Uwaine mızrağını eline aldı ve atını Sör Lancelot'a doğru sürdü; Sör Lancelot onu düzlükte karşıladı ve ona öyle bir vurdu ki Uwaine neye uğradığını şaşırdı, nerede olduğunu unuttu. "Şimdi iyice anladım ki" dedi Sör Gawain, "bu şövalyenin karşısına çıkmam gerekiyor." Sonra kalkanını ayarladı, eline iyi bir mızrak aldı; Sör Lancelot onu iyi tanıyordu. Sonra atlarını olanca güçleriyle koşturdular ve her iki şövalye de diğerini kalkanının ortasından vurdu. Ama Sör Gawain'in mızrağı kırıldı ve Sör Lancelot ona öyle bir hışımla saldırdı ki atı sırt üstü yere düştü. Sonra Sör Lancelot kendi kendine gülümseyerek uzaklaştı ve şöyle dedi: "Bu mızrağı yapanın talihi bol olsun, çünkü bundan iyisi elime hiç geçmemişti." Ardından dört şövalye yan yana geldiler ve birbirlerini teselli ettiler. "Ne dersiniz bu olup bitene" dedi Sör Gawain, "bir mızrağın dördümüzü de yere sermesine?" "Başımı koyarım ki bu Sör Lancelot" dedi Sör Hector; "onu ata binişinden tanıdım."

Sör Lancelot atıyla nice yaban diyarlardan geçti, ta ki şans eseri güzel bir şatoya gelene kadar; şatonun ötesine geçerken iki çan çaldığını duyar gibi oldu. Sonra bir şahinin başının üzerinden yüksek bir karaağaca doğru uçtuğunu gördü; şahinin ayaklarında tutulmasına yarayan uzun ipler vardı, sonra tünemek için karaağaca kondu ve ipler büyük bir dala dolandı; tam uçacağı zaman ise dallara takılıp ayaklarından asılı kaldı. Sör Lancelot güzel şahinin asılı kalışını, iplerin dolandığını gördü ve onun için üzüldü. Sonra şatodan bir leydi çıktı ve bağırmaya başladı: "Ey Lancelot, Lancelot, sen ki bütün şövalyelerin gözbebeğisin, şahinimi kurtarmama yardım et; çünkü şahinimi kaybedecek olursam efendim beni öldürür, kendisi çok asabidir." "Efendinin

adı nedir?" dedi Sör Lancelot. "Adı Sör Phelot; kendisi Kuzey Galler Kralı emrinde bir şövalyedir." "Peki, güzel leydi, adımı bildiğiniz ve şövalyelik adına benden yardım dilediğiniz için şahininizi kurtarmak için elimden geleni yapacağım; ne var ki kötü bir tırmanıcıyımdır, oysa ağaç çok yüksek ve bana yardımcı olabilecek dalı az." Sonra Sör Lancelot inip atını ağaca bağladı ve leydiden zırhını çıkarmasına yardımcı olmasını istedi. Zırhından sonra yeleğini çıkardı ve var gücüyle şahine doğru tırmandı; şahinin iplerini çürük bir dala bağladı ve onu dalla birlikte aşağı fırlattı; leydi de şahini yakaladı. Sonra birden şatodan leydinin kocası baştan aşağı zırhlı halde, elinde sadece bir kılıçla çıktı, "Ey şövalye Lancelot, sonunda seni istediğim şekilde elime düşürdüm" dedi ve onu öldürmek için ağacın altında beklemeye başladı. "Ah leydi!" dedi Sör Lancelot, "niçin bana ihanet ettiniz?" "O sadece benim emirlerimi uyguladı; bu nedenle başka çaren yok Lancelot, vaktin geldi, öleceksin." "Size yakışmaz" dedi Sör Lancelot, "sizin gibi zırhlı bir adamın çıplak bir adamı hileyle öldürmesi." "Sen böyle bir saygıyı hak etmiyorsun" dedi Sör Phelot, "ve bu nedenle bak başının çaresine bakabilirsen." "Yazık" dedi Sör Lancelot, "bir şövalyenin silahsız ölmesi ne acı!" Böyle söyleyerek gözlerini bir aşağı bir yukarı gezdirdi ve başının üstünde yapraksız, büyük bir dal gördü ve dalı gövdeden kopardı. Sonra biraz aşağı inip atının nasıl durduğuna baktı ve birden şövalyenin üstünden atının öte tarafına atladı. Sör Phelot onu öldürmek niyetiyle hışımla saldırdı. Ama Sör Lancelot darbeyi elindeki büyük dalla bertaraf etti ve onunla Sör Phelot'un kafasına öyle bir vurdu ki Phelot baygın halde yere düştü. Sonra Sör Lancelot kılıcını elinden aldı ve başını gövdesinden ayırdı. O zaman leydi şöyle dedi: "Eyvahlar olsun! Kocamı niçin öldürdün?" "Buna sebep ben değilim" dedi Sör Lancelot, "çünkü yalan dolanla siz beni öldürecektiniz; kendi kazdığınız kuyuya düştünüz." Ardından Sör Lancelot zırhını alıp başkalarının gelmesinden endişe ederek aceleyle giyindi; çünkü şövalyenin şatosu çok yakındaydı. Elinden geldiğince çabuk atını alıp oradan ayrıldı ve bu tehlikeyi atlattığı için Tanrı'ya şükretti.

Pentekostes'ten iki gün önce Sör Lancelot evine döndü; kral ve bütün saray halkı gelişine çok sevinmişti. Sör Gawain, Sör Uwaine, Sör Sagramour ve Sör Hector de Marys, Sör Lancelot'u Sör Kay'in zırhı içinde görünce hepsini tek bir mızrakla yere serenin o olduğunu anladılar. Sonra aralarında gülüp eğlendiler; aralıklarla Sör Turquine'in esir aldığı şövalyeler geldi ve hepsi Sör Lancelot'u onurlandırıp hayranlıklarını ifade ettiler. Sonra Sör Gaheris "çarpışmayı başından sonuna dek gördüm" dedi ve Kral Arthur'a nasıl olup bittiğini anlattı. Sonra Sör Kay krala Sör Lancelot'un kendisini nasıl kurtardığını ve şövalyelere kendisine değil de Sör Kay'a teslim olma-

larını emrettiğini anlattı. Üçü de işte oradaydı ve her şeyi doğruladılar. "Ve dinim adına" dedi Sör Kay, "Sör Launcelot benim zırhımı alıp kendisininkini bana bıraktığı için güven içinde yoluma devam ettim, kimse bana ilişemedi."

Böylece o zaman Sör Lancelot dünyadaki bütün şövalyeler içinde en şanlısı oldu ve en soylusundan en düşük kademede olanına herkes tarafından itibar gördü.

BÖLÜM IX

ARABA SERÜVENİ

Mayıs ayı gelince Kraliçe Guinevere Yuvarlak Masa şövalyelerini yanına çağırdı ve onlara Bahar Bayramı vesilesiyle ertesi gün erkenden ormanda ve Westminster'ın yanındaki tarlalarda ata bineceğini söyledi. "Sizi uyarıyorum, yarın hepiniz iyi bir ata binmiş, yeşil renk ipek ya da kumaş kıyafetler giyinmiş olarak orada olun; ben de yanımda on leydi getireceğim ve ayrıca her şövalyenin arkasında bir leydi olacak ve her şövalyenin yanında bir koruma ve iki saray hizmetkârı bulunacak; hepsi iyi atlara sahip olacak."

"Yeşil takımlılarla dolu salonda,
Ve Mayıs'la alay eden kuş tüyleri arasında
Dönüşmüştü Mayıs kutlaması bir alışkanlığa." –Guinevere.

Böylece hazırlandılar; şövalyelerin adları ise şöyleydi: Kâhya Sör Kay, Sör Agrivain, Sör Brandiles, Sör Sagramour le Desirus, Sör Dodynas le Sauvage, Sör Ozanna, Sör Ladynas, Indeli Sör Persant, Sör Ironside ve Sör Pelleas; bu on şövalye kraliçeyle at sürmek üzere oldukça titiz bir şekilde hazırlandılar. Sabah olunca da atlarını aldılar ve baharın gelişini kutlamak için kraliçeyle birlikte ormanlarda ve çimenlerde gönüllerince at sürdüler; keyiflerine diyecek yoktu. Orada yaşayan Maleagans adında bir şövalye vardı, Kral Bagdemagus'un oğluydu, Kraliçe Guinevere'e yıllardır büyük bir tutkuyla âşıktı. Şimdi bu şövalye, Sör Maleagans[1] kraliçenin niyetini öğrenmişti; yanında hiçbir silahlı adamın olmadığını, yalnızca Bahar Bayramı için yeşillere bürün-

[1] O vakitlerdeki bir geleneğe göre de kraliçe hiçbir zaman yanında silahlı adamlardan oluşan büyük bir kalabalık olmadan yola çıkmazdı; bunların büyük bir bölümü yiğit şövalyelerdi ve hayranlık uyandıran genç adamlardı; onlara kraliçenin şövalyeleri denirdi ve ne savaşta ne turnuvalarda ne de mızrak dövüşlerinde hiçbiri tanınmalarını sağlayacak, kendilerine ait silahlar taşımaz, yalnızca düz, beyaz bir kalkan taşırlardı; bu kalkanlardan kraliçenin şövalyeleri oldukları anlaşılırdı. İçlerinden bazıları büyük kahramanlıkları ile itibar kazandığında bir sonraki Pentekostes yortusunda, içlerinde öldürülen ya da ölen olursa, çünkü bunların yenildiği yıl olmazdı ama kimileri ölürdü, o zaman onların yerine kraliçenin şövalyeleri denilen ve en itibar edilen adamlar seçilirdi. Bu nedenle hep birinci gelirlerdi ya da imanları ile tanınan kişilerdi; Launcelot da diğerleri de.

müş on şövalyenin ona eşlik ettiğini de. Böylece kraliçeyi ve şövalyelerini ele geçirmek için yirmi silahlı adam ve yüz okçu hazırladı.

"O neşeli Mayıs ayında,
Bir sabah gün doğarken,
Bir grup güzel genç kızın oynadığı
Alayla birlikte Kraliçe bahar kutlaması için yola çıktı." —*Eski bir şarkı.*

Kraliçe Bahar Bayramı'nı bu şekilde kutladıktan sonra hepsi bitkiler, yosunlar ve çiçeklerle en güzel, en canlı şekilde süslenmişti. Tam da o sırada ormandan baştan aşağı silahlı yüz altmış adamla birlikte Sör Maleagans çıkıp geldi; kraliçe ve şövalyelerine teslim olmalarını emretti. "Hain şövalye" dedi Kraliçe Guinevere, "bunu yapmakla nereye varacaksınız? Şerefinizi mi lekeleyeceksiniz? Unutmayın ki siz bir kral oğlu, bir Yuvarlak Masa şövalyesisiniz, bütün şövalyelerin ve kendi yüzünü kara çıkarmak üzeresiniz." "Dediğiniz gibi olsun" dedi Sör Maleagans, "çünkü bilmenizi isterim ki sizi uzun yıllarca sevmiştim; ancak, size karşı şimdi olduğu gibi hiç üstün gelememiştim; bu nedenle sizi nasıl bulduysam öyle alacağım." O zaman Yuvarlak Masa'nın on şövalyesi kılıçlarını çekti; diğerleri ise mızraklarıyla onlara saldırdı. On şövalye kahramanca bekledi ve mızrakları darbeleriyle etkisiz kıldılar. Bunun üzerine kılıçlarla çarpıştılar; kısa zaman sonra aralarından birkaçı ölümcül yaralarla yere serilmişti. Kraliçe şövalyelerinin böylesine acı bir şekilde yaralandığını ve er geç öldürüleceklerini anlayınca merhamet dileyerek ve keder içinde haykırdı: "Sör Maleagans, asil şövalyelerimi öldürmeyiniz, sizinle geleceğim, ancak bir şartla; beni her nereye götürürseniz götürün onlar da benimle gelecek." "Hanımefendi" dedi Sör Maleagans, "sizin hatırınıza şövalyeler sizinle birlikte benim şatoma götürülecekler; eğer siz benim emrimde, benimle birlikte at sürerseniz." Sonra Sör Maleagans Sör Lancelot'un bu durumu haber almasından ölesiye korktuğundan, herbirine kraliçenin yanından ayrılmamasını emretti.

Ardından kraliçe kendi sarayından hızlı at koşabilen bir kâhyayı gizlice yanına çağırdı ve şunları söyledi: "Fırsatını bulduğunda git ve bu yüzüğü Sör Lancelot'a ver. Eğer beni seviyorsa beni bulmasını ve kurtarmasını söyle. Atını sakın durdurma; ne su içmesi, ne de dinlenmesi için." Böylece çocuk ilk fırsatını bulduğu anda atını hafifçe mahmuzlayıp olabildiğince hızlı bir şekilde oradan ayrıldı. Sör Maleagans onun aniden kaçtığını görünce kraliçenin emriyle Sör Lancelot'u uyarmaya gittiğini anladı. Bunun üzerine hemen en iyi ata binenler çocuğun peşinden gitti ve ona nişan aldı-

lar ama çocuk hepsinden kaçmasını başardı. O zaman Sör Maleagans kraliçeye şöyle dedi: "Hanımefendi, bana ihanet etmek üzeresiniz, ama emin olun, Lancelot'un size ulaşması kolay olmayacak." Sonra kraliçe ve diğerleriyle birlikte atını, elinden geldiğince hızlı bir şekilde şatosuna sürdü. Sör Maleagans ülkesinde bulabileceği en iyi okçuları yol kenarlarına pusuya yatırıp, Sör Lancelot'u beklemelerini söyledi. Çocuk Westminster'a geldi, Sör Lancelot'u buldu ve ona haberi iletip kraliçenin yüzüğünü teslim etti. "Eyvah" dedi Sör Lancelot, "bu asil leydinin şerefini kurtaramazsam boynum sonsuza dek eğik kalır." Ardından sabırsızca zırhını istedi ve giyindi. Sonra atını elinden geldiğince hızlı sürdü. Derler ki, Westminster Köprüsü'nden suya girdi ve atı Lambeth'e Thames nehrinden yüzerek geçti. Bir zaman sonra dar bir yola sahip bir ormana geldi, burada okçular Sör Lancelot'u tuzağa düşürmek için bekliyorlardı. Nişan aldılar ve atını vurup düşmesini sağladılar. Bunun üzerine Sör Lancelot atını bıraktı ve yaya kaldı ama okçularla arasında o kadar çok hendek ve çalılık vardı ki hiçbirine müdahale edemedi. "Yazık" dedi Sör Lancelot, "bir şövalyenin başka bir şövalyeye ihanet etmesi ne yüz kızartıcı, ama eski bir atasözü vardır, 'İyi bir adam korkak bir adam karşısında asla tehlikede olmaz, derler." Sör Lancelot bir süre yoluna devam ettikten sonra zırhı, kalkanı, mızrağı ve diğer eşyaları ona fena halde sıkıntı vermeye başladı. Derken şans eseri, odun toplayan bir arabacı çıkageldi.

O zamanlar bu arabalar[1] çerçöp benzeri şeyler ya da suçluları idama taşımak dışında pek kullanılmazdı. Ne var ki Sör Lancelot kraliçeyi kurtarmaktan başka hiçbir şey düşünmüyordu. Böylece arabacıdan kendisini arabaya almasını ve cömertçe bir ödül karşılığında gereken yere ulaştırmasını istedi. Arabacı razı oldu, bunun üzerine Sör Lancelot arabaya yerleşti ve sadece bunca sarsıntıya karşılık ne kadar az ilerlediklerine hayıflandı. Derken tesadüf eseri oradan geçen Sör Gawain zırhlı bir şövalyenin böylesi alışılmamış şekilde yolculuk ettiğini görünce kim olduğunu anlamak için yaklaştı. Sonra Sör Lancelot ona kraliçenin kaçırıldığını, onu kurtarmaya koşarken atının sakatlandığını ve yolundan dönmektense çareyi bu arabada bulduğunu anlattı. Bunun üzerine Sör Gawain şöyle dedi: "Bu şekilde yolculuk etmek bir şövalyeye kesinlikle yakışmaz!" Ama Sör Lancelot ona aldırış etmedi.

Akşam karanlığında bir şatoya vardılar ve şatonun leydisi genç kızlarının başında Sör Gawain'i karşılamaya çıktı. Ancak bir suçlu ya da en azından bir esir olduğunu düşündüğü arkadaşını kabul etmek hoşuna gitmemişti, ama Sör Gawain'i memnun etmek için buna razı oldu. Akşam yemeğinde Sör Lancelot yanlarına geldiğinde ona

[1] Burada bahsi geçen araba, İngilizce'de *cart* denilen hayvan ya da insanlar tarafından çekilen iki tekerlekli tahta bir araba, yani kağnıdır –çn.

mutfak gösterildi; leydinin masasına ancak Sör Gawain'in içten ısrarları üzerine kabul edildi. Soylu genç kızlar onun için yatak da hazırlamadılar. Boş bulduğu ilk yatağı kaptı ve sonra onu kimse rahatsız etmedi.

Ertesi sabah şatonun kulelerinden bir leydiye eşlik eden bir kafile gördü ve bu leydinin kraliçe olduğunu tahmin etti. Sör Gawain de öyle olabileceğini düşündü ve yola çıkmak için Lancelot kadar sabırsızlandı. Şatonun leydisi Sör Lancelot'a bir at temin etti ve düzlüğü dört nala kat ettiler. Karşılaştıkları bazı yolculardan Sör Maleagans'ın şatosuna çıkan iki yol olduğunu öğrendiler. Bu nedenle iki arkadaş burada ayrıldı. Sör Lancelot yolunun üzerinde pek çok engelle karşılaştı ama hepsinin üstesinden ustalıkla geldi; gel gelelim çok vakit kaybetmiş oldu. Akşam yaklaşırken kendisini nazik bir dille şatosunda akşam yemeğine davet eden genç, neşeli, soylu bir genç kızla karşılaştı. Şövalye aç ve yorgun olduğu için teklifi kabul etti; ama yeterince nazik değildi. Lancelot leydinin peşinden şatosuna gitti, akşam yemeğinde doymak bilmeden yedi, ama leydinin bütün yaklaşma çabalarına karşı duyarsız kaldı. Birden bire sahne değişti ve altı öfkeli zorbanın saldırısına uğradı. Zorbaları öyle bir hakladı ki çoğu çabucak etkisiz hale geldi. Bu arada sahne yeniden değişti ve kendisini güzel ev sahibesiyle yalnız buldu. Leydi kendisinin, onun koruyucu perisinden başkası olmadığını, onu cesaret ve sadakat sınavlarından geçirdiğini söyledi. Ertesi gün peri Lancelot'u yoluna koydu; yola çıkmadan önce ona bir yüzük verdi ve yüzüğün renk değiştirerek ona bütün büyüleri göstereceğini, onları denetim altına almasına yardım edeceğini söyledi.

Sör Lancelot yolculuğuna devam etti, tahta arabadaki yüz kızartıcı yolculuğundan bir şekilde haber aldıkları anlaşılan yolcuların alayları dışında pek bir sorunla karşılaşmadı. Bu yolcular içinde diğerlerinden daha da küstah biri onu akşam yemeğinde rahatsız edip eğlenmek için ona meydan okuma cüretini gösterdi. Kolay elde ettiği zaferden sonra Lancelot onu tahta arabayla geri dönmeye mahkûm etmekle yetindi.

Gece olunca başka bir şatoda, görünüşte büyük bir misafirperverlikle karşılandı, ama sabah kendisini bir zindanda, zincirlerle bağlanmış olarak buldu. Yüzüğüne başvurunca bunun büyü olduğunu anladı; zincirleri kırdı, zırhını muhafaza etmeye çalışan hayali canavarlara rağmen onu aldı, kulenin kapılarını kırarak açtı ve yolculuğuna devam etti. Ancak ilerlemesini, aniden bastıran ve her yeri kaplayan bir sel engelliyordu. Sel yalnızca dar bir köprüyle geçilebiliyordu; yanlış bir adım ölümünün nedeni olabilirdi. Lancelot atını yularından çekip yanından yüzmesini sağlayarak köprüden geçti ve kıyıya ulaşır ulaşmaz bir kaplan ile aslanın saldırısına uğradı, ikisini de öldürdü. Kan kaybediyordu, bitkin halde çimenlere oturdu ve yaralarını sarmaya çalışırken artık şatosu görünmeye başlayan Maleagans'ın babası Brademagus,

Lancelot'un yanına yaklaşıp konuşmaya başladı. Oğlu ne kadar kibirli ve küstahsa kendisi de bir o kadar görgülü olan kral, Lancelot'un sel suları ve vahşi hayvan tehlikelerinde gösterdiği kahramanlık ve ustalığı övdükten sonra ona yardım etmeyi teklif etti. Kraliçenin şatoda güvende olduğunu, ancak yalnızca Maleagans'la karşılaşarak kurtarılabileceğini söyledi. Lancelot karşılaşmanın ertesi gün olmasını talep etti ve istediği gibi de oldu; kulenin ayağında, güzel esirin gözleri önünde. Yaralarından zayıflayan Lancelot her zamanki canlılığıyla dövüşemiyordu ve mücadelenin sonucu bir süre için şüpheliydi; ta ki Guinevere haykırıncaya dek: "Ah Lancelot! Şövalyem, öğrendim ki artık bana layık değilmişsiniz!" Bu sözler kuvvetten düşen şövalyeyi birden canlandırdı; Lancelot hemen her zamanki üstünlüğünü elde etti ve kibirli rakibini çok geçmeden ayakları dibine serdi.

Lancelot Maleagans'ı öfkesine kurban etmek üzereydi ki Brademagus'un yalvarışlarına dayanamayan Guinevere ona son darbeyi indirmemesini emretti; Lancelot emre uydu. Şato ve esirler artık onun emrindeydi. Lancelot kraliçenin görkemli odasına koşup ayaklarına kapandı ve elini öpmek üzereydi ki kraliçe haykırdı: "Ah, Lancelot! Sizi niçin tekrar karşımda görüyorum! Artık bana layık olmadığınızı düşünüyorum; yolculuğunuzu haysiyetsizce, bir..." Sözlerini bitirecek zaman bulamadı çünkü sevgilisi birden onu bıraktı ve kudretli leydisinin hoşnutsuzluğuna maruz kalmanın acısıyla kahrolarak hızla şatodan ayrıldı, kılıcını ve kalkanını sağa sola fırlatıp öfkeyle ormanın derinliklerine doğru koştu ve gözden kayboldu.

Görünen o ki her defasında Lancelot'un karşısına dikilen bu tiksindirici tahta araba hikâyesi Sör Kay'in da kulağına gitmiş, o da hikâyeyi şövalyesinin haysiyetini kaybettiğine dair bir kanıt olarak kraliçeye anlatmıştı. Ancak Guinevere, başkalarınca kendisine anlatılan araba hikâyesine hemen inandığı için büyük bir pişmanlık duydu. Üç gün geçti ve bu üç gün boyunca Lancelot nereye gittiğini bilmeden dolaştı; ta ki sonunda hanımefendisinin şüphesiz, hikâyenin çarpıtılarak anlatılmasına kanmış olması gerektiğini ve ona gerçeği anlatmanın kendi görevi olduğunu düşündü. Bu nedenle geri döndü, Maleagans'ı esirlerini bırakmaya zorladı. Sör Gawain'in gelmesini bekledikleri yoldan gitmeyi seçtiler. Ertesi gün istedikleri oldu ve onunla karşılaştılar; bunun üzerine bütün topluluk neşe içinde Camelot'a doğru ilerledi.

BÖLÜM X

SHALOTT'UN LEYDİSİ

Kral Arthur Winchester'da görkemli bir turnuva yapılacağını ilan etmişti. Şölen için en az şövalyeleri kadar sabırsızlanan kral hazırlıkları denetlemek için birkaç gün öncesinden yola çıktı ve kraliçeyi maiyetiyle birlikte sarayda bıraktı. Sör Lancelot da hastalık bahanesiyle sarayda kaldı. Niyeti turnuvaya kılık değiştirerek katılmaktı. Bu planını Guinevere'e anlattıktan sonra atına binip yanına refakatçi almadan yola çıktı; ihtiyarlık yüzünden kuvvetten düşmüş gibi yaparak Winchester'a giden en tenha yolu seçti ve oyunları seyretmeye giden yaşlı bir şövalye gibi davranarak, yoldan dikkat çekmeden ilerledi. Tesadüf eseri, yanından geçtiği bir şatonun pencerelerinden bakmakta olan Arthur ve Gawain bile kılığına kandılar. Ama bir kazaonun asıl kimliğini ortaya çıkardı. Lancelot'un atı tökezledi ve kahraman, büründüğü yaşlı şövalye rölüne bir an için unutarak kendisine has kuvvet ve çeviklikle atını düzeltti; bu sayede taklit edilemez Lancelot'u hemen tanıdılar. Ne var ki müdahale etmeden yoluna devam etmesine izin verdiler; yaklaşan şölende göstereceği olağanüstü dövüş hünerlerinin onu açığa çıkaracağından emindiler.

Akşam Lancelot komşu Shalott şatosunda yabancı bir şövalye olarak görkemli şekilde ağırlandı. Bu şatonun efendisinin eşsiz güzellikte bir kızı ve yakın zamanda şövalyelik rütbesine kabul edilmiş iki oğlu vardı. İkisi de uzun süredir turnuvaya hazırlanan oğullarından biri hasta yatıyordu, bu yüzden turnuvaya katılamayacaktı. Lancelot hasta şövalyenin zırhını ödünç almasına izin verildiği takdirde diğerine eşlik etmeyi önerdi. Shalott lordu, konuğunun ismini bilmeden, sadece görünüşünden, oğluna daha iyi bir savaş arkadaşı olamayacağına ikna olduğu için teklifi minnettarlıkla kabul etti. Bu sırada yabancı şövalyenin yakışıklılığına ilk görüşte çarpılan genç leydi onu gittikçe artan bir dikkatle incelemeye devam etti; akşam yemeğinin bitiminden önce ona öylesine âşık olmuştu ki, Lancelot'un yanlış anlamasının mümkün olmadığı renk değiştirmelerinden ve diğer belirtilerden sonra odasına çekilip gözyaşlarında teselli aramak zorunda kalmıştı. Sör Lancelot hemen erkek kardeşi yoluyla leydiye kalbini başkasına verdiğini, ancak yaklaşan turnuvada şövalyesi olarak dövüşmenin kendisine gurur ve hoşnutluk vereceğini iletti. Bu nezaketle yetinmek zorunda kalan leydi turnuvada taşıması için ona eşarbını sundu.

Lancelot sabah olunca genç şövalyeyle birlikte yola çıktı. Winchester'a yaklaşırlar-

ken şövalye onu Shalott lordunun kız kardeşi olan leydinin şatosuna götürdü; leydi onları misafirperverce ağırladı. Ertesi gün, tamamen düz ve armasız olan zırhlarını giydiler. Bu, gençler için şövalyeliklerinin ilk yıllarında olağan bir şeydi; sadece kalkanları kırmızıya boyanmıştı, çünkü refakatçileri tarafından tanınabilmeleri için bir renk gerekiyordu. Lancelot sorgucuna Shalott leydisinin eşarbını taktı ve bu şekilde donanıp turnuvanın yapıldığı yere doğru ilerledi. Burada şövalyeler iki topluluğa ayrılmışlardı; birini Sör Galehaut, diğerini Kral Arthur kumanda ediyordu. Mücadeleyi bir süre dövüş alanını çeviren çitlerin dışından seyredip, Sör Galehaut tarafının boyun eğmeye başladığını görünce kalabalığın ortasına dalıp kralın şövalyelerine saldırdılar. Genç adam kendi kuvvetine uygun rakipler seçerken arkadaşı Yuvarlak Masa'nın önde gelen savunucularını seçti ve arka arkaya Gawain'i, Bohort'u ve Lionel'i devirdi. Seyirciler hayretler içindeydi, çünkü yalnızca Lancelot'un böylesine yenilmez bir güce sahip olduğu düşünülüyordu. Yine de sorgucuna taktığı eşarp, kılık değiştirmiş olabileceği ihtimalini ortadan kaldırıyordu; çünkü Lancelot'un, kendi kudretli leydisinden başkasının nişanını taşıdığı görülmüş duyulmuş şey değildi. Sonunda Lancelot'un kardeşi Sör Hector onunla mücadeleye girişti ve kıran kırana bir mücadeleden sonra onu tehlikeli bir şekilde başından yaraladı, ama miğferine aldığı bir darbeyle kendisini kaybetti ve yere serildi. Bunun üzerine dövüşün galibi arkadaşıyla birlikte dört nala oradan uzaklaştı.

Birlikte Shalott şatosuna döndüler; burada iyi kalpli kont, iki oğlu ve herkesten çok güzel kızı Lancelot'a son derece iyi baktılar; leydinin tıbbi hüneri de iyileşmesini oldukça hızlandırmış olmalı. Sağlığına neredeyse tamamen kavuşmuştu ki, saray halkının Camelot'a dönüşünün akabinde akrabalarını aramaya çıkan Sör Hector, Sör Bohort ve Sör Lionel onu şatonun surlarında yürürken gördüler. Karşılaşmaları çok neşeli oldu; ardı arkası kesilmeyen şenlikler arasında orada üç gün geçirdiler ve birbirleriyle turnuvada olanlar hakkında şakalaştılar. Lancelot konuşmasına kendisini yaralayandan intikamını alacağına yemin ederek başlasa da, kardeşinin yiğitliğine şahit olmanın verdiği gururun, acısının ödülü olduğunu dile getirerek konuşmasını bitirdi. Ardından kraliçeye bir haber iletmelerini isteyerek onları uğurladı ve hemen arkalarından geleceğini, önce kibar ev sahiplerine ve narin Shalott kızına resmî bir veda etmesi gerektiğini söyledi.

Genç leydi gözyaşları ve yakarışlarıyla onu boş yere alıkoymaya çalıştı ve hiçbir umut ışığı bırakmadan giden Lancelot'un arkasından bakakaldı.

Turnuva yaz başlarında yapılmıştı; Lancelot'un gidişinin üzerinden ise birkaç ay geçmiş ve artık kış yaklaşmaya başlamıştı. Shalott leydisi günden güne sararıp solmuş,

takatten düşmüştü; tutkuyla aşık olduğu bu adamdan uzak yaşayamayacağını düşünüyordu. Leydi şatodan ayrılıp nehrin kenarındaki bir kayığa bindi, halatları çözüp kayığı akıntıdan aşağıya, Camelot'a doğru bıraktı.

Bir sabah Arthur ile Lionel nehir sularıyla yıkanan kule duvarlarındaki pencerelerden aşağıya bakarlarken görkemli bir şekilde süslenmiş, altın güneşlikle kaplı bir kayık gördüler. Kayık insan idaresi olmaksızın, akıntıdan aşağıya sürükleniyor gibiydi. Onlar seyrederken kayık kıyıya vurdu; onlar da ne olduğuna bakmak için aşağıya koştular. Güneşliğin altında güzel bir kadın cesedi buldular; Sör Lionel, tatlı Shalott leydisini yüz hatlarından kolaylıkla tanıdı. Aramaya devam edince altın ve değerli taşlarla süslenmiş gösterişli bir kese, kesenin içinde de bir mektup buldular. Arthur mektubu açınca mektubun kendisine ve bütün Yuvarlak Masa şövalyelerine yazıldığını gördü. Mektupta, şövalyeler içinde en hünerlisi ve erkekler içinde en yakışıklısı olduğu kadar en zalimi ve inatçısı Göllü Lancelot'un taş kalpliliğiyle genç kızın ölümüne sebep olduğu, genç kızın aşkının en az Lancelot'un acımasızlığı kadar yenilmez olduğu yazılıydı. Kral hiç vakit kaybetmeden, genç kızın, asaletine uygun şereflı bir törenle defnedilmesi için emirler verdi; bir taraftan da şövalyelere leydinin Lancelot'a olan aşkının hikâyesini anlattı. Hikâye herkesin yüreğini merhamet ve hüzünle doldurdu.

Tennyson bir şiirine konu olarak *Shalott'un Leydisi*'nin hikâyesini almıştır:

"Kulenin ve balkonun altında,
Bahçe duvarı ve kemerin yanında,
Uçarak geldi parlak bir şekil,
Bir ceset, yüksek evlerin arasından,
Sessizce Camelot'a.
İskelelerden geldiler,
Şövalyeler ve kasabalılar, lordlar ve hanımlar,
Okudular pruvadan adını,
'Shalott'un Leydisi'

"Kimdir bu? ve nedir buradaki?
Ve yakınlardaki ışık saçan sarayda,
Dindi asil neşenin sesi;
Haç çıkardı korkudan,
Camelot'un tüm şovalyeleri.

Fakat Lancelot neşeliydi,
'Güzel bir yüzü var, Tanrı ona
Bahşetmiş merhametini,
'Shalott'un Leydisi' dedi."

BÖLÜM XI

KRALİÇE GUINEVERE'İN HAYATI TEHLİKEDE

Öyle bir şey oldu ki Kraliçe Guinevere'in hayatı büyük tehlikeye girdi. Kraliçenin emrindeki muhafızlardan biri, bir nedenden ötürü Sör Gawain'e düşmanlık besliyordu ve onu bir eğlence sırasında zehirle öldürmeye karar vermişti. Bu amaçla zehri güzel görünüşlü bir elmanın içine sakladı. Elmayı diğer elmaların üstüne yerleştirip tabağı kraliçenin önüne koydu; kraliçenin elmayı en saygın şövalye olan Sör Gawain'e sunacağını umuyordu. Oysa o gün gelen, yüksek rütbeli bir İskoç şövalyesine kraliçenin yanında yer gösterildi ve kraliçe, yabancı olduğu için elmayı ona sundu. Şövalye elmayı yer yemez korkunç acılarla kıvrandı sonra da kaskatı bir şekilde yere yığıldı. Doğal olarak bütün saray halkı birbirine girdi. Şövalyeler biçare kraliçeye hiddet dolu bakışlar fırlatarak masadan kalktılar; kraliçenin gözyaşları ve karşı çıkmaları şüpheleri silmeye yetmedi. Elden gelen bütün çabalara rağmen şövalye öldü; yapacak başka bir şey kalmayınca şövalye için görkemli bir tören ve anıt yapılması için emir verildi.

Bir zaman sonra, öldürülen şövalyenin kardeşi Sör Mador şövalyeyi aramak için Arthur'un sarayına geldi. Ormanda avlanırken tesadüf eseri anıtın dikildiği yere geldi, yazıtı okudu ve derhal büyük bir intikam almak için Arthur'un sarayına döndü. Büyük salona atıyla girdi, haykırarak kraliçeyi ihanetle suçladı ve belirli bir güne kadar masumiyetini savunmak adına canını tehlikeye atacak kadar kuvvetli bir şövalye bulamazsa cezasının verilmesi için kraliçenin kendisine teslim edilmesini istedi. Arthur her ne kadar kuvvetli de olsa bu isteği geri çevirmeye cesaret edemedi ve yüreği kan ağlayarak razı olmak zorunda kaldı. Mador kral ile kraliçeyi korku ve endişe içinde bırakarak oradan hiddetle ayrıldı.

Bütün bu zaman boyunca Lancelot ortalarda yoktu ve kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Kraliçe Guinevere, turnuvada, eşarbı takmasından dolayı, Shalott'un Leydisi'ne tutkulu olduğunu düşünüp, öfkeli bir şekilde Lancelot'u azarlayınca, o da ormanda bir köşede inzivaya çekilmiş, o zalim güzeli daha fazla düşünmemeye karar vermişti; zira kraliçenin kendisinden kurtulmak istediği için böyle davrandığını düşünüyordu. Yine de sükunet içinde oturup düşüncelere dalmak Lancelot'un öfkesini epeyce dindirmiş, Sör Mador'un meydan okuyuşunun haberi iyi bir rastlantı sonucu kulağına gittiğinde pek umudu olmasa da barışabilecekleri ümidine kapılmaya başlamıştı. Bu haber onu canlandırdı ve Lancelot son derece büyük bir neşeyle, başarılı

olursa anında hanımefendisinin sevgisini, hükümdarının da minnettarlığını kazanacağı mücadeleye hazırlanmaya başladı.

Shalott'un Leydisi'nin yürek burkan sonu, kraliçenin Lancelot'un sadakatinden duyduğu tüm şüpheleri silmişti ve kraliçe şimdi, en çok ihtiyaç duyduğu anda kendisini en becerikli kahramanından yoksun bırakan o saçma kavganın pişmanlığıyla ağlayıp sızlıyordu.

Sör Mador'un belirlediği gün hızla yaklaşırken kraliçe kendisini savunmak için bir koruyucu bulması gerekince, mücadeleyi üstlenmeleri için sırasıyla Sör Hector'a, Sör Lionel'e, Sör Bohort'a ve Sör Gawain'e yalvardı. Önlerinde diz çökûp masumiyetine Tanrı'yı şahit gösterdi; ne var ki hepsinden, yaptığı işi ve bunun ölümcül sonuçlarını kendi gözleriyle gördükleri birinin masumiyetini savunmak için dövüşemeyecekleri cevabını aldı. Böylece kraliçe mahzun ve biçare, köşesine çekildi ama suçlu bulunursa üstünde yakılacağı korkunç odun yığınını görünce yeniden gayret buldu, tekrar Sör Bohort'a gidip ayaklarına kapanarak Tanrı adına ondan merhamet diledi, sonra da bayıldı. Yiğit şövalyenin yüreği buna dayanamadı. Onu yerden kaldırdı ve hemen, başka ya da daha iyi bir koruyucu mücadeleyi üstlenmezse kraliçenin davasını savunacağına söz verdi. Ardından arkadaşlarını topladı ve onlara kararını anlattı. Sör Mador'la ölümüne bir mücadeleye girişmek fazlasıyla ürkütücü bir girişim olduğu için, arkadaşları dövüşten önce günahlarının affı için Tanrı'ya dua etmeye, ormandaki inziva yerine giderken ona eşlik etmeye karar verdiler. İnziva yerine yaklaşırlarken ormanda at süren bir şövalye gördüler ve Lancelot'u hemen tanıdılar. Bir araya gelmenin sevinci içinde Lancelot'un sorularını cevaplarken kraliçeyi yakın bir tehlikenin beklediğini doğruladılar. Lancelot onlardan saraya geri dönmelerini, kraliçeyi olabildiğince teselli etmelerini, ama korunmasını üstlenme niyetinden ona hiç bahsetmemelerini istedi, çünkü bunu yabancı bir maceraperest kılığında yapacaktı.

Şatoya döndüklerinde Evkaristiya (Son Akşam Yemeği) ayini sona ermişti ve akşam yemeği için büyük salona çağrılmadan önce kraliçeyle konuşacak vakit pek bulamadılar. Bütün misafirlerin yüzlerinden hüzün okunuyordu. Arthur bile kederini saklayamıyordu ve gözyaşları sel gibi akan biçare Guinevere, Sör Mador'un görünmesini hareket etmeden ama titreyerek bekliyordu. Çok geçmeden Mador ağır adımlarla salona girdi ve adaletin bir an önce yerini bulmasını istedi; gürleyen sesi salonun sessizliği içinde daha da etkileyici oluyordu. Arthur ağırbaşlılıkla yanıt verdi; günün henüz pek az bir kısmının geride kaldığını ve savaşa olan susuzluğunu dindirebilecek bir koruyucunun hâlâ bulunabileceğini söyledi. O zaman Sör Bohort masadan kalktı, çok geçmeden baştan aşağı zırhlı olarak geri döndü. Artık az da olsa umutlanmaya

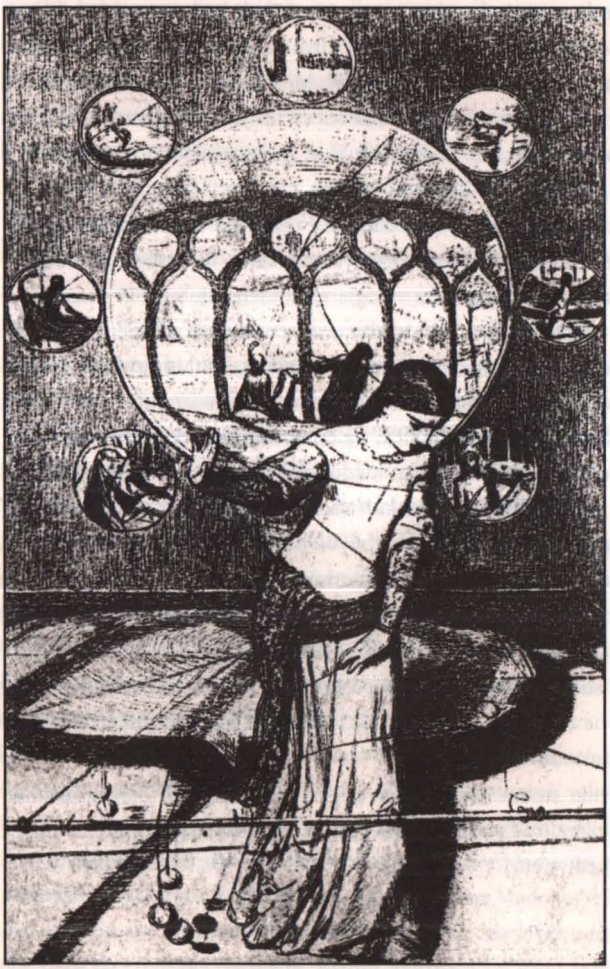
başlayan kralın minnettarlığını sunması ve kucaklamasının ardından yerini aldı. Sabrını yitirmeye başlayan Sör Mador yeniden intikam yeminleri etti ve karşılaşmanın daha fazla geciktirilmemesini istedi.

Tartışmanın en kızıştığı anda siyah bir at sırtında, siyah zırhlı, siperliği inik bir şövalye elinde mızrağıyla salona girdi. "Sör" dedi kral, atınızdan inip sofranıza buyurmak ister misiniz?" "Hayır efendim" diye cevapladı Lancelot, "ben bir leydinin hayatını kurtarmaya geldim. Kraliçe sağlıklı bir biçimde çok sayıda şövalyeye lütuflarda bulunmuş ve onları onurlandırmıştır ancak ihtiyacı olduğu vakit hiçbiri onun tarafında yer almamıştır. Sen ki onu hainlikle suçlamaya cüret edersin, sıkı dur, çünkü bugün olanca kuvvetine ihtiyacın olacak."

Sör Mador, bu sert meydan okuma ve rakibinin ürkütücü görünümü karşısında şaşırmış olsa da yılmadı ve karşılaşmaya hazırlandı. İlk çarpışmada ikisi de attan düştü. Ardından kılıçlarını çektiler ve öğle vaktinden akşama dek süren bir mücadeleye başladılar. Akşam olurken Sör Mador'un gücü azalmaya başladı ve Lancelot'un darbesiyle yere düşüp merhamet dilemek zorunda kaldı. Mücadelenin galibi kolunu rakibinin yaşamına son vermek üzere kaldırmışken, aniden kılıcını attı, bayılmak üzere olan Sör Mador'u nazikçe kaldırdı ve daha önce hiç böylesine zorlu bir düşmanla karşılaşmadığını açıkça itiraf etti. Mador da benzeri bir nezaketle, erkek kardeşinin ölümünün intikamını alma niyetinden kesin olarak vazgeçti; böylece iki şövalye hemen arkadaş oldular ve birbirlerini büyük bir içtenlikle kucakladılar. Bu arada mağferi çözülmüş olan Lancelot'u tanıyan Arthur, kurtarıcısını karşılamak ve ona teşekkür etmek için çitlerden atladı, bütün Yuvarlak Masa şövalyeleri de onu izledi. Guinevere sevinçten bayıldı ve savaş alanı birden coşkulu bir şenlik alanına dönüştü.

Gerçek suçlunun bulunmasıyla yüzlerdeki memnuniyet daha da arttı. Suçlu yanlışlıkla şüphe çekince suçunu itiraf etti ve Sör Mador'un huzurunda herkesin gözü önünde cezalandırıldı.

Saray halkı şatoya döndü ve Kral Arthur bu sevinçli olayın anısına "La Joyeuse Garde" olarak adlandırılan bu şatoyu, minnettarlığının bir hatırası olarak Sör Lancelot'a hediye etti.

SHALOTT'IN EŞİ

BÖLÜM XII

TRISTAN VE ISOLDE

Meliadus, Cornwall krallığının komşusu, adı romans yıllıklarında ünlü bir kent olarak geçen ama şimdi haritadan silinmiş olan, söylendiğine göre okyanus suları tarafından yutulan Leonois ya da başka bir adla Lionesse'nin Kralı idi. Meliadus, Cornwall Kralı Mark'ın kız kardeşi Isabella'yla evliydi. Bir peri Meliadus'a âşık oldu ve onu avladığı sırada onu büyü yardımıyla kaçırdı. Kraliçesi onu aramak için yola çıktı, ama yolda hasta düştü ve arkasında küçük bir oğul bırakarak öldü. Doğumundaki hüzünlü koşullar nedeniyle kraliçe oğluna Tristan adını vermişti.

Kraliçeye refakat etmiş olan Gouvernail çocuğun bakımını üstlendi ve onu, sonunda perinin büyülerinden kurtulup eve dönmeyi başaran babasına teslim etti.

Meliadus yedi yıl sonra yeniden evlendi ve Tristan'ın, babası üzerindeki etkisini kıskanan yeni kraliçe onu öldürmek için komplolar kurdu; bunun farkına varan Gouvernail çocukla birlikte Fransa Kralı'nın sarayına kaçtı. Tristan burada memnuniyetle karşılandı. Yiğitlik ve şövalyeliğe özgü bütün hünerlerde kendisini geliştirerek yetişti; savaştaki ustalığına müzik ve satranç sanatlarını da ekledi. Kendisini özellikle ava ve bütün orman sporlarına adadı; öyle ki avla ilgili her şeyi bilmesi nedeniyle sarayın bütün şövalyelerinin içinde öne çıktı. Kralın kızı Belinda'nın ona âşık olmasına şaşmamalı, ama Tristan aşkına karşılık vermeyince Belinda anlık bir öfkeyle babasını Tristan'a karşı kışkırttı ve Tristan krallıktan sürüldü. Prenses çok geçmeden bu yaptığına pişman oldu. Dokunaklı bir mektup yazıp mektupla birlikte çok sevdiği güzel ve akıllı bir köpeği anısını yaşatması dileğiyle Tristan'a gönderdikten sonra umutsuzluk içinde canına kıydı. Meliadus ölmüştü ve tahta, kraliçe yani Tristan'ın üvey annesi geçtiği için Gouvernail öğrencisini kendi ülkesine götürmekten korkuyordu. Bu nedenle onu Cornwall'a, dayısı Mark'a götürdü; Mark yeğenini nezaketle karşıladı.

Kral Mark daha önce Uther ile Igerne hikâyesinde geçen Tintadel şatosunda yaşıyordu. Bu sarayda Tristan bir şövalyenin yükümlü olduğu bütün eğitimlerde öne çıktı; çok geçmeden de yiğitlik ve hünerini uygulamaya dökme fırsatı buldu. Ünlü bir kahraman ve İrlanda kraliçesinin erkek kardeşi olan Morauntı, Kral Mark'tan vergi istemek için saraya geldi. Romanslarda bütün Cornwall şövalyeleri korkaklıkları nedeniyle kötü bir üne sahiptirler ve korkaklıklarını bu olayda da gösterdiler. Kral

Mark İrlandalı şövalyenin karşısına çıkmaya cesaret edecek bir tek şövalye bulamadı; ta ki henüz şövalyelik payesini almamış olan yeğeni Tristan şövalyelik rütbesine kabul edilmek için yalvarıp aynı zamanda İrlandalı şövalyeye karşı Cornwall savaşında dövüşmeyi önerinceye kadar. Kral Mark gönülsüzce razı oldu; şövalyelik töreniyle onurlandırılan Tristan böylece şövalyelik payesini aldı ve karşılaşmanın yeri ve zamanı belirlendi.

Tristan'ın ilk ve en şanlı zaferlerinden biriyle sonuçlanan bu ünlü karşılaşmanın ayrıntılarını aktarmaya kalkışmadan önce şunları söylemekle yetineceğiz: Genç şövalye feci şekilde yaralanmış olsa da Morauntʼun başını yardı ve kılıcının bir parçası yaranın içinde kaldı. Morauntʼun yarası ve yenilgisinin utancıyla yarı ölü halde, saklanmak için gemisine koştu, olanca hızla İrlanda'ya yelken açtı ve ülkesine döndükten kısa bir zaman sonra da öldü.

Cornwall krallığı böylece vergiden kurtarıldı. Kan kaybıyla gücünü yitiren Tristan bilinçsizce yığıldı. Dostları hemen yardımına koştu. Yaralarını sardılar, yaralar genel olarak çabucak iyileşmiş olsa da Morauntʼun mızrağı zehirliydi; bu nedenle yaralardan biri hiçbir ilaca boyun eğmiyor, günden güne kötüleşiyordu. Doktorların elinden artık bir şey gelmiyordu. Tristan amcasından, Loegria (İngiltere) krallığına gidip derdine derman aramak için izin istedi. Amcasının izni üzerine gemiye bindi; günlerce denizde gemisiyle bir o yana, bir bu yana şiddetle sallandıktan sonra rüzgârlar tarafından İrlanda sahillerine sürükledi. Denizin tehlikelerinden kurtulduğu için sevinç ve minnettarlıkla içinde karaya çıktı, rottasını[1] alıp çalmaya başladı. Bir yaz akşamıydı; İrlanda Kralı ve güzel kızı Isolde denize bakan bir pencerenin önündeydiler. Bu yabancı arpçıyı almaları için birilerini gönderdiler ve onu saraya getirttiler; Tristan burada, İrlanda'da olduğunu anlayıp İrlandalı bir kahramanı yakın zamanda öldürdüğünü hatırlayarak adını sakladı ve Tramtris olduğunu söyledi. Kraliçe, Tristan'ın bakımını üstlendi ve ilaçlı bir suyla onu yavaş yavaş sağlığına kavuşturdu. Müzik ve avdaki ustalığı sayesinde sık sık saraya çağrıldı ve Prenses, Isolde'nin saz şairliği ve şiir öğretmeni oldu. Prenses Tristan'ın ilgisinden o kadar faydalandı ki kısa zaman sonra krallıkta öğretmeninden başka dengi kalmamıştı.

O günlerde Yuvarlak Masa şövalyelerinden pek çoğunun ve diğerlerinin katıldığı bir turnuva yapılmıştı. İlk gün, Palamedes adlı Müslüman[2] bir şövalye hepsinden

---

[1] Telli bir ortaçağ çalgısı.

[2] Burada Müslüman olarak geçen kelime "Sarazen"dir. Sarazen kelimesi haçlı seferleri sırasında Müslümanlara verilen addı. Ayrıca Arap anlamına da gelmektedir –çn.

üstün geldi. Onu saraya götürdüler ve onun için bir ziyafet verdiler; ziyafete yaraları yeni iyileşen Tristan da katılmıştı. Zarif Isolde ziyafete olanca güzelliğiyle geldi. Palamedes onun bu çekiciliği karşısında duygusunu ve aşkını gizleyemedi. Tristan bunun farkına vardı ve kıskançlığın verdiği acı Tristan'a zarif Isolde'nin zamanla onun için ne kadar değerli hale geldiğini gösterdi.

Ertesi gün turnuva yeniden başladı. Yarası yüzünden hâlâ güçsüz olan Tristan gece vakti yatağından kalktı ve silahlarını alıp mücadelenin yapılacağı yere yakın bir ormana sakladı; mücadele başladıktan sonra da çarpışanların arasına karıştı. Karşısına çıkan herkesi devirdi; özellikle de Palamedes'i. Onu mızrağının bir darbesiyle yere indirdikten sonra yumruk yumruğa mücadele ettiler ve Tristan turnuvanın galibi oldu. Ancak kendisini böyle zorlaması yarasının yeniden açılmasına neden oldu; hızla kan kaybediyordu ve zaferle de olsa Tristan'ı içleri acıyarak saraya taşıdılar. Güzel İsolde kendisini Tristan'ı acılarından kurtarmaya adadı. Tristan'a olan ilgisi günden güne güçleniyordu ve çok geçmeden hünerli bir bakımla onu sağlığına kavuşturdu.

Bir gün saraylı bir genç kız Tristan'ın silahlarının konduğu küçük odaya girince, kılıcın bir parçasının kırık olduğunu gördü. Eksik parçanın İrlandalı kahraman Moraunt'un kafatasında kalan parçaya benzediği aklına geldi. Düşüncesini kraliçeye açtı; kraliçe de erkek kardeşinin yarasından alınan parçayı Tristan'ın kılıcıyla karşılaştırdığında bunun aynı kılıcın parçası olduğuna ve erkek kardeşini canından edenin Tristan'ın kılıcı olduğuna ikna oldu. Acı ve öfkesini krala açınca kral da şüphelerinin doğrululuğuna kendi gözleriyle şahit oldu. Tristan, bütün saray halkı önünde yargılandı ve akrabalarını öldürdükten sonra karşılarına çıkmaya cüret ettiği için kınandı. Tristan vergi meselesini halletmek için Moraunt'la çarpıştığını kabul etti ve İrlanda sahiline yalnız ama yalnız rüzgâr ve dalgaların zoruyla sürüklendiğini söyledi. Kraliçe kardeşinin intikamının alınmasını talep etti; zarif Isolde titremeye başladı, sararıp soldu; ne var ki, bütün heyetten böylesine yakışıklı ve gözü pek birinin canına, böyle bir dava sebebiyle kıyılmaması gerektiği doğrultusunda sesler yükseldi ve sonunda kralın zihninde, yüce gönüllülük öfkeyi alt etti. Tristan sağ salim saraydan yolcu edildi ama krallığı hiç vakit kaybetmeden terk etmesi ve canını seviyorsa bir daha asla geri dönmemesi emri verildi. Tristan sağlığına yeniden kavuşmuş olarak Cornwall'a geri döndü.

Kral Mark yeğeninden başına gelenleri ayrıntılarıyla anlatmasını istedi. Tristan da ona her şeyi en ince ayrıntısına kadar anlattı; sıra zarif Isolde'ye gelince onun çekiciliğini ancak bir âşığın gösterebileceği içtenlik ve hevesle tarif etti. Bu tarif Kral Mark'ı

etkilemişti. Kral uygun bir zamanını kollayıp yeğeninden bir iyilik[1] istedi, Tristan da hiç düşünmeden kabul etti. Kral, Tristan'a emirlerini yerine getireceğine dair kutsal emanetler üzerine yemin ettirdi. Ardından Mark ona İrlanda'ya gidip güzel Isolde'yi Cornwall kraliçesi yapmak üzere ona getirmesini istedi.

Tristan İrlanda'ya dönmenin kendisi için kesin bir ölüm olduğuna inanıyordu; hem nasıl olur da böyle bir durum için amcasının elçisi gibi davranabilirdi? Ne var ki, yemin etmişti bir kere; bu yüzden bir an olsun tereddüt etmedi. Sadece zırhını değiştirerek önlem aldı. İrlanda'ya gitmek üzere bir gemiye bindi; ancak, bir fırtına onu İngiltere sahilinde, Camelot yakınlarına sürükledi. Arthur burada Yuvarlak Masa şövalyeleri ve dünyada ün salmış başka pek çok şövalyeyle birlikte kraliyet heyetini toplamıştı.

Tristan kimliğini gizledi. At üzerinde pek çok mızraklı düelloya katıldı; pek çok karşılaşmada dövüştü ve hepsiyle şan, şeref kazandı. Bir gün Tristan, yeni gelenler arasında güzel Isolde'nin babası İrlanda Kralı Arginus'u gördü. Bu kral, bağlı bulunduğu hükümdarı Arthur'a ihanetle suçlanıyordu ve kendisini temize çıkarmak için Camelot'a gelmişti. Onu suçlayan, Yuvarlak Masa'nın en zorlu şövalyelerinden biri Blaanor idi ve yaşlı kral Argius onun karşısına çıkacak kadar dinç ve güçlü değildi. Bu nedenle masumiyetini savunacak bir koruyucu bulmalıydı. Ne var ki, Yuvarlak Masa şövalyelerinin, kendi anlaşmazlıkları dışında birbirlerine karşı savaşmalarına izin verilmiyordu. Meçhul şövalyenin şanı Argius'un kulağına gitmişti; başarılarına kendisi de tanık olmuştu. Ona gidip savunmasını üstlenmesi için yalvardı ve itham edildiği suçu işlemediğine dair yemin etti. Tristan seve seve kabul etti ve kendisini krala tanıttı. Kral da Tristan'a başarılı olursa, ödül olarak her ne isterse vereceğine dair söz verdi.

Tristan Blaanor'la karşılaşıp onu yere devirdi; artık Blaanor'un yaşamı onun ellerindeydi. Mağlup savaşçı ondan zafer hakkını kullanmasını ve ölümcül darbeyi indirmesini istedi. "Tanrı esirgesin" dedi Tristan, "böylesine yiğit bir şövalyenin canını alamam!" Blaanor'u yerden kaldırdı ve arkadaşlarına teslim etti. Dövüş alanı yargıçları

[1] "Samimiyet şövalyeliğin temel taşıydı. Ne zaman bir şövalye vaatte bulunacak olsa (ne kadar düşüncesizce olursa olsun) vaat ne pahasına olursa olsun yerine getirilmeliydi. Bu nedenle *ihsan edilen iyiliğin* [boon granted] yerine getirilmesi kutsal bir zorunluluktu. Romanslarda görebileceğimiz sayısız örnekte, bir şövalye düşünmeden belirsiz bir iyilik ihsan eder ve kendisini son derece büyük tehlikelere atmasını gerektiren bir şeyi yapmak ya da çekmek zorunda kalır. Ancak belirsiz sözlere bağlı kalmanın bu tür, tuhaf örnekleri yalnızca romanslarda bulunmaz. Zamanın tarih kayıtları da bir o kadar utanç verici ve saçma tutanaklar ortaya koymaktadır." – SCOTT, Sör Tristan'ın altındaki not.

İrlanda Kralı'nın temize çıktığında karar kıldılar ve karşılaşmanın galibi Tristan'ı çadırına götürdüler. Tristan'a minnettarlığını sunan Kral Argius, ona kendisiyle birlikte krallığına gelmesi için yalvardı. Birlikte yola çıkıp İrlanda'ya ulaştılar; kraliçe ise kardeşinin ölümü için duyduğu öfkeyi unutup kocasının kurtarıcısına minnettarlık ve iyi niyetten başka bir şey göstermedi.

Babasının, kendisini kurtaran kişiye her ne iyilik isterse istesin yapacağına dair söz vermiş olduğunu bilen Isolde için nasıl da mutlu bir andı bu! Ancak elini kolunu bağlayan zalim dayısı Kral Mark'a etmiş olduğu korkunç yeminin düşüncesiyle mutsuz olan Tristan Isolde'ye umutsuzlukla gözlerini dikti. Yüce gönüllü ruhu aşkının gücünü bastırdı. Vermiş olduğu sözü açıkladı ve sesi titreyerek zarif Isolde'yi dayısı için istedi.

Argius razı oldu ve Isolde'nin yola çıkması için gerekli olan her şey kısa sürede hazırlandı. Isolde'nin gözdesi ve onurlu hizmetçisi Brengwain de ona eşlik etti. Yola çıkacakları gün kraliçe bu sadık hizmetkârı kenara çekti ve ona, kızı ile Tristan'ın birbirlerine tutkun olduklarını gördüğünü söyledi; bu meyilin kötü etkilerini engellemek için güçlü bir periden aldığı etkili bir aşk iksirini (aşk içeceği), evlenecekleri akşam Isolde ve Kral Mark'a içirmesini emretti.

Isolde ve Tristan birlikte gemiye bindiler. Elverişli bir rüzgâr yelkenleri şişirdi ve onlara talihli bir yolculuk sözü verdi. Âşıklar göz göze geliyorlar ve iç çekişlerini bastıramıyorlardı. Aşk tüm sıcaklığıyla kalplerini olduğu gibi dudaklarını da aydınlatıyordu. Gün sıcaktı ve susuzluk sıkıntısı çekiyorlardı. İlk olarak Isolde yakındı. Tristan uzaktan, Brengwain'in dikkatsizce ortalıkta bıraktığı aşk iksirinin bulunduğu şişeyi fark etti. Alıp birazını büyüleyici Isolde'ye verdi, kalanını kendisi içti. Köpekleri Houdain de bardağı yaladı. Gemi Cornwall'a vardı ve Isolde Kral Mark'la evlendi. Yaşlı kral geliniyle çok mutluydu ve Tristan'a olan minnettarlığı sonsuzdu. Onu onurlar bahşederek yüceltti, sarayının haznedarı yaptı ve bu sayede ona her zaman kraliçeye ulaşma şansı vermiş oldu.

Kraliyet evliliğinin ardından saray şenliklerinin ortasında bir gün tanınmamış bir şair elinde tuhaf yapıda bir arpla kendisini takdim etti. Bu kişi, kral kendisine bir iyilik bahşedene dek aletini çalmayı reddedince, Kral Mark'ın merakını uyandırdı. Kral dileğini yerine getireceğine söz verdikten sonra, o Müslüman şövalyeden başka biri olmayan şair, zarif Isolde'nin âşığı Sör Palamedes, söz verilen hediye olarak Isolde'yi talep ettiği bir şarkı söyledi. Kral Mark şövalye yasaları gereğince bu iyilikten vazgeçemezdi. Leydi atına bindirildi ve zaferiyle övünen âşığı tarafından götürüldü. Söylemeye gerek olmasa bile, Tristan bu sırada ortada yoktu ve onlar gidene kadar

da dönmedi. Ne olduğunu işitince rottasını kaptığı gibi aceleyle sahile doğru hareket etti, ama Isolde ve yeni efendisi çoktan gemiye binip açılmışlardı bile. Tristan rottasını çalmaya başladı ve çalgısının sesi Isolde'nin kulaklarına ulaştı. Isolde bu sesten öylesine derinden etkilenmişti ki, Sör Palamedes Isolde'yle bu meçhul müzisyeni görebilsinler diye karaya dönmeye ikna oldu. Tristan bir fırsatını kollayıp leydinin atını başlığından yakaladı, rakibine alaycı bir tonda "Arpla elde ettiğini rottayla kaybeden" diye seslenerek Isolde'yle birlikte ormanın içine doğru kaçtı. Palamedes onları takip etti. Bu yürekli şövalyelerden biri ya da öteki için ölümle sonuçlanacak bir dövüş başlamak üzereydi, ama Isolde aralarına girdi ve Palamedes'e yanaşarak şöyle dedi: "Bana beni sevdiğini söylüyorsun; o halde senden dileyeceğim şeyi reddetmeyeceksindir?" Palamedes "Leydim, isteğinizi gerçekleştireceğim" diyerek yanıtladı. "O halde bırak bu mücadeleyi" dedi Isolde, "Kral Arthur'un sarayına geri dön ve benden Kraliçe Guinevere'e selam yolla; ona dünyada iki kadın olduğunu anlat: kendisi ve ben; ayrıca iki sevgili olduğunu: kendisininki ile benimki; ve gelecekte benim olduğum herhangi bir yere gelme." Palamedes gözyaşlarına boğuldu. "Ah leydim, dediğini yapacağım fakat kalbinin bana karşı asla katılaşmaması için ayaklarına kapanıyorum" dedi. Isolde buna karşılık olarak "Palamedes, eğer ilk aşkımdan koparsam bir daha asla mutluluğu tadamam" dedi. Sonra Palamedes kendi yoluna gitti. Âşıklar bir hafta boyunca kendilerini gizlediler, sonra Tristan Isolde'yi kocasına teslim etti ve ona gelecekte ozanları farklı bir yolla ödüllendirmesini tavsiye etti.

Kral Tristan'a minnettarlığını gösterdi, ama ona karşı içten içe az da olsa kıskançlık besliyordu. Bir gün Tristan ve Isolde, Isolde'nin yatak odasında yalnızdılar. Sarayın, Andret adlı, adi ve ödlek bir şövalyesi onları anahtar deliğinden gözetledi. Satranç masasında oturuyorlardı, ama oyuna pek dikkat etmiyorlardı. Andret şüphesini uyandırarak kralı getirdi ve hareketlerini izleyebileceği bir yere yerleştirdi. Kral şüphelerini destekleyecek yeteri kadar şey görmüştü, aniden kılıcını çekip odaya daldı ve neredeyse Tristan'ı daha o savunmaya geçemeden öldürüyordu. Ancak Tristan hamleyi savdı, kılıcını çekti ve ödlek kralı sarayın tüm odalarında kovalayarak ona kılıcının düz yüzüyle darbeler indirirken kral da şövalyelerine kendisini korumaları için boşuna haykırdı. Şövalyeler kral adına araya girmeye meyletmediler ya da cesaret edemediler.

Sör Tristan hikâyesinin popülerliğinin kanıtı, İtalyan şairler Boiardo ve Ariostonun sevgi ve nefret gibi karşıt etkiler üreten iki büyülü pınar fikrini bu hikâye üzerine kurmuş olmaları gerçeğidir. Böylece Boiardo nefret kaynağını şu şekilde tanımlar:

"Bu pınar bir periydi, tamamen altından oyulmuş,
Gösterişli ve nadir bulunan bir kaymaktaşından yontulmuş;
Ve pınarın berrak teknesinde tazeliği ve saflığı yansıtan
Çiçekli kenarlığı görebilirsin.
Bilge Merlin –birçok efsaneyi doğuran– bu çeşmeyi tasarladı,
Zarif Isolde, cesur Tristan'ın üzerine titrediğinde,
Oraya varan bu asil maceraperest şövalye,
Büyülü sudan kana kana unutkanlığı içebilir,
Talihsiz aşkını terk edebilir ve ebedi mezarına kaçabilirdi.
'Ama savaşçının kötü kaderi asla adımlarının
Büyülü pınarın çevresine ulaşmasına izin vermedi.
Onurlu bir macera adına dolaşırken uykusuz olmasına karşın,
Pek çok kez bu bölgenin ve akan suyun çevresinden geçip gitti."

BÖLÜM XIII

TRISTAN VE ISOLDE (*devamı*)

Bu olayın ardından Tristan krallıktan kovulurken, Isolde nehir kıyısında bir kuleye kapatıldı. Tristan sevdiğiyle bir parça daha birlikte olmadan yola çıkmaya razı gelmedi ve değişik biçimlerde kabuğunu soyduğu ince dalları penceresinin altından akan ırmağa bırakıp Isolde'nin dikkatini çekene dek ormanda gizlendi. Bu şekilde pek çok gizli görüşme gerçekleşti. Tristan, köpeği Houdain'in kendisi için kapıp getirdiği av etiyle beslenerek ormanda yaşamını sürdürdü. Bu sadık hayvanın avlanmakta üstüne yoktu ve sahibinin gizlenmek istediğini öyle iyi biliyordu ki, av peşindeyken asla havlamadı. Nihayet Tristan yola çıktı, ama Houdain'i bir anı olarak Isolde'ye bıraktı.

Sör Tristan giriştiği bütün tehlikeli maceralarda üstün gelip şöhret kazanarak çeşitli ülkeleri baştan başa dolaştı, ama aşkı Isolde'den ayrı olduğu için hâlâ mutsuzdu. Nihayet Kral Mark'ın krallığı komşu ülkenin kralı tarafından istila edilince yeğenini yardıma çağırmak zorunda kaldı. Tristan da bu çağrıya uydu, amcasının tebaasının başına geçti ve düşmanı ülkeden sürdü. Mark minnettar kalmıştı ve Tristan'a aşkı Isolde'nin dostluğunu geri verdi. Tristan mutluluğunun zirvesinde görünüyordu. Ama üzüntü verici büyük bir aksilik geldi çattı.

Tristan, Bretanya (Bretagne) Kralı'nın oğlu, Pheredin adlı arkadaşını da yanında getirmişti. Bu genç şövalye Kraliçe Isolde'yi gördü ve cazibesine karşı koyamadı. Arkadaşının kraliçeye duyduğu aşkı ve bu aşkın karşılıksız olmadığını bildiğinden Pheredin sağlığı bozulup da, ömrünün sonuna yaklaşmasından korkana dek kendi sevgisini gizli tuttu. Güzel kraliçeye, ancak o zaman aşkından perişan olduğunu bildiren bir mektup yazdı.

Asil Isolde, Tristan'ın arkadaşına karşı hissettiği acıma duygusuyla ona sağlığını geri kazandıracak nezâket ve merhamet dolu bir cevap yazdı. Geçen birkaç günün ardından Tristan bu mektubu buldu. Korkunç bir kıskançlığa kapıldı; güçlükle kaçan Pheredin'i neredeyse öldürecekti. Bu olayın ardından Tristan atına binip ormana gitti ve orada on gün ne uyudu ne de yemek yedi. Sonunda genç bir kız onu bir pınarın yanında neredeyse ölü halde buldu. Genç kız onu tanıdı ve uyandırmak için beyhude bir uğraş içerisine girdi. Son anda onun müziğe karşı tutkusunu hatırlayarak gidip arpını aldı ve çalmaya başladı. Tristan uykusundan uyandı; gözünden yaşlar aktı;

daha rahat bir şekilde nefes aldı; genç kızdan arpı aldı ve hıçkırıklarla boğulan sesiyle şu şarkıyı dile getirdi:

"Eski günlerde şarkılarımı tatlı tatlı söylerdim
Soylu aşktı şarkılarımı mükemmel kılan,
Şimdi benim şarkım kendi başına çalıyor
Varlığımdaki keder bana acı veriyor.
"İlk anımdan beri taptığım
Büyüleyici aşk, tatlı güç
Sen her şeye hayat yağdıran Aşk!
Benim hayatımı alıyorsun.
"Ölüm saatinde sana yalvarıyorum
En sevdiğim düşmanım Isolde'm
Eskiden daha şefkat dolu olan sen
Gittiğimde beni unutma.
"Gelip gidenler sık sık okuyacaklar
Ben aşağıda yatarken mezar taşımı
'Aşkta kimse Tristan ile yarışamazken
O Tristan'ı ölüme terk etti.' "

Tristan şarkısını bitirdikten sonra, bir kenara yazdı ve kraliçeye sunması için yalvararak genç kıza verdi.

Öte yanda Kraliçe Isolde Tristan'ın yokluğunda teselli edilemez bir haldeydi. Isolde bu duruma Pheredin'e yazmış olduğu talihsiz mektubun neden olduğunu anladı. Masumdu ama mektubunun acı etkileri yüzünden kederler içindeydi, Pheredin'e kendisini bir daha görmemesini buyuran bir mektup daha yazdı. Mutsuz âşık bu acımasız emre itaat etti. Ormanın içlerine daldı ve bir keşişin hücresinde aşkından ve kederinden ölüp gitti.

Isolde, Tristan'ın yokluğu ve nedeni bilinmeyen kaderinin matemi içinde günlerini geçirdi. Bir gün kıskanç kocası, fark ettirmeden odasına girdiğinde, ağzından dökülen şu şarkı sözlerini tesadüfen işitti:

"Sesim acıklı bir figana
Arpım yorgun düşmüş notalara meyillidir;
Ah Aşkım! Saadet dolu günler
Mutlu insanlar için kalplerin hoşnutluğu ile ifade edilir.

"Ah Tristan! benden ayrıyken
O huzur kaçıran ıstıraptan uzak mısın?
Ah! Seni öylesine çok sevenden
Bir an bile uzak olabilir misin?

Kral bu sözleri işitince öfkeyle birden ileri atıldı, ama Isolde onun hiddetinden korkmayacak kadar perişan idi. "Beni duydun" dedi; "her şeyi itiraf ediyorum. Tristan'ı seviyorum ve daima seveceğim. Kuşkusuz o öldü ve benim yüzümden öldü. Artık daha fazla yaşamak istemiyorum. Acımı bitirecek o son darbeyi memnuniyetle karşılayacağım."

Kral güzel Isolde'nin acısıyla sarsıldı, belki de Tristan'ın öldüğü düşüncesi öfkesinin yatışmasına neden oldu. Isolde'nin acısı yüzünden kendisine zarar verebileceği düşüncesiyle, onunla özel olarak ilgilenmelerini buyurarak onu hizmetlilerinin sorumluluğuna bıraktı.

Bu sırada Tristan aklı başka şeylerle meşgul olsa da, çobanların hayvan sürülerini yağmalayan ve kulübelerini soyan Taullas adlı dev bir hırsızı öldürerek onlara önemli bir yardımda bulundu. Çobanlar minnettarlık göstergesi olarak Tristan'ı zafer sevinci içinde, uygun bir ödül bahşetmesi için Kral Mark'a götürdüler. Kuşkusuz Mark ilk başta bu yarı çıplak vahşi adamı, yeğeni Tristan'ı tanıyamadı, ama bu meçhul kişinin sunduğu hizmetlerden dolayı minnettarlığını göstererek, onunla özel olarak ilgilenilmesini buyurdu ve onu kraliçe ile hizmetlilerinin sorumluluğuna bıraktı. Böylesine bir ilgiyle Tristan çabucak eski huzuruna ve sağlığına kavuştu, öyle ki romanslar bize onun her zamankinden daha yakışıklı olduğunu anlatır. Kral Mark'ın kıskançlığı, minnettarlık borcu olmasına rağmen, Tristan'ın sağlığı ve yakışıklılığıyla beraber yenilendi, gittikçe çoğaldı ve sonunda Kral Mark Tristan'ı bir kez daha saraydan kovdu.

Sör Tristan Cornwall'ı terk etti ve macera arayışı içinde Loegria'ya (İngiltere) doğru hareket etti. Günlerden bir gün uçsuz bucaksız bir ormana daldı. Küçük bir çan sesinden yakınlarda insanlar olduğunu anladı. Sesi izledi ve inzivaya çekilmiş birine rastladı. Bu münzevi ona Kral Arthur'un aşkıyla yanan Göl Kraliçesi, Peri Vivien'e ait Arnantes ormanında olduğunu, perinin bir yolunu bulup kralı ormana kaçırdığını ve onu, kim olduğuna ve ne olduğuna dair tüm anılarını büyüleriyle elinden alarak ormanda tutsak ettiğini bildirdi. Ayrıca münzevi Tristan'a tüm Yuvarlak Masa şövalyelerinin kralı aramak için yollara dökültüklerini ve Tristan'ın çok büyük ve önemli maceraların tam ortasında olduğunu bildirdi.

Tüm bunlar Tristan'ı aramalara katılması için yüreklendirmeye yeterdi. Tristan,

Arthur'un sarayında şövalye olan ve kendisine nereden geldiğini soran Kâhya Sör Kay'le karşılaştığında henüz pek yol almamıştı. Tristan "Cornwall'dan" diye cevaplayınca, Sör Kay Cornwall şövalyesiyle alay etme fırsatını elinden kaçırmadı. Tristan şövalyenin yaptığı bu hatalı davranışa ses çıkarmamayı tercih etti ve hatta onu destekledi; diğer şövalyelerle de karşılaşınca Tristan onlarla kalmaya karar verdi. Tristan'ın sabırla, şövalyelerin yaptıkları şakalara ses çıkarmadığı bir manastırda, geceyi beraber geçirdiler. Sör Kay arkadaşlarına, ertesi sabah erkenden kalkıp, Cornwall şövalyesini yolundan alıkoyarak onunla mızrak dövüşüne girişmekte ısrar ederlerse, şövalyenin yüzündeki korkuyla ne kadar eğleneceklerine dair güvence verdi. Tristan ertesi gün uyandığında yalnız olduğunu gördü; zırhını kuşandı ve macera arayışını sürdürmek için yola koyuldu. Karşısında kısa süre sonra yolu kapatıp mızrak dövüşünde ısrar eden Sör Kay ve üç şövalyeyi buldu. Tristan uzun süre mazeretler uydurduysa da sonunda gönülsüzce dövüş pozisyonunu aldı. Arka arkaya onlarla çarpıştı ve dördünü birden atlarıyla beraber alaşağı etti; onlara arkadaşları Cornwall şövalyesini unutmamalarını söyleyerek yoluna devam etti.

Tristan genç bir kızla karşılaştığında henüz oradan çok uzaklaşmış değildi ve genç kız ona şu şekilde seslendi: "Ah efendim! Çabuk gelin ve korkunç bir ihanete engel olun!" Tristan genç kızın yardımına koştu ve kısa bir süre sonra üç şövalyenin yere savurup kafasını kesmek üzere miğferini çözdüğü bir şövalye gördü.

Tristan şövalyeyi kurtarmak için atıldı ve mızrağının bir hareketiyle saldırganlardan birini öldürdü. Şövalye ayağa kalkıp, diğer saldırgandan intikamını aldı ve bu sırada üçüncüsü kaçmayı başardı. Kurtulan şövalye miğferini kaldırdı ve upuzun beyaz bir sakal göğsüne döküldü. Tristan, görkemli ve ağırbaşlı tavrından bu şövalyenin Arthur'dan başkası olamayacağını düşündü ve kral, Tristan'ın tahminini doğruladı. Tam önünde diz çökecekken Arthur Tristan'ı kolları arasına aldı, ismini ve ülkesini sordu; ama Tristan gizlilik gerektiren bir iz üzerinde olduğu için bu soruyu cevaplayamayacağını söyleyerek özür diledi. Bu esnada yardım için Tristan'ı çağıran genç kız ileriye doğru atıldı; kralın elini tutup perinin hediyesi olan yüzüğü parmağından çekti çıkardı ve böylece büyüyü bozdu. Aklını ve hafızasını geri kazanan Arthur Tristan'a sarayına katılmasını teklif ederek ona şeref ve paye bahşetti; ama Tristan tüm bunları geri çevirdi ve şövalyelerinin ellerinde güvende olduğunu görene kadar ona eşlik etmeyi kabul etti. Kısa süre sonra, Hector de Marys atıyla onlara yaklaştı ve kralı selamladı; kral da onu en cesur şövalyelerinden biri olarak Tristan'a tanıttı. Tristan kraldan ve sadık takipçisinden ayrılıp macera arayışına devam etti.

Tristan'ın yaşamının bu dönemini kaplayan tüm maceralarını burada anlatamayız.

Şunu söylemek yeterli olacaktır: Ezilenleri kurtarıp yanlışları düzelterek, kötü alışkanlıkları yok edip haksızlıkları önleyerek, sevdiği kadının yokluğunun verdiği acıyı hafifletmek için sürekli bir meşguliyet içinde gerçek bir şövalyenin görevlerini yerine getirdi. Bu arada biricik sevgilisi Tristan'dan ayrı olan Isolde günlerini durgunluk ve kederler içinde geçirdi. Sonunda sevgilisinden haber alma arzusuna yenik düştü. Bir mektup yazdı ve mektubu sadık Brengwain'in yeğeni olan bir nedimesiyle gönderdi. Bir gün Tristan uğraşlarından usanmış halde atından inip, bir pınarın kenarına uzanarak uykuya daldı. Kraliçe Isolde'nin nedimesi de aynı pınara geldi ve Tristan'ın atı Passebreul'u tanıdı, ardından da efendisini uyurken gördü. Tristan zayıf ve solgundu. Aşkından ayrı oluşunun verdiği acının izleri açıkça görülüyordu. Genç kız Tristan'ı uyandırıp yanında getirdiği mektubu verdi. Böylesine derin hisler duyduğu kişi hakkında konuşmak ve ondan haber almak Tristan'ı çok mutlu etti. Tristan Arthur'un ilan ettiği görkemli mızrak oyunlarını beklemesi için genç kıza yalvarıp onu cesur ve sadık bir şövalye olan Persides'in kalesine götürdü; o da kızı derin bir saygıyla karşıladı.

Tristan, Kraliçe Isolde'nin nedimesini bu oyunlara götürdü ve onu balkonda, kraliçenin leydileri arasına yerleştirdi.

"Baktı ve gördü balkonlarda,
Kraliçelerine hürmetlerini sunan kızları, kadınları,
Günahsız çocuğun onuruna beyazlara bürünmüş,
Bazısı da süslenmiş mücevherlerle,
Kıvılcımların karıştığı dokunulmamış kar kümesi gibi.
Baktı bir defa, kaçırdı gözlerini tekrar." —*Son Turnuva.*

Sonra Tristan oyunlara katıldı. Kimse onun cesaretini ve gücünü geçemedi. Lancelot ona hayran kaldı ve bilinmeyen bir önseziyle günün şerefine böylesine cesur ve yetenekli bir şövalyeyle çarpışmayı reddetti. Arthur balkondan galibi kutlamak için indi; ancak ölçülü ve fedakâr Tristan, Isolde'nin yardımcısının gözleri önünde ödülü kazanmış olmanın verdiği mutlulukla yetinerek onunla kaçıp ortadan kayboldu.

Ertesi gün turnuva yeniden başladı. Tristan tanınmayacağı değişik bir zırh ele geçirdi; ama kısa süre sonra yaptığı müthiş hamlelerle fark edildi. Arthur ve Guinevere onun bir önceki günün ödülünü kazanan şövalye olduğundan şüphe duymuyorlardı. Arthur'un cesur yüreği canlandı. Göllü Lancelot ve Sör Gawain'in ardından Yuvarlak Masa'nın en iyi şövalyesi sayılıyordu. Gizlice inip silahlarını aldı ve tanınmayacağı bir

zırhla oyuna katıldı. Koltuğunu sarsan Tristan'la karşılaştı; Tristan kim olduğunu bilmeden onu eyerinden düşürdü. Arthur yerden kalktı ve yabancı şövalyeyi sınamakla yetinip Laucelot'a bu tehlikenin üstesinden gelmeyi ve Yuvarlak Masa'nın şerefini korumayı emretti. Kral'ın emri üzerine Sör Lancelot, daha önceki karşılaşmalarda mızrağı kırılan Tristan'a saldırdı. Ancak bu türde bir karşılaşmanın kuralına göre, şövalye mızrağı kırılırsa kılıcıyla dövüşmeliydi ve rakibinin mızrağını kalkanıyla karşılamayı reddetmemeliydi. Tristan, Lancelot'un kalkanına yaptığı hücumu karşıladı, ama bu müthiş mızrak kalkanı delip geçmekte başarısız olamazdı. Mızrak Tristan'ın böğründe yara açtı ve kırılarak bir parçasını yaranın içinde bıraktı. Tristan da Lancelot'un miğferine öyle bir darbe indirdi ki miğferi yarıp Lancelot'un kafasını yaraladı. Yara derin değildi ama kan Lancelot'un gözlerine aktı ve bir anlığına onu kör etti. Ölümcül bir yara aldığını düşünen Tristan alandan çekildi. Lancelot krala hayatı boyunca böyle bir darbe yemediğini belirtti.

Tristan hızla uşağı Gouvernail'e gitti. Gouvernail demiri çekti, yarayı sardı ve Tristan'ın acısını hafifletti. Oyunlardan sonra Tristan çadırında dinlenmeye devam etti; ama Arthur tüm Yuvarlak Masa şövalyelerinin onayıyla, ikinci günün şeref payelerini ona vermeye karar verdi. Ancak iki günün galibinin aynı kişi olduğu artık sır değildi ve sorgulanan Gouvernail galibin Cornwall Kralı'nın yeğeni, Lionesse'li Sör Tristan olduğunu doğrulayarak Lancelot ve Arthur'un şüphelerini giderdi.

Tristan'ın sıradışı yiğitliğini ödüllendirmek isteyen ve dayısı Mark'ın onu nankörce kovduğunu bilen Kral Arthur, Tristan'ı sarayına bağlama fırsatından yararlanmak istiyordu – tüm Yuvarlak Masa şövalyeleri de bunu daha fazla hak eden bir yoldaş bulunmasının imkânsız olduğunu övgüyle açıklıyorlardı. Ama Tristan macera arayışı içinde yola çıkmış, Kraliçe Isolde'nin nedimesi sahibesine geri dönmüştü bile.

BÖLÜM XIV

SÖR TRISTAN'IN SÖR LANCELOT İLE MÜCADELESİ

Sör Tristan bir ormandan geçerken kavga eden on adam gördü; biri diğer dokuzuna karşı mücadele veriyordu. Bunun üzerine şövalyelerin yanına ve bu kadar çok şövalyenin tek bir kişiye karşı savaşmasının utanç verici olduğunu söyleyerek, bu kavgaya bir son vermelerini buyurdu. Ardından şövalyelerin başı (adı Sör Breuse sans Pitie idi ve o zamanlarda yaşayan en adi şövalye idi.) cevap verdi: "Sör şövalye, işimize burnunu sokmakla eline ne geçecek? Eğer akıllıysan geldiğin yolda devam edersin, çünkü bu şövalyeyi bırakmayacağız." Sör Tristan şöyle söyledi: "Ne kadar acı, böylesine iyi bir şövalye böylesine alçakça öldürülmüş olacak; bu yüzden sizi uyarıyorum, tüm gücümle ona yardım edeceğim."

Sonra Sör Tristan atından indi, çünkü diğerleri yayaydılar ve atını öldürmemeliydiler. Tristan hem sağ hem de sol eliyle öyle güçlü vuruyordu ki neredeyse her vuruşta bir şövalyeyi yere yıktı. Sonunda şövalyeler Breuse sans Pitie'yle birlikte kuleye kaçtılar ve Sör Tristan'a kapıyı kapattılar. Sör Tristan kurtardığı şövalyenin yanına döndü ve onu yaralı bir halde ağacın altında oturur buldu. Tristan "Ey adil şövalye, nasılsın?" dedi; "Sör Şövalye" dedi Sör Palamedes, çünkü bu oydu, "bu yüce iyiliğinizden ötürü size teşekkür ederim, beni ölümden kurtardınız." Sör Tristan "Adınız nedir" dedi, o da "Adım Sör Palamedes" diye yanıtladı. Sör Tristan "Demek adınız bu, siz benim şu dünyada en çok nefret ettiğim insan, öyleyse hazır olun, çünkü sizinle savaşacağım." dedi. Sör Palamedes de "Adınız nedir" diye sordu. "Benim adım Sör Tristan, sizin ölümcül düşmanınız." Sör Palamedes "Belki öyle, sizinle dövüşmeliyim, ama bugün benim için çok şey yaptınız. Ayrıca siz böyle sağlam ben yaralı iken benimle dövüşmeniz size bir şeref kazandırmayacak. Eğer benimle savaşmanız gerekiyorsa, o zaman bana bir gün verin ki o gün söz verdiğim gibi buluşalım." dedi. Sör Tristan "doğru söylüyorsunuz, şimdi Merlin'in anıt dikmiş olduğu Camelot nehrinin yakınındaki otlakta benimle karşılaşmanızı bildiriyorum." diye cevap verdi. Böylece anlaştılar ve farklı yönlere doğru yola koyuldular. Sör Tristan düzlüğe doğru uçsuz bucaksız bir ormanın içinden geçti ta ki bir manastıra gelene dek ve orada altı gün kaldı.

Altı günün sonunda Sör Tristan yola koyuldu; Merlin'in anıtına, Camelot'a doğru atını sürdü ve orada Sör Palamedes'i aradı. Tümüyle beyazlar içinde örtülü bir kalkanla kendisine doğru ilerleyen şövalyeye benzeyen birini fark etti. Yakınlaştığında Sör

Tristan "Hoşgeldin, Sör şövalye, gerçekten de sözünü tuttun" diye seslendi. Ardından kalkanlarını ve mızraklarını hazırlayıp, atlarının tüm gücüyle öyle şiddetli çarpıştılar ki hem atlar hem de şövalyeler birlikte yere düştüler. Atlarını bırakır bırakmaz tüm güçleriyle parlayan kılıçlarıyla çarpıştılar ve birbirlerini öyle ağır yaraladılar ki çimlerin üzerine kanlar fışkırdı. Böylece dört saat savaştılar ve birbirlerine tek kelime bile etmediler. Sonunda beyaz şövalye konuştu ve "Sör, siz şimdiye kadar gördüğüm en iyi dövüşen şövalyesiniz; bu yüzden, eğer lütfederseniz, bana isminizi bahsedin" dedi. Sör Tristan bunun üzerine "Niçin bana ismimi soruyorsunuz? Siz Sör Palamedes değil misiniz?" dedi. O da "Hayır, şerefli şövalye, ben Göllü Sör Lancelotum" diye yanıtladı. "Eyvah!" dedi Sör Tristan "ben ne yaptım? Siz benim dünyada en çok sevdiğim kişisiniz." Sör Lancelot bunun üzerine şöyle sordu: "Şerefli şövalye, siz de bana isminizi bahsedin." O da "Benim adım Lionesse'li Sör Tristan" dedi. Sör Lancelot "Eyvah! Eyvah! nasıl bir olaydır ki bu başıma gelen!" dedi. Bunun üzerine Sör Lancelot diz çöktü ve ona kılıcını teslim etti; Sör Tristan da diz çökûp kılıcını ona teslim etti; bu şekilde ikisi de birbirini onurlandırmış oldu. Sonra birlikte anıta doğru gittiler, üzerine oturdular, miğferlerini çıkarıp, binlerce kez birbirlerini öptüler. Çok geçmeden Camelot'a doğru ilerlerken yolda, beraberlerinde Sör Tristan'ı getirmedikçe Arthur'a asla saraya geri dönmeyecekleri sözünü veren Sör Gawain ve Sör Gaheris'le karşılaştılar.

Sör Lancelot "Geri dönün" dedi. "Çünkü arama görevi tamamlandı; çünkü ben Sör Tristan'la karşılaştım. İşte, ta kendisi." Sör Gawain buna çok sevindi ve Tristan'a "Hoş geldin" dedi. Sör Tristan'ın geldiğini öğrenince Kral Arthur ona doğru koştu ve elini tutup şöyle söyledi, "Sör Tristan, siz bu saraya şimdiye kadar gelen herhangi bir şövalye kadar uygunsunuz; aramıza hoşgeldin." Sör Tristan da krala, Sör Palamedes'le yapmak zorunda olduğu karşılaşma yüzünden oraya nasıl geldiğini ve onu Sör Breuse sans Pitie ve diğer dokuz şövalyeden nasıl kurtardığını anlattı. Kral Arthur, Sör Tristan'ı elinden tutup Yuvarlak Masa'ya götürdü, ardından Kraliçe Guevener'le beraber birçok leydi geldi ve hepsi bir ağızdan "Hoş geldin Sör Tristan" dedi. Şövalyeler de "Hoş geldin, dedi. Arthur da "Hoş geldin" dedi ve şöyle devam etti "zira sen en iyi şövalyelerden, dünyanın en soylu ve en çok hayranlık duyulacak insanlarından birisin; avlanma tarzın ve tüm dövüşme usullerinle sen ödülü en çok hak edensin, tüm avlanma terimlerinin mucidi ve müzik aleti kullanmada en yetenekli kişisin. Sarayımıza hoş geldin." Ardından Kral Arthur, Sör Tristan'ı görkemli bir tören ve tahmin edileceği gibi büyük bir şölenle Yuvarlak Masa Şövalyesi olarak ilan etti.

BİR SPORCU OLARAK SÖR TRISTAN

Tristan romansçılar tarafından iz sürmeyle ilişkili tüm durumlarda sık sık büyük bir otorite ve model olarak gösterilir. *Periler Kraliçesi*'nde Tristan, Sör Calidore'un sorularına cevap olarak, ismini ve soyunu ona bildirir ve sözünü şöyle bitirir:

"Uçarılıkla harcamadığım günlerimde,
Yahut körpe yıllarım, tomurcuğunu dökemediğim.
Aylakça ama münasipçe,
Asil dostlarımla eğittim kendimi,
Soylu emeğimle ve öğrendiklerimle;
Aralarında en büyük zevkimin olduğu,
Dostlarımla nice av kovalamalarında,
Bana meçhul olmayan, bir o kadar bilinmeyen
Ormanın yeşilliğine yayılmış.
"Yoktur tek bir atmaca, tüneğinde gizlenmiş,
İster yükseklerde ister alçaklarda uçsun,
Bilirim uçuşunun gayesini,
Ve tüm yemeğini, tüm avlarını
Bunlardır bizim eğlencemiz, bu ormanlarda büyüyen."

BÖLÜM XV

YUVARLAK MASA

Ünlü büyücü Merlin, tüm yeteneklerini yuvarlak masayı meydana getirmek için kullanmıştı. Yuvarlak Masa'yı kuşatan koltukları, on üç havarinin anısına, on üç tane olarak düzenlenmişti. Bu koltuklardan sadece on ikisi doldurulabilir ve bunu da ancak en ünlü şövalyeler yapabilirdi; on üçüncü koltuk hain Yahuda'yı temsil ediyordu. Bu koltuk her zaman boş kaldı. Gözü kara ve kibirli bir Müslüman şövalyenin bu koltuğa yerleşmeye cesaret edip de, yeryüzünün yarılıp onu içine almasından bu yana, bu koltuk *tehlikeli koltuk* olarak adlandırıldı.

"Büyük salonumuzda boş bir koltuk vardı
Merlin tarafından o göçüp gitmeden önce yapılmış
Ve değişik figürlerle oyulmuş;
İçinde ve dışında figürler
Hiçbir insanın okuyamadığı bir dilde, yılan gibi,
Bir parşömen tomarını gösteriyordu.
Merlin bu koltuğu 'Tehlikeli Kürsü' olarak adlandırıyordu,
İyi ya da kötü; 'orada olan' için bir tehlike
Şöyle derdi: 'Kimse buraya oturamaz, oturacak olursa hayatını kaybeder.' " –
Kutsal Kâse

Büyülü bir güç her bir koltuğun üzerine oraya oturmaya hak kazanan şövalyenin ismini yazdı. O koltuğu dolduran şövalyenin gerçekleştirdiği cesurca ve görkemli işlerde ona üstün gelmedikçe kimse boş kalan koltuğun halefi olamazdı; bu niteliklere sahip değilse gizli bir güç tarafından şiddetle defedilirdi. Bu nedenle, bu arkadaşlık birliğinde ölen birinin yerini almış olmak demek, o kişinin kendisini kanıtlamış olduğu anlamına geliyordu.

İrlandalı Moraunt'un sahibi olduğu başlıca koltuklardan biri, on yıldır boştu ve bu seçkin şampinonun ismi, Sör Tristan'ın kılıcıyla öldüğünden bu yana hâlâ bu koltuğun üzerindeydi. Şimdi Arthur Tristan'ı elinden tutup onu bu koltuğa götürdü. O anda ahenkli sesler işitildi ve zarif kokular odayı doldurdu; Moraunt'un ismi kayboldu ve Tristan'ın ismi ışıklar içinde belirdi. Tristan'ın olağanüstü alçakgönüllülüğü

şimdi güç bir göreve tabiydi; çünkü Yuvarlak Masa'nın yıllıklarını korumakla görevli kâtipler odaya girdiler ve ondan birliğin kuralları gereğince, bu koltuğa hak kazanmak için savaşta göstermiş olduğu üstün başarıları bildirmesini istediler. Bu tören bittikten sonra Tristan tüm yoldaşlarının tebriklerini kabul etti. Sör Lancelot ve Guinevere, Tristan ile güzel Isolde hakkında konuşma fırsatını kaçırmadılar ve Isolde'yi Loegria krallığına getirebilmesi için talihinin açık olmasını dilediler.

Tristan, Kral Arthur'un sarayında onurlandırılıp kucaklanırken iç karartıcı ve uğursuz kıskançlık duygusu Mark'ın ruhunu rahat bırakmıyordu. Isolde'ye, onun Tristan'ı sevdiğini hatırlamadan bakamıyordu ve yeğeninin iyi talihi kendisini intikam düşüncelerine sürüklüyordu. Sonunda gizlice Loegria krallığına gitmeye, Tristan'a saldırıp onu öldürmeye karar verdi. Sarayında yetişen, kendisine sadık olduğunu düşündüğü iki şövalyeyi de beraberinde götürdü; Isolde'yi yalnız bırakmak istemediği için, sadık Brengwain'iyle birlikte, ona eşlik etmeleri için iki nedime tayin etti.

Camelot bölgesine ulaştıklarında Mark planını iki şövalyesine anlattı, ancak onlar korkuyla bunu reddettiler, dahası artık onun hizmetinde kalamayacaklarını açıkladılar; onu suçlamaya saray gideceklerini ve bunu bizzat Arthur'un huzurunda yapacaklarını ve bunu Mark'ın tekrar düşünmesi gerektiğinin altını çizerek onu terk ettiler. Mark'ın suçlamalarla yüzleşmesi ve bunun aksini ispat etmesi gerekiyordu; böylece Isolde'yi manastırda bırakıp, tek başına Camelot'un yolunu tuttu.

Mark, Arthur'un sarayından bir grup şövalyeyle karşılaştığında henüz çok yol almamıştı ve karşılaştıkları her yabancı şövalyeyle dövüşme alışkanlığında olduklarını bildiğinden, onlardan kaçınırdı kaçınmasına ama ne yazık ki çok geç kalmıştı. Zırhını görüp, bir Cornwall şövalyesi olduğunu fark ettiler ve derhal onunla bir oyun oynamaya karar verdiler. Kral Arthur'un soytarısı Daguenet de onlarlaydı, yiğitliğe gereksinim duymuyordu zira bedeni biçimsiz ve güçsüzdü. Mark yaklaşırken, şövalyeler planı hazırladılar. Plana göre Daguenet, Göllü Sör Lancelot olacak ve Cornwall şövalyesiyle mücadele edecekti. Aralarından hasta olan birine ait zırhla onu kuşattılar ve onu yabancı şövalyeye meydan okuması için dört yol ağzına gönderdiler. Hiçbir şekilde ürkütücü gözükmeyen rakibini gören Mark, dövüşmeye isteksiz değildi; ama bu bodur şövalye kendisine doğru at koşturup, Göllü Sör Lancelot olduğunu söyleyince, korkusu üstün geldi, atını mahmuzladı, şövalyelerin kahkahaları ve bağırışları eşliğinde tam sürat kaçtı.

Bu sırada Isolde, sadık Brengwain'iyle beraber manastırda kalırken, tek eğlencesi manastıra bitişik olan bir ormanda ara sıra yaptığı yürüyüşlerdi. Orada, ağaçlarla çevrili bir pınarın kenarında aşkını düşünüyor, bazen sesini ve arpını, acılarının ve mut-

luluklarının anısını canlandıran şarkılarla birleştiriyordu. Bir gün, alçak bir şövalye olan Acımasız Breuse, Isolde'nin sesini işitip, kendisini gizleyerek ona doğru yaklaştı. Isolde bir şarkı söylüyordu:

"Tatlı sessizlik, gölgeli çardak ve yemyeşil sığınak
Siz dinlenmek için üzgün ruhuma kur yapıyorsunuz
Oysa ben, öylesine aziz bir hatıra yükselirken
Istırabımla her bir yankıyı uyandırıyorum.
"Doğanın eliyle düzenlenen bu ormanın içinde
Bir pınar fışkırır ve binlerce çiçeği besler;
Ah! İnlemelerim mırıltılarına nasıl da yardım ediyor!
Üzgün gözlerim yaşlarıyla onu nasıl da kabartıyor!
"Şövalyem şimdi neler yapmakta? İki ödül birden verildi ona
Aşkın ve silahın nüfuzuyla,
Yuvarlak Masa onu göklere yükseltiyor!
Tristan! vah bana! Isolde'nin ağlayışlarını işitmiyor."

Diğer alçaklar gibi, Acımasız Breuse de Tristan'ın silahının gücünü hissedip ondan nefret etmişti; bu güzel şarkıcının ağzından Tristan'ın isminin fısıldandığını duyunca, iki kere çarpıldı, gizlendiği yerden çıktı ve kurbanını yakaladı. Isolde bayıldı, Brengwain da çığlıklarıyla ormanı inletti. Breuse, Isolde'yi atını bıraktığı yere taşıdı; ancak at dizginlerinden kurtulmuştu ve biraz uzaktaydı. Breuse güzel yükünü yere bırakmak zorunda kaldı ve atının peşine düştü. Çok geçmeden Brengwain'ın çığlıklarını duyan bir şövalye çıkageldi ve ona kederinin nedenini sordu. Brengwain konuşamıyordu, ama yerde hareketsiz yatan sahibesini işaret etti.

Tam bu esnada Breuse geri dönmüştü ve onu görünce yeniden ağlamaya başlayan Brengwain yabancıya kederinin nedenini göstermiş oldu. Şövalye, pek de hazırlıksız olmayan çarpışma için koşan Breuse'a doğru atını mahmuzladı. Breuse atsızdı ve yerde hareketsiz yatarak ölmüş taklidi yaptı; ama yabancı şövalye kederli kızlara bakmak için onunla ilgilenmeyi bıraktığında, atına tırmandı ve kaçtı.

Şövalye Isolde'ye yaklaştı, nazikçe başını kaldırdı, yüzünü örten altın saçlarını yana itti, bir an bakıp bir feryat kopardı ve ardından hissizce yere düştü. Brengwain geldi; ilgisi sahibesini kısa süre sonra yaşama döndürdü ve birlikte dikkatlerini düşmüş olan şövalyeye verdiler. Siperini kaldırdılar ve Sör Tristan'ın çehresiyle karşı karşıya kaldılar. Isolde aşkının bedenine doğru atıldı ve yüzünü gözyaşlarıyla ıslattı.

Gözyaşlarının sıcaklığı şövalyeyi hayata döndürdü ve Tristan ayıldığında kendisini sevgili Isolde'sinin kolları arasında buldu.

Yuvarlak Masa kanununa göre her şövalye kabulünden sonraki on günü macera arayışı içinde geçirmeliydi. Bu esnada yoldaşları kılık değiştirip farklı zırhlarla karşısına çıkabilir ve güçlerini onunla sınayabilirlerdi. Tristan şimdi yedi günü doldurmuş, bu zaman içinde Yuvarlak Masa şövalyelerinin en iyilerinden çoğuyla karşılaşmış ve görevini şerefiyle yerine getirmişti. Geri kalan üç günde Isolde, Tristan'ın koruması altında manastırda kaldı ve ardından Sör Tristan eşliğinde hizmetçileriyle beraber Camelot Sarayı'nda Kral Mark'a dönmek üzere yola koyuldular.

Bu mutlu seyahat Tristan ve Isolde'nin yaşamlarındaki en neşeli zamanlardan biriydi. Tristan, Fransızların *Triolet* adını verdikleri, özel bir şiir veznindeki bir şarkıyı arpı eşliğinde dile getirerek bu anı kutladı.

"Ne kadar da tatlı bir hayat yaşıyorum
Güzel Isolde'm ve aşk ile!
Ne kadar büyük bir mutluluk böyle avarece dolaşmak ebediyen
Güzel Isolde'm ve aşk ile!
O istediği sürece, yaşarım ve hareket ederim
Bulutsuz günler günleri takip eder:
Ne kadar da tatlı bir hayat yaşıyorum
Güzel Isolde'm ve aşk ile!
"Şafak vaktinden bu yana gezinmekle
Yorgunluk hissetmiyor musun, güzel Isolde'm?
Ötede yemyeşil çimler bizi oyun oynamaya davet ediyor;
Günden güne yolculuk ederken,
Ötedeki gölgeliğe uzanalım
Ve orada uyuyakalalım
Şafak vaktinden bu yana gezinmekle
Yorgunluk hissetmiyor musun, güzel Isolde'm?"

Camelot'a vardılar ve orada Sör Lancelot onları oldukça yürekten karşıladı. Isolde, Kral Arthur ve kendisini bir kız kardeş yakınlığıyla karşılayan Kraliçe Guinevere'le tanıştırıldı. Kral Mark, iki Corwall şövalyesinin suçlaması dolayısıyla tutuklu bulunduğu için, Kraliçe Isolde kocasına kavuşamadı ve Sör Lancelot, kalesi La Joyeuse Garde'ı, kullanmaları için arkadaşlarının hizmetine sundu.

Kendisine yöneltilen suçun doğruluğunu itiraf etmeye ya da temize çıkmak için kendisini suçlayanlarla dövüşmeye mecbur bırakılan Kral Mark ilk seçeneği tercih etti. Kral Arthur da, ancak Mark'ın yeğenine karşı hissettiği tüm intikam duygularından ve planlarından vazgeçmesi şartıyla onu cezalandırmaktan vazgeçti. Kralın ve mahkemenin huzurunda tüm taraflar resmen barıştırıldı; Mark ve kraliçesi evlerine doğru yola çıktılar, Tristan ise Arthur'un sarayında kaldı.

BÖLÜM XVI

SÖR PALAMADES

Sör Tristan ve güzel Isolde daha La Joyeuse Garde'da kalırken, Sör Tristan bir gün zırhsız ve mızrağı ile kılıcı dışında başka bir silahını yanına almadan at üstünde gezintiye çıktı. Atıyla ilerlerken, iki şövalyenin dövüştüğü bir yere geldi. Bu şövalyelerden biri üstünlüğü ele geçirmiş, diğeri ise yere düşmüştü. Üstün gelen şövalye Sör Palamedes idi. Sör Palamedes Tristan'ı fark edince, "İşte Sör Tristan, şimdi karşılaştığımıza göre, yola koyulmadan önce geçmişten kalan hatalarımızı telafi edebiliriz" diye seslendi. Sör Tristan da karşılık olarak "Şu ana kadar hiçbir Hıristiyan savaşçı, kendisinden kaçmamla övünemedi ve sen bir Müslüman savaşçı olarak benim için asla bunu söyleyemeyeceksin." Ardından Sör Tristan atını koşturmaya başladı, tüm kuvvetiyle doğruca Sör Palamedes'in üzerine geldi ve mızrağını onun üzerinde kırdı. Hemen ardından kılıcını çekti, Sör Palamedes'in miğferine altı güçlü darbe indirdi. Sör Palamedes, Sör Tristan'ın zırhsız olduğunu görünce, onun cüretkârlığına ve çılgınlığına hayret etti; ardından kendi kendine şunu söyledi "Eğer onunla çarpışır ve onu öldürürsem, gittiğim her yerde utanç içinde olurum." Sör Tristan "Hey sen ödlek şövalye, neden benimle dövüşmüyorsun? Zira sen de tüm fesatlıklarına karşı dayanamayacağımı düşünüyorsun, değil mi" diye bağırdı. Sör Palamedes de karşılığında "Ah, Sör Tristan sen de biliyorsun ki, böyle utanç verici bir durumda seninle dövüşemem; çünkü sen korunmasızken ben zırhımlayım; şimdi soracağım soruya cevap vermeni istiyorum" dedi. "Neymiş o, sor bakalım" dedi Sör Tristan. Sör Palamedes "Düşün ki, sen baştan aşağı silahlanmışsın, ben ise senin şimdi olduğun gibi korunmasızım; şimdi bu durumda, gerçek şövalyeliğin doğrultusunda, bana ne yapardın?" dedi. "Evet haklısın!" dedi Sör Tristan seni şimdi gayet iyi anlıyorum, Sör Palamedes; Tanrı beni bağışlasın ki, söyleyeceğim şeyi sana korkumdan söylemeyeceğim. Fakat eğer durum buysa, benden uzaklaşmalısın, çünkü ben seninle dövüşmezdim." Sör Palamedes "Artık seninle kalamam; haydi sen de yoluna git" dedi. Sör Tristan da buna şöyle cevap verdi: "Bu durumda, gitmeyi ya da kalmayı seçebilirim. Yalnız, Sör Palamedes şaşırdığım bir şey var – sen çok iyi bir şövalyesin ama yine de vaftiz edilmiş değilsin." "Uzun yıllar önce etmiş olduğum bir yeminden dolayı şimdiye kadar vaftiz olmamış olabilirim; ama Kurtarıcımız'a ve onun merhametli annesi Meryem'e kalpten inanıyorum; ancak halen hesaplaşmam gereken biri var ve yalnız bu savaş bittiği vakit, tüm

iyi niyetimle vaftiz edileceğim" dedi Sör Palamedes. Sör Tristan da şunları söyledi "Bence, bunun için artık beklemeyeceksin; çünkü ötede senin yere sermiş olduğun o şövalye duruyor. Şimdi onun zırhını giymem için bana yardım et ki, yeminini kısa süre sonra yerine getirilmesine yardımcı olayım." Buna karşılık "Madem istiyorsun, öyle olsun." dedi Sör Palamedes. Böylece ikisi birlikte göl kenarında oturan şövalyeye doğru atlarını sürdüler; Sör Tristan şövalyeyi selamladı, o da oldukça bitkin bir halde Tristan'ı selamladı. Sör Tristan şövalyeye "Sör, tüm zırhınızı bana ödünç vermeniz için size yalvarıyorum; çünkü ben zırhsızım ve şu şövalyeyle dövüşmek zorundayım." dedi. Yaralı şövalye de "Sör, tüm kalbimle, tabii ki alabilirsiniz." dedi. Sonra Sör Tristan Sör Galleron'un –yaralı şövalyenin adı buydu– zırhını aldı ve o da elinden geldiğince Sör Tristan'ı giydirmek için yardımda bulundu. Sör Tristan atına bindi ve eline Sör Galleron'un mızrağını aldı. Bunun üzerine Sör Palamedes de hazırlandı ve ikisi de mızraklarını savurarak bir araya geldiler, ardından birbirlerinin kalkanının ortasına darbeyi indirdiler. Sör Palamedesin mızrağı kırılırken, Sör Tristan Sör Palamedes'in atına darbeyi indirdi. Palamedes atından atladı ve kılıcını çekti. Bunu gören Sör Tristan de atından indi ve onu bir ağaca bağladı. Sonra iki vahşi canavar gibi karşı karşıya geldiler ve birbirlerine vurmaya başladılar; böylece iki saatten fazla bir süre dövüştüler. Sör Tristan Sör Palamedes'e öyle bir vurdu ki, Sör Palamedes'in dizlerinin üstüne çökmesine neden oldu ve Sör Palamedes, Sör Tristan'ın kalkanını ikiye ayırıp onu yaraladı. Sör Tristan öfke dolu bir biçimde, Sör Palamedes'e doğru koşup, onu omzundan derin bir şekilde yaraladı ve şans eseri Sör Palamedes'in kılıcını yere düşürdü. Eğer Sör Palamedes kılıcı almak için eğilseydi, Sör Tristan onu öldürürdü. Sör Palamedes ayağa kalktı ve kılıcına yüreğini hüzün kaplamış olarak baktı. Sör Tristan "İşte, bugün senin bana sağladığın üstünlüğü şimdi ben sana karşı elde ettim; ama sarayda ya da iyi şövalyeler arasında asla, Sör Tristan silahsız bir şövalyeyi öldürdü, denmeyecek; bu nedenle kılıcını al ve sonuna kadar savaşalım" dedi. Sör Palamedes de Sör Tristan'a şunları söyledi: "Artık seninle dövüşmek istemiyorum. Sana karşı işlediğim suç o kadar da önemli değil ve eğer arzu edersen belki arkadaş bile olabiliriz. Sana karşı işlediğim bu suç kraliçeye, La Belle Isolde'ye (Güzel Isolde) olan aşkımdandı ve onun leydiler arasında eşsiz olduğunda ısrar etmeye cüret edebilirim; sen bu suçtan ötürü bana pek çok acı ve hüzün dolu darbe indirdin ve ben de sana. Bundan dolayı, efendim Sör Tristan, size karşı işlediğim suç için beni affetmenizi ve bugün beni yakındaki bir kiliseye götürmenizi talep ediyorum; ilk olarak günah çıkaracağım sonra içtenlikle vaftiz olacağım, sonra Pentekostes şölendinde efendim Kral Arthur'un sarayında olabilmek için oraya beraberce at süreceğiz." Sör Tristan bu

sözlere şöyle karşılık verdi: "Öyleyse şimdi atını al ve söylediklerini yerine getirelim." Böylece atlarına bindiler ve Sör Galleron'la birlikte atlarını sürdüler. Carlisle kilisesine vardıklarında piskopos onlara büyük bir kabı suyla doldurmalarını buyurdu; piskopos bu suyu kutsadıktan sonra Sör Palamedes'i günahlarından arındırdı, onu vaftiz etti ve Sör Tristan ile Sör Galleron onun vaftiz babaları oldu. Kiliseden ayrıldıktan sonra, soylu Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere'in yönettikleri kraliyet sarayına, Camelot'a doğru atlarını sürdüler. Kral ve tüm saraydakiler Sör Palamedes'in vaftiz edilmesini memnuniyetle karşıladılar. Sonra Sör Tristan La Joyeuse Garde'a geri döndü, Sör Palamedes de kendi yoluna gitti.

Bu olayların üzerinden fazla zaman geçmemişti ki Sör Gawain Bretanya'dan (Bretagne) geri döndü ve Brécéliande ormanında başına geleni, Merlin'in orada ona söylediklerini ve kralın gecikmeden Kutsal Kâse'nin peşine düşmesi için emir verdiğini Kral Arthur'a anlattı. Kral Arthur konu hakkında düşünürken, Tristan bu görevi üstlenmeye karar verdi; çok iyi bildiği gibi, eğer başarılı olursa, bu kutsal görev onun tüm günahlarının affını sağlayacaktı. Başarıyı garantileyecek doğru yolu bulmak için Merlin'den akıl almak umuduyla Bretanya (Bretagne) krallığına doğru yola koyuldu.

BÖLÜM XVII

SÖR TRISTAN

Tristan, Bretanya'ya (Bretagne) vardığında, Kral Hoel'i kendisine başkaldırmış olan ona bağlı bir vassalıyla savaş halinde buldu. Kralın en iyi şövalyeleri henüz yeni meydana gelmiş olan bir savaşta ölmüştü ve kimden yardım isteyeceğini bilmiyordu. Tristan gönüllü olarak ona yardım teklifinde bulundu ve bu teklif kabul edildi; Hoel'in ordusu Tristan'ın önderliğinde ve onun verdiği manevi güçle kesin bir zafer kazandı. Kral kalbinde hissettiği minnettarlık duygularının etkisiyle ve Tristan'ın yaşını öğrenmesinin ardından, ona kızıyla evlenmesini teklif etti. Prenses güzel ve yetenekliydi, ayrıca Cornwall Kraliçesi'yle aynı ismi taşıyordu; ancak Britanya Prensesi'ni Güzel Isolde'den ayırmak için romansçılar onu Beyaz Elli Isolde olarak adlandırırlar.

Tristan'ın kalbini altüst eden bu çatışmayı nasıl ifade edebiliriz? Tristan Güzel Isolde'ye tapıyordu, ama ona beslediği sevgi vicdan azabı hissetmesine neden olmakla kalmıyordu aynı zamanda umutsuzdu da. Daha da ötesi, girdiği kutsallığa ulaşma yolu ondan tam anlamıyla saf ve temiz bir hayat talep ediyordu. Öyle görünüyordu ki sanki mutlu bir yazgı ona tüm iyi niyetleri için en iyi güvenceyi büyüleyici prenses Beyaz Elli Isolde'nin ellerinde sunmaktaydı. Bu son düşünce Tristan'a yol gösterdi. Beyaz Elli Isolde'yle evlendiler ve birkaç ayı Kral Hoel'in sarayında huzur ve mutluluk içinde geçirdiler. Karısıyla olan birlikteliğinde hissettiği memnuniyet günden güne arttı. Kutsal Kâse'nin peşine düşmek için yemin ettiği andan bu yana içinde onurlu davranmak adına bir istek uyanmıştı ve aşk iksiri büyüsünün gücüne karşı bile zafer kazanmışa benziyordu.

Bir süreliğine bastırılmış olan isyan şimdi yeniden patlak vermişti. Tristan her tehlikeli durum karşısında alışılageldiği gibi gene lider konumundaydı. Düşman çatışmalarda ardı ardına yenilgiye uğratıldı ve sonunda kendisini başkentine geri çekilmek zorunda bırakıldı. Tristan şehre saldırmak için öncülük etti. Surları aşmak için merdivene tırmandığında, kuşatma altındakilerin ona doğru fırlattıkları bir kaya parçası Tristan'ın kafasına çarptı ve onu yere düşürdü. Tristan yerde öylece hareketsiz kaldı.

Bilinci yerine geldiğinde, kendisini karısının yanına götürmelerini emretti. Cerrahlık sanatında yetenekli olan prenses için, herhangi birine değil ama sevgili kocasına dokunmak acı veriyordu. Prensesin narin elleri onun yaralarıyla meşgulken, Tristan aşka dönüşerek büyüyen bir minnettarlık duygusuyla onun ellerini öptü. İlk

başta Isolde'nin candan ilgisi büyük bir başarıya ulaşmış gibi gözüktü; ama bir süre sonra bu ümit veren belirtiler ortadan kayboldu ve prensesin gösterdiği tüm çabalara rağmen hastalık günden güne ciddileşti.

Bu şaşkınlık içinde, Tristan'ın eski uşağı, efendisine aklına İrlanda Prensesi, yani Cornwall Kraliçesi'nin bir defasında oldukça umutsuz bir haldeyken onu iyileştirdiğini hatırlattı. Bunun üzerine uşak, Beyaz Elli Isolde'yi efendisi için çağırdı, prensese efendisinin önceki tedavisinden bahsetti; Kraliçe Isolde'nin onu iyileştirebileceğine inandığını ve eğer davet edilirse, Tristan'ın yardımına geleceğine emin olduğunu ekledi.

Beyaz Elli Isolde güvenilir biri ve yetenekli bir dümenci olan Gesnes'in Cornwall'a göndermesine izin verdi. Tristan Gesnes'i çağırdı ve ona bir yüzük vererek, "Bunu Cornwall Kraliçesi'ne götür. Ona Tristan'ın ölmek üzere olduğunu ve onun yardımına muhtaç olduğunu söyle. Eğer prensesi getirmekte başarılı olursan, dönüşte gemine beyaz yelkenler as ki, gemin görülecek mesafeye girdiğinde başarından haberdar olabilelim. Ama eğer Kraliçe Isolde gelmeyi reddederse, siyah yelkenleri as; onlar yaklaşan ölümümün habercisi olacaklar" dedi.

Gesnes görevini başarıyla tamamladı. Kral Mark başkentinde yoktu ve kraliçe gemiyle Bretanya'ya (Bretagne) gitmeye seve seve razı oldu. Gesnes gemisini bembeyaz yelkenlerle donattı ve hızla Bretanya'ya (Bretagne) doğru ilerledi.

Bu esnada Tristan'ın yarası günden güne daha da kötüleşiyordu. Oldukça zayıflamış olan gücü, her gün deniz kenarına taşınmasına artık müsaade etmiyordu. Bu onun eve dönüş yolunda bir gemi olabilir ihtimaliyle ilk günden edinmiş olduğu bir alışkanlıktı. Bir nedime çağırdı ve onu Cornwall yolunu gözlemek ve gördüğü ilk geminin yelkenlerinin rengini gelip ona söylemekle görevlendirdi.

Beyaz Elli Isolde, Cornwall Kraliçesi'nin davet edilmesine izin verdiğinde, bu prensesle tekrar karşılaşmanın kendi mutluluğuna etki edebileceğinden duyduğu korkunun nedenlerini tümüyle bilmiyordu. Ama şimdi fazlasını öğrenmişti ve tehlikeyi daha kuvvetle hissetti. Düşündü ki, kocasından kraliçenin geliş haberini saklarsa, kraliçenin yeteneğinin sunabileceği tüm olanakları kocasının bakımında kullanabilir, korktuğu tehlikeleri önleyebilirdi. Gemi güneşte parlayan beyaz yelkenleriyle göründüğünde, nedime sahibesinin emriyle, Tristan'a yelkenlerin siyah olduğunu söyledi.

Tristan tarif edilemez bir üzüntüye kapılarak derin bir nefes aldı ve yüzünü başka tarafa çevirip, "Çok yazık aşkım! Birbirimizi bir daha asla göremeyeceğiz!" dedi. Ardından kendisini Tanrı'ya emanet etti ve son nefesini verdi.

Tristan'ın ölümü Cornwall Kraliçesi'nin karaya ayak basarken işittiği ilk haberdi.

Neredeyse baygın bir halde Tristan'ın yatak odasına götürüldü ve Tristan'ı kolları arasına alarak o da hayata veda etti.

Tristan ölmeden önce, bedeninin Cornwall'a götürülmesini ve yazmış olduğu bir mektupla kılıcının Kral Mark'a verilmesini istemişti. Tristan ile Isolde'nin cesetleri Tristan'ın Cornwall Kralı'na sunduğu kılıçla beraber bir gemiye koyuldu. Kral Mark, İrlandalı Moraunt'u öldüren silahı görünce yumuşadı – bu silah birçok kez hayatını korumuş, krallığının şerefini kurtarmıştı. Tristan mektubunda amcasının affını dilemiş ve aşk iksirini anlatmıştı.

Mark âşıkların kendi şapeline gömülmesini emretti. Tristan'ın mezarından duvarlar boyunca sürüp giden bir asma çıktı ve kraliçenin mezarına doğru aşağıya indi. Üç defa kesildi ama her defasında öncekinden daha canlı olarak tekrar yükseldi ve bu olağanüstü bitki daima Tristan ve Isolde'nin mezarlarını örttü.

Spenser, Sör Tristan'ı *Periler Kraliçesi* adlı eserinde tanıtır. VI. Kitap, ii. Kantoda Sör Calidore ormanda genç bir avcıyla karşılaşır ve onu şöyle betimler:

"Ona değişmeyecek notunu verdi ve gördü
O sevimli erdemin sağlıklı gençliğini,
O nadir rastlanan ceylanımsı sekiş,
On yedi yaşında lakin dalyan gibi ve yakışıklı,
Belliydi asil bir soydan geldiği.
Lincoln yeşilinde bir oduncu kılığına bürünmüştü,
Gümüşi bir halat kuşanmıştı;
Ve başında bağcıkları olan bir başlık vardı.
Yanında bir avcı boynuzu asılı.
"En kaliteli deriden potinler giymişti,
Altın yaldızlıydı, yer yer çizgiliydi,
Dostluk ederdi kibar köylü gençlerle.
Sağ elinde titrek küçük bir ok taşırdı,
Ki onun da yoldaşı gitmişti ötelere;
Ve sol elinde de sivri uçlu bir mızrak taşırdı,
Nice aslanın, nice ayının köhne kalbini
Durdurmaya alışkın,
O da davrandığı ilk silahıydı."

BÖLÜM XVIII

PERCEVAL

Perceval'in babası ve iki erkek kardeşi ya savaşta ya da turnuvada ölmüşlerdi, bu yüzden ailesinin son umudu olarak annesi onunla beraber, Perceval'in silahlardan ve şövalyelikten tamamıyla bihaber büyüdüğü ıssız bir bölgeye yerleşti. "Küçük bir İskoç mızrağı" dışında hiçbir silaha izni yoktu ve bu silah annesinin "efendisinin kibar araç gereçlerinden" ormana götürdüğü tek şeydi. Perceval bu silahı kullanmakta o denli hünerli hale geldi ki bu silahla yalnızca sofrası için peşine düştüğü hayvanları avlamakla kalmıyor bununla beraber uçan kuşları da öldürebiliyordu. Ama sonunda Perceval ormanda bütün silahlarını kuşanmış beş şövalye görünce, içinde askerî üne kavuşma arzusu belirdi. Annesine şöyle dedi: "Anne, şu ötedekiler de kim?" Annesi cevap olarak: "Onlar melek, oğlum" dedi. Perceval "Bağlılıkla yanlarına gideceğim ve onlarla ben de melek olacağım." dedi. Perceval yola doğru yürüdü ve onları karşıladı. Şövalyelerden biri "Söyle bana güzel delikanlı, bugün ya da dün bu yoldan geçen bir şövalye gördün mü?" dedi, Perceval "Şövalye nedir bilmiyorum" diye yanıtladı. Şövalye de "Benim gibi biri" dedi. Perceval "Eğer sana soracağım şeye cevap verirsen, ben de senin soruna cevap veririm" dedi. "Memnuniyetle" diye cevap verdi Sör Owain, şövalyenin ismi buydu. Perceval eyere dokunarak, "Bu nedir?" diye sordu. Owain de "Bu bir eyer" diye yanıtladı. Ardından Perceval şövalyelerin ve atların üzerinde gördüğü tüm teçhizatları, silahları, onların ne için olduklarını ve nasıl kullanıldıklarını sordu. Sör Owain de ona hepsini eksiksiz olarak gösterdi. Perceval karşılık olarak ona istediği bilgiyi verdi.

Sonra Perceval annesinin yanına döndü ve ona "Anne, onlar melek değil şerefli şövalyelermiş" dedi. Bunun üzerine annesi baygınlık geçirdi. Perceval, kale için yakacak odun ve erzak taşıdıkları atları tuttukları yere gitti ve kendisine aralarında ona en güçlü görünen ancak bir deri bir kemik kalmış, benekli bir at aldı. Çantalardan birini eyer biçimine soktu ve bükülmüş ince dallarla atların üzerinde görmüş olduğu koşumları taklit etti. Tekrar annesinin yanına geldiğinde, kontesin baygınlığı geçmişti. "Oğlum, uzaklara mı gitmek istiyorsun?" dedi, oğlu da "Evet, izninle" diye karşılık verdi. "O halde, Arthur'un sarayına git; en iyi, en soylu ve en cömert şövalyelerin olduğu yere ve ona Pelenore'nin oğlu Perceval olduğunu, sana şövalyelik bahşetmesini istediğini söyle. Ne zaman bir kilise görürsen, orada Rabbin Duası'nı (pater-noster) tekrarla; et

ve içki görürsen ve onlara gereksinim duyarsan alabilirsin. Kederli birinin haykırışını işitirsen, ona doğru git, özellikle bir kadının çığlığı ise bu, elinden ne geliyorsa yap. Güzel bir mücevher görürsen, elde et onu çünkü bu şekilde ün kazanacaksın; ama seve seve de bir başkasına ver, çünkü bu yolla övgüyü hak edeceksin. Güzel bir kadın görürsen, kur yap ona, çünkü bu yolla aşkı elde edeceksin" dedi.

Bu nutkun ardından Perceval atına bindi, eline sivri uçlu birkaç adet sopa alarak, atını ileriye doğru sürdü. Yemeden içmeden vahşi bir ormanlık alanın içine doğru ilerledi. Nihayet ormanda açık bir alana vardığında orada bir çadır gözüne ilişti ve onun bir kilise olabileceğini düşünüp, Rabbin Duası'nı tekrarladı. Oraya doğru ilerledi, çadırın kapısı açıktı. Perceval atından inip, çadıra girdi. İçinde, genç bir kızı otururken buldu, alnında altından yapılmış bir alınlık ve parmağında altın bir yüzük vardı. Perceval şöyle seslendi: "Genç kız, seni selamlıyorum, zira annem ne zaman bir leydiyle karşılaşırsam onu saygıyla selamlamam gerektiğini söylemişti." Perceval çadırın bir köşesinde, biraz yiyecek, iki matara dolusu şarap ve biraz kavrulmuş domuz eti görünce, "Annem ne zaman et ve içki görürsem almamı söylemişti." dedi. Oldukça aç olduğundan, yemeği büyük bir iştahla yedi. Genç kız ona "Sör, en iyisi buradan çok çabuk gitmeniz, çünkü arkadaşlarım gelebilir ve size bir kötülük yapabilirler" dedi. Ancak Perceval karşılık olarak "Annem bana, nerede güzel bir mücevher görürsem, almamı söylemişti" dedi ve kızın parmağından altın yüzüğü aldı ve kendininkine taktı; karşılığında genç kıza kendi yüzüğünü verdi; atına bindi ve uzaklara doğru sürdü.

Perceval Arthur'un sarayına varana dek yolculuğuna devam etti. Tam bu sırada, kaba bir şövalye Kraliçe Guinevere'e büyük bir hakarette bulunmuştu. Uşağı kraliçeye altın bir kadehle hizmette bulunurken, bu şövalye uşağın koluna vurunca, şarap kraliçenin yüzüne ve korsesine döküldü. Ardından şövalye "Guinevere'e yapılan hakaretin öcünü almaya cesaret edebilen varsa şayet, çayıra doğru beni izlesin" dedi. Böylece atına bindi ve altın kadehi de alarak, atını çayıra doğru sürdü. Tüm saray halkı boynunu büktü ve hiçbiri intikam almak amacıyla onu izlemek istemedi. Çünkü hiç kimsenin, büyü ya da sihir gibi güçlere sahip olmadıkça, bu tip bir hakarete cesaret edemeyeceğini düşündüler, bu yüzden saray halkından kimse onu cezalandıramadı. İşte tam bu sırada, Perceval tuhaf koşumlu benekli sıska atının üzerinde salona girdi. Salonun ortasında Kâhya Kay duruyordu. Perceval "Söyle bana uzun adam, şu ötedeki Arthur mu?" diye sordu. Kay de "Arthur'la ne işin var?" dedi. "Annem Arthur'a gitmemi ve ondan şövalyelik istememi söyledi" diye cevap verdi Perceval. Kay de "Bence, donandığın at ve silahlarla oldukça sıradan, basit biri olarak görünüyorsun" dedi. Ardından tüm saray halkı onunla eğlenmeye, alay etmeye başladı. Salonda tam bir yıldır

Arthur'un sarayında bulunan genç bir kız vardı ve gülümsediği henüz görülmemişti. Kral'ın soytarısı[1] bu kızın, şövalyelik şanını alacak olan bir kişiyi görene kadar hiç gülümsemeyeceğini söylemişti. Genç kız Perceval'a yaklaştı ve ona gülümseyerek, hayatta kalacak olursa en cesur ve en iyi şövalyelerden biri olacağını söyledi. Kay de buna karşılık "Gerçekten, Arthur'un sarayında bir yıl kalmakla pek bir şey öğrenmemişsin, seçtiğin arkadaşlarla ve kimseye gülümsememekle. Şimdi de Arthur'un ve tüm şövalyelerinin gözü önünde böyle bir adamı şövalyelik şanına yaraşır buluyorsun" dedi ve genç kıza öyle bir tokat attı ki kız baygın halde yere düştü. Kay, Perceval'a dönüp "Buradan çayıra doğru giden şövalyeyi izle, onu yen, altın kadehi geri getir, atını ve silahlarını al, işte o zaman şövalyeliği elde edeceksin." dedi. Perceval "Dediklerini yapacağım, uzun adam" diye karşılık verdi. Böylece atının başını çayıra doğru çevirdi. Oraya ulaştığında, şövalye, gücünün, cesaretinin ve asil edasının verdiği gururla atını bir yukarı bir aşağı sürüyordu. "Söyle bana" dedi şövalye "saraydan ardımdan gelen birini gördün mü?" "Orada uzun bir adam vardı" dedi Perceval "o benim gelip seni yenmemi, kadehi almamı, atını, zırhını ele geçirmemi söyledi." "Sus" dedi şövalye "saraya geri dön ve Arthur'a ya kendisinin gelmesini ya da benimle dövüşmesi için başkasını yollamasını söyle; dediklerimi çabucak yapmazsa, onu beklemeyeceğim." Perceval "Kendin seç, istesen de istemesen de seninle dövüşeceğim çünkü atı, silahları ve kadehi alacağım" dedi. Bunun üzerine şövalye hiddetle ona saldırdı ve mızrağının sapıyla boynu ile omzu arasına şiddetli bir darbe indirdi. Perceval "Ha, ha, arkadaş! Annemin hizmetçileri benimle bu şekilde oynamıyorlardı, ama ben seninle oynayacağım" dedi ve keskin uçlu sopalarından birini ona doğru fırlattı, sopa gözüne isabet etti, başının arkasından çıktı, öyle ki adam cansız yere düştü.

Urien'in oğlu Sör Owain Kâhya Kay'e dönüp "Doğrusu, bu deli adamı şövalyenin ardından göndermekle pek iyi bir öneride bulunmadın, çünkü ya yenilecek ya da kaçacak; her iki durumda da Arthur ve savaşçıları için utanç kaynağı olacak; bu yüzden oraya gidip başına ne geldiğine bakacağım" dedi. Böylece Sör Owain çayıra gitti ve orada Perceval'i, ölü şövalyenin zırhını giymek için nafile çabalarla çıkarmaya çalışırken buldu. Sör Owain zırhı çözüp Perceval'e giyinmesinde yardımcı oldu. Sonra ona, üzengiye ayağını nasıl atacağını, mahmuzu nasıl kullanacağını öğretti; çünkü Perceval

[1] Bu romansın yazıldığı günlerde soytarı sarayların alışılagelmiş mensuplarındandı. Soytarı itibar sıralamasında cüceden sonra gelen bir gurur kaynağıydı. Sarı bir boneyle beyaz bir elbise giyerdi ve elinde bir zil ya da değersiz bir süs taşırdı. Soytarı olarak adlandırılmasına rağmen, sözleri üzerine, içlerinde kehânet içeren anlamlar gizliymiş gibi, sık sık düşünülür ve bu sözler hatırlanırdı.

daha önce ne üzengi ne de mahmuz kullanmıştı; atını eyersiz sürmüş, bir sopayla dehlemişti. Owain hak ettiği övgüyü alması için onu saraya geri götürmek istedi; ancak Perceval "Genç kıza yaptığı kötülüğün intikamını almak için uzun adamla karşılaşmadan saraya dönmeyeceğim" dedi. "Kadehi, Kraliçe Guinevere'e götür ve Kral Arthur'a de ki nerede olursam olayım onun hizmetinde olacağım ve ona bir faydam ve hizmetim dokunacak olursa bunu seve seve yerine getireceğim." Sör Owain saraya geri döndü ve bütün bu olup bitenleri Arthur'a, Guinevere'e ve tüm saray halkına iletti.

Perceval yoluna devam etti. Güzel bir kalenin yakınında bir göle vardı. Gölün kenarında kadife bir yastığın üzerinde oturan saçları ağarmış bir adam gördü. Adamın uşakları gölde balık avlıyorlardı. Saçları ağarmış adam Perceval'i yaklaşırken görünce, ayağa kalktı ve kalenin içine girdi. Perceval atını kaleye doğru sürdü, kapı açıktı ve Perceval içeri girdi. Saçları ağarmış adam Perceval'i nazikçe karşıladı, ona kendisiyle beraber minderin üzerinde oturmasını teklif etti. Zamanı geldiğinde sofralar kuruldu, et yemek için kalktılar. Etlerini bitirdiklerinde saçları ağarmış adam Perceval'e kılıçla nasıl dövüşüleceğini bilip bilmediğini sordu. Perceval de "Bilmiyorum ama öğretilirse, kesinlikle dövüşebilirim" dedi. Beyaz saçlı adam ona "Ben senin dayınım, annenin kardeşi; bana Kral Pecheur[1] derler. Diğer ülkelerin görgü kurallarını, âdetlerini ve nezaketi, asil davranmayı öğrenmek için bir süre benimle kalmalısın ve hatırlamalısın ki, merakını uyandıran bir şey görecek olursan, anlamını sorma; seni bilgilendirme nezaketini gösterecek kimse yoksa, kabahat senin değil benim olacak çünkü ben senin hocanım" dedi. Perceval ve amcası konuşurlarken, Perceval, altın bir kâse ile ucundan kan damlayan çok büyük bir mızrak taşıyan iki gencin salona girdiğini fark etti. Salondaki herkes bunu görünce, ağlamaya ve inlemeye başladı. Fakat bunlar için dayısı Perceval'le konuşmasını bölmedi ve ona gördüklerinin ne anlama geldiğini anlatmayacağından, Perceval konuyla ilgili soru sormaktan kaçındı. Perceval'in gördüğü kâse Kutsal Kâse, mızrak ise Kutsal Mızrak idi. Sonrasında Kral Pecheur bu kutsal emanetleri alarak uzak bir ülkeye taşındı.

Bir akşam Perceval bir vadiye girdi ve kendisini Tanrı'ya adamış bir keşişin kulübesine vardı; keşiş onu güler yüzle karşıladı, Perceval de geceyi orada geçirdi. Sabah uykusundan uyanıp dışarı çıktığında ne görsün! Geceleyin kar fırtınası olmuştu ve bir kartal kulübenin önünde bir kuş öldürmüştü. Atın sesi kartalı korkutup uzaklaştırdı ve bir kuzgun kuşun üzerine kondu. Perceval orada durup kuzgunun siyahlığını, ka-

[1] Bu kelime hem "balıkçı" hem de "günahkâr" anlamına gelir.

rın beyazlığını ve kanın kırmızılığını, saçı siyahtan daha kara olan en sevdiği kadının saçıyla, teni kardan daha beyaz olan teniyle ve karın üzerindeki kandan daha al olan yanaklarıyla karşılaştırdı.

Arthur ve onun saray ahalisi şimdi Perceval'i arıyordu. Şans eseri bu yoldan geldiler. Kral Arthur "Ötede, dere kenarında uzun mızrağıyla duran şövalyeyi tanıyor musunuz?" diye sordu. "Efendim" dedi içlerinden biri, "gidip kim olduğunu öğreneceğim" diye cevap verdi. Delikanlı Perceval'in yanına geldi, ona burada ne yaptığını, kim olduğunu sordu. Ancak Perceval, kendisini düşünmeye öyle bir kaptırmıştı ki delikanlıya cevap vermedi. Bunun üzerine delikanlı Perceval'i mızrağıyla dürttü. Perceval ona dönüp delikanlıyı yere savurdu. Kralın yanına döndüğünde delikanlı, Perceval'in kendisine ne kadar kaba davrandığını anlattı. Sör Kay "Ben kendim gideceğim" dedi. Kay selamladığında Perceval karşılık vermedi, o da kaba ve kızgın bir ifadeyle Perceval'e seslendi. Perceval mızrağıyla vurup, onu atından devirince, kolu ve kürek kemiği kırıldı. Kay sersemlemiş bir halde yerde yatarken, atı vahşi ve sıçrar adımlarla geri döndü.

Arthur'un sarayındaki en kibar şövalye olduğu için soyadı Altındilli olan Sör Gawain şunları söyledi: "Onurlu bir şövalye düşünürken birinin saygısızca onu rahatsız etmesi yakışık almaz; çünkü ya başına gelen bir kötülüğü ya da çok sevdiği kadını düşünüyordur. Eğer sizce de münasip görülürse, efendim, gidip şövalye düşüncesini değiştirmiş mi diye bakacağım, öyleyse, kibarca ondan gelmesini, sizi ziyaret etmesini isteyeceğim.

Perceval mızrağının sapına yaslanmış aynı şeyi düşünüyordu. Sör Gawain ona yaklaştı ve şöyle seslendi: "Eğer düşündüğüm gibi sizin için de uygunsa, sizinle konuşmak isterim. Arthur'dan size bir mesaj getirdim, gelmenizi ve onu ziyaret etmenizi rica ediyorum. Benden önceki iki kişi de aynı mesajı getirmişti." Perceval "Doğru, ama onlar nezaketsizce geldiler, bana saldırdılar, ben de sinirlendim." dedi. Perceval, Sör Gawain'e aklını meşgul eden düşünceyi anlattı ve Gawain ona "Bu kaba bir düşünce değil ve eğer bunlardan çekilip çıkarılmak sizi memnun etseydi, şaşardım." dedi. Ardından Perceval "Söyle bana, Sör Kay Arthur'un sarayından mı?" dedi. "Evet, öyle" diye cevapladı Gawain, "aslında en son dövüştüğünüz şövalye oydu." "Doğrusu, gülümseyen bir genç kıza yapılan hakaretin intikamını aldığım için, üzgün değilim" dedi Perceval ve ardından Gawain'e ismini söyleyip, "Senin ismin ne?" diye sordu, o da "Benim adım Gawain" diye cevap verdi. "Seninle tanıştığıma gerçekten sevindim" dedi Perceval, "çünkü her yerde senin ne kadar kahraman ve namuslu olduğunu işit-

miştim; seni arkadaş olmaya davet ediyorum." Gawain "Arkadaşlığım sizindir, siz de bana sizinkini verin" dedi. Perceval "Memnuniyetle" diye karşılık verdi.

Beraber Arthur'un yanına gittiler ve onu selamladılar. Sör Gawain, "İşte, efendim, uzun zamandır aradığınız kişi" dedi. Arthur onu "Selam olsun sana, şef" diye selamladı. Ardından kraliçe ve hizmetkârları oraya geldi, Perceval da onları selamladı. Onu gördüklerine sevindiler ve "hoş geldin" dediler. Arthur, Perceval'e büyük bir onur ve saygı bahşetti, ardından Caerleon'a döndüler.

BÖLÜM XIX

SANGREAL YA DA KUTSAL KÂSE

Sangreal Kurtarıcımız'ın son akşam yemeğinde içki içmiş olduğu kâsedir. Kurtarıcımız'ın bu kâseyi Arimatea'lı Yusuf'a verdiğine inanılırdı. O da kâseyi Kurtarıcımız'ın böğrünü delen askerin mızrağıyla birlikte Avrupa'ya götürmüştü. Bu değerli kutsal emanetlerin korunması nesilden nesile, Arimatea'lı Yusuf'un torunlarına vakfedilmişti; ancak düşüncede, sözde ve eylemde saf bir yaşam sürdürmeleri koşuluyla. Sangreal uzunca bir süre tüm hacılar tarafından görünebilirdi; varlığı korunduğu toprağa lütuflar bahşetmişti. Ama sonunda, o zamana kadar onun muhafızlığını üstlenen bu kutsal adamlardan biri, önünde diz çökerken elbisesi çözülüveren genç bir hacı kadına günahkâr gözlerle bakarak kutsal görevinin gerekliliğini unutuverdi. Kutsal mızrak kendiliğinden adamın üzerine düşüp derin bir yara açarak, zayıflığını derhal cezalandırdı. Bu inanılmaz yara hiçbir şekilde iyileşemedi ve bu sebeple Sangreal'in muhafızı bundan böyle "Le Roi Pescheur" (Günahkâr Kral) olarak adlandırıldı. Sangreal görünebilir varlığını kendisine tapınmaya gelen kalabalıktan geri aldı ve Britanya kabilelerinin arasında yayınış olduğu mutluluk dönemini Demir Çağ izledi.

"Ve ardından öylesine kötü zamanlar geldi ki
Kutsal Kâse cennete kaçırıldı ve ortadan kayboldu." *–Kutsal Kâse.*

Daha önce Merlin'in hikâyesini anlatırken, bu büyük kâhin ve büyücünün, Kral Arthur'a Sör Gawain'in aracılığıyla Sangreal'in geri alınması görevini üstlenmesini emrettiği, aynı zamanda bu kutsal görevi yerine getirmesi gereken şövalyenin dünyaya gelmiş ve bu göreve başlamak için uygun yaşta olduğu bilgisini verdiği bir mesaj yolladığını anlatmıştık. Sör Gawain, Merlin'in mesajını iletti. Pentekostes arifesinde, tüm Yuvarlak Masa şövalyeleri Camelot'da bir araya geldiklerinde kralın kafasında bu işin en iyi şekilde nasıl yerine getirileceği düşüncesi vardı. Yemeğe oturduklarında aniden bir gök gürültüsü duyuldu ve hemen arkasından parlak bir ışık görüldü. Tüm şövalyeler, arkadaşlarına baktıklarında, arkadaşlarını daha önce hiç görmedikleri kadar saf gördüler. Tüm salon hoş kokularla doldu ve şövalyelerin hepsi için en sevdikleri etler ve içkiler ortaya çıktı. Ardından içeri, beyaz ipekten kumaşa sarılı halde Kutsal

Kâse girdi, öyle ki onu kimse göremedi. Aniden salonu geçip kayboldu. Bu sırada kimse tek kelime etmedi, sonra Kral Arthur konuşmak için derin bir nefes alıp şöyle seslendi: "Kuşkusuz, bize bu günü gösterdiği için Efendimiz'e şükranlarımızı sunmalıyız." Sör Gawain ayağa kalktı, on iki ay bir gün boyunca Sangreal'i arayacağına ve onu bulmadıkça geri dönmeyeceğine ant içti; öyleyse acele etmeliydi. Yuvarlak Masa şövalyeleri Sör Gawain'in dediklerini işittiklerinde, pek çoğu ayağa kalkıp aynı andı içti. Kral Arthur bunu duyduğunda çok üzüldü, çünkü iyi biliyordu ki onlar içtikleri anttan dönmezlerdi. Arthur Sör Gawain'e şöyle dedi: "Çok yazık! Bu ant ve sözle beni neredeyse öldürmüş oldun, çünkü bu sözle beni, dünyanın hiçbir krallığında görülmeyen, çok güzel bir kardeşlikten mahrum etmiş oldun. Şundan eminim ki buradan ayrıldıktan sonra, bu dünyada hiçbirini bir daha göremeyeceğim.

SÖR GALAHAD

Bu sırada salona, yanında genç bir şövalyeyle asil yaşlı bir adam girdi ve şöyle dedi: "Barış sizinle olsun, adil Lordlar." Ardından Kral Arthur'a dönüp, şunları söyledi: "Sör, huzurunuza, kral soyundan, Arimatea'lı Yusuf'un akrabası, yabancı bir ülkenin kralı Kral Pelles'in kızı Dame Elaine'nin oğlu genç bir şövalyeyi getirdim." Bu genç şövalyenin adı Sör Galahad idi ve Göllü Sör Lancelot'un oğluydu; ancak büyükbabası Kral Pelles silah taşıyamayacak kadar yaşlanana dek onun sarayında annesiyle beraber yaşamıştı ve şimdi annesi onu kutsal bir keşişin sorumluluğu altında Kral Arthur'un sarayına göndermişti. Sör Lancelot oğlunu tanıdı ve onu gördüğüne çok sevindi. Sör Bohort arkadaşlarına "Hayatım üzerine yemin ederim ki bu genç şövalye büyük saygı görecek" dedi. Sarayın her yerine öyle büyük bir gürültü yayıldı ki ses kraliçeye kadar geldi. Kraliçe, "Onu gördüğüme memnum oldum, zira mutlaka o da, tıpkı babası gibi, soylu bir şövalye olacak" dedi. Kraliçe ve leydilerin hepsi onun babasına ne kadar da çok benzediğini söylediler. Galahad edepli, bir güvercin kadar yumuşak başlıydı ve var olan tüm iyi niteliklerle kuşanmıştı. Dünyanın neresinde olursa olsun onun bir eşi daha bulunamazdı. Kral Arthur "Tanrı onu iyi bir insan kılsın, güzellik her canlı gibi onu da körleştirmesin" dedi.

Keşiş, genç şövalyeyi Tehlikeli Koltuk'a götürdü; örtüyü kaldırınca "İyi bir şövalye olan Sör Galahad'ın koltuğudur" yazısını gördü ve genç şövalyeyi oraya oturttu. Yuvarlak Masa'nın tüm şövalyeleri Sör Galahad'ın güven içinde koltuğa oturmasını izlerken, hayretler içinde ona bakıp şöyle dediler: "İşte bu, Sangreal'i elde edecek olandır, çünkü daha önce bu koltuğa zarar görmeden oturan bir kişi olmamıştı."

Ertesi gün Kral "Şimdi, siz Yuvarlak Masa şövalyeleri hepiniz Sangreal'i aramak için yola koyulacaksınız ve sizi bir daha asla bir arada göremeyeceğim; bu yüzden buradan ayrılmadan önce hepinizi son bir turnuva için Camelot çayırına götürmek istiyorum" dedi. Ancak kralın tek gayesi Sör Galahad'ı test etmekti. Böylece hepsi birden çayırda toplandılar. Sör Galahad, kral ve kraliçenin isteğiyle koşumunu ve miğferini kuşandı, ama kralın ricası üzerine kalkan almadı. Kraliçe leydileriyle beraber, turnuvayı izlemek üzere kuledeydi. Sör Galahad çayırın ortasına doğru atını sürdü ve orada olağanüstü bir şekilde mızrakları kırmaya başladı, öyle ki herkes ona hayran oldu, çünkü Sör Lancelot ve Sör Perceval dışında tüm şövalyelerin üstesinden gelmişti.

"O kadar şövalye, hepsi birden
'Sör Galahad ve Sör Perceval!' diye bağırırarak,
Neredeyse ateşleriyle engelleri parçaladılar." *–Sör Galahad.*

Kral, kraliçenin isteği üzerine Galahad'ı atından indirip kraliçeye götürdü; kraliçe "Sör Lancelot ve onun kadar birbirine benzeyen iki kişi hiç olmadı, bu yüzden cesaret bakımından da Sör Lancelot'a benzemesine şaşmamalı" dedi.

Kral ve kraliçe katedrale giderken, şövalyeler de onları takip ettiler. Törenden sonra şövalyeler miğferlerini taktılar ve yola koyuldular. Ortama derin bir hüzün hâkimdi. Camelot'un yolları boyunca atlarını sürerlerken, zengin, fakir herkes ağlıyordu; kral oradan uzaklaştı ve ağlamaktan konuşamadı. Böylece oradan ayrıldılar ve her şövalye en hoşuna giden yoldan ilerledi.

Sör Galahad kalkansız ilerliyordu, yola çıkalı dört gün olmuştu ve hiç macera yaşamamıştı. Yolculuğunun dördüncü gününde beyaz renkli bir manastıra ulaştı; orada büyük saygıyla karşılandı ve bir odaya götürüldü. Odada iki şövalyeyle karşılaştı; Kral Bagdemagus ve Sör Uwaine. Onlar Galahad'la büyük teselli buldular. Sör Galahad onlara "Efendiler, sizi buraya hangi macera attı?" diye sordu. Onlar da "Sör, bize burada bir kalkan olduğu ve hak etmeyen birinin onu alamayacağı söylendi; eğer hak etmeyen birisi onu almaya teşebbüs ederse, kuşkusuz ona kötülüğü dokunacak" diye cevap verdiler. Ardından Kral Bagdemagus ekledi: "Onu götüremeyecek olmaktan korkuyorum ve bunu yarın göreceğiz."

Ertesi sabah uyandılar ve kalabalığın sesini işittiler; sonra Kral Bagdemagus tehlikeli kalkanın nerede olduğunu sordu. Derhal bir keşiş onu kar kadar beyaz, ama ortasında kızıl bir hac bulunan kalkanın asılı durduğu sunağın arkasına götürdü; Kral Bagdemagus kalkanı aldı ve manastırın dışına taşıdı; ardından Sör Galahad'a şöyle

dedi: "Eğer istersen, ne kadar başarılı olacağımı öğrenene dek burada bekle."

Kral Bagdemagus ve yardımcısı atlarını sürdüler; bir ya da iki mil kadar ilerlemişlerdi ki zırhı, atı, her şeyi beyaz, hoş görünümlü bir şövalyenin kendilerine doğru geldiğini gördüler; mızrağı yanında, atının koşabildiği kadar hızla yaklaştı; Kral Bagdemagus mızrağını ona doğru yöneltti ve mızrak şövalyenin üzerinde kırıldı, şövalye ise öyle sert vurdu ki Bagdemagus'un zincirli zırhı parçalandı ve kalkan korumadığı için mızrak sağ omzunu delip geçti. Şövalye, Bagdemagus'u düşürdükten sonra atının yönünü değiştirip oradan uzaklaştı.

Yardımcısı Kral Bagdemagus'un yanına gitti ve yarasının derin olup olmadığını sordu. Bagdegamus "Yaram derin ve büyük, neredeyse ölecektim." dedi. Yardımcısı onu atına yerleştirip manastıra götürdü; orada yavaşça atından indirildi, zırhı çıkartıldı, yatağa yatırıldı ve yarasına bakıldı. Uzunca bir süre orada yattı, güç bela hayatta kalabildi. Yardımcısı kalkanı manastıra geri getirdi.

Ertesi gün Sör Galahad kalkanı aldı ve kısa sürede beyaz şövalyeyle karşılaştığı inziva yerine vardı. Birbirlerini nazikçe selamladılar. Sör Galahad "Sör, bana kalkanın mucizesini anlatabilir misiniz?" dedi. Beyaz şövalye karşılık olarak şunları söyledi: "Bu kalkan asil bir şövalye olan Arimatea'lı Yusuf'a aitti. O ölürken şöyle demişti: 'Soyumun sonu, iyi bir şövalye olan Sör Galahad'a kadar kimse bu kalkanı boynuna geçiremeyecek, aksi takdirde bu yaptığından pişmanlık duyacak. Soyumun sonuncusu Sör Galahad pek çok olağanüstü şey gerçekleştirecek.' " Bu sözleri söyledikten sonra beyaz şövalye ortadan kayboldu.

SÖR GAWAIN

Sör Gawain yola çıktıktan sonra, bir ileri bir geri günlerce at sürdü, nihayet Sör Galahad'ın beyaz kalkanı aldığı manastıra vardı. Manastırdakiler ona Sör Galahad'ın başından geçen olağanüstü macerayı anlattılar. Sör Gawain "Doğrusu, onun gittiği yoldan gitmediğime üzüldüm; onunla karşılaşırsam, bir daha öyle kolay ayrılmayacağım, çünkü üstesinden geleceği o olağanüstü maceraların tümünde yanında olmak istiyorum" dedi. Keşişlerden biri "Sör, o size arkadaşlık edemeyebilir" dedi. "Neden?" diye sordu Sör Gawain. Keşiş de "Çünkü siz günahkârsınız, o ise kutsanmış" diye cevapladı. Ardından keşiş "Sör Gawain, yaptığınız kötülükler için günah çıkarmalısınız" dedi. "Sör, nasıl günah çıkarayım?" "Göstereceğim gibi" diye cevap verdi iyi adam. "Hayır" dedi Sör Gawain "günah çıkarmayacağım, çünkü biz gözü pek şövalyeler sık sık büyük üzüntüler yaşıyor, acılar çekiyoruz." İyi adam "Peki öyleyse" diye karşılık

verdi, sessizliğini korudu. Sör Gawain de oradan ayrıldı.

Ardından çok geçmemişti ki Sör Gawain'la Sör Hector karşılaştılar ve büyük bir turnuvanın düzenlendiği bir kaleye vardılar. Sör Gawain ve Sör Hector, diğerine kıyasla zayıf görünen takıma katıldılar ve diğer takımı önlerine katıp sürdüler. Sonra, aniden üzerinde kızıl haçı olan beyaz kalkanlı şövalye yarışma listesine girdi ve şans eseri Sör Gawain'le eşleşti. Sör Gawain'e öyle sert vurdu ki miğferini ikiye ayırıp kafasını yaraladı. Sör Gawain yere düştü. Sör Hector bunu görünce, beyaz kalkanlı şövalyenin Sör Galahad olduğunu anladı ve onunla mücadele etmenin erdemli bir davranış olmayacağını düşündü. Ayrıca ona karşı doğal bir sevgi besliyordu, çünkü onun amcasıydı. Sör Galahad sessizce oradan ayrıldı ve kimse nereye gittiğini görmedi. Sör Hector Sör Gawain'i ayağa kaldırdı ve "Sör, bana kalırsa, göreviniz burada son buldu" dedi; Sör Gawain de karşılık olarak "Evet son buldu. Daha fazla devam etmeyeceğim" dedi. Gawain kaleye götürüldü, zırhı çıkartıldı, yatağa yatırılıp, yarasını muayene etmesi için bir hekim bulundu. Sör Gawain ve Sör Hector burada birlikte kaldılar, çünkü Sör Hector Sör Gawain iyileşene kadar oradan ayrılmazdı.

BÖLÜM XX

KUTSAL KÂSE (*devamı*)

SÖR LANCELOT

Sör Lancelot atını uçsuz bucaksız ormana doğru boylu boyunca sürdü ve vahşi bir maceraya sürüklenmekten başka bir yol seçmedi.

"Şimdi altından mahmuzlarımı ve
En görkemli zırhımı getirin bana,
Çünkü yarın Kutsal Kâse'yi aramak için
Karaları ve denizleri aşacağım.
Bundan böyle ne uzanacağım bir yatak
Ne de başımın altına koyacağım bir yastık olacak,
Ta ki sözümü tutana dek.
Burada hasırotlarının üzerinde uyuyacağım
Ve belki orada gün tekrar doğmadan önce
Bir düş gerçek olabilir." —*Lowell'in Kutsal Kâse'si.*

Sonunda taştan bir haca rastladı. Çevresine bakındığında eski küçük bir kilise gördü. Böylece atını ağaca bağladı, kalkanını çıkartıp ağaca astı; ardından kiliseye doğru gitti ve bir çatlaktan içeriye baktı. Orada, olduğu gibi ipekle donatılmış, güzel bir sunak gördü; bir de altı büyük mum taşıyan gümüşten güzel bir şamdan vardı. Bu manzarayı görünce Sör Lancelot'un içinde kiliseye girmek için büyük bir arzu uyandı; ama içeri girebileceği bir yer bulamadı. Sonunda usandı ve vazgeçti. Geri dönüp atının yanına geldi, eyerini ve başlığını çıkartarak otlamasına izin verdi; miğferinin bağını çözüp kılıcının kuşağını gevşetti, ardından uyumak için hacın önünde kalkanının üzerine uzandı.

Yarı uyanık yarı uyur halde yatarken, üzerinde hasta bir şövalyenin yattığı sedyeyi taşıyan iki güzel, beyaz atın kendisine doğru geldiğini gördü. Şövalye neredeyse hacın yanına kadar gelip orada kaldı. Sör Lancelot onun şunları söylediğini işitti:"Ey sevgili Efendim, bu hüzün beni ne zaman terk edecek, sayesinde iyileşeceğim kutsal kâse ne zaman gelecek?" Şövalye bu şekilde uzunca bir süre yakındı ve Sör Lancelot söy-

lediklerini işitti. Sör Lancelot yanan mumlarla hacın önüne gelen şamdanı fark etti, ama onu getireni göremedi. Gümüş bir tepsi ve Sangreal'in kutsal kâsesi de gelmişti; keza hasta şövalye dikildi ve iki elini kavuşturup "Burada kutsal kâsenin içinde sevgili Efendim, bana kulak verin, verin ki bu büyük dertten kurtulayım" dedi. Bunun üzerine, şövalye elleri ve dizleri üzerinde kutsal kâseye dokunup onu öpecek kadar yakınına gitti ve çok geçmeden iyileşti. Kutsal kâse, şamdan ve ışıkla beraber tekrar kiliseye döndü, öyle ki Sör Lancelot ne olduğunu anlayamadı bile.

Sonra hasta şövalye ayağa kalktı ve haçı öptü; çok geçmeden uşağı silahlarını getirdi ve efendisine nasıl olduğunu sordu. "Tüm kalbimle Tanrı'ya şükrediyorum, çünkü kutsal kâse sayesinde iyileştim. Ancak kutsal kâsenin burada olduğu sürece uyanmaya ne isteği ne de gücü olan şu uyuyan şövalyeye çok şaşırdım" dedi. "Şunu söylemeye cüret edebilirim ki" dedi uşak "bu şövalye itiraf etmediği ölümcül bir günahla lekelenmiş." Böylece oradan ayrıldılar.

Onlar gittikten hemen sonra Sör Lancelot uyanıp ayağa kalktı ve gördüklerinin rüya olup olmadığını düşündü. Üzerine bir ağırlık çöktü, ne yapacağını bilemedi. Ardından şunları söyledi: "Günahım ve sefilliğim beni büyük bir onursuzluğa itti. Zira dünyevi maceralar peşinde istediğimi hep elde ettim, her yerde daha iyisine ulaştım ve haklı olsun ya da olmasın hiçbir mücadelede yenilmedim. Şimdi kutsal şeylerin peşinde görüyor ve anlıyorum ki eskiden işlediğim günah bana engel oluyor; sonuçta kutsal kan önümde belirdiğinde, ne kımıldamaya ne de konuşmaya gücüm oldu." Böylece gün ağarıncaya, uçan kuşların şarkısını işitinceye dek acı çekti, ama sonra biraz da olsa rahatladı.

Hacın bulunduğu yerden ayrılıp ormanın içlerine doğru yol aldı. Orada bir kulübe ve içinde ayin yapan inzivaya çekilmiş bir keşiş buldu. Ayin sona erdiğinde Sör Lancelot keşişe seslendi ve itirafını dinlemesi için merhamet diledi. İyi biri olan keşiş "Tüm kalbimle" diye yanıt verdi. Sör Lancelot tüm yaşamı boyunca nasıl iyi bir insan olduğunu ve bir kraliçeyi nasıl sınırsızca sevmiş olduğunu anlattı. "Yerine getirdiğim büyük görevlerin pek çoğunu kraliçenin uğruna gerçekleştirdim ve doğru ya da yanlış onun uğruna savaştım. Hiçbir zaman sadece Tanrı adına savaşmadım, saygı kazanmak ve daha çok sevilmek için savaştım. Bunlar için Tanrı'ya hemen hemen hiç şükretmedim. Bana öğütte bulunmanız için size yalvarıyorum."

"Sana öğüt vereceğim" dedi keşiş, "ancak bir şartla: Dayanabildiğin kadar kraliçenin yanına yaklaşmayacağına dair bana güvence vermelisin." Sonra Sör Lancelot tüm kalbiyle, kraliçeye yaklaşmayacağına dair söz verdi. "Kalbin ve dilin uyum içinde olsun, seni temin ederim ki gördüğünden çok daha fazla saygı göreceksin."

Bu iyi adam Sör Lancelot'a, çıkartabildiği kadar günah çıkartmasını emretti, onu eleştirdi ve bütün gün kendisiyle kalmasını sağladı. Sör Lancelot da pek çok defa pişmanlığını dile getirdi.

SÖR PERCEVAL

Sör Perceval yola koyuldu, öğle vaktine dek atını sürdü ve bir vadide yaklaşık yirmi silahlı adamla karşılaştı. Bu adamlar Sör Perceval'i görünce ona nereden geldiğini sordular; "Kral Arthur'un sarayından" diye yanıtladı. Hepsi birden "Öldürün onu" diye bağıdı. Sör Perceval ilkini yere savurdu, atını da onun üzerine. Şövalyelerin yedisi aynı anda Perceval'in kalkanına vururken, diğerleri atını öldürdü ve böylece Perceval yere düştü. Bu durumda ya onu öldürecek ya da gasp edeceklerdi ki, kızıl haçlı iyi bir şövalye olan Sör Galahad çıkageldi. Bütün şövalyeleri tek bir kişinin üzerinde görünce, "Bu şövalyenin hayatını bana bağışlayın" diye bağırdı. Atını yirmi silahlı adamın üzerine olabildiğince hızla sürerek mızrağını savurdu ve önce en öndekinin atını sonra da adamın kendisini yere düşürdü. Mızrağı kırılınca elini kılıcına attı, sağ ve sol elleriyle öyle güçlü darbeler indirdi ki görülmeye değerdi; her vuruşunda birini ya yere düşürdü ya da korkuttu; öyle ki, sonuçta dövüşmeyi bırakıp ağaçları sık ormana kaçtılar. Sör Galahad da onları takip etti. Sör Perceval Galahad'ın onların peşinden gittiğini gördüğünde atının ölmüş olmasından dolayı büyük üzüntü içindeydi. Perceval bu kişinin Sör Galahad olduğunu anlamıştı ve yüksek sesle şöyle seslendi: "Ah adil şövalye, dur ve benim için yapmış olduğun iyilikten ötürü sana teşekkür etmeme izin ver." Ama Sör Galahad atını öyle süratle sürdü ki sonunda onu göremez oldu. Sör Perceval dönmeyeceğini anlayınca, "Şimdi perişanım, diğer tüm şövalyelerin en mutsuzları benim" dedi. Böylece gece olana dek tüm gün kederine katlandı; sonunda bitkin düşüp uzandı ve gece yarısına dek uyudu; uyandığında önünde kendisine "Sör Perceval, burada ne yapıyorsunuz?" diye seslenen bir kadın gördü. "Hiçbir şey" diye cevapladı Sör Perceval. Kadın da bunun üzerine, "Eğer sizi çağırdığımda isteğimi yerine getireceğinize dair bana söz verirseniz, atımı size istediğiniz yere götürmesi için ödünç vereceğim" dedi. Sör Perceval kadının teklifine sevindi ve tüm isteklerini yerine getireceğine dair söz verdi. "O halde beni burada bekleyin, size bir at getirmeye gideceğim." Kısa bir süre sonra geri geldi ve yanında simsiyah bir at getirdi. Bu at o kadar muhteşem ve öyle güzel donatılmıştı ki, gördüğünde ona hayran kaldı. Vakit kaybetmeden hemen atın üzerine atladı ve onu mahmuzladı. Atı, Perceval'i bir saat ya da daha kısa bir süre içinde dört günlük yolculuğa bedel bir mesafe boyunca,

gürleyen azgın bir suya varana dek taşıdı ve istese suya da atlardı. Sör Perceval suya yaklaşıp da, böylesine taşkın olduğunu görünce, onu aşabileceğinden şüphe duydu. Sonra alnında haç işareti yaptı. Şeytan bu kadar heyecanlandığını görünce yakasını bıraktı ve bağırıp çağırarak suya atladı; Perceval'e su sanki kaynıyormuş gibi geldi. Sör Perceval, onun kendisini cehennem azabına götürecek şeytan olduğunu anladı. O andan sonra kendisini Tanrı'ya emanet etti ve tüm günahlardan kendisini koruması için Efendimiz'e yakardı; şafak sökene dek bütün gece dua etti. Sonra hemen hemen her tarafı denizle kaplı vahşi bir yerde olduğunu fark etti. Denize baktı ve kendisine doğru yelken açmış olarak gelen bir gemi gördü; gemi geldi ve bir kayanın altında durdu. Perceval geminin yanaştığını görünce, oraya doğru koştu ve geminin ipekle kaplanmış olduğunu farketti. İçinde çok güzel bir leydi vardı ve öylesine göz alıcı giyinmişti ki hiç kimse ondan daha güzel olamazdı.

Perceval'i görünce onu selamladı, Perceval da leydiye karşılık verdi. Leydiye hangi ülkeden ve aileden olduğunu sordu. Leydi, "Soylu bir aileden geliyorum, bir zamanlar dünyanın en zengin kadını idim, ancak mirastan yoksun bırakıldım" diye cevapladı. "Genç hanımefendi, kim sizi mirasından yoksun bıraktı? Çok üzüldüğüm için soruyorum" dedi Sör Perceval. "Sör, düşmanım büyük ve güçlü bir lordur. Bir zamanlar bana o kadar ilgi duyuyordu ki, gözdesi olmam ve güzelliğimden ötürü gerekenden biraz fazla böbürleniyordum. Bunun üzerine onu memnun etmeyen kötü bir söz de söyledim. Bu yüzden beni eşi olmaktan ve mirasımdan mahrum etti. Bu durumu çözmek için ne iyi bir şövalye ne de iyi bir adam tanıyorum, ama şayet yapabilirsem onu kendi yanıma çekmek isterim. Sizin iyi bir şövalye olduğunuzu düşündüğüm için, bana yardım etmenizi diliyorum."

Bu konuşmanın ardından Sör Perceval yapabileceği her ne varsa yapacağına dair söz verdi ve leydi de ona teşekkür etti.

Bu sıralarda hava oldukça sıcaktı ve Perceval leydiye, soylu bir hanımefendi olduğu için, bir çadır kurmasını teklif etti. Leydi de bunu kabul edip çadırı çakıl taşlarının üzerine kurdu. "Sör, şimdi günün bu sıcak saatinde dinlenebilirsiniz" dedi. Perceval ona teşekkür etti, leydi onun miğferini ve zırhını çıkardı ve Perceval uzun bir süre uyudu. Uyandığında leydiye yemeği olup olmadığını sordu ve o da var diye cevapladı. Masada aklına gelebilecek her çeşit yemek vardı. Bir de o zamana kadar içmiş olduğu en sert şarabı içince gerektiğinden biraz fazla hararetlendi. Leydiyi seyrederken içkinin etkisiyle, onun şimdiye dek görmüş olduğu en güzel kadın olduğunu düşündü ve ona aşkını sunarak kendisinin olması için yalvardı. Ama leydi, kendisine karşı fazla ateşli olması ve aşkı için yalvarışlarını kesmemesi gibi sebeplerle Perceval'i geri

çevirdi. Sör Perceval'in iyice hararetlendiğini görünce, "Sör Perceval, şunu iyi bilin ki bundan böyle sadık yardımcım olacağınıza ve söylediğim her şeyi yapacağınıza dair söz vermedikçe size aşkımı sunmayacağım. Gerçek bir şövalye olarak bana bunun sözünü verebilecek misiniz?" dedi. Sör Perceval da "Evet güzel leydim, yemin ederim" diye karşılık verdi. Yüreklilik ve hevesle bu sözü verdiğinde, yerde kını olmadan duran kılıcının sapında kızıl bir haç ile çarmıha gerilmiş İsa'yı gördü. Bunun üzerine alnında haç işareti yapınca çadır büzüştü ve dumana, kara bir buluta dönüştü. Genç kadın bağırıp çağırarak hızlıca gemiye koştu ve uğuldayan rüzgârla birlikte gözden kayboldu, öyle ki sanki ardından su fokur fokur kaynıyormuş gibi gözüktü. Sör Perceval derin bir hüzne boğuldu ve "Artık mahvolmaya çok yakınım" diyerek alçak bir adam olduğunu söyledi. Ardından zırhını giyindi ve oradan ayrıldı.

BÖLÜM XXI

KUTSAL KÂSE *(devamı)*

SÖR BOHORT

Sör Bohort Camelot'dan ayrıldığında, eşeğinin üzerinde giden bir keşişle karşılaştı ve onu selamladı. İyi adam "Kimsin sen" dedi. Sör Bohort "Sör, ben Kutsal Kâse (Sangreal) arayışında olan, seve seve öğüt dinleyebilecek bir şövalyeyim" dedi. İkisi beraberce bir keşişin kulübesine gelinceye dek ilerlediler; orada keşiş ona geceyi beraber geçirmeleri için ricada bulundu. Böylece Sör Bohort atından indi, zırhını bir yana koyarak keşişe günah çıkartmak istedi. İkisi birlikte küçük bir kiliseye gittiler ve Sör Bohort burada günahlarından tamamen arındı. Ardından ekmek yiyip su içtiler. "Şimdi" dedi iyi adam, "senden ricam, Kutsal Kâse'nin olacağı masada oturana dek hiçbir şey yememen." Sör Bohort da "Efendim, peki ama o masaya oturacağımı nereden biliyorsunuz?" diye sordu. "Biliyorum, ayrıca birkaç arkadaşın daha seninle beraber o masada olacak." Sör Bohort da buna karşılık "Peki öyleyse dediğinize razı oluyorum" dedi. İyi adam, günah çıkartırken Sör Bohort'ın itiraflarını dinlediğinde, bu kadar saf bir yaşam sürmüş olmasına ve sarsılmazlığına hayran oldu.

Ertesi gün şafak söker sökmez Sör Bohort yola koyuldu ve öğle vakti geldiğinde bir ormana ulaştı. Burada başına inanılmaz bir olay geldi; çünkü yol ayrımında iki şövalyenin, kardeşi Sör Lionel'i baştan aşağı çıplak, elleri göğsünün önünde bitiştirilmiş, güçlü bir ata bağlanmış halde götürdüğünü gördü; giderlerken ellerinde tuttukları dikenlerle Sör Lionel'e vuruyorlardı. Tüm bedeni kan içindeydi; soylu bir kalbe sahip olduğundan, kendisine yaptıklarından ötürü çektiği onca acıya rağmen, hiçbir şey histetmiyormuş gibi ağzından tek bir kelime bile çıkmıyordu. Sör Bohort kardeşini kurtarmaya hazırlandı. Ama öbür yanına baktığında güzel, soylu bir kadını sürükleyen bir şövalye gördü. Kadın "Kutsal Meryem, yardım et hizmetkârına!" diye bağırıyordu. Sör Bohort'u görünce "Şövalyelik borcun olan sadakat adına, yardım et bana!" diye seslendi. Sör Bohort bu yakarışını işittiğinde o kadar üzüldü ki, ne yapacağını bilemedi. "Eğer kardeşimi bırakırsam katledilecek, ne pahasına olursa olsun buna izin veremem; eğer genç kıza yardım etmezsem de hayatım boyunca bunun utancını taşıyacağım." Ardından gözlerini yukarıya çevirdi ve ağlayarak şunları söyledi: "Ey adaletli Efendim, kendimi hizmetine adadığım, kardeşim Sör Lionel'i koru ki,

bu şövalyeler onu öldüremesin; merhametine sığınarak ve kutsal Annemiz adına, bu genç kızın imdadına yetişeceğim."

Sör Bohort şövalyeye "Sör şövalye, çek elini o kızdan aksi takdirde öleceksin" diye seslendi. Şövalye genç kızı yere bıraktı, kalkanını alıp kılıcını çekti. Sör Bohort öyle bir vurdu ki, şövalyenin kalkanını ve zırhını delip sol omzuna isabet etti ve şövalye bu darbeyle yere yıkıldı. Sör Bohort genç kızın yanına geldi ve ona "bu sefer şövalyeden kurtuldunuz" dedi. Genç kız "Sizden beni bu şövalyenin kaçırdığı yere geri götürmenizi rica ediyorum" diye karşılık verdi. Sör Bohort "İsteğinizi memnuniyetle yerine getireceğim" dedi. Yaralı şövalyenin atını alıp, soylu hanımefendiyi üzerine çıkarttı ve onu istediği yere getirdi. Orada kızı arayan on iki şövalyeyle karşılaştı; kız şövalyelere Sör Bohort'un kendisini nasıl kurtardığını anlatınca çok mutlu oldular; ona kızın babasına, yani büyük lorda uğraması için ricada bulundular ve kuşkusuz, orada güzel bir şekilde ağırlanacaktı. Sör Bohort "İçtenlikle söylüyorum ki bunu yapamam; çünkü devam etmem gereken büyük bir macera var." dedi. Onları Tanrı'ya emanet etti ve oradan ayrıldı.

Sör Bohort kardeşi Sör Lionel'in ardından atlarının bıraktığı izleri takip ederek ilerledi. Bu şekilde uzunca bir süre izlerini takip ederek atını sürdü. Ardından dinî kıyafetler giymiş biri karşısına çıktı ve "Sör şövalye, ne arıyorsunuz?" diye sordu. "Efendim" dedi Sör Bohort, "kısa bir süre önce iki şövalye tarafından dövülmüş olduğunu gördüğüm kardeşimi arıyorum." "Ah Sör Bohort, onu arama zahmetine girmeyin; çünkü o öldü." Sonra Sör Bohort'a kardeşinin sık çalılar içinde yatan yeni katledilmiş cesedini gösterdi; bu ceset Sör Bohort'a Sör Lionel'in cesediymiş gibi göründü. Ardından öyle büyük bir hüzne kapıldı ki baygınlık geçirerek yere düştü ve uzunca bir süre yerde kaldı. Kendine geldiğinde şu sözleri dile getirdi: "Adil kardeşim, birlikteliğimiz parçalandığı için, bir daha asla mutlu olamayacağım; şimdi Tanrı bana yardım etsin!" Bunları söyledikten sonra kardeşinin bedenini kolları arasına aldı ve onu atının üzerine koydu. Keşişe dönüp "Bana bu cesedi gömebileceğim bir kilise gösterebilir misin?" dedi. "Beni izle" dedi adam, "şu yakında bir tane var." Böylece güzel bir kule ve yanında bir kilise görene dek ilerlediler. Oraya vardıklarında atlarından inip, cesedi mermerden yapılmış bir mezara koydular.

Sör Bohort bu iyi adamı Tanrı'ya emanet etti ve yola koyuldu. Tüm gün boyunca atını sürdü ve günün sonunda yaşlı bir kadının evinde misafir oldu. Ertesi sabah vadideki şatoya doğru atını sürerken bir çiftçiyle karşılaştı. Çiftçiye "söyle bana, burada atılabileceğim bir macera var mı?" diye sordu, o da "bu şatoda, büyük ve olağanüstü bir turnuva olacak" diye yanıtladı. Bunun üzerine Sör Bohort, Kutsal Kâse arayışın-

daki arkadaşlarından biriyle karşılaşabilir diye, orada olması gerektiğini düşündü; böylece ormanın sonunda bulunan keşiş kulübesine döndü. Oraya vardığında kilise kapısının girişinde kardeşi Sör Lionel'i baştan aşağı zırhını kuşanmış halde oturur buldu. Sör Bohort onu görünce çok sevindi, atından inip, "Şerefli kardeşim, ne zaman buraya geldin?" diye sordu. Sör Lionel onu görür görmez "Ah Sör Bohort, bırak oyun oynamayı zira bir hanımefendiye yardım etmek adına beni ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığın için katledilmiş olabilirdim; seni temin ederim ki, kötü ve ahlaksızca hareketinden ötürü öleceksin, çünkü bunu hak ettin" dedi. Sör Bohort kardeşinin ne kadar kızgın olduğunu görünce, yere diz çöktü, iki elini birden tutup ondan merhamet diledi ve kendisini affetmesi için yalvardı. "Hayır" dedi Sör Lionel, "eğer üstün gelirsem, ölmüş olacaksın. Şimdi atına atla ve koru kendini; korumasan bile, üzerine geleceğim ve bu durumda utanç benim, zarar ise senin olacak, ama umurumda değil" dedi. Sör Bohort kardeşiyle dövüşmek zorunda olduğunu aksi takdirde öleceğini anlayınca, ne yapacağını bilemedi. Kalbinden bir ses ona, Sör Lionel onun büyük kardeşi olduğu için ona saygı göstermesi gerektiğini, onunla dövüşmemesini öğütledi. Sör Lionel'in atının ayağının önünde diz çöktü ve "Şerefli kardeşim, bana merhamet et, beni öldürme" dedi. Fakat Sör Lionel buna aldırış etmedi, çünkü şeytan onda kardeşini katletme arzusunu doğurmuştu. Sör Bohort'un kendisiyle savaşmak için ayağa kalkmayacağını anlayınca, atını hızla üzerine sürdü ve atının ayağıyla vurup, onu yere yıktı. Ağır yaralandığı için Sör Bohort bayıldı. Sör Lionel Sör Bohort'un bayıldığını görüp, kafasını koparmak için atından indi; miğferini tuttu ve çıkarttı. O sırada tesadüfen, Efendimizin arzusuyla, Yuvarlak Masa şövalyelerinden Sör Colgrevance bulundukları yere geldi; çok sevdiği bir insan olan Sör Bohort'u tanıdı ve Sör Lionel'in kardeşini katletmek üzere olduğunu gördü.

Atından inip Sör Lionel'i omzundan tuttu ve güçlü bir şekilde çekip Sör Bohort'tan uzaklaştırdı, "Sör Lionel, kardeşinizi mi öldüreceksiniz?" dedi. "Neden" dedi Sör Lionel, "bana engel mi olacaksınız? Eğer bu işe karışacak olursanız, ardından sizi de öldürürüm" dedi. Sonra Sör Bohort'a doğru koştu ve tam ona vuracaktı ki, Sör Colgrevance aralarına girdi ve "daha fazla ısrar edecek olursanız, biz ikimiz karşılaşırız" dedi. Bunun üzerine Sör Lionel ona meydan okudu ve miğferine büyük bir darbe indirdi. Sör Colgrevance kılıcını çekti, doğrusu çok iyi bir şövalyeydi ve cesurca kendisini savundu. Sör Bohort şiddetli bir ağrıyla yerden kalktığında dövüş çok uzun bir süredir devam ediyordu. O sırada iyi bir şövalye olan Sör Colgrevance'ın kendi davası için kardeşiyle dövüştüğünü gördü. Bundan büyük bir üzüntü ve acı duydu. Eğer Sör Colgrevance kardeşini öldürürse, bundan böyle asla mutlu olamazdı; eğer kardeşi Sör

Colgrevance'ı öldürecek olursa bu sefer de daima utanç duyacağını düşündü.

Onları ayırmak için ayağa kalkacaktı ama bacaklarında ayakta duracak güç bulamadı; Sör Bohort, Sör Colgrevance daha kötü duruma gelene dek uzunca bir süre yerde kaldı; Sör Lionel iyi ve dayanıklı bir şövalyeydi. Sör Colgrevance "Ah Sör Bohort, size yardım etmek için kendimi sokmuş olduğum bu ölüm tehlikesinden beni kurtarmaya neden gelmiyorsunuz?" dedi. Bu sözün ardından Sör Lionel Sör Colgrevance'ın miğferine bir darbe indirdi ve onu yere serdi. Tam onu öldürecekti ki, Sör Bohort şeytana dönüşen kardeşinin üzerine atıldı ve onu yere düşüren bir darbe indirdi. Tüm alçakgönüllülüğüyle ona yalvardı "Tanrı aşkına bırak bu dövüşü, zira seni öldürecek olursam ya da sen beni öldürürsen, işte o vakit bu günahla ölmüş olacağız." "Benden merhamet dileme" dedi Sör Lionel. Sör Bohort gözlerinden yaşlar akarak kılıcını çekti ve "Her ne kadar kardeşime karşı hayatımı savunuyor olsam da Tanrı bana merhamet eylesin" dedi. Sözlerini bitirip kılıcını kaldırdı ve kardeşine vurmak üzereyken, bir ses duydu "Kaç, Sör Bohort, dokunma ona." Ateşe, olağanüstü bir aleve benzeyen ışıl ışıl bir bulut aralarına girdi, öyle ki ikisi birden yere düştü. Uzunca bir süre baygın halde yerde yattılar. Kendilerine geldiklerinde Sör Bohort kardeşinin yaralanmamış olduğunu gördü ve buna çok sevindi, çünkü Tanrı ondan intikam almıştır diye çok korktu. Sör Lionel kardeşine "Kardeşim, Tanrı aşkına, sana karşı işlediğim tüm günahlar için beni bağışla" dedi. Sör Bohort da "Tanrı seni ve beni yaptıklarımız için affetsin" diye karşılık verdi.

Bu konuşmaların ardından Sör Bohort bir ses duydu: "Sör Bohort, hemen denize doğru yol al, çünkü Sör Perceval orada." Böylece Sör Bohort yola çıktı ve denize giden en yakın yoldan atını sürdü. Nihayet denizin yakınlarında bir manastıra vardı. Gece orada konakladı. Uykusunda bir ses ona sahile gitmesini emretti. Bunun üzerine ayağa kalktı, alnında haç işareti yaptıktan sonra zırhını giyinip atını hazırladı; atına bindikten sonra çatlak bir duvarın olduğu yere kadar gitti ve sahile ulaştı. Burada ipek kumaşla kaplı bir gemi gördü. Geminin içine girdi, fakat az sonra etraf kimseyi göremeyeceği kadar karanlık oldu, o da yere uzanıp şafak sökene kadar uyudu. Uyandığında geminin ortasında miğferi dışında tamamıyla zırhını donanmış bir şövalye gördü. Bu kişinin Sör Perceval de Galis olduğunu fark etti. Karşılaştıklarına ikisi de çok mutlu oldu. Sör Perceval "Şimdi iyi şövalye Sör Galahad hariç hiçbir eksiğimiz yok" dedi.

SÖR LANCELOT (*Devamı*)

Sör Lancelot gösterişli ve güzelce bir kalenin önüne geldiğinde gece olmuştu. Orada denize doğru açık duran gizli bir giriş kapısı vardı ve girişi koruyan iki aslan dışında başka koruması yoktu; ay parlak bir şekilde gökyüzünde parıldıyordu. Sör Lancelot kısa süre sonra bir ses duydu: "Lancelot, kaleye gir, burada arzu ettiğin şeyin büyük kısmını bulacaksın." Kapıya doğru gitti ve orada iki aslanı gördü; elini kılıcına götürdü ve kılıcını çekti. Tam o sırada kılıcını elinden düşürecek kadar sert bir darbe indi sanki koluna, ardından bir ses işitti: "Ey inancı zayıf insan, neden silahına seni yaratan Tanrı'dan daha çok güveniyorsun?" Sör Lancelot "Adil lordum, kabahatimden ötürü beni azarladığınız için merhametinize minnettarım; şimdi iyice anlıyorum ki beni hizmetliniz olarak koruyorsunuz" dedi. Alnında haç işareti yaptı ve aslanlara doğru ilerledi. Ona zarar verecekmiş gibi yaptılar, ama kendisine bir zarar gelmeden aralarından geçip kaleye girdi; burada ne bir kapı ne de bir giriş gördü, her yer açıktı. Fakat sonunda kapısı kapalı bir oda buldu; elini kapıyı açmak için uzattı ama yapamadı. Sonra sanki bu dünyadan değilmiş gibi oldukça hoş şarkı söyleyen bir ses duyup dinledi. Ses, "Neşe ve şeref Göklerin Babası'nındır" dedi. Sör Lancelot odanın kapısının önünde diz çöktü, çünkü bu odanın içinde Kutsal Kâse'nin olduğunu biliyordu. "Adil ve sevgili Efendi'm, şimdiye dek seni memnun edecek herhangi bir şey yaptıysam, merhamet et ve aradığım şeyi göster bana" dedi. Bu sözlerin ardından kapı açıldı ve olağanüstü bir ışık belirdi, evin içi sanki dünyadaki tüm meşaleler yanmış gibi aydınlandı. Odanın kapısına yaklaştı ve tam içeri girmek üzereydi ki bir ses duydu: "Dur Sör Lancelot, içeri girme." Bu sesle geri adım attı ve kafasında bir ağırlık hissetti. Ardından odanın ortasına baktığında, gümüş bir tabak ve kırmızı ipek kumaşla kaplı, çevresinde pek çok meleğin olduğu Kutsal Kâse'yi gördü; meleklerden biri yanan bir mum, diğeri de bir haç ile sunağın ziynetlerini taşıyordu.

"Evet, sonunda kanaatimce Kutsal Kâse'yi gördüm,
Kıpkırmızı ipek kumaş ile örtülü ve
Çevresinde olağanüstü biçimleri, kanatları ve
Gözleri ile yüce melekler." *–Kutsal Kâse.*

Büyük bir şaşkınlık ve minnettarlıkla kendini kaybeden Sör Lancelot, ileriye doğru adım attı ve odaya girdi. Birden, ateş gibi bir soluk yüzüne öyle bir vurdu ki, yığılıp yerinden kalkamadı. Ardından üzerinde birçok el hissetti, baygınlığı geçmeden onu yakaladıkları gibi odanın dışına çıkarttılar ve orada bıraktılar; öyle ki herkes öldü-

günü düşündü. Böylece ertesi gün parlak bir gökyüzüyle uyanan bu insanlar, Sör Lancelot'u odanın kapısının önünde yatar buldular. Yaşayıp yaşamadığını anlamak için yoklayıp, nabzını kontrol ettiler. Yaşadığını anladılar ama ne ayağa kalkabiliyor ne de herhangi bir yerini hareket ettirebiliyordu. Böylece onu tutup bir odaya götürdüler, yatağa yatırdılar; herkesten uzakta, birkaç gün bu odada yattı. Bir gün biri hayatta olduğunu söyledi fakat diğerleri hayır dediler. Yalnız bir yaşlı adam "O hepiniz kadar hayat dolu, bu yüzden size Tanrı onu geri getirene kadar, ona iyi bir şekilde bakmanızı tavsiye ediyorum, dedi. Yirmi dört gün sonra gözlerini açtı ve çevresinde insanları görünce büyük bir üzüntüye kapıldı, "Neden beni uyandırdınız? uykumda şimdi olduğumdan daha rahattım" dedi. Onlar da "Ne gördün?" diye sordular. "Hiçbir dilin anlatamayacağı ve hiçbir insanın düşünemeyeceği kadar olağanüstü şeyler gördüm." "Sör, Kutsal Kâse'yi arayışınız sizin için başarıyla sonlanmıştır; bundan böyle asla görmüş olduğunuzdan fazlasını görmeyeceksiniz." "Tanrı'nın merhametine minnettarım, zira görmüş olduklarım benim için yeterli." Ardından ayağa kalkıp, kıyafetlerini giydi; bu şekilde kuşanınca, herkes şaşkına döndü, çünkü onun iyi bir şövalye olan Sör Lancelot olduğunu anladılar. Dört gün sonra bulunduğu kalenin efendisine ve oradaki arkadaşlarına veda edip, kendisine gösterdikleri büyük emek ve ilgiden ötürü teşekkür etti. Sonra yola koyuldu, Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere'in olduğu Camelot'a döndü; fakat Yuvarlak Masa şövalyelerinin çoğu öldürülmüş, yok edilmişti. Saraydaki herkes Sör Lancelot'un gelişine çok sevindi; Sör Lancelot krala saraydan ayrıldıktan sonra başına gelen bütün maceraları anlattı.

SÖR GALAHAD

Şimdi Sör Galahad, Perceval'i yirmi şövalyenin elinden kurtardıktan sonra, uçsuz bucaksız bir ormanın içine doğru atını sürdü ve birkaç gün burada kaldı. Sonra denize doğru yol aldı ve inzivaya çekilmiş bir keşişin evinde geceyi geçirdi. İyi adam maceraperest bir şövalye görünce memnun oldu. Dinlenirlerken bir hanımefendi gelip kapıyı çaldı; iyi adam, ne istediğini sormak için kapıya doğru yöneldi. Hanımefendi "yanınızda kalan şövalyeyle konuşmak istiyorum" dedi. Galahad ona doğru geldi ve ne istediğini sordu. "Sör Galahad silahlarınızı kuşanmanızı, atınıza binip beni izlemenizi istiyorum; çünkü bugüne kadar bir şövalyenin görebileceği en büyük macerayı size göstereceğim." Bunun üzerine Galahad silahlarını kuşandı ve kendisini Tanrı'ya teslim edip genç kıza önden gitmesini, kendisinin onu izleyeceğini söyledi.

Genç kadın, atının onu götürebildiği kadar hızla, deniz kenarına gelene kadar

ilerledi; sonunda "Hoşgeldiniz Sör Galahad, sizi uzun süredir bekliyorduk" diye seslenen Sör Bohort ve Sör Perceval'in bulunduğu gemiyi gördüler. Sör, Galahad onları duyunca, genç kadına kim olduklarını sordu. "Sör atınızı buraya bırakın, ben de benimkini bırakacağım, onlara katılacağız" dedi. Böylece gemiye bindiler ve iki şövalye onları büyük bir sevinçle karşıladı; genç kızın Sör Perceval'in kız kardeşi olduğunu biliyorlardı. Sonra bir rüzgâr tüm gün boyunca ve ertesi gün, büyük ve olağanüstü iki kayanın arasına gelene dek onları denizde sürükledi; fakat orada bir girdap oluştuğu için karaya bir türlü çıkamıyorlardı; fakat bir başka gemi daha vardı ve ona tehlikesiz bir şekilde gidebilirlerdi. Genç kız, "Oraya gidelim, orada maceralarla karşılaşacağız, çünkü Efendimiz öyle istiyor" dedi. Sonra Sör Galahad Tanrı'ya dualar edip, diğer gemiye geçti; ardından genç kız, Sör Bohort ve Sör Perceval. Gemiye çıktıklarında gümüş bir masa ile kırmızı ipek kumaşla örtülü Kutsal Kâse'yi gördüler. Onu görünce büyük saygı gösterdiler. Sör Galahad, Efendimize uzun süre dua ederek bu dünyadan ne zaman ayrılacağını sordu; bir ses ona "Galahad, isteğine kavuşacaksın, bedeninin ölümünü istediğinde, isteğine kavuşacaksın; sonra ruhunun hayatını bulacaksın."

Çok geçmeden bir rüzgâr onları Sarras şehrine varana kadar denizde götürdü. Sör Bohort ve Sör Perceval önden, Sör Galahad ise arkadan gümüş masayı tutarak gemiden dışarı taşıdılar ve böylece şehre vardılar. Şehrin giriş kapısında sakat, yaşlı bir adam gördüler.

"Ve Sör Launfal şöyle söyledi,
'Sende ağacın üzerinde Ölmüş Olan'ın
suretini gördüm.
Dikenli tacın vardı,
İnsanların yumrukları ve aşağılamaları vardı;
Hayatın için ellerindeki, ayaklarındaki ve
Böğründeki yaralar esirgenmedi.
Merhametli Meryem'in oğlu, tanı beni;
İşte, O'nun aracılığıyla sana veriyorum!'" —*Lowell'ın Kutsal Kâse'si.*

Sör Galahad yaşlı adama seslendi ve bu ağır masayı taşımaları konusunda ondan yardım istedi. Yaşlı adam, "doğrusu, on yıldır koltuk değnekleri olmadan yürüyemiyorum" dedi. Sör Galahad "Olsun, kalk ayağa ve iyi niyetini göster" diye karşılık verdi. Ardından yaşlı adam ayağa kalktı ve yürümeyi denedi, kendisini hiç olmadığı kadar sağlam ve sağlıklı hissetti; masaya koştu ve Sör Galahad'la beraber masayı tuttu.

Şehre vardıklarında, rastlantı eseri kral yeni ölmüştü ve tüm şehir korku içindeydi, krallarının kim olacağını bilmiyorlardı. Böylece aralarında görüşürlerken, içlerinden bir ses yükseldi ve kralları olarak bu üç şövalyeden en gencini seçmelerini önerdi. Onlar da tüm şehrin rızasıyla Sör Galahad'ı kral seçtiler. Sör Galahad kral olunca, Kutsal Kâse'yi muhafaza etmek için altından ve değerli taşlardan bir sandık yapılmasını emretti. Her gün bu üç yoldaş sandığın huzuruna gelecek ve dualarını edeceklerdi.

Bir yılın sonuna geldiklerinde yani tacı kabul ettiği gün Sör Galahad sabah erkenden uyandı, dostlarıyla birlikte Kutsal Kâse'nin olduğu yere geldi; sandığın önünde etrafı meleklerin yüce dostluğuyla sarılan, diz çökmüş birini gördüler. Bu kişi Sör Galahad'ı çağırdı ve ona "Buraya gel, Efendimizin hizmetkârı, görmeyi en çok arzu ettiğin şeyi göreceksin" dedi. Kutsal şeylerin olduğunu görünce Sör Galahad'ın ölümlü bedeni şiddetle titredi. İyi adam "Kim olduğumu mu merak ediyorsun?" diye sordu. Sör Galahad "Fazlasını" diye cevapladı. "Ben, seni yanına götürmem için Efendimizin gönderdiği Arimatea'lı Yusuf'um." Bunun üzerine Sör Galahad ellerini kavuşturup göğe kaldırdı ve "Şimdi Kutsal Efendim, eğer bu seni de memnun edecekse, daha fazla yaşamak istemiyorum." Bu sözcükleri dile getirdikten sonra Sör Perceval'in ve Sör Bohort'un yanına gidip onları öptü ve Tanrı'ya emanet etti. Ardından masanın önünde diz çöküp dua etti ve birden ruhu bedeninden ayrıldı. Çok sayıda melek ruhunu göğe taşıdı, öyle ki iki yoldaşı tüm bu olup biteni iyice görebildiler. Aynı zamanda bedenini göremedikleri bir elin gökyüzünden indiğine şahit oldular; bu el Kâse'ye uzanıp onu gökyüzüne çıkardı. Bundan böyle dünya üzerinde Kutsal Kâse'yi gördüğünü söyleyebilecek bir insan ortaya çıkmadı.

BÖLÜM XXII

SÖR AGRIVAIN'İN İHANETİ

Sör Perceval ve Sör Bohort, Sör Galahad'ın öldüğünü gördüklerinde, hiç kimsenin yaşayamayacağı kadar büyük bir üzüntü yaşadılar. Ruhen sağlam ve temiz kalpli olmasalardı, umutsuzluğa düşebilirlerdi. Sör Galahad'ın bedeni gömüldükten hemen sonra Sör Perceval şehrin dışında bir inziva evine çekildi ve dinî kıyafetler giydi. Sör Bohort her zaman onunlaydı ama dünyevi kıyafetlerini değiştirmedi çünkü Loegria diyarına geri dönmeyi planlıyordu. Sör Perceval böylece bir yıl iki ay bu inziva evinde kendini bütünüyle Tanrı'ya adayarak yaşadı, sonra da bu dünyadan göçüp gitti. Sör Bohort onu kız kardeşinin ve Sör Galahad'ın yanına gömdü. Sonra zırhını kuşandı ve Sarras'tan ayrıldı. Bir gemiye binip Loegria krallığına doğru yelken açtı ve kralın bulunduğu Camelot'a zamanında ve güven içinde ulaştı. Camelot'a vardığında tüm saray büyük bir mutluluk yaşadı çünkü onun ölmüş olmasından korkuyorlardı. Ardından kral, iyi şövalyelerin büyük maceralarının kayıtlarını tutan kâtipleri onun huzuruna getirtti. Sör Bohort başına gelen maceraları, iki yoldaşını, Sör Perceval'i ve Sör Galahad'ı anlattı. Sör Lancelot da gördüğü Kutsal Kâse'nin maceralarını anlattı. Tüm bu hikâyeler gösterişli ve muazzam kitaplarda kayda geçirildi ve Salisbury kilisesine konuldu.

Kral Arthur ve Kraliçe Guinevere eve sağ salim dönmeyi başaran şövalyeler, özellikle Sör Lancelot ve Sör Bohort için büyük bir mutluluk duydular. Sör Lancelot yeniden Kraliçe Guinevere'in kapısını çalmaya başladı ve Kutsal Kâse arayışında verdiği sözü unuttu; böylece saraydaki birçok insan bu konu hakkında konuşmaya başladı, özellikle de Sör Gawain'in kardeşi Sör Agrivain, çünkü o hep boşboğaz biri olmuştu. Tesadüfen bir gün Sör Gawain ve bütün kardeşleri Kral Arthur'un odasındaydılar ve Sör Agrivain açıkça şöyle söyledi: "Kral Arthur kadar soylu bir şövalyenin, Sör Lancelot ve kraliçenin davranışından ötürü utandığını bilmenin ve görmenin hepimiz için utanılacak bir şey olmamasına şaşıyorum." Bunun üzerine Sör Gawain "Kardeşim Agrivain, sana bu tip konuları benim huzuruma taşımamanı emrediyorum ve bunu senden rica ediyorum, çünkü emin ol ki bu konuda yanında olmayacağım" dedi. Sör Gaheris ve Sör Gareth "Biz de olmayacağız" diye eklediler. Sör Modred ise "Öyleyse ben yanında olacağım" dedi. "Buna hiç şüphem yok" dedi Sör Gawain, "çünkü sen

hep fesatlığa eğilim göstermiştin; yine de, ortaya çıkacak sonucu bildiğim için, bundan vazgeçmeni diliyorum."

"Modred'in dar tilki yüzü,
Samimiyetsiz gülüşü ve gri inatçı gözleri:
Üstelik, kendileri ölmeyen ve
Zor durumlarda bile ruhu koruyan güçler,
Sinirlenmeye ve eziyet etmeye başladılar." —*Guinevere.*

Sör Agrivain "Ne olacaksa olsun, bu konuyu krala açacağım" dedi. Bu sırada Kral Arthur geldi. Sör Gawain "Sessiz olun kardeşlerim" dedi. "Olmayacağız" diye karşılık verdi Sör Agrivain. Bunun üzerine Sör Gawain "Bundan böyle masallarını dinlemeyeceğim ve yanında olmayacağım" dedi. "Biz de öyle" diye ekledi Sör Gareth ve Sör Gaheris ve büyük bir üzüntüyle oradan ayrıldılar.

Sör Agrivain krala, Sör Lancelot ve kraliçenin davranışlarıyla ilgili sarayda söylenilen her şeyi anlattı. Kral çok üzüldü, fakat kanıt olmadan anlatılanların doğruluğuna inanmayacaktı. Böylece Sör Agrivain, Sör Lancelot'u ve kraliçeyi tuzağa düşürmek için bir plan hazırladı, onları farkında olmadan beraber yakalamaya kararlıydı. Bu amaçla Sör Modred'la beraber bir tuzak kurdular, fakat Sör Lancelot Sör Agrivain'i öldürüp Modred'i de yaralayarak ellerinden kurtuldu. Sonra aceleyle arkadaşlarına gitti, olanları onlara anlattı ve onlarla birlikte ormana çekildi; ama olacaklar hakkında kendisine bilgi ulaştırması için casuslar bıraktı.

Böylece Sör Lancelot kaçtı, ama kraliçe kralın yetkisi altında kaldı ve Arthur'un onun suçlu olduğuna dair hiçbir şüphesi kalmadı. Konumları veya koşulları her ne olursa olsun bu tip suçlar işleyen kişilere o günlerde verilen ceza ölene dek yanmaktı ve bu ceza Kraliçe Guinevere için de geçerliydi. Kral Arthur Sör Gawain'e, "Sizden en iyi zırhlarınızı giyip, erkek kardeşleriniz Sör Gaheris ve Sör Gareth'le birlikte, kraliçemi infazın gerçekleşeceği ateşe götürmek için hazırlanmanızı rica ediyorum" dedi. Sör Gawain, "Hayır, çok asil efendim, bunu asla yapmayacağım; zira siz de çok iyi biliyorsunuz ki kalbim onun ölümünü görmeyi bana asla müsaade etmeyecektir ve kraliçenin ölümünde size yardımcı olmak gibi durum asla söz konusu olmayacaktır" dedi. Ardından kral Sör Gaheris ve Sör Gareth'e orada olmalarını emretti, onlar da: "Bize emrettiğiniz gibi orada olacağız ama barışçıl bir şekilde, üzerimizde hiç silah olmadan" dediler.

Böylece kraliçe infazının gerçekleşeceği yere götürüldü ve manevi babası günah

çıkarması için yanına getirildi; bu sırada pek çok lord ve leydi ağlıyor, feryat ediyordu. Biri Sör Lancelot'a gidip, kraliçenin ölüme götürüldüğünü söyledi. Bunun üzerine Sör Lancelot ve onunla birlikte olan şövalyeler, kraliçeyi gözetim altında tutan birliğe saldırıp onları dağıttılar ve kendilerine direnen herkesi öldürdüler. Bu kargaşada Sör Gareth ve Sör Gaheris de silahsız ve savunmasız oldukları için öldürüldüler. Sör Lancelot kraliçeyi kalesi La Joyeuse Garde'a götürdü.

Ardından biri Sör Gawain'e geldi, ona Sör Lancelot'un şövalyeleri öldürüp kraliçeyi kaçırdığını anlattı. "Aman Tanrım, kardeşlerimi koru!" dedi Sör Gawain. Adam "Aslında Sör Gareth ve Sör Gaheris de öldürüldü" dedi. Bunun üzerine Sör Gawain, "Yazık, tüm yaşama sevincim uçup gitti" dedi. Sonra bayılıp yere düştü ve ölü gibi uzunca bir süre orada yattı.

Ayılınca krala koştu, ağlayarak "Ah dayıcığım, Kral Arthur, kardeşlerim öldüler" dedi. Kral da ağlamaya başladı. "Kralım, efendim, dayım" dedi Sör Gawain, "şahidim ol, sana şövalyeliğim adına bir söz veriyorum, bugünden itibaren birimiz diğerini öldürene kadar asla Sör Lancelot'un peşini bırakmayacağım. Sör Lancelot'u yedi kralın diyarında köşe bucak arayacağım, ne olursa olsun ya ben onu öldüreceğim ya da o beni" dedi. "Onu aramana gerek kalmayacak" dedi kral, "çünkü duyduğuma göre, Sör Lancelot beni ve seni Joyeuse Garde'da bekleyecek; pek çok insanı da yanına çekecekmiş." Sör Gawain "Buna inanırım; ama efendim, arkadaşlarınızı toplayın, ben de benimkileri toplayacağım" dedi. "Dediğin olacak" diye karşılık verdi kral. Böylece kral, İngiltere'nin her yanına bütün şövalyelerini çağırmak için uzunca mektuplar ve fermanlar gönderdi. Arthur birçok şövalyeyi, dükü ve kontu yanına çekti; sonuçta muazzam bir ordusu oldu. Bunu işiten Sör Lancelot elinden geldiği kadar insan topladı ve birçok şövalye, onun ve kraliçenin uğruna onun yanında yer aldı. Ama Kral Arthur'un ordusu, Sör Lancelot'un onu savaş alanında karşılaması için oldukça büyüktü ve üstelik krala karşı savaşmaya oldukça isteksizdi. Böylece Sör Lancelot her türlü erzağını yanına alarak güçlü kalesine çekildi. Kral Arthur ve Sör Gawain geldiler ve La Joyeuse Garde'ı, şehriyle kalesiyle tümüyle abluka altına aldılar; haftalarca ne Sör Lancelot ne de şövalyeleri kalesinden dışarı çıkabilecekti.

Hasat vaktinde bir gün geldi çattı, Sör Lancelot sura bir göz attı ve yüksek sesle Kral Arthur'a ve Sör Gawain'e seslenerek "Efendiler, bu kuşatmada yapmış olduğunuz herşey boşuna, zira burada itibar değil, yalnızca utanç kazanacaksınız; ben ve benim iyi şövalyelerim dışarı çıkmak istersek, bu savaşa kısa süre içinde son verebiliriz" dedi. "Cesaretin varsa çık dışarı" dedi Arthur, "seninle savaş alanının ortasında buluşacağıma söz veriyorum." Sör Lancelot "Tanrı beni şövalye yapan bu en asil kralla

karşılaşmaktan men etsin" dedi. Kral da "Utan bu tatlı dilinden; ölümcül düşmanın olduğumu, ölene dek de öyle kalacağımı çok iyi biliyorsun" dedi. Ardından Sör Gawain "Sana silah kaldırmayan kardeşim Sör Gaheris'i, şövalye yaptığın ve seni tüm yakınlarımdan daha çok seven kardeşim Sör Gareth'i öldürmen için nedenin neydi? Bu yüzden, hayatım boyunca seninle savaşacağımı çok iyi biliyorsun" dedi.

Sör Bohort, Sör Hector de Marys ve Sör Lionel bu bağrışmayla karışık konuşmaları duyunca Sör Palamedes'i, kardeşi Sör Saffire'i, Sör Lawayn'ı ve daha birçoklarını çağırdılar ve hepsi birden Sör Lancelot'a gittiler. "Efendim, senden rica ediyoruz, eğer yardımımızı isteyeceksen, bizi daha fazla bu duvarların içinde tutma, zira tatlı konuşmalarının ve hoşgörünün artık bir işe yaramayacağını sen de çok iyi biliyorsun" dediler. "Çok yazık!" dedi Sör Lancelot, "dışarı çıkıp savaşmayı hiç istemiyorum." Ardından krala ve Sör Gawain'e bir kez daha seslendi, onlardan savaşı bırakmalarını istedi; ama sözlerini küçümsediler. Böylece Sör Lancelot'un birliği tam bir düzen içinde kalenin dışına çıktı. Sör Lancelot tüm şövalyelerine Kral Arthur'u ve Sör Gawain'i her ne olursa olsun korumaları için emirler verip durdu.

Bunun üzerine kralın tarafından Sör Gawain bir adım öne çıktı ve meydan okudu. Onunla Sör Lionel karşılaştı; Sör Gawain ona boydan boya ağır bir darbe indirince o da ölü gibi yere yığıldı. Ardından büyük bir savaş başladı ve pek çok insan katledildi; ama Sör Lancelot Kral Arthur'un birliğindeki insanları elinden geldiğince hep korudu, Kral Arthur da Sör Lancelot'u hep öldürmek için izledi; Sör Lancelot onu yaraladı ama bir kez daha vurmadı. Sonra Kral Arthur'la Sör Bohort karşılaştı ve Sör Bohort onu yere indirdi. Ardından atından inip kılıcını çekti ve Sör Lancelot'a "Bu savaşı sona erdirecek miyim?" diye sordu; Kral Arthur'u öldürmeyi kastediyordu. "Böyle değil" dedi Sör Lancelot, "ona daha fazla dokunma, beni şövalye yapan bu en asil kralın öldüğünü ya da utanç duyduğunu asla görmeyeceğim;" atından inip kralı kaldırdı sonra tekrar atına binip "Efendim Arthur, Tanrı aşkına, bu mücadeleyi durdurun" dedi. Kral Arthur Sör Lancelot'a baktı ve ondaki başka hiç kimsede bulunmayan asaleti düşünerek gözlerinden yaşlar boşandı; sonra yoluna gitti. Hemen sonra her iki taraf da dinlenmek için geri çekildi ve ölülerini gömdüler.

Fakat sonra savaş devam etti, gürültü ve patırtısı tüm Hıristiyanlık alemine yayıldı ve nihayetinde papanın kulağına kadar gitti. O da Kral Arthur ve Sör Lancelot'un büyük iyiliklerini göz önünde tutarak, kendi hâkimiyeti altındaki, soylu bir din adamı olan Rochester başpapazını çağırdı; Kral Arthur'un, Kraliçesi Guinevere'i tekrar yanına alması ve Sör Lancelot'la barış yapmasını emrederek Kral Arthur'a gönderdi.

Böylece bu başpapazın aracılığıyla bir yıllığına barış yapıldı. Kral Arthur kraliçeyi

kabul etti ve Sör Lancelot bütün şövalyeleriyle birlikte krallıktan ayrılıp kendi ülkesine döndü. Cardiff'te gemiye bindiler, kimilerinin Bayonne dedikleri Benwick'e yelken açtılar. Bu toprakların tüm insanları Sör Lancelot'un yanına geldiler ve seve seve onu ülkelerine kabul ettiler. Sör Lancelot tüm kentlerini ve kalelerini kurup donattı, tüm soylu şövalyelerini, Sör Lionel'i, Sör Bohort'u, Sör Hector de Marys'i, Sör Blamor'u, Sör Lawayne'i ve daha birçoklarını toprakların ve kalelerin efendisi yaptı; ta ki kendisi herhangi birinden daha fazlasına sahip olmadığını anlayana dek.

"Ardından Arthur büyük şölenler düzenledi ve dört bir yandan
Yabancı şövalyeler geldi: her biri oturdu, havadan, topraktan, ırmaktan,
Denizden gelen çeşitli lütuflar sunuldu
Ziyafetin ortasında Arthur gözleriyle komşularının
Endamını ve kudretini ölçüyordu." *–Pelleas ve Ettarre.*

Bir yıl geçince Kral Arthur ve Sör Gawain büyük bir orduyla Sör Lancelot'un topraklarına ayak bastılar, istila edebildikleri her yeri yakıp yıktılar. Bunun üzerine Sör Bohort şöyle söyledi: "Efendim, Sör Lancelot, onlarla savaş alanında karşılaşmamıza izin verin ki onları bu topraklara ayak bastıklarına pişman edelim." Bunun üzerine Sör Lancelot şöyle dedi: "Şövalyelerimle bu surlardan Hıristiyan kanı dökmek için çıkmak istemiyorum. Bu yüzden yine belli bir süre surlarımızı koruyacağız ve efendim Arthur'a barış teklif etmesi için bir haberci göndereceğim; çünkü barış savaştan daima iyi olacaktır." Sör Lancelot Kral Arthur'un, toprakları üzerindeki savaştan vazgeçmesini dilemek için bir genç kız ile bir cüce yolladı. Böylece genç kız küçük bir at üzerinde yola çıktı, cüce de yanı sıra ilerliyordu. Genç kız Kral Arthur'un çadırına varınca atından indi ve orada kibar bir şövalyeyle karşılaştı. Bu şövalye kralın başhizmetkârı Sör Lucan idi ve "Güzel kız, sizi Sör Lancelot du Lac mı gönderdi?" dedi. Genç kız da "Evet Sör, buraya kralla konuşmaya geldim" dedi. Sör Lucan bunun üzerine "Yazık! efendim Arthur Sör Lancelot'la barışır; ama Sör Gawain buna izin vermeyecektir" dedi. Ardından Sör Lucan genç kızı krala götürdü, Sör Gawain de genç kızın ne söyleyeceğini duymak için kralla birlikteydi. Genç kız hikâyesini anlatınca kralın gözlerinden yaşlar boşandı ve Sör Gawain dışındaki tüm lordlar, krala Sör Lancelot'la barış yapmasını söylemek için öne atıldılar; ardından Sör Gawain "Efendim, dayım, ne yapacaksınız? Bu kadar ilerlemişken geri mi döneceksiniz?" diye sordu. "Hayır" dedi Kral Arthur "bana önerdiğin gibi hareket edeceğim; fakat genç kıza cevabını sen ver, çünkü ben merhametimden ötürü konuşamayabilirim."

Ardından Sör Gawain şöyle söyledi: "Genç kız Sör Lancelot'a, dayımdan barış istemenin boş bir iş olduğunu söyle ve ona benden, Sör Gawin'den şu sözü ilet: Tanrı'ya ve şövalyeliğe olan borcum adına söz veriyorum ki, ben onu ya da o beni öldürene dek peşini asla bırakmayacağım." Böylece genç kız geri döndü ve Sör Lancelot bu cevabı duyduğunda yanaklarından aşağıya yaşlar süzüldü.

Sonra Sör Gawain'in, her noktası silahlandırılmış kapıların önüne geldiği gün geldi çattı ve Sör Gawain yüksek sesle haykırdı: "Neredesin Sör Lancelot, seni ikiyüzlü hain? Niçin bir ödlek gibi duvarların, deliklerin içine saklanıyorsun? Dışarı bak, seni hain şövalye, zira üç kardeşimin intikamını alacağım senden." Tüm bu sözleri Sör Lancelot ile çevresindeki şövalyeler duydular ve Sör Lancelot'a şöyle söylediler: "Sör Lancelot, şimdi bir şövalye gibi kendinizi savunmalısınız yoksa ömür boyu utanç duyacaksınız, zira uzun bir süre sessiz kaldınız ve çok acı çektiniz." Ardından Sör Lancelot Kral Arthur'a yüksek sesle "Efendim Arthur, uzun bir süre bu savaştan kaçındım. Sizin ve Sör Gawain'in istediğini yapmak bana acı verdi, ama şimdi Sör Gawain bana hain diye seslendiği için kendimi savunmak zorundayım" dedi. Sör Lancelot zırhını kuşandı ve atına binip soylu şövalyelerle birlikte surlardan dışarı çıktı. Ordu birbirinden ayrılmadan durdu ve biri ölene ya da teslim olana dek hiç kimsenin bu iki şövalyeye yanaşmaması ve ilgilenmemesi adına bir antlaşma yapıldı.

Sör Lancelot ve Sör Gawain olabildiğince geniş bir mesafe alarak oldukça uzağa ayrıldılar, ardından atlarının gücü yettiği kadar birbirlerine doğru koştular ve birbirlerinin kalkanının ortasına vurdular. İkisi de attan düşmedi ama atları yere düştü. Sonra atlarından atladılar ve kılıçlarını çekip, birbirlerine birçok acı dolu darbe indirdiler. Her yer kan olmuştu. Şimdi Sör Gawain kutsal bir adam tarafından kendisine verilen, yılın her günü sabahtan öğlene dek gücünü üç kat arttıran bir armağana sahipti ama sonra gücü tekrar normale geliyordu. Sör Lancelot bunu fark etti ve bu yüzden Sör Gawain'in gücünün en üst düzeyde olduğu üç saat boyunca kendisini kalkanıyla korudu ve gücünü sakladı. Bu süre içinde Sör Gawain'in kendisine yaptığı birçok sert hamleye dayanabilmesini tüm şövalyeler şaşkınlıkla izledi. Öğle vakti sona erdiğinde Sör Gawain kendi gücündeydi; Sör Lancelot gücünün oldukça düştüğünü hissedince, gerinip, vuruşlarının gücünü iki kat arttırarak Sör Gawain'e öyle sert bir yumruk indirdi ki Sör Gawain yere düştü: sonra Sör Lancelot geri çekildi ve bir kez daha vurmadı. "Niçin geri çekiliyorsun, iki yüzlü hain?" dedi bunun üzerine Sör Gawain, "şimdi geri dön ve öldür beni, eğer beni böyle bırakırsan, gücümü tekrar topladığımda, seninle yine dövüşeceğim." Sör Lancelot ise "Tanrı'nın inayetiyle size karşı duracağım Sör, ama düşen bir şövalyeye vurmayacağımı çok iyi biliyorsunuz" diye

karşılık verdi. Sonra Sör Lancelot şehre geri döndü. Sör Gawain de Kral Arthur'un çadırına taşındı ve yaralarına bakıldı.

Böylece kuşatma durdu ve Sör Gawain bir aya yakın bir süre çaresizce yattı; Sör Gawain'in iyileşmesine yakın, Kral Arthur'a, tüm birliğiyle İngiltere'ye dönmesini sağlayan haberler geldi.

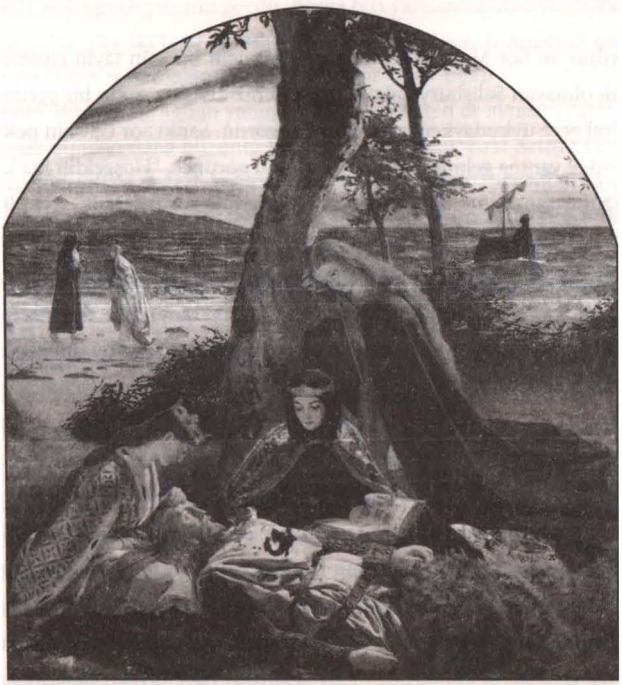
BÖLÜM XXIII

ARTHUR'UN ÖLÜM'Ü

Tüm ülkenin yöneticisi sıfatıyla İngiltere'de bırakılan Sör Modred, Kral Arthur'un savaşta öldüğünü yazan bir mektup düzenleyerek sanki bu mektup denizaşırı bir yerden gelmiş gibi yaptı. Böylece meclisi topladı ve kendisini kral ilan ettirdi. Ardından Kraliçe Guinevere'i yakalayıp ona açıkça, kendisiyle evleneceğini söyledi ama kraliçe ondan kaçıp Londra Kulesi'ne sığındı. Sör Modred gidip kuleyi kuşattı. Büyük saldırılar gerçekleştirdi, yine de tüm bunlar bir fayda sağlamadı. Ardından Sör Modred'e, Kral Arthur'un Sör Lancelot kuşatmasını kaldırdığı ve eve dönüş yolunda olduğu haberi geldi. Sör Modred ülkenin tüm baronluklarını çağırdı; pek çoğu Sör Modred'in yanında yer aldılar ve hepsi iyi günde, kötü günde yanında olacaklarını söylediler. Böylece Sör Modred, Dover'a göndermek üzere büyük bir ordu topladı; duyduğuna göre orası Kral Arthur'un varacağı yerdi.

"Batıda Modred'in adımlarını işittim,
Ve onunla birlikte gelen pek çok insanın ve şövalyeninkini,
Bir zamanlar sevdiğin, seninle olan bu adam,
Fakat bir barbardan daha iğrenç
Tükürürüm onların yeminlerine ve sana." *–Arthur'un Ölümü.*

Sör Modred Dover'da ordusuyla birlikte beklerken, gemileri ve kadırgalarıyla Kral Arthur geldi ve Modred karaya çıkmalarını bekledi. Sonra büyük, küçük kayıklarla gelen tam donanımlı zırhlı adamlar karaya ayak bastığında, her iki taraftan soylu şövalyeler birbirini katletti. Fakat Kral Arthur öyle korkusuzdu ki, şövalyeler hiçbir şekilde karaya ayak basmasına engel olamadı ve şövalyeleri büyük bir şevkle onu takip ettiler; böylece karaya çıktılar ve Sör Modred'i başarısızlığa uğrattılar, Sör Modred ve adamları kaçtılar. Savaş bitince Kral Arthur ölen adamlarının gömülmesini emretti. Bu sırada Sör Gawain'i büyük bir kayığın içinde yarı ölü halde buldular. Kral Arthur yanına gitti ve tarifsiz bir hüzün kapladı içini. "Dayıcığım" dedi Sör Gawain, "ölüm günümün geldiğini biliyorsun, tüm bunların nedeni aceleciliğim ve inatçılığım, Sör Lancelot'un beni yaraladığı yerden bir darbe aldım ve bu yara yüzünden öleceğimi hissediyorum. Sör Lancelot eskiden olduğu gibi seninleydi ve aslında bu savaş hiç

ARTHUR'UN ÖLÜM'Ü

başlamamış olmalıydı. Bu olanların tek nedeni benim." Sör Gawain, Kral Arthur'dan Sör Lancelot'u çağırmasını ve onu diğer bütün şövalyelerden daha çok bağrına basmasını diledi. Öğle olduğunda Sör Gawain ruhunu teslim etti ve Kral Arthur, onun Dover Kalesi'nde bir şapele gömülmesini emretti. Orada herkes Sör Lancelot'un savaşta açtığı yaranın yanı sıra kafatasını da görebiliyorlardı.

Sonra krala Sör Modred'in Barrendown yakınlarına kamp kurduğu haberi geldi; bunun üzerine kral oraya ilerledi ve iki ordu arasında büyük bir savaş gerçekleşti. Kral Arthur'un ordusu dimdik ayakta kalırken, Sör Modred ve ordusu Canterbury'e kaçtı.

Kral Arthur ve Sör Modred tekrar savaşmak için bir gün tayin ettiler; denizden pek de uzak olmayan Salisbury yakınlarında deniz kıyısına yakın bir yerde karşılaşacaklardı. Kral gece uykudayken garip bir rüya gördü. Sanki Sör Gawain pek çok güzel leydiyle birlikte yanına gelmişti. Kral Arthur onu görünce, "Hoşgeldin kız kardeşimin oğlu; öldüğünü sanmıştım, şimdi hayatta olduğunu görünce çok sevindim. Fakat, benim soylu yeğenim, seninle buraya gelen bu leydiler de kim?" diye sordu. "Sör, bu leydilerin hepsi yaşadığım vakit uğurlarına savaştığım kadınlardır; onlar adına haklı bir dava için savaşmış olduğumdan, yarın Sör Modred'le dövüşecek olursan, öleceğine dair seni uyarmam için beni buraya getirecek kadar büyük bir lütufta bulundular. Bu yüzden bir antlaşma yap ve savaşın bir ay kadar ertelenmesini teklif et; bu süre içinde Sör Lancelot ve yanındaki tüm soylu şövalyeler gelip derin bir saygıyla seni kurtaracaklar, Sör Modred ve yanındaki herkesi öldürecekler." Sonra Sör Gawain ve tüm leydiler gözden kayboldu. Bunun üzerine kral derhal soylu lordlarını ve bilge piskoposlarını toplanmaya çağırdı. Geldiklerinde kral onlara gördüğü rüyayı ve Sör Gawain'in dediklerini anlattı. Ardından başyardımcısı Sör Lucan'ı ve Sör Bedivere'yi iki piskoposla birlikte Sör Modred'e gönderip her ne şekilde olursa olsun bir ay bir günlük bir antlaşma yapmalarını emretti. Bunun üzerine yola koyuldular ve Sör Modred'e geldiler; sonunda Sör Modred Arthur hayattayken Cornwall ve Kent'e, Arthur öldükten sonra da tüm İngiltere'ye hâkim olmak şartıyla anlaşmaya vardı.

"Sör Modred; krala en yakın kişi,
Yeğeni, tahta diktiği gözleri ile
Daima sinsi bir hayvan gibi pusuda,
Bir fırsat kollayarak atlamaya hazırdır." —*Guinevere.*

Kral Arthur ve Sör Modred yanlarında on dört adamla buluşmaya ve buluştukları yerde antlaşmayı imzalamaya karar verdiler. Kral Arthur şövalyeleriyle yola çıkmak için hazırlanırken ordusunu uyardı: "Eğer bir kılıcın çekildiğini ve birinin hiddetle üzerinize geldiğini görürseniz, her kim karşı koyacak olursa onu öldürün, çünkü bu iki yüzlü Sör Modred'e hiçbir şekilde güvenmiyorum." Aynı şekilde Sör Modred de kendi adamlarını uyardı. Böylece buluştular ve tam olarak anlaşmaya vardılar. Ardından şarap getirildi ve beraberce içtiler. Kısa çalılar arasından bir engerek yılanı belirdi ve şövalyenin birini ayağından soktu. Şövalye bir şey soktuğunu hissedince, aşağıya baktı ve engerek yılanını gördü. Başka biri yaralanmasın diye yılanı öldürmek için kılıcını çekti. Her iki taraf da kılıç çekildiğini görünce, trompetler çalıp borular üflediler ve yüksek sesle bağırdılar. Kral Arthur atına bindi ve "Yazıklar olsun, bu mutsuz güne!" diyerek birliğinin yanına gitti. Sör Modred de aynısını yaptı. Hıristiyan topraklarında bundan daha hüzünlü bir savaş görülmedi. Kral Arthur tüm savaş boyunca at üstündeydi ve değerli bir kral olarak asil davrandı. Sör Modred de o günkü görevini yerine getirip kendisini büyük tehlikeye attı. Bu şekilde gün boyunca soylu şövalyelerin pek çoğu ölene dek dövüştüler. Kral çevresine baktığında başyardımcısı Sör Lucan ve kardeşi Sör Bedivere dışında tüm birliğinin ölmüş olduğunu gördü. Sör Lucan ve Sör Bedivere ise çok ağır yaralanmışlardı.

Bu sırada Kral Arthur, Sör Modred'in ölü insanlardan oluşan büyük bir yığın arasında kılıcına yaslanmış durduğunu gördü. Sör Lucan'a "Bana mızrağımı ver; ötede bütün bu acıya neden olan o haini gördüm" dedi. Sör Lucan da "Sör, bırakın onu, çünkü çok iyi biliyorsunuz ki bu kederli günü atlatabilirseniz ondan intikamınızı alacaksınız. Sör Gawain'in hayalinin ve söylediğini hatırlayın ve şimdi onun peşini bırakın, çünkü bu savaşı kazandınız; eğer şimdi vazgeçerseniz kaderin bu kötü günü gelip geçecek" diye karşılık verdi. Ama Kral Arthur "Yaşasam da ölsem de şimdi elimden kurtulamayacak" dedi. Ardından mızrağı iki eliyle tutup "Hain işte ölüm günün geldi çattı" diye haykırarak Sör Modred'in üzerine koştu. Kral Arthur Sör Modred'e kalkanının altından vurup, mızrağını bedenine sapladı. Sör Modred ölümcül bir yara aldığını hissedince, kılıcını son gücüyle iki elinin arasına alıp Kral Arthur'un kafasına vurdu. Kılıç miğferi ve kafatasını parçaladı; ardından Sör Modred ölü olarak yere düştü. Soylu Arthur da baygın yere düştü. Başyardımcısı Sör Lucan ve Sör Bedivere onu ayağa kaldırdılar, aralarına alıp yavaşça deniz kenarına yakın bir şapele götürdüler. Kral buraya geldiğinde rahatladığını düşündü. Ardından alanda insanların bağrıştıklarını işittiler. Sör Lucan bu bağırışın neye alamet olduğunu öğrenmeye gitti ve ay ışığının yardımıyla ölüleri soymaya gelen yağmacıları ve hırsızları gördü. Geri

döndüğünde krala "Bana kalırsa, en iyisi sizi bir kasabaya götürmemiz" dedi. Kral da "Sanırım öyle" diye karşılık verdi. Bunun üzerine kral gitmeye yeltendiğinde bir anda bayıldı. Sör Lucan, kralı bir kolundan Sör Bedivere diğer kolundan tuttu; kralı taşırken Sör Lucan baygın yere düştü, çünkü yarası ciddiydi. Bir süre sonra soylu şövalyenin kalbi durdu. Kral Arthur ayıldığında Sör Lucan'ın ağzından köpükler çıktığını ve sessiz yattığını gördü. "Çok yazık! Bu soylu dükün benim uğruma bu şekilde öldüğünü görmek çok ağır; kendisinin benden daha çok yardıma ihtiyacı olduğu halde, o bana yardım etti ve hiç şikâyette bulunmadı; kalbi adeta bana yardım etmek için attı." Sör Bedivere kardeşi öldüğü için ağlıyordu. Kral, Sör Bedivere'ye "Şimdi yas tutmayı, ağlamayı bırak. Sen de çok iyi biliyorsun ki eğer hayatta kalırsam Sör Lucan'ın ölümü bana daima büyük acı verecek ama şu an zamanım hızla azalmakta. Bu yüzden kılıcım Ekskalibur'u al ve ötedeki su kenarına git; oraya ulaştığında kılıcımı o suya fırlatmanı ve tekrar geri dönüp bana orada ne gördüğünü anlatmanı istiyorum" dedi. Sör Bedivere de "Efendim, emriniz yerine getirilecektir" dedi. Sör Bedivere, kralın yanından ayrıldıktan sonra sapı ve kabzası değerli taşlarla kaplı bu soylu kılıcı gördü. Sonra kendisine "Eğer bu değerli kılıcı suya atarsam, iyi olmayacak sadece zarar ve kayıp verecek" dedi. Bu yüzden Sör Bedivere Ekskalibur'u bir ağacın altına gizledi ve gidebileceği en kısa sürede kralın yanına ulaştı. Kral "Orada ne gördün?" diye sordu. "Sör, hiçbir şey görmedim" diye cevap verdi Sör Bedivere. Kral da bunun üzerine "Çok yazık! Beni kandırdın. Şimdi tekrar oraya git ve eğer beni seviyorsan, kılıcı suya atmaktan çekinme" dedi. Sör Bedivere tekrar gitti ve kılıcı suya atmak için eline aldı; fakat bu soylu kılıcı atmak yine günah ve utanç kaynağı olacakmış gibi geldi ve kılıcı bir kez daha sakladıktan sonra geri döndü, krala emrini yerine getirdiğini söyledi. Kral "Orada ne gördün?" diye sordu. "Sör, koyu renkli bir su ve dingin dalgalar dışında bir şey görmedim" dedi. Kral Arthur da "Ah, ikiyüzlü sahtekâr! Bana ikinci kez ihanet ettin. Bir de soylu bir şövalye derler sana, benim için o kadar candan ve kıymetliydin. Şimdi tekrar git ve sana emrettiğim şeyi yap. Böyle oyalanarak hayatımı tehlikeye atıyorsun" dedi. Sör Bedivere kılıca gidip onu kolayca kaldırdıktan sonra, su kenarına ilerledi ve kılıcın kabzasını bir kemerle bağlayıp onu suya doğru atabildiği kadar uzağa fırlattı. Sudan bir anda bir kol ve el çıktı. Kılıcı karşılayıp yakaladı, üç kez sallayıp savurdu, ardından kılıçla birlikte suda kayboldu.

Sör Bedivere kralın yanına döndü ve ona gördüklerini anlattı. Kral "Bana yardım et, çok fazla oyalanmış olmaktan korkuyorum" dedi. Sör Bedivere kralı sırtına aldı ve birlikte su kenarına gittiler. Oraya vardıklarında pek çok güzel leydiyle üç kraliçenin bulunduğu küçük bir saltanat kayığı hızla ilerliyordu; bütün hanımların kafasında

siyah kukuletalar vardı ve Kral Arthur'u görünce ağlamaya, feryat etmeye başladılar.

Kral "Beni kayığa alın" dedi. Üç kraliçe büyük üzüntü içinde onu karşıladı ve Kral Arthur birinin kucağına kafasını koydu. Kraliçe "Ah benim sevgili kardeşim, neden bu kadar çok oyalandın? Ne yazık ki kafandaki yara fazlasıyla soğuğa maruz kalmış" dedi. Hemen ardından karadan ayrıldılar ve Sör Bedivere onları uzaklaşırlarken seyretti. Arkalarından "Ah, efendim, beni burada düşmanlarımın arasında yalnız mı bırakacaksın?" diye bağırdı. Kral "Başının çaresine bakmalısın çünkü ben daha fazla yardım edemem; ağır yaramın tedavisi için Avalon adasına gideceğim" dedi. Kısa süre sonra kayık Sör Bedivere'in görüş alanından çıktı. Sör Bedivere ağladı, feryat etti; sonra ormana doğru yol aldı ve gece boyunca ilerledi. Sabah olduğunda bir şapel ve keşiş kulübesinin yolu üzerinde olduğunu fark etti.

Sör Bedivere oraya gitti, şapele geldiğinde yeni kazılmış bir mezarın yanında yere uzanmış bir keşiş gördü. "Sör, bu kadar yakınında dua ettiğin, burada gömülü kişi kimdir?" diye sordu. Keşiş "Soylu çocuğum, doğrusu bilmiyorum fakat bu gece birçok leydi buraya gelip yanlarında bir ölü getirdiler ve onu buraya gömmemi rica ettiler" dedi. Sör Bedivere "Heyhat!" dedi Sör Bedivere, "bu benim efendim, Kral Arthur." Sonra Sör Bedivere baygınlık geçirdi. Ayıldığında keşişten, oruç tutup dualar ederek yaşamak için yanında kalmayı diledi. Keşiş de "Hoşgeldin" diye karşılık verdi. Sör Bedivere burada keşişle beraber kaldı; basit elbiseler giyip tam bir alçakgönüllülükle oruç tutup dualar ederek keşişe yardım etti.

Kitaplarda Arthur hakkında doğruluğu kanıtlanmış daha fazla bilgiye ulaşılamadığı gibi, ölümünün kesinliği hakkında da doğrulanmış bir bilgiye rastlanmaz; fakat üç kraliçenin bulunduğu bir gemiyle uzaklara götürüldü; bu kraliçeler, Kral Arthur'un kız kardeşi Kraliçe Morgane le Fay, Göl Kraliçesi Vivien ve Kuzey Galis Kraliçesi idi. Bu hikâyeyi Yuvarlak Masa şövalyelerinden Sör Bedivere yazmıştır.

Yine de kimileri Kral Arthur'un ölmediğini başka bir yerde gizlendiğini ve gelecekte tekrar İngiltere'ye hükmedeceğini söyler. Bunun yanında birçokları Arthur'un mezarında yazılı olan şu dizeyi dile getirir:

"Hic iacet Arthurus, Rex quondam, Rexque futurus."
(Burada bir zamanların ve geleceğin kralı Arthur yatıyor.)

Kraliçe Guinevere, Kral Arthur ve onunla birlikte bütün soylu şövalyelerin öldüğünü anladığında, yanında beş leydiyle kaçtı, Almesbury'ye geldi ve burada rahibeliğe

kabul edilip beyaz ve siyah elbiseler giydi. Daima günahkâr bir leydi olduğu için çok günah çıkardı, ardından perhiz yapıp dualar ederek, hayırseverlik işlerinde bulunarak yaşamına devam etti. Gittiği yerde başrahibe, rahibelerin yöneticisi oldu.

"Almesbury'ye geldiğinde rahibelere
'Düşmanlarım beni izliyor, ey barışçıl kardeşlerim,
beni alın ve bu kutsal yere kabul edin,
kabul ettiğiniz kişi söyleyene dek de ona ismini sormayın' dedi:
Onun güzelliği, sevecenliği ve gücü bir büyü gibi onlara işledi ve
İsmini sormadılar." —*Guinevere.*

Şimdi Kraliçe Guinevere'i bırakıp Göllü Sör Lancelot'tan bahsedelim.

Sör Lancelot ülkesinde Sör Modred'in İngiltere tacını giydiğini ve kendi öz amcasına, Kral Arthur'a karşı savaştığını duyduğunda ölkesinden deliye döndü ve yakınlarına şöyle seslendi: "Yazıklar olsun bu iki yüzlü hain Sör Modred'e! Onu ellerimden kaçırmış olduğum için şimdi çok pişmanım." Sör Lancelot ve yandaşları gemiler ve kadırgalarla İngiltere'ye gitmek için ellerinden geldiğince hızlı bir şekilde hazırlandılar. Sör Lancelot Dover'a gelene dek ilerledi ve muazzam ordusuyla birlikte burada karaya ayak bastı. O sırada Sör Lancelot'a Kral Arthur'un öldüğü haberi geldi. "Çok yazık!" dedi Sör Lancelot, "bu hayatımda aldığım en acı haber." Bunun üzerine kralları, dükleri, baronları ve şövalyeleri çağırıp şunları söyledi: "Benim asil lordlarım, bu ülkeye benimle birlikte geldiğiniz için size teşekkürlerimi sunuyorum ancak çok geç kaldık; bu yüzden yaşadığım sürece bunun pişmanlığını hissedeceğim. Ancak madem bunlar oldu, gidip leydim, Kraliçe Guinevere'i arayacağım. Onun batıya kaçtığını duydum; bu yüzden on beş gün kadar benimle bu topraklarda kalacaksınız ve eğer bu süre içinde geri dönmezsem, gemilerinizi ve ordularınızı alıp ülkelerinize dönün" dedi.

Sör Lancelot yola koyuldu ve atını batıya doğru sürdü. Arayışa geçeli birkaç gün olmuştu ve sonunda rahibelerin olduğu bir manastıra vardı. Manastıra doğru yürürken Kraliçe Guinevere onu gördü ve görür görmez bayıldı. Konuşabilir duruma gelince, onu yanına çağırttı. Sör Lancelot gelince kraliçe şunları söyledi: "Sör Lancelot, aramızda her zaman var olan aşk hatırına, beni artık görmemenizi, krallığınıza dönüp bir eş edinmenizi ve onunla mutlu mesut bir hayat geçirmenizi istiyor ve diliyorum. Ruh sağlığıma kavuşabilmem için Efendim'e dua edin." Sör Lancelot ise "Hayır, hanımefendi, siz de çok iyi biliyorsunuz ki bunu asla yapmayacağım; Tanrı'yı mem-

nun etmek ve O'na hizmet etmek için yaşamayı arzu ettiğiniz kaderi ben de üzerime alacağım" diye karşılık verdi. Böylece gözyaşları ve feryatlar eşliğinde birbirlerinden ayrıldılar; leydiler kraliçeyi yatak odasına götürdüler; Sör Lancelot da atına binip gözyaşları içinde yola koyuldu.

Sör Lancelot sonunda yolu üzerinde bir keşiş kulübesi ve şapel olduğunu fark etti; sonra bir araya toplanmak için çalınan küçük bir çanın sesini işitti. Atını oraya doğru sürdü, vardığında inip atını kapıya bağladı ve Evkaristiya ayininin müziğini işitti. Bu şarkıyı Sör Bedivere'i yanında kalması için kabul eden keşiş söylüyordu. Sör Bedivere Sör Lancelot'u tanıdı ve şarkı bittikten sonra birlikte sohbete başladılar. Sör Bedivere hikâyesini anlattığında Sör Lancelot'un kalbi üzüntüden neredeyse duruyordu. Sonra diz çöktü ve günah çıkartmak için keşişe yalvardı ayrıca kendisini kardeşliğe kabul etmesini de diledi. Keşiş "Seve seve kabul ederim" dedi ve Sör Lancelot'un üzerine bir elbise giydirdi. Sör Lancelot burada gece gündüz dualarla ve perhizle Tanrı'ya hizmet etti.

Sör Lancelot tarafından kurulan muazzam ordu on beş günün sonuna kadar Dover'da kaldı ve bu süre dolduğunda Sör Bohort herkesin ülkesine, evine geri dönmesini söyledi. Sör Bohort, Sör Hector de Marys, Sör Blamor ve pek çokları Sör Lancelot'u bulmak için İngiltere'yi baştan başa dolaştılar. Böylece Sör Bohort tesadüfen Sör Lancelot'un bulunduğu şapele gelinceye dek atını sürdü. Sör Lancelot'u bu kıyafetler içinde görünce, Sör Bohort da keşişe aynı şekilde yalvardı. Böylece onun üzerine de bir elbise giydirildi ve o da burada dua ederek ve perhiz yaparak yaşadı. Yılın yarısı tamamlandığında, yoldaşları olan diğer şövalyeler de geldiler ve Sör Lancelot ile Sör Bohort'un kıyafetlerinden onlar da giydiler. Bu şekilde büyük bir kefaret ödeyerek altı yıl boyunca burada kaldılar.

Bir gece Sör Lancelot bir rüya gördü ve bu rüyada ona derhal Almesbury'ye gitmesi emredildi ve "Oraya vardığında Kraliçe Guinevere'i ölmüş bulacaksın" dendi. Sör Lancelot erkenden kalkıp gördüğü düşü keşişe anlattı. Keşiş ona "Bu düşün gösterdiğine karşı gelmemen yerinde olacaktır" dedi. Sör Lancelot yedi arkadaşını da alıp Glastonbury'den Almesbury'e, 50 kilometreden fazla bir mesafeyi yürüyerek katetti. Vardıklarında Kraliçe Guinevere'in yarım saat önce öldüğünü öğrendiler. Sör Lancelot kraliçenin yüzünü gördüğünde ağlamadı, derin bir iç çekti. Dinî törenle ilgili gereken ne varsa kendisi yaptı. Hem gece hem de sabah ölüler için yapılan ayin dualarını söyledi. Atların taşıdığı bir tabut hazırlandı, Sör Lancelot ve arkadaşları tabuta Almesbury'den Glastonbury'ye yürüyerek eşlik ettiler. Kraliçe parafin mumundan bir beze sarıldı ve mermerden yapılmış bir tabuta koyuldu. Toprağa verildiğinde Sör

Launcelot bayıldı ve uzun bir süre ölü gibi yerde kaldı.

Sör Lancelot o günden sonra az bir parça etten başka bir şey yemedi, içmedi; devamlı yas tuttu. Altı hafta içinde hasta düştü. Keşişi ve gerçek dostlarının hepsini yanına çağırdı ve keşişe "Sör, bana bir Hıristiyan'ın sahip olması gereken tüm haklarımı bağışlamanı diliyorum" dedi. Keşiş ve Sör Lancelot'un bütün arkadaşları "Buna gerek kalmayacak. Kanınız ağırlaşmış başka bir şeyiniz yok. Yarın sabaha iyileşmiş olacaksınız" dediler. Sör Lancelot ise "Asil lordlarım, titiz bedenim toprağa girecek; sizi daha fazla uyarmak istemiyorum, o yüzden bana haklarımı bağışlayın" dedi. Bu sözler üzerine kutsandı, kutsal yağ sürüldü, bir Hıristiyan'ın sahip olması gereken her şeye kavuştu ve keşişten bedeninin, yoldaşları tarafından Joyous Garde'a taşınmasını istedi (Bazıları bu yerin Alnwick, bazıları da Bamborough olduğunu söyler). "Çok pişmanım" dedi Sör Lancelot "ama Joyous Garde'a gömüleceğime ant içmiştim." Arkadaşları yumruklarını sıkıp ağladılar. Sör Lancelot o gece öldü. Sabah olup da Sör Bohort ve arkadaşları yatağının başına geldiklerinde onu ölmüş olarak buldular. Sör Lancelot adeta gülümser gibi yatıyordu ve çok hoş bir koku çevresini tamamen sarmıştı.

Arkadaşları Sör Lancelot'u Kraliçe Guinevere'in yatırıldığı cenaze arabasına koydular ve keşişle birlikte Joyous Garde'a gelene dek naaşına eşlik ettiler. Onu kilise korosunun bulunduğu yere getirdiler; orada onun için pek çok ilahi söyleyip dualar okudular. Herkes onu görebilsin diye tabutunda yüzü açık yatıyordu. Bunları yerine getirirlerken Sör Hector de Marys, Joyous Garde'a geldi. Yedi yıldır İngiltere'yi, İskoçya'yı ve Galler'i baştan başa dolaşarak kardeşi Sör Lancelot'u aramıştı. Sör Hector Joyous Garde kiliseden gelen bu sesleri duyunca atından inip kilise korosunun bulunduğu yere geldi. Hepsi Sör Hector'u tanıdı. Sör Bohort yanına gidip Sör Lancelot'un öldüğünü ve orada yattığını söyledi. Sör Hector kalkanını, kılıcını, miğferini bir kenara attı. Sör Lancelot'un yüzünü görünce kardeşi için dile getirmesi zor acı dolu feryatlar attı. "Ah, Sör Lancelot!" dedi. "İşte burada yatıyorsun. Şimdi bunu söylemeye cesaret edebilirim ki dünyada senin dengin başka bir şövalye yoktu, eli kalkan tutmuş en kibar şövalyeydin; at üstünde âşığın için en sadık dost, günahkâr insanlar içinde bir kadını sevmiş en içten âşıktın; kılıcıyla dövüşen en iyi yürekli insandın. Şövalyeler arasında bulunmuş en iyi huylu adamdın. Leydiler arasında salonda yemek yemiş en alçakgönüllü, asil kişi sendin. Diğerleri arasında ölümcül düşmanına mızrağını fırlatan en amansız şövalyeydin." Bu sözlerin ardından herkes ağladı ve herkesi derin bir keder sardı. Böylece Sör Lancelot'un cesedini on beş gün muhafaza ettiler ve sonra sonsuz bir bağlılıkla gömdüler.

Sonra keşişle birlikte kulübesine gittiler. Sör Bedivere hayatının sonuna kadar

orada keşiş olarak kaldı. Sör Bohort, Sör Hector, Sör Blamor ve Sör Bleoberis Kutsal Topraklar'a gittiler. Bu dört şövalye zalim Türkler'e karşı pek çok savaşta bulundu ve burada Tanrı'nın isteğiyle Kutsal Cuma günü öldü.

"Arthur'un Ölümü (La Morte d'Arthur)" başlıklı bu soylu ve keyifli hikâye böylece son bulur; bununla birlikte bu kitap Kral Arthur'un ve onun soylu Yuvarlak Masa şövalyelerinin doğumlarını, hayatlarını ve yaptıklarını, olağanüstü arayışlarını, maceralarını, Kutsal Kâse'ye (Sangreal) kavuşmalarını ve sonunda Arthur'un acı dolu ölümünü ve tüm şövalyelerin bu dünyadan göçüşünü konu edinir. Bu çalışma İngilizce'ye Şövalye, Sör Thomas Mollary tarafından yirmi bir kitaba bölümlenerek çevrildi ve Temmuz'un son gününde, Efendimiz'in 1485 yılında Westmestre Manastırı'nda tamamlanıp basıldı.

Caxton me fieri fecit.

MABINOGION

GİRİŞ

Avrupalı edebiyatçılar ve eski kitaplarla ilgilenen antikacıların çok iyi bildiği gibi büyük halk kütüphanelerinde, bir zamanlar herkesçe bilinen romansların ve hikâyelerin pek çok ciltten oluşan el yazmaları mevcuttur; fakat matbaanın icat edilmesiyle birlikte bu el yazmalarının modası geçti ve bir kenara atılıp ihmal edildiler. Bu yüzden hiç basılmadılar ve okumuş kültürlü kişiler tarafından bile nadiren incelendiler, ta ki dikkatlerin tekrar üzerlerine dönüp eski âdetler, alışkanlıklar ve düşünme biçimlerinin anıtları olarak kabul edildiği yarım yüzyıl öncesine kadar. O zamandan bu yana birkaçı yayıma hazırlandı; bazıları Sör Walter Scott ve Şair Southey gibi münferit kişilerce, bazıları da antika eserlerle ilgili uzman çevrelerce. Bu tip yayınlarla ilgilenen okuyucu kitlesi o kadar küçüktü ki, bu eserleri dünyaya takdim etmeleri için editörlerin ve yayımcıların akıllarını çelip onları teşvik edecek bir kâr sağlama olasılığı yok gibiydi. Bu yüzden sadece en çok bilinen birkaçı basıldı. Nadir ve değerli oldukları bilinen ya da daha doğru söylemek gerekirse böyle olduklarından şüphe duyulan bir el yazması sınıfı mevcuttu, ama bu eserlerin doğru düzgün bir İngilizce'yle basılmış olmalarını görme hemen hemen umutsuzca bir beklentiden ibaretti. İşte bu eserler çoğul haliyle *Mabinogion* [Mabinogeon] olarak adlandırılan ünlü Gal öyküleriydi; bu kelimenin tekil hali de öykü anlamına gelen *Mabinogi*'ydi. Bu öykülerin el yazmaları Oxford'daki Bodleian Kütüphanesi'nde ve başka bir yerde daha bulunmaktaydı, ama asıl zor olan bu eserleri çevirecek ve basacak kişileri bulmaktı. Galce Galler'in köylü halkı arasında konuşulmaktadır; fakat prensliğin yerlisi olmayan bilgili kişilerce tamamen yok sayılmıştır. Az sayıdaki Gal edebiyatçı arasından, bu eserleri İngiliz halkına sunmak için edebiyatın bu dalına yeterli ilgiyi göstermiş kimseye rastlanmadı. Southey, Scott ve diğerleri ülkelerinin eski romantik efsanelerini sevdiler ve çoğu zaman Mabinogion'u çoğaltmaları için Gal edebiyatçıları teşvik ettiler. Southey "Moted' Arthur" yayınının önsözünde şöyle der: "Gördüğüm örnekler oldukça ilgi çekici; İngiliz edebiyatında bu öykülerin birebir çevirisiyle yapılan basımlarından ve işini herkesten iyi yapan Bay Davies'inki gibi yorumlardan daha fazla eksikliği duyulan hiçbir şey yoktur. Kuşkusuz Yuvarlak Masa öykülerinin çoğu Galler veya Bretanya'da (Bretagne) ortaya çıkmıştır ve buralarda izlerine hâlâ rastlanabilir."

Üstelik, Sör Charles W. W. Wynn'e gönderdiği 1819 yılına ait bir mektubunda şöyle der:

"Artık neredeyse Mabinogion'dan öyküler görebileceğim konusunda ümidimi yitirmeye başladım; yine de bu eseri mümkün olduğunca tam bir çeviriyle yayıma hazırlayabilecek işinin ehli olan Galli biri bulunabilseydi, eminim ki abonelikle, küçük bir baskısını yüksek bir fiyata belki de ikiyüz beş gineye[1] basarak, yapılan işin zahmetini maddi olarak karşılayabilirdi. Ben şahsen günümüze kalan bu orijinal nesir ve nazım eserlerinin böyle bir basımının cildi başına bu fiyata memnuniyetle abone olurdum. Böyle bir koleksiyon oluşturulana kadar, 'Galler'in beyefendileri' pırasa[2] takmaktan ve peynirli tosttan[3] (Gal usülü) men edilmeliler. Şairleriniz İskoç olsalardı, daha iyi bir muameleyle karşılaşırlardı."

Sharon Turner ve Sör Walter Scott da Gal el yazmalarının basımı için benzer bir arzularını dile getirmişlerdir. Hatta Sharon Turner, Gal olan Mr. Owen'ın yardımıyla bu arzuyu yerine getirmek için bir girişimde bile bulundu, ama Southey'nin onun hakkında söylediklerinden, İngilizce'sinin yetersiz olduğu fikrine kapılıyoruz. Southey'nin ifadesi şöyledir: "William Owen hoşa gidecek şekilde çevrilen Mabinogion'un üç bölümünü bana ödünç verdi; deyimler ve sözdizimi öyle Galce ki, böyle bir çeviri aslı kadar bilgilendirici." Bir diğer mektubunda şunu ekler: "Sharon'ın dili dilbilgisi kurallarına uygun olabilir, ama deyimleriyle oynamasa iyi eder."

Muhtemelen Mr. Owen bu şekilde gerçekleştirildiği için pek destek göremeyeceği bu girişiminde fazla ileriye gitmedi. Her iki dile dair yeterli bilgiye, bu iş için yeterli hevese, kitap satıcılarından ve okuyucu kitlesinden bağımsız maddi desteğe sahip bir kişi ortaya çıkmadıkça, kimseden böyle bir yapıt beklenemezdi. Southey ve Scott'ın zamanından bu yana bu niteliklere sahip tek kişi Leydi Charlotte Guest'in şahsında vücut bulmuştur. Galler'de toprak sahibi bir beyefendiyle evlendikten sonra, bu hanımefendi prensliğin dilini öğrenip, edebi hazinesine karşı büyük bir hayranlık beslemeye başlamış ve bu hazineyi İngiliz okuyucuya, basımcının ve nakkaşın süslemek

---

[1] Yirmi bir şilin değerindeki eski İngiliz altını –çn.

Pırasa, Galler'in ulusal sembollerinden biridir. Anlatılan efsaneye göre, Saint David, pırasa ekili bir tarlada Saksonlara karşı yapılan bir savaşta, kendi Gal askerlerine, birbirlerini tanıyacak ayırt edici bir sembol oluşturması amacıyla, başlıklarına pırasa takmalarını emretmişti. Bu savaşta zafer kazanmalarının üzerine Gal halkı pırasanın uğuruna inanmış ve bu adeti günümüze kadar taşımışlar; Saint David'e adanan günde halk, şapkalarına pırasa veya pırasayı sembolize eden bir nesneyi takmakta, bu şekilde atalarını ve Saint David'i anmaktadırlar. (Ed. notu)

Wels Rarebit (Gal Tavşanı) olarak da adlandırılan, Galler'in geleneksel yiyeceklerinden biri haline gelmiş atışmalık bir tür tost türüdür. 1747 yılına tarihlenen bir kitapta tarifine rastlanmıştır. (Ed. notu)

için ellerinden gelenin en iyisini yaptığı bir elbise içinde sunmuştur. Eser, Mabinogion çevirisi ve Galce orijinaliyle birlikte Fransız, Alman ve diğer çağdaş ve yakın edebiyatlardan bol resim içeren dört muhteşem küçük boy ciltle önümüzde uzanır. Eski eser uzmanları, dil ve etnoloji öğrencileri için paha biçilemez bir eser olmakla birlikte bu biçimiyle halka ulaşamaz. Leydi Guest'in güzel bir dille anlatmış olduğu efsaneleri okuyucuların bilgisine sunmaktan, detayları azaltmaktan, en çekici kısımlarını seçmekten ve üslubu sadık bir biçimde baştan sona korumaktan başka bir dileğimiz yok. Bu hizmet karşılığında umarız okuyucularımız da bu eserleri sadece basit bir yükümlülükle ortaya koymadığımızı teslim ederler.

BÖLÜM I

BRITONLAR

Britanya'da yaşayan ilk halkın tarihte Keltler olarak anılan geniş bir ailenin kolu olduğu tahmin edilir. Galler için sık kullanılan bir isim olan Cambria'nın; Gal geleneklerinin, adaya komşu kıtadan gelmiş olan bu göçebe halkı tanımlamak için kullandığı Cymri adından türetilmiş olduğu düşünülür. Bu ismin de, Euxinus'un[1] kuzeyinden tüm Kuzeybatı Avrupa'ya yayılan, Yunan ve Romalı tarihçilerin barbar olarak niteledikleri Kimmer ve Kimber halklarının taşıdığı isme özdeş olduğu düşünülür.

Wales ve *Welsh* [Galler ve Gal –yn.] adlarının kökeni oldukça tartışmalıdır. Bazı yazarlar bu adları Gael veya Gaul'den [Galya –yn.] türetirler ve bu adların "orman halkı" anlamına geldiğini söylerler; diğerleri ise kuzey dillerinde *Walsh* olarak geçen kelimenin "yabancı" anlamına geldiğini ve bölgenin asıl yerlileri olan Britonların, adayı daha geç bir dönemde istila edip büyük kısmına hâkim olan Saksonlar ve Angluslar tarafından bu şekilde adlandırıldıklarını ileri sürerler.

Romalılar Britanya'yı, Julius Caesar'ın işgalinden, kendi irade ve arzularıyla adadan çekildikleri M.S. 420 yılına dek, yaklaşık beş yüzyıl boyunca ellerinde tuttular. Bu süre zarfında bölge yerlileri arasında Romalılara ait sanat ve kurumlar yaygın biçimde gelişmiş olmalıdır. Buraya yerleşen insanların evleri ve kaleleri, süsleme sanatları için paraya ve zevke sahip olduklarını kanıtlarken; yol, kent ve tahkimat kalıntıları, Romalıların ülkeyi geliştirmek ve kalkındırmak adına pek çok şey yapmış olduğunu gösterir. Yine de buradaki Roma yönetimi, hâkimiyetini zor kullanarak sürdürmüş ve asla adanın tümüne birden yayılmamıştı. Adanın kuzey bölümü, yani şimdiki İskoçya bağımsız kalmıştı; batı kısmında ise, Galler ve Cornwall kurulurken sadece ismen Roma'nın hükmü altına girmişti.

Daha geç dönemlerde de istilacı kavimler adanın uzak bölgelerini ele geçirmeyi başaramadı. Saksonların yıllar sonra, M.S. 449 yılında Hengist ve Horsa'nın önderliğinde adaya gelişiyle birlikte, bölge yerlilerinin egemenliği altında bulunan Britanya'nın tüm batı sahili sürekli olarak işgalcilerle mücadele içinde oldu.

Bu yüzden karışmamış saf bir Britanyalı soyun sadece Galler ve Cornwall halkları arasında gelişmiş olması onlar için büyük bir övünç kaynağı olmuştur. Bu düşünce

[1] Pontus Euxinus: Karadeniz –çn.

zaman zaman şiirde de karşımıza çıkar; tıpkı *Bard'* adlı eserinde bir Gal ırkı olan Tudorlardan Kraliçe Elizabeth'i kâhince betimleyen Gray'in söylediği gibi:

"Bakışı Briton soyundan geldiğini ilan eder;"

ve Norman ırkının kralları ile Tudor hanedanlığının krallarını karşılaştırır:

"Hepinize selam olsun, ey safkan krallar, Britanya'nın evlatları, selam size!"

GAL DİLİ VE EDEBİYATI

Galce Avrupa'nın en eski dillerinden biridir. Ortaya çıkışı olasılıkla 6. yüzyıla dayanan Galce şiirler vardır. Bu şiirlerin bazılarının dili o kadar eskidir ki, en iyi edebiyatçılar bile pek çok bölümün yorumlanmasında hemfikir değildirler. Ancak 1000 yılından itibaren Gal şiirinin büyük kısmı günümüz dilini bilenlerce anlaşılabilir hale gelmiştir.

Yarım yüzyıl öncesine kadar bu derlemeler üniversitelerin ve belli başlı bazı kişilerin kitaplıklarında saklı kalmıştı ve bunlara ulaşmak öylesine zordu ki, onları dünyaya sunmak adına yapılan tüm girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Galler soylularının vatanseverliğine yaptığı faydasız seslenişlerden sonra, "Galler'in Myvyrian Arkeolojisi" başlığı altında Gal edebiyatının ana eserlerini kendi adına toplayıp basan Londralı kürkçü Owen Jones bu ayıbı ortadan kaldırmıştır. Bunu yaparken Dr. Owen ve diğer Gal edebiyatçılardan destek görmüştür.

Jones'un çabalarının kesilmesinden sonra eski duyarsızlık yeniden baş gösterdi ve birkaç yıl daha bu şekilde devam etti. Dr. Owen, Mabinogion veya Gal Nesir Öyküleri'nin basımına destek olmak için çaba sarfetmiş olsa da, amacını gerçekleştiremeden öldü ve bu görevi Leydi Charlotte Guest yerine getirdi. Bu bölümün geri kalanını dolduran efsaneler, daha önce ilk bölümde önsöz başlığı altında ayrıntılı olarak sözünü ettiğimiz çalışmadan alınmıştır.

GAL OZANLARI (BARDLARI)[1]

En eski Gal şiirlerinin atfedildiği şairler, M.S. 500-550 yılları arasında yaşamış olduğu düşünülen Aneirin ve ondan birkaç kuşak sonra yaşamış olan Taliesin, Llywarch

[1] Keltlerde övgü ve yergi bestecisi; kahramanlık şarkıları besteleyip okuyan ozanlara verilen genel addır –yn.

Hen (Yaşlı Llywarch) ve Myrddin veya Merlin'dir. Bu şairlerin adlarını taşıyan şiirlerin otantikliği tartışmalara maruz kalmıştır ve bazılarının gerçekliğinden pek şüphe duyulmasa da bu şiirlerden kaçının ve hangilerinin otantik olduğu sorusunun cevabı hâlâ verilememiştir. Aneirin'in *Gododin* şiiri otantik olduğuna ilişkin güçlü izler barındırmaktadır. Aneirin, Strath-Clyde'ı terk ederek Cumberland veya Cymri Ülkesi diye anılan yere taşınan ve burada yaşayan Kuzey Britonlarındandı. Aşağıdaki şiirde Aneirin, Catraeth savaşında Saksonlar tarafından yenilgiye uğratılan memleketlilerinin yasını tutar. Ozanın kendisi ve onunla birlikte savaşan iki arkadaşı savaş alanından kaçanlardandır. Bu şiirin bir kısmı Gray tarafından çevrilmiştir. Aşağıdaki kısım ise bu çeviriden alınmıştır:

"Catraeth vadisine, parlayan sıralar halinde,
İki kere iki yüz savaşçı gider;
Her savaşçının erkeklere yaraşır boynu
Krallık onurunun zincirleriyle süslüdür,
Pek çoğu altın halkalarla kaplı;
Altın kupadan ya arıların ürettiği nektarı
Ya da üzüm suyu içerler.
Sevinç ve umut ile yüzleri kızardı, yanıp tutuştular,
Ama Catraeth vadisindeki kanlı kalabalığın arasından
Kurtulan cesur Aëron ve güçlü Conan dışında
Kimse geri dönemedi,
Ve ben bu insanların en basiti
Ağlamak ve onların ölümünü ağıtlarla dile getirmek için yaşarım."

Taliesin'in eserlerinin otantikliği daha da şüphelidir. Taliesin'in maceralarını anlatan ve güçlü efsanevi bir karakter taşıyan bir öykü, ona atfedilen yazılı eserlerden şüphe duyulmasına yol açmaktadır. Bu öykü ilerleyen sayfalarda görülecektir.

TRIADLAR

Triad Galli şairlerin sayısız örneklerini bırakmış oldukları özel bir şiir kompozisyonu türüdür. Triadlar, insanlardan, olaylardan ve gözlemlerden oluşan bir üçlemenin tek bir kısa cümle içerisinde sıralanmasıdır. Başta olasılıkla belleğe destek olması için bulunan bu kompozisyon biçimi ilk bakışta elverişli değilmiş gibi gözükse

de Galliler tarafından zarif bir hale sokulmuştur. Triadlar her çağda vardır, bazıları muhtemelen dilin herhangi bir öğesi kadar eskidir. Ayrı ayrı ele alındıklarında kısa olmalarına karşın, Myvyrian Arkeolojisi'ndeki derleme iki sütun halinde yüz yetmiş sayfadan daha fazla tutar. Kişisel triadlarla başlayıp, ilk olarak Kral Arthur'un kendi kompozisyonlarından bir tanesini vererek bu türe birkaç örnek göstereceğiz:

"Savaşta üç kahramanım vardı:
Uzun Mael, ordusuyla Llyr ve
Galler'in önde gelen yandaşı Caradoc."
"Britanya adasının üç temel bard'ı:–
Merlin Ambrose
Ayrıı zamanda Vahşi Merlin olarak da bilinen, Morfyn'in oğlu Merlin,
Ve ozanların başı Taliensin."
"Arthur'un sarayının sözleri birbirinden üç kıymetli şövalyesi:–
Gawain, Gwyar'ın oğlu,
Drydvas, Tryphin'nin oğlu
Ve Eliwlod, Uther'in oğlu Madag'ın çocuğu."
"Britanya adasının üç saygıdeğer şöleni:–
Caswallaun şöleni, Julius Caesar'ın bu adadan defedilmesi şerefine;
Aurelius Ambrosius şöleni, Saksonlara galip gelmesinin şerefine;
Ve Kral Arthur şöleni, Usk üzerindeki Caerleon kasabasında."
"Guinevere, dev Laodegan'ın kızı,
küçükken kötü, büyükken daha da kötü."

Aşağıdaki triadlar kıssadan hisselidir:

"Kale duvarlarında eski bir gözcü olan
Dremhidydd'ın söylediği şarkıyı duymuş muydun?
Reddetmek gerçekleştirilemeyen bir vaatten iyidir."
"Altın gerdanlık takan o soylu önder
Llenleawg'ın söylediği şarkıyı işittin mi?
Mezar fakir bir yaşamdan iyidir."
"Takip etmenin güvenilir olduğu Irlandalı
Gaeselit'in söylediği şarkıyı duymuş muydun?
Uzun bir süre peşinden gidilmişse, günah kötüdür."

"Taliesin'in oğlu Avaon'un
söylediği şarkıyı duymuş muydun?
Küstahlık kalbin acısını gizlemeyecektir."
"Korkusuz ve cesur
Llywarch'ın söylediği şarkıyı duydun mu?
Tanışıklık olmasa bile dostça selam ver."

BÖLÜM II

PINARDAKİ KADIN

KYNON'UN MACERASI

Kral Arthur Usk üzerinde bulunan Caerleon kasabasındaydı. Bir gün odasında Urien'in oğlu Owain, Clydno'nun oğlu Kynon ve Kyner'in oğlu Kay'le birlikte oturuyordu; Guinevere'le hizmetçileri de pencerenin yanında dikiş dikiyorlardı. Kral Arthur odanın ortasında yeşil hasırotu[1] bir sandalyede oturuyordu. Sandalyenin üzerine ateş kaplı saten bir örtü yayılmıştı ve dirseğinin altında da kırmızı saten bir yastık vardı.

Arthur "Beni ayıplamayacağınızı düşündüğümden, yemeği beklerken bir süre uyuyacağım, siz de bu sırada birbirinize öyküler anlatarak eğlenebilir, bunun yanında Kay'den bir testi bal likörü ile bir parça et alabilirsiniz" dedi ve uyumaya gitti. Clydno'nun oğlu Kynon, Kay'den Arthur'un söz verdiği şeyleri istedi. Kay "Ben de bana sözünü verdiği iyi öykülerden birini dinlemek istiyorum" dedi. "Olmaz" diye karşılık verdi Kynon, "önce Arthur'un buyruğunu yerine getirmek senin için daha doğru olacaktır, sonra biz bildiğimiz en iyi öyküleri sana anlatacağız." Böylece Kay mutfağa ve bal likörü mahzenine gitti; elinde bir testi bal likörü, altın bir kadeh ve üzerinde kızartılmış ince et dilimlerinin olduğu bir avuç dolusu şişle geri döndü. Etleri yediler, bal likörünü içmeye başladılar. "Şimdi" dedi Kay "bana öykümü anlatma zamanı." "Kynon" dedi Owain, "Kay'a hak ettiği öyküyü anlat." "Anlatacağım" diye karşılık verdi Kynon.

"Annemin ve babamın tek çocuğuydum, aşırı derecede tutkulu ve çok cesurdum. Bu dünyada benim için güç olan bir iş olmadığını düşündüm: ve kendi ülkemde tüm maceraları başarıyla tamamladıktan sonra, çeşitli gereçlerle donanıp çöller ve uzak diyarlar boyunca seyahat etmeye başladım. Sonunda şans eseri dünyadaki en güzel vadiye ulaştım; bütün ağaçlar aynı uzunluktaydı, vadi boyunca bir nehir akıyordu ve nehrin kenarından bir yol geçiyordu. Öğlene dek bu yolda ilerledim ve akşama kadar

---

[1] Odalarda yeşil hasırotu kullanımı hiçbir şekilde Usk üzerindeki Caerleon sarayına özgü değildi. Atalarımız bu otlardan çok hoşlanırlar. Bu şekilde komfor adına olduğu kadar lüks adına da temel bir eşya meydana getirmişe benziyorlar. Yere hasırotu yayma alışkanlığının Ortaçağ'da İngiltere'de ve Fransa'da olduğu bilinen bir şeydir.

vadinin geri kalan kısmı boyunca seyahatime devam ettim. Bu düzlüğün sonunda, dibinde taşkın bir suyun aktığı büyük, parlak bir kaleye vardım. Kaleye doğru yaklaştım ve orada sarı kıvırcık saçlı, alınlarına birer altın bant takmış, sarı satenden kıyafetler giymiş iki delikanlı gördüm. Ayakkabılarının üzerlerinde altın tokalar vardı. Her ikisinin de elinde erkek geyik siniri ile gerilmiş fildişi yayları ve tavus kuşu tüyü takılmış, balina kemiğinden okları ve mızrakları vardı. Mızrakların sapları da altındandı. Balina kemiğinden kabzaları ve altından ağızları olan hançerleri vardı. Her ikisi de bir hedefe doğru atış yapıyordu.

"Onlardan biraz uzakta hayatının en güzel çağında, sakalları yeni kesilmiş, cüppe ve sarı bir kıyafet giymiş, kıyafetinin yakasında altın kordonu olan bir adam gördüm. Ayaklarında iki altın topuzla bağlanmış, alacalı deri[1] ayakkabılar vardı. Adamı görünce ona doğru ilerledim ve selam verdim; o da selamımı alır almaz karşılık verecek kadar kibar biriydi. Benimle birlikte kaleye doğru ilerledi. Tek bir salonda toplananlar dışında kalede kimse yoktu. Salonun pencere kenarında nakış işleyen yirmi dört genç kız gördüm. Şunu rahatlıkla söylebilirim ki Kay, aralarından en çirkini bile Britanya adasında gördüğün en güzel kızdan daha güzeldir, aralarından en sevimsizi bile, Arthur'un eşi Guinevere'in Paskalya bayramındaki en sevecen halinden daha sevecendir. Salona girmemle birlikte hepsi birden ayağa kalktı, altısı yanıma gelerek atımı alıp zırhımı çıkarttı. Diğer altısı zırhımı alıp kusursuz bir şekilde parlayana dek bir fıçının içinde yıkadı. Bir diğer altısı masaların üzerlerine örtüler serip et pişirdi. Son altısı da kirlenmiş elbiselerimi çıkartıp, giymem için başka elbiseler verdiler; bir fanila, iyi keten kumaştan yapılmış bir yelek, kaftan, cüppe ve üzerinde geniş altın kemeri olan sarı renkli saten bir manto. Altıma ve etrafıma kırmızı ketenle kaplı yastıklar yerleştirdiler ve ben de buraya oturdum. Atımı alan altı genç kız Britanya adasındaki en iyi şövalye ve kâhyalarıymış gibi atıma koşum taktılar.

"Sonra içinde yıkanmak için suyun, yeşil ve beyaz renkte keten havluların olduğu gümüş leğenler getirdiler; ben de yıkandım. Biraz sonra, tanıştığım o adam masaya oturdu. Ben de yanına oturdum ve bize servis yapanlar dışında bütün kızlar benden aşağıya oturdular. Masa gümüştendi, üzerindeki örtüler de ketenden. Servis için altın, gümüş ya da sığır boynuzundan yapılmamış tek bir kap bile kullanılmadı. Ardından etimiz getirildi. Gerçekten Kay, orada da daha önce başka yerlerde gördüğüm her çeşit eti, her çeşit içkiyi gördüm, ama buradaki et ve içki, daha önce hiçbir yerde

[1] Bu kelime orjinalinde Cordwal'dır ve kullandığı tarzdan Fransız Cordouan'ı, ya da adını üretildiği yer olan Cordova'dan alan Cordovan derisini kastettiği açıktır. İngilizce'de kullandığımız cordwainer (ayakkabıcı) kelimesi de buradan gelir.

görmediğim kadar iyi bir şekilde servis edildi.

"Yemeğin yarısından çoğu bitene kadar, ne o adam ne de genç kızlardan biri, bana tek bir kelime bile etmedi; fakat adam daha fazla yemek yemektense sohbet etmenin hoşuma gideceğini fark edince, kim olduğumu soruşturmaya başladı. Ona kim olduğumu ve yolculuğumun nedenini anlattım; benden daha üstün biri var mı, herkese üstün gelebilir miyim diye bir arayış içinde olduğumu söyledim. Bunun üzerine bana baktı ve gülümseyerek, 'Sana bir kötülük yapmaktan korkmasaydım, aradığın şeyi sana gösterirdim' dedi. Ondan daha açık konuşmasını istedim. O da şunları söyledi: 'Bu gece burada kal ve sabah erkenden uyanıp ormana ulaşana dek vadi boyunca yukarıya doğru yol al. Ormanın içinde az bir yol gittikten sonra orta yerinde bir tepeciğin bulunduğu korunaklı geniş bir açıklığa ulaşacaksın. Bu tepeciğin üzerinde dev boyutlarda siyah bir adam olduğunu göreceksin. Tek ayağı ve alnında tek bir gözü var. Adam o ormanın bekçisidir. Çevresinde otlayan bin vahşi hayvan olduğunu göreceksin. Ona bu açıklıktan çıkabileceğin yolu sor; sana kısaca bir cevap verip aradığın şeye seni ulaştıracak yolu gösterecek.

"O gece bana çok uzun geldi. Ertesi sabah kalktım, silahlarımı kuşandım, atıma binip ormana doğru vadi boyunca dosdoğru ilerledim, sonunda açıklığa ulaştım. Siyah adam orada, tepenin üzerinde oturuyordu. Buradaki vahşi hayvanların sayısını görünce adamın söylediğinden üç kat fazla şaşırdım. Ardından siyah adama yolu sordum, o da bana yaklaşık olarak gideceğim yeri sordu. Ona kim olduğumu ve neyin peşinde olduğumu anlattığımda, 'Açıklığın başına doğru giden yolu takip et, orada geniş bir vadiye benzeyen geniş bir boşluk, ortasında da uzun bir ağaç göreceksin. Bu ağacın altında bir pınar, pınarın kenarında mermer bir levha, mermer levhanın üzerinde uzağa götürülmesin diye gümüş bir zincirle bağlanmış gümüş bir kap var. Bu kabı al ve levhanın üzerine bir kap dolusu su fırlat. Eğer bu macerada başına bir iş gelmezse, hayatının sonuna dek başka macera aramana gerek olmayacak' dedi.

"Söylediği dik yokuşun tepesine ulaşana dek yolculuğuma devam ettim ve orada siyah adamın bana tarif ettiği her şeyi gördüm. Ağaca kadar gittim ve altında pınarı, pınarın yanında mermer levhayı ve zincirle tutturulmuş gümüş kabı gördüm. Sonra kabı aldım, levhanın üzerine bir kap dolusu su fırlattım ve hemen ardından çok güçlü bir gök gürlemesi işittim; sanki gök ve yeryüzü bu gürlemenin öfkesiyle tir tir titrer gibiydi. Gök gürlemesinin ardından sağanak halde bir yağmur başladı; gerçekten Kay, öyle bir sağanaktı ki, ne bir insan ne de bir hayvan buna dayanıp yaşayabilirdi. Atımın böğrünü yağmura doğru döndürdüm ve kalkanımın üst kısmını kendi boynumun üzerinde, çıkıntısını da atımın başının ve boynunun üzerinde tuttum. Bu şekilde sa-

ğanağa direnebildim. Az sonra gökyüzü berraklaştı ve kuşlar ağaca konup ötmeye başladılar. Gerçekten Kay, ne öncesinde ne de sonrasında, asla buna denk bir ezgi işitmedim. Kuşları dinleyerek kendimden geçtiğimde, bana doğru yaklaşan azarlayıcı bir ses işittim, şöyle diyordu: 'Ey şövalye, seni buraya getiren şey nedir? Bugün bana ve sahip olduklarıma yaptığını gerektirecek ne kötülük ettim sana? Bilmezmisin ki, hâkimiyetim altındaki yerlerde bugünkü sağanağa maruz kalan ne bir insan ne de bir hayvan hayatta şimdi?' Bunun üzerine, siyah atının üzerinde simsiyah kadifelere bürünmüş, siyah ketenden cüppe giymiş bir şövalye belirdi. Birbirimize meydan okuduk, üzerime öyle bir hücum etti ki, yere yıkılmam fazla zaman almadı. Mızrağının ucunu atımın dizgininden geçirdi ve beni olduğum yerde bırakıp iki atla birlikte yola koyuldu. Beni tutsak edecek kadar dikkate almadığı gibi, silahlarımdan yoksun da bırakmadı. Böylece gelmiş olduğum yol boyunca geriye doğru ilerledim. Siyah adamın olduğu açıklığa geldiğimde, sana açıkça itiraf ediyorum Kay, siyah adamın alayları karşısında hissettiğim utançla eriyip gitmemem bir mucizeydi. O gece, daha önceki geceyi geçirmiş olduğum kaleye geldim ve orada bir önceki geceden daha hoş bir şekilde ağırlandım. Kale sakinleriyle rahatça sohbet ettim; ne aralarından biri pınara yaptığım zorlu yolculuğa dair kinayeli bir söz etti, ne de ben onlara bir şey anlattım. O gece orada kaldım. Ertesi sabah uyandığımda burun delikleri al gibi kırmızı, koyu renkli, eyerlenmiş bir binek atıyla karşılaştım. Zırhımı kuşanıp, şükranlarımı sunduktan sonra kendi sarayıma geri döndüm. Bu at hâlâ benim ve şimdi ötedeki ahırda duruyor. Britanya adasının en iyi binek atı olması bir yana, ondan asla vazgeçmeyeceğimi söyleyebilirim.

"Gerçekten de Kay, daha önce hiç kimse kendisini bu denli küçük düşürecek bir macerayı itiraf etmemiştir. Doğrusu, ne öncesinde ne de sonrasında bu macerayı bilen birini işitmemiş olmam ve bu maceraya konu olan kişinin başka birisi ona dokunmadan Kral Arthur'un egemen olduğu yerlerde var olması bana garip geliyor."

BÖLÜM III

PINARDAKİ KADIN *(devamı)*

OWAIN'İN MACERASI [1]

Owain "Şimdi, gidip bu yeri keşfetmeyi denesek iyi olmaz mı?" dedi.

Kay "Arkadaşım adına şunu diyebilirim ki eyleme dökemeyeceğiniz şeyleri sık sık dilinizle telaffuz ediyorsunuz." dedi.

Guinevere ise "Aslında Kay, Owain gibi bir insana böyle saygısızca bir şey söyleyeceğine asılsan daha yerinde olacaktı" diyerek araya girdi.

Kay "Arkadaşım adına, iyi leydim, Owain'e övgünüz benimkinden fazla değildir." dedi.

Bu sırada Arthur uyandı ve az da olsa uyuyup uyumadığını sordu.

Owain "Evet efendim, bir süre uyudunuz" diye cevap verdi.

Arthur "Yemek yeme zamanımız gelmedi mi?" diye sordu.

Owain "Evet geldi, efendim" diye cevapladı.

Ardından yemek borusu çaldı, kral ve tüm ev halkı yemek için masaya oturdu. Yemek bitince Owain odasına çekildi, atını ve silahlarını hazırladı.

Ertesi sabah şafağın sökmesiyle zırhını üstüne geçirip atına bindi, uzak diyarlar ve ıssız dağlar boyunca dolaştı. Sonunda Kynon'un ona anlattığı vadiye ulaştı ve burasının aradığı yer olduğundan emindi. Vadi boyunca nehrin kenarından ilerleyerek bir düzlükte kaleyi görünceye dek yoluna devam etti. Kaleye yaklaştığında Kynon'un görmüş olduğu yerde oklarıyla atış yapan gençleri gördü; kalenin sahibi sarışın adam da dimdik yanlarındaydı. Owain sarışın adama selam verir vermez karşılık buldu.

---

[1] Erken dönem İngiliz tarihi karakterlerinden kimse bu öykünün kahramanından daha ilgi çekici değildir ya da daha önemli bir yer işgal etmemiştir. Babası Urien bugünkü Cumberland'i ve komşu ülkenin bir kısmını kapsayan Rheged'in prensiydi. Yiğitliği ve saygınlığı sık sık ozanların şarkılarının olduğu gibi Taliesin'in birkaç ateşli methiyesinin de konusunu oluşturdu. Triadlar arasında onunla ilgili olan birinin çevirisi şu şekildedir: "Arthur'un sarayında üç Savaş Şövalyesi vardı; Cornwall Kontu Cadwr, Lancelot du Lac ve Urien'in oğlu Owain. Bu şövalyelerin özelliği, ne bir mızrak, ne bir ok ne de bir kılıç karşısında geri çekilmeyecek olmalarıydı. Arthur yüzlerini gördüğü gün hiç utanç duymadı. Onlar Savaş Şövalyeleri'ydi."

Owain kaleye doğru ilerledi ve orada o odayı gördü. Odaya girdiğinde, altın zincirlerle saten el işi yapan genç kızları gördü. Güzellikleri ve sevimlilikleri ona Kynon'un tarif etmiş olduğundan çok daha etkileyici geldi. Kynon'a yaptıkları gibi Owain'e de hizmet etmek için ayağa kalktılar. Önüne serilen yemek sofrası Owain'e, Kynon'a verdiği mutluluktan daha fazlasını verdi.

Yemeğin yarısına geldiklerinde sarışın adam Owain'e yolculuğunun amacını sordu. Owain de ona amacını bildirdi ve "Pınarı koruyan şövalyeyi arıyorum" dedi. Bunun üzerine sarışın adam gülümsedi ve aynen Kynon'da olduğu gibi ona macerayı anlatmak konusunda isteksiz olduğunu söyledi. Yine de Owain'e her şeyi anlattı ve dinlenmeye çekildiler.

Ertesi sabah Owain, atının genç kızlar tarafından hazırlanmış olduğunu gördü; ardından yola koyuldu ve siyah adamın olduğu açıklığa geldi. Siyah adamın cüssesi Owain'e, Kynon'a olduğundan daha görkemli göründü. Owain ondan gideceği yolu sordu, o da Owain'e yolu gösterdi. Owain yeşil ağacın olduğu yere gelene kadar yolu takip etti; sonunda pınarı, pınarın yanındaki levhayı ve üzerindeki kabı gördü. Owain kabı alıp levhanın üzerine bir kap dolusu su fırlattı. İşte! gök gürültüsü duyuldu ve hemen ardından Kynon'un anlattığından çok daha şiddetli bir sağanak yağmur başladı ve sağanağın ardından gökyüzü berraklaştı. Hemen sonra kuşlar geldi, ağaca konup şarkı söylemeye başladılar. Şarkılarının onu en mutlu ettiği anda vadiden kendisine doğru gelen bir şövalye gördü. Onu karşılamak için hazırlandı ve şiddetli bir şekilde çarpıştılar. Her ikisinin de mızrakları kırılınca kılıçlarını çekip dövüşmeye başladılar. Owain şövalyenin miğferine, başlığına, siperliğine, tenine, etine, kemiğine ve hatta beynine işleyen bir darbe indirdi. Kara şövalye ölümcül bir yara aldığını hissedince, atının kafasını döndürdü ve kaçtı. Owain peşine düştü, kılıcıyla vuracak denli olmasa da onu oldukça yakından takip etti. Sonra Owain uzaktan büyük, göz kamaştırıcı bir kale gördü ve kalenin kapısına vardılar. Kara şövalyenin girmesine izin verildi ve demir parmaklıklar Owain'in üzerine kapatıldı ve eyerinin arkasından Owain'in atına çarptı ve onu iki parçaya ayırıp Owain'in topuklarının üzerindeki mahmuz çarklarını çekip aldı. Demir parmaklıklar yere indi. Mahmuz çarkları ve atın yarısı dışında Owain atın diğer kısmıyla birlikte iki kapının arasında kaldı. İç kapı kapalıydı, bu yüzden ilerleyemiyordu. Owain afallamıştı. Bu durumdayken kapıdaki bir delikten her iki yanında evlerin dizilmiş olduğu, kendisine doğru bakan bir sokak fark etti ve sarı kıvırcık saçlı, başında altın bir alın bağı olan genç bir kız gördü; sarı satenden bir elbise giymişti ve ayağında da alacalı deriden bir ayakkabı vardı. Genç kız kapıya yaklaştı ve açılmasını istedi. Owain "Tanrı biliyor ki leydim, bulunduğum

yerden size kapıyı açmam sizin beni serbest bırakmanız kadar imkânsız değil" dedi. Ardından kıza adını ve kim olduğunu söyledi. Genç kız, "Doğrusu, buradan kurtulamıyor olmanız çok üzücü; her kadın yardımınıza koşmalı, çünkü kadınlara hizmette sizden daha güvenilir birini tanımıyorum. Bu yüzden "kurtulmanız için elimden gelen her şeyi yapacağım. Alın bu yüzüğü, elinizdeki taşla birlikte parmağınıza takın ve elinizi taşın üstüne kapatın. Siz bu taşı sakladıkça, o da sizi saklayacak. Almaya geldiklerinde sizi bulamayınca çok üzülecekler. Ben ise sizi ötedeki binek taşının üzerinde bekleyeceğim. Sizi göremesem de siz beni görebileceksiniz. Bu yüzden geldiğinizde elinizi omzuma koyun ki, gelenin siz olduğunu anlayabileyim. Sonra gittiğim yolda beni takip edin" dedi.

Genç kız Owain'in yanından uzaklaştı, o da genç kızın kendisine söylediği her şeyi yaptı. Kale halkı öldürmek için Owain'e bakmaya geldi, ama atının geriye kalan yarısından başka bir şey bulamayınca çok üzüldüler.

Owain aralarından sıyrılıp genç kızın olduğu yere gidip elini omzuna koydu. Böylece genç kız yola koyuldu, Owain de geniş, güzel bir odanın kapısına gelene dek onu izledi. Genç kız kapıyı açtı ve içeri girdiler. Owain odada göz gezdirdiğinde içinde muhteşem renklerle boyanmamış tek bir çivi, altınla resmedilmiş çeşitli imgelerin bulunmadığı tek bir pano bile olmadığını fark etti.

Genç kız bir ateş yaktı, gümüş bir kaba su doldurup yıkanması için Owain'e verdi. Sonra önüne, üzerinde sarı renkli keten bir örtü olan altın kakmalı gümüş bir masa koydu ve ona yiyecek getirdi. Bu bollukta olan herhangi bir et çeşidi görmediği gibi, bu etler başka yerlerde yediklerinden çok daha güzel pişmişti. Servis edilen kaplardan altın ya da gümüş olmayan tek bir kap bile yoktu. Owain öğlen geç vakte kadar yiyip içti ve işte! kaleden kuvvetli bir feryat işittiklerinde Owain genç kıza bunun ne olduğunu sordu. "Kalenin sahibi olan soyluya çok fazla dalkavukluk ediyorlar" dedi genç kız. Owain için Arthur'a yaraşır bir yatak hazırladı ve Owain uykuya daldı.

Gün ağardıktan kısa bir süre sonra Owain aşırı yüksek seste bir feryat ve inleme işitince genç kıza bunun nedenini sordu. "Kalenin sahibi olan soylu adamın cesedini kiliseye götürüyorlar" dedi.

Owain ayağa kalktı, kıyafetlerini giydi ve odasının camını açıp kaleye doğru bakınca sokakları dolduran insanların sayısını ve nerede başlayıp nerede bittiğini göremedi. Baştan aşağı silahlıydılar; yanlarında at sırtında ve yayan çok sayıda kadın vardı ve şehrin tüm din adamları ilahiler söylüyorlardı. Kalabalığın ortasında üzeri beyaz renkli keten örtüyle kaplı tabutu fark etti; yanında ve etrafında ince mumlar yanıyordu. Tabutu taşıyanlardan hiçbiri rütbece güçlü bir barondan aşağı değildi.

Owain ipek[1] ve satenle böylesine göz kamaştırıcı bir topluluk daha önce hiç görmemişti. Kafileyi izlerken, omuzlarına dökülen sarı saçlarına kan bulaşmış, üzerinde yırtık sarı saten elbisesiyle bir kadın fark etti. Ayağında alacalı deri bir ayakkabı vardı. Şaşırtıcı olan ise, ellerini birbirine şiddetle vurmasına rağmen parmak uçları yaralanmamıştı. Gerçekten de bu kadın her günkü haliyle olsaydı Owain'in hayatında gördüğü en güzel kadın olacaktı. İnlemeleri erkeklerin haykırışından ve trompetlerin gürültüsünden daha güçlüydü. Owain kadını görür görmez aşkıyla yanıp tutuştu ve bu aşk tüm varlığını ele geçirdi.

Ardından genç kıza bu kadının kim olduğunu sordu. "Tanrı biliyor ki" dedi genç kız, "o kadınların en güzeli, en iffetlisi, en cömerti ve en soylusu. Benim efendim, ayrıca dün öldürdüğünüz adamın karısı; Pınardaki Kadın olarak da bilinir." "Doğrusu" dedi Owain, "hayatımda en çok bu kadını sevdim." "Doğrusu" dedi genç kız, "o da sizi pek de az sevmeyecektir."

Ardından genç kız Owain'e yemek hazırladı. Gerçekten Owain hayatında bu kadar güzel yemek yemediğini, bu kadar iyi hizmet görmediğini düşündü. Sonra kız Owain'i bırakıp kaleye doğru gitti. Oraya vardığında bulduğu tek şey yas ve kederdi; Kontes odasında, kederinden kimseyi görecek halde değildi. Luned, bu genç kızın ismiydi, ona selam verdi, ama Kontes cevap vermedi. Genç kız ona doğru eğilip, "Neyiniz var? bugün kimseye cevap vermemenizin nedeni ne?" diye sordu. Kontes "Luned, sana ne oldu da, bu kederli günümde beni ziyarete gelmedin? Sorun asıl sende ve bu beni çok üzüyor" dedi. "Aslında" dedi Luned, "daha sağduyulu olduğunuzu düşünürdüm. Bu iyi adamın, ya da sahip olamadığınız başka şeylerin yasını tutmak sizin için iyi bir şey mi?" "Tanrı şahidimdir ki" dedi Kontes "tüm dünyada ona denk kimse yoktur." "Ben öyle düşünmüyorum" dedi Luned, "zira çirkin bir adam da onun kadar, hatta ondan daha yakışıklıdır." "Tanrı şahidimdir ki" dedi Kontes, "büyüttüğüm birini öldürtmek bana ters gelmese, böyle bir benzetme yaptığın için seni idam ettirebilirdim. Bu yüzden seni buradan süreceğim." Luned de "Beni sürmeniz için, size hizmet etmemden başka bir nedeniniz olmadığı için memnunum ve siz, size yapmış olduğum

[1] 6. yüzyıldan önce Avrupalılar tarafından kullanılan ipeğin hepsi Seresler, yani bugünkü Buharalıların ataları tarafından getiriliyordu. Latince *Serica* adı da buradan türetildi. İpekböceği 551 yılında iki keşiş tarafından Constantinopolis'e getirildi; ancak ipek üretimi 1130 yılına kadar Yunan imparatorluğu ile sınırlıydı. Sicilya Kralı Roger'in Haçlı Seferi'nden döndükten sonra Atina ve Korintos'tan birkaç üretici getirip Palermo'ya yerleştirmesiyle ticaret adım adım İtalya topraklarına yayılmıştır. Bu sıralarda bilinen ipek maddesinin çeşitleri kadife, saten (*samite* olarak da adlandırılırdı) ve tafta (cendal ya da sendall diye de adlandırılırdı) idi; bunların hepsi bazen altın ve gümüş ile süslenirdi.

iyiliğin farkında değilsiniz. Bundan sonra hangimizin başına bir kötülük gelirse, barışmak adına ilk adımı o atsın; ister ben size çağrı yollayayım, ister siz bana."

Böylece Luned giderken, Kontes ayağa kalkıp ona odasının kapısına kadar eşlik etti ve yüksek sesle öksürmeye başladı. Luned arkasına dönüp baktığında, Kontes el işaretiyle onu çağırdı, o da Kontes'in yanına geri döndü. "Aslında" dedi Kontes" kötülük senin yaradılışında var, ama iyiliğime olan şeyin ne olduğunu biliyorsan, söyle bana." "Söyleyeceğim" diye karşılık verdi Luned.

"Savaş ve silahlar dışında, sahip olduğunuz şeyleri korumanın bir yolu olmadığını biliyorsunuz; bu yüzden bunları savunabilecek birini aramakta gecikmemelisiniz." "Peki bunu nasıl yapabilirim?" diye sordu Kontes. "Anlatacağım" diye cevap verdi Luned, "pınarı koruyamadıkça, sahip olduğunuz toprakları da koruyamazsınız ve Arthur'un hane halkından bir şövalye dışında hiç kimse pınarı savunamaz. Arthur'un sarayına gideceğim ve oradan pınarı en az daha önce savunan kadar, hatta ondan daha iyi koruyabilcek bir savaşçıyla dönmezsem, kötülük yakamı hiç bırakmasın." "Zor görünüyor" dedi Kontes, "ama yine de git ve söz verdiğin şeyi ispatla."

Luned, Arthur'un sarayına gideceği bahanesiyle yola çıktı, fakat Owain'i bıraktığı konağa geri döndü ve orada Kral Arthur'un sarayına gidip gelmesi ne kadar zaman alacaksa o kadar oyalandı. Bu zamanın sonunda giyinip Kontes'i ziyaret etmeye gitti. Kontes onu görünce çok sevindi ve saraydan ne haber getirdiğini sordu. "Size çok iyi haberler getirdim" diye karşılık verdi Luned, "çünkü görevimi başarıyla yerine getirdim. Benimle buraya gelen lideri sizinle ne zaman tanıştırmamı arzu edersiniz?" "Yarın onu buraya, beni ziyarete getir" dedi Kontes, "bütün şehrin de o vakit toplanmasını sağlayacağım."

Luned eve geri döndü. Bir sonraki gün öğle vaktinde, Owain gömlek, cüppe ve üzerinde altın süslemeli geniş kemeri olan bir manto giydi. Ayaklarında aslan biçimli tokalarla bağlanmış alacalı deri ayakkabılar vardı. Giyindikten sonra Luned'le birlikte Kontes'in odasına gittiler.

Gelmelerine Kontes çok sevindi. Gözlerini Owain'e dikti ve "Luned, bu şövalye bir yolcu gibi görünmüyor" dedi. Luned de "Bunda sizi rahatsız eden şey nedir, hanımım?" diye sordu. Kontes "Efendimin bedeninden ruhunu çıkartan kişinin bundan başkası olmadığına eminim" dedi. "Öyleyse daha iyi, hanımım" dedi Luned, "çünkü eğer efendinizden güçlü olmasaydı, onu canından edemezdi. Olmuşa çare yok, bu olacaksa bırakın olsun." "Konağınıza geri dönün" dedi Kontes, "ben görüş alacağım."

Ertesi gün Kontes bütün halkı toplanmaya çağırdı. Kontun topraklarının savun-

masız kaldığını; at, silah ve askerî yetenek olmadan korunamayacağını onlara anlattı. "Bu yüzden" dedi, "sizin kararınıza bırakıyorum; ya içinizden biri beni alsın, ya da topraklarımı savunması için başka yerden koca bulmama rıza gösterin." dedi.

Halk düşünüp taşındıktan sonra başka yerden biriyle evlenmesine izin verilmesinin daha iyi olacağı kararına vardı. Bunun üzerine Kontes, Owain'le nikâh törenini yönetmeleri için piskopos ve başpiskoposları çağırdı. Kontluğun bütün erkekleri Owain'in egemenliğini kabul etti.

Owain pınarı mızrak ve kılıçla korudu. Bu onun pınarı koruma şekliydi. Ne zaman bir şövalye gelse, onu yendi ve tüm servetini aldı. Böylece kazandıklarını baronları ve şövalyeleri arasında bölüştürdü. Tüm dünya üzerinde hiç kimse tebaası tarafından onun kadar sevilmedi. Üç yıl boyunca bu sevgi sürdü.[1]

---

[1] Taliesin'in yayımlanan şiirleri arasında, Urien'in Oğlu Owain'e Ağıt adında, bir çok güzel, coşkulu pasaj içeren bir şiir var. Şöyle başlıyor:

"Urien'in oğlu Owain'in ruhuna,

Tanrı onların gereksinimlerini dikkate alır!

Reged'in liderinin üzerini yemyeşil çimenler örter."

Bu ağıt'ın devamında ozan, bu liderin Sakson düşmanlarını usandıran bitmez tükenmez savaşlarından bahsederek şöyle haykırır.

"İngiltere gözleri üzerine düşen hafiflik ile uyuyabilirdi!"

BÖLÜM IV

PINARDAKİ KADIN (*devamı*)

GAWAIN'İN MACERASI

Bir gün Gawain, Kral Arthur'la yolda giderken onun çok üzgün ve kederli olduğunu fark etti. Arthur'u bu halde görmek onu çok üzdü ve ona "Ah efendim, neyiniz var?" diye sordu. "Açıkça söylemek gerekirse Gawain" dedi Arthur, "üç yıldır izine rastlamadığım Owain'i düşünerek kederlendim; eğer dördüncü yıl da onu görmeden geçerse şüphesiz öleceğim. Şimdi Owain'in kayboluşunun Clydno'nun oğlu Kynon'un hikâyesiyle ilişkili olduğundan eminim." Gawain "Bu nedenle egemenliğiniz altındaki tüm bölgeleri silah altında toplamanıza gerek yok, zira siz ve ev halkınız Owain öldüyse intikamını alacaktır; hapisteyse onu kurtaracaktır, yaşıyorsa sana getirecektir" dedi. Gawain'in söyledikleri'ne göre bir karara varıldı.

Arthur ile saray halkı yola koyulmak ve Owain'i aramak için hazırlandı. Clydno'nun oğlu Kynon rehberliği üstlendi. Arthur, Kynon'un daha önce geldiği kaleye ulaştı. Vardığında gençler aynı yerde atış yapıyorlardı, sarışın adam da dimdik yanlarındaydı. Arthur'u görünce selamladı ve kaleye davet etti. Arthur davetini kabul etti ve hep beraber kaleye girdiler. Arthur'a eşlik edenlerin sayısı çok olduğu gibi kale de o kadar büyüktü ki varlıkları güçlükle fark edilebiliyordu. Genç kızlar hizmet etmek için ayağa kalktılar. Genç kızların hizmeti herkese daha önce karşılaştıklarından daha iyi geldi. Atlara bakmakla görevli kâhyalara bile Arthur'un kendi sarayında gördüğü hizmetten aşağı bir hizmette bulunulmadı.

Ertesi sabah Arthur, rehberliğinden yararlanmak için Kynon'la birlikte yola koyuldu ve siyah adamın olduğu yere geldiler. Siyah adamın cüssesi Arthur'a tarif edildiğinden daha da hayret verici geldi. Sonra ormandaki yamacın başına geldiler. Pınarı, kabı ve levhayı gördükleri yeşil ağacın bulunduğu yere gelene kadar vadiyi katettiler. Buraya vardıklarında Kay, Arthur'un yanına gelip "Efendim, tüm bunların anlamını biliyorum" dedi, "isteğim bana suyu levhanın üzerine atmam ve başıma gelecek ilk macerayı üstlenmem için izin vermendir" dedi. Arthur da ona izni verdi.

Kay levhanın üzerine bir kap dolusu su fırlattı, hemen ardından gök gürledi ve arkasından sağanak yağmur başladı. Böylesi bir fırtınayla daha önce hiç karşılaşmamışlardı. Sağanak dindikten sonra gökyüzü berraklığına kavuştu ve ağaca baktıklarında

yapraksız olduğunu fark ettiler. Ardından kuşlar ağaca kondu, şarkıları daha önce işittikleri ezgilerden çok daha hoştu. Bu sırada kömür siyahı atının üzerinde siyah saten giyisisiyle hızla onlara doğru yaklaşan bir şövalye gördüler. Kay şövalyenin karşısına çıkıp onunla dövüştü, ama çok geçmeden yenik düştü ve şövalye geri çekildi. Arthur ve birliği o gece için kamp kurdular.

Sabah kalktıklarında şövalyenin mızrağının üzerinde savaş işareti olduğunu fark ettiler. Bunun üzerine teker teker, Arthur'un tüm ev halkı şövalyeyle dövüşmeye gitti ve bu dövüş Arthur ve Gawain haricinde alt edilmeyen bir tek kişi bile kalmayana dek devam etti. Ardından Arthur şövalyeyle karşılaşmak için kuşandı. "Efendim" dedi Gawain "onunla ilk benim dövüşmem için müsaade edin." Arthur müsaade etti. Gawain kendisinin ve atının üzerine Rhangyr Kontu'nun kızının gönderdiği şeref kaftanını geçirdikten sonra şövalyeyle karşılaşmaya gitti; birliğinden hiç kimse onu bu kıyafeti içinde tanımadı. Birbirlerine meydan okudular ve akşama kadar bütün gün dövüştüler. İkisi de birbirlerini attan düşürmeyi başaramadı. Bir sonraki gün dövüşürlerken bir hamle esnasında mızraklarını kırdılar, ama yine de hiçbiri üstünlüğü ele geçiremedi.

Üçüncü gün çok sağlam mızraklarla dövüştüler. Öfkelerinden çılgına dönüp, öğlene dek hırsla dövüştüler. Birbirlerine öyle vurdular ki atlarının kolanları koptu ve hayvanların kuskunlarının üzerinden yere düştüler. Çabucak ayağa kalkıp kılıçlarını çektikten sonra dövüşmeye devam ettiler. Orada bu iki şövalyenin mücadelesine tanık olan herkes daha önce hiç bu kadar cesur ve güçlü iki adam görmediklerine ikna oldular. Gece yarısı olsa, silahlarından parlayan ateş ışığa sebep olurdu. Şövalye Gawain'e miğferinin başından çıkmasına neden olan bir darbe indirdi, böylece onun Gawain olduğunu gördü. Ardından Owain "Efendim Gawain, sizi kuşatan bu şeref kaftanı yüzünden, kuzenimi yani sizi tanıyamadım; kılıcımı ve silahlarımı alın" dedi. Gawain de "Owain sen galipsin, kılıcımı sen al" diye karşılık verdi. Arthur konuştuklarını görünce yanlarına gitti. "Efendim Arthur" dedi Gawain, "İşte beni mağlup eden kişi Owain'in ta kendisi ve silahlarımı almıyor." "Efendim" dedi Owain de "beni mağlup eden odur ve kılıcımı almıyor" dedi. "Kılıçlarınızı bana verin" dedi Arthur, "bu sayede ikiniz de bir diğerini mağlup etmiş olmayacak." Sonra Owain silahlarını Arthur'un boynuna doladı ve sarıldılar. Ardından tüm birlik Owain'i görmek ve ona sarılmak için aceleyle koştu. Onu öyle bir sıkıştırdılar ki neredeyse canı çıkacaktı.

O gece orada yattılar, ertesi gün Arthur yola koyulmak için hazırlandı. "Efendim" dedi Owain, "şu an yola koyulmanız uygun değil. Bu üç yıl boyunca sizden uzak kaldım ve bu süre zarfında, bu güne kadar beni aramaya geleceğinizi bildiğimden sizin

için bir ziyafet hazırladım. Bu yüzden siz ve maiyetiniz yolculuğun yorgunluğunu atana ve kutsal yağ sürülene kadar benimle burada kalın."

Bunun üzerine hepsi birden Pınardaki Kontes'in kalesine doğru yola devam etti ve hazırlığı üç yıl süren ziyafet yemeklerini üç ay içinde tükettiler. Bugüne kadar bundan daha lezzetli ve eğlenceli bir ziyafet yaşamamışlardı. Ardından Arthur yola koyulmak için hazırlandı. Sonra kontese bir elçi yolladı; Britanya Adası'nın güzel kadınlarına ve soylularına gösterebilmesi adına Owain'in üç aylığına kendisiyle birlikte gelmesine izin vermesi için Kontese ricada bulunacaktı. Çok acı vermesine rağmen Kontes razı oldu. Böylece Owain, Arthur'la birlikte Britanya Adası'na ulaştı ve bir kez daha akrabaları ve arkadaşlarıyla bir araya geldiğinde üç ay yerine üç yıl onlarla birlikte kaldı.

ASLAN MACERASI

Günlerden bir gün Owain Usk üzerindeki Caerleon şehrinde yemekte otururken, salona bir genç kızın girdiğini gördü; kıvırcık yeleli, üzeri köpükle kaplı, eyeri ve başlığı görüldüğü kadarıyla altından, bir doru üzerindeydi.[1] Bu genç kız sarı saten bir elbise giymişti. Owain'in yanına geldi ve parmağından yüzüğü aldı. "Böylece bir hilekâr, hain, sadakatsiz, rezil ve tüysüz olarak kal." dedi. Ardından atını döndürüp oradan ayrıldı.

Sonra Owain'in hatırına yaşadığı macera geldi ve derin bir hüzne boğuldu. Yeme-

---

[1] Lord ve misafirleri yemekteyken salona atla girme adeti, eski romansların ve tarihin sayısız bölümünde anlatılmıştır. Ancak Chaucer'ın güzel ve yarısı bilinen *Cambuscan* öyküsünden bir alıntı yeterlidir:

"Üçüncü akının sonunda düştü,
Kralı otururken asil tahtında,
Dinlerken aşıkların tatlı bir şekilde,
Terennüm eylediği huzurunda,
Bir şovalye çıkageldi salonun kapısından,
Kuşanmış silahlarla,
Elinde irice parlak bir cam
Ve parmağında altın bir yüzük,
Ve yanında yalın bir kılıç,
Yürüdü yüce salona,
Kimse tek kelime etmedi,
Bu şovalyenin neşesine; izlediler,
Pürdikkat beklediler, genç yaşlı."

gini bitirdikten sonra evine gitti ve o gece hazırlıklarını yaptı. Ertesi gün kalktığında ne saraya gitti ne de Pınar'daki kontese geri döndü. Yeryüzünün uzak diyarlarında, işlenmemiş dağlarında amaçsızca dolaştı. Giysileri yıpranana, bedeni bitkin düşene ve saçı upuzun olana dek orada kaldı. Vahşi hayvanlar ona aşina olana dek onlarla birlikte yaşadı, onlarla birlikte beslendi. Ama sonunda onlara daha fazla eşlik edemeyecek derecede zayıf düştü. Sonra dağlardan vadiye indi ve merhametli bir leydiye ait, dünyadaki en güzel parka ulaştı.

Bir gün bu evin hanımı ve refakatçileri parkın ortasındaki gölün kenarında yürüyüş yapmaya geldiler. Geldiklerinde ölü gibi yerde yatan bir adam gördüler ve korkuya kapıldılar. Yine de yanına gidip ona dokundular ve hayatta olduğunu anladılar. Evin hanımı kaleye dönüp şişe dolusu değerli bir merhem alıp hizmetçilerinden birine verdi. "Bu şişeyi, ötedeki atı ve giysileri alıp git, az önce gördüğümüz adamın yanına koy ve bu merhemle göğsünü yağla. Eğer hayatta ise, bu merhemin etkisiyle canlanacaktır. Sonra ne yaptığını izle" dedi.

Hizmetçi hanımının yanından ayrıldı, gidip Owain'in üzerine merhemi döktü. Atı ve kıyafetleri yanı başına bırakarak biraz öteye gidip rahatça izleyebilmek için saklandı. Kısa süre sonra hareket etmeye başladığını gördü. Owain ayağa kalktı, sonra kendisine baktığında bu yakışıksız görünüşünden dolayı utanç duydu. Sonra yanında duran atı ve kıyafetleri fark etti. Bu kıyafetleri giydi ve atına güçlükle binebildi. Sonra hizmetçi kız ortaya çıkıp ona selam verdi ve beraberce kaleye gittiler. Hizmetçi kız Owain'i hoş bir odaya götürdü ve bir ateş yakıp yanından ayrıldı.

Owain eski görünüşüne kavuşana, hatta hiç olmadığı kadar alımlı hale gelene kadar bu kalede üç ay kaldı. Bu süre içinde leydinin güçlü bir komşusuyla mücadele ederek ona büyük bir hizmette bulundu ve bu şekilde konukseverliğinin karşılığını fazlasıyla vermiş oldu. Sonra da yola koyuldu.

Yolculuğu esnasında ormanın içinden bir haykırış işitti. Bu ses ikinci ve üçüncü kez tekrarlandı. Owain sesin geldiği yere doğru ilerledi ve ormanın ortasında büyük sarp bir tepe, yanında da gri bir kaya gördü. Kayanın üzerinde bir yarık, yarığın içinde de büyük bir yılan vardı. Kayanın yanında siyah bir aslan duruyordu ve ne zaman aslan oradan gitmeye çalışsa yılan ok gibi üzerine atılıyordu. Owain kılıcını kınından çıkartıp kayaya yaklaştı ve yılan dışarı çıktığında kılıcıyla vurarak onu iki parçaya ayırdı. Kılıcını sildikten sonra yoluna devam etti. Fakat aslanın kendisini izlediğini fark etti ve kendi yetiştirdiği bir tazıymışcasına onunla oynadı.

Akşam olana dek böylece bütün gün yollarına devam ettiler. Owain'in dinlenme vakti geldiğinde atından inip onu düz ve ağaçlık bir çayıra saldı. Sonra bir ateş yaktı.

Ateş yandığında aslan Owain'e üç gece yetecek kadar yakacak getirdi ve sonra ortadan kayboldu. Bir müddet sonra ağzında bir erkek karacayla geri döndü. Onu Owain'in önüne attı, Owain de onunla ateşe gitti.

Owain erkek karacayı alıp derisini yüzdü, ince ince dilimlenmiş et parçalarını ateşin çevresindeki şişlere taktı, arta kalanını yemesi için aslana verdi. Bu işlerle uğraşırken yanında derinden bir inleme duydu sonra bir ikincisini ve üçüncüsünü. İnlemelerin geldiği yer kayanın içindeki bir mağaraydı. Owain oraya doğru ilerledi ve bu kadar acıklı inleyenin kim olduğunu öğrenmek için seslendi. Bir ses cevap verdi: "Ben Luned'im, Pınardaki kontesin hizmetçisi." "Ne işin var burada?" diye sordu Owain. Hizmetçi "Arthur'un sarayından gelip kontesle evlenen bir şövalye yüzünden hapsedildim. Kısa bir süre kontesle yaşadı ama sonra Arthur'un sarayına gitti ve o zamandan bu yana dönmedi. Kontesin iki uşağı şövalyeye iftira ettiler, ona yalancı dediler. Çok geçmeden geleceğine yemin ettiğim ve o ikisine karşı onu savunduğum için beni bu mağarada hapsettiler ve o şövalye belli bir güne kadar gelip beni serbest bırakmazsa o gün burada öleceğimi söylediler. Söyledikleri gün yarın ve onu aramak için gönderebileceğim hiç kimse yok. Şövalyenin adı Owain, Urien'in oğlu." dedi. Owain "Bahsettiğin şövalyenin tüm bu olanları öğrendiği takdirde, buraya gelip seni kurtaracağından emin misin?" diye sordu. Hizmetçi "Son derece eminim" dedi.

Dilimlenmiş etler piştiğinde Owain onları genç kızla paylaşmak için ikiye böldü, ardından uykuya daldı. Hiçbir gözcü efendisine, o gece aslanın Owain'e olduğundan iyi göz kulak olmamıştır.

Ertesi gün Luned'i hücresinden alıp öldürmek için iki uşakla birlikte büyük bir bölük geldi. Owain onlara genç kızı neyle suçladıklarını sordu. Onlar da Owain'e aralarındaki anlaşmadan söz ettiler; tıpkı genç kızın bir önceki gece yaptığı gibi. "Owain onu yüzüstü bıraktı; bu yüzden onu yakmaya götürüyoruz" dediler. "Aslında" dedi Owain, "iyi bir şövalyedir, eğer bu genç kızın böyle bir tehlike içinde olduğunu bilseydi, onu kurtarmaya gelmemesine şaşardım. Fakat eğer beni onun yerine kabul ederseniz sizinle ben dövüşürüm." Gençler "olur öyleyse" diye karşılık verdiler.

Owain'e saldırdılar ve etrafını sardılar. Bunun üzerine aslan Owain'in yardımına koştu ve ikisi gençlerden çok daha iyi bir duruma geldi. Gençler Owain'e "Ey önder, yalnız sizinle dövüşeceğimiz konusunda anlaşmıştık, ama şu ötedeki hayvanla mücadele etmek sizinle mücadele etmekten daha zor" dediler. Owain aslanı Luned'in hapsolduğu yere koydu ve kapıyı taşlarla kapadı. Ardından önceden olduğu gibi gençlerle dövüşmeye devam etti. Fakat Owain her zamanki gücünde değildi ve iki genç onu çok kötü sıkıştırdı. Aslan Owain'in başının dertte olduğunu görünce hiç durmadan

kükredi ve dışarı çıkacak bir yol bulancaya dek duvarı zorladı. Ardından gençlerin üzerine atıldı ve anında onları öldürdü. Böylece Luned yanmaktan kurtuldu.

Owain Luned'le birlikte Pınardaki Kadın'ın kalesine döndü. Oradan ayrılırken Kontesi de Arthur'un sarayına götürdü ve kontes yaşadığı müddetçe onun karısı olarak kaldı.

BÖLÜM V

ERBIN'İN OĞLU GERAINT

Arthur sarayını Usk üzerindeki Caerleon'da tutmaya alışmıştı. Orada yedi Paskalya beş de Noel geçirmişti. Vaktiyle sarayı buraya Beyaz Pazar'da[1] taşımıştı. Çünkü Caerleon egemen olduğu topraklar içerisinde karadan ve denizden en kolay ulaşılabilir yerdi. Arthur'a bağlı olan dokuz kral, kontlar ve baronlar burada toplandılar. Zira bu kişiler çok önemli bir nedenle engellenmedikleri sürece bütün görkemli şölenlere iştirak eden, Arthur'un davetli misafirleriydiler. Arthur'un sarayı Caerleondayken ayinler için on üç ayrı kilise inşa edildi. Bu kiliselerden birincisi Arthur ve onun kralları ile misafirlerine, ikincisi Guinevere ve leydilerine, üçüncüsü ev halkının kâhyasına ve taliplere, dördüncüsü Franklara ve diğer yöneticilere, diğer dokuzu ise ev halkının dokuz efendisine ama özellikle Gawain'e adandı. Çünkü Gawain savaşçı ününün itibarı ve soylu ailesiyle bu dokuz kişinin arasında en yüceltilendi. Kiliselere dair burada sözünü ettiklerimiz dışında bir düzenleme yoktur.

Beyaz Salı günü kral şölen masasında otururken, içeriye üzerinde satenden bir gömlek ile tunik bulunan, boynunun çevresinde altın bir kılıç kabzası, ayaklarında basit deri ayakkabılarla uzun boylu sarışın bir genç girdi. Gelip Arthur'un önünde durdu. "Selam olsun sana efendim" dedi. "Tanrı seni başarılı kılsın, hoş geldin. Yeni haberler mi getirdin?" diye cevap verdi. "Evet efendim. Dean ormanındaki ormancılarınızdan biriyim. İsmim Madoc, Turgadarn'ın oğluyum. Ormanda bir erkek geyik gördüm, daha önce gördüklerime hiç benzemiyordu." "Daha önce gördüklerine hiç benzemeyen bu geyikle ilgili özel olan nedir?" diye sordu Arthur. "O bembeyaz, efendim, diğer hayvanlar gibi sürüyle dolaşmıyor, ayrıca heybeti ve görkemiyle oldukça asil duruyor. Buraya, efendim, görüşünüzü almaya ve onunla ilgili arzunuzu öğrenmeye geldim." "Bence en iyisi" dedi Arthur, "yarın gün doğumuyla birlikte yola çıkıp peşine düşmek ve bu gece sarayın her yanına bu konuyla ilgili bildiri hazırlayıp asmak."

"Arthur sarayını bir Beyaz Pazar
günü Usk üzerindeki Caerleon'a kurdu.

[1] Pentekostes yortusu tatili, Paskalya yortusundan sonraki yedinci pazar günü başlayan tatil haftası –çn.

Bir gün Caerleon'da, salonda otururken,
Huzuruna Dean'deki bir ormancı geldi,
Bir erkek geyiğin haberi ile
Arkadaşlarından daha uzun, süt beyaz,
O gün görmüş: bunları krala anlattı.
Ardından iyi kral yarın sabah av için
Boruların üflenmesi emrini verdi." —*Enid.*

Arryfuerys Arthur'un başavcısı ve Arelivri de onun baş uşağı idi. Herkes bildiriyi aldı ve böylece av planlandı.

Guinevere Arthur'a "Yarın bu genç adamın bahsettiği erkek geyik avını duyup görmem için gitmeme izin verecek misiniz, efendim?" diye sordu. Arthur da "Memnuniyetle" dedi. Gawain de Arthur'a "Efendim, eğer hoşunuza giderse, geyiği avlayacak kişinin, ister şövalye ister yaya olsun, geyiğin başını kesip, sevdiği kadına ya da arkadaşının sevdiği kadına armağan etmesine izin verin" dedi. "Memnuniyetle" dedi Arthur, "eğer yarına av için gerekenler hazır olmazsa, kâhya da cezalandırılsın."

Geceyi şarkılarla, eğlenceyle, sohbetle ve büyük bir ziyafetle geçirdiler. Herkes için uyku vakti geldiğinde, yataklarına gittiler. Ertesi gün olduğunda uyandılar, Arthur tahtına muhafızlık edecek görevlileri çağırdı. İsimleri Gandwy'in oğlu Cadyrnerth, Bedwor'un oğlu Ambreu, Arthur'un oğlu Amhar ve Custennin'in oğlu Goreu olan dört uşak vardı. Arthur'un yanına gelip onu selamladılar ve kıyafetlerini giydirdiler. Arthur Guinevere'in uyanıp uyanmadığını merak etti, görevliler de onu uyandırmak istediler. "Rahatsız etmeyin" dedi Arthur "avı görmeye gelmesindense uyuması daha iyi."

Arthur dışarıya çıktı ve biri başavcının, diğeri de baş uşağın kaldığı yerden iki boru sesi işitti. Kalabalığı oluşturan tüm topluluk Arthur'un yanına geldi ve beraberce ormanın yolunu tuttular.

Arthur saraydan çıktıktan sonra Guinevere uyanıp nedimelerini çağırdı ve kıyafetlerini giydi. "Kızlar" dedi, "dün gece gidip avı görmek için izin almıştım. İçinizden biri ahıra gitsin ve bir kadının sürebileceği bir at getirsin." Biri gitti ve ahırda iki at birden buldu. Guinevere ve nedimelerden biri atlara bindi. Adamların ve atların izini sürerek Usk boyunca yol aldılar. Böylece ilerlerlerken bağırış ve koşuşturma sesleri işittiler. Arkalarına baktıklarında, irice bir av atının üzerindeki şövalyeyi gördüler. Bu kişi sarışın, bacakları çıplak, soylu yüzlü, yanında altın kabzalı bir kılıcı olan, üzerin-

de cüppe ve saten bir tunik, ayaklarında basit bir çift deri ayakkabı ve boynunda, her köşesinde altın bir elmanın olduğu mavi mor renkli atkılı bir delikanlıydı.

"Çünkü Prens Geraint
Altın kabzalı nişanı dışında ne silah almış,
Ne de av kıyafeti giymiş, geç de olsa
Sığ nehrin içinden acele ederek geldi." —*Enid.*

Atı haşmetli, çabuk ve mağrur adımlar atıyordu. Guinevere'in yanına geldi ve onu selamladı. "Tanrı seni mutlu kılsın Geraint" dedi Guinevere, "niçin efendinle birlikte ava gitmedin?" "Çünkü ne zaman gideceğini bilmiyordum" diye yanıtladı Geraint. "Ben de açıkçası, haberim olmadan nasıl gidebildiğine şaşırdım. Fakat sen, genç adam, bu krallıkta sahip olabileceğim en eğlenceli arkadaşsın. Böylece avda onlardan çok daha fazla eğlenebileceğim. Çaldıklarında boruları ve serbest bırakılıp havlamaya başladığında da köpekleri duyacağız."

Böylece ormanın kıyısına kadar gidip orada durdular. Guinevere "Bulunduğumuz yerden serbest bırakıldıklarında köpekleri işiteceğiz" dedi. Hemen ardından yüksek bir ses işittiler, sesin geldiği yere doğru baktıklarında azametli, köpürüp zıplayan kuvvetli ve cesur bir atın üzerinde bir cüce gördüler. Cücenin elinde bir kamçı vardı; yanında ise sağlam haşmetli adımlar atan güzel beyaz bir atın üzerinde güzel bir kadın gördüler; altın sırmalarla işli bir elbise giymişti. Kadının yanında büyük bir savaş atına binmiş, hem kendisinin hem de atının üzerinde ağır parlak bir zırhla bir şövalye vardı. Doğrusu Guinevere ve Geraint daha önce hiç bu kadar hatırı sayılır boyutlarda bir şövalye, at ya da zırh görmemişlerdi.

"Geraint" dedi Guinevere, "şu ötedeki uzun boylu şövalyenin ismini biliyor musun?" "Tanımıyorum" dedi Geraint "ve üzerindeki tuhaf zırh hem yüzünü hem de yüz hatlarını görmeme engel oluyor." "Git nedime" dedi Guinevere, "cüceye bu şövalyenin kim olduğunu sor." Nedime cüceye doğru ilerledi ve şövalyenin kim olduğunu sordu. "Size söylemeyeceğim" dedi cüce. "Madem bu kadar aksisiniz" dedi kız, "ben de gider kendisine sorarım." "Yemin ederim, soramazsınız" dedi cüce. "Neden soramazmışım?" dedi kız. "Çünkü efendimle konuşabilecek kadar saygın değilsiniz." Bu sözün ardından nedime atının başını şövalyeye doğru çevirince cüce elindeki kamçıyla kızın suratına ve gözüne öyle bir vurdu ki kızın suratından kan geldi. Sonra nedime aldığı yaradan ötürü sızlanarak Guinevere'in yanına döndü. "Cüce size büyük kabalık etmiş" dedi Geraint ve elini kılıcının kabzasına götürdü. Fakat sonra cüceyi

öldürerek ondan intikam almış olmayacağını ve zırhlı bir şövalye tarafından zırhsız bir biçimde saldırıya uğramayı göz önünde bulundurarak kılıcını çekmekten vazgeçti. ve "Leydim, izninizle onu takip edeceğim, sonunda içinde insanların yaşadığı, kirayla ya da taahütle zırh elde edebileceğim bir yere vardığımda onunla dövüşeceğim" dedi. Guinevere "Git ve iyi bir zırh elde edene kadar şövalyeye saldırma. Haberlerini alana kadar seni düşünerek çok endişeleneceğim" diye cevap verdi. "Hayatta kalırsam, yarın öğlene haberlerimi alacaksınız" dedi Geraint ve böylece yola koyuldu.

Caerleon sarayının aşağısından Usk nehrinin sığ yerinden karşıya geçerek ilerlediler. Bir şehre varana kadar açık, engebesiz, yüksek dağlık yollarda ilerlediler. Şehrin uç sınırında bir kale ile şato gördüler. Şövalye şehrin içinden geçerken herkes ayağa kalkıp onu selamladı, buyur etti. Geraint şehre geldiğinde gördüğü insanlardan tanıdık biri var mı diye her eve baktı. Ama ödünç ya da rehin, ne o ona zırh verme iyiliğini gösterecek birini tanıyordu, ne de biri onu. Gördüğü evlerin hepsi adamlarla, zırhlarla, atlarla doluydu. Kalkanları parlatıyorlar, kılıçları perdahlıyorlar, zırhları temizliyorlar, atlara nal çakıyorlardı. Şövalye, kadın ve cüce şehirdeki şatoya doğru atlarını sürdüler ve onları gördüklerinde şatodaki herkes büyük sevinç yaşadı. Sevinçlerini göstermek ve onları selamlamak arzuları yüzünden kale mazgallarında ve kapılarda canlarını tehlikeye attılar.

Geraint şövalyenin şatoda kalıp kalmayacağını görmek için orada durdu. Şatoda kalacağından emin olduktan sonra çevresine bakınmaya başladı. Şehirden az ileride harabe halinde eski bir saray, sarayın içinde de yıkılmak üzere olan bir salon gördü.

"Ve şimdi sessiz kalan ayakların aşındırdığı
Dönen merdivenin en tepesi kıvrıla kıvrıla
Güneşe açılıyor." —*Enid.*

Şehirde kimseyi tanımadığı için, bu eski saraya doğru ilerledi. Saraya yaklaştığında, yırtık pırtık kıyafetler içinde orada duran ak saçlı bir adam gördü. Geraint gözlerini ayırmadan adama baktı. Ak saçlı adam ona "Genç adam, neden böyle düşüncelisiniz?" diye sordu. "Düşünceli olmamın nedeni geceyi nerede geçireceğimi bilmemem" dedi Geraint. "Bu yoldan ilerlerseniz şef" dedi ak saçlı adam, "sizin için temin edilebilecek en iyi yere kavuşacaksınız." Böylece Geraint ilerlemeye başladı, ak saçlı adam da salona giden yolda ona rehberlik etti. Geraint ak saçlı adamla birlikte yukarı kattaki odaya doğru ilerledi. Odada bir minder üzerinde oturmuş, eski, yıpranmış kıyafetler içinde yaşlı bir kadın gördü, ama yine de kadının, gençliğinin baharında-

ken alımlı olabileceğini düşündü. Yaşlı kadının yanında üzerinde eski, yıpranmaya yüz tutmuş bir cüppe, başında da peçe olan genç bir kız vardı. Doğrusu Geraint hayatında bu kızdan daha sevimli, zarif ve güzel birini görmemişti. Ak saçlı adam genç kıza "Bu delikanlının atıyla senden başka ilgilenebilecek kimse yok" dedi. Genç kız da "Ona ve atına verebileceğim en iyi hizmeti sunacağım" diye yanıtladı. Genç kız delikanlının kıyafetlerini çıkarttı, atına saman ile mısır temin etti, sonra odaya geri döndü. Ak saçlı adam genç kıza "Şehre git, yiyecek, içecek ve bulabildiğinin en iyisini getir" dedi. "Memnuniyetle efendim" diye yanıtladı genç kız ve şehre gitti. Genç kız şehirdeyken onlar sohbet etti. Genç kız, sırtında bir tulum dolusu iyi cins bal likörü ve genç bir öküzün çeyreğini taşıyan bir delikanlıyla beraber geri döndü. Genç kızın ellerinde bolca beyaz ekmek, peçesinde de birkaç iyi cins ekmek vardı ve böylece odaya girdi. "Ne ben bundan iyisini temin edebilirdim, ne de bundan iyisi bana veresiye verilirdi" dedi. Geraint "Bu yeterince iyi" diye karşılık verdi. Ardından eti pişirmeye giriştiler. Yemek hazır olduğunda oturdular. Yemek şu şekilde gerçekleşti, Geraint ak saçlı adam ile karısının yanına oturdu, genç kız da onlara hizmet etti. Böylece yediler, içtiler.

Yemeklerini bitirdikten sonra Geraint ak saçlı adamla sohbete başladı ve ilk olarak ona içinde bulundukları sarayın kime ait olduğunu sordu. Ak saçlı adam "Aslında bu sarayı ben inşa ettim, aynı zamanda görmüş olduğun şehir ve kale de bana aitti" diye yanıtladı. "Yazık!" dedi Geraint "nasıl oldu da onları kaybettiniz?" "Bunların yanında büyük bir kontluğu da kaybettim" dedi ak saçlı adam, "ve bunları nasıl kaybettiğimi şöyle anlatabilirim. Bir yeğenim vardı, erkek kardeşimin oğlu, servetini ben gözetiyordum. Fakat o servetine konmak konusunda çok aceleciydi ve bana karşı savaş açtı. Sonuçta sadece kendi servetini değil, bu kale hariç benimkileri de elimden zorla aldı." "İyi yürekli Sör" dedi Geraint, "bana şövalyenin, leydinin ve cücenin neden şimdi şehre geldiğini, gördüğüm hazırlık ile silahların düzenlenmesinin ne demek olduğunu söyler misiniz?" "Söylerim" dedi adam. "Hazırlıklar genç kontun yarın için düzenlediği oyun nedeniyle yapıldı. Buradaki çayırın ortasına iki çatal, çatalların üzerine bir gümüş değnek ve onun da üzerine bir atmaca konulacak; turnuva bu atmacanın adına olacak. Turnuvaya şehirde gördüğün adamlardan, atlardan ve silahlardan oluşan tüm ordu gidecek. Ayrıca turnuvaya her adamla birlikte, en sevdiği kadın da gidecek. En çok sevdiği kadın yanında değilse atmaca için yapılan mızrak dövüşüne kimse katılamaz. Görmüş olduğunuz şövalye ise atmacayı bu son iki yıl kazandı; eğer üçüncü yıl da kazanırsa, bundan böyle Atmaca Şövalyesi olarak anılacak." "Sör" dedi Geraint, "Guinevere'in nedimesi bu cüce tarafından aşağılandı; bu durumda bana bu

şövalye hakkında ne önerirsiniz?" Ardından Geraint ak saçlı adama nedimenin nasıl bir aşağılamaya uğradığını anlattı. "Yanınızda uğruna dövüşebileceğiniz bir kadın ya da genç kız olmadığı için, size öğütte bulunmak kolay değil. Yine de burada alabileceğiniz bir zırhım var ve eğer sizinkine nazaran daha iyi olduğunu düşünürseniz bir atım da var." "Ah Sör" dedi Geraint "Tanrı sizi ödüllendirsin! Ama alışık olduğum atım zırhınızla birlikte yeterli olacaktır. Yarın için belirlenen zaman geldiğinde kızınız olan şu ötedeki genç kız için mücadele etmeme izin verirseniz, bu turnuvadan kurtulursam, yaşadığım süre boyunca onu seveceğime söz veriyorum." "Memnuniyetle izin veririm" dedi ak saçlı adam, "madem böyle bir karara vardınız, yarın gün doğumunda atınızın ve zırhınızın hazır olması gerek. Zira Atmaca Şövalyesi beyanda bulunacak ve en çok sevdiği kadını atmacayı almak için davet edecek. Eğer biri itiraz edecek olursa, o zaman leydinin isteğini şiddete başvurarak savunacak. Bu yüzden şafak söktüğünde orada olmanız gerek, biz de sizinle olacağız." Böylece bir karara varılmış oldu.

Gece olduğunda uykuya daldılar ve şafaktan önce kalkıp hazırlandılar. Zamanı geldiğinde dördü de çayırdaydı. Beyanda bulunan Atmaca Şövalyesi oradaydı ve sevdiği leydiye atmacayı alması için talepte bulunuyordu. "Alamazsınız" dedi Geraint, "çünkü burada sizin leydinizden daha güzel, daha soylu, daha zarif ve atmacayı daha çok hak eden genç bir kız var." Şövalye de "Eğer bu genç kız atmacayı hak ediyorsa öne çıkıp benimle dövüşün" diye karşılık verdi. Geraint de atıyla birlikte ağır, paslı ve biçimsiz duran zırhı üzerine geçirdikten sonra çayırda tepeye doğru ilerledi. Böylece birbirleriyle mücedeleye giriştiler ve ilk mızrak takımını kırdılar; ardından ikincisini ve üçünsünü. Sonra kont ve etrafındakiler Atmaca Şövalyesi'nin üstünlüğü ele geçirdiğini görünce neşe ve sevinç bağırışmaları duyuldu. Ak saçlı adam, karısı ve kızı üzgündü. Geraint mızraklarını kırdıkça ak saçlı adam ona mızrak yardımında bulundu; cüce de Atmaca Şövalyesi'ne. Sonra ak saçlı adam Geraint'e "Ey şef, bundan böyle kimse seninle bir olamayacak, işte, şövalyelik onurunu elde ettiğim gün elimde olan ve o günden bu güne asla kırmadığım mızrağım; üstelik ucu da mükemmel" dedi. Geraint ak saçlı adama teşekkür ederek mızrağı aldı. Hemen ardından cüce de efendisine bir mızrak götürdü ve "İşte, en az onunki kadar iyi bir mızrak" dedi. "Bu güne kadar hiçbir şövalyenin bu şövalye kadar size karşı duramadığını hatırlayın." "Tanrı şahidim olsun ki" dedi Geraint, "ölüm beni buradan çabucak ayırmadıkça, asla senin hizmetinden daha iyisine sahip olamayacak." Sonra atını uzak bir mesafeden mahmuzlayıp ona ikazda bulunarak hızla üzerine doğru atıldı. Ona öylesine şiddetli, öfkeli, sert bir darbe indirdi ki yüzündeki korumayı ikiye ayırdı, zırhını yardı ve kolanlarını parçaladı. Sonunda şövalye eyeriyle birlikte atının sağrısının üzerinden

yere düştü. Geraint hemen atından indi, öfkeyle kılıcını çekti ve hiddetle şövalyenin üzerine doğru koştu. O zaman şövalye de ayağa kalktı ve Geraint'e karşı kılıcını çekti. Silahları yıldızlar gibi ateş kıvılcımları saçana dek dövüştüler; böylece dövüşmeye kan ile ter gözlerindeki feri yok edene dek devam ettiler. Sonunda Geraint tüm gücünü toplayıp şövalyenin başının üstüne kılıcını indirdi, öyle ki kafasındaki zırhın tümünü parçalayıp etini, derisini hatta kafatasını kesip kemiğini yaraladı.

Bu darbeyle şövalye dizlerinin üstüne çöktü, kılıcını elinden atıp Geraint'den merhamet diledi. "Cesaretimden ve onurumdan vazgeçiyorum ve merhametini diliyorum. Günahlarım için kendimi tanrıya adayıp bir rahiple konuşmaya zamanım olmazsa, merhametin biraz da olsa işime yarayacak." "Bir şartla merhamet göstereceğim" dedi Geraint, "Arthur'un karısı Guinevere'e gidip, nedimesinin cücenizden gördüğü aşağılamayı telafi etmeniz ve Guinevere'in memnuniyetini elde etmenizi şart koşuyorum. Buradan ayrılıp Guinevere'in huzuruna varana dek atınızdan inmeyin ve Arthur'un sarayında nasıl bir kefaret ödemeye mahkûm edileceğinizi ona sorun." "Bunu memnuniyetle yerine getireceğim; peki siz kimsiniz?" "Ben Erbin'in oğlu Geraint'im; siz de kim olduğunuzu açıklayın." "Ben Nudd'un oğlu Edeyrn'im." Sonra atına atladı ve Arthur'un sarayına doğru yola koyuldu. Cüce ve en çok sevdiği kadın da ağlayıp sızlayarak önünde ilerlediler.

Genç Kont misafirleriyle birlikte Geraint'in yanına gelip onu selamladı ve onu şatosuna davet etti. "Gelemem" dedi Geraint, "bu gece de yine geçen gece kaldığım yerde olacağım." "Davetimi kabul etmediğinize göre, sizin için emredebildiğim tüm zenginliklere sahip olacaksınız; yorgunluğunuzu gidermesi, üzerinizdeki bezginliği alması için size merhem yapılmasını emredeceğim." "Tanrı sizinle olsun" dedi Geraint, "ben kaldığım yere gideceğim." Böylece Geraint, Kont Ynywl, karısı ve kızı oradan ayrıldılar. Eski konağa vardıklarında, genç kontun maiyeti ve uşakları gelmiş, tüm odaları saman ve ateşle donatmışlardı. Kısa süre sonra merhem de hazırlandı, Geraint geldi ve başını yıkadılar. Sonra genç kont turnuvaya davet edilen katılımcılar arasından kırk onurlu şövalyeyle geldi. Geraint de yağlanmaktan geldi. Kont Geraint'ten yemek için salona gelmesini rica etti. Geraint "Kont Ynywl, karısı ve kızı nerede?" diye sordu. Kont'un kâhyası "Ötedeki odadalar, kontun onlar için getirtmiş olduğu giysileri giyiyorlar" dedi. "Genç kız cüppesi ve peçesinden başka bir şey giymesin" dedi Geraint "Arthur'un sarayına geldiğinde Guinevere ona kendi seçtiği giysileri giydirecek." Bu yüzden genç kız o giysileri giymedi.

Ardından herkes salona girdi ve temizlenip yemeğe oturdular. Masaya şu şekilde yerleştiler. Geraint'in bir yanına genç kont, onun yanına da Kont Ynywl otururken,

diğer yanına genç kız ile annesi oturdu. Onlardan sonra herkes kendi önem sırasına göre oturup yemeklerini yediler. Bolca hizmet gördüler ve çeşitten yana bol, türlü türlü armağanlar aldılar. Sonra sohbet ettiler. Genç kont Geraint'i ertesi gün ziyarete çağırdı. "Tanrı şahidimdir ki gelemem" dedi Geraint, "yarın bu genç kızla birlikte Arthur'un sarayına gideceğiz. Kont Ynywl bu yoksulluk ve sıkıntı içindeyken bu kadarı bana yeter. Onun geçimine katkıda bulunmak adına gidiyorum." "Ah şef" dedi genç kont "Kont Ynywl'in servetinden mahrum kalması benim hatam değil." "Yemin ederim" dedi Geriant, "ölüm beni çabucak buradan çekip almadıkça, o servetinden yoksun kalmayacak." "Ey şefim" dedi genç kont, "Ynywl'le aramızdaki anlaşmazlık konusunda, seve seve önerinize göre hareket edeceğim ve hakkımızda neyin doğru olacağına hüküm verirseniz razı olacağım." "Sizden istediğim" dedi Geraint, "kendisine ait olanı, servetini kaybettiği günden bugüne alması gerekenlerle birlikte ona geri vermeniz." "İsteğinizi seve seve yerine getireceğim" diye cevap verdi genç kont. "Şimdi" dedi Geraint "burada Ynywl'e saygı borcu bulunan herkes öne çıksın ve ona saygısını sunsun." Herkes dediği gibi yaptı ve yapılan anlaşmaya uydular. Şatosu, şehri ve tüm serveti Ynywl'e geri verildi. Kaybettiği her şeyi, en küçük mücevherine dek geri aldı.

Sonra Kont Ynywl Geraint'la konuştu. "Şef" dedi, "turnuvada kendisi için mücadele ettiğin genç kıza iyi bak; onu sana veriyorum." Geraint da "O, Arthur'un sarayına benimle birlikte gelecek, Arthur ile Guinevere onu istedikleri gibi evlendirecekler." Ertesi gün Arthur'un sarayına doğru birlikte yola koyuldular. Geraint ile ilgili söyleyeceklerimiz şimdilik bu kadar.

BÖLÜM VI

ERBIN'İN OĞLU GERAINT (*devamı*)

Şimdi anlatacaklarımız Arthur'un geyiği nasıl avladığıyla ilgilidir. Avcılar ve köpekler av için gruplara ayrılmış, köpekler geyiğin peşinden serbest bırakılmıştı. Bırakılan son köpek Arthur'un en gözde köpeği Cavall'dı. Tüm köpekleri geride bıraktı ve geyiğin yönünü değiştirdi. İkinci dönüşte geyik Arthur'un av grubuna doğru yaklaştı. Arthur geyiğin üzerine atıldı ve diğerlerinden biri onu öldürmeden kafasını kesti. Ardından geyiğin öldürülmesi adına ölüm borusunu üflediler ve herkes bir araya toplandı.

Kadyriath Arthur'un yanına gelip ona "Efendim bakın, Guinevere ötede ve yanında bir nedimeden başka kimse yok" dedi. Bunun üzerine Arthur "Caw'ın oğlu Gildas'a ve tüm saray alimlerine Guinevere'e saraya kadar eşlik etmelerini buyur" dedi. Onlar da bu emri yerine getirdiler.

Sonra hepsi birden yola koyulup geyiğin başının kime verilmesi gerektiğiyle ilgili sohbete tutuldular. Birisi kendisi tarafından en çok sevilen leydiye, bir diğeri de kendisinin en çok sevdiği leydiye verilmesini diliyordu. Böylece saraya vardılar. Arthur ve Guinevere geyiğin başı hakkında tartıştıklarını işittiklerinde Guinevere Arthur'a "Efendim, benim geyiğin başı ile ilgili önerim, Erbin'in oğlu Geraint görevinden dönene kadar bu başın kimseye verilmemesi" dedi. Ardından Guinevere Arthur'a bu görevin ne olduğunu açıkladı. "Elbette, dediğiniz memnuniyetle yerine getirilecektir" dedi Arthur. Guinevere Geraint'in gelişini gözlemesi için surlara bir gözcü yerleştirdi. Öğleden sonra atının üzerinde biçimsiz küçük bir adam, arkasında yine at üzerinde genç bir kız ya da kadın, onun da arkasında ikibüklüm, başı keder içinde öne sarkmış, üzerinde paramparça ve değersiz bir zırh olan cüsseli bir şövalye gördüler.

Onlar kapının önüne gelmeden, gözcülerden biri Guinevere'e gidip gördüklerinin nasıl insanlar olduğunu, hallerini anlattı. "Onları tanımıyorum" dedi. "Ama *ben* tanıyorum" dedi Guinevere, "bu Geraint'in peşine düştüğü şövalye ve bana kalırsa buraya kendi arzusu ile gelmiyor. Geraint ona üstün gelmiş, nedimemin aşağılanmasının intikamını fazlasıyla almış olmalı." Kapı görevlisi Guinevere'in olduğu yere geldi ve "Leydim" dedi, "kapıda bir şövalye var ve daha önce hiç onun gibi acınası halde birini görmedim. Giydiği zırh berbat, parçalanmış bir halde, ayrıca üzerindeki kanın tonu

kendi renginden daha belirgin." "Adını biliyor musun?" diye sordu Guinevere. "Biliyorum;" dedi o da, "Nudd'un oğlu Edeyrn olduğunu söyledi." "Onu tanımıyorum" diye cevap verdi Guinevere.

Böylece Guinevere onu karşılamak için kapıya gitti ve şövalye içeri girdi. Guinevere, küstah cüceyle birlikte olmasına rağmen şövalyenin bulunduğu durumu görünce çok üzüldü. Edeyrn Guinevere'i selamladı. "Tanrı seni korusun" diye karşılık verdi Guinevere. "Leydim" dedi Edeyrn, "en iyi ve en cesur hizmetkârınız, Erbin'in oğlu Geraint size selam yolladı." "Geraint sizinle karşılaştı mı?" diye sordu Guinevere. "Evet" dedi Edeyrn "ve bu karşılaşma benim yararıma olmadı, ama bu onun değil benim hatamdı, leydim. Geraint sizi hoşca selamlıyor ve sizi selamlarken de beni buraya gelip cüce tarafından aşağılamaya uğrayan nedimeniz için gönlünüzü almaya zorladı." "Geraint sizi nerede yakaladı?" "Mızrakla dövüştüğümüz, atmaca için yarıştığımız, Cardiff diye adlandırılan şehirde. Geraint'in turnuvada mızrakla dövüşmesi Kont Ynywl'in kızına duyduğu aşkı kanıtlamak içindi. Bu sebeple birbirimize meydan okuduk ve gördüğünüz gibi leydim, beni bıraktı." "Sör" dedi Guinevere "sizce Geraint ne zaman burada olacaktır?" "Yarın, leydim, bence yarın genç kızla birlikte burada olacaktır."

Sonra Arthur yanlarına geldi. Şövalye Arthur'u selamladı. Arthur uzunca bir süre gözlerini üzerinden alamadı ve onu öyle gördüğü için hayrete düştü. Tanıdığını düşünerek ona "Sen, Nudd'un oğlu Edeyrn misin?" diye sordu. "Evet, efendim" dedi o da "pek çok sorunla karşılaştım ve tahammül edilemez yaralar aldım." Ardından Arthur'a tüm başından geçenleri anlattı. "Öyleyse, "dedi Arthur, "duyduklarım karşısında Guinevere'in size karşı merhametli olması gerekir." "Efendim, dilediğiniz merhameti ona bahşedeceğim" dedi Guinevere, "ne de olsa size edilmiş hakaret bana da edilmiş olur." "Bu yüzden en iyisi" dedi Arthur, "yaşayıp yaşayamayacağı anlaşılana kadar tıbbi tedavi görsün. Yaşayacak olursa saraydakiler tarafından en iyi şekilde yargılanacağı için, bizi memnun edecektir. Eğer ölecek olursa Edeyrn gibi bir gencin ölümü genç kıza büyük hakaret olacaktır." "Söylediklerniz benim için uygundur" dedi Guinevere. Arthur Morgan Tud'ın gelmesini emretti. Morgan Tud baş hekimdi. "Nudd'un oğlu Edeyrn'i götür ve ona bir oda hazırlat. Ben yaralandığımda bana uygulayacağın ilaç tedavisini ona uygula. Rahatsız edilmemesi için, ilaç almasına yardımcı olmak amacıyla sen ve öğrencilerinden başka odasına kimseyi sokma." "Dediğinizi memnuniyetle yerine getireceğim, efendim" dedi Morgan Tud. Sonra kâhya, "Efendim, genç kızı nereye getirtmem doğru olur?" diye sordu. "Guinevere ile nedimelerinin yanına" dedi Arthur. Bunun üzerine kâhya genç kızı getirtti.

"Kalkınca, Arthur'un sarayına doğru atını sürdü,
Orada kraliçe onu hiç düşünmeden affetti.
Genç olduğundan, kendisini değiştirdi ve
Kendi günahına benzediği için, Arthur'un yeğeni Modred'in
Günahına nefret besledi
Sonunda kral için savaştığı büyük savaşta öldü. —*Enid.*

Ertesi gün Geraint saraya ulaştı; habersiz varmaması için Guinevere surların üzerine gözcüler dikmişti. Gözcülerden biri Guinevere'e geldi. "Leydim" dedi, "sanırım Geraint'i ve onunla birlikte bir genç kız gördüm. Geraint at sırtında, ama yürüyüş giysisi üzerinde, genç kız ise beyaz ketenden bir elbise giymiş gibi görünüyor." "Tüm kadınları toplayın" dedi Guinevere, "ve Geraint'i karşılamaya, ona hoş geldin demeye, mutluluklar dilemeye gelin." Guinevere Geraint'i ve genç kızı karşılamaya gitti. Geraint Guinevere'in olduğu yere geldiğinde onu selamladı. "Tanrı seni mutlu etsin, hoş geldin" dedi Guinevere. "Leydim" dedi Geraint "sizi isteğiniz doğrultusunda memnun etmeyi istedim; işte, sayesinde intikamınızı almış olduğunuz genç kızı size takdim ederim." "Gerçekten" dedi Guinevere, "Tanrı seninle olsun; bize yakışan onu neşeyle ağırlamak olacaktır." Sonra içeri girdiler ve atlarından indiler. Geraint Arthur'un olduğu yere geldi ve onu selamladı. "Tanrı sizi korusun" dedi Arthur, "ve Tanrının selamı üzerinize olsun. Nudd'un oğlu Edeyrn'i yendiğinize göre, işinizde başarılı oldunuz." "Olanlar benim suçum değil" dedi Geraint, "arkadaş olamamamızın nedeni, Nudd'un oğlu Edeyrn'in kibri." "Şimdi" dedi Arthur, "uğruna mücadele ettiğinizi duyduğum genç kız nerede?" "Guinevere'le birlikte odasına gittiler." Ardından Arthur genç kızı görmeye gitti. Arthur, tüm arkadaşları ve tüm saray halkı genç kızdan ötürü mutluluk duydular. Giysileri güzelliğine yaraşırdı; ondan daha güzel bir kız görmediklerinden emindiler. Arthur genç kızı gelin olarak Geraint'e verdi. O bildik bağ bu iki insan, Geraint ve genç kız arasında da kurulmuş oldu. Guinevere'in seçtiği elbiseler genç kıza armağan edildi ve böyle giyinerek onu gören herkese hoş ve zarif göründü. O gün ve gece bol bol okunan şiirler, hediye edilen içkiler ve oynanan oyunlar eşliğinde geçti. Uyuma zamanı geldiğinde de herkes odasına çekildi. Arthur ve Guinevere'in yatağının bulunduğu odaya Geraint ile Enid'in yatağı hazırlanmıştı. Artık genç kız onun karısıydı. Ertesi gün Arthur Geraint'in taliplerini cömert armağanlarla memnun etti. Genç kız sarayda kendi odasını aldı, erkek kadın pek çok arkadaşı oldu ve tüm Britanya adasında ondan daha saygın bir genç kız daha olmadı.

Sonra Guinevere sözü aldı. "Geraint'in dönüşüne kadar geyik başının kimseye ve-

rilmemesini buyurmakla doğru yapmışım" dedi, "işte şimdi onu armağan etmek için uygun bir fırsat. Geyik başı, en şerefli genç kız, Ynywl'ın kızı Enid'e verilsin. Bu yüzden kimsenin kıskançlık göstereceğini sanmıyorum, çünkü o ve buradaki herkes arasında sevgi ve dostluktan başka bir şey yok." Bu karar herkes, hatta Arthur tarafından da fazlasıyla alkışlandı. Geyik başı Enid'e armağan edildi. Bu olanlar sonucunda ünü yayıldı, arkadaşlarının sayısı öncekine göre arttı. Geraint bundan böyle av, turnuva ve zor mücadelelerin aşkına tutuldu ve hepsinde galip geldi. Ünü krallığın tamamına yayılana dek birinci, ikinci ve üçüncü yılı böyle geçirdi.

Bir gün Arthur Usk üzerinde, Caerleon'daki sarayındayken bilge, sağduyulu, konuşmaları etkileyici elçiler yanına geldiler ve onu selamladılar. "Tanrı sizi korusun" dedi Arthur, "nereden geliyorsunuz?" "Efendim, Cornwall'dan geliyoruz" dediler, "Custennin'in oğlu, amcanız Erbin'in elçileriyiz, size gönderildik. Erbin, bir amcanın yeğenini, bir tebanın efendisini selamladığı gibi size selamlarını yolladı. Yıllar ilerledikçe bitkin ve güçsüz düştüğünü, bunu bilen komşu ülkelerin liderlerinin ona karşı küstahlık ettiklerini, toprağına ve varlığına göz diktiklerini size bildiriyor. Sizden samimi ricası efendim, servetini koruması ve sınırlarını tanıması için, oğlu Geraint'in dönmesine izin vermeniz. Geraint'e gençliğinin baharını, en verimli çağını, ün elde etmesini sağlamakla birlikte, kendisine hiçbir yararı olmayan turnuvalarla geçirmek yerine, sınırlarını koruyarak geçirmesinin daha iyi olduğunu bildiriyor."

"Tamam" dedi Arthur, "şimdi gidin, asker elbiselerinizi çıkartıp yiyecek alın ve yorgunluğunuzu üzerinizden atın; buradan ayrılmadan önce bir cevap alacaksınız." Ardından yemek yemeye gittiler. Arthur Geraint'in saraydan ve kendisinden ayrılmasına izin vermenin kendisine zor geleceğini düşündü; ama kuzenini, babasının gücünün yetmediği servetini ve sınırlarını koruma görevinden alıkoymanın adil olmayacağını düşündü. Aynı şekilde genç kızın kendilerini terk edeceği korkusundan dolayı Guinevere, kadınları ve genç nedimeleri de üzgün ve kederliydiler. O gün ve o gece zengin bir şölenle geçti. Arthur, Geraint'e Cornwall'dan elçilerin gelmesinin ve görevlerinin nedenini açıkladı. "Doğrusu efendim" dedi Geraint "yararıma da olsa, zararıma da, bu elçilikle ilgili, arzunuza göre hareket edeceğim." "Şunu anlayın ki" dedi Arthur, "sizden ayrılmak beni kahretse de benim size öğüdüm kendi topraklarınızda oturmaya gitmeniz ve sınırlarınızı korumanızdır. Size eşlik etmeleri için benim sadık dostlarımdan, sizin sadık arkadaşlarınızdan ve silah arkadaşlarınızdan ne kadar sevdiğiniz varsa, hepsi sizinle birlikte gitsin." "Tanrı sizi mükafatlandırsın! dediğinizi yerine getireceğim" dedi Geraint. "Konuştuğunuz şey nedir?" dedi Guinevere, "Geraint'i ülkesine götürecek kişilerle mi ilgili?" "Evet öyle" dedi Arthur. "Öyleyse"

dedi Guinevere, "arkadaşlar ve yanımda bulunan leydi için gerekli olacak erzağı düşünmem gerek." "Bunu iyi yapacağınızdan eminim" dedi Arthur.

Gece olduğunda uyumaya gittiler. Ertesi gün elçiler yola çıkmak için izin istediler ve kendilerine Geraint'in onları takip edeceği söylendi. Üçüncü gün Geraint yola koyulduğunda, Gwyar'ın oğlu Gawain, Irlanda Kralı'nın oğlu Riogoned, Burgonya dükünün oğlu Ondyaw, Frankların liderinin oğlu Gwilim, Bretanya (Bretagne) kontluğunun oğlu Howel, Evrawk'ın oğlu Perceval, Arthur'un sarayında yargıç olan Gwyr, Bedrawd'ın oğlu Bedwyr, Kyner'in oğlu Kai, Frank Odyar ve Nudd'un oğlu Edeyrn – hepsi onunla birlikte gitti. Geraint "Sanırım benimle birlikte gelen bu şövalyeler yeterli olacaktır" dedi. Hep beraber yola koyuldular. O zamana kadar Severn'e yolculuk eden bundan daha güzel bir birlik olmamıştı. Severn'in öte tarafında Custennin'in oğlu Erbin'in soyluları ve başlarında babalığı, Geraint'i karşılamak için bekliyorlardı. Annesiyle birlikte saraydaki kadınların çoğu da Ynywl'in kızı, Geraint'in karısı Enid'i karşılamaya geldi. Geraint'e duydukları büyük sevgiden, aralarından ayrıldığından bu yana elde ettiği büyük şöhretten ve Geraint'in hükümdarlığa geçip sınırlarını koruyacak olmasından dolayı tüm sarayda ve ülkede büyük bir neşe ve mutluluk vardı. Böylece saraya geldiler. Sarayda eğlenceler düzenlendi, kendilerine pek çok armağan verildi, bol bol içkiler içildi, çeşitli oyunlar oynandı. Geraint'i onurlandırmak adına, ülkedeki tüm liderler o gece onu ziyaret etmek için saraya davet edildi. Hepsi birlikte o günü ve o geceyi alabildiğine eğlenerek geçirdiler. Ertesi gün şafak söktüğünde Erbin uyandı, Geraint'i ve kendisinin soylu arkadaşlarını yanına çağırttı. Geraint'e şunları söyledi: "Ben güçsüz ve yaşlı bir adamım. Senin ve kendim için egemenliğimi sürdürebilecek gücüm olduğunda bunu yerine getirdim. Ama şimdi sen gençsin, kuvvetinin ve gençliğinin baharındasın. Bu yüzden sahip olduklarını sen korumalısın." "Doğrusu" dedi Geraint, "bu kez egemen olduğunuz topraklar üzerindeki gücünüzü ellerime benim rızamla vermeyeceksiniz ve beni Arthur'un sarayından kendi rızamla almayacaksınız." "Onları senin ellerine teslim edeceğim" dedi Erbin, "ayrıca bugün tebaanın sana sadakat yeminlerini kabul edeceksin."

Sonra Gawain, "Bugün ve yarın sizden yardım isteyecek kişileri memnun etmek sizin için daha iyi olacaktır, tebaanızın sadakat yeminini kabul edebilirsiniz" dedi. Böylece yardım isteyecek olan herkes bir yere çağırıldı. Kadyriath arzularının ne olduğunu öğrenmek için yanlarına gitti. Herkes ondan arzu ettiği şeyi istedi. Arthur'un yandaşları armağanlar vermeye başladı, hemen ardından Cornwall'ın beyleri geldiler ve onlar da verdiler. Bu kişilerin armağan vermeleri çok zaman almadı, çünkü hepsi hediye bahşetmek için çok hevesliydi; armağan istemeye gelenlerden hiç kimse mem-

nun olmadan ayrılmadı. Bütün gün alabildiğine eğlenceyle geçti.

Ertesi gün Erbin, Geraint'ta ülkedeki insanların bağlılığını kabul etmeye gelmesinin hoşnutsuz bir durum olup olmadığını ve Geraint'e karşı herhangi bir itirazlarının bulunup bulunmadığını öğrenmek için haberciler yollamasını istedi. Geraint, Cornwall halkına bu soruları iletmeleri için elçiler yolladı. Hepsi birden Geraint'in gelip hürmetlerini kabul etmesinin kendileri için büyük bir şeref ve mutluluk olacağını dile getirdi. Böylece Geraint böylesi bir sadakat yeminini kabul etti. Ertesi gün Arthur'un yandaşları gitmeye niyetlendiler. "Şimdi ayrılmanız için çok erken" dedi Geraint, "bana gelmeye razı olan liderlerimin sadakat yeminlerini kabul edene kadar benimle kalın." Sadakat yeminlerini kabul edene kadar onunla birlikte kaldılar. Sonra Arthur'un sarayına doğru yola koyuldular. Geraint ve Enid, Diganwy'e kadar onlara eşlik etti; oraya varınca onlardan ayrıldılar. Burgonya dükünün oğlu Ondyaw, Geraint'e "Şimdi gidin ve egemenliğiniz altındaki toprakları en uç bölgelerine kadar ziyaret edin, ülkenizin sınırlarını iyice tanıyın. Onlarla ilgili herhangi bir sorun yaşarsanız, arkadaşlarınıza bildirin" dedi. "Tanrı sizi korusun" dedi Geraint "dediğinizi yapacağım." Geraint egemen olduğu toprakların en uç bölgelerine kadar yolculuk etti. Bu yolculuğunda deneyimli rehberler ve ülkesinin liderleri onunla beraberdiler, Geraint'e egemen olduğu toprakların en uç noktalarını gösterdiler.

BÖLÜM VII

ERBIN'İN OĞLU GERAINT (*devamı*)

Geraint, Arthur'un sarayındayken yaptığı gibi, sık sık turnuvalara katıldı. Vaktiyle başka yerlerde elde etmiş olduğu ünü burada da elde edene kadar pek çok yürekli, kuvvetli kişiyle çarpıştı. Sarayını, arkadaşlarını, soylularını en iyi atlarla, en iyi silahlarla, en iyi, en değerli mücevherlerle zenginleştirdi. Ünü tüm krallığa yayılana kadar durmak nedir bilmedi.

"Geraint'den, düşmanın gazabından önce
Köpüklerle beyaz olmuş atlar gördüm,
Savaş çığlığından sonra korkunç bir sel." –*Hen.*

Ününün her yana yayıldığını öğrendiğinde huzur ve haz arar oldu, çünkü karşı gelmeye değer kimse yoktu. Karısını seviyordu ve sarayda aşk şarkılarının söylenmesinden, eğlencelerin devam etmesinden hoşlanıyordu. Karısının odasına kapanmaya başladı ve bunun dışında hiçbir şeyden zevk alamaz oldu, öyle ki soylularla arkadaşlık etmeyi, birlikte ava çıkmaları, eğlenceleri bıraktı ve saraydaki adamlarının tümünün kalbini kırdı. Karısının aşkı için arkadaşlıklarından tamamen vazgeçmesinden ötürü, saray sakinleri arasında Geraint hakkında şikâyetler ve alaylar başladı.

"Onunla alay etmeye, eğlenmeye, hakkında söylenmeye başladılar;
Erkekliği gitmiş, karısına düşmüş bir prens diye."

Bu söylentiler Erbin'e ulaştı. Erbin bunları duyduğunda Enid'le konuştu ve Geraint'in böyle davranmasına, halkını ve birliğini unutmasına onun mu neden olduğunu sordu. "Tanrı şahidim olsun, ben değilim" dedi Enid, "benim için bundan daha kötü bir şey olamaz." Ne yapması gerektiğini bilmiyordu, çünkü bu denilenleri Geraint'e itiraf etmesi kendisi için her ne kadar zor olsa da, Geraint'i uyarmadan söylenenleri dinlemesi de artık dayanılır gibi değildi. Çok üzgündü.

Bir yaz günü yataklarındaydılar ve Geraint yatağın kenarında uzanmıştı. Enid cam pencereli[1] odada uykusuzdu; güneş yatağın üzerinde parladı. Geraint'in elbiseleri

[1] Atalarımızın evlerinde, cam pencerelerin ne kadar ender rastlanan bir lüks eşyası olduğunu ortaya koyan bir kanıta ihtiyaç olsaydı, eski yazarların eserlerinde cam pencere-

kollarından, göğsünden kayıp düştü; Geraint uyuyordu. Enid onun görünüşündeki olağanüstü güzelliğe baktı ve "Çok yazık! Ben bu kolların ve göğsün şerefini, bir zamanlar bol bol keyfini çıkardıkları savaşçı ününü kaybetmesine neden oluyorum" dedi. Bunları söylerken gözlerinden yaşlar aktı, Geraint'in göğsüne damladı. Enid'in döktüğü gözyaşları ve söylediği sözler Geraint'i uyandırdı. Uyanmasına neden olan başka bir şey daha vardı; o da, Enid'in bu sözleri onu düşünerek değil de, başka bir adamı sevdiği ve başka birinin dostluğunu arzuladığı için sarfettiği fikriydi. Bunun üzerine Geraint'in aklına kötü şeyler geldi ve muhafızını yanına çağırdı. Muhafızı geldiğinde ona, "Çabuk git" dedi, "atımı ve silahımı hazırla." Ardından Enid'e "Kalkın ve giyinin;" dedi, "atınızı hazırlatın, elinizdeki en kötü binicilik kıyafetini giyin. Söylediğiniz gibi gücümü tamamen kaybedip kaybetmediğimi öğrenene kadar buraya dönerseniz, lanet olsun bana. Eğer böyle olursa, düşündüğünüz, dilediğiniz kişinin arkadaşlığını kazanmak sizin için kolay olacaktır." Böylece Enid kalktı ve en sıradan elbiselerini giydi. "Efendim, amacınızın ne olduğunu anlamıyorum." dedi. "Şu an bunu öğrenemeyeceksiniz de" dedi Geraint de.

Ardından Geraint, Erbin'i görmeye gitti. "Sör" dedi, "bir göreve gideceğim ve ne zaman geri dönebileceğimden emin değilim. Bu yüzden ben dönene kadar sahip olduklarınıza dikkat edin." "Dikkat edeceğim" dedi Erbin de "ancak böyle aniden gidiyor olman bana biraz garip geldi. Loegry'in topraklarını yalnız başına katetmek için yeteri kadar güçlü olmadığına göre, seninle kim gelecek?" "Tek bir kişi benimle gelecek." Erbin "Tanrı yardımcın olsun, oğlum" dedi, "Loegyr'de sana pek çok kişi eşlik etsin." Sonra Geraint atının olduğu yere gitti ve atı farklı, ağır ve parlak bir zırhla donanmıştı. Enid'den atına binip sürmesini ve kendisiyle arasında uzunca bir mesafeyi korumasını istedi. Enid'e "Benimle ilgili olarak ne görürsen, ne duyarsan duy sakın geri dönme ve ben seninle konuşmadıkça, sen de bana bir tek kelime bile etme" dedi. Böylece yola koyuldular. Geraint en uygun ve en sık kullanılan yolu tercih etmedi. Bunun yerine en güvenilmez olan, hırsızlar, yağmacılar ve zehirli hayvanlar tarafından en çok kuşatılan yolu tercih etti.

Uçsuz bucaksız bir orman görene kadar takip ettikleri yoldan bir anayola ulaştılar ve ormandan gelen dört zırhlı atlı gördüler. Zırhlı adamlar onları gördüklerinde, kendi aralarında konuştular. "Burada iki at, bir zırh ve bir leydiyi ele geçirme fırsatına sahibiz. Çünkü şu başını güç bela tutan ötedeki şövalyeyle bir zorluk yaşamayacağız."

---

lerden sürekli hayranlık belirtisi olarak bahsetmeleri yeterli olurdu. Cam pencereler ilk olarak kilise yapılarında ortaya çıktı ve uzunca bir süre de bu yapılardaki kullanımıylasınırlı kaldı. Camın 14. yüzyıldan önce ev mimarisinde kullanılmamış olduğu söylenir.

Enid bu konuşmayı işitti ve kendisine sessiz kalmasını söyleyen Geraint'ten duyduğu korkudan ne yapması gerektiğini bilemedi. "Ölümümün başka birinin elinden olmasındansa Geraint'in elinden olmasını tercih etmezsem Tanrı'nın gazabı üzerimde olsun" dedi, "beni öldürecek olsa da, ölümüne tanık olmanın acısını yaşamamak için onunla konuşacağım." Geraint yanına yaklaşana kadar bekledi ve "Efendim" dedi, "şu adamların hakkınızda söylediklerini duydunuz mu?" Sonra Geraint gözlerini kaldırdı ve ona öfkeyle baktı. "Yapmanız gereken tek şey size söylediğim gibi sessizliğinizi korumaktı. Sizden beni uyarmanızı değil sessiz kalmanızı istedim. Yenildiğimi ve ölümümün bu kişilerin ellerinden olduğunu görmeyi arzu etmenize rağmen, yine de korkmuyorum." Şövalyelerden en önde olanı mızrağını indirdi ve Geraint'in üzerine doğru atını koşturdu. Geraint onu karşıladı, hem öyle kuvvetsizce de değil. Şövalyenin saldırmasına izin verirken, kalkanının ortasına bir darbe indirdi, öyle ki şövalyenin kalkanı yarıldı ve zırhı parçalandı; Geraint'in mızrağının 1/2 metrelik kısmı gövdesini delip geçti ve onu yere, mızrağını da atının sağrısının üzerine fırlattı. Arkadaşının ölümüne öfkelenen ikinci atlı saldırdı, ama Geraint tek bir hamleyle onu yere yıktı ve onu da diğerini öldürdüğü gibi öldürdü. Sonra üçüncü şövalye saldırdı, ama aynı şekilde bu şövalyenin de hakkından geldi. Böylece dördüncüyü de öldürdü. Genç kız tüm bu olanları görünce üzüntü ve kedere boğuldu. Geraint atından inip öldürdüğü şövalyelerin silahlarını aldı ve onları eyerlerine yerleştirdikten sonra atlarının dizginlerini birbirine bağladı ve tekrar atına bindi. "Şimdi yapacaklarınızı dinleyin" dedi, "bu dört atı alıp onları önünüzde sürün ve şimdi size söylediğim gibi ilerleyin. Sizinle konuşmadan bana tek bir kelime bile etmeyin. Tanrı'ya yemin ederim, dediğimi yapmazsanız, bedelini ödersiniz." "Arzunuzu" dedi Enid, "elimden geldiği kadarıyla yerine getireceğim."

Böylece genç kız Geraint'in arzu ettiği şekilde onun önünde ilerlemeye başladı. Böylesine şerefli bir genç kızın atlarla ilgilenirken yaşadığı zorluğu görmek, öfkesinin izin verdiği ölçüde Geraint'in içini burktu. Sonra derin ve uçsuz bucaksız bir ormana vardılar ve ormanda oldukları sırada karanlık bastırdı. "Ey genç kız" dedi Geraint, "ilerlemeye çalışmamız nafile." "Peki efendim" dedi Enid, "siz nasıl arzu ederseniz." "Bizim için en iyisi" diye cevap verdi Geraint, "dinlenmek ve yolculuğumuza devam etmek için ertesi günü beklemek olacaktır." "Memnuniyetle" dedi Enid. Dedikleri gibi yaptılar. Geraint atından indikten sonra Enid'i atından indirdi. "Yorgun olduğum için kendimi uyumaktan alamıyorum" dedi, "bu yüzden siz atlara göz kulak olun ve uyumayın." "Tamam efendim" dedi Enid. Ardından zırhıyla uykuya daldı ve bu mevsimde çok uzun sürmeyen gece böylece geçti. Enid şafağın söktüğünü görün-

ce, Geraint uyanıyor mu diye bakındı ve hemen sonra Geraint uyandı. Ayağa kalkıp Enid'e "Atları alın ve sürmeye başlayın, tıpkı dün olduğu gibi dümdüz ilerleyin" dedi. Ormanı geçtiler ve bir yanda çayırların, bir yanda otları biçen tırpancıların olduğu açık bir araziye geldiler. Önlerinde bir nehir vardı, atlar boyunlarını eğip sudan içtiler. Sonra nehirden ayrılıp yüksek bir tepeye çıktılar. Burada boynunda çantasıyla dal gibi bir delikanlıya rastladılar, çantada bir şey olduğunu gördüler ama ne olduğunu anlamadılar. Delikanlının elinde küçük mavi bir testi ve testinin ağzında da bir kap vardı. Delikanlı Geraint'i selamladı. "Tanrı seni korusun!" dedi Geraint, "nereden geliyorsun?" "Önünüzde uzanan şehirden geliyorum" dedi ve ekledi delikanlı, "Efendim, ben de size nereden geldiğinizi sorsam, bu sizi rahatsız eder mi?" "Hayır hiç rahatsız etmez; ben ötedeki ormandan geldim." "Ormandan bugün geçmediniz mi?" "Hayır" diye cevap verdi Geraint, "dün geceyi ormanda geçirdik." "Eminim ki" dedi delikanlı, "dün gece ormanda olmak pek hoş değildi, ne yiyeceğiniz ne de içeceğiniz vardı." "Açıkçası pek hoş değildi" dedi Geraint. "Tavsiyeme kulak asıp benden yiyecek bir şeyler alır mısınız?" dedi delikanlı. "Ne tür bir yiyecek?" diye sordu Geraint. "Şu ötedeki tırpancılara gönderilen kahvaltı; ekmek, et ve şaraptan yana eksiği yok. Eğer bu yemeyi isterseniz, efendim, onlar bir şey almayacak." "Evet istiyorum" dedi Geraint, "Tanrı bu yaptığın için seni mükafatlandırsın."

Ardından Geraint atından indi, delikanlı da genç kızı atından indirdi. Temizlendikten sonra yemeklerini aldılar. Delikanlı ekmekleri dilimledi, onlara içecek verdi, ayrıca onlara hizmet etti. Yemeklerini bitirdiklerinde, delikanlı ayağa kalktı ve Geraint'e "Efendim, izninizle, şimdi gidip tırpancılar için biraz yiyecek getireceğim" dedi. "İlk olarak şehre git" dedi Geraint, "ve bildiğin en iyi yerde benim için bir oda ve atların da rahat edebilecekleri bir yer kirala. Yaptığın hizmet ve verdiklerin karşılığında istediğin atı ve silahı al." "Tanrı sizi mükafatlandırsın, efendim!" dedi delikanlı, "Bu size verdiklerimi ödemeye bol bol yeter, hatta benim size verdiklerimden çok daha fazla olacak." Ardından delikanlı kasabaya gitti ve bildiği en iyi ve en hoş odaları kiraladı. Bunları yaptıktan sonra atı ve zırhıyla birlikte kontun bulunduğu saraya gitti ve ona tüm olanları anlattı. "Şimdi gidiyorum, efendim" dedi delikanlı, "şövalyeyle buluşup onu konaklayacağı yere götüreceğim." "Elbette git" dedi kont, "eğer gelirse, burada sevinçle karşılanacak." Delikanlı Geraint'le buluşmaya gitti ve ona kont tarafından sarayında memnuniyetle ağırlanacağını söyledi. Ama Geraint kiraladığı odalara gitmek istedi. Odası, içinde bolca hasırın ve perdenin bulunduğu hoş görünümlü bir yerdi; atlar için de geniş ve rahat bir yer vardı. Delikanlı atlara bol bol yem hazırladı. Üstlerini başlarını değiştirdikten sonra Geraint Enid'e, "Odanın diğer tarafına

gidin" dedi, "ve bu tarafa gelmeyin; isterseniz evin hanımını yanınıza çağırabilirsiniz." "Söylediğiniz gibi yapacağım, efendim" dedi Enid. Hemen sonra evin beyi Geraint'in yanına gelerek onu selamladı. Beraberce yiyip içtikten sonra Geraint yatmaya gitti, Enid de yatmak için ayrıldı.

Akşam kont on iki şövalyesiyle birlikte Geraint'i ziyarete geldi. Geraint uyandı ve onları karşıladı. Sonra herkes kendi önem sırasına göre oturdu. Kont, Geraint'le sohbet etti ve ona yolculuğunun nedenini sordu. "Macera aramak ve isteklerimin peşinden gitmekten başka bir nedenim yok" diye cevap verdi Geraint. Sonra kont, Enid'e döndü ve gözlerini ayırmadan ona baktı. Şimdiye dek ondan daha zarif ve alımlı bir genç kız görmediğini düşündü. Tüm düşüncelerini ve hislerini ona yöneltti. Sonra Geraint'e, "Ötedeki genç kızın yanına gidip sohbet etmeme müsaade eder misiniz, zira sizden ayrı olduğunu görüyorum?" diye sordu. "Elbette" dedi Geraint. Böylece kont, genç kızın olduğu yere gitti ve onunla konuşmaya başladı. "Ah! Genç kız" dedi, "şu ötedeki adamla yolculuk etmek sizin için hoş olmasa gerek." "Hoş olmayan bir yanı yok" dedi Enid. "Size hizmet eden delikanlılar ya da genç kızlar yok" dedi kont. "Doğrusu, "diye cevap verdi Enid, "delikanlılar ve nedimeler tarafından hizmet görmektense, ötedeki adamı takip etmek benim için daha memnuniyet verici." "Size iyi bir öneride bulunacağım" dedi kont, "eğer benimle yaşarsanız, tüm kontluğumu sizin ellerinize vereceğim."

"Enid, yalnız yaşamımın rehber yıldızı
Enid, ilk ve tek aşkım." —*Enid.*

"Tanrı şahidim olsun bunu yapmayacağım" dedi Enid, "o ötedeki adam benim sadakat yemini ettiğim kişidir ve ona sadakatsiz olduğumu mu göstereceğim?" "Yanlış yapıyorsunuz" dedi kont, "eğer o ötedeki adamı öldürürsem, sizi istediğim sürece yanımda tutabilirim; ve beni daha fazla hoşnut edemediğiniz vakit, sizi kovabilirim. Ama eğer kendi arzunuzla benimle gelirseniz, sizi temin ederim ki hayatta kaldığım sürece birlikteliğimiz devam edecek." Sonra Enid, söylediklerini zihninde tarttı ve onu cesaretlendirmenin en akıllıca şey olduğunu düşündü. "Öyleyse dinleyin efendim, beni tüm suçlamalardan kurtarmanız sizin de çıkarınıza çok uygun düşecek. Yarın buraya gelin ve hiç haberim yokmuş gibi beni alıp götürün." "Dediğinizi yapacağım" dedi kont. Böylece ayağa kalktı ve izin isteyip kendisine eşlik edenlerle birlikte oradan ayrıldı. Enid, Geraint'in öfkelenmesi ve endişelenip kaygılanması korkusuyla kontla arasında geçen konuşmadan bahsetmedi.

Her zamanki saatinde uyumaya gittiler. Gecenin başlarında Enid biraz uyudu, gece yarısı olunca kalktı. Geraint'in tüm silahlarını bir araya koyup kuşanmaya hazır hale getirdi. Yanlış bir şey yapmaktan korksa da, Geraint'in yatağının yanına geldi ve ona nazik ve yumuşak bir şekilde seslenerek, "Efendim, kalkın ve giyinin çünkü bunlar kontun sarf ettiği sözler ve benimle ilgili maksadı" dedi ve böylece Geraint'e her şeyi anlattı. Geraint ona kızgın olsa da uyarıyı dikkate aldı ve kuşandı. Enid ışık olması için bir mum yaktı. "Mumu burada bırakın" dedi Geraint, "ve evin beyinden buraya gelmesini rica edin." Enid gitti ve evin beyini ona getirdi. "Size borcum ne kadar biliyor musunuz?" diye sordu Geraint. "Sanırım bana az bir borcunuz var." "Şu üç atı ve üç takım zırhı alın." "Tanrı sizi mükafatlandırsın, efendim" dedi adam, "ama sizin için harcadıklarım bir takım zırh bile etmez." "İşte bu yüzden" dedi Geraint, " daha zengin olacaksınız. Şimdi beni kasabanın dışına götürür müsünüz?" "Memnuniyetle" dedi adam, "hangi istikametten gitmek istersiniz?" "Kasabayı, geldiğimden farklı bir yoldan terk etmeyi istiyorum." Han sahibi, Geraint'in arzu ettiği yere kadar ona eşlik etti. Geraint genç kıza önünden ilerlemesini emretti, o da bu isteği yerine getirerek dosdoğru ilerledi; hancı da evine geri döndü.

Geraint ve genç kız anayol boyunca ilerlediler. Bu şekilde yollarına devam ederlerken, yakınlarından aşırı yüksek seste bir feryat işittiler. "Siz burada kalın" dedi Geraint, "ben gidip bu feryadın nedenini öğreneceğim." "Tamam" dedi Enid. Sonra Geraint yola yakın olan açıklığa gitti. Açıklıkta, birinde erkek eyeri, diğerinde de kadın eyerinin olduğu iki at gördü. Daha dikkatle baktığında yerde, zırhı içinde ölü yatan bir şövalye ve yanı başında binicilik kıyafetleri içinde genç bir kızın ağlayıp inlemekte olduğunu gördü. "Ah, leydim!" dedi Geraint, "size ne oldu böyle?" "Sevgili kocamla yolculuk ederken buradan geçiyorduk" diye cevap verdi genç kız, "bu sırada üç dev bize doğru geldi ve hiçbir neden yokken onu öldürdüler." "Hangi tarafa doğru gittiler?" dedi Geraint. "Ötedeki anayoldan" diye cevapladı genç kız. Böylece Geraint, Enid'in yanına döndü. "Şu aşağı taraftaki leydinin yanına gidin ve ben gelene kadar orada bekleyin" dedi. Geraint ona bunu yapmasını emredince Enid üzüldü, ama yine de sesi merhamet uyandıran genç kızın yanına gitti ve Geraint'in asla geri dönmeyeceğini hissetti.

Bu sırada Geraint devleri takip edip onlara yetişti. Devlerin her biri üç adam boyundan daha uzundu ve hepsinin omzunda dev sopalar vardı. Geraint birinin üzerine atıldı ve mızrağını onun bedenine sapladı. Mızrağını geri çektikten sonra aynı şekilde bir diğerine mızrağını sapladı. Fakat üçüncüsü ona dönüp sopasıyla öyle bir vurdu ki, kalkanını kırıp omzunu ezdi. Ama Geraint kılıcını çekti ve devin başına kılıcıyla öyle şiddetli, haşin ve güçlü bir darbe indirdi ki devin başı ve boynu omzuna kadar

ikiye ayrıldı ve dev cansız bir şekilde yere düştü. Geraint onu orada öylece bıraktı ve Enid'in yanına döndü. Enid'in olduğu yere geldiğinde o da atından cansız olarak düştü. Enid'in attığı çığlık keskin, vahşi ve tüyler ürperticiydi. Enid onun düştüğü yere gelip yanıbaşında ayakta dikildi. Feryatlarının sesine Limours Kontu çıka geldi. Genç kızın haykırışları, kontu ve onunla yolculuk edenleri yollarından saptırmıştı. Kont Enid'e, "Çok yazık leydim, ne oldu size böyle?" diye sordu. "Ah, iyi yürekli Sör" dedi Enid, "sevdiğim ve daima sevecek olduğum tek adam öldürüldü." Kont diğerine de "Peki sizin acınızın nedeni nedir?" diye sordu. "Benim sevgili kocamı da katlettiler" dedi kadın. "Peki onları katleden kim?" "Devler, " dedi kadın, "sevgili kocamı ve onların peşinden gidip gördüğünüz halde dönen şövalyeyi öldürdü." Kont ölü olan şövalyenin gömülmesini emretti, ama Geraint'in hâlâ hayatta olduğunu düşündü. Yaşayıp yaşamadığını anlamak için, onu kalkanının içinde, bir tabutun üzerinde taşıdı. İki genç kız saraya gittiler. Oraya vardıklarında Geraint salondaki masanın önünde küçük bir yatağın üzerine konuldu. Sonra herkes seyahat kıyafetlerini çıkarttı ve kont, Enid'den de üstünü çıkartıp üzerine başka bir elbise giymesini rica etti. "Tanrı aşkına, hayır" dedi Enid. "Ah leydim" dedi kont, "bu mesele için bu kadar üzülmeyin." "Beni başka türlü olmaya ikna etmeniz oldukça zor" dedi Enid de. "Size öyle davranacağım ki, şu ötedeki şövalye yaşasa da ölse de üzülmeye gerek duymayacaksınız. İşte, kendimle beraber iyi bir kontluğu size bahşedeceğim. Bu yüzden mutlu olun ve neşelenin." Enid de karşılığında "Tanrı şahidim olsun ki" dedi Enid, "bundan böyle yaşadığım sürece asla mutlu olmayacağım." "Gelin" dedi kont, "ve yemek yiyin." "Hayır, Tanrı aşkına yemeyeceğim." "Ama, Tanrı aşkına yiyeceksiniz" dedi kont. Ardından istememesine rağmen onu masaya getirdi ve pek çok kez ondan yemek yemesini istedi. "Tanrı şahidimdir ki" dedi Enid, "şu ötedeki tabutun üzerindeki adam aynı şekilde yemek yemedikçe ben de yemeyeceğim." "Bunu yapamazsınız" dedi kont, "o adam çoktan ölmüş." "Yapabileceğimi göstereceğim" dedi Enid. Sonra kont ona bir kadeh içki teklif etti. "İçin bu kadehi" dedi, "fikrinizi değiştirmenizi sağlayacaktır." "O da içmeden zerre kadar içersem" diye cevap verdi Enid, "lanet olsun bana." "Gerçekten, "dedi kont, "kaba davranmaktansa kibar davranmak artık işime yaramıyor." Ardından ona bir tokat attı. Bunun üzerine Enid yüksek sesle, acı dolu bir çığlık attı ve ağlayıp inlemeleri öncesine göre fazlalaştı; çünkü Geraint hayatta olsaydı, onun asla böyle bir şeye cüret edemeyeceğini düşündü. Ama, işte, Enid'in çığlığıyla Geraint baygınlığını atlattı ve tabutunun üzerine oturdu. Kılıcının, kalkanının ortasında durduğunu görünce kontun olduğu yere doğru atıldı ve kılıcını ağırbaşlılıkla masaya koyana dek kafasına öyle öfkeyle, sert, haşin, şiddetli darbeler indirdi ki adamı iki parçaya ayırdı. Orada bulunan herkes masayı terk edip kaçtı. Bu canlı birinden duyulan bir korku

değildi, bu ölü bir adamın kendilerini öldürmek için ayaklanmasından kaynaklanan bir korkuydu. Geraint, Enid'e baktı ve iki nedenden dolayı üzüntü duydu; bir, Enid'in renginin solduğunu ve alışılagelmiş görüntüsünü kaybettiğini görmesiydi; diğeri ise, onun haklı olduğunu bilmesiydi. "Leydim" dedi, "atlarımızın nerede olduğunu biliyor musunuz?" "Sizin atınızın nerede olduğunu biliyorum efendim" diye cevap verdi Enid, "ama diğerinin nerede olduğunu bilmiyorum. Sizin atınız şu ötedeki evde." Böylece Geraint o eve doğru gitti, atını getirdi. Kendisi ata bindi ve Enid'i de kaldırıp kendisiyle birlikte atın üzerine yerleştirdi. Sonra atını ileriye doğru sürdü. Yolları iki çit arasında uzanıyor ve gece yaklaşıyordu. Arkalarında mızrak sapları gördüler ve atların ağır adımlarla yürüme seslerini, yaklaşan bir birliğin gürültüsünü işittiler. "Birilerinin bizi izlemekte olduğunu duyuyorum" dedi Geraint, "sizi çitin öte tarafına bırakacağım." Dediği gibi yaptı. Hemen ardından kendisine doğru yaklaşan bir şövalye gördü ve mızrağını indirdi. Enid bunu görünce, haykırarak "Ey efendim, her kimsen, ölü bir adamı öldürerek nasıl bir nam kazanacaksın?" dedi. Şövalye "Ah Tanrım!" dedi şövalye, "bu Geraint mi?" "Evet, ta kendisi" dedi Enid, "peki ya siz kimsiniz?" "Ben Gwiffert Petit" dedi şövalye, "kocanızın dostuyum. Başınızın dertte olduğunu duydum; yardımınıza geliyordum. Benimle kız kardeşimin damadının şu yakınlardaki sarayına gelin, orada kraliyetin en iyi tıbbi yardımını göreceksiniz." "Memnuniyetle" dedi Geraint. Enid, Gwiffert'ın muhafızlarından birinin atına bindirildi ve baronun sarayına doğru ilerlediler. Orada sevgiyle, misafirperverlik ve nezaketle karşılandılar. Ertesi sabah hekim aramaya gittiler. Bulmaları çok uzun sürmedi. Geraint tam anlamıyla iyileşene kadar hekimler onu tedavi ettiler. Geraint tedavi görürken, Gwiffert zırhının her zamanki kadar sağlam olana dek onarılmasını sağladı. Geraint ve Enid orada bir ay iki hafta kadar kaldılar. Sonra oradan ayrıldılar ve Geraint kendi topraklarına geri döndü. O olaydan itibaren Geraint başarılı bir saltanat sürdü. Savaşçı ünü ve görkemi Enid'in[1] şöhreti ve şerefiyle birlikte devam etti.

---

[1] Geniş ve çeşitliliği olan romans diyarı boyunca Kont Ynywl'ın kızı Enid'in sahip olduğundan daha sade ve doğru bir karakter bulmak zordur. Güzelliği ve soylu tavrı bilinen Enid'in alınyazısındaki tüm zorluklara dayanmasını sağlayan sabrına mı, yoksa sonunda kesinlikle hak ettiği zaferi elde etmesini sağlayan sebatına ve bağlılığına mı daha fazla hayran kalacağımızı bilemiyoruz.

Enid karakteri tüm öykü boyunca övgüye değer biçimde yaşam sürer ve daha az zorlama olduğu için daha doğaldır, böylece Enid'in karakteri belki Griselda'nınkinden bile daha dokunaklıdır. Chaucer bu karakter üzerine öyle bir çekicilik katmıştır ki bizi öyküsünün olanaksızlığını unutmaya sevk eder.

BÖLÜM VIII

DYVED PRENSİ PWYLL

Günlerden bir gün Pwyll esas sarayı Narberth'teydi. Orada kendisi için bir şölen düzenlenmişti ve büyük bir kalabalık kendisine eşlik etmekteydi. İlk yemekten sonra Pwyll yürümek için kalktı ve sarayın yukarısında bulunan Gorsedd Arberth olarak adlandırılan tepeye çıktı. Kralın maiyetinden biri "Efendim, o tepenin bir özelliği vardır. Üzerine oturan her kim olursa olsun oradan yara ya da darbe almadan, ya da bir mucize görmeden geri dönemez" dedi. Pwyll da "Yara ya da darbe almaktan korkmam; mucizeye gelince seve seve görmek isterim. Bu yüzden gideceğim ve o tepenin üzerine oturacağım" dedi.

Dediği gibi tepenin üzerine oturdu ve Pwyll orada otururken, tepeden geçen yol boyunca bembeyaz, büyük bir atın üzerinde ilerleyen her tarafında altınların parladığı kıyafetiyle bir leydi gördüler. Pwyll "Beyler, aranızda şu ötedeki leydiyi tanıyan var mı?" diye sordu. "Hayır tanımıyoruz, efendim" dediler. "Biriniz gitsin, onunla tanışsın ki kim olduğunu öğrenebilelim." Biri ayağa kalktı ve onunla tanışmak için yola çıktığında leydi yanından geçip gitti. O da yaya olarak gidebildiği kadar hızlı bir şekilde onu takip etti, ama ne kadar hızlanırsa hızlansın leydi de bir o kadar ondan uzaklaştı. Sonunda takip etmenin işe yaramadığını anlayınca, Pwyll'ın yanına geri döndü ve ona "Efendim, her kim leydiyi yaya olarak takip ederse boşuna çabalamaktan öteye gidemez" dedi. "Doğru" dedi Pwyll "öyleyse saraya git ve gördüğün en hızlı atı alıp leydinin peşine düş."

Böylece adam saraydan bir at aldı ve onunla ilerledi. Açık, düzlük bir alana geldi ve atını mahmuzladı. Atını ne kadar zorlarsa zorlasın, leydi de o kadar ondan uzaklaştı. Bunun üzerine Pwyll'ın yanına geri döndü ve "Efendim, bu leydiyi takip etmek herkes için faydasız. Bu topraklarda bundan daha hızlı bir at bilmiyorum ve bu at bile leydinin peşinde yarar sağlamadı" dedi. "O halde" dedi Pwyll "burada bir yanılsama söz konusu olmalı. Saraya geri dönelim." Böylece saraya gidip günü orada geçirdiler.

Ertesi gün yemek vakti gelene kadar oyalandılar. Yemek bittiğinde, Pwyll "Dün tepeye çıkan topluluk nerede?" diye sordu. "İşte efendim, buradayız" dediler. "Haydi" dedi Pwyll "tepeye çıkıp orada oturalım. Ve sen" dedi atıyla ilgilenen uşağına, "atımı güzelce eyerle ve onunla hızlıca o yola doğru ilerle; mahmuzlarımı da beraberinde

getir." Delikanlı denilenleri yaptı. Hepsi birlikte tepeye gidip oturdular ve oraya varalı henüz çok olmamıştı ki leydiyi yine aynı yoldan, aynı biçimde, aynı hızla gelirken gördüler. "Delikanlı" dedi Pwyll, "leydiyi gördüm, atımı getir." Pwyll daha atına binmemişti ki leydi yanından geçip gitti. Pwyll ona doğru döndü ve takibe başladı. Oyun oynar gibi, atını hoplatıp zıplatarak ilerliyordu, bu şekilde kısa sürede onu yakalayacağını düşündü. Fakat başta olduğundan daha yakınına gelemedi. Sonra atını mahmuzlayıp gidebileceği en yüksek hıza çıkardı, ama bunun da faydasız olduğunu gördü. Sonra Pwyll "Ah genç kız, en sevdiğin aşkına benimle kal" dedi. "Memnuniyetle kalırım" dedi genç kız "bu soruyu çok önce sorsaydınız atınız için daha iyi olurdu." Böylece genç kız durdu ve yüzünü örten başlığını geriye attı. Pwyll görmüş olduğu tüm genç kızların ve tüm leydilerin güzelliğinin hiçbir şekilde onunkiyle kıyaslanamayacağını düşündü ve "Leydim" dedi "bana amacınızın ne olduğunu söyleyecek misiniz?" "Söyleyeceğim" dedi genç kız "asıl sizi aramaya çıktım." "Doğrusu" dedi Pwyll "bu benim için en mutluluk verici serüven, çünkü sizi buraya getirdi. Peki bana kim olduğunuzu söyler misiniz?" "Söyleyeceğim efendim" dedi genç kız. "Ben Heveydd'in kızı Rhiannon'um, bana istemediğim bir koca bulmaya çalışıyorlar. Fakat size olan aşkımdan dolayı hiçbir kocayı kabul etmediğim gibi, siz beni reddetmedikçe bir koca bulacak da değilim. Buraya sizden bir cevap almaya geldim." "Tanrı aşkına" dedi Pwyll, "işte cevabım. Dünyanın tüm leydileri ve genç kızları arasından birini seçeceksem olsam, sizi seçerdim." "Gerçekten" dedi genç kız "böyle düşünüyorsanız, başka birine verilmeden önce benimle bir araya geleceğinize söz verin." "Ne kadar önce bunu yapabilirsem, o kadar mutlu olacağım" dedi Pwyll "ve her nerede olursanız olun orada sizinle olacağım." "On iki ay sonra bugün Heveydd'ın sarayında benimle buluşmanızı arzu ediyorum." "Memnuniyetle" dedi Pwyll "sözümü tutacağım." Böylece ayrıldılar ve Pwyll adamlarının ve saray halkının yanına döndü. Onlar genç kızla ilgili her ne sordularsa, Pwyll sohbeti daima başka konulara yöneltti.

O zamandan bu yana bir yıl geçip gittiğinde, Pwyll yüz şövalyenin kuşanıp kendisiyle Heveydd sarayına gelmelerini buyurdu. Saraya geldiğinde büyük bir kalabalık, büyük bir sevinç ve coşkuyla karşılandı; ziyaretinden dolayı büyük çapta bir hazırlık vardı. Tüm saray emirlerine amade kılındı.

Salon süslendi, yemeğe gittiler ve işte böyle oturdular: Heveydd Pwyll'ın bir tarafında Rhiannon öte tarafında idi ve geriye kalan herkes önem sırasına göre oturdu. Beraberce yemek yediler, eğlendiler, sohbet ettiler. Yemekten sonra eğlence başlamışken, uzun boylu, kumral saçlı, kraliyet mensupları gibi hareket eden, satenden kıyafeti olan bir delikanlı geldi. Salona girdiğinde Pwyll'ı ve arkadaşlarını selamladı.

Pwyll "Tanrı sizinle olsun, gelin ve oturun" dedi. "Hayır" dedi delikanlı "oturmayacağım, ben bir kıza talibim ve talebimi dile getireceğim." "Elbette, memnuniyetle" dedi Pwyll. "Efendim" dedi delikanlı "talebim sizdendir, sizden bir iyilik istemeye geldim." "Benden istediğin iyilik, yerine getirebileceğim bir şeyse eğer, onu elde edeceksin." "Ah!" dedi Rhiannon, "neden bu cevabı verdiniz?" "Bu soylu kişilerin huzurunda nasıl cevap vermeliydi?" diye sordu delikanlı. "Canım dostum" dedi Pwyll "benden istediğiniz iyilik nedir?" "Sevdiğim kadın bu gece sizin olacak. Buraya, düzenlenen ziyafet ve şölen eşliğinde onu sizden istemeye geldim." Pwyll vermiş olduğu söz nedeniyle sessizdi. "İstediğiniz kadar sessiz kalın" dedi Rhiannon, "bugüne kadar hiç kimse aklını sizin kullandığınızdan kötüye kullanmadı." "Onun kim olduğunu bilmiyordum, leydim" dedi Pwyll. "İşte, isteğim dışında beni vermek istedikleri adam bu" dedi Rhiannon, "büyük bir güce ve servete sahip Clud'un oğlu Gawl. Az önce vermiş olduğunuz sözden dolayı, kötü duruma düşmeyesiniz diye, beni ona bağışlayacaksınız." "Söylediğiniz şeyi anlayamıyorum, leydim" dedi Pwyll, "dediğinizi asla yerine getiremem." "Beni ona bağışlasanız da" dedi Rhiannon "hiçbir zaman onun olmayacağımı göreceksiniz." "Bu dediğiniz nasıl olacak?" diye sordu Pwyll. Ardından Rhiannon ona aklındaki düşünceyi açıkladı ve uzun bir süre konuştular. Sonra Gawl "Efendim, ricada bulunduğum şeye bir cevap almamın zamanı gelmiştir" dedi. "Yetkim altında olduğuna göre, benden istediğiniz şeyi elde edeceksiniz" diye cevap verdi Pwyll. "Canım dostum" dedi Rhiannon Gawl'a, "burada düzenlenen ziyafeti ve şöleni Dyved'in beylerine, bizimle birlikte olan saray erkanına ve savaşçılara armağan ettim. Bunların başka birine armağan edilmesine müsaade edemem. Bir yıl sonra bu gece bu sarayda karınız olacağım bir şölen düzenlenecek."

Böylece Gawl kendi topraklarına, Pwyll da Dyved'e döndü. Her ikisi de bu yılı Heveydd'ın sarayındaki şölenin zamanı gelene kadar geçirdiler. Clud'un oğlu Gawl kendisi için düzenlenen şölene katılmak için yola koyuldu. Saraya ulaştığında sevinçle karşılandı. Dyved'in lideri Pwyll, Rhiannon'un kendisine buyurmuş olduğu gibi yüz şövalyeyle birlikte bostanlığa geldi. Pwyll üstüne bayağı ve yırtık pırtık bir elbise giymişti, ayaklarında da büyük, biçimsiz, eski bir çift ayakkabı vardı. Yemek sonrası eğlencenin başlamış olduğunu öğrendiklerinde, salona doğru ilerledi. Salona geldiğinde Clud'un oğlu Gawl'ı ve onun hem kadın hem de erkek arkadaşlarını selamladı. "Tanrı seninle olsun" dedi Gawl "dostça selamlarım seni!" "Efendim" dedi Pwyll "Tanrı sizi korusun! Sizden bir isteğim var." "İsteğini söyle ve eğer uygunsa benden isteğini memnuniyetle yerine getireceğim." "İsteğim uygundur" diye yanıtladı Pwyll, "Arzuladığım şey ihtiyaçtandır. Sizden istediğim iyilik, şu gördüğünüz küçük torbayı

yiyecekle doldurmanızdır." "Bu makul bir istek" dedi Gawl, "ve seni isteğine memnuniyetle kavuşturacağım. Ona yiyecek getirin." Hizmetçilerin çoğu ayaklandılar ve torbayı doldurmaya başladılar. Ama o kadar çok şey koymalarına rağmen, torba ilk halinden daha dolu değildi. "Canım dostum" dedi Gawl, "torban hiç dolmayacak mı?" diye sordu. "Tanrı şahidimdir ki dolmayacak" dedi Pwyll, "büyük topraklara ve servete sahip bir kimse kalkıp torbanın içindekileri ayaklarıyla ezmedikçe ve 'kafidir bu konulanlar' demedikçe torba dolmayacak." Bunun üzerine Rhiannon, Clud'un oğlu Gawl'a "Çabuk kalkın" dedi. "Seve seve kalkacağım" dedi Gawl. Böylece kalktı ve iki ayağını birden torbanın içine soktu ve Pwyll torbanın kenarlarından tutup kaldırdı, öyle ki Gawl kafasını da alacak şekilde torbanın içine girdi. Pwyll torbayı çabucak kapadı, kayışın düğümünü kolayca çözüp borusunu üfledi. Bu sesle birlikte şövalyeleri saraya girdiler. Gawl'le birlikte olan herkesi zapt ettiler ve onları Pwyll'ın hapishanesine götürdüler. Pwyll eski püskü kıyafetini, ayakkabılarını ve paçavraları çıkarttı. İçeri girdiklerinde Pwyll'ın şövalyelerinin her biri torbaya bir kez vurup "Burada ne var?" diye sordular. "Porsuk" diye cevap verdiler. Böylece her biri ya ayaklarıyla ya da sopayla torbaya vurarak oynadılar. İşte Torbada Porsuk[1] oyunu ilk defa böyle oynandı.

"Efendim" dedi torbadaki adam, "eğer beni işitiyorsanız, torbada ölmeye layık değilim." Heveydd "Efendim doğru söylüyor. Dediğine kulak vermeniz yerinde olur. Çünkü o bunu hak etmiyor" dedi. "Pekâlâ" dedi Pwyll, "tavsiyenizi dikkate alacağım." "Öyleyse bu da benim önerim" dedi Rhiannon "şimdi talipleri ve ozanları memnun etmeniz icap eder. Onu kendiniz alacağınıza, bu kişilere armağan edin ve yapmış olduğunuz şeyin intikamını asla almaması için ondan söz alın. Bence bu yeterli bir ceza olacaktır." "Bu isteğinizi memnuniyetle yerine getiririm" dedi torbadaki adam. "Öyleyse ben de" dedi Pwyll, "Heveydd'in ve Rhiannon'un önerisi olduğu için, memnuniyetle kabul ederim. Şimdi kendine kefil bul." "Adamları, serbest bırakılıp onun için yanıt verene kadar" dedi Heveydd "biz ona kefil oluruz." Bunun üzerine torbadan çıkarılmasına müsaade edildi ve vasalları özgür bırakıldı. "Efendim" dedi Gawl, "bir hayli yaralandım, her yanım çürük içinde. İzninizle buradan ayrılacağım. Benden istediklerinize yanıt vermeleri için yerime soyluları bırakacağım." "Elbette gidebilirsin"

---

[1] "Badger in the Bag" veya "Beat the Badger" yani "Torbada Porsuk" veya "Vur Porsuğa" olarak bilinen ve Britanya'da oynanmış oyundan söz ediliyor. Söylendiğine göre bu vahşi oyuna dair izler İskoçya'da hâlâ görülür. Bir tür sınama olarak oynan bu oyunda, sınanan kişinin sopalarla vuran iki dizi oğlanın arasından geçmeksi gerekiyor. İngiltere'de 1850'lerde yasaklanan bir oyunda porsuk fıçıya konulup köpeklerle dövüştürülüyordu –yn.

dedi Pwyll. Böylece Gawl kendi topraklarına geri döndü.

Salon ve saray Pwyll ve birliği için hazırlandı, hepsi beraber masaya oturdular. On iki ay önce nasıl oturmuşlarsa, bu gece de aynen öyle oturdular. Böylece yemek ve şölen başladı. Geceyi neşe ve huzur içinde geçirdiler. Uyuma zamanı geldiğinde Pwyll ve Rhiannon kendi odalarına gittiler.

Ertesi gün olup şafak söktüğünde "Efendim" dedi Rhiannon, "kalkın ve ozanlara armağanlarınızı vermeye başlayın. Bugün sizden cömertlik talep eden hiç kimseyi reddetmeyin." "Öyle olsun" dedi Pwyll "bugün ve şölenin devam ettiği her gün hediyeler dağıtacağım." Böylece Pwyll kalktı, açıklama yapmadan önce sessizliği sağladı. Taliplerden ve ozanlardan diledikleri armağanları söylemelerini ve göstermelerini istedi. Bu bittikten sonra, şölen devam etti ve devam ettiği sürece kimsenin isteğini geri çevirmedi. Şölen bitince Pwyll, Heveydd'e "Efendim, izninizle yarın Dyved'e gideceğim" dedi. "Elbette" dedi Heveydd "Tanrı seni korusun! Rhiannon'un peşinden geleceği vakti de belirle." "Tanrı izin verirse" dedi Pwyll "buradan birlikte ayrılacağız." "Böyle mi istiyorsunuz?" dedi Heveydd. "Evet, efendim" diye cevap verdi Pwyll.

Ertesi gün Dyved'e doğru yola koyuldular ve onlar için bir şölenin hazırlanmış olduğu Narberth sarayına doğru yolculuk ettiler. Buraya onları karşılamak için pek çok lider, ülkenin en soylu leydileri gelmişti ve içlerinden biri çıkmadı ki Rhiannon'a pahalı bir hediye, bir bilezik, yüzük, değerli bir taş vermesin. Pwyll ve Rhiannon bu yıl ve ertesi yıl ülkeyi başarılı bir şekilde yönettiler.

BÖLÜM IX

LLYR'İN KIZI BRANWEN

Llyr'in oğlu Bendigeid Vran, bu adanın hükümdarı olarak taç giydi ve Londra Kralı tarafından onurlandırıldı. Bir öğleden sonra Ardudwy'de, sarayı ve Harlech'deydi. Harlech kayası üzerinde oturmuş denizi seyrediyordu. Llyr'in oğlu, erkek kardeşi Manawyddan, anne tarafından kardeşleri Nissyen, Evnissyen ve onlar gibi pek çok soylu onunla birlikteydi; bir krala da böylesi yaraşırdı. Anne tarafından olan iki kardeşi Euroswydd'in oğullarıydı. Bu delikanlılardan biri iyi, asil karakterliydi; ailesinin kavgalı olduğu zamanlarda arkadaşça kalabilmelerini, akrabalar arasında barışı sağlardı; onun adı da Nissyen idi. Fakat diğeri iki erkek kardeşin aralarının en iyi olduğu zamanda bile sürtüşmelerine neden olurdu. Bu sırada kral ve yanındakiler kayanın üzerinde otururlarken, İrlanda'nın güneyinden kendilerine doğru gelen on üç gemi gördüler. Rüzgâr arkalarında olduğu için hızlıydılar ve çabucak onlara yaklaştılar. "Uzakta gemiler görüyorum" dedi kral "hızla karaya yaklaşıyorlar. Saraydaki adamlara silahlarını kuşanmalarını ve gidip gemidekilerin niyetlerini öğrenmelerini buyurun." Saraydaki adamlar silahlarını kuşandılar ve gemilere doğru gittiler. Yaklaşan gemileri gördüklerinde, onlardan daha iyi donanmış hiçbir gemi görmediklerinden şüphe etmediler. Gemilerin üzerlerinde satenden yapılmış güzel bayraklar vardı. Bu sırada gemilerden biri diğerlerinin önüne geçti. Bu geminin yan tarafında yukarıya kaldırılan bir kalkan gördüler ve bu kalkanın ucu barış emaresi olarak yukarıya doğruydu. Konuşabilmek için yaklaştılar ve sandalları denize indirip karaya doğru geldiler. Kralı selamladılar. Kral şimdi üzerlerindeki kayanın bulunduğu yerden onları duyabiliyordu. "Tanrı sizi korusun" dedi "hoşgeldiniz! Bu gemiler kime ait ve lideriniz kim?" "Efendim" dediler "İrlanda Kralı Matholch burada ve bu gemiler ona ait." "Niçin buraya geldi?" diye sordu kral, "karaya çıkacak mı?" "Sizden bir talebi var, efendim" dediler "sizden istediği iyiliği elde edemezse karaya çıkmayacak." "Talebi nedir peki?" diye sordu kral. "Sizinle müttefik olmak istiyor efendim" dediler "ve eğer kabul ederseniz, Llyr'in kızı Branwen'i sizden istemeye gelecek. Kudretliler Adası[1] İrlanda'yla birleşebilir ve her ikisi de daha güçlü olabilir." "O halde" dedi kral "onu

[1] Kudretliler Adası [The Island of the Mighty] Galliler tarafından Britanya'ya bahşedilen pek çok isimden biridir.

karaya çıkartın da anlaşalım." dedi. Bu cevap Matholch'a iletildi, o da "Memnuniyetle" dedi. Böylece karaya çıktı ve sevinçle karşılandı. O gece birliği ve saray halkı arasında muazzam bir toplantı oldu. Ertesi gün görüşmeye başladılar ve Branwen'i Matholch'a vermekte karar kıldılar. Bu durumda adadaki başlıca üç leydiden biri oldu, ayrıca dünyanın en güzel genç kızıydı.

Branwen'in Matholch'un karısı olacağı yer olarak Aberfraw üzerinde anlaştılar. Birlikler oradan ayrılıp Aberfraw'a doğru yola çıktılar; Matholch ve birliği denizden, Bendigeid Vran ve birliği karadan Aberfraw'a gelene kadar ilerlediler. Aberfraw'da şölene başladılar ve yemeye oturdular. Oturuş sırası şöyle idi: Kudreliler Adası'nın Kralı ile Llyr'in oğlu Manawyddan bir tarafta, Matholch ise diğer taraftaydı, Llyr'in kızı Branwen yanındaydı. Onlar bir evde değil, çadırlardaydılar. Bendigeid Vran, buradaki hiçbir evin içine sığamıyordu. Böylece şölene, eğlenceye ve konuşmaya başladılar. Eğlenmektense uyumayı ister hale geldiklerinde dinlenmeye çekildiler ve Branwen, Matholch'un gelini oldu.

Ertesi gün kalktılar ve saraydaki herkes ve görevliler donanmaya başladılar. Atları ve hizmetlileri düzenli bir şekilde denize kadar sıraya dizdiler.

İşte bir gün yukarıda kavgacı olduğu söylenen Evnissyen, rastlantı eseri, Matholch'un atlarının bulunduğu yere geldi ve bunların kimin atları olduğunu sordu. "Bu atlar kardeşiniz Branwen'le evlenen İrlanda Kralı Matholch'un atlarıdırlar." "Ne yani, böyle bir genç kızı, daha da ötesi kardeşimi benim onayım olmadan mı verdiler? Bundan daha büyük bir hakaret düşünemiyorum" dedi Evnissyen. Hızla atların üzerine atıldı ve dişlerine kadar dudaklarını, kafalarına yakın kulaklarını, arkalarından kuyruklarını kesti. Atları sakat bıraktı, onları işe yaramaz hale getirdi.

Bunu görenler bu havadislerle Matholch'un yanına geldiler. Atların sakat bırakılıp yaralandıklarını, bu yüzden artık bir işe yaramayacaklarını söylediler. "Efendim" dedi içlerinden biri "bu size yapılmış bir hakarettir, bundan başka bir anlam çıkartılamaz." "Doğrusu, eğer beni aşağılamak istiyordularsa akrabaları arasından bana böylesine sevilen onurlu bir genç kızı vermeleri çok şaşırtıcı." "Efendim" dedi bir diğeri, "nasıl olduğunu görüyorsunuz, adınıza gemilerinizi suya indirmekten başka yapacak bir şey yok." Bunun üzerine kral gemilerini hazırlamaya gitti.

Bu sırada Bendigeid Vran'a, Matholch'un haber vermeden sarayı terk ettiği haberi ulaştı, neden böyle yaptığını öğrenmek için haberciler gönderildi. Gönderilen haberciler Anarawd'ın oğlu Iddic ile Heveyd Hir idi. Matholch'a yetiştiler ve niyetinin ne olduğunu, neden gittiğini sordular. "Doğrusu" dedi Matholch "bilseydim buraya hiç gelmezdim. Hepimiz hakarete uğradık. Bundan önce hiç kimse benim burada maruz

kaldığımdan daha kötü muamele görmemiştir." Haberciler, "Efendim, böyle bir hakarete maruz kalmanız ne saraydan ne de heyetten bir kimsenin arzusuydu" dediler "madem hakerete uğradınız, bu sizden çok Bendigeid Vran'a edilmiş bir hakarettir." "Doğrusu" dedi Matholch, "ben de öyle düşünüyorum, yine de bu hakareti hiç olmamış gibi varsayamam." Haberciler bu cevapla birlikte Bendigeid Vran'ın olduğu yere geri döndüler ve Matholch'un vermiş olduğu yanıtı ona ilettiler. "Öyle görünüyor ki" dedi kral, "önüne geçemeyeceğimiz bir husumetle buradan ayrılmasına engel olmamız imkânsız." "Öyleyse efendim" dediler "peşinden başka bir elçi gönderin." "Öyle yapacağım" dedi kral, "Llyr'in oğlu Manawyddan ve Heveyd Hir, kalkın ve Matholch'un peşinden gidin. Ona, yaralanan her bir atının yerine sağlıklı bir at verileceğini, bunun yanında, uğradığı hakarete kefaret olarak, boyu ve endamı ölçüsünce gümüşten bir asa ve yüzü genişliğinde altın bir tabak verileceğini bildirin. Ona bunu kimin yapmış olduğunu ve bu yapılanın benim isteğim dışında olduğunu gösterin; fakat bunu yapan kardeşim olduğu için onu ölüme mahkûm etmenin benim için zor olacağını söyleyin. Onu buraya getirin ve benimle buluşturun" dedi, "her ne isterse istesin her koşulda barış yapacağız."

Elçi heyeti Matholch'un ardından gitti, bu denilenleri ona dostça iletti, o da söylenenleri dinledi. Onlara "Beyler, bu konuda görüş alacağım" dedi. Böylece konseye gitti. Konseyde, eğer bu teklifi reddederlerse, böylesine büyük bir kefareti elde etmekten çok utanç içerisinde olacakları düşünüldü. Böylece bu kefareti kabul etmeye karar verdiler ve saraya barış içerisinde geri döndüler.

Büyük çadırlar, tenteler büyük bir salona göre düzenlendi. Yemeğe gittiler ve şölenin başında nasıl oturdularsa burada da öyle oturdular. Matholch ve Bendigeid Vran sohbete başladılar ama konuşurlarken Bendigeid Vran, Matholch'un daha önceki gibi neşeli olmadığını fark etti. Kralın kendisine yapılmış olan yanlış için küçük bir kefaret ödenmesinden ötürü üzgün olduğunu düşündü. "Ah arkadaşım" dedi Bendigeid Vran, "bu gece sohbetin alışıldık olduğu gibi neşeli değil. Eğer bu, kefaretin küçük olmasından ötürüyse, aldığın kefarete bir de her ne istersen onu ekle; yarın sana atların karşılığını da ödeyeceğim." "Efendim" dedi Matholch, "Tanrı seni korusun!" "Öyleyse kefareti arttıracağım" dedi Bendigeid Vran "sana bir kazan armağan edeceğim. Bu kazanın özelliği şöyledir, eğer bir adamın bugün öldürülür ve bu kazanın içine atılırsa, konuşma kabiliyetini yitirmesi dışında, yarın eskisinden de iyi olur." Bunun üzerine Matholch ona teşekkürlerini sundu ve çok mutlu oldu.

Gece boyunca edebildikleri kadar sohbet ederlerken, bir yandan da ozanların şiirleriyle eğlence devam etti. Artık oturmaktansa uyumak daha çekici hale geldiğinde

yataklarına çekildiler. Şölen böylece neşe içerisinde devam etti; bittiğinde, Matholch İrlanda'ya doğru yola çıktı ve Branwen'i de yanında götürdü. Aber Menei'den on üç gemiyle ayrıldılar ve İrlanda'ya ulaştılar. İrlanda'da gelişleri nedeniyle büyük bir sevinç vardı. Burada Branwen'i ziyarete gelen tek bir büyük adam ya da soylu bir kadın yoktu ki Branwen ona saklaması için bir toka, yüzük ya da kraliyet mücevheri gibi oradan ayrılırken kişiyi onurlandıracak hediyeler vermemiş olsun. Böylece o yılı şan şöhret içinde geçirdi, dostluğun ve itibarın keyfini çıkartarak hoş bir şekilde yaşadı. Bu sırada bir oğlu oldu ve ona Matholch'un oğlu Gwern ismini verdiler. Çocuklarını bakılması için, İrlanda'daki en itibarlı kimselerin bulunduğu yere bıraktılar.

İkinci yıl Matholch'un Galler'de uğradığı hakaret ve ona atları için yapılan ödemeden dolayı İrlanda'da bir ayaklanma baş gösterdi. Süt kardeşleri ve ona o denli yakın kimseler açıkça onu suçlu buldular. Kargaşa nedeniyle bu ayıbın intikamını alınana dek Matholch'un barış yüzü görmesi mümkün değildi. Aldıkları intikam, Branwen'i onunla birlikte kaldığı odadan uzaklaştırıp, saray için ona yemek hazırlattırmalarıydı; kasap eti kestikten sonra her gün Branwen'in yanına gidip ona bir tokat atıyordu. İşte onu böyle cezalandırdılar.

"Pekâlâ efendim" dedi adamları Matholch'a, "şimdi gemilerin, teknelerin ve kayıkların Galler'e gitmelerini ve bu şekilde Galler'den buraya gelmelerini yasaklayın. Bu yasağı bilip de geri dönmeyenleri hapse attırın." Matholch söylenenleri aynen yerine getirdi ve bu şekilde en az üç yıl geçti.

Branwen hamur teknesinin köşesinde bir sığırcık kuşu besledi, ona konuşmayı ve erkek kardeşinin nasıl biri olduğunu öğretti. Acılarını ve başına gelenleri dile getiren bir mektup yazıp kuşun kanatlarının köklerine bağlayarak Galler'e gönderdi. Kuş adaya vardı ve bir gün Bendigeid Vran'i, Arvon'da Caer Seiont'da müzakere halinde buldu. Omuzlarına kondu, tüylerini kabarttı. Böylece mektup görüldü ve kuşun evcil olarak yetiştirilmiş olduğu anlaşıldı.

Bendigeid Vran mektubu alıp ne yazdığına baktı. Mektubu okuduğunda, Branwen'in acı haberleri karşısında büyük bir üzüntüye kapıldı. Adanın önde gelen kişilerini bir araya getirmek için derhal haberciler yollamaya başladı. En önemli yüz kırk dört adamını yanına getirtti. Kız kardeşinin katlanmak zorunda kaldığı acılardan bahsetti. Böylece konseyi topladılar. Konsey de İrlanda'ya gitmeye, yedi prensi topraklarında bırakmaya, bu yedi prense lider olarak da Bran'ın oğlu Caradoc'u[1] atamaya karar verdiler.

[1] Caractacus.

Bendigeid Vran sözünü ettiğimiz birlikle birlikte İrlanda'ya doğru yelken açtı. Denizden gidilince uzun bir yol değildi, kısa sürede sığ sulara ulaştı. Matholch'un domuz çobanları bu sırada deniz kenarında bulunuyordu ve hemen Matholch'un yanına geldiler. "Efendim" dediler "size selam olsun." "Tanrı sizi korusun!" dedi, Matholch, "yeni haberleriniz mi var?" "Efendim" dedi çobanlar, "olağanüstü haberlerimiz var. Denizin üzerinde henüz tek bir ağaç bile görmediğimiz yerde bir orman gördük." "Bu gerçekten bir mucize" dedi Matholch, "peki, başka bir şey gördünüz mü?" "Gördük efendim" dediler "ormanın yanında hareket eden büyük bir dağ, dağın üstünde yüksek bir tepe, tepenin her iki yakasında da birer göl gördük. Bu dağ, orman ve tüm bu şeyler, hepsi hareket ediyordu." "Aslında" dedi Matholch "Branwen dışında kimse bu konuyla ilgili bir şey bilemez."

Ardından haberciler Branwen'in yanına gittiler. "Leydim" dediler, "bu konuyla ilgili ne düşünürsünüz?" "Gördüğüm kötü muameleyi ve katlandığım acıları işitip buraya gelen Kudretliler Adası'nın beyleri." "Denizin üzerinde gördüğümüz orman nedir?" diye sordular. "Gemilerin direkleri ve kuleleri" diye cevap verdi. "Eyvah!" dediler, "peki ya gemilerin yanında görülen dağ nedir?" "Kardeşim Bendigeid Vran" diye cevap verdi, "sığ sulardan karaya doğru ilerliyor." "Öyleyse, kenarlarında göllerin olduğu o yüksek tepe nedir?" "Bu adaya bakarken kardeşim büyük bir öfke duyuyor, tepenin iki yanındaki göller burnunun iki yanındaki gözleridir."

İrlanda'nın savaşçıları ve liderleri acilen bir araya geldiler ve görüşmeye başladılar. "Efendim" dedi komşular Matholch'a, "size verebileceğimiz bundan başka öğüt yoktur. Branwen'e yapılanların bedeli olarak krallığı Bendigeid'in kız kardeşi, Branwen'ın oğlu Gwern'e vereceksin. Böylece o da seninle barış yapacak." Ülkeleri yerle bir edilmesin diye, konseyde bu mesajın Bendigeid Vran'a ulaştırılmasına karar verildi. Barış sağlandı. Matholch, Bendigeid Vran ve birliği için büyük bir konut inşa ettirdi. Birlikler buraya geldiler. İrlanda adasının beyleri konuta bir taraftan, Kudretliler Adası'nın beyleri diğer taraftan girdiler. Masaya oturur oturmaz uzlaşma sağlandı ve hükümdarlık çocuğa bahşedildi. Barış yapıldıktan sonra Bendigeid Vran çocuğu yanına çağırdı ve çocuk Bendigeid Vran'in yanına geldikten sonra Manawyddan'ın yanına gitti. Çocuğu, gören herkes sevdi. Manawyddan'dan sonra Euroswydd'in oğlu Nissyen, Gwern'i yanına çağırdı ve çocuk onun yanına da sevgiyle gitti. "Niçin" dedi Evnissyen, "kız kardeşimin oğlu, yeğenim benim yanıma gelmiyor? İrlanda Kralı olmasa da onu canı gönülden severdim." "Bırak çocuk yanına neşeyle gelsin" dedi Bendigeid Vran ve çocuk neşeyle onun yanına da gitti. "Tanrı huzurunda yemin ederim ki" dedi Evnissyen içinden "şimdi gerçekleştireceğim cinayeti kimse aklından geçirmemiştir."

Birden kalktı ve çocuğu kaptığı gibi, kimse yetişemeden alev alev yanan ateşin içine baş aşağı fırlattı. Branwen çocuğunun yandığını görünce, iki kardeşinin arasından ateşe atlamaya kalkıştı. Fakat Bendigeid Vran bir eliyle onu diğer eliyle de kalkanını kavradı. Konutun içinde herkes birden bir aşağı bir yukarı koşuşturmaya başladı. Herkes silahlanırken, o güne kadar hiç bir konutta böylesi bir kargaşa meydana gelmemişti. Herkes silah peşindeyken Bendigeid Vran kalkanı ve omzu arasında Branwen'i korudu. Herkes birden dövüşmeye başladı.

Bu sırada İrlandalılar yenilenme kazanının altında bir ateş yaktılar ve ölü bedenleri kazan dolana kadar içine attılar. Ertesi gün konuşma yetileri hariç önceki kadar iyi dövüşen adamlar olarak ileri atıldılar. Evnissyen, Kudretliler Adası insanlarının ölü bedenlerinin hiçbir yerde hayata döndürülmediğini görünce, içinden "Çok yazık!" dedi Kudretliler Adası'nın insanlarını böylesi bir sıkıntıya soktuğum için çok üzgünüm. Eğer buna bir çare bulamazsam lanet olsun bana." Sonra kendini İrlandalıların ölü bedenlerinin arasına attı; iki yalın ayaklı İrlandalı yanına geldi ve onu İrlandalılardan biri sanıp kazanın içine fırlattılar. Kazanın içinde gerildi ve kazanı dört parçaya ayırdı, bu arada kendi kalbi de parçalandı.

Bunun sonucunda, Kudretliler Adası'nın beyleri başarı elde etmiş olsalar da galip değildiler; çünkü aralarından sedece yedi kişi kurtulabilmişti ve Bendigeid Vran zehirli bir okla ayağından yaralanmıştı. Bu kurtulabilenler Pryderi, Manawyddan, Taliesin ve başka dört kişiydi.

Bendigeid Vran onlara kafasını kesmelerini emretti. "Kafamı alın" dedi "ve Londra'daki Beyaz Tepe'ye götürüp yüzü Fransa'ya dönük olarak gömün. Orada kaldığı sürece, adaya hiçbir düşman ayak basamayacak." Böylece kafasını kestiler ve bu yedi kişi başla birlikte yola koyuldular. Branwen aralarında sekizinci kişiydi. Aber Alaw'a geldiklerinde, dinlenmek için oturdular. Branwen uzaktan ayırt edip edemeyeceğini merak ederek İrlanda'ya ve Kudretliler Adası'na baktı, "Çok yazık!" dedi "doğmaz olaydım; bu iki adanın insanları benim yüzümden yok oldular." Sonra bir feryat kopardı ve kalbi durdu. Geride kalanlar onun için dört kenarlı bir mezar açtılar ve onu Alaw sahiline gömdüler.

Bu yedi kişi yanlarında taşıdıkları başla yolculuklarına devam ettiler. Yollarında ilerlerken, kadın ve erkeklerden oluşan bir kalabalık tarafından karşılandılar. "Yeni bir havadis mi var?" dedi Manawyddan. "Beli'nin oğlu Caswallawn'ın[1] Kudretliler

[1] Cassivellaunus.

Adası'nı fethedip Londra'da taç giymesi dışında bir havadisimiz yok" diye cevap verdi kalabalık. "Bran'ın oğlu Caradoc'tan ve onunla birlikte adada bırakılan diğer yedi beyden ne haber?" diye sordu yolcular. "Caswallawn geldi, altısını öldürdü; Caradoc'un kalbi de üzüntüden durdu" dediler. Bu yedi adam Londra'ya doğru yolculuklarına devam ettiler ve tıpkı Bendigeid Vran'ın emrettiği gibi başını Beyaz Tepe'ye gömdüler.[1]

[1] Londra'nın Beyaz Kulesi'nin altında işgale karşı bir büyü olarak gömülen başın öyküsü üzerine bir üçleme vardır. Öyle görünüyor ki Arthur, adayı tek başına elde tutmayı tercih ettiği için başı gömülü olduğu yerden gururla çıkartmıştır.

BÖLÜM X

MANAWYDDAN

Pwyll ve Rhiannon'un Pryderi adını koydukları bir oğulları vardı. Yetişkin olduğunda, babası Pwyll öldü. Pryderi, Gwynn Gloy'un kızı Kicva'yla evlendi.

Manawyddan İrlanda'daki savaştan geri döndüğünde kuzeninin, tüm varlığını ele geçirdiğini öğrendi ve büyük bir üzüntüye kapıldı. "Ah! kahroluyorum" diye haykırdı, "ne evim, ne de başımı sokacak bir yerim var. Kendim dışında hiçbir şeyim yok." "Efendim" dedi Pryderi, "böyle kendinizi üzmeyin. Kuzeniniz Kudretliler Adası'nın Kralı'dır. Size karşı bir yanlış yapmış olsa da, ondan hiç bir toprak ya da servet talep etmediniz." "Evet öyle" dedi Manawyddan, "ama bu adam kuzenim bile olsa, kardeşim Bendigeid Vran'ın yerinde başka birinin olduğunu görmek bana acı veriyor, onunla aynı yerde mutlu olamam." "Başka birinden tavsiye almak ister misiniz?" diye sordu Pryderi. "Bir tavsiyeye ihtiyacım var" diye cevap verdi Manawyddan, "ama bu nasıl bir tavsiye olabilir?" "Annem Rhiannon'un da oturduğu yüzer haneli yedi köyüm var" dedi Pryderi "annemi ve onunla birlikte bu yedi köyü size emanet ediyorum. Bu köyler dışında başka bir varlığınız olmasa da, bunları elde etmeniz bile oldukça güç sayılırdı. Rhiannon'la birlikte tadını çıkartın ve başka bir mülk isteseniz bile, bunları küçümsemeyin." "Küçümsemeyeceğim reis" dedi Manawyddan. "Tanrı sizi dostluğunuz için korusun! Öyleyse Rhiannon'u bulmaya ve topraklarınıza bakmaya gidelim." "Nasıl isterseniz" diye yanıtladı Pryderi; "ondan daha hoşsohbet bir hanımla karşılaşmadığınıza inanıyorum; gençliğinde ondan daha güzel bir genç kız bulunmazdı. Şimdi bile oldukça çekicidir."

Böylece yola koyuldular ve yolculuk ne kadar uzun sürmüş olursa olsun sonunda Dyved'e ulaştılar. Rhiannon ve Kicva tarafından şereflerine bir şölen düzenlendi. Sonra Manawyddan ve Rhiannon oturup konuşmaya başladılar. Manawyddan'ın Rhiannon'a karşı ısındı ve içinden ondan daha güzel ve sevimli bir kadın görmediğini geçirdi. "Pryderi" dedi, "söylediğinizi yerine getireceğim." "Ne söylemiştiniz?" diye sordu Rhiannon. "Leydim" dedi Pryderi "sizi Llyr'in oğlu Manawyddan'a eş olarak önerdim." "Bu öneriye memnuniyetle riayet edeceğim" dedi Rhiannon. "Ben de öyle" dedi Manawyddan, "Tanrı, bana böylesine kusursuz bir dostluk gösterdiği için onu korusun!"

Şölen sona ermeden önce Rhiannon gelin oldu. Pryderi "Siz şölen boyunca burada kalın, ben Beli'nin oğlu Caswallawn'a sadakatimi sunmak için İngiltere'ye gideceğim" dedi. "Efendim" dedi Rhiannon, "Caswallawn şu an Kent'de. Siz de burada bizimle kalıp Caswallawn yakınlara bir yere gelene kadar bekleyebilirsiniz." "Bekleyelim o halde" diye cevap verdi Pryderi. Böylece şölen bitti ve sonrasında Dyved'i dolaşmaya başladılar, avlandılar ve bu geziden büyük keyif aldılar. Ülkeyi boydan boya dolaştılar; bu topraklardan başka yaşanacak daha iyi bir yer, daha iyi av alanları, daha çok balın ve balığın olduğu bir yer görmemişlerdi. Bu dört kişi arasında öyle sıkı bir dostluk vardı ki ne gece ne de gündüz birbirlerinden ayrılıyorlardı.

Tüm bunlar olurken Pryderi Oxford'da bulunan Caswallawn'a sadakatini sunmaya gitti. Büyük itibarla karşılandı ve sadakatini sunduğu için övgülerle takdir edildi.

Döndükten sonra Manawyddan'la birlikte bir şölen verdiler, rahatlık içinde keyiflerine baktılar. Şölene, esas saray olduğu için Narberth'de başladılar. İlk yemeği bitirdiklerinde, onlara hizmet edenler yemeklerini yerken, masadan kalktılar ve maiyetleriyle birlikte Gorsedd'e, Narberth Dağı'na doğru gittiler. Böylece otururlarken, bir anda bir gök gürültüsü ve gök gürültülü sağanak yağışın şiddetiyle, ne olsa beğenirsiniz? Bir sis bastırdı. Sis öyle yoğundu ki kimse bir diğerini göremiyordu. Sisten sonra her taraf aydınlandı. Yaşadıkları yere baktıklarında, hayvanları, sürüleri, evleri, hiçbirini göremediler. Ne bir ev, ne bir canlı, ne duman, ne ateş, ne insan, ne de mesken. Sarayın binaları bomboş ve ıssızdı, içeride kimse yoktu, ne insan ne de hayvan. Gerçekten bu dördü dışında tüm dostları başlarına ne geldiğine dair hiçbir ipucu bırakmadan yok olmuşlardı.

"Tanrı aşkına" dedi Manawyddan, "saray halkı, birliğim nerede? Gidip ne olduğunu görelim."

Böylece kaleye geldiler; ne salonda, ne yatak odalarında tek bir insan göremediler. Hiç kimse yoktu. İçki mahzeninde, mutfakta yalnızlıktan başka hiç bir şey yoktu. Sonra araziyi ve sahip oldukları bütün toprakları boydan boya gezmeye başladılar. Evleri ve mesken edinilen her neresi varsa ziyaret ettiler, ama vahşi hayvanlar dışında bir şey bulamadılar. Ziyafetlerini ve tüm erzaklarını tükettikten sonra avlanarak beslenmeye başladılar. Vahşi kuğuların yavrularını avladılar.

Bir sabah Pryderi ve Manawyddan avlanmak için kalktılar, köpeklerini sıraya dizip yola koyuldular. Köpeklerden bazıları önden gidiyordu, yakındaki bir çalılığa geldiler. Ama çalılığa gelir gelmez aniden geri çekildiler ve tüyleri diken diken olmuş bir halde sahiplerinin yanına döndüler. "Çalılığa gidip, içinde ne olduğuna bir bakalım" dedi Pryderi. Yaklaştıklarında bembeyaz bir yaban domuzu çalılığın içinden dışarıya

fırladı. Sahipleri tarafından salınan köpekler domuzun ardından hızla koştular. Ancak domuz çalılığı terk edip, bu iki adamın biraz uzağına çekildi ve onlar yaklaşana kadar, geri çekilmeksizin köpeklere karşı direndi. Pryderi ile Manwyddan gelince, ikinci kez geri çekilip kaçmaya başladı. Adamlar domuzu takip ettiler; ta ki daha önce ne bir taş ne de bir bina gördükleri yerde tümüyle yeni inşa edilmiş büyük, yüksek bir kale görünceye kadar. Yaban domuzu hızla kalenin içine girdi, ardından da köpekler. Yaban domuzu ile köpekler kalenin içine girdikten sonra, Pryderi ve Manawyddan daha önce herhangi bir bina ya da benzeri bir şey görmedikleri bu yerde bir kaleyle karşılaşınca hayrete düştüler. Gorsedd'in tepesinden köpeklere bakıp onlara kulak kabarttılar. Fakat orada bulundukları sürece, ne köpeklerden birini ne de onlarla ilgili herhangi bir şey işitmediler.

"Efendim" dedi Pryderi "köpeklere ne olduğunu görmek için kaleye gideceğim." "Doğrusu" diye cevap verdi Manawyddan "hiç bilmediğin bir kaleye girmek akılsızca olacaktır. Önerime kulak asacak olursan, oraya girmemelisin. Her kim burada büyü yapmışsa, bu kalenin burada olmasını da o sağlamıştır." "Bu doğru" diye yanıtladı Pryderi "ancak köpeklerimden vazgeçemem." Manawyddan'ın tüm öğütlerine rağmen, kaleye girdi.

Kaleye girdiğinde, ne bir insan, ne bir domuz, ne bir köpek, ne bir ev, ne de bir mesken gördü. Fakat kale zemininin ortasında çevresi mermerle süslenmiş bir çeşme, çeşmenin kenarında da mermer bir levhanın üzerinde altından bir kâse ve havada asılı ama ucunu göremediği zincirler olduğunu fark etti.

Altının güzelliğinden ve kâsenin işçiliğinin zenginliğinden çok etkilendi. Kâsenin yanına gitti ve onu eline aldı. Onu tuttuğunda, elleri kâseye, ayakları da kâsenin durduğu levhaya yapıştı. Tüm neşesi kayboldu, tek bir kelime bile edemedi. Orada öylece kalakaldı.

Manawyddan güneş batana kadar onu bekledi. Akşam geç vakit, Pryderi ve köpeklerden bir ses çıkmayacağını anlamıştı, bu yüzden saraya geri döndü. İçeri girdiğinde Rhiannon ona baktı ve "Arkadaşın ve köpekler neredeler?" diye sordu. "Bakınız" dedi Manawyddan, "başımıza neler geldi." Ona olup biten her şeyi anlattı. "Siz kötü bir arkadaş olmuşsunuz" dedi Rhiannon "ve iyi bir arkadaşınızı kaybetmişsiniz." Bu sözleri söyledikten sonra Rhiannon dışarı çıktı ve Manawyddan'ın kendisine söylediği yönde kaleye doğru ilerledi. Kale kapısını açık buldu. Hiçbir şeyden korkmayarak içeri girdi. İçeride, Pryderi'nin kâseye yapışmış olduğunu gördü ve ona doğru gitti. "Ah, efendim" dedi Rhiannon "burada ne yapıyorsunuz?" O da Pryderi'yle birlikte kâseyi tuttu ve elleri kâseye, ayakları levhaya yapıştı, tek bir kelime bile edemedi. Bu sırada

gece oldu ve ne olsa beğenirsiniz? Bir fırtına başladı, ardından üzerlerine sis çöktü. Bununla birlikte kale de onlarla birlikte kayboldu.

Gwynn Gloy'un kızı Kicva sarayda kendisi ve Manawyddan dışında kimsenin olmadığını görünce, o kadar çok üzüldü ki yaşamış, ölmüş umrunda değildi. Manawyddan bunu gördü. Ona, "Eğer benden korktuğun ettiğin için, böyle üzülüyorsan hata ediyorsun" dedi, "Tanrı şahidim olsun, sana karşı beslediğim dostluktan daha safını görmemişsindir. Tanrı böyle kalmasını istediği sürece bu böyle olacaktır. Ben gençlik ateşinin tükendiği bir yaştayım ve sana Pryderi'ye karşı sadakatimi korumuş olduğumu ve sana karşı da koruyacak olduğumu söylemek isterim. Bu yüzden korkma." "Tanrı sizi korusun!" dedi Kicva, "ben de sizden bunu beklerdim." Bu konuşmanın üzerine genç kız cesaretlendi ve memnun oldu.

"Sahiden leydim" dedi Manawyddan "burada kalmamız doğru değil; köpeklerimizi yitirdik, yiyeceğimiz yok. İngiltere'ye gidelim, orada yardım bulmamız en kolayı." "Memnuniyetle efendim" dedi Kicva "dediğiniz gibi yapalım." Böylece beraber İngiltere'ye doğru yola çıktılar.

"Efendim" dedi Kicva, "hangi mesleği icra edeceksiniz? Size yakışacak bir iş yapın." "Ayakkabıcılık haricinde bir iş düşünmüyorum" diye cevap verdi Manawyddan. "Efendim" dedi Kicva, "bu tip bir iş sizin gibi soylu birine uygun değil." "Ne olursa olsun buna katlanacağım" dedi Manawyddan. "Bu meslek hakkında bir şey bilmiyorum" dedi Kicva. "Ama ben biliyorum" diye cevap verdi Manawyddan, "size de dikiş dikmesini öğreteceğim. Deri sepilemeye kalkışmayacağız. Deriyi hazır sepilenmiş alıp ondan ayakkabı yapacağız."

Böylece İngiltere'ye gittiler ve Hereford'a kadar geldiler. Burada ayakkabı yapmaya başladılar. Kasabada bulabildiği en iyi Córdoba derisini aldı, bunun dışında deri almadı. Ardından kasabadaki en iyi kuyumcuyla ilişki kurdu ve ona ayakkabılar için tokalar yaptırıp, tokaları altınla kaplattırdı. Metodu öğrenene kadar onunla birlikte çalıştı. Böylece altın ayakkabı üreticisi olan üç kişiden biri olarak anıldı. Kasabadakiler ondan ayakkabı almaya başlayınca, buradaki Córdoba derisi satanların hiçbirinden ne bir ayakkabı ne de pantolon aldılar. Córdoba dericileri kazançlarının düştüğünü görünce (Manawyddan işin nasıl yapılacağına karar veriyor, Kicva da dikiyordu) bir araya gelip görüştüler ve onları öldürmeye karar verdiler. Manawyddan bunun için uyarıldı ve ona Córdoba dericilerinin onları öldürmeye karar verdikleri söylendi.

"Efendim" dedi Kicva "neden bu kaba adamlar yüzünden taşınmak zorunda olalım?" "Hayır" dedi Manawyddan, "Dyved'e geri döneceğiz." Böylece Dyved'e yola çıktılar.

Manawyddan, Dyved'e geri dönmek için yola koyulduğunda sırtına bir miktar yüklendi. Narberth'e doğru yoluna devam etti ve oraya yerleşti. Narberth toprağını, Pryderi ve Rhiannon'la birlikte avlandığı arazileri tekrar görünce yaşadığı sevinçten daha büyük bir sevinç yaşamamıştı. Av sahalarında geyik avlamaya ve balık tutmaya alıştı. Sonra bir miktar toprak parçasını ekip, kendisine bir tarla oluşturdu, sonra ikincisini ve üçüncüsünü. Dünyanın hiçbir yerinde buğday buradakinden iyi büyümemiştir. Bu üç tarla kusursuz ürünler verip zenginleşti ve hiç kimse bundan iyi buğday görmedi.

Hasat zamanı gelene kadar mevsimler böylece gelip geçti. Tarlalarından birine bakmaya gitti ve ürünün olgunlaşmış olduğunu gördü. "Yarın ekinleri biçeceğim" dedi. O gece Narberth'e geri döndü ve ertesi gün şafak sökerken, ekinleri biçmeye gitti; ama oraya ulaştığında soyulmuş saplar dışında bir şey bulamadı. Buğday başaklarının her biri sapından kesilmiş, tüm başaklar tamamen alıp götürülmüştü ve geride sapları dışında bir şey kalmamıştı. Bu durum karşısında çok şaşırdı.

Hemen diğer tarlaya bakmaya gitti, buradaki ürünlerin de olgunlaşmış olduklarını gördü. "Kuşkusuz, "dedi "ekinleri yarın biçeceğim." Ertesi gün ekinleri biçmek niyetiyle tarlaya geldi; ama oraya ulaştığında soyulmuş saplar dışında bir şey bulamadı. "Ey merhametli Tanrım!" diye haykırdı. "Her kim benim kötülüğüm için uğraşıyorsa, bunu başarıyor ve benimle birlikte ülkeyi de yok ediyor."

Sonra üçüncü tarlaya bakmaya gitti. Vardığında, orada gördüğünden daha iyi buğdayı hiç görmemişti ve onlar da olgunlaşmıştı. "Eğer bu gece burayı gözlemezsem" dedi Manawyddan, "lanet olsun bana! Diğer ürünleri alıp götürmüş olan her kimse bunları almak için de gelecektir ve ben de bu kişinin kim olduğunu öğreneceğim." Olan biten her şeyi Kicva'ya anlattı. "Pekâlâ", dedi Kicva, "ne yapmayı düşünüyorsunuz?" "Bu gece tarlayı gözetleyeceğim" dedi Manawyddan ve tarlayı kollamaya gitti.

Gece yarısı buğdaylar arasında bir şeylerin kımıldadığını işitti. Gidip baktığında, ne sayılması ne ölçülmesi mümkün, dünyadaki en muazzam fare sürüsünü gördü. Fareler tarlaya girip, her biri saplara tırmanıp, onları ağırlığıyla büküp, başakları kesip, geride sadece saplarını bırakıp götürene kadar Manawyddan neler olduğunu anlamadı. Üzerinde fare olmayan tek bir başak görmedi. Sonra hepsi başakları alıp yola koyuldular.

Öfke ve kızgınlık içerisinde farelerin üzerine atıldı; ama biri hariç hepsi havada kuş ya da sivrisinek gibiydi, artık onlara yetişemezdi. Bu bir tanesi biraz uyuşuktu, yine de yayan olarak ilerleyen birinin zar zor yakalayabileceği kadar hızla ilerliyordu. Manawyddan bu farenin peşine düştü, onu yakalayıp eldiveninin içine koydu.

Eldivenin ağzını iple bağladıktan sonra onu yanına alıp saraya geri döndü. Kicva'nın bulunduğu salona geldi ve bir ateş yaktı. Eldiveni ipiyle bir kancanın üzerine astı. "O eldivenin içinde ne var, efendim?" dedi Kicva. "Beni soyan hırsız" dedi Manawyddan. "O nasıl bir hırsız öyle efendim ki eldiveninizin içine koyabilmişsiniz?" dedi Kicva. Sonra Manawyddan ona farelerin nasıl gözü önünde tarlaların sonuncusuna geldiklerini anlattı. "Bir tanesi diğerlerinden daha yavaştı, o da şimdi eldivenimin içinde. Yarın onu asacağım." "Efendim" dedi Kicva, "bu anlattıklarınız olağanüstü; ancak her şeye rağmen sizin gibi saygıdeğer bir kişinin bu tip bir sürüngeni asması pek uygun bir davranış olmayacaktır." "Her birini yakalayıp da asmazsam kahrolayım" dedi Manawyddan "şimdi içlerinden biri elimde ve ben onu asacağım." "Öyleyse efendim" dedi Kicva "bu sürüngene yardım etmem itibarınızın zedelenmesine engel olmaktan başka bir işe yaramayacaktır. O yüzden, nasıl isterseniz öyle yapın."

Manawyddan fareyi alarak Narberth tepesine gitti. Tepenin en üst noktasına iki çatal dikti. Bu sırada, eski, fakir, yırtık pırtık giyinmiş, kendisine doğru gelen bir âlim gördü. İkisi kaybolana dek bir arada kaldıkları o dört kişi dışında, insan ya da hayvan tek bir canlı görmeyeli tam yedi yıl olmuştu.

"İyi günler, efendim" dedi âlim. "Tanrı ve selamım sizinle olsun! Nereden geliyorsunuz, âlim kişi?" dedi Manawyddan. "İngiltere'den şarkı söylemekten geliyorum, efendim. Neden sordunuz?" dedi adam. "Çünkü geçen son yedi yıl içinde" diye yanıtladı Manawyddan, "gözlerden ırak dört kişi ve şu an siz hariç hiç kimseyi görmemiştim buralarda." "Aslında efendim" dedi adam, "bu topraklardan geçip doğruca kendi toprağıma gitmekti niyetim. Peki siz burada ne yapıyorsunuz, efendim?" "Beni soyarken yakaladığım bir hırsızı asıyorum" dedi Manawyddan. "Bu nasıl bir hırsız böyle?" diye sordu âlim. "Elinizde fareye benzer bir yaratık görüyorum, açıkçası bunun gibi bir sürüngene dokunmak sizin mertebenizdeki birine kötülük getirir. Onu serbest bırakmalısınız." "Tanrı şahidim olsun" dedi Manawyddan "onu asla serbest bırakmam. Beni soyarken yakaladığım bu hırsıza verilecek tek bir ceza var, o da onu asmak." "Efendim" dedi adam "sizin mertebenizdeki birinin böyle bir işle meşgul olduğunu görmektense, sürüngeni serbest bırakmanız için, sadaka olarak aldığım şu bir poundu size vermek isterim." "Ne serbest bırakırım" dedi Manawyddan "ne de satarım." "Madem öyle efendim" diye karşılık verdi adam, "beni ilgilendirmez" dedi ve yoluna devam etti.

İki çatalın üzerine direği yerleştirirken, süslü atının üzerinde kendisine doğru gelmekte olan bir rahip gördü. "İyi günler, efendim" dedi. "Tanrı sizi korusun" dedi Manawyddan, "iyilikler versin." "Tanrı sizinle olsun! Ne yapıyorsunuz efendim?"

"Beni soyarken yakaladığım bir hırsızı asmak üzereydim" dedi Manawyddan. "Nasıl bir hırsız, efendim?" diye sordu rahip. "Fare biçiminde bir mahlûk" diye cevap verdi Manawyddan "beni soydu, ben de ona hırsızlara layık bir ceza vereceğim." "Efendim" dedi rahip "bu sürüngene dokunduğunuzu görmektense özgürlüğünü satın almayı yeğlerim." "Tanrı şahidim olsun ki ne satar ne de serbest bırakırım bu sürüngeni." "Doğru efendim" dedi rahip, "satın almaya değecek bir hayvan değil; ama bunun gibi bir sürüngene dokunup kirlendiğinizi görmektense onu bırakmanız için üç pound veririm." "Tanrı aşkına" dedi Manawyddan "bu hayvan için para alacak değilim. Olması gerektiği gibi, asılacak." Bunun üzerine rahip yoluna devam etti.

Sonra farenin boynuna ipi geçirdi ve tam kendisine doğru çekecekti ki yük beygirleri ve hizmetçileriyle bir piskopos maiyeti gördü. Piskopos ona doğru geldi, Manawyddan durdu. "Sayın piskopos, Tanrı sizi korusun" dedi. "Tanrı seni korusun!" dedi piskopos. "Ne yapıyorsun burada?" O da "Beni soyarken yakaladığım hırsızı asıyorum" dedi Manawyddan. "O elinde gördüğüm fare değil mi?" "Evet" diye cevap verdi Manawyddan "ve o beni soydu." "Ah" dedi piskopos "madem bu sürüngenin idamı üzerine geldim, kefaretini ödeyip onu kurtaracağım. Senin seviyendeki bir adamın böylesi değersiz bir sürüngeni yok ettiğini görmektense onun için sana yedi pound vereceğim. Onu serbest bırakırsan para senin olacak." "Tanrı şahidim olsun, bu fareyi serbest bırakmayacağım." "Eğer bu paraya bırakmazsan, onu serbest bırakman için sana elimde halihazırda bulunan yirmi dört poundu vereceğim." "Tanrı aşkına, bu para için de olsa onu bırakmam" dedi Manawyddan. Piskopos "Eğer bu paraya onu serbest bırakmazsan, sana bu düzlükte gördüğün tüm atları, bu yedi sandığı ve bu sandıkların durduğu yedi atı vereceğim." "Tanrı adına, yine de bırakmam" diye yanıtladı Manawyddan. "Madem yine bırakmıyorsun, öyleyse onu serbest bırakman için istediğin bedel herneyse yerine getireceğim." "Rhiannon ve Pryderi'nin özgür olmalarını istiyorum" dedi Manawyddan. "İstediğine kavuşacaksın" diye yanıtladı piskopos. "Tanrı aşkına, fareyi daha serbest bırakmayacağım" dedi Manawyddan. "Ne zaman bırakacaksın peki?" "Dyved'in yedi köyü üzerindeki büyü kalkınca." "Bu istediğin de olacak; şimdi fareyi serbest bırak." "Tanrı aşkına" dedi Manawyddan, "farenin kim olduğunu öğrenene kadar onu bırakmayacağım." "O benim karım." "Neden bana geldi?" "Seni soymak için" diye cevap verdi piskopos. "Ben Kilwed'in oğlu Lloyd'um. Dyved'in yedi köyü üzerindeki büyüyü ben yaptım. Clud'un oğlu Gawl'a duyduğum arkadaşlıktan ötürü, bu büyüyü yaptım. Auwyn'in oğlu Pwyll'ın oynadığı Çantadaki Porsuk oyunu yüzünden Clud'un oğlu Gawl adına Pryderi'den intikam aldım. Senin buralara yaşamaya geldiğin duyulunca, ev halkım bana gelip ürünlerini yok edebil-

mek için kendilerini fareye dönüştürmemi istediler. İlk gece ve ikinci gece gidip ürünlerini yok ettiler. Üçüncü gece karım ve saraydaki leydiler gelip benden kendilerini fareye dönüştürmemi istediler. Ben de öyle yaptım. Şu an karım her zamanki gücünde değil. Eğer öyle olsaydı, onu yakalayamazdın; ama madem olan oldu ve o yakalandı, Pryderi ile Rhiannon'u sana geri vereceğim ve Dyved üzerindeki büyüyü bozacağım. Şimdi onu serbest bırak." "Daha değil." "Daha ne istiyorsun?" diye sordu Llyod. "Bundan böyle Dyved'in yedi köyüne ve hiç kimseye büyü yapılmamasını, dahası ne Pryderi'den ne Rhiannon'dan ne de benden olanlar için asla intikam alınmamasını istiyorum." "İstediğin her şeye kavuşacaksın. Doğrusu bunları istemekle akıllıca davrandın. Yoksa bunların hepsi senin başına gelmiş olacaktı." "Evet" dedi Manawyddan, "ben de ondan korktuğum için bunları senden istedim." "Artık karımı serbest bırak." "Pryderi ve Rhiannon'un benimle birlikte özgür olduklarını görene dek onu bırakmayacağım" dedi Manawyddan. "İşte, geliyorlar" diye cevap verdi Llyod.

Bir anda Pryderi ve Rhiannon göründüler. Manawyddan onları karşılayıp selamlamak için ayağa kalktı, yanlarına gidip oturdu. "Eh, şef, artık karımı özgürlüğüne kavuştur" dedi piskopos, "istediğin her şeyi elde etmedin mi?" "Karını memnuniyetle bırakacağım" dedi Manawyddan ve derhal onu serbest bıraktı.

Llyod sihirli asasıyla karısına dokundu ve kadın eski haline döndü; o güne kadar gördükleri en güzel kadındı.

"Etrafına, topraklarına bir bak" dedi Llyod, "en iyi halinde olduğu gibi toprağını tamamen işlenmiş, insanlarla dolu göreceksin." Manawyddan ayağa kalkıp etrafına bir göz attı. Baktığında, tüm toprağın işlenmiş olduğunu, hayvanlar ve meskenlerle dolu olduğunu gördü.

Mabinogion'un bu bölümü böylece sona eriyor.

Şair Southey'nin John Rickman'a yolladığı 6 Haziran 1802 tarihli mektubunda bu hikâyeye göndermeler bulunmaktadır:

"Zannedersem seninle üzerinde konuşmuş olduğumuz Mabinogion'u okuyacaksın. Son bölümde oldukça değişik, Arap tarzında bir fare hikâyesi dilenci âlimin yorumlanması ve tarihlendirilmesinde yardımcı olur; ama Cymri'ler böyle bir öykü üretebilecek hayalgücü nereden aldılar? Gökyüzünden gelen bir zincirle asılı duran kâsenin büyüsü Binbir Gece Masalları'nın en ateşli kısmında bulunur. Açıkçası bu tip bir kurgunun Galce'de var olması beni oldukça şaşırttı. Romansın kaynağına ışık tutmuyorlar. Her şey bizim bu terimden çıkarttığımız anlamdan tamamen farklı. Bunun

yerine gözlerimizin önüne yepyeni bir kurgu dünyası seriyorlar. Dillerinin tarihi 12. ile 13. yüzyıllara sabitlenirse, söylencesel özünün çok daha erken bir tarihe dayandığını düşünmekten başka çarem kalmaz; muhtemelen ilk yerleşimciler ya da fatihler aracılığıyla Doğu'dan getirilmişlerdir."

BÖLÜM XI

KILWICH İLE OLWEN

Prens Kelyddon'un oğlu Kilydd kendisine eş olacak bir kadın istiyordu; seçtiği eş Prens Anlawd'ın kızı Goleudid idi. Evlenmelerinin ardından insanlar bir vâris için dualar ettiler. Halkın duaları neticesinde adını Kilwich koydukları bir oğulları oldu.

Doğumun ardından Prens Anlawd'ın kızı, erkek çocuğun annesi Goleudid hastalandı. Kocasını çağırıp ona "Bu hastalık yüzünden öleceğim, sen de başka bir eş alacaksın. Eşler Tanrı'nın armağanıdırlar, ama oğluna zarar vermen yanlış olur. Bu yüzden seni, mezarımın üzerinde iki çiçekli bir yaban gülü görene kadar bir eş almamakla yükümlü kılıyorum" dedi. Kilydd bunun için söz verdi. Sonra Goleudid üzerini yaban otlarının bürümemesi için ondan her yıl mezarını düzenlemesini rica etti. Böylece kraliçe öldü. Kral mezarın üzerinde bir şey yetişip yetişmediğini öğrenmek için her gün mezara bir hizmetçi yolladı. Yedinci yılın sonunda kraliçeye vermiş oldukları sözü unuttular.

Bir gün kral ava çıktı; mezara bakıp kendisine bir eş alacak zamanın gelip gelmediğini öğrenmek için definin bulunduğu yere atını sürdü. Kral yaban gülünü gördü. Gülü görünce, nereden iyi bir eş bulacağını öğrenmek için fikir danıştı. Danışmanlarından biri, "Size uygun bir kadın biliyorum, Kral Doged'in karısı" dedi ve bu kadını arayıp bulmaya karar verdiler. Kralı öldürüp karısını kaçırdılar. Kralın topraklarını fethettiler. Kilydd, Yspadaden Penkawr'ın kız kardeşi olan Kral Dodeg'in dul eşiyle evlendi.

Günlerden bir gün üvey annesi Kilwich'e "Artık bir eşe sahip olma vaktin geldi." dedi. "Henüz evlenme yaşına gelmedim" diye cevap verdi delikanlı. Bunun üzerine üvey annesi ona "Bilmeni isterim ki, Yspadaden Penkawr'ın kızı Olwen'i elde etmedikçe bir eşle birleşememektir senin kaderin" dedi. Delikanlı kıpkırmızı oldu ve onu henüz hiç görmemiş olmasına rağmen genç kızın aşkı tüm bedenini sardı. Babası ona "Oğlum, sana ne oldu böyle, seni rahatsız eden nedir?" diye sordu. "Üvey annem, Yspadaden Penkawr'ın kızı Olwen'i elde edemedikçe asla bir eşe sahip olamayacağımı söyledi." "Bu senin için kolay olacaktır" diye cevap verdi babası. "Arthur senin kuzenin, bu yüzden saçlarını kesmesi için doğruca ona git ve ondan bu iyiliği iste."

Delikanlı; kafası gri benekli, dört yaşında, sağlam bacaklı, kabuk biçimli toynak-

ları, altın zincirli başlığı ve üzerinde görkemli altın eyeri olan bir atla yola koyuldu. Elinde rüzgârı delmek ve kan akıtmak için yapılmış çelik başlıklı, iyice sertleştirilmiş, keskin, üç arşın boyunda, Haziran çiyinin en yoğun olduğu vakitte sazlıkların yapraklarından düşen çiy damlalarından bile hızlı iki adet gümüş mızrağı vardı. Uyluğunun üzerinde, şimsek figürlü altın işlemeli bir haç taşıyan altın kabzalı, yalımı parlayan bir kılıcı vardı. Savaş borusu fildişindendi. Önünde de, boyunlarında omuzlarından kulaklarına kadar uzanan sağlam yakut tasmalarıyla, göğüsleri beyaz renkte benekli tazıları vardı. Tıpkı deniz kırlangıçları gibi sağdaki soldakine, soldaki sağdakine doğru zıplıyor, sahiplerinin çevresinde oyun oynuyorlardı. Atı, başının üzerinde bir aşağı bir yukarı giden kırlangıçlar gibi, dört toynağıyla birlikte dört çim parçasını havaya kaldırıyordu. Üzerinde, her bir köşesinde her biri yüz inek değerinde olan altın elmaların olduğu, dört köşeli mor bir elbise vardı. Ayakkabıları ve dizinden ayak parmaklarının ucuna kadar olan üzengilerinin üzerinde ise üç yüz inek değerinde kıymetli altınlar vardı. Kilwich, Arthur'un sarayının kapısına doğru yolculuk ederken atının adımları o kadar hafifti ki altındaki otların yaprakları bükülmüyordu bile.

Delikanlı seslendi: "Kapıya bakan kimse yok mu?" "Var ama eğer barışçıl tavrını korumazsan, bu hoş karşılama kısa sürecek. Ben ocağın her ilk günü Arthur'un kapı görevlisi olurum." O halde "Aç kapıyı." "Açmayacağım." "Neden?" "Ete dayanan bıçaklar, boynuzların içinde içkiler, yani Arthur'un sarayında şölen var. Ayrıcalıklı bir ülkenin kralının oğlu ya da zannatini icra eden bir zanaatçi dışında hiç kimse içeri giremez. Fakat köpeklerin ve atın için yiyecek içecek bir şeyler, senin için de pişmiş ince dilimli etler, lezzetli şarap, neşeli şarkılar olacak. Arthur'un sarayına giremeyen diğer ülkelerin çocuklarının ve yabancıların olduğu misafir odasında sana elli kişilik yiyecek getirelecek. Burada, sarayda Arthur'la birlikte olmaktan daha kötü durumda olmayacaksın. Bir leydi kanepeni düzeltecek, şarkılarıyla seni uyutacak. Yarın sabah erkenden, kapı bugün buraya gelenler için açıldığında, ilk olarak senin için de açılmış olacak, üst taraftan alt tarafa kadar Arthur'un salonunda istediğin her yerde oturabilirsin." Delikanlı şöyle dedi: "Bu dediğini yapmayacağım. Kapıyı açsan, iyi edersin. Eğer açmazsan, efendine kara bir leke, sana da kötü bir şöhret getireceğim. Bu kapının önünde daha beterini daha önce hiç kimsenin duymadığı şekilde üç kere haykıracağım." "Arthur'un saray kanunlarına karşı ne patırtı koparırsan kopar" dedi kapı görevlisi Glewlwyd, "ben önce gidip Arthur'la konuşana kadar içeriye girmeyeceksin."

Glewlwyd salona gitti. Arthur ona "Kapıdan haber mi getirdin?" diye sordu. "Benim ve sizin hayatınızın yarısı geçti. Şimdiye kadar Kaer Se ve Asse'de, Sachı ve Salach'da, Lotor ve Fotor'da, Büyük ve Küçük Hindistan'da, Avrupa ve Asya'da, Kor-

sika adalarında ve doğuda Yunanistan'ı fethettiğinizde oradaydım. Oralarda dokuz yüce hükümdar, yakışıklı adamlar gördük, ama ben şu an giriş kapısında olan adam kadar haysiyetli bir adam daha önce hiç görmedim." Bunun üzerine Arthur: "Eğer buraya yürüyerek girdiysen, şimdi koşarak geri dön. Anlattığın gibi birini rüzgârda, yağmurda bekletmek yakışık almaz" dedi. Kay şöyle dedi: "Arkadaşlığımız adına, tavsiyemi almak istersen, onun yüzünden saray kanunlarını çiğneme." "Çiğnemeyeceğim kutsal Kay" dedi Arthur, "bu bizim için bir onurdur. Nezaketimiz ne denli büyük olursa, ünümüz, şerefimiz ve şanımız da o kadar büyük olacaktır."

Glewlwyd kapıya geldi ve Kilwich'in önünde kapıyı açtı. Herkes kapıda, atların bırakıldığı yerde inerken, o inmeyip, atının üzerinde içeri girdi. Sonra şöyle dedi: "Selam sana bu adanın mutlak hâkimi; bu selamım rütbesi yüksek olanlar kadar rütbesi düşük olanlaradır da. Selamım misafirlerinize, savaşçılarınıza ve liderlerinizedir; izin verin, herkes sizin kadar selamıma katılsın. Sevginiz, ününüz ve şanınız bu adanın her yerinde olsun." "Size de selam olsun" dedi Arthur, "bu iki savaşçımın arasına oturun. Önünüzde ozanlar olacak ve burada kaldığınız sürece taht için doğmuş bir kralın ayrıcalıklarını tadacaksınız. Sarayda ziyaretçilere ve yabancılara armağanlarımı dağıtırken, ilk armağanı siz alacaksınız." Delikanlı "Ben buraya et ya da içki tüketmeye gelmedim. Eğer talep ettiğim iyiliği elde edebilirsem, size bunun karşılığını verecek, sizi yücelteceğim; ama elde edemezsem, şanınızın yayılmış olduğu her yerde, dünyanın dört bucağına gidip sizi kötüleyeceğim" dedi. Sonra Arthur, "Burada kalmayacağınıza göre, şef, gemim Prwdwen, gömleğim, kılıcım Caliburn, mızrağım Rhongomyant ve karım Guinevere dışında, rüzgârın kuruttuğu, yağmurun ıslattığı, güneşin döndürdüğü, denizin kuşattığı ve toprağın yayıldığı kadarıyla ağzınızdan ne çıkarsa çıksın istediğiniz iyiliği elde edeceksiniz. Tanrı izin verirse istediğiniz şeye sevinçle kavuşacaksınız" dedi. "Saçımı kutsamanızı istiyorum" dedi delikanlı. "Dileğiniz size bağışlanacaktır."

Arthur altın bir tarak ile üzerinde gümüş halkaların olduğu altından bir makas aldı ve delikanlının saçını taradı. Arthur ona kim olduğunu sordu; "Çünkü kanım size ısındı, benim kanımdan geldiğinizi biliyorum. Bu yüzden bana kim olduğunuzu söyleyin." "Söyleyeceğim" dedi delikanlı "Kelyddon'un oğlu, Kilydd ile Prens Anlawd'ın kızı, annem, Goleudyd'ın oğlu Kilwich'im" dedi. "Bu doğru" dedi Arthur, "siz benim kuzenimsiniz. Her ne dilekte bulunursanız bulunun, dilinize gelen her ne olursa olsun, ona kavuşacaksınız." "Tanrı adına ve krallığınız üzerine yemin edin." "Memnuniyetle size yemin ederim." "Öyleyse sizden, bana eş olarak Yspadaden Penkawr'ın kızı Olwen'i almanızı diliyorum. Bu iyiliği aynı şekilde savaşçılarınızdan da istiyorum. Bu

iyiliği Kay'dan, Bedwyr'den, Nudd'un oğlu Gwynn'den, Geraint'in oğlu Gadwy'den, Prens Flewddur Flam ve Fransa Kralı Iona'dan, Selgi'nin oğlu Sel'den, ozanların önderi Taliesin'den, Erbin'in oğlu Geraint'den, Kay'ın oğlu Garanwyn'den, Bedwyr'in oğlu Amren'den, Olwyd'in oğlu Ol'den, piskopos Bedwin'den, başleydi Guinevere'den, kız kardeşi Guenhywach'dan, Urien'in kızı Morved'den, görkemli genç kız Gwenlian Deg'den, Lludd'un kızı ebedi bakire Creiddylad'den[1], yarım insan Kynvelyn'nin[2] kızı Ewaedah'dan istiyorum." Kilydd'in oğlu Kilwich, hepsine iyilik etmeleri için yalvardı.

Sonra Arthur "Ah şef, ne söylemiş olduğunuz genç kızı ne de ailesini duydum, ama memnuniyetle, onu bulmaları için haberciler yollayacağım. Bana biraz zaman verin" dedi. Delikanlı da "Elbette, bu geceden itibaren yılın sonuna kadar aramanız için size zaman vereceğim" dedi. Arthur egemen olduğu bölgeler içinde her yere genç kızı araştırmaları için haberciler yolladı. Yılın sonu geldiğinde Arthur'un habercileri Olwen hakkında ilk gün olduğundan daha fazla bir bilgi, haber elde edemeden geri döndüler. Kilwich "Herkes ondan bir iyilik görmüşken, ben henüz benimkinden yoksunum. Buradan ayrılacağım ve şanınızı da beraberimde götüreceğim" dedi. Sonra Kay söze karışıp "Aceleci şef! Arthur'u suçluyor musunuz? Gelin bizimle, ya bu genç kızın dünya üzerinde var olmadığını teyit edene ya da onu elde edene kadar ayrılmayacağız" dedi. Hemen sonra Kay ayağa kalktı ve Arthur Kay'in kendini adadığı hiçbir girişimden asla çekinmemiş olan Bedwyr'i çağırdı. Arthur dışında bu adada çabuklukta ona denk hiç kimse yoktu. Tek eliyle dövüşse bile, savaş alanındaki üç savaşçı ondan daha süratli kan dökemezdi.

Arthur, rehber Kyndelig'i çağırdı ve ona "Bu keşifte sen de şefle birlikte git" dedi. Çünkü ne adada ne de başka bir ülkede onun kadar iyi bir rehber görmemişti.

---

[1] Creiddylad, Galli yazarlar tarafından gelişigüzel bir şekilde Llyr ya da Lludd olarak adlandırılan kral Lear'ın kızı Shakespeare'in Cordelia'sından başkası değildir. Tüm eski kronolojik tarih yazımları onun yaşlı babasına olan bağlılığından bahseden öyküyü antalırlar; ama hiçbiri, Periler Kralı Nudd'dan Gwyn'a ve Greidiol'dan Gwythyr'a herkesin her Mayıs'ın ilk günü onun için savaşıp, içlerinden birinin bu vakit zafer kazanıp onu gelin alacabilecek kadar bahtiyar olabilirken, Creiddylad'ın kıyamet gününe kadar babasıyla birlikte kalmaya yazgılı olduğundan haberdarmış gibi görünmezler.

Gallilerin, alışkanlıkların gücünü tanımlayan bir örnek olarak belirledikleri yarım insan üzerine bir öyküleri vardır. Bu alegoride Arthur ilk bakışta küçük, hayal meyal görünen, ancak yaklaştıkça boyu büyüyen ve bir yarım insan görünümü kazanıp kendisini güreşe davet eden bir cin ile karşılaşır. Karşısındakinin zayıflığını küçümseyen ve bu dövüşten hiçbir onur elde edemeyeceğini düşünen Arthur teklifi geri çevirip karşılaşmayı erteler; ancak en nihayetinde bu yarım insan (Alışkanlık), Arthur'un, üstesinden gelmek için büyük çaba harcamasını gerektirecek denli büyük bir güce erişir.

Gurhyr Gwalstat'ı çağırdı, çünkü o tüm dilleri biliyordu.

Gwyar'ın oğlu Gawain'i çağırdı, çünkü o görev edindiği hiçbir maceradan eve başarısız olarak geri dönmedi.

Ve Arthur Teirgwed'in oğlu Meneu'i çağırdı; eğer vahşi bir ülkeye yolları düşerse, onlara büyü yapsın ki onlar herkesi görebilirken kimse onları göremesin diye.

Açık bir araziye gelene kadar yolculuklarına devam ettiler. Burada dünyadaki kalelerin en güzeli olan büyük bir kale gördüler. Kalenin önüne geldiklerinde, orada büyük bir koyun sürüsü olduğunu fark ettiler. Tepenin başında koyunları koruyan bir çoban vardı. Üzerinde deriden yapılmış bir kıyafet, yanında da dokuz yaşlarındaki bir binek atından daha büyükçe bir çoban köpeği vardı.

Sonra Kay "Gurhyr Gwalstat, git de şu ötedeki adama selam ver" dedi. "Kay" dedi o da, "senin bulunduğun yerden bir adım öteye gitmem." "O halde beraber gidelim" diye vevap verdi Kay. Bunun üzerine Meneu "Oraya gitmekten korkmayın. Köpeğe büyü yapacağım, öyle ki kimseyi yaralayamayacak" dedi. Çobanın bulunduğu tepeye gittiler ve ona sordular: "Nasılsın çoban?" "En az sizin kadar iyi." "Baktığın koyunlar ve şu ötedeki kale kime ait?" "Siz de amma ahmakmışsınız! Bunun Yspadaden Penkawr'ın kalesi olduğunu bilmiyor musunuz? Peki ya siz kimsiniz?" "Biz Arthur'un elçileriyiz, Yspadaden Penkawr'ın kızı Olwen'i aramaya geldik." "Ah beyler! Tanrı sizi korusun; ne pahasına olursa olsun sakın bunu yapmayın. Buraya bu amaçla gelen hiç kimse evine sağ olarak dönmedi." Çoban ayağa kalkınca Kilwich ona altın bir yüzük verdi. Çoban evine gitti ve eşinden yüzüğü saklamasını istedi. Kadın kendisine yüzük verilince aldı ve şöyle dedi: "Bu yüzük nereden geldi, senin bahtın pek öyle açık değildir." "Ah karıcığım, bu yüzüğün kime ait olduğunu bu akşam göreceksin." "Kimmiş o?" diye sordu kadın. "Karısı olması için Olwen'i istemeye gelen Kilwich, Prens Anlawd'ın kızı Goleudid ile Kilydd'in oğlu." Kadın bunu duyunca, kız kardeşinin oğlu, öz yeğeni geldi diye bir yandan sevinirken, diğer yandan da bu amaçla oraya gelen hiç kimsenin sağ kurtulamamış olduğunu bildiğinden üzülmüştü.

Yolcular çobanın evine doğru ilerlediler. Kadın ayak seslerinin yaklaştığını duyunca, onları karşılamak için sevinçle dışarı koştu. Kay odun yığının üzerinden bir kütüğü kavradı. Kadın onları karşıladığında, kollarını boyunlarına dolamak istedi. Kay kadının iki kolu arasına bir kütük yerleştirdi ve kadın onu öyle bir sıktı ki kütüğü büküp halka haline getirdi. "Ey kadın" dedi Kay, "eğer beni de böyle sıkmış olsaydın, bir daha hiç kimse bana sevgisini sunamazdı. Bu kötü bir sevgi." Ardından hep beraber içeri girdiler, kendilerine hizmet edildi ve çok geçmeden hepsi birden eğlenmeye başladı. Kadın şöminenin önünde duran taş sandığı açtı, içinden kıvırcık sarı saçlı

bir genç çıktı. Gurhyr "Bu delikanlının burada tutulması çok yazık. Başına gelen bu kötülüğün kendi kabahati olmadığını düşünüyorum" dedi. "Bu geriye kalan tek çocuğum" dedi kadın. "Yspadaden Penkawr yirmi üç oğlumu öldürdü. Bu oğlum için de diğerleri için beslediğimden daha fazla bir umut beslemiyorum." Bunun üzerine Kay "Bırakın benimle gelsin, bana arkadaş olsun. Onunla birlikte ben de ölmedikçe o da ölmeyecektir." Ardından yemeğe oturdular. Kadın onlara "Hangi amaçla buraya geldiniz?" diye sordu. "Bu delikanlı için Olwen'i istemeye geldik." "Tanrı şahidimiz olsun, kızı görene kadar geri dönmeyeceğiz. Hiç buralara geldiği olur mu? Gelirse onu görebiliriz." "Her cumartesi başını yıkamak için buraya gelir ve yıkandığı tasa yüzüklerini bırakır. Sonra da onları almak için ne kendisi gelir ne de bir haberci yollar." "Çağırılırsa buraya gelir mi?" "Tanrı biliyor ya, ne sevdiğim kişiye zarar veririm ne de bana güvenen insanlara ihanet ederim; bana ona zarar vermeyeceğinize dair şerefiniz üzerine yemin etmezseniz onu çağırmam." "Yemin ediyoruz." Böylece kıza bir mesaj yollandı ve kız geldi.

Alev kırmızısı renginde ipekten bir elbise giymişti, boynunda üzerinde değerli zümrütlerin ve yakutların bulunduğu al renkli altın bir gerdanlık vardı. Saçları katırtırnağından[1] daha sarı, cildi dalgaların köpüğünden daha beyaz, elleri ve parmakları bir çayır pınarının püskürttüğü suların arasındaki dağlalelerinden daha zariflerdi. Eğitilmiş bir şahinin gözleri onunkinden daha parlak değildi. Göğsü beyaz bir kuğunun göğsünden daha beyaz, yanakları en kırmızı güllerden daha kırmızıydı. Onu her kim görse aşkıyla dolardı. Ayak bastığı yerde hemen dört yonca bitiverirdi. Bu yüzden ona Olwen derlerdi.

Olwen eve girdi ve en ön banka, Kilwich'in yanına oturdu. Kilwich onu görür görmez tanıdı ve ona "Ah! masum kız, sen benim âşık olduğum kızsın; hakkımızda kötü söz söylemesinler, benimle birlikte gel. Çok uzun zamandır sana âşığım" dedi. Genç kız "Bunu yapamam, çünkü babama iznini almadan gitmeyeceğime dair şerefim üzerine söz verdim; çünkü her ne olursa olsun hayatı benim evlendiğim vakte kadar sürecek. Fakat sana bir öneride bulunacağım. Git ve babamdan beni iste. Senden istediği her şeyi ona bağışla ve beni elde et. Fakat istediği bir şeyi ondan esirgersen, beni elde edemezsin ve eğer hayatta kalıp kaçabilirsen şanslısın demektir" dedi. "Elimden

[1] Romans yazarları kadın kahramanlarının güzel saçları ve narin ciltleri üzerinde büyük bir zevkle dururlar. Bu beğeni uzun bir süre devam etmiştir; saçların rengini açmak bir eğitim göstergesiydi. Peruk moda olduğunda bile hepsi açık sarıydı. Galyalıların ve topraklarını fetheden Germenlerin saçları bu renkteydi. İtalyan ve İspanyol komşularının esmer güzelliklerine gözlerini alıştırmaları birkaç yüzyılın geçmesini gerektirdi.

geldiğince bunları yerine getireceğime dair söz veririm" dedi Kilwich.

Olwen odasına geri döndüğünde onlar da ardından kalkıp kaleye doğru onu takip ettiler. Dokuz kapıda duran dokuz kapı görevlisini, biri bile havlamadan dokuz bekçi köpeğini sessizce öldürdüler ve salona doğru ilerlediler.

İçeri girdiklerinde "Tanrı'nın ve insanların selamı üzerinize olsun, Yspadaden Penkawr" dediler. "Ne için geldiniz?" "Prens Kelyddon'un oğlu Kilydd'in oğlu Kilwich için kızınız Olwen'i istemeye geldik." Penkawr "Yardımcılarım ve hizmetçilerim nerede? Damadımın neye benzediğini görebilmem için gözlerimin üzerine düşen kaşlarımın altındaki kirpiklerimi kaldırın." Dediği gibi yaptılar. "Yarın buraya gelin, bir cevap alacaksınız."

Gitmek için ayaklandıkları sırada, Yspadaden Penkawr yanında duran üç zehirli küçük oktan birini arkalarından fırlattı. Bedwyr oku yakaladığı gibi geri fırlattı ve bu okla Yspadaden Penkawr'ın dizini kötü bir şekilde deldi. Bunun üzerine Penkawr şöyle dedi: "Ne lanet kaba bir damat! Onun bu kabalığı yüzünden yürüyüşüm her geçen gün kötüleşecek ve derdime asla bir deva bulamayacağım. Bu zehirli demir tıpkı bir atsineği sokması gibi canımı yakıyor. Bu demiri döven demirciye ve örse lanet olsun! Nasıl da keskin!"

O gece çobanın evinde kaldılar. Ertesi gün şafakla birlikte giyindiler ve kaleye gidip salona girdiler ve şöyle dediler: "Yspadaden Penkawr, kızının çeyizini ve başlık parasını göz önünde tutarak kızını bize ver. Sana ve iki kadın akrabasına bu bedeli ödeyeceğiz." Bunun üzerine Yspadaden Penkawr "Dört büyük büyük annesiyle dört büyük büyük babası halen hayattalar. Onlara danışmam gerek" dedi. "Dediğin gibi olsun" diye cevap verdiler, "biz yemek yemeğe gideceğiz." Ayağa kalktıklarında ikinci oku aldı ve arkalarından fırlattı. Gawedd'in oğlu Meneu oku yakalayıp ona geri fırlattı ve göğsünün orta yerinden onu yaraladı. "Nasıl da lanet, kaba bir damat!" dedi Yspadaden Penkawr, "sert demir tıpkı atkenesi ısırığı gibi canımı yaktı. Isıtıldığı ocağa ve ona biçim veren demirciye lanet olsun! Çok keskin! Bundan böyle yokuş yukarı yürürken zor nefes alacağım, göğsüm acıyacak. Yediğim yemekten de tiksineceğim." Böylece yemeye gittiler.

Üçüncü gün saraya geri döndüler. Yspadaden Penkawr onlara şöyle dedi: "Ölmek istemiyorsanız beni bir daha vurmayın. Nerede benim hizmetçilerim? Damadımın neye benzediğini görebilmem için göz çukurlarımın üzerine düşen kirpiklerimi kaldırın." Ayağa kalkıp dediğini yaparlarken Yspadaden Penkawr üçüncü zehirli oku alıp üzerlerine fırlattı. Bu sefer Kilwich oku yakalayıp kuvvetle geri attı ve onu gözünden yaraladı. "Ah, nasıl da lanet, kaba bir damat! Yaşadığım müddetçe görme yetim kötü-

leşecek. Rüzgâra karşı durduğum vakit, gözlerim yaşaracak ve belki kafamda yanma hissedeceğim. Her yeni ayda başım dönecek. Bu zehirli demir tıpkı kuduz bir köpeğin ısırması gibi canımı yaktı. Bu oku dövdükleri ateşe lanet olsun!" Böylece yemeğe gittiler.

Ertesi gün tekrar saraya geldiler ve "Şu an olduğu gibi ve belki daha sonra da acı, ve işkence istemiyorsan, artık bize ok fırlatmayı kes!" dediler. Kilwich "Bana kızını ver, eğer vermezsen, ölümün kızın yüzünden olacak" dedi. "Kızımı isteyen delikanlı nerede? Seni görebilmem için yanıma gel." Kilwich'i yüz yüze gelmeleri için bir sandalyeye oturttular.

"Kızımı isteyen delikanlı sen misin?" diye sordu Yspadaden Penkawr.

"Evet, benim" diye karşılık verdi Kilwich.

"Bana karşı, takınmış olduğun tavırdan başka bir tavır takınmayacağına dair söz vermelisin. Şimdi söyleyeceğim şeyi elde edersem, sen de kızıma sahip olacaksın."

"Size söz veriyorum" dedi Kilwich, "ne istiyorsanız söyleyin."

"Söyleyeceğim" dedi Yspadaden Penkawr, "ilerideki sürülmüş kızıl toprağı görüyor musun?"

"Görüyorum."

"Bu genç kızın annesiyle ilk karşılaştığımda, bahsettiğim toprakta dokuz kile keten ekilmişti, henüz ne beyaz ne siyah hiçbiri büyümedi. Ketenleri şu ötedeki yeni toprağa ekmek istiyorum, büyüdüklerinde, evlilik gününüzde kızımın başına örtmek için beyaz keten bir atkı olabilir."

"Siz kolay olmayacağını düşünseniz de bu işi başarmak benim için kolay olacak."

"Bunu başarsan bile, başaramayacağın bir iş daha var – o gece bize Teirtu'nın arpını çalmak. Bir adam çalmasını istediğinde, arp kendiliğinden çalar; durmasını istediğindeyse durur. Teirtu arpı sana kendi isteğiyle vermeyecek, sen de onu buna mecbur edemeyeceksin."

"Siz kolay olmayacağını düşünseniz de bu işi başarmak benim için kolay olacak."

"Bunu başarsan bile, başaramayacağın bir iş daha var. Senden Modron'un oğlu, avcım Mabon'u bana getirmeni istiyorum. Henüz üç günlükken annesinden alındı ve şimdi nerede olduğu, hayatta mı değil mi bilinmiyor."

"Siz kolay olmayacağını düşünseniz de bu işi başarmak da benim için kolay olacak."

"Onu getirmeyi başarsan bile, getiremeyeceğin bir şey daha var – kurt Gast Rhymhi'nin iki yavrusu. Soyguncu Dillus Varwawc'ın sakalından yapılan tasma hari-

cinde dünyada onların boynuna geçirilebilecek bir tasma yoktur. Ve sakalı o canlıyken koparılmazsa tasma hiçbir işe yaramaz. Hayattayken kendisine bunun yapılmasına izin vermeyecektir. Öldüğündeyse tasma bir işe yaramaz, çünkü o zaman çürük olacaktır."

"Siz kolay olmayacağını düşünseniz de bu işi başarmak da benim için kolay olacak."

"Onu getirmeyi başarsan da, getiremeyeceğin bir şey daha var – Dev Gwernach'ın kılıcı. Gwernach kılıcı sana kendi isteğiyle vermeyecek, sen de onu buna mecbur edemeyeceksin."

"Siz kolay olmayacağını düşünseniz de bu işi başarmak da benim için kolay olacak."

"Bunu da başarsan bile başaramayacağın bir şey olacak. Bunları ararken, zorluklarla karşılaşacak, uykusuz geceler geçireceksin. Eğer bunların üstesinden gelemezsen kızını da elde edemezsin."

"Atlarım ve şövalyelerim var; efendim ve akrabam Arthur, tüm bu söylediklerinizi benim için elde edecek ve ben kızınızı alacağım, siz de hayatınızı kaybedeceksiniz."

"Haydi git. Bu görevlerle meşgulken kızımın yiyeceğinden ve giyiminden sorumlu tutulmayacaksın. Tüm bu mucizeleri başarıyla tamamladığında, kızıma karın olarak sahip olacaksın."

BÖLÜM XII

KILWICH VE OLWEN (*devamı*)

Bütün gün boyunca, akşama kadar yolculuk ettiler ve yolculuklarının sonunda dünyanın en büyük kalesini gördüler. Üç adam boyundan daha uzun siyah bir adam kaleden dışarı çıktı. Ona "Hey arkadaş, bu kale kime ait?" diye seslendiler. "Siz de amma ahmakmışsınız, ah arkadaşlar! Dünyada bu kalenin Dev Gwernach'a ait olduğunu bilmeyen yok." "Bu kalede konaklamak isteyen misafirler ve yabancılar nasıl muamele görüyorlar?" "Ah şef, Tanrı sizi korusun! Hiçbir misafir buradan canlı çıkmadı, beraberinde zanaatını da getirmeyen kimse buradan içeri giremez."

Bu konuşmanın ardından kapıya yöneldiler. Gurhyr Gwalstat "Burada bir kapı görevlisi var mı?" diye sordu. "Evet var neden çağırdınız?" "Kapıyı açın." "Açmayacağım." "Neden açmayacaksın?" "Ette bıçak, boynuzda içki, Dev Gwernach'ın salonunda şenlik var. Zanaatını getiren zanaatçı dışında, kapı bu gece kimse için açılmayacak." "Sahiden, kapıcı" dedi Kay, "ben beraberimde zanaatımı da getirdim." "Nedir senin zanaatın?" "Ben dünyanın en iyi kılıç perdahçısıyım." "Şimdi gidip bunu Dev Gwernach'a ileteceğim. Ardından sana bir cevap getireceğim."

Kapıcı gitti ve Gwernach ona "Kapıdan bir haber mi getirdin?" diye sordu. "Evet getirdim. Giriş kapısında içeri girmek isteyen bir grup var." "Herhangi bir sanatta hünerli olup olmadıklarını sordun mu?" "Sordum" dedi kapıcı, "bir tanesi kılıç perdahlamakta çok yetenekli olduğunu söyledi." "O halde ona ihtiyacımız var. Bir zaman kılıcımı parlatmak için birilerini aramış, ama kimseleri bulamamıştım. Madem beraberinde zanaatını getirmiş, bırak, adam içeri girsin."

Bunun üzerine kapı görevlisi geri dönüp kapıyı açtı ve Kay tek başına içeri girdi. Dev Gwernach'ı selamladı. Onun için, Gwernach'ın karşısına bir sandalye konuldu. Gwernach ona "Ey arkadaş, hakkında söylendiği gibi, kılıç perdahlamasını bildiğin doğru mu?" diye sordu. "Bu işin nasıl yapıldığını çok iyi bilirim" diye cevap verdi Kay. Sonra ona Gwernach'ın kılıcını getirdiler. Kay kolunun altından mavi bir bileyi taşı çıkardı ve ona kılıcının mavi mi, yoksa beyaz mı perdahlamasını istediğini sordu. "Sana nasıl uygun geliyorsa öyle olsun ya da onu kendi kılıcınmış gibi yap." Sonra Kay kılıcın ağzını biraz cilaladı ve eline alıp "Bunu beğendiniz mi?" diye sordu. "Kılıcın tümünün bunun gibi olmasını, egemenliğim altında olan topraklardaki her şeyden

daha çok isterim. Böyle yeteneğe sahip birinin arkadaşının olmaması şaşırtıcı doğrusu." "Asil efendim, bu zanaatta ehil olmasa da bir arkadaşım var." "Kimmiş o?" "İzin verin kapıcı kapıya gitsin. Ona, arkadaşımı nasıl tanıyacağını anlatacağım. Mızrağının başı sapından ayrılacak, rüzgârdan kan çekecek ve tekrar sapına geri dönecek." Sonra kapı açıldı ve Bedwyr içeri girdi. Kay "Bedwyr bu sanatı bilmese de çok yetenekli biridir" dedi.

Kay ve Bedwyr içeri girmiş olduklarından, sarayın dışında kalanlar arasında bolca konuşmalar geçti. Onlarla birlikte genç bir adam, çobanın tek oğlu da içeri girdi ve geri kalan herkesi içeri sokmayı başardı. Bu içeri girenler kendilerini gizlediler.

Kılıç şimdi parlatılmış durumdaydı ve Kay yapılan işi beğenip beğenmediğini öğrenmek için, kılıcı Dev Gwernach'ın eline verdi. Dev "İyi bir iş; çok memnun kaldım" dedi. Kay "Kılıcı kınınız paslandırmış; ahşap kısımlarıyla birlikte verin de yerine yenilerini koyayım" dedi. Kını ondan aldı, diğer elinde de kılıcı vardı. Kılıcı kınına koymuş gibi yaparak Dev'in yanına gelip karşısında durdu, kılıçla devin kafasına bir darbe indirdi ve tek bir vuruşla kafasını kesti. Ardından kaleyi yağma ettiler, içerideki değerli eşyaları ve mücevherleri aldılar. Dev Gwernach'ın kılıcını da alıp Arthur'un sarayına geri geldiler.

Nasıl başarılı olduklarını anlattıklarında, Arthur "Bu iyi bir başlangıç" dedi. Ardından aralarında görüşmeye başladılar ve şöyle dediler: "Bir sonraki adımda hangi mucizenin peşine düşmek bizim için en uygunu olacaktır?" "En uygunu" dedi birisi, "Modron'un oğlu Mabon'un peşine düşmek olacaktır. Önce akrabası Aer'in oğlu, Eidoel'u bulmadıkça o da ortaya çıkmayacaktır." Arthur ve kendisiyle birlikte Britanya adasının savaşçıları, Eidoel'in peşine düşmek için ayağa kalktılar ve Eidoel'un hapsedilmiş olduğu Glivi'nin kalesine ulaşana kadar yollarına devam ettiler. Glivi, kalesinin tepesinde duruyordu ve şöyle dedi: "Arthur, bu kalede hiçbir şeyim olmadığına, ne sevinç ne de zevk yaşadığıma, ne buğdayım ne de yulafım olduğuna göre, benden ne istiyorsun? Bana zarar vermekten vazgeç." "Buraya seni incitmeye gelmedim, burada seninle kalan bir mahkûmu bulmaya geldim" dedi Arthur. "Herhangi birine teslim etmeyi düşünmemiş olsam da sana mahkûmumu vereceğim. Böylece sana yardımımı ve desteğimi sunacağım."

Yandaşları Arthur'a "Lordum, lütfen siz eve dönün; bunun kadar küçük maceralarda birliğinizle birlikte bulunmamalısınız" dediler. Bunun üzerine Arthur şöyle dedi: "Bu görevde bulunmak senin için iyi olacaktır, Gurhyr Gwalstat, çünkü sen tüm dilleri biliyorsun; kuşların ve canavarların diline aşinasın. Sen, Eidoel, aynı şekilde kuzenini arama görevinde arkadaşlarınla birlikte olmalısın. Size gelince, Kay ve

Bedwyr, içinde bulunduğunuz her görevi başarıyla yerine getireceğinizi ümit ediyorum. Bu görevi benim için başarın."

Cilgwri'nin Ardıçkuşuna ulaşana kadar yollarına devam ettiler. Gurhyr ona yalvardı: "Üç gecelikken annesinden ve şehrinden alıp götürülen Modron'un oğlu Mabon'a dair bir şey biliyorsan anlat bana." Ardıçkuşu cevap verdi: "Buraya ilk geldiğimde, burada bir demirci örsü vardı ve ben o zaman genç bir kuştum. Her akşam gagalamalarım dışında o zamandan bu yana bu örsün üzerine hiçbir şey işlenmedi. Şimdiyse ondan geriye kalan bir fındık kadar bile değil; yine de tüm bu geçen zaman içinde aradığınız adama ilişkin bir şey işitmedim. Her şeye rağmen, Arthur'dan gelen elçiler için ne gerekirse yapacağım. Benden önce meydana gelmiş bir hayvan ırkı var. Sizi onlara götüreceğim."

Böylece Redynvre Geyiği'nin yaşadığı yere kadar gittiler. "Redynvre Geyiği, biz, Arthur'un elçileri sana geldik, çünkü senden daha yaşlı bir hayvan işitmedik. Söyle bize, henüz üç gecelikken annesinden alınan Modron'un oğlu Mabon hakkında bir şey biliyor musun?" Geyik şöyle dedi: "Buraya ilk geldiğimde etrafımda sonradan yüz dallı olacak bir meşe fidanı dışında hiçbir ağacın olmadığı bir düzlük vardı. Şimdi bu meşe yok oldu gitti; ondan geriyşu sararıp solmuş gövde dışında bir şey kalmadı. İşte o günden bu yana buralardayım, yine de aradığınız adam hakkında bir şey işitmedim. Her şeye rağmen, madem Arthur'un elçilerisiniz, sizi benden önce meydana gelmiş, dünyanın en yaşlı, en çok yer görmüş hayvanının yaşadığı yere götüreceğim; Gwern Abwy Kartalı."

Gurhyr şöyle dedi: "Gwern Abwy Kartalı, sana, Arthur'un elçileri olarak, henüz üç gecelikken annesinden alınıp götürülen Modron'un oğlu Mabon hakkında bir şey biliyor musun diye sormaya geldik." Kartal şöyle dedi: "Oldukça uzun bir zamandır buralardayım. Buraya ilk geldiğimde, tepesinden her akşam yıldızları gagaladığım bir kaya vardı. Zamanla bu kaya ufalandı gitti; şimdi bir karış yüksekliğinde bile değil. O kadar zamandır buradaydım, yine de aradığınız adama dair bir şey işitmedim. Yalnız, bir defasında yemek bulmak için Llyn Llyw'e kadar gitmiştim, oraya ulaştığımda, bana uzun zaman yeteceğini düşünerek, pençelerimi bir somon balığına geçirdim. Fakat o beni suyun içine çekti ve ondan zar zor kurtulabildim. Sonra onunla barıştık. Sırtından on beş adet balık zıpkınını çekip çıkarttım ve onu kurtardım. Aradığınız kişiye dair o da bir şey bilmiyorsa, başka kim bilir bilmem. Ama sizi onun bulunduğu yere götüreceğim."

Hep beraber oraya doğru ilerlediler ve Kartal şöyle dedi: "Llyn Llyw Somonu, henüz üç gecelikken annesinden kopartılan, Modron'un oğlu Mabon'a ilişkin bir şey

biliyor musun diye sormak için Arthur'un elçileriyle birlikte sana geldim." "Bildiğim kadarını söyleyeceğim. Her gelgitle birlikte Gloucester'in duvarlarına ulaşıncaya kadar nehir boyunca yukarıya doğru giderim. Orada daha önce başka hiçbir yerde karşılaşmadığım bir kötülükle karşılaştım. Bu konuda bana sonuna kadar güvenebilirsiniz. Her biriniz bir omzuma çıkın, sizi oraya götüreyim." Böylece Kay ve Gurhyr Gwalstat, Somon'un iki omzuna çıktılar ve hapishane duvarına ulaşıncaya kadar ilerlediler. Sonra korkunç çığlıklar ve iniltiler duydular. Gurhyr, "Bu taş binada inleyen kim?" diye sordu. "Burada mahkûm olan kişi Modron'un oğlu Mabon'dur ve hiçbir mahkûmiyet benimki kadar acı dolu olamaz." Gurhyr, "Altın, gümüş, değerli birtakım hediyeler ya da savaş ve dövüşle serbest kalma umudun var mı?" diye sordu. "Kazanabileceğim bir şey varsa, dövüşle elde edilecek."

Bunun üzerine oradan ayrılıp Arthur'un yanına geri döndüler ve ona Modron'un oğlu Mabon'un nerede tutuklu olduğunu söylediler. Arthur adanın savaşçılarını çağırdı ve Mabon'un tutuklu olduğu Gloucester'e gelinceye kadar ilerlediler. Arthur'un savaşçıları kaleye hücum ederlerken Kay ile Bedwyr balığın omuzlarına çıktılar. Kay zindana ulaşana kadar duvarı delip, savaşçılar dövüşe devam ederlerken mahkûmu sırtına alıp götürdü. Arthur ve yanında Mabon özgür olarak eve döndüler.

Bir gün Gurhyr Gwalstat dağda yürürken, bir feryat ve acılı bir çığlık işitti. Bu çığlıkları işitir işitmez, ileri atıldı ve çığlıkların geldiği yöne doğru gitti. Oraya vardığında, çimlerin yandığını, bir karınca yuvasının ateşle neredeyse sarılmış olduğunu gördü. Kılıcını çekip karınca yuvasını bir darbede yer seviyesine indirdi ve bu sayede yuva yanmaktan kurtuldu. Karıncalar ona, "Hiçbir insandan alamayacağını, biz sana veriyoruz; bu Tanrı lütfunu kabul et" dediler. Yspadaden Penkawr'ın Kilwich'ten istediği dokuz kile keten tohumunu getirdiler ve biri dışında bu tohumlar eksiksiz olarak büyüdü. Bu kusurlu olan tohumu topal karınca gece olmadan büyüttü.

Sonra Arthur sordu: "Bir sonraki adımda bu mucizelerden hangisinin peşine düşmek bizim için en uygunu olacaktır?" "Kurt Gast Rhymhi'nin iki yavrusunun peşine düşmek en iyisi olacaktır."

"Nerede olduğu biliniyor mu?" diye sordu Arthur. "Aber Cleddyf'te" dedi biri. Sonra Arthur, Aber Cleddyf'de bulunan Tringad'ın evine gidip ona bu kurda dair bir şey işitip işitmediğini sordu. "Birçok defa sürülerimi katletmiştir, Aber Cleddyf'te aşağıdaki bir mağarada yaşar."

Arthur gemisi Prydwen'le birlikte denizden, diğerleri ise kurdu avlamak için karadan ilerlediler. Sonunda onu ve iki yavrusunu kuşattılar ve onları alıp uzaklara götürdüler.

Kay ve Bedwyr rüzgârın çok etkili olduğu Plinlimmon'un tepesindeki taş fenerin üzerinde oturmuş etrafa bakınıyorlardı; uzakta büyük bir duman gördüler. Kay "Bahse girerim, ötedeki bir soygun ateşidir" dedi. Ardından hızla dumanın olduğu yere doğru ilerlediler, ona o kadar yaklaştılar ki Dillus Varwawc'ın bir yaban domuzunu ateşte tuttuğunu görebildiler. "İşte, şu ötedeki adam Arthur'un elinden kaçmış olan en büyük soyguncudur" dedi Bedwyr Kay'e. "Onu tanıyor musun?" "Tanıyorum, "diye cevap verdi Kay; "o adam, Dillus Varwawc'dur ve bu adamın sakalından yapılmış tasma dışında hiçbir tasma Gast Rymhi'nin yavrularını tutamayacaktır. Kaldı ki sakalı tahta cımbızlarla o canlıyken koparılmazsa, o bile işe yaramayacaktır. Çünkü eğer ölmüşse sakalı da çürük olur." "Bu durumda ne yapmamız gerektiğini düşünüyorsun?" diye sordu Bedwyr. "Müsaade edelim, etten arzu ettiği kadar yesin" dedi Kay, "sonrasında uykuya dalacaktır." Bu süre zarfında kendilerini tahtadan cımbız yapmaya verdiler. Sonra Kay, uyuduğundan kesinlikle emin olduğunda, adamın ayağının altına bir çukur açtı ve şiddetli bir darbeyle adamı çukurun içine sıkıştırdı. Tahta cımbızlarla sakalının hepsini aldılar, sonra da onu öldürdüler. Sonra oradan uzaklaştılar ve Dillus Varwawc'ın sakalından yapılan tasmayı Arthur'a verdiler.

Böylece Yspadaden Penkawr'ın Kilwich'den istediği bütün mucizeleri başarıyla gerçekleştirdiler. Görevleri tamamlanınca yola koyuldular ve bu mucizeleri onun sarayına götürdüler. Kilwich, Yspadaden Penkawr'a "Kızın şimdi benim mi?" diye sordu. "Senindir" dedi Yspadaden Penkawr, "ama bunun için bana değil, senin için bu görevleri yerine getiren Arthur'a teşekkür etmelisin." Erkek kardeşlerini Yspadaden Penkawr'ın katlettiği çoban, Custennin'in oğlu Goreu, onu saçlarından tutup kaleye doğru sürükledi ve kafasını kesip, kalede bulunan kazığa geçirdi. Böylece Kilwich ve Olwen onun kalesine ve hazinelerine sahip oldular. O gece Olwen, Kilwich'e gelin oldu ve yaşadığı müddetçe onun karısı olarak kaldı.

BÖLÜM XIII

TALIESIN

GWYDDNO GARANHIR, denizle sınır oluşturan bir bölgenin, Gwaelod'un hükümdarıydı. Kalesinin yakınındaki Dyvi ve Aberystwyth'ın arasındaki kıyı boyunca bir su bendi vardı ve her mayıs arifesinde bu benten yüz pound değerinde gelir elde ederdi. Gwyddno'nun Elphin adında tek bir oğlu vardı, gençlerin en şanssızı ve en düşkünü. Bu durum babasını çok üzüyordu, çünkü adam oğlunun uğursuz bir zamanda doğduğuna inanıyordu. Konseyin önerisi üzerine, başına iyi bir şey gelip gelmeyeceğini görmek ve bununla birlikte dünyaya ilk adımını atacağı bir armağan vermek adına su bendi çekilişini babası o yıl ona bahşetti. Nisanın yirmi dokuzuncu günüydü.

Ertesi gün Elphin bakmaya gittiğinde, bentte direklerden birinin üzerinde duran deri bir çanta dışında hiçbir şey yoktu. Su bendinin muhafızı Elphin'e şöyle dedi: "Hepsi senin bu şanssızlığın yüzünden. Her mayıs arifesi yüz pound değerinde gelir getiren bu bendin bütün özelliklerini mahvettin. Bu gece, içindeki deri posttan başka bir şey yok." "Ama nasıl olur" dedi Elphin, "belki içinde yüz pound değerinde bir şey vardır." Ve işte! Deri çantayı aldılar ve çantayı açan kişi hayatında görmüş olduğu en güzel bebeğin alnını gördü ve "Daha önce hiç böyle parlayan bir alın gördün mü?" (Gal dilinde, *taliesin*) diye sordu. "Adı Taliesin olsun" dedi Elphin. Şanssızlığı için hayıflanarak çantayı kollarıyla kaldırdı ve kederle çocuğu arkasına koydu. Sonra daha önce koşturan atı usulca yürüttü ve çocuğu sanki dünyanın en rahat sandalyesinde oturuyormuş gibi yumuşakça taşıdı. Çocuk bir Teselli (Consolation) dile getirdi ve Elphin'i övdü. Tesellisi burada görüldüğü gibiydi:

"Asil Elphin hayıflanmayı bırak!
Gwyddno'nun bendinde bu geceki gibi
Bir şans asla olmadı.
Üzülmek işe yaramayacak;
Kötü olanı yasaklamaktansa
Tanrı'ya itimat etmek iyidir;
Ben okyanusun köpüren sahilinde
Güçsüz ve ufak olsam da,

Sıkıntılı günde üç yüz somon balığından
Daha çok yardımcı olacağım sana."

Bu, Elphin'in su bendinin ürününü kaybetmekten ve daha da kötüsü tüm dünyanın bunun onun suçu ve uğursuzluğu olduğunu düşünecek olmasından dolayı içinde hissettiği keder için Taliesin'in Elphin'i teselli etmek adına söylemiş olduğu ilk şiiriydi. Elphin ona bir insan mı, yoksa bir peri mi olduğunu sordu. Bunun üzerine o şunu okudu:

"Alımlı bir kişi olarak yaratıldım;
Küçük olmama rağmen, yeteneklerim büyük;
Karanlık bir deri çantanın içine atıldım,
Ve uçsuz bucaksız denizde kendi haline bırakıldım.
Denizlerden ve dağlardan Tanrı bu talihli adama zenginlik bahşeder."

Elphin yanında Taliesin'le birlikte babası Gwyddno'nun evine geldi. Gwyddno ona bentte iyi bir ganimet elde edip etmediğini sordu ve Elphin ona balıktan daha iyi bir şey kazandığını söyledi. "Neymiş o?" diye sordu Gwyddno. "Bir ozan" dedi Elphin. Bunun üzerine Gwyddno, "Çok yazık! Onun sana ne faydası olacak?" dedi. Taliesin kendisi cevapladı ve şöyle dedi: "Elphin'e, bendin sana sağlamış olduğundan çok daha fazla yarar sağlayacak." Gwyddno "Bu kadar küçük olup da nasıl konuşabiliyorsun sen?" diye sordu. Taliesin cevap verdi: "Bana sorduklarınızdan daha iyi konuşabiliyorum." "O zaman duyalım bakalım, neler söyleyebiliyorsun" dedi Gwyddno. Ardından Taliesin bir şiir okudu:

"Derin derin düşünerek biliyorum ki üç defa doğdum;
Dünyadaki tüm sanatlar sinemde toplandı,
Zira ne olmuş olduğunu ve bundan sonra ne olacağını biliyorum."

Elphin ganimetini karısına verdi, o da çocuğa şefkat ve sevgiyle baktı. Bundan böyle Elphin zenginlikte, aşkta ve kralla olan ilişkisinde günbegün yükseldi. Gwyddno'nun oğlu Elphin, amcası Maelgan Gwynedd'in büyük Noel daveti için Dyganwy kalesinin yolunu tuttuğunda Taliesin on üç yaşına kadar onlarla kalmıştı. Maelgan Gwynedd davete her rütbeden, ruhani ve dünyevi tüm lordlarını çağırmıştı: şövalye ve muhafızlarından oluşan büyük bir kalabalık akın etmişti. Kalabalıktan biri kalkıp, "Tüm dünyada Maelgan kadar büyük bir kral, Tanrı'nın kendisine tüm ruh yüceliklerinin yanında endam, güzellik, alçak gönüllülük, güç gibi pek çok armağan bahşetmiş ol-

duğu başka bir kral daha var mıdır?" diye sordu. Bu lûtuflarla birlikte Tanrı'nın ona diğer tüm armağanları aşan bir armağan daha vermiş olduğunu söylediler. Bu armağan, erdemleri, krallığın tümünde yaşayan soylu genç kızların ve leydilerin hepsinden üstün olan güzel, zarif, bilgili ve alçak gönüllü kraliçeydi. Sonra birbiri ardına sorular sordular, Kimin daha cesur adamları vardı? Kimin daha güzel ve hızlı atları, tazıları vardı? Kimin Maelgan'ın sahip olduğundan daha yetenekli, bilge ozanları vardı?

Kral ve sahip oldukları için söyledikleri övgüler son bulduğunda, Elphin söze girdi. "Doğrusu, bir kral dışında hiç kimse kralla yarışamaz. Ama karım krallıktaki her leydi kadar erdemlidir ve ben tüm kralların ozanlarından daha yetenekli olan bir ozana sahibim." Kısa süre içinde arkadaşları krala Elphin'in kendi kendisiyle ne kadar övündüğünü anlattılar. Bunun üzerine kral, Elphin'in, karısının erdemleri ve ozanının bilgeliği konusunda doğruyu söyleyene kadar sağlam bir zindana atılmasını emretti.

Elphin ayağında kalın bir zincirle (kral soyundan olduğu için gümüş bir zincir olduğu söylenir) kalenin kulesine konulduğunda, kral, öyküde anlatıldığına göre, oğlu Rhun'u, Elphin'in karısının tutumuyla ilgili bilgi almaya gönderdi. Rhun dünyanın en ahlaksız adamıydı ve hakkında, ister evli ister bakire olsun, kötü söz söylemeyen kadın yoktu. Rhun, aklında yalnızca Elphin'in karısını lekelemek düşüncesiyle, hızla evlerine doğru yol alırken, Taliesin, kralın efendisini zindanda mahpus tuttuğunu ve Rhun'un, itibarına gölge düşürme amacıyla hızla oraya yaklaştığını hanımına anlattı. Bu yüzden, hanımını mutfak hizmetçilerinden biriyle kılık değiştirmeye zorladı. Soylu leydi bunu seve seve yaptı ve hizmetçisinin ellerini kendisine ve kocasına ait en değerli yüzüklerle donattı.

Oynadıkları oyun gereği Taliesin hanımına, hizmetçi kızı akşam yemeği için odasındaki masaya oturtmasını söyledi. Böylece hizmetçi kızı evin hanımı ve evin hanımını da hizmetçi kızmış gibi gösterdi. Zamanı geldiğinde akşam yemeğine oturduklarında, söylenmiş olduğu gibi, Rhun aniden Elphin'in evine vardı ve hizmetçiler geleceğini bildiğinden, neşeyle karşılandı. Onu evin hanımının odasına götürdüler ve evin hanımı kılığındaki hizmetçi kız yemekten kalkıp onu memnuniyetle karşıladı. Ardından Rhun'la birlikte tekrar yemeğe oturdu. Rhun, hâlâ hanımının kılığında olan hizmetçi kızla şakalaşmaya başladı. Doğrusu öykünün anlattığına göre, genç kız öylesine sarhoş oldu ki uykuya daldı; yine anlatılana göre, Rhun, Elphin'in kısa bir süre önce hatıra olarak gönderdiği, üzerinde Elphin'in mührünü taşıyan yüzüğün olduğu serçe parmağı keserken hiçbir şey hissetmemesi için, genç kızın içkisine derin uyumasına neden olacak bir toz attı. Rhun, içkiye düşkünlüğü nedeniyle sızıp kaldığına

kanıt olarak, kızı uyandırmadan kestiği parmakla yüzüğü alıp kralın yanına döndü.

Kral bu havadisleri sevinçle karşıladı ve bütün hikâyeyi başından itibaren anlatmak için konsey üyelerini çağırttı. Ayrıca Elphin'i zindandan getirtip kendi kendisini övdüğü için azarladı ve şöyle dedi: "Elphin, şunu kuşkuya yer vermeyecek şekilde anlamalısın ki, bir erkek karısının erdemlerine onu görebildiğinden fazla güvenmemelidir; üstelik karının rezilliğinden de emin olabilirsin, zira senin mührünü taşıyan yüzüğün olduğu şu parmak elinden dün gece o sarhoş olmuş uyurken kesilmiştir." Elphin şöyle cevap verdi: "İzninizle, kudretli kralım, pek çokları tarafından bilinen yüzüğümü inkâr edecek değilim; ancak iddia ediyorum ki yüzüğün olduğu bu parmak asla karımın eline ait değildir; çünkü kesinlikle eminim, bu parmağa dair üç dikkat çekici şey var ki hiçbiri karımın hiçbir parmağına ait değildir. Bu üç şeyden biri: Çok iyi biliyorum ki bu yüzük karımın baş parmağında bile durmazdı, oysa görülebildiği kadarıyla bu parmağın kesildiği elin serçe parmağından yüzüğün çıkarılması bile zordur. İkincisi, karım onu tanıdığından beri hiçbir cumartesi günü tırnaklarını kesmeden yatağa girmemiştir, oysa bu serçe parmağın tırnağının bir aydır kesilmediği açıkça görülüyor. Üçüncüsü, bu parmağın ait olduğu el parmak koparılmadan önceki üç gün çavdar hamuru yoğurmuş ve ekselanslarını temin ederim ki karım doğduğundan beri çavdar hamuru yoğurmamıştır."

Kral, Elphin'in karısının iyiliklerini gözeterek kendisine bu kadar sert bir şekilde karşı koymasına çok kızdı. Bu yüzden, övünmesinin gerekçelerini olduğu kadar, ozanının bilgeliğini ve karısının erdemlerini de ispat edene kadar serbest bırakılmayacağını söyleyerek ikinci kez zindana atılmasını emretti.

Bu sırada karısı ve Taliesin Elphin'in evinde sevinç içindeydiler. Taliesin, hanımına Elphin'in kendileri yüzünden nasıl hapse atıldığını anlattı, ama ona mutlu olmasını söyledi; çünkü efendisini serbest bırakması için Maelgan'ın sarayına gidecekti. Böylece hanımına veda edip Maelgan'ın sarayına geldi. Bu sırada Maelgan, kralların ve prenslerin o zamanlar âdet olduğu üzere her belli başlı festivalde yaptıkları gibi, salonunda oturmuş ziyafet veriyordu. Taliesin salona girer girmez, saz şairleri ve diğer ozanların yakınlarında sessiz bir köşeye yerleşti. Ozanlar ve saz şairleri festivallerde ödül ilan edildiğinde âdet olduğu üzere öne çıkıp krala hizmet edip hünerlerini sergilemek için hazır bekliyorlardı. Ozanlar ve müjdeciler hediyelerini seslendirmek, kralın gücünü, kudretini övmek için öne çıktıklarında, Taliesin'in çömeldiği köşenin önünden geçerlerken, Taliesin arkalarından dudaklarını sarkıtıp parmaklarıyla oynatarak "Bpırrr Bpırrr!" diye sesler çıkarttı. Yanından geçip giderlerken kralın huzuruna gelene kadar onu pek dikkate almadılar; ta ki alışılageldiği gibi, önünde eğildikleri

kralın huzuruna gelene kadar. Tek bir kelime etmeden, krala suratlarını ekşiterek, tıpkı çocukta gördükleri gibi, dudaklarını uzatıp parmaklarıyla "Bpırrr Bpırrr!" diye sesler çıkarttılar. Bu manzara kralı hayrete düşürdü ve içinden çok içki içip sarhoş olduklarını düşündü. Bu yüzden masada hizmet eden lordlarından birine, yanlarına gidip kendilerine gelmelerini ve nerede olduklarını dikkate alıp kendilerine yakışanı yapmalarını söylemesini buyurdu. Lord bunu memnuniyetle yerine getirdi. Yine de öncesinde olduğu gibi saçmalamaya devam ettiler. Bunun üzerine lord, salondan çıkmalarını rica etmek için, ikinci ve üçüncü kez gönderildi. Sonunda kral uşaklarından birine, ismi Heinin Vardd olan önderlerine gidip vurmasını buyurdu. Uşak da eline bir süpürge alıp adamın başına vurdu. Böylece sandalyesinin üzerine düşen Heinin Vardd ayağa kalkıp, dizlerinin üzerine çöktü, yaptıkları hatanın ne bilinçli ne de sarhoşluktan olduğunu, salonda bulunan bir cin yüzünden o şekilde davrandıklarını söyleyip kraldan merhamet diledi ve şunları söyledi: "Ey onurlu kralım, biz içkinin sertliğinden ya da fazla içmekten değil, çocuk şekline girmiş şu köşede oturan cinin etkisiyle sersemleştik." Kral derhal uşağına onu getirmesini emretti. Uşak Taliesin'in oturduğu köşeye gidip, onu kralın huzuruna getirdi. Kral Taliesin'e ne olduğunu ve nereden geldiğini sordu. O da krala şu dizelerle cevap verdi:

"Ben Elphin'in baş ozanıyım,
Ülkem yaz yıldızlarının diyarıdır;
Nuh'un gemisinde Asya'daydım,
Sodom ve Gomorra'nın yok oluşunu izledim,
Roma kurulduğunda Hindistan'daydım,
Şimdi buraya Troia'nın kalıntılarına geldim."

Kral ve soyluları şiiri işittiklerinde, hayran kaldılar. Çünkü onun kadar küçük bir çocuktan bunun gibi bir şiir daha önce hiç işitmemişlerdi. Kral, Elphin'in ozanı olduğunu öğrenince, baş ve en bilge ozanı Heinin'e, Taliesin'e karşılık vermesini, onunla atışmasını buyurdu. Oysa o gelip, dudaklarıyla "Bpırrr!" diye ses çıkarmaktan başka bir şey yapamadı. Kral diğer yirmi dört ozanını çağırdı, ama hepsi de aynı sesi çıkartıp başka bir şey yapamadılar. Maelgan çocuğa yani Taliesin'e ne istediğini sordu ve o da cevabını bir şiirle verdi:

"Gwyddno'nun oğlu Elphin,
Öğretmenini övdü diye,
Artro toprağında on üç kilit ile sıkıca kapatıldı.

Bu yüzden, ben Taliesin,
Batının baş ozanı
Altın prangasından Elphin'i kurtaracağım."
Ardından Taliesin onlara bir bilmece söyledi:
"Keşfedin ne olduğunu
Selden önceki güçlü yaratığın,
Etsiz, kemiksiz,
Damarsız, kansız
Başsız, ayaksız;
O başlangıçtan
Ne daha genç ne daha yaşlı olacaktır.
İlk geldiğinde,
Güneyden geldiğinde,
Sahillere vurduğunda
Denizin nasıl da beyazlaştığına bir bakın.
O tarladadır, ormandadır,
Ama göz onu algılayamaz.
Bir Varlık yaptı onu,
Büyük bir patlama ile,
İntikam almak için
Maelgan Gwynedd'den.

Taliesin bu dizeleri dile getirirken, o kadar kuvvetli bir fırtına çıktı ki kral ve soyluları kalenin başlarına yıkılacağını düşündüler. Bunun üzerine kral, Elphin'in acilen zindandan çıkarılıp Taliesin'in yanına getirilmesini buyurdu. Söylenene göre, Taliesin bir şiir okur okumaz Elphin'in ayaklarındaki zincir çözüldü.

Sonra Taliesin Elphin'in karısını huzurlarına getirdi ve onlara hiçbir parmağının eksik olmadığını gösterdi. Böylece efendisini hapisten çıkarttı, hanımının masumiyetini korudu ve ozanları ağızlarından tek bir kelime çıkarmaya cesaret edemeyecekleri şekilde susturdu. Elphin mutlu, Taliesin mutluydu.

İNGİLİZ SOYUNUN KAHRAMANLIK MİTLERİ

BEOWULF

İngiliz soyunun kahramanlarının adları arasında göze çarpan adlardan biri de Beowulf'dur. O, İngiliz atalarımızın Britanya adalarına geçmek için kıtalarını terk etmeden önceki ülkülerinin hikâyesinde görebildiğimiz bir kahraman olduğu için, İngilizce konuşan insanların ilgisini çok ayrı bir yönde cezbeder.

Bu kahraman gücünü kullanmadaki ustalığıyla daha çocukluğundan, gençliğinin ilk yıllarından dikkat çekmiş olsa da, asıl Danimarka Kralı Hrothgar'ı canavar Grendel'dan kurtaran kişi olarak geniş çaplı bir ün elde etmiştir. Grendel yarı canavar yarı insandı ve Hrothgar'ın oturduğu yerin yakınında, bataklıkla çevrili bir yerde yaşardı. Birbirini takip eden gecelerde kralın Heorot diye adlandırılan büyük sarayına girer ve orada uyuyan şövalyelerden kimi zaman bir defasında otuz kadarını katlederdi.

Beowulf, canavara karşı gelmek için seçilmiş bir grup savaşçının başına geçti ve korkunç bir mücadelenin sonunda onu öldürdü. Takip eden gece Grendel'in oğlundan hiç altta kalmayacak şekilde korkunç bir iblis olan annesi, Hrothgar'a hizmet eden en cesur soylulardan birini alıp götürdü. Beowulf, bir kere daha Danimarka Kralı'nın yardımına gitti. Dişi canavarı bataklığın ortasında, çamurlu bir gölün dibindeki inine kadar takip etti, değerli kılıcı Hrunting ve güçlü kollarıyla deniz kadınının boynunu kırdı.

Hrothgar tarafından kendisine bahşedilen pek çok onur nişanlarıyla dolu olarak kendi ülkesi olan Geatların ülkesine geri döndü ve Beowulf burada Geat Kralı'na onun en güvenilir danışmanı ve destekçisi olarak hizmet etti. Yıllar sonra, kral düşman karşısında öldüğünde, Geatlar oybirliğiyle Beowulf'u yeni kralları olarak seçtiler. Bir savaşçı olarak ünü ülkesini istiladan korudu ve bir devlet adamı olarak bilgeliği ülkesinin refahını ve mutluluğunu arttırdı.

Beowulf'un egemenliğinin on beşinci yılında, kayalıklar içindeki mağarasından geceleri uçarak çıkan, alev alev yanan nefesiyle karanlığı aydınlatan, ağzından püsküren alevlerle evleri, çiftlikleri, insanları ve sığırları yakan, devasa bir ejder yüzünden ülkeye büyük bir korku hâkim olmuştu. İnsanlarının acı çekmekte ve ölmekte oldukları, hiçbir savaşçının bu korkunç yıkımdan ülkesini kurtarmak için hayatını riske atmaya cesaret edemediği haberleri Beowulf'a ulaşınca, yaşlı kral kalkanını ve kılıcını alarak son mücadelesine gitti. Ejderin mağarasının girişinde Beowulf sesini yükseltti ve ma-

garanın heybetli koruyucusuna öfkeyle meydan okudu. Ejder korkunç bir şekilde gürleyen ve parlayan kanatlarını çırparak, hızla kâh uçup kâh sıçrayarak Beowulf'un üzerine atıldı. Sonra korkunç bir savaş başladı ve Beowulf'un ejderin pullarla kaplı derisine kılıcını saplayıp onda ölümcül bir yara açmasıyla son buldu; ama ne yazık ki kendisi de düşmanının zehirli pençeleriyle boynundan bir yara alarak öldü. Yerde boylu boyunca uzanırken, ejderle yaptığı dövüşte kendisine yardımcı olan onurlu savaşçısı Wiglaf başını tuttu. Beowulf, Wiglaf'ın ellerini tutup bir şeyler söylemek için doğruldu:

"Sen şimdi bir ulusun ihtiyaçlarına bakmalısın;
Burada daha fazla kalamam, Kader beni çağırıyor!
Savaşçılarıma, odunlar üzerinde yakıldığım cenaze törenimden sonra
Benim için deniz kenarındaki uçurumun tepesine
Bir taş mezar yapmalarını emret;
Köpüklü gemileriyle taşkın suların üzerinde alabildiğine yol alan denizciler
Bu tepeye bundan böyle Beowulf Tepesi diyecekler.
Sen Wagmund'un tüm akrabalarının sonuncususun!
Wyrd tüm akrabalarımı, tüm cesur liderleri öldürdü!
Şimdi ben de onları takip etmeliyim!"

Geatların tehlikelere göğüs geren, ölümün ve Kader'in gözlerine korkmadan bakabilen kralı son sözlerini söyledikten sonra öldü. Son arzuları gereğince, yandaşları odunları toplayıp yamacın başına yığdılar. Beowulf'un bedeni cenaze töreni için toplanan odunların üzerine kondu ve kül olana kadar yandı. Sonra Beowulf Tepesi olarak bilinen geniş ve yüksek Hronesness yamacının üzerine bir taş mezar dikildi.

İRLANDA'NIN ŞAMPİYONU CUCHULAIN

Avrupa'nın tüm erken dönem edebiyatları arasından ikisi, kıtanın tam olarak iki ayrı köşesinden birbirine oldukça çok benzeyen özellikler gösterir. Bunlar Yunan ve İrlanda edebiyatlarıdır. Bu iki edebiyat arasındaki benzerlikleri çok iyi bir şekilde örnekleyen İrlandalı şampiyon Cuchulain'in efsanesi Achilles'in hikâyesine öylesine benzer ki bu benzerlik "İrlandalı Achilles" unvanını kazanmasına neden olmuştur. Kuşkusuz, İrlandalı kahraman gözü karalığı, korku uyandıran gücü, erdemi ve açıksözlülüğüyle kudretli Yunan kahramanına tam anlamıyla denktir.

Cuchulain, Ulster Kralı Conor'ın yeğeni, kralın kız kardeşi Dechtire'ın oğluydu. Söylendiğine göre, babası ölümlü değil, heybetli tanrı Uzun Elli Lugh idi. Cuchulain, Kral Conor tarafından yetiştirildi ve daha bir çocukken ünü tüm İrlanda'ya yayıldı. Savaşa eğilimli davranışları bir süt çocuğunun değil kendisini ispat etmiş bir savaşçının davranışlarıydı. On yedi yaşına geldiğinde Ulster şampiyonlarının arasında eşsizdi.

Çok güçlü bir Druid olan Kurnaz Forgall'ın kızı Emer'le evlenmesi üzerine, çift Kral Conor'un koruması altında Ulster'in başkenti Armagh'a yerleştiler. Burada Keskin Dilli Bricriu adlı bir lider vardı, Yunan liderlerden Thersites gibi, fesatlık yapmaktan hoşlanırdı. Kısa bir süre sonra Ulster'in kahramanları, kudretli Laegaire, Cuchulain'in kuzeni Conall Cearnach ve Cuchulain'ın arasında sürtüşmelere neden olacak planlar yapmaya başladı. Kral Conor'un saray mensuplarını akşam yemeğine davet edip, "şampiyonluk hissesi"ni kim alacak diye bir yarışma düzenledi ve adı geçen üç kahraman kanlı bir dövüşü engellemek adına, İrlanda şampiyonluğu iddialarını Connaught Kralı Ailill'e bildirmeye karar verdiler.

Ailill kahramanları beklenmedik bir sınava tabi tuttu. Akşam yemekleri onlara, kral tarafından gönderilen, korkunç derecede büyük kedi biçimli üç büyülü yaratığın bulunduğu ayrı bir odada sunuldu. Bu yaratıkları gördüklerinde, Laegire ve Conall sofradan fırlayıp, kirişlerin arasına tırmandılar ve bütün geceyi orada geçirdiler. Cuchulain, kedi kendisine saldırana kadar bekledi, sonra kılıcını çekip sapladı. Dövüş burada bitmişti ve şafak söktüğünde büyülü yaratıklar ortadan kayboldu.

Laegire ve Conall bu sınavın adil olmadığını ileri sürdükleri için, Ailill bu üç rakibi, kahramanlar arasından en iyi olanı büyü ve sihirler yoluyla keşfetmeye koyulan, adil ve bilge bir kişi olan Kerryli Curoi'a gönderdi. Curoi'un kalesinin dışında sırayla gözcü olarak beklediler. Laegire ve Conall burada, güçlü meşe ağacından yapılma mızraklarını duvarın üzerinden avlunun içine doğru atarak bitiren büyük dev tarafından alt edildiler. Cuchulain tek başına deve karşı geldiği gibi, başka sihirli düşmanların saldırısına da uğradı. Bunlar arasında, dehşet verici kanatlarıyla komşu gölden uçarak gelen ve yoluna çıkan her şeyi yok etmeye hazır gibi görünen bir ejder vardı. Cuchulain olağanüstü kahraman sıçrayışını yaparak saldırdı, silahını ejderin ağzına saplayıp boğazına kadar indi ve ardından ejderin kalbini çıkardı. Canavar ölüp düşünce, Cuchulain onun pullu kafasını kesti.

Rakipleri Cuchulain'in şampiyonluğunu yine kabul etmedikleri için, üçüne de Armagh'a dönüp Curoi'un hükmünü beklemeleri emredildi. Bir gece, Cuchulain ve kuzeni Conall dışında Ulster'in tüm kahramanları büyük salonda bir araya geldiler.

Rütbelerine göre dizilmiş otururlarken, dev boyutlarda, çirkin görünüşlü, korkunç bir yabancı, kudurmuş sarı gözleriyle içeri girdi. Elinde keskin ve kenarları parlayan kocaman bir balta vardı. Kral Conor'un ona burada ne işi olduğunu sorması üzerine, yabancı şöyle cevap verdi:

"Baltama bakın! Bugün baltamı tutacak olan adam bununla kafamı kesebilir; ama ertesi gün benim de onun kafasını aynı şekilde kesmem şartıyla. Benimle yüzleşmeye cesareti olan bir şampiyonunuz yoksa, Ulster'in cesaretini kaybetmiş, onurunu yitirmiş olduğunu söyleyeceğim."

Laegire mücadeleyi hemen kabul etti. Dev, başını bir kütüğün üzerine koydu ve kahraman, bir vuruşta başı bedenden ayırdı. Çok geçmeden dev ayağa kalktı, başı ve baltayı alıp başsız bir şekilde uzun adımlarla salondan ayrıldı. Ertesi gece dev döndüğünde, Laegire'in sözünü yerine getirmesini istedi, ama Laegire'in yüreği ona ihanet etti ve Leagire öne çıkmadı. Bunun üzerine yabancı, Ulster'in erkekleriyle alay etti; çünkü büyük şampiyonları verdiği sözü tutmamış, kendisinin indirdiği darbenin karşılığını almaya cesaret edememişti.

Ulster'in erkekleri çok utanmışlardı, ama o gece orada bulunan Conall Cearnach yabancıyla yeni bir anlaşma yaptı. Devin kafasını kesti, ama ertesi akşam dev sağ salim geri döndüğünde şampiyon ortalıklarda yoktu.

Diğerleri sıralarını savdıkları için, şimdi Cuchulain'in sırası gelmişti. Devin kafasını bir vuruşta kesti. Ertesi gün Conor'un saray mensupları, ne yapacağını görmek için Cuchulain'i izlediler. O da o sırada orada bulunan diğerleri gibi zayıflık gösterseydi, bu duruma şaşırmayacaklardı. Ama şampiyon ne zayıflık ne de geri adım atma belirtisi gösterdi. Üzgün bir şekilde yerinde oturdu ve beklerlerken Kral Conor'a iç çekerek, "Her şey bitene kadar burayı terk etmeyin. Ölümün yaklaştığından eminim, ama anlaşmamı yerine getirmeliyim, çünkü sözümden dönmektense ölmeyi tercih ederim" dedi.

Günün sonuna doğru yabancı neşeli, büyük adımlarla salona girdi.

"Cuchulain nerede?" diye bağırdı.

"İşte buradayım" idi yanıt.

"Ah zavallı çocuk! Bu gece sözlerin hüzün dolu ve ölüm korkusu üzerine çökmüş; ama en azından verdiğin sözü yerine getirdin ve beni düş kırıklığına uğratmadın."

Delikanlı sandalyesinden kalktı; dev, büyük baltasıyla hazır beklerken ona doğru ilerledi ve son darbeyi almak için diz çöktü.

Ulster'in kahramanı kafasını kütüğün üzerine koydu, ama dev tatmin olmadı. "Boynunu iyice uzat" dedi.

"Eziyet etmek için benimle oyun oynuyorsun" dedi Cuchulain. "Şimdi bir an önce öldür beni, çünkü geçen gece ben seni bekletmedim."

Cuchulain emredildiği gibi boynunu uzattı ve yabancı, tıpkı fırtınada düşen ağaçların kırılması gibi, salonun kirişlerini kırarak baltasını yukarı kaldırdı. Balta korkunç bir sesle inerken herkes korkuyla Cuchulain'e baktı. Düşen balta ona dokunmamıştı bile. Keskin tarafı yere inmişti ve delikanlı zarar görmeden orada diz çökmekteydi. Baltasına dayanmış Cuchulain'e gülümseyen, artık o korkunç, çirkin yabancı değil, sonunda hükmünü vermek üzere gelen Kerryli Curoi'du.

"Kalk ayağa, Cuchulain" dedi Curoi. "Cesarette, sadakatle ve güvende Ulster'in bütün kahramaları arasında sana denk olan hiç kimse yok. İrlanda'nın Kahramanlarının Şampiyonluğu ve bütün festivallerdeki Şampiyonluk hissesi bugünden itibaren senindir. Ulster kadınlarının hepsinin arasında ilk yeri eşine veriyorum. Kim bu karara itiraz etmeye cüret ederse, yazıklar olsun!" Çok geçmeden Curoi ortadan kayboldu ve savaşçılar Cuchulain'in etrafında toplanıp, hep bir ağızdan onu İrlanda kahramanlarının şampiyonu ilan ettiler – ona sıkıca tutunmuş olan bu lakap bu güne kadar gelmiştir.

Bu, İrlandalı şampiyonun sayfaları dolduracak, cesurca işlerini anlatan pek çok hikâyeden bir tanesidir. Cuchulain, tüm bildik yiğitliklerini sergilediği, ancak adil olmayan yollarla alt edildiği bir dövüşün ardından, bir savaş meydanında yaşamını yitirdi.

Arthur, yüzyıllar boyunca Galler ve İngiltere için "Kibar, kusursuz şövalye"yi temsil etmiştir. Aynı şekilde Cuchulain de İngiltere'nin kardeş adasında, İrlandalıların en yüce ülkülerinin simgesidir.

UYANIK HEREWARD

Uyanık (ya da "Dikkatli") Hereward'da, tarihleri tam olarak tespit edilebilen bir kahramanla birlikte tüm zamanlara aitmiş gibi gözüken mitsel unsurlar içeren bir öyküde göze çarpar. İlkel toplumların folklorları, insanların kendi uluslarının kahramanlıklarını yüceltmek için, içinden masallar ve kahramanlık öyküleri seçebilecekleri koca bir depo gibidir; aynı masalların ve öykülerin başka toplumlar ve başka kahramanlar için de benzer görevler yerine getirdiklerine bakmaksızın. Bundan dolayı,

Nelson ya da George Washington kadar gerçek ve fiili bir vatansever olan Sakson Hereward'ın yaptıkları, ölümünden sonraki kırk yıl boyunca düzyazıya ve şiire döküldü, sonra da ailesinin, evliliğinin ve ölümünün belirsizliğini örten bir romans ve gizem bulutuyla sarıldı.

Kısaca Hereward'ın 1070 yılı civarında gençlik çağında olduğu ve bir Lincolnshire yerlisi olduğu söylenebilir. O yıl, İngiltere'de görülen Danimarkalı bir gruba katıldı; Peterborough'a saldırıp oradaki manastırı yağmaladıktan sonra Ely adasına sığındı. Orada Fatih William tarafından kuşatıldı ve Normandiyalılara teslim olmaya mecbur bırakıldı. Böylece mağlup Sakson ırkının savunucusu oldu ve namı Saksonların sevgili kahramanı olarak nesilden nesile geçti. Muhteşem Ely adası savunmasından dolayı Dük William'a teslim olması affedildi; özgür olarak doğanların özünde olduğu varsayılan tüm erdemleri ve İngilizlerin övündüğü bütün şanlı yiğitlikleri ona atfettiler. Sonunda ölümünü de gözükara bir dövüşün halesiyle sarmalayıp son mücadelesini Roncesvalleslı Roland'ınki kadar muhteşem kıldılar. Eğer Roland feodal Norman şövalyeliğinin idealiyse, Hereward da sebatkâr Anglosakson mertliğinin ve şövalyeliğinin idealidir.

Hereward'ın gençken katıldığı maceralardan biri, onun yiğitliğinden bahseden hikâyelere bir örnek oluşturur. Cornwall'a yapmış olduğu zorunlu bir ziyaret esnasında küçük bir İngiliz lider olan Kral Alef'in narin kızının korkunç bir Pikt deviyle nişanlandığını öğrenir. Kral bu nişanı, kızının İrlanda'da bulunan Danimarkalı bir kralın oğlu, Waterford Prensi Sigtryg'e verdiği sadakat yeminini bozmak için ayarlamıştır. Hereward her zamanki şövalyeliğiyle, devle kavgaya tutuşur ve adil bir dövüşte onu öldürür. Kral da onu bu yüzden hapse atar. Ertesi gece, özgürlüğüne kavuşmuş olan prenses, yürekli Sakson'un hapisten çıkmasını sağlar ve onu aceleyle sevgilisi Prens Sigtryg'e gönderir. Hereward pek çok maceradan sonra prense ulaşır ve prens genç kahramanla birlikte hızla Cornwall'a geri döner. Tam geldikleri sırada prensesin azılı bir Kelt kahramanı olan Haco'yla nişanlanmış olması haberi her ikisini de üzüntüye boğar; evlilik şöleni o gündür. Sigtryg hemen Kral Alfred'den kendisi ile kızı arasında nişan yapmasını istemeleri ve eğer sözünden dönecek olursa intikam almakla tehdit etmeleri için kırk kişilik bir Danimarka birliği yollar. Bu tehdide kral bir cevap vermez; hiçbir Danimarkalı da aldıkları cevabı iletmek için geri dönmez.

Sigtryg kralın şerefine güvenerek sabaha kadar bekleyecektir; ama Hereward bir ozan gibi giyinerek kimliğini gizler ve düğüne katılmak için izni elde eder. Kısa süre sonra, düğünde söylediği bir şarkıyla büyük alkış toplar. Damat Hacon, delice bir sevinç içinde kendisinden bir iyilik istemesini söyler. Hereward da sadece gelinin

ellerinden bir kadeh şarap ister. Gelin ona isteğini getirdiğinde, boş kadehin içine prensesin Sigtryg'e göndermiş olduğu nişan yüzüğünü atar ve "Teşekkür ederim leydim, gezgin bir ozan için yaptığınız bu kibarlığı karşılıksız bırakmayacağım; bu kadehi size, iyilik dolu düşüncelerin bir nişanesiyle eskisinden değerlenmiş olarak iade ediyorum" der. Prenses önce ona, sonra kadehe bakar ve yüzüğü görür. Sonra tekrar ona baktığında, yüzüğü vereni tanır ve yakında kurtulacağını anlar.

İnsanlar eğlenirken, Hereward bir yandan konuşup bir yandan dinler ve sonunda kırk Danimarkalının, ertesi gün Haco evliliğini garantiledikten sonra serbest bırakılmak üzere esir düştüğünü öğrenir. Ama kör edilip işe yaramaz ve sefil bir halde başıboş bırakılacaklardır. Haco sevgili gelinini kendi ülkesine götürüyordur ve Hereward bu kurtarma girişiminin başarılı olması için, onlar yoldayken gerçekleştirilmesi gerektiğini anlar.

Genç Sakson Sigtryg'in yanına dönüp ona duyduğu her şeyi anlatır ve Danimarkalılar, Haco'nun esirleri kör edip serbest bırakacağı geçitte bir pusu kurarlar. Her şey tam Hereward'ın planladığı gibi olur. Keltler Danimarkalı esirleriyle birlikte önden saldırıya uğramadan geçerler; onların ardından sessiz gelinin yanında başarısıyla iftahar ederek, vahşice ve gaddarca at süren Haco gelir, prenses ise sabırsızca kurtuluş için bir işaret aramaktadır. Öylece geçerlerken, Hereward, "Danimarkalılar! Kurtarın kardeşlerinizi!" diye haykırarak saklandığı yerden çıkar ve Haco'yu yere yıkıp kafasına vurur. Kısa bir mücadeleden sonra kurtulan Danimarkalılar kurtarıcılarına yardım ederek, tüm Kelt muhafızları katlederler. Kral Alef'in adamları Haco'yu savunmak için gayret göstermeyip kaçarlar ve böylece Danimarkalılar galip gelirler.

Sistryg bu mücadele esnasında prensesin güvenliğini sağlamıştır. Şimdi onu kendisi ile Hereward arasına alarak, Waterford'daki mutlu düğünlerine doğru yol alacakları gemiye getirir. Waterford Prensi ve Prensesi, Hereward'ı daima kurtarıcıları ve en iyi dostları olarak görürler ve şükranlarını göstermek adına ondan ebediyen yanlarında kalmasını isterler; ama kahramanın gezgin ve atılgan ruhu bir yere yerleşmesine engeldir. Bu karakteri onu başka topraklarda silahlı mücadelelere iter ve böylece o topraklardaki ününü pekiştirir.

ROBIN HOOD

Anglosakson dilinin değerli mirasının en eskilerinden biri, altı yüzyıldan fazla bir süredir genç ve yaşlı okuyucuları büyülemiş olan Robin Hood ve onun neşeli haydutlarının şarkıları ve efsaneleridir. Bu eğlenceli öyküler, daha kurallı ve kusursuz olan

modern basılı kitaplar yerine Chaucer'ın "Canterbury Hikâyelerini" yazdığı, ozanların ve kâtiplerin olduğu zamana tarihlenir.

Herkesin gerçekten yaşamış olduğuna inanmak istediği William Tell ve diğerlerinde olduğu gibi Robin Hood'un da gerçek bir kişi olup olmadığı sorusu yıllarca sorulmuştur. Âlimler eski kayıtları dikkatle incelemiş, konu hakkında kitaplar kaleme almış olsalar da, bu soruya kısaca bir "evet" ya da "hayır" yanıtı vermek mümkün değil. Yaygın görüşe göre Robin, I. Richard'ın hükümdarlığında yaşamış bir hayduttu ve Sherwood Ormanı'nın derinliklerinde hepsi iyi birer okçu olan boylu poslu yüz adamı soygun yaparak beslerdi; fakat "hiçbir kadının tacize uğramasına ya da başka şekilde eziyet görmesine izin vermezdi; fakir insanların mallarını esirger, manastırlar ile zengin çiftçilerin evlerinden hırsızlık yoluyla elde ettikleriyle onlara bol bol yardım ederdi." Sonuçta Robin sıradan insanlarca çok sevilirdi.

Bu sevgi, liderlerinden cesur çetesinin her bir üyesine dek yayıldı. Pek çok eski balad, "Tanrı Robin Hood'u ve onun iyi yürekli gönüllü süvarilerini korusun" cümlesiyle sona ererdi. Atışta arkadaşlarını geçen hünerli okçu, saldırılara alışık cesur süvari, iyi günde kötü günde arkadaşlarına sadık kalan bir adam; tüm bunlar her zaman herkesin sevgilisi olabilecek, Robin Hood'un ve onun neşeli haydutlarının kişiliklerinde idealleşmiş özelliklerdi.

İngiltere'nin eski zamanlarının bu etkili karakterinin en iyi bilinen hikâyelerinden bir tanesi, Sör Walter Scott tarafından Richard'ın yokluğunda hüküm süren Prens John'un yönetimi ya da kötü yönetimi sırasında düzenlenen bir okçuluk mücadelesiyle ilgili olan *Ivanhoe*'da verilmiştir. Robin Hood kendisini cesurca Locksley adıyla, Ashby'deki kraliyet turnuvasında uzun yaylı okçuluk ödülüne aday yarışmacı olarak takdim etti. Yarışmaya katılan sekiz ya da on okçudan, sonunda iki okçu kaldı. Bunlardan biri, soylulardan birinin hizmetindeki ormancı Hubert, diğeri de Locksley, yani Robin Hood'dur. Son turda ilk atışı Hubert yaptı. Oku hedefteki iç daireye isabet etti, ancak tam olarak ortada değildi.

" 'Hubert, ya rüzgârı hesaba katmadın ya da en iyi atışın buydu,' dedi Locksley. Bunları söyledikten sonra, Locksley hedefine isabet edip etmeyeceğine dair hiç kaygı duymuyormuş gibi, belirlenmiş noktaya geldi ve sanki nişan bile almamış gibi özensizce atışını yaptı. Okun sapı yayın kirişini terk ettiğinde Locksley neredeyse konuşuyordu, yine de oku, nişan tahtasında merkez olarak işaretlenen beyaz noktaya, Hubert'in okundan 5 santimetre daha yakın düştü.

" 'Tanrı aşkına,' dedi Prens John Hubert'e, 'bu serseri hilekârın seni alt etmesine izin verdin, seni idam ettirsem yeridir!' dedi.

"Hubert'in her durumda kullandığı bir konuşması vardı. 'Ekselansları asın beni, insan yapabileceğinin en iyisini yapmalıdır, yine de dedem iyi bir yay seçmişti—'

" 'Hay senin dedenin de soyunun da yüzünü şeytan görsün,' diye sözünü kesti John, 'yap atışını, serseri, en iyi atışını yap yoksa çok kötü olacak!'

"Böylece ikaz edilen Hubert yerini aldı ve rakibinin öğüdünü dikkate alıp, tam o sırada beliren hafif rüzgârı da hesaba katarak öyle bir atış yaptı ki oku tam hedefini buldu.

" 'Yaşa Hubert! Yaşa Hubert!' diye bağırdı izleyiciler; bir yabancının yerine bildikleri birine ilgi göstererek. 'Vur hedefi!– Vur hedefi!– Yaşasın Hubert!'

" 'Bundan iyisini yapamazsın; Locksley,' dedi Prens yüzünde aşağılayıcı gülümsemeyle.

" 'Nasıl olsa, onun okunun sapına çentik atacağım,' diye karşılık verdi Locksley.

"Öncekinden biraz daha özenerek okunu attı ve tam rakibinin oku üzerine isabet ederek onu parçalara ayırdı. Çevrelerini saran insanlar onun bu olağanüstü yeteneği karşısında öyle hayrete düştüler ki şaşkınlıklarını her zaman olduğu gibi kıyamet koparark ifade edemediler. 'Bu etiyle canıyla insan değil, iblis olmalı,' diye fısıldaştılar. 'Britanya'da gerilen ilk yaydan bu yana böyle okçu görülmedi.'

" 'Şimdi de,' dedi Locksley 'Ekselanslarının izniyle, Kuzeyde alışa geldiği gibi bir hedef dikeceğim ve en sevdiği güzelden bir gülücük almak için atış yamayı denemek isteyen her cesur çiftçiyi buyur edeceğim.'

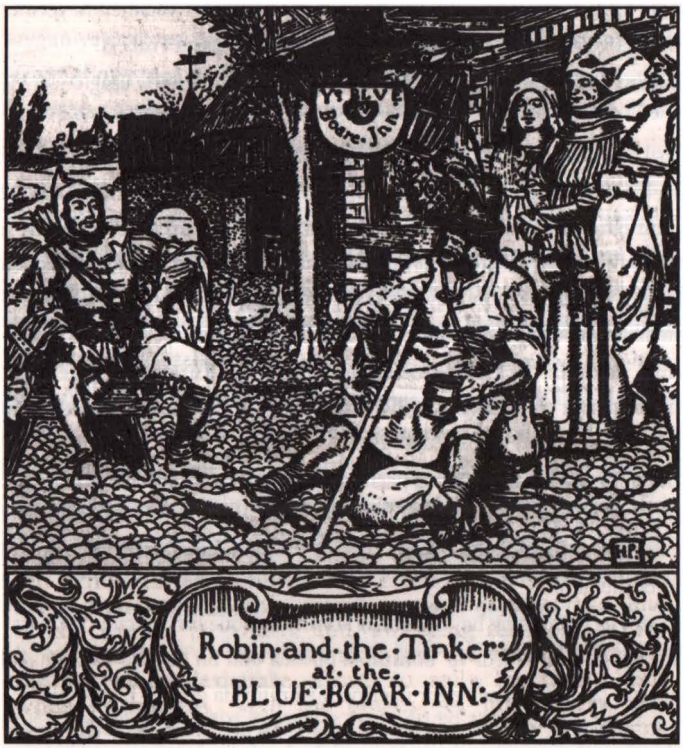
"Sonra Locksley bir erkeğin baş parmağı kalınlığında ve 2 metre uzunluğunda, söğüt dalından bir değnek hazırladı. Hubert böyle bir okçuluk müsabakasında yer alma şerefine ermeye zorlandı, ama rakibi 100 metre uzaklıkta bulunan değneği kolaylıkla böldü ve ödülü aldı.

"Locksley'in yeteneğine hayran kalan Prens John bile bir an için, ona karşı hissettiği nefret duygusunu yitirdi ve 'Borazanla birlikte adil bir şekilde kazanmış olduğun bu yirmi altın senindir,' dedi 'eğer üzerine bir üniforma geçirip bizim korumamız ve bizden biri olarak hizmet edersen altınları elli yapacağız. Bugüne kadar ne yayı geren böylesine güçlü bir el, ne de oku hedefe yönelten böyle keskin bir göz görüldü.' "[1]

Gelgelelim Locksley, prensin hizmetinde bulunmanın kendisi için imkânsız olduğunu söyledi ve ödülünü cömertçe kıymetli Hurbert'la paylaştı. Bir kez daha o güzel ormanın ışıkları ve gölgeleri arasındaki o çok sevdiği yerlere geri döndü.

---

[1] *Ivanhoe*, 1. cilt, XIII. bölüm.

ROBIN HOOD

CHARLEMAGNE EFSANELERİ

CHARLEMAGNE'İN TAÇ GİYME TÖRENİ

GİRİŞ

Charlemagne ve yoldaşlarına (akranlarına) dair romantik öykülerin kaynağını araştıran kimseler, Charles Martel ve belki diğer Charles'ların yaptıklarının popüler gelenek içinde Charlemagne'ın yaptıklarıyla harmanlandığı görüşündedirler. Bu gerçekten de çok önemli bir çağdı; eğer okuyucularımız kendilerine sunacağımız efsanevi olayların incelemesine girmeden önce, bahsedeceğimiz zamanların gerçek tarihini hızlıca gözden geçirme sabrını gösterirlerse, bu gerçek tarihin de şairlerin öykülerinden aşağı kalmayacak ölçüde romantik olduğunu göreceklerdir.

600 yılıyla başlayan yüzyıl içerisinde, Kurtarıcımızın doğduğu toprakların doğusuna ve batısına sınırdaş ülkeler, daha onun dinini kabul etmemişlerdi. Arabistan, güneşe, aya ve yıldızlara tapınmış olan eski Perslerin dinine benzer putperest bir dinin yuvasıydı. 571 yılında Mekke'de Muhammed doğdu ve kırk yaşlarındayken burada, İsa'nın Musa'ya olduğu gibi, kendisini Tanrı'nın İsa'ya üstün elçisi ilan etti. Müritlerinin sayısını yavaş yavaş artırarak büyük bir kitleyi yanına çektikten sonra, dinini yaymak adına silaha başvurdu. Takipçilerinin gayreti, coşkusu ve komşu ulusların zayıflıkları, ona ve haleflerine Arabistan'ın idaresini ele geçirme ve dinini doğuda İndus nehrine, kuzeyde Pers ülkesi ve Küçük Asya'ya, batıda Mısır'a ve Akdeniz'in güney sahillerine ve buradan da İspanya'nın büyük bir bölümüne yayma olanağı sundu. Tüm bunlar Hicret'ten, yani bizim İsa'nın doğumunu hesap ettiğimiz gibi Muhammed'in yolundan gidenlerin hesap ettikleri Muhammed'in 622 yılında Mekke'den Medine'ye göçünden sonraki yüz yıl içinde olup bitti.

Böylece Sarazenler (Muhammed'in takipçilerine böyle denirdi) için İspanya'dan Fransa'ya bir yol açıldı; eğer bu fetih yolunda başarı sağlamış olsalardı, muhtemelen Avrupa'nın geri kalan ülkelerinin de yolunu tutacaklar ve sonuçta dünya üzerinden Hıristiyanlığı kaldırmış olacaklardı. Zira Hıristiyanlık o tarihlerde evrensel olarak, hatta bizim bugün uygarlık açısından önde gelen kabul ettiğimiz milletler tarafından bile kabul edilmemişti. Almanya'nın, Britanya'nın, Danimarka'nın ve Rusya'nın büyük bir bölümü o tarihlerde halen pagan veya barbardı.

Bu sırada Fransa'yı kral unvanı olmamasına rağmen, bahsetmiş olduğumuz şanlı Charlesların ilki, Charlemagne'ın büyük babası Charles Martel yönetiyordu. İspanya Sarazenleri 712 ve 718 yıllarında Fransa'ya akınlar düzenlemiş ve büyük bir ganimeti yanlarına alarak geri çekilmişlerdi. 725 yılında, İspanya'nın Sarazen valisi Anbessa,

büyük bir orduyla Pireneler'i geçti ve güçlü Carcassone şehrini ele geçirdi. Bu istila nedeniyle duyulan korku o kadar büyüktü ki ülkenin büyük bir bölümü fatihe teslim oldu ve buraya Muhammed yanlısı bir vali atanıp, Narbonne'a yerleştirildi. Anbessa düzenlediği seferlerden birinde ölümcül bir yara aldı ve Sarazenler bu şekilde daha ileriye gidemeyince Narbonne'a geri çekildiler.

732 yılında Sarazenler, Abdurrahman'ın yönetimi altında tekrar Fransa'yı istila ettiler ve doğru Garonne kıyılarına ilerleyip Bordeaux'yu kuşattılar. Şehir zapt edilip askerlere teslim edildi. Istilacılar hızla ilerlemeye devam ettiler ve Orleans, Auxerre ve Sens bölgelerine yayıldılar. Tours'daki St. Martin manastırının zenginliğinden haberdar olan liderleri, ilerleyen birlikleri aniden çağırıp, burayı yağmalayarak yok etmeye karar verdi.

Sarazenlerin Fransa'da sefer düzenledikleri topraklar o zamanlar kendi egemenliğinde olmadığı için, Charles bütün bu süre boyunca onlara karşı koymak için hiçbir şey yapmadı; ama Eude'ün Kralı olduğu Akitanya adında bağımsız bir krallık kurdu. Fakat artık bir tehlikenin varlığına ikna olan Charles, onunla yüzleşmek için hazırlık yaptı. Abdurrahman Tours'a doğru ilerlerken, Frankların başında bulunan Charles, savaş alanında avantajı ele geçirmek için tasarladığı zekice planının neticesinde onu Poitiers'e çekilmek zorunda bıraktı.

Charles Martel egemen olduğu toprakların her yerinden savaşçılar çağırmıştı. Fransa'da daha önce pek görülmemiş büyüklükte bir ordunun başında, muhtemelen Orleans'dan Loire'i geçip Akitanya ordusunun geri kalanıyla birleştikten sonra, 732 yılının ekim ayında Arapların görüş alanına girdi. Sarazenler yüzleşecek oldukları ordunun muazzamlığının farkına varmış olacaklar ki bu çetin fatihler ilk kez tereddüte düştüler. Bu iki ordu saldırıya geçmeye cesaret etmeden önceki yedi gün süresince konumlarını korudular; fakat sonunda Abdurrahman savaş işareti verdi ve Sarazenlerin dev ordusu hışımla Frankların üzerine atıldı. Fakat Kuzeyli savaşçıların sağlam hattı adeta bir kaya gibi olduğu yerde kaldı. Sarazenler düşmanlarının üzerinde bir etki yaratabilmek için neredeyse bütün gün boyunca boşuna çabaladılar. Sonunda, öğleden sonra dört sularında, Abdurrahman Frankların hattını kırmak için yeni ve ümitsiz bir teşebbüse hazırlanırken, Sarazenlerin arkasından korkunç bir gürültü işitildi. Bu, Akitanyalı savaşçılarıyla birlikte Arapların ordugâhına saldıran Kral Eude'dü. Sarazen ordusunun büyük bir kısmı ganimetlerini koruyabilmek için dağılarak savaş alanından uzaklaştı. Bu kargaşa sırasında Frankların hattı ilerledi ve düşman güçlerini önüne katarak korkunç bir katliam gerçekleştirdi. Abdurrahman birliklerini düzene sokmak için ümitsizce çabaladı, ama en cesur subaylarıyla birlikte

kendisi de Hıristiyanların kılıçlarıyla can verince ordusu dağıldı ve geri kalanlar Eude ve Akitanyalı askerlerin onları geri püskürttükleri büyük ordugâhlarına sığınmak istedi. Geç olmuştu ve Charles ordugâha karanlıkta saldırmanın getireceği tehlikeleri göze almak istemeyerek ordusunu geri çekti; sabah yeniden savaşın başlamasını bekleyerek geceyi düzlükte geçirdi.

Şafak söktüğünde Franklar savaş düzenine geçtiler, ama düşman ortalarda yoktu. Sonunda Sarazen ordugâhına yaklaşmaya cesaret ettiklerinde, ordugâhın boş olduğunu gördüler. İstilacılar geri çekilmek için geceden faydalanmışlar, muazzam ganimetlerini arkalarında Franklara bırakıp İspanya'ya dönüş yolunu tutmuşlardı.

Bu, Tours savaşı olarak kutlandı. Pek çok Sarazen katledilmiş, sadece bin beş yüz Frank öldürülmüştü. Charles bu zaferin sonunda Martel (Çekiç) soyadını aldı.

Sarazenler aldıkları bu büyük darbeye karşın, Fransa'nın güneyindeki topraklarını ellerinde tutmaya devam ettiler; ama iktidarın vârisi olan ve kral unvanını üstlenen Charles Martel'in oğlu Pepin, Arapları elde tuttukları güçlü yerlerden çıkartmayı başardı. 759 yılında başkentleri Narbonne'u da zapt ederek Fransa'daki güçlerinin geri kalanını da ortadan kaldırdı.

Charlemagne, yani Büyük Charles 768 yılında babası Pepin'in ardından tahta geçti. Bu prens, sayısız romantik efsanenin kahramanı olmasına karşın, tarihteki kişiliğinde kurguda olduğundan çok daha heybetlidir. Onu ister savaşçı ya da kanun koyucu, ister ilmin koruyucusu ya da barbar bir milletin uygarlaştırıcısı olarak görelim, o hepimizin en içten hayranlığını kazanmıştır. Tarihte böyleyken, romanslar onu çoğu zaman zayıf, ihtiraslı, hain danışmanlarının kurbanı ve tahtının muhafazası için cesaretlerine güvendiği azgın baronların merhametine sığınmış olarak betimler. Kuşkusuz, tarihsel betimi doğru olanıdır, çünkü dönemin başka olaylarıyla da örtüşen güvenilir kayıtlarla kuşaktan kuşağa aktarılmıştır. Charlemagne gücünün doruğundayken, Fransız imparatorluğu bizim şimdi Fransa, Almanya, İsviçre, Hollanda, Belçika olarak adlandırdığımız bölgelerde, İtalya'nın büyük bir kısmını da içine alacak şekilde yayılmıştı.

800 yılında Papa'yı korumak için büyük bir orduyla Roma'ya giden Charlemagne, Papa tarafından Batının imparatoru olarak taçlandırıldı. Noel gününde Charles, sanki sadece cemaatin geri kalanıyla birlikte Evkaristiya ayinindeki yerini almak için gelmiş gibi St. Peter Kilisesi'ne girdi. Sunağa yaklaşıp dua etmek için eğildiğinde Papa ileri adım atıp başına altın bir taç yerleştirdi. Hemen ardından Roma halkı, "Romalıların Tanrı tarafından taçlandırılan büyük ve barışçıl imparatoru, çok yaşa ve zaferler kazan, ey yüce Charles" diye bağırdılar. Ardından Papa, önünde yere kapandı ve saygı-

sını sundu; tıpkı eski çağlardaki imparatorların zamanında yerleşmiş olan gelenekteki gibi. Ardından onu kutsanmış yağla kutsayarak seremoniyi bitirdi.

Charlemagne'ın savaşları özellikle, bugün Hannover ve Hollanda olarak bilinen ülkelerde yaşayan Sakson adı altındaki paganlara ve barbarlara karşıydı. Aynı zamanda İspanya Sarazenlerine karşı da seferler düzenledi; fakat Sarazenlerle yaptığı bu savaşlar, romanslarda ileri sürüldüğü gibi, Fransa değil İspanya toprakları üzerinde gerçekleşti. İspanya'ya Doğu Pireneler üzerinden girdi ve Barselona ile Pamplona'yı kolayca fethetti. Ama Zaragoza ona kapılarını açmayı reddetti ve Charles pazarlık yapıp Pirenelerden dönüşünün bedeli olarak büyük bir miktar altın alıp seferine son verdi.

Geri dönüş yolunda ordusuyla birlikte dağlar arasındaki Engui, Eno ve Roncesvalles vadilerinden yürüdüler. Bu bölgenin lideri, monarşinin sadık bir kulu olarak, ilerleyişi esnasında Charlemagne'a hizmet etmişti; ama şimdi Franklar dönerken, kendisini şefleri olarak gören vahşi dağ halklarını bir araya toplamak için çağırdı ve ordunun geçmek zorunda olduğu dağların zirvelerini tuttular. Ordunun gövdesi herhangi bir engelle karşılaşmadı ve bir tehlike sinyali almadı; ama arkada önemli bir uzaklıkta bulunan, ganimetle yüklü artçılar Roncesvalles geçidinde baskına uğradılar ve dağ halkı tarafından katledildiler. Bu olay esnasında aralarında Bretanya (Bretagne) sınır bölgesinin yöneticisi olan Roland ya da Orlando olarak anılan liderin de bulunduğu en cesur birkaç Frank lider öldü. Roland'ın adı ileriki zamanlarda üne kavuştu ve Roncesvalles felaketiyle Roland'ın ölümü sonunda büyük romans çemberinin en ünlü olayı oldu.

Bu olayın ardından Charlemagne ve Sarazenler arasında çarpışmalar olmasına karşın, bunlar küçük çaplı ve genellikle İspanya topraklarında meydana geliyorlardı. Bu yüzden Charlemagne zamanında gerçekleşen olayların daha önceki ve sonraki zamanlardaki olaylarla birleştirilmiş olduğunu kabul etmedikçe romans hikâyelerinin tarihsel tabanı yetersiz kalacaktır.

Uzun bir zaman süresince gerçek olarak kabul edilen ve Charlemagne zamanında yaşamış gerçek bir şahıs olan Reims Başpiskoposu Turpin'e atfedilen yanlış bir tarihi öykü vardır. Başlığı "Büyük Charles ve Orlando'nun Tarihi"dir. Bu öykü şimdi tereddütsüz bir şekilde, yazarlığını tanınmış, seçkin birine atfederek romanslarına saygınlık kattıklarını düşünen bazı saf ve ahlaksız rahipler tarafından üretilen popüler geleneğin koleksiyonuna ait kabul edilmektedir. Öykü, sahte yazarı Başpiskopos Turpin'i şu şekilde takdim eder:

"Reims Başpiskoposu, Büyük Charles'ın dostu ve katibi, ilahi ve dünyevi edebiyat-

ta üstün bir yeteneğe sahip, nesire ve nazıma eşit ölçüde adapte olma dehasına sahip, fakirlerin savunucusu, özünde ve sözünde Tanrı sevgisi olan, imparatorun tarafında göğüs göğüse Sarazenlere karşı savaşan Turpin, Büyük Charles'ın yaptıklarını bir kitap içerisinde Charles ile oğlu Louis'nin yaptıklarıyla zenginleştirerek Efendimizin 830. yılına kadar anlatır."

Başpiskopos Turpin'in bölümlerinden bazılarının başlıkları, yazdığı tarihin niteliğini gösterecektir: "Kendiliğinden düşen Pamplona'nın duvarları." "Mızrakların yetiştiği yerdeki kutsal Facundus savaşı." (Hıristiyanların bazıları mızraklarını akşam olduğunda kalenin önünde yere diktiler; sabah olduğunda onları dallar ve yapraklarla kaplı buldular.) "Güneşin üç gün boyunca kımıldamadan durması ve dört bin Sarazen'in katliamı üzerine."

Turpin'in tarihi, şairlerin ve romansçıların Charlemagne'ın, kahramanlarının ve asilzadelerinin adları etrafında topladıkları olağanüstü maceralara bir kaynak oluşturmuş olabilir. Fakat Ariosto ve diğer İtalyan şairler farklı kaynaklardan, kuşkusuz çoğu kez de kendi yaratıcılıklarından yararlanarak aynı kahramanlara atfettikleri sonsuz sayıda öykü yazmışlar ve Turpin'in tarihi, onlara dair hiçbir iz taşımasa da, otorite olarak hiç tereddüt etmeden "değerli Turpin"i göstermişlerdir. Anlattıklarının olasılık dışılığı, daha doğrusu olanaksızlığı rezil boyutlara ulaştıkça, su götürmez doğruluğuna kendi tanıklıklarını ekleyerek "Başpiskopos"tan yaptıkları alıntılarda bir o kadar titiz davranmışlardır.

Charlemagne'ın asilzadelerinin maceralarını yazan başlıca İtalyan şairler Pulci, Boiardo ve Ariosto'dur. Orlando, Rinaldo, Astolpho, Gano ve diğerlerine atfedilen maceralar farklı olsalar da, nitelikleri hepsinde aynıdır. Boiardo, Orlando'nun aşklarını, Ariosto hayal kırıklığını ve onu izleyen deliliğini anlatır; Pulci ise ölümünü.

Danimarkalı Ogier gerçek bir kişiliktir. Danimarka kökenli bir pagan olup ardından Hıristiyanlığı benimseyerek Charlemagne'ın hizmetine giren Ogier'i güçlü bir lord olarak betimlerken tarih romanslarla hemfikirdir. Ogier, imparatora başkaldırıp sürgün edildi. Sonrasında Charlemagne'ın yozlaşmış haleflerinin egemenliği altında Fransa'yı yakıp yıkan korsan tarzı kuzeyli çetelerden birini yönetti. Eski bir tarihçinin Ogier'i anlatırken Charlemagne hakkında verdiği tarifler öylesine güzeldir ki alıntı yapmaktan kendimizi alamadık. Charlemagne Pavia kuşatmasına ilerlemekteydi. Lombardların Kralı Didier, sığınma hakkı verdiği Ogier'le birlikte şehirdeydi. Kralın yaklaşmakta olduğunu öğrenince, yüksek bir kuleye tırmanıp oradan ülkenin uzak kısımlarını görebildiler. "İlk olarak Darius ya da Julius Caesar'ın ordularına yaraşır savaş makinelerinin ilerlemekte gördüler. 'İşte Charlemagne orada,' dedi Didier. 'Ha-

yır,' dedi Ogier. Ardından tüm ovayı kaplayan dev bir askerî birlik gördü Lombard. 'Kesinlikle Charles bu orduyla birlikte,' dedi kral. 'Henüz değil,' diye karşılık verdi Ogier. 'Eğer bundan daha büyük bir orduyla gelirse,' diye devam etti kral, 'o zaman ne yaparız?' Sonunda Charles kafasında demir bir miğfer, ellerinde demir eldivenler, göğsünde ve omuzlarında demir bir zırhla, sağ elinde kılıç, sol elinde demir bir mızrakla göründü. Kralın önünden gidenlerin, yanından yürüyenlerin ve onu takip edenlerin hepsinde aynı zırhtan vardı. Araziler ve yollar demirle kaplanmıştı; demirden uçlar güneş ışınlarını yansıtıyordu. Böylesine sert demirler kalpleri onlardan da sert kişiler tarafından taşınıyordu. Parlayan silahlar şehrin sokaklarında birden korku uyandırdı."

Charlemagne'ı askerî yönüyle gösteren bu betimleme, onun barışçıl mizacıyla ilişkilendirilmedikçe eksik kalacaktır. Modern tarihçilerin en değerlilerinden biri olan M. Guizot, Charlemagne'ın görkemini, barbarlığın karanlığından aniden yükselip feodalizmin karanlığında kaybolan ışıl ışıl bir göktaşına benzetmiştir. Ancak bu göktaşının ışığı sönmemiştir; yeniden canlanan medeniyet Frankların bu büyük imparatoruna çok şey borçludur. Hükümdarlık becerisi yasamada olduğu kadar kanunların uygulanmasında da kendisini gösterir. Ilmi teşvik etmiş, gaspçı ve azgın baronlara karşı tek barışçıl ve aydın sınıf olan ruhban sınıfını korumuştur. Şefkatli bir babadır; erkek çocuklarının olduğu kadar kız çocuklarının eğitimine de özen göstermiştir. Onun ilmi nasıl teşvik ettiğine dair bazı örnekler vereceğiz.

Önceki zamanlarda yaşanan kargaşalardan ötürü güçsüz düşen Fransa'nın okullarını yeniden eski gücüne kavuşturmak için İtalya'dan ve başka yabancı ülkelerden âlimler getirtti. Karşılıklarını cömertçe verdi ve bazılarını yanında tutarak dostluğuyla şereflendirdi. Bunlardan en ünlüsü, yazıları günümüze kadar gelen, âlim ve bilge bir kişi olduğunu gösteren Alcuin adlı bir İngilizdi. Alcuin ve onun gibi başkalarının yardımlarıyla krallığın tüm okullarının çalışmalarını yönlendirecek bir akademi veya kraliyet okulu kurdu. Charlemagne'ın kendisi de bu akademinin geri kalanlarla eşit şartlara sahip bir üyesiydi. Akademinin bütün toplantılarına katıldı ve bir akademisyene düşen tüm görevleri yerine getirdi. Her bir üye Antik Çağ'ın bazı ünlü kişilerinin ismini aldı. Alcuin kendisini Horatius olarak, bir diğeri Augustinus ve bir başkası Pindarus olarak adlandırdı. Kendi anlayışına uygun olarak Tanrı'nın kalbinin ardından giden bir kral olmayı delicesine arzu eden ve ilahileri ezbere bilen Charlemagne akademisyen kardeşlerinden Davud ismini aldı.

Yabancı ulusların kendisine gösterdiği saygının ilginç bir kanıtını, Arapların meşhur Halifesi, prens kişiliğine sahip, tavırlarıyla Charlemagne'a benzeyen Harun el-

Reşid'in gönderdiği elçiler sağlamıştır. Elçiler yanlarındaki diğer değerli armağanların yanında herkesin hayranlığını uyandıran, o zamanlar Avrupa'da görülmemiş bir saat getirmişlerdi. Bu saatin on iki kapılı on iki cepheli gösterişli bir yapısı vardı. Kapılar, içlerinde her biri bir saati simgeleyen küçük heykeller barındıran nişlerle biçimlendirilmişti. Saat çaldığında, her vuruşta bir kapı açılıyor ve dışarı bir o kadar heykel çıkıp birbirini izleyerek kulenin çevresinde yavaş yavaş yürüyordu. Saat suyla işliyor ve saatlerin sayısı kadar pirinç topun aynı metalden zilin üzerine düşmesiyle çalıyordu. Boşalan suyun miktarı düşen topların sayısını belirliyordu ve toplar suyun alçalmasıyla kurtuluyordu.

Charlemagne'ın yerine oğlu Louis geçti. İyi niyetli ama zayıf bir prens olan Louis'in idaresinde Charlemagne'ın kurmuş olduğu yapı hızla çökmeye başladı. Louis'den sonra birbirinden yeteneksiz iki Charles daha geldi. Romanslarda Charlemagne'a atfedilen o karaktere dair olaylar, şüphesiz bu prenslerin zayıf ve zorbaca tavırlarından kaynaklanıyordu.

Charles'ın şövalyelerinin o kanunsuz ve asi tavırları ve romantik efsanelerde sıkça rastlanan bu tavırlara dair örnekler, aynı zamanlar çökmekte olan, ama Charlemagne'a ait olmayan imparatorluğun bir özelliğiydi.

YOLDAŞLAR YA DA PALADİNLER

Charlemagne'nın en ünlü on iki şövalyesi, aralarında hüküm süren eşitlikten dolayı yoldaş (peer) olarak adlandırılır. Paladin adı ise onların kralın arkadaşları ve saray sakinleri olduklarını ifade eder. Adları romans yazarları tarafından daima benzer olarak verilmiştir. Yine de biz aralarından en seçkin olanlarından söz edeceğiz. Charlemagne'ın gözde yeğeni, Orlando veya Roland (ilki aynı ismin İtalyan, ikincisi Fransız biçimidir); Orlando'nun kuzeni Montalbanlı Rinaldo; Bavyera dükü Namo; Bretanya (Bretagne) Kralı Salomon; Başpiskopos Turpin; İngiltereli Astolpho; Danimarkalı Ogier; büyücü Malagigi ve Orlando'nun arkadaşı Florishmart. Bazen paladin olarak adlandırılan başkaları da vardır ve sayıları tam olarak on ikiyle sınırlanamaz. Bunlardan biri Charlemagne'ın kendisidir; ayrıca geriye kalan herkesin hain düşmanı Mayence'lı Ganelon ya da Gano, onun kurnazlıklarının kurbanı, kandırılan hükümdarı tarafından listenin başında sayılır.

En önemli yoldaşlardan birkaçını okuyucularımıza daha ayrıntılı olarak tanıtacağız; diğerlerinin tanıtımını ise öykümüzün seyri içinde ortaya çıktıkça yapmaları için kendilerine bırakacağız. Orlando'yla başlayalım.

ORLANDO

Charlemagne'la uzaktan akraba ve ailesi soylu bir şövalye olan Milon ya da Milone imparatorun kız kardeşi Bertha'yla gizlice evlenince Fransa'dan sürüldü ve Papa tarafından aforoz edildi. Dilenciler gibi uzun, sefil bir yürüyüşün ardından Milon ile karısı İtalya'da bulunan Sutri'ye vardılar. Burada bir mağaraya sığındılar ve bu mağarada Orlando dünyaya geldi. Milon şeref ve servet arayışı içinde yabancı topraklara doğru yol alırken, annesi burada komşu köylülerin yardımlarıyla kıt kanaat geçinerek yaşamaya devam etti. Orlando, köylü çocuklarının arasında büyüdü ve gerek kuvvet, gerekse erkeklere özgü Tanrı vergisi beceriler açısından hepsinden üstündü. Arkadaşları arasında, sınıfça oldukça yukarıda olmasına rağmen şehrin valisinin oğlu Oliver da bulunmaktaydı. Bu iki çocuk arasında, kavgayla sonuçlanan ve Orlando'nun rakibini ezici biçimde yendiği bir husumet baş gösterdi; yine de bu, aralarında hayatları boyunca sürecek bir dostluğun doğmasına engel olmadı.

Orlando öylesine fakirdi ki kimi zaman yarı çıplak dolaşırdı. Çocuklar onu çok

sevdiği için, bir gün içlerinden dördü ona giymesi için bir şeyler getirdi. Gelen kıyafetlerden ikisi beyaz, ikisi kırmızıydı. İşte Orlando dört parçalı armalı giysisini böyle aldı.

Charlemagne imparatorluk tacını almak için Roma'ya giderken, Sutri'de halk arasında akşam yemeği yedi. Orlando ve annesi o gün hiçbir şey yememişlerdi ve Orlando bir anda bu kraliyet ziyafetiyle karşılaşıp erzakların bolluğunu görünce, hizmetçilerin elinden taşıyabileceği kadar çok yiyecek kaptı ve direnmelerine rağmen başarıyla oradan kaçtı. İmparator, bu olay kendisine anlatılınca, rüyasında gördüğü bir şeyi hatırladı ve çocuğun takip edilmesini emretti. Üç şövalye bu emri yerine getirdi. Annesi Orlando'yu durdurmamış olsaydı, bu üç şövalyeyle mağaranın girişinde sopayla dövüşecekti. Şövalyeler annesinden kim olduğunu işittiklerinde kadının ayaklarına kapandılar ve imparatorun onu affetmesini sağlayacaklarına söz verdiler. Bu kolay oldu. Orlando, imparator tarafından sevgiyle kabul edildi ve onunla birlikte Fransa'ya döndü. Öylesine sivrilmişti ki taht ile Hıristiyanlığın[1] en güçlü savunucusu haline geldi.

ROLAND VE FERRAGUS

Orlando, ya da diğer bir adıyla Roland, özellikle Ferragus'la yaptığı dövüş sonrasında sivrilmişti. Ferragus bir devdi ve dahası derisi öylesine nüfuz edilemez bir maddedendi ki üzerinde hiçbir kılıç etkili olamazdı. Devin dövüş usulü, ne kadar çabalarsa çabalasın, karşısındakini kolları arasına alıp öldürmekti. Roland'ın üstün yeteneği ancak devin pençelerinden korunabilmesine yetmişti, onu kılıçla yaralamak için her girişimi nafileydi. Uzun bir mücadelenin ardından Ferragus o kadar bitkin düştü ki sonunda bir anlaşma yapmayı önerdi; anlaşma sağlandığındaysa hemen yatıp uykuya daldı. Tam bir güven içerisinde uyuyordu, çünkü rakibinin bu tip bir durumdan istifade etmesi tüm şövalyelik kanunlarına aykırıydı. Fakat Ferragus, yastığı olmadığı için çok rahatsız bir biçimde yatıyordu; Orlando ona acıyıp pürüzsüz bir taş getirdi ve başının altına koydu. Dev, gücünü yerine getiren kısa bir uykunun ardından uyandı ve Orlando'nun yapmış olduğu şeyi fark etti. Bu durum karşısında minnettar kaldı, kibarlaştı ve bu tip karakterlere özgü kibirli bir tavırla rahatça konuştu. Diğer şeylerin arasında Orlando'ya kılıçla kendisini öldürmeye çalışmasının

[1] Shakespeare'in "Size Nasıl Geliyorsa" adlı eserinde benzer bir olayı bu kaynaktan ödünç almış olduğu açıktır. Oyundaki karakterlerin adları Orlando, Oliver ve Rowland da aynı şeyi işaret ederler.

gereksiz olduğunu söyledi, çünkü vücudunun bir yer hariç hiçbir yeri incinmezdi; tam göğsünün ortasındaki hayati noktaya elini koydu. Mücadele tekrar başladığında, Orlando bu bilginin yardımıyla tam devin işaret etmiş olduğu yere kılıcını saplayıp ona ölümcül bir yara vererek dövüşte başarılı oldu. Hıristiyanların ordugâhındaki sevinç muazzamdı; imparatorla birliği bu muzaffer şövalyeye övgülü sözler yağdırdı.

Başka bir yerde, Orlando güçlü bir Sarazenle karşılaştı ve zaferinin ödülü olarak ondan Durindana adlı kılıcı aldı. Bu ünlü silah bir zamanlar şanlı Troia Prensi Hector'a aitti. En iyi işçilikle yapılmıştı ve dünyadaki hiçbir zırhın dayanamayacağı bir güce ve alaşıma sahipti.

ROLAND OLIVER'E KARŞI

Guerin de Montglave, Charlemagne'a bağlı olarak Vienne'in egemenliğini elinde tutuyordu. Bir gün Guerin hükümdarıyla anlaşmazlığa düştü ve Charles komşu ülkeyi yağmalayıp onun şehrini kuşattı. Guerin yaşlı bir savaşçıydı, ama savunma için dört oğluna ve zamanın en cesur şövalyeleri arasında bulunan iki torununa güveniyordu. İki ay süren kuşatmanın ardından, Charlemagne Fransa'yı istila eden İspanya Kralı Marsilius'un kendisini rakipsiz gördüğü ve hızla güney eyaletlerine ilerlediği haberlerini aldı. Bunun üzerine Charles yoldaşlarının sözünü dinledi ve Guerin'le olan anlaşmazlığının çözümünü Tanrı'ya bırakıp, her iki taraftan rasgele birer şövalye seçerek tek bir dövüş yapılmasına razı oldu. Öneri Guerin ve oğulları için makuldu. Mazur görülmeyecek şekilde Guerin'inkiyle birlikte dört oğlunun ismi ve kurada bulunmak isteyen iki torununun ismi bir miğferin içine konuldu; torunların en küçüğü, Oliver'in ismi çekildi. Bu şerefli ve tehlikeli dövüş için o görevlendirilmişti. Ailesinin davasını korumakla iftahar ederek, bu kararı sevinçle kabul etti. Charlemagne'ın tarafında ise Roland şampiyon olarak belirlenmişti. Ne o ne de Oliver karşılaşacağı kişinin kim olduğunu biliyordu.

Rhone'daki bir adada karşılaştılar ve her iki ordugâhın savaşçıları, seyirciler kıyının iki yanına dizildiler. İlk karşılaşmada her iki mızrak da kırıldı ama iki binici de hareket etmeden oturdukları yerde kaldılar. Atlarından inip kılıçlarını çektiler. Birbirlerine denk göründükleri bir dövüş çıkardılar, öyle ki seyirciler muhtemel sonuç hakkında bir fikir oluşturamadılar. Şövalyeler birbirlerine saldırıp darbeleri savuşturarak, kılıçlarını saplayıp kendilerini savunarak iki saatten fazla dövüştüler; ne bir yorgunluk belirtisi ne de dikkatsizlik gösterdiler. Sonunda Orlando Oliver'in kalkanına hiddetle vurup, Durindana'yı kalkanın kenarına öylesine derinden sapladı ki

geri çekemedi; neredeyse aynı anda Oliver da Orlando'nun göğüslüğüne tüm gücüyle vurup kılıcını sapından kırdı. Böylece iki savaşçı da silahsız kaldı. Bir andan kısa bir süre duraksadıktan sonra, ikisi birden rakibini yere sermek amacıyla birbirinin üzerine atıldı. Bunda da başarısız olunca, koparıp atmak için birbirlerinin miğferlerini kapmaya çalıştılar. Bu sefer her ikisi de başardı ve tam bu anda başları açık olarak yüz yüze geldiler. Roland, Oliver'i tanıdı ve Oliver de Roland'ı. Bir an oldukları yerde kalıp, ardından kollarını açıp birbirlerini kucakladılar. "Ben yenildim" dedi Orlando. "Teslim oluyorum" dedi Oliver.

Sahildeki insanlar tüm bu olanların ne anlama geldiğini kavrayamadılar. İki eski rakibin el ele durduklarını gördüler. Bu, dövüşün bittiğini gösterirdi. Şövalyeler çevrelerini sardılar ve hep bir ağızdan ikisini birden eşit şekilde selamladılar. Savaşın bu şekilde belirsiz bitmiş olmasından dolayı homurdananlar olduysa da, her şeyin onurlu bir şekilde tamamlandığını yüksek sesle ilan eden ve bu hükmü tüm karşı gelenlere karşı savunacağını belirten Ogier'in sesiyle sustular.

Guerin ve oğullarıyla olan anlaşmazlık sonuçsuz kaldığından, dört günlük bir ateşkes anlaşması yapıldı. Bu süre zarfında bir tarafta Dük Namo'nun, diğer taraftan Oliver'in çabalarıyla uzlaşma sağlandı. Charlemagne, Guerin ve yiğit ailesi eşliğinde, sınırdan geçip geri çekilmek için acele eden Marsilius'la karşılaşmak üzere ilerledi.

RINALDO

Rinaldo, Charlemagne'ın kız kardeşi Aya'yla evlenen Aymon'un dört oğlundan biriydi. Böylece Rinaldo Charlemagne'ın yeğeni, Orlando'nun da kuzeni oluyordu.

Rinaldo silah taşıyacak kadar büyüdüğünde Orlando, Charlemagne'ın ve cesur şövalyelerinin Fransa'dan kovdukları Sarazenlere karşı yiğitliklerinden ötürü şanlı bir isim yapmıştı. Orlando'nun ünü Rinaldo'da soylu bir öykünmeye sebep oldu. Şan peşinde koşma hevesiyle, Paris yakınlarında bir kentte geziniyordu. Bir gün bir ağacın dibinde tastamam donatılmış, eksiksiz bir zırh yüklenmiş muhteşem bir at gördü. Rinaldo zırhı giydi, ata bindi ama kılıcı almadı. Kardeşleriyle birlikte imparator tarafından şövalyelik şerefine layık görüldüğü gün, ünlü bir şövalyeden zorla bir kılıç alana dek asla yanında kılıç taşımamaya söz vermişti.

Rinaldo, pek çok macerayla ün yapmış olan Arden ormanına doğru yol aldı. Ormana yeni gelmişti ki burada yılların ağırlığıyla iki büklüm olmuş yaşlı bir adam gördü ve ondan ormanın evcilleştirilemez vahşi bir at tarafından istila edildiğini öğrendi.

Bu at, karşısında duran her şeyi kırıp devirliyordu. Yaşlı adam, ata saldırmanın, hatta onunla karşılaşmanın bile kesinlikle ölümle sonuçlandığını söyledi. Rinaldo telaşa kapılmak bir yana, tam tersine büyük bir hevesle hayvanla dövüşmek istedi. Bu, sonradan büyük bir üne kavuşacak atın ismi Bayard'dı. Önceleri Galyalı Amadis'e aitmiş. Bu kahramanın ölümünden sonra güçlü bir büyücünün büyüsü etkisi altında kalmış. Büyücü büyünün bozulması için atın en az Amadis kadar cesur, onun soyundan bir şövalye tarafından yola getirilmesi gerektiğini öngörmüş.

Bu muhteşem atı elde edebilmek için, onu zorla ya da beceriyle zapt etmek gerekirdi; zira yere serildiği andan itibaren uysal ve kontrol edilebilir olacaktı. Her zamanki sığınağı ormanın sınırlarında bir mağaraydı; ama bir ölümlünün sahip olduğundan daha fazla gücün ve cesaretin bahşedilmediği biri ona yaklaşacak olursa, o kişinin sonu felaket olacaktı. Bunları söyledikten sonra yaşlı adam oradan ayrıldı. Aslında o yaşlı bir adam değil, Rinaldo'nun bu genç şövalyenin teşebbüslerini destekleyen kuzeni büyücü Malagigi'ydi. Rinaldo'nun çok elverişli şartlarda bulduğu atı ve zırhı ona Malagigi temin etmişti. Şimdi de dünyada eşi benzeri olmayan bir atı ele geçirmesi için yoluna çıkarmıştı.

Rinaldo ormana daldı ve günlerce Bayard'ı aradı, ama atın izine rastlayamadı. Bir gün, genellikle şövalyelerde olduğu üzere, dövüşerek tanıştığı bir Sarazen şövalyesiyle karşı karşıya geldi. İsmi Isolier olan bu şövalye de Bayard'ı aramaktaydı. Rinaldo karşılaşmada başarılı oldu; indirdiği darbe öylesine şiddetliydi ki Isolier uzun bir süre baygın kaldı. Kendine geldiğinde tam mücadeleye devam edeceklerdi ki, oradan geçen bir köylü (Malagigi) korkunç atın yakınlarda olduğunu haber vererek aralarına girdi. Atı zapt etmek için güçlerini birleştirmelerini önerdi, çünkü bunu ancak her şeylerini ortaya koyarak başarabilirlerdi.

Rinaldo ve Isolier artık arkadaş olmuşlardı, ata saldırmak için yollarına beraberce devam ettiler. Bayard'ı buldular, bir ağacın arkasında gizlenip gücüne ve güzelliğine hayran kalarak uzun süre onu izlediler.

Parlak doru[1] renkte, alnında gümüş bir yıldız, arka ayakları beyaz, bedeni ince, başı narin, geniş göğüsü şişkin kaslarla dolu, omuzları geniş ve dolgun, bacakları düz ve adeleli – kayalara, çalılara, ağaçlara aldırış etmeden ormanın içinde hızla koşuyor, yoluna çıkan her şeyi parçalıyor, meydan okurcasına kişniyordu.

Uzaktan ilk olarak Isolier'i gördü ve ona doğru hızla koşmaya başladı. Şövalye ha-

[1] Doru için metinde İngilizce'de bu anlama gelen "bay" ifadesi kullanılmış. Aynı zamanda "bayard" kelimesi de doru at anlamına gelir –yn.

reketsiz durup onu mızrağıyla karşıladı, ama öfkeli hayvan mızrağı kırıp geçti, yolundan bir an olsun ayrılmadı. İspanyol ustaca yoldan çekilip üstüne atılan bu fırtınaya yol verdi. Bayard yavaşladı, sonra tekrar dönüp çoktan kılıcını çekmiş olan şövalyenin üzerine atıldı. Şövalye kılıcını çekmişti, çünkü atı yumuşatmanın başka çaresi olmadığına inanmıştı.

Bayard öfkeyle bir o yanda bir bu yanda şaha kalkarak hızla şövalyeye doğru koştu. Şövalye beyaz yıldızın alnını süslediği yerden kılıcını ona doğru savurdu fakat işe yaramadı; utanç içinde kötü bir vuruş yapmış olduğunu düşündü, zira atın en keskin kılıcın bile nüfuz edemeyeceği kadar sert bir derisinin olduğunu bilmiyordu.

Kılıç ıslık gibi bir ses çıkararak, daha büyük güçle bir kez daha indi. Öfkeli at bunu hissedip darbe karşısında başını eğdi. Sonra aniden rakibinin üstüne atıldı ve öyle bir vurdu ki Pagan bilincini kaybedip hareketsiz yere düştü.

Isolier'in düştüğünü görüp onun öldüğünü düşünen Rinaldo ok gibi atın üzerine atıldı ve yumruğuyla çenesine öyle bir vurdu ki kan atın ağzını ateş kırmızısına boyadı. Yaydan çıkan oktan daha büyük bir hızla at ona döndü ve dişleriyle Rinaldo'nun kollarını yakalamaya çalıştı.

Şövalye geri adım attı, ardından aynı şekilde alnına bir darbe indirdi. Bayard dönüp iki ayağıyla birden bir dağı bile parçalayacak güçte onu tepti. Rinaldo kendini savunup atın arka ayakları ya da başıyla yaptığı hamlelerden sıyrılmasını bildi. Kendini her ikisinden de korumaya devam etti, ama yanlış bir adım atarak sonunda atın ayağından korkunç bir darbe aldı ve sarsıntının etkisiyle neredeyse bayılıyordu. Bunun gibi ikinci bir darbe onu öldürürdü, ama at rastgele tekmeler savuruyordu ve bir dakika içinde kendine gelen Rinaldo'ya ikinci darbe isabet etmedi. Mücadele böylece devam etti; ta ki Bayard'ın ayağı şans eseri bir meşe ağacının dalları arasına sıkışana dek. Rinaldo tüm gücünü ve hünerini ortaya koyarak onu tutup yere fırlattı.

Yere temas eder etmez Bayard'ın tüm öfkesi dindi. Bir korku nesnesi olmaktan çıktı; yumuşayıp sakinleşti, yine de uysallığında bir asalet vardı.

Şövalye, atın boynunu sıvazlar ve göğsünü okşayıp yelesini düzeltirken, at kişneyip efendisinin onu okşamasından duyduğu sevinci gösterdi. Rinaldo, artık tamamen kontrol altında olduğunu hissedince, eyeri ve koşum takımını diğer attan alıp Bayard'ı ganimetlerle süsledi.

Rinaldo, Charlemagne'ın sarayındaki en ünlü şövalyelerden biri oldu – aslında, Orlando'yu saymazsak en ünlüsüydü. Ama imparatorun buyruklarına her zaman ol-

ması gerektiği gibi itaat etmedi; işlediği kabahatler, mutlaka Rinaldo'nun en hain düşmanı, Maganza Dükü Gan'ın ve ailesinin bir kötülüğünden körüklenmişti.

Bir keresinde Rinaldo, Charlemagne'ın şiddetli öfkesine maruz kalarak saraydan kovulmuştu. Kralın sevgisini tekrar kazanma şansının olmadığını görünce, İspanya'ya gitti ve Sarazen Kralı Ivo'nun hizmetine girdi. Erkek kardeşleri Alardo, Ricardo ve Ricciardetto da ona eşlik ettiler ve dördü birlikte krala öyle sadakatle hizmet verdiler ki kralın büyük beğenisini kazandılar. Kral, İspanya ve Fransa sınırındaki dağlarda onlara toprak verdi ve tüm bölgeyi Rinaldo'nun yetkesine tabi kıldı. Dağlarda oldukça çok mermer bulunuyordu. Kral işçi tedarik ederek Rinaldo için neredeyse zapt edilemez yükseklikte duvarlarla çevrili bir kale inşa ettirdi. Mermerden bir burnun zirvesine beyaz taşlarla inşa edilen kale tıpkı bir yıldız gibi parlıyordu; Rinaldo ona Montalban ismini verdi. Buraya, pek çoğu kendisi gibi yasaklı arkadaşlarını topladı. Şehrin insanları kalenin sağladığı korumaya karşılık olarak onlara erzak sağladılar. Rinaldo'nun arkadaşlarından bazıları kanunsuz hareket ediyorlardı ve bazen yeteri kadar erzak sağlanamadığında, Rinaldo ve birliği bağışla elde edemediklerini zorla ele geçiriyorlardı. Bu yüzden kötü şöhret kazandılar; bazen Montalban'ın haydut yuvası, muhafızlarının da serseri olduğundan söz edildiğini görüyoruz.

Charlemagne'ın hoşnutsuzluğu uzun sürmedi. Öykümüzün başladığı zamanda, Rinaldo ve kardeşleri imparatorun sevgisini yeniden kazanmışlardı. Onların dışında hiçbir şövalye Araplarla ve Paganlarla yaptığı tüm savaşlar boyunca imparatora onlardan daha fazla şevk ve sadakatle hizmet etmedi.

TURNUVA

Bir Mayıs ayı ve Pentekostes bayramıydı. Charlemagne muazzam bir şölen düzenliyordu. Bu şölene kendi paladinleri ve vasallarının yanı sıra, Hıristiyan ya da Arap tüm yabancıları davet edip herkesi Paris'te ağırladı. Misafirler arasında İspanya'dan kral Grandonio; kartal gibi gözleri olan Sarazen Ferrau; imparatorun yeğenleri Orlando ve Rinaldo; Dük Namo; yaşayan en yakışıklı erkek olan İngiliz Astolpho; büyücü Malagigi; imparatora karşı entrikalar çevirirken, onu sevdiğini düşünmesini sağlama hünerine sahip düzenbaz hain Maganzalı Gano vardı.

Charlemagne sayılarından ve güçlerinden hoşnut, vasallarının ve paladinlerinin başında yükseğe oturdu. Herkes oturmuş müzik dinleyip ziyafet çekerken, dört kocaman dev aralarında bir şövalyenin eşlik ettiği eşsiz güzellikte bir leydiyle salona

girdiler. Salonda bu leydi görülene kadar güzel görünen pek çok leydi vardı, ama o andan itibaren hepsinin güzelliği kayboldu. Hıristiyan şövalyelerin hepsinin gözü ona dönmüş, Paganların hepsi birden çevresini sarmışken leydi taştan bir kalbe bile dokunabilecek bir tatlılıkla imparatora seslendi:

"Yüce gönüllü efendim, kıymetinizin şanı ve şövalyelerinizin denizlerden denizlere yankılanan yiğitlikleri, dünyanın sonundan sizi görmek için gelen bu iki yolcunun yorgunluklarının boşuna olmadığını düşünmem için beni yüreklendiriyor. Bizi buraya getiren şeyin ne olduğunu söylemeden önce bu şövalyenin kardeşim Uberto, benim de onun kız kardeşi Angelica olduğumu bilin. Söylentilerden bugün bir turnuva yapılacağını duyduk; prens, yani erkek kardeşim, bugün buraya yiğitliğini göstermeye ve eğer burada toplananlardan bir şövalye onunla turnuvada çarpışmayı isterse, Pinus Pınarı'nın yanındaki Merlin merdiveninde isteyen herkesle teker teker karşılaşacağını söylemeye geldi. Kardeşimin şartları şunlardır: Şansını yitirmiş olan hiçbir şövalye çarpışmayı yineleyemeyecek ve kardeşimin esiri olarak kalacak; ama kardeşim yenilecek olursa, o zaman kendisi ülkeyi terk edecek ve beni galip gelenin ödülü olarak burada bırakacak."

Şunu söylemek gerekir ki bu Angelica ve kendisini Uberto diye adlandırıp asıl adı Argalia olan erkek kardeşi, kendilerini Hıristiyan birliğini yok etmek için gönderen Hıtay Kralı Galafron'un çocuklarıydılar. Argalia'nın, dokunduğu her şeyi kesinlikle alt eden sihirli bir mızrağı vardı ve atı, hızı rüzgârı bile geçen sihirli bir yaratıktı. Angelica da tüm büyülere karşı savunma gücü olan bir yüzük takıyordu. Yüzük ağza koyulduğundaysa, taşıyanı görünmez kılıyordu. Bu yüzden Argalia'dan, hangi şövalye onunla karşılaşmaya cüret edecek olursa olsun, onu boyunduruğu altına alıp esir etmesi bekleniyordu. Angelica'nın büyüleri, ölümcül girişimlerde bulunmaları için şövalyeleri baştan çıkartmaya dayanıyordu; yüzüğüyse ona kolay kaçış yolları sağlıyordu.

Angelica konuşmasını bitirdiğinde, kralın huzurunda diz çöküp cevabını bekledi. Bu sırada herkes hayranlık içinde gözlerini ona dikmişti. Özellikle Orlando ondan öylesine karşı konulamaz bir şekilde etkilenmişti ki titredi ve çehresi değişti. Salondaki şövalyelerin hepsi birden, beyaz saçlı yaşlı Dük Namo ve Charlemagne'ın kendisi bile istisnasız aynı duyguyla etkilenmişlerdi.

Herkes bir an için sessizliğe bürünüp, leydiye bakmanın keyfi içinde kendilerinden geçtiler. Ateşli delikanlı Ferrau devlerin elinden leydiyi kapıp götürmemek için kendisine zorlukla hâkim olabildi; Rinaldo'nun rengi ateş kırmızısına döndü. Bu esnada sanatı sayesinde yabancının doğruyu söylemediğini anlayan Malagigi, leydiye

bakarken, usulca "Seni sahtekâr güzel yaratık! Sana öyle bir oyun oynayacağım ki bu ziyaretle böbürlenmek için hiçbir neden bulamayacaksın" diye mırıldandı.

Charlemagne, onayını vermeden önce leydiyi mümkün olduğu kadar uzun bir süre huzurunda oyalamak için, kızın hepsine ihtiyatla cevap verdiği birtakım sorular sordu ve sonunda yarışmaya davet kabul edildi.

Leydi gider gitmez, Malagigi kitabına başvurdu ve daha önce sözünü ettiğimiz imansız kral Galafron'un tertiplemiş olduğu bu iğrenç komployu olduğu gibi ortaya çıkardı. Böylece genç kızın peşine düşüp planlarına engel olmaya karar verdi. Hızla, belirlenmiş olan yere ilerledi ve orada prens ile kız kardeşini güzel bir çadırın içinde uykuya dalmış buldu; dört dev gözcülük yapıyordu. Malagigi kitabını aldı ve oradan bir büyü yaptı. Bu sayede dört dev derhal uykuya daldı. Ardından kılıcını çekip (çünkü o kıdemli bir şövalyeydi) bir vuruşta öldürmek niyetiyle usulca genç leydiye yaklaştı; ama onu böylesine güzel görünce, yaptığı büyünün etkisi altında olduğuna, uyanamayacağına inanarak acele etmenin gereksiz olduğunu düşünüp bir an durdu. Fakat taktığı yüzük genç kızı büyüden korudu ve ne olduysa, ufak bir gürültüden o anda uyandı. Büyük bir çığlık attı ve kardeşinin yanına kaçıp onu uyandırdı. Kızın büyüler hakkındaki bilgisi yardımıyla, büyücüyü yakalayıp bağladılar ve kitabı ellerinde olduğu için sanatını ona karşı kulandılar. Ardından demonlardan bir topluluk çağırdılar ve onlara esirlerini, büyük Albracca şehrinde bulunan Kral Galafron'a götürmelerini emrettiler. Onlar da denileni yaptılar. Oraya vardığında Malagigi denizin altında bir mağaraya hapsedildi.

Bütün bunlar olurken Orlando Merlin merdivenindeki macerada ilk sırayı almakta ısrar ettiği için Paris'te kıyamet kopmuştu. Bu durum Angelica'nın diğer taliplerini gücendirmişti, hepsi öncelik hakkı için mücadele içindeydi. Kargaşa bildik kura yöntemiyle dindirildi ve birinci Astolpho oldu. Sarazen Ferrau ikinci, Grandonio'ysa üçüncü oldu. Ardından Berlinghieri ve Otho, sonra Charles'ın kendisi geldi; şanssızlığından dolayı, bu haksızlığa içerleyen Orlando otuz kişinin ardından gelecekti.

İlk kurayı çeken Astolpho yakışıklı, cesur ve zengindi. Fakat dikkatsizlikten ya da yeteneksizlikten olacak, atlı mızrak dövüşünde şansı pek yoktu; attan düşmeye meyilliydi. Güler yüzle karşıladığı bu kazadan sonra, daima atına tekrar biner, şansını döndürmeye çabalardı; yine de başarılı olamazdı.

Astolpho göz alıcı bir kıyafet ve tavırla macera peşinde, Argalia'yla çarpışmaya gitti; ancak hemen eyerinden düştü. Tüm suçu yüklediği kötü talihine sövdü; ancak acı dolu hisleri, gençliği ve yakışıklılığından etkilenip ona serbestçe çadıra girip çıkmayı ve orada kibarlık ve saygıyla karşılanmayı bahşeden Angelica'nın zarafetiyle hafifledi.

Mücadelede sıra kuvvetli Ferrau'nundu; o da atından, en az Astolpho kadar çabuk düşürüldü, ama talihsizliğine o kadar kolay boyun eğmedi ve "Bana ne imparatorun anlaşmalarından?" diye bağırıp kılıcını savurarak Argalia'nın üzerine atıldı. Kendisini savunmak zorunda kalan Argalia atından inip kılıcını çekti; ancak öyle kötü dövüştü ki sonunda teslim oldu ve birkaç sözün ardından kız kardeşine evlenme teklif eden Ferrau'yu dinlemek zorunda kaldı. İçinde, böylesine kaba ve vahşi görünümlü birisiyle birleşme isteği duymayan güzel kız, bu teklif karşısında öyle dehşete düştü ki derhal kardeşine kendisiyle Arden Ormanı'nda buluşmasını söyleyip, sihirli yüzüğün de yardımıyla ortadan kayboldu. Bunu gören Argalia, hızlı atına bindi ve aynı yönde süratle uzaklaştı. Ferrau da onu takip etti; Astolpho bu sayede kendisine kalan sihirli mızrağı, sahip olduğu hazineyi bilmeden kendi kırık mızrağının yerine alıp turnuvaya geri döndü. Leydi ile kardeşinin çoktan gitmiş olduğunu gören Charlemagne, ilk başta niyet edildiği gibi turnuvanın devam etmesini emretti ve Astolpho, karşısına çıkan herkesi sihirli mızrağın yardımıyla atından düşürdü ve bu duruma herkes kadar kendisi de şaşırdı.

Şövalye Rinaldo, Ferrau ile yabancı arasındaki dövüşün sonucunu öğrendiğinde aşk ve sabırsızlık acısı içinde dörtnala güzel kaçağın peşinden koşturdu. Rinaldo'nun yokluğunu fark eden Orlando da aynı şekilde atına atladı ve sonunda, üçü birden Arden ormanında görünmez leydiyi aramaya koyuldular.

Bu ormanda iki çeşme vardı. Biri, Tristan ve güzel Isolde[1] için Merlin tarafından tasarlanıp inşa edilmişti. Bu çeşmenin öyle bir etkisi vardı ki, sularından içilecek bir yudum içene aşkını unutturur, hatta eski sevgiliye karşı nefret bile uyandırırdı. Diğer çeşmeye bunun tam zıddı nitelikler bahşedilmişti. Suyundan bir yudum tadıldıktan sonra görülen ilk canlıya karşı aşk uyandırıyordu. Rinaldo tesadüf eseri, ilk bahsedilen çeşmenin yanına geldi, hararetten yanmış bir halde atından indi ve içtiği bir yudumla hem susuzluğunu hem de tutkusunu giderdi. Öncesinde Angelica'ya duyduğu aşktan uzaklaşarak tüm kalbiyle ondan nefret etmeye başladı, aramakta olduğu şeyden tiksinir hale geldi. At sürmekten yorulmuş bir halde korunaklı, çiçeklerle süslü bir yer bulup uzandı ve uykuya daldı.

Kısa süre sonra Angelica geldi; ama farklı bir yönden geldiği için, diğer çeşmeyi gördü ve susuzluğunu orada giderdi. Ardından yoluna devam edip, uyumakta olan Rinaldo'nun yanına ulaştı. Bir anda aşka kapıldı ve olduğu yerde kala kaldı.

Çayır, vadi zambaklarıyla ve yabani güllerle çevriliydi. Angelica ne yapacağını

[1] Bu kişilerin öyküsüne "Kral Arthur ve Şövalyeleri" bölümünde bak.

bilemez halde, sonunda bunlardan bir avuç dolusu kopardı ve onları teker teker, uyumakta olan adamın yüzüne bıraktı. Rinaldo uyandı ve başında kimin olduğunu görünce, selamlarına başını çevirerek karşılık verdi, atına bindi, dörtnala koşturarak oradan uzaklaştı. Bu güzel yaratık boş yere onu takip edip ona seslendi, böylesine hor görülmek için ne yapmış olduğunu boş yere sordu. Rinaldo, onu kederler içinde bırakıp gözden kayboldu. Genç kız gözyaşları içinde onu uyurken bulduğu yere geri döndü. Rinaldo'nun yatmış olduğu toprağa basıp uzandı ve bitkin bir halde üzüntüyle uykuya daldı.

Angelica bu halde yatarken, talih Orlando'yu aynı yere getirdi. Öylesine tatlı bir edayla uyuyordu ki onun o hali anlatılmak şöyle dursun hayal bile edilemezdi. Orlando, başka bir âleme gitmiş biri gibi orada öyle gözlerini dikmiş halde kalakaldı. "Yeryüzünde miyim" diye haykırdı "yoksa cennette mi? Kuşkusuz, uyuyan benim ve şu an rüya görüyorum."

Fakat bunun bir rüya olmadığı, hiç istemediği bir şekilde kanıtlandı. Argalia'yı öldüren Ferrau kıskançlıktan köpürmüş bir halde, uyuyan leydinin uyanmasına neden olacak bir dövüş başlattı.

Leydi gördükleri karşısında korkuya kapıldı, hızla atına doğru ilerledi ve dövüşçüler birbirleriyle uğraşırken ormanın derinliklerine doğru kaçtı. Ustaların dövüşü, bir habercinin Ferrau'ya hükümdarı Kral Marsilius'un acilen yardımına ihtiyacı olduğunu ve İspanya'ya dönmesini rica eden sözlerini iletmek için aralarına girmesine kadar devam etti. Bunun üzerine Ferrau dövüşü durdurmayı önerdi ve Orlando, Angelica'nın peşinden gitmek istediği için, bunu kabul etti. Ferrau haberciyle birlikte İspanya'ya doğru yola çıktı.

Orlando'nun güzel kaçağı araması boşunaydı. Sihirli güçlerin yardımıyla, genç kız ülkesine hızla geri dönmüştü.

Ancak Rinaldo aklından çıkmıyordu ve genç kız Malagigi'yi serbest bırakmaya, Rinaldo'yu kazanmak ve eğer mümkünse bu durumu tersine çevirmek için onu görevlendirmeye karar verdi. Bu yüzden zincirlerini kendi elleriyle çözerek, onu zindandan çıkardı ve Rinaldo'yu ayaklarına getirmesi şartıyla kendisine pek çok şeref payesi ve ödül sözü vererek kitabını geri verdi.

Malagigi kitabının yardımıyla bir demon çağırdı ve üzerine binip oradan ayrıldı. Gideceği yere vardığında, Rinaldo'yu sihirli bir gemiye binmesi için kandırdı. Bu gemi onu kaptanı olmadan, Joyous Kalesi isminde bir yapının bulunduğu adaya götürecekti. Adanın tamamı bir bahçeydi. Batı tarafında, denize yakın bir yerde

mermerden yapılmış saray duruyordu; öylesine pürüzsüz ve parlaktı ki çevresindeki manzarayı yansıtıyordu. Rinaldo atlayıp karaya çıktı ve kısa süre sonra bir leydiyle karşılaştı. Leydi onu saraya davet etti. Sarayın dışı kadar içi de güzeldi. Bütün odalar laciverttaşıyla, altınla, muhteşem tablolarla süslenmişti. Leydi şövalyeyi, duvarlarına hikâyelerin resmedildiği, altın başlı kristal sütunlar arasından bahçeye açılan bir bölmeye götürdü. Rinaldo burada bir grup kız olduğunu gördü. Kızlardan üçü ahenk içinde şarkı söylüyor, bir başkası muhteşem sesler çıkaran bir enstrüman çalarken geri kalanları da çevrelerinde dans ediyorlardı. Leydiler Rinaldo'nun geldiğini fark edince, danslarını çevresinde çember oluşturarak sürdürdüler. Sonra içlerinden biri, tatlı bir edayla, "Sör şövalye, masalar hazır, şölen vakti geldi" dedi. Bu sözlerle birlikte kızlar dans etmeye devam edip, onu bölmenin önündeki çimenlikten geçirerek, bir pınarın yanında, pespembe güllerle çevrili bir çardağın içinde, altın ve güzel keten kumaştan örtü üzerine kurulu bir sofraya sürüklediler.

Orada oturmakta olan dört leydi ayağa kalkıp Rinaldo'yu incilerle süslü bir sandalyede masanın başına yerleştirdiler. Tüm bunlara Rinaldo gerçekten çok şaşırmıştı. Ardından en leziz yiyecekler ve iyi oldukları kadar hoş da kokan, mücevherlerle donatılmış kadehlerde içilen şaraplar eşliğinde bir ziyafet başladı. Yemeğin sonuna doğru, uzaktan arp ve lavta sesleri işitildi. Leydilerden biri şövalyenin kulağına şöyle dedi: "Bu ev ve gördüğün her şey senindir; burası bir kraliçe tarafından sadece senin için yaptırıldı. Kraliçe seni sevdiği için kendini gerçekten de mutlu addetmelisin, o dünyanın en güzel kadını! Adı Angelica."

Rinaldo bu adı duyduğunda öylesine iğrendi ki yerinden sıçradı ve değişmiş bir ifadeyle, leydinin söylediği her şeye rağmen bahçeden koşup uzaklaştı, karaya çıkmış olduğu yere ulaşana kadar da durmadı. Gemi hâlâ sahildeydi. Gemiye atlayıp kıyıdan uzaklaştı, oysa içeride kendisinden başka hiç kimse yoktu. Gemiyi kontrol etmeye uğraşması boşunaydı, çünkü gemi öfkeye kapılmış gibi hızla, kasvetli bir ormanla örtülü uzak bir sahile ulaşana dek yoluna devam etti. Burada Rinaldo, yakın zamanlarda karşı koymayı başardığı birçok büyüden çok farklı bir büyünün etkisiyle bir çukurun içinde tuzağa düştü.

Çukur, insan kafalarının asılı olduğu, kanla boyalı Altaripa diye adlandırılan bir kaleye aitti. Şövalye şaşkınlıkla bu sahneyi izlerken, çukurun kenarında çok çirkin yaşlı bir kadın belirdi ve onun kaderinin yem edilmek olduğunu, tüm ülkeyi harap etmekten sadece canlı insan eti verilerek alıkonan bir canavara atılmak olduğunu söyledi. Rinaldo "Öyle olsun; yalnız şu an olduğum gibi silahlı kalmama izin verin, hiçbir şeyden korkmam" dedi. Yaşlı kadın alay ederek ona güldü. Rinaldo gece boyunca

çukurda kaldı, ertesi sabah canavarın ininin olduğu yere götürüldü. Burası yüksek duvarlarla çevrili bir alandı. Rinaldo buraya canavarla birlikte kapatıldı ve korkunç bir mücadele başladı. Rinaldo canavarın pullarına herhangi bir etkide bulunamıyordu; oysa canavar korkunç pençeleriyle şövalyenin üzerindeki plakayı ayırıp zırhını parçaladı. Rinaldo sonunun geldiği düşüncesine kapılmış, bu nedenle düşünmeye, gözlerini bir kaçış yolu bulmak için çevresinde gezdirmeye başlamıştı. Üç metre yükseklikte, duvardan çıkan bir direk olduğunu fark etti. Neredeyse mucizevi bir sıçrayış yaparak direğe ulaşmayı ve kendisini direğin öteki tarafına savurmayı başardı. Korkunç yaratık sürekli ona ulaşmaya çabalarken, o saatlerce orada oturdu. Birdenbire havada kuş gibi süzülerek gelen bir şeyin sesini işitti ve aniden Angelica'nın kendisi direğin ucuna kondu. Eliyle ona doğru bir şey uzatıyor, sevgi dolu bir sesle onunla konuşuyordu. Fakat Rinaldo onu gördüğü an gitmesini emretti ve tüm yardım tekliflerini geri çevirdi. Sonunda eğer onu bırakmazsa, kendisini canavara atıp, kaderiyle yüzleşeceğini söyledi.

Angelica, onu üzmektense ölmeyi yeğleyeceğini söyleyerek oradan ayrıldı; fakat önce, hazırlamış olduğu balmumu kekini canavara fırlatıp, etrafında ilmiklerle düğümlediği bir ip yaydı. Canavar yemi aldı ve dişlerinin balmumuyla birbirine yapıştığını fark edince, öfkesini oradan oraya sıçrayarak çıkardı, kısa bir süre sonra ilmiklere dolanıp kurtulmaya çabalarken onları sıkılaştırdı, öyle ki hiçbir tarafını oynatamaz hale geldi.

Rinaldo, fırsatını kollayıp, canavarın sırtına atladı, boğazından tuttu, yaratık ölene kadar da bırakmadı.

Üstesinden gelmesi gereken bir zorluk daha vardı. Duvarlar aşırı yüksekti ve tek açıklık, parmaklıklı bir pencereydi, ama parmaklıklar öylesine sağlamdı ki demirlerini kırmayı başaramadı. Bu sıkıntılı anında Rinaldo, Angelica'nın yere bırakmış olduğu eğeyi fark etti ve onun sayesinde kurtuldu.

Karşılaştığı diğer maceraları bir sonraki bölümde anlatacağız.

ALBRACCA KUŞATMASI

Charlemagne'ın tüm saray mensuplarının yanında olduğu, büyük bir turnuva düzenlediği esnada krallığı, kudretli oluşunun yanı sıra savaş alanındaki cesareti ve sağlamlığı nedeniyle karşısında hiç kimsenin duramadığı bir hükümdar tarafından istila edildi. Bu hükümdarın adı Gradasso'ydu, krallığı da Sericane diye adlandırılıyordu.

Çok soylu ve zengin insanların sıklıkla sahip olamayacakları şeylerin özlemini çekip, böylece sahip oldukları şeyleri kaybettikleri bilinir. Bu kral da Orlando'nun kılıcı Durindana'yı ve Rinaldo'nun atı Bayard'ı ele geçirmeden huzur bulamıyordu. Onlara sahip olmak için Fransa'ya savaş açmaya karar verdi ve bu amaç doğrultusunda güçlü bir ordu hazırladı.

İspanya'yı geçerek ilerlemeye karar verdi ve bu ülkenin kralı Marsilius'u birkaç savaşta yendikten sonra Fransa'ya doğru hızla yol aldı. Marsilius bir Sarazen ve düşmanı olmasına rağmen, Charlemagne ortak bir tehlikenin varlığını göz önüne alarak, yoldaşlarının da onayıyla bu büyük tehlike karşısında ona yardım etmenin gerekli olduğunu düşündü ve güçlü bir askeri birlikle Rinaldo'yu Gradasso'ya karşı yolladı.

Sonuçları belirsiz pek çok savaş gerçekleşti, ama Gradasso dur durak demeden Fransa'ya ilerliyordu. Amaçlarına ulaşmakta sabırsız olduğu için, Rinaldo'ya meydan okuyarak onu ayakta dövüşmek üzere mücadeleye davet etti; şartlar şöyleydi: Eğer Rinaldo galip gelirse, Gradasso tüm esirlerini geri vermeye ve ülkesine dönmeye razı olacaktı; fakat günün sonunda Gradasso kazanırsa, Bayard'ı alacaktı.

Mücadele kabul edildi. Aşkından kahrolan Angelica için Rinaldo'nun sevgisini kazanmak amacıyla güzel prensesin krallığından tam o sırada gelmiş olan Malagigi'nin hünerleri olmadan dövüşülecekti. Malagigi, kendisini Gradasso'ya benzetip Rinaldo'yu ordudan uzaklaştırdı ve kısa bir mücadelenin sonunda sanki önünde kaçıyormuş izlenimi yarattı. Bu şekilde Rinaldo'yu kandırarak, kendisini uzaklara götürüp daha önce anlattığımız maceralara kapılmasına neden olan gemiye binmeye teşvik etti.

Rinaldo'nun kardeşi Ricciardetto'nun yönetiminde kalan ordu kısa bir süre sonra Charlemagne ve tüm yoldaşlarıyla birleşti, ama korkunç bir bozguna uğradılar. Sonuçta imparator ve pek çok şövalyesi esir alındı, ama Gradasso zaferini kötüye kullanmadı. Charlemagne'ı elinden tutup yanına oturttu ve sadece onur için savaştığını söyledi. Hizmetlilerinin malları olan Bayard'ı ve Durindana'yı kendisine teslim etmesi koşuluyla, bütün zapt ettiği yerlerden vazgeçecekti. Bayard, ileri sürdüğü gibi, Rinaldo'nun anlaşmanın gerektirdiği şekilde kendisiyle karşılaşmamasından ötürü zaten hakkıydı. Charlemagne bu koşulları derhal kabul etti.

Sahibinin savaş alanından ayrılmasından sonra Bayard Ricciardetto'ya teslim edilmiş, Charlemagne'ın yokluğunda Astolpho'nun yönetiminde olan Paris'e geri gönderilmişti. Astolpho, Bayard için gönderilen mesajı büyük hiddetle karşıladı ve bir haberciye şu yanıtı verdirtti: "Onayı olmadan akrabası Rinaldo'nun atını teslim etmeyecektir. Eğer Gradasso atı istiyorsa gelip alabilir. Astolpho onunla karşılaşmak için hazır olacaktır."

Astolpho'nun başarılı bir savaşçı olarak adı pek iyi duyulmadığı için, bu cevap karşısında Gradasso çok eğlendi ve Rinaldo'yla yapmış olduğu anlaşmayı Astolpho'yla da memnuniyetle yineledi. Bu şartlar altında dövüş gerçekleşti. Sihirli mızrak Astolpho'nun ellerinde yeni bir mucize geçekleştirdi; Gradasso, korkunç Gradasso, atından düştü.

Sözünü tutup esirleri serbest bıraktı ve Rinaldo'dan atını, Orlando'dan kılıcını alana ya da bu teşebbüste hayatını kaybedene dek durmayacağına dair ettiği yemini yineleyerek ordusunu kendi ülkesine dönüş yoluna soktu.

Astolpho'ya büyük minnettarlık içinde Charlemagne onu kendi yanında tutup payelerle onurlandıracaktı, ama Astolpho, atını geri vermek maksadıyla Rinaldo'yu aramayı tercih etti ve Paris'ten ayrıldı.

Hikâyemiz şimdi Orlando'ya dönüyor. Biz onu uyuyan güzelin görüntüsüyle gözleri kamaşmış bir halde bırakmıştık. Bu güzel o Ferrau'yla dövüşürken kaçmıştı. Orlando, ormanın ücra köşelerinde nafile bir çabayla uzun bir süre onu aradıktan sonra, genç kızın izini babasının sarayına giden yolda sürmeye karar verdi. Bu yüzden Charlemagne'ın kampını terk etti ve kaçan kızdan haber alabileceği düşüncesiyle gittiği her yerde araştırma yaparak Doğu'ya doğru uzun bir yolculuğa çıktı. Birçok maceranın ardından, bir gün pek çok yolun kesiştiği bir yere vardı ve orada bir haberciyle karşılaşarak ne havadisleri olduğunu sordu. Haberci, şehri Albracca'da Tatar Kralı Agrican tarafından kuşatılmış olan babası Galafron için Çerkez Kralı Sacripant'tan yardım dilemek maksadıyla Angelica tarafından gönderilmiş olduğunu söyledi. Agrican genç kız için başarısız bir talip olmuştu, şimdi ordusuyla peşine düşmüştü. Orlando, Albracca'ya bir günlük yolculuk mesafesinde olduğunu öğrenince, Angelica'nın güvende olup olmadığına bakmak için tüm hızıyla kızın şehrine doğru ilerledi.

Seyahati sırasında, altından kabaran bir nehrin aktığı bir köprüye vardı. Burada genç bir kız elinde bir kadehle onu karşıladı ve yolcuya bir kadeh şarap armağan etmenin bu köprüye özgü bir âdet olduğunu söyledi. Orlando kendisine sunulan kadehi kabul etti ve içindeki şarabı içti. İçkisini içer içmez başı dönmeye başladı, yolculuğunun amacı ve aklında başka ne varsa hepsini unuttu. Bu büyünün etkisi altında, görkemli büyük bir saraya doğru genç kızı takip etti. Burada kendisini, kendisine ve birbirlerine yabancı pek çok şövalye arasında buldu. Oysa hepsinin içtiği bu Bilinçsizlik Kadehi olmasaydı hepsi kendilerini silah arkadaşları arasında bulacaktı.

Alışılageldiği gibi görkemli bir şekilde giyinip kuşanmış olan Astolpho, Rinaldo'yu

bulmak için yol alırken Çerkez ülkesine ulaştı ve orada Angelica'nın babası Galafron'un savunması için bu ülkenin kralı Sacripant'ın kumandası altında ilerleyen büyük bir ordunun kamp kurmuş olduğunu gördü. Astolpho'dan ve atının görünümünden etkilenen Sacripant kibarca Astolpho'ya yanaştı ve onu kendi hizmetinde ordusuna yazdırmaya çalıştı; fakat son elde ettiği zaferlerden gurur duyan Astolpho küçümseyerek tekliflerini geri çevirip yoluna devam etti. Kral Sacripant Astolpho'nun görünümünden, kendisinden bu kadar kolay ayrılamayacak kadar çok etkilenmişti; krallara özgü süslerini bir kenara koyup onu izlemeye koyuldu.

Ertesi gün Astolpho yolunun üzerinde şövalyelerin en iyi ve en cesurlarından biri olan Silvan Kulesi Lordu Sör Florismart adında yabancı bir şövalyeyle karşılaştı. Bu şövalyenin yanında rehber olarak sevgiyle bağlı olduğu Flordelis adlı genç, güzel ve erdemli bir kız vardı. Astolpho, yaklaşıp şövalyeye leydiyi kendisine bırakmasını yoksa hakkını silahla korumasını buyurarak meydan okudu. Florismart mücadele etmeyi kabul etti ve şövalyeler dövüşmeye başladılar. Bayard darbe etkisiyle hiçbir yara almazken Florismart atından düştü ve atı öldü.

Florismart utancından ve genç kızın üzüntüsünden öylesine kedere boğulmuştu ki kılıcını çekti ve tam göğsüne saplamak üzereyken, Astolpho elini tuttu, ona sadece şöhret için mücadele etmiş olduğunu, ayrıca leydiyi ona bırakmaktan mutluluk duyacağını söyledi.

Florismart ve Flordelis sonsuz minnettarlık sözü verirlerken, Kral Sacripant geldi. Bir savaşçının atı ile silahlarına diğerinin de genç leydisine imrenerek onları at üstünde çarpışmaya davet etti. Astolpho meydan okuyan kralla karşı karşıya geldi ve onu çok çabuk yendi. Kralı ordusunun yanına yaya olarak gönderip atını Florismart'a hediye etti.

Arkadaşlar yollarına beraberce devam ettiler. Çok geçmeden Flordelis önceden tanıdığı Bilinçsizlik sularına yaklaşıyor olduklarını kendisine bildiren işaretleri fark etti ve onlara geri dönmeyi ya da yönlerini değiştirmeyi tavsiye etti. Şövalyeler bu uyarıyı dikkate almadılar ve ilerlemelerine devam ederek, kısa süre sonra Orlando'nun tutsak düştüğü köprüye vardılar.

Daha önceden olduğu gibi köprüdeki genç kız sihirli kadehle gözüktü, ama önceden uyarılmış olan Astolpho kadehi küçümsemeyle reddetti. Genç kızın kadehi yere fırlatmasıyla köprüyü yaklaşılamaz hale getiren bir ateş parıldadı. Aynı anda bu iki şövalye bildik bilmedik, hiçbir şey hatırlamadan şuursuzca tutsak tutuldukları sarayın savunmasında yer alan muhtelif savaşçıların saldırısına uğradılar. Aralarında, Astolpho'yu tüm özgüvenine rağmen savaşmaya cesaret edemeyip dönüp kaçarken

gören Orlando da vardı. Astolpho kaçabilmeyi Bayard'ın gücüne ve çevikliğine borçluydu.

Bu esnada korkutucu yabancılar tarafından kuşatılan Florismart kaçınılmaz sona teslim olmaya ve perinin isteğine itaat etmeye mecbur kaldı. Kadehten içti ve geri kalanlarla birlikte tutsak oldu. İki arkadaşından da olan Flordelis, olay yerinden ayrıldı ve kendisini sevgilisinin kurtulmasını sağlamak için yorulmak bilmeden çabalar sarfetmeye adadı. Astolpho, Agrican'ın kuşatmak üzere olduğu Albracca'nın yolunu tuttu. Angelica tarafından nazikçe karşılandı ve onun muhafızları arasına katıldı. Sıvrilmek için sabırsızlanan Astolpho bir gece tek başına saldırıya geçti, Agrican'ın ordugâhına varıp, sağdan soldan gelen savaşçıları sihirli mızrağının yardımıyla atlarından düşürdü. Fakat çok geçmeden çevresi sarıldı, yenik düştü ve Agrican'ın esiri oldu.

Ama yardım yaklaşmaktaydı; bir gün yurttaşlar ve askerler surların üzerine eğilmişken atlarını mahmuzlayan atlıların oluşturduğu bir toz bulutu gördüler. Bulut şehri kuşatanlara doğru yuvarlanıyordu. Bu toz bulutunun içinden Agrican'ın ordugâhından kuşatılmış şehre uzanan yolu kesmek için derhal Agrican'ın ordusuna saldıran Sacripant'ın ordusu çıktı. Fakat Astolpho'nun elinden aldığı Bayard'ın üzerine çıkıp özelliklerini bilmediği altından mızrağı almayan Agrican, ardından harikalar yaratarak, ani ve beklenmedik bir saldırıyla dağılan askerlerini düzene soktu. Diğer bir tarafta Angelica'nın şehir duvarlarından kendisini göstermesiyle daha da cesaretlenen Sacripant yürek isteyen tehlikeli hareketler yapmaları için adamlarını özendirdi.

Angelica burada iki lider, yani Agrican ile Sacripant arasında gerçekleşen tek bir dövüşe tanıklık etti. Sonunda kendi destekçisi yenilmek üzereyken Çerkezler daireyi bozup, aldıkları darbelerle ayrı düşen dövüşçüleri ayırdılar. Kötü bir şekilde yaralanan Sacripant kargaşadan yararlanarak Albracca'ya kaçtı ve burada Angelica tarafından nezaketle karşılanıp dikkatle bakıldı.

Savaş devam ederken Çerkezler sonunda kaçtılar ve düşman hatları ile kent arasında sıkışınca, duvarların altında sığınacak yer aradılar. Angelica asma köprünün indirilmesini ve kapıların kaçaklara açılmasını emretti. Böylece, kalabalıkta ayırt edilemeyen Agrican, Çerkezleri ve Hıtayları da önüne katarak kaleye girdi. Ardından demir parmaklıklar indi ve Agrican içeride kapalı kaldı.

Bir süre neden olduğu korku tüm düşmanlarını kaçırttı, ama sonunda bir ya da birkaçı dışında hiçbir yandaşının onunla birlikte girmeyi başaramadığı anlaşıldığında kaçanlar toparlanıp etrafını sardılar. Böylece son anlarına gelmiş gözükürken, tam da kendisini ölümle tehdit eden bu durum sayesinde kurtuldu. Her tarafını saran

Angelica'nın askerleri, kenti savunmasız bırakmışlardı; Agrican'ın ordusu da duvarın yıkık olduğu bir yerden kente girmişti.

Böylece Agrican kurtuldu, şehir alındı ve halk askere teslim oldu. Angelica, aralarında Sacripant'ın da bulunduğu kendisini savunan birkaç şövalyesiyle birlikte, kayanın üzerine konuşlandırılmış bir hisara sığınarak canını kurtardı.

Hisar zapt edilemezdi, ama erzağı eksikti, ayrıca diğer gereklilikler de yetersizdi. Bu koşullar altında Angelica, bu hisarda kendisiyle birlikte ablukaya alınan kişilere yardım bulmaya gideceğini açıkladı. Çabuk döneceğine dair şeref sözü verdikten sonra parmağındaki sihirli yüzükle yola çıktı. Genç kız atına binip, düşman hatlarından geçti ve güneş doğduğunda hepsinden oldukça uzaklaşmıştı.

Öyle oldu ki yolu onu ölümcül Bilinçsizlik köprüsünün yakınına getirdi. Oraya yaklaştığında acı acı ağlayan genç bir kızla karşılaştı. Bu genç kız Flordelis'ti, sevgilisi Florismart, daha önce anlattığımız gibi, Orlando ve diğer pek çoklarıyla aynı kaderi paylaşmış, kadeh büyücüsünün kurbanı olmuştu. Genç kız Angelica'ya maceralarını anlattı, ondan efendisi ve arkadaşlarını kurtarması için elinden ne gelirse yapmasını rica etti. Angelica fırsatını kollayıp, kapı yeni bir kurbanı içeri almak için açıldığında yüzüğünün yardımıyla kimseye görünmeden kaleye girdi. Burada çabucak tılsımını dokundurarak Orlando ve diğerlerini büyüden kurtardı. Ancak Florismart orada değildi. Çok daha güçlü bir büyücü olan Falerina'ya teslim edilmişti ve hâlâ hapisteydi. Angelica kurtardığı esirlerden krallığını yeniden kazanması için ona yardım etmelerini rica etti ve hepsi beraber Albracca'ya doğru yola koyuldular.

Orlando'nun ve Fransa'nın en cesur şövalyeleri arasında bulunan ve hepsi dokuz kişi olan arkadaşlarının gelişiyle savaşın kaderi bir anda değişti. Bu soylu şövalye her nereye adımını attıysa, önüne sancak ve bayrak düştü. Agrican birliklerini boşuna toplamaya çabaladı. Orlando başka biriyle ilgilenmemesini sağlayarak devamlı onun önünde kaldı. Tatar Kralı sonunda bir kurnazlık düşündü. Atının başını çevirip umutsuzluk içinde kaçıyormuş gibi göründü. Orlando tam da istenildiği gibi arkasından fırladı ve Agrican, içinde bir pınarın bulunduğu yemyeşil ormanlık bir alana varıncaya dek kaçtı.

Burası çok güzeldi. Tatar Kralı miğferini almadan pınarda ferahlamak için atından indi, zırhını da bir kenara koydu. Orlando çabucak ardından geldi ve şöyle seslendi: "Ne kadar gözü pek olsan da kaçaksın işte! Nasıl oldu da tek bir koldan sıvışıp kaçabileceğini düşündün?"

Tatar Kralı düşmanını görür görmez eyerin üzerine atladı ve şövalye konuşması-

nı bitirdiğinde yumuşak bir tonla "Kuşkusuz, karşılaşmış olduğum en iyi şövalyesin ve eğer adamlarımı toparlarken beni engellemekten vazgeçersen, hatırın için sana dokunmam. Seni savaş alanından çıkartmak için kaçıyormuş gibi yaptım. Eğer ısrar edersen, dövüşmek zorunda kalır, seni öldürürüm, ama gökteki güneş şahidim olsun, bunu yapmak istemem. Ölmene çok üzülürüm" dedi.

Kont Orlando böylesine bir centilmenlik karşısında acıma hissetti ve şöyle dedi: "Kendinizi ne kadar soylu gösterirseniz, doğru inancı bilmeden ölüp öte dünyada yok olacağınızı düşünmek bana o kadar acı veriyor. Bedeninizi ve ruhunuzu derhal kurtarmak için öğütte bulunmama izin verin. Vaftiz olmayı kabul edin ve huzur içinde gideceğiniz yere gidin."

Agrican cevap verdi: "Şövalye Orlando olduğunuz konusunda şüpheliyim. Eğer oysanız Cennet'in Kralı olmak için sizinle dövüşme fırsatını kaçırmayacağım. Benimle daha fazla öte dünya hakkında konuşmayın, boşuna vaaz vermiş olursunuz. Herkesin inancı kendine, bırakalım yargıcımız kılıçlarımız olsun."

Sarazen kılıcını çekip cesurca Orlando'nun üzerine atıldı; öylesine zorlu, öylesine uzun bir dövüş başladı ki her iki dövüşçü de yiğitlik mucizesi gerçekleştirip hikâyenin anlattığına göre öğle vaktinden geceye dek dövüştüler. Yıldızların ortaya çıktığını görünce ilk olarak Orlando dövüşü ertelemeyi önerdi.

"Ne yapalım?" dedi "Gün ışığı bizi terk etti."

Agrican dünden razı yanıt verdi, "O halde bu çayırda dinlenelim, şafak söktüğünde dövüşe yeniden başlayalım."

Böylece istirahate çekildiler. Her ikisi de atını bağlayıp birbirlerinden fazla uzaklaşmadan çimlerin üzerine uzandılar. Tıpkı iki arkadaş gibiydiler, Orlando pınarın yanında, Agrican çam ağacının altındaydı. Çok güzel aydınlık bir geceydi, uykuya dalmadan sohbet ettiler. Hıristiyanlık âleminin kahramanı, gök kubbeye bakarak şunları söyledi: "Bu yıldızlarla kaplı manzara ince bir sanat eseri; bunların hepsini Tanrı yarattı. Bu gümüş renkli ay, bu altın renkli yıldızlar, gün ışığı ve güneş, hepsi insanoğlu için."

Tatar kral, "Anlıyorum, inanç meseleleri hakkında konuşmak istiyorsun" dedi. "Şimdi sana bu konuları kavramakta ne bir yeteneğim ne de bir bilgim olduğunu açıkça söyleyebilirim. Çocukken bir şey öğrenemedim. Bu işten öylesine nefret ettim ki beni eğitmekle görevlendirilen adamın kafasını kırdım; bundan sonra da bir daha kimse bana bir kitap göstermeye cesaret edemedi. Çocukluğum olması gerektiği gibi atçılık, avcılık ve dövüş öğrenerek geçti. Bir beyefendinin tüm gününü gözünü ayır-

madan bir kitabın başında geçirmesinin ne gibi bir yararı olabilir? Yiğitlik şövalyeye, hatiplik rahibe, benim düsturum bu."

"Bir beyefendinin üzerinde durması gereken en önemli konunun silahlar olduğunu kabul ediyorum" dedi Orlando, "ama bir kişi öğrenmekle de katiyen lekelenmiş olmaz. Aksine önümüzde duran çayırdaki çiçekler gibi, bilgi de diğer hünerleri arasındaki en güzel süstür; Yaratan'ının bilgisine gelince, bilgisiz bir adam bir bitki, bir taş ya da vahşi bir hayvandan fazlası değildir. İnsan öğrenim görmeden, tefekkür halinin ne derinliğine ne tanrısallığına ulaşabilir."

"Bilgili ya da bilgisiz" dedi Agrican, "noksan olduğum bir konuda beni konuşturmaya çabalamaktansa, terbiyeni daha iyi yerlerde gösterebilirsin. Eğer uyumak istersen sana iyi geceler dilerim; ama eğer konuşmak istersen, dövüşten ya da güzel kızlardan bahsetmeni tavsiye ederim. Bu arada lütfen söyle bana bu dünyada bu kadar patırtı çıkartan Orlando sen değil misin? Seni buralara getiren şey nedir? Hiç âşık oldun mu? Kesinlikle olduğunu düşünüyorum; çünkü şövalye olup da asla âşık olmamak, göğsünde kalbi olmayan bir adam gibi olmaya benzerdi."

Kont cevap verdi: "Evet ben Orlando'yum ve âşığım. Her şeyi bırakmama, bu uzak diyarlara gelmeme aşk neden oldu. Her şeyi tek bir cümleyle anlatabilirim, kalbim Kral Galafron'un kızının ellerinde. Onun topraklarını ve kalelerini ele geçirmek için bu krala karşı ateş ve kılıçla geldin; ben de ona yardım etmeye geldim, çünkü dünyada onun kızını mutlu etmekten ve onun narin ellerini tutabilmekten başka bir amacım yok. Var olan başka hiçbir şey umurumda değil."

Şimdi Tatar Kralı Agrican hasmının bu şekilde konuştuğunu işitince ve onun gerçekten Orlando olduğunu, Angelica'ya âşık olduğunu öğrenince, karanlıkta görünmese de keder ve kıskançlıktan yüzünün rengi değişti. Kalbi o kadar şiddetli çarpmaya başladı ki sanki ölecekmiş gibi hissetti. "Öyleyse" dedi Orlando'ya "gün ışığı belirdiğinde dövüşüyor olacağız ve ikimizden biri ölüp yerde kalacak. Sana bir önerim– hayır, senden bir ricam var. Aynı kadına duyduğum aşk öylesine ölçüsüz ki sana onu bana bırakman için yalvarıyorum. Sana şükranlarımı sunar, kuşatmayı kaldırıp savaşa bir son veririm. Onu başka birinin sevmesine ve bunu görmek için yaşamaya tahammül edemem. Bu yüzden, neden ikimiz de kahrolalım? Vazgeç ondan. Bunu kimse bilmeyecek."

"Şimdiye dek asla tutmadığım bir söz vermedim" dedi Orlando, "yine de şunu söylemeliyim, böyle bir söz versem, hatta bunun için yemin etsem bile, bu sözü yerine getirmezdim. Benden uzuvlarımı bedenimden ayırmamı, gözlerimi çıkarmamı

istesen daha iyiydi. Nefes almadan da yaşayabilirim belki, ama Angelica'nın aşkından vazgeçemem."

Agrican konuşmasını bitirmesine kadar zor sabretti, gece yarısı olmasına rağmen hiddetle atına atladı. "Ya ondan vazgeçersin" dedi, "ya da ölürsün!"

Orlando dinsizin kalktığını görüp, azgınlığına bir hainlik katmayacağından emin olmadığı için, dövüşmek niyetiyle atına atlamakta gecikmedi. "Asla" dedi, "yapabilecek olsaydım bile asla ondan vazgeçmezdim ve şimdi vazgeçebilsem bile bunu yapmayacağım. Onu elde etmenin başka yollarını bulmalısın."

Gece vakti, yeşil çayırlıkta atlarını öfkeyle koşturdular. Ay ışığı altında birbirlerine öfke dolu, korkunç darbeler indirdiler. Agrican kızgınlıkla dövüşürken, Orlando daha sakindi. Beş saatten uzun bir süredir dövüşüyorlardı, şafak sökmeye başlamıştı. Bu sırada başına fazlasıyla dert açılmış olmasından ötürü öfkelenen Tatar Kralı rakibine düşünülebilenin ötesinde sertlikte ve şiddette bir darbe indirdi. Bu vuruş Orlando'nun kalkanını sanki tahtadanmış gibi ikiye ayırdı, alın yazısı olduğu için Orlando'dan bir damla kan akmazken, vücudundaki her bir ekleme çarpmış gibi sarstı, incitti.

Sarsılan yalnızca bedeniydi, ruhunun en ufak bir zerresi bile değil. Böylece şövalye aldığı darbenin karşılığında inanılmaz bir vuruş yaptı ve sadece kalkanını değil, Agrican'ın bedenindeki zırhın her bir paresini paramparça etti ve üç kaburgasını kırdı.

Tatar bir aslan gibi kükreyerek, kılıcını öncekinden daha büyük bir öfkeyle kaldırdı ve şövalyenin miğferine daha önce hiçbir ölümlüden almadığı kadar şiddetli bir darbe indirdi. Şövalye bir an için bir şey duyamaz oldu. Görme yetisi kayboldu, kulakları çınladı, korkuya kapılan atı kaçmaya yeltendi ve Orlando eyerinden düşüyordu ki düşerken kafa üstü dönünce hafızası yerine geldi.

"Bu nasıl bir utanç!" diye düşündü. "Bir daha Angelica'nın karşısına çıkmaya nasıl cüret ederim! Saatlerdir bu adamla dövüşüyorum, yalnızca bir kişi ve ben kendime Orlando diyorum! Eğer bu dövüş daha fazla sürerse kendimi bir manastıra kapatağım ve elime bir daha asla kılıç almayacağım."

Orlando dudakları kapalı, dişlerini bir araya getirerek homurdandı; burnundan ve ağzından nefes yerine ateş çıktığını düşünebilirdiniz. Kılıcı Durindana'yı iki eliyle birden kaldırdı ve Agrican'ın omzuna muazzam bir darbe indirdi. Sonuçta kılıç göğüslüğünü kalçasına kadar yard, hatta kemikten ve demirden olmasına rağmen eyer kaşını parçaladı ve at ile Agrican'ı yere düşürdü. Agrican'ın rengi kül gibi beyaza

döndü ve ölümün yaklaştığını hissetti. Orlando'yu kibarca bir sesle yanına çağırdı ve konuşabildiği kadarıyla ona: "Çarmıhta ölen O'na inanıyorum. Sana yalvarırım, duyularımı kaybetmeden önce beni pınarın suyuyla vaftiz et. Kötü bir hayat yaşamış olabilirim, ama ölürken de Tanrı'ya karşı çıkmamın gereği yok. O dünyadaki herkesi kurtarmaya geldi, beni de kurtarsın!" dedi. Bu büyük kral oldukça kibirli ve sert olmasına rağmen gözyaşlarına boğuldu.

Orlando da yüzü gözyaşlarıyla ıslanarak, hızla atından indi. Kralı yavaşça kolları arasına alıp pınarın kıyısına götürdü, orada duran mermer çıkıntının üzerine yatırdı. Sonra onunla birlikte içtenlikle gözyaşı döktü ve affını isteyip pınarın suyuyla kralı vaftiz etti. Ellerini birleştirdi, diz çöküp onun için Tanrı'ya dua etti.

Sonra durup ona baktı, tüm çehresinin değiştiğini, bedeninin soğuduğunu fark edince onu orada tamamen kuşanmış bir halde, yanında kılıcı, başında tacıyla pınarın kenarındaki mermerin üzerinde bıraktı.

RINALDO VE ORLANDO'NUN MACERALARI

Rinaldo'yu, canavarı alt ettikten sonra Altaripa kalesini terk edip, yaya olarak yola koyulmuşken bırakmıştık. Yola çıktıktan kısa bir süre sonra ağlayan genç bir kızla karşılaştı. Ona üzüntüsünün nedenini sorduğunda, genç kız Rinaldo'ya kötü bir cadı tarafından Orlando ve daha birçoğuyla birlikte hapsedilmiş olan sevgilisini kurtarmak için dövüşecek birini aradığını söyledi. Genç kız, Florismart'ın sevgilisi Flordelis'ti ve Rinaldo ya yiğitlikle ya da hünerle bir şekilde bu maceranın üstesinden geleceğine güvenerek ona yardım sözü verdi. Flordelis, Rinaldo'ya atını alması için ısrar etti, Rinaldo da genç kızın arkasında ata binmesi şartıyla bunu kabul etti.

Ormanın içinde at sürerlerken garip bir ses işittiler ve Rinaldo genç kıza güven vererek ilerledikleri yerden sesin geldiği yere doğru yöneldi. Çok geçmeden kemerli bir mağaranın altında elinde büyük bir sopayla, en cesur ruha bile korku salacak görünüşte bir dev gördü. Mağaranın yanında devle birlikte zincirlenmiş bir ejderha vardı; orada bir zamanlar Argalia'nın olan o muhteşem atı korumak için yerleştirilmişlerdi. Bu at kuvvette, hızda ve biçimde eşsiz, büyülü bir yaratıktı. Hemcinslerinin yediği mısır, ot gibi yiyecekleri yemekten hoşlanmazdı ve sadece havada beslenirdi. Adı Rabican'dı.

Bu olağanüstü at, sahibi Argalia'nın Ferrau tarafından öldürülmesinden sonra özgür kalarak, kendi mağarasına geri dönmüş, orada devin ve ejderhanın koruması

altında kalmıştı. Rinaldo yaklaşınca dev sopasıyla ona saldırdı. Rinaldo devin darbelerinden kendisini korudu ve karşılığında o da bir darbe indirdi. Bu öyle bir daybeydi ki devin derisi en kalınından olmasaydı dövüş bitmiş olurdu. Fakat dev yaralanmış olsa da kaçıp ejderhayı serbest bıraktı. Bu korkunç kuş havada yükseldi ve Rinaldo'nun üzerine saldırdı. Rinaldo bir fırsatını kollayıp canavarda ölümcül bir yara açtı. Yine de canavarın tekrar havalanmaya yetecek gücü vardı ve saldırılarını sürdürdü. Rinaldo elinden geldiğince saldırıları savuşturdu. Bu esnada genç kız yanlarında titreyerek mücadeleye tanıklık etti.

Savaş gecenin yaklaşmasıyla birlikte daha da korkunç bir hal alarak devam ediyordu ki Rinaldo sonuçlanması için ümitsiz bir çareye başvurdu. Yaralarından dolayı bayılmış gibi yapıp yere düştü ve ejderhanın yaklaşmasıyla birlikte bir hamle yaparak kanatlarından birini koparttı. Yaratık düşmesine rağmen, pençeleriyle Rinaldo'yu zırhından kazıyarak hızla yakaladı, fakat Rinaldo korkunç bir ümitsizlik içinde kılıcını kullanmaya devam etti ve sonunda onu öldürmeyi başardı.

Mağaraya girdi ve orada tüm koşumlarıyla bu muhteşem atı buldu. At, alnındaki beyaz renkli yıldız ve arka ayağı dışında simsiyahtı. Güç bakımından yerini Bayard'a bıraksa da hızda rakipsizdi. Rinaldo, Rabican'ın üzerine çıktı ve onu mağaradan çıkarttı.

Yolunda ilerlerken Adrican'ın ordusundan bir kaçakla karşılaştı Kaçak, Angelica'nın tarafında savaşan bir kahramanın yiğitliğini öyle bir anlattı ki Rinoldo, tutsaklıktan nasıl kurtulmuş olduğunu tam olarak anlamasa da bu anlatılan kişinin Orlando olduğuna ikna oldu. Merakını gidermek için mücadelenin verildiği yere gitmeye karar verdi. Flordelis de Florismart'ı Orlando'yla birlikte bulma umuduyla Rinaldo'ya eşlik etmeye razı oldu.

Tüm bunlar olup biterken, Agrican'ın ölümüyle Tatarların ordusu tamamen bozguna uğramış, yıkılmıştı. Başkenti Albracca'yı kurtarmak için bir orduyla gelen Kral Galafron düşman ordugâhına saldırdı ve hepsini önüne katıp sürükledi. Rinaldo olayların gerçekleştiği yere ulaşmıştı. Galafron tarafından fark edildiğinde kayıtsız bir seyirci gibi olanları izliyordu. Kral bir anda Argalia'yı kötü niyetli bir görev için Paris'e gönderirken ona vermiş olduğu Rabican'ı fark etti. Atın binicisinin Argalia'nın katili olduğu düşüncesine kapılarak onun üzerine doğru atını sürdü ve tüm gücüyle Rinaldo'ya vurdu. Rinaldo yediği darbenin intikamını almada geri kalmadı. Kralın yandaşları bir an önce çevrelerini sarıp dövüşenleri ayırmamış olsalardı kral için iyi olmayacaktı.

Böylece Rinaldo kendisini, bunu seçmiş olmasa da, Angelica'nın düşmanları ta-

rafında sayılır buldu. Bundan ötürü de endişelenmedi, nefret çeşmesinden aldığı yudum yüzünden zihni tamamen Angelica'ya karşıydı.

Önemli bir sonuç alamadan mücadele birkaç gün daha devam etti. Rinaldo, Angelica'nın ordusundan en cesur şövalyelerle karşılaştı ve birbiri ardına hepsini yendi. Sonunda Orlando'yla karşı karşıya geldi. İki şövalye birbirlerini, seçtikleri dava yüzünden acı bir şekilde suçladı ve ateşli bir dövüşe giriştiler. Orlando, Agrican'ın şans eseri sahip olduğu ve Orlando'nun ondan zafer ödülü olarak aldığı, Rinaldo'nun atı Bayard'a binmişti. Bayard sahibine karşısında dövüşmek istemiyor, Orlando karşılaşmada kötüye gidiyordu. Bu sırada, arkadaşına duyduğu sevgi yüzünden kendisinin tarafına geçen Astolpho'yu birçok kişi tarafından kuşatılmış görünce Rinaldo Orlando'yu bırakıp arkadaşının yardımına koştu. Gece, dövüşün tekrardan başlamasına engel oldu fakat bir mücadele veriliyordu ve ertesi güne bırakıldı.

Fakat kalbinde Rinaldo'nun özlemini çeken Angelica onun tekrar böylesine büyük bir tehlikeye göğüs germesini istemiyordu. Orlando'dan, eğer isteğini yerine getirecek olursa onun olacağına söz vererek bir iyilik istedi. Orlando'nun sözünü alan Angelica, ona gecikmeden büyücü Falerina'nın bahçesini yok etmesi için yola çıkmasını emretti. Bu bahçede birçok yürekli şövalye tuzağa düşürülüp esir edilmişti.

Orlando, önceki gün sergilediği kötü tavırdan dolayı yaşadığı utanç nedeniyle Bayard'ı bıraktı, kendi atı Brigliadoro'ya binip yola çıktı. Angelica, Rinaldo'nun gönlünü almak için Bayard'ı ona gönderdi; ama Rinaldo Angelica'nın daha önceki iyiliklerinde de olduğu gibi yine tepkisiz kaldı.

Rinaldo, Orlando'nun ayrıldığını öğrenince Florismart'ın sevgilisinin yakarışlarını kabul etti ve sözünü tutup kızın aşkını büyücü kadının etkisinden kurtarmak için hazırlandı. Bu sayede hem Rinaldo hem Orlando kendilerini aynı maceraya adamış oldular, ama bundan habersizdiler.

Falerina'nın kalesi köprünün altından geçen bir nehir ve buraya gelen herkese meydan okuyan bir zorba tarafından korunuyordu. Bu zorba o kadar güçlüydü ki her karşılaşmada üstün gelmişti. Bu, çeşitli şövalyelerden aldığı silahlardan ve bu silahları birer ödül gibi biriktirmesinden anlaşılıyordu. Rinaldo adama saldırdı, ama başarı sağlayamadı; çünkü köprünün muhafızı demir tokmağıyla, yere düşmesine neden olacak sert bir darbe indirdi. Fakat cani Rinaldo'nun zırhını çıkarmak için yaklaştığında, Rinaldo onu yakaladı. Köprü muhafızı kendisini kurtaramayınca Rinaldo'yla birlikte göle atladı ve ikisi birden gözden kayboldular.

Bu esnada Orlando Angelica'ya vermiş olduğu sözü yerine getirmek için Rinaldo'yla

aynı maceranın peşinde yoluna devam etti. Ormanın içinden geçerken, hıçkıra hıçkıra ağlayan ağaca bağlanmış bir leydinin muhafızlığını yapan tepeden tırnağa silahlanmış bir şövalye gördü. Orlando, kızı kurtarmak için atıldı, ama müdahele etmemesi için şövalye tarafından uyarıldı. Çünkü bu kadın yaptığı kötülüklerden ötürü başına gelenleri hak etmişti. Bunu kanıtlamak için şövalye kadına birtakım suçlamalarda bulundu, ama kadın bunları inkâr etti. Orlando da ona inanıp, şövalyeye meydan okudu ve onu yendi. Ardından kadını çözüp atın sağrısına oturttu ve birlikte yola çıktılar.

Yollarına devam ederlerken, yaklaşan tehlike hakkında Orlando'yu uyarıp ona büyücü kadının bahçesine yaklaştığını bildiren, beyaz at üzerinde bir başka genç kız yanlarına geldi. Orlando duyduklarına sevindi ve genç kızdan oraya nasıl girebileceğini anlatmasını istedi. Genç kız bahçeye sadece güneşin doğuşunda girilebileceğini söyledi ve bahçeye girmelerini sağlayacak başka bilgiler verdi. Ona bahçenin, içindeki her şeyin ve hain büyücünün sarayının çizili olduğu bir kitap verdi. Büyücü bir büyü gerçekleştirmek amacıyla kendisini buraya kapatmıştı. Amacı, sihirli cisimleri bile kesebilecek bir kılıç yapmaktı. Genç kız Orlando'ya, bu çalışmanın amacının, büyücünün Kader kitabında okuduğu, bahçesini yok etmek üzere gelecek Orlando adlı batılı bir şövalyeyi yok etmek olduğunu anlattı. Genç kız Orlando'yu bu şekilde bilgilendirdikten sonra oradan ayrıldı.

Orlando, planlarını ertesi sabaha ertelemesi gerektiğini düşünerek uzandı ve kısa sürede uykuya daldı. Orlando'nun kendisini kurtarmış olduğu bu basit kadın Orlando'nun uyuduğunu görünce, yeniden oynaşına kavuşmak için kaçmaya niyetlenerek Brigliadoro'ya bindi, Durindana'yı da alıp atı sürdü.

Orlando uyanıp da hırsızlığı fark edince, tahmin edileceği gibi çok öfkelendi; ama iyi ve gerçek bir şövalye gibi, girişiği işten vazgeçmedi. Kılıcının yerine karaağaçtan büyük bir dal kopardı ve güneş yükseldiğinde, ejderhanın gözcülük ettiği bahçe kapısına doğru yol aldı. Ardı ardına indirdiği darbelerle ejderhayı öldürüp bahçeye girdi. Bahçenin kapısı kaçmasını engellemek için arkasından kapandı. Etrafına bakınca, nehire akan güzel bir pınar gördü. Pınarın ortasında, alnında şu dizelerin yazılı olduğu bir surat vardı:

"Menekşe ile gülü sulayan dere,
Buradan sihirli saraya doğru akar."

Orlando bu derenin sularını takip ederek, büyülü bahçenin güzellikleriyle kendinden geçmiş halde saraya vardı ve içeri girdi. Burada büyücü kadını beyaz bir elbise

içinde, başında altın tacıyla sihirli kılıcının yüzeyinde kendisini seyrederken buldu. Orlando, büyücü kadın kaçamadan aniden karşısına çıktı, silahını aldı, arkasında dalgalanan uzun saçlarından tutup, eğer esirlerini serbest bırakıp çıkmasına izin vermezse onu hemen oracıkta öldürmekle tehdit etti. Ama büyücü kadın cevap vermemekte kararlıydı. Tehditlerle, ricalarla kadını yola getiremeyen Orlando'nun, onu bir kayın ağacına bağlayıp elinden geldiğinin en iyisini yaparak görevini yerine getirmeye çabalamaktan başka çaresi kalmadı.

O sırada kitabı aklına geldi. Kitaba başvurduğunda güneye doğru bir çıkış olduğu gözüne çarptı, ama oraya ulaşması için bir sirenin yaşadığı gölü geçmesi gerekiyordu. Bu sirenin şarkısı öylesine büyüleyiciydi ki, onu işiten her kim olursa olsun kaçabilmesi olanaksızdı; fakat kitabı bu tehlikeye karşı nasıl korunacağını gösterdi. Kitabın verdiği talimatlar doğrultusunda yolunda ilerlerken, her yerden pek çok çiçek topladı, miğferini ve kulaklarını bu çiçeklerle doldurdu; hiç kuş sesi duyuyor muyum diye kulak kabarttı, ama ağzı açık bir gaga, şişkin bir gırtlak ve kabaran tüyler görse de hiçbir ses işitmedi. Bu korunmadan memnun kaldı ve göle doğru ilerlemeye devam etti. Göl küçük fakat derindi, üstelik öylesine temiz ve dingindi ki suyun dibi bile rahatça görülebilirdi.

Orlando kıyıya varır varmaz, sular çağlamaya başladı ve suyun ortasında yükselen siren o kadar hoş bir sesle şarkı söyledi ki kuşlar ve diğer hayvanlar dinlemek için suyun kenarında toplandılar. Orlando bir şey duymuyordu, ama büyüye kapılmış gibi yapıp kendisini kıyıya attı. Siren Orlando'yu öldürmek maksadıyla sudan çıktı. Orlando sireni saçlarından kavradı, siren daha da yüksek sesle şarkı söylerken (şarkı söylemek onun tek savunmasıydı) kafasını kesti. Kitabın talimatlarını izleyerek her yanını onun kanına buladı.

Bu tılsımla kendisini koruyarak, büyücü kadını ve bahçesini savunmak için yerleştirilmiş olan bütün canavarları yendi. Her seferinde kendisini bir kez daha büyücü kadını tutsak ettiği yerde buluyor ve büyücü hâlâ orada kayın ağacına bağlı duruyordu. Ama sahne değişmişti. Bahçe kayboldu ve öncesinde o kadar kibirli duran Falerina, kendi korunmasına bağlı olan pek çok canı da Orlando'ya vereceğini temin ederek ondan merhamet diledi. Orlando, esirlerini serbest bırakacağına söz vermesi koşuluyla hayatını bağışlayacağına söz verdi.

Bu kolay bir iş değildi. Esirler onun egemenliği altında değillerdi. Çok daha güçlü bir büyücü olan Göl Kraliçesi Morgana'nın kontrolü altındaydılar. Onunla karşılaşmanın düşüncesi bile Falerina'nın korkudan bembeyaz olmasına sebep oldu. Falerina, Orlando'ya böylesi bir işe girişmenin tehlikelerini anlattı ve ona Morgana'nın yaşadığı

yerin yolunu gösterdi. Oraya yaklaşmak için, içlerinden en sonuncusu Rinaldo olan pek çok şövalyeyi yenip tutsak eden o aynı kaba köprü muhafızıyla çarpışmalıydı. O vahşi kaba bir hayvandı, adı Arridano'ydu. Morgana ona delinemez bir zırh vermişti; ayrıca karşılaştığı rakipleri oranında gücünün artmasını sağlayacak bir yetenek de bahşetmişti. Şimdiye kadar hiç kimse mücadeleden kaçamamıştı, çünkü o suyun altında rahatça nefes alabilecek bir dayanma güçüne sahipti. Bu yüzden boğuştuğu bir şövalyeyi sıkıca kavrayıp gölün dibine çektikten sonra, düşmanının silahlarını zafer işareti olarak su yüzeyine taşırdı.

Falerina uyarılarını ve öğütlerini tekrar ederken, Orlando bu caninin yağmaladığı diğer silahlar arasında bir ödül gibi Rinaldo'nun silahlarının dikildiğini gördü ve o anda son kavgalarını unutup, arkadaşının intikamını almaya karar verdi. Orlando geçide geldiğinde bu kaba adam onu engellemeye yeltendi ve Falerina'nın kaçıp gittiği korkunç bir mücadele başladı. Kaba adam silah dövüşünde yenildiğini görünce, o kendisine özgü hünerine başvurdu, rakibine sarılıp onunla birlikte göle atladı. Dibe ulaştığında Orlando kendisini bambaşka bir dünyada buldu. Burası tepesinde gölün olduğu, suyun kristal bir duvar gibi her yanı sardığı, güneşimizin ışınlarının parıldadığı kuru bir çayırdı. Burada dövüş yeniden başladı; Orlando'nun sihirli kılıcı sayesinde şimdiye kadar hiç kimsenin sahip olmadığı bir üstünlüğü vardı. Bu kılıç Falerina tarafından öylesine kıvama getirilmişti ki hiçbir büyü ona karşı işe yaramazdı. Bu şekilde silahlanmış halde, üstün yeteneği ve canlılığı sayesinde rakibinin gücüne aynı ölçüde karşı koyabildiği için, onu öldürüp yere sermesi çok zaman almadı.

Hemen ardından Orlando hızla önünde suyun açtığı yoldan (bu sihirli kılıcın bir özelliğiydi) geçerek yukarıya çıktı. Kısa süre sonra kıyıya yeniden vardı ve kendisini göğün yıldızlarla kaplı olduğu gibi bolca değerli taşlarla kaplı bir tarlada buldu.

Orlando bu tarlayı geçti ve çevresinde yayılmış duran değerli taşlardan birini bile almak için giriştiği işi bekletmeye yeltenmedi. Sonra meyvelerle, çiçeklerle dolu, hayal edilebilecek tüm lezzetlerle kaplı ağaçların dikili olduğu bir çayırdan geçti.

Bu çayırın ortasında bir pınar vardı, hemen yanında da Morgana uyuyordu. Morgana beyaz ve kırmızı elbisesinin içinde güzel bir kadındı; oldukça gür saçlar alnını süslüyordu, gerisinde pek bir şey yoktu.

Orlando orada durmuş, sessizce onun güzelliğini seyrederken şöyle bir ses işitti: "Eğer güzel bir başarı elde etmeyi umuyorsan, periyi perçeminden tut." Fakat aldığı uyarı başka bir nedenle kesildi, o da uyarıya aldırış etmedi. Birden bire dizi dizi sivri tepeli kuleler, sütunlar, ağaçlı geniş yollar, balkonlu, camlı evler, kısacası şimdiye dek gördüğü her şeyi aşan bir mimarlık harikası gördü. Sessizce şaşkınlık içinde dona

kalmış bakarken, bu yapılar yavaşça eriyip gözden kayboldu.[1]

Şaşkınlığından kurtulduğunda, tekrar pınara baktı. Peri uyanmış, ayağa kalkmıştı. Hafif bir yaprak gibi pınarın çevresinde dans ediyor, attığı adımlarla şu şarkıya tempo tutuyordu:

"Kim bu dünyada zenginliği, hazineyi, onuru,
Hazzı, ihtişamı ve en iyi olan ne varsa paylaşırsa,
Çabuk bırakın onu, alnımdan dalgalanan perçemimden
Beni yakalasın ve mutlu olsun.
"Fakat teklif edilen iyiden sakınmasın,
Ne de diğer geçici lütufları elde etmekten;
Çünkü şu anki kaybı yarın aramak boşunadır
Ve kandırılan zavallı keder içinde kalır."

Peri böyle şarkı söyledikten sonra zıpladı ve çiçekli çayırdan yüksek, ulaşılamaz bir dağa kaçtı. Orlando, hava yavaş yavaş kararırken dikenli bitkilerin ve kayaların arasından onu izledi ve sonunda fırtınanın, şimşeğin ve dolunun saldırısına maruz kaldı.

Orlando bu güçlükler arasında onu izlerken, elinde kırbaçla solgun, zayıf bir kadın bir mağaradan çıktı ve adımlarını yakından izleyerek kuvvetli vuruşlarla onu kırbaçladı. Adı Nedamet'ti ve Orlando'ya, Saggörü perisinin sesine kulak asmayanları ve yapabilecekken Şans perisini ele geçirmeyenleri cezalandırmanın görevi olduğunu söyledi.

Bu cezadan öfkelenen Orlando, kendisini kırbaçlayan kadına saldırsa da ancak rüzgâra vurabildi. Direnmenin yersiz olduğunu anlayınca, periyi kovalamaya devam edip ona yaklaştı. Sık sık perinin beyaz ve al renkli elbisesini yakalamaya çalıştı ama peri her seferinde paçasını kurtardı. Sonunda, bir an için peri kafasını çevirdiğinde, Orlando fırsattan faydalanıp onu perçeminden yakalayıverdi. O an fırtına durdu, gökyüzü durgunlaştı ve Nedamet mağarasına geri çekildi.

Şimdi Orlando, Morgana'dan hapishanesinin anahtarlarını istedi ve peri ilgisiz bir tavırla ona gümüş anahtarı verip onu kullanırken dikkatli olmasını söyledi. Çünkü anahtarı kıracak olursa, kendisini ve diğer herkesi kaçınılmaz bir sona itecekti. Kont bu uyarıyla derin düşüncelere daldı ve şöyle düşündü

[1] Bu, Sicilya ve Calabria arasında Messina geçidinde gerçekten meydana gelmiş olduğu söylenen bir fenomenin şiirsel anlatımıdır. Bu fenomene Fata Morgana ya da Serap denir.

Kadına talip olanlar arasından ne kadar da azı onu usandırıp
Şans anahtarlarının nasıl çevrileceğini buluyor.

Periyi perçeminden sıkıca tutmaya devam eden Orlando zindana gitti, korkulan kötülüklere sebep olmadan anahtarı çevirip, mahkûmları serbest bıraktı.

Mahkûmlar arasında Florismart, Rinaldo ve Fransa'nın daha pek çok cesur şövalyesi vardı. Morgana gözden kayboldu ve şövalyeler Orlando'nun rehberliğinde geldiği yolu izlediler. Çok geçmeden hazine tarlasına geldiler. Kendisini birdenbire bu muazzam zenginliğin ortasında bulan Rinaldo yoksul Montalban garnizonunu hatırladı ve ganimetin bir kısmını alma isteğine karşı koyamadı. Özellikle elmaslarla kaplı altın zincir reddedemeyeceği kadar güzeldi ve Rinaldo, Orlando'nun sitemlerine aldırış etmeden onu alıp götürdü. Rinaldo kapıya yanaştığında şiddetli bir fırtına çıktı ve onu geri döndürdü. Bu olay ikinci ve üçüncü kez tekrarlandı. Sonunda Rinaldo arkadaşlarının ricalarına değil ama zorunluluğa teslim olup ödülünü fırlattı.

Kısa bir süre sonra köprüye ulaştılar ve bir engelle karşılaşmadan silahlarının süslediği hatıraların olduğu öteki tarafa geçtiler. Burada her şövalye kendi silahını aldı. Şövalyeler ve arkadaşları dışında herkes kendi istekleri ya da görevleri doğrultusunda farklı yollara saptılar. Kurtulan şövalyelerden biri olan Danimarkalı Dudon, Hıristiyanlığın savunulması için geri dönmelerini isteyen Charlemagne'ın kendilerine gönderdiği bir elçiyi uğurlarken Morgana tarafından tutsak edildiğini kuzenlere anlattı. Orlando Angelica'dan, bu çağrılara kulak asamayacak denli çok etkilenmişti ve kendisini yalnız bırakmayan sadık Florismart eşliğinde Albracca'ya döndü. Rinaldo, Dudon, Iroldo, Prasildo ve diğerleri Batı'ya doğru yola koyuldular.

FRANSA'NIN İSTİLA EDİLMESİ

Afrika Kralı Agramant, kralları ve beylerini müzakere yapmaya çağırdı. Onlara Fransa'dan almış olduğu yaraları hatırlattı. Babası Charlemagne'la yaptığı savaşta ölmüştü ve geçirmiş olduğu yıllar geçmişteki yenilgilerin izini silmesine izin vermemişti. Onlara, Fransa'ya savaş açmayı önerdi.

Agramant'ın en bilge danışmanı Sobrino, amaçlanan planın aceleciliğinden söz ederek buna itiraz etti; fakat Cezayir'in genç ve ateşli kralı Rodomont bu tasarı için ne kadar heyacanlandığını söyledi, Sobrino'nun görüşünü basit ve korkakça bularak kınadı. Yaşının büyüklüğü nedeniyle saygı duyulup kâhinlikteki bilgisiyle ünlü Garmantes Kralı araya girdi ve Fransa'nın en güçlü şövalyelerine denk Troialı Hector'un soyundan gelen genç Rogero gibi yazgısı gereği seçilen bir genci kendi tarafına çek-

medikçe bu girişiminin başarısızlıkla sonuçlanacağı konusunda kral Agramant'ı ikna etmeye çalıştı. Bu adı geçen prens Carena dağında yaşamaktaydı; babalığı olan güçlü büyücü Atlantes, dünyaya açılacak olursa öğrencisini kaybedecek olduğunu sanatı sayesinde öğrendikten sonra Rogero'yu bu dağda inzivaya çekmişti. Atlantes'in büyülerini bozmak ve Rogero'yu inzivasından çekip almak için tek bir yol vardı ve o da Hıtay Prensesi Angelica'nın tüm büyülere karşı tılsımlı olan yüzüğüydü. Eğer bu yüzük elde edilebilirse, her şey yolunda gidecekti; ama onsuz bu girişimin başarıya ulaşması mümkün değildi.

Rodomont yaşlı kâhinin söylediklerini küçümsemeyle karşıladı ve eğer yılların getirdiği güçlükler altında tecrübe kazanan bu yaşlı kral kehânetini tekrar teyit etmemiş olsaydı muhtemelen söyledikleri konsey tarafından hafife alınacaktı. Bu yineleme konsey üzerinde derinden bir etki yarattı ve Rogero'yu orduya kazandırmak için gayret sarfedilene kadar savaşın ertelenmesine oybirliğiyle karar verildi.

Bunun üzerine kral Agramant, Angelica'nın yüzüğünü elde etme başarısını gösterecek olan kişinin bir krallığın hükümdarlığıyla ödüllendirileceğini ilan etti. Afrika topraklarındaki en kurnaz hırsız olan cüce Brunello yüzüğü ele geçirme görevini üstlendi.

Bu tasarının sürdürülmesinde Brunello, Angelica'nın krallığına ulaşmak için en iyi bildiği yolu kullandı ve kuşatma ordusu kalenin önünde kamp kurmuşken, Albracca'nın surlarına ulaştı. Garnizon dikkatini bu hararetli savaşa vermişken, Brunello duvara tırmandı, fark edilmeden prensese yaklaştı ve yüzüğü parmağından yavaşça çıkartıp gözden kayboldu. Hızla deniz kenarına koştu ve denize açılmak için hazır duran bir gemi bulup Afrika'da Bizerte'ye ulaştı. Burada Atlantes'in büyülerini bozup Rogero'yu yanına getirecek olan tılsımlı yüzüğü sabırsızla bekleyen Agramant'ı buldu. Cüce, kralın huzurunda eğilerek ona yüzüğü sundu. Üstlendiği görevdeki başarısından dolayı memnun kalan Agramant ödül olarak onu Tingitana Kralı yaptı.

Şimdi hepsi Rogero'yu aramaya çıkmak için can atıyordu. Süvari alayı yola çıktı ve kararlaştırılan zamanda Carena dağına vardı.

Bu dağın aşağısında büyük bir ırmağın suladığı bereketli, ağaçlık bir alan vardı ve buradan bakıldığında dağın tepesinde Atlantes'in konağının bulunduğu güzel bir bahçe görülüyordu; fakat görülmeyeni açığa çıkartan bu yüzük, bu cennet bahçesini göz önüne sermesine rağmen, Agramant ya da yandaşlarının oraya girmesine olanak tanımadı. Bu dağ doğası gereği o kadar dik ve kaygandı ki Brunello bile her tırmanmaya teşebbüs edişinde başarısız oldu. Ama bu yüzden amacını gerçekleştirmek konusunda umutsuzluğa kapılmadı. Agramant'ın onayını aldıktan sonra, aşağıdaki

arazide bir turnuva düzenlemek için saray adamlarını ve şövalyeleri bir araya topladı. Bu planın amacı Rogero'yu sığınağından çıkması için kandırmaktı ve tasarı başarıya ulaştı.

Rogero turnuvaya katıldı, Agramant ona Frontino adında görkemli bir at ve muhteşem bir kılıç hediye etti. Rogero, Agramant'ın niyetinin Fransa'yı istila etmek olduğunu öğrenince, bu sefere katılmayı memnuniyetle kabul etti.

Bu esnada Rodomont, Agramant'ın yaptığı düzenlemeleri beklemeyecek kadar sabırsız davrandı, toplayabildiği kadar kuvvetle sefere çıktı, başarıyla Fransa sahiline ulaştı ve birkaç çarpışmada Hıristiyan güçlerini bozguna uğrattı. Ancak bundan önce, Orlando'nun ve Charlemagne'ın diğer yeğenlerinin düşmanı olan hain Gano ya da Ganelon (bazen bu adla anılır), İspanya'nın Sarazen Kralı Marsilius'u Fransa'ya davet ederek onunla hain bir anlaşmaya varmıştı. Bu sebeple cesaretlenen Marsilius Fransa sınırına bir ordu götürüp Rodomont'a katıldı. Rinaldo ile Dudon'un çağrılarına uyan diğer şövalyeler Fransa'ya dönerlerken durum böyleydi.

Macaristan'daki Buda kentine vardıklarında bu ülkenin kralı, oğlu Ottachiero'yu Charlemagne'a yardım edecek bir orduyla göndermek üzereydi. Rinaldo'nun gelmesi üzerine çok sevinerek oğlu ile ordusunu onun komutası altına verdi. Bu ordu tam zamanında Fransa sınırlarına ulaştı ve Lombardiya Kralı Desiderius'un ordusuyla birleşip Provence'a yöneldiler. Müttefik ordular, Rodomont'un kâfir güçleri ile Hıristiyan güçler arasındaki çarpışmayı duyuran, tepeler arkasından gelen davul ve boru seslerini işitmeden önce bu renkli ve güzel topraklarda yol almaya başlayalı pek olmamıştı. Çıktığı dağdan Rodomont'un yiğitliğine tanık olan Rinaldo, ordularını arkadaşlarının sorumluluğuna bıraktı ve mızrağını alıp atını Rodomont'a doğru sürdü. Çarpışma çok kuvvetliydi, Rodomont'u atından düşürdü. Fakat Rinaldo üstünlüğünden istifade etmek istemeyerek atını geriye tepeye doğru sürdü. Ordunun malzemeleri arasında Bayard'ın güvenliğini temin ettikten sonra yaya olarak dövüşü sonlandırmaya döndü.

Bu sırada savaşın sonu belirsizleşmişti. Macarlar bozguna uğramıştı, Rinaldo geri dönünce Ottachiero'yu yaralı, Dudon'u da esir düşmüş olarak bulduğunda büyük utanç duydu. Önceden giriştiği mücadeleyi sonlandırmak için Rodomont'u ararken yeniden davul ve borazan sesleri işitildi. Charlemagne'ın uzaktan ordusuyla birlikte savaş düzeni içinde ilerlediği görüldü.

Bunu gören Rodomont, Dudon'un atına binip yaya olan Rinaldo'yu bırakarak, bu yeni düşmanı karşılaşmak adına oradan uzaklaştı.

Rogero'nun eşlik ettiği Agramant ile ordusu başarıyla karaya çıktılar ve tüm güç-

leriyle birlikte Rodomont'a katıldılar. Rogero, sivrilmesine imkân tanıyan bu fırsata şevkle sarıldı, sırayla çarpıştığı Fransa'nın pek çok yiğit şövalyesini yenerek gittiği her yerde korku saçtı. Sonunda kendisini, Rodomont'la mücadelesi yarıda kesildiği için, yaya olarak onu izleyemeyip geri dönmesi ve yarım kalan dövüşlerini bitirmeleri için haykıran Rinaldo'yla karşı kaşıya buldu. Rogero da yayaydı ve Hıristiyan şövalyenin çarpışmak için bu denli istekli olduğunu görünce eski rakibinin yerini doldurmak için kendisini öne sürdü. Rinaldo ona baktığında bu Mağripli prensin zırhıyla saygıdeğer bir savaşçı olduğunu gördü ve karşılaşmayı memnuniyetle kabul etti. Savaş bir süre yiğitçe devam etti, ama talih dinsizler ordusunun yanında olduğunu gösterdi ve Charlemagne'ın güçleri her yanda önüne geçilemez bir karmaşa içinde geri çekildi. Bu iki ordu kaçanlar ve kovalayanlar olarak ayrıldılar. Rinaldo atını geri almak için koşturdu. Fakat bu karmaşa içinde Bayard kaçmıştı ve Rinaldo, Rogero'dan ayrılıp sık ormanlar içinde atının peşine düştü.

Rogero da bu karmaşa içinde atını arıyordu ve iki savaşçının ölümcül bir dövüşe tutuştukları bir yere geldi. Kim olduklarını bilmemesine rağmen, birinin kâfir diğerinin Hıristiyan olduğunu ayırt edebildi ve saygılı bir tavırla yanlarına gelip şöyle haykırdı: "İkinizden İsa'ya inanan hanginizse dursun ve beni dinlesin. Charlemagne'ın ordusu bozguna uğradı ve geri çekildi. Hıristiyan savaşçı liderini takip etmek isterse vakti kalmadı." Hıristiyan şövalye, yiğitlikte en iyi şövalyelere denk kadın savaşçı Bradamante'den başkası değildi; bu havadisler karşısında şaşırdı. Çarpışmayı sonuçsuz bırakıp alandan ayrılmayı seve seve kabul ederdi, ama rakibi Rodomont buna hiçbir şekilde razı olmayacaktı. Bu şövalyenin nezaketsizliğine öfkelenen Rogero, Bradamente'nin Rodomont'la dövüşünü üstlenerek, oradan ayrılmasında ısrar etti.

Her iki tarafın da inatla sürdürdüğü dövüş Bradamante'nin dönüşüyle kesildi. Kaçan arkadaşlarını yakalayamayıp, kendi giriştiği bir mücadelenin tehlikesini ve yükünü bir başkasına bırakmak istemeyen Bradamante tekrar yerini almak için geri dönmüştü. Kurtarıcısı düşmanına, kılıcını ve at başlığını düşürtecek kadar güçlü bir darbe indirdiğinde Bradamante yanlarına varmıştı. Rakibinin savunmasız durumundan yararlanmaya tenezzül etmeyen Rogero, Rodomont'un atı sahibini afallamış ve sersemlemiş bir halde arazinin etrafında dolaştırırken, kendi atının üzerinde oradan ayrıldı.

Bu tip bir hoşgörü karşısında mertliği hakkında daha iyi bir fikre sahip olan Bradamante, Rogero'nun yanına geldi. Kendi davasına müdahele etmesinden ötürü, onu düşmanıyla mücadeleye etmeye mecbur bırakıp terk ettiği için, hükümdarına olan sorumluluğunu mazeret göstererek Rogero'dan özür diledi. Baradamante konuşurken

sersemliğinden kurtulan Rodomont atını onlara doğru sürdü. Her nasıl olduysa tavrı değişmişti, "Zaten nezaketiyle kendisini yenmiş olduğunu "söylediği bir kişiyle ileride dövüşme fikrini reddetti. Böyle dedikten sonra rakibinden ayrıldı, kılıcını yerden alıp atını hızla sürerek gözden kayboldu.

Bradamante savaş alanından bir kez daha ayrılmak istediğinde, cinsiyetinden habersiz olan Rogero ona eşlik etmekte ısrar etti.

Yollarında giderlerken, Bradamante yeni arkadaşının adını ve soyunu sordu. Rogero da ona milleti ve ailesi hakkında bilgi verdi. Bradamante'ye, Troialı Hector'un oğlu Astyanax'ın Sicilya'da Messina krallığını kurduğunu, ondan da iki ünlü aileye kök veren iki kol türediğini, birinden Pepin ile Charlemagne'ın kraliyet soyunun doğdunu, diğerinden de İtalya'da Reggio'nun soyunun doğduğunu söyledi ve şöyle devam etti: "Ben Reggio'nun soyundan geldim. Savaş nedeniyle yurdundan sürülen annem beni hayata getirirken öldü. Çölde avlanmanın tehlikeli koşulları altında bana çeşitli silahları kullanmayı öğreten bilge bir büyücü tarafından yetiştirildim."

Hikâyesini böylece sonlandırdıktan sonra, Rogero da arkadaşından benzer bir nezaket göstermesini rica etti. Bradamante de hiçbir şey gizlemeden, Clermont soyundan geldiğini ve şanını muhtemelen Rogero'nun duyduğu Rinaldo'nun kız kardeşi olduğunu anlattı. Duyduklarından etkilenen Rogero, ondan miğferini çıkarmasını rica etti ve yüzünü görünce mutluluktan kendinden geçti.

Böylece dalıp gitmişlerken beklenmedik bir tehlike üzerlerine atıldı. Geri çekilen Hıristiyanları durdurmak maksadıyla ormanın içinde bekleyen bir birlik pusudan çıkıp bu ikiliye saldırdı ve miğfersiz olan Bradamante başından yaralandı. Rogero bu saldırı karşışında deliye döndü ve miğferini tekrar başına geçiren Bradamante düşmanlarından derhal intikam almak için Rogero'ya katıldı. Savaş alanını onlardan temizlediler, ancak peşlerine düştükleri esnada birbirlerinden ayrıldılar. Rogero kovalamayı bırakıp bulur bulmaz kaybettiği Bradamante'yi aramak için tepeler, vadiler boyunca dolaştı.

Aramayı sürdürürken iki şövalyeyle karşılaştı ve onlara katıldı. Arkadaşını bulmasına yardım etmeleri için onlardan söz aldı. Onlara Bradamente'nin zırhını tarif etti, ama kesin bir kıskançlığı önlemek için soyunu ve cinsiyetini gizledi.

Geceden sabah şafak sökene kadar beraberce at sürdükten sonra bir kafileye katıldıklarında akşam olmak üzereydi. Yabancılardan gözlerini Rogero'nun kalkanına diken biri ne hakla Troia silahı taşıdığını sordu. Rogero da kökenini ve soyunu açıkladı, sonra, karşılığında Hector'u bildiğini iddia eden yabancıyı sorguya çekti.

Yabancı şöyle yanıtladı: "Benim adım Mandricardo, Orlando'nun *hainee* öldürdüğü Tatar Kralı Agrican'ın oğluyum. *Hainee* diyorum, çünkü adil bir dövüşte bunu yapamazdı. Fransa'ya onu aramak, babamın intikamını almak ve aslında ona değil bana ait olan ünlü kılıç Durindana'yı elinden almak için geldim." Şövalyeler hangi hakla onun Durindana'yı talep ettiğini bilmek istediklerinde, Mandricardo hikâyesini anlatmaya başladı:

"Babamın ölümünden önce, saldırgan ve ihtiyatsız bir gençtim. Babamın ölümü beni kendime getirdi ve intikam peşine düşmeye itti. Başarımı kendi gayretlerim dışında hiçbir şeye borçlu olmamaya karar vererek hizmetçilerim, atım ya da silahlarım olmadan yola çıktım. Bu şekilde tek başına, yaya yolculuk ederken, uzaktan pınarın yanı başına kurulmuş bir çadır gördüm ve macera peşinde içeri girdim. Burada zarif görünüşlü genç bir kıza rastladım, bana sorularıma yanıt olarak, bu pınarın bitişikteki tepenin ötesinde kalesi olan bir perinin eseri olduğunu, bu perinin bir hazineyi koruduğunu, pek çok şövalyenin bu hazineyi elde etmeye kalkışıp hiçbir şey elde edemeden hayatlarından ya da özgürlüklerinden olduklarını anlattı. Bu hazine Achilles'in (Akhilleus'un) hainee katlettiği Troia Prensi Hector'un silahlarıydı. Kılıcı Durindana dışında hiçbir eksik yoktu. Kılıç, Penthesilea isimli bir kraliçenin eline, ondan da torunları Almonteslere geçmişti. Orlando onları öldürmüş ve kılıca bu sayede sahip olmuştu. Hector'un silahlarının geri kalanları Aeneas tarafından muhafaza edilip kaçırılmıştı. Bu silahları adı geçen peri Aeneas'tan, yaptığı hizmetin karşılığı olarak almıştı. Genç kız 'Eğer bu silahları elde etmeye cesaret edersen, rehberin olurum,' dedi."

Mandricardo büyük bir şevkle öneriyi kabul ettiğini, genç kızın kendisine at ve silah temin ettiğini, ardından da kızın eşliğinde bu amaçla yola koyulduklarını anlattı.

Atlarını sürerlerken, genç kız ona bu serüvenin tehlikelerini açıkladı. Silahlar, hazineyi elde etmekte başarısız olan sayısız savaşçıdan biri tarafından korunuyordu. Bu kişilerin hepsi peri tarafından tutsak edilmişlerdi ve gelenlere karşı silahları korumak için günden güne sırayla nöbet tutmaya zorlanmışlardı. Bunları konuşurlarken, altınla kaplı su mermerinden kaleye vardılar. Kalenin önünde atının üstünde zırhlı bir şövalye çimenlerde durmaktaydı. Bu kişi Sericane Kralı Gradasso'dan başkası değildi. Gradasso, Fransa'ya gerçekleştirdiği başarısız saldırının ardından eve dönüş yolu üzerinde bu perinin etkisine girmişti ve onun emrini yerine getiriyordu. Mandricardo onu görünce, miğferinin önünü indirip mızrağını yatay tuttu. Kalenin savaşçısı da aynı şekilde hazırlandı, ikisi birden rakibine doğru atını mahmuzladı. Birbirlerine denk bir güçle karşılaştılar ve mızrakları parçalandı. Saldırıya devam edip, bu sefer kılıçlarıyla mücadele ettiler. Mücadele zorlu ve sonu belirsiz bir hal alınca Mandricar-

do buna bir son vermeye karar verip, silahlarını Gradasso'nun üzerine attı, onu yakaladı ve ikisi birden yere düştüler. Bir şekilde Mandricardo üste geçti ve üstünlüğünü koruyarak, Gradasso'yu kendisinin galip geldiğini kabul etmeye zorladı. Genç kız araya girip bir yandan galibi kutlarken, diğer yandan da elinden geldiğince mağlubu teselli etmeye çalıştı.

Mandricardo ve genç kız kale kapısına doğru ilerlediler, kapı korumasızdı. İçeri girdiklerinde altından duvara yapışık bir sütundan aşağı sallanan bir kalkan gördüler. Kalkanın üzerinde, Phrygia ırkının çiçeği Ganymedes'i alıp götüren Zeus'un anısına, gök mavisi zemin üzerine çizilmiş beyaz bir kartal resmi vardı. Altına da aşağıdaki beyit kazınmıştı:

"Hector kadar güçlü olmadıkça
Hiç kimse kalkanımı eliyle kirletemez."

Genç kız atından inip eğilerek silaha saygısını gösterdi. Tatar Kralı da benzer bir saygıyla başını eğdi; ardından kalkana doğru ilerleyip kılıcıyla ona dokundu. Bunun üzerine bir deprem yeri salladı ve kaleye girdikleri yol kapandı. Zıt yönde başka bir kapı açıldı, sapları altın başaklarla dolu bir tarla göründü. Genç kız bunun üzerine Mandricardo'ya önündeki ürünü kesmekten ve tarlanın ortasında büyüyen ağacı kökünden sökmekten başka bir yol olmadığını söyledi. Mandricardo cevap vermeden, kılıcıyla ürünü biçmeye başladı; fakat daha üçüncü darbeyi vurmuştu ki yere düşen her bir sapın anında kendisine saldırmaya hazır zehirli, yırtıcı bir hayvana dönüştüğünü fark etti. Genç kızın buyurduğu gibi Mandricardo hemen bir taş kaptı ve sürünün ortasına fırlattı. Bunu tuhaf bir mucize izledi; taş hayvanların ortasına düşer düşmez, öfkelerini birbirlerine yöneltip birbirlerini parçalara ayırdılar. Mandricardo'nun mucize karşısında hayret edip durmak yerine görevini tamamlamaya, ağacı yerinden sökmeye devam etti. Ağacın gövdesinden kavrayarak kökünden sökmek için sallamaya başladı. Her denemesinde sağanak halinde dökülen yapraklar, bir anda kanatlarını şövalyenin yüzüne çarpıp iğrenç cırtlak sesler çıkararak saldıran yırtıcı kuşlara dönüştüler. Fakat bu yeni sıkıntı karşısında da yılmayıp ağacın gövdesini, çabalarına boyun eğene kadar kuvvetle çekmeye devam etti. Bunu aniden patlak veren bir rüzgâr ve gök gürültüsü izledi. Atmacalar ve akbabalar çığlıklar atarak uçup gittiler.

Fakat tüm bunlar yerini yeni bir düşmana bıraktı; ağacın sökülmesiyle oluşan çukurdan azgın bir yılan çıktı, Mandricardo'nun üzerine atılıp bacaklarını öyle bir sıktı ki neredeyse onu ezecekti Ancak talih yine arkadaşından yanaydı, canavarın do-

lamları arasında kıvranırken sırt üstü çukura düşüp düşmanını ağırlığı altında ezdi.

Mandricardo kendini toparlayıp yılanın öldüğünden emin olduktan sonra, düştüğü yeri incelemeye başladı ve kıymetli metallerle kaplı, yanan kömürle aydınlanan bir kümbette olduğunu gördü. Ortada fildişinden bir çeşit tabut bulunmaktaydı, üzerinde, yatırılmış zırhlı bir şövalye gibi görünen fakat aslında bir zamanlar Hector'a ait olan, aralarında kılıcı hariç değerli, ender bulunan silahlarından birinin bile eksik olmadığı bir andaç buldu. Mandricardo durmuş ganimetini izlerken arkasında bir kapı açıldı, bir grup güzel genç kız dans ederek içeri girdiler, zırhın parçalarını teker teker alıp, Mandricardo'yu kalkanın asılı olduğu yere götürdüler; orada kalenin perisini tahtında oturur halde buldu. Elde ettiği silahlar, Durindana'dan başka bir kılıç taşımayacağına dair kutsal andı içmesinin ardından peri tarafından kendisine emanet edildi. Bu da Mandricardo'nun Durindana'yı Orlando'dan zorla alması gerektiği anlamına geliyordu; böylece Hector'un silahlarının elde edilmesi tamamlanmış olacaktı.

FRANSA'NIN İSTİLA EDİLMESİ *(devamı)*

Mandricardo, öyküsünün tamamladıktan sonra Rogero'ya döndü ve ikisinden hangisinin, Troia şövalyesi unvanını taşımaya en çok layık olduğuna silahların karar vermesini önerdi.

Rogero'nun, rakibinin kılıçsız olduğunu fark etmesinden duyduğu tereddüt dışında bu öneriye bir itirazı olmadı. Mandricardo içtiği andın, Durindana'yı ele geçirinceye kadar başka kılıç kullanmaktan kendisini alıkoyduğu gerekçesiyle bu durumun bir mani yaratmaması gerektiği konusunda ısrar etti.

Bunlar konuşulur konuşulmaz, Mandricardo'ya eşlik eden Gradasso yeni bir rakip olarak ortaya çıktı. Gradasso, Fransa'ya yapılan saldırıda başladığı işi bitirmek adına (başlangıçta bundan bahsetmiştik) Durindana üzerindeki hakkını ileri sürdü. Böylece Tatar ve Sericane krallarının arasında bir tartışma alevlendi. Tartışma şiddetlenirken genç bir kızla bir şövalye oraya geldi, Rogero sürtüşmenin nedenini ona anlattı. Bu şövalye Florismart'tı ve yanındaki de Flordelis'di. Florismart iki savaşçıyı Durindana'nın sahibi Orlando'nun huzuruna çıkaracağını bildirerek onları uzlaştırmayı başardı.

Gradasso ve Mandricardo Florismart'a eşlik etmek için ateşkes yaptılar; ayrıca Rogero da geride bırakılmayacaktı.

Yolculuklarına başladıklarında bir cüceyle karşılaştılar. Cüce, kanatlı bir ata binmiş bir büyücü tarafından kaçırılan karısı adına, yardım etmeleri için onlara yalvar-

dı. Kılıç sorununu sonuçsuz bırakmaya isteksiz olsalar da bu ricaya karşı koymaları mümkün değildi. İçlerinden ikisi, Gradasso ve Rogero böylece cüceye eşlik ettiler. Mandricardo, Orlando'yu aramakta ısrar etti ve Florismart, Flordelis'le birlikte Charlemagne'ın ordugâhına doğru yolculuklarını sürdürdüler.

Rogero'yu yetiştirip ona en içten sevgiyle bağlı olan büyücü Atlantes sanatı sayesinde, yazgının belirlediği gibi, öğrencisinin kendisinden ayrılacağını ve talihin bir araya getirdiği soylu bakire Bradamante'nin etkisiyle Hıristiyan inancına geçeceğini biliyordu. Göklerin bu arzusuna engel olmayı düşünerek, Rogero'yu gücü içine hapsetmek için tüm sanatını ortaya koydu. Kendisine boyun eğen demonlar yardımıyla Pirene Dağları'nda erişilemez yükseklikte bir kale inşa etti ve burayı öğrencisi için hoş bir mesken haline getirmek adına, kalenin yakınlarına şans eseri gelen şövalyeleri ve genç kızları tuzağa düşürerek orada toplamayı tasarladı. Bir tür tensel cennet olan bu yerde, insanlar zafer ve görevlerini unutmak, zamanlarını miskin bir şekilde sefa içinde geçirmek için oldukça hevesliydiler.

Cüce, bu şövalyeleri gücünün içine davet etmek için büyücü tarafından gönderilmişti.

Ancak şimdi, Rodomont'la dövüşünü yarıda kestiğimiz Rinaldo'ya dönmeliyiz. Son rakibinin peşine düşüp mücadelelerine son noktayı koymak niyetiyle Rinaldo, Arden Ormanı'na girdi. Rodomont'un ne tarafa gitmiş olduğundan emin değildi. Yolculuğu sırasında çıplak dans eden güzel bir çocuğun görüntüsüyle şaşırdı, çocuğun yanında en az kendisi kadar güzel üç de kız vardı. Gördükleri karşısında hayranlıkla kendisini kaybetmişken, çocuk ona yaklaştı, bir avuç dolusu gül ve leylak fırlatarak onu atından düşürdü. Yere düştüğü anda dansçılar onu tuttular ve oradan oraya sürükleyip bayılana kadar çiçeklerle kırbaçladılar. Kendisine gelmeye başladığında gruptan biri ona yaklaştı ve her şeyin huzurunda eğildiği güce başkaldırdığı için cezalandırıldığını, açılan yaraları iyileştirmek için sadece bir çarenin olduğunu ve bunun da Aşk sularından içmek olduğunu anlattı. Sonra onu bırakıp gittiler.

Rinaldo kederli ve bitkin bir halde, yakınındaki bir pınara sürünerek gitti ve susuzluktan kavrularak, açgözlülükle, neredeyse bilinçsizce sudan içti, suyun tadı tatlı, ama kalp için acıydı. Tekrar tekrar aldığı yudumlardan sonra gücünü ve hafızasını yeniden topladı ve kendisini, Angelica'nın onu bir çiçek yağmuruyla uyandırdığı, onun da bu kibarlığa saygısızlık ederek kaçtığı yerde buldu.

Bu sahnenin hatırlanmasını, suçunu farkına varışı takip etti ve nankörlüğünden ötürü acıyla pişmanlık duyarak, hızla Angelica'nın ülkesine gitmek ve ayaklarına kapanıp ondan özür dilemek için Bayard'a doğru atıldı.

Şimdi adımlarımızı geriye doğru takip edelim ve geçmişteki o günlere, şövalyelerin Charlemagne'ın istilacıları kovmak için yaptığı Fransa'ya dönme çağrısını Dudon'dan öğrendikleri ve Angelica'ya olan tutkusu yüzünden onun yanında kalan Orlando hariç herkesin bu çağrıya uyduğu zamana dönelim. Orlando, Albracca'nın önlerine geldiğinde burasının kuşatma altında olduğunu gördü. Ancak kaleye girmeyi başardı ve yola çıkışından Rinaldo'dan ayrılışına ve sonrasına, Charlemagne'ın yardımına koşmalarına kadar tüm maceralarını Angelica'ya anlattı. Buna karşılık Angelica ona garnizondaki zorlukları, kuşatmacıların ne kadar güçlü olduklarını anlattı. Sonunda kendisini bu tehlikeden kurtarması ve Fransa'ya kadar kendisine eşlik etmesi için Orlando'ya yalvardı. Orlando, Angelica'nın gizli sebebinin Rinaldo'ya olan aşkı olduğundan şüphe etmemesine rağmen, teklifi mutlulukla kabul etti ve yolculuğa karar verildi.

Kalede ışıkları yanar vaziyette bırakıp hava kararınca yola çıktılar ve düşman ordugâhının içinden güvenli bir şekilde geçtiler. Birkaç maceradan sonra deniz kıyısına ulaştılar ve Fransa'ya giden küçük bir yelkenliye bindiler. Tekne güven içinde Fransa'ya vardı ve Provence'ta inen yolcular yolculuklarına karadan devam ettiler. Bir gün yorgun ve terlemiş halde güneşin sıcağından korunmak için Arden Ormanı'nda bir sığınak aradılar ve talih Angelica'yı Kibir Pınarı'na yönlerdirdi ve Angelica bu pınarın sularından kana kana içti.

Buradan çıkarken Kont ve asil genç kız, yabancı bir şövalyeyle karşılaştı. Bu kişi, Angelica'yı aramak, duyarsızlığı için ondan af dilemek ve yeni keşfettiği tutkusunun üzerine gitmek için büyük bir yolculuğa çıkmak üzere olan Rinaldo'dan başkası değildi. Duyduğu şaşkınlık ve mutluluktan önce konuşamaz hale geldi, fakat kendisini kısa sürede topladıktan sonra onu neşeyle selamladı, onun kendisine ait olduğunu iddia etti ve kendisini onun himayesine bırakmasını önerdi. Rinaldo'nun bu küstahlığı Angelica tarafından küçümsemeyle reddedildi. Orlando da haklarına saldırılmasına şiddetle öfkelenerek Rinaldo'ya iddiaları üzerinde silahla karar vermeleri için meydan okudu.

Çıkan bu kavgadan çok korkan Angelica var gücüyle ormana kaçtı ve çadırlarla kaplı bir düzlüğe vardı. Bu, Marsilius'un karşısına çıkmak için ilerleyen askerleri desteklemek maksadıyla görevli yedek ordunun başındaki Charlemagne'ın ordugâhıydı. Asil genç kızın hikâyesini dinledikten sonra Charles iki kuzeni güçlükle ayırdı, ardından kavganın nedeni olan Angelica'yı, Bavyera Dükü Namo'nun gözetimine teslim etti ve kızın, yaklaşmakta olan savaşta kim hak ederse onun olacağına dair söz verdi.

Ama bu tasarılar ve umutlar boş çıktı. Her taraftan bozguna uğratılan Hıristiyan

ordusu Sarazenlerden kaçtı. İki âşığına da ilgi duymayan Angelica, küçük ve hızlı bir ata binerek ormana daldı. Oldukça korkmasına karşın, özgürlüğünü tekrar kazandığı için çok mutluydu. Nihayet ılıman batı rüzgârının estiği çimenli bir koruda durdu; genç ağaçlar, birleşerek sularını birbirine karıştıran, hoş bir şırıltıyla akan iki berrak dereyle sulanıyordu. Rinaldo'dan uzaklaştığını düşünerek, yorgunluk ve yaz sıcağından bitap düşmüş halde, yeşil çimenleri saklayacak kadar sık çiçeklerle kaplı, kendisini atından inmeye, dinlenmeye davet eden bir tümsek görünce mutluluk duydu. Küçük atından indi, derelerin kenarındaki yumuşak çimlerde kuvvetini toplaması için onu serbest bıraktı. Sonra üstü kapalı, kuytu, yosunlarla bezenmiş, güller ve alıç çiçekleriyle çevrili bir köşede, kendisini güzel bir uykunun kollarına bıraktı.

Yaklaşan bir atın gürültüsüyle uyandığında fazla uyumamıştı. Önce, derenin kenarına gelen silahlı bir şövalye gördü. Ondan korkup korkmaması gerektiğini bilemediğinden, kalbi endişeyle çarptı. Şövalyenin kim olduğunu görmek için yaprakları kenara itti, ama kendisini ele vermek korkusuyla nefes almaya bile zor cesaret ediyordu. Kısa süre içinde şövalye kendisini çiçekli tümseğe attı, başını eline dayayıp derin hayallere daldı. Ardından sessizliğini bozup derin derin iç çekerek şikâyetlerini sıralamaya başladı. Yanaklarından gözyaşı nehirleri akıyor, göğsü için için yanan bir alevle sıkıntı çekiyor görünüyordu. "Ah, boş pişmanlıklar!" diye haykırdı, "Zalim felek! Başkaları zaferin tadını çıkarırken, ben umutsuz bir sefalet içindeyim! Böyle aşağılayıcı ve bunaltıcı bir zinciri takmaktansa ölmek bin kere daha iyi!"

Angelica bu sırada yabancıyı tanımış, onun talipleri arasında en değerlilerinden Çerkez Kralı Sacripant olduğunu anlamıştı. Bu prens Angelica'yı zamanının en önemli geçitlerinden biri olan ülkesinden Fransa'ya kadar takip etmiş, burada da kaygıyla Angelica'nın şövalye Orlando'nun himayesinde olduğunu ve imparatorun onu ödül olarak, hak eden yeğenlerinden birine armağan etme kararını duymuştu.

Sacripant feryat etmeye devam ederken, Sacripant'ın iç çekmelerine daima mermer sertliğiyle karşı koymuş olan Angelica, kendi kendisine bu buhran anında hiçbir şeyin Sacripant'ın hizmetlerini kullanmayı yasaklamadığını düşündü. Kendisini asla bir eş olarak kabul etmemek üzere kati bir karar vermiş olsa da, kendisinden talep edeceği hizmetlerin bir karşılığı olarak bir umut ışığı vermesinin gerekli olduğunu hissetti. Bir anda Diana gibi ağaçların arasından çıktı. "Tanrı sizi korusun" dedi, "ve benimle ilgili tüm tatsız düşüncelerden uzak tutsun!" Ardından babasının sarayında ondan ayrıldığından beri başına gelenleri ve kuşatma altındaki şehirden kurtulmak için nasıl Orlando'nun himayesini kullandığını anlattı. Bu sırada sanki biri onlara doğru yaklaşıyormuş gibi, bir at ve zırh gürültüsü duyuldu. Sacripant, sözlerinin ke-

silmesine öfkelenerek miğferini taktı, atına bindi ve mızrağını hazır duruma getirdi. Kar beyazı atkısı ve tüy sorgucuyla yaklaşan bir şövalye gördü. Sacripant kızgın gözlerle baktı ve hâlâ belli bir mesafe uzaklıktayken, çarpışmak için ona meydan okudu. Diğeri, onun bu öfkeli tavrından cevap verecek kadar etkilenmeden savunmaya geçti. Mahmuzların vurulmasıyla, atları birbirlerine doğru fırtına şiddetiyle koşmaya başladı. Kalkanları birbirlerinin mızraklarıyla delindi, hayatlarını kurtaran yalnızca göğüs zırhlarının sertliğiydi. İki at da şokun şiddetiyle irkildi; ama şövalyenin atı mahmuzun dokunuşuyla kendini toparladı; Çerkez kralın atı ölü olarak yere düşüp sahibini de yere yıktı. Düşmanını bu şekilde gören beyaz şövalye, çarpışmayı yineleme gereği duymadı, zafer için gerekeni yaptığını düşünerek, ormanın içinden yoluna devam etti. Sacripant atının altından kurtulduğunda 1 kilometre kadar uzaklaşmıştı.

Sabanındaki öküzün bir yıldırım çarpmasıyla öldüğü şoke olmuş bir köylünün, donmuş halde, üzüntüyle kaybını düşünmesi gibi, Sacripant da öyle Angelica'nın mağlubiyetinin tanığı olmasıyla yaşadığı aşağılanmadan kafası karışmış, manen mahvolmuş halde ayağa kalktı. Yaralarının acısından çok onun önünde bu duruma düşmekten ötürü duyduğu utanç yüzünden inledi, iç çekti. Prenses ona acıdı, onu elinden geldiğince teselli etti. "Hayıflanmayı bırakın, efendim" dedi, "bu kaza sadece bu tür bir karşılaşmadan çok, dinlenmeye ve yiyeceğe ihtiyacı olan atınızın güçsüzlüğü yüzünden gerçekleşti. Üstelik rakibiniz de bundan bir paye çıkaramaz, çünkü kaçtı ve ikinci bir denemeye girişmedi." Sacripant'ı bu şekilde teselli ederken çantası ve borusuyla ulağa benzer birinin yaklaştığını gördüler. Yanlarına gelir gelmez Sacripant'a yaklaştı ve o taraftan geçen beyaz kalkanlı, miğferinde beyaz tüy sorguçlu bir şövalye görüp görmediğini sordu. "Aslına bakarsanız gereğinden fazlasını gördüm" dedi Sacripant da, "Beni yere yıkan oydu; ama en azından sizden o şövalyenin kim olduğunu öğrenmeyi umut ediyorum." "Elbette bu kadarını yapabilirim" dedi adam, "şunu bilin ki atınızdan düşürüldüyseniz kaderinizi cesur olduğu kadar güzel bir hanımefendinin yiğitliğine borçlusunuz. Sizden zafer onuru kazanan kişi güzel ve şanlı Bradamante'dir."

Bu sözlerden sonra ulak yoluna devam edip Sacripant'ı olduğundan da küçük düşmüş halde bıraktı. Sessizce Angelica'nın atına bindi, leydiyi eyerin arkasına aldı ve daha güvenli bir sığınak aramak için yola koyuldu. 3 kilometre kadar ancak gitmişlerdi ki ormanda yeni bir ses daha duyuldu; yolunun üstündeki çukurların üzerinden atlayıp dalları yararak geçen heybetli, güçlü bir at gördüler ve altınla bezeli zengin bir koşumla donatılmış bu at önlerinde belirdi.

"Dallardan görmekte güçlük çeken gözlerime inanabilirsem" dedi Angelica, "çalı-

ları böyle bir kuvvetle yaran at Bayard'dır. İkimiz de böyle güçsüz bir hayvanın üzerindeyken kendisine duyduğumuz ihtiyacı nasıl da bildi inanamıyorum." Sacripant küçük attan inerek, ateşli süvari atına yaklaştı, gemini kapmayı denedi, ama mağrur hayvan, aksi yöne dönerek Sacripant'a mermer duvarı parçalayabilecek güçte bir çifte savurdu. Bayard sonra uzun bir ayrılığın ardından sahibine kavuşan bir köpeğin nezaketi ve sevgisiyle Angelica'ya yaklaştı. Çünkü Albracca'da kendisini nasıl okşadığını, hatta beslediğini hatırlıyordu. Angelica sağ eliyle atın boynunu okşarken sol eliyle gemini aldı. Harika bir zekânın bahşedilmiş olduğu bu güzel hayvan tamamıyla boyun eğmişe benziyordu. Sacripant, ata binmek için doğru anı yakalayarak, atın şahlanmalarını kontrol etti ve Angelica, küçük atın sağrısını bırakarak oturduğu yeri tekrardan elde etti.

Ancak, gözlerini zırh sesinin geldiği yere çeviren Sacripant, Rinaldo'yu gördü. Bu kahraman şimdi Angelica'yı hayatından da çok seviyordu ve Angelica kendisinden ürkek bir turnanın şahinden kaçtığı gibi kaçıyordu.

Angelica'nın içinden su içtiği pınar, güzel kraliçe üzerinde öyle bir etki yaratmıştı ki, sıkıntılı bir yüz ifadesi ve titreyen bir sesle, Sacripant'a Rinaldo'yu beklememesi ve kaçarken ona katılması için yalvardı.

"Peki ya ben" dedi Sacripant, "sizinleyken itibarım o kadar düştü mü ki sizi savunacak güçte olmamdan şüphe duyuyorsunuz? Albracca savaşını, sizi savunmak için tek elimle Agrican ve tüm şövalyeleriyle nasıl da çarpıştığımı unutuyor musunuz?"

Angelica ne yapacağını bilemeyerek cevap vermedi; fakat Rinaldo artık kaçılamayacak kadar yaklaşmıştı. Atını tanıdığı için Çerkez Kralı'na doğru tehditkâr bir tavırla ilerliyordu.

"Alçak hırsız" diye bağırdı, "in o attan ve benim malımı çalmaya cüret ettiğin için hak ettiğin cezadan koru kendini. Prensesi de bana bırak; çünkü böyle çekici bir hanımın ve böyle heybetli bir atın bu ellerde kalması günah olacaktır."

Çerkez Kralı, bu şekilde hakarete uğramaktan deliye dönerek bağırdı, "Bana hırsız diyerek yalan söylüyorsun, haydut; hırsızlık sana daha çok yakışır. Doğru, bu hanımın güzelliğinin ve bu atın mükemmelliğinin bir eşi daha yoktur; o halde haydi, hangimizin onları daha çok hak ettiğini anlayalım."

Bu sözler üzerine Çerkez Kralı ve Rinaldo birbirlerine bütün güçleriyle saldırdılar, biri yerde, diğeri ise at sırtında çarpışıyordu. Elbette, Çerkez Kralı'nın bunda bir üstünlük ekde ettiğini düşünmenize gerek yok; çünkü biniciliğe alışık olmayan genç bir oğlan, Bayard'ı idare etme konusunda bu üstün şövalyeden daha başarısız olamazdı.

Sadık hayvan efendisini öyle çok seviyordu ki onu yaralayacak bir şey yapamazdı. Sacripant'a boyun eğmeyi reddettiği gibi, ona yardımı da reddediyordu. Sacripant sadece etkisiz vuruşlar yapabiliyordu. İleri gitmesini istediğinde at geri çekiliyordu, başını düşürüp sırtını eğiyordu. Bacaklarını savurarak şövalyeyi neredeyse eyerinden düşürecekti. Sacripant atı kontrol edemeyeceğini anlayarak, fırsatını bekledi, eyerde yükselip hafifçe yere atladı; ardından, atın verdiği utançtan kurtularak, çarpışmaya daha eşit şartlarda tekrar başladı. Saldırı ve savunma becerileri eşitti; biri kalkıyor diğeri eğiliyordu; bir ayakları yere sağlam basarak vuruş yapmak ya da vuruşlardan kaçmak için dönüp bükülüyordu. Sonunda Rinaldo, Çerkez Kralı'nın üzerine atılarak öyle korkunç vurdu ki, üstün kılıcı Fusberta, Sacripant'ın küçük kalkanını, kemikten yapılmış ve oldukça iyi tav edilmiş bir çelikten zırhla kaplanmış olsa da ikiye böldü. Çerkez'in kolu savunmasından yoksun kalmıştı ve darbe sebebiyle neredeyse felce uğramıştı. Angelica, zaferin nasılsa yitirileceğini anlayarak, Rinaldo'nun ödülü olma düşüncesiyle irkildi ve daha fazla duraksamadı. Atının başını çevirerek son hızıyla kaçtı; yüksek yokuşu kaplayan yuvarlak çakıllara rağmen, Rinaldo'nun peşinde olmasından duyduğu korkuyla titreyerek derin bir vadiye doğru atıldı. Bu vadinin altında beyaz sakalı göğsüne kadar sarkan, muhterem görüntüsü dindarlığını ortaya çıkaran yaşlı bir keşişle karşılaştı.

Yaşlılık ve perhiz nedeniyle küçülmüş görünen bu keşiş, perişan bir eşeğin üstünde yavaşça ilerliyordu. Korkusuna yenilen prenses, keşişe hayatını kurtarması, onu bir limana götürmesi için yalvardı. Bu limandan denize açılıp Rinaldo'nun iğrenç adını asla duymamak üzere Fransa'yı terk edebilirdi.

Yaşlı keşiş bir tür büyücüydü. Angelica'yı rahatlattı, onu tüm tehlikelerden koruyacağına söz verdi. Sonra heybesini açıp bir kitap aldı. Kitaptan sadece bir sayfa okudu, işçi görüntüsünde, keşişin sihirli sözlerine itaat eden bir cin belirip keşişin emirlerini bekledi. Emirleri aldıktan sonra, şövalyelerin dövüşlerini sürdürdükleri yere gitti ve cesurca ikisinin arasına girdi.

"Yalvarırım anlatın bana" dedi, "bu müsabakada üstün olana ne yarar gelecek? Uğruna mücadele verdiğiniz gaye ortadan kalkalı çok oldu; çünkü Şövalye Orlando, hiçbir çaba göstermeyip hiçbir muhalefet görmeden Prenses Angelica'yı şu an Paris'e götürüyor. Hemen peşlerine düşseniz iyi olur; çünkü eğer Paris'e ulaşırlarsa Angelica'yı bir daha asla göremezsiniz."

Bu sözler üzerine iki rakip savaşçıyı şoke olmuş, aptallaşmış görebilirdiniz. Savaşçılar rakiplerine üstün gelmesi için önemli bir fırsat tanıdıklarını sessizce kabul ettiler. Rinaldo, Bayard'a yaklaşarak, utanç ve öfkeyle iç çekti ve Orlando'yu ele geçirirse

kalbini sökeceğine dair korkunç bir yemin etti. Ardından Bayard'a binip böğrünü mahmuzlayarak, Çerkez Kralı'nı ormanda yaya bıraktı.

Uzun bir süre hiç kimsenin gemine dokunmasına izin vermeyen Bayard'ı, Rinaldo'nun nihayet itaatkâr bulması garip görünmemelidir; çünkü bu güzel hayvan neredeyse insan kadar zekiydi; efendisinden sadece Angelica'yı takip edebilmesini sağlayıp, tekrar elde etmesi için kaçmıştı. Prensesi savaştan kaçarken görmüştü, Rinaldo o sırada atsız dövüşüyordu. Bayard serbest olduğu için, Angelica'nın izini sürebilirdi. Böylece, sahibini kendisine yaklaşmasına izin vermeden peşinden sürükledi ve onu prensesin gözü önüne getirdi. Ama cinin yanlış bilgilendirmesiyle aldatılan Bayard, şimdi, üzerine binilmesine ve her zamanki gibi sahibine hizmet etmeye boyun eğiyordu. Öfkeyle canlanan Rinaldo, atı Paris'e doğru koşturuyor, Bayard'ın hızı rüzgârları bile geçse de dilediğinden daha yavaş ilerliyordu. Orlando'yla karşılaşmak için sabırsızlanan Rinaldo, o gece sadece birkaç saatini uyumaya ayırdı. Ertesi gün erken saatlerde büyük şehri karşısında buldu. Şehir duvarlarının altında imparator Charles ordusunun dağılan kalıntılarını topluyordu. Kısa bir süre sonra her taraftan saldırıya uğrayacağını öngören imparator eski tahkimatları onartmış, geniş ve derin hendeklerle çevrili yenilerini yaptırmıştı. Topraklarını düşmana karşı koruma arzusu onu, yeni müttefikler toplamak için her türlü imkânı kullanmaya zorlamıştı. Yeni bir ordugâh oluşturulabilmek için İngiltere'den yeterli yardımı alacağını umuyordu. Rinaldo kendisine yeniden katılır katılmaz onu elçisi olarak İngiltere'ye gitmesi ve yardımcı kuvvet istemesi için seçti. Rinaldo görevinden hiç memnun olmamıştı, ama kalbine en yakın hedefe bir tek gün bile ayırmadan imparatorun emirlerine uydu. Hızla Calais'ye doğru yol aldı ve görevini bir an önce tamamlayıp süratle Fransa'ya dönmeyi şiddetle arzuladığından, İngiltere'ye yelken açmak için bir an bile kaybetmedi.

BRADAMANTE VE ROGERO

Aniden ortaya çıkışını ve Sacripant'la karşılaşmasını önceden anlattığımız beyaz sorguçlu ve kalkanlı şövalye Bradamante, kaderin neredeyse tanışmalarından beri kendisinden ayırdığı Rogero'yu aramak için yollara düşmüştü. Sacripant'la karşılaşmalarından sonra Bradamante, Rogero'yla tekrar bir araya gelmek umuduyla yoluna devam etmiş ve nihayet berrak bir derenin kıyısına varmıştı.

Bu dere engin bir çayırın içinden akmaktaydı. Yaşlı ağaçlar onu gölgeliyorlardı ve sularının şırıltısından etkilenen yolcular burada serinlemek için duruyorlardı. Geldiği yerin güzelliklerinin keyfini çıkarmak için her yanı izleyen Bradamante, bir ağacın

gölgesi altında boylu boyunca uzanmış, derin bir kedere bürünmüş gibi gözüken bir şövalye olduğunu fark etti.

Bradamante şövalyenin yanına yaklaşıp, ona üzüntüsünün nedenini sordu. Şövalye "Çok yazık! efendim" dedi, "hain biri –hatta kendisine iblis dememe izin verin– tarafından benden koparılan genç ve sevimli arkadaşım, nişanlı olduğum müstakbel karım için ağlıyorum. O hain, kanatlı bir at üzerinde gökyüzünden indi, eşimi yakaladı ve çığlıklar içinde mağarasına götürdü. Artık atım beni taşıyamayacak duruma gelene kadar, kayalar ve geçitler arasından onları takip ettim; şimdi sadece ölümü beklemekteyim." Ardından talihin oraya getirdiği iki şövalyenin kendisi için, bir girişimde bulunduklarını ancak işe yaramadığını da ekledi. İsimleri Sericane Kralı Gradasso ile Mağripli Rogero idi. Her ikisi de büyücünün oyunlarına yenilmiş, büyücünün dağın en yüksek yerine yerleştirilmiş, zapt edilemez bir kalede tuttuğu esirlerinin arasına eklenmişlerdi. Bradamante, Rogero'nun adı anıldığında mutlu oldu, ama kısa süre sonra sevdiği kişinin büyücünün ağına düştüğünü duyunca tam tersi hisse kapıldı. "Sör şövalye" dedi, "umutsuzluğa kapılmayın; eğer beni arkasından üzüldüğünüz eşinizi hapseden kaleye götürecek olursanız, bugün sizin için düşündüğünüzden daha keyifli olabilir."

Şövalye şöyle yanıt verdi: "Bana hayatı değerli kılan her şeyi kaybetmiş olduktan sonra bu girişimin tehlikelerinden sakınmak için bir nedenim yok, isteğinizi yerine getireceğim; ancak karşılaşacağınız tehlikeler için sizi uyarıyorum. Kötü bir duruma düşecek olursanız bundan dolayı beni suçlamayın."

Bunları dedikten sonra, kaleye doğru yola çıktılar, ancak Bradamante'yi bulup onu orduya geri çağırmak için gönderilen ulak birden karşılarına çıktı. Bradamante'nin varlığı, cesareti kırılmış olan birliklerinin güvenini tazelemek ve Mağriplilerin ilerlemesine direnmek için gerekliydi.

Adı Pinabel olan kederli şövalye bu sayede Bradamante'nin Clermont ailesinin çocuğu olduğunun farkına vardı. Bradamante'nin ailesiyle ve kendi ailesi Mayence'lar arasında eski bir kan davası vardı. O andan itibaren hain, sadece Bradamante'den kurtulmak için bir yol bulmaya çabaladı. Eğer Bradamante onun adını ve soyunu öğrenecek olursa, ondan kendisine hiçbir iyilik gelmeyeceğini, hatta ölümcül bir yara alacağını hissederek korktu. Bradamante'yi kendi bildiği basit örneklere göre yargıladığı ve kendi kötü niyetini bildiği için başına geleceklerden korktu.

Orduya dönme çağrısı aldığı halde, sevdiği kişiyi tutsak bırakmaya Bradamante'nin gönlü razı olmadı ve önce, girişmiş olduğu macerayı bitirmeye karar verdi. Pinabel'in kılavuzluğuyla, sonunda, ortasında dik ve kayalık dağın yükseldiği bir ormana var-

dılar. Bradamante'den nasıl kurtulabileceğinden başka bir şey düşünmeyen Pinabel, gece için bir sığınak bulmak maksadıyla görünürde bir şey var mı diye görüş açılarını genişletebilmek adına dağa tırmanmayı teklif etti. Bu numarayla Bradamante'yi terk ettikten sonra kayalığın içinde bir yarığa varana dek dağın yan tarafına tırmandı. Bulunduğu yerden aşağıya baktığında buranın aşağıdan geniş bir mağaraya açıldığını fark etti. Bu sırada rehberini kaybetmekten korkan Bradamante onun ayak izlerini takip etti ve mağaranın ağzından ona tekrar kavuştu. Bradamante'den kurtulmanın imkânsız olduğunu anlayan hain, başka bir plan tasarladı. Bradamante'ye, o gelmeden önce mağarada, gösterişli elbisesi soylu olduğunu gösteren gözyaşları ve inlemelerle yardım için yalvaran genç ve güzel bir kız gördüğünü; daha aşağıya inip genç kızı kurtaramadan bir haydutun onu kapıp mağaranın içlerine doğru kaçırdığını söyledi.

Cesur ve dürüst olan Bradamante, Mayence (Mainz) hainin yalanına çabucak inandı. Genç kıza yardım etmek hevesiyle, aşağıya kolayca inmesini sağlayacak bir yol aradı. Yaygın dallarıyla kocaman bir karaağaç gördüğünde dalların en büyüklerinden birini kılıcıyla kesti ve açıklığa doğru uzattı. Dalları elleriyle kavrayıp, Pinabel'e daha geniş olan kısmı sıkıca tutmasını söyledi ve kendisini mağaranın içine doğru bıraktı.

Bradamante'nin bu şekilde asılı durduğunu görünce hain gülümseyip alaycı bir ifade takınarak "İyi sıçrar mısın?" diye sorduktan sonra haince bir neşe içinde dalı bıraktı ve Bradamante'nin hızla mağaranın dibine doğru düştüğünü gördü. "Tüm soyunun orada seninle olmasını, hepinizin yok olmasını isterdim" diye homurdandı.

Ancak Pinabel'in zalim planı başarılı olmadı. Dalın ince dalları ve yaprakları düşüşünü yavaşlattığı için ciddi bir yara almayan Bradamante, düşmesi sonucunda sersemlemiş olsa da yeni maceralar için hazırdı.

Şoktan kurtulur kurtulmaz Bradamante gözlerini etrafında gezdirdi ve bir kapı gördü. Buradan ilkine göre daha geniş ve yüksek ikinci bir mağaraya geçti. Bu mağara bir yeraltı tapınağı görüntüsündeydi. En katıksız su mermerinden yapılı sütunlar mağarayı süslüyor, tavanı destekliyorlardı. Ortada sade bir sunak yükseliyordu; parıltısını su mermerinden duvarların yansıttığı bir lamba çevreye hafif bir ışık saçıyordu.

Dinsel bir huşu duygusu içini saran Bradamante sunağın yanına yaklaştı, dizleri üzerine çöküp hayatını Bağışlayan'a gücünü korunmasını dileyerek dualar ve teşekkürler yağdırdı. Bu esnada açılan küçük bir kapıdan, elbisesi ve saçları dalgalanarak çıplak ayaklı bir kadın çıktı. Bradamante'ye ismiyle hitap edip ona şöyle seslendi: "Cesur ve asil Bradamante, bil ki yukarıdan bir güç seni buraya getirdi. Dünyada ikamet ettiği son yer burası olan Merlin'in ruhu gelişin ve seni bekleyen kaderin hakkında beni uyardı. Bu ünlü yeraltı mağarası" diye devam etti, "büyücü Merlin'in eseridir;

külleri burada yatmaktadır. Şüphesiz bu bilge ve erdemli büyücünün nasıl yok olduğunu duymuşsundur. Kurnaz göl perisinin kurbanı, Merlin, onun ölümcül isteğine uyarak, yaşadığı müddet boyunca kendisini alıkoyacak olan o nankörün kendisine yaptığı büyüye karşı koymadan bu mezara yattı. Ruhu bu mekânda dolaşıp durur ve son boru sesi yargılanmak için ölüleri çağırana dek de burayı terk etmeyecektir. Merlin mezarına yaklaşanların sorularını cevaplar, belki sen de burada onun sesini duyma ayrıcalığına sahip olabilirsin."

Bu sözler ve gördüğü şeyler karşısında şaşkına uğrayan Bradamante uyanık mı değil mi bilemedi. Kafası karışmış bir halde, fakat alçakgönüllülükle bakışlarını yere indirdi ve yüzü kızardı. "Ah, ben kimim ki" dedi, "böylesine yüce bir kâhin benimle konuşmaya tenezzül edecek!" Yine de içinde bir hoşnutluk hissiyle kendisini Merlin'in mezarına götüren rahibeyi izledi. Mezar sağlam bir taş çeşidinden yapılmıştı ve ateş gibi göz alıcıydı. Taştan yayılan ışıklar güneş ışınlarının asla giremediği bu korkunç yeri aydınlatmaya yetiyordu; ancak bu ışığın bizzat taşın fosforışıl etkisi mi, yoksa üzerine yazılı pek çok muskanın, büyünün etkisi mi olduğunu bilmiyorum.

Büyücünün ruhu tok ve belirgin bir sesle kendisine selam verdiğinde Bradamante bu kutsal yerin eşiğini yeni geçmişti. "Tasarıların başarılı olsun, ey iffetli, asil bakire, İtalya'nın onuru, tüm dünyayı ünleriyle dolduracak gelecek kahramanların annesi. Büyük kaptanlar, ünlü şövalyeler senin soyundan gelecekler, Kilise'yi savunacak, ülkelerini eski görkemine kavuşturacaklar. Bilge Augustus ve arif Numa kadar erdemli prensler altın çağı geri getirecekler.[1] Bu muazzam yazgıyı yerine getirmek için şanlı Rogero'yla evlenmen buyruldu. Şimdi doğruca onu kurtarmaya koş ve onu senden alıp zincirleyen haini tozda yüzükoyun yere ser!"

Merlin bu sözlerle konuşmasını bitirdi ve onu gelecek göreviyle ilgili daha ayrıntılı bilgilendirme sorumluluğunu rahibe Melissa'ya bıraktı. "Yarın" dedi rahibe, "seni Rogero'nun tutsak tutulduğu kayalar üzerindeki kaleye götüreceğim. Bu vahşi orman boyunca sana gideceğin yolda rehberlik edeceğim, bu sayede yanlış yola sapma tehlikesine düşmeyeceksin."

Ertesi sabah Melissa Bradamante'ye kayalıklar ve uçurumlar arasından kılavuzluk etti. Hızla akan suları aştılar, dolambaçlı yollardan geçtiler. Bu sırada Melissa Bradamante'ye planını başarıyla sonuçlandırabilmesini sağlayacak gerekli bilgileri anlattı.

"Sadece kale ulaşılması güç, büyücünün kanatlı atı da çabalarına engel olmakla

[1] Bu kehânet burada Ariosto tarafından, vatanı Ferrara Dükalığı olan Este prenslerine övgü olarak takdim edilmiştir.

kalmayacak, bunların yanı sıra büyücünün, bakanların gözlerini kör edecek denli parlak ışıklar saçan bir kalkanı var. Bu ışıktan gözlerini kapatarak sakınabileceğini düşünme, o zaman nasıl darbelerinden sakınıp ona kendininkileri hissettireceksin? İzlemen gereken yolu sana öğreteceğim.

"Mağripli Prens Agramant'ın Hindistan kraliçesinden çaldığı bir yüzüğü var ve bu yüzük tüm büyüleri işe yaramaz hale getiren bir güce sahip. Rogero'nun, kendisi için savaşçılarının her birinden daha önemli olduğunu bilen Agramant onu bu büyücünün etkisinden kurtarmayı istiyor ve bu amaçla hizmetlilerinden en hünerli ve akıllı olan Brunello'yu o muhteşem yüzüğü elde etmeye gönderdi. Brunello şimdi kendisini bu işe vermiş durumda. Ancak güzel Bradamante, gelecekteki kocanı esirlikten kurtarma şerefine senden başka birisinin erişmesini istemediğimden, sana başarılı olmanın yollarını anlatırken beni dinlemelisin. Seni deniz kıyısından götürecek yolu takip ederken çok geçmeden, Sarazen Brunello'nun senden çok kısa bir süre önce varacağı bir hana geleceksin. Onu 1,5 metre altındaki boyundan, kocaman orantısız kafasından, şaşı gözlerinden, soluk benzinden, kümelenmiş sakallarıyla birleşen kalın kaşlarından kolayca tanıyacaksın. Ayrıca giydiği haberci elbisesi kendisini belli edecek.

"Kendini büyücüyle dövüşmek isteyen bir şövalye olarak tanıtırsan onunla konuşman kolay olacaktır, ama bu hilekârın senin yüzük hakkında ufak da olsa bir şey bildiğinden şüphe etmemesi lazım. Eminim, seni büyücünün kalesine götürecektir. Teklifini kabul et, ama büyücünün kalesinin görkemli kubbesini görünceye kadar arkasından ilerlemeye dikkat et. Vardığınızda onu öldürmekte tereddüt etme, çünkü o sefil merhameti hak etmiyor, ardından yüzüğü ondan al. Ancak sakın ona niyetini belli etme, çünkü yüzüğü ağzının içine koyarak bir anda görünmez olup kaybolacaktır."

Bunları konuşurlarken bilge Melissa ve güzel Bradamante bereketli ve geniş bir ırmak olan Garonne'un dalgalarının hediyelerini denize akıttığı Bordeaux şehrine ulaştılar. Dokunaklı kucaklaşmalarla birbirlerinden ayrıldılar. Bradamante tümüyle amacına odaklanarak çabucak Brunello'nun birkaç dakika önce varmış olduğu hana doğru ilerledi. Bradamante konuşmak için ona yaklaştı ve Brunello'nun ustalıklı yalanlarla cevapladığı birkaç önemsiz soru sordu. Bradamante de ondan cinsiyetini, dinini, ülkesini ve geldiği soyu gizledi. Konuşurlarken, bir anda hanın her yerinden gelen çığlıklar işittiler. "Ey cennetin kraliçesi!" diye haykırdı Bradamante, "Nedir bu aniden beliren korkunun nedeni?" Ama nedenini çok geçmeden öğrendi. Hancı, çocuklar, ev halkı, herkes gözlerini havaya dikmiş sanki kuyruklu yıldız ya da güneş tutulması görmüşler gibi, olasılığın sınırlarını aşan olağanüstü bir şeye bakıyorlardı.

Bradamante çok açık biçimde üzerinde değerli zırh giymiş bir şövalyenin bulunduğu, süratli uçuşuyla havayı yaran kanatlı bir at gördü. Bu tuhaf atın kanatları genişti ve çeşitli renklerde tüylerle kaplıydı. Şövalyenin parlak zırhı gökkuşağı gibi parlamalarına neden oluyordu. Kısa süre içinde at ve binicisi dağların ardında kayboldular.

"O büyücüdür" dedi hancı, "sık sık bu şekilde havada dolanırken görülen bir sihirbazdır. Kimi zaman sanki yıldızların arasındaymış gibi yüksekten uçar, kimi zaman da karayı boylu boyunca sıyırıp geçer. Pireneler'in tepesinde olağanüstü bir kalesi var. Birçok şövalye ona saldırmaya giderek cesaretlerini göstermişlerdir, ama şimdiye kadar oradan dönen olmadı. Bu yüzden hayatlarını ya da özgürlüklerini kaybetmiş olmalarından korkuluyor."

Bradamante hancıya seslenerek "Beni bu büyücünün kalesine götürecek bir rehber bulabilir misin?" diye sordu. Brunello araya girerek "Sanırım, bu arayıştan elin boş çıkmayacak; orası hakkında her şeye yazılı olarak sahibim, sana kendim kılavuzluk edeceğim" dedi. Bradamante minnettarlığını sunarak Brunello'nun rehberi olmasını kabul etti.

Hancının işe yarayabilecek bir atı vardı, Bradamante onun için hancıyla pazarlık etti. Ertesi gün, şafağın sökmesiyle birlikte yola koyuldu ve Sarazen Brunello'nun önden gitmesine dikkat etti.

Fransa'nın, İspanya'nın ve her iki denizin de görülebildiği Pireneler'in zirvesine ulaştılar. Bu yükseklikten tekrar derin bir vadiye doğru, zahmetli bir yoldan aşağıya indiler. Vadidinin ortasından tek başına, sarp kayalıklardan oluşan bir dağ yükseliyordu. Tepesinde de pirinçten yapılmış duvarlarla sarılı olan kale duruyordu. Brunello şöyle dedi: "Ötede büyücünün esirlerini tuttuğu korunaklı bir yer var; oraya tırmanabilmesi için insanın kanatlarının olması gerek. Burasını hem hapishane hem de evi olarak kullanan kalenin efendisinin uçan bir atın yardımına ihtiyaç duyması gayet anlaşılır."

Yeterli derecede bilgiye sahip olan Bradamante, yüzüğe sahip olma vaktinin geldiğini anladı; fakat savunmasız bir adamı katletmeye gönlü bir türlü razı gelmedi. Brunello'yu farkına varmadan yakaladı, bir ağaca bağladı ve parmaklarından birine taktığı yüzüğü ondan aldı. Bu hain Sarazen'in ağlayışları ve yalvarışları Bradamante'yi etkilemedi ve kalenin bulunduğu kayanın dibine ilerledi. Büyücüyü dövüşe sürüklemek için boru çalıp, meydan okuma naraları attı.

Büyücü kendisini göstermekte gecikmeyip kanatlı atına bindi. Bradamante oldukça ürkütücü olarak anlatılan bu kişinin ne bir mızrak, ne bir sopa, ne de başka

herhangi bir ölümcül silah taşıdığını görünce sevinçle karışık bir şaşkınlık yaşadı. Kolunda sadece kumaşla örtülü bir kalkan, elinde de açık bir kitap vardı. Kanatlı ata gelince, onunla ilgili bir büyü de yoktu. Riphaean dağlarında görülen doğal bir hayvan türüydü. Kartal başlı aslan gövdeli ejderhada olduğu gibi, kartal başına sahipti; tırnaklı pençeleri vardı, kanatları tüylerle kaplıydı, bedeninin geri kalan kısmı da bir atın bedeni gibiydi. Bu olağanüstü hayvan Hippogriff olarak adlandırılıyordu.

Büyücü yaklaşınca kahramanımız saldırdı, bir o yandan bir bu yandan şiddetli bir çarpışmanın tüm kuvvetiyle vuruyordu, ama sadece rüzgârı yaralayabildi. Bu sözde atak bir süre sonra sona erince Bradamante dövüşün atsız daha etkili geçeceğini umut ederek atından indi. Büyücü düşmanını duyularından yoksun bırakıp boyunduruk altına almakta asla başarısızlığa uğramamış olan sihirli kalkanının örtüsünü kaldırarak yegane silahını kullanmaya hazırlandı. Yüzüğüne güvenen Bradamante, rakibinin hareketlerini dikkatle inceledi ve kalkanın örtüsünün kalkmasıyla, parıltısından alt üst olmuş gibi kendisini yere fırlattı, ama aslında amacı büyücüyü atından indirip kendisine yaklaşmasını sağlamaktı.

Her şey istediği gibi oldu. Büyücü onun yere serilmiş olduğunu görünce atını yere indirdi, ardından atından inerken kalkanını eyer kaşına yerleştirdi ve yere düşen savaşçıyı bağlamak maksadıyla ona yaklaştı. Büyücüyü dikkatle izleyen Bradamante, onu yanı başında görür görmez ayağa fırladı, olanca kuvvetiyle kavrayıp yere fırlattı ve herhangi etkili bir dirençle karşılaşmadan büyücünün onun için hazırladığı zincirle onu sıkı sıkı bağladı..

Çaresizliğini ifade eden sözlerle büyücü "Al hadi hayatımı, genç adam!" diye haykırdı, ama Bradamante böyle bir arzuya itaat etmekten çok uzaktı. Büyücünün ne amaçla bu kadar ulaşılamaz bir kale yaptığını ve adını öğrenmek arzusuyla ona, kendisini bilgilendirmesini buyurdu.

"Çok yazık!" diye cevapladı büyücü yanaklarından gözyaşları akarken, "Bu kaleyi ne bir ganimeti gizlemek için, ne de günahkâr bir tasarıyla inşa ettim. Burası sadece içten bir sevgiyle bağlı olduğum genç bir şövalyenin hayatını korumak içindi. Sanatım sayesinde onun Hıristiyan olacağını ve çok geçmeden de alçakça bir ihanet sonucunda öleceğini öğrendim.

"İsmi Rogero olan bu genç, şövalyelerin en yakışıklısı ve en başarılısıdır. Onu çocukluğundan bu yana büyüten benim, mutsuz Atlantes. Şeref ve şöhret arzusu onu benden alıp, Fransa istilasında Prens Agramant'ı izlemeye yöneltti ve Rogero'ya en şefkatli anne babadan daha çok düşkün olan ben, onu tehdit eden o ölümcül yazgıdan korumak umuduyla onu evine geri getirmenin yollarını aradım.

"Bu amaç doğrultusunda size karşı kullanmaya kalkıştığım araçların aynısıyla onu egemenliğim altına aldım ve aynı şekilde pek çok değerli şövalye ve leydinin kalemde toplanmasını sağladım. Amacım, sevgili öğrencimin tutsaklığını hafifletmek, onu oyalayacak bir topluluk oluşturarak düşüncelerinin savaşla ve şanla ilgili konulara kaymasını engellemekti. Ama çok yazık! Bütün bu gösterdiğim özen boşuna çıktı! Yine de, size yalvarırım, neyim varsa alın, ama sevgili öğrencimi bana bağışlayın. Bu kalkanı, kanatlı atı alın, tutsaklarım içinde arkadaşlarınıza rastlarsanız serbest bırakın, eğer isterseniz hepsini serbest bırakın, ama sevgili Rogero'mu bana bırakın; ama eğer onu da benden koparacaksanız, o halde benim için bir değeri kalmayan canımı da alın."

Bradamante şu karşılığı verdi: "Ey yaşlı adam, nafile yalvarmalarınla beni etkilemeyi umut etme. Benim istediğim tam da Rogero'ya özgürlüğünü kazandırmak. Onu öngördüğün yazgıdan korumak için burada miskin hazlar eşliğinde tutsak tutacaktın. Seni kendini beğenmiş yaşlı adam! Kendi yazgını bile öngöremezken onunkini nasıl görebildin? Benden hayatını almamı istiyorsun. Hayır, kolum ve ruhum bu isteğini yerine getirmeyi reddediyor." Bunları söyledikten sonra büyücüden, önden giderek kendisini kaleye götürmesini istedi. Tutsaklar, içlerinden bazıları kalplerinin derinliklerinde bu zevk dolu yaşamın böylece sona ermesine üzülseler de özgürlüklerine kavuşturuldular. Bradamante ve Rogero bir araya gelince mutluluktan kendilerinden geçtiler.

Dağdan aşağıya büyücünün bulunduğu yere indiler. Orada eyer kaşında asılı duran sargısı içerisindeki sihirli kalkan ile Hippogriff'i gördüler. Bradamante gemi yakalamak için ileri doğru gitti; Hippogriff onun yaklaşmasını bekler gibi gözüküyordu, ama Bradamante yanına gelmeden kanatlarını açtı ve yandaki tepeye doğru uçup gitti; ikinci kez de aynı şekilde çabalarını boşa çıkarttı. Rogero ve özgürlüklerine kavuşan diğer şövalyeler, hayvanı emniyete almak için araziye ve tepelere yayıldılar. Nihayet hayvan Rogero'nun dizginini tutmasına müsaade etti. Korkusuz Rogero atın sırtına atlayıp ona mahmuzlarını hissettirmekte tereddüt etmedi. Bu onu öyle ateşledi ki kısa bir mesafe koştuktan sonra aniden kanatlarını açıp havaya yükseldi. Bradamante tam yeni bir araya geldiği sevgilisinin kendisinden uzaklaşıp gittiğini görünce çok üzüldü. Atın nasıl idare edilmesi gerektiğini bilemeyen Rogero, uçuşunu kontrol edemedi. Kendisini dağların tepesinde buluverdi. Bulundukları yerden o kadar yükselmişti ki denizle karayı zar zor ayırt edebiliyordu. Hippogriff batıya doğru yöneldi, en taze ve uygun rüzgârları arkasına alıp havayı, dalgaları yara yara giden yeni armalı bir gemi kadar süratle yarıyordu.

ASTOLPHO VE BÜYÜCÜ KADIN

Rogero, Hippogriff'in sırtında geçirdiği uzun yolculukta, denizlerin ve karaların üzerinden nereye gittiğini bilmeden ilerliyordu. Hayvanın üzerinde biraz kontrol kazanır kazanmaz en yakındaki karaya inmesini sağladı. Yere yeteri kadar yaklaştıklarında Rogero nazikçe atın sırtından atladı ve onu bir mersin ağacına bağladı. Yakınlarında sedirler ve palmiyelerle kuşatılmış bir pınarın saf suları akıyordu. Rogero kalkanını bir kenara koydu, miğferini çıkarıp taze havayla derin bir nefes aldıktan sonra pınarın sularıyla dudaklarını serinletti. Atla yaptığı yolculuğu göz önüne aldığımızda ne kadar bitkin olduğuna şaşırmamalıyız. Tam kendisine tatlı bir uyku çekmeye hazırlanıyordu ki Rogero, dizgininden mersin ağacına bağlı Hippogriff'in bir şeyden korkup, kendisini kurtarmak için şiddetle çırpındığını gördü. Atın çabalaması mersin ağacını öyle bir salladı ki güzel yapraklarının pek çoğu kopup yerlere saçıldı.

Mersin ağacından ağaç yanmasına benzer bir ses geldi. İlk başlarda oldukça cılız, belli belirsiz olan bu ses gittikçe yükseldi, en sonunda duyulabilir hale gelerek şunları söyledi: "Ey şövalye, eğer kalbin güzel olduğun kadar yumuşaksa, sana yalvarırım, beni eziyet eden bu hayvandan kurtar. Dışarıdan gelen kötülükler nasibime düşene eklenmese de içimden de yeterince acı çekiyorum."

Rogero, sesin ilk vurgularından, gözlerini tam olarak mersin ağacına çevirdi ve ona doğru koştu; sesin ağacın kendisinden çıktığını fark edince şaşkınlık içinde dona kaldı. Derhal atını çözdü, yarı şaşkınlık yarı pişmanlıkla yüzü kızararak şöyle haykırdı: "Her kim olursan ol, ister bir ölümlü, ister bu ağaçların tanrıçası, sana yalvarırım, istemeden işlediğim bu hata için beni affet. Bu sert ağaç kabuğunun duygu sahibi bir varlıkla kaplı olduğunu bilsem, böylesine güzel bir mersin ağacını bu atın getireceği hakaretlere maruz bırakır mıydım? Umarım, gökyüzünün ve havanın tatlı etkileri verdiğim zararı onarabilir! Kendi şahsıma, affınızı hak etmek için istediğiniz her ne olursa yerine getireceğime, kalbimin sahibi leydi adına söz veririm."

Bu sözler üzerine mersin ağacı kökünden dallarına kadar titrer gibi oldu ve Rogero ateşe atılmış bir kütükten sızan nem gibi, ağacın kabuklarından aşağıya gözyaşı aktığını gördü. Ardından ağaç şunları söyledi:

"Sözlerinizi esinleyen nezaketiniz, bir zamanlar kim olduğumu ve nasıl bir talihsizlik sonucu bu şekle dönüştürüldüğümü anlatmaya beni zorluyor. Benim adım Astolpho, şöhretleri dünyaya yayılan Orlando ve Rinaldo'nun kuzeniyim. Ben de Fransa'nın en cesur şövalyeleri arasında sayılırdım ve doğuştan, babam Otho'dan sonra İngiltere topraklarına hükmetme hakkına sahiptim. Fransa'nın büyük impara-

toru tarafından ordularımızla birlikte yardım için eve çağrılıp Rinaldo ve diğer pek çok cesur şövalyeyle uzaklardaki Doğu'dan dönerken, güçlü bir büyücü kadın olan Alcina'nın deniz kenarındaki kalesinin olduğu yere geldik. Balık tutup oyalanmak için deniz kenarındaydı. Hepimiz, kanca ya da olta kullanmadan büyüsüyle nasıl denizden her ne isterse çektiğini görmek için durduk.

"Dev bir balina kıyıya yakın bir yerlerde sırtını gösterdi; öylesine büyük ve hareketsizdi ki uzaktan adaya benziyordu. Alcina gözlerini bana dikti; beni etkisi altına almayı tasarlıyordu. Bize doğru seslenerek, 'Bu, denizlerdeki en güzel denizkızının ötedeki adanın sahiline her gün düzenli olarak geldiği saattir. O kadar güzel şarkı söyler ki sesle birlikte dalgalar durgunlaşır. Eğer onu duymak isterseniz, benimle onun olduğu yere gelin,' dedi. Bunları söyleyip, Alcina hepimizin ada sandığı balığı işaret etti. Ben acele edip tereddüt göstermeden onu izledim; atımla yüzüp balığın sırtına çıktım. Rinaldo ve Dudon beni uyarmak için nafile işaretler yapıyorlardı; Alcina gülümseyerek, beni etkisi altına almış yönlendiriyordu. Biz üzerine çıkar çıkmaz balina hareket etti, kocaman yüzgeçlerini açarak hızla suyu yardı. Yaptığım aptallığı anlamıştım, ama pişman olmak için çok geçti. Alcina öfkemi dindirdi ve her ne yaptıysa bana olan aşkından yaptığını itiraf etti. Çok geçmeden bu adaya vardık. İlk başta kaderime razı olup günlerimi mutlu geçirmem için her şey yapıldı. Fakat bir süre sonra galibiyetinden doygunluğa eren Alcina farklılaştı, benden bıktı ve sonunda kurtulmak için beni bu biçime dönüştürdü. Benden önceki pek çok sevgilisine de aynı şeyi yapmıştı, bazılarını zeytin ağacına, bazılarını palmiyeye, bazılarını sedire, diğerlerini pınarlara, kayalara ya da vahşi hayvanlara dönüştürmüştü. Talihin bu büyülü adaya getirdiği cesur şövalye bu büyücünün senin üzerinde etkili olmamasına dikkat et, yoksa belki sen de bir ağaç, pınar ya da kaya olursun."

Rogero bu öykü karşısında ne kadar şaşırdığını ifade etti. Astolpho, adanın büyük bölümünün Alcina'nın hükümdarlığına tabi olduğunu sözlerine ekledi. Kız kardeşi Morgana'nın yardımıyla üçüncü kız kardeşleri Logestilla'yı babasından kalan mirasın neredeyse tamamından yoksun bırakmayı başarmıştı; zira babasının vasiyeti üzerine adanın tümü aslında Logestilla'ya aitti. Kız kardeşleri yalancı ve haz düşkünüyken Logestilla ölçülü ve bilgeydi. İmparatorluğu kardeşlerininkinden bir körfez ve dağ silsilesiyle ayrılmıştı ve sırf bu dağ silsilesi sayesinde kız kardeşinin burayı zapt etmesine engel olabilmişti.

Astolpho hikâyeyi burada sonlandırdı. Astolpho'nun Bradamante'nin kuzeni olduğunu bilen Rogero, kurtulması için memnuniyetle bir yol bulurdu; ancak bunu yapmak gücünü aşacağından, elinden geldiğince Astolpho'yu teselli etti; ondan

Logestilla'nın sarayına giden yolu ve Alcina'dan nasıl sakınabileceğini anlatmasını rica etti. Astolpho zor ve kayalıklarla dolu olmasına karşın, ona soldan giden yolu izlemesini söyledi. Bu yolun ciddi engeller çıkaracağını; Alcina'nın, hükümdarlığından kaçan uyruklarını engellemek adına sanatı sayesinde kullandığı bir grup canavarın geçişine mani olacaklarını bildirdi. Rogero mersin ağacına teşekkür etti ve yola koyulmak için hazırlandı.

Önce kanatlı ata binip dağı onun sırtında aşmayı düşündü; ama havada başka bir tehlikeli uçuşu göze alıp atı kontrol edebileceğinden şüphe duymaktaydı; üstelik yemek yemediği için neredeyse açlıktan ölecekti. Bu sebeple atın kendisini izlemesini sağlayıp diğer iki kız kardeşin topraklarının toplamına denk bir mesafeyi yaya olarak geçti.

Alcina'nın olağanüstü şehrini önünde gördüğünde 3 kilometreden fazla ilerlememişti. Bu kent sanki gökyüzüne erişiyor gibi gözüken altından yapılmış duvarlarla çevriliydi. Bazılarının bu duvarların gerçek altından değil de simya ilminin eseri olduğunu düşündüklerini biliyorum; ama bunun bir önemi yok; ben onların altından olduğunu düşünmeyi tercih ediyorum, çünkü kesinlikle bir altın gibi parlıyorlardı.

Geniş, düz bir yol şehrin kapılarına doğru uzanırken, dağlık bölgeye giden dar, inişli çıkışlı diğer yoldan ayrılıyordu. Rogero hiç tereddüt etmeden dar yoldan ilerledi; ancak bu yola daha yeni ayak basmıştı ki geçişine mani olan kalabalık bir birliğin saldırısına uğradı.

Asla böylesine gülünç ve sıradışı bir şey görmemişsinizdir, bu birlikler gulyabanilerden oluşmaktaydı. Kimisi boyunlarından ayaklarına kadar insan biçimli olup maymun ya da kedi başına sahiptiler; diğerleri at bacağına ya da kulaklarına sahipti; kel, çok çirkin yaşlı adamlar ve kadınlar bir ileri bir geri akıllarını kaybetmiş gibi koşturuyorlardı, kaba tüylü yaratık ciltlerinin üzeri yarım yamalak örtülmüştü; biri at üzerinde eyersiz olarak tam sürat koşturuyor, bir diğeri bir eşeğin ya da ineğin üzerinde yavaş yavaş geziniyordu; son derece çevik olan diğerleri de arkadaşlarının koşturdukları hayvanların yelelerine ya da kuyruklarına tutunup zıplıyorlardı. Bazıları borulara üflüyor, bazıları ise içki kadehlerini sallıyorlardı; kimileri şişlerle kimileri de yabalarla silahlanmışlardı. Liderleri gibi gözüken bir tanesinin kocaman göbeği, kaba, şişman bir kafası vardı; tek bir doğrultada devam edemeyerek salına salına bir bu yöne bir şu yöne yürüyen bir kaplumbağanın sırtına binmişti.

Bu yaratıklardan köpek boynuna, kulaklarına ve ağzına sahip olmasına karşın bazı organları insana benzeyen bir tanesi, Rogero'yu sağa saptırıp tekrar parlak, güzel şehrin yoluna doğru yönlendirmek için öfkeyle saldırdı; ancak cesur şövalye "Bu

kılıcı kullanabildiğim sürece bunu yapmayacağım" diye haykırdı ve hemen yaratığın yüzüne doğru hamle yaptı. Yaratık mızrağıyla ona vurmaya çabaladı, ama Rogero onun için çok hızlıydı ve kılıcını yaratığın bedenine öyle bir sapladı ki eli yaratığın sırtından çıktı. Şimdi öfkesini tamamen açığa vuran şövalye birini dişlerinden bir diğerini kemerinden ittirerek tüm enerjisiyle güruhun arasına atıldı; ancak öylesine kalabalıklardı, kılıç darbelerine rağmen ona doğru öylesine yüklenmişlerdi ki yolunu açabilmek için Briareus kadar çok kolu olmalıydı.

Eyer kayışında asılı duran büyülü kalkanının örtüsünü kaldırmış olsaydı, Rogero bu yaratıkları kolayca hezimete uğratabilirdi; ancak belki aklına getirmedi, belki de sağlam kılıcı dışında bir şeyle kendisini savunmayı tercih etmedi. Zihninin allak bullak olduğu bir anda, tavırları ve kıyafetleri mertebelerini ve soylu terbiyelerini ifşa eden iki güzel kızın şehir kapısından çıktığını gördü. Kızlar, beyazlığı kakumun beyazlığını bastıran birer tek boynuzlu ata binmişlerdi. Rogero'nun bu gulyabanilerle yiğitçe çarpıştığı çayıra doğru ilerlediler. Yaklaştıklarını görünce bütün gulyabaniler geri çekildi. Yakına geldiler, hareketliliğinden ve edepliliğinden ötürü yanakları kızaran bu genç savaşçıya ellerini uzattılar. Genç savaşçı yardımlarından ötürü minnet duyarak, teşekkürlerini sundu ve onları reddetmeye gücü yetmediğinden şehir kapısına doğru onları takip etti.

Bu büyük, güzel giriş, hepsi elmastan yapılmış dört geniş sütunlu bir sundurmayla süslenmişti. Bu sütunların gerçek mi yoksa sahte elmastan mı oldukları hakkında bir şey söyleyemem. Göze elmas gibi gözüktükleri ve hiçbir şey bunlardan daha parlak ve görkemli olmadığı sürece bunun ne önemi olabilir ki.

Sütunların arasındaki eşikte birlikte oynayıp eğlenen büyüleyici bir genç kız grubu görülüyordu. Hepsi birden Rogero'yu karşılamak için koştular ve onu tıpkı bir cenneti andıran sarayın içine doğru götürdüler.

Yaşanan her bir yeni hazla saatlerin hesaplanmadan uçup gittiği bu mekâna bu adı rahatlıkla verebiliriz. Doymuşluğun, arzunun ve hepsinin ötesinde zamanın basit düşüncesi burada yaşayanların zihnine asla girmemişti. Gösterişin ve eğlencenin verdikleri dışında hiçbir hissi tatmamışlardı; mutluluk kadehi burada yaşayanlara bol ve tükenmez gözükürdü. Rogero'nun gulyabanilerden kurtuluşunu borçlu olduğu iki genç kız onu hanımefendilerinin odasına götürdü. Güzel Alcina ilerleyip ilk bakışta asil ve nazik olduğunu ele veren bir tavırla onu selamladı. Tüm saray sakinleri şövalyenin etrafında toplandılar ve en gurur okşayıcı iltifatlarda bulundular. Kalenin azameti burada yaşayanların büyüleyiciliğinden daha az hayranlığa değerdi. Birbirleriyle güzellikte, gençlikte ve incelikte iyi eşleşmiş her iki cinsiyetten kişilerden oluşan bu grubun

arasında Alcina tıpkı yıldızları gölgede bırakan güneş gibi parlıyordu. Genç şövalye büyülenmişti. Mersin ağacından duyduğu her şey ona salt iğrenç bir iftira gibi gözüktü. Gerçekten de gülümsemelerinin ve o saf doğru tavırlarının altında sahtekârlık ve hainlik gizli olduğundan nasıl şüphe duyabilirdi? Astolpho'nun kaderini, hatta belki de daha sert bir cezayı hak ettiğinden şüphesi yoktu. Tüm anlattıklarını hayal kırıklığına uğramış bir ruhun, intikama susamışlığın sarf ettirdiği sözler olarak düşündü. Fakat Rogero'yu acımasızca suçlamamalıyız, çünkü o büyülü bir gücün kurbanıydı.

Ardından masaya oturdular, ahenk dolu lir ve arp sesleri büyüleyici notalar eşliğinde nağmelere döküldü. Şiirin büyüleyiciliği eğlenceli hikâyelere eklendi; şölenin görkemi bir kraliyet divanının itibarını artıracak güçteydi. Bu ikiyüzlü kadın, şövalyeyi etkileyebilecek, onu buraya bağlayabilecek hiçbir şeyi unutmadı. Amacı tıpkı diğerlerine yapmış olduğu gibi ondan usandığı vakit onu başka bir varlığa dönüştürmekti. Eğlenceler eşliğinde günler biribirini takip ederek geçip gitti. Keyifli egzersiz, kovalamaca, dans ve spor oyunlarıyla saatler çabucak geçerken banyo ya da uykunun verdiği tattan yararlandılar.

Charlemagne ve Agramant imparatorluk için mücadele ederlerken Rogero böyle rahat ve lüks içinde bir hayat sürüyordu. Fakat sevimli ve cesur Bradamante gece gündüz demeden, Rogero'yu tekrar kazanma umuduyla en ufak bir ihtimalin kendisini yüreklendirdiği her yere güvensiz adımlarla ilerlerken Rogero'yla oyalanmamalıyım.

Bu yüzden Rogero'yu tarlalarda ve şehirlerde nafile aradıktan sonra Bradamante'nin bir sonraki adımında nereye gideceğini bilmediğini söyleyeceğim. Rogero'nun ölmüş olmasından korkmadı. Çünkü böyle bir kahramanın ölümü Hydaspes'ten Batı'nın en uzak ırmağına kadar her yerde tekrar tekrar yankılanırdı; ancak onun yeryüzünde mi yoksa gökyüzünde mi olduğunu bilemediğinden, son bir çare olarak Merlin'in mezarının bulunduğu mağaraya geri dönüp, aradığına ulaşmak için ondan gitmesi gereken yönü sormaya karar verdi.

Zihni bu düşünceyle meşgulken, bilge büyücü Melissa aniden önünde belirdi. Bu erdemli ve iyiliksever büyücü, büyüleri sayesinde Rogero'nun vaktini zevk ve sefa içinde geçirdiğininin, şerefini ve hükümdarını unuttuğunun farkına vardı. Kahraman olmak için doğan birinin yıllarını adi bir sükûnet içinde boşa harcaması ve sağ kalanların belleğinde lekeli bir ün bırakması düşüncesine dayanamayan Bradamante, Rogero'yu erdemli yollara çekebilmek için güçlü tedbirlerin alınması gerektiğini anladı. Melissa, tıpkı ününü değil de sadece Rogero'nun hayatını korumak niyetinde olan Atlantes gibi, bu sevimli şövalye için beslediği duygularla kör olmamıştı. Atlantes sanatı yardımıyla Hippogriff'i büyücü Alcina'nın adasına götürmüştü. Bu adada sevgili

öğrencisinin şeref duygusunu unutmasını ve şehvet sevgisini içinden söküp atmasını umdu.

Melissa'yı görünce Bradamante'nin yüzü aydınlandı, umut yüreğini canlandırdı. Melissa, Bradamente'den hiçbir şey gizlemedi, Rogero'nun Alcina'nın tuzağına düştüğünü anlattı. Bradamante kedere ve korkuya kapıldı; fakat iyi yürekli büyücü onu sakinleştirdi, korkularını dağıttı ve çok geçmeden şövalyeyi Bradamante'ye geri getireceğine söz verdi.

"Sevgili kızım" dedi, "taktığın o tüm büyüleri alt etme gücüne sahip yüzüğü bana ver. O yüzük sayesinde iki yüzlü Alcina'nın Rogero'yu tutsak ettiği o korunaklı kaleye girebileceğimden eminim." Bradamante, Rogero'yu onun çabalarına emanet ederek hiç tereddüt etmeden yüzüğü ona teslim etti. Ardından Melissa sanatı sayesinde doru olan bir ayağı hariç kapkara büyük bir at çağırdı. Bu hayvanın üzerine bindi ve öyle hızlı yol aldı ki ertesi sabah olduğunda Alcina'nın yaşadığı yere gelmişti.

Buraya vardığında kusursuz bir benzerlikle kendisini yaşlı büyücü Atlantes'e dönüştürdü. Uzunluğuna genişlik ekledi ve tüm biçimini genişletti. Çenesini uzun bir sakalla kapladı ve suratının her yerini iyice kırıştırdı. Ayrıca Atlantes'in sesini ve tavırlarını takındı ve Rogero'yu yalnız başına bulmak için fırsat kovaladı. Sonunda onu ipek ve altından yapılmış gösterişli bir elbise içinde buldu, boynuna değerli taşlardan bir kolye takmıştı ve idmanla bir zamanlar oldukça sert olan kolları bileziklerle süslenmişti. Tavrı ve hareketleri kadınsıydı ve Rogero'ya özgü, isminden başka hiçbir şeyi muhafaza etmemiş gibi gözüküyordu; böylesine bir güçle büyücü onu ele geçirmişti.

Rogero'nun eski öğretmeni biçimindeki Melissa, katı ve ciddi bir ifade takınarak onun önüne çıktı ve "Ne yani tüm uğraşlarımın meyvesi bu mu?" dedi, "Seni ayı ve aslan ilikleriyle besledim, ejderhaları boyunduruk altına almayı ve gençliğinde sana Hercules gibi yılanları kavrayıp boğazlamayı öğrettim, tüm bunları çelimsiz bir Adonis olasın diye mi yaptım? Geceleyin yıldızları, hayvanların dostça tavırlarını ve izlediğim daha birçok şeyi kafamda tarttım, doğumuna ilişkin bilgileri hesap ettim, bunların hepsi mi senin büyük biri olarak doğacağına işaret ederek yanlış şeye işaret etmişler? Kim senin basit bir büyücünün kölesi olacağına inanabilirdi ki? Ey Rogero, bu Alcina'nın kim olduğunu bil, onun hünerlerini ve onlara karşı koymayı öğren. Al bu yüzüğü ve parmağına tak, ardından onun huzuruna dön ve onun gerçek büyülerinin ne olduklarını kendin gör."

Bu sözlerin ardından, Rogero şaşkına döndü, utandı ve gözlerini yere dikip ne cevap vereceğini bilemedi. Melissa bu fırsattan yararlanıp yüzüğü Rogero'nun parmağına geçirdi ve şövalye tekrar eski haline döndü. Rogero sarsılmıştı! Utanç içindeydi,

hocasıyla göz göze gelmeye cesaret edemedi. Nihayet gözlerini kaldırdığında o muhterem kişiyi değil de, yüzüğün etkisiyle gerçek kimliğine bürünen rahibe Melissa'yı gördü. Melissa, onu kutarmaya gelmesinin nedenlerini, Bradamante'nin üzüntülerini, pişmanlıklarını, onu nasıl yorulmadan aradığını anlattı. "O büyüleyici Amazon" dedi, "tüm büyülere karşı mutlak bir panzehir olan bu yüzüğü yolladı. Eğer sana hizmeti dokunacak daha büyük bir gücü olsaydı, ellerimin içinde sana kalbini gönderirdi."

Bundan başka bir şey söylemek Melissa için gereksizdi. Rogero'nun büyü etkisiyle Alcina'ya karşı duyduğu aşk, büyü yok edilir edilmez kayboldu; şimdi yaptığı kötülüklerden başka bir şey görmediği için ona karşı aynı yoğunlukta nefret duymaya başladı. Alcina'nın kendisini utanç içinde bırakmasından ötürü öfkeliydi.

Alcina'yı tekrardan gördüğü zaman duyduğu şaşkınlık öfkesinden daha aşağı değildi. Yüzüğü sayesinde Alcina'nın büyülerine karşı dirençli bir hale gelmişti, onu gerçekte olduğu gibi, çirkin bir yaratık olarak gördü. Sahip olduğu tüm çekicilik sahteydi, gerçekten bakıldığında çok biçimsizdi. Aslında Hecabe ya da Cumae'li Sibylla'dan daha yaşlıydı; fakat yitip giden zamanlarımıza üzülünecek bir büyü onun etkileyici gözükmesini, gençliğe özgü çekicilikte giyinmesini sağladı. Rogero şimdi bütün bu gerçekleri görüyordu, fakat Melissa'nın öğütlerine kulak verip, şaşkınlığını gizledi, bir bahaneyle zırhını aldı, güvenilir kılıcı Belisarda'yı kuşandı ve üzerinde örtüsü bulunan Atlantes'in kalkanını aldı.

Sonra Alcina'da şüphe uyandırmadan ahırından bir at seçti; fakat Melissa'nın tavsiyesi üzerine Hippogriff'i orada bıraktı. Melissa, Hippogriff'i ona sonra teslim edeceğine, onu daha kolay idare edilebilir bir hale sokacağına söz vermişti. Rogero'nun ahırdan aldığı at Astolpho'ya ait olan Rabican'dı. Rogero yüzüğü Melissa'ya geri verdi.

Rogero henüz çok yol almamıştı ki, bileğinde kartal taşıyan ve bir köpek tarafından takip edilen Alcina'nın avcılarından biriyle karşılaştı. Avcı kuvvetli bir ata binmişti, cesurca Rogero'nun yanına gelip, biraz da buyurgan bir tavırla ona böyle hızla nereye gittiğini sordu. Rogero durmaya ya da cevap vermeye tenezzül etmedi; bunun üzerine onun kaçtığından emin olan avcı "Seni kartalımla mı durdurmam gerekiyor?" diye sordu ve böyle söyleyerek Rabican'ın bile hızına erişemeyeceği kuşu bileğinden attı. Ardından atından aşağıya atladı ve hayvan, ağzı açık halde ok gibi Rogero'nun arkasından fırladı. Avcı da kendisini rüzgâr ya da ateş taşırmışçasına hızlı koştu; köpeği çeviklikte Rabican'a denkti. Kaçmanın imkânsız olduğunu anlayan Rogero, durdu ve kendisini takip edenlerle yüzleşti; ancak kılıcı böyle düşmanlar için faydasızdı. Küstah avcı Rogero'ya sözleriyle saldırdı ve sahip olduğu tek silah olan kamçısıyla ona vurdu; köpeği Rogero'nun ayağını ısırdı, atı da çifteyle onu tekmeledi. Bu esna-

da kartal Rogero ile Rabican'ın üzerinden uçuyordu, onlara pençeleri ve kanatlarıyla saldırdı; öyle ki at korkudan kontrol edilemez hale geldi. O anda vadide boru ve zil sesleri işitildi. Bu sesler Alcina'nın ordusuna tümüyle Rogero'nun peşine düşmeleri emri verdiğinin kanıtıydı. Rogero kaybedecek zamanının olmadığını anladı ve o anda şans eseri boynunda asılı duran Atlantes'in kalkanını hatırladı. Örtüsünü çıkarttı ve sihir kusursuzca işledi. Avcı, köpek, at yere düştüler; kartalın çırpınan kanatları artık onu taşıyamaz oldu ve hissiz bir biçimde yere düştü. Tacizlerden kurtulan Rogero, onları kendlerinden geçmiş bir halde ardında bıraktı ve hemen oradan uzaklaştı.

Bu sırada Alcina, toplayabildiği kadar kuvvetle, Rogero'nun peşinden saraydan çıktı. Sarayda kalan Melissa yüzüğün koruması altında, odaların hepsini yoklama fırsatı ele geçirmişti. Karşılaştığı bütün tılsımları ve büyüleri bir bir yok etti, mühürleri parçaladı, resimleri yaktı, büyücünün düğümlerini çözdü. Oradan aceleyle doğruca araziye koşup ağaçlara, pınara, taşa ya da hayvana dönüşmüş kurbanları büyülerinden kurtardı; hepsine özgürlüklerini geri verdi, onlar da kurtarıcılarına sonsuz teşekkürlerini sundular. Hepsi mümkün olduğu kadar hızla iyi kalpli Logestilla'nın topraklarına kaçtı, oradan da kendi topraklarına doğru yola çıktılar.

Melissa'nın ilk serbest bıraktığı kişi Astolpho'ydu, çünkü Rogero özellikle onu Melissa'nın gözetimine bırakmıştı. Melissa, Astolpho'nun silahlarını geri kazanmasına, bilhassa bir zamanlar Argalia'nın olan değerli altın saplı mızrağı almasına yardım etti. Büyücü kadın onunla birlikte kanatlı ata bindi ve kısa bir süre sonra havadan Logestilla'nın kalesine vardılar. Bir süre sonra Rogero da onlara katıldı.

Burada tüm arkadaşlar, Logestilla ve onun erdemli saray halkıyla münasebetlerini arttırıp keyifli, kısa bir dönem geçirdiler; sonra her biri kendi yoluna gitti. Rogero Hippogriff, yüzük ve kalkanla birlikte; Astolpho altın mızrağı ve binek atlarının en hızlısı olan atı Rabican'la birlikte oradan ayrıldı.

Logestilla, Rogero'ya Hippogriff'i kontrol edebilmesi için uygun bir gem ve at başlığı; Astolpho'ya ise diğer silahlar tümüyle işe yaramaz hale gelirse çalması için harikulade güçleri olan bir boru hediye etti.

ORK

Büyüleyici Angelica'yı, birbirleriyle çarpışan aşıkları Sacripant ve Rinaldo'dan kaçarken yaşlı bir keşişle karşılaştığında bırakmıştık. Angelica, Fransa'yı ve Avrupa'yı terk ederek nefret ettiği Rinaldo'dan kaçma isteğiyle kendisini deniz kıyısına götü-

recek yolları göstermesini keşişten istemişti. İkiyüzlü bir büyücüden başka bir şey olmayan bu sahte keşiş, sahte tanrıları açısından Angelica'ya yardım etmenin yanlış olacağını bildiğinden, Angelica'nın isteklerine boyun eğermiş gibi davrandı. Ona, sanatı sayesinde içine kurnaz bir iblis soktuğu bir at temin etti. Angelica bu hayvanın üzerine bindikten sonra, atı kendisini denize ulaştıracak yola yöneltti.

Angelica hiç şüpheye düşmeden atını sürdü, fakat deniz kenarına ulaştığında atın içindeki iblis hayvanı dosdoğru suya soktu. Angelica atı nafile karaya çevirmeye çalıştı; at gece yaklaştığında yükünü bir kumsala indirene kadar yoluna devam etti.

Kendisini bu korkunç, ıssız yerde terk edilmiş, yapayalnız bulan Angelica sersemlemiş halde ellerini birleştirip gözlerini gökyüzüne çevirerek gözlerinden yaşlar sel olup akana dek hareketsiz kaldı ve ardından şu sözleri haykırdı: "Ah seni zalim felek, öfken hâlâ bitmedi mi? Nasıl bir sefalet çekmem için lanetledin beni? Yazık! o halde bitir işini! Beni vahşi bir hayvanın kucağına av olarak at ya da sonumu getirmek için nasıl bir kader belirlediysen onu ver bana. Hayatıma ve sefilliğime son verdiğin zaman sana minnettar kalacağım." Sonunda acılarından tükenmiş bir halde kumun üzerine düşüp uykuya daldı.

Daha sonra neler olacağını anlatmadan önce, bu talihsiz hanımefendinin atıldığı yerin neresi olduğunu açıklamalıyız. İrlanda sahilini ıslatan bu denizde Ebuda adında bir ada vardı. Bir zamanlar kalabalık olan adanın sakinleri Proteus'un öfkesi sonucunda birkaçı kalıncaya dek yok edildiler. Bu tanrı, ada sakinlerinden eski zamanlarda gördüğü olağan onurlandırmaların ihmal edilmesiyle çılgına döndü ve intikam almak için, onları yok etmek üzere Ork diye adlandırılan korkunç bir su canavarını üzerlerine gönderdi. Bu yaratığın yaptığı tahribatın korkusu öyleydi ki adadaki insanların hepsi kendilerini başkente kapadı ve korunmak için yalnızca duvarlarına güveniyorlardı. Bu sıkıntıyla Kâhin'in tavsiyesine başvurdular ve ülkenin yetiştirdiği en güzel bakireyi ona sunarlarsa deniz canavarının öfkesinin yatışacağını öğrendiler.

Bu korkunç kehânetin ilan edildiği, bu ölümcül fermanla adanın en güzel bakireleri arasından canavara sunulmak üzere biri aranmaya başladığı gün Angelica'nın bulunduğu sahile birkaç denizci ayak bastı ve burada uzanan bu güzel leydiyi gördüler.

Ey kör talih! Sen ki insani meselelerde gücün bu kadar büyük! Öyleyse, çeşitli hükümdarların elde etmek için birbirlerine karşı silaha sarıldıkları bu çekici bakireleri korkunç bir canavarın dişlerine terk edebilir misin? Yazık! Güzel Angelica'nın kaderinde bu zalim adalıların kurbanı olmak var.

Angelica uyurken, Ebudalılar tarafından bağlandı ve geminin güvertesine taşınana

kadar da durumunun farkına varmadı. Bir rüzgâr yelkenkeleri şişirdi ve gemiyi süratle limana sürükledi. Limana vardıklarında onu gören herkes Angelica'nın tartışılmaz biçimde Proteus'un kendisi tarafından seçilen kurban olduğunda hemfikir oldular. Korkunç kaderi Angelica'ya bildirildiğinde, bu mutsuz bakirenin ölümcül ızdırabını, çığlıklarını, gökyüzüne ilettiği serzenişleri kim anlatabilir? Ben anlatamam; o halde izin verin hikâyemin daha neşeli bir bölümüne geçeyim.

Rogero Logestilla'nın sarayını terk etti ve dağların doruklarının da üzerinde uçan atıyla hızla ilerleyerek Hippogriff tarafından batıya doğru götürüldü. Onu Melissa'nın verdiği at başlığı sayesinde kolayca yönlendirebiliyordu. Bradamante'ye yeniden kavuşmak için duyduğu heyecan yanında, hızla uçarken bu geniş toprakları, yoğun nüfuslu ülkeleri görmekten de keyif almıyor değildi. Sonunda İngiltere sahillerine yaklaştı ve askeri azametinin ihtişamı içinde zafer umuduyla dolup taşarak hareket etmek üzereymiş gibi görünen dev bir ordu gördü. Hippogriff'i bu manzaradan uzak düşmeyen bir yere indirdi ve hemen o anda meraklarına ve hayranlıklarına yenilen şövalyeler ve askerlerce etrafı sarıldı. Rogero, sorularına cevap olarak, gördüğü bu iyi düzenlenmiş birliklerin amcası Kral Charles'ın elçisi olarak ünlü Rinaldo'nun isteği doğrultusunda Fransız imparatoru'nun yardımına gitmek üzere oluşturulduğunu öğrendi.

İngiliz şövalyelerinin merakı Hippogriff'i yerinde seyrederken sonunda kısmen de olsa geçti derken, Rogero onları tekrar hayretler içinde bırakarak atına bindi ve iki yanındaki mahmuzlara vurarak atı bir meteor hızıyla havalandırdı. İrlanda sahilleri görünene kadar atını batıya doğru yönlendirdi. Burada denizin ortasında çıkıntı halinde duran bir kayaya sıkıca zincirlenmiş, tek başına güzel bir genç kız gördü. Yakına gelip de Güzel Prenses Angelica'yı görünce çok şaşırdı. Deniz canavarı onu öldürmek için gelene dek beklemek üzere o gün oraya getirilmiş ve bu kayaya bağlanmıştı. Rogero yanına gelip "Hangi zalim eller, hangi barbar ruh, hangi ölümcül baht seni bu zincirlere vurdu?" diye haykırdı. Angelica gözyaşları içinde cevap verdi, bu onun ilk cevabıydı; titrek sesiyle, hangi nedenle orada öylece bırakıldığını ona açıkladı. Bunları anlatırken, denizde uzaktan korkunç bir uğultu işitildi. Kısa süre sonra dev yaratık göründü, bedeninin bir kısmı dalgaların üzerinde duruyor, diğer kısmı ise suyun içinde bulunuyordu. Korkudan benzi atan Angelica kendisini çaresizliğe bıraktı.

Mızrağını hazır hale getiren Rogero Hippogriff'i Ork'un üzerine doğru mahmuzladı ve ona bir darbe indirdi. Bu ürkütücü canavar doğanın ürettiği hiçbir varlığa benzemiyordu. Zıplayan ve bükülen bedeniyle, kafası, gözleri, ağzı ve son olarak da yaban domuzu gibi dişleri dışında hayvana benzer hiçbir yanı yoktu. Rogero'nun

mızrağı onu iki gözünün arasından vurmuştu; ama kaya ve demir bile onun pulları kadar nüfuz edilemez değildi. İlk darbesinin işe yaramadığını gören şövalye ikinci bir hamle için hazırlandı. Hippogriff'in büyük kanatlarının gölgesini suyun üzerinde gören canavar avını terk etti ve daha yakınında ne varsa onu yakalamak için döndü. Bu şansı değerlendiren Rogero, canavarın bedeninin çeşitli kısımlarına şiddetli darbeler indirdi, bu sırada da ölümcül dişlerini yok etmeye özen gösterdi; ancak yaratığın pulları her saldırıya direndi. Suyu kuyruğuyla döverek Rogero'yu ve atını saran bir köpük yükseltti, öyle ki şövalye suda mı yoksa havada mı olduğunu zar zor anlayabiliyordu. Ardından Hippogriff'in kanatları suyla sırılsıklam olup onu taşıyamayacaklar diye korkmaya başladı. Tam bu sırada Rogero eyer kaşında asılı duran sihirli kalkanı hatırladı; ancak parlaklığıyla Angelica'nın da kör olmasından korktuğu için onu kullamak konusunda cesareti kırıldı. Hemen ardında Melissa'nın kendisine verdiği yüzüğü anımsadı, son zamanlarda bu yüzüğün gücünü çok denemişti. Hızla Angelica'ya doğru ilerledi ve yüzüğü onun parmağına taktı. Kalkanın örtüsünü kaldırdı, parlak levhasını iğrenç Ork'un yüzüne çevirdi. Kalkan etkisini bir anda gösterdi. Hissiz ve hareketsiz kalan canavar suda yuvarlanıp durdu, sonunda suyun üzerinde sırt üstü uzandı. Şimdi Rogero canavarın açıkta kalan kısımlarına mızrağının tesir etmesi için çabalamayı istiyordu, ama Angelica hiç zaman kaybetmemesi, yaratık yeniden canlanmadan kendisini zincirlerinden kurtarması için ona yalvardı. Yalvarışlarından etkilenen Rogero, dediğini yapmak için atıldı, çözdükten sonra onu Hippogriff'in üzerinde kendi arkasına bindirdi. Hayvan yeryüzünde ilerlemeyi reddederek hızla gökyüzüne yükseldi ve havada süratle yol aldı. Rogero, prensesin hissettiği dayanılmaz acılardan sonra dinlenmesi için tekrar bir toprak parçası aradı ve Bretanya (Bretagne) sahiline atını indirdi. Sahilin yakınlarında kuş sesleriyle çınlayan sık ağaçlı bir orman vardı. Ormanın ortasında bir pınar duru suyuyla küçük bir çayırlığı sulamaktaydı. Yanında hafif bir tepe yükselmekteydi. Hippogriff'i çayırlığa indiren Rogero atından indi ve Angelica'yı atın sırtından aldı.

Sarsıntıyı atlattıktan sonra Angelica, gözlerini aşağıya indirdi ve parmağındaki değerli yüzüğü gördü. Bu yüzüğün özelliklerini çok iyi biliyordu, çünkü bu yüzük Sarazen Brunello'nun ondan çaldığı yüzüğün ta kendisiydi. Yüzüğü parmağından çıkartıp ağzına koydu ve anlatabileceğimizden çok daha çabuk şövalyenin gözleri önünden kaybolup gitti.

Rogero çıldırmış gibi her yana baktı, ama çok geçmeden Angelica'nın parmağına az önce taktığı yüzüğü hatırladı. Angelica'nın, hizmetlerine bu şekilde nankörlükle cevap vermesi Rogero'yu sarsmıştı. "Ey seni nankör güzel, beni böyle mi ödüllen-

diriyorsun? Yüzüğümü bir armağan olarak kabul etmektense çalmayı mı tercih ediyorsun? Eğer isteseydin o yüzüğü sana seve seve verirdim" diye haykırdı. Bunları söyledikten sonra, göremediği şeyi dokunarak elde etme umuduyla kör bir adam gibi uzattığı kollarıyla her yeri yokladı; boşunaydı. Zalim güzel çoktan uzaklara gitmişti.

Kendisini kurtaran kişiye duyduğu sorumluluk hissine rağmen, Angelica'nın ilk gereksinimi kıyafet, yemek ve uykuydu. Bir süre sonra bir çoban kulübesine vardı. Görünmeden kulübeye girip o anki ihtiyaçlarını karşılayacak gereçleri buldu. Bir kısrak sürüsünden sorumlu olan yaşlı çoban o sırada kulübede değildi. Angelica uyuyup kendine geldikten sonra sürüdeki kısraklardan birini seçti ve hayvanın üzerine binince Doğu'ya, evine dönüş arzusu zihninde tekrar canlandı. Bu amaç doğrultusunda kendisini ülkesinden ayıran bu geniş toprakları geçerken Orlando'nun ya da Sacripant'ın koruyuculuğunu seve seve kabul ederdi. Hangisi olursa olsun, biriyle karşılaşma umudu içinde yola koyuldu.

Bu esnada Angelica'yı tekrar göremekten umudunu kesen Rogero, kanatlı atını bıraktığı ağacın yanına geri döndü; ancak atının başlığını koparıp kaçtığını görünce küçük düşmüş hissetti. Önceki hayal kırıklığıyla birlikte bu kayıp canını çok sıktı. Üzüntüyle silahlarını topladı, kalkanını omzuna aldı ve gördüğü ilk yolda ilerlemeye başladı. Kısa süre sonra kendisini gür ve alabildiğine uzanan bir ormanın sınırında buldu.

İlerlemeye başlamıştı ki sağ tarafından bir ses işitti, dikkatle dinlediğinde birbirlerine çarpan silah seslerini ayırt etti. Sesin geldiği yere doğru gitti ve burada iki savaşçıyı ölümcül bir mücadele içinde buldu. Biri soylu, yiğit tavırlı bir şövalyeydi, diğeri ise vahşi bir devdi. Şövalye devin kocaman sopasına karşı kendisini korurken, onun vuruşlarından sakınıp kılıcı ve kalkanıyla onları savuştururken kusursuz bir hüner sergiliyordu. Rogero dövüşü izlemeye devam etti, çünkü şövalyeye katılmayı içten içe çok istese de, bu dövüşe katılmamak için kendini tuttu. Sonunda o koca sopanın doğruca şövalyenin başına indiğini üzülerek gördü. Şövalye bu darbeye teslim oldu ve perişan halde yere serildi. Dev onu öldürmek için ileri atıldı ve miğferini çıkarttığında Rogero, Bradamante'nin yüzünü tanıdı. "Dur, ey seni zalim!" diye haykırıp kılıcını çekti ve ileriye atıldı. Bunun üzerine dev sanki bir başka dövüşe başlamayı istemezmiş gibi, Bradamante'yi omzuna aldı ve onunla birlikte ormanın içlerine koştu.

Ardından Rogero da ormana daldı, ancak devin uzun bacakları oldukça hızlı bir şekilde ilerlemesine neden oluyordu, öyle ki şövalye onu güçlükle görüş açısında tutabiliyordu. Nihayet ormandan çıktılar. Rogero bir anda önünde mermerden yapılmış, usta bir elin ürünü heykellerle süslenmiş, gösterişli bir saray gördü. Dev altın bir

kapıdan bu yapının içine girdi, Rogero da onu takip etti; ancak içeriye girip çevresine bakındığında ne devi ne de Bradamante'yi görebildi. Ödlek düşmanının geri dönüp onunla karşılaşması için yüksek sesle bağıra bağıra odadan odaya koştu; ama hiçbir yanıt alamadığı gibi ne devi ne de avını, bir an da olsa, görebildi. Bu nafile arayışı içinde kendilerini tanımasa da Ferrau, Florismart, Kral Gradasso, Orlando ve daha pek çoklarıyla karşılaştı. Hepsi kendisi gibi bu sihirli kalede tuzağa düşürülmüşlerdi. Bu büyücü Atlantes'in Rogero'yu nüfuzu altına alabilmek ve aynı zamanda onun güvenliğini şans eseri de olsa tehlikeye atabilecek bu diğer kişileri emniyet altında tutmak için tasarladığı yeni bir hileydi. Rogero'nun Bradamante olarak gördüğü şey sadece bir hayaldi. Bu büyüleyici leydi uzun bir süredir geleceğini umut ettiği Rogerosu hakkında kaygılar içinde çok uzaklardaydı.

İmparator Marsilya garnizonunu ve şehrini onun sorumluluğuna bırakmıştı, o da dinsizlere karşı görevini cesurca ve ihtiyatla yerine getirdi. Bir gün Melissa aniden önünde belirdi. Soracağı soruları önceden tahmin edip şöyle söyledi: "Rogero için endişelenme; o yaşıyor ve her zamanki gibi sana sadık; ama tutsak düştü. Zalim büyücü onu bir kez daha tutsak etmeyi başardı. Onu kurtarmak istiyorsan, atına bin ve beni izle." Ona Atlantes'in Rogero'yu onu tehlike altında olduğu hayaliyle aldatarak nasıl oyuna getirdiğini anlattı ve devam etti, "Sen de bu oramana girer ve bu kaleye yaklaşırsan bu tipte hilelerle karşılaşacaksın. Rogero'yu gördüğünü sanacaksın, ama gerçekte sadece büyücünün kendisini görmüş olacaksın. Aldanmadan kılıcını ona sapla ve onu öldürerek sadece Rogero'yu değil, Fransa'nın daha birçok cesur şövalyesini de kurtaracak olduğunu söylediğimde bana inan. Bu şövalyeleri büyücünün hileleri hükümdarlarının ordugâhından çekip almıştı."

Bradamante derhal silahlarını aldı ve atına bindi. En çok duymak istediği konu hakkında konuşup yolda hoşça vakit geçirterek Melissa onu sıkıntılı yollardan, tarlalardan ve ormanlardan geçirdi. Sonunda o ormana vardıklarında, bir kez daha ona yapacaklarını tekrarladı ve sonra onu yalnız bıraktı, çünkü büyücünün tetikte olup onu uzaktan görmesinden korkuyordu.

Bradamante yaklaşık 3 kilometre kadar atını sürmüştü ki, bir anda, ona gözüktüğü şekilde, Rogero'yu iki dev tarafından sıkıştırılmış halde gördü. Tereddüt içindeyken, Rogero'nun yardım için ona seslendiğini duydu. Bir anda Melissa'nın uyarıları önemini yitirdi. İyi yürekli uyarıcısının niyeti ve doğruluğu üzerinde zihninde bir anda bir şüphe doğdu. Kendi kendisine "Kendi gözlerime ve kulaklarıma inanmayacak mıyım?" dedi ve Rogero'yu savunmak için ileri atıldı. Rogero devler tarafından takip edilerek kaçtı, Bradamante de onları izleyip onlarla birlikte kale kapısından

içeri girdi. Orada ne bir dev ne de şövalye görebildiğinden Bradamante'nin aklı başına geldi. Orada tutsaktı, ama sevdiği kişiyle bu tutsaklığı paylaştığına dair bir bilgisi de olmadığı için bununla teselli bulamıyordu. Çeşitli erkek ve kadın biçimleri gördü, ama hiçbirini tanıyamadı; onlarla kaderi aynıydı. Her biri diğerini bir hayal yanılsaması içinde dev, cüce ya da dört ayaklı bir hayvan şeklinde görüyordu. Bu yüzden aralarında ne bir dostluk ne bir iletişim olabiliyordu.

ASTOLPHO'NUN MACERALARI SÜRDÜ VE ISABELLA'NIN MACERALARI BAŞLADI

Astolpho zalim Alcina'nın elinden kurtulduğunda, erdemli Logestilla'nın diyarında kısa bir süre kaldıktan sonra, kendi ülkesine dönmek istedi. Logestilla onu anakaraya götürmesi için filosonun en iyi gemisini ödünç verdi. Ayrılırlarken ona her türlü büyüyü alt etmenin gizemini öğreten olağanüstü bir kitap hediye etti ve ondan bu kitabı, eğer kendisine saygı duyuyorsa, daima yanında taşımasını istedi. Bunun yanında ona bir başka armağan daha verdi. Bu armağan ölümlü bir zanaatçının yapabileceği her çeşit alete üstün gelirdi; oysa ki bu görünüşte basit bir borudan başka bir şey değildi.

Bu armağanlarla korunan Astolpho, bu iyi yürekli periye teşekkür etti, onu orada bırakıp Fransa'ya dönüş yoluna koyuldu. Deniz yolculuğu iyi geçti; özlemini çektiği limana varınca bu sadık denizcilerden ayrılıp yolculuğuna karadan devam etti. Dağları aşıp vadilerin içinden yol alırken sık sık soyguncu çeteleriyle, vahşi hayvanlarla, zehirli yılanlarla karşılaştı, ama hepsini kaçırtmak için borusunu çalması yeterliydi.

Fransa'ya ayak bastıktan ve orduya doğru ilerleyen yolda pek çok vilayeti katettikten sonra, günlerin birinde ormandan geçerken bir pınara vardı ve su içmek için atından indi. Pınarın başında eğildiği sırada çalılıklardan genç bir köylü fırladı, Rabican'a bindi ve uzaklaştı. Bu, büyücü Atlantes'in yeni bir oyunuydu. Astolpho sesi duyup başını çevirdiğinde kaybettiği şeyi gördü ve hırsızın peşine düşmeye koyuldu. Hırsız atı bütün hızıyla ilerlemeye zorlamak yerine, peşindekinin görüşünden çıkmayacak biçimde her ikisi de ormandan çıkana kadar yoluna devam etti; sonra Rabican ve binicisi yakındaki kaleye sığındılar. Astolpho da onları izledi ve hiçbir zorluk yaşamadan kalenin içine girdi, ama biniciyle atını aramaya çıktığında ne izlerine ne de haklarında soru sorabileceği bir kimseye rastladı. Kendisini utandırmak için bir büyü yapıldığından kuşkulanınca, kitabı aklına geldi ve ona başvurunca şüphelerinin yerinde olduğunu keşfetti. Ayrıca izlemesi gereken yolu da öğrendi. Eşik görevi görecek

taşı kaldırması buyruldu. Bu taşın altında hapsedilmiş bir ruh vardı. Ruh seve isteye buradan kaçacak, kaleyi terk edecekti. Astolpho taşı kaldırıp kenara koymak için bütün gücünü kullandı. Bunun üzerine büyücü sanatını devreye soktu. Kale esirlerle doluydu, büyücü Astolpho'yu hepsine sahte bir kılıkta gösterecekti – kimisine vahşi bir hayvan, kimisine dev, kimisine de yırtıcı kuş olarak. Böylece hepsi birden ona saldırdılar ve eğer Astolpho borusunu hatırlamamış olsaydı işini bitirmiş olacaklardı. Borusunu üfler üflemez, korkunç bir alarm sesiyle şövalyeler ve onlarla birlikte büyücü, tıpkı bir kuş avcısının silahının sesiyle kaçan güvercin sürüsü gibi, etrafa kaçıştı. Ardından Astolpho tekrar taşı kaldırmaya yöneldi ve onu ters çevirdi. Taşın altına büyülü harfler kazınmıştı. Şövalye, kitabının yönlendirmesi üzerine bu harfleri okunmaz hale getirdi; bunu yapar yapmaz kale, duvarları ve ufak kuleleriyle birlikte duman olup kayboldu.

Rogero ile Bradamante, Orlando, Gradasso, Florismart ve diğer pek çokları, tüm şövalyeler ve leydiler özgürlüklerine kavuştular. Boru sesiyle Astolpho'nun emniyet altına aldığı Rabican dışında istisnasız herkes, insanlar ve atlar kaçıştılar. Ses kesilir kesilmez Rogero, tutsaklığı boyunca her gün karşılaştığı, ancak büyücünün hileleri yüzünden tanıyamadığı Bradamante'yi gördü. Birbirlerini tanıyıp, ayrıldıklarından bu yana başlarından geçenlerin tümünü karşılıklı anlattıkları anın mutluluğunu hiçbir kelime anlatamazdı. Rogero fırsattan yararlanarak evlenme isteğini belirtti ve dinlerinin farklı olması engeli dışında Bradamante'yi arzu ettiği olumlu durumda buldu. Bradamante, "Eğer evlenmek istiyorsa, gelenek gereği kızı babası Dük Aymon'dan istemeli, sahte peygamberine olan inancından vazgeçmeli ve bir Hıristiyan olmalıdır" dedi. İkincisi zaten Rogero'nun kendi gerekçeleriyle atmaya niyetlendiği bir adımdı. Bu yüzden şartları canı gönülden kabul etti ve bir an önce kulelerinin gözüktüğü Vallombrosa manastırına gitmeyi teklif etti. Atlarınının başlarını o yöne çevirdiler. Şimdi yollarını biz olmadan bulmaları için onları yalnız bırakacağız.

Okuyucularım, Rogero'nun Angelica'yı o açgözlü Ork'tan kurtardıktan sonra, bu tepeden bakan güzelin yüzüğünü ağzına yerleştirip gözden kaybolduğu anı hatırlarlar mı bilemiyorum. Bu sırada Hippogriff de başlığından kurtulup, hızla yükselmiş ve eski sahibine tekrar kavuşmak adına, doğal olarak alışkın olduğu ahırına dönmüştü. Burada Astolpho onu buldu ve bu işe çok sevindi. Rogero'yu onu sürerken gördüğü için hayvanın yetilerini biliyor ve tüm dünyayı uçarak katetmeyi, havadan çeşitli ulusları ve insanları görmeyi arzu ediyordu. Logestilla'nın hayvanın nasıl yönlendirileceğine dair talimatlarını duymuş ve başına buna uygun bir başlık taktığını görmüştü. Böylece ahırda bulduğu başlıklar arasından bir tane uygun başlık seçebildi. Rabican'ın

eyerini Hippogriff'in sırtına koyduktan sonra artık oradan derhal ayrılmasına engel olacak hiçbir şey yoktu. Ama yola çıkmadan önce Rabican'ı güvende olacağı ve ihtiyaç duyduğu zaman geri alabileceği bir yere yerleştirmeyi düşündü. Nereden bir haberci bulacağını düşünürken, Bradamante'nin yaklaştığını gördü. Bu güzel savaşçı, Vallombrosa manastırı yolunda ilerlerlerken şövalyeyi çağıran zamansız bir macera yüzünden Rogero'dan ayrı düşmüştü. Şimdi Montalban'a dönüyordu, Rogero'yla orada buluşmaya karar verdmişlerdi. Astolpho Rabican'ı ve altın mızrağını güzel kuzeni Bradamante'ye emanet etti. Bu emanetler Astolpho'nun havadan yapacağı gezinti sırasında ona yük olacaklardı. Bradamante her ikisinin de sorumluluğunu kabul etti ve Astolpho ona veda ederek havaya yükseldi.

Büyücünün kalesinden Astolpho'nun yardımıyla kurtulanlar arasında Orlando da vardı. Talihin rehberliğinde şövalye günün sonuna doğru kendisini bir ormanın içinde buldu ve bir dağın dibinde durdu. Kayadaki yarıktan gelen ışığı fark edince şaşırdı. Işığın rehberliğinde oraya doğru yaklaştığında dağın yamacında dar bir geçit olduğunu fark etti. Bu geçit derinlerde bir mağaraya gidiyordu.

Orlando atını bağladı, geçişine engel olan çalıları yana iteledikten sonra bir kayadan ötekine inerek bir çeşit yeraltı mağarasına ulaştı. Mağaraya girince genç ve güzel bir leydi gördü ve çehresini alt üst eden acı işaretlerini fark etti. Bu genç leydinin yanında ona eşlik eden yaşlı bir kadın vardı. Bu yaşlı kadına genç eşlikçisinin korku ve öfkeyle baktığı görülüyordu. Kibar şövalye saygıyla hanımları selamladı ve kimin barbarlığıyla böyle bir tutsaklığa tabi tutulduklarını bilmeyi istedi.

Genç leydi, sesi sık sık hıçkırıklarla kesilerek şöyle yanıt verdi:

"Size anlatacaklarım yüzünden beni burada tutan barbar adamdan daha kötü bir muamele göreceğimi, bu kadının olanları ona bildireceğini bilsem de sizden gerçekleri saklamayacağım. Ah! Neden bu adamın gazabından korkacakmışım? Hayatımı alacak olsa, ölümden daha iyi ne gibi bir iyilik isteyebilirim bilmiyorum.

"Benim adım Isabella. Galiçya Kralı'nın kızıyım, aslında ebeveynlerimin talihsizlik ile keder olduğunu söylemeliyim. Gençlik, zenginlik, namusluluk ve huzur, hepsi bahtımı açık kılmak için bir araya gelmişe benziyorlardı. Ama ne yazık! Bugün fakir, aciz, sefil olduğumu görüyorum ve belki daha fazla acıya maruz kalacağım. Babam Bayonne'da düzenleyeceği bir turnuvaya kayıt için liste açacağını bildirdikten sonraki bir yıl içinde dünyanın her yerinden pek çok şövalye sarayımızda bir araya geldi. Aralarında İskoçya Kralı'nın oğlu, tüm dövüşlerde galip gelen Zerbino, yakışıklılığı ve yiğitliğiyle geriye kalanların hepsini gölgede bıraktı. Galiçya sarayından ayrılmadan önce benimle evlenme arzusunu dile getirdi, beni kral olan babamdan istemesi-

ne müsaade ettim. Fakat ben Müslümandım, Zerbino ise Hıristiyan. Babam teklifini reddetti. Fransa imparatoru'nun yardımına, babası tarafından birliklerinin başına geçmesi için eve çağrılan prens gizlice kendisiyle evlenmem ve peşinden İskoçya'ya gitmem için beni ikna etti. Buradan beni alması için bir kadırga hazırlattı, karadaki ve denizdeki yiğitlikleriyle ünlü, Biscay'lı şövalye Oderic'i bu kadırganın başına koydu. Belirlenen günde Oderic gemisini babamın deniz kıyısındaki sarayına getirdi, ben de gemiye orada bindim. Hizmetçilerimden birkaçı bana eşlik ettiler, böylece vatanımdan ayrıldım.

"Hafif bir rüzgârla yolculuk ederken, birkaç saat sonra şiddetli bir fırtınaya tutulduk. Yelkenleri indirmemizin bir faydası olmadı; rüzgârın önünde kayalık bir sahile doğru sürüklendik. Güvenliğimiz için başka umudumuz kalmadığından Oderic beni bir kayığa bindirdi, kendisi ve birkaç adamıyla birlikte karaya çıktık. Sayısız tehlikeler atlatarak karaya ulaştık. Ayaklarımın altında o sağlam karayı hisseder hissetmez dizlerimin üzerine çöktüm ve beni esirgeyen Tanrı'ya yürekten teşekkürlerimi sundum.

"Ayak bastığımız kıyı yerleşimsiz görünüyordu. Ne sığınabileceğimiz bir ev ne de bizi daha konuksever bir yere götürebilecek bir yol gördük. Önümüzde eteği denizin dibine doğru uzanan yüksek bir dağ yükseldi. Alçak Oderic'in gözyaşlarıma ve yakarışlarıma rağmen beni bir korsan tayfasına sattığı yer burası. Prensleri, Fas Sultanı için uygun bir armağan olabileceğimi düşünmüşlerdi. Bu mağara onların sığınağı, beni buradan götürmek için uygun bir fırsat yakalayana kadar bu kadının gözetimi altında tutuyorlar."

Bir grup silahlı adam mağaraya girmeye başladığında Isabella hikâyesini yeni bitirmişti. Prens Orlando'yu görünce, biri diğerlerine, "Bir tuzak bile hazırlamadan nasıl bir kuş yakaladık böyle?" diye sordu. Ardından Orlando'ya, "Dostum, doğrusunu söylemek gerekirse buraya bu güzel armalı zırh ve yelekle gelmen çok kibarca bir davranış, bunlar tam da benim istediğim gibi" dedi. "Öyleyse bedellerini ödersin" dedi Orlando ve ateşin içinden yarım kızmış bir demiri kapıp, adama doğru savurdu ve kafasına vurup öldürerek onu yere serdi.

Mağaranın ortasında korsanların yemek yemek için kullandıkları kocaman bir masa vardı. Orlando onu kaldırıp girişte kümelenmiş halde duran haydutların üzerine fırlattı. Çetenin yarısı kırık kafalar, kollar ve bacaklarla sefil halde yere serildi; geri kalanı ise olabildiğince hızla kaçtı.

Orlando, Isabella'yı koruması altına alıp, mağarayı ve sakinlerini kaderlerine terk ederek bir macerayla karşılaşmadan birkaç gün yolunda ilerledi.

Bir gün elleri ve ayakları bağlı, idama götürülüyormuşa benzeyen bir tutsağa gardiyanlık yapan bir grup adamın ilerlediğini gördüler. Tutsak asil ve masum görünüşlü genç bir şövalyeydi. Grup, hain Maganza sarayının başı Kont Anselm'in nişanlarını taşıyordu. Orlando, bu tantananın ne anlama geldiğini sormak maksadıyla atını sürüp Isabella'dan beklemesini rica etti. Yaklaştığında liderlerine mahkûmun kim olduğunu ve ne suçla hüküm giydiğini sordu. Adam mahkûmun bir katil olduğunu, Kont Anselm'in oğlu Pinabel'in bu adamın eliyle hainice katledildiğini söyledi. Bu sözler üzerine mahkûm haykırdı"Ben katil değilim, o genç adamın ölümünden ben sorumlu değilim." Maganzaların liderlerinin zalim ve gaddar karakterde olduklarını bilen Orlando, bu gencin haksız yere mahkûm edildiğinden yana tatmin olmasını sağlayacak daha fazla kanıta ihtiyaç duymadı. Birliğin liderine kurbanını serbest bırakmasını emretti. Küstahça bir yanıt alınca, mızrağıyla adama vurarak onu yere serdi. Sonra, alanı en yavaş terk edenler üzerinde ölümcül yaralar bırakarak birkaç şiddetli darbeyle birliği dağıttı.

Bundan sonra Orlando hızla tutsağın bağlarını çözmeye gitti ve yalancı bir Maganzalının satmaya cüret ettiği bu gencin zırhını tekrar giymesine yardımcı oldu. Ardından onu olayların gerçekleştiği yere yaklaşmakta olan Isabella'nın yanına götürdü. Isabella'nın kocası Zerbino'yu tanıdığı, Zerbino'nun da dalgalarda kaybolduğuna inandığı karısını gördüğü anki mutluluk ve şaşkınlığı nasıl tarif edebiliriz! Zerbino ve Isabella birbirlerine sarıldılar, mutluluktan ağladılar. Mutluluklarını paylaşan Orlando, bu olayın bir parçası olmaktan ötürü kendisini kutladı. Prenses bu şerefli şövalyenin kendisi için yaptıklarını Zerbino'ya anlattı. Prens Orlando'nun ayaklarına kapanıp hayatını iki kez kurtarmış olduğu için ona teşekkür etti.

Bu karşılıklı kutlama ve teşekkür sözleri sürerken, çalıların arasından gelen bir ses dikkatlerini çekti ve iki şövalye miğferlerini takıp savunma pozisyonuna geçtiler. Bu bölünmenin nedenini bir sonraki bölümde anlatacağız.

MEDORO

Fransa o zamanlar korkunç olayların gerçekleştiği bir sahneydi. Pek çok çatışmada Sarazenler ve Hıristiyanlar birbirlerini katletmişlerdi. Bir seferinde Rinaldo dinsiz ordusunun kollarına bir saldırı düzenledi, birliklerini yardı ve dağıttı, ta ki üzerinde Orlando'nun hanedanlık armasını taşıyan (şans eseri mi, yoksa kasten mi olduğu önemli değil) zırh giymiş bir şövalyeyle karşı karşıya kalana kadar. Bu şövalye Zumara'nın genç ve cesur prensi Dardinel'di. Rinaldo onun çevresine saçtığı kırıma

dikkat etti ve "Eyvah" dedi kendi kendisine, "bu zararlı otu büyüyüp serpilmeden koparmalı."

Rinaldo ilerlerken, kalabalık onun önünden çekiliyordu, Hıristiyan savaşçılar kılıcının serbestçe savrulmasını sağlıyor, Pagan savaşçılar ise hışmından kaçıyorlardı. Sonunda Dardinel'le yüz yüze geldiler. Rinaldo öfkeyle haykırdı, "Genç adam, her kim taşıman için bu soylu kalkanı sana vermişse, tehlikeli bir hediye vermiş; doğrusu kırmızı ve beyaz renkteki bu armaları nasıl savunacağını görmekten zevk duyacağım. Eğer onları bana karşı savunamazsan, Orlando onlar için hak iddia ettiğinde, nasıl af dileyeceksin?" Dardinel şöyle yanıt verdi: "Taşıdığım armaları savunabildiğimi ve onlara yeni bir ün kazandırabildiğimi öğreneceksin. Hiç kimse hayatını ortaya koymadan zorla benden çekip alamaz." Sonra havaya kaldırdığı kılıcıyla Rinaldo'nun üzerine atıldı.

Sarazenler, bir aslanın genç bir boğaya saldırması gibi, Rinaldo'nun prenslerine saldırmak üzere ilerlediğini gördüklerinde ruhları ölümcül bir korkunun ürpertisiyle sarsıldı. İlk hamle Dardinel'den geldi ve Mambrino'nun miğferinden etki etmeden gerisin geri sıçradı. Rinaldo gülümsedi ve "Şimdi sana vuruşlarımın daha etkili olup olmadıklarını göstereceğim" dedi. Bu sözlerin ardından talihsiz Dardinel'in göğsünün ortasına silahını sapladı. Darbenin şiddetiyle zalim silah bedenini delip geçti ve sırtından Rinaldo'nun eli dışarıya çıktı. Aldığı bu yara yüzünden Dardinel'in ruhu kanıyla birlikte çıkıp gitti ve bedeni çaresizce yere yığıldı.

Bir sabanın kökünden koparttığı çiçeğin canlılığını yitirip başını sarkıtması gibi, çehresi ölümün donuk rengiyle kaplanan Dardinel de son nefesini verdi. Böylece ünlü bir soyun ümitleri de onunla birlikte yok olup gitti.

Bir bentte biriken suyun bent yıkıldığında tüm bölgeye yayılması gibi, Mağripliler Dardinel'in önderliğindeki gibi birlik halinde kalamadılar ve kaçışmaya başladılar. Rinaldo böyle kolay elde edilmiş bir zaferle peşlerine düşmeyi hakir gördü; yalnızca yiğit adamlarla dövüşmeyi diledi. Bu sırada diğer şövalyeler Mağriplileri korkunç bir şekilde katlettiler. Charles'ın kendisi, Oliver, Guido ve Hollandalı Ogier rakiplerine her yanda ölüm götürdüler.

Dinsizler bu korkunç günde tek adam kalana kadar yok olmaya mahkûm gibiydiler; ama bilge kral Marsilius, sonunda bu her yanda uğranılan hezimeti bir şekilde telafi etmeye çalıştı. Birliklerinden kalanlarını bir araya topladı, onları bir tabur haline soktu ve kabul edilebilir bir düzenle ordugâhına geri çekildi. Ordugâh siperler ve geniş bir hendekle iyice sağlamlaştırılmıştı. Kaçaklar hızla oraya koştular. Mağrip ordusunun geri kalanının tamamı burada azar azar bir araya getirildi.

İmparator o gece düşmanını tamamen yok etmiş olabilirdi; ama birlikleri yorgun düştüğü için, bu denli iyi tahkim edilmiş bir ordugâha saldırmanın basiretli olmayacağını düşünerek ordusuyla düşmanın çevresini sarmakla yetindi ve olağan bir kuşatma hazırladı. Geceleyin, Mağripliler kayıplarının boyutunu anlayabilmek için zaman buldular. Çadırları feryatlarla çınladı. Biri kardeşi, bir diğeri arkadaşı için feryat ediyordu; pek çoğu ağır yaralarından dolayı acı çekiyordu ve hepsi kendilerini bekleyen kader karşısında titriyordu.

Her ikisi de düşük rütbeli iki genç Mağripli bu esnada insanlık tarihinde eşine az rastlanır bir dostluk ve sadakat örneği oluşturuyorlardı. Cloridan ile Medoro, Fransa savaşları için prensleri Dardinel'in peşinden gelmişlerdi. Cesur bir avcı olan Cloridan güçlü ve çevikti. Medoro ise güzel yanaklı ve sağlıklı bir gençti. Tüm Sarazenler içinde hiç kimse böylesine zarif ve yakışıklı değildi. Açık renkli saçları, siyah ve parıl parıl parlayan gözleriyle belirginleşiyordu. Bu iki dost siperde beraberce savunma pozisyonu aldılar. Gece yarısı olduğunda savaş sahnesine derin bir üzüntüyle bakakaldılar. Medoro gözlerinde yaşlarla, iyi bir prens olan Dardinel'den söz etti, bedeninin arazide cenaze payelerinden yoksun, öylece yatması düşüncesine katlanamadı, "Ah, dostum" dedi, "prensimizin bedeni kurtlara ve kuzgunlara mı yem olacaktı? Yazık! Beni ne kadar sevdiğini anımsadığımda, onu onurlandırmak için hayatımı feda edeceksem, görevimden fazlasını yapmış olmayacağımı hissediyorum. Sevgili dostum, onun bedenini bu savaş alanında bulmak ve ona bir cenaze töreni yapmak istiyorum. Kral Charles'ın ordugâhına gözükmeden geçebilmeyi umut ediyorum, zira hepsi büyük olasılıkla uyuyordur. Eğer bu macerada ölecek olursam, nedeninin prensime hissettiğim minnettarlık ve sadakat olduğunu sen söyleyeceksin Cloridan."

Cloridan bu genç adamın bağlılığı karşısında hem şaşırdı hem de duygulandı. Onu şefkatle sevdi, tasarısından vazgeçirebilmek için uzun süre her şeyi denedi; ama Medoro amacını başarmak ya da bu uğurda ölmek konusunda oldukça kararlıydı.

Medoro'nun gayesini değiştiremeyen Cloridan şunları söyledi: "Ben de seninle geleceğim Medoro, bu asil girişiminde sana yardım edeceğim. Şerefle kıyaslandığında hayatın benim için bir değeri yok, üstelik sen olmadan yaşayabileceğimi mi sanıyorsun, sevgili dostum? Senin kaybının acısıyla ölmektense düşmanlarımızın silahlarıyla öldürülmeyi kat kat yeğlerim."

İki arkadaş gözcülük görevlerinden kurtulduklarında peşlerinde kimse olmadan Hıristiyanların ordugâhına gittiler. Her taraf sessizdi; ateşler yavaş yavaş sönüyordu; Sarazenlerden bir saldırı gelmesinden korkulmuyordu. Yorgunluktan ya da şaraptan bitkin düşen askerler silahlarının ve teçhizatlarının ortasında yere uzanmış güven

içinde uyuyorlardı. Cloridan durdu ve şöyle dedi: "Medoro, prensimizin intikamını almadan bu kampı terk etmeyeceğim. Etrafı kolla, gözcülük edersen hiç kimse bizi beklenmedik bir anda yakalayamaz; kastettiğim, düşman safları arasından kılıcımla bir yol çizmek." Bunları söyleyip, bir yıl önce Charles'ın kampına katılan, büyük bir fizikçi ve astrolog olma iddiasındaki Alpheus'un uyuduğu çadıra girdi. Ancak Alpheus'un ilmi onu aldatmıştı; sağlıkla yaşlanıp yatağında huzur içinde öleceğine dair umut vermiş olsa da, kaderinde pek de uyarılmadan ölmek vardı. Cloridan kılıcını onun kalbine sapladı. Ardından, geç saate kadar zar oyunu oynamış olan bir Yunan ve Alman onu izledi; oyunlarına biraz daha devam etmiş olsalardı şanslı olurlardı; ama böyle bir zar geleceğini asla tahmin edemezlerdi. Ardından Cloridan şanssız Grillon'un yanına geldi. Kafasını hafifçe yastığının üzerinde koymuştu. Muhtemelen rüyasında biraz önce ayrıldığı şöleni görüyordu; zira Cloridan başını kestiğinde, kanıyla birlikte şarap da fışkırdı.

Bu iki genç Mağripli, Charlemagne'ın çadırına da girebilirlerdi; fakat çevresinde konaklayan şövalyelerin sırayla ona gözcülük ettiklerini düşünüp, hepsinin birden uyumasının imkânsız olduğuna kanaat getirdikten sonra, çok yakınına gitmekten korktular. Aynı zamanda bolca ganimete de sahip olabilirlerdi; ama asıl amaçlarına bağlı kalıp, kampı geçtiler ve sonunda kanlı savaş alanına vardılar. Burada kalkanlar, mızraklar, kılıçlar, fakir ile zengin, sıradan ile asil askerler, atlar ve kan gölleri etrafa dağılmıştı. Eğer ay belli belirsiz ışınlarını yardım için uzatmış olmasaydı, bu korkunç katliam sahnesi aradıkları şeyi gün doğana kadar bulma umutlarını tümüyle yok edecekti.

Medoro başını kaldırıp gözlerini aya çevirdi ve şöyle haykırdı: "Ey atalarımızın üç farklı şekilde taptığı kutsal tanrıça –sen ki gücünü gökte, yerde ve yerin altında sergilersin, orman canavarlarını yakalayan periler arasında en önde gözükürsün–yalvarırım sana, sevgili efendimin nerede yattığını görmemi sağla, hayatım boyunca senin ortaya koyduğun yardımseverlik ve sevgi örneğini izlememe yardım et."

Tesadüfen ya da Medoro'nun yakarışından etkilenerek ay bulutları dağıttı ve ay ışığı gün kadar parlak, gözler önüne serildi. Işıklar sanki özellikle Prens Dardinel'in bedeninin yattığı yeri aydınlatıyor gibiydi; gözyaşları içinde kalan ve kalbi kan ağlayan Medoro, onu kalkanındaki kırmızı ve beyaz renkli armalardan tanıdı.

Gözyaşlarının boğduğu inlemelerle ve vurgulamadan yaptığı yakarılarla, kendisi için korktuğundan değil, çünkü yaşamak umurunda değildi, bu kutsal görevi yerine getirmeden birinin kalkıp engellemesinden korkarak, arkadaşına, sevdiklerinden geriye kalanın yükünü paylaşıp Dardinel'i omuzlarında beraberce taşımalarını önerdi.

Değerli yüklerinin altında hızlı uzun adımlarla yürürlerken, yıldızların soluklaşmaya başladığını ve gecenin karanlığının kısa bir süre sonra şafakla birlikte dağılacağını fark ettiler. Olağanüstü bir yiğitlik göstererek kaçakları kovalamak için kamptan uzaklaşan Zerbino tam bu sırada geri dönerken, onların bulunduğu ormana girdi. Zerbino'nun grubundan bazı şövalyeler uzakta bulunan bu iki silah arkadaşını fark ettiler. Cloridan birliği gördü ve ganimet arayışı içindeymiş gibi arazi üzerinde dağıldıklarını gözlemleyince Medoro'ya cesedi yere bırakıp ayrı ayrı kaçarak kurtulmalarını söyledi. Kendi yükünü bıraktı, Medoro'nun da aynısını yapacağını düşündü; ama sadık delikanlı prensini terk etmeyecek kadar çok seviyordu ve Cloridan kaçarken, o yalnız başına, gücü yettiği kadarıyla yükünü taşımaya devam etti. Yakınlarda, vahşi hayvanlardan başka hiçbir şeyin oradan geçmediği izlenimi yaratacak kadar sık ormanlık bir tepe vardı. Ölü efendisinin bedeninin ağırlığını yüklenen talihsiz genç buranın içlerine doğru daldı.

Cloridan düşmanlarından kurtulmuş olduğunu fark ettiğinde Medoro'nun, yanında olmadığını gördü, "Eyvah!" diye haykırdı, "sevgili Medoro, nasıl oldu da sana dikkat etmeden sadece kendi güvenliğimi düşünerek böyle ihmalkâr davranabildim?" Bunları söyleyerek, kaçtığı yere doğru ormanın dolambaçlı yollarında gerisin geri iz sürmeye başladı. Oraya yaklaştığında atların gürültüsünü, silahlı adamların tehdit dolu seslerini işitti. Kısa bir süre sonra kendisini kuşatan şövalyelerle birlikte yaya olarak ilerleyen Medoro'yu gördü. Şövalyelerin kumandanı Zerbino Medoro'yu yakalamalarını emretti. Bedbaht Medoro hiçbir şekilde terk etmeyeceği cesedi sırtında taşımayı sürdürerek bir şu meşe ağacının, bir bu kayanın arkasına gizlenerek bir o yöne bir bu yöne gitti durdu. Cloridan ona nasıl yardım edeceğini bilmiyordu, ama eğer ölecekse Medoro'yla birlikte ölmeye karar verdi. Eline bir ok aldı, yayına yerleştirdi ve ok bir Hıristiyan şövalyenin göğsüne saplandı, şövalye çaresizce atından yere düştü. Diğerleri bu ölümcül okun nereden geldiğini bulmak için bir o tarafa bir bu tarafa baktılar durdular. Biri, arkadaşlarına okun hangi yönden geldiğini sorarken, boynuna bir ikinci ok saplandı, konuşması durdu ve kısa bir süre sonra gözlerini kapadı.

İki arkadaşının ölümüyle çılgına dönen Zerbino, Medoro'nun yanına koştu, altın rengi saçlarını kavradı ve öldürmek için onu öne sürükledi. Ama çok gençliği ve güzelliği karşısında merhamet etmemek mümkün değildi. Zerbino silahını tuttu. Genç adam yalvaran bir tonda konuştu. "Ah! senyör" dedi, "ibadet ettiğiniz Tanrı adına size yalvarırım, prens efendimin bedenini gömene kadar hayatımı bağışlayın. Korkmayın, sizden başka bir iyilik istemeyeceğim; yaşamanın benim için bir değeri yok; bu kutsal görevi yerine getirdikten sonra ölmeyi istiyorum. O zaman bana istediğinizi

yapın. Kollarını, bacaklarını kurda kuşa yem yapın; ama önce izin verin prensimi gömeyim." Medoro bu sözleri öyle tatlı ve nazik bir dille söyledi ki kalbi taştan biri bile bu sözlerden etkilenirdi. Zerbino da yüreğinin derinliklerine kadar etkilenmişti. Emri altındaki bir asker kumandanına karşı saygısını hiçe sayıp genç Mağriplinin göğsüne mızrağını sapladığında Zerbino merhamet sözleri dile getirmek üzereydi. Bu vahşet karşısında kuduran Zerbino intikam için o alçağa döndü, ama o hızla kaçarak kendisini kurtardı.

Medoro'nun yere yığıldığını gören Cloridan kendisini daha fazla kontrol edemedi. Gizlendiği yerden hızla çıktı, yayını bırakıp kılıcını eline alarak sadece Medoro'nun intikamını almak, onunla birlikte ölmek istiyordu. Bir anda yaralar içinde delik deşik oldu; Medoro'ya sarılıp ölmek için gücünün son kalıntılarını ona doğru sürüklenerek harcadı. Şövalyeler, Medoro'nun katiline duyduğu öfkeyle oradan uzaklaşan Zerbino'ya katılmak için onları öylece bıraktılar.

Cloridan öldü; fazlasıyla kan kaybeden Medoro da yardım geldiğinde sonuna yaklaşıyordu.

Bu önemli anda genç bir kız ölen şövalyelerin yanına yaklaştı. Üzerindeki elbise köylü giysisiydi, ama tavrı asilceydi, güzelliği tanrısaldı; sevimli yüzüne tatlılık ve iyilik egemendi. O, Hıtay Prensesi Angelica'dan başkası değildi.

Daha önce sözünü ettiğimiz gibi, değerli yüzüğüne yeniden kavuştuktan sonra Angelica yüzüğün değerini bildiğinden, verdiği güçle göğsü kabardı, korkusuzca tek başına yolculuk etti, ama Kont Orlando ve Sacripant'ın kendisini korumaları için duyduğu ihtiyaç nedeniyle hep gizliden gizliye utanç hissetti. Rinaldo'yla evlenmeyi düşünmüş olduğundan kendisini güçsüzlükle de suçluyordu; sonunda gururu öyle kabardı ki yaşayan hiçbir erkeğin kendisine talip olmayı hak etmediğine ikna oldu.

Yaralı genç adamı görünce acıyla sarsıldı, bu olanların nedenini duyduğunda gözyaşlarına boğuldu. Bir anda Hindistan'da edindiği bir bilgiyi hatırladı. Orada bitkilerin özellikleri ve şifa verme sanatı prenseslerin bile eğitiminin bir parçasını oluşturuyordu. Güzel kraliçe kanı durdurmak için şifalı bitkiler toplamak amacıyla yandaki çayıra koştu. Yolda, kaybolmuş bir düveyi arayan atlı bir köylüye rastlayınca, kendisine, yaralı adamı daha güvenli bir sığınağa götürmeye yardım etmesi için ricada bulundu.

İki taş arasında bitkileri ezip hazırladıktan sonra onları o narin elleriyle Medoro'nun yarasının üzerine koydu. Bu tedavi sayesinde çok geçmeden yaralı adamın gücü biraz da olsa eski haline geldi. Genç adam orayı terk etmeden önce arkadaşının ve prensin bedenlerini toprak ve çimle örttü. Sonra kendisini onu kurtaranların merhametine

teslim edip, çobanın atının üzerine yerleştirilip onun kulübesine götürülmeye razı oldu. Burası ormanın sınırında kendisine yeten, rahat olduğu izlenimi veren hoş bir çiftlik eviydi. Burada çoban, karısı ve çocuklarıyla bir arada yaşıyordu. Angelica bu evde Medoro'yla ilgilendi ve güzel kraliçenin gönülden ilgisiyle Medoro'nun kötü durumdaki yarası kapandı, Medoro eski kusursuz sağlığına kavuştu.

Ey Kont Rinaldo, ey Kral Sacripant! Bu kadar çok erdeme ve üne sahip olmak size ne fayda getirdi? Yüksek rütbelerinizden nasıl bir üstünlük el ettiniz? Ey talihsiz büyük kral Agrican! Eğer hayata geri dönebilseydin, sıradan genç bir asker uğruna Hymen'e boyun eğecek biri tarafından reddedildiğini görmeye nasıl dayanacaktın? Hayatlarını bu zalim kraliçe için tehlikeye atan sen Ferrau ve daha pek çokları, Angelica'nın Medoro için hepinizi feda edecek olduğunu görmek sizin için ne kadar acı olacak!

Burada, bir çobanın alçak çatısı altında, Hymen'in ateşi bu kibirli kraliçe için alevlendi. Angelica çobanın karısını annesi, çobanı ve çocuklarını da tanık yaptı ve mesut Medoro'yla evlendi.

Evlendikten sonra Angelica, halen kendisine ait olan bölgelerin hükümdarlığını Medoro'ya bahşetme arzusuyla onunla birlikte Doğu'ya doğru yola çıkmaya karar verdi. Angelica yaşadığı tüm maceralar boyunca Kont Orlando'nun armağanı olan değerli taşlarla süslenmiş altın bileziği hep korumuştu. Kendisine büyük ilgi ve sadakatle hizmet eden bu iyi yürekli çobanı ve karısını ödüllendirmek için başka hiçbir şeyi olmadığından, bu bileziği kolundan çıkartıp onlara verdi. Sonra yeni evli çift Barselona'da onları Doğu'ya götürecek bir gemi beklemek niyetiyle Fransa ve İspanya'yı birbirinden ayıran dağlara doğru yola çıktılar.

ÇILGIN ORLANDO

Angelica'yı kaybedince Orlando başlığını ve silahlarını bir kenara koydu ve duyduğu kederin işareti olarak siyah bir zırh giydi. Bu kılığıyla dinsiz askerler arasında öyle bir kırım gerçekleştirdi ki her iki ordu da bu yabancı şövalyenin başarıları karşısında şaşkına döndüler. Savaşta bulunmayan Mandricardo, bu başarıların haberini işitti ve bu kadar göklere çıkartılan şövalyenin yiğitliğini bizzat kendisi sınamaya karar verdi. Orlando'nun yiğitliği sayesinde bir araya gelen Zerbino ve Isabella mesut birleşmelerinden sonra karşılıklı kutlamalarla meşgullerken Mandricardo Zerbino ve Isabella'nın arasına girecekti.

Bir dakikalığına onları izledikten sonra Mandricardo, şu sözlerle Orlando'ya seslendi: "Sen aradığım adam olmalısın. On günden daha uzun bir süredir peşindeyim. Üstün başarılarının ünü beni buraya getirdi, gücümü seninkiyle ölçmek istiyorum. Başlığın ve kalkanın senin bizim birliklerimiz arasındaki o kırımı gerçekleştiren kişi olduğunu kanıtlıyor. Ancak bu işaretler gereksiz; seni yüzlerce kişi içinde görsem savaşçı tavrınla aradığım adam olduğunu anlardım."

"Cesaretine saygı duyuyorum" dedi Orlando, "böyle bir tasarı cesur ve asil bir ruhtan başka kimseden doğmaz. Eğer seni buraya beni görme arzun getirdiyse, mümkün olsa sana ruhumun derinliklerini gösterirdim. Merakını gidermen için siperliğimi çıkaracağım, ama bunu gerçekleştirmiş olduğunda, cesaretimin görünüşüme uygun olup olmadığını da sınayıp görmeni umut ederim."

"Haydi öyleyse" dedi Sarazen, "ilk isteğim seni görmek ve tanımaktı; ikinci isteğimi gidermeyeceğim."

Orlando, Mandricardo'yu incelerken yanında bir kılıç, eyer kayışında bir topuz göremeyince şaşırdı ve "Mızrağın seni yarı yolda bırakacak olursa, başka ne silahın var?" diye sordu.

"Merak etme" dedi Mandricardo, "şu ana dek birçok şövalyeyi, yanımda gördüğün bu silahtan başkası olmadan yere serdim. Şunu da bilmeni isterim ki ünlü Durindana'yı şu an onu taşıyan şövalye Orlando'dan geri alana kadar asla başka bir kılıç taşımayacağıma ant içtim. O kılıç giydiğim zırh takımına aittir; tek eksiği bu kılıçtır. Kılıcın çalındığına şüphe yok, ama Orlando'nun eline nasıl geçtiğini bilmiyorum. Ancak bulduğumda bunu ona pahalıya ödeteceğim. Onu, haince öldürdüğü babam Kral Agrican'ın intikamını kanıyla alabilmek için daha da büyük bir arzuyla arıyorum. Bunu haince gerçekleştirdiğinden eminim, çünkü babam gibi bir savaşçıyı adil bir dövüşte kendi gücüyle yenemezdi."

"Yalan söylüyorsun" dedi Orlando, "söylediğin her şey yalan. Aradığın kişi, Orlando benim; babanı onuruyla öldüren benim. İşte aradığın kılıç burada, tut: Eğer cesaretinle onu hak edebilirsen senin olacak. Bu kılıcı hakkımla elde etmiş olsam da, bu dövüşte onu kullanmayacağım. İşte bak, onu bu ağaca asıyorum; eğer hayatımı elimden alırsan ona sahip olabileceksin; başka şekilde değil."

Bu sözlerin ardından Orlando, Durindana'yı çekip yakınlarında bulunan bir ağacın dalına astı.

Birbirine denk bir şevkle ateşlenen iki şövalye yarım daire oluşturacak şekilde birbirlerinden uzaklaştılar; ardından serbest bıraktıkları dizginleriyle atlarını birbirle-

rine doğru hızla koşturdular ve birbirlerine mızraklarıyla vurdular. Her ikisi de oturdukları yerde kaldı. Mızraklarının parçaları havaya uçuştu, her ikisinin de ellerinde tuttukları kırık parçalardan başka bir silah kalmadı. Sonra demir zırhla kaplı bu iki şövalye, adeta bir çayırın sınırı ya da bir pınara sahip olmak için mücadeleye eden iki taşralı gibi çubuklarıyla dövüşmek zorunda kaldılar.

Bu sopalar, oldukça sağlam vuruşlar yapan bu iki şövalyenin ellerinde uzun süre bütün olarak kalamadı ve kısa süre sonra çıplak ellerle dövüşmek zorunda kaldılar. Bu tip bir dövüşte yumruk vuran, yumruk yiyenden daha çok acı çekiyordu. Ardından tıpkı Herakles'in (Hercules'in) Antheus'a yaptığı gibi her ikisi birden rakibine sarılıp sıktı. Orlando'dan daha öfkeli olan Mandricardo, şövalyeyi atından düşürmek için çok çaba sarfetti ve dizginini elinden bıraktı. Daha sakin olan Orlando bunu fark etti. Bir eliyle Mandricardo'ya direnirken diğer eliyle atın başlığını kulaklarına çekiverdi. Sarazen tüm kuvvetiyle Orlando'yu çekti, ama Orlando'nun uylukları tıpkı bir mengene gibi eyeri tutuyordu. Sonunda Sarazen'in çabaları Orlando'nun kolanını kopardı ve eyer kaydı; üzengilerine sıkıca tutunan şövalye de eyerle birlikte kaydı ve düştüğünün farkına ancak yerdeyken varabildi. Orlando'nun zırhının düşerken çıkardığı ses Mandricardo'nun başlığından yoksun kalan atını ürküttü. Tüm hızıyla ağaçlara, kayalara, yerdeki çatlaklara dikkat etmeksizin oradan uzaklaştı. Korkuyla hareket eden hayvan üzerinde efendisiyle çılgınca bir hızla koşuyordu. Öfkeyle dolup taşan Mandricardo bağırıp, hayvanı yumruklayarak kaçışını hızlandırdı. Bu şekilde 5 kilometre ya da daha fazla koştuktan sonra derin bir hendek ilerlemelerine mani oldu. At ve sahibi baş aşağı hendeğe düştüler, ne yazık ki hendeğin dibi kuş tüyü yatak ya da güllerle kaplı değildi. Kötü yaralandılar; ama bir yerleri kırılmadığı için şanslıydılar.

Mandricardo ayakları üzerinde doğrulur doğrulmaz, öfkeyle atını yelesinden kavradı; ama başlığı olmadığı için onu tutamadı. Ardından dizgin görevi görebilecek bir şeyler bulmak umuduyla çevresine bakındı. Sonunda ona yardım etmeye hevesli gözüken talih, çiftlik evinden kaçan atını aramaya çıkmış bir köylüyü elinde eyerle karşısına çıkardı.

Atının kolanlarını çabucak onaran Orlando atına yeniden bindi ve dönmesi için Sarazeni bir saat kadar bekledi. Mandricardo'yu göremediği için, aramaya karar verdi. Orlando, Zerbino'ya ve Isabella'ya sevecenlikle veda etti. İkisi de memnuniyetle onu izlemek isterdi, ama cesur şövalye buna hiçbir şekilde müsaade etmezdi. Düşmanını bir arkadaşla aramaya çıkmanın, bu arkadaş kendisini savunmaya kalkışabileceği için, şövalyelere yakışır bir davranış olmadığını düşünüyordu. Bu yüzden eğer

rastlarlarsa onlardan Mandricardo'ya oralarda üç gün boyunca oyalanacağını, sonra Charlemagne'ın kampına geri döneceğini söylemelerini istedi. Durindana'yı ağaçtan aldı ve Sarazenin atının gittiği yöne doğru ilerledi. Ancak hayvan idare edilmeden korkuyla koştuğu için ardında oldukça karmaşık izler bırakmıştı. Orlando, iki gününü onları arayarak geçirdikten sonra bu işten vazgeçti.

Şövalye, çiçeklerle parlayan bir çayırı boylu boyunca yaran bir derenin güzel kıyısına vardığında üçüncü günün ortalarıydı. Tepeleri birleşip çardak biçimini alan yüksek ağaçlar pınarın üzerinde gölge görevi görüyorlardı; yaprakları arasından esen hafif rüzgâr sıcaklığı alıyordu. Çobanlar susuzluklarını gidermek, öğle güneşininin sıcaklığından kaçıp sığınağın keyfini çıkarmak amacıyla buraya gelirlerdi. Çiçek kokularının yayıldığı havayı teneffüs edince, sanki damarları taze güçle doluyordu. Orlando, zırhla kaplı olmasına karşın aynı etkiyi hissetti. Bu hoş çardakta durdu, oradaki her şey insanı dinlenmeye davet ediyor gibiydi. Fakat daha ölümcül bir sığınak seçemezdi. Orada hayatının en acınası anlarını yaşadı.

Çevresine bakındı ve bulunduğu yerin tüm güzelliklerini zevkle tanıdı. Ağaçlardan bazılarına yazıların oyulmuş olduğunu gördü – yakına geldi, onları okudu ve bu harflerin Angelica'nın adını meydana getirdiklerini fark edince çok şaşırdı. Biraz daha uzakta Angelica'nın adının Medoro'nunkiyle birleşmiş olduğunu gördü. Şövalye rüya gördüğünü düşündü. Hayrete düşerek orada kala kaldı – adeta uçmak için yükselip de ayağının ağa yakalandığını fark eden bir kuş gibi.

Orlando dere yolunu takip etti ve dağlardaki kayaların bükülerek bir mağara meydana getirdiği kıvrımlardan birine geldi. Sarmaşıkların ve yabani asmaların burmalı gövdeleri doğanın eliyle oyulmuş bu oyuğun girişini örtmüştü.

Mutsuz şövalye bu mağaraya girerken, yakın bir zamanda oyulmuşa benzeyen harfler gördü. Bunlar Medoro'nun, güzel kraliçeyle evlendikleri mutlu günün şerefine yazdığı dizelerdi. Orlando, dizelerin yazılmış olduğu Angelica'nın bir başkası olduğuna kendisini inandırmaya çalıştı, çünkü Medoro'nun ismini daha önce hiç işitmemişti. Güneş batmak üzereydi, Orlando tekrar atına bindi ve yoluna devam etti. Bir süre sonra bacasından dumanların tüttüğü bir kulübenin çatısını gördü; köpeklerin havlayışlarını, sığırların böğürüşlerini işitti ve ona gece sığınması için bir barınak sunan eve vardı. Ev sakinleri, onu görür görmez, ona hizmet etmek için koşuştular. Birisi atını, birisi kalkanını ve göğüs zırhını bir diğeri de altın mahmuzlarını aldı. Bu kulübe Medoro'nun ağır yaralı halde getirildiği kulübeyle aynı kulübeydi – Angelica ona burada bakmış, onunla burada evlenmişti. Bu kulübede yaşayan çoban Angelica ile Medoro'nun evlilik öyküsünü herkese anlatmayı çok seviyordu ve kısa süre sonra

öyküyü tüm detaylarıyla birlikte zavallı Orlando'ya anlattı.

Öyküsünü bitirince gidip Angelica'nın, hizmetleri karşısında teşekkür için bir anı olarak hediye ettiği değerli bilezikle geri döndü. Bu bileziği ona Orlando hediye etmişti.

Bu son dokunuş heyecan içindeki şövalyeye indirilmiş son darbeydi. Çılgına dönmüş, sinirinden kudurmuş bir halde, bu nankör ve zalim prensesin kendisini, Fransız şövalyelerinin en ünlü ve en cesur olanını küçük düşürdüğünü –onu en ölümcül tehlikelerden kurtarıp, onun uğruna nice korkunç mücadelelere atılmıştı– genç bir Sarazeni kendisine tercih ettiğini öfkeyle haykırdı. Bu asil Kont'un onuru derinden yaralanmıştı. İçerleyip çılgına dönen, hükmedilemez bir öfkeye kurban olan Orlando korkunç çığlıklar atarak ormana doğru koştu.

"Hayır, hayır!" diye bağırdı, "ben artık sandıkları kişi değilim! Orlando öldü! Sadece o cehennem işkenceleri çeken bedbaht Kont'un başıboş dolaşan hayaletiyim!"

Orlando bütün gece boyunca, talihin kendisini götürdüğü ormanın içinde başıboş dolaştı. Güneş doğduğunda kaderi onu Medoro'nun o talihsiz harfleri kazıdığı pınara yönlendirdi. Bu yazıları ikinci kez gören, öfkesinden kuduran şövalye hiddetle kılıcını çekip harfleri kayadan yonttu.

Talihsiz mağara! Bundan böyle gölgen ve serinliğinle dikkat çekemeyeceksin, ne bir çobana ne de bir sürüye kemerinle sığınak olacaksın. Sen taze ve saf pınar, çılgın Orlando'nun öfkesinden kaçamayacaksın! Orlando kopardığı dalları ve ağaç gövdelerini, kırdığı kaya parçalarını, toprak parçalarıyla köklerinden söktüğü bitkileri, çimen ve çalıları pınarı tıkamak, suyunun berraklığını yok etmek için pınarın içine attı. Sonunda zorlu çabalarından bitkin düşmüş, ter içinde kalmış, nefes nefese bir halde toprağın üzerine düştü ve üç gün üç gece boyunca orada hareketsiz yattı.

Dördüncü gün olduğunda silahlarını alıp yola koyuldu. Miğferini ve kalkanını uzaklara fırlattı; zırh yeleği ile elbiselerini paramparça etti, parçalarını orman boyunca oraya buraya saçtı. Sonunda çılgına döndü, delirdi. Deliliği öyleydi ki, kılıcını muhafaza edip etmemesi umurunda değildi. Fakat olağanüstü olaylar gerçekleştirmesi için ne Durindana'ya ne de başka bir silaha ihtiyacı vardı. Onun o muazzam gücü yeterdi. Kuvvetli kolunu bir bükmesiyle bir çam ağacını kökünden söktü. Meşe ağaçları, kayın ağaçları, akçaağaçlar, yol üzerinde neyle karşılaştıysa aynı şekilde boyun eğdiler. Bu eski orman kısa sürede adeta bir kuş avcısının ağlarını yaymak için çalıları yok ettiği bir bataklık kadar çıplak hale geldi. Ormandaki o korkunç parçalanma seslerini işiten çobanlar koşup bu alışılmadık gürültünün nedenini anlamak

için sürülerini terk ettiler. Oraya uğursuz yıldızları ya da günahları yüzünden sürüklendiler. Kont'un içinde bulunduğu öfke halini, inanılmaz kuvvetini gördüklerinde erişebileceği mesafenin çok uzağına kaçabilirlerdi, ama korkudan akıllarını yitirdiler. Bu çılgın adam peşlerine düştü, içlerinden birini yakalayıp, ağaçtan olgun bir elma koparır gibi, kolayca uzuvlarını parçaladı. Bir diğerini ayağından kapıp başka birini alaşağı etmek için sopa olarak kullandı. Geri kalan çobanlar kaçtılar; ancak Orlando bu sırada kendisini aynı öfkeyle sürülerinin üzerine atmış olmasaydı biri bile kaçamazdı. Sabanlarını ve tırmıklarını oracıkta bırakan köylüler, meşe ağaçlarına ve çam ağaçlarına bile güvenmekten korktukları için evlerinin çatılarına, kayaların tepelerine tırmandılar. Bu yükseklerden, mutsuz Orlando'nun çılgına dönmüş bir halde titreyişini izlediler. Yumrukları, dişleri, tırnakları, ayaklarıyla bir sığırı, bir koyunu, bir domuzu yakaladı, parçaladı attı; yalnızca en hızlı kaçan varlık ondan kurtulabilirdi.

Sonunda, önünde bulunan her şeye korku saldıktan sonra, sahiplerinin terk ettiği bir kulübeye girdi, burayı yemek yemek için uygun buldu. Uzun süredir bir şey yemediği için kurt gibi acıkmıştı. Yiyebileceği ne varsa bulup, kökler, meşe palamudu, ekmek, çiğ et ya da pişmiş et, gelişigüzel acele acele yedi.

Çılgın Orlando buradan çıkıp, gördüğü yaşayan ne varsa, insan ya da hayvan kovaladı. Kimi zaman erkek ve dişi geyiklerin peşine düştü, kimi zaman ayılara, kurtlara saldırdı, çıplak ellerle onları öldürdü, parçaladı, etlerini yedi.

Böylece başıboş bir halde Fransa toprakları içinde bir yerden bir yere dolanıp durdu. Binlerce kez hayatını tehlikeye soktu, ama her seferinde gizemli bir güç sayesinde ölümcül sonuçtan korundu. Fakat burada bir süreliğine Orlando'yu terk ediyoruz ve Orlando'dan ayrıldıktan sonra Zerbino ile Isabella'nın başlarına gelenleri anlatıyoruz.

Prens ile güzel gelini Orlando'nun isteği üzerine üç gün boyunca, Mandricardo dönecek olursa, Orlando'nun onu bir sonraki dövüşte nerede bekleyeceğini bildirmek için dövüş alanının yanında beklediler. Bu sürenin sonunda neler olduğunu öğrenmek kaygısıyla Orlando'nun izlerini takip ettiler. İzler onları sonunda Angelica ile Medoro'nun adlarının yazılı olduğu ağaçların bulunduğu ormana götürdü. Tüm bu yazıların nasıl tahrif edildiğini, mağaranın darmadağın edildiğini, pınarın çerçöple tıkandığını gördüler. Fakat her şeyden çok Orlando'nun çimenlerin üzerinde buldukları zırh yeleğini ve ondan çok uzakta olmayan, bir zamanlar ünlü Almontes'in taktığı miğferi bulmak onları şaşkına çevirdi, sıkıntıya soktu.

Ormanın içinde bir at kişnemesi işitince Zerbino gözlerini o yöne çevirdi ve hâlâ eyer kayışında asılı duran başlığıyla Brigliadoro'yu gördü. Durindana için çevresine bakındı ve çimenin üzerinde kınsız duran o ünlü kılıcı buldu. Ayrıca Orlando'nun

diğer silahlarını ve arazinin her yanına saçılan elbise parçalarını gördü.

Zerbino ile Isabella şaşkınlık ve keder içindeydiler, ne düşüneceklerini bilmiyor, ancak bu olanların nedenini az biraz tahmin edebiliyorlardı. Silahların ya da elbise parçalarının üzerinde kan lekesine rastlasalardı, Orlando'nun öldüğünü düşüneceklerdi, ancak böyle bir iz yoktu. Zerbino ile Isabella bu acı verici belirsizlik içindeyken, yaklaşmakta olan genç bir köylü gördüler. Kayanın tepesinden tanıklık ettiği olayların korkusunu üzerinden hâlâ atamayan genç bu üzücü olayların hepsini onlara anlattı.

Gözleri yaşlarla dolan Zerbino etrafa dağılan silahların hepsini dikkatlice topladı. Isabella da atından inip bu üzücü görevi yerine getirmesi için ona yardım etti. Bu görkemli zırhın tüm parçalarını topladıktan sonra, andaç gibi ve yoldan geçenler zarar vermesin diye bir çam ağacına astılar. Zerbino ağaç kabuğuna şöyle bir uyarı yazısı kazıdı: "Bunlar Şövalye Orlando'nun silahlarıdır."

Bu kutsal görevini tamamladıktan sonra tekrar atına bindi ve tam bu esnada bir şövalye atını bulundukları yere doğru sürerek, Zerbino'dan bu andacın ne anlama geldiğini kendisine anlatmasını istedi. Prens gerçekleri aynen olduğu gibi anlattı ve Mandricardo, zira bu kişi o Sarazen şövalyesiydi, neşeyle ileriye atıldı ve kılıcı kapıp şunları söyledi: "Hiç kimse yaptığımdan dolayı beni kınayamaz; bu kılıç benim; nerede bulursam bulayım benim olan şeyi alabilirim. Orlando'nun kılıcı bana karşı savunmaya cüret edemeyip, kılıcı terk ederken kendisini mazur göstermek için deli taklidi yaptığı açık."

Bu sözler karşısında Zerbino hiddetle haykırdı, "O kılıca dokunma. Ona mücadele etmeden sahip olabileceğini düşünme. Eğer taşıdığın silahların Hector'un olduğu doğruysa, onları hırsızlıkla elde etmiş olmalısın, yiğitlikle değil."

O anda hiddetle birbirlerine saldırdılar. Havada birbirlerine indirdikleri sık darbelerin sesleri yankılandı. Yetenekli ve uyanık Zerbino, bir süreliğine başarıyla Durindana'nın vuruşlarından sakındı; ama sonunda boynundan korkunç bir yara aldı. Atından düştü ve Tatar Kralı galibiyetinin ganimetlerini alıp atıyla oradan uzaklaştı.

ZERBINO İLE ISABELLA

Zerbino'nun, Tatar Kralı'nın kılıçla oradan uzaklaştığını gördüğünde hissettiği acı, yarasından duyduğu ıstıraba baskın geldi; ancak kan kaybından gücü çok azalmış, düştüğü yerden hareket edememişti. Yardım çağırmak için nereye gideceğini bileme-

yen Isabella'nın elinden, onun için kederlenip zalim kaderine söylenmekten başka şey gelmiyordu. Zerbino şöyle dedi "Çok sevdiğim aşkım, eğer seni biraz olsun güvenli bir yerde bırakabilseydim, ölmek beni üzmezdi; ama seni böyle korumasız bırakmak gerçekten çok acı." Kız karşılık verdi, "Canım sevgilim, beni terk ettiğini düşünme; ruhlarımız ayrı düşmeyecek; bu kılıç sayesinde peşinden geleceğim." Zerbino sarfettiği son sözcüklerle, ondan bu tip düşüncelerden uzak kalmasını, yaşamaya devam etmesini ve anısına sadık kalmasını istedi. Isabella gözyaşları içinde hayatta kaldığı müddetçe ona sadık kalacağına söz verdi.

Nefes alması kesildiğinde, Isabella'nın çığlıkları ormanda yankılandı ve hızla oraya doğru gelmekte olan saygıdeğer bir keşişin kulaklarına ulaştı. Keşiş, Tanrı'nın sözlerinin arz ettiği tesellilerle onu sakinleştirdi, teskin etti; sonunda Isabella'yı hayatının geri kalanını tamamen dine adamaktan başka bir şey istemez hale getirdi.

Isabella ölen efendisini orada öylece terk etme düşüncesine katlanamadığı için, ceset iyi niyetli keşişin yardımıyla atın üzerine konuldu ve insanların yaşadığı en yakın yerleşim yerine götürüldü. Orada ceset için, yollarında ilerlerlerken taşıyabilecekleri, bir sandık yapıldı. Keşişin tasarısı sorumluluğu altındaki kızı bulundukları yere uzak olmayan, Isabella'nın hayatının geri kalanını geçirmeye karar verdiği şekilde bir manastıra kadar eşlik etmekti. Tüm ülke silahlı adamlarla dolu olduğu için en ücra yolları seçerek, günbegün seyahatlerine devam ettiler. Bir gün bir şövalyeyle karşılaştılar ve adam yollarını kesti. Bu kişi, Doralice'ten gördüğü bir davranışa çok öfkelenip Agramant'ın kampını henüz terk etmiş olan Cezayir Kralı Rodomont'dan başkası değildi. Bu hoş hanımefendiyi, saygıdeğer refakatçisini ve siyah kumaşla örtülü bir yük taşıyan atlarını görünce, yolculuklarının nedenini sordu. Isabella ona acısını, dünya işlerinden elini ayağını çekip kendisini dine ve kaybettiği arkadaşının anısına adama kararını anlattı. Rodomont buna küçümseyici bir tavırla güldü ve ona tasarısının saçma olduğunu, onun gibi çekici kimselerin gömülmekten çok hayattan zevk almalarının daha doğru olduğunu, kendisinin onun ölmüş sevgilisinin acısını dindirebileceğini söyledi. Bu günahkârca konuşmadan ötürü paylamak için derhal araya giren keşişe şövalye sükunetini korumasını söyledi, keşiş tavrında ısrar edince onu yakalayıp, yamaçtan aşağıya fırlattı. Keşiş denize düşüp boğuldu.

Rodomont, keşişten kurtulduktan sonra, korkudan kaskatı kesilen üzgün hanımefendiye talebini tekrar iletti ve âşıkların kullandığı bir dille şunları söyledi: "Isabella, onun kalbi, hayatı, ışığı oldu." Şiddeti bir kenara bırakıp, saygılı bir tavırla ondan, bulundukları yere çok yakın olan sığınağına gelmesi için ricada bulundu. Burası zamanın karmaşasında içindeki keşişlerin sürülmüş olup, Rodomont'un el koyduğu ha-

rabe halinde küçük bir kiliseydi. İtaat etmekten başka seçeneği olmayan Isabella onu takip etti. İlerlerlerken Rodomont'un elinden kurtulabilmek ve ölen kocasına verdiği sözü tutup hayatı boyunca onun ansına sadık kalabilmek için bir kaçış yolu bulmaya çalıştı. Sonunda şunları söyledi: "Efendim, gitmeme ve verdiğim sözü tutmama, daha önce açıkladığım niyetimi yerine getirmeme izin verirseniz, size yüz kadının kalbinden daha değerli bir şey bahşedeceğim. Şifalı bir bitki biliyorum, gelirken yolumuzun üzerinde gördüm. Bu bitki doğru bir şekilde hazırlandığında bir su çıkartıyor ve vücut bu suyla yıkandığında kılıcın ya da ateşin nüfuz edemeyeceği bir hale geliyor. Eğer teklifimi kabul ederseniz bugün size bu sıvıyı hazırlayabilirim ve bu sıvının özelliklerini gördüğünüzde ona, tüm Avrupa sizin olsa vereceğinizden daha fazla değer verceksiniz."

Rodomont bunu duyunca, kendisini geçmiş günlerdeki Akhilleus gibi kılacak olan bu gizemi öğrenmek için o kadar heveslendi ki hemen kendisinden istenilen her şeye söz verdi. Isabella uygun olduğunu düşündüğü şifalı bitkileri toplayıp, belirli gizemli işaretler ve kelimelerle kaynattıktan sonra, sonunda işinin bittiğini açıkladı ve sınama amacıyla önce kendisi üzerinde denemeyi önerdi. Boynunu ve göğsünü bu sıvıyla yıkayıp, kılıcının zarar vermeye gücü yetiyor mu, yetmiyor mu görmek için Rodomont'tan tüm gücüyle vurmasını istedi. Hazırlıklar esnasında sık sık şaraptan içip, yaptığı şeyin farkında olmayan pagan, söylenen sözler üzerine kılıcını çekip, tüm gücüyle kızın boynuna vurdu, bu güzel leydinin başı kar beyazı boynundan, göğsünden ayrılıp fırladı.

Kaba ve ruhsuz olan pagan şövalye bu üzücü sonuca acı acı ağladı. Kızın anısını onurlandırmak için, Isabella'nın kendisini dine adaması gibi benzersiz bir şey yapmaya karar verdi. Çevresindeki her yerden işçiler getirdi ve içinde Zerbino ile Isabella'dan kalanların gömüleceği küçük kiliseyi kuşatacak bir kule yaptırttı. Yakınlarda akan bir ırmağa yaklaşık 2 metre genişliğinde bir köprü inşa etti ve buraya korkuluk ya da tırabzan eklemedi. Kulenin tepesine bir nöbetçi yerleştirilmişti; bir yabancı köprüye yaklaşırsa efendisine bildirecekti. Bunun üzerine Rodomont derhal dışarıya çıkıp, köprünün üzerinde dövüşmek için yabancıya meydan okuyacaktı. Burada şans eseri biraz yana doğru atılacak en ufak adım binicinin baş aşağı ırmağa düşmesine neden olacaktı. Yendiği şövalyelerden kazanacağı takım halindeki silahlar bini bulunca, bu silahlarla kurbanı ve onun efendisi için bir andaç inşa edecekti. O zamana kadar köprüyü koruyacağına ant içti.

On gün içinde köprü inşa edildi, kulenin inşaatı devam ediyordu. Kısa süre içinde en kısa yoldan gitmeye çalışan ya da macera arzusuyla baştan çıkan pek çok şövalye

köprüyü geçme teşebbüsünde bulundu. İstisnasız her biri ya silahlarını, ya hayatını, ya da her ikisini birden kaybetti; kimisi Rodomont'un mızrağıyla, kimisi de ırmağa düşerek öldü. Bir gün Rodomont işçilerini çalışmaları için teşvik ederken, şans çılgın ruh hali içindeki Orlando'yu buraya getirdi. Orlando köprüye yaklaştı. Rodomont seslendi, "Dur bakalım kaba adam; bu köprüye ayak basabileceğini sanma; burası senin gibiler için yapılmadı!" Orlando aldırış etmeden ilerlemeye devam etti. Tam o sırada kibar bir genç kız atıyla çıkageldi. Bu genç kız Florismart'ı arayan Flordelis'ti. Orlando'yu gördü ve bu tuhaf görünüşüne rağmen onu tanıdı. Emirlerine itaat edilmemesine alışık olmayan Rodomont, ellerinle çılgın adamı yakaladı, tam onu ırmağa atacaktı ki kendisini, öyle kolayca kurtulamadığı bir sıkıntı içinde buldu. "Nasıl oluyor da bir aptal bu kadar güçlü olabiliyor?" diye dişleri arasından homurdandı. Flordelis bu iki kuvvetli savaşçıdan birinin diğerini köprüden atmaya çabalayacağı yerde ne olacağını görmek için durdu. Nihayet Orlando düşmanını tüm silahlarıyla birlikte kaldırmaya yetecek gücü buldu, hızla onu yana attı, ama kendisini ondan kurtaramadı ve böylece ikisi birden suya düştüler. İkisi beraber suyun yüzeyine çarptıklarında yüksek bir dalga meydana geldi. Burada Orlando üstünlük yakaladı; çıplaktı ve bir balık gibi yüzebiliyordu. Kısa süre sonra kıyıya vardı, övgü ya da utanca aldırış etmeden, maceranın nasıl gelişeceğini görmek için durmadı. Zırhına dolanan Rodomont, kıyıya zar zor kaçabildi. Bu sırada Flordelis mücadele etmeden köprüden geçti.

Uzun süre amacına ulaşamadan dolandıktan sonra Flordelis Paris'e geri döndü ve aradığını orada buldu; Albracca'nın düşüşünden sonra Florismart Paris'e dönmüştü. Bu karşılaşmanın mutluluğu, Flordelis'in Orlando'nun sefil vaziyetine dair anlattıklarıyla Florismart için gölgelendi. Flordelis Orlando'yu en son Rodomont'la birlikte ırmağa düştüklerinde görmüştü. Orlando'yu kardeşi gibi seven Florismart Flordelis'in rehberliğinde onu bulmak ve durumuna uygun tedavi alabileceği bir yere götürmek için derhal yola çıkmaya karar verdi. Birkaç gün sonra Tatar Kralı'nı hâlâ korumalığını yaparken buldukları köprüye geldiler. Alışıldığı gibi meydan okuma ve karşı gelme gerçekleşti, şövalyeler köprü üzerinde çarpışmak için atlarını ileri sürdüler. İlk çarpışmada her iki at da yere yıkıldı ve tekrar ayağa kalmak için yeteri kadar yer olmadığından, binicileriyle birlikte suya düştüler. Irmağın derinliklerini bilen Rodomont çok geçmeden karaya adım attı, ancak Florismart akıntı yüzünden aşağıya sürüklendi ve sonunda çamurlu bir kıyıya çıktı, ancak atı güçlükle ayakta durabiliyordu. Köprüden dövüşü izleyen Flordelis sevgilisinin acınacak halde olduğunu görünce, yüksek sesle haykırdı "Ey, ölüsünü onurlandırdığının aşkı adına Rodomont, bu şövalyeyi seven bana merhamet et, onu öldürme. Onun zırhını yığına bağışlaması yeterli olsun,

hiç kimsenin zırhı onunkinden görkemli değildir." Yalvarışı öylesine iyi hedef almıştı ki sarsılması güç olmasına rağmen paganın kalbine dokundu ve şövalyenin karaya çıkmasına yardımcı olmak için imdadına yetişti. Yine de onu tutsak olarak tuttu ve zırhını yığına ekledi. Flordelis kalbine taş basarak yoluna gitti.

Şimdi Rogero'ya dönelim. Ondan ayrıldığımızda, vaftiz olmak, bu sayede Bradamante'yi gelin olarak isteme hakkını kazanmak niyetiyle manastıra ilerlerken kendisini bir macera içinde bulmuştu. Yolu üzerinde Mandricardo'yla karşılaştı ve Hector'un nişanlarını takma hakkı konusundaki mücadele yeniden canlandı. Ateşli bir tartışmanın sonunda her iki taraf da soruyu Kral Agramant'a danışmaya karar verdi ve bu amaç doğrultusunda Sarazen kampına doğru yol aldılar. Burada yine Mandricardo'yla anlaşmazlık içinde bulunan Gradasso'yla karşılaştılar. Bu savaşçı, Mandricardo'nun sahibi tarafından terk edilmiş bulmasına dayanarak iddia ettiği sahip olma hakkını inkâr ederek Orlando'nun kılıcını talep etti. Agramant bu kavgaları nafile dindirmeye çabaladı, sonunda tartışılan noktaların bir dövüşle karara bağlanmasına razı olmak zorunda kaldı. Bu dövüşte Mandricardo, her ikisinin de davasını üstlenecek diğer savaşçılardan biriyle karşılaşacaktı. Kura sonucunda hem Gradasso'nun hem de kendisinin davasını savunmak üzere Rogero seçildi. Bu tek bir dövüş için büyük hazırlıklar yapıldı. Dövüş belirlenen tarihte Agramant'ın huzurunda gerçekleşti. Rogero bu dövüşü kazandı ve Hector'un silahlarının fatihi, Orlando'nun rakibi, Zerbino'nun katili Mandricardo yaşamını yitirdi. Gradasso ödül olarak Durindana'yı aldı, ama kendisi değil de bir başka yiğit tarafından kazanıldığı için gözündeki değeri yarıya indi.

Galip gelmesine karşın Rogero çok ağır yaralandı ve gecikmesinin nedenini bilmeyen Bradamante onu Montalban'da beklerken, o Agramant'ın kampında haftalarca çaresiz yattı. On beş, en fazla yirmi gün içinde oraya geleceğine söz vermişti, bu süre zarfında Sarazen kumandanına olan yükümlülüklerinden onuruyla kurtulacağını umut ediyordu. Yirmi gün, hatta bir ay ya da daha fazla bir süre gelip geçti, ama Rogero hâlâ gelmediği gibi, neden gelmediğine dair Bradamante'ye hiçbir havadis ulaşmadı. Bu sürenin sonunda, gezgin bir şövalye o ünlü dövüş ve Rogero'nun yaralandığı haberini getirdi. Bardamante'yi çok daha fazla alarma geçiren bir haber daha ekledi: Yaralı şövalyenin hizmetinde genç ve güzel bir kadın savaşçı olan Marphisa vardı. Tüm ordunun en kısa sürede Rogero'nun yaralarının iyileşip, çiftin evlilikle birleşmelerini beklediklerini de ekledi.

Bu haberler yüzünden kederlenen Bradamante, bu anlatılanlara ancak kısmen inansa da derhal gidip, olup bitenleri kendi gözleriyle görmeye karar verdi. Kendi so-

rumluluğuna emanet edilen Astolpho'nun atı Rabican'a bindi, olağanüstü gücünden habersiz olmasına rağmen altın mızrağını da yanına aldı. Böylece donandıktan sonra kaleyi terk etti, Paris'e, Sarazenlerin kampına doğru yola çıktı.

Hastalığında kendisini Rogero'ya adayarak Bradamante'nin deliler gibi kıskanmasına yol açan Marphisa Rogero'nun ikiz kız kardeşiydi. Rogero'yla birlikte henüz bebeklerken büyücü Atlantes bakımlarını üstlenmişti, ama çocukluk zamanlarında Marphisa bir Arap kabilesi tarafından çalınmıştı. Bu kabilenin başı tarafından evlatlık edinilen Marphisa erken yaşta at biniciliğini, silah kullanmayı öğrendi. Ünü dünyada yankılanan Agramant'ın kampına bu sıralarda gelmişti; her iki kampın savaşçılarının yiğitliğini bizzat sınayıp görmekten başka bir maksadı yoktu. Bu son dövüş sırasında geldiğinde, Rogero'nun ismi ve geçmişi hakkında öğrendiği birtakım gerçekler onun erkek kardeşi olduğunu düşünmesine kâfiydi. Ayrıca Marphisa yaptığı bu tek dövüşte galip geldiğini gördü. Akrabalıkları hakkındaki araştırmasıyla tatmin olduktan sonra Marphisa kendisini yeni bulmuş olduğu ve çok sevdiği erkek kardeşinin bakımına adadı.

Yalnız oldukları zamanlarda Rogero soyları hakkında yaşlı Atlantes'ten öğrendiklerini kız kardeşine anlattı. Hıristiyan bir şövalye olan babaları Rogero Afrika Sultanının kızı, Kral Agramant'ın kız kardeşi Galaciella'nın kalbini kazanıp, Hıristiyanlığı kabul etmesini sağladıktan sonra onunla gizlice evlendi. Kızının evliliğine öfkelenen Sultan, kocasını sürgüne yolladı, kızını da bebekleri Rogero ve Marphisa'yla birlikte bir tekneye yerleştirip, yok olmaları için dalgalara ve rüzgârlara teslim etti; onları bu kaderden Atlantes kurtardı. Bunları duyunca Marphisa haykırdı "Ah kardeşim, nasıl olur da anne-babamızın intikamını bu kadar zaman almadan durup, onlara böylesine kötülük eden zorbanın oğluna hizmet edersin?" Rogero bütün gerçeği yeni öğrendiğini, öğrendiğindeyse çoktan Agramant'ın hizmetine girmiş olduğunu anlattı. Şövalyelik ünvanını ona Agramant vermişti. Görevini onurlu bir şekilde bırakmak ve babasının inancını kabul etmek için uygun bir fırsat kolluyordu. Marphisa bu kararını sevinçle karşıladı, kendisinin de onunla birlikte Hıristiyan inancını benimsek niyetinde olduğunu açıkladı.

Bradamante'yi Rabican'ın üzerinde, Astolpho'nun mızrağıyla silahlanmış halde, Rogero'nun uzun süreli yokluğunun nedenini öğrenmeye karar vermiş, atını sürerken bırakmıştık. Bir gün atıyla ilerlerken, yüzü ve tavırları güzel, ama kederle alt üst olmuş bir genç kızla karşılaştı. Bu kız her yerde efendisini serbest bırakıp onun intikamını alabilecek bir savaşçı arayan Flordelis'ti. Yaklaşan savaşçıyı fark etti ve görünüşünden vardığı hükümle aradığını bulduğunu düşündü. "Sör Şövalye" diye seslendi

Florides, "efendimi esir alıp, beni böyle göçebe ve talepkâr olmaya iten vahşi ve zalim savaşçıya karşı kavgamı üstlenecek kadar cesur ve nazik misiniz?" Ardından köprüde gerçekleşen olayları anlattı. Asil teşebbüsleri daima hoş karşılayan Bradamante teklifi derhal kabul etti ve sanki Rogero'yu ebediyen kaybetmiş gibi içinde kasvet duydu.

Ertesi gün ikili köprüye vardı. Nöbetçi onların yaklaşmakta olduklarını fark etti ve efendisine bildirdi. Bunun üzerine Rodomont zırhını kuşandı, onları karşılamak için dışarı çıktı. Burada, alışılageldiği üzere, yaklaşan savaşçıdan mezara karşı bir yükümlülük olarak atını ve silahlarını teslim etmesini istedi. Bradamante, hangi hakla kendi suçunun bedelini masum kişilere ödetmek istediğini sorarak yanıt verdi ve "Hayatın ve zırhın" diye ekledi, "mezar için en uygun adaktır; bir kadın olarak, onları almak için en uygun şövalye benim." Bu sözlerin ardından mızrağını hazırlayıp atını mahmuzladı ve çarpışmak için atıldı. Kral Rodomont da aynı hızla geldi. Atların köprü üzerindeki ayak sesleri gök gürültüsü gibi duyuluyordu. Mücadelenin sonu bir dakikada belli oldu. Altın mızrak görevini yerine getirdi ve turnuvalarıyla meşhur olan o vahşi Mağripli, köprü üzerinde boylu boyunca uzandı. "Şimdi kaybeden kim?" diye sordu Bradamante; fakat bir kadının eliyle alaşağı edilmekten şaşkına dönen Rodomont ya cevap veremedi ya da vermek istemedi. Sessiz ve üzgün ayağa kalktı, miğferinin ve zırhının bağlarını çözüp onları mezara fırlattı; ardından yüzü asık, yayan, alanı terk etti; ancak önce hizmetkârlarından birine tüm tutsakları serbest bırakmasını emretti. Tutsaklar Afrika'ya yolcu edildiler. Florismart'tan başka, Orlando'yu ararken bu yoldan geçip, sırayla yaptıkları mücadelede her ikisi de yenilen Sansonnet ve Oliver de aralarındaydı.

Bradamante zaferinden sonra yoluna devam etti ve zamanında Sarazenlerin kampına vardı. Burada derhal, o kadar endişelenmesine neden olan gizemin açıklamasını öğrendi. Rogero ve onun hem güzel hem de cesur kız kardeşi, mevkileri ve yiğitlikleri sayesinde düşmanları arasında bile sıklıkla konuşulmasalar da, oldukça ünlüydüler. Bradamante neredeyse hiç soruşturmadan, sadece kulağına ulaşanlarla bilgi sahibi olduğu için bu olanlarla ilgili endişe duymaktaydı.

Şimdi, Rogero'nun galibiyeti sayesinde Durindana'ya sahip olan Gradasso'ya dönelim. Bundan sonra onun için sadece Rinaldo'nun atını aramak kaldı, bu savaşçıyla aralarında, meydan okunulup kabul edilmiş, Malagigi'nin hileleriyle yarıda kesilmiş bir dövüşü de vardı. Şimdi Gradasso Rinaldo'yla başka bir karşılaşmanın peşindeydi ve Rinaldo adına da bir isteksizlikle karşılaşmadı. Dövüş Bayard'a sahip olmak adına yapılacağından şövalyeler atlarından inip atsız dövüştüler. Çarpışma uzun bir süre devam etti. Durindana'nın ölümcül vuruşunu iyi bilen Rinaldo darbelerini savuştur-

mak ya da atlatmak için tüm hünerini kullandı. Gradasso canla başla kılıcını savurdu, ama tüm hamleleri boşa gitti. İsabet edenlerse dolaylı olarak geldiği için az zarar verdi.

Tuhaf bir sesle dikkatleri ister istemez dağıldığında, uzun süredir birbirlerinin gözlerinin içine bakıp başka hiçbir şeyi görmeden dövüşüyorlardı. Dönüp baktıklarında güçlü Bayard'ın devasa bir kuş tarafından saldırıya uğradığını gördüler. Belki de bir kuştu, öyle gözüküyordu; ama ne zaman ve nerede bu tip bir kuş görüldüğünü Turpin haricinde hiçbir yerde okumadım; bunun bir kuş değil de Malagigi tarafından yerin altından çağırılıp bu dövüşü durdurmak için gönderilen bir iblis olduğuna inanmaya meyilliyim. İster bir iblis, ister bir kuş olsun, sonuçta bu canavar doğruca Bayard'ın üstüne uçtu ve kanatlarıyla yüzüne vurdu. Bu yüzden at ipini kopardı, ve peşinde kuşla düzlükte deliler gibi koşmaya başladı; ta ki Bayard bir ormana dalıp gözden kaybolana kadar.

Bayard'ın kaçtığını gören Rinaldo ve Gradasso çekişmelerinin nedeni olan atı bulana kadar dövüşlerini ertelemeye karar verdiler. Gradasso kendi atına bindi ve ormana doğru Bayard'ın ayak izlerini takip etti. Daha önce hiç bu kadar canı sıkılmamış olan Rinaldo ise Gradasso'dan eğer bulursa, atla birlikte döneceğine dair söz aldıktan sonra yerinde kaldı. Gradasso uzun bir arayışın ardından atı buldu, çünkü yakın bir yerlerden hayvanın sesini duyma şansına sahip oldu. Böylece ülkesinden ordu getirip Fransa'yı işgal etmesine neden olan iki amacına birden ulaşmış oldu. Bayard'ı Rinaldo'yu bıraktığı yere geri getireceğine dair verdiği sözü unutmamıştı; ama homurdanarak, "Şimdi ata sahibim ve atı kendisine geri vermemi bekleyen adam beni çok az tanıyor. Eğer Rinaldo atı istiyorsa, bırakalım da onu Hindistan'da arasın; tıpkı benim Fransa'da aradığım gibi" – gemilerinin durduğu Arles'a olabildiğince çabuk vardı ve tutkuyla istediği iki şeye, ata ve kılıca sahip olarak ülkesine yelken açtı.

ASTOLPHO ABYSSINIA'DA

Maceraperest şövalye Astolpho'dan son ayrıldığımızda, çok zevk duyacağını düşündüğü, dünya ulusları üzerinden yapacağı uçuşa hazırlanıyordu. Okuyucularımızın da fark edeceği gibi, bir kartal ya da şahin, Astolpho'nun bindiği Hippogriff kadar hızlı uçamaz. Bu yüzden şövalye güneydoğuya doğru yol alırken çok geçmeden Afrika'da büyük Nil nehrinin doğduğu yere vardı. Atından indi ve kendisini, zenginlikleri ve gücü muazzam Senapus tarafından idare edilen Abyssinia'nın başkentinde buldu. Sarayı benzeri olmayan bir görkeme sahipti; kapı parmaklıkları, menteşeler ve kilitler tamamen som altındandı; doğrusu bu maden, bu ülkede bizim demiri kullan-

dığımız her şey için kullanılmaktaydı. Süsleme gayesiyle neceftaşının kullanımı çok yaygındı; sütunların hepsi bu maddeden yapılmıştı. Çok çeşitli değerli taşlar, yakutlar, zümrütler, safirler ve topazlar süs desenleri arasına konmuş, duvarlar ve tavanlar incilerle donatılmıştı.

Yahudiye'nin Gilead olarak adlandırılan kısmında bulunan bazı bitkilerden çıkarılan ünlü balsam da bu ülkede bulunmaktadır. Avrupa'da oldukça değerli olan misk otu, amber ve pek çok sakız türü burada doğal iklimlerinde yetişir. Söylendiğine göre Mısır Sultanı, Nil'in kaynağını kesmemesi için kira bedeli olarak bu ülkenin hükümdarına büyük vergi ödemektedir. Sözü geçen hükümdar suyu kolayca kesip, nehrin başka bir yöne doğru akmasını sağlayabilir, böylece Mısır'ı bu verimli nehir kaynağından yoksun bırakabilirdi.

Astolpho buraya vardığında, bu hükümdar çok acı çekmekteydi. Zenginliklerine ve ülkesinin değerli ürünlerine rağmen, açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Harpya olarak adlandırılan iğrenç bir kuş sürüsünün kurbanı olmuştu. Ne zaman yemek yemek için masaya otursa bu kuşlar ona saldırıyor, pençeleriyle her şeyi kapıp koparıyor, parçalıyorlardı. Kapları ters çeviriyor, yiyecekleri yutuyor, kirli pençeleriyle geride bıraktıkları her şeye pislik bulaştırıyorlardı. Söylendiğine göre, genç, gururlu ve haddini bilmezken, Nil'in kaynağının aktığı dağın tepesindeki yeryüzü cennetini bir orduyla işgal etmeye teşebbüs ettikten sonra bu ceza krala verilmiş. Üstelik bu ona verilen yegane ceza da değilmiş, bunun yanı sıra kör edilmiş.

Astolpho bu hükümdarın topraklarına ulaştığında, ona saygısını sunmak için çabuk davrandı. Kral Senapus onu sıcakkanlılıkla karşıladı ve gelişinin şerefine görkemli bir ziyafet hazırlanmasını buyurdu. Misafirler masaya oturduklarında, Astolpho kralın sağ yanındaki itibarlı yeri doldururken, Harpya'ların korkunç çığlığı havada işitildi ve çok geçmeden geldiler. Masaların üzerlerinde uçtular, tabaklardan yemekleri kapıp, geniş kanatlarını çırparak her şeyi altüst ettiler. Misafirler nafile bir çabayla bıçaklarını ve ellerine geçirdikleri silahlarla onlara vurdular. Astolpho da bu sırada kılıcını çekti, onlara ardı sıra darbeler indirdi, ama doğrusu bu yaratıkların bedenleri kıtıktan yapılmış olsa, ancak bu kadar etkide bulunurdu.

Nihayet Astolpho borusunu hatırladı. İlkönce kral ve misafirlerini, kulaklarını tıkamaları için uyardı; sonra boruyu üfledi. Sesten ürken Harpya'lar, kanatlarının elverdiğince hızla kaçtılar. Şövalye, Hippogriff'e bindi ve peşlerine düştü. Yanlarına yaklaştıkça borusunu öttürdü. Eteğinde mağara olan heybetli bir dağa kadar kaçmayı sürdürdüler. Burası şeytani bir yerin girişi olarak görülüyordu. Bu korkunç kuşlar evleriymiş gibi oraya uçtular. Hepsinin birden bu oyuk içinde kaybolduklarını

gördükten sonra, Astolpho onları daha fazla izlemedi. Atından inip kocaman taşları mağaranın ağzına yuvarladı, ağaç dalları yığdı. Bu sayede çıkışlarını etkili biçimde engellemiş oldu ve bundan böyle kimse dışarıya çıktıklarına tanık olmadı.

Bu işin ardından Astolpho, temiz suları bir kayanın çatlağından gelen pınarda yıkanarak dinçleşti. Bir süre dinlendikten sonra, önünde kule gibi yükselen dağa çıkmak için, inanılmaz bir istek duydu. Hippogriff onu çabucak yukarı taşıdı ve dağın tepesinde indirdi. Burada geniş bir düzlükle karşılaştı.

Bu düzlüğün ortasından görkemli bir saray yükseliyordu ve duvarları öylesine parlıyordu ki, bu ölümlü gözler onu zor görebiliyordu. Astolpho, kanatlı atı buraya doğru yönlendirdi. Bu ayrıcalıklı yere ve çevresine yavaşça göz atarken hayvanı havada dengede tuttu. Sanki doğa ve sanat, burasını hangisinin daha iyi süslediğini görmek için, birbirleriyle yarışmış gibiydi.

Astolpho bu yapıya yaklaşırken, kendisini karşılamaya gelen saygıdeğer bir adam gördü. Bu kişi omuzlarını yerlere kadar uzanan mor bir şalla örtmüş, kar kadar beyaz uzun bir giysi giymişti. Beyaz sakalı göğsüne kadar iniyor, aynı renkteki saçları omuzlarına düşüyordu. Gözleri o kadar parlaktı ki Astolpho bu kişinin bu cennetimsi yerin kutsanmış bir sakini olduğuna kanaat getirdi.

Sevecen bir edayla, o sırada saygıyla atından inen şövalyeye gülümseyerek şöyle seslendi: "Ey soylu şövalye, bil ki seni bu yeryüzündeki cennete Tanrı iradesi getirdi. Tanrı istemeseydi, ölümlü yaradılışın bu yüksekliğe tırmanmana, bu kutsal yere ulaşmana dayanamazdı. Tanrı'nın isteği doğrultusunda Charles'a yardım etmek ve kutsal inancımızın şerefini korumak için gerekli şekilde bilgilendirileceksin. Sana gereken öğütleri vermek için hazırlandım; ancak başlamadan önce izin ver de seni konuğumuz olarak ağırlayayım. Uzun açlığın ve uzak mesafeler katettiğin yolculuğun şüphesiz seni iyice acıktırmıştır."

Bu kutsal adamın görünüşü prensi hayran bıraktı; ancak ondan Efendi'mizin havarilerinden, "Ben gelinceye kadar bekle" dediği havarisi olduğunu öğrendiğinde, şaşkınlığı geçti.

Aziz Yahya, Astolpho'ya yol gösterirken tekrar arkadaşlarına katıldı. Bunlar Hanok ve İlyas peygamber'di; ikisi de ölüm gününü görmemişti, aşağı dünyamızdan gelip son boru ötene kadar bu huzurlu ve neşeli bölgede daimi bir ilkbahar ikliminde yaşıyorlardı.

Bu yeryüzü cennetinin üç kutsal sakini Astolpho'yu oldukça kibar karşıladılar, onu hoş bir binaya götürdüler, Hippogriff'e özen gösterdiler. Ona uygun yiyecekler

verdiler, prense öyle lezzetli meyveler sundular ki o ilk ebeveynlerimizin bu meyveleri izinsiz yiyerek işledikleri günah için onları neredeyse mazur görecekti.

Astolpho bu fevkalade meyveler üstüne tatlı bir uykuyla gücünü toparladıktan sonra, günün ilk ışıklarıyla kalktı ve odasını terk eder etmez kendisini aramaya gelen sevgili Havari'yle karşılaştı. Aziz Yahya onu elinden tuttu ve geçmiş ile geleceğe dair pek çok şey anlattı. Başka şeyler dışında şunları da söyledi, "Evlat, şimdi Fransa'da neler olduğunu sana anlatayım. Doğumunda ölümlülerden daha fazla güç ve cesaret bahşedilen, yaşlı Şimşon gibi hakiki inancın savaşçısı olarak yetiştirilen ünlü prens Orlando, kendisini hor görmesine rağmen evlenmek istediği bir Sarazen prensesinin peşinden gidip silahına en çok gerek duyulduğunda Hıristiyan kampını terk ederek adice bir nankörlük suçu işledi. Cezalandırılmak için aklı başından alındı, öyle ki bir nebze zekâ ışığından yoksun olarak dağlar, ovalar boyunca, vadiler arasından çıplak halde koşuyor. Cezasının süresi üç ay olarak belirlenmişti, bu süre neredeyse dolmak üzere, sen buraya Orlando'nun aklının hangi yolla yeniden sağlığına kavuşturulacağını öğrenmen için getirildin. Evet, benimle bir yolculuk yapman gerekecek, hatta dünyayı terk edip aya çıkmalıyız, çünkü bu şövalyenin deliliğinin çaresini o gezegende aramalıyız. Yolculuğumuza bu akşam ay başımızın üzerinde gözükür gözükmez başlamayı öneriyorum."

Güneş denizlerin ardında battığında ve ay parlak çemberiyle belirdiğinde, bu kutsal adam sık sık yıldızlar arasında gezinti yaptığı atlı arabasını çıkarttı; aynı araba uzun zaman önce İlyas peygamberi dünyadan yukarıya çıkarmak için kullanılmıştı. Aziz, Astolpho'yu yanına oturttu, dizginleri eline aldı ve atlara gerekli sözü söyledikten sonra, atlar onları hayret verici bir hızla yukarıya taşıdı.

Sonunda ayın kocaman topraklarına ulaştılar. Yüzeyi cilalanmış çelik gibiydi, bazı yerlerde pas gibi lekeler parlaklığını örtüyordu. Şövalye, uzaktan önemsiz bir nokta gibi gözüken, ancak denizler ve ırmaklarla kaplı bu yeri görünce şaşkına döndü.

Prens bu bölgede kendisi için yeni ırmaklar, göller, tepeler ve vadiler keşfetti. Pek çok güzel şehir ve kale manzarayı zenginleştiriyordu. Ayrıca engin ormanlar gördü, içlerinde boru sesleri, köpek havlamaları işitti, bu sesler ona, perilerin av peşinde olduklarını düşündürdü.

Gördükleriyle hayrete düşen şövalye aziz tarafından bir vadiye götürüldü, burada çevresini saran bolluk karşısında şaşkın şaşkın durdu. Ona göre bu vadi, insan hatası ya da zamanın ve şansın etkisiyle dünyada yok olmuş şeylerin korunduğu bir yerdi. Kimse bizim burada krallıklardan ya da.hazinelerden bahsettiğimizi düşünmesin; onlar Talih'in oyuncaklarıdır ve Talih bu oyuncaklarını çarkını çevirerek dağıtır; biz

burada ne Talih'in verebileceği ne de alıp götürebileceği şeylerden bahsediyoruz. Örnek olarak bir zamanlar çok parlayıp da kısa süre sonra haklarında bir şey işitilmeyen şöhretler gösterilebilir. Burada ayrıca, ulaşılamayan gayeler için sayısız anlar, dualar, âşıkların iç çekişleri ve gözyaşları, oyunla, giyinmeyle, hiçbir şey yapmadan geçen zaman, kalın kafalıların boş vakitleri, tembellerin niyetleri, asılsız tasarılar, entrikalar ve komplolar vardı; bunlar ve bunun gibi şeyler tüm vadiyi dolduruyordu.

Astolpho gördüğü bu sıradışı şeyleri anlamayı çok arzuluyordu. Ayrıca, belli belirsiz seslerin çıktığı kabarcıklarla dolu heybetli bir dağ dikkatini çekti. Aziz bunların bir zamanlar dünyada hayranlık uyandıran, şimdilerde neredeyse adlarının bile duyulmadığı Asur ve Pers krallarının hanedanlıkları olduğunu söyledi.

Aziz, "Gördüğün tüm bu gümüş ve altın kancalar saray adamlarının, karşılığında iyi bir şeyler elde edebilme umuduyla prenslere verdikleri armağanlardır" deyince Astolpho kahkasına engel olamadı. Aziz ona ayrıca içlerinde tuzakların gizlendiği çelenkler gösterdi; bunların tümü aldatma maksatlı dalkavukluklar ve yaltaklanmalardı Ama hiçbiri cırlayarak ciğerlerini patlatmış sayısız çekirgeden daha gülünç değildi. Aziz, Astolpho'ya bunların satın alınmış şairlerin büyük insanlara hitaben söyledikleri şiirler, övgüler ve ithaflar olduğunu söyledi.

Şövalye dökülen sütlerin oluşturduğu göle benzeyen şeyi hayranlıkla izledi. "Burası" dedi Aziz, "korkmuş zavallı insanların ölüm döşeklerinde verdikleri sadakalardır." Vadideki her şeyi anlatmak uzun zaman alacaktı; adilikler, yapmacıklıklar, sahte erdemler, gizli kusurlar burada bolca bulunmaktaydı.

Astolpho, ayrıca, kendi yitip giden günlerini, yapmış olduğu birçok tedbirsiz, hatırlamaktan memnun olmadığı ani çıkışını gördü. Fakat bu pek çok kaybolan şey arasında bir şeyin bolluğu dikkatini çekti, insanların hepsinin sahip olduklarını düşünüp, sahip olmak için dua etmeye gerek duymadıkları şey – akıl. Bu madde sıvı formunda, oldukça hafif ve buharlaşmaya meyilli gibi görünüyordu. Bu yüzden ufak şişelerin içinde korunuyor ve mühürleniyordu. Bu şişelerden biri "Şövalye Orlando'nun aklı" diye etiketlenmişti.

Şişelerin hepsi etiketliydi. Bilge, birini eline yerleştirdiğinde Astolpho bu şişenin kendisine ait olduğunu gördü. Şişenin yarısından fazlası doluydu. Ayrıca bilge olarak geçen pek çok kişinin zekâlarının neredeyse tümünü içeren başka birçok küçük şişeyle karşılaşınca şaşırdı. Ah, insanın akıl gücünü kaybetmesi ne kadar da basit! Bazıları tutkularının egemenliğine boyun eğerek, bazıları zenginlik arayışı içinde fırtınalara, tehlikelere göğüs gererken, bazıları büyük vaatlere çok fazla bel bağlayarak, bazıları da kalplerini önemsiz şeylerle doldurarak akıllarını yitirirler. Tahmin edileceği gibi

astrologların, mucitlerin, metafizikçilerin ve hepsinden çok şairlerin akıllarını içeren şişeler genel olarak en dolu şişelerdendi.

Astolpho şişesini alıp burnuna tuttu ve hepsini içine çekti. Turpin, Astolpho'nun şişeyi teneffüs ettikten sonra uzun bir süre hayal edilebilecek kadar bilge olduğunu bize temin eder, ama Başpiskopos bu değerli damlalardan birazının şişeye geri dönecek bir yol bulduğuna dair haklı bir korkunun duyulabileceğini ekler. Şövalye kendi şişesiyle birlikte Orlando'nunkini de aldı. Bu şişe büyüktü ve tamamen doluydu.

Gezegeni terk etmeden önce Astolpho nehir kıyısında büyük bir yapıya götürüldü. Orada ona ipek, keten, pamuk ve yün çileleriyle dolu geniş bir salon gösterildi. Bu çilelerin arasında kimisi parlak, kimisi mat, kimisi siyah binlerce farklı renk vardı. Salonun bir tarafında yaşlı bir kadın bütün bu çilelerden iplikleri makaralara sarmakla meşguldü. Bir çileyi bitirdiğinde başka bir yaşlı kadın, onu alıp diğerlerinin arasına koyuyordu; bir üçüncüsü eğirilmiş iplikler arasından seçerek bunları uygun oranlarda birbirine karıştırıyordu. Şövalye tüm bunların neden yapıldığını sordu. "Bu yaşlı kadınlar" dedi aziz, "ölümlülerin hayatlarını eğiren, ölçen ve onlara son veren Kader Tanrıçalarıdır. Bu iplikler yumaklardan birinde uzadıkça ölümlüler gün ışığının keyfini çıkarabilirler; ancak doğa ve ölüm, ipliği eğirilmiş insanların gözlerini kapatmak için tetiktedir."

Yumakların her birinin üzerinde ait oldukları kişinin ismini taşıyan altından, gümüşten ya da demirden etiketler vardı. Yılların yüküne rağmen canlı ve hareketli gözüken yaşlı bir adam önlüğünü ara vermeksizin bu etiketlerle doldurup koşturuyor, onları adı Lethe olan ırmağa fırlatmaya götürüyordu. Astolpho ırmağın kıyısına geldiğinde, yaşlı adam önlüğünü silkeledi ve etiketler dibe battı. Yalnızca küçük bir numara bir süreliğine batmadı; böyle bir şey nadiren gerçekleşirdi. Sayısız kuş, şahin, karga, akbaba gürültülü sesleriyle ırmağın üzerinde uçuşuyor, bu adlardan bazılarını sudan kapmaya çalışıyorlardı; ancak adlar onlar için çok ağırdı, bir süre sonra kuşlar adları unutkanlık ırmağına düşürmek zorunda kalıyorlardı. Yalnızca karbeyazı iki zarif kuğu adların birkaçını toplayıp kıyıya döndü. Sevimli bir peri burada adları gagalarından aldı, bir tepenin üzerindeki tapınağa götürüp, Ölümsüzlük heykelinin durduğu kutsal sütunun üzerine asarak sonsuza dek orada bıraktı.

Astolpho tüm bu olanlar karşısında şaşkına döndü ve rehberinden olup biteni anlatmasını istedi. Aziz şöyle cevap verdi: "Bu yaşlı adam Zaman'dır. Yaşlı adam onları unutkanlık ırmağına atmamış olsaydı etiketlerin üzerindeki bütün adlar ölümsüz olacaklardı. Birtakım adları kurtarmak adına nafile çabalar harcayan bu yaygaracı kuşlar patronlarının değersiz adlarını unutkanlık ırmağından kurtarmak için ellerin-

den gelenin en iyisini yapmaya çalışan dalkavuklar, emekliler ve satın alınmış şair bozuntularıdır; ancak bu çabaların hepsi boşunadır. Onları bir süreliğine kaderlerinden kurtarabilirler, ama unutkanlık ırmağı er ya da geç adların hepsini yutar.

"Ahenk dolu ezgileriyle belirli adları Ebedi Bellek tapınağına taşıyan kuğular, ölümsüzlüğü hak ettikleri hükmüne vardıkları kişilerin adlarını, ölümden daha kötü olan unutkanlıktan kurtaran büyük şairlerdir. Bu tip kuğular nadirdir. Hükümdarlar bu safkan soyu bilsinler ve şans eseri kendi zamanlarında ortaya çıkanları desteklemeyi ihmal etmesinler."

AFRİKA'DA SAVAŞ

Astolpho o değerli küçük şişeyle dünyaya indiğinde, Aziz Yahya ona Abyssinia Kralı'nın görme kuvvetini geri kazanması için, sadece gözüne sürmesi gerektiğini söylediği olağanüstü özellikleri olan bir bitki gösterdi. "Onu Harpya'lardan kurtarmana ilave olarak verdiğin bu önemli hizmet" dedi aziz "kralın sana, Afrikalılara arkalarından saldırmanı sağlayacak bir ordu vermesine neden olacak ve onları kendi ülkelerini savunmaları için Fransa'dan dönmek zorunda bırakacaktır." Aziz ona, kervanların büyük kum yığınlarının altında kaldığı büyük çöllerde ordusunu güvenle nasıl yönlendirmesi gerektiği hakkında açıklama da bulundu. Yeteri kadar açıklamayla donatılan Astolpho Hippogriff'e bindi, azize teşekkürlerini sunup onun onayını aldıktan sonra aşağıya doğru o düzlük ülkeye uçtu.

Nil nehrinin akış yönünde devam ederek çok geçmeden Abyssinia'nın başkentine ulaşıp, yeniden Senapus'a katıldı. Kendisini Harpya'ların ellerinden kurtaran kahramanın sesini yeniden duyunca kral çok neşelendi. Astolpho, yersel cennet bahçesinden getirdiği bitkiyle kralın gözlerine dokundu ve krala görme kuvvetini geri kazandırdı. Kralın minnettarlığı sonsuzdu. Her ne olursa olsun yerine getireceğine söz verdi ve ödül olarak kendisinden bir şey dilemesini istedi. Astolpho, Charlemagne'a yardım etmek için bir ordu istedi. Bunun üzerine kral ona yüz bin kişilik bir ordu bağışlamakla kalmadı, orduyu kendi yönetmeyi teklif etti.

Birliklerin hareket edeceği günden önceki gece Astolpho kanatlı atına bindi, esintisi Nübye Çölü'nün kumlarını kaldırıp, hızla döndürerek bunaltıcı bulutlar içinde ilerleyen sert Güney rüzgârının çıktığı dağa doğru yöneldi. Şövalye, Aziz Yahya'nın tavsiyesi üzerine deri bir çanta tedarik etmişti, bu çantayı ustaca bu korkunç fırtınanın çıktığı deliğin önüne ağzı açık biçimde yerleştirdi. Şafağın sökmesiyle birlikte rüzgâr günlük rotasına devam etmek için mağarasından çıktığında bu çantanın

içine kıstırılıp güvenli bir şekilde bağlandı. Astolpho, kazandığı bu ödülün hazzıyla ordusunun yanına geri döndü ve başlarına geçip yürüyüşü başlattı. Abyssinialılar, kendi ülkelerinin topraklarıyla Kuzey Afrika krallıklarını ayıran bu geniş kum sahasını tehlikesizce, zorlanmadan geçtiler, çünkü tamamıyla tutsak edilen şiddetli Güney rüzgârının bir mumu söndürmeye yetecek gücü bile yoktu.

Senapus, deve ve filleri açısından zengin, ama ata muhtaç ülkesini süvarilerle donatamamaktan ötürü çok sıkıntılıydı. Aziz bu güçlüğü önceden görmüş, Astolpho'ya bu durumla baş edebilmenin yollarını öğretmişti. Astolpho, şimdi bu yolları uygulamaya koydu. Geniş bir düzlük ve deniz gördüğü bir yere ulaştıktan sonra birliğin içinden en yapılı ve en akıllı olanlarını seçti. Ardından bu kişileri düzlükle sınır oluşturan yüksek dağın dibinde bölükler halinde sıraladı ve büyük tasarısını eyleme geçirmek için kendisi de zirveye tırmandı. Burada büyük miktarda kaya parçaları ve çakıl taşı buldu. Bu taşları dağın yamacından aşağıya yuvarladı ve anlatması olağanüstü bir olay gerçekleşti, taşlar yuvarlandıkça büyüyor, bedenleri, bacakları, boyunları ve uzun yüzleri oluyordu. Ardından düzlüğün her yanında kişnemeye, şaha kalkmaya ve koşmaya başladılar. Bazısı kızıl, bazısı mercan kırı, bazısı benekli, bazısı da kestane rengindeydi. Dağın eteğindeki birlikler bu yeni yaratılan atları yakalamak için çabaladılar ve kolayca yakaladılar. Çünkü bu mucize tüm atlara başlık ve dizgin sağlayacak denli düşüncelilikle gerçekleştirilmişti. Astolpho birliğini bir anda (Başpiskopos Turpin'in iddiası üzerine) 80.000 kişilik kusursuz bir süvari birliğiyle donatılmış buldu. Bu birliklerle Astolpho tüm bölgeyi buyruğu altına aldı ve en sonunda Agramant'ın başkenti Bizerte'nin duvarlarının önüne vararak burayı da kuşattı.

Şimdi Sarazenlerin, Rinaldo tarafından yönetilen bir gece saldırısında yenildikten sonra terk ettikleri Arles şehrinin önlerindeki Hıristiyan kampına dönelim. Agramant buradayken ülkesinin, yeni düşmanları Abyssinialılar tarafından işgale uğradığı haberini aldı ve Bizerte'nin ellerine düşme tehlikesi olduğunu öğrendi. Subaylarının tavsiyesini aldı ve Charles'a bir elçi grubu göndererek, her iki taraftan birer savaşçı seçip bu savaşçıların dövüşleri sonucunda hangi tarafın vergi ödeyeceğinin belirlenmesini ve savaşı bitirmeyi önermeye karar verdi. Charlemagne Afrika'da kendi lehine dönen olaylardan habersiz, öneriyi derhal kabul etti. Dövüşü üstlenmesi için Hıristiyanların tarafında Rinaldo seçildi.

Araplar, savaşçıları olarak Rogero'yu seçtiler. Rogero hâlâ Sarazen kampındaydı, ama burada sadece onuru için bulunuyordu. Zira zihni Bradamante'nin kanıtları doğrultusunda Hıristiyan inancının hakikatine açılmıştı ve ilk uygun fırsatta bu dinsizlerin birliğini bırakıp Hıristiyanların tarafına geçmeye karar vermişti. Fakat şerefi,

eski arkadaşları böyle bir sıkıntı içindeyken isteğini gerçekleştirmesine engel oldu. Sarazenlerin davasını Hıristiyanlar'a karşı savunmak adına seçildiğini ve rakibinin Bradamante'nin kardeşi Rinaldo olduğunu öğrenince şaşkına döndü ve zamanın ne getireceğini beklemeye koyuldu.

Rogero bu haberle altüst olmuşken, Bradamante de tasarlanan dövüşü işitmesiyle derinden bir üzüntü hissetti. Eğer Rogero ölürse, yaşayan hiçbir erkeğin, sevgisine layık olamayacağını hissetti; öte yandan eğer Tanrı Fransa'yı seçilmiş savaşçısının ölümüyle cezalandırmaya karar verirse, Bradamante biricik erkek kardeşi için kederle dolacak, derinden bağlı olduğu sevgilisine duyduğu acıdan daha az acı duymayacaktı.

Güzel leydi kendisini bu üzücü düşüncelere teslim etmişken birden bilge büyücü Melissa karşısında beliriverdi. "Sakın korkma kızım!" dedi, "seni böylesi üzen bu dövüşü engellemenin bir yolunu bulacağım."

Bu esnada Rinaldo ile Rogero çarpışma için silahlarını hazırladılar. Seçim hakkı Rinaldo'ya verildi, o da çarpışmanın atsız olması, savaş baltası ile hançer dışında bir silah kullanılmaması kararını verdi. Çarpışma yeri olarak Arles'in duvarlarıyla Charlemagne'ın kampı arasındaki düzlük tayin edildi.

Şafak, bu unutulmayacak dövüş için tayin edilen günün geldiği haberini verirken, ulaklar iki tarafın da listelerini göstermek için ilerliyordu. Çok geçmeden Afrikalı birliklerin Agramant başlarında şehirden çıktıkları görüldü. Agramant'ın Mağrip tarzında süslenmiş silahları parlak, atı alnında beyaz yıldızıyla doruydu. Rogero onun yanından yürüyor, zırhını ve silahlarını taşıyan Sarazen kampının en iyi savaşçıları da ona eşlik ediyordu. Charlemagne tahkimatından çıktı, ordusunu yarı daire şeklinde dizdi, yoldaşları ve şövalyeler çevresini sarmış halde durdu. Bunlardan bazıları Rinaldo'nun silahlarını taşıyordu; meşhur Danimarkalı Ogier, Rinaldo'nun Mambrino'dan aldığı miğferi, Bavyera Dükü Namo ve Bretanya'lı (Bretagne) Salomon bu çatışma için hazırlanmış, eşit ağırlıkta iki balta taşıyorlardı.

Birlikler çarpışmanın şartları üzerine büyük bir ağırbaşlılıkla ant içti. Eğer iki taraftan biri dövüşü engellemeye yönelik bir teşebbüste bulunursa, iki savaşçı da silahlarını engellemeden sorumlu birliğe karşı kullanacaktı. Böyle bir durumda kesintiden sorumlu tarafın savaşçısının birliğine karşı bir sorumluluğu kalmayacak ve silahlarını karşı tarafa teslim edecekti.

Bütün hazırlıklar bittiğinde, hükümdarlar ile hizmetkârları kendi taraflarına çekildiler ve savaşçılar tek başlarına kaldılar. İki savaşçı birbirlerine ölçülü adımlarla yaklaştı ve alanın ortasında karşı karşıya geldiler. Birbirlerine aynı anda saldırdılar ve

hamleleri havada yankılandı. Savaş baltalarından kıvılcımlar saçılıyor, hızları izleyenleri hayrete düşürüyordu. Rogero rakibinin, nişanlısının kardeşi olduğunu aklından çıkarmıyor, bu yüzden ona ölümcül bir yara vermek istemiyordu; sadece kendisininkilerle aynı düzeydeki hamleleri savuşturmak için çabalıyordu. Öte yandan Rinaldo her ne kadar Rogero'ya saygı duysa da, kendinin, ülkesinin ve inancının uğruna şiddetli bir zafer arzusuyla hamlelerini esirgemiyordu.

Sarazenler kısa süre de savaşçılarının kötü dövüştüğünü, Rinaldo'nun kendisine yapmaktan çekinmediği hamleleri yapmadığını anladılar. İyi dövüşmediği o kadar belirgindi ki kaygı ve utanç hisleri Agramant'ın yüzünden okunabiliyordu. Şimdiye kadar yaşamış, en keskin duyulara sahip büyücü Melissa, bir süredir Sarazen kampında bulunmayan kaba ve düşüncesiz Rodomont'un şekline bürüneceği bu uygun anı yakaladı. Agramant'a yaklaşarak şöyle söyledi: "Efendim, nasıl oldu da Fransanın en heybetli savaşçısının karşısına tecrübesiz bir genci çıkarma ihtiyatsızlığında bulunabildiniz? Şüphesiz, ordularınızın onurunu ve imparatorluğunuzun kaderini umursamazlıktan gelmişsiniz! Fakat çok geç değil, çöküşünüze sebebiyet verecek anlaşmayı çok geçmeden feshedin." Bunları söyledikten sonra yakınlarındaki birliklere seslendi, "Dostlarım" dedi, "beni izleyin; benim rehberliğimde her biriniz bu güçsüz Hıristiyanlara üstün birer rakip olacaksınız." Agramant, Rodomont'u bir kez daha yanında görmekten memnun, onayını verdi. Sarazenler derhal mızraklarını indirip atlarını mahmuzladılar ve Fransızlara saldırdılar. Tasarısının başarılı olduğunu gören Melissa ortadan kayboldu.

Anlaşmanın bozulup iki ordunun çarpışmaya başladığını gören Rinaldo ile Rogero dövüşlerini durdurdular; savaş öfkeleri bir anda kesildi. El sıkıştılar ve hangi birliğin yeminine riayet etmediği açıklıkla tespit edilene kadar her iki tarafa da bir eylemde bulunmamaya karar verdiler. Yanlış ve yalan yere yemin etmekten suçlu tarafı sonsuza dek terk edeceklerine dair verdikleri sözü yenilediler.

Bu arada ilk anın şokunu atlattıktan sonra düşmanlarının ihanetine öfkelenen Hıristiyanlar Sarazenleri iki misli cesaretle karşıladılar. Hikâyelerimizde daha önce sözü edilen Rinaldo'nun rakibi ve kardeşi Vahşi Guido, Oliver'ın çocukları Griffon ile Aquilant saldıranları defettiler, muazzam bir katliam sonunda onları Arles'ın duvarları ardına sığınmaya zorladılar.

Son duyduğumuzda öfkesinden deliren ve bu akıl dışı hiddetle binlerce şiddet eylemi gerçekleştiren Orlando'nun yanına geri dönüyoruz. Bir gün yolunu kesen bir ırmağın kenarına geldi, su samuru gibi yüzebildiği için kolayca yüzerek burayı geçti ve öteki tarafta atına su içiren bir köylü gördü. Köylünün direnmesine rağmen atı

yakalayıp, aşırı bir hızla İspanya'nın Afrika'dan dar bir boğazla ayrıldığı deniz kıyısına doğru ilerledi. Buraya vardığı esnada hafif bir rüzgârla sürüklenerek ellerinde bardaklar, toprağa keyifle veda eden insanlarla dolu bir gemi, dar boğazı geçmek üzere açılmıştı.

Gözü dönmüş Orlando, durup kendisini de almaları için bağırıp çağırdı; fakat böyle çılgın bir adamı gruplarına almak istemediklerinden onu görmemezlikten geldiler. Şövalye bunun oldukça nezaketsiz bir davranış olduğunu düşündü ve atına uyguladığı darbelerin etkisiyle onu gemiyi takip etmesi için suya soktu. Bitkin durumdaki at bir süre sonra sadece kafasını suyun üzerinde tutabiliyordu, ama Orlando onu ilerlemesi için zorladıkça zavallı yaratığın ölmekten ya da Afrika'ya yüzerek geçmekten başka çaresi yoktu.

Gemi çoktan Orlando'nun görüş sahasından çıkmıştı; uzaklık ve denizin kabarıklığı gemiyi gözlerinden tamamen gizlemişti. Atını artık daha fazla dayanamayıp altında batana dek ilermeye zorladı. Atın batmasına aldırmadan, kızgın kollarını uzatıp ağzından tuzlu su püskürterek başını dalgaların üzerinde tuttu. Şansı vardı ki dalgalar kuvvetli değildi, hafif rüzgâr yüzeyi çalkalandırıyordu, aksi takdirde yenilmez Orlando ölümüyle yüzleşirdi. Ancak ahmakları sevdiği söylenen talih onu bu tehlikeden kurtardı ve güvenli bir şekilde Ceuta (Septe) kıyısına çıkarttı. Burada, Astolpho'nun siyah ordusunun kamp kurduğu yere gelene dek kıyı boyunca gezindi.

Ancak bundan az önce bir olay vuku buldu. Rodomont köprüde ele geçirdiği mahkûmlarla dolu bir gemiyle buraya vardı, Abyssinia ordusunun varlığından habersiz limanın içine doğru yelken açmışlardı. Limanda mahkûmlar ile onları esir alanlar elbette yer değiştirdiler, mahkûmlar özgürlüklerine kavuşup neşeyle doldular, onları esir alanlar ise kadırgalarda görevlendirildiler. Böylece Astolpho kendisini bir anda Hıristiyan şövalyelerle çevrilmiş halde buldu. O ve arkadaşları birbirlerini selamlayıp kutlarlarken bir anda bir gürültü işitildi; anbean şiddetleniyor gibiydi.

Astolpho ve arkadaşları silahlarını kuşanıp atlarına bindiler, gürültünün geldiği yere doğru atlarını sürdüler. Bütün bu karmaşanın tamamen çıplak, kirden ve korunmasızlıktan rengi koyulaşmış, ama gücü ve öfkesinin yamanlığı sayesinde kendisini ele geçirmeye çalışanların tümünü alt eden tek bir adamdan kaynaklandığını gördüklerinde ne kadar şaşırdıklarını gözünüzde bir canlandırın.

Astolpho, Dudon, Oliver ve Florismart gözlerini dikerek hayretler içinde ona baktılar; tanımaları kolay olmadı. Onu ilkönce, bulunduğu durum hakkında kutsal habercisi tarafından uyarılan Astolpho tanıdı. Şövalyeler Orlando'ya yaklaştıkça bu çılgın adam her birine yumruklar savuruyordu. Eğer zırhları olmasaydı ya da Or-

lando bir silaha sahip olsaydı, muhtemelen hepsini öldürmüş olurdu; nitekim Dudon ve Astolpho boylu boyunca kuma serildiler. Fakat Florismart onu arkasından tuttu, Sansonnet ve bir başkası da bacaklarından yakalayıp onu nihayet halatlarla bağlamayı başardılar. Sahile götürüp iyice yıkadılar. Sonra Astolpho, değerli küçük şişenin mantarını açıp burun deliklerine usturupluca uzatınca, ağzında yara bandı olduğundan sadece burnuyla nefes alabilen Orlando şişedekilerin hepsini bir nefeste içine çekti. Ey seni olağanüstü dahi! Şövalye bir anda akıl gücüne tamamen kavuştu. Kendisini parçalamak üzere olan canavarların olduğuna inandığı, acı veren bir rüyadan uyanmış gibi hissetti. Bitkin, sessiz ve gururu incinmiş gibiydi. Florismart, Oliver ve Astolpho, Orlando gözlerini çevresinde ve kendi üzerinde gezdirirken, ona bakakaldılar. Kendini çıplak, bağlı ve deniz kıyısında gerilmiş bir halde bulduğunda şaşırmışa benziyordu. Birkaç dakika sonra arkadaşlarını hatırlayıp onlarla öyle nazik bir tonda konuştu ki onu hemen çözüp giysiler vermek istediler. Sonra onu avundurmaya, ruhuna baskı yapan ağırlığı hafifletmeye, içine düştüğü perişan durumu unutmasını sağlamaya çalıştılar.

Aklını toparlarken Orlando, Hıtay kraliçesine olan delice bağlılığından da kurtulduğunu hissetti. Kalbi artık leydinin anılarıyla etkilenmiyordu, coşkulu bir arzuyla üstün başarılar elde ederek ününü tekrar kazanmayı istiyordu. Astolpho ordusunun komutanlığını, ona memnuniyetle teslim edecekti, ama Orlando arkadaşından bu görevi almak istemedi, çünkü bu seferin şanını ona borçluydu. Yine de bu iki şövalye beraberce hareket ettiler, düşüncelerini tek vücut haline getirdiler. Bizerte şehrine toplu bir saldırı yapmayı tasarladılar; tasarıları birtakım yeni olaylarla kesintiye uğradığında sadece uygun bir anı kolluyorlardı.

Ateşkes anlaşmasının ihlal edilmesi yüzünden doğan kanlı savaş sonunda Agramant ordusunun çok zayıflamış olduğunu gördü; öyle ki Fransa'da kalmaya çalışmak nafileydi. Böylelikle kumandanlarından en cesur ve güvenilir olanı Sobrino'yla ülkesine dönme kararı alıp, geri kalan birkaç birliğini de aynı yöne gönderdikten sonra yola koyuldu. Agramant ve Sobrino'yu taşıyan gemi, Astolpho'nun Bizerte önünde kamp kuran ordularının bulunduğu sahile yanaştı. Kral, çok geç olmadan keşfettiği bu gerçek yüzünden, Mısır Kralı'nın korumasını isteme amacıyla, kaptanına doğuya yönelmesini emretti. Ancak havanın sertleşmesiyle kral arkadaşlarının tavsiyesine uyup, Sicilya ile Afrika arasındaki bir adada yanaşacak bir liman aradı. Orada, Fransa'ya, Bayard adlı at ile Durindana adlı kılıca sahip olmak için gelip her ikisini de elde ettikten sonra ülkesine dönen Sericane'nin savaşçı kralı Gradasso'yla karşılaştı.

Orduları Paris'in duvarlarının altındayken arkadaş olan iki kral birbirlerini sev-

giyle kucakladılar. Gradasso, Agramant'ın başına gelenleri üzüntüyle öğrendi ve ona ordularıyla birlikte bizzat kendisini sundu. Yardım için Mısır'a başvurmaya şiddetle karşı çıktı. "Yüce Pompeius'u hatırla!" dedi, "o ölümcül kıyıdan sakın. Tasarım şöyle" diyerek devam etti "tek bir dövüş için Orlando'ya meydan okumayı düşünüyorum. Benimki gibi bir kılıca ve ata sahip oldukça, çelikten ya da bronzdan yapılmış olsa elimden kaçamaz. O öldükten sonra, Abyssinialıları geri sürmek zor olmayacak. Nil'in öteki yakasındaki Müslüman halkları, Arapları, Persleri, Kildanileri hepsini onlara karşı kışkırtacağız, sonunda da kendi sınırlarını koruması için Senapus'a ordularını geri çağırtacaklar."

Agramant, tek bir husus dışında bu tavsiyeyi onayladı. "Orlando'yla ben dövüşeceğim; bu görevi başka birisine devretmem onurlu bir davranış olmaz."

"Üçüncü bir yol deneyebiliriz" dedi yaşlı savaşçı Sobrino. "Böylesine bir mücadele karşısında basit bir izleyici olarak kalamam. Orlando'ya ve arkadaşlarından ikisine, üçümüzle bu Lampedusa adasında silahlı karşılaşmaya çağırmak için Afrika sahiline üç muhafızımızı gönderelim."

Bu tavsiyesi onaylandı; üç muhafız hemen yola koyuldular; kendilerini Hıristiyan şövalyelerine tanıtıp, mesajlarını ilettiler.

Orlando çok memnun olmuştu, muhafızları görkemli hediyelerle ödüllendirdi. Gradasso'nun elinde altında olduğunu öğrendiği Durindana'yı geri almak için Gradasso'yu bulup, ona meydan okumayı kafasına koymuştu bile. Kont, kendisine eşlik etmeleri için sadık dostu Florismart'ı ve kuzeni Oliver'ı seçti.

Üç savaşçı gemiye binip, uygun bir rüzgâr eşliğinde açıldılar. Yola çıktıkları ikinci günün ışığı onlara sağ yanlarında bu önemli savaşın olacağı adayı gösterdi. Karaya ayak basar basmaz Orlando ve iki arkadaşı çadırlarını kurdular. Agramant da kendininkileri onların karşısına kurdurdu.

Ertesi sabah, Aurora ufku aydınlatmaya başlar başlamaz, iki tarafın savaşçıları silahlarını kuşanıp atlarına bindiler. Yüz yüze pozisyonlarını aldılar, mızraklarını indirip yatay duruma getirdiler, atlarının mahmuzladılar ve hücuma geçtiler. Orlando, Gradasso'nun saldırısını karşıladı. Şövalye sarsılmamıştı, ama atı, Bayard'ın korkunç darbesine dayanamadı. Bu darbeyle geri çekildi, sendeledi ve birkaç adım geride yere düştü. Orlando onu kaldırmaya çalıştı, ama çabalarının boş olduğunu görünce, kalkanını kavradı ve meşhur kılıcı Balisardo'yu çekti. Bu arada ne Agramant ne de cesur Oliver bir üstünlük elde edebilmişti, ancak Florismart, Kral Sobrino'yu atsız bıraktı. Düşmanını yere serdikten sonra, zaferini noktalamadı, ama Orlando'yu yere yıkan

Gradasso'ya saldırmak için atıldı. Onun böyle dövüştüğünü görünce Orlando araya girmek istemedi ve kılıcıyla, ayağa kalkan Sobrino'nun üzerine koşup, bir darbeyle onu histen ve hareketten yoksun bıraktı. Öldüğünü zannederek sevgili Florismart'a yardıma koştu. Rakibiyle ne silah ne de at bakımından eşit konumda olan bu cesur şövalye, ancak Durindana'nın korkunç darbelerinden sıyrılıp sakınabiliyordu. Ona yardım etmek için yanıp tutuşan Orlando Kral Sobrino'nun atını ele geçirip üzerine atlarken biraz gecikti; ama bu bir anlık bir süreydi, ardından kılıcını kaldırıp Gradasso'nun üzerine atıldı, ama bu ikinci düşmanının saldırısından kesinlikle endişe duymayan Gradasso, bağırarak ona meydan okudu ve kılıcıyla vurdu. Ancak mesafeyi iyi hesap edemediğinden darbesi güç bela Orlando'ya ulaştı, zırhını parçalayamadı. Buna karşılık Orlando, Balisardo'yla Gradasso'nun yüzüne, göğsüne ve kalçasına indirdiği darbelerle onu yaraladı. Biraz daha yakında olsaydı onu iki parçaya bölmüş olacaktı. Bu sırada, Sobrino ağır yaralanmış olmasına karşın ayıldı, bacaklarının üzerinde doğrulup, arkadaşlarına yardım etmenin yollarını aradı. Agramant'ın, Oliver tarafından zorlandığını görünce, kılıcını Oliver'ın atının bağırsaklarına saplayarak atı düşürdü ve at düşerken Oliver'in bacaklarına dolanıp onu altına aldı. Oliver kendisini kurtaramadı. Arkadaşının tehlikede olduğunu gören Florismart, atıyla Sobrino'nun üzerine doğru koştu, onu yere devirdi, hemen ardından kendisini Agramant'tan korumak için döndü. Eşit bir şekilde karşılaştıkları söylenebilir, çünkü Agramant kendi atı olmayan Brigliadoro'ya binip Florismart'ın karşısında avantaj elde etmiş olsa da, Oliver'la çarpışırken ağır yara almıştı.

Hiçbir şey, Orlando ile Gradasso'nun çarpışmasındaki hiddetin ötesine geçemezdi. Gradasso'nun elindeki Durindana vurduğu her şeyi parçalara ayırıyordu; ama bu silahın tek bir vuruşuna maruz kalmanın ne derece tehlikeli olduğunu bilen Orlando, yeteneği sayesinde yaralanmasına neden olacak bir darbe almaktan kaçındı. Bu sırada Gradasso aldığı pek çok yara yüzünden kan kaybetmekteydi, öfkesi ve dikkatsizliği her geçen dakika artıyordu. Çaresizlikle Durindana'yı iki eliyle kaldırdı ve Orlando'nun miğferine öyle korkunç bir darbe indirdi ki şövalye bir an için sersemledi. Dizginleri elinden düşürdü ve korkuya kapılan atı onunla birlikte düzlükte koşturmaya başladı. Gradasso, tam peşinden gidecekti ki Florismart'ı atsız kalan Agramant'a ölümcül bir darbe indirmek üzereyken gördü. Florismart, zaferini noktalama gayesindeyken, Gradasso, kılıcını boğrüne batırdı. Florismart, atından düştü ve düzlüğü kanıyla suladı.

Orlando tam vaktinde kendine gelip bu olayı gördü. İster öfke ister keder göğsünü sarmış olsun, bilemem; ama Balisardo'yu hınçla kaptı, ilk darbesi en yakınında duran Agramant'a geldi ve kafasını omuzlarından ayırdı. Bu görüntü karşısında, Gradas-

so ilk kez cesaretinin kaybolduğunu, yaklaşan ölümün karanlığını hissetti. Orlando üzerine atılıp ölümcül darbeyi indirdiğinde, kendisini zorlukla müdafaa etti. Kılıç kaburgalarından girdi ve vücudunu avuç içi genişliğinde yararak çıktı.

Böylelikle Sarazen birliğinin en cesur savaşçısı, Fransa'nın en ünlü şövalyesinin kılıcıyla can verdi. Sonra Orlando, zaferini küçümsercesine, yere atlayıp sevgili arkadaşı Florismart'a koştu, onu kucaklayıp gözyaşlarıyla yıkadı. Florismart, hâlâ nefes alabiliyor, hatta sesini birkaç veda kelimesi dile getirebilmek için kontrol edebiliyordu: "Sevgili dostum, sakın beni unutma –dualarını eksik etme– ve aah! Flordelis'e kardeş ol!" Flordelis'in ismini söyleyerek hayata gözlerini yumdu.

Kederlenmeye ayırdığı birkaç dakikadan sonra Orlando öteki dostuna ve eski düşmanlarına bakmak için doğruldu. Oliver, kendisini kurtarmak için nafile çabalayarak atın ağırlığı altında sıkışmış halde yatıyordu. Orlando onu zorlukla kurtardı; sonra Sobrino'yu yerden kaldırıp sanki kardeşiymişçesine kibar davranarak muhafızına emanet etti. Çünkü bu korkunç savaşçı düşmüş bir düşmanları karşısında en cömert kişi oluyordu. Bayard ve Brigliadoro'yu yenilen şövalyelerin silahlarıyla birlikte aldı; ama şövalyelerin bedenlerini ve diğer ganimetlerini onların hizmetkârlarına bağışladı.

Ama dönen savaşçıları görüp de aralarında, her uzun ayrılığın ardından kendisine koşan Florismart'ı bulamayınca Flordelis'in yaşadığı kederi kim dile getirebilir? Diğerlerinin yüzlerinden efendisinin katledildiğini anlamıştı. Düşüncesi, soruyu dile getiremeden baygın yere düşmesine neden oldu. Kendisine gelip de en büyük korkularının hakikat olduğunu öğrendiğinde, onsuz ayrılmasına izin verdiği için kendisine acımasızca kızdı. "Düşmanı ona bu haince darbeyi indirdiğinde tek bir haykırışla onu kurtarabilirdim, ya da kendimi araya atıp bu değersiz hayatımı onun uğruna verebilirdim. Bunların hiçbirini yapamasam da, son sözlerini işitebilir, ona son bir öpücük verebilirdim." Böylece ağıtlar yaktı ve bir türlü sakinleşmedi.

ROGERO VE BRADAMANTE

Daha önce anlattığımız gibi Rinaldo'yla olan dövüşün yarıda kesilmesinden sonra, hangi yolu izleyeceğini bilemeyip şüphelerle Rogero'nun aklı karışmıştı. Anlaşmanın şartları, anlaşmayı bozan Agramant'ı terk etmesini, sadakatini Charlemagne'a sunmasını gerektiriyordu; ayrıca Bradamante'ye duyduğu aşk da onu aynı yola davet ediyordu, ancak bu sıkıntılı zamanında prensini, liderini terk etmek istememesi ona bu yolu yasaklıyordu. Böylelikle Afrika'ya, Sarazen ordusuyla birleşmek üzere yola koyuldu, ama yarı yoldayken bir fırtınaya yakalandı ve gemisi kayalıklara sürüklendi.

Mürettebat sandallara davransa da sandallar çabucak dalgalara gömüldü ve diğerleri gibi Rogero da yaşamak için yüzmek zorunda kaldı. Dalgalarla boğuşurken Rogero Hıristiyan olmakta bu kadar çok geciktiği için, günah işlediğini hatırladı ve içinden, eğer sağ salim karaya varacak olursa vaftiz olmayı daha fazla geciktirmeyeceğine söz verdi. Yeminleri duyuldu ve cevaplandı; kıyıya ulaşmayı başardı, odası denize bakan dindar bir keşiş kendisine yardım etti. Onunla birlikte birkaç gün geçirip, yediklerine iştirak edip, Hıristiyanlık inancı öğretileri hakkında öğrenim gördükten sonra keşiş tarafından vaftiz edildi.

Tüm bunlar olurken, Gradasso'yu bulup ondan Bayard'ı almak için yola koyulan Rinaldo, Afrika'da meydana gelen büyük olayları işitince, arkadaşları arasındaki yerini almak için Afrika'ya gitti. Florismart'ın kaybının matemini tutmak için arkadaşlarına katılıp, Pagan şövalyelerine karşı kazanılan zaferde onlarla birlikte mutlu olmaktan başka bir şey yapamayacak kadar geç oraya vardı. Afrikalılar, krallarının ölümü üzerine mücadeleyi bıraktılar, Bizerte teslim oldu, Hıristiyan şövalyelerine de güçlerini dağıtıp eve dönmekten başka yapacak bir şey kalmadı. Astolpho, Abyssinia ordusunu terk etti ve rüzgârları muhafaza edip sayesinde kumlu çölü tehlikesizce aşmalarını sağlayan çantayı onlara vermeyi ve ülkelerine varana kadar da çözmemeleri gerektiğini söylemeyi ihmal etmedi.

Orlando, bir cerrahın bakımına ihtiyaç duyan Oliver'la ve aynı derecede bakımın gösterildiği Sobrino'yla birlikte hızlı bir gemiyle Sicilya'ya yelken açtı ve Hıristiyan topraklarında gömülmesi için Florismart'ın bedenini de yanında götürdü. Sansonnet ve diğer Hıristiyan liderlerin yaptığı gibi Rinaldo da onlara eşlik etti. Sicilya'ya vardıklarında dini törenler ve Florismart'ı tanıyan ya da ismini duymuş olan insanların derin üzüntüsüyle birlikte cenaze töreni gerçekleşti. Ardından Marsilya'ya doğru rotalarına devam ettiler. Ancak Oliver'ın yarası iyileşeceğine daha da kötüye gidiyordu ve çektiği acılar arkadaşlarını o kadar üzüyordu ki çaresizce ne yapacaklarını müzakere ettiler. Sonra kaptan şöyle dedi, "Kutsal bir keşişin denizin ortasında tek başına yaşadığı bir ada var, oradan fazla uzakta değiliz. Söylendiğine göre tavsiyesini almak ya da yardımını dilemek isteyen hiç kimse elleri boş dönmezmiş. Olağanüstü etkili tedaviler uyguluyormuş, eğer bu kutsal adama başvurursanız, şüphesiz şövalyeyi iyileştirecektir." Orlando kaptana oraya dümen kırmasını buyurdu ve kısa süre sonra gemi güvenli bir şekilde bu ıssız kayaya yanaştı. Yaralı adam, mürettebat tarafından sandala indirilip rahibin hücresine taşındı. Rogero'nun gemisi parçalandıktan sonra sığınıp vaftiz edildiği, şimdi de yanında kutsal çalışmalara ve düşüncelere daldığı adam aynı kişiydi.

Bu kutsal adam, Orlando ve diğerlerini sevecenlikle karşılayıp, ne istediklerini

sordu; Hıristiyanlık için savaşıp ağır bir yara yüzünden hayati durumu tehlikeye giren bir adama yardım için oraya geldiklerini söylemelerinden sonra, keşiş hemen tedaviye girişti. Yaptığı şeyler basitti, ancak bu yaptıkları dualarıyla desteklendi. Şövalye kısa süre sonra acıdan kurtuldu ve ayağı birkaç gün içinde mükemmel bir şekilde eski sağlığına döndü. Kutsal keşişin böyle bir mucize gerçekleştirdiğini görürünce Sobrino, tövbekâr kalbiyle gerçek Tanrı'yı kabul edip sahte peygamberini bir kenara itti ve keşiş tarafından vaftiz edilmeyi istedi. Keşiş isteğini ona bahşetti. Bütün Hıristiyan şövalyeler Oliver'in sağlığına kavuşmasına denk bir mutlulukla Sobrino'nun dinini değiştirmesine sevinirlerken, keşiş dualarıyla onun sağlığını da eski haline getirdi. Hepsinden çok Rogero neşe ve minnettarlık duydu; günden güne erdemlerini ve inancını geliştirdi.

Rogero, bütün Hıristiyan şövalyeleri arasında şöhretiyle biliniyordu; ancak dövüşte yiğitliğini göstermiş olmasına rağmen Rinaldo bile görünce onu tanımadı. Sobrino, Rogero'yu onlara tanıttı, şövalyeler cesareti ve nezaketiyle tüm dünyada bilinen bu kişiyi artık düşmanları ve inançsız biri olarak değil, gerçek inanca dönmüş bir savaşçı olarak gördüklerinde neşelerine diyecek yoktu. Hepsi birden şövalyenin yanına gitti; birisi elini sıktı, diğeri hızlıca sarılarak ona kenetlendi; ama hepsinden çok Rinaldo onu bağrına bastı, çünkü değerini hepsinden daha fazla biliyordu.

Çok geçmeden Rogero arkadaşına kız kardeşiyle evlilik umutlarını ona iletti ve Rinaldo yapılan teklifi samimiyetle onayladı. Fakat tam bu anda şövalyenin bilemediği nedenler yüzünden bu evliliğin gerçekleşmesine maniler çıktı.

Bradamante'nin meşhur güzelliği ve kıymeti Yunan imparatoru Constantin'in kulaklarına kadar gelmişti ve Charlemagne'den yeğenini, oğlu ve hükümdarlığının vârisi Leo'ya vermesini istedi. Bradamante'nin babası Dük Aymon, o sırada orada olmayan oğlu Rinaldo'yla bu konuyu konuşana dek onay vermeyi ertelemişti.

Savaşçılar seyahatlerine devam etmek için hazırlandılar. Rogero, kendisine, doğru inancı öğreten iyi kalpli keşiş tarafından dokunaklı biçimde uğurlandı. Orlando, büyücü kadından bizzat kazandığı Balisarda üzerinde bile hiçbir hak talep etmeden, uygun olanı yapıp Rogero'ya ait olan atı ve silahları iade etti.

Keşiş kafileyi kutsadı ve ardından bir kez daha gemiye bindiler. Yolculukları oldukça hızlı geçti ve çok geçmeden Marsilya limanına vardılar.

Astolpho, birliğinden ayrıldıktan sonra, Hippogriff'e bindi ve bir uçuşta Sardinya'ya vardı, oradan Korsika'ya, oradan da hafifçe sola dönerek Provence'ın üzerinde uçuşunu sürdürdü, sonunda da Marsilya yakınlarına indi. Orada, kutsal aziz tarafından

yapılması buyrulan emri yerine getirdi; Hippogriff'in gemini çıkartıp, eyer ile gemin daha fazla sürtünerek yaraya yol açmasını engellemek maksadıyla kendi yuvasını bulması için onu serbest bıraktı. Astolpho'nun borusu da aya yaptığı ziyaretten sonra o olağanüstü gücünü kaybetmişt

Astolpho, Marsilya'ya Orlando, Rinaldo, Oliver, Sobrino ve Rogero'nun vardığı gün ulaştı. Charles, Sarazen krallarının yenilişini ve ona eşlik eden olayların haberlerini çoktan almıştı. Kahraman şövalyelerin yaklaştıklarını öğrenince en ünlü asillerini onları karşılamaları için gönderdi. Kendisi de sarayda bulunan krallar, dükler, asilzadeler, kraliçe ve göz kamaştırıcı olduğu kadar narin bir hanımefendiler grubuyla onları karşılamak için Arles'dan yola çıktı.

Karşılıklı selamlaşmaların ardından Orlando ve arkadaşları Rogero'yu öne sürerek, imparatora takdim ettiler. Bebekliğinde kötü talihi yüzünden kaçırılıp Sarazenler tarafından sahte bir inançla yetiştirilen, ama şimdi Tanrı'nın inayetiyle dinini değiştiren Rogero'nun Hıristiyanların en ünlü savaşçılarından biri olan Risa Dükü'nün oğlu olduğunu, bir zamanlar tahtın ve Kilise'nin önde gelen savaşçılarından olan babasının yerini dolduracağını imparatora güvenle söylediler.

Rogero atından indi, imparatorun önünde saygıyla eğildi. Charlemagne ona tekrar atına binip yanında sürmesini buyurdu ve askeri kafile içinde onu onurlandırabilecek hiçbir şeyi ihmal etmedi. Zafer seremonisi ve şenlikli alkışlar eşliğinde birlik şehre geri döndü; sokaklar çelenklerle donatıldı, evlere gösterişli goblenler asıldı ve her balkondan, her camdan güzel kadınların ve kızların ellerinde çiçekler yağmur olup muzaffer birliğin üzerine yağdı. Bu şekilde karşılandıktan sonra kudretli imparator kraliyet sarayına varana kadar yoluna bu şekilde devam etti. Sarayına varınca görkemli salonunda günlerce lordlarıyla birlikte turnuvalar, şenlikler, danslar ve şarkılar eşliğinde ziyafetler verdi.

Rinaldo babası Dük Aymon'a kız kardeşi için Rogero'ya söz verdiğini söylediğinde, dük kızının Yunan İmparatoru'nun oğluyla evleneceğine inandığından, oğlunu öfkeyle dinledi. Annesi Lady Beatrice de kızı Bradamante'ye ne unvanı ne de toprağı olan bir şövalyeyi geri çevirip, tercihini kendisini Doğu Akdeniz ülkelerinin imparatoriçesi yapacak kişiden yana kullanması için yalvardı. Ancak Bradamante her ne kadar annesine duyduğu saygıdan yakarışlarını geri çeviremese de, kalbinin reddettiği şeyi yapmaya söz veremedi ve yalnız kalana kadar sadece iç çekişlerle cevap verip, ardından gözyaşlarını serbest bıraktı.

Bu arada, Rogero bir yabancının müstakbel karısını kendisinden çalacağını zannetmesine öfkelendi, Yunan prensini aramaya ve ona ölümcül bir dövüş için meydan

okumaya karar verdi. Bu amaçla zırhını giyindi, ancak sorguç ve süslerini değiştirdi, yerlerine kırmızı bir zemin üzerinde beyaz bir tekboynuz taktı. Güvenilir bir muhafız seçerek kendisine Rogero diye hitap etmemesini emretti ve macerasına atıldı. Macaristan'a doğru Ren nehri ve Avusturya topraklarını geçerek, Belgrat'a varana dek Tuna nehrini izledi. Orada şehrin önünde imparatorluk sancaklarının ve beyaz çadırların kurulduğunu, kalabalık birliklerin toplandığını gördü. Constantin, Bulgarların kendisinden kısa süre önce aldıkları şehri onlardan geri almak amacıyla kuşatmıştı.

İmparator'un kampı ile Bulgarlar arasında bir nehir akıyordu. Rogero yaklaşırken, su almak amacıyla dereye yaklaşan iki kampın tarafları arasında bir çatışma başladı. Yunanlar bu arbedede dörde birdiler ve Bulgarları hızlı bir şekilde geri püskürttüler. Rogero bunu görünce Yunan prensine duyduğu nefretle hareket ederek kaçan kalabalığın tam ortasına atıldı ve yüksek sesle kaçaklara geri dönmeleri için seslendi. İlkönce Yunan ordusunun komutanlarından, muhteşem zırhıyla imparatora oğul kadar yakın olan yeğeniyle çarpıştı. Rogero'nun mızrağı savaşçının kalkan ve zırhını delip geçerek onu düzlükte nefessiz yere serdi. Peşi sıra diğerleri de önünde yere serildiler. Bu sırada şövalyeden aldıkları cesaretle Bulgarlar toparlanıp, yönlerini değiştirerek, kaçma sırası kendilerine gelen Yunan askerlerini kovalamaya başladıklarında korku ve şaşkınlıktan Yunan askerleri ilerleyemez haldeydiler. Prens Leo, bu ani çatışma meydana geldiğinde uzaktaydı, ama bulunduğu yüksek konumdan değişen savaşın tek bir adamın işi olduğunu açık seçik görebiliyor, tüm bunlara neden olan mertliğe ve cesarete hayran olmaktan kendini alamıyordu. Bu savaşçı, Bulgarlara yardım etmiş olsa da, Prens Leo, üzerinde görülen armadan onun Bulgar ordusundan olmadığını fark etti. Savaşçının yiğitliği acı çekmesine neden olsa bile prens ona zarar gelmesini istemedi, çünkü hayranlığı öfkesine üstün gelmişti. Bu sırada Yunanlar nehre varmışlardı, kimisi nehrin sığ kısmından yürüyerek ya da yüzerek karşıya geçip kurtuldular, ama pek çok Yunan arkadaşlarını Bulgarların elinde tutsak bıraktılar. Bazı tutsaklardan, Leo'nun nehrin biraz aşağısında bir noktada olduğunu öğrenen Rogero, onunla karşılaşmak amacıyla o yöne doğru atını sürdü, ama oraya ulaşamadan önce Yunan prens nehrin öte yanına çekilmiş, köprüyü yıkmıştı. Gün bitmişti, Rogero bitkin halde, geceyi geçirebileceği bir barınak aradı. Bir kulübe buldu ve kısa sürede uykuya teslim oldu. Şans bu ya, son savaşta Rogero'nun kılıcından kıl payı kurtulan bir şövalye aynı kulübeye sığındı ve bu meçhul şövalyenin zırhını tanıyıp, uyurken onu zararsız hale getirmenin yolunu kolayca buldu, ertesi sabah da zincirler içinde götürüp imparatora teslim etti. Ardından imparator onu kız kardeşi Theodora'ya, mızrağının ilk kurbanı olan genç şövalyenin annesine teslim etti. Yaratıcılığını kullanıp intikam

duygusunu tatmin etmeye yetecek, acı dolu bir ölüm tasarlayabilene dek Theodora onu zindana attı.

Bunlar olup biterken Bradamante, babasının ve annesinin usandırıcı ısrarından kurtulmak için Charlemagne'a bir iyilikte bulunması için yalvarmış, hükümdar da onu yerine getireceğine dair kraliyet sözü vermişti; yapılacak tek bir dövüşte Bradamante'yi yenecek bir talip çıkana kadar, hiç kimseyle evlenmeye zorlanmayacaktı. Böylece imparator turnuvayı şu sözlerle ilan etti: "Dük Aymon'un kızıyla evlenmeyi isteyen kişi bu genç kıza karşı kılıcıyla çarpışmalıdır; eğer güneşin doğduğu andan batışına kadar geçen zaman içinde yenik düşmezse leydi onun olacak."

Dük Aymon ve Leydi Beatrice alınan bu karar karşısında oldukça öfkelenmiş olsalar da, turnuva için belirlenen günü beklemek maksadıyla kızlarını saraya getirdiler. Kalbinin istediği kişiyi orada bulamayan Bradamante, yokluğunun nedeninin ne olabileceği konusunda duyduğu şüphelerle kendi kendisine acılar çektirdi. Rogero'nun, Bradamante'nin annesi ve babasının evliliklerine karşı olduklarını öğrenip, mücadeleye girişmekte umutsuzluğa düşerek onu aklından çıkartmak için uzaklara gitmesi, kuruntuları içinde en acı verici olanıydı. Ama sözlüsünün o sırada neler çektiğini bir bilse işte o zaman bu genç kızın üzüntüsü ne kadar daha büyük olurdu!

Rogero gün ışığının bir nebze dahi nüfuz etmediği bir zindana atıldı, zincirlere vuruldu ve en adi yemeklerden azar azar verilerek beslendi. Bir gece vakti (ya da gündüz, çünkü her iki zamanda onun için eşit derecede karanlıktı) parlak bir meşalenin ışığıyla uyandırılıp hücresine giren iki adam gördü, ama bu sırada çaresizliğin çoktan kalbini ele geçirmesine, deva olarak ölümü arzulamasına şaşırmamak gerek. Bu kişiler, cesur şövalyenin zavallı kaderini öğrenir öğrenmez oraya gelen Prens Leo ve hizmetkârıydı. Prens Leo, şövalyenin savaş meydanındaki yiğitliğini görmüş ve hayran kalmıştı. "Hey şövalye" dedi, "ben, yiğitliğinle sana bağlanıp, yardım etmek için seve seve kendi güvenliğini tehlikeye atan biriyim." "Size sonsuz teşekkür borçluyum" dedi Rogero karşılığında, "bana armağan ettiğiniz bu hayatı isteğiniz üzerine sadakatle iade edeceğime ve her zaman hizmetinizde olacağıma söz veririm." Sonra Prens, Rogero'ya adını ve mertebesini söyleyince Rogero duyduklarıyla bir duygu seline kapılıp alt üst olmuştu. Özgürlüğüne kavuşmuş, atı ve silahları geri verilmişti.

Bu esnada Kral Charles'ın, Bradamante'ye talip olacak kişinin kılıcı ve mızrağıyla önce genç kızla karşılaşması gerektiğini bildiren hükmüne dair havadisler oraya ulaşmıştı. Bu haber, dövüşte ona rakip olamayacağını bilen Yunan prensinin rengini soldurmuştu. Kendi kendisine, cesaretin yerine zekâsını nasıl kullanabileceğini ve halen adını bilmediği Fransız şövalyeyi nasıl mücadelede kendisi adına dövüştürebile-

ceğini düşündü. Rogero öneriyi büyük acılar çekerek dinledi; yine de hayatını borçlu olduğu birinin ilk isteğini reddetmek ona ölmekten beter geldi. Leo'nun "buyuracağı her ne olursa olsun yapmak için" derhal onayını verdi. Sonra üzerine acı dolu bir pişmanlık çöktü; yine de fikrinin değiştiğini söylemektense ölmeyi yeğlerdi. Ölüm tek çare gibi görünüyordu; ama nasıl ölmeliydi? Zaman zaman direnirmiş gibi gözüküp sonunda Bradamante'nin kılıcının saplanmasına müsaade etmeyi düşünüyordu. Çünkü silahı idare eden onun eli olduğu sürece ölüm asla bundan daha sevindirici gelemezdi. Ama ne yazık ki bu işe yarar bir çözüm değildi, çünkü genç kızı Yunan prensi için kazanmadıkça, borcu ödenmemiş kalacaktı. O, sahte değil gerçek bir mücadeleye girişeceğine söz vermişti. Öyleyse sözünü tutacak ve kalbinden, onu doğruluğa teşvik eden düşüncelerin dışında her düşünceyi kovacaktı.

Görkemli bir şekilde eşlik edilen genç prens ve onunla birlikte Rogero yola koyuldular. Paris'e vardılar ancak Leo şehre girmemeyi, vardıklarını Charlemagne'a bir elçi heyetiyle bildirip, çadırlarını duvarların dışına kurmayı tercih etti. Hükümdar çok memnun oldu ve teveccühünü ziyaret ve armağanlarla ortaya koydu. Prens geliş amacını beyan etti ve evlenme teklifini genç kıza iletmesi için imparatora ricada bulundu – "dövüşte kendisinden aşağıda bir lordla evlenmeyi reddediyor, öyleyse ya Bradamante onun karısı olacak ya da kendisi onun kılıcı altında ölecekti."

Rogero, dövüş için kararlaştırılmış günden önceki geceyi, ceza olarak hayatını vermeye mahkûm edilmiş bir suçlu gibi geçirdi. Sadece kılıçla dövüşmeyi ve yayan olmayı seçti; Bradamante'nin atı tanıyacağını bildiği için Frontino'yu görmesine izin veremezdi. Ayrıca Balisarda'yı da kullanmayacaktı, çünkü bu büyülü kılıç karşısında tüm zırhlar işe yaramaz hale geliyordu; seçtiği kılıcı da keskinliğini kaybetsin diye iyice çekiçle ezdi. Prens Leo'nun cüppesini giyip, çift başlı altın kartalla süslenmiş kalkanını aldı. Prens, kimsenin kendisini görmemesine dikkat etti.

Bu esnada Bradamante savaşa çok farklı bir şekilde hazırlıyordu. Enli ve ağır kılıcının körleştirmek yerine çeliğini biliyor ve şevkle içindeki burukluğu ona katıyordu. Vakit yaklaştıkça trompetin çalmasını, sanki damarlarında ateş varmış gibi sabırsızlıkla bekliyordu. İşaret verildiği anda, kılıcını çekip tüm öfkesiyle Rogero'ya saldırdı. Ancak iyi inşa edilmiş bir duvar ya da yaşlı bir kayanın öfkeli bir fırtına karşısında kıpırdamadan durması gibi, Rogero, bir zamanlar Troialı Hector'un taşıdığı silahları kuşanmış, kafasına, göğsüne ve böğrüne akın eden darbelere dayanıyordu. Önden ve arkadan, bir yukarıdan bir aşağıdan gelen, bir kulübenin çatısına yağan dolu taneleri gibi yoğun ve hızlı gelen darbeler yüzünden kalkanından, miğferinden ve göğüs zırhından kıvılcımlar çıkıyordu. Ancak ustaca savunmasıyla Rogero, karşılık verme-

yi düşünmeden, onları bir kenara savuruyor ya da zırhının kesin koruma sağladığı yerlere darbe alıyordu. Sadece kendisini korumaya dikkat ediyor ve karşı saldırıda bulunmayı aklından geçirmiyordu. Saatler geçip, güneş batıya doğru yaklaştıkça genç kız ümitsizliğe düşmeye başladı. Ama öfkesi arttıkça, çabalarını da iki kat artırdı; tıpkı gün neredeyse bitiyorken işinin tamamlanmamış olduğunu gören zanaatçı gibi. Ah zavallı kız öldürmek istediğin şövalyenin kim olduğunu bir bilseydin! – Eşleştiğin şövalyenin, yaşam iplerini ellerinde tutan Rogero olduğunu bilseydin, onu öldürmektense kendini öldürmeyi yeğlerdin, çünkü o senin için yaşamdan daha değerli.

Şövalyenin Yunan prens olduğunu sanan Kral Charles ile yoldaşları sergilenen güç ve yeteneği, şövalyenin genç kıza saldırmadan nasıl da kendini koruduğunu görünce hayran kaldılar ve savaşçıların iyi eşleştiklerini, birbirlerine layık olduklarını açıkladılar.

Güneş batınca Charlemagne mücadelenin bittiği işaretini verdi ve Bradamante, Prens Leo'ya gelin olarak verildi. Rogero derin acılar içinde çadırına döndü, Leo kaskının bağlarını çözdü ve yanaklarından öperek "Bundan böyle" dedi, "dile benden ne dilersen, çünkü sana olan gönül borcumu ödemem mümkün değil." Rogero fazla karşılık vermedi. Taktığı nişanları bir kenara koyduktan sonra tekboynuzunu yeniden aldı ve aceleyle tüm gözlerden uzaklaştı. Gece yarısı uyandı, Frontino'ya eyer vurdu, çadırından çıkıp atını istediği yöne doğru sürdü. Bütün gece acı bir hüzün içinde atını sürdü ve acılarından kendisini kurtarabilecek yegane şey olan ölümü arzu etti. En sonunda bir ormana girdi, en derinlerine doğru ilerledi. Orda Frontino'nun koşum takımlarını çıkardı ve istediği yere gitmesine izin verdi. Sonra kendisini toprağa atıp öyle acı feryatlarla içini boşalttı ki başka hiç kimse onu duymadığından, kuşlar ve vahşi hayvanlar serzenişleri karşısında derinden etkilendiler.

Leydi Bradamante'nin üzüntüsünün de aşağı kalır yanı yoktu. Leydi, Rogero'nun dışında biriyle evlenmektense sözünden dönüp, akrabalarına, saraya ve Charlemagne'a karşı gelmeye, yapacak başka bir şey kalmazsa da ölmeye karar verdi. Ancak çare hiç beklenmedik bir yerden geldi. Rogero'nun kız kardeşi Marphisa, Bradamante'ye denk, savaşçı ve cesur bir kahramandı. Onların aşklarına inanmıştı ve evliliklerini tehdit eden tehlikeleri düşündüğünde hissettiği üzüntünün hiç onlardan aşağı kalır yanı yoktu. "Onlar çoktan karşılıklı yeminleriyle birleştiler" dedi, "Tanrı'nın huzurunda daha ne gerekir?" Bu düşünceyle Charlemagne'ın huzuruna çıktı ve bu genç kızın evlilik yemini ettiği kelimeleri Rogero'ya söylediğine bizzat tanıklık ettiğini ve bu andın çift arasında mühürlendiğini, artık serbest olmadıkları gibi birinin diğerini başka bir eş edinmek için terk edemeyeceğini açıkladı. İddiasını, Prens Leo'ya ya da

başka birisine karşı tek bir dövüşte kanıtlamayı önerdi.

Duyduklarını çok üzülüp şaşıran Charlemagne, Bradamante'nin çağrılmasını emretti ve ona, gözü pek Marphisa'nın bildirdiklerini anlattı. Bradamante, söyleneni ne inkâr ne de teyit etti, sadece başını salladı, sessizce durdu. Dük Aymon çok öfkelenmişti ve bu sözde akdi, eğer yapılmışsa bile, Rogero'nun vaftiz edilmesinden önce yapıldığı, bu yüzden de geçersiz olduğu gerekçesiyle iptal etmek istedi. Ancak hem Rinaldo hem onurlu Orlando hem de Charlemagne karasızdılar. Marphisa şöyle söyledi:

"Madem hiç kimse, erkek kardeşim yaşarken bu genç kızla evlenemez, öyleyse prens ve Rogero ölümcül bir dövüşte karşılaşsın ve kim hayatta kalırsa karısı olarak genç kızı o alsın."

Bu söylenilenler imparatoru memnun etmişti ve bilinmeyen kahramanının yardımıyla dövüşte kesinlikle galip geleceğini düşünen prens tarafından da kabul edilmişti. Bunun üzerine Rogero'nun ortaya çıkıp davasını savunması için bir bildiri hazırlandı ve Leo, Tekboynuz şövalyesini her yanda arattırdı.

Ümitsizliğe kapılan Rogero, bu sırada gece gündüz yemek yemeden sadece ölmeyi isteyerek ormanda boylu boyunca uzanıyordu. Leo'nun adamlarından biri onu buldu, ama ayağa kaldırmak için giriştiği her teşebbüste dirençle karşılaştı. Ardından hızla çok uzakta olmayan efendisinin yanına koştu ve onu oraya getirdi. Ona doğru yaklaştıkça, şövalyenin ümitsizliğine neden olanın aşk olduğuna kendisini ikna eden sözler işitti, ama onu bu aşkın nesnesine götürecek bir ipucu verilmemişti. Prens eğilerek, ağlayan şövalyeyi kucakladı ve oldukça dokunaklı bir tonda şunları söyledi: "Yalvarırım sana, kederinin nedenini açıkla, benden esirgeme. Çünkü insanoğlunun başına dermansız dertlerin gelebileceği gibi, dermanı olanı da gelir. Kederini benden saklaman beni çok üzüyor, çünkü hiç kimsenin çözemeyeceği bağlarla bağlıyım sana. Bana kederini anlat; zenginlik, hüner, kurnazlık, güç ya da inanç seni kurtarabiliyorsa, denemem için izin ver. Eğer işe yaramazsa tüm bunları denendikten sonra ölmek için yeterince zamanın olacak."

O kadar dokunaklı konuştu ki Rogero teslim olmaktan başka bir şey yapamadı. Konuşabilmesi için biraz zaman geçmesi gerekti; sonunda şunları söyledi: "Efendim, kim olduğumu öğrendiğinizde eminim, tıpkı benim gibi ölmemden mutluluk duyacaksınız. Ben, nefret etmeniz için çok sebebiniz olan ve sizden sizi öldürmeye niyet edecek kadar nefret edip, babanızın sarayında aramaya koyulan Rogero'yum. Bunu yaptım, çünkü müstakbel karımın sizin tarafınızdan götürüldüğünü görmeye boyun eğemezdim. İnsanoğlunun niyet edip, Tanrı'nın takdir etmesi gibi, yüce inceliğiniz tam zamanında yardımıma yetişti ve kararımı öyle sarstı ki beslediğim nefreti bir yana

koymakla kalmadım ve daima arkadaşınız kalmayı istedim. Sonra siz, benden kalbimi ve ruhumu istemekle bir olan, leydi Bradamante'yi sizin için kazanmamı istediniz. Size sadakatle hizmet ettim mi, etmedim mi bunu biliyorsunuz. Leydi sizindir; huzur içinde ona sahip olun, ama benden bunu görmem için yaşamamı istemeyin. Öleceğim için mutlu olun; çünkü birbirimize ettiğimiz yeminler, ben yaşarken onun kanunen başka birisinin karısı olabilmesini yasakladı."

Anlayışlı Leo, bu sözler karşısında çok şaşırdı ve bir süre için dudakları hareket etmeden, sabit bakışlarla tıpkı heykel gibi sessizce olduğu yerde kaldı. Bu yabancının Rogero olduğunu öğrenmesiyle birlikte ona karşı beslediği iyi niyet yok olmadığı gibi arttı, öyle ki Rogero'nun acısını çektiği üzüntü sanki kendi üzüntüsüydü. Bu durumda layıkıyla bir imparator oğlu olarak görülmek istediğinden ve Rogero'nun diğer konularda üstün gelmesine karşın incelikte baskın çıkmasını istemediğinden, şöyle konuştu: "Rogero, eşi benzeri olmayan cesaretin birliklerimi hezimete uğrattığı gün senin Rogero olduğunu anlasaydım bile, erdemin beni sana bağlardı yine; tıpkı düşmanımı tanımazken sana bağlanmamı sağladığı gibi. Aksi olsa da seni Theodora'nın zindanından daha az mutluluk duyarak kurtarmış olmayacaktım. Eğer bunu isteyerek yapmışsam, şimdi senin bana vermek için kendinden mahrum bırakacağın bu hediyeyi daha ne kadar büyük bir mutlulukla sana geri verebilirim. Bu genç kız bana olduğundan daha çok sana layık ve onun değerini bilmeme rağmen, senin gibi bir şövalyeyi üzmektense sadece ondan değil, yaşamaktan bile vazgeçerim."

Bu ve daha fazlasını aynı niyetle dile getirdi; ta ki sonunda Rogero şöyle karşılık verene kadar, "Teslim oluyorum, yaşamaktan memnunum ve böylece ikinci kez sana yaşamımı borçluyum."

Rogero'nun kraliyet sarayına dönecek kadar iyileşmesi birkaç günü bulmuştu ve bu sırada Bulgar prensleri tarafından Tekboynuz şövalyesini bulup ona, savaşta ölen krallarının yerine krallık teklif etmek için gönderilen bir elçi heyeti saraya varmıştı.

Prens Leo, Bradamante'yle giriştiği mücadelede zarar gören zırhını giyen Rogero rehberliğinde kralın huzuruna çıktığında olaylar böyle gelişmişti. "İşte" dedi Prens Leo, "şafak vaktinden gün batımına dek o çetin mücadeleyi sürdüren savaşçı karşınızda, mükâfatını almaya geldi." Kral Charlemagne yoldaşlarıyla birlikte hayrete düştü; çünkü hepsi Bradamante'yle dövüşenin Yunan prensin kendisi olduğuna inanıyordu. Bunun üzerine Marphisa öne çıktı ve şöyle söyledi, "Rogero haklarını savunmak için burada olmadığına göre, kız kardeşi olarak davasını ben üstleneceğim ve her kim itiraz etmeye cesaret edecek olursa olsun, bu davayı sürdüreceğim." Bunu öyle öfkeli ve küçümser bir tavırla dile getirdi ki prens artık oyuna devam etmenin pek akıllıca ol-

mayacağını düşündü ve "Bak, Rogero işte burada" diyerek, Rogero'nun miğferini yüzünden çıkarttı. Marphisa'nın şaşkınlığını ve sevincini kim tasvir edebilirdi! Marphisa koşup kollarını kardeşinin boynuna doladı ve çevrelerinde bulunan Charlemagne'a, Rinaldo'ya, Orlando'ya, Dudon'a ve geri kalanlarına yol vermeyip, kardeşini kucakladı, alnına dostça öpücükler kondurdu. Neşeli haberler gizli odasında matem tutan Bradamante'ye bir ulakla çabuk ulaştı. Kalbinde tıkanan kan bu haberle öylesine hızlı aktı ki, sevinçten neredeyse ölecekti. Dük Aymon ve Leydi Beatrice onaylarını daha fazla esirgeyemediler ve bu gösterişli misafirlerin önünde kızlarını cesur Rogero'ya vermeye ant içtiler.

Bu sırada Bulgar elçi heyeti geldi ve Rogero'nun ayaklarının dibinde diz çökerek onlarla birlikte ülkelerine dönmesi için yalvardı. Zira taç ve hükümdarlık asası Adrianopolis'te onun onayını bekliyordu. Prens Leo da onlarla aynı kanıdaydı ve kral babasının adına barışın sağlanacağı sözünü verdi. Rogero hükümdarlık için onayını verdi ve Rogero'nun Lady Betrice'e o kadar şüpheli görünen erdemlerinin hiçbiri müstakbel damadının bir hükümdar olarak göklere çıkarılması kadar onu memnun edemezdi.

RONCESVALLES SAVAŞI

Sarazenlerin Fransa'dan kovulmasından sonra Charlemagne, son savaşta Afrikalı Sarazenlerin yanında yer alan İspanya Kralı Marsilius'u cezalandırmak için ordularını İspanya'ya yönlendirdi. Charlemagne, tüm girişimlerinde başarılı oldu ve Marsilius'u boyun eğip Fransa'ya vergi ödemeye mecbur bıraktı. Okuyucularımız aynı zamanda Gan ya da Ganelon diye de anılan, baştaki bölümlerin birinde Charlemagne'ın eski saray adamı, Orlando, Rinaldo ve tüm arkadaşlarının ölümcül düşmanı olarak sözü edilen Gano'yu hatırlayacaklardır. Aynı yaşta olmaları ve uzun süreli dostlukları nedeniyle Charles üzerinde çok büyük etkisi vardı, ayrıca nitelikleri fena değildi; cesur ve akıllıydı, ama aynı zamanda kıskanç, sahtekâr ve haindi de. Gan, verginin düzenlenmesi için Marsilius'a elçi olarak kendisini göndermesi konusunda Charles'ı ikna etti. Ayrılırken Orlando'ya tekrar tekrar sarıldı. Bu tip hareketlere sevecen ve içten gözükmek için özen gösteriyordu, yine de iki yüzlülüğü herkese aşikârdı; bir tek yaşlı hükümdar hariç. Ardından aynı dokunaklılıkla Oliver'a baktı, ama o küçümseyici bir tavırla yüzüne gülümseyerek içinden "İstediğin kadar güzel konuşabilirsin, ama hepsi yalan" diye geçirdi. Orada bulunan diğer tüm şövalyeler aynı şeyi düşünüyorlardı ve imparatora, Gan'ın elçi olarak İspanyollara hiçbir şekilde gitmemesi gerektiğini ekle-

yerek pek çok şey söylediler, ama Charles'ın aklı çoktan çelinmişti.

Gan, Marsilius tarafından büyük bir onurla ağırlandı. Lordlarının eşlik ettiği kral onu karşılamak için Zaragoza'nın 25 kilometre uzağına geldi, ardından onu alkışlar eşliğinde şehre götürdü. Birkaç gün boyunca balolar, oyunlar, şövalye gösterileri, Fransız şövalyelerine çiçekler atan hanımlar ve "Fransa! Mountjoy ve Aziz Denis!" diye bağıran insanlardan başka bir şey yoktu.

İlk karşılama törenlerinden sonra, Kral ve büyükelçi birbirlerini tanımaya başladılar. Bir gün birlikte bir çeşmenin kenarında oturdular. Su o kadar temiz ve tatlı akıyordu ki çevresinde bulunan her nesneyi yansıtıyordu ve burası temiz havayla titreyen meyve ağaçlarıyla çevriliydi. Oturdular ve hiç zorlanmadan konuştular. Gan, kralın yüzüne bakmadan, ifadesini suda görebiliyordu ve konuşmasını böyle sürdürdü. Marsilius da en az onun kadar akıllıydı ve kendisine hitap ederken Gan'ın yüzünü seyrediyordu. Marsilius bir elçiye değil de bir arkadaşa hayıflanır gibi Charles'ın krallığını işgal edip, verdiği zararları anlattı, onu krallığını ellerinden alıp Orlando'ya vermeyi istemekle suçladı. Sonunda da bu hırslı şövalye ölecek olsa iyi insanların haklarını alacaklarına inandığını dile getirdi.

Gan sanki kralın söylediği hükmü isteksizce yerine getirmeye zorlanmış gibi, derinden bir ah çekti; ama uzun süre kendisini tutamayarak, galip gelen kötülükle parlayan yüzünü kaldırdı ve haykırdı: "Söylediğin her kelime doğru; o ölmeli, ayrıca sarayda bana öyle adice vuran Oliver de ölmeli. Bunun gibi hakaretleri cezalandırmak hainlik midir? Her şeyi planladım – o sersem efedileriyle de her şeyi hallettim. Orlando vergiyi almak maksadıyla sınırlarınıza –Roncesvalles'e– gelecek. Charles ise dağların eteğinde onu bekleyecek. Orlando'nun yanında küçük bir grup da gelecek; sen onunla karşılaştığında, tüm ordun arkanda gizlenmiş olacak. Etrafını saracaksın, bu durumda vergiyi kim alacak?"

Yeni Yahuda sözlerini tamamlar tamamlamaz sevinci doğanın yüzünün değişmesiyle yarım kaldı. Gökyüzü aniden bulutlarla kaplandı, gök gürlemeye, şimşekler çakmaya başladı, bir defne ağacı tepesinden dibine kadar ikiye ayrıldı ve Gan'ın altında oturduğu, Yahuda İskariyot'un kendisini astığı ağaç türü olduğu söylenen keçiboynuzu ağacı meyvelerinden birini kafasına düşürdü.

Bu alamet karşısında Marsilius da Gan kadar korktu; ancak Marsilius'un kâhinlerinin toplanması sonucunda, defne ağacı alametinin Caesar'ın halefi olan imparatorla ilgili olduğu sonucuna vardılar. Ancak içlerinden birinin Yahuda'nın ağacının anlamını bulamadığını söylemesi ve belki Gan'ın onlara açıklayabileceğini ima etmesiyle Gan'ın dehşeti bir kat daha arttı. Gan içindeki sıkıntıyı öfkeyle hafifletti;

kötülük alışkanlığı diğer tüm düşüncelerine üstün geldi ve kral güçlerinin başında Roncesvalles'e yürümeye hazırlandı.

Gan Charlemagne'a, Marsillius'un ne kadar alçakgönüllülükle ve itaatkârca vergiyi Orlando'nun ellerine ödemeye geldiğini, imparatorun onu yarı yolda karşılamasının ne kadar hoş olacağını, bu yüzden ödemeden sonra kampında kabul etmeye hazır olmasını söylediği bir mektup yazdı; ardından verginin göz alıcı miktarını ve yanındaki hediyeleri de ekledi. İyi niyetli imparator cevap olarak elçinin gayretli çalışmasından ne kadar memnun kaldığını, olayların tam olarak onun arzu ettiği gibi ayarlandığını söylediği bir mektup yazdı. Yine de saraydakiler Gan'ın Charles'ı Roncesvalles bölgesine getirmekteki amacının, Orlando'yu öldürdükten sonra onu Marsilius'a teslim etmek olduğuna pek ihtimal vermeseler de bu durumdan şüphelenmişlerdi.

Her şeye rağmen Orlando, efendisi ve hükümdarının arzu ettiğini yerine getirdi. Kendisini bekleyen kötülüğü düşünmeden orta dereceli savaşçılar eşliğinde Roncesvalles'e ilerledi. Bu sırada Gan, Charles'ın huzurunda kendisini rahat ve kaygısız göstermek, çevirdiği entrikanın başarısını emniyet altına almak için hızla Fransa'ya dönmüştü. Marsilius da kendisini iki misli güvenceye almak için Roncesvalles'in geçitlerine en az üç ordu getirdi. Bu ordular olabilecek en kötü durumda şövalyenin üzerine peşi sıra atlamak, yani onu ezici çoğunlukla ortadan kaldırmak için oradaydılar. Ayrıca Gan'ın tavsiyesi üzerine ilk aşamada kurbanlarının yiyip içip eğlenmeleri için bolca şarap ve yiyecek getirdi; çünkü hain "bu, şölencilerin silahsız olmasını sağlayıp saldırıyı daha etkili kılar" demiş ve eklemişti "oğlum Baldwin Orlando'yla olacaktır, onun hayatını benim için güvence altına almalısın."

"Kendi üzerimden çıkarttığım bu giysiyi ona veriyorum" dedi kral, "savaşta bunu giysin ve hiç korkmasın. Askerlerime ona dokunmama emri verilecek."

Gan neşeyle Fransa'ya gitti. Kralı ve maiyetindeki herkesi beraberinde iyilikler getirmiş biri gibi kucakladı, yaşlı kral duygulanmaktan ve mutluluktan gözyaşlarına hâkim olamadı.

"Yanlış giden bir şeyler var ve tüm bunlar çok karanlık gözüküyor" diye düşündü iyi niyetli büyücü Malagigi; "Rinaldo burada değil, onun burada olması elzemdi; Ricciardetto da öyle. Nerede olduklarını bulmalı ve tüm süratimle onları buraya getirmeliyim."

Malagigi, sihir yoluyla Ashtaroth adında bilge, korkunç, zalim bir ruh çağırdı. "Bana Rinaldo hakkında gerçekleri söyle" dedi Malagigi ruha. Demon iyice şövalyeyi inceledi ve bir şey söylemedi. Yüz ifadesi donuk ve öfkeliydi.

Büyücü daha da donuk bir ifadeyle Ashtaroth'a bu bakışından vazgeçmesini emretti ve daha büyük öfkeyle güç kullanmaya başvuracağına dair belirtiler gösterdi. Demon telaşa kapıldı, dilinin bağı çözüldü ve "Bana Rinaldo hakkında neyi bilmek istediğini söylemedin." dedi.

"Neler yaptığını ve nerede olduğunu bilmek istiyorum."

"Doğudan batıya dünyayı fethedip, vaftiz ediyor" dedi demon; "şimdi Ricciardetto'yla Mısır'da."

"Peki Gan, Marsilius'la ne işler çeviriyor?" diye sordu Malagigi, "sonuçları ne olacak?"

"Bilmiyorum" dedi iblis. "O arada Gan'la ben ilgilenmiyordum ve biz yeryüzüne inmiş ruhlar geleceği bilmeyiz. Ancak gökyüzündeki işaretler ve kuyrukluyıldızlardan görebildiğim kadarıyla korkunç, garip, haince, kanlı bir olay gerçekleşmek üzere ve o Gan'a cehennemde bir yer ayrılmış bile."

"Üç gün içinde" diye bağırdı büyücü, "Rinaldo ve Ricciardetto'yu Roncesvalles geçidine getir. Bunu yaparsan seni bir daha buraya çağırmayacağım."

"Bana güveneceklerini mi zannediyorsun?" dedi ruh.

"Sana güvensin, güvenmesin, Rinaldo'nun atının içine gir ve onu buraya getir."

"Dediğin yerine getirilecek" diyerek iblis geri döndü.

Bir deprem oldu ve Ashtaroth gözden kayboldu.

Marsilius, kendisine bağlı Kral Blanchardin'i şarap ve diğer lüks armağanlarla önden gönderdi; böylece Orlando'yu ortadan kaldırmaya yönelik ilk hamlesini yaptı. Ilımlı olduğu kadar kibar da olan kahraman bu armağanları dostça kabul etti ve hainin arzu ettiği gibi bölüştürdü. Sonra Blanchardin, ileriye Charlemagne'ı selamlamaya gidermiş gibi yapıp geri döndü ve efendisinin söylediği gibi ikinci ordunun başına geçti. Savaşta oğlu Orlando tarafından katledilen Kral Falseron birinci orduya ve kral Balugante de üçüncü orduya komuta ediyorlardı. Marsilius onlara tasarısını anlattığı bir konuşma yaptı ve arkadaşı Gan'ın oğlunu iyi niyetlerine emanet ederek konuşmasını sonlandırdı. Yandaşları, bu çocuğu Marsilius'un ona göndermiş olduğu kıyafet sayesinde tanıyacaklardı ve bu çocuk Hıristiyanlar arasında esirgeyecekleri tek ruh olacaktı.

Bu esnada Gan'ın o oğlu ve kâfirlere güvenmeyen, tüm olaylarda Orlando'yla olmak için can atan şövalyelerin birkaçı bu ölümcül vadide kahramana katıldılar; öyle ki efendilerinin ve arkadaşlarının muazzam yiğitliğini göz önüne alan bu küçük Hı-

ristiyan birliği hiçbir şeyle satın alınamazdı. Ne yazık ki, Hıristiyanlık aleminin ikinci yıldırımı Rinaldo'nun kaderinde, gereğini yapabilmek için vaktinde orada olmak yoktu. Şövalyeler Orlando'ya onu hainlere karşı savunmak ve daha fazla sayıda adam yollamak için nafile yalvardılar. Bu İnanç Savaşçısının yüce kalbi mümkün olduğunca şüphe barındırmak istemiyordu. Gereğinden fazla yardım toplamayı reddettiği gibi efendisinin buyurduğundan da fazlasını yapmayacaktı. Her şeye rağmen kuşkulanmaktan kendini alamıyordu. Asil ve şen kalbine bir gölge düştü. Onlara takındığı tavra karşın arkadaşlarının öngörüleri onu tedirgin etti. Belki de belirli bir önseziyle ölümünün yaklaştığını hissetti; yine de bu fikri körüklememesi gerektiğini düşündü. Öte yandan zaman bastırıyordu; vergiyi almak için beklenilen an gelip çattı. Koşulların ufak birleşimleri çoğu zaman en önemli olayları belirler.

Kral Marsilius ertesi günün erken saatlerinde vergiyle birlikte oraya varmak üzereydi; Oliver de gündüz güneşiyle birlikte etrafı incelemek ve uzaktan İspanyol sarayının barışçıl ihtişamını görebilmek umuduyla atını sürdü. En yakın yüksekliğe atını çıkarttı ve tepeden baktığında geçitlerde çoktan pozisyonunu almış Marsilius'un ilk ordusunu gördü. "Ah iblis Gan" diye haykırdı, "çabalarının sonucu demek bu!" Derhal atını mahmuzlayıp dağdan inerek Orlando'ya doğru hızla geri koşturdu.

"Söyle bakalım" diye seslendi kahraman, "haberler nasıl?"

"Haberler kötü" dedi kuzeni, "dün duymayı istemediğin türden. Marsilius zırhını kuşanmış gelmiş; tüm dünya da onunla birlikte."

Şövalyeler Orlando'nun çevresine akın edip yardıma ihtiyacı olduğunu belli etmek için borusunu öttürmesini dilediler. Tek cevabı atına atlayıp Sansonetto'yla birlikte dağa çıkmak oldu.

Dağa çıkıp bakışlarını gezdirir gezdirmez, neyle çevrelenmiş olduklarını gördü. Üzüntüyle dönüp aşağıya, Roncesvalles'e baktı ve şöyle dedi: "Ah zavallı vadi! Bugün üzerine dökülecek kanla adın daima renkli kılacak."

Orlando'nun küçük kampı Sarazenlere karşı öfke doluydu. Büyük sabırsızlıkla silahlarını kuşandılar. İyi yürekli Başpiskopos Turpin Hıristiyan savaşçılarını yüreklendirip onları coşturmak için saftan safa ilerlerken, miğferlerini bağlayıp atlarına binmekten başka yapacak şeyleri yoktu. Orlando ve komutanları bir dakikalığına müzakere etmek için bir araya geldiler. Orlando hissettiği üzüntüyü gizlemeden açığa vurdu, ilk başta tek kelime bile edemedi, bu insanları Roncesvalles'e ölmeye getirmiş olmaktan dolayı çok kötü hissetti. Ardından şunları söyledi: "Eğer İspanya Kralı'nın böyle bir cani olduğu aklıma gelseydi, bugünü görmemiş olurdunuz. Bana her za-

man kibar davranmış, güzel sözler söylemişti. Eski düşmanlarımızın bugün dostumuz olduğunu sandım. Her insanın iyi bir fırsatı olursa erdemli olabileceğini düşünürdüm; elbette kendilerini affedenleri bile affedemeyen böylesi kötü kalpli sefilleri bunun dışında tutmuş ve Marsilius'un bu sefillerden biri olmadığını sanmıştım. Hadi öyleyse, ölmemiz gerekiyorsa, şerefli ve cesur erkekler gibi ölelim; öyle ki hakkımızda sadece bedenlerimizin öldüğü söylensin. Boruyu çalmamış olmamın nedenlerinden biri bize yakışmayacak olduğunu, diğeri de işitmiş olsa da hükümdarımızın bizi güçlükle kurtarabileceğini düşünmem." Bu kelimelerin ardından Orlando atını şaha kaldırdı ve "Sarazenlere hücum!" diye haykırdı. Ancak yüzünü çevirir çevirmez acı acı gözyaşı döktü ve "Ey kutsal bakire, beni günahkâr Orlando olarak düşünme, bu hizmetkârlarına merhamet eyle!" dedi.

Şimdi yoğun bir toz bulutu eşliğinde tükenmez borazan ve davul sesleri vadiyi doldurdu. Dinsizlerin birinci ordusu gözüktü, atları kişnedi; binlerce sancak havada dalgalanıyordu. Kral Falseron ordusunu götürürken, subaylarına şunları söyledi: "Hiç kimse Orlando'nun tek parmağına bile dokunmaya cüret etmesin, o bana ait. Oğlumun ölümünün intikamı bana aittir. Aramıza girenleri öldüreceğim."

"Şimdi dostlarım" dedi Orlando, "herkes kendisi, Aziz Mikâil hepimiz için! Burada kusursuz olmayan bir tek şövalye yok." Bunu rahatlıkla söyleyebildi, çünkü Fransa'nın tüm seçkinleri, Rinaldo ve Ricciardetto dışında, oradaydı – her biri seçkin, hepsi Orlando'nun arkadaşı, kadim savaşçılarıydı.

Bu küçük birliğin ve o büyük ordunun komutanları birbirlerine bakarak, birbirlerini seçerek oldukları yerde beklediler. Ardından şövalyeler mızraklarını hazır duruma getirip, ikişer ikişer sırayla birbirlerine doğru koştular.

İlk olarak Astolpho harekete geçti. Soriolu Arlotto'ya karşı koştu, rakibinin bedenini eyerden fırlattı, ruhunu da öte dünyaya yolladı. Oliver, Malprimo'yla karşılaştı. Yaralanmasına neden olan bir darbe almasına rağmen, mızrağını doğruca Malprimo'nun kalbine sapladı.

Bu hamle karşısında Falseron'un gözü korktu. "Doğrusu" diye düşündü, "bu bir mucize." Oliver, Sarazenlerin üzerinde baskı yaratamadı, çünkü yarası çok acı veriyordu; ancak Orlando tam o anda kendisiyle birlikte tüm grubunu harekete geçirdi; bunu nasıl bir kargaşanın izlediğini tahmin edebilirsiniz. Hamlelerin ve miğferlerin hararetli sesleri sanki Vulcanus'un ocağının dışarıya açılması gibiydi. Falseron, Orlando'nun öfkeyle yaklaştığını görünce onun zincirlerini kırmış bir Lucifer olduğunu düşündü; onu kendisine saklamaya karar verdiğinden oldukça farklı bir zihin hali içindeydi. Tam tersine, Falseron kendisini tanrılarına emanet edip, daha uygun bir

intikam anı beklemek için başka tarafa yöneldi. Ancak Orlando ona korkunç bir ses tonuyla seslendi: "Hey seni hain! Bu, eski anlaşmazlıklara bir son anlamına mı geliyor?" Sonra sürat ve öfkeyle Falseron'un üzerine atıldı. Mızrağına fevkalade hâkimdi; bir anda öldürmek için mızrağını adamın bedenine saplayıp hızla geri çekti, öyle ki Falseron'un bedeni eyerin üzerinde hareketsiz kaldı. Hızla ileriye giderken kahramanın kendisi böylesine mükemmel bir vuruşun sonunu zevkle izledi, sonra atını geri döndürüp kılıcıyla cesede dokundu ve ceset o anda yere düştü!

Dinsizler liderlerinin öldüğünü gördüklerinde üzerlerine öyle bir korku çöktü ki alanı şövalyelere bırakmaya hazırdılar, ama yapamadılar. Marsilius güçlerinin geri kalanını vadinin çevresine bir ağ gibi germişti, ama destekleri boşa çıktı. Orlando, yoğun oldukları yere atını koşturdu ve her nereye gittiyse miğferlerin üzerine yıldırımlar düştü. Başpiskopos Turpin asasını mızrakla değiştirmiş, önünde yeni bir grubu dağlara doğru kovalarken, Oliver tekrar savaşa döndü; yanında Walter, Baldwin, Avino ve Avolio da vardı.

Ancak sayıca çok olmadan düşmanlar karşısında ne yapılabilirdi? Marsilius üzerlerine sürekli asker akıtıyordu. Şövalyeler binlere karşı tektiler. Peki Rinaldo ve Riccardetto'nun atları neden gecikti?

Atlar gecikmedi, sadece kader büyüden hızlıydı. Ashtaroth kendisini Mısır'da Rinaldo'ya tanıttı ve ne için geldiğini anlattıktan sonra, o ve hizmetlisi Kûfûrbaz, Rinaldo ile Ricciardetto'nun atlarının bedenlerine girdiler. Atlar kişnemeye, homurdanmaya, içlerindeki iblislerle birlikte hoplayıp zıplamaya başladılar, sonra havalanıp piramitler, çöller üzerinden tam Marsilius'un üçüncü ordusunu getirdiği sırada İspanya'ya ulaştılar. İki şövalye, atlarının üzerinde doğruca Sarazenlerin ortasına indiler ve onlara büyük kayıplar verdirmeye başladılar; öyle ki bir dağın tepesinden savaşı izleyen Marsilius askerlerinin birbirlerine saldırdıklarını sandı. Orlando onları görüp, bu gelenlerin kuzenlerinden başkası olamayacağını düşündü ve onları karşılamak için koşturdu. O esnada Oliver de gelince, birliğin coşkusu ifade edilemezdi. Birkaç hızlı açıklama cümlesi sonunda, tekrar sayıları sonsuz gibi görünen düşmanlarına döndüler.

Orlando, hızla Marsilius'a doğru kanlı bir geçiş yaparken, genç bir adama kafasından vurdu, ama çocuğun miğferi öylesine sertti ki darbeye karşı koydu, ancak yere düştü. Orlando ikinci hamle için hazırlanırken, delikanlı haykırdı: "Dur! Sen babamı severdin; ben Bujaforte'yim!" Şövalye Bujaforte'yi hiç görmemişti ama babasına, o iyi yürekli yaşlı adama benzediğini gördü ve kılıcını bıraktı. "Ah, Bujaforte" dedi, "gerçekten de babanı severdim; ama oğlu neden burada onun arkadaşlarına karşı savaşıyor?"

Bujaforte ağlamaktan hemen cevap veremedi. Sonunda şunları söyledi: "Efendim Marsilius tarafından burada savaşmaya mecbur bırakıldım. Dövüşüyormuş gibi görünüp tek bir Hıristiyanı yaralamadım. İhanet her yanınızı sarmış. Baldwin'in üzerinde Marsilius'un verdiği bir giysi var; bu sayede herkes Marsilius'un arkadaşı Gan'ın oğlunu tanıyıp ona zarar vermekten kaçınıyor."

"Tekrar miğferini tak" dedi Orlando, "ve daha önce olduğu gibi davranmaya devam et. Babanın arkadaşı onun oğluna asla düşman olmayacak."

Sonra kahraman öfkeyle Baldwin'i aramaya koyulduğu esnada o, dostça bakışlarla Orlando'ya doğru koşturuyordu.

"Çok garip" dedi Baldwin, "görevimi elimden geldiğince yerine getirdim, ama hiç kimse bana saldırmıyor. Sağımda solumda tüm düşmanları katlettim, ama bu güçlü kâfirleri benden uzak tutan şeyin ne olduğunu anlayamıyorum."

"Sırrını öğrenmek istiyorsan" dedi Orlando küçümser bir tavırla, "üzerindekini çıkar, neden olduğunu görürsün. Baban hepimizi Marsilius'a satmış; küçük oğlu hariç hepimizi."

"Eğer babam" dedi Baldwin hızla kıyafetini yırtıp çıkartırken, "bir hainse ve ben ölmekten kurtulursam, bu kılıcı doğruca onun kalbine sokacağım. Ama ben bir hain değilim Orlando; bunu söyleyerek bana haksızlık ettin. Onursuzca yaşayabileceğimi sakın düşünme."

Ardından Baldwin, delikanlının üzüldüğünü fark edip söylediklerinden pişman olan Orlando'dan bir kelime daha duymayı beklemeden, atını dosdoğru savaşın içine sürdü.

Savaş, öncekinden çok daha büyük bir şiddetle devam etti. Bir şövalyeye karşılık yirmi pagan ölüyordu, ama yine de şövalyeler ölüyordu. Sansonetto, Grandonio'nun sopasıyla yere çakıldı, Walter d'Amulion'un omzu kırıldı, Berlinghieri ve Ottone katledildi ve sonunda Astolpho öldü. Astolpho'nun ölümünün intikamını almak için Orlando onun öldüğü yeri Sarazenlerin kanından bir göle çevirdi. Talihsiz Bujaforte, Rinaldo'yla karşılaştı ve neden Sarazenlerin tarafında dövüşür gibi gözüktüğünü açıklayamadan kafasına bir darbe aldı ve tek bir kelime edemeden öldü. Orlando büyük bir mücadele ve karmaşanın olduğu yere doğru kendine yol açarken, Gan'ın oğlu zavallı delikanlı Baldwin'i göğsüne saplanmış iki mızrakla gördü. "İşte şimdi bir hain değilim" dedi Baldwin ve bunlar onun son sözleri oldu. Onun ölümüne neden olduğu için Orlando büyük üzüntü duydu, gözlerinden gözyaşları sel oldu aktı. Sonunda

Oliver'le karşılaştı. Oliver'ın gözleri kendi kanından görmez olmuş, kim olduğunu anlamadan Orlando'ya vurmuştu. "Ah nasıl kuzen" diye bağırdı Orlando, "sen de mi düşman tarafına geçtin?" "Ah lordum, efendim" diye bağırdı öteki, "lütfen beni bağışlayın. Hiçbir şey göremiyorum; ölmek üzereyim. Hainin biri beni arkamdan bıçakladı. Eğer beni seviyorsanız, atımı kalabalık oldukları yere yöneltin ki intikamımı almadan ölmeyeyim."

"Bu yoğun çabadan ve üzüntüden" dedi Orlando, "çok geçmeden ben de öleceğim; öteki dünyaya beraber gideceğiz."

Orlando kuzeninin atını kalabalığın en yoğun olduğu yere yöneltti. Ölmek üzere olan Oliver'in ve yorgun yoldaşının güçleri inanılmazdı. Savaştan uzaklaşmak için kendilerine bir yol açtılar, Orlando kuzenini çadırına götürdü ve ona "Ben dönene kadar biraz bekle, gidip ötedeki tepede boruyu çalacağım" dedi.

"Bu işe yaramaz," dedi Oliver, "ruhum bedenimden ayrılmak üzere, Efendisi ve Kurtarıcısı'yla olmayı arzuluyor."

Daha fazlasını da söyleyecekti, ama tıpkı rüyadaki bir adamın sözleri gibi söyledikleri ağzından yarım yamalak çıkmaya başladı ve son nefesini verdi.

Onun da öldüğünü görünce Orlando, bu dünyada kendisini yapayalnız hissetti, kesinlikle o da gitmek istiyordu. Sadece gitmeden önce, dağın eteğinde Kral Charles'ın orada durumun nasıl olduğunu öğrenmesini istedi. Bu yüzden boruyu aldı, burnundan ve ağzından kan gelecek kadar büyük bir güçle üç kez çaldı. Turpin üçüncü çalışta borunun ikiye ayrıldığını söyler.

Savaşın tüm gürültüsüne rağmen, borunun sesi başka dünyadan gelen bir ses gibi, o gürültüyü bastırdı. Kuşların bu sesle öldüklerini, tüm Sarazen ordusunun korku içinde geri çekildiğini söylerler. Ses Charlemagne'a ulaştığında saray erkanının ortasında oturuyordu ve Gan da oradaydı. Sesi ilk olarak imparator işitti.

"Duyuyor musunuz?" dedi soylularına. "İşittiğim boru sesini siz de duydunuz mu?"

Bunun üzerine hepsi sesi dinlediler, Gan kalbinin onu yarı yolda bırakacağını düşündü. Boru ikinci kez çalındı.

"Bunun anlamı nedir?" diye sordu Charles.

"Orlando ava çıkmış" dedi Gan, "geyik öldürmüştür."

Fakat boru üçüncü kez çalıp da müthiş şiddetli bir ses çıkınca, herkes Gan'a öfkeyle baktı. Charles oturduğu yerden kalktı.

"Bu bir geyik avı değil" dedi. "Bu ses bizzat kalbime gidiyor. Ah Gan! Ah Gan!

Senin adına değil, kendi adıma utanıyorum. Seni iğrenç ve zalim hain! Tutun onu, beyler ve yakında bir zindana kapatın. Bugünü göreceğime Tanrı'dan ölmüş olmayı dilerdim!"

Ancak konuşacak zaman yoktu. Haini zindana attılar; Charles tüm saray mensuplarıyla birlikte keder içinde, dua ederek Roncesvalles'e doğru yola çıktı.

Boru çalındığında öğle vaktiydi. İmparator yola yarım saat sonra koyuldu. Bu sırada Orlando görevini yapabilmek için çarpışmaya geri döndü, ama atının üzerinde oturabildiği süre boyunca çaresizlik hissetti. Nihayet yorgunluk ve ateşten sonunun yaklaştığını anladı ve daha önce susuzluğunu giderdiği bir pınara doğru yalnız başına atını sürdü. Atı ondan da bitkindi. Efendisi üzerinden iner inmez, hayvan, veda edip "Seni dinlenebileceğin bir yere getirdim" der gibi dizleri üzerine çöktü ve ayaklarının dibinde öldü. Orlando, atının üzerine pınardan su alıp attı, öldüğüne inanmak istemiyordu, ama nafile olduğunu fark edince, sanki insanmış gibi onun için üzüldü, gözyaşları içinde ona adıyla seslendi ve hiç ona karşı yanlış bir davranışta bulunduysa ondan kendisini bağışlamasını diledi. Bu sözler üzerine atın gözlerini bir parça açtığını, efendisine dostça baktığını ve sonra bir daha asla hareket etmediğini söylerler. Ayrıca söylediklerine göre, Orlando tüm gücünü toplamış, görkemli kılıcı Durindana'yı parçalara ayırıp düşmanın eline geçmesini engellemek için onunla yanındaki bir kayaya vurmuş, ancak kayanın arduvaz gibi ikiye ayrılmasına ve üzerinde o günden sonra hacıların gözlerini şaşkına çevirecek kocaman bir yarık bırakmasına rağmen, kılıç hasar görmeden olduğu gibi kalmış.

Rinaldo ile Ricciardetto, Turpin'le beraber, Sarazenleri geri püskürttükten sonra çıkageldiler ve Orlando'ya savaşı kazandıklarını söylediler. Sonrasında Orlando, Turpin'in önünde diz çöküp günahlarının affını diledi ve Turpin onun günahlarını bağışladı. Orlando sanki haça bakar gibi gözlerini kılıcının kabzasına dikip, sarıldı. Ardından gözlerini yukarıya kaldırdı, o esnada tıpkı suretini değiştirmiş, meleğimsi bir varlık gibi gözüktü. Sonra boynunu eğip, saf ruhunu dışarı üfledi.

Bu sırada Kral Charles ve soyluları çıkageldiler. Orlando'nun ölü bedenini görünce imparator atılgan bir delikanlı gibi atından atladı, Orlando'nun ölü bedenini kucaklayıp, öptü ve şunları söyledi: "Sana, tüm yaşamına, yaptığın her şeye, senle ilgili olan her şeye, seni vücuda getiren babana teşekkür ediyorum ve ölümüne neden olan insanlara inandığım için senden af diliyorum. Onlar bunun bedelini ödeyecekler, aziz dostum! Sen ölmedin, ama ben ölmekten bin beter oldum."

Roncesvalles alanını gördüğünde imparatorun gözleri dehşetle doldu. Sarazenler yenildikten sonra kaçmışlardı, ama ikisi dışında imparatorun bütün şövalyeleri ölü

olarak terk edilmişlerdi. Tüm vadi kana ve toprağa batmış, sıcaklıkla iğrenç koku yayan büyük bir mezbaha gibi görünüyordu. Charles'ın kalbi şaşkınlık ve acıyla titredi. Sersemlemiş halde buraya gözlerini diktikten sonra heybetli bir bedduayla alanı lanetledi, bu toprak üzerinde ve çevresindeki dağlarda bir daha asla çimenlerin, tohumların yeşermemesini, bu topraklar üzerinde sadece Tanrı'nın öfkesinin sonsuza kadar sürmesini diledi.

Charles ve savaşçıları Sarazenlerin peşinden İspanya'ya gittiler. Zaragoza'yı ele geçirip ateşe verdiler. Marsilius, altında Gan'la alçaklık tasarladıkları keçiboynuzu ağacına asıldı. Gan da idam edildi, sürüklenerek Roncesvalles halkının lanetleri arasında parçalara bölündü.

RINALDO VE BAYARD

Roncesvalles felaketinde en cesur savaşçılarından pek çoğunu kaybedince Charlemagne büyük bir üzüntüye kapıldı, hain Kont Gan'ın tavsiyelerine teslim olacak kadar safça davrandığı için kendisini acımasızca suçladı. Bu olay üzerinden çok geçmemişti ki, değersiz oğlu Charlot'nun, üzerinde benzer bir nüfuz kurmasına izin vererek tuzağa düştü. Oğlu onu devamlı, aklı başında olsa asla kalkışmayacağı zalim ve adaletsiz davranışlarda bulunmaya yöneltti. Rinaldo ve erkek kardeşleri, bu genç zorba prense önemsiz bir hakarette bulundukları için, Paris'ten kaçıp kaleleri Montalban'a sığınmak zorunda kaldılar. Zira Charles açık ve seçik, yakalayabilirse, hepsini asacağını söylemişti. En cesur şövalyelerinin pek çoğunu onları yakalamaları için gönderdiyse de hepsi başarısız oldu. Rinaldo, uğraşlarını boşa çıkartıp hepsini geri gönderdi, silahlarından ve şöhretlerinden yoksun bıraktı ya da Rinaldo'yla görüştükten sonra, geri dönüp krala böyle bir işin maşası olamayacaklarını söylediler.

Sonunda Charles büyük bir ordu toplayıp şövalyeyi teslim olmaya mecbur bırakmaya gitti. Montalban civarındaki her yeri yakıp yıktı; böylece Rinaldo yiyecek tedarik edemez oldu. Yiyecek kıtlığı yüzünden garnizonu teslim olmaya mecbur bırakmak ümidiyle kaleden dışarı çıkmaya teşebbüs edecek herkesi ölümle tehdit etti.

Rinaldo'nun kaynakları oldukça azaldı, sonunda çarpışmayı daha fazla uzatmanın fayda getirmeyeceğini gördü. Erkek kardeşleri çarpışmada esir alınmışlardı ve Rinaldo'nun, hayatlarını kurtarmak için tek umudu kralla anlaşma sağlamaktı.

Böylece, kalesiyle birlikte teslim olması karşılığında, kralın kendisinin ve kardeşlerinin hayatlarını bağışlaması için haberci gönderdi. Haberci gitmişken, ne haberler-

le döneceğini öğrenmek için sabırsızlanan Rinaldo onunla buluşmak için atını dışarıya sürdü. İhtiyatlı olduğunu düşündüğü son noktaya kadar atını sürdükten sonra ormanlık bir alanda durdu, atından inip Bayard'ı bir ağaca bağladı. Ardından oturup, beklemeye başladı ve uykuya daldı. Bu esnada Bayard serbest kaldı ve cezbedici çimlerin olduğu yere gitti. Bu esnada bölge halkından insanlar gelip birbirlerine şöyle söylediler: "Bak, bu görkemli at Rinaldo'nun sürdüğü Bayard değil mi? Haydi onu yakalayıp Kral Charles'a götürelim. Kral girdiğimiz zahmete karşılık bize iyi bir bedel ödeyecektir." Tasarılarını gerçekleştirdiler ve kral bu ganimet karşısında büyük bir sevinç duyarak, onları ölene kadar zengin kılacak bir armağan verdi.

Rinaldo uyandıktan sonra atına bakınıp onu bulamayınca feryat ederek, "Ey doğduğum bahtsız saat! Talih nasıl da bana zulmediyor!" dedi. O kadar üzülmüştü ki "Bayard olmadan bunlara ne ihtiyacım var?" diyerek zırhını ve mahmuzlarını çıkarttı. Bu şekilde inlerken, yaşlılıktan beli bükülmüş bir adam çalılıktan çıkageldi. Göğsünün üzerine kadar sarkan uzun bir sakalı vardı ve kaşları neredeyse gözlerini kapatıyordu. Rinaldo'nun yanına gelip iyi günler diledi. Rinaldo teşekkür edip ona "Doğduğumdan bu yana iyi günüm pek olmadı" dedi. Bunun üzerine yaşlı adam, "Çaresizliğe kapılmayın Senyör Rinaldo, Tanrı her şeyi en iyi biçimde sonuçlandıracaktır" dedi. Rinaldo şöyle yanıt verdi: "Bir çare umut etmek için derdim kaldırabileceğimden çok ağır. Kral, kardeşlerimi ele geçirdi ve onları öldürmeyi düşünüyor. Atım Bayard'ın yardımıyla onları kurtarmayı düşündüm, ama hırsızın biri ben uyurken onu çalmış." Yaşlı adam karşılık verdi, "Ettiğim dualarda seni ve kardeşlerini hatırlayacağım. Ben yoksul bir adamım, bana verecek bir şeyin yok mu?" Rinaldo "Hiçbir şeyim yok" dedikten sonra mahmuzları hatırladı ve onları dilenciye verip şunları söyledi, "İşte, mahmuzlarımı al. Babam Kont Aymon beni şövalye ilan ettiğinde bu mahmuzlar annemin bana verdiği ilk armağandı. Bunlar sana on pound getirir."

Yaşlı adam mahmuzları aldı ve çuvalına koyduktan sonra "Soylu efendim, bana verebileceğiniz başka bir şey yok mu?" diye sordu. Rinaldo da yanıt verdi: "Benimle dalga mı geçiyorsun? Doğrusu, senin gibi aciz birini dövmekten utanmasam, seni terbiye etmesini bilirdim." Yaşlı adam şöyle dedi, "Gerçeği söylemek gerekirse efendim, eğer dediğinizi yapsaydınız, büyük bir günah işlemiş olurdunuz. Şimdiye kadar dilendiğim herkes beni dövmüş olsaydı, uzun süre önce ölmüş olurdum. Zira kiliselerde, manastırlarda, dilenebildiğim her yerde sadaka istiyorum." "Doğru söylüyorsun" diye karşılık verdi Rinaldo, "istemeseydin, kimse sana yardım etmezdi." Yaşlı adam, "Doğru, soylu efendim, bu yüzden bağışlayacağınız başka bir şeyiniz varsa bana vermeniz için size yalvarırım" dedi. Rinaldo ona gömleğini verdi ve şöyle dedi: "Al bunu, hacı.

İsa'nın aşkına sana bunu veriyorum. Tanrı kardeşlerimi utanç verici bir ölümden korusun ve Kral Charles'ın gücünden kurtulabilmem için bana yardım etsin."

Hacı gömleği aldı, katladı, çantasına koydu. Ardından üçüncü kez Rinaldo'ya "Sör, sizi dualarımda anabilmem için, bana verecek başka bir şeyiniz kaldı mı?" diye sordu. "Seni sefil!" diye haykırdı Rinaldo, "benimle kafa mı buluyorsun?" ve kılıcını çekti, ona hamle yaptı. Fakat yaşlı adam asasıyla darbeyi savuşturdu ve şöyle dedi, "Rinaldo, kuzenin Malagigi'yi öldürmek mi istiyorsun?" Rinaldo bunu duyunca, hamlesini durdurdu, yaşlı adama şüpheyle gözlerini dikti. Yaşlı adam kılığını bir kenara attı; gerçekten de Malagigi'ye benziyordu. "Sevgili kuzenim" dedi Rinaldo, "beni bağışlamanı diliyorum. Sen olduğunu bilmiyordum. Tanrı'dan sonra en çok sana güvenirim. Erkek kardeşlerimi zindandan kaçırmama yardım et, yalvarırım. Atımı kaybettim, bu yüzden onlara yardım edemiyorum." Malagigi cevap verdi, "Kuzenim Rinaldo, atını geri almanı sağlayacağım. Bu sırada sen de söylediklerimi yap."

Malagigi, zırhının üzerine giymesi için Rinaldo'ya çuvalından bir cüppe, her yeri deliklerle dolu bir şapka ve eski bir çift ayakkabı verdi. İki çok yaşlı, yoksul hacıya benzediler. Sonra ormandan çıktılar ve kısa bir süre sonra eşeklerini yol boyunca süren dört keşiş gördüler. Malagigi, Rinaldo'ya "Gidip keşişlerle tanışıp ne haberler öğrenebileceğimi göreceğim" dedi.

Malagigi, keşişlerden yaklaşan festival sırasında sarayda büyük bir insan kalabalığının olacağını, prensin hanımefendilere, bir zamanlar Rinaldo'ya ait olan ünlü at Bayard'ı göstereceğini öğrendi. "Ne!" dedi hacı; "Bayard orada mı?" "Evet" diye yanıtladı keşişler; "kral onu Charlot'a verdi. Prens ata bindikten sonra kral Rinaldo'nun kardeşlerini mahkûm edip, asmayı düşünüyor." Sonra Malagigi keşişlerden sadaka istedi, ancak hacı kıyafetini bir kenara bırakıp zırhını onlara gösterene kadar ona bir şey vermediler. Sonra kısmen yardımseverliklerinden, kısmen de korkularından gün ışığında parlayan değerli taşlarla süslenmiş altın bir kupa verdiler.

Ardından Malagigi aceleyle Rinaldo'nun yanına döndü ve ona öğrendiklerini anlattı.

Şölen gününün sabahı Rinaldo ve Malagigi spor müsabakalarının yapıldığı yere geldiler. Malagigi, Rinaldo'ya mahmuzlarını geri verdi ve "Kuzenim, mahmuzlarını tak, onlara ihtiyacın olacak" dedi. "Neden olsun" dedi Rinaldo, "atımı kaybettim." Yine de Malagigi'nin söylediğini yaptı.

İkisi kalabalığın arasında, sahanın kenarında durduktan sonra, saraydaki prensler ve leydiler bir araya gelmeye başladılar. Hepsi toplandıktan sonra Kral ve onunla

birlikte Charlot da geldi. Charlot'ın yanında seyislerin sorumluluğu altında ünlü at Bayard getirildi; belli ki bu kişilere atı korumaları emredilmişti. Kral seyircilerin oluşturduğu çembere bakarken, Malagigi ve Rinaldo'yu gördü. Ellerindeki görkemli kupa dikkatini çekti ve Charlot'a "Oğlum, şu iki hacının sahip oldukları kupanın ne kadar parlak olduğuna bir bak. En az yüz düka değerinde gözüküyor" dedi. "Evet doğru" dedi Charlot, "gidip onu nereden aldıklarını soralım." Böylece iki hacının durduğu yere atlarını sürdüler; Charlot Bayard'ı yakınlarında bir yerde durdurdu.

Ünlü at, hacıları kokladı ve Rinaldo'yu tanıyıp, efendisine sevgi gösterdi. Kral, Malagigi'ye sordu, "Dostum, bu güzel kupayı nereden aldınız?" Malagigi cevap verdi, "Şerefli efendim, bu kupa için kiliselerde ve manastırlarda yedi yıl dilenerek biriktirdiğim bütün paramı verdim. Bu kupa bizzat Papa tarafından kutsandı ve ondan yiyip içecek kişinin tüm günahlarından arınacağı bir güç verildi ona." Ardından Kral, Charlot'a söyle söyledi: "Oğlum, bunlar gerçekten kutsal insanlar; bu dilsiz yaratığın onları nasıl sevdiğine bir bak."

Sonra kral, Malagigi'ye şöyle dedi: "Kupandan bir lokma ver bana. Ver ki günahlarımdan arınabileyim." Malagigi cevap verdi, "Şanlı efendim, bir zamanlar size kabahat etmiş olan herkesi affetmedikçe bunu yapmaya cüret edemem. Biliyorsunuz ki İsa kendisine ihanet etmiş ve onu çarmıha germiş herkesi affetti." Kral karşılık verdi: "Dostum, evet bu doğru; ancak Rinaldo beni o kadar derinden incitti ki ne onu ne de o diğer adamı, büyücü Malagigi'yi affedemem. Bu ikisi bir daha asla benim krallığımda yaşayamayacaklar. Onları bir yakalarsam, kesinlikle idam ederim. Ama söyle bana hacı bu yanında duran kimdir?" "O sağır, dilsiz ve körd ür" dedi Malagigi. Sonra kral Malagigi'ye tekrar, "Günahlarımdan kurtulmam adına kupandan bir yudum içmem için izin ver bana" dedi. Malagigi cevap verdi, "Kralım, işte bu benim kardeşimdir. Elli gündür ne işitir, ne konuşur, ne görür. Sığındığımız bir evde başına geldi bunlar. Dünden önceki gün bilge bir kadınla karşılaştık. Kadın, tek tedavi umudunun Bayard'ın sürüleceği yere gelip, ona binip, sürmek olduğunu söyledi. Bu ona her şeyden iyi gelirmiş." Bunun üzerine kral şöyle dedi: "Dostum, doğru yere geldin, çünkü bugün Bayard burada koşturulacak. Bana kupandan bir yudum ver de yol arkadaşın Bayard'ın üzerine binsin." Bu sözleri işittikten sonra Malagigi "Söylediğiniz gibi olsun" dedi. Ardından kral, inançla bir kaşık alıp, günahlarının affedileceğine inanarak hacının kupasına daldırdı.

Böyle yaptıktan sonra kral, Charlot'a "Evlat, senden bu hasta hacıyı atına bindirmeni istiyorum. Eğer yapabiliyorsa, atı sürsün. Bunu yaparak tüm zaafları iyileşecek" dedi. Charlot yanıt verdi, "Bu isteğinizi memnuniyetle yerine getiririm." Böyle

söyleyip attan indi, hizmetkârlar hacıyı kolları arasına aldılar ve ata binmesinde ona yardım ettiler.

Rinaldo ata bindirilip, ayaklarını üzengilere yerleştirdiğinde, "Biraz at sürmek istiyorum" dedi. Onun konuştuğunu duyunca Malagigi mutlu olmuş gibi gözüktü ve ona ayrıca görüp duyabiliyor mu diye sordu. "Evet" dedi Rinaldo, "tüm zaaflarım iyileşti." Kral bunu duyduğunda Başpiskopos Turpin'e şöyle dedi, "Efendim başpiskopos, bu olayı haçlı, sancaklı bir kafileyle kutlamalıyız, çünkü bu bir mucize."

Rinaldo pek dikkatli izlenmediğini fark edince, atla konuşup ona mahmuzlarıyla dokundu. Üzerinde bulunanın efendisi olduğunu bilen Bayard hızla yola koyuldu; birkaç dakika içinde epey uzaklaşmıştı. Malagigi büyük korkuya kapılmış gibi görünerek, "Ey soylu kralım ve efendim" diye bağırdı, "zavallı yoldaşım atla kaçıp gitti; düşüp boynunu kıracak." Kral şövalyelerine hacının peşinden gitmelerini, onu geri getirmelerini, gerekiyorsa ona yardım etmelerini emretti. Şövalyeler kralın dediğini yaptılar, ama nafileydi. Rinaldo hepsini geride bıraktı ve Montalban'a ulaşana kadar yoluna devam etti. Malagigi'den şüphelenilmeden, gitmesine izin verildi ve yol arkadaşının kesinlikle parçalara ayrılmış olduğunu düşünür gibi yapıp kaderine ağlayarak yola koyuldu.

Malagigi çok uzaklaşmadan kılık değiştirip kralın olduğu yere geri döndü ve Rinaldo'nun kardeşlerini zindandan çıkartmak için sanatını en iyi şekilde ortaya koydu. İstediğini başarıyla gerçekleştirdi ve üçü de güvenli bir şekilde Montalban'a geldiler. Rinaldo'nun, erkek kardeşlerinin kurtulması ve Bayard'a yeniden kavuşması karşısında duyduğu sevinç dile getirilemeyecek kadar çoktu.

RINALDO'NUN ÖLÜMÜ

Rinaldo'nun kalesindeki yiyecek kıtlığı yüzünden duyulan sıkıntı, kuşatmanın baskısıyla her geçen gün artıyordu. Garnizon tüketecekleri erzaktan tasarruf etmek ve etlerinden yiyecek yapmak amacıyla atları öldürmek zorunda kaldı. Sonunda Bayard dışında tüm atlar öldürüldü ve Rinaldo kardeşlerine "Bayard ölmeli, çünkü yiyecek başka şeyimiz kalmadı" dedi. Böylece ahıra gidip, Bayard'ı öldürmek için dışarı çıkarttılar. Fakat Alardo şöyle dedi: "Kardeşim, müsaade et Bayard bir müddet daha yaşasın; Tanrı'nın bizim için ne yapacağını kim bilebilir?"

Bayard bu sözleri işitti ve insanmış gibi onların dediğini anlayıp, merhamet diliyormuşcasına dizleri üzerine çöktü. Rinaldo, atının bu sıkıntılı halini görünce, kalbi-

ne yenik düştü ve yaşamasına izin verdi.

Bu sırada imparatorun kız kardeşi, Rinaldo'nun annesi Aya, şövalyeler ve leydiler eşliğinde oğulları adına yalvarmak için kampa geldi. Kralın huzurunda dizleri üzerine çöktü ve Rinaldo ile kardeşlerini affetmesini diledi. Bütün asilzadeler ve şövalyeler onun tarafını tuttular ve kraldan yakarısını kabul etmesi için ricada bulundular. Bunun üzerine kral şöyle söyledi: "Sevgili kız kardeşim, iyi bir anne gibi hareket ediyorsun ve sevecen kalbine saygı duyarak, yakarılarına teslim oluyorum. Eğer benim irademe tamamen teslim olurlarsa oğullarının yaşamlarını bağışlayacağım."

Charlot bu söylenenleri duyduğunda, kralın yanına gelip kulağına bir şeyler fısıldadı. Bunun üzerine kral kardeşine dönüp şunları dedi: "Bayard, Charlot'un olmalı, çünkü ben o atı ona verdim. Şimdi git, kız kardeşim ve söylediklerimi Rinaldo'ya ilet."

Leydi Aya bu sözleri duyunca mutlu oldu ve içinden Tanrı'ya şükredip, "Değerli kralım ve kardeşim, emrettiğiniz gibi yapacağım" dedi. Böylece kaleye gitti, orada oğulları tarafından sevinç ve sevgiyle karşılandıktan sonra onlara kralın teklifini iletti. Bunun üzerine Alardo şöyle dedi: "Kardeşim, Bayard'ı Charlot'a vermektense kralın düşmanlığını tercih ederim. Çünkü Charlot'un onu öldüreceğini düşünüyorum." Diğer kardeşler de aynı şeyi söylediler. Rinaldo onları dinledikten sonra, şunları söyledi: "Sevgili kardeşlerim, eğer bu atı vermekle kralın affını kazanacaksak, öyle olsun. Barışalım, çünkü kralın gücüne karşı direnemeyiz." Ardından annesinin yanına gitti ve eğer kral onları bağışlayacak, tacına ve mevkisine karşı yaptıkları her şeyi affedecekse Charlot'a atı, hatta daha da fazlasını vereceklerini söyledi. Leydi, Charles'ın yanına dönüp oğullarının cevabını ona iletti.

Bu sayede kral ve Aymon'un oğulları arasında barış sağlanınca erkek kardeşler yanlarında Bayard'ı da getirerek kaleden dışarı çıktılar ve kraldan af dilemek için ayaklarına kapandılar. Kral ayağa kalkmalarını emretti ve tüm soylu şövalyelerinin ve danışmanlarının önünde itibarlarını onlara geri verdi. Herkes, ama özellikle anneleri Leydi Aya büyük sevinç yaşadı. Ardından Rinaldo atı Bayard'ı alıp Charlot'a verdi ve "Efendim ve prensim, bu atı size veriyorum; onunla neyi uygun görürseniz onu yapın" dedi. Charlot kararlaştırıldığı gibi atı aldı, ardından hizmetlilerine onu köprüye götürüp, suya atmalarını buyurdu. Bayard dibe battı, ama kısa süre sonra tekrar su yüzüne çıkıp, yüzmeye başladı. Rinaldo'yu kendisine bakarken gördü, karaya çıktı, eski sahibine doğru koştu, olanları anlayıp, "Niçin bana böyle davrandın?" demek istermiş gibi gururla yanında dikildi. Prens bunu görünce "Rinaldo atı bana tekrar ver, o ölmeli" dedi. Rinaldo da "Efendim ve prensim, o tartışmasız sizin" diyerek atı ona verdi. Prens atın her bir ayağına bir değirmen taşı, boynuna da iki değirmen taşı

bağlatıp, tekrar onu suya attırttı. Bayard sahibine bakarak suda mücadele etti, sonra taşlardan kurtulup Rinaldo'nun yanına geri döndü.

Alardo olanları görünce, "Kardeşim bu attan bir kez daha vazgeçersen, bundan ömür boyu utanç duymalısın" dedi. Ama Rinaldo şöyle karşılık verdi: "Kardeşim, sakin ol. Atın yaşaması için kralın ölkesini yeniden mi alevlendireyim?" Bunun üzerine Alardo, "Ah Bayard! Senin hakiki sevgin ve hizmetine biz nasıl karşılık veriyoruz!" dedi. Rinaldo atı tekrar prense verdi ve şöyle dedi: "Efendim, eğer at bir kez daha sudan çıkarsa, artık onu size geri veremem. Çünkü bu kalbimi çok acıtıyor." Charlot, Bayard'a önceki gibi taşlar yükletip, suya attırttı ve Rinaldo'ya atın kendisini göremeyeceği bir yerde durmasını buyurdu. Bayard su yüzüne yükseldiğinde, boynunu dışarı uzatıp efendisini aradı, ama onu göremeyince dibe battı.

Rinaldo, Bayard'ı kaybetmekten ötürü öyle büyük bir üzüntüye kapıldı ki bundan böyle tüm yaşamı boyunca ata binmeyeceğine, yanında kılıç taşımayacağına, bir keşiş olarak yaşamına devam edeceğine dair ant içti. Vahşi bir ormanlığa gitmeden önce çocuklarını görmek için kalesine geri dönüp her biri için dağıtılacak miras paylarını tayin etmeye karar verdi.

Krala ve erkek kardeşlerine veda edip Montalban'a döndü, erkek kardeşleri kralla kaldılar. Rinaldo çocuklarını yanına çağırdı ve yaşça en büyük olan Aymeric'i şövalye ilan edip, onu kalesinin ve toprağının efendisi yaptı. Sahip olduğu diğer tüm malları da geri kalanlarına verdi. Onları Tanrı'ya emanet etti, öpüp kucakladı ve ardından kalbi kederle dolu halde onlardan ayrıldı.

Bir ormana girip, dünyadan elini eteğini uzun süreden beri çekmiş bir keşişle karşılaştığında yola çıkalı çok olmamıştı. Rinaldo onu selamladı ve keşiş kibarca karşılık verip ona kim olduğunu, gayesinin ne olduğunu sordu. Rinaldo cevap verdi, "Efendim, günahkâr bir yaşam sürdüm, pek çok vahşice görev yerine getirdim, birçok insan öldürdüm ve hepsi iyi bir neden uğruna değildi; çoğunluğunu dik kafalı tutkularımın dürtüsüyle gerçekleştirdim. Ayrıca haklı olduğumu düşündüklerinden değil, daha çok bana sevgilerinden dolayı yanımda yer alan birçok arkadaşımın ölümüne neden oldum. Eğer Tanrı beni affedecek olursa diye, tüm günahlarımı itiraf etmeye ve hayatımın geri kalanında günahlarımın bedelini ödemeye geldim." Keşiş şunları söyledi: "Dostum, büyük günahlar işlemiş olduğunu ve Tanrı'nın emirlerine riayet etmediğini anladım, ama onun merhameti senin günahlarından daha büyüktür. Eğer kalbinde pişmanlık hissedersen ve yeni bir yaşam sürmeye başlarsan, geçmiş yaşamında yaptıklarını affetmesi için için bir umut var." Bu sözlerle Rinaldo teselli buldu ve "Efendim, sizinle kalacağım ve bana ne emrederseniz onu yapacağım" dedi. Keşiş

cevap verdi: "Eğer benimle kalırsan yemeğin bitki kökleri ve sebze olacak; gömlek ya da ayakkabı giyemeyeceksin; eğer yanımda kalırsan kaderin yoksulluk ile sıkıntı olacak." Rinaldo karşılık verdi: "Tüm bu gerekleri ve daha fazlasını sevinçle üstleneceğim." Böylece tam üç yıl keşişle birlikte kaldı ve gücünün azalmasından sonra sanki ölecek gibiydi.

Bir gece keşiş bir rüya gördü ve gökyüzünden arkadaşına hiç gecikmeden Kutsal Topraklara gidip kâfirlere karşı savaşması gerektiğini söylemesini emreden bir ses işitti. Keşiş bu sesi işitince sevinç duydu ve Rinaldo'yu çağırıp ona, "Sevgili dostum, Tanrı'nın meleği, hiç gecikmeden Kudüs'e gitmeni ve kâfirlerle giriştikleri mücadelede Hıristiyan arkadaşlarımıza yardım etmeni söylememi buyurdu" dedi. Bunun üzerine Rinaldo "Ah! Efendim bunu nasıl yapabilirim? Ata binmeyip, elimde kılıç ve mızrak tutamayacağıma dair ettiğim yeminden bu yana üç yıl geçti" dedi. Keşiş şöyle cevap verdi, "Sevgili arkadaşım, Tanrıya itaat et ve melek ne emrettiyse onu yap." "Denileni yapacağım" dedi Rinaldo, "Tanrı'nın beni doğruya yönlendirebilmesi için adıma dua edin efendim." Ardından oradan ayrıldı, deniz kıyısına gidip bir gemiye bindi ve Suriye'de Trablus'a vardı.

Bu yolculuk sırasında fiziksel gücü, en iyi günlerindekine denk olarak geri geldi. Hiç ata binmemiş, elinde kılıç tutmamış olmasına rağmen, hacı asasıyla Hıristiyan ordularında iyi hizmet verdi. Pek çok savaşta yer almasına rağmen yaralanmadan kurtulması Tanrı'yı memnun etti ve cesareti eskiden olduğu gibi adamlarına ilham kaynağı oldu. Sonunda Sarazenlerle ateşkeş yapıldı; artık yaşlı ve zayıf bir adam olan Rinaldo ölmeden önce bir kez daha ana yurdunu görmek isteğiyle gemiye binip Fransa'ya yelken açtı. Vardığında görkemli yerlere gitmekten sakındı ve tanınmadan sıradan halkın arasında yaşamayı tercih etti. Taşra işleriyle uğraştı, süt ve ekmekle geçindi, su içti ve bunlarla mutlu oldu. Bu şekilde yaşamını sürdürürken, inançları uğruna kanlarını akıtmış azizlerin ölü bedenleri ve kutsal emanetler nedeniyle şehirlerin en kutsalı ve en iyisinin Köln olduğunu duydu. Bu onu oraya gitmeye teşvik etti. Dindar kahraman Köln'e gelince Aziz Peter manastırına gitti, kutsal bir yaşam sürdü; gece gündüzünü ibadetle geçirdi. Bu sırada Köln'ün bitişik kasabasında korkunç bir salgın hastalık ortalığı kasıp kavuruyordu. Pek çok insan Rinaldo'nun yanına gelip, belki hastalık durdurulabilir diye, onlar adına dua etmesi için yalvardılar. Kutsal adam şevkle dua etti, Tanrı'ya bu salgın hastalığı halkın üzerinden çekip alması için yalvardı ve duası işitildi. Hastalığın etkisi durdu; tüm insanlar bu kutsal adama teşekkür edip Tanrı'ya şükrettiler.

Bu sıralarda Köln'de, bilge ve zeki biri olan, saf, münzevi bir yaşam sürüp başkalarına iyi örnek oluşturan Agilolphus adında bir piskopos bulunmaktaydı. Bu piskopos Aziz Peter kilisesini inşa etmeye girişti; çevredeki tüm duvarcılara ve işçilere iş ve maaş bulabilecekleri Köln'e gelmeleri için duyuruda bulundu. Diğerleriyle birlikte Rinaldo da geldi, işçilerin arasında çalıştı ve dört ya da beş sıradan işçinin yapacağından daha fazla iş yaptı. Diğerleri akşam yemeğine gittiklerinde, o tüm güne yetecek taş ve harç getirdi. Diğerleri yatağa gittiklerinde, o taşların üzerinde yattı. Sadece ekmek yedi ve sudan başka bir şey içmedi. Tüm bunlar için aldığı ücret günde bir peniydi. İşçilerin başı ona adını ve nereden geldiğini sordu. Konuşmak istemedi, hiçbir şey söylemeyip işine devam etti. İşçiler onu Aziz Peter'in işçisi olarak çağırdılar; işine kendisini deli gibi adamıştı.

Ustabaşı bu kutsal adamın gayretli çalışmasını görünce, diğer işçilerin tembelliklerine kızıp, "Bu değerli adamdan daha fazla ücret alıyorsunuz, ama onun yarısı kadar bile iş yapmıyorsunuz" dedi. Bu yüzden diğer işçiler Rinaldo'dan nefret ettiler ve onu öldürmek için gizlice anlaştılar. Her gece belirli bir kiliseye giderek, dua edip sadaka vermeyi alışkanlık edindiğini biliyorlardı. Böylece öldürmek maksadıyla onu beklemeye karar verdiler. Bekledikleri yere geldiğinde, onu yakaladılar ve ölene kadar kafasına vurdular. Ardından cesedini taşlarla birlikte bir çuvala koyup dibe batması ve orada kalması umuduyla Ren Nehri'ne attılar. Fakat Tanrı böyle olmasını istemedi, çuvalın su yüzeyinde sürüklenerek kıyıya çıkmasını sağladı. Bu kutsal şehitin ruhu melekler tarafından övgü şarkılarıyla birlikte gökyüzüne taşındı.

Bunlar olup biterken Dortmund halkı Hıristiyanlık inancına geçmişti. Köln piskoposuna gittiler ve ondan kendilerine Köln'de bolca bulunan kutsal emanetlerden birazını vermesini istediler. Piskopos bu talebe verecekleri cevap üzerinde düşünmeleri için din adamlarını topladı ve şehitlik mertebesini henüz kazanmış bu kutsal adamın cesedinin Dortmund halkına verilmesine karar verildi.

Bedeni tabutuyla yük arabasına kondu ve araba atların ya da insanların yardımı olmadan Dortmund'a doğru ilerleyip, şimdi Aziz Rinaldo kilisesinin bulunduğu yere varana dek durmadı. Piskopos ve rahipler onu şereflendirmek için ilahiler söyleyerek 5 kilometre kadar bu kutsal adamı takip ettiler. Aziz Rinaldo ondan sonra hep bu şehri himaye eden aziz olmuştur ve efsanelerde de görüldüğü gibi, Tanrı birçok mucizesini onun aracılığıyla gerçekleştirmiştir.

BORDEAUX'LU HUON

Charlemagne yaşlanınca, yönetme yükünün yıldan yıla ağırlaştığını hissetti. Sonunda imparatorluk görevinden ve Fransa tahtından oğulları Charlot ve Lewis lehine feragat etmeyi önermek için yüksek dereceli baronlarını ve yoldaşlarını çağırdı.

İmparator büyük oğluna akıl almaz derecede düşkündü. Baronların ve yoldaşların tek hükümdarları olarak Charlot'u istemeleri onu memnun ederdi, ama bu prens sahtekârlığı ve zalimliğiyle öyle kötü bir üne sahipti ki konsey imparatorun tahttan çekilme önerisine hararetle karşı çıktı ve şerefle elinde bulundurduğu hükümdarlığı sürdürmesi için ona yalvardı.

Ganelon'un kuzeni ve Maganza ailesinin kötü tarafının başına geçen Hauteville'li Amaury, ahlak anlayışı ve kötü mizacı açısından benzediği Charlot'un gizli bir yandaşıydı. Amaury, Guienne ailesine karşı yoğun bir kin güdüyordu. Zira bu ailenin eski Dükü Sevinus, yanlışları yüzünden onu sık sık azarlardı. Amaury, Dük Sevinus'un anneleri Düşes Alice'in sorumluluğuna bıraktığı iki çocuğuna zarar vermek, aynı zamanda serveti ile gücünü artırarak Charlot'la ilişkisini ilerletmek için bu fırsattan yararlandı. Bu düşünceyle prense yeni bir fikir sundu.

Baronlarla aynı fikirdeymiş gibi yapıp, imparatorun yerine tahta geçmeden önce bazı zengin vilayetlerin yetkisi verilerek Charlot'un yönetme kapasitesini denemenin ve ülkesinin herhangi bir parçasından yoksun bırakılmadan imparatorun Charlot'u Guienne'in başına atamasının en iyisi olacağını söyledi. Sevinus'un ölümünden bu yana yedi yıl geçmiş olmasına rağmen, oğlu genç Dük, yasal hükümdarlığından ötürü hükümdara sadakat yeminini sunmak için Charlemagne'ın sarayına henüz gelmemişti.

Bavyera Dükü Namo'nun Charlemagne'a her fırsatta verdiği öğütlerin bilgeliklerine ve adaletine hayran olma fırsatını sık sık bulmuştuk; şimdi Namo, Amaury'nin bencilce önerisine öfkeyle karşı çıkıyordu. İmparatora Sevinus'un çocuklarının küçük olduklarını, ölmüş babalarının yararlı ve şanlı hizmetlerini anlattı; Charlemagne'a iki şövalyesini Bordeaux'da bulunan Düşüse göndermesini, saygılarını ve sadakatlerini sunmaları için Düşesin iki oğlunu imparatorun sarayına çağırmasını önerdi.

Charlemagne bu teklifi onayladı ve bu iki prensi annelerinden istetmek için iki şövalye gönderdi. İki şövalyenin yaklaştığını öğrenir öğrenmez Düşes onları karşılamaları için seçkin kişiler yolladı. Saraya girdiklerinde de büyük oğlu ve daha genç olan oğlu, Huon ve Girard'la birlikte kendisini şövalyelere tanıttı.

Karşılaştıkları onur verici, ilgili davranışlarla memnun olan vekiller zengin hediyeler eşliğinde Bordeaux'yu üzülerek terk ettiler ve dönüşlerinde Charlemagne'a,

genç Dük Huon'un, sanki cesur babasının izinden gitmek için dünyaya geldiğini söyleyip, Guienne'nin bu genç prenslerinin üç ay içinde kendilerini Charlemagne'ın sarayında tanıtacaklarını bildirdiler.

Düşes bu kısa zamanı oğullarına son talimatlarını vererek kullandı. Huon bu bilgileri öğrenip aklında tuttu, Girard da onlara böyle genç birinden bekleneceği kadar dikkat etti.

Ayrılmaları için tüm hazırlıklar tamamlandıktan sonra, Düşes şefkatle oğullarına sarıldı, onları Tanrı'ya emanet etti ve yolları üzerindeki ünlü Cluny manastırına uğrayıp, babalarının erkek kardeşi Abbot'u ziyaret etmelerini buyurdu. Gördüğü büyük saygıya layık olan Abbot, hayatında hiçbir iyilik yapma fırsatını kaçırmamış, her türlü erdeme örnek oluşturup, yarattığı bu örnekle erdemli olmayı çekici kılmıştı.

Yeğenlerini muazzam bir gösterişle karşıladı ve bir zamanlar imparatorun değerli bir danışmanı olarak, Charlemagne'la karşılaştıklarında onlara ne kadar yararlı olacağının farkına varıp, onlarla birlikte Paris'e doğru yola koyuldu.

Amaury, Charlemagne'ın iki vekilinin Bordeaux'da nasıl ağırlandıklarını ve iki genç prensin, imparatorun sarayını ziyaretleri için yapılan hazırlıkları öğrenince, Charlot'a kendisine muhafızlarından oluşan bir ordu vermesini teklif edip bu orduyla genç prensleri Montlery'de beklemeyi, onları öldürüp bu sayede Guienne düklüğünü prense vermeyi önerdi.

Bu hainçe, vahşi plan Charlot'un daha iyice düşünülmüş bir tertibiyle kabul edildi. Charlot Amaury'nin önerisini benimsemekle kalmadı, ayrıca bu düzende yer almak için ısrar etti. Gece, kendilerini takip eden, hepsi siyah zırh giymiş kalabalık maiyetleriyle birlikte gizlice dışarı çıktılar ve erkek kardeşlerin geçmek üzere olduğu ormanda pusuya yattılar.

İki kardeşten küçüğü, Girard, atını sürüp, şahinini uçurarak oynadığı bir oyunla eğlenirken ağabeyinin ve Cluny'li Abbot'un ilerisindeydi. Onun yalnız başına, silahsız geldiğini gören Charlot onunla karşılaşmak için ileri atılıp çarpışmak istedi ve bir mızrak darbesiyle onu atından fırlattı. Girard düşerken çığlık attı. Huon bunu işitti ve onu savunmak için kılıçtan başka silahı olmadan koştu. Kardeşinin yanına geldiğinde yarasından akan kanı gördü. "Bu çocuk sana ne yaptı ki, aciz yaratık!" diye haykırdı Charlot'a. "Kendisini savunmak için hazırlıksızken ona saldırman nasıl bir ödlekliktir!" "İnan ban" dedi Charlot, "sana da aynısını yapmayı düşünüyorum. Şunu iyi bil ki, ben baban Sevinus'un üç kalesini aldığı Ardennes Dükü Thierry'nin oğluyum. Ondan intikam almaya yemin ettim ve şimdi sana meydan okuyorum." "Seni korkak"

diye yanıtladı Huon, "soyunda olan adiliği çok iyi biliyorum. Thierry'nin saygıdeğer oğlu, zırhının ve silahının sana verdiği üstünlüğü kullan bakalım; ancak senden korkmadığımı da bil." Bu sözler üzerine mızrağını yatırıp, Huon'a saldıracak kadar adiydi Charlot; öyle ki çocuk kolunu mantosuna bürümeye zor zaman bulabilmişti. Mızrak darbesini bu cılız kalkanla karşıladı. Mızrak mantonun içine girdi, ama Huon'un bedenini ıska geçti. Bunun ardından üzengilerinin üzerinde yükselen Sör Huon kılıcıyla öylesine müthiş bir darbe indirdi ki Charlot'un miğferi ve kafası ikiye ayrıldı. Korkak prens yere, ölmüş olarak düştü.

Huon bu sırada ormanın tamamen silahlı adamlarla dolu olduğunu fark etti. Kendi maiyetindeki adamları çağırıp onları hızla düzene soktu, ama ormanın içinden ona saldıran kimse çıkmadı. Charlot'un öldüğünü gören Amaury kendisini tehlikeye atmak istemedi. Charlemagne'ın oğlunun ölümünün intikamını alacağından emindi ve halihazırda müdahalede bulunması için bir neden görmedi. Huon ile Cluny'li Abbot'u Girard'ın yarasını bağlamaları için bıraktı. Oradan ayrılıp Paris'e yollarına devam ettiklerini görünce Charlot'un cesedini alıp bir atın üzerine koyarak Paris'e kadar taşıdı. Oraya Huon'dan dört saat sonra ulaştılar.

Cluny'li Abbot yeğenini Charlemagne'a takdim etti, ancak Huon imparatorun izni olmadan gerçekleşemeyeceğini söylediği, kendisi için hazırlanan tuzak hakkında ağır biçimde yakınarak ona saygı göstermekten kaçındı. Charlemagne yüce gönüllülüğüne layık olmayan bu suçlama karşısında şaşırdı ve sabırsızlıkla Abbot'a yeğeninin şikâyetinin nedenini sordu. Abbot tüm olanları imparatora samimiyetle anlattı ve kendisini Ardennes'li Thierry'nin oğlu olarak adlandıran korkak bir şövalyenin Girard'ı yaraladığını ve silahsız durumdaki Huon'un üzerine koştuğunu, ancak Huon'un gücü ve cesareti sayesinde hainin hakkından geldiğini ve onu orada ölü olarak bıraktığını bildirdi.

Charlemagne öfkeyle, o alçak Thierry'nin hareketiyle herhangi bir ilgisinin olmadığını söyledi. Genç Dükü zaferinden ötürü kutlayıp, bizzat kendisi bu iki kardeşi görkemli bir odaya götürdü. Girard'ın yarasına uygulanacak ilk pansumanı görmek için bekledi, ardından kardeşleri Bavyera Dükü Namo'nun sorumluluğuna bıraktı. Dük Sevinus'un silah arkadaşı olan Dük Namo sanki kendi çocuklarıymış gibi bu gençlere göz kulak oldu.

Charlemagne, odasına dönerken bağırışmaları duyup, pencereden bir grup silahlı adamın geldiğini gördüğünde kardeşlerin yanından yeni ayrılmıştı. Bir atın üzerinde boydan boya uzanmış ölü bir şövalyeyi getiren Amaury'i tanıdı. Saray avlusunda toplanan halkın nidaları arasında Charlot'un isminin geçtiğini duydu.

Charles'ın bu değersiz oğluna olan düşkünlüğü, onun zayıflıklarından biriydi. Korku içinde saray avlusuna inip Amaury'e koştu ve Charlot'u tanıyıp acı içinde haykırdı. "Ben kendisini savunmaya fırsat bulamadan oğlunuzu katleden kişi Bordeaux'lu Huon'dur" dedi hain Amaury. Bu sözlerle çılgına dönen Charlemagne bir kılıç kavrayıp, oğlunu öldürenin kalbine saplamak için hızla iki kardeşin odasına koştu. Charles, Dük Namo'ya Huon'u sorumlu tuttuğu cinayeti anlatınca Namo bir anda onun elini tuttu ve "O bu krallığın bir asilzadesi" dedi, "eğer suçluysa, o burada senin kontrolünde değil mi, ayrıca biz yoldaşlar onu ölüme mahkûm etmek için uygun yargıçlar değil miyiz? Elinin onun kanıyla lekelenmesine izin verme." Dük Namo'nun bilgeliği sayesinde sakinleşen imparator, Amaury'i huzuruna çağırdı. Yoldaşlar onun ifadesini dinlemek için toplandılar. Hain, Bordeaux'lu Huon'u, imparatorun en büyük oğlu olduğunu bilmesine rağmen Charlot'a kendisini savunması için fırsat vermeden ölümcül darbeyi indirmekle suçladı.

Amaury'nin asılsız suçlaması karşısında öfkelenen Cluny'li Abbot ileri atıldı ve şunları söyledi: "Aziz Benedict adına, efendim, bu hain yalan söylüyor. Eğer yeğenim, Charlot'u öldürdüyse, kardeşinin prens tarafından yaralandığını görüp kendisini savunmak içindi; üstelik rakibinin prens olduğunu bilmiyordu. Bir Kilise çocuğu olmama rağmen" diye ekledi iyi yürekli Abbot, "şövalye olarak doğduğumu unutmam. Eğer yalanının arkasında durmaya cüret ederse, Amaury'nin yalanını bedenimle ispat etmeyi öneriyorum. Böylece bu sadakatsiz haini cezalandırmakla, sabah dualarını okuyup ilahiler söylemekten daha iyi bir iş yaptığımı hissedeceğim."

Huon, Amaury'nin iğrenç iftirası karşısında şaşırıp, ağzını açmamıştı; ama sonra öne çıktı ve Amaury'e dönerek "Seni hain! Dile getirdiğin yalanı silahlarla sürdürmeye cesaret edebilir misin?" dedi. Çok cesur bir şövalye olan Amaury, delikanlıyı ve zayıf vücudunu küçümseyerek Huon'a meydan okumakta tereddüt etmedi. Huon da bunu kabul etti. Sonra tekrar yoldaşlara dönüp şunları söyledi: "Bana bu dövüş için izin verin, çünkü bundan daha meşru bir dava olmamıştır." Dük Namo ve diğerleri bu sorunun Tanrı'nın hükmüne havale edilmesi gerektiğine karar verdikten sonra, Charlemagne'ın gönülsüzce onayıyla, dövüşün yapılması buyuruldu. Genç Dük tekrar Dük Namo'nun sorumluluğuna verildi. Dük Namo ertesi sabah onu şövalyelik payeleriyle donattıktan sonra, beyaz bir kalkan ile sağlam bir zırh verdi. Cluny'li Abbot yeğeninde soyuna layık düşünceler bulmaktan memnun oldu, onu kucaklayıp kutsadı ve kralın subayları dövüş meydanını hazırlarlarken yeğeni adına dua etmek için hızla Aziz Germains kilisesine gitti.

Çarpışma uzun ve inatçıydı. Huon'un becerisi ve çevikliği, gaddar Amaury'nin

ona yönelttiği korkunç hamlelerden sakınmasını sağladı. Ancak Huon rakibinden daha fazla kan dökmüştü. Bu etki hainin düşen gücünde belirginleşmeye başladı ve sonunda kendisini atından atıp, diz çökerek merhamet diledi. "Beni bağışla" dedi, "her şeyi itiraf edeceğim. Ayağa kalmama yardım et ve beni Charlemagne'a götür." Cesur ve sadık Huon bu sözlerle kılıcını sol kolunun altına koydu ve yere yıkılan adamı kaldırmak için sağ elini uzattı ve bu sırada Amaury, böğrüne bir hamle yapma şansı yakaladı. Huon'un zırh yeleği darbeye direndi; sonuçta Huon yaralandı, ama hafifçe. Bu alçakça hareket karşısında öfkesinden çılgına dönen Huon, tamamen aklanmak için Amaury'nin itirafının gerekliliğini unuttu ve hiç gecikmeden ölümcül hamleyi yaptı.

Oraya yaklaşan Dük Namo ve diğer asilzadeler Amaury'nin cesedini dövüş meydanından kaldırdılar ve Huon'u Charlemagne'ın yanına götürdüler. Oğlunun ölümünün acısından ve düşüncesinden başka bir şey duymayan imparator bu duruma razı olmayı reddetti ve Huon'un, kendisini suçlayan kişinin suçlamayı geri almasını sağlayamadığını mazeret göstererek, mallarına el konulmasına ve Fransa'dan ömür boyu sürülmesine karar verecek oldu. Dük Namo ve diğerlerinin uzun süren ricalarından sonra imparator, Huon'a dayattığı koşulları geri çekmeye razı oldu.

Huon yaklaşıp imparatorun önünde diz çökerek ona sadakatini sundu ve istemeden oğlunu öldürdüğü için ondan merhamet diledi. Charlemagne Huon'un ellerini kendi ellerine almak istemedi ve ona imparatorluk asasıyla dokunarak şunları söyledi: "Sadakat yeminini kabul ediyorum ve oğlumun ölümü için seni affediyorum, ama tek bir şartla. Derhal Sultan Gaudisso'nun sarayına gideceksin; yemeğe oturduğunda onun huzurunda kendini tanıtacaksın ve hemen yanıbaşında oturduğunu göreceğin en ünlü konuğunun başını keseceksin. Ardından üç kez, sultanın kızı güzel prensesi dudağından öpecek ve bana bir takdir işareti olarak ondan bir avuç beyaz sakal ve ağzından dört adet azı dişi isteyeceksin."

Bu şartlar toplulukta homurdanmaya neden oldu. "Ne!" dedi, Cluny'li Abbot, "Vaftiz olmasını önermeden bir Sarazen prensini mi boğazlayacak?" "İkinci şart çok zor değil" dedi genç yoldaşlar, "ancak Huon'un yaşlı Sultan'a iletmek zorunda bırakıldığı talep oldukça nezaketsiz ve gerçekleştirilmesi zor."

İmparator'un bir şey hakkında bir kere karar vermiş olduktan sonraki inatçı tavrı çok iyi bilinirdi. Huon'un yiğitliği düşünülürse hiçbir şey imkânsız değildi. Yaşlı Bavyera Dükü'nün araya girmelerini bastırdıktan sonra "Şartları kabul ediyorum" dedi genç Dük, "efendim, bu bedel karşılığında affedilmeyi kabul ediyorum. Bir bey ve Fransa yoldaşı olarak emirlerinizi yerine getirmeye gidiyorum."

Charlemagne tarafından verilen hükümle ilgili hiçbir şekilde rahatlayamayan Dük Namo ve Cluny'li Abbot, yolculuğuna bir an önce başlamaya karar veren genç Düke yol gösterdiler. İyi yürekli Abbot'un mazhar olabildiği tek şey, bu tehlikeli girişime hazırlık olarak Houn'un önce Roma'ya gitmesini sağlamak oldu. Houn'un annesi Düşes Alice'in erkek kardeşi olan Papa'ya saygılarını sunacak ve ondan günahlarının bağışlanmasını ve takdis edilmeyi isteyecekti. Houn bunları yerine getireceğine söz verdi ve Roma'ya doğru yola koyuldu.

BORDEAUX'LU HUON (*devamı*)

Huon Apennin Dağları'nı aştıktan sonra İtalya'ya, Roma civarına ulaştı ve orada zırhını bir kenara koyup hacı elbisesi giydi. Bu kıyafetle Papa'nın huzurunda kendisini tanıttı, ama günah çıkartana kadar yeğeni olduğundan bahsetmedi. "Ah! Benim sevgili yeğenim" diye haykırdı Papa, "İmparator'un yüklediğinden daha ağır bir kefaret nasıl yükleyebilirim sana? Huzur içinde git evladım." Günahlarını bağışladıktan sonra ekledi, "En Yüce Olana senin için yalvaracağım." Ardından yeğenini sarayına götürdü, onu tüm kardinallere ve Roma prenslerine kız kardeşi Düşes Alice'in oğlu, Guienne Dükü olarak tanıttı.

Huon yola çıkarken bir yerde üç günden fazla kalmayacağına yemin etmişti. Papa bu zamanı, Hıristiyanlığın şanı adına onda şevk uyandırmak, En Yüce Olanın koruyuculuğu altında olduğunu söyleyip ona güven telkin etmekte kullandı. Ona Filistin'e gitmesini ve Kutsal Mezarı ziyaret edip oradan Asya'nın içlerine doğru hareket etmesini öğütledi.

Papanın dualarıyla donanan Huon onun öğütlerine uyarak Filistin'e gitmek için yola çıktı ve oraya vardığında kutsal yerleri büyük saygıyla ziyaret etti. Sonra oradan ayrılıp doğuya doğru yoluna devam etti.

Ama ülkeyi ve dilini bilmediğinden ormanda kayboldu ve bir tane bile insan görmeden, bal ve ağaçlarda bulduğu yabani meyvelerle beslenerek üç gün geçirdi. Üçüncü gün kayalık bir geçitte geçiş ararken sakalı ve saçı göğsünü ve omuzlarını örten, elbisesi yırtık pırtık bir adam gördü. Huon'u görünce adam durdu, ona dikkatle baktı, silahlarından ve tavrından bir Fransız şövalyesi olduğunu anladı. Hemen yaklaştı ve Güney Fransa aksanıyla haykırdı "Tanrıya şükür! Gerçekten kendi ülkemden bir şövalye mi görüyorum? Çölde bir tane bile vatandaşımın yüzünü görmeden geçirdiğim on beş seneden sonra."

Huon onu daha da fazla sevindirmek için, miğferinin bağlarını çözdü ve gülümse-

yen bir yüzle yanına geldi. Diğeri ilkinden daha büyük bir hayretle ona baktı ve "Aman Tanrım!" diye haykırdı, "böyle bir benzerlik olabilir mi? Ey soylu efendim" diye ekledi, "yalvarırım, hangi ülkeden ve soydan geldiğinizi bana söyler misiniz?" "Sizden rica ediyorum" diye karşılık verdi Huon, "ben size benimkileri söylemeden önce, siz bana sizinkileri açıklayın; şimdilik Hıristiyan onlduğumu ve Guienne'de doğduğumu bilmeniz yeterli olsun." "Ah! Tanrı'm, yalvarırım gözlerim ve kalbim beni yanıltmıyor olsun" diye haykırdı meçhul adam, "adım Sherasmin; Bordeaux valisi Guire'in erkek kardeşiyim. Sevgili ve ünlü efendim Sevinus'un hayatını yitirdiği savaşta esir düştüm. Üç yıl boyunca köleliğin cefalarına katlandım; sonunda zincirlerimi parçalayıp bu çöle kaçtım, o gün bugündür tek başıma yaşamımı sürdürdüm. Yüz hatların bana, çocukluğumdan o ölene dek hizmetinde kaldığım sevgili hükümdarımı çağrıştırıyor." Huon karşılık vermeden gözlerinde yaşlarla yaşlı adamı kucakladı. Sonra Sherasmin sarıldığı kişinin Dük Sevinus'un oğlu olduğunu öğrendi. Onu kulübesine götürdü ve önüne yegane gıdasını oluşturan kuru meyveler ile bal koydu.

Huon, Sherasmin'e maceralarını anlattı ve Sherasmin bu hikâye karşısında gözyaşları dökecek kadar etkilendi. Sonra Huon ona, giriştiği macerada ilerleme yollarını danıştı. Sherasmin bu işte başarıya ulaşmanın imkânsız gözüktüğünü itiraf etmekte tereddüt etmedi; yine de onu terk etmeyeceğine dair yemin etti. Kendisinin usta olduğu Sarazen dili, çölü terk edip insanlarla karıştıklarında onlara yararlı olacaktı.

Huon ile Sherasmin Kızıldeniz rotasında ilerlediler, Arabistan sınırına girdiler. Yolları, Sherasmin'in korkunçluklarla dolu olarak ifade ettiği bir bölgeden geçiyordu. Bu bölgede, buradan geçebilecek kadar hızlı şövalyeleri esir alıp onları gulyabanilere dönüştüren Periler Kralı Oberon yaşamaktaydı. Yollarını biraz uzatarak da olsa bu bölgeden sakınabilirlerdi; fakat hiçbir tehlike Bordeaux'lu Huon'u yıldıramadı ve bir şövalyenin zırhını alan cesur Sherasmin isteksizce bu daha kısa yolun tehlikelerini onunla paylaşmaya razı oldu.

Bir ormana girdiler ve çeşitli yönlere ayrılan yolların olduğu bir yere geldiler. Bu yollardan biri yaldızlı çatıları parlayan, elmaslarla kaplı rüzgâr gülleriyle süslenmiş, şahane bir sarayla son buluyor gibi gözüküyordu. Sarayın kapısından muhteşem bir savaş arabası çıktı ve yarı yolda onları karşılamaya geliyormuş gibi Huon ile yol arkadaşına doğru ilerledi. Prens arabanın içinde yaklaşık beş yaşlarında, değerli taşlarla parlayan bir kaftan giymiş çok güzel bir çocuktan başkasını görmedi. Onu gördüğünde Sherasmin'in korkusu inanılmazdı. Huon'un atının dizginlerini kavrayıp, yönünü diğer tarafa çevirerek prensi kaçırdı. Eğer bu sinsi cüceyle konuşmak için dursalardı mahvolacaklarını ona söyledi; çocukmuş gibi gözükmesine rağmen yaşlı ve hainlik-

lerle dolu bir cüceydi o. Huon güzel cüceyi gözden kaybedince üzüldü, çünkü görünüşünde korkacak bir şey yoktu; yine de atını mümkün olabildiğince hızlı gitmesi için mahmuzlayan arkadaşını takip etti. O esnada ormanın içlerinde fırtına gürlemeye başladı, günışığı soluklaştı ve yollarını zorlukla bulabildiler. Zaman zaman bir çocuk sesi işitir gibi oldular. Ses şöyle diyordu: "Dur Dük Huon; dinle beni; benden kaçmak boşuna!"

Sherasmin hızlanarak kaçmaya devam etti ve o sırada orada dini bir tören için toplanan keşişler ile rahibelerin bulunduğu manastıra varana dek durmadı. Bu kadar çok kutsal insanın ve sembolün huzurunda cücenin kötülüklerinden uzakta, güvende hisseden Sherasmin kalacak bir yer sormak için durdu ve Huon'u da atından indirdi. Ama tam bu sırada cüce yanlarına geldi ve boynunda asılı fildişi boruyu üfledi. Soylu Sherasmin, bir anda, kendisine engel olamayarak, genç bir öğrenci gibi dans etmeye başladı ve sanki ölcekmiş gibi hisseden yaşlı bir rahibenin elini tuttu; kıvrak hareketlerle çimenlerin üzerinde ilerlediler ve tüm diğer rahipler ve rahibeler onlara öykünüp kaynaşarak olabilecek en tuhaf dans topluluğunu oluşturdular. Huon dans etmek istemedi, ama diğerlerinin tuhaf hallerini ve atlayıp zıplamalarını görünce neredeyse gülmekten ölüyordu.

Huon'a yaklaşan cüce tatlı bir tonla, Huon'un dilinde "Guienne Dükü, niçin benden sakınıyorsun? Tanrı adına sana yalvarırım konuş benimle" dedi. Böyle ciddi tavırla kendisine hitap edildiğini işiten ve hiçbir kötücül ruhun kendi entrikaları yararına bu kutsal adı kullanmaya cüret edemeyeceğini bilen Huon yanıt verdi, "Efendi her kimsen, seni dinleyip cevap vermek için hazırım." "Huon, arkadaşım" diye devam etti cüce, "soyunu her zaman sevdim, doğduğundan bu yana benim için hep değerli oldun. Ormanıma girdiğinde sahip olduğun o iyi vicdan, üzerinde kullanmaya niyet ettiğim tüm büyülerden seni korudu. Eğer bu keşişler, rahibeler ve arkadaşın Sherasmin bile, seninki kadar saf bir vicdana sahip olsalardı, borum onları dans ettirememiş olurdu, ancak baştan çıkartıcı seslere daima kulaklarını tıkayabilen keşişler ve rahibeler, çölde Tanrısal öngörünün gücü hakkında sık sık şüpheye düşen Sherasmin şimdi nerede?"

Bu sözler üzerine Huon dans edenlerin kan ter içinde kaldıklarını gördü. Onlar için merhamet diledi, cüce de merhamet gösterdi, böylece borunun etkisi bir anda sona erdi. Rahibeler dans arkadaşlarından kurtuldular, elbiselerini düzelttiler ve törendeki yerlerini hızla tekrar aldılar. Hararetlenip nefes nefese kalan, dizlerinin üzerinde duramayan Sherasmin kendini çimlerin üzerine fırlatıp, "Sana söylemedim mi?" diye kızgın bir tonda konuşmasını sürdürüyordu, ancak cüce yaklaşıp şöyle söyledi:

"Sherasmin, niçin Tanrı'nın takdirine karşı homurdanıp durdun? Neden benim hakkımda kötü düşündün? Bu hafif cezayı hak ettin; ancak senin iyi niyetli ve sadık olduğunu biliyorum; az sonra göreceğin gibi kendimi arkadaşına göstermek niyetindeyim." Bu sözlerin ardından Sherasmin'e şık bir kadeh sundu, "Bu kupanın üzerinde haç işareti yap" dedi, "ve benim gücümü taptığın Tanrı'dan aldığıma, benim de senin gibi onun sadık hizmetçisi olduğuma inan." Sherasmin söylenenlere riayet etti; bu esnada kupa lezzetli bir şarapla doldu. Bu kadehten aldığı bir yudumla dudakları dinçliğine kavuştu ve kendisini tekrar iyi hissetti. Minnettarlıkla kendisini dizlerinin üzerine attı, ancak cüce onu ayağa kaldırıp, yanında oturmasını emretti ve hikâyesini anlatmaya başladı:

"Ordusuna katılmak için denizden ilerleyen Julius Caesar, bir fırtınayla peri Glorianda'nın yaşadığı Celea adasına sürüklendi ve oraya sığındı. Benim doğumum bu ünlü çiftten gerçekleşti. Ebeveynlerimin en çok hayranlık uyandıran özelliklerini miras aldım; babamın kahramanca niteliklerini, annemin güzelliğini ve büyü sanatını. Ancak annemin kötü niyetli kız kardeşi, önemsiz bir suçun intikamını almak için, henüz ben beş yaşındayken asasıyla bana dokunup daha fazla büyümememi emretti. Annem tüm gücünü kullanmasına rağmen bu hükmü geçersiz kılamadı. Böylece geçen yıllara ve kazandığım deneyimlere karşın dış görünüşümde çocuk kalmaya devam ettim. Annemden aldığım gücü bazen kendimi oyalamak için kullanırım; ancak her zaman adaleti desteklemek ve erdemi ödüllendirmek adına. Sana seve seve yardım edebilirim, Guienne Dükü, çünkü buraya hangi nedenle geldiğini biliyorum. Eğer benim öğütlerime kulak verirsen, başarıya ulaşacağını ve güzel Clarimunda'nın eşin olacağını önceden sana haber verebilirim."

Bunları söyledikten sonra Huon'a, iyi bir insan eline aldığında kendiliğinden dolan değerli ve yararlı bir kupa armağan etti. Ayrıca ona güzel fildişi borusunu verdi ve şöyle dedi: "Huon, bu boruyu usulca çaldığında, daha önce gördüğün gibi dinleyenleri dans ettireceksin; ancak eğer onu şiddetli bir biçimde çalarsan, yüz saatlik uzaklıktada olsan sakın korkma bu sesi işitecek ve yardımına koşacağım; ama çok acil bir durum olmadıkça boruyu bu şekilde çalmamaya dikkat et."

Oberon, Huon'a, Sultan Gaudisso'nun ülkesine varması için hangi yoldan gitmesi gerektiğini söyledi. "Oraya varmadan büyük tehlikelerle karşılaşacaksın" dedi ve gözlerinde yaşlarla ekledi, "korkarım, her durumda benim talimatlarıma uymayacaksın ve bu büyük sıkıntılar çekeceksin." Ardından Huon ile Sherasmin'e sarılıp yanlarından ayrıldı.

Huon ve takipçisi insanların yaşadığı bir yere ulaşmadan, çöl boyunca günlerce

seyahat ettiler; bu esnada mucizevi kupa onlara sadece şarap değil, yiyecek de sağlayarak destek oldu. Sonunda büyük bir kente ulaştılar. Güneş batarken, şehrin dış mahallelerinden içeri girdiler. Sarazen dilini kusursuzca konuşabilen Sherasmin geceyi geçirebilecekleri bir han sordu. Buranın başlıca sakinlerindenmiş gibi gözüken biri, saygıdeğer görünüşlü bu iki yabancıyı böyle bir soru sorarken görünce ileriye doğru atıldı ve kendi malikânesinde konaklamayı kabul etmeleri için ricada bulundu. İçeri girdiler ve ev sahibi onları öyle nezaketle ağırladı ki Huon ve Sherasmin bir Sarazenin böyle nazik olabilmesine şaşırdılar. Onlara kahve ile şerbet ikram etti. Her şey son derece adabına uygun olarak yürütülüyordu; ta ki uşaklardan biri beceriksizce bir fincan sıcak kahveyi ev sahibinin dizlerine dökene kadar. O zaman ev sahibi çok iyi bir Gaskoncayla haykırmaya başladı, "Kahrolasıca! Ahmak herif, caminin tepesinden atılmayı hak ediyorsun!"

Huon ülkesine özgü bu heyecanın ve dilin bu şekilde beklenmedik bir anda patlak vermesi karşısında gülmekten kendini alamadı. Misafirlerinin, sözlerini anladığını düşünmeyen ev sahibi, Huon kendi ülkesinin lehçesiyle ona hitap edince şaşırdı. Derhal aralarında bir güven bağı oluştu; özellikle hizmetliler oradan ayrıldıktan sonra. Nereli olduğu ortaya çıkan ev sahibi, bu Sarazenmiş gibi davranan iki yabancının Garonne sınırından geldiklerini öğrenince onlara sarıldı ve Hıristiyan olduğunu açıkladı. Oberon'un öğüdüyle sağduyulu olmayı öğrenen Huon, ev sahibinin içtenliğini test etmek için Peri-kralın kendisine verdiği kupayı çantasından çıkardı ve boş olarak ev sahibine sundu. "Güzel bir kupa" dedi ev sahibi "ancak dolu olsaydı daha çok hoşuma giderdi." Hemen ardından kupa doldu. Bu durum karşısında hayrete düşen ev sahibi kupanın üzerine dudaklarını koymaya cüret edemedi. "Kana kana iç sevgili yurttaşım" dedi Huon, "sadece dürüst bir kimsenin ellerinde kendiliğinden dolan bu kupayla doğruluğun kanıtlandı." Ev sahibi daha fazla tereddüt etmedi; kupa serbestçe elden ele dolaştı; kupa dolaştıkça aralarındaki samimiyet de arttı ve herkes kendi macerasını anlattı. Huon'un anlattıkları ev sahibinin saygısını ikiye katladı; çünkü Huon'un onun yasal hükümdarı olduğunu anladı. Ev sahibinin öyküsü şöyleydi:

"Benim adım Floriac; bu büyük ve güçlü şehir, duyduğunuza şaşıracak ve üzüleceksiniz, Dük Sevinus'un erkek kardeşi, yani amcanız tarafından idare ediliyor. Şüphesiz, Guienne Dükünün küçük erkek kardeşinin deniz kenarında, arkadaşlarıyla birlikte bazı korsanlar tarafından kaçırıldığını işitmişsinizdir. O zamanlar ben onun yardımcısıydım. Birlikte köle olarak satıldığımız bu Berberi ülkesine getirildik. Berberi prensi, Sultan Gaudisso'ya yıllık ödediği vergiyle birlikte bizi de gönderdi. Hizmetkârlarının yaltaklanmalarıyla pohpolamış olan amcan, mertebesini söyleyerek

yeni efendisinin gözünde itibarını arttırmayı düşündü. Gerçek bir Müslüman gibi Sultan tüm Hıristiyan prenslerinden nefret ediyordu ve onu Sarazen inancına ikna edebilmek için büyük çaba serfetti. Amacına oldukça başarıyla ulaştı. Dervişlerin yetenekleri, Sultan'ın izin verdiği zevkler ve hazlar sayesinde baştan çıktı ve o korkunç din değiştirme suçunu işledi. Vaftizini reddetti ve Muhammed'in dinini benimsedi. Gaudisso ona şeref payeleri yağdırdı, yeğenlerinden birine eş yapıp, onu bu şehri ve bitişik ülkeyi yönetmekle görevlendirdi. Amcan çocukken bana karşı beslediği arkadaşlığını korudu; ama tüm kucaklamaları ve çabaları beni dinimden vazgeçirmedi. Belki içten içe ikna çabalarına karşı direndiğim için bana saygı duydu, belki de zaman içinde kendisine öyküneceğimi düşünerek beni ikna etmeyi umdu. Hükümdarı olduğu bu kentin yönetiminde ona eşlik etmem için beni ikna etti, bana güvendi ve inançları adına korumam için bazı Hıristiyanları hizmetimde tutmama izin verdi."

"Çok yazık!" diye haykırdı Huon, "beni bu günahkâr amcama götür. Guienne ailesinin bir prensi, atalarının inancını böyle ödlekçe terk etmekten utanmıyor mu?"

"Yazık!" diye yanıt verdi Floriac, "ama korkarım, ne kınamalarınız karşısında utanacak, ne de soyundan böylesine değerli bir yeğen gördüğüne sevinecek. Hazla hayvanlaşıp, çoğu zaman zalimlikle gösterdiği güce olan düşkünlüğüyle, büyük olasılıkla sizi ya zorla tutacak ya da ölüme mahkûm edecektir."

"Öyle olsun o zaman" dedi cesur ve ateşli Huon, "doğrusu bundan daha iyi bir dava uğruna ölemem. Ona buraya vardığımı ve soyumu söyledikten sonra, beni yarın ona götürmeni istiyorum." Floriac buna karşı gelse de Huon red cevabı kabul etmedi ve Floriac, denileni yerine getireceğine söz verdi.

Ertesi gün Floriac valiyi bekledi, ona yeğeni Bordeaux'lu Huon'un geldiğini ve kendisini o gün onun sarayında takdim etmek niyetinde olduğunu söyledi. Bu durum karşısında şaşıran vali ne yapacağına o anda karar vermiş olmasına rağmen, hemen cevap vermedi. Floriac'ın Hıristiyanları ve anavatanının prenslerini, içlerinden birine hainlik yapmakta yardım edecek kadar çok sevdiğini biliyordu. Bu yüzden ailenin en büyük oğlunun geldiğine çok sevinmiş gibi yaptı. Floriac'ı derhal ona gönderdi; sarayını şölen için hazırlattı, divanını topladı ve birtakım gizli emirler verdikten sonra, yeğenini karşılamaya gitti. Yeğenini saraydaki tüm yüksek görevlilere namı ve rütbesiyle tanıttı.

Huon, amcasını tepesinde değerli taşlardan yapılmış bir hilalin olduğu, başına sarılı görkemli bir kavukla görünce öfkesinden kudurdu. Açık kalpliliği, hain valinin bolca sunduğu kucaklamaları acıyla karşılamasına neden oldu. Bu esnada din değiştirdiği için amcasını kınayacak uygun bir fırsat bulma umuduyla, amcasının kendisi

onuruna sunduğu her şeyi kabul etti. Vali, Huon'la yalnız kalma olasılığını ustaca savuşturdu ve tüm günü onu bahçelerinde, saraylarında dolaştırarak geçirdi. Sonunda akşam yemeği yaklaştığında ve Vali, Huon'u yemek salonuna götürmek için elinden tutmuşken, Huon bu fırsatı kaçırmadı ve kısık sesle şunları söyledi: "Ah amcacığım! Dük Sevinus'un kardeşi Prens! Seni bu şekilde görmekten utanç ve üzüntü duyuyorum!" Vali etkilenmiş gibi yaptı, onun elini sıktı ve kulağına "Sessiz ol, sevgili yeğenim; yarın sabah tüm benliğimle seni dinleyeceğim" diye fısıldadı.

Bu sözlerle biraz rahatlayan Huon, masada Vali'nin yanındaki sandalyeye oturdu. Müftü, bazı Kadılar, Ağalar ve Dervişler de diğer yerleri doldurdular. Sherasmin de onlarla birlikte oturdu; fakat misafirlerini gözünden kaçırmak istemeyen Floriac ayakta kaldı ve sarayda neler olup bittiğini gözlemlemek için bir içeri girdi, bir dışarı çıktı. Kısa süre sonra yemek odasına bağlanan koridorlarda ve küçük odalarda sessizce ilerleyen bir grup silahlı adam olduğunu fark etti. Salonda şiddetli bir gürültü ve velvele duyduğunda görmüş olduklarını misafirlere bildirmek için odaya girmek üzereydi. Gürültünün sebebi şuydu.

Huon ve Sherasmin ilk servisten oldukça memnun kaldılar, yemeklerini büyük bir iştahla yediler; ülkelerine özgü bir alışkanlıkla Huon ve Sherasmin yemekte sadece su içmeye alışkın değillerdi, bu perhizden memnun olmayarak birbirlerine baktılar. Huon dosdoğru Sherasmin'in tahammülsüzlüğü karşısında gülmeye başladı, ancak kısa süre sonra aynı isteği kendisi de duyunca, Oberon'un kupasını çantasından çıkarttı ve haç işareti yaptı. Kupa doldu, Huon içip bitirdikten sonra kupayı onun örneğini izleyen Sherasmin'e verdi, o da aynısını yaptı. Vali ve görevlileri bu tiksindikleri işareti görünce, kaşlarını çatıp, sessizce şaşkınlık içinde oturdular. Huon bu olanlara dikkat etmemiş gibi yapıp, kupayı tekrar doldurduktan sonra "Lütfen, bize katıl, amcacığım; nefis Bordeaux şarabı, bu içecek sana anne sütü gibi gelecektir" diyerek kupayı amcasına uzattı. Çoğu zaman sevdiği eşleriyle gizlice Yunan ve Şiraz şarapları içen Vali topluluk içinde asla su haricinde bir içecek içmiyordu. Uzun süredir ülkesinin nefis şaraplarından tatmamıştı, üstelik altın gibi ışıldayarak kupanın içinde öylesine parlak duruyordu ki vali kendisine sunulan kupadan içmek için fena halde baştan çıktı. Elini uzatıp ağzına kadar dolu kadehi aldı ve dudaklarına götürmek için kaldırdığında şarap aniden kurudu, yok oldu. Huon ve Sherasmin, tıpkı Gaskonyalıların yapacağı gibi, valinin şaşkınlığı karşısında gülmeye başladılar. "Sizi Hıristiyan köpekleri!" diye haykırdı vali, "kendi masamda beni küçük düşürmeye nasıl cüret edersiniz? Ama yakında intikamımı alacağım." Bu sözlerin ardından kupayı yeğeninin başına fırlattı, ama yeğeni sol eliyle kupayı tutarken sağ eliyle de valinin kafasından

kavuğu hilaliyle birlikte kaptı ve yere fırlattı. Sarazenlerin hepsi birden yükselen bağrışmalar eşliğinde masadan kalktılar ve yapılan hakaretin öcünü almaya hazırlandılar. Huon ve Sherasmin savunmaya geçtiler ve kendilerine doğru yönelen palaları kılıçlarıyla karşıladılar. Bu sırada salonun kapıları açıldı ve Huon ile Sherasmin'e saldırmak için birleşen asker ve silahlı haremağası kalabalığı hızla içeri daldı. Prens ve yandaşları geniş bir rafın ya da yemek masasının üzerine sığındılar ve en önde olanlara korkusuzlukları yüzünden acı çektirerek saldırgan güruhun yaklaşmasına izin vermediler. Daha fazla asker gelip bastırınca, Bordeaux şarabıyla esinlenen cesur Huon şakadan duyduğu hazzı yitirecek kadar sinirlenmemişti ve borusunu hafif bir tonda üfledi. Boru sesi işitilir işitilmez dövüşçülerin öfkesini bastırdı ve onları dans etmeye yöneltti. Daha fazla saldırıya uğramayan Huon ile Sherasmin bulundukları yükseklikten bu son derece tuhaf ve eğlenceli sahneye baktılar. Çok geçmeden dans seslerini duyan ve muhafızları geri çekilen harem kadınları salona girdiler ve dansçılara karıştılar. Valinin gözdesi yetmiş santim yüksekliğe sıçrayan genç bir dervişi yakaladı; ancak kısa süre sonra bu çiftin uzun elbiseleri birbirine dolandı ve yere düştüler. Dervişin sakalı gözdenin gerdanlığına sıkıştı ve onları ayıramadılar. Bu samimiyeti onaylamayan Vali dervişe doğru iki adım attı, ama yere kapanmış başka bir dervişe ayağı takılınca yere serildi. Dansçıların gücü tükenene, birbirlerinin üzerine düşene ve çaresizce yere uzanana kadar dans devam etti. Vali sonunda dinlenmek için kendisine müsaade ederse her şeye razı geleceğine dair Huon'a işaret yaptı. Pazarlık kabul edildi; Vali, Huon ile Sherasmin'in yola çıkmalarına izin verdi, hatta ülkesi içinden güven içinde ilerleyip Sultan Gaudisso'ya erişmelerini sağlayacak bir yüzük hediye etti. İki arkadaş lehlerine dönen bu durumdan yararlanmak için acele ettiler ve Floriac'a veda edip yolculuklarına devam ettiler.

BORDEAUX'LU HUON (*devamı*)

Huon annesinin sarayındayken pek çok güzel hanımefendi görmüştü, ancak yüreği hiçbir zaman aşkı hissetmemişti. Onun sahibesi onur olmuş ve bu uğurda ilerlerken daha hafif kaygıları duymaya vakit bulamamıştı. Ancak garip olan şu ki böylesine hissiz bir kalp rüya gibi soyut bir şeyden etkilenmişti; evet olan buydu.

Amcasıyla yaşadığı maceradan sonraki gün, yolcular bir ormanın içinden geçerken karanlık bastırdı. Bir mağara onlara geceleri inen çiğden korunmaları için imkân sundu. Sihirli kupa onlara akşam yemeği verdi; zira onun özelliği yalnızca şarap değil, istendiğinde gerçek yiyecek de sağlamaktı. Çok geçmeden yorgunluktan derin bir

uykuya daldılar. Ninni gibi yaprakların hışırtısını dinleyip çiçeklerin güzel kokularını soluyan Huon rüyasında, daha önce gördüklerinden çok daha güzel bir leydinin üzerinde uçtuğunu ve dudaklarına bir öpücük kondurduğunu gördü. Tam kollarını onu kucaklamak için uzatırken, ani bir rüzgâr leydiyi sürükledi.

Huon üzüntüsünden acı çeker halde uyandı. Geçen birkaç dakikada olup bitenin sadece rüya olduğunu anlayınca, biraz da olsa teselli buldu; ancak şaşkınlığı ve üzüntüsü Sherasmin'in dikkatinden kaçmadı. Huon kara kara düşüncelere dalmasının sebebini sadık arkadaşına anlatmakta tereddüt etmedi. Karşılığında ise böyle bir nedenden ötürü tedirgin olduğu için arkadaşının şakalarından başka bir şey elde etmedi. Sherasmin, Huon'a büyülü kupadan bir yudum almayı önerdi, o da bunu denedi.

Tan yeri ağarırken yollarına devam ettiler. Ay yükselene kadar yolculuklarını sürdürdüler ve birbirleriyle çok az konuştular. Huon rüyası hakkında düşüncelere dalıp gitti; Sherasmin'in hayalinde ise çiçeklerle süslü Garonne nehrinin kenarında geçirdiği eski günlerine dönmek vardı.

Aniden acı dolu bir çığlıkla irkildiler ve ormanlık alana doğru yöneldiklerinde öfkeli bir aslanla dövüşmek zorunda kalan bir şövalyeyle karşılaştılar. Şövalyenin atı ölmüş yerde yatıyordu ve az sonra dövüş bitecekmiş gibi gözüküyordu, çünkü korku ve yorgunluk şövalyeyi daha fazla dayanmaktan alıkoyuyordu. Şövalye düşüp, Huon'un kılıcından gelen hamleyle canavarın öfkesi yeni bir düşmana çevrildiğinde aslanın pençesi şövalyenin üzerinden geçiyordu. Aslanın kükremesi ormanı titretti ve Huon ışık hızıyla kılıcını onun böğrüne sapladığında hayvan sıçramak için diz çökmüştü. Aslan yaklaşan ölümün ıstırabı içinde toprağın üzerinde bir yandan öbür yana yuvarlandı.

Şövalyeyi yerden kaldırdılar ve Sherasmin aceleyle ona sihirli kupadan bir yudum takdim etti. Şarap kupada ağzına kadar dolup parladı, şavaşçı kana kana içmek için dudağını uzattı, ancak şarap kupadan çekildi, şövalyenin dudakları bile ıslanmadı. Şövalye kupayı öfkeyle bağırarak yere fırlattı. Bu olay her iki taraftan birini diğerine karşı daha makbul eylemediği gibi, daha kötü bir şey oldu. Huon şövalyeye, "Sayın şövalye, kurtulduğunuz için Tanrı'ya şükretmelisiniz" dediğinde, "Sen kendin için Muhammed'e şükretsen daha iyi olur" dedi şövalye, "çünkü o bugün senin Hyrkania Prensi gibi önemli bir şahsa hizmette bulunmana yardım etti."

Bu hakaret karşısında Huon kılıcını çekip imansıza saldırdı, ama o kısa süre önce tanık olduğu yiğitlikte bir çarpışma için istekli değildi. Huon'un atına koşup, sırtına atlayarak mahmuzlarıyla atın böğrüne vurdu ve dörtnala koşup gözden kayboldu.

Macera can sıkıcı bir hal aldı, ama yapacak bir şey yoktu. Prens ve Sherasmin yapabildiklerince kalan atın yardımıyla yolculuklarına devam ettiler. Nihayet akşam yaklaşırken uzaktan, önlerinde uzanan heybetli bir kentin tepelerini ve kulelerini gördüler. Burasının ünlü Bağdat kenti olduğunu biliyorlardı.

Kentin sınırlarına vardıklarında yorgunluktan neredeyse bitmişlerdi. Karanlıkta nereye gideceklerini bilemedikleri için yaşlı bir kadından yardım istediler ve kadın onlara küçük kulübesinin elverdiğince yatacak yer sağlayabileceğini söyleyince mutlu oldular. Bu teklifi minnetle kabul ettiler ve mütevazı eve girdiler. İyi niyetli kadın soğuk rüzgârların badem ağaçlarına zarar vermiş olmasından yakınarak aceleyle deposundan bulduğu en iyi yiyecekleri –süt, incir ve şeftali– hazırladı.

Sör Huon daha önce hayatında hiç bu kadar lezzetli yiyecekler tatmadığını düşündü. Misafirleri yemeklerini yerken yaşlı kadın onlarla sohbet etti. Sultan'ın kızının evliliği şerefine gerçekleşecek büyük ziyafete geldiklerinden emindi kadın. Kimin damat olduğunu sordular, yaşlı kadın da "Hyrkania Prensi" diye cevap verdi, ama ekledi, "Prensesimiz ondan nefret eder; onunla evlenmektense bir ejderhayla evlenmeyi tercih eder." "Bunu nereden biliyorsunuz?" diye sorunca Huon, süt annesi olduğu prensesin kendisinden duyduğunu söyledi yaşlı kadın. Huon prensesin prensten hoşlanmamasının nedenini sordu; sohbetinin bu kadar ilgi uyandırmasından memnun olan yaşlı kadın her şeye bir rüyanın neden olduğunu söyledi. "Bir rüya!" diye haykırdı Huon. "Evet bir rüya. Prenses rüyasında dişi bir geyik olduğunu görmüş; avcı Prens peşindeymiş ve tam onu yakalamışken, altından bir araba içinde güzel bir cüce belirivermiş. Yanında yabancı topraklardan gelmişe benzeyen sarı saçlı, güzel görünüşlü genç bir adam varmış. Prenses rüyasında arabanın onun olduğu yerde durduğunu görmüş, kendi biçimine dönüp tam arabaya binecekken araba birdenbire, içinde cüce ve güzel görünüşlü gençle birlikte uçup gitmiş. Ancak kalbinden bu hayal uçup gitmemiş ve o zamandan bu yana nişanlısı, Hyrkania Prensi ona tiksindirici gelmeye başlamış. Ancak böyle bir nedenin evlenmelerine hiçbir şekilde engel oluşturmayacağını düşünen babası, Sultan, gelinin güzelliği ve damadın ihtişamı nedeniyle buralara gelen komşu ülkelerin prensleri ile saray sakinlerinin huzurunda nikâh töreninin yarın yapılmasına karar vermiş."

Bu sohbetin Huon'un yüreğinde bir düşünce fırtınası meydana getirdiğini tahmin edebiliriz. Tanrı'nın takdirinin onu buralara getirdiği, bu mutlu son için yolunu açtığı açık değil miydi? O gece, Huon'un gözlerine uyku zor girdi. Delikanlılığın verdiği iyimserlikle, tuhaf deneyiminin sonucunu düşleyerek kendini hayallere kaptırdı.

Kaderini belirleyecek gün olarak kabul ettiği ertesi gün, Charlemagne'ın mesajını

ulaştırmak için hazırlandı. Zırhını kuşandı, fildişi borusu ve yüzüğüyle gücünü pekiştirdi; misafirlerin ziyafet için toplandığı sırada Gaudisso'nun sarayına vardı. Kapıya yaklaştığında bir ses tüm gerçek inananları içeri davet etti. Sabırsızlık içindeki cesur ve inançlı Huon kendini öyle göstererek kapıdan geçti. Parmaklıkları geçer geçmez yaptığı bu alçaklıktan ötürü utanç duydu ve içini bir pişmanlık kapladı. Bu yanlışını düzeltmek için ikinci kapıya doğru koşup, nöbetçiye bağırdı, "Seni kâfir köpeği, çarmıhta ölen O'nun adına sana emrediyorum, kapıyı aç!" O anda yüzlerce silahın ucu geçişine engel oldu. Bunun üzerine Huon, Vali'den, yani amcasından aldığı yüzüğü hatırladı. Yüzüğü gösterip, Sultan'ın huzuruna götürülmeyi istedi. Muhafızların başı yüzüğü tanıyıp, saygıyla başını eğdi ve serbestçe girmesine izin verdi. Büyük Sultan'ın kendisine bağlı prenslerle akşam yemeği yediği görkemli salona kadar bütün kapıları aynı yöntemle geçti. Yüzüğü görünce baş hizmetçi Huon'u salonun ön tarafına götürüp, onu Charlemagne'ın elçisi olarak Sultan'a ve prenslerine takdim etti. İleri gelenlerin yanında onun için bir sandalye tedarik edildi.

Huon'un aslandan kurtardığı kişi ve güzel Clarimunda'nın müstakbel kocası olmakla yazgısı çizilen Hyrkania Prensi, Sultan'ın sağ yanında, prenses de sol yanında oturuyordu. Şans eseri Huon kendisini prensesin yanında buldu ve tam kabul töreninin son bulduğu sırada Charlemagne'ın buyruklarını yerine getirmek için acele ederek prensesin gül dudaklarına bir öpücük, ardından da emirle değil, kendi arzusuyla ikinci bir öpücük kondurdu. Hyrkania Prensi "Korkusuz kâfir! İşte hakaretinin bedeli!" diye haykırarak, hedefini bulsaydı Huon'un elçiliğine derhal son verecek bir hamle yaptı. Ancak nankör adam hedefini şaşırınca Huon, onun saygısızlığını ve vefasızlığını kafasını gövdesinden ayıran bir darbeyle cezalandırdı.

Tüm bunlar o kadar ani oldu ki hiç kimse bunu engellemek için elini kaldıramadı. Ancak işte Gaudisso "Yakalayın şu katili!" diye bağırıyordu. Huon her yandan kuşatıldı, ama heybetli kılıcı saray adamlarından oluşan kalabalığı uzak tuttu. Ancak salona yeni dövüşçülerin girdiğini görünce bu kadar çok kişiye karşı dayanamayacağını düşünerek umutsuzluğa düştü. Bir anda borusu aklına geldi, onu dudaklarına götürüp neredeyse Roncesvalles'teki Roland kadar yüksek bir sesle boruyu çaldı. Nafileydi. Oberon onu duymuştu, ancak Huon'un, bir anlık da olsa, sahte peygamberin inananı olarak işlediği günah Oberon'un gücünü ona yardım etmekten alıkoydu. Kendisini yapayalnız hisseden ve bunun nedeninin farkında olan Huon kuvvetini ve dermanını kaybetti, yakalanıp zincirlere bağlanarak zindana atıldı.

O an için canı bağışlandı; ama sadece kendisine daha acılı bir ölüm öngörüldüğü

için. Sultan, açlığın ve üzüntünün işkencelerine katlandıktan sonra canlı olarak kırbaçlanmasını istemişti.

Ancak Oberon'dan çok daha yaşlı ve güçlü bir büyücü cesur Huon'la bizzat ilgilendi. Bu büyücü Aşk'tı. Prenses Clarimunda genç prens için belirlenen yazgıyı dehşetle öğrendi. Nedimesinin yardımıyla zindan bekçisinin üzerinde etkili oldu ve sevgilisini zincirlerinden kurtarmaya kendisi gitti. Prenses onun prangalarını elleriyle çıkarttı ve Huon bundan böyle tümüyle prensese adadığı yaşamını devam ettirmek için ondan yiyecek aldı. Çok dokunaklı açıklamalardan sonra, prenses ertesi gün tekrar geleceğine söz vererek oradan ayrıldı.

Prenses sözünü yerine getirip ertesi gün tekrar geldi ve yiyecek getirdi. Bu ziyaretler bir ay devam etti. Huon sevimli prensesin bir Sarazen olduğunu unutamayacak kadar iyi bir Kilise çocuğuydu. Yaptığı görüşmeleri ona gerçek inancı göstermek için kullandı. Sevdiklerimizin dudaklarından döküldüğünde gerçeğe inanmak ne kadar kolay! Clarimunda çok geçmeden tamamen Hıristiyan öğretilerine inandığını itiraf etti ve vaftiz olmayı istedi.

Bu sırada Sultan zindancıya sık sık mahkûmun açlık acısına nasıl dayandığını sormuş, ama bu yolla yeteri kadar zayıflamadığını öğrenmişti. Sorgulamasını tekrarlarken, kısa süre sonra muhafız, mahkûmun aniden ölüp bir mağaraya gömüldüğünü söyledi. Sultan idam hükmünü daha önce vermediğine üzülmekten başka bir şey yapamadı.

Bunlar olurken Huon'un son macerasında ona eşlik etmeyip, olayın sonucunu dedikodular sayesinde öğrenen sadık Sherasmin efendisini kurtarmak için bir şeyler yapmayı umarak saraya geldi. Kendisini Sultan'a yeğeni Solario olarak tanıttı. Guadisso onu kibarlıkla karşıladı ve bütün saray mensupları onu ilgiye boğdular. Kısa sürede Prensesin cesur ancak talihsiz Huon'la nasıl ilgilendiğini öğrenecek yollar buldu. Kendisini prensese tanıttıktan sonra aralarında derhal bir güven bağı kuruldu. Clarimunda beraber babasının sarayını terk edip Charlemagne'ın sarayına gitmek için, Huon'un kaçmasına yardım etmeye kolayca razı oldu. Sharisman'la sarfettikleri çabalar planlarını neredeyse kusursuz kıldı. Gizlice bir gemi hazırlandı; beklenmedik bir sorun çıktığında kaçış için her şey hazırdı. Huon, Charlemagne'ın emirlerini yerine getirmeden gitmeyi kesinlikle reddediyordu.

Sherasmin çaresizliğe kapıldı. En gerekli olduğu böylesi bir bunalım anında yardımını esirgediği için Oberon'un dönekliğinden ve zalimliğinden yakındı. Onur kazanmak için yeterli işler gerçekleştirdiğine, imkânsızı başarmaya mecbur bırakılamayacağına prensi ikna etmek için ısrarla her türlü kanıtı ileri sürdü, ama hiçbiri

işe yaramadı. Arap despotizminde sıklıkla meydana gelen bir olay gerçekleştiğinde, Sharisman ne yapacağını bilemez haldeydi. Arabistan Halifesi kudretli Agrapard'ın yüzüğünü taşıyan ve Gaudisso'nun boynu için kement getiren bir ulak Sultan'ın sarayına vardı. Bunun için bir neden gösterilmedi; bu gibi durumlarda Halife'nin arzusu her zaman yeterli olurdu. Ancak kemendi taşıyan kişinin, Halife'yi, açgözlülüğüyle tanınan Gaudisso'nun büyük bir servete sahip olup bu serveti usulünce hükümdarıyla paylaşmadığına ikna ettiğini, bu yüzden Gaudisso'nun yerine geçmek fetva aldığını düşündüren şüpheler vardı.

Sherasmin'e, merhumun yeğeni olarak cesedi alıp bir cenaze düzenlemesi için izin verilmeseydi, Gaudisso'nun cesedi yem diye köpeklere, akbabalara atılacaktı. Sherasmin, Charlemagne'ın emirlerine uygun olarak Gaudisso'nun sakalını ve azı dişlerini ele geçirinceye kadar cesedi gömmedi.

Artık âşıkların ve sadık dostlarının Fransa'ya dönmelerine hiçbir engel yoktu. Yelken açıp Roma'ya gittiler. Orada Papa, Prenses Clarimunda ile yeğeni Bordeuax'lu Dük Huon'un evliliklerini kutsadı.

Kısa süre sonra Fransa'ya vardılar ve Huon andaçlarını Charlemagne'ın ayakları dibine koydu. İmparatorun sevgisini tekrar kazandıktan sonra, annesi Düşese, eyaleti Guienne'nin sadık tebasına ve Bordeaux şehrine karısını tanıtmak için aceleyle yola çıktı; çift burada sevinçle karşılandı.

DANİMARKALI OGIER

Danimarkalı Ogier, Danimarka'yı paganların elinden zorla alıp, bu ülkenin ilk Hıristiyan krallığını kuran Geoffroy'un oğludur. Ogier doğduğunda, vaftiz edilmeden önce bir anda odasında büyüleyici güzellikte altı leydi gözüktü. Etrafını sardılar ve içlerinden en büyükleriymiş gibi görüneni Ogier'i kollarına aldı, öptü ve elini kalbinin üzerine koyup, "Sana" dedi, "zamanının en cesur savaşçısı olmayı armağan ediyorum." Ardından çocuğu kız kardeşine verdi, o da "Sana cesaretini sergilemen için bolca fırsat armağan ediyorum" dedi. "Kardeşim" dedi üçüncü leydi, "ona tehlikeli bir lütufta bulundun; öyleyse ben de ona asla yenilemeyecek olmayı bahşediyorum." Dördüncü kız kardeş ellerini Ogier'in gözlerine ve ağzına koyarak ekledi, "Sana sevimlilik armağanı veriyorum." Beşincisi "Tüm bu armağanları kötüye kullanmayasın diye" dedi, "sana uyandırdığın sevgiye karşılık verebilmen için duyarlılık armağan ediyorum." Sonra topluluğun en genci ve en güzeli Morgana konuştu. "Seni büyüleyici yaratık, seni kendime alıyorum ve bana ait Avalon adasında beni ziyarete gelene kadar sana

ölmemeyi armağan ediyorum." Çocuğu öptü ve kardeşleriyle birlikte oradan ayrıldı.

Bu olayın ardından kral çocuğu vaftiz kurnasına getirdi ve Ogier adıyla vaftiz etti.

Onu kusursuz bir şövalye derecesine yükseltmek ve bir kahraman yapmak için gerekli tüm becerilerde başarılı kılmak adına eğitiminde hiçbir şey ihmal edilmedi.

Zamanındaki tüm hükümdarlar üzerinde iktidarı kabul edilen Charlemagne, Ogier'in babası Geoffroy'un kendisine, imparatorluğunun geniş topraklarından biri olan Danimarka'nın hükümdarına, bağlılık yemini etmeyi ihmal ettiğini anımsadığında Ogier ancak on altı yaşına ulaşmıştı. Bu yüzden Charlemagne, Danimarka Kralı'ndan bağlılığını bildirmesi için bir elçi heyeti gönderdi, ancak karşılığında kibirli ifadelerle red cevabı alınca talebini yürürlüğe koymak için bir ordu yolladı. Başarısızlığa uğrayan bir direnişin ardından Geoffroy buyruğa itaat etmeye zorlandı ve samimiyetinin belirtisi olarak da en büyük oğlu Ogier'i, sarayında yetişmesi için Charles'a rehin olarak teslim etti. Ogier, ona kendi öz evladıymış gibi davranan, babasının arkadaşı Bavyeralı Dük Namo'nun sorumluluğuna verildi.

Ogier her geçen gün daha yakışıklı ve sevimli oldu. Endamı, kuvveti ve sözlerinin gücü tüm soylu arkadaşlarına üstün geldi; tüm turnuvalarda yer aldı; yaşlı şövalyeleri dikkatle izledi ve onlara benzemek için sabırsızlıktan içi içini yedi. Her şeye rağmen bazen bir rehin, babası tarafından unutulmuş biri olmasından ötürü kalbi içten içe ateşle çarptı.

Doğrusu, Danimarka Kralı o sıralar yeni aşklarla meşguldü. Ogier'in annesi öldükten sonra ikinci karısıyla evlenmiş, Guyon isminde bir oğlu olmuştu. Yeni kraliçe kocasının üzerinde mutlak güce sahipti ve kral tekrardan Ogier'i görecek olursa, onu Guyon'a tercih eder korkusuyla, Charlemagne'a olan bağlılığını bildirmesini ertelemesi için onu ustaca kandırdı; ta ki bu törenin yenilenmesinin ardından dört yıl geçene kadar. Bu ihmalkârlık karşısında öfkelenen Charlemagne, Geoffroy'a yeni bir çağrıda bulundu ve Danimarka Kralı'ndan bir cevap alana kadar Ogier'in tutsaklığını daha da sıkılaştırdı.

Geoffroy'un cevabı hakaret eder tonda ve küstahcaydı; Charlemagne'ın öfkesi en yüksek boyutlara ulaştı. İlk önce intikamını rehinesi Ogier'den alma eğilimindeydi, ancak himayesi altındaki bu çocuğa tıpkı bir baba gibi yaklaşan Dük Namo'nun yakarışları sonucunda, eğer Ogier kendisine hükümdarı olarak bağlı kalacağına ant içer ve izni olmadan sarayından ayrılmamaya söz verirse hayatını esirgemeyi kabul etti. Ogier bu şartları onayladı ve daha önce sahip olduğu tüm özgürlük haklarını muhafaza etmesine izin verildi.

Charlemagne, Papa Leo'dan aldığı ve yardımını dileyen bir mesajla başka bir yöne çağrılmasaydı, asi derebeyini yola getirmek için derhal silaha sarılacaktı. Sarazenler, Roma yakınlarına ulaşmış, Ianiculum tepesini işgal etmişlerdi, Tiber nehrini geçip, Hıristiyan dünyasının merkezine ateş ve kılıç götürmeye hazırlanıyorlardı. Charlemagne hiç tereddüt etmeden Papa'nın ricalarına boyun eğdi. Hızla bir ordu topladı, Alpler'i aştı, İtalya'yı kat edip Papa'nın geri çekildiği korunaklı bir yer olan Spoleto'ya vardı. Leo kardinallerinin başında onu karşılamaya gitti; tıpkı Vatikanın ünlü koruyucusu olan babası gibi, ihtiyaç duyulan o zamanda burayı korumak için gelen Pepin'in oğluna bağlılığını sundu.

Charlemagne iki gün kadar Spoleto'da durakladı ve kâfirlerin kendilerini Roma'nın efendileri olarak ilan ettikten sonra başkenti ablukaya aldıklarını, şehrin daha fazla direnemeyeceğini öğrenince bir an önce hücum etmek için yola çıktı.

Ordunun ileri destek güçlerine Dük Namo kumanda ediyordu, Ogier muhafızı olarak Namo'ya hizmet ediyordu. Şövalyelik rütbesine erişmediği için henüz silah taşımıyordu. Kraliyet sancağı Oriflamme, bu onura layık olmadığını gösteren Alory adlı bir şövalye tarafından taşınıyordu.

Kâfirlerin güçlü birliğinin kendisine saldırmak üzere ilerlediğini gören Dük Namo saldırı emrini verdi. Ogier diğer delikanlılarla birlikte arkada kaldı; dövüşmesine izin verilmediği için çok üzülüyordu. Kısa bir süre sonra Alory'nin kraliyet sancağını indirdiğini ve kaçmak için atının yönünü değiştirdiğini gördü. Ogier onu delikanlılara gösterdi, bir sopa kapıp Alory'nin üzerine doğru hızla koştu ve onu atından düşürdü. Ardından arkadaşlarıyla birlikte onu silahsız bırakıp silahlarını kendisi taktı, Oriflamme'yi yukarı kaldırdı ve değersiz şövalyenin atına binip, ön saflara doğru koşturdu. Orada Dük Namo'ya katıldı, kâfirleri geri püskürttü ve Oriflamme'yi onların delinmiş saflarının içlerine taşıdı. Bu kişinin çok fazla itibar etmediği Alory olduğunu sanan Dük onun bu sağlamlığı ve cesareti karşısında hayrete düştü. Genç arkadaşları, ölenlerin vücutlarından aldıkları zırhlarla Ogier'i taklit ettiler. Ogier'in peşinden gidip, Sarazen saflarına ölüm taşıdılar. Böylece ana kuvvetlerinde düzensizlik baş gösterince Sarazenler geri çekildiler.

Charlemagne'ın yardımlarına geldiğini fark edince Dük Namo geri çekilme emri verdi ve Ogier isteksizce bu emre itaat etti. Çatışma şimdi her yere yayılmıştı ve her zamankinden daha korkunç bir hal aldı. Charlemagne Sarazen birliklerinin kumandanı Corsuble'yi atından düşürüp kafasını kesmek için ünlü kılıcı Joyeuse'ü çekmişti ki, iki Sarazen şövalyesi aynı anda ona saldırıp biri atını öldürdü, diğeri imparatoru kuma fırlattı. Miğferindeki kartaldan onun kim olduğunu anlayınca, ölümcül darbeyi

indirmek için derhal atlarından indiler. İmparatorun yaşamı daha önce asla bu denli tehlike altında kalmamıştı. Ancak düştüğünü gören Ogier onu kurtarmak için hızla ileri atıldı. Oriflamme'dan dolayı güçlük çekmesine rağmen, atını Sarazen şövalyelerden birine doğru sürüp onu yere devirdi; ardından kılıcıyla diğerine öyle kuvvetli bir darbe indirdi ki adam sersemlemiş halde yere düştü. Sonra imparatora kalkması için yardım etti ve onu düşen şövalyelerden birinin atına bindirdi. "Cesur ve asil Alory!" diye haykırdı Charles, "Sana onurumu ve hayatımı borçluyum." Ogier hiç cevap vermedi. Charlemagne'ı, ona yardım etmek için akın eden pek çok şövalye tarafından kuşatılmış halde bırakıp, düşmanın en yoğun olduğu saflara daldı, bir grup cesur delikanlı savaşçı tarafından takip edilerek Muhammed'in bayrağı geri adım atana ve kâfirler güveni siperlerinde arayana kadar Oriflamme'yi taşıdı,.

Bu olayların ardından asil Başpiskopos Turpin miğferini ve kanlı kılıcını bir kenara koydu (zira kâfirleri öldürürken daima görevini yerine getirdiğini düşünürdü), piskoposluk tacı ile asasını aldı ve Te Deum ilahisini dile getirdi.

Bu esnada kan ve tozla kaplı Ogier, Oriflamme'ı imparatorun ayaklarının dibine bırakmak için geldi ve kendileri için oldukça ağır olan zırhlarını yüklenmiş, rahatsız biçimde yürüyen kısa boylu bir savaşçı grubu tarafından takip edildi. Turpin sunağın üstünden tüm gücüyle onu kutsarken, Ogier kendisine sarılıp Alory diye hitap eden Charlemagne'ın önünde diz çöktü. Charlemagne'ın yeğeni, Kont Milone'nun oğlu genç Orlando bu yanlış anlamaya daha fazla dayanamayıp, diğer genç adamlar miğferlerini bir kenara koyarken, Ogier'in miğferini çözmek için koştu ve çıkartıp yere fırlattı. Yazarımız, imparatorun ve yoldaşlarının şaşkınlığının, hayranlığının ve sevecenliğinin ifade edilemez olduğunu söyler. Charles, Ogier'i kolları arasına aldı ve cesur delikanlıların mutlu babaları sevinçten döktükleri gözyaşlarıyla oğullarını kucakladılar. Soylu Dük Namo ileri adım attı ve Charlemagne Ogier'i ona teslim etti. "Soylu ve bilge dostum" dedi, "öfkemi bastırdığın için sana ne kadar çok şey borçluyum! Sevgili Ogier'im, sana hayatımı borçluyum! Kılıcım senin ve cesur genç arkadaşlarının omuzlarına dokunmam için kıvranıyor." Bu sözlerin ardından ünlü kılıcı Joyeuse'ü çekti, Ogier ve diğerleri önünde diz çökerken, kılıcıyla omuzlarına dokunarak onlara şövalyelik unvanı verdi. Genç Orlando ve kuzeni Oliver, imparatorun huzurunda olmalarına rağmen, Ogier'in boynuna atlayıp onunla, eski zaman şövalyeleri için oldukça değerli ve kutsal olan silah kardeşliği sözünde bulunmaktan kendilerini alamadılar; ancak imparatorun oğlu Charlot, Ogier'in her yerini kaplayan şanı ve şöhreti görünce, en şeytani biçimde kıskançlık ve nefret hissetti.

Günün geri kalanı ve ertesi gün orduda şenliklerle geçti. Turpin bir ayin sırasın-

da bu genç şövalyeler için Tanrı'nın lütfunu diledi ve onlar adına hazırlanan beyaz zırhı kutsadı. Dük Namo onlara altın mahmuzlar hediye etti, Charles da onlara kılıç taktı. Ancak Ogier için ayrılan kılıcı gözden geçirdiğinde ne kadar da şaşırdı! Sevecen peri Morgana büyüyle, Charles'ın hazırladığı kılıcı kendi temin ettiğiyle değiştirmişti. Charles kılıcı kınından çıkardığında çeliğin üzerinde şu sözler yazılıydı: "Benim adım Cortana. Joyeuse ve Durindana gibi aynı çelikle ve tavla yapıldım." Charles olağanüstü bir gücün Ogier'in yazgısına göz kulak olduğunu gördü; onu bir baba gibi seveceğine yemin etti ve Ogier de ona bir oğul gibi bağlı kalacağına söz verdi. Verdikleri sözleri hatırlarında tutsalardı, her ikisi de mutlu olurdu.

Charlemagne'ı kurtardığı sırada Ogier tarafından yenilen şövalyelerden biri, Moritanya Kralı Carahue, ona tek bir dövüş için meydan okumaya karar verdiğinde Sarazen ordusu korkusunu güçbela yenmişti. Bu amaç doğrultusunda bir haberci elbisesi giyip kendi mesajını kendisi götürmeye karar verdi. Fransız şövalyeleri onun tavırlarına hayran kaldılar ve birbirlerine onun mesaj taşıyan birindense bir şövalye olmaya layık olduğunu söylediler.

Carahue konuşmasına, savaş gününde Oriflamme'ı taşıyan şövalyeye en sıcak övgü sözlerini dile getirerek başladı ve Moritanya Kralı Carahue'nin bu şövalyeye çok saygı gösterdiğini, onu dövüşe davet ettiğini söyleyerek bitirdi.

Tam Ogier yanıt vermek için ayağa kalktığında Charlot araya girdi ve Moritanya Kralı'nın düello teklifinin tutsaklık içinde yaşayan birisi tarafından kabul edilemeyeceğini söyledi; o sırada babası yüzünden rehin olarak hizmet veren Ogier'i kastediyordu. Ogier'in gözlerinden alevler çıktı, ama imparatorun huzurunda olduğu için konuşamadı; Charlemagne'ın sevecen bakışlarıyla sakinleşti. Kral kızgın bir sesle "Sessiz ol Charlot! Kraliçem Bertha'nın hayatı aşkına, hayatımı kurtaran bu kişi benim için senin kadar değerlidir" dedi ve devam etti, "Ogier artık rehin değilsin. Haberci! Efendine cevabımı ilet, sarayımdan hiçbir şövalye eşit şartlar altında yapılacak bir mücadeleyi asla geri çevirmez. Danimarkalı Ogier efendinin teklifini kabul ediyor; ben onun kefiliyim."

Carahue içten bir saygıyla eğilerek yanıt verdi, "Efendim, sizin gibi yüce bir hükümdarın düşüncelerinin büyük ve parlak şanınıza uygun olacağından emindim; cevabınızı size hayran olduğunu bildiğim ve size karşı gönülsüzce silaha sarılan efendime ileteceğim." Ardından imparatorun oğlu olduğunu bilmediği Charlot'a döndü ve devam etti, "Size gelince sayın şövalye, eğer çarpışma arzusuyla tutuştuysanız, kendisine dövüş onuru bahşedecek herhangi bir Fransız şövalyesine aynı şekilde meydan okuyacak Moritanya Kralı'nın kuzeni Sadon var."

Herkesin önünde azarlanmaktan ötürü öfkesinden kuduran Charlot düello teklifinde bulunmakta tereddüt etmedi. Carahue, Ogier'inkiyle birlikte onunkini de kabul etti ve dövüşün ertesi gün ağaçlarla çevrili, her iki ordudan eşit uzaklıktaki bir çayırda yapılmasına karar verildi.

Sadakatsiz Charlot şeytanca bir hainlik düşündü. Gece boyunca unvanına layık olmayan, insafsız tavırlarıyla kendisine benzeyen birkaç şövalye topladı. Uğradığı haksızlığın intikamını almaları için onlara söz verdirtti; üzerlerine siyah birer zırh geçirtip onları ormanın içinde pusuya yatmaları için yolladı, ayrıca sanki tüm birliğe saldırıyorlarmış gibi yapmalarını, ama gerçekte zalim ellerini sadece Ogier ile iki Sarazen şövalyeye uzatmalarını emretti.

Şafak söktüğünde kendilerine yalnızca mızraklarını taşımak için iki uşağın eşlik ettiği Sadon ile Carahue belirlenen çayıra doğru yollarına koyuldular. Charlot ve Ogier de aynı yere farklı yoldan gittiler. Ogier sakinlikle ilerleyip iki Sarazen şövalyesini nazikçe selamladı ve dövüş koşullarını belirlemek için onlara katıldı.

Bunlar olurken hain Charlot arkada kaldı ve ilerlemeleri için adamlarına işaret verdi. Bu alçak birlik ormanın içinden çıktı ve üç şövalyenin etrafını sardı. Bu saldırı karşısında üçü de aynı derecede şaşırdı, ancak hiçbiri bu hainlikte bir diğerinin eli olduğundan şüphelenmedi. Herkese aynı şekilde saldırıldığını görünce, karşı koymak için güçlerini birleştirdiler ve saldırganların en önde bulunanlarına toprağı öptürdüler. Cortana ölümcül bir darbe indirmeden kimsenin üzerinden kalkmadı, ancak Carahue'nin kılıcı aynı sertlikte değildi, bu yüzden elinde kırılıverdi. Aynı anda atı katledildi ve Carahue silahsız halde düşerken, yere serilen atına dolandı. Bunu gören Ogier onu korumak için koşup, yere atlayarak kalkanıyla prensi müdafaa etti. Ardından ona, ölen haydutlardan birinin kılıcını verdi. Tam onu kendi atına bindirecekti ki öfkeyle yanıp tutuşan Charlot atını Ogier'in üzerine koşturdu, onu yere serdi ve bu hainliği gören Sadon, Charlot'un üzerine atlayıp onu geri püskürtmeseydi mızrağıyla doğruca Ogier'in üzerine koşacaktı. Carahue Ogier'in kendisine sunduğu atın üzerine sıçradı. Bu hainliği fark eden Sarazen şövalyeleri yaklaşırlarken Charlot ile yandaşları ormana sığınırlarken Carahue sadece şu sözleri haykıracak zamanı bulabildi: "Cesur Ogier, artık düşmanın değilim, sana ebedi bir dostluk sözü veriyorum."

İlerleyen birliği, Ogier'in babası Geoffroy'un tahtından sürüp Sarazenlere sığınmaya zorladığı eski Danimarka Kralı Dannemont yönetiyordu. Ogier'in kim olduğunu öğrenince, derhal tutsak edilmesini bildirdi; ısrarlı sitemlere ve hatta Carahue ile Sadon'un tehditlerine rağmen onu Sarazen kampında sıkıca bir koruma altına aldı. İlkönce burada sıkı bir tutsaklık altında tutuldu; ancak Dannemont büyük gayretle

kanuna karşı dururken, Carhue ve Sadon onun serbest bırakılmasında şiddetle ısrarcı davrandılar ve bu gerçekleşmeyecek olursa silahlarını kendi birliklerine karşı çevireceklerine dair tehditte bulundular. Bunun üzerine, Sarazenlerin kumandanı Corsuble orta yolda buluşmaya razı oldu ve Ogier'in kampı izinsiz olarak terk etmemeye söz vermesi koşuluyla orada özgür kalmasına izin verdi.

Carahue bu kısmi imtiyazdan memnun kalmadı. Ertesi sabah şehri terk etti, Charlemagne'ın kampına doğru ilerledi ve imparatora götürülmesini istedi. İmparatorun huzuruna çıktığında atından indi, miğferini çıkarttı, kılıcını çekti ve Charlemagne'ın önünde eğilip keskin tarafından tutarak ona armağan etti.

"Şanlı prensim" dedi, "işte Moritanya Kralı'ndan şövalyelerinize düello teklifi getiren haberci huzurunuzdadır. Eski korkak kral Dannemont cesur Ogier'i tutsak etti ve kumandanımızın onu bırakmayı istememesinde etkili oldu. Buraya bu haksızlığı telafi etmek için kendim, Moritanya Kralı Carahue esiriniz olarak teslim eolmaya geldim."

Charlemagne tüm yoldaşlarıyla birlikte Carahue'nin bu yüce gönüllülüğüne hayran kaldı. Onu ayağa kaldırıp, sarıldı, kılıcını ona geri verdi. "Ey prens" dedi, "varlığınız ve şövalyelerime gösterdiğiniz bu parlak örnek davranış Ogier'in kaybında bana teselli veriyor. Tanrı kutsal inancımızı kabul etmenizi ve bizimle tamamen bir olmanızı istiyor." Dük Namo'nun öncülüğünde tüm saray lordları Moritanya Kralı'na saygılarını sundular. Sadece hain olarak tanınmaktan korkan Charlot ortalarda gözükmüyordu; ancak Carahue'nin kalbi Charlemagne'a oğlunun hainliğini anlatarak onun kalbine bıçak saplamayacak kadar asildi.

Bu esnada Sarazen ordusu anlaşmazlık dolayısıyla parçalandı. Carahue'nin birlikleri kralları tutsaklığa terk edildiği için başkumandana karşı ayaklandılar. Kumandanı, davayı bırakıp silahlarını müttefiklerine karşı çevirmekle bile tehdit ettiler. Charlemagne tüm gücüyle kuşatmayı sürdürdü; ta ki Sarazen liderleri şehri terk edip gemilerine çekilmek zorunda kaldıklarını anlayana kadar. Kuşatmanın ardından ateşkes yapıldı; Ogier, Carahue'yle değiştirildi ve bu iki dost ebedi kardeşlik sözleriyle birbirlerini kucakladılar. Papa'ya egemen olduğu topraklar yeniden verildi ve İtalya huzura kavuştuktan sonra Charlemagne, yoldaşlarıyla ve onların yandaşlarıyla birlikte Fransa'ya geri döndü.

DANİMARKALI OGIER (*devamı*)

Charlemagne, Danimarka Kralı Geoffroy'un sadakat yeminini esirgemekle kendisine karşı işlediği kabahati unutmuş değildi; krala zorla boyun eğdirtmek için ha-

zırlıklarını yaptı. Ama bu bunalım sırasında Geoffroy tarafından gönderilen bir elçi ziyaretine geldi; Geoffroy'un hatasını kabul ettiğini, geri püskürtemediği bir güçle eyaletlerine saldıran istilacı bir orduya karşı yardımını dilediğini söylemek için gönderilmişti. Charlemagne'ın ruhu amansız olamayacak kadar yüceydi; böyle bir durumda, kendisini ilgisiz, alakasız on beş yıl boyunca tutsaklığa terk eden babasının şefkatsizliğini şiddetle hissetmiş olan Ogier'in ruh gücünü sınamak için bu fırsatı kullanmak istedi. Charles, Ogier'e babasına yardım edecek bir ordunun başına onun ihmalkârlığına rağmen geçmek isteyip istemediğini sordu. O da şöyle yanıt verdi, "Bir evlat ölümden başka hiçbir nedenden ötürü babasına yardım etmekten muaf tutulamaz." Charlemagne, Ogier'in kumandasına bin şövalyelik bir ordu verdi ve daha pek çoğu böylesi seçkin bir liderin kumandası altında ilerlemeye gönüllü oldu. Ogier hızla babasının yardımına koştu, istilacıları geri püskürttü ve dağınık halde gemilerine sürdü. Ardından Ogier hızla başkente ilerledi, ancak şehrin yakınlarına geldiğinde, tüm çanların ölüm haberi verdiklerini işitti. Çok geçmeden nedenini öğrendi; bu çan sesleri kral Geoffroy'un cenaze töreni içindi. Ogier babasını bir kez daha kucaklayıp onun son emirlerini öğrenemediği için derin bir üzüntü duydu. Ama babasının onu tahtının mirasçısı ilan ettiğini öğrendi. Hızla babasının cesedinin yattığı kiliseye koştu; diz çöküp gözyaşlarıyla bu cansız bedeni yıkadı. Tam bu esnada her taraf göksel bir ışık yayıldı ve bir melek sesi şunları söyledi, "Ogier, tacını kardeşin Guyon'a bırak ve 'Danimarkalı' dışında bir unvan taşıma. Bahtın şanlı, senin için başka krallıklar saklanıyor." Ogier bu ilahi buyruğa itaat etti. Üvey annesini saygıyla selamladı, kardeşini kucaklarken ona Charlemagne'ın şövalyeleri arasında sayılmakla kaderinden memnun olduğunu söyledi ve Danimarka tacıyla ilgili tüm haklarından feragat etti.

Ogier şanla bezenmiş halde Charlemagne'ın sarayına döndü. Kendisine olan bağlılığına dair bu kanıtla duygulanan imparator onu pek çok kez kucakladı ve ona neredeyse kendisine denkmiş gibi davrandı.

Ogier'in bu süreci takip eden birkaç yıl boyunca yaşadığı maceraları sessizce geçiyoruz. Perilerin kendisine bebekliğinde armağan ettikleri hediyeler hem aşkta hem savaşta giriştiği tüm teşebbüslerinde Ogier'i başarılı kılmak için güçlerini gösterdiler. Ogier büyüleyici Belicene'le evlendi ve genç Baldwin'in babası oldu. Bu delikanlı babasının tüm gücü ve cesareti yanında annesinin güzelliğini miras almışa benziyordu. Genç adam annesinden ayrılacak yaşa geldiğinde Ogier onu saraya götürdü ve Charlemagne'a takdim etti. İmparator çocuğu kucaklayıp hizmetine aldı. Dük Namo ve diğer tüm yaşlı şövalyeler sanki onda Ogier'in gençkenki halini görüyorlardı; bu benzerlik yaşlı şövalyelerin kendisini nazikçe kabul etmelerini sağladı. Hatta Charlot

bile başlarda ondan hoşlanmış gözükûyordu; ama bir süre sonra delikanlının Ogier'e olan benzerliğini fark etti ve içinde ona karşı bir nefret uyandı.

Baldwin, Charlot'a karşı kibardı ve ona hizmet edebilmek için hiçbir fırsatı kaçırmazdı. Prens satranç oynamayı severdi ve bu oyunu iyi bilen Baldwin onunla sık sık oynardı.

Bir gün Charlot peşpeşe iki taşını kaybedince sinirlendi; Baldwin'den bir taş alarak kaybını biraz olsun telafi edebileceğini düşündü; ancak Baldwin onun kendisi için kurduğu tuzağa düştüğünü görünce, "Şah mat" derken hafifçe gülmekten kendini alamadı. Charlot hiddetle kalktı, gösterişli ve ağır satranç tahtasını kavrayıp tüm gücüyle Baldwin'in kafasına fırlattı. Baldwin düştü ve düştüğü yerde de hayatını kaybetti.

İşlediği suçtan ve Ogier'in korkunç intikamından korkan Charlot sarayın iç kısımlarında gizlendi. Baldwin'in genç bir arkadaşı derhal Ogier'i olaydan haberdar etti. Ogier hızla odaya koştu, çocuğunun kana bulanmış bedenini gördü ve bu darbeyi Charlot'un indirdiği kendisinden saklanamadı. Öfkeyle kendisinden geçen Ogier sarayın her yerinde Charlot'u aradı ve kendisini hiçbir yerde güvende hissetmeyen Charlot, Charlemagne'ın salonuna sığındı. İmparator masada Dük Namo ve Bretanya (Bretagne) Dükü Salomon'la oturuyordu. Kılıcını çeken Ogier, imparatorun masasına kadar onu takip etti. Bir saki yolunu engellemeye kalkışınca eliyle kupaya vurdu ve içindekiler imparatorun suratına fırladı. Öfkeyle yerinden kalkan Charles bir bıçak kaptı, eğer Salomon ve diğer baron aralarına atılmasalardı, onu Ogier'in göğsüne saplayacaktı. Ardından Ogier'in üzerinde eski etkisini koruyan Namo onu odadan dışarı çıkardı. Bu taşkınlığının sonucunu tahmin edip Ogier'e acıyan Namo, içinden affederek saray muhafızları onu tutuklamadan derhal saraydan uzaklaştırdı, atına bindirip Paris'i terk etmesini sağladı.

Charlemagne yoldaşlarını topladı ve Ogier'i yakalayıp, layık olduğu cezaya çarptırmak için güçlerinin yettiği her şeyi yapacaklarına dair onlardan söz aldı. Ogier, işlediği çirkin suçtan ötürü Charlot'un cezalandırılması koşuluyla imparatora teslim olacağını bildirdiği bir mesaj gönderdi. İmparator hiçbir koşulu dinlemek istemedi, büyük bir askeri birliğin başında Ogier'in peşine düştü. Diğer yandan Ogier kendisini müdafaada edeceklerine söz veren pek çok şövalye tarafından içtenlikle destekleniyordu. Mücadele uzun süre kesin sonuç sağlanamadan şiddetle sürdü. Ogier imparatora birkaç kez üstünlük sağladı, ama üstünlüğünden yararlanmayı reddetti ve koşulsuz şartsız onu serbest bıraktı. Hatta kendisini affetmesini diledi, ancak aynı zamanda Charlot'un da cezalandırılmasını istiyordu. Ama Charlemagne değersiz oğluna öylesine körü körüne bağlıydı ki derinden yaralanmış birinin gönlünü yatıştırmak

uğruna oğlunu cezalandırmaya yanaşmıyordu.

Nihayetinde, arkadaşlarının döktüğü kandan büyük üzüntü duyan Ogier küçük ordusunu azletti ve kendisine eşlik etmek isteyenlerden gizlice kaçarak kardeşi Dük Guyon'a yeniden katılmak için yola koyuldu. Uzun yolculuğundan bitkin düşmüş halde, Arden Ormanı'na ulaştıktan sonra yolu üzerindeki ıssız vadinin taze havası orada biraz uzanıp dinlenmesi için aklını çeldi. Beiffror'un eyerini çıkarttı, miğferinden kurtuldu, çimenlerin üzerine uzanıp kafasını kalkanına yasladı ve uykuya daldı.

Ren Başkiskoposu olduğunu zaman zaman hatırına getiren Turpin de şans eseri yetkisi altındaki kiliselere dinsel ziyaretlerde bulunmak için yakınlardaydı. Ancak zamanında "preux chevaliers" [cesur şövalyeler –yn.] arasında sayılmasına neden olan Fransa yoldaşlığı rütbesi ve savaşçı ruhu papazlar kadar şövalyelerden de oluşan geniş maiyeti olmadan seyahat etmesini engelliyordu. Bunlardan biri susamıştı. Ogier'in dinlendiği yerin yakınındaki pınarı bildiğinden, atını oraya doğru sürdü ve yerde uzanan bir şövalye görünce birden durdu. Süratle geri dönüp Başpiskopos'a durumu bildirdi, Turpin de pınara yaklaştığında Ogier'i tanıdı.

İyi niyetli ve asil Turpin'in ilk dürtüsü arkadaşını korumak oldu, çünkü ona içtenlikle bağlıydı. Ancak Ogier'i tanıyan rahipler ve şövalyeler Başpiskopos'a, imparatorun hepsine zorla içirdiği andı hatırlattılar. Turpin verdiği söze hıyanet edemedi, ancak yandaşlarına uyuyan şövalyeyi bağlamaları için izin vermiş olmaktan büyük sıkıntı duydu. Başpiskopos'un hizmetlileri Ogier'in atını ve silahlarını emniyet altına aldıktan sonra, tutsaklarını Soissons'da bulunan imparatora götürdüler.

Ogier'in inatla direnmesi yüzünden ona oldukça gücenen imparator, asıl suçunu da bunun üstüne ekledi ve sonuçta derhal ölmesi için emir verdi. Ama iyi yürekli Dük Namo ve Salomon'dan destek gören Turpin, Ogier adına öylesine candan yakardılar ki Charlemagne onu acımasızca öldürmekten vazgeçmeye razı oldu, ancak Başpiskopos'un sorumluluğunda amansız bir mahpusluğa mahkûm etti. Yiyeceklerini de her gün bir somun ekmeğin çeyreği, bir parça et ve bir kupanın çeyreği kadar dolu şarapla katı biçimde sınırladı. Bu yolla Danimarka Kralı'nın ve diğer güçlü dostlarının düşmanlığını üzerine çekmeden Ogier'in yaşamını çabucak sonlandırmayı umut etti. Buyruğuna sıkıca itaat etmesi için Turpin'i yeni bir söz vermeye zorladı.

İyi yürekli Başpiskopos Ogier'i ölmeye terk edemeyecek kadar çok seviyordu. Eğer bu şekilde kıt beslenmeye tabi kılınırsa kısa sürede öleceğini tahmin ediyordu. Çünkü Ogier 2 metre boyundaydı ve iştahı da buna orantılıydı. Turpin, Ogierin hakiki bir Kilise çocuğu olduğunu, daima inancını yaymak ve inanmayanları da boyunduruk altına almak için gayret sarfettiğini anımsadı; böylece verdiği sözden sapmadan, başka

zamanlarda "içten pazarlık" olarak nitelendirilebilecek bir şey yapmakta haklılık payı gördü. Aklına şöyle bir fikir geldi.

Her sabah tutsağını 2 kile undan yapılmış bir somun ekmeğin çeyreğiyle besledi, buna bir koyun ya da tombul bir buzağının çeyreğini ekledi. 20 litre şarap alabilecek bir kupa yaptırdı ve her gün Ogier'e bu kadehin çeyreğini içmesine izin verdi.

Ogier'in tutsaklığı uzun sürdü; Charlemagne zaman zaman onun hâlâ bu duruma dayandığını işittiğinde hayrete düşüp durdu. Turpin'i daha ayrıntılı sorguya çektiğinde, iyi yürekli Başpiskopos, kelimeler hakkında kendi anlayışına dayanarak, esirine izin verilenden fazlası için müsaade etmediğine dair kesin sözler vermekte tereddüt etmedi.

Ogier'in Soissons'a mahkûm olarak götürüldüğü zaman, Saint Faron'un Başrahibi'nin güzel bir at olan Beiffror'u dikkatle izlediğini, Charlemagne'dan başka bir iyilik istemeyip ona bu at için yalvardığını, sonra onu manastırına götürdüğünü söylemeyi unuttuk. Başrahip yeni atını denemek için sabırsızlanıyordu. Ata, onunla buluşmak üzere getirildiği dağın eteğindeki otluk alana varır varmaz bindi. Zırhı içindeki Ogier'in muazzam ağırlığını taşımaya alışkın at, uzun cüppesi hayvanın böğrüne çarpıp duran hafif Başrahibin ağırlığı dışında sırtında bir şey hissetmeyince kaçıp gitti. Beiffror, Jouaire Rahibe Manastırı'na ulaşana kadar dağın yalçın bayırları üzerinde olağanüstü sıçrayışlar gerçekleştirdi ve başrahibe ile rahibelerin gözleri önünde zaten korkudan baygın halde bulunan Başrahibi yere fırlattı. Yaralanıp küçük düşen Başrahip suçlu bulduğu zavallı Beiffror'dan kızgınlıkla intikam almak istedi ve onu manastırın yakınında inşa ettirdiği şapelde taş çekmesi için işçilere verdi. Kötü beslenen, çok çalışan ve sık sık dövülen bu soylu at, Beiffror, efendisinin tutsaklığı devam ederken zamanını böyle geçirdi.

Eğer birtakım önemli olaylar imparatoru Ogier'i özgür bırakmaya zorlamasaydı bu tutsaklık hayatı boyunca sürecekti.

İmparator bu esnada gelip Moritanya Kralı Carahue'ın Ogier'in özgürlüğünü talep etmek için, bir ordu topladığını, Danimarka Kralı Guyon'un tüm gücüyle bu teşebbüsü desteklemeye hazırlandığını, her şeyden kötüsü Arabistan Sultanı Bruhier'in idaresi altında Sarazenlerin Gaskonya'ya ayak basıp Bordeaux'yu aldıklarını ve tüm hızlarıyla Paris'e doğru yürüdüklerini öğrendi.

Charlemagne böyle bir anda Ogier'in yardımının kendisi için ne kadar da gerekli olduğunu gördü. Ama Turpin'in, Namo'nun ve Salomon'un tüm söylediklerine rağmen Charlot'u, Ogier'in dayatacağı tipte bir cezaya teslim etmeye yanaşmadı. Ayrıca

Ogier'in kuvvetsiz ve cansız olduğunu, tutsaklıktan ve açlıktan bitkin düştüğünü düşünüyordu.

Bu bunalım esnasında Charlemagne, Bruhier'den sorunu kendisi ile imparator ya da en usta savaşçısı arasında yapılacak karşılaşmanın sonucuna bağlamayı öneren bir mesaj aldı. Bu mesajda eğer yenilirse ordusunu geri çekeceğine dair söz de veriyordu. Charlemagne mücadeleyi memnuniyetle kabul ederdi, ancak danışmanlarının hepsi buna itiraz ettiler. Haberciye imparatorun bu öneriyi düşünmesi için zamana ihtiyacı olduğu ve cevabını ertesi gün vereceği söylendi.

Bu süreç içinde üç Dük, Ogier'i affetmesi ve kendisine meydan okuyan kudretli düşmanla dövüşmek üzere onu çağırması için Charlemagne'i ikna etmeyi başardılar. Ancak elbette Ogier'i ikna etmesi o kadar kolay değildi. Uzun süren tutsaklığının düşüncesi ve gaddar Charlot'un darbesiyle kolları arasında kana boğulup ölen oğlunun anısı, arkadaşlarının ısrarlarına karşın uzun süre direnmesine neden oldu. Onuru onu Bruhier'le çarpışmaya çağırsa ve Hıristiyan aleminin güvenliği bu kibirli düşmanın mahvını gerektirse de Ogier sonunda ancak Charlot'un kendisinin uygun göreceği şekilde cezalandırılması için kendi ellerine teslim edilmesi şartıyla boyun eğdi.

Şartlar ağırdı, ancak tehlike bastırıyordu. Charlemagne geri dönen hak duygusu ve Ogier'in tutkulu ama zengin ruhuna duyduğu sağlam güven sayesinde sonunda onlara razı oldu.

Ogier üç yoldaş tarafından Charlemagne'ın huzuruna getirildi. Sözüne sadık imparator, Charlot'u yüksek dereceli baronların toplandığı salona elleri bağlı, başı açık olarak getirtti. İmparator Ogier'in yaklaştığını görünce, Charlot'u kolundan tutup Ogier'e götürdü ve şu sözleri dile getirdi: "Suçluyu teslim ediyorum; onunla nasıl uygun görürsen öyle yap." Ogier cevap vermeden, Charlot'u saçından kavradı, dizleri üzerine çökmesi için zorladı ve diğer eliyle karşı konulamaz kılıcını kaldırdı. Oğlunun kafasını ayaklarının ucunda yuvarlanırken göreceğini düşünen Charlemagne gözlerini kapattı ve korkuyla bir çığlık attı.

Ogier istediğini yapmıştı. Bir anda Charlot'u ayağa kaldırdı, bağlarını kesti, dudağından öptü ve hızla imparatorun ayaklarının dibine fırlattı.

Oğlunun zarar görmediğini ve Ogier'in önünde diz çöktüğünü gördüğünde hiçbir şey Charlemagne'ın hissettiği sevincin ve şaşkınlığın ötesine geçemezdi. Charlemagne, Ogier'i kolları arasına aldı, onu gözyaşlarıyla yıkadı ve baronlarına haykırdı, "şu an Ogier'in benden daha büyük olduğunu hissediyorum." Charlot'a gelince, basit ruhu ölümden kurtulmanın verdiği mutluluktan başka bir şey hissetmedi; daha önceki bir

bölümde gördüğümüz gibi birkaç yıl sonra Bordeaux'lu Huon'un ellerinden hak ettiği cezayı alana kadar daha önce nasıl yaşadıysa öyle yaşadı.

DANİMARKA'LI OGIER (*devamı*)

Charlemagne biraz sakinleştikten sonra, Ogier'i iyi durumda ve yanaklarının rengini sağlıklı gördüğüne şaşırdı. Charlemagne göz göze geldiğinde mahçupluğuna çare bulamayan Başpiskoposa döndü. "Kraliçem Bertha'nın adına" dedi, "Sayın Başpiskopos, Ogier kalenizde doyurucu çeyrekliklerle beslenmiş; ancak bu çeyreklikler benim sizi sorumlu tuttuğumdan çok fazla." Orada bulunan tüm baronlar Turpin'e gülüp onunla dalga geçtiler. Turpin ise şunları söyledi, "İstediğiniz kadar gülün lordlar, ama ben kendi adıma o kibirli Sarazen'den intikamımızı alacak kolların kuvvetinin yerinde olduğunu görmekten pişman değilim." dedi.

Charlemagne derhal haberciyi gönderip dövüş davetini kabul etti ve karşılaşmanın gününü ertesi gün olarak belirledi. Kibirli ve kurnaz Bruhier dövüş davetinin kabul edildiği cevabını alınca küçümseyerek güldü. Çünkü doğal gücü ve yeteneğinin yanı sıra birtakım çarelere güveniyordu. Her şeye rağmen önerilip üzerinde anlaşılan koşulları göz önünde bulunduracağına Muhammed'in üzerine yemin etti.

Ogier zırhını istedi ve zırhı mükemmel bir durumda kendisine getirildi, çünkü iyi yürekli Turpin onu özenle muhafaza etmişti; ancak bu karşılaşma için bir at bulmak kolay değildi. Charlemagne kendi atı Blanchard dışında ahırlarında bulunan en iyi atları çıkardı, ama hepsi nafileydi, Ogier'in ağırlığı atların sırtlarını büktü. Bu duruma sıkılırlarken Başpiskopos, imparatorun Beiffror'u St. Faron Başrahibine verdiğini hatırladı ve atı geri istemesi için süratle bir atlı yolladı.

Keşişler sert patronlardır ve manastırda işçileri yöneten biri Başrahibin emirlerine fazlasıyla bağlılıkla itaat etmişti. Zavallı Beiffror bir deri bir kemik kalmış, cansız ve uzun bir süre çektiği pis yük arabalarının koşumuyla yaralanmış halde geri getirildi. Başı eğik, Charlemagne'ın önüne yavaşça yürüdü. Ama Ogier'in sesini işitince başını kaldırıp kişnemeye başladı, gözleri parladı ve eskiden duyduğu şevk yeri eşelemesiyle kendini gösterdi. Ogier onu okşadı ve bu iyi huylu at da okşamalarına karşılık verir gibiydi. Ogier onun üzerine çıktı ve efendisini tekrar taşımanın gururuyla Beiffror gençliğinin getirdiği tüm güçle şaha kalkıp sıçradı.

Artık başka bir şeye ihtiyacı olmayan Charlemagne ordusunun başında Paris şehrinden ileriye doğru yürümeye başladı ve Montmartre tepesini zapt etti. Buradan dö-

vüşün yapılacağı yer olan St. Denis düzlüğünün manzarası önlerinde seriliyordu.

Tayin edilen gün gelip çattığında Ogier'in yardımcıları olarak Dük Namo ve Salomon karşılaşma için seçilen yere kadar ona eşlik ettiler; diğer tarafta Bruhier de iki seçkin Emiriyle hazırdı.

Bruhier'in keyfi yerindeydi ve ilerlerken arkadaşlarıyla Beiffror'un görünüşü hakkında şakalaştı ve "Atlas Dağı'nın vadilerinde şimdiye kadar yetişmiş en iyi at Marchevallée'ye bu atı mı uygun görüyorlar?" Dövüşçüler bir araya gelip selamlaştıktan sonra, tüm hızlarıyla buluşmak için atlarını ayrı yönlere sürdüler. Beiffror düzlüğün üzerinden uçarak geldi ve rakibini yarı yoldan daha ileri bir mesafede karşıladı. Her iki dövüşçünün mızrakları darbe sonucunda kırıldı ve Bruhier neredeyse aynı anda Ogier'in kılıcını kafasının üzerinde parlarken görünce şaşkına döndü. Kalkanıyla hamleyi savuşturdu. Ogier'in miğferine bir darbe indirdi, ama kılıcının tavı sayesinde daha iyi nişan almış ya da desteklenmiş olan Ogier'den karşı bir darbe aldı. Çünkü bu darbeyle Bruhier'in miğferinin bir kısmı, kulağı ve yanağının bir kısmı kesildi. Kanı görünce Ogier hemen vuruşunu yinelemedi; Bruhier de fırsattan yararlanarak başka bir tarafa doğru atını koşturdu. Atını sürerken, eyer kaşında asılı duran altın kupayı aldı ve içindekilerle yaralı tarafını yıkadı. Kan bir anda durdu, kulak ve et tamamen eski haline döndü ve Danimarkalı, rakibi dövüş alanına önceki kadar sağlıklı dönünce şaşırdı.

Bruhier, rakibinin şaşkınlığı karşısında güldü. "Şunu bilmeni isterim ki" dedi, "Arimatealı Yusuf'un sizin o taptığınız çarmıha gerilen kişinin bedeni üzerinde kullandığı değerli merhem bende. Bir kolumu kaybedecek olursam, bundan birkaç damlayla onu eski haline getirebilirim. Teslim ol, güçlü bir adama benzediğin için seni kadırgalarımın birinde baş kürekçi yapacağım."

Ogier öfkesinden yanıp tutuşsa da Tanrı'nın yardımını dilemeyi ihmal etmedi. "Ey Tanrı'm!" diye haykırdı, "Adına düşman bu adamın, tüm erdemini senin ilahi kanına borçlu olan o etkili yardımla kazanç sağlamasına izin verme." Bu sözlerin ardından her zamankinden daha büyük bir kuvvetle Bruhier'e tekrar saldırdı. Her ikisi de korkunç darbeler aldılar ve birbirlerinde ağır yaralar açtılar; ancak Ogier'in yaralarından kan akarken, Bruhier merheminin yardımıyla kanı durdurdu. Bu adaletsiz mücadele karşısında umutsuzluğa kapılan Ogier her iki eliyle Cortana'yı kavradı ve öyle bir vurdu ki düşmanının kalkanını ikiye bölüp kolunu da kesti. Ancak Bruhier de aynı zamanda Ogier'e bir darbe indirdi; bu vuruş onu ıskalayıp Beiffror'un başına isabet etti. Asil at öldü ve düşerken sahibini de yere çekti.

Bruhier yere zıplayıp, kolunu yerden alarak merhemini kullanacak zaman buldu.

Ogier daha ayağa kalkamadan, Bruhier kılıcını yukarı kaldırıp Ogier'in sonunu getirmek için hızla ileri atıldı.

Montmartre'ın tepesinden cesur Ogier'in bu durumda olduğunu gören Charlemagne figan etti ve Tanrı'nın inayetine karşı homurdanmaya hazırdı; ancak soylu Turpin, Musa'nınkine benzer bir inançla kollarını havaya kaldırıp Tanrı'nın inayetini Hıristiyan savaşçının üzerine çekti.

Hemen o anda kendisini kurtaran Ogier, Bruhier'e öyle bir şiddetle abandı ki onu atından uzağa sürükledi; değerli merhem atın eyer kaşına asılıydı. Çok kısa süre sonra Charlemagne, şimdi tamamen üstün durumda olan Ogier'in, düşmanına diz çöktürtüp, miğferini çıkardığını ve kılıcının tek bir hareketiyle kafasını bedeninden ayırdığını gördü.

Zafer sonrası, Ogier, Marchevallée'yi yakalayıp sırtına bindi ve değerli şişenin sahibi oldu. Şişeden aldığı bir iki damla yaralarını kapatıp eski gücünü yerine getirdi. Bruhier'in esiri olan Fransız şövalyeleri serbest bırakılınca, kurtuluşlarından ötürü teşekkür etmek için Ogier'e akın ettiler.

Charlemagne ve soyluları dikkatlerini bu teke tek dövüşten alır almaz, yüksekte bulunan konumlarından düşman kampında meydana gelen alışılmadık bir hareket fark ettiler. Bu durumu ilkönce komutanlarının ölümüne verdiler, ancak çok geçmeden silah sesleri, dövüş çığlıkları ve ilerleyen yeni sancaklar, onlara Bruhier'in ordusunun yeni bir düşman tarafından saldırıya uğradığını gösterdi.

İmparator haklıydı; o, ordusuyla Fransa'ya gelip silah arkadaşı Ogier'i özgürlüğüne kavuşturmaya karar veren Moritanyalı cesur Carahue'ydi. Buraya vardığında durumların değiştiğini öğrenince, kumandanlarının kaybıyla dehşete düşen Bruhier'in ordusuna saldırarak imparatora apaçık bir hizmet sunmakta tereddüt etmedi.

Ogier arkadaşının sancağını tanıdı ve Marchevallée'nin üzerine atlayarak, arkadaşına yardım etmek için koşturdu. Charlemagne ordusuyla onu takip etti ve Sarazen ordusu inatla mücadele ettikten sonra kayıtsız şartsız teslim olmak zorunda kaldı.

Ogier ile Carahue'nin görüşmesi son derece birbirlerine bağlı arkadaşlardan ve başarılı şövalyelerden beklenileceği gibiydi. Charlemagne onları karşılamaya gitti, kucakladı; Moritanya Kralı'nı sağına, Ogier'i soluna yerleştirerek zafer alayıyla Paris'e geri döndü. Orada imparatoriçe Bertha ve nedimeleri defne yapraklarıyla onları taçlandırdılar. İmparatorun vekilharcı ve katibi, bilge ve yiğit Eginhard tüm bu büyük olayları tarihine yazdı.

Birkaç gün sonra Danimarka Kralı Guyon seçilmiş bir grup şövalyeyle Fransa'ya

vardı. Buraya bir düşman olarak değil, dönemin en iyi şövalyesine ve Hıristiyan dünyasının liderine saygısını sunmaya geldiğini Charlemagne'a iletmesi için bir elçi gönderdi. Charlemagne elçiyi içtenlikle ağırladı, ardından atına binerek Danimarka Kralı'nı karşılamaya gitti.

Charles'ın sarayında bir araya gelen bu büyük prensler beraber toplantı yaptılar; yaşça büyük ve bilge baronlar bu toplantıya çağırıldılar.

Birleşik Danimarka ve Moritanya ordularının denizi aşıp, savaşı Sarazenlerin ülkesine taşımalarına ve bin Fransız şövalyesinin, Danimarkalı Ogier'in sancağı altında toplanmasına karar verildi. Ogier kral olmamasına karşın diğer iki kralla eşit rütbeye sahipti.

Bu savaşta Ogier ve müttefiklerinin gerçekleştirdikleri şanlı çarpışmaların hepsini kaydedecek yere sahip değiliz. Şunu söylemek yeterli gelsin, Ptolemais ve Yahudiye Sarazenlerine boyun eğdirdiler ve bu bölgeleri krallığa kattıktan sonra tacı Ogier'in başına koydular. Sonra Guyon ve Carahue ondan ayrılıp kendi topraklarına döndüler. Ogier, Danimarka Kralı Guyon'un oğlu, Walter'ı krallığında halefi olması için evlat edindi. Onun eğitimine nezaret etti ve büyüyen genç prensin, gösterdiği ilgi ve alakaya layık olduğunu gördü. Ama Ogier mevkiinin getirdiği tüm şeref payelerine karşın Charlemagne'ın sarayını, Dük Namo'yu ve Bretanyalı (Bretagneli) Salomon'u çok özledi. Çünkü onlara karşı bir oğul gibi sevgi ve saygı duyuyordu. Sonunda, Walter yönetimin ağırlığını üstlenebilecek kadar büyüdüğünde, Ogier gizlice bir gemi hazırlattı ve gece tek bir muhafızla birlikte sarayını terk edip, Fransa'ya dönmek için yola çıktı.

Güzel bir havada rüzgârın sürüklediği gemi adeta bir kuşun süratiyle denizi yararak ilerliyordu; ancak bir anda rotasından saptı, dümen kontrol edilemez oldu ve hızla, denize doğru uzanan kapkara dağlık bir buruna sürüklendi. Bu bir mıknatıs taşı dağıydı ve çekim gücü mesafe azaldıkça artıyordu. Sonunda gemi ok hızıyla ona doğru savruldu ve dağın kayalık zemininde parçalara ayrıldı. Ogier yalnızca kendisini kurtarabildi ve enkazdan arta kalan bir parçanın üzerinde kıyıya ulaştı.

Ogier bir yerleşim izi arayarak içlere doğru ilerledi, ama kimsecikleri bulamadı. Bir anda parlak pullarla kaplı, ateş soluyan bir at eşliğinde iki devasa hayvanla karşı karşıya geldi. Ogier kılıcını çekti ve kendisini savunmaya hazırlandı; ama görünüşleri korkunç olan bu canavarlar Ogier'e saldırmaya kalkışmadılar. At, Papillon, diz çöküp sırtına binmesi için Ogier'i davet ediyor gibiydi. Ogier bu maceraya dalmakta tereddüt etmedi; Papillon'un üzerine çıktı. At da hızla koşup kısa süre sonra güzel bir manzarayı kuşatıp gizleyen kayalıkları ve uçurumları aştı. Görkemli bir saraya gelene

kadar yolunda devam etti. Ogier'e buraya hayran kalma fırsatı vermeden, sıra sıra sütünlarla süslü büyük avluyu geçip, bir bahçeye geldi; buradan mersin ağaçlı yollardan geçerek yoluna son verdi ve bir pınarın minelerle süslenmiş çimenliği üzerinde diz çöktü.

Ogier atın sırtından indi ve akıntı boyunca birkaç adım attı, ancak tıpkı Üç Güzeller'in resimleri kadar güzel ve neredeyse onlar gibi uçuşan giysiler içinde güzel bir kızla karşılaşınca durdu. Aynı anda şaşkın bakışları önünde zırhı düşüverdi. Güzel genç kız sevecenlikle yaklaştı ve Ogier'in başına çiçekli bir taç koydu. O anda Danimarkalı kahraman hafızasını yitirdi; çarpışmaları, şanı, Charlemagne'ı ve sarayı; hepsi birden aklından uçup gitti. Sadece Morgana'yı gördü, onun ayaklarının dibinde ebediyen iç çekmekten başka bir şey istemedi.

Ogier'in yüz yıldan fazla keyfini sürdüğü tatların hepsini özetleyelim. Zaman hiçbir iz bırakmadan uçup gitti. Morgana'nın genç cazibesi hiç azalmadı ve Ogier, az sevilen ölümlülerin peşini bırakmayan o ilerleyen yılların ihtarlarından hiçbirine maruz kalmadı. Günün birinde Morgana neşeli bir anında tacı kaza eseri çekip almasaydı bu keyifli zaman daha ne kadar sürerdi bilmiyoruz. O dakika Ogier'in hafızası yerine geldi ve neşesi kaçtı. Charlemagne'ın, akrabalarının ve arkadaşlarının hatıraları Morgana'yla geçirdiği zamanı kedere boğdu. Peri, sevgilisinin değişen bakışlarını üzüntüyle gördü. Sonunda ondan gitmek, hiç değilse bir süreliğine Charles'ın sarayını ziyaret etmek istediğini öğrendi. Gönülsüzce gitmesine izin verdi ve zırhını kuşanmasına kendi elleriyle yardım etti. Papillon getirildi, Ogier onun üzerine çıktı ve gözleri yaşlı Morgana'ya sevecenlikle veda ederek, sarayı denizden ayıran kayalık bölgeyi hızla geçti.

Gelişinde onu karşılayan deniz cinleri kıyıda bekliyorlardı. Biri Ogier'i sırtına aldı, diğeri de Papillon'un altına geçti. Geniş yüzgeçlerini açtılar ve Avalon adasını Fransa'dan ayıran geniş alanı kısa sürede geçtiler. Ogier'i Languedoc sahiline bıraktıktan sonra tekrar denizin içine dalıp kayboldular.

Ogier bir kez daha Papillon'un üzerine bindi ve Papillon onu hemen hemen denizi geçtiği hızda krallığa taşıdı. Paris kentinin duvarlarına vardı; St. Genevieve'in yüksek kuleleri gözüne ilişmemiş olsaydı kenti tanıması güçtü. Doğruca Charlemagne'ın sarayına gitti. Burası sanki tamamen yeniden inşa edilmiş gibiydi. Çok şaşırmıştı. Gardiyanların ve hizmetlilerin, sorduğu sorulara verdikleri yanıtları zorlukla anlaması ve kendilerine yöneltilen sözleri birbirlerine gülümseyerek açıklamaya çalıştıklarını görmek şaşkınlığını daha da arttırdı. O sırada saraya gitmekte olan bazı baronların dikkati bu sahneye çekildi ve rütbelerinin nişanlarını tanıyan Ogier onlara seslen-

di; Dük Namo ile Salomon'un hâlâ imparatorun sarayında ikamet edip etmediklerini sordu. Bu soru üzerine baronlar birbirlerine şaşkınlık içinde baktılar; içlerinde en büyüklerinden biri diğerlerine şöyle dedi: "Bu şövalye, büyük amcam Danimarkalı Ogier'in portresine ne kadar da benziyor." "Ah! Benim sevgili yeğenim ben Danimarkalı Ogier'im" dedi Ogier ve Morgana'nın onunla kaldığı süre içinde zamanın akışından pek haberdar olmayacağını söylediğini hatırladı.

Hiç şaşırmadıkları kadar şaşıran baronlar, onu hükümdar, büyük Hugh Capet'in yanına götürmeye karar verdiler.

Cesur Ogier tereddüt etmeden saraya girdi, ancak kraliyet salonuna ulaştıklarında baronlar ona Fransa Kralı'nın önünde eğilmesini söylediklerinde, kısa boylu, koca kafalı, ama tavırları soylu ve savaşçı birini, döneminin en uzun ve en yakışıklı hükümdarı Charlemagne'ın sıklıkla üzerinde oturduğunu gördüğü tahtta otururken görünce şaşırdı.

Ogier maceralarını basitçe ve samimiyetle anlattı. Hugh Capet ona inanmakta güçlük çekti; ancak Ogier ona o kadar çok kanıt ve olay anımsattı ki sonunda hükümdar bu yaşlı savaşçının ünlü Danimarkalı Ogier olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

Kral, Ogier'i uzun süreli yokluğu boyunca meydana gelen olaylardan haberdar etti. Charlemagne'ın soyu tükenmiş, yönetimde yeni bir hanedanlık egemen olmuştu. Krallığın eski düşmanları Sarazenler hâlâ rahat vermiyorlardı ve imansızların ordusu tam o sıralarda Chartres şehrini kuşatma altına alıyordu; hükümdar bu kenti kurtarmak için birkaç gün içinde yola çıkacaktı. Her zaman şan şöhret aşkıyla yanıp tutuşan Ogier, kendi kol gücünü kralın hizmetine sundu; şanlı hükümdar bu öneriyi sıcakkanlılıkla kabul edip onu kraliçeye gönderdi. Ogier'in şaşkınlığı, leydilerin yeni ziynet eşyalarını ve saç modalarını görünce ikiye katlandı; yine de alınlarının üzerine yapılan güzel saçlar ve büyük zerafetle dalgalanan birlikte örülmüş tüyler onlara Ogier'i memnun eden soylu bir hava veriyordu. Eski imparatoriçe Bertha'nın yerine tüm kalpleri etkileyen muhteşem yüzü, zamanının, yaşamının, tavırlarının, içtenliğinin ve büyüleyiciliğinin erdemleriyle birleşen genç bir kraliçe gördüğünde hayranlığı arttı. Ogier, genç kraliçeyi o kadar derinden bir saygıyla selamladı ki saray adamlarının çoğu onu ya yabancı ya da en azından Paris'ten uzakta yetişmiş soylu biri sandılar, zira Ogier onların *eski kur* olarak adlandırdıkları tavırları muhafaza etmekteydi.

Kraliçe, kocasından, kendisine takdim edilen bu kişinin eski vakayinamelerde unutulmaz maceralarını sıkça okuduğu ünlü Danimarkalı Ogier olduğunu öğrenince çok şaşırdı, ayrıca konuşmasındaki asalete, canlılığına ve yüzünün gençliğine dikkat edince şaşkınlığı daha da arttı. Kraliçe kendisine her söylenene çabucak inanmayacak

kadar zekiydi; yalnızca kanıtlar onu inanmaya mecbur bırakabilirdi. Charlemagne'ın eski sarayı hakkında ona pek çok soru sordu ve tüm şüpheleri ortadan kaldıracak aydınlatıcı, yerinde cevaplar aldı. Biz bugünkü tarihimizdeki detayların doğruluğunu ve güvenilirliğini, Ogier'in kahramanlıklarının anlatıldığı halk öykülerine o esnada yaptığı düzeltmelere borçluyuz.

Kral Hugh Capet, o akşam Chartres sakinlerinin gönderdiği habercileri kabul ederek kuşatmacılar tarafından zorlandıkları haberini alınca, onları kurtarmak için Ogier'le birlikte derhal yola çıkmaya karar verdi.

Ogier tıpkı daha öncekilerde de sık sık olduğu gibi bu meseleyi de süratle sona kavuşturdu. Savaşmaya cüret eden Sarazenlerin saflarının en yoğun olduğu yerlerden Oriflamme'ı geçirdi; burun deliklerinden ateş soluyan Papillon onları karmaşaya sürükledi ve Ogier'in alt edilemez koluyla savrulan Cortana kısa bir süre sonra yıkımlarını getirdi.

Sarazenlere karşı zafer kazanan kral Danimarkalı kahramanı Paris'e geri götürdü ve Fransa'nın kurtarıcısı orada yiğitliğinden ötürü kazandığı şeref payelerini kabul etti. Kral ve kraliçenin iltifatlarıyla alıkonulan Ogier bir süre daha sarayda kaldı; fakat çok geçmeden kralın ölümüne tanık olarak büyük acı duydu. Ardından kraliçede gördüğü olgunluktan etkilenen Ogier evlenme teklif ederek ona şefkatle bağlılığını sunmaktan kendini alamadı. Kraliçe bu teklifi kabul edebilirdi belki, hatta bu öneri üzerinde görüşüp karara varmak için soylu baronlarını bir toplantıya çağırmıştı, ama görüşmeden bir gün önce, Ogier kraliçenin önünde diz çökmüşken, kraliçe, görünmez bir elin Ogier'in başına altından bir taç koyduğunu gördü ve o anda bir bulut Ogier'in çevresini kuşattı ve Ogier kraliçenin huzurundan ebediyen kayboldu. Bu, gördükleri karşısında kıskançlığa kapılan peri Morgana'ydı. Yeniden Ogier üzerindeki gücünü kullanıp, onu Avalon adasına kendisiyle birlikte yaşaması için kaçırmıştı. Ogier, orada halen Britanya'nın Büyük Kralı Arthur'la birlikte yaşamaktadır ve şanlı arkadaşı eski hükümdarlığını sürdürmeye geri dönecek olursa, o da hiç şüphesiz arkadaşıyla birlikte dönüp zaferini paylaşacaktır.

CHARLEMAGNE SAKSONLARA KARŞI SAVAŞIYOR

DEYİMLEŞMİŞ İFADELER

Numara 1, Sayfa 56.

Materiem superabat opus.- Ovidius.

Ustalık malzemeye baskın çıktı.

Numara 2, Sayfa 56.

Facies non omnibus una,

Nec diversa tamen, qualem decet esse sororum.- Ovidius.

Yüzleri ne tam birbirinin aynıydı ne de tam olarak farklı; tıpkı kız kardeşler gibi.

Numara 3, Sayfa 58.

Medio tutissimus ibis.- Ovidius

En sağlam orta yoldan ilerleyeceksin.

Numara 4, Sayfa 61.

Hic situs est Phaeton, currus auriga paterni,

Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.- Ovidius.

Burada Phaeton yatar, babasının arabasının sürücüsü,

Arabayı dizginlemekte başarısız olduysa da yine de büyük bir teşebbüste bulundu.

Numara 5, Sayfa 137.

Imponere Pelio Ossam.-Vergilius.

Ossa'yı Pelio'nun üzerine yüklemek.

Numara 6, Sayfa 240.

Timeo Danaos et dona ferentes.-vergilius.

Yunanlardan hediye getirdiklerinde bile korkarım.

Numara 7, Sayfa 243.

Non tali auxilio nec defensoribus istis

Tempus eget.- Vergilius.

Zaman ne böyle yardıma ne de böyle koruyuculara ihtiyaç duyar.

Numara 8, Sayfa 255.

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charbydim.

Charbybdis'den kaçmak isterken Scylla'ya çatar.

Numara 9, Sayfa 268.

Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.- Vergilius.

Gözünün yerinden oyulduğu korkunç, biçimsiz ve büyük canavar.

Numara 10, Sayfa 268.

Tantanaene animis coelestibus irae?- Vergilius.

Göksel zihinlerde böylesine kızgınlıklar yer alabilir mi?

Numara 11, Sayfa 269.

Haud ignara mali, miseris succurrere disco.- Vergilius.

Hiç sıkıntıyla tanışmamışken, talihsizlerin imdadına koşmayı öğrendim.

Numara 12, Sayfa 270.

Tros, Tyriusve mihi nullo discrimine agetur.-Vergilius.

Troialı ya da Kartacalı olmuş benim için fark etmez.

Numara 13, Sayfa 271.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.-Vergilius.

Talihsizliğe boyun eğme, daha cesur olmaya çabala.

Numara 14, Sayfa 272.

Facilis descensus Averni;

Noctes atque dies patet atri janua Ditis;

Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras,

Hoc opus, hic labor est.- Vergilius.

Avernus'a iniş kolaydır; Pluto'nun kapısı gece gündüz açık durur; ancak birinin adımını geri atması, yukarı dünyaya dönüşü,

İşte asıl bu zahmetlidir, zordur.

Numara 15, Sayfa 272.

Uno avulso non deficit alter.-Vergilius.

Zorla kopartıldığında, yenisi çıkardı.

Numara 16, Sayfa 286.

Quadrupendate putrum sonitu quatit ungula campum.-Vergilius.

Dörtnala giden atların toynakları ezermişçesine yeri dövüyordu.

Numara 17, Sayfa 289.

Sternitur infelix alieno vulnere, coelumque
Adspicit et moriens dulces reminiscitur Argus.-Vergilius.

Talihsizce, başka biri için niyet edilmiş bir darbeyle yere yığılır
Gözlerini göğe diker ve ölürken tatlı Argus'u anımsar.

SÖZLÜKÇE

Dizin kısmını özlü bir mitoloji sözlüğü şeklinde düzenleme çabası, bu kitaba başlı başına bir önem katmıştır. Metinde yer alan öğelerle sınırlı olmasına karşın her bir maddenin Bulfinch'in verdiğinden daha fazla bilgi sağladığı ve zaman zaman söylediğinin aksini iddia ettiği bile görülmektedir.

A. G.

A

Abdulrahman: bkz. Abdurrahman.

Abdurrahman: (Arapça kelime anlamı, "bağışlayıcının hizmetkârı") (ölümü 732). Büyük çaplı ordusuyla 732 yılında Fransa'yı işgal eden ve aynı yıl Tours yakınlarında Charles Martel tarafından yenilgiye uğratılıp öldürülen Arap lider.

Aberfraw: Branwen ve Matholch'un düğünlerinin yapıldığı yer.

Absyrtus: Medea'nın küçük erkek kardeşi. Medea (ya da efsanenin başka bir yorumuna göre, Iason) babası Aetes'i Colchis'ten yola çıkan Argo Gemicileri'ni takip etmekten alıkoymak maksadıyla, Absyrtus'u parçalara ayırarak öldürüp parçalarını denize atar.

Abydos: Çanakkale Boğazı'nın Asya tarafında, hemen hemen Sestos'un karşısında bir kent. Leander'in ülkesi olmanın yanı sıra Kserkses Köprüsü'nün olduğu yer olarak da bilinir.

Abyla: Fas'ta Ceuta yakınlarında Cebelitarık'ın karşısında Afrika sahilinin kuzey ucunda sıralanan, şimdilerde Musa Dağı ya da Maymun Tepesi olarak adlandırılan burun.

Abyssinia: Etiyopya'nın bir kısmı. Charlemagne'ın efsanesinde, Astolpho'nun kibar ev sahibi kral Senapus tarafından yönetilen ülke.

Acestes (Yunanca, Aegestes): Bir nehir tanrısı ile Troia bölgesine zarar veren vahşi canavarlar tarafından yok edilmesin diye Sicilya'ya gönderilen Troialı bir kadının oğludur. Sonrasında kendisinin onuruna Aegesta kentini inşa eden Aeneas'ın ev sahibi olmuştur.

Acetes: Thebae Kralı Pentheus tarafından ele geçirilmiştir ve ayrıca Dionysos'a tapınanlardandır.

Achates: Aeneas'ın sadık dostu ve yoldaşı. Vergilius'un Aeneas'ında sıklıkla *fidus Achates*, "Sadık Achates" olarak adlandırılır.

Achelous: Yunanistan'ın en büyük nehir tanrısı. Pek çok değişik biçime girebilme özelliğine sahipti. Boğa olarak Hercules ile dövüşürken, boynuzlarından birini yitirdi ve Naiad'lar bu boynuzu bolluk boynuzuna dönüştürdüler.

Achilles: Bir Nereus kızı olan Thetis ile Peleus'un oğlu ve bir Thessalia kabilesi olan Myrmidonların Kralı. Homerus'un Ilias destanının kahramanı olmakla birlikte, Yunanların erkekçe yiğitlik ve güzellik anlayışlarının ana modeli haline gelmiştir. Troia savaşında en ünlü savaşçıları olarak Yunanların tarafında yer almış ve Troialı kahraman Hector'u öldürmüştür. Annesi tarafından Styx ırmağına sokularak, annesinin o sırada tuttuğu topuğu dışında her yeri yara almaz kılınmıştır ve Hector'un küçük kardeşi Paris'in attığı ya da hikâyenin başka bir uyarlamasına göre Paris'in şekline girmiş tanrı Apollo'nun attığı topuğuna saplanan okla ölümcül bir yara almıştır.

Acis: Galatea'nın sevgilisi, rakibi Cyclops Polyphemus tarafından öldürülen, Nereus kızı Symaethis ile Faunus'un oğlu Sicilyalı yakışıklı genç. Acis'in bedeninden sıçrayan kan suya dönüşüp Acis nehrini oluşturmuştur.

Aconteus: Gorgo'nun başını görerek taşa dönüşen Perseus'un arkadaşı.

Acrisius: Danae'nin babası Argos Kralı. Ölümünün torunundan olacağını öngören bir kehânet yüzünden Danae ve Perseus'un bir sandığa hapsedilip denize atılarak akıntıya bırakılmasını emretmiştir.

Actaeon: Aristaeus ile Cadmon'un kızı Autonoe'nin oğlu ünlü avcı. Diana'yı banyo yaparken gördükten sonra, Diana tarafından bir geyiğe dönüştürülmüş ve kendi köpekleri tarafından parçalanmıştır.

Adalet: bkz. Themis.

Admeta: Eurystheus'un kızı. Hercules "on iki işi"nden birinde onun için Amazon Hippolyta'nın kemerini elde etmekle görevlendirilmişti.

Admetus: Thessalia Kralı. Zeus Apollo'yu cezalandırmak istediğinde, onu bir yıllığına Admetus'un hizmetçisi yapmıştı. Admetus Apollo'nun yardımıyla Pelias'ın kızı Alcestis'ten evlilik sözünü almıştı. Alcestis'in, kendisi yerine ölmeye gönüllü olmasıyla ölümden kurtulmuştur.

Adonis: Venus'un sevdiği güzel delikanlı. Vahşi bir domuz tarafından öldürüldüğünde, Venus kanını hâlâ onun adıyla, *Adonis* (kandamlası) diye anılan çiçeğe dönüştürdü.

Adrastus: Argos Kralı, Polynices'in kayınpederidir. Polynices'in Thebae tahtına talip olunca ona destek vermiş ve "Thebae'ye Karşı Yediler" olarak bilinen seferin lideri olmuştur.

Aeacus: Zeus ile Aegina'nın oğlu, annesinin ismini verdiği adanın kralı. Adası bir salgın hastalıkla kırılınca Zeus'un karıncaları insana dönüştürerek yarattığı Myrmidonların hükümdarıydı. Oğlu Peleus, Achilles'in babası olmuştur.

Aeae: Ulysses'in yoldaşlarını domuza çeviren büyücü Circe'nin adası.

Aetes: Medea ve Absyrtus'un babası, Colchis Kralı. Argo Gemicileri'nin elinden almak için denize açıldıkları Altın Post'un sahibi.

Aegeus: Atina'nın Kralı ve Theseus'un babası. Ülkesini, Minotaurus'un istediği insan haracından kurtarmak için çıktığı seferde oğlunun öldüğüne inanınca kendisini Ege (Aegean) denizine atmıştır; denizin ismi buradan gelir.

Aegina: Ege körfezinde bir Yunan adası, Myrmidonların ülkesi.

Aegis: Iupiter'in Vulcanus tarafından yapılan kalkanı veya göğüslüğü. Bu kalkan Minerva'nın karakteristik özelliği haline gelmiştir; zira tam ortasına Gorgo'nun kafasını yerleştirmiştir..

Aegisthus: Clytemnestra'nın sevgilisi, Clytemnestra'nın kocası Agamemnon'un katili. Agamemnon'un oğlu Orestes tarafından öldürülmüştür.

Aeneas: Anchises ve Venus'un oğlu, Troialı kahramanlardan biri. Vergilius'un, Troia düştükten sonra Italya'ya varana kadarki maceralarını anlattığı eseri *Aeneis*'in kahramanı. Romalıların geçmiş zamanlara ait kahramanı olarak ululanır.

Aeneis: Aeneas'ın Troia'dan Italya'ya uzanan yolculuğuna dair Vergilius'un yazdığı destan.

Aeolus: Aeolus Adası'nın Kralı, Halcyone'nin babası; Iupiter tarafından rüzgârların muhafızı tayin edilmiş, sonra rüzgârların tanrısı olarak kabul edilmiştir. Ulysses'i misafirperverlikle karşılamış, ona tüm aksi rüzgârları deri bir çantada bağlanmış, zararsız olarak sunmuştur. Sonra bu rüzgârlar Ulysses'in yoldaşları tarafından serbest bırakılmışlardır.

Aesculapius: Hekimlik tanrısı. Coronis ve Apollo'nun oğlu, Machaon'un babası. Babalığı Centaurus Chiron'du. Ölüleri hayata döndürebilme kabiliyetine sahip büyük bir şifacı oldu. Bu durum karşısında telaşa kapılan ölümlüler diyarının tanrısı Pluto, Zeus'a onu öldürmesi için baskı yaptı. Apollo'nun isteği üzerine yıldızların arasına koyuldu. Yeryüzünde adına yapılmış kehânet mekânları sayısızdı.

Aeson: Iason'un babası, Pelias'ın üvey kardeşidir. Iason ergenliğe erişinceye kadar,

Pelias lehine Thessalia hanedanlığını paylaşmaktan vazgeçmiştir. Medea tarafından tekrar gençliğine kavuşturulmuştur.

Aethiopialılar: bkz. Etiyopyalılar.

Aethra: Aegeus'tan olma Theseus'un annesi.

Aetna: Sicilya'da bulunan bir volkan. Titanlar canlı canlı Aetna Dağı'nın altına gömülmüşlerdir; ayrıca bu dağ Cyclops'ların işlerini yaptıkları yerdi.

Agamedes: Trophonius'un erkek kardeşi. Beraberce Delphoi'de Apollo tapınağını ve Kral Hyrieus için bir hazine inşa etmişlerdir. Agamades, kralın hazinesinin bir kısmını çalarken yakalandı ve kardeşi tarafından, suç ortağı olarak görünme korkusuyla öldürüldü.

Agamemnon: Mycenae Kralı, Menelaus'un kardeşi ve Troia'ya karşı yapılan seferin Yunan lideri. Chryseis'i serbest bırakmayı reddettiği için Achilles savaştan çekilmişti. Ardından işler Yunanlar için kötü gitmeye başladı. Diğer pek çok lider gibi Agamemnon da yaralandı, ama sonunda Achilles ile uzlaşmanın bir yolunu buldu. Zafer kazanan Yunan ordusunun dönüşünden sonra Agamemnon, karısı Clytemnestra ve onun sevgilisi Aegisthus tarafından öldürüldü.

Agaue: Cadmus'un karısı, Echion'un eşi ve çılgınlık halinde öldürdüğü Thebae Kralı Pentheus'un annesi.

Agenor: Kızı Europa'nın boğa şekline bürünen Iupiter tarafından kaçırılıp götürüldüğü Phoenicia Kralı. Agenor ayrıca Priamus'un oğlu olarak, Achilles'e karşı mücadele eden Troialı savaşçının ismidir.

Aglaia: Üç Kharit tanrıçadan birisidir; ismi parlaklık anlamına gelir.

Agni: Hindu mitolojisinde ateş tanrısı. Şimşek, güneş ve dünyevi ateş üçlemesini simgeler; insanların arasında ikamet edip, tanrılarla aralarında arabuluculuk eder.

Agramant: Boiardo'nun *Orlando Innamorato* ve Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda, Charlemagne'a karşı Fransa topraklarına savaş götüren Afrika Kralı. Oliver'le giriştiği bir mücadelede ağır yara almıştır.

Agrican: Boiardo'nun *Orlando Innamorato*'sunda, Angelica'ya âşık olan, ancak sonunda heyecanın doruğa ulaştığı uzlaşma sahnesinde kendisini vaftiz eden rakibi Orlando tarafından öldürülen Tatar Kralı.

Agrivain: Kral Arthur'un şövalyelerinden biri ve kral için Sör Lancelot ile kraliçeye ihanet eden Sör Gawain'in erkek kardeşi. Diğer erkek kardeşlerinin adları Gahariet ve Gareth idi.

Aiax (Yun., Aias): Telamon'un oğlu; Troia savaşı kahramanlarından, Achilles'ten

sonra ikinci sırada gelir. Agamemnon ile tartışmasından sonra Achilles'i yatıştırmak için gönderildi. Troia'lı kahraman Hector'la sonuçsuz bir mücadeleye girişti; Patroclus ile Achilles'in bedenlerini koruyup kurtardı. Çok arzuladığı Achilles'in silahlarının Ulysses'e verildiğini görünce kendi elleriyle canına kıydı. Toprağa akan kanından sümbül [*Hyacinthus* –yn.] bitkisi doğdu. Bu bitki Aiax'ın adının ilk harfleri olan, ayrıca Yunanca "üzüntü" anlamına gelen "ai" harflerini yapraklarında taşır.

Akdeniz:.

Akitanya: Güneybatı Fransa'nın eski vilayeti. Kral Arthur buraya vassalı Hoel'in komutasında bir ordu göndermiştir.

Akrep ya da **Akrep Burcu**: Zodyak'ın sekizinci takımyıldızı.

Alba: Kral Arthur'un Romalılarla savaştığı nehir.

Alba Longa: Aeneas'ın oğlu ve Iulus adı altında Romalı Iulii soyunun atası olarak geçen Ascanius tarafından kurulduğu söylenen Latium bölgesinde bir kent.

Albanact: Aeneas'ın soyundan Brutus'un efsanevi oğlu. Arnavutluk [İng., Albania, Albany –yn.] İskoç dağlık bölgelerinin eski adı Albany adı buradan türemiştir.

Alberich: Cücelerin Kralı, Nibelungların şefi ve Ren altını hazinesinin muhafızı.

Albracca: Bir Hıtay kalesi, bu kalenin kuşatılması sırasında, Angelica'ya delicesine âşık olan Orlando rakibi Agrican'ı öldürmüştür.

Alcestis: Pelias'ın kızı, aslanların ve domuzların çektiği bir arabayı sürerek kazandığı Admetus'un karısı. Admetus hastalandığında, Alcestis onun yerine ölmeye karar vererek kocasının hayatını kurtarmıştır. Hercules Ölüm'e pusu kurup, onu avını bırakmaya zorlayarak Alcestis'i ölümden kurtarmıştır. Başka bir yoruma göreyse, Persephone onu yeraltı dünyasından kurtarmıştır.

Alcides: Atası Alcaeus'un adından türeyerek Hercules'e verilen bir aile ismidir.

Alcina: Boiardo ve Ariosto'nun şiirlerinde geçen etkili bir büyücü, Logistilla (Akıl) ve Morgana'nın (Şehvet) kız kardeşi. Alcina kalbini kazandıklarından bıktığında onları ağaca, pınara, kayaya dönüştürürdü. Astolpho onun tarafından bir mersin ağacına dönüştürülmüştü. Rogero da Alcina'nın büyüsü altına girmişti. Melissa tarafından kurtarıldı ve sihirli yüzüğün sayesinde Alcina'nın gerçek yaşı ve çirkinliği açığa çıktı.

Alcinous: Scherie adasında yaşayan Phaiakların Kralı, Nausithous'un oğlu Nausicaa'nın babası. Odysseia'nın VI'dan XIII. bölümüne kadarki kitapları Ulysses'in, Alcinous'un krallığında kaldığı zamana adanmıştır.

Alcippe: Mars'ın Halirrhothius tarafından kaçırılan kızı.

Alcmena: Amphitryon'un karısı; Hercules'in annesi. Iupiter, Amphitryon'un şekline girip kocasının yokluğunda Alcmena'yı ziyaret etmiş, Hercules doğmuştur..

Alcuin: Bazen Albinus olarak adlandırılır. Hayatının büyük bir kısmını Charlemagne'ın ünlü Saray Okulu'nun idaresinde geçirmiş, metinlerin yeniden düzenlenmesine ve kaligrafi sanatına öncülük etmiş York doğumlu Hıristiyan teolog ve öğretmen.

Alecto: Kelime olarak "durmak nedir bilmez" anlamına gelir. Üç tanrıçalarından biridir. Iuno tarafından Troialılar arasında anlaşmazlık çıkarmak için gönderilmiştir.

Alemannus: Histion'un oğlu, Yafet'in torunu, Nuh'un torununun torunu ve Alman toplumunun atası.

Alfadur: Kelime anlamı olarak, "babaların babası" anlamına gelir. İskandinav mitolojisinde, En Yüce Varlığın bir unvanıdır. Ragnarök sonrasında yeni bir cennetin ve yeni bir dünyanın denizden yükselmesine neden olacaktır. Çoğu kez Odin'le bir tutulur.

Alfheim: İskandinav mitolojisinde Işık elflerinin evidir. Güneş tanrısı Freyr'in egemenliğindeki dişbudak ağacı Yggdrasill'in eteğinde bulunan Norn'ların pınarının yakınındadır. Burada elfler sonsuz ışık içinde eğlenirler.

Alice: Dük Sevinus'un oğulları Huon ve Girard'ın annesi.

Alphenor: Niobe'nin oğullarından biri.

Alpheus: Oceanos ve Tethys'in oğlu. Diana'nın bir pınara dönüştürdüğü Nympha Arethusa'nın aşkıyla yanıp tutuşan Alpheus onu yeryüzünün en alt bölgelerine kadar izledi. Bunu gerçekleştirebilmek adına Alpheus nehir olmuştur. Hercules Augeas'ın ahırlarını temizlemeye giriştiğinde, Alpheus ve Peneus nehirlerinin bu ahırların içinden geçmesini sağlamıştır.

Althea: Meleager'in annesi. Meleager, bir tartışmada annesinin erkek kardeşlerini öldürdüğü için Althea da oğlunu öldürmüş, babası "Thestius'un evi"ne leke sürmüştür.

Altın Çağ: Tufan'dan önce insanlığın yaşadığı ilk çağ. Doğruluk ve hak dünyada hüküm sürdüğünde yaşanan Masumiyet ve Mutluluk Çağı'ydı. Altın Çağ'ı Gümüş Çağ ve sonunda Pirinç Çağ izlemiştir. Bu terimin kullanımı, şimdilerdeki "sanatın altın çağı" ifadesinde olduğu gibi metaforik bir imayı öncelemektedir.

Altın Elmalar: bkz. Hesperid'ler.

Altın Post: Hikâyeye göre Ino kocası Athamas'ı, oğlu Phryxus'un ülkeyi kasıp kavuran kuraklığa neden olduğuna ikna etmiştir. Phryxus'un kurban edilmesi emri

verilmiş ancak o Altın Post'a sahip kanatlı koç Chrysomallus'un üzerinde denizaşırı kaçıp gitmiştir. Colchis'te koçu Zeus'a kurban edip postu kral Aetes'e armağan etmiştir. Post sonradan Iason'un Argo Gemicileri seferine neden olmuş ve onun tarafından çalınmıştır.

Amalthaea ya da **Amalthea**: Girit Kralı Melisseus'un kızları tarafından, beslemek için bebek Iupiter'e sütü verilen keçi. Bolluk boynuzunun kaynağını açıklayan efsanelerden birinin anlattığına göre Iupiter keçinin boynuzlarından birini kırmış ona sihirli güçler bahşetmiş ve bakıcılarına vermiştir.

Amalthea'nın boynuzu ya da **Bolluk Boynuzu**, bkz. Cornucopia.

Amata: Iuno'nun isteğiyle Alecto tarafından delirtilen ve kocasıyla Aeneas'ın ittifakına karşı kışkırtılan Latinus'un karısı.

Amazonlar: Yunanlar tarafından "memesiz" olarak ifade edilerek yorumlanan kaynağı belirsiz bir kelimedir. Erkeklerin dışlandığı bir devleti oluşturan ve Karadeniz'in kıyısında yaşayan efsanevi savaşçı kadın ırkı. Birçok Yunan kahramanın onlarla ilişkisi olmuştur. Hercules'in görevlerinden bir tanesi görevi için öldürmek zorunda kaldığı Amazonların kraliçesi Hippolyta'nın kemerini getirmekti. Theseus Amazonların kraliçesi Antiope'yi kaçırmış ve Atina'nın orta yerinde onun kadın savaşçılarına karşı bir savaş vermek zorunda kalmıştır. Achilles Troialılara yardıma gelen Amazon kraliçesi Penthesilea'yı öldürmüştür.

Ambrosia: Tanrılar tarafından kullanılan göksel yiyecek.

Amen, Amun ya da **Ammon**: Mısırlıların arasında, genellikle başının üzerinde dümdüz yükselen iki kuş tüyüyle resmedilen tanrıların ulu kralı. Thebae'nin koruyucusu. Kehânet mekezi Iupiter Ammon'un vahasındaydı ve Yunanlar tarafından Zeus'la bir tutulurdu.

Amerika: Bir ihtimal eski denizcilerin gördüğü bir kıta olarak mutlu Atlantis adası efsanesine dayanmaktadır.

Ammon: bkz. Amen.

Amphiaraus: "Thebae'ye Karşı Yediler" seferi için felaket öngörüsünde bulunan Argos'lu kâhin. Düşmanları peşine düşünce Iupiter'in müdahelesiyle toprak tarafından yutuldu.

Amphion: Thebaeli Antiope'nin Iupiter'den oğlu; Zethus'un ikiz kardeşi. Zorla yönetimi ele geçiren Kral Lykus ile karısı Dirce tarafından doğduklarında Cithairon dağına bırakılan Amphion ile Zethus daha sonra anneleri tarafından yardıma çağrıldılar. Lykus'u öldürüp, Dirce'yi ölümüne sürükleyecek bir boğa edindiler.

Mercurius, Amphion'a bir lir verdi ve onu büyük bir müzisyen olması için yetiştirdi. Çaldığı müzikler taşları oynattı ve kral olduğunda taşlara Thebae'nin çevresine bir duvar ördürttü. Niobe'yle evlendi. Çocuklarının ölümünden sonra kendisini öldürdü.

Amphitrite: Nereus'un kızlarından biri. Neptunus'un karısı olarak su elementi üzerinde egemen bir titan olan Oceanus'un karısı Tethis'in ardılıdır. Nereus ve Doris'in kızı, Triton'un annesidir.

Amphrysos: Apollo'nun, kıyıları boyunca Admetus'un sürülerini otlattığı Thessalia'da küçük bir ırmak.

Ampyx: Gorgo'nun başını görünce taşa dönüşen Perseus'a saldıran kişi.

Amrita: Hindu mitolojisinde tanrıların okyanustan köpürterek elde ettikleri ölümsüzlük suyu. Bu suyu, Vişnu bir kaplumbağa biçiminde mil görevi görürken, Mandara Dağı'nı sopa, yılan Vasuki'yi de ip olarak kullanarak elde ederler.

Amun: bkz. Amen.

Amymone: Danaus'un elli kızından biri, Palamedes'in babası Nauplius'un Neptunus'tan annesi. Neptunus'un yardımıyla kuraklık zamanında bir kaynağın akmasını sağlamıştır.

Anaxarete: Âşığı Iphis'e kibirli bir tavırla yaklaşarak, kapısında Iphis'in kendisini asmasına neden olan Kıbrıslı soylu kadın. Tanrılar Anaxarete'yi bedenini taşa dönüştürerek cezalandırmışlardır. Salamis'teki Venus tapınağında heykel olarak tutulmuştu.

Anbessa: İS yılında İspanya valisi Sarazen.

Anchises: Aeneas'ın Venus'tan babası. Venus Anchises'e, yakışıklılığına tutularak âşık olmuştu. Aeneas Troia düştüğünde yaşlı babasını omuzlarında taşıyarak yanan şehrin dışına çıkartmıştır.

Andraemon: Dryope'nin kocası. Karısının, aslında içinde nympha bulunan bir lotus çiçeğini bilmeyerek kopardığı için ağaca dönüştüğünü görmüştür.

Andret: Kral Mark'ın sarayında korkak bir şövalye. Kapı deliğinden Tristan ile Isolde'yi gözetlemiş ve kralın öfkesini üzerlerine çekmiştir.

Andromache: Hector'un karısı, Astyanax'ın annesi. Hector'un ölümünden, Troia'nın düşüşünden sonra Epiruslu Neoptolemus'a verildi ancak sonunda Hector'un erkek kardeşi Helenus'un karısı oldu.

Andromeda: Cepheus ile Cassiopeia'nın kızı. Neptunus'u yatıştırmak için bir kayaya zincirlenmiş, sonra Perseus tarafından kurtarılmıştır. Perseus rakibi Phineus'u

öldürerek onunla evlenmiştir. Öldükten sonra yıldızlar arasındaki yerini almıştır.

Anemone: Katledilen Adonis'in kanından Venus'un tarafından yaratılan kısa ömürlü bir dağ lalesi.

Aneirin: 6. yüzyılda yaşamış bir Gal ozanı. Hemşehrilerinin Saksonlar tarafından bozguna uğratıldığı Catraeth savaşının yedinci gününü anlatan şiir, *Gododin*'in yazarı.

Angelica: Orlando'nun maceralarını anlatan İtalyan epik şiirlerinin kadın kahramanı. Hitaylı Kral Galaphron'un kızı olan Angelica Hıristiyanlar arasında nifak tohumları ekmesi için Paris'e gönderilmiştir. Kendisi Rinaldo'yu, Orlando onu sevmiştir. Bir iksir Rinaldo'nun onu sevmesine neden olurken kendisi Rinaldo'ya aşkını yitirmiştir. Bavyera'da esir bulunurken Rogero tarafından kurtarılmıştır. Medoro'yla evlenince, Orlando kıskançlığından ve gururundan dolayı delirmiştir.

Angerbotha ya da **Angerboda**: İskandinav mitolojisinde bir devanası. Loki tarafından Fenrir, Hel ve Midgardr yılanının annesi.

Anglesey: Kuzey Britanya adasındaki Romalılardan kaçan Druid'lerin sığınağı.

Antaeus: Yeryüzüne dokunduğu müddetçe gücü zaptedilemez olan dev güreşçi (Yeryüzü ile Denizin, Ge ile Poseidon'un oğlu). Hercules yeryüzünden kaldırıp sıkarak onu öldürmeyi başardı.

Antea: Proetus'un karısı. Antea Bellerophontes'e hayran gözlerle baktığı için kıskançlığa kapılan kocası, kayınpederi Iobates'in yardımıyla onu öldürmüştür.

Antenor: Troialılar arasında yaşlıların en bilgesidir, soyu İtalya'nın efsanevi Brutus'una dayanır.

Anteros: Eros'un erkek kardeşi (ve zıttı). Venus ve Mars'ın oğlu. Bedbaht sevginin, karşılık görmeyen aşkın intikamcı tanrısıydı. Venus oğlu Eros'un hep çocuk kalmasından şikâyet edince, Themis onun yalnız olduğu için böyle kaldığı cevabını vermiş, ardından Anteros doğmuştur. Anteros'un doğumundan sonra Eros büyümüştür.

Anthor: Aeneas'ı hedef alan Mezentius'un mızrağıyla ölen Yunan.

Antigone: Oedipus'un kızı, Yunan'ın evlat ve kız kardeşce sadakat ideali.

Antilochus: Nestor'un oğlu, Achilles'in arkadaşı. Patroclus'un ölümünü Achilles'e söylemek için seçilmiştir. Antilochus, Aurora ve Tithonus'un oğlu Memnon tarafından öldürülmüştür. Üç arkadaş, Antilochus, Achilles ve Patroclus aynı tepede gömülmüşlerdir. Ulysses onları yeraltı dünyasında birlikte yürürlerken görmüştür.

Antiope: Amazonların kraliçesi, Theseus'un karısı; sık sık kız kardeşi ya da annesi

Hippolyta'yla karıştırılır. Bir diğer Antiope ise nehir tanrısı Asopus'un kızı Thebae kraliçesidir; Iupiter tarafından Amphion ile Zethus'un annesidir.

Anubis: Mısır mitolojisinde Osiris'in oğlu. Görevi cehennemde yargılanmadan önce ölülerin ruhlarına kılavuzluk etmek olan Yunan Hermes'le benzer bir ilahi güce sahiptir.

Apennin: Italya'nın belli başlı sıra dağı.

Aphrodite: bkz. Venus.

Apis: Memphis'in kutsal öküzü. Ay ışığıyla meydana çıkar; yeni vücut bulma bir önceki öküz öldükten sonra gerçekleşirdi. Memphis Serapeum'una gömülmüştür; oradan da Yunanlar tanrı Serapis'i oluşturmuşlardır.

Apis kehânet merkezi: Kutsal öküz Apis'in Memphis'teki Mısır kehânet merkezi.

Apollo: Olympus'un en büyük tanrılarından biri, Iupiter ile Latona'nın oğlu; kardeşi Diana gibi kendisi için kutsal olan Delos'ta doğdu. Okçuluk, kehânet, müzik ve şifa tanrısıydı. Musaların lideri olarak kendisine Mercurius'un icat ettiği lir verilmiştir ve ardından yaratıldıklarında kadınlara müziği armağan etmiştir. Müzisyen Orpheus onun oğluydu. Şifa tanrısı olarak diğer tanrılarla paylaştığı Paeon ismini taşımaktaydı ve Aesculapius'un babası oldu. Güneş tanrısı olarak Hyperion'un ardılı oldu ve Helios'la özdeşleştirilerek Phaeton'un babası olarak saygı gördü. Ayrıca Phoebus'a bak.

Apollo'nun maceraları söylencelerde ve şiirlerde sayısızdır. Dev yılan Python'u öldürmüştür; nympha Daphne'yi sevmiş ve isteği üzerine onu bir defne ağacına dönüştürmüştür; bir müzik yarışmasında Apollo'ya karşı Pan'a oy verdiği için Kral Midas'a bir çift eşek kulağı vermiştir; istemeden Hyacinthus'u öldürmüştür; annesini aşağıladığı için Niobe'den kız kardeşiyle birlikte intikam almıştır; oğlu Aesculapius'u Iupiter'in öldürdüğü şimşeği yapan Cyclops'lara haksız yere saldırdığı için kefaret olarak bir yıllığına kral Admetus'un hizmetkârı olmuştur; Diana'yı Orion'u öldürmeye itmiştir; Troia savaşında Chryseis adına araya girmiş, böylece Agamemnon ile Achilles arasındaki ihtilafı güçlendirmiştir; Hector'u iyileştirmiş, Patroclus'la yaptığı mücadelede ona yardımcı olmuştur; Achilles'i öldüren oka rehberlik etmiştir; sevdiği Cassandra'ya bilicilik armağanı vermiştir; vb.

Apollo ideal genç Yunan erkeğinin vücut bulmuş haliydi. Böylece ilk başta Yunan'ın sonra da sanatın gözde konusu oldu.

Apollo kehânet merkezi: Apollo'ya ait birkaç kehânet merkezi vardı; bir tanesi Ionia'da, bir tanesi Delos adasında, en ünlüleri de Delphoi'deydi ve Delphoi

kehânet merkezi adıyla bilinmekteydi.

Aquilo: Kuzey rüzgârı. Boreas'la özdeştir.

Arachne: Dokumada hünerli bir bakire. Tanrıça Minerva'ya meydan okuma küstahlığını gösterdikten sonra onun tarafından bir örümceğe dönüştürülmüştür.

Arcadia: Peloponnesos'un bir bölgesi; Vergilius'a göre burası pastoral sadeliğin, mutluluğun yeriydi.

Arcadia Yıldızı: Kutupyıldızı. Bu adla adlandırılır çünkü Arctos, Büyük Ayı olarak yıldızlar arasına yerleştirildiğinde Callisto Arcadia'da bir kadın avcıydı.

Arcas: Iupiter ve Callisto'nun oğlu. Arcadia'da annesi ile birlikte yaşamıştır.

Archer: bkz. Sagittarius.

Arden: Eskilerde iç kesimlerdeki vilayetlere kadar uzanan, İngiltere'de bir orman.

Areopagus: Kelime anlamı olarak Ares'in, yani Mars'ın tepesi demek. Atina'da Acropolis'in batısındaki kayalık tepe ve üzerindeki mahkeme. Bu adla anılması âdettir, çünkü kızı Alcippe'ye tecavüz eden Neptunus'un oğlu Halirrhotius'un katili olarak Ares (Mars) tanrılar tarafından burada yargılanmıştır. Ayrıca yine burada Orestes, annesi Clytemnestra'yı öldürmekle yargılanarak bağışlanmıştır.

Ares: Romalılar tarafından Mars diye adlandırılır. Yunan savaş tanrısı ve Olympus'un en büyük tanrılarından biri.

Arethusa: Elisli bir orman nymphası. Arethusa'ya deliler gibi âşık olan ırmak tanrısı Alpheus tarafından, Diana onu bir pınara çevirene kadar kovalanmıştır. Bu biçimde yeryüzünün aşağı bölgelerine akmış, orada Ceres'in kızı Proserpina'yı görmüştür. Böylece Ceres'e Pluto'nun kaçırdığı Proserpina'yı ararken yardımcı olmuştur.

Argius: İrlanda Kralı, Güzel Isolde'nin babası.

Argo: Yunanca *argos*, "hızlı" kelimesinden gelmektedir. Altın Post'u arama yolunda Iason'un kadırgası. Adını yapımcısından almıştır.

Argolis: Nemea oyunlarının oynandığı alan olan Nemea vadisini içeren Peloponnesos'un bir kısmı.

Argo Gemicileri: Altın Post arayışında Iason'un tayfası.

Argos: Bir Argolis şehri ve krallığı.

Argus: Mercurius tarafından öldürülen Io'nun yüz gözlü bekçisi.

Ariadne: Girit Kralı Minos'un kızı. Theseus'a âşık olmuş, ona Minotaurus'u öldürmesi için bir kılıç, labirentten çıkış yolunu bulabilmesi için de bir iplik vermiştir. Theseus Ariadne'yle beraber Naxos'a kaçmış ve onu orada terk etmiştir. Ariadne'nin yakarıları Bacchus'ta acıma hissi uyandırmış, sonra Bacchus onunla

evlenmiştir. Ardından ona bir taç vermiş ve ölümünden sonra Ariadne'nin tacı gökte bir yıldıza dönüşmüştür.

Arimanes: bkz. Ehrimen.

Arimaspialılar: Suriye'nin tek gözlü halkı.

Arimatea'lı Yusuf: Hıristiyanlığa inanıp korkusundan bunu itiraf edemeyen zengin Yahudi. Efsaneye göre kırk iki yıl boyunca hapsedilmiş ve bu süre zarfında Kutsal Kâse sayesinde mucizevi bir şekilde hayatta kalmıştır. Serbest kaldığında Kutsal Kâseyi ve Longinus'un Kurtarıcı'yı yaraladığı mızrağı Britanya'ya getirmiş, orada Glastonbury manastırını kurmuştur.

Arion: İÖ yılında ya da daha sonra doğmuş olan Lesbos'lu Yunan şair. Efsaneye göre Arion, Corinthus'tan doğduğu ülkeye yaptığı bir yolculuk sırasında denizciler tarafından denize atılmıştır. Lirik şarkısı yunusları büyülemiş ve içlerinden biri onu sapasağlam karaya taşımıştır.

Aristaeus: Yunan mitolojisinde, şarap ve yağ koruyucusu, avcı ve çoban. İnsanlara, annesinin kendisine öğrettiği arıları yönetme bilgisini sunmuştur ve Eurydice'ye âşık olmuştur.

Armorica: Britanya'nın bir diğer adı.

Arridano: Orlando tarafından öldürülen sihirli canavar.

Artemis: Romalıların Diana'sıyla bir tutulan Yunan tanrıça. Bkz. Diana.

Arthgallo: Britanya Kralı Elidure'un erkek kardeşi.

Arthur: bkz. Kral Arthur.

Aruns: Camilla'yı öldüren Etrüsk.

Arviragus: Britanya Kralı Cymbeline'in oğullarından biri, efsanevi prens. Babalarının ölümünden sonra Arviragus ve Guiderius Romalılara vergi ödemeye devam etmeyi reddetmişlerdir. Yeniden gerçekleşen bir Roma istilasında Guiderius öldürülmüş, Arviragus da anlaşma yapmaya zorlanmıştır.

Ascanius: bkz. Iulus.

Ásgardr: Kelime anlamı tanrıların çitidir. İskandinav mitolojisinde gökyüzünde yer alan ve sadece gökkuşağı köprüsü Bifrost ile erişilebilirliği olan tanrıların kalesi. Bu kalede aralarında Valhalla, Vingolf, Valaskjalf, Ydalir gibi konakların yer aldığı pek çok ev vardı.

Ashtaroth: Charlemagne efsanesinde Rinaldo'yu öldürmesi için büyüyle çağrılan zalim ruh.

Ask ya da **Askr**: İskandinav mitolojisinde Odin, Vili ve Ve tarafından dişbudak ağacından yaratılan ilk erkek. İlk kadın ise Embla.

Aske: bkz. Ask.

Aslan: Aslan takımyıldızı.

Astolpho: Charlemagne'ın on iki şövalyesinden biri; imparatorun Sarazenlere karşı verdiği mücadelede ona eşlik eden İngiliz dükü. Kendisiyle fazlaca övünmesinin yanı sıra cömert, kibar, neşeli ve yakışıklıydı.

Astraea: Adalet, masumiyet ve saflık tanrıçası; genel olarak söylendiğine göre Themis ile Iupiter'ın kızı. Altın Çağ'ın ardından yeryüzünü terk eden ölümlülerin sonuncusu. Bundan sonra Terazi yıldızına dönüşmüştür.

Astyages: Perseus'a saldıranlardan biri.

Astyanax: Klasik mitolojide Hector ile Andromache'nin oğlu. Yunanlar Troia kentini zapt ettikten sonra onu şehrin duvarlarından aşağıya atmışlardır. Ortaçağ efsanesine göre, Messina krallığının kurucusu olmuştur.

Asura'lar: Brahman tanrılarının rakipleri.

Aşk: Aşkın kişileştirmesi, Gecenin dölünden doğmuştur, okları ve meşalesiyle yaşamı ve neşeyi üretirdi.

Atalanta: Calydonia domuz avına katılan güzel bakire. Meleager öldürdüğü domuzun başını ve derisini andaç olarak ona armağan ettiğinde, Meleager ile iki amcasının yaşamlarını kaybettikleri bir sürtüşmenin günahsız nedeni olmuştur. Bir başka efsaneye göre, Atalanta evlenmemesi için bir kehânetle uyarılmıştır. Taliplerinin işini zorlaştırmak adına, bir yarışmada ödül olacağı sözünü vermiştir. Atalanta yarışmayı Hippomenes'e karşı kaybetmiş, Hippomenes ise Venus'a teşekkür etmeyi unutmuştur; böylece tıpkı gelin gibi Hippomenedes de aslana dönüştürülmüştür.

Ate: İntikam ve kötülük tanrıçası. Gökyüzünden kovulmuş, insanoğlunun arasına sığınmıştır.

Ateşe tapanlar: bkz. Parsi'ler.

Athamas: Thessalia Kralı Aeolus'un oğlu. Karısı Nephele'ye ilgisi azaldıktan sonra Cadmus'un kızı Ino'yla birleşmiştir.

Athena: Romalı Minerva'yla ilişkilendirilen Yunan mitolojisindeki bilim, sanat ve bilgelik tanrıçası. Zeus'un alnından silahlarla donatılmış olarak çıkmıştır. Atina kentinin adı, insanlığa en yararlı şeyi bağışladığı için tanrıçaya bir ödülün verildiği yarışmanın ardından verilmiştir. Athena'nin bağışladığı şey zeytin ağacı idi; Neptunus'unki ise at.

Atina: Attika'nın denizden uzaklığı yaklaşık dört mil olan, Cephisus ve Ilissus ırmakları arasında kalan baş kenti.

Athor: bkz. Hathor.

Athos: Makedonya'da Chalcidice'den uzanan, Acte diye de anılan dağlık yarımada.

Atlantes: Rogero'nun babalığı, güçlü büyücü.

Atlantis: Atlantik okyanusunda varolduğu sanılan büyük efsanevi ada. Adına ilk defa Platon (Timaeus ve Kritias diyaloglarında) değinmiştir; Solon, bir Mısır rahibinin kendisine bu yerin kendi zamanlarından 9000 yıl önce bir depremle yerle bir olup denizin dibine battığını söylediğinden bahsetmiştir.

Atlas: Tanrılara karşı savaşan titanlardan biridir; gökyüzünü omuzlarında taşımaya mahkûm edilmiştir. Prometheus'un erkek kardeşi, Iapetus'un oğlu, Pleiades'in babasıdır. Atlas adında bir kralın ülkesinde Hesperid'lerin bahçesi vardı; kral Hasperid'lerin amcası ya da babasıydı.

Atlas Dağları: Kuzey Afrika'da uzanan sıra dağlar.

Atropos: Themis'in (Adalet) kızı üç Kader tanrıçasından biri. Adı "kararlı" anlamına gelmektedir. İnsan yaşamını ören ağların iplerini keserdi..

Attika: Antik Yunan'ın bir bölgesi, başlıca şehri Atina idi.

Audhumla: Dev Ymir'i emziren inek. Buzlanan sütü yağmur damlalarına dönüşürdü. Odin'in büyükbabası Buri'yi tuzlu buzdan yalayarak çıkartmıştır.

Augea ahırı: Augeas'ın altına bak.

Augeas: Elis'te Epeialıların Kralı, Helios ve Hermione'nin oğlu, içinde güneşe adanan on iki beyaz öküzün de bulunduğu muazzam bir sığır sürüsünün barındıran "Augeas Ahırı" nın sahibi. Otuz yıldır ihmal edilen bu ahırı temizleme işi Hercules'in on iki işinden biriydi.

Augustus: Roma imparatoru Gaius Iulius Caesar Octavianus (63, İÖ 27 İS 14). Augustus, aslında bir lakaptı ("ulu" anlamına gelir), imparatorun isminin bir parçası değildi.

Augustus çağı: Horatius, Ovidius, Propertius, Tibullus, Vergilius ve daha başka pek çok büyük yazarın kitaplarında adı geçen meşhur Roma imparatoru Augustus Caesar'ın egemenlik dönemi.

Aulis: Boeotia'da bir liman, Troia'ya karşı olan seferde Yunanların buluşma yeri.

Aurora: Şafak tanrıçası Eos ile özdeştir.

Aurora Borealis: Valkyrie'nin silahının parlamasıyla oluşan kuzey ışığı.

Auster: Güney rüzgârı ya da Notus.

Autonoe: Cadmus'un kızı; Bacchus şölenindeki çılgınlık halinde öldürülmesine yardım ettiği Pentheus'un teyzesi.

Avalon: "Elma adası" anlamına gelen, Kelt mitolojisinde Kutsanmış Ruhlar Adasına

uygun düşen Keltçe kelime. Arthur'un maceralarında Arthur'un gömüldüğü ve ikamet ettiği yer. Arthur buraya Morgan le Fay tarafından götürülmüştü.

Avatar: (*avatara* Sanskritçe düşüş demektir; yani tanrının vücuda gelmesi.) Hindu mitolojisinde bir tanrının görünür biçimde dünyaya gelmesi. Vişnu'nun on gelişi en ünlü olanıdır. İlk gelişi balık biçimindedir (Matsya); ikincisi kaplumbağa (Kurma); üçüncüsü erkek domuz (Varaha); dördüncüsü yarı insan yarı aslan bir canavar (Narasinha); beşincisi cüce (Vamana); altıncısı baltalı Rama olarak insan biçiminde (Paraşurama); yedincisi tekrar Rama olarak (Ramakandra); sekizincisi Krişna olarak; dokuzuncusu Buda olaraktır. Bunlar hepsi geçmişteki gelişlerdir. Onuncu geliş dört çağın sonunda olup kanatlı bir beyaz at şeklinde (Kalki) dünyayı yok etmek için olacaktır.

Aventinus Tepesi: Roma'nın yedi tepesinden biri.

Avernus: Sönmüş bir krateri dolduran, Cumae ile Puteoli arasındaki buruna yakın zehirli bir göl. Bu göl yeraltı diyarına giriş olarak düşünülürdü.

Avesta: bkz. Zend-Avesta.

Avicenna: Aynı zamanda İbni Sina olarak bilinir (980-1037). Ünlü Arap fizikçi ve filozof.

Ay: Güneş Tanrısı Phoebus Apollo'nun hizmetçilerinden biri – diğerleri Yıl, Gün ve Saat'dir.

Aya: Ortaçağ romansında Rinaldo'nun annesi; babası Aymon'dur.

Ayı: Kepçe ya da Büyük Ayı adlı takımyıldız.

Aymon: Eski Fransız romanslarında, bir kısmı düşsel Dordogne Dükü. Bradamante'nin babası ve "les quatre fils d'Aymon" Aymon'un dört oğlu Renaud (İtalyanca Rinaldo), Alard, Guiscard ve Richard'ın babası.

Aziz Yahya: Charlemagne efsanelerinde Aziz Yahya Astolpho'nun rehberliğini yapar.

B

Baal: Çeşitli Semitik yöre tanrılardan bir tanesinin adı.

Baccha'lar: Bacchus'a inananlar ve festival dansçıları.

Bacchanalia: Üç yılda bir olmasına izin verilen, taşkın grupların katıldığı Bacchus'a adanılmış bir şölen.

Bacchus: Roma mitolojisinde,şarap tanrısı, Yunanlarda Iupiter ile Semele'nin oğlu Dionysos'u, aynı zamanda Libos olarak da bilinir. Semele, Iuno'nun isteği üzerine, Iupiter'den tüm görkemiyle önünde belirmesini istemiş ancak bu aptalca

talep onun ölmesine neden olmuştur. Iupiter zamansız doğan çocuğu olgunluğa erene kadar uyluğunun içerisine koyup dikerek kurtarmıştır. Babalığı Silenus'tur. Bacchus Thebae'ye filler tarafından çekilen bir araba ile girmiş ve bazı hikâyelere göre, Theseus kendisini Naxos'ta terk ettikten sonra Ariadne ile evlenmiştir.

Badon Dağı: Kral Arthur'un Saksonlara karşı zafer kazandığı savaş alanı, Linlithgow yakınında Bath ya da Boudenhill'in civarındaki Badbury Ring'leri ile bir tutulur.

Bagdemagus, Kral: Arthur zamanından bir şövalye.

Bahar: Güneş tanrının hizmetçisi olarak kişileştirilmiştir.

Bahtiyarlar Diyarı: bkz. Bahtlılar Adası.

Bahtlılar Adası: Diğer bir adıyla Kutsanmışlar Adası, Mutlular Adası, Bahtlılar. Batı Okyanusu'nda tanrıların sevdiği ölümlülerin ölümsüzlüğün mutluluğunu yaşamaları için nakledildikleri hayali bir ada.

Balder ya da **Baldur**: Frigg ile Odin'nin oğlu; İskandinav ışık tanrısıdır. Pek çok söylencenin baş karakteridir. Güzel Nanna'ya sahip olmak için dövüşürken rakibi Höd tarafından öldürüldüğü söylenir. Başka bir efsane Frigg'in ona zarar gelmemesi için bir yeminle her şeyi bağladığını, ama kazara ökseotunu ihmal ettiğini anlatır. Loki bunu öğrenmiş ve kör kardeşi Höd'ü Balder'i öldüren bir ökseotu dalıyla silahlandırmıştır.

Balisarda: Ariosto'nun *Çılgın Orlando*'sundaki ünlü kılıç; büyücü kadın Falerina tarafından Orgagna bahçesinde yapılmıştır.

Ban: Bretanya (Bretagne) Kralı, Lancelot'un babası ve Kral Arthur'un müttefiki.

Bard'lar: Eski Kelt halklarının, Galyalıların, Britanyalıların, Gallilerin, İrlandalıların ve İskoçların halk ozanları. Bard'lar tanrıların ve kahramanlarının yaptıklarını över, savaşları körükler, kraliyet festivallerinde ve başka kutlamalarda şarkılar söyler, müjdeci olurlardı.

Basilisk: Yılanların Kralı. Yunanca *basileos* "kral" anlamına gelir. Bkz. Cockatrice.

Başak takımyıldızı: Masumiyet ve saflığın tanrıçası Astraea'yı temsil eden Bakire takımyıldızı.

Başpiskopos, Turpin: Ortaçağ efsanesinde ünlü bir şahsiyet, Charlemagne'ın sarayındaki şövalyelerden biri. Tarihsel gerçeklikte Charlemagne'ın çağdaşı ve 753'ten 794'e kadar Reims halkının başpiskoposuydu.

Batı Okyanusu: Kutsanmış adaların yeri.

Baucis: bkz. Philemon ve Baucis.

Bayard: Charlemagne tarafından Aymon'un dört oğluna armağan edilen inanılmaz

sürate sahip at. Eğer oğullardan sadece bir tanesi binerse at normal büyüklüğünde kalır, eğer dördü birden binerse, bedeni gerekli olan uzunluğa gelirdi. Bayard hâlâ hayattadır ve yaz dönümünde Ardennes civarında kişnemesinin sesleri işitilebilir.

Beal: Druid'lerin yaşam tanrısı.

Bedivere: Kral Arthur'un şövalyelerinden biri. Kral ölürken ona Ekskalibur'u göle geri atmasını emretmiştir ve Bedivere sonra Arthur'u içinde üç kraliçenin Avalon vadisine kadar kendisine eşlik ettiği mavnaya taşımıştır.

Bedver: Kral Arthur'un Normandiya valisi yaptığı baş uşağı.

Bedwyr: Geraint'in şövalyeliğe arkadaşı.

Belisarda: Rogero'nun kılıcı.

Bellerophontes: Sisyphus'un torunu. Pegasus'a binerek, ateş soluyan Chimaera'yı öldürmüştür. Corinthus'ta yarı tanrı olarak tapılırdı.

Bellerophontik mektuplar: Bellerophontes'in kıskanç Proetus'tan Lycia Kralı Iobates'e getirdiği mektupta olduğu gibi taşıyanın ölüm emrini içeren mektuplar. Bu mektuptan sonra Iobates ondan Chimaera'yı öldürmeyi denemesini istemiştir.

Bellona: Mars'ın kız kardeşi ya da karısı olarak temsil edilen Roma savaş tanrıçası.

Beltane: "Tanrının Ateşi" Druid'lerin kutladığı iki büyük festivalden biri; diğeri ise "barış ateşi" anlamında Samh'indir. Beltane mayısın başında kutlanılırdı.

Belus: Neptunus ile Libya ya da Eurynome'nin oğlu, Agenor'un ikiz kardeşi.

Belvedere Apollo'su: 16. yüzyılda Anzio yakınlarında bulunan ve Vatikan'ın Belvedere odasına yerleştirilen Apollo heykeli. Uzunca bir süre Yunan heykelinin örneği olarak değerlendirildi, şimdilerde geç Greko-Romen dönemine ait olduğu düşünülüyor.

Bendigeid Vran: Britanya Kralı.

Beowulf: İsveçli Geatların Kahramanı ve Kralı.

Beroë: Semele'nin sütannesi.

Bertha: Orlando'nun annesi.

Beyaz Elli Isolde: Tristan'ın karısı.

Bifrost: Ásgardr'ı Midgardr'a bağlayan gökkuşağı köprüsü. Heimdall tarafından korunurdu. Ragnarök'te Muspelheim'in saldırıya geçen oğullarının ağırlığı altında yıkılacaktır.

Bladud: Efsanevi Britanya Kralı. Büyük bir mucitti; şifalı sularını Minerva'ya adadığı Bath şehrini kurdu. Kendisine kanatlar yaptı ve egemenliğinin yirminci yılından sonra Trinovant üzerinde kazaya uğradı.

Blamor: Arthur'un sarayında şövalye.

Bleoberis: Arthur'un sarayında şövalye.

Boeotia: Thebae'ın baş şehri Antik Yunan'da bir devlet.

Boğa: bkz. Taurus.

Bohort, Sör: Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden; Sör Lionel'in kardeşi, Göllü Lancelot'un yeğeni. Sör Bors olarak da bilinir.

Bona Dea: Roma'nın bereket tanrıçası. Faunus'un karısı ya da kız kardeşi olarak düşünülürdü, sıklıkla Fauna diye adlandırılırdı. Yaygın bir kelime olan "fauna" onun adıyla özdeştir.

Bootes: "Saban süren kimse" için kullanılan Yunanca kelime. Arcas olarak da adlandırılırdı; Iupiter ve Callisto'nun oğlu. Sabanı bulmuş, iki öküzü ona bağlamıştır. Ölünce, sabanı ve öküzleriyle gökyüzüne çıkarılarak, bir takımyıldız olmuştur. Homerus onu "arabacı takımyıldızı" olarak adlandırırdı; başka bir ifadeyle "Charles'ın Yük Arabası" [Charles' Wain –yn.], Büyük Ayı..

Bordeuax'lu Huon: Dük Sevinus'un cesur oğlu. Kral Oberon'un dostluğunu kazandı, Mommur Kralı olarak onun ardılı oldu, Esclairmond'la evlendi ve tüm Perilerin Kralı olarak taçlandırıldı.

Boreas: Kuzey rüzgârının kişileştirmesi. İçtenlikle sevdiği nympha Orithyia'ya nazik olmaya çalışmış, fakat sakince nefes alamamış ya da yumuşakça iç çekememiştir. Tam karakterine göre onu kaçırmış ve onunla birleşerek Zetes ile Calais'ın babası olmuştur. Boreas bazen rüzgârların egemeni Aeolus'un oğlu olarak adlandırılır; Trakya'da Haemus Dağındaki bir mağarada yaşar.

Bosporus: Io adına verilen Öküz Geçidi ismi. Io, bir düveyken dar boğazı geçmişti.

Bradamante: Carlovingia efsanesindeki kadın savaşçı, Rinaldo'nun kız kardeşi, Charlemagne'ın "Bakire Şövalye" olarak bilinen yeğeni. Mağripli Rogero'ya âşık olmasına karşın, vaftiz olana kadar onunla evlenmeyi reddetmiştir.

Brademagus, Kral: Sör Maleagans'ın babası.

Bragi: Odin'in oğlu; şiir tanrısı. Valhalla'da Odin'in baş ozanı.

Brahma: Hinduizm'de evrenin yaradanı, Koruyucu Vişnu ile Yok Edici Şiva'nın olduğu ilahi üçlemede birinci sırada yer alır.

Branwen: Gal efsanesinde, Britanya Kralı Llyr'in kızı; İrlanda Kralı Matholch'un karısı.

Brécéliande: Vivian'ın Merlin'i baştan çıkardığı orman.

Brengwain: Güzel Isolde'nin hizmetçisi.

Brennus: Molmutius'un oğlu, Galya'ya gittiğinde Allobrogların Kralı olmuştur.

Breuse, Merhametsiz: Alçak bir şövalye.

Briareus: Yüz kollu dev, Göğün ve Yerin oğlu, tanrılara karşı savaşmasının ardından yeraltındaki bölgelere sürülmüştür.

Brice: Tuors piskoposu, yılında ölmüştür. Kasımın on üçü Aziz Brice günüdür. Arthur efsanesinde, kral seçildiği zaman Arthur'un destekçisiydi.

Brigliadoro: Boiardo'nun *Orlando Innamorato*'sunda [Âşık Orlando –yn.] Orlando'nun atının ismi. Kelime anlamı "altın başlık"tır.

Briseis: Briseus'un kızı; Achilles'in esiri. Achilles ile Agamemnon arasında çıkan anlaşmazlığın nedenidir. Agamemnon, Apollo'nun babasına geri vermek istediği, esiri Chryseis ile değiş tokuş için onu talep etmiştir.

Britto: Histion'un oğlu, Yafet'in torunu, Nuh'un torununun oğlu, Britanya insanlarının atası.

Bruhier: Arabistan Sultanı.

Brunello: Cüce, hırsız ve kral.

Brunhild: Valkyrie'nin önderi.

Brutus ya da **Brute**: Ingiltere'nin mitolojik tarihinde Britonların ilk kralı, Sylvius'un oğlu (Ascanius'ın torunu ve Aeneas'ın torununun oğlu). Troia hatırası olarak, krallığının başkentine Troynovant demiştir, şimdiki adıyla Londra.

Bryan, Sör: Arthur'un sarayında şövalye.

Buda: Sanskritçe "Aydınlık" anlamına gelir. Prens Siddharta ya da Gautama'ya verilen bu unvan; ayrıca İÖ. yüzyılda yaşayan Buddizm'in kurucusu (adı kabilesinin adı Sakhyalardan gelen) Sakyamuni'ye atfedilmiştir.

Büyük Ayı: Ursa Major, Büyük Kepçe ya da Charles'ın Yük Arabası adlı takımyıldız.

Büyük İskender (İÖ 356-323): Dünyanın en büyük fatihlerinden; Makedonya Kralı. Gordion düğümünü kılıcıyla kesip kehânetin şartlarına göre hareket etti. Kehânete göre Gordius'un yük arabasını bağladığı düğümü çözen kişi tüm Asya'nın efendisi olacaktı.

Byblos: Mısır'da Bubastis yakınlarındaki şehir.

Byrsa: Kartaca kalesi. Dido tarafından, yerlilerle yapılan bir anlaşmaya dayanarak inşa edilmiş. Anlaşmaya göre kale, bir öküzün derisinin kuşatabildiği kadar bir bölgeye inşa edilecekti. Şehre adını elbette şeritlere ayrılan öküz derisi vermiştir. Yunanca byrsa deri anlamına gelir. Tarihsel olarak bu ad kale manasına gelen Phoenicialılara ait bir kelimeden gelmektedir..

C

Cacus: Roma mitolojisinde Roma'nın kurulduğu yerin yakınlarında yaşayan Vulcanus'un oğlu olan dev. Hercules'in koruyuculuğunu yaptığı Geryoneus'un öküzlerinden bir kısmını, yaşadığı Aventinus mağarasına geriye doğru sürükleyerek (ayakizlerinden takip edenlerin akılları karışsın diye) çalmıştır; ancak Hercules tarafından yeri keşfedilip öldürülmüştür.

Cadmus: Phoenicia ve Telephassa Kralı, karısı Harmonia'dan Actaeon ve Ino'nun babası. Bir rivayete göre Yunan alfabesini ortaya çıkaran kişidir. Iupiter tarafından kaçırılan kız kardeşi Europa'yı ararken, garip maceralar yaşamıştır – öldürmüş olduğu ejderin dişlerini toprağa ekince birden silahlı adamlar ortaya çıkmıştır. Birbirlerini katlettikten sonra geriye Thebae kentini kurmak için kendisine yardım eden beşi hayatta kalmıştır.

Caduceus: Mercurius'un, Apollo'dan lirine karşılık aldığı değneği. Aslen zeytin ağacından yapılmadır. Değneğin taçlarının yerini sonradan yılanlar almıştır. Üst kısmında iki kanat vardı.

Cadwallo: Günümüzde muhtemelen Kuzey Galler olarak adlandırılan Venedotia ya da Gwynedd'in Britanyalı Kralı. Kral Arthur tarafından saraya davet edilmiştir.

Caerleon: Kral Arthur'un sarayının bulunduğu Usk nehri üzerinde, İngiltere'de, Monmouthshire'da bir kent. Kelime anlamı lejyonlar şehridir; *caer*, Galce şehir anlamındadır; *leon* da lejyon kelimesinin kısaltmasıdır. Ayrıca bkz. Camelot.

Caesar, Gaius Iulius (İÖ 100-44): Romalı hukukçu, general, devlet adamı ve yazar. Roma bölgesini fethetmiş ve sağlamlaştırmıştır, böylece imparatorluğun yolunu açmıştır.

Cagannatha: Bir Hindu tanrısı, Dünya'nın Efendisi, Orissa bölgesinde Puri'de tapınağı vardır.

Caicus: Phaeton güneşin arabasını sürdüğünde pek çokları gibi kuruyan Antik Yunan nehri.

Calais: Kuzey rüzgârı Boreas ile nympha Orithyia'nın oğlu; Zetes'in erkek kardeşi. Argo Gemicilerine eşlik eden kanatlı savaşçılardan biri.

Calchas: Troia'da Yunanlar arasındaki en bilge kâhin.

Caliburn: bkz. Ekskalibur ya da Excalibur.

Calliope: Dokuz Musa'dan biri. Orpheus Calliope'nin Apollo'dan oğludur; epik şiirin koruyucusudur.

Callisto: Iupiter'in dişi ayıya dönüştürdüğü Arcadia'lı nympha. Oğlu Arcas'la av es-

nasında karşılaştığında tam oğlu tarafından öldürülecekti ki Iupiter onu bir erkek ayıya dönüştürdü ve her ikisini de gökyüzüne Büyük ve Küçük Ayı diye bildiğimiz takımyıldızları olarak yerleştirdi.

Calpe: Cebelitarık; Hercules'in sütunlarından biri. Diğeri Abyla olarak adlandırılırdı. Bir hikâyeye göre, bu ikisi aslında tek bir dağmış, Hercules onları ikiye ayırmış; ancak başka bir hikâyeye göre de iki dağı oraya ayrı ayrı yığmış ve aralarına denizi akıtmış.

Calydon: Meleager'in memleketi, Calydonia Domuz Avı'nın yapıldığı yer.

Calypso: Ulysses'in yakınlarında kazaya uğradığı Ogygia adasının kraliçesi. Ulysses'i burada yedi yıl kadar tutmuştur; sonsuza dek kendisiyle birlikte kalırsa ona ebedi gençlik ve ölümsüzlük sözü vermiştir.

Calypso'nun adası: Calypso'nun Ulysses'i karşıladığı ada. Adı Ogygia'ydı; Plutarchus'un söylediğine göre batan güneşin altında batıya doğru uzanır.

Camber: Aeneas'ın torunu Brutus'un üç oğlundan biri. Babasının topraklarında Camber'in payına düşen yer Latince adı Cambria olan Galler'di..

Cambria: Galler'in Latince adı.

Camelot: Arthur'un sarayının ve saray halkının bulunduğu İngiltere'deki efsanevi yer. Ayrıca bkz. Caerleon.

Camena'lar: Roma mitolojisinde, pınar ve çeşme nympha'ları. Bu nympha'lar kâhinlikle ilgili tanrısal varlıklardılar; zaman içinde Yunan'a ait Musalarla bir tutuldular.

Camilla: Bir Volsk bakiresi, avcısı, Amazon savaşçısı ve Diana'nın gözdesi.

Camlan Savaşı: Arthur efsanesinde Yuvarlak Masa Şövalyelerinin sonunu getiren ve Arthur'un bizzat kendi yeğeni Modred tarafından ölümcül bir yara aldığı savaş.

Canavarlar,.

Canterbury: İngiliz şehri.

Capaneus: Thebae'ye karşı ilerleyen yedi kahramandan biri. şehir duvarlarına çıkmasını Iupiter'in bile engelleyemeyeceğini dile getirdiği için bir yıldırım çarpmasıyla ölmüştür. Karısı Evadne, kocasının bedeni yanarken kendisini de alevlerin içine atmıştır.

Capet, Hugh: Fransa Kralı.

Caradoc Briefbras, Sör: Yuvarlak Masa Şövalyelerinden biri, Kral Arthur'un büyük yeğeni, kraliçenin kafilesinde "evlilik bağı harmanisi" giyebilen yegâne leydinin kocası.

Carahue: Moritanya Kralı.

Cassandra: Priamus ile Hecabe'nın kehânet gücü bahşedilen kızı; yaklaşma girişimlerini reddettiği Apollo, Yunanların gelişinde olduğu gibi, kehânetleri her zaman doğru olsa dahi kimsenin onun öngürülerine inanmamasını sağlamıştır.

Cassibellaunus: Caesar'ın savaşıp da ele geçiremediği İngiliz lider.

Cassiopeia: Yunan mitolojisinde Cepheus'un karısı, Etiyopya Kralı ile Andromeda'nın annesi. Kızının güzelliğinden övünmesinin sonucunda Kraliçe takımyıldızı olarak gökyüzüne gönderilmiştir.

Castalia: Kehânet merkezi rahibesi Pythia'ya ilham veren Parnassus pınarı.

Castalia Mağarası: Apollo kehânet merkezi.

Castor ile Pollux: Leda ile kuğu kılığındaki Iupiter'den olma ikiz kardeşler. Castor at biniciliğiyle Pollux da kavgacılığıyla ünlüydü. Argo Gemicileri'ne eşlik ettiler; denizciler ile yolcuların baş tanrıları haline geldiler. Clytemnestra ile Theseus tarafından kaçırıldığında kurtardıkları Helen'in erkek kardeşleriydiler. Idas ve Lynceus ile girıştikleri mücadelede Castor öldürüldü. Tesselli edilemez hale gelen Pollux'la birlikte Iupiter iki kardeşi yıldızların arasına yerleştirdi. Ayrıca Dioscuri (Zeus'un oğulları) ve annelerinin kocası Tyndareus'e atfen Tyndaridae olarak da bilinirler.

Cavall: Kral Arthur'un gözde köpeği.

Cayster: Şimdilerde Küçük Menderes olarak adlandırılan, Phaeton güneş arabasını sürdüğünde kuruyan Küçük Asya'da bir ırmak.

Cebelitarık: Hercules'in sütunları, Calpe ve Abyla tarafından biçimlendirilen Cebelitarık boğazı.

Cebriones: Hector'un savaş arabasının sürücüsü.

Cecrops: Atina'nın ilk kralı.

Celeus: Metanira'nın kocası. Proserpina'yı arayan Ceres'e ev sahipliği yapan çoban. Tanrıça tarafından küçük oğlu Triptolemus'a saban kullanmada insanlara hocalık yapma lütfu verilmiştir.

Cellini Benvenuto (500-1571): İtalyan heykeltıraş; altın ve gümüş işçisi. Otobiyografisi İtalya'nın ve dünyanın en ünlü klasiklerinden biridir.

Cengiz Han, (1162-1227): Moğol fatih.

Centaurus'lar: Aslen, Thessalia'da Pelion dağında yaşayan bir eskiçağ ırkı; daha sonraları hikâyelerde, yarı at yarı insan olarak anlatılırlar; Ixion ile bir bulutun evlatları oldukları söylenirdi.

Cephalus: Güzel fakat kıskanç Procris'in kocası. Bir gün avlanırken kaza sonucu karısını öldürmüştür. Cephalus aynı zamanda Aeginalı Aecus ve Myrmidonlarına yardım için Girit Kralı Minos'a karşı savaşan Atina Kralı'nın adıdır.

Cepheus: Etiyopya Kralı, Cassiopeia'nın kocası, Andromeda'nın babası.

Cerberus: Hades'in girişindeki bekçi köpeği; Typhaon ile Echidna'nın dölü; genelde üç başlı, yılan kafalarından bir yele ve yılan kuyruğuyla resmedilir.

Ceres: Tarımın ve yeryüzündeki tüm meyvelerin koruyucusu Toprak Ana'nın Roma'daki adı; sonradan Yunan'a özgü Demeter'le bir tutulmuştur.

Cestus: Takan kişiye heyecan dolu bir aşk gücü veren Venus'un kuşağı. Iuno, Iupiter'in dikkatini savaş halindeki Troia ve Yunan ordularından uzaklaştırmak istediğinden kuşağı Iupiter'i büyülemek için ödünç almıştır.

Ceyx: Thessalia Kralı, Halcyone'nin kocası.

Chaos: Yeryüzünün, denizin ve havanın karışık bir halde bulunduğu başlangıçtaki düzensizlik. Yunanlar tarafından tanrıların en eskisi olarak kişileştirilmiştir. Chaos'un kızı Nyx'ün yumurtası Chaos'un üzerinde uçuyordu ve ondan dünya ortaya çıktı.

Charlemagne: Büyük Charles, Frankların Kralı, Batı'nın imparatoru (-), Sarazenlere karşı yapılan savaşlarla ilgili romansların baş kahramanı. Erken dönem Carlovingial (Şarlman) efsanelerinin başlıca kaynağı, uzun süre yanlışlıkla Charlemagne'ın çağdaşı Başpiskopos Turpin'e atfedilen bir vakayınamedir.

Charlemagne efsaneleri,.

Charles Martel (690?-741): Charlemagne'ın büyükbabası, Frankların Kralı. Tours'daki savaşta Sarazenlere karşı kazandığı zaferden ötürü "Martel" (Çekiç) olarak adlandırıldı.

Charlot: Charlemagne'ın oğlu.

Charon: Erebus'un oğlu, ölülerin gölgelerini sandalıyla yeraltındaki ırmaklarda karşıdan karşıya geçirirdi.

Charybdis: Korkunç bir girdapla denizi günde üç kez içine çekip boşaltan deniz canavarı. Charybdis gökyüzünde bir bakireydi, fakat köpeklerle çevrili bir balık olarak son buldu; Scylla ile birlikte Messina boğazında yer alırlardı.

Chryseis: Chryses'in kızı. Agamemnon tarafından köle olarak tutulmuş, Apollo'nun baskısı sonucu Achilles'in ganimet payı olan Briseis ile takas edilerek özgür kalmıştır.

Chryses: Chrysa'da bir Apollo rahibi. Kızı Chryseis, Agamemnon tarafından köle ola-

rak alınınca, Apollo onun dualarını işitti. Yunanlara bir salgın hastalık gönderdi ve genç kız Ulysses tarafından geri verilene kadar da salgın etkisini gösterdi.

Chimaera: Tanrısal kökene sahip ateş soluyan canavar. Kısmen aslan, kısmen keçi, kısmen de ejderdi. Lycia'da yaşardı; sonunda Minerva'nın kendisine verdiği altın bir başlıkla Pegasus'a gem vuran Bellerophontes tarafından öldürüldü. Aeneas onu yeraltı diyarında bulmuştur.

Chiron: Cronos ile Philyra'nın oğlu Centaurus'ların en bilgesi. Apollo ve Diana tarafından yetiştirildi, ardından Aesculapius ve daha pek çok seçkin Yunan kahramanın hocası oldu. Peleus'a, Tanrıça Thetis'in gönlünü kazanmakta yardım etti. Ölümü üzerine Iupiter tarafından Yay Takımyıldızı olarak yıldızların arasına yerleştirildi.

Chios: Küçük Asya'nın batısında Ege Denizi'nde bir ada. Orion'un sevdiği Merope'nin babası Kral Oenopion'un ülkesiydi.

Ciconlar: Ulysses'in karaya ilk ayak bastığı ve yapılan çarpışmada her gemiden altı adamını yitirdiği yer olan Ismarus'un sakinleri.

Cimmeria: Sisli, karanlık, kasvetli efsanevi bir ülke.

Cimon: Theseus'un geride bıraktığı arkadaşlarını bulup onları Atina'da Theseum'a nakleden ünlü Atinalı kumandan.

Circe: Aeae adasında yaşayan Aeetes'in kız kardeşi, büyücü. Ulysses buraya ayak bastığında, arkadaşlarını domuza dönüştürdü, fakat Ulysses Mercurius'un verdiği malû adlı bir bitki sayesinde bu dönüşüme karşı direnmişti.

Cithaeron: Antik coğrafyada, Attika ve Boeotia arasında uzanan bir dağ. Bacchus için düzenlenen festival yeri olmasının yanı sıra burada Thebae Kralı Pentheus esrime halinde bulunan annesi ve teyzesi tarafından parçalara ayrılmıştır. Bu mekân ayrıca gaspçı Thebae Kralı Lykus'un, Kraliçe Antiope'nin oğulları Amphion ve Zethus'u korumasız bıraktığı yerdir.

Clarimunda: Bordeaux'lu Huon'un karısı.

Clytie: Apollo'ya âşık bir su nympha'sı; güneş çiçeğine dönüşmüştür.

Clio: Dokuz Musa'dan biri, tarih biliminin koruyucusu.

Cloridan: Ariosto'nun *Orlonda Furioso*'sundaki Medoro'nun arkadaşı olan Mağripli.

Clotho: Themis (Adalet)'in kızı Kader tanrıçalarından biri. Adı "ören" anlamına gelir. İnsan yaşamının ağını örer.

Clymene: Bir okyanus nympha'sı.

Clytemnestra: Agamemnon'nun karısı. Clytemnestra ve âşığı Aegisthus Troia dönü-

şünde onu öldürmüştür. Oğlu Orestes tarafından katledilmiştir.

Cnidos: Küçük Asya'da eski bir kent, Venus tapımının yapıldığı yer.

Cockatrice: Hindi kanatlı, ejder kuyruklu, horoz başlı ünlü bir canavar. Bu adla adlandırılmasının nedeni bir yılan tarafından büyütülen bir horoz yumurtasından çıkmış olmasıdır. Bizzat bakışı ani bir ölüme neden olurdu. Başını süsleyen ibiği dolayısıyla yılanların kralı basilisk diye adlandırılırdı.

Cocytus: Hades'te bulunan ırmaklardan biri.

Colchis: Karadeniz'in doğusunda bir krallık.

Columba, Aziz (521-597): İskoçya'nın Druid'lerce yaşanan kısımlarına gönderilen İrlandalı Hıristiyan misyoner.

Colophon: Homerus'un doğduğu yer olarak iddia edilen yedi şehirden biri.

Conan: Daha sonra Bretanya ya da Küçük Britanya olarak adlandırılan Armorica'nın fethinde, Romalı general Maximus'la işbirliği yapan Galler'deki Miniadoc lideri.

Constantine: Charlemagne efsanesinde yer alan bir Yunan imparatoru.

Cordeilla: Efsanevi Kral Lear'ın en genç kızı.

Corineus: Albion'da yaşayan bir Troia savaşçısı. Kızı Guendolen, Brut'un oğullarından biri Locrine'le evlenmiştir. Corineus dev Gogmagog'u katletmiştir.

Corinthus: Hem kent hem de Corinthus geçidi.

Cornucopia: Bolluk boynuzu, ya da Amalthaea'nın boynuzu olarak da adlandırılırdı. Bir efsaneye göre küçük Iupiter tarafından Amalthaea'nın kafasından koparılmıştır. Iupiter bu boynuza, ona sahip olan kişi neyle dolmasını isterse onunla dolma gücünü bahşetmiş ve boynuzu bakıcısına vermiştir.

Cornwall: Britanya'nın güneybatı kesimi.

Cortana: Charlemagne efsenesinde Ogier'in kılıcının adı.

Corybant'lar: Phrygia'lı Cybele rahipleri. Bu rahiplerin tapınımı çılgınca yapılan danslar, çıkartılan sesler ve gürültülü bir müzikle ünlüydü.

Covilham, Pedro: Abysinia'lı Negus ile Keşiş Yohannes'i özdeşleştiren 15. yüzyılda yaşamış Portekizli denizci.

Creon: Thebae Kralı.

Creusa: Iason'un karısı; Medea tarafından öldürülen Corinthus prensesi.

Cronos: Uranus ile Ge'nin oğlu, (Rhea'dan olma) Hestia, Demeter, Hera, Hades, Poseidon ve Zeus'un babası, Titanlardan biri. Dünyanın egemeni olan babasını tahtından indirdi, ardından oğlu Zeus ya da bir diğer adıyla Iupiter tarafından tahtından indirildi. Romalılar onu Saturnus'la özdeşleştirmişlerdir.

Crocale: Diana'nın nympha'larından biri.

Crotona ya da **Croton**: Samos'lu Pythagoras'ın yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği, Ionia denizinde bulunan eski adıyla Cotrone. Büyük Yunanistan'ın pek çok önemli şehri arasında aşırılığı ve kadınsılığı ile ünlenen Sybaris şehri İÖ yılında Crotona'lı atlet Milo'nun önderliğinde bir orduyla fethedilip, yok edilmiştir. Crotona, İÖ 194 yılında Romalılar tarafından koloni haline getirilmiştir.

Cuchulain: "İrlanda Tazısı" olarak adlandırılan İrlandalı kahraman.

Culdee'ler: Aziz Columba'nın takipçileri.

Cumae'li Sibylla: bkz. Sibylla.

Cupido: Roma mitolojisinde aşk tanrısı (Lat. Cupido, arzu, tutku), Yunan'ın Eros'uyla özdeşleştirilmiştir; Mercurius ve Venus'un oğluydu. Yay ve ok taşıyan kanatlı bir çocuk olarak temsil edilmiştir. Bir efsaneye göre oklarını keskinleştirdiği bileme taşının üzerini kanla ıslatmıştır. *Cupido ile Psyche* Apuleius'un *Altın Eşek*'inde bir bölüm oluşturur. Bkz. Psyche..

Cüce: Töton mitolojisinde, cüceler madenlerde deneyimli; silah dövülmesi ve tanrılar için hazine elde etme konusunda hünerli kısa boylu varlıklardı. Wagner'in *Nibelung Yüzüğü*'nde cüceler yeryüzünün iç kısımlarında yaşarlar, düzenbaz ve kurnazdırlar.

Cyane: Pluto'nun Hades'e geçişini engelleyen ırmak.

Cybele: Cronus'un Rhea'yla bir tutulan karısı, Olympus tanrılarının annesi. Roma'da Tanrıların Yüce Annesi (*Magna Deum Mater*) olarak bilinirdi ve imparatorluğun en önemli tanrılarından biriydi.

Cyclops'lar: Homerus'un insanları yiyen devasa, kanunsuz bir çoban ırkı olarak bahsettiği, alınlarının ortasında yuvarlak bir göz bulunan yaratıklar; Vulcanus'a Aetna dağının altında Zeus için şimşekler dövmesinde yardım etmişlerdi.

Cymbeline: Eski Britanya'nın Efsanevi Prensi. Caesar Britanya adasını işgal ettiğinde, Britonları vergi vermeye ve Cymbeline'i rehin olarak yanında götürmeye zorladı. Cymbeline bir Romalı olarak Roma'da yetişti. Britanya Kralı olduğu vakit, Romalılarla barış içinde yaşadı. Ölümünden sonra oğulları Guiderius ve Arviragus vergi ödemeyi reddettiler ve bunun üzerine yeni bir Roma istilası meydana geldi.

Cynthia dağı tepesi: Diana ve Apollo'nun doğduğu yer.

Cyrene: Bir nympha, Aristaeus'un annesi.

Çin: Çin'de Budizm.

D

Daedalus: Kelime anlamı marifetli işçidir. Mekanik sanatta var olan yeteneğin kişileştirilmesidir; sanatçıların ve zanaatçıların loncalarının koruyucusudur. Efsane ve masal kahramanı olarak Daedalus, Metion'un oğlu, Erechteus'un torunu, balta, tığ ve iletki gibi aletlerin yaratıcısı Atinalı bir mucitti. Giritli Minos için labirent inşa eden mimardı. Bu labirentte hapsedilenn Daedalus kendisi ve oğlu Icarus için kanatlar yaptı ve Sicilya'ya kaçtı. Icarus bu yolculuk sırasında denize düştü, ama babası sağsalim Sicilya'ya ulaştı. Daedalus'un ayrıca yeteneğini kıskandığı Perdix adında bir yeğeni vardı. Onu bir kuleden aşağıya atarak öldürmeyi denedi ama Minerva araya girdi ve çocuğu bir kekliğe dönüştürerek hayatını kurtardı.

Daguenet: Kral Arthur'un saray şaklabanı.

Dalay Lama: Tibet'in başrahibi.

Danae: Argos Kralı Acrisius'un kızı. Kızının oğlu tarafından öldüreceği söylendiği için, Acrisius Danae'nin evlenmesini istememiş, onu zindana kapatmıştı. Iupiter altın yağmuru olup kızın yanına geldi ve Danae Perseus'un annesi oldu. O ve çocuğu bir sandığın içinde akıntıya bırakıldılar ve Seriphos adasındaki bir balıkçı tarafından kurtarıldılar.

Danaid'ler: Argos Kralı Danaus'un elli kızına verilen ad. Aegyptus'un elli oğluyla evlendiler ancak Lynceus'un karısı Hypermnestra dışındakilerin hepsi babalarının buyruğuyla evlilik gecelerinde kocalarını öldürdüler. Hades'te derin bir kuyudan sonsuza dek kalburlar içinde su çekmekle cezalandırıldılar.

Danaus: Neptunus'un torunu, Argos'un kurucusu, buyruğuyla kocalarını öldüren Danaidlerin babası.

Danimarkalı Ogier: Ortaçağ romansının en büyük kahramanlarından biri; Charlemagne'ın şövalyesi, Danimarka Kralı Geoffroy'un oğlu. Hâlâ ülkesinin (Holger Danske) ulusal kahramanıdır.

Daphne: Bir nympha, bir nehir tanrısının kızı ve rakibi Leucippus'u öldüren Apollo'nun sevdiği kız. Daphne Apollo'dan kaçmış, sonunda bir defne ağacına dönüşmüş ve bundan böyle güneş tanrının en sevdiği ağaç olarak kalmıştır.

Dardanelles: bkz. Hellespontos.

Dardanus: Troia krallarının atası.

Dardinel: Zumara Prensi.

Deianira ya da **Dejanira**: Oeneus ve Althea'nın kızı, Meleager'in kız kardeşi. Achelous onu elde etmeye çalışmış, ama sonunda Hercules'le evlenmiştir. Nessus'un sözüy-

le, Hercules'in ölümsüz aşkını elde etmek için kocasına Hercules'e Nessus'un kanına bulanmış gömleğini giydirmiş, istemeyerek kocasını öldürmüştür. Deianira üzüntüsünden ölmüştür.

Deiphobus: Priamus ve Hecabe'nın oğlu, Paris'in en cesur erkek kardeşi.

Delos: Sonunda Neptunus tarafından sıkıca denizin dibine bağlanan, Apollo ile Diana'nın doğduğu yüzen ada. Apollo değiş tokuşla sahip olduğu bu adayı en sevdiği inziva yeri yapmıştır. Kyklad adalarının en küçüğüdür.

Delphoi: Parnassus Dağı'nın eteğinde yer alan bir Phocis kenti; Apollo tapınağı ve henüz İS 4. yüzyılda terk edilen kehânet merkeziyle ünlü.

Demeter: Romalıların Ceres'iyle özdeş Yunan'ın büyük Olympus ilahlarından biri. Bitkilerin tanrıçası ve evliliğin koruyucusuydu. Persephone (Proserpina) onun kızıydı.

Demetia: Güney Galler.

Demir Çağı: Deucalion ve Pyrrha'nın dışında tüm insanlar boğulmayı hak edecek şekilde davrandıklarında tufan öncesi insanlığın dördüncü ve son çağı.

Demodocus: Ulysses misafirken Alcinous'un sarayında Mars ile Venus'un aşkını dile getiren ozan.

Deniz nympha'ları, bkz. Nereid'ler.

Deucalion: Thessalia'da Phthia Kralı, Prometheus ile Clymene'nin oğlu. Zeus'un gönderdiği bir selden karısı Pyrrha'yla birlikte Parnassus Dağı'nda karaya çıkan bir sandığa binerek kurtulmuşlardır. O, Yunanların Nuh'udur.

Devler: Korkunç görünüşlü devasa boyutlu varlıklar. Daima tanrılara rakip olarak betimlenmişlerdir. İskandinav mitolojisinde; Wagner'in *Yüzük* eserinde.

Diana: Sonraları Zeus ile Latona'nın kızı, Apollo'nun ikiz kız kardeşi Artemis'le bir tutulan Romalı tanrıça. Ay ve avcılık tanrıçası, kadınların koruyucusu ve –en azından erken zamanlarda– yüce Doğa anadır.

Diana à la biche, Hind'in Dianası: Paris'te Louvre müzesinde bulunan antik heykel.

Dictys: Bir denizci.

Didier: Lombardların Kralı.

Dido: Kartaca'nın kurucusu ve kraliçesi Elissa'ya Vergilius tarafından verilen ad. Aeneas'a âşık olmuştur, ama Aeneas Mercurius'un aracılığıyla misafirperver kraliçeyi terk etmeye zorlanmıştır. Elissa acı içinde, ölmek için odun yığını üzerinde kendisini yaktırmıştır.

Diomedes: Troia kuşatmasındaki bir kahraman, Aetolia Kralı, cesur ve otoriteye bo-

yun eğen biri. Eve dönüşünde karısını âşığıyla yaşarken bulmuştur.

Dione: Oceanus ile Tethys'in kızı, Iupiter'den olma Venus'un annesi, dişi Titan.

Dionysus: bkz. Bacchus.

Dioscuri: Kelime anlamı Zeus'un (Iupiter'in) oğulları manasındadır. Castor ile Pollux, ikiz kardeşler, Leda ile Iupiter'in içine saklandığı Kuğu'nun oğullarıdır.

Dirce: Thebae Kralı Lykus'un karısıdır. Amphion ile Zethus'a Antiope'yi vahşi bir boğaya bağlama emri vermiştir. Antiope'nin anneleri olduğunu öğrenince çocuklar Dirce'nin kendisine de aynı şeyi yapmışlardır.

Dis: bkz. Pluto.

Discordia: bkz. Eris.

Dodona: Epirus'ta bir köy, Zeus veya Iupiter'e adanmış en eski Yunan kehânet merkezinin bulunduğu yer.

Doğu mitolojisi,.

Donner: Wagner'in *Yüzük* eserinde, Thor'a benzer baş tanrılardan biri.

Dorceus: Diana Actaeon'u bir geyiğe dönüştürdüğünde, onu kovalayan köpeklerden biri.

Doris: Oceanus ile Tethys'in kızı, erkek kardeşi Nereus'la evlenmiştir ve elli (ya da yüz) Nereus kızının annesidir.

Douzeperz: bkz. Yoldaşlar.

Dönüşümler: Ovidius tarafından Latince olarak yazılan, esas olarak mitolojiyi konu alan, evrenin yaratılışından başlayıp Caesar'ın ilahlaştırılması ve Augustus'un hükümdarlığıyla son bulan bir şiirsel öyküler dizisi.

Druid: Rahipler, din öğretmenleri, büyücüler ve kadın büyücüler düzeninde eski Galya ve Britanya tarikatlarının eski bir üyesi. Bu kelime Latince'de *druidae* ya da *druides* (daima çoğul) olarak geçer; eski İrlanda dilindeki *drui* ile Galceki *draoi*'dan ödünç alınmıştır. Druid'lerin ayinleri meşe ağacı bahçelerinde gerçekleştirilirdi. Yıldızlar üzerine çalışmışlardı ve ruh göçüne inanırlardı. Ayırt edici işaretleri yılan yumurtasıydı.

Dryad: Yaşamı bir ağacınkiyle sınırlandırılan nympha. Ayrıca *hamadryad* ya da İngilizce'de ağaç nympha'sı olarak adlandırılırdı.

Dryope: Iole'nin kız kardeşi, Andraemon'un karısı. Nympha Lotis'in dönüştüğü nilüfer çiçeğini istemeden kopartınca, Dryope'nin kendisi nilüfer çiçeğine dönüşmüştür.

Dubricius: Caerleon piskoposu.

Dudon: Astolpho'nun arkadaşı şövalye.

Dunwallo Molmutius: Britanya Kralı ve kanun koyucu.

Durandana ya da **Durindana**: Kuzeni Malagigi tarafından kendisine verilmiş olan Orlando'nun kılıcı. Bir zamanlar Hector'a aitti, periler tarafından yapılmıştı ve bir darbeyle Pirene dağlarını çatlatabilirdi.

E

Ebuda'lılar: Ebuda adasında yaşayanlara verilen ad. Charlemagne efsanesinde canavar Ork'u yatıştırmak için bakire Angelica'yı kaçırmışlardır.

Echo: Diana'nın Narcissus'tan sakınan, sese dönüşüp kaybolan nympha'sı. Iuno tarafından cezalandırılmıştır, çünkü Iupiter'in öfkeli karısı, nympha'ların topluluğunda Echo'nun gevezeliği yüzünden kocasına sürpriz yapamamıştır. Asla ilk önce konuşmamaya ve başka biri konuştuğunda bile sessiz kalamamaya mahkûm edilmiştir.

Eckelied: Theodorik çemberin Orta Yüksek Almanca dönemine ait, 13. yüzyılın sonlarına doğru yazılmış, *Eckes Ausfahrt* olarak bilinen destanıdır. Bu destan Wagner tarafından *Yüzük* eserine ikinci dereceden kaynak olarak kullanılmıştır.

Edda: Bu ad –ya Eski İskandinav şiiri *Rigsthul*'daki büyük büyükanne *Edda*'dan ya da eski İskandinav *odhr* şiirinden gelmektedir– iki ayrı esere ya da koleksiyona verilmiştir. *Eski* ya da *Manzum Edda* İzlandalı bir piskopos tarafından 1643 yılında keşfedilmiştir. Bu eser 9. yüzyıldan ötesine tarihlenip 13. yüzyılda toplandığı düşünülen mitolojik şiirleri kapsamaktadır. Bu şiirlerin yazarı bilinmemekle beraber, hatalı olarak Saemund Sigfusson'a (d.1133) atfedilmişlerdir; bu yüzden de o zamandan bu yana kimi zaman *Saemund'un Edda*'sı olarak adlandırılmışlardır. *Yeni Edda* ya da *Snorri'nin Nesir Edda*'sı Snorri Sturluson (d.1242) tarafından yazılmış bir düzyazı ve şiir eseridir, ayrıca şairlere ve şiire kılavuz olmuştur. *Gylfaginning*'i (bir İskandinav mitolojisi özeti), *Bragaraeour* ya da başka bir deyişle Bragi'nin sözlerini, *Skaldskaparmal*'ı (şiirsel ifadeler sözlüğü vb.), *Hattatal*'ı (tüm bildik nazım biçimlerinin örnekleriyle vezin listesi), bir önsözü, şiirin kaynağının tarihini, şairlerin listesini vb. içerir.

Ederyn: Nudd'un oğlu.

Ege Adaları: Ege Denizi'nde, Kykladlar, Sporadlar ve Dodekanesos'u içeren adalar.

Ege Denizi: Yunanistan ve Türkiye arasında Akdeniz'in bir kısmı.

Egeria: Roma mitolojisinde, bilge Kral Numa Pompilius'u eğiten ve ölümünden sonra

üzüntüsünden zayıf düşen Camena'lardan biri.

Ehrimen: Zerdüştlük'te, rakibi Ahura Mazda'yla birlikte Sonsuzluk'tan doğmuş olan, ya da Ahura Mazda'ya göre noksanlığın bir ürünü olarak kabul edilen kötülük ilkesi. Ehrimen sonsuz değildir ve insanların yardımıyla iyiliğin ve ışığın ilkesi olan Ahura Mazda tarafından yenilecektir.

Eisteddfod: Gal edebiyatını ve müziğini teşvik etmek için her yıl düzenlenen Gal ozanların (bard'ların) buluşması. Galcede'ki eistedd'den türemiştir, "toplantı yapmak" anlamına gelir.

Ejderin dişi: Cadmus ejderin dişini toprağa ekmiş, topraktan iki lejyon silahlı adam çıkmıştır.

Ekskalibur ya da **Excalibar:** Kral Arthur'un kılıcı. Arthur onu, başka kimsenin çıkartamadığı bir kayadan çıkartmış, kral olmaya layık olduğunu kanıtlamıştır. Başka bir yoruma göre, kılıcı Göl Kraliçesi'nden almıştır. Ölmek üzereyken, Sör Bedivere'ekılıcı göle geri atmasını emretmiştir.

Electra: Pleiad'lardan biri, Dardanus'un karısı, Troia savaşından bir müddet önce kaybolduğu için "Kayıp Pleiad" olarak bilinir. Bu şekilde sevgili şehrinin enkaza dönüştüğünü görme üzüntüsünden kurtulmuş olmalıdır. Diğer, daha çok bilinen Electra Agamemnon ve Clytemnestra'nın kızı, Iphigenia ve Orestes'in kız kardeşidir. Anneleri Clytemnestra'yı öldürerek babalarının ölümünün intikamını alırken Orestes'e yardım etmiştir.

Eleusis gizemleri: Ceres tarafından oluşturulan gizemlerdir; gelecekte daha iyi bir hayat umudu ve sadakat duygularını uyandırmak için planlanmıştı.

Eleusis: Ceres kültünün ve Eleusis gizemlerinin merkezi.

Elgin Mermerleri: Şimdi Londra'da British Museum'da bulunan Atina Parthenon'undan Lord Elgin vasıtasıyla getirilen Yunan heykelleri.

Eliaures: Arthur efsanesinde büyücü.

Elidure: Büyük erkek kardeşi Arthgallo'nun öldüğü düşünüldüğü için yerine tahta getirilen Britanya'nın efsanevi kralı. Arthgallo geri döndüğünde Elidure tahtı ona geri vermiştir.

Elis: Yunanistan'da antik kent.

Elissa: bkz. Dido.

Elli: Yaşlı kişi; Thor'a karşı güreşen başarılı güreşçi.

Elphin: Gwaelod Kralı Gwyddno'nun oğlu. Su seddinde bir deri çanta içinde ozan (bard) Taliesin'i bulmuştur. Taliesin, Elphin'e karısının iffetliliğiyle övünmekte

haklı olduğunu ispat etmek için ona yardım etmiştir.

Elfler: Pek çok güce ve yetiye sahip ruhani varlıklar, kimileri iyi, kimileri kötü mizaçlıdır.

Elvidnir: Hela'nın salonu.

Elysium: Ne karın, ne soğuğun, ne de yağmurun olduğu mutluluk diyarı. Oraya Menelaus gibi seçkin kahramanlar ölmeden gider ve Rhadamanthus'un egemenliğinde mutluluk içinde yaşardı. Latin şairlerde Elysium aşağı dünyanın bir kısmıdır ve kutsanmış gölgelerin ikamet yeridir.

Elysium toprakları: bkz. Elysium.

Embla: İskandinav mitolojisinde, tanrılar Odin, Vili, ve tarafından yaratılan ilk kadın; akçaağaçtan yaratılmıştır. İlk erkek Ask'dır.

Enceladus: Tartarus ve Gaea'nın oğlu yüz kollu dev. Typhon, Briareus ve diğerleriyle beraber tanrılara karşı savaşmışlardır. O kadar güçlüydü ki onu yerde tutmak için Aetna Dağı'nın tamamının ağırlığı gerekmişti.

Endymion: Diana'nın sevdiği güzel genç.

Enid: Geraint'in karısı.

Enna: Enna vadisi Proserpina'nın eviydi.

Epidaurus: Saron körfezinde Argolis'te bir kent; Aesculapius'a tapınma merkezi. Tapınağı kentin yakınlarındaymış.

Epimetheus: Iapetus'un oğlu, Prometheus'un erkek kardeşi, Pandora'nın kocası; insanın yaratılışında yer almıştır.

Epirus: Thessalia'nın batısında Adriatik denizi boyunca uzanan bir ülke.

Epopeus: Bir Yunan denizcinin adı.

Erato: Dokuz Musa'dan biri, aşk şiirinin koruyucusu.

Erbin: Custennin'nin oğlu, Kral Arthur'un amcası, Geraint'in babası.

Erebus: Ruhların Hades'e, yani Pluto ile Proserpina'nın yönettiği aşağı diyarlara giderken geçtikleri karanlık mekân. Kişileştirilmiş olarak Erebus ilk varolanlar arasındaydı, Chaos'un oğlu, Nyx'in erkek kardeşi, Aether ve Gün'ün babasıydı, Hades'te yaşardı.

Eridanus: Yunan efsanesinde, Kuzey Avrupa'da yer alan büyük ırmak; muhtelif kaynaklarda Ren ve Po'yla bir tutulur.

Erinys: (çoğul Erinyes), Furia'ya (öç) bak.

Eriphyle: Polynices'in kız kardeşi. Kocasının katledildiği savaşı sonuçlandırmak için rüşvet olarak verilmiştir.

Eris: Anlaşmazlık tanrıçası, Ares veya diğer adıyla Mars'ın kız kardeşi. Peleus ile Thetis'in düğününde, davet edilmediği için, Iuno, Venus ve Minerva'nın talip oldukları, üzerinde "En Güzel İçin" yazısı taşıyan bir elma ortaya atmıştı. Karar vermesi için çağrılan Paris elmayı Venus'a vermişti.

Erisichton: Büyük bir meşe ağacını keserek Ceres için kutsal olan koruluğa saygısızlık eden dinsiz kişi. Ebedi açlıkla cezalandırılmıştır.

Eros: Tanrıların en genci Yunan aşk tanrısı; Roma'ya ait Cupido'yla özdeştir. Bkz. Cupido.

Erytheia: Bir ada.

Eryx: Sicilya'da kent ve dağ. Venus tapınağının yeri.

Esepus: Paphlagonia'da bir ırmak.

Estrildis: Almanya'dan gelen güzel esir. Kral Locrine Guendolen'i reddettikten sonra Estrildis'le evlenmiştir. Guendolen intikamını Estrildis'in kızı Sabra'yı Severn ırmağına atarak almıştır.

Eteocles ile Polynices: Oedipus'un iki oğlu. Babalarının sürülmesinden sonra Thebae'de dönüşümlü hükümdar olmakta karar kılmışlardır. İlk yıl Eteocles başa geçmiş, ancak yılın bitiminde kraliyet asasını kardeşine vermeyi reddetmiştir. Bu olay "Thebae'ye karşı Yediler" seferinin sebebidir. Eteocles ile Polynices bir dövüşte karşılaşmış, biri diğerinin eliyle öldürülmüştür.

Etiyopyalılar: Yunancası "aithiops"dur, *aithein*, "yanık" ile *ops* "yüz" kelimelerinden türetilmiştir. Etiyopyalıların ülkesi Mısır'ın güneyinde, Okyanus akıntısına yakın bulunan sahilde uzanmaktaydı. Cassiopeia'nın kocası, Andromeda'nın babası Cepheus onların krallarından biriydi. Aurora ile Tithonus'un oğlu, Troia savaşında Troialıların müttefiki olarak ölen Memnon da bir diğer krallarıydı.

Etrüskler: İtalya'da yaşamış eski bir halk.

Etzel: *Nibelungenlied*'de Hunların Kralı Attila'nın adı. Kriemhild ailesinden ve Siegfried'in katili Hagen'den intikamını almak için onunla evlenmiştir. Tarih sayfalarında adı geçen Attila yılında ölmüştür

Euboic Denizi: Hercules'in Nessus'un gömleğini getiren Lichas'ı attığı deniz.

Eude: Charles Martel'in müttefiği Akitanya Kralı.

Eumaeus: Aeneas'ın domuz çobanı.

Eumenid'ler: Kelime anlamı olarak merhametli kişiler demektir. Yunanların üstü kapalı olarak yatıştırmak için kullandıkları korkunç Erinys'lere ya da Furia'lara atfedilen terim.

Euphorbus: Menelaus tarafından öldürülen Troialı savaşçı. Kalkanını Mycenae yakınlarındaki tapınağında Iuno'ya adamıştır.

Euphrates: Phaeton güneş arabasını sürerken kuruyup giden ırmaklardan biri olarak anılırdı.

Euphrosyne: Üç Güzeller'den biri.

Europa: Ya Phoenix ya da Agenor'un güzelliğiyle ünlü kızı. Iupiter beyaz bir boğa biçiminde onu kaçırmış ve onunla birlikte Girit adasına yüzmüştür. Minos'un, Rhadamanthus'un, Evandros'un, bazı efsanelere göre de Minotaurus'un annesiydi.

Eurus: Doğu rüzgârı.

Euryalus: Nisus'la birlikte Yunan kampına giren cesur Troialı asker. Her ikisi de orada öldürülmüştür.

Eurydice: Orpheus'un karısı. Hayranından kaçarken bir yılan tarafından öldürülmüş ve Tartarus'a götürülmüştür. Orpheus onu aramak için Tartarus'a inmiş, Eurydice arkasından gelirken o arkasına dönüp bakmazsa karısını yeryüzüne götürmesine izin verilmişti; ama Orpheus buna dayanamamıştı ve Eurydice gölgelerin yanına geri dönmek zorunda kalmıştı.

Eurylochus: Ulysses'in Circe'nin domuza çeviremediği tek arkadaşı.

Eurynome: Ophion'un karısı dişi Titan.

Eurystheus: Hercules'in kuzeni. Iuno'nun teşviki üzerine ona on iki işi yükleyen kişi.

Eurytion: Pirithous ile Hippodamia'nın düğününde sarhoş olup geline zorbalık eden, bu yüzden Lapith'ler ile Centaurus'lar arasındaki ünlü savaşa neden olan Centaurus. Eurytion, ayrıca Geryoneus'un sürülerine gözcülük eden ve Hercules tarafından öldürülen devin adıydı.

Euterpe: Dokuz Musa'dan biri, flüt çalanların, neşenin ve hazzın koruyucusu.

Euxine Denizi, Karadeniz.

Evadne: Capaneus'un karısı. Kendisini kocasını yakan alevlere atmış ve onunla birlikte yanıp kül olmuştur.

Evandrus: Mercurius ile bir Arcadia nympha'sının oğludur. Troia savaşından yaklaşık altmış yıl önce Arcadia'dan kovulmuş ve İtalya'da bir grup koloniciye liderlik etmiştir. Aeneas destanında, Troia'dan kaçışından sonra Aeneas'ı İtalya'da dostça karşılamıştır.

Evnissyen: Kelt mitolojisinde, Branwen'ın kavgacı erkek kardeşi.

F

Fafner: Wagner'in *Yüzük* eserinde, Wotan için Valhalla'yı inşa eden devlerden biri. Fafner ile erkek kardeşi Fasolt başlangıçta kararlaştırılan bedel, Freyja'nın yerine Alberich'in birikmiş altınını kabul ettiler. Fafner Fasolt'u öldürdü ve artık kendisinin olan altınları korumak için ejder şekline girdi. Siegfried tarafından öldürülmüştür. İskandinav kaynaklarında, Fafnir'in (Fafner değil) erkek kardeşi yoktur ve başlangıçtan beri zehir soluyan bir ejder olarak Andvari'nin altınını korur.

Falerina: Charlemagne efsaneselerinde geçen güçlü büyücü.

Fasolt: Wagner'in *Yüzük* eserinde, dev Fafner'in erkek kardeşi. Fafner Fasolt'u öldürene kadar beraber Nibelungların birikmiş altınlarına sahip olmuşlardır. Fafner bu kadar değerli bir hazineyi paylaşma fikrine tahammül edemediği için Fasolt'u öldürmüştür.

Fasti: Kelime anlamı "Bir kimsenin konuşabildiği günler"dir. Ovidius tarafından kaleme alınmış mitolojik şiir takvimi.

Fata Morgana,.

Fates (kader tanrıçaları): İnsan yaşamının gidişatını belirleyen üç tanrıça. Gecenin –insan kaderinin karanlığını ve belirsizliğini göstermek için böyle adlandırılır– ya da Zeus ile Themis'in, "adil gökyüzünün" kızları olarak tanımlanırlar. Bu tanrıçalar, yaşam ağını ören Clotho, onu tutan ve belirleyen Lachesis ve kesen Atropos'dur.

Fauna: bkz. Bona Dea.

Faun'lar: Kısa boynuzlu, sivri uçlu kulaklı, kimi zaman keçi kuyruklu insan biçiminde temsil edilmiş neşeli orman tanrıları. Onlar tanrı Faunus olarak bireysel değil de neşeli bir tanrılar sınıfı olarak farzedilirlerdi.

Faunus: Roma mitolojisinde, bir kır tanrısı; Picus'un oğlu, Saturnus'un torunu, Galatea'nın talibi Acis ile Lavinia'nın babası Latinus'un babasıdır. Faunus da Silvanus gibi, ortaklaşa pek çok özelliği paylaştığı Yunan tanrısı Pan'la bir tutulur. Rahiplerinin adı Luperci, festivalinin adı ise Lupercalia'ydı. Bireysel görülmediği zaman, muhtemelen Yunana özgü panların, satyrlerin vb Pan'la ilişkilerinde olduğu gibi, Faun'ların çokbiçimliliği altında ortaya çıkardı..

Favonius: Roma mitolojisinde, batı rüzgârının kişileştirmesi. Zephyrus'la bir tutulur.

Fenrir: İskandinav mitolojisinde, Hel ve Midgardr yılanıyla birlikte Loki'nin devanası Angerboda'dan olma çocuğu. Kurt biçiminde olduğu için, kurt Fenrir olarak da bilinirdi. Tanrı onu Gleiphir ismli özel bir zincire bağladı. Fakat bu süreç içinde

Tyr'in elini ısırdı. Ragnarök'te, Fenrir Vigrid savaş alanını düzeltecektir. Burada Odin'i öldürüp ardından Odin'in oğlu Vidar tarafından öldürülür.

Fenrir, kurt: bkz. Fenrir.

Fensalir: Kelime anlamı "fen'in salonları"dır. İskandinav mitolojisinde, Frigg'in Deniz Salonu olarak adlandırılan sarayı. Ölümün ayırdığı âşıklar, kocalar ve eşler beraberce oraya götürülürdü.

Ferragus: Orlando'nun rakibi dev.

Ferrau: Charlemagne'ın şövalyelerinden biri.

Ferreks ile Porreks: Gorboduc'un krallığını pay ettirdiği iki oğlu. Porreks kardeşini Britanya'dan sürmüştür ve Ferreks bir orduyla geri döndüğünde öldürülmüştür; fakat Porreks de kısa süre sonra annesi tarafından katledilmiştir.

Flollo: Arthur efsanesinde, Galya eyaletinin valisi Romalı tribün. Yapılan bir dövüşte Arthur'la mücadele etmiş ve öldürülmüştür.

Flora: Roma mitolojisinde, çiçek ve bahar tanrıçası. Zephyrus'un sevgilisi.

Flordelis: Florismart'ın sevdiği güzel genç kız.

Florismart: Charlemagne'ın şövalyelerinden biri. Roland'ın samimi dostu.

Flosshilda: Wagner'in *Yüzük* eserinde (asıl mitolojide değil) Nibelung Hazinesi'ne göz kulak olan üç Ren kızından biri.

Forum: Roma'da halk toplantıları için açık meydan ve pazar yeri; mahkemeler, saraylar, tapınaklar vb. ile çevrilidir.

Francus: Histion'un oğlu, Yafet'in torunu, Nuh'un torununun oğlu ve Frankların ya da Fransızların efsanevi atası.

Freki: Odin tahtında otururken ayaklarının dibinde yatan iki kurttan biri. Arkadaşının ismi Geri. Beraber efendilerinin yemeklerinin hepsini yerlerdi, çünkü efendilerinin hiçbirine ihtiyacı yoktu.

Frey ya da **Freyr**: İskandinav mitolojisinde, Freyja'nın erkek kardeşi, Njord ile yağmur, gün ışığı, mahsul tanrısının oğlu. Tüm kadınların en güzeli Gerda'yı elde edebilmek için Skirnir'a vermek zorunda kaldığı mükemmel bir silaha sahipti. elflerden tüm tanrılar için yeterli büyüklükte, koca bir gemi olan Skidbladnir'i aldı. Ragnarök'te devlerin lideri Surt tarafından öldürülecekti.

Freyja: İskandinav mitolojisinde Freyr'in kız kardeşi, Odin'in karısı. Gençlik, aşk, güzellik ve ölüm tanrıçasıydı. Efsanelerinin çoğu onu kaçırmaya çalışan devlerin çabalarıyla ilgilidir. Bir tanesinde, Thor dev Thrym'den çekicini geri almak için onu taklit etmiştir. Wagner'in *Yüzük* eserinde devlere hediye edilmiş, sihirli yüzük

karşılığında serbest kalmıştır. Germen mitolojisinde Frigg'le bir olarak gözükür.

Fricka: Wagner'in *Yüzük* eserinde Frigg'e karşılık gelen evlilik tanrıçası.

Frigg ya da **Frigga**: İskandinav mitolojisinde, Odin'in karısı baş tanrıça. Evlilikleri yönetirdi ve Ásgardr'ın Iuno'su olarak adlandırılabilirdi. Germen mitolojisinde, Freyja ile karıştırılmıştır.

Froh: Wagner'in *Yüzük* eserinde başlıca tanrılardan birinin adı.

Frontino: Orlando'nun hikâyelerinde Brunello'nun Sacripant'tan çalıp Rogero'ya verdiği at.

Furia (çoğulu Furies, Furia'lar): Furia'lar, Yunan'da Erinys'ler ya da örtmeceli olarak Eumenid'ler, cezalandırıcı adaletin intikam alan ruhlarıydılar. Zaman içinde sayıları üçe sabitlenince, adları Alecto, Megaera ve Tisiphone olarak belirlendi. Görevleri insani yargının ulaşamadığı suçları cezalandırmaktı. Aeschylus'la birlikte bir gelenek gelişti, Orestes'in davasına müdahele etmelerinden sonra, işlevleri ahlaki suç barındırmayan "suçluluk" davalarını içermedi. Merhametsiz katılıklarına karşın, Orpheus'un yeraltı tanrılarına Eurydice'yi hayata döndürmeleri için yalvardığını işittiklerinde ağlamışlardı.

Fusberta: Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda Rinaldo'nun kılıcının adı.

G

Gaea ya da **Ge**: Romalılar tarafından Tellus diye adlandırılan, Yeryüzü'nün kişileştirilmiş hali; Chaos'tan doğan ilk varlık olarak tanımlanır. Uranus'u ve Pontus'u, denizi, doğurdu. Gaea ile Uranus, Yer ile Gök, Titanların ebeveynleriydiler. Başka bir hikâyeye göre, Gaea, Erebus ve Aşk ilk varlıklardı. Gaea'nın güçleriyle büyü için etkili bitkiler yaratıldı. Neptunus, Themis ve diğerlerine olduğu gibi ona da kehânette bulunma gücü atfedildi

Gahariet: Kral Arthur'un şövalyelerinden, Gawain, Agrivain ve Gareth'in erkek kardeşi.

Gaheris: Arthur romansında, Kral Arthur'un zina yaptığı için annesi Morganse'yi öldüren yeğeni.

Galafron: Angelica'nın babası Hıtay Kralı.

Galahad, Sör: Arthur efsanesinde, Lancelot ile Elaine'nin oğlu, Tehlikeli Koltuk'u güvenle elde eden Yuvarlak Masa'nın en saf ve soylu şövalyesi.

Galatea: Bir deniz nympha'sı; Polyphemus tarafından sevilmesine karşın, kendisi Acis'e âşıktı. Acis kıskanç devin attığı koca kayanın altında ezilince Galatea ken-

disini denize attı. Ayrıca Pygmalion'un yaptığı canlanan heykel; pek çok kötülüğe neden oldu ve eski haline geri çevrildi.

Galce: Gal dili ve edebiyatı. Ozanlar (Bard'lar).

Galenos: İS. yüzyılda yaşamış ünlü Yunan fizikçi ve filozof. Yüzyıllar boyunca tıpta en büyük otorite olarak kaldı.

Gallehaut: Marches Kralı.

Ganelon ya da **Gan**: Carlovingia efsanesinde geçen ünlü bir şahıs, kötü kalpli bir hain tipi, Mayence ya da Maganza Kontu, Charlemagne'ın şövalyelerinden biri. Roland'ı kıskandığı için Mağripli kral Marsilius'la Hıristiyanların yenilgiye uğradığı Roncesvalles saldırısını tasarlamıştır.

Ganj: Hindistan'daki Ganj nehri. Phaeton güneşin arabasını sürdüğünde kurumuştu.

Gano: Charlemagne'ın asilzadesi.

Ganymedes: Tüm ölümlülerin en güzeli. Zeus'un kupasını doldurup ölümsüz tanrıların arasında yaşaması için Olympus'a kaçırılmıştı.

Gareth: Kral Arthur'un yeğeni. Sarayda kendisini bulaşıkçı olarak tanıtmış ve bir yıl boyunca adını gizli tutmuştur. Sör Kay ellerinin büyüklüğü nedeniyle onu *Beaumains* olarak çağırırdı. Gahariet, Gawain ve Agrivain'in kardeşiydi. Kral Arthur'a Sör Lancelot ile kraliçeyi ihbar etmeye karar verdiğinde ilk ikisiyle birleşip Agrivain'e karşı taraf oldu.

Gautama: Buda'nın aile adı. Kişisel ismi Siddharta; babasının adı Suddhodana, annesinin adı Maya'ydı.

Gawain: Arthur şövalyelerinden biri, Arthur'un yeğeni, Kutsal kâse arayışının muhtemel asıl kahramanı. "Nazik" olarak bilinir ve yürekli şövalyelerin çiçeği olarak temsil edilirdi.

Gawl: Clud'un oğlu, Rhiannon'un talibi.

Ge, bkz. Gaea.

Gebriler: Zerdüşt'ün reforme ettiği eski Pers dininin yandaşları; ateşe tapanlar; Parsi'ler. Bu ad onlara Arap fatihleri tarafından verilmiştir.

Gece, bkz. Noks.

Gemini: İkizler takımyıldızı, yani Jupiter'in kardeşlik namına gösterdikleri bağlılık adına, yıldızların arasına yerleştirdiği Castor ile Pollux. Castor öldürülünce Pollux teselli edilemez hale gelmişti.

Genius (çoğulu Genii): Roma mitolojisinde, bir kimseye beşikten mezara kadar bekçilik eden koruyucu cin.

Geoffrey, Monmouthlu (1100?-1152): *Britanya Krallarının Tarihi'ni* (1150) Galceden Latinceye çeviren tercüman.

Geraint: Arthur efsanesinde Devon'un vergi veren prensi; Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri. Mabinogion hikâyesinde, Erbin'in oğlu.

Gerda: Tüm kadınların en güzeli. Freyr onu karısı olarak elde etmiş, ama onun için mucizevi kılıcını terk etmek zorunda kalmıştır.

Geri: Odin'in iki kurdundan biri. İkincisi Freki'dir. Tahtında otururken Odin'in ayaklarının dibinde uzanırlar. Onun yemeklerini yerler, çünkü o maddi besin ihtiyacı duymaz.

Geryoneus: Erytheia adasında yaşayan üç başlı ya da üç bedenli, kanatlı canavar. Çobanı Eurytion Geryoneus'un büyük sığır sürüsüne bu adada çobanlık ederdi. Hercules'in on iki işinden biri, Geryoneus'nun sürüsünü Eurystheus'a getirmekti. Bu işi yaparken Hercules Geryoneus'u, Eurytion'u ve Eurytion'un iki başlı köpeğini öldürmüştür.

Gesnes: Güzel İsolde için gönderilen denizci.

Giallar boynuzu, bkz. Gjallar boynuzu.

Gildas: Arthur'un sarayında bir âlim.

Girard: Dük Sevinus'un oğlu.

Girit: Kyklad adalarının güneyinde uzanan Akdeniz'in en büyük adalarından biri.

Gjallar boynuzu: İskandinav mitolojisinde, Ásgardr'ın bekçisi Heimdall tarafından, tanrıları ve kahramanları Vigrid'de "tanrıların alacakaranlığı" adlı savaşa toplamak için çalınan boynuz.

Glastonbury: Somerset'te eski bir kent. Arthur ve Kutsal Kâse hikâyelerinde, Arimatea'lı Yusuf'un geldiği, Kral Arthur'un gömüldüğü yer olmakla ünlüdür.

Glaucus: Boeotialı balıkçı. Bilicilik yeteneği verilip deniz tanrısı olmuş, bilicilik sanatında Apollo'yu eğitmiştir. Ayrıca Troia savaşındaki Lycialıların kumandanı.

Gleipnir: Bir kedinin çıkardığı ayak sesi, kadınların sakalları, taşların kökleri, balıkların nefesleri, ayıların hisleri ve kuşların tükürükleriyle dağ cinleri tarafından yapılan sihirli zincir. Tanrılar tarafından kurt Fenrir'i bağlamak için kullanılmıştır.

Glewlwyd: Arthur'un kapı görevlisi.

Gododin: Gododin'in (Latince, Otadini) kavminin 6. yüzyılda Saksonlar tarafından yenildiği Catraeth savaşı üzerine Gal ozanı (bard) Aneirin tarafından yazılan şiir.

Goneril: Efsanevi Kral Lear'ın üçüncü kızı.

Gorboduc: Kral Lear'ın oğlu, Ferreks ile Porreks'in babası. Lear'a bak; Ferreks ile Porreks.

Gordion düğümü: Gordius'un arabasını tapınağa bağlayan düğüm. Kehânete göre, bu düğümü açabilen kişinin kaderinde Asya'nın efendisi olmak vardı. Sonunda Büyük İskenderin kılıcıyla kesilmiştir.

Gordius: Yük arabası içinde Phrygia'ya ulaşan, halkın kendisini kral ilan ettiği, böylece bir kehâneti yorumlayan köylü.

Gorgon'lar: Uzun dişleri, pirinçten tırnakları ve yılandan saçları olan üç dişi canavar. Bakışlarıyla kendilerine bakanları taşa dönüştürürlerdi; en ünlüleri Medusa Perseus tarafından öldürülmüştür.

Gouvernail: Lionesse kraliçesi Isabella'nın hizmetkârı, kraliçenin oğlu Tristan'ın küçükken koruyucusu, şövalyelikte muhafızı.

Gök, Uranus.

Gradasso: Charlemagne efsanelerinde geçen Sericane Kralı.

Graeae: Gorgon'ları gözleyen üç ak saçlı dişi gözcü; üçünün arasında hareket edebilen tek gözleri ve tek dişleri var.

Grendel: Anglosakson destanı Beowulf'ta, yarı insan, yarı canavar, insan yiyen yaratık. Beowulf, Danimarka Kralı Hrothgar'ı Grendel'den kurtarmıştır.

Griffon ya da **gryphon**: Aslan bedenine, kartal başı ve kanatlarına sahip, Hyperbore'liler ile tek gözlü Arimaspialılar arasındaki Rhipaea dağlarında yaşayan, Kuzey'in altınlarını gözleyen efsanevi hayvan.

Guendolen: Corineus'un kızı, Brut'un üç oğlundan biri olan Locrine'nin ilk karısı. Kocası güzel Germen esiri Estrildis'in uğruna onu reddedince, bir ordu toplayıp Locrine'nin güçlerine karşı savaş açtı. Locrine bu savaşta öldürüldü. Estrildis ve kızı Sabra ya da Sabrina Severn'e atıldılar.

Guinevere, bkz. Guinevere.

Guerin: Charlemagne efsanelerinde Vienne lordu; şehri bir anlaşmazlık sonucu Charlemagne tarafından kuşatılan Oliver'in babası..

Guiderius: Britanyalı Cymbeline'nın oğlu efsanevi prens. Romalılara vergi ödemeyi reddetmiş, savaşta öldürülmüştür. Shakespeare'in *Cymbeline* adlı oyununda görünür.

Guillamurius: İrlanda Kralı.

Guimier: Caradoc'un nişanlısı.

Guinevere: Arthur efsanesinde Kral Arthur'un karısı. Cameliard Kralı Leodegraunce'ın

kızıydı. Göllü Sör Lancelot'a karşı suçlu bir tutku besledi, fakat Arthur'un yokluğunda Modred tarafından baştan çıkartıldı. Daha sonra Almesbury'de rahibe olup manastıra girdi. Burada öldü, Glastonbury'de gömüldü.

Gullinbursti: Freyr'in arabasını çeken domuz.

Gulltopp: Heimdall'ın Baldur'un cenaze töreninde bindiği atı.

Gunfasius: Orkneys Kralı.

Gunther: Bazen Günther diye yazılır. Nibelungenlied'de Kriemhilde'nin erkek kardeşi Burgonya Kralı. Siegfried'in desteğini alarak Issland kraliçesi karısı Brunhilde'yi korumak için, kardeşi Kriemhilde'yi Siegfried'le evlendirmiştir. Gunther Kral Etzel'in sarayında, kocası Siegfried'i öldürdüğü için intikam amacıyla Kriemhilde tarafından katledilmiştir. Wagner'in *Yüzük* eserinde Brünnehilde'nin kocasıdır. Kız kardeşi Gutrune'dir. Hagen tarafından öldürülmüştür.

Gutrune: Wagner'in *Yüzük* eserinde, Siegfried'ın kendisine kur yapıp elde ettiği Gunther'in kız kardeşi. *Völsunga Saga*'da Gudrun, *Nibelungenlied*'da Kriemhild'dir.

Gümüş Çağ: Tufandan önce Altın ile Pirinç çağlarının arasındaki ikinci çağ.

Gün: Yıl, ay ve saatle birlikte güneş tanrı Phoebus Apollo'nun maiyetindekilerden biri.

Güney rüzgârı, bkz. Notus.

Güzel Isolde: Tristan'ın aşkı.

Gwaelod: Gwyddno Garanhir'in hükümdarı olduğu "denize sınırı olan bir bölge" Ozan (Bard) Taliesin'in sığındığı yer Gwaelod'du.

Gwern: Matholch ile Branwen'ın oğlu.

Gwernach: Kelt efsanesinde dev.

Gwiffert Petit: Geraint'in müttefiği.

Gwyddno Garanhir: Gwaelod Kralı, Elphin'nin babası, ozan (bard) Taliesin'in hamisi.

Gwyr: Arthur'un mahkemesinde yargıç.

H

Hades: Asıl olarak aşağı dünyanın tanrısı; sonradan bu ad yeraltında bulunan kasvetli ölüler diyarını belirtmek için kullanılmıştır. Styx nehrine dayanarak Stygia diyarı olarak da adlandırılmıştır.

Haemon: Thebaeli Creon'un oğlu, Antigone'nin sevgilisi.

Haemus Dağı: Trakya'nın kuzey sınırı.

Hagen: *Nibelungenlied*'da, bir ölümlü ile bir deniz cininin oğlu. Siegfried'i öldürmüş, birikmiş altınları almış ve Ren nehrine gömmüştür. Hunların Kralı Etzel ile evlendikten sonra Kriemhild onu davet etmiş ve başını uçurmuştur. Hagen, Wagner'in *Yüzük* operalarının sonuncusu olan Götterdammerung'da (Tanrıların Alacakaranlığı) geçen önemli bir karakterdir.

Halycon kuşları: Ceyx ve Halcyone.

Halcyone: Aeneas'ın kızı, Ceyx'in karısı. Ceyx suda boğulduğunda, Halycone kocasının suda yüzen bedenine atıldı. Merhametli tanrılar her ikisini birden kuşa, balıkçıla dönüştürdüler. Bu kuşlar, kışın "halycon günleri" diye adlandırılan dingin geçen bir hafta boyunca denizde yuva yaparlar.

Hamadryad: Yaşamı bu belirli ağaca bağlı olan nympha. Ayrıca *dryad* ya da İngilizce'de ağaç nympha'sı olarak geçer.

Hanok: Yared'in oğlu, Metuşelah'ın babası patriklerden biri.

Harmonia: Venus ile Mars'ın kızı; Iupiter tarafından Thebaeli Cadmus ile evlendirilmiştir. Vulcanus'un Harmonia'ya evlilik armağanı bir gerdanlıktı. Bu gerdanlık Harmonia'dan sonra ona sahip olanlara ölüm getiriyordu.

Harpya'lar: Yarısı kadın, yarısı kuş, silahları sivri tırnakları olan, dokundukları her şeyi kirleten kanatlı canavarlar. Argo Gemicileri tarafından kurbanları Phineus'tan uzaklaştırılmışlar, bir adaya çekilmişlerdir. Orada Aeneas onları bulmuştur. İçlerinden biri Troialıları korkunç acıların beklediğini haber vermiştir. Charlemagne efsanelerinde Astolpho, kör edip yemeğini çaldıkları Abyssinia Kralı Senapus'u Harpya'lardan kurtarmıştır.

Harpokrates: Kelime anlamı Çocuk Horus'dur. Mısırlı güneş tanrı Horus, Yunanlar tarafından sessizlik tanrısı olarak benimsenmiştir.

Harun el-Reşid: Kelime anlamı Dürüst Harun'dur (764?-809). Arapların beşinci Abbasi halifesiydi (785-809). Charlemagne'la dostça ilişkiler içindeydi. *Binbir Gece Masalları*'nda idealleştirilerek efsanevi bir karaktere olmuştur

Hathor: Mısır mitolojisinde aşk, neşe ve toplumsal sevinç tanrıçası. Osiris ve Isis'in kaynağı Hathor ve Kneph'di.

Hauteville'li Amaury: Charlemagne'ın ikiyüzlü şövalyesi.

Haz: Cupido ile Psyche'nin kızı.

Hebe: Gençlik tanrıçası. Ganymedes yerini almadan önce ölümsüzlerin kadeh taşıyıcısı, Hercules'in de karısıydı. İhtiyarları tekrar genç kılma gücüne sahipti.

Hebrus: Meriç Nehri'nin eski adı.

Hecabe: Homerus'un *Ilias*'ında Priamus'un ikinci karısı, Hector'un da içinde bulunduğu on dokuz çocuğun annesi. Troia Yunanlar tarafından ele geçirildiğinde, Ulysses'in payına düştü. Sonradan bir köpeğe dönüştü ve kendisini denize attı.

Hecate: Zeus'un egemenliği altında gücünü muhafaza eden tek Titan. Perses ile Asteria'nın kızıydı; Persephone'yi aramakta yardımcı olduktan sonra aşağı dünyanın ilahlarından biri oldu. Büyücülüğü ve sihirbazlığı öğreten Hecate bir ölüm tanrıçasıydı; Selene, Artemis ve Persephone'yle özdeş hale geldi.

Hector: Homerus'un *Ilias*'ında tüm Troialı liderlerin en soylusu; Priamus'un en büyük oğlu. On yıl dayandıktan sonra Achilles tarafından öldürülüp cesedi Troia duvarlarının etrafında üç kez sürüklenerek döndürüldü.

Hector, Sör ya da **Ector de Marys**: Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri, Sör Launcelot'un kardeşi.

Hesperid'lerin elmaları, bkz. Hesperid'ler.

Heidrun: Valhalla'da kahramanları öldürmek için bal likörü hazırlayan dişi keçi.

Heimdall: İskandinav mitolojisinde tanrılar köprüsünün devlerine karşı bekçilik eder, bu köprünün sonunda Himinbjörg'de yaşardı. Baldur'un cenaze töreninde atı Gulltopp'un üzerinde görülür. Tanrıların alacakaranlığı Ragnarök geldiğinde, tanrıları ve kahramanları toplamak için Giallar boynuzunu üfleyecektir.

Hel: İskandinav mitolojisinde, savaşta ölmeyenlerin gönderildiği yeraltı diyarı, kahramanlar Valhalla'ya çıkartılırdı.

Hela: Loki'nin ile İskandinav yeraltı dünyası sahibesinin kızı.

Helen: Kral Arthur'un arkadaşı Britanya Kralı Ban'ın karısı.

Helen, Troialı: Zeus ile Leda'nın kızı, Sparta Kralı Menelaus'un karısı. Paris'le kaçıp Homerus'un *Ilias*'ındaki konuları biçimlendiren Troia'nın yıkımına neden olmuştur. Troia savaşı sonrasında Menelaus'a geri dönmüştür. Sonraki efsanelere göre Helen Paris'e Troia'ya kadar eşlik etmemiş Mısır'da alıkonmuştur.

Helenus: Vergilius'un *Aeneis*'inde geçen kâhin, Troia'nın düşüşünden sonra Priamus'un hayatta kalan tek oğlu. Erkek kardeşi Hector'un dul eşi Andromache'yle evlenmesine izin verilmiştir.

Heliad'lar: Phaeton'nun kız kardeşleri.

Helicon Dağı: Yunanistan'da Apollo ile Musaların şiirsel ilham pınarları, Aganippe ve Hippocrene'yle yaşadıkları yer yaşadığı yer.

Heliopolis: Mısır'da bulunan güneş kent.

Hellas: Yunanistan'ın bir diğer adı; aslen Thessalia'da Phthiotis'te bulunan bir kentin adından türemiştir.

Helle: Thessalia Kralı Athamas'ın kızı. Altın Post'lu koçun üzerinde erkek kardeşi Phryxus'la birlikte zalim babasından kaçmış ve adının verildiği Hellespontos (Çanakkale) boğazına düşmüştür.

Hellespontos (Çanakkale): Avrupa ile Küçük Asya arasında bulunan Helle'nin isminin verildiği dar boğaz. Hero'nun aşkı Leander Hellespontos'u yüzerek geçmeye çalışırken boğulmuştur.

Hengist ile Horsa: Yaklaşık İS 499 yılında İngiltere'ye ayak basan Iutes liderleri, iki erkek kardeş.

Hephaestos, bkz. Vulcanus.

Hera: Roma. Iuno. Cronus ile Rhea'nın kızı, Zeus'un karısı ve kız kardeşi. Anlamı "seçilmiş" demektir; Yunanca "*haireo*"

Hercules: Iupiter ile Alcmena'nın oğlu, Argo Gemicileri seferinde yer alan ve Hercules'in İşleri olarak bilinen on iki kahramanlık gerektiren işi başarmakla ölümsüzlük kazanan kudretli Yunan kahramanı. Karısı Deianira tarafından öldürülmüştür. Deianira ona, aşk büyüsü olduğuna inanarak, Nessus'un kanıyla ıslanmış ölümcül bir giysi vermiştir. Ölümünden sonra Hercules yıldızlar arasına yerleştirilmiştir. Fiziksel gücün tanrısı olarak kendisine tapınılmıştır. Ayrıca bkz. Hercules'in İşleri ve Hercules Sütunları.

Hercules'in İşleri: Hercules'e ölümsüzlüğünü kanzandıran on iki iş. Bu işler: (1) Nemea aslanını öldürmek; (2) Lernea hydrasını öldürmek; (3) Arcadia geyiğini yakalamak; (4) Erymanthia domuzunu yok etmek; (5) Kral Augeas'ın ahırlarını temizlemek; (6) Stymphalis Gölünün yamyam kuşlarını yok etmek; (7) Girit boğasını yakalamak; (8) Trakyalı Diomedes'in atlarını ele geçirmek; (9) Amazonların Kraliçesi Hippolyta'nın kemerine sahip olmak; (10) canavar Geryoneus'nun sürülerini ele geçirmek; (11) Hesperid'lerin elmalarına sahip olmak; (12) canavar köpek Cerberus'u Hades'ten çıkartmaktı.

Hercules Sütunları: Birbirlerine bakan iki dağ; birisi Avrupa'da İspanya'nın güneybatı bölgesindeki Calpe (şimdi Cebelitarık Kayası), diğeri Afrika'nın kuzey sahilinde Abyla'dır.

Hereward: Normanlara karşı dövüşen ünlü Sakson dövüşçü. 1070 yılı civarında yaşamıştır. Uyanık Hereward olarak bilinirdi.

Hermes, bkz. Mercurius.

Hermione: Menelaus ile Helen'nin tek kızı. Achilles'in oğlu Pyrrhus ya da Neoptolemus'un karısıydı; Orestes Pyrrhus'u öldürüp kendisine daha önce evlenme sözü veren Hermione'yle evlendi.

Hermod ya da **Hermodr**: İskandinav mitolojisinde Odin'in, Hel'e yolculuğa çıkıp Balder'i yukarı dünyaya geri getirme teşebbüsünde başarısız olan oğlu. Savaşta ölen tüm kahramanları Bragi'yle birlikte Valhalla'ya kabul edip, karşılardı.

Hero ile Leander: Bir Venus rahibesi olan Hero, her gece kendisini görmek için Hellespontos'u geçen Leander'e âşıktı. Bir gece Leander boğuldu; kalbi kırık Hero aynı denizde kendini boğdu.

Herodotus (İÖ 484-432): Ünlü Yunan tarihçi.

Hesiodus (yaklaşık olarak İÖ 735): Ünlü Yunan şair. Tanrıların doğumlarını ve dünyanın başlangıcını anlatan *Theogonia* ona atfedilen eserlerden biridir.

Hesperia: Antik coğrafyaya göre batıda yer alan bir ülke; sık sık İberya yarımadası, ya da İtalya ile bir tutur.

Hesperid'ler: Hera'nın evlilik armağanı olarak aldığı altın elmaları koruyan üç kız kardeş. Ejder Ladon onlara yardım ederdi. Hercules ejderi öldürüp elmalardan bazılarını Eurystheus'a götürdü.

Hesperus: Astraeus ile Eos'un oğlu; Thessalia Kralı Ceyx'in babası olarak kişileştirilen akşam yıldızı.

Hestia: Romalıların Vesta dediği ocak tanrısı.

Hezaren çiçeği: Aiax'ın kanından yetişen çiçek.

Hicret: Arapça hecere, yola çıkma. 15 Temmuz 622'de yargıçlar tarafından şehirden sürülen Muhammed'in Mekke'den Medine'ye göçü. Hicri Takvim bu olayla başlar.

Hiç kimse: Cyclops'un mağarasında Ulysses'in uydurma adı.

Hildebrand: Germen romansının Nestoru. Charlemagne'ın kahramalarından Maugis gibi, savaşçı olduğu kadar büyücüydü de.

Hindu mitolojisi.

Hipnotizma: Aesculapius'un Epidaurus'taki şifa veren kehânet merkezi. Bu yöntemi Bulfinch Hipnotizma'ya benzetmiştir.

Hippocrene: Musaların dağı Helicon'daki pınarlardan biri. Pegasus'un çifte atmasıyla açılmıştı.

Hippodamia: Pirithous'un karısı. Düğününde Centaurus'lar geline zorbalık etmişler, büyük bir savaşa sebebiyet vermişlerdi.

Hippogriff (Yunanca, hippos, at; gryphos, griffon): Kartal başı ve pençesi olan kanatlı at. Babası griffon, annesi kısraktı.

Hippolyta: Kemerini Hercules'e vermeye razı olan Amazon kraliçesi. Hercules yanlışlıkla kendisine ihanet ettiği kanısına kapılarak Hippolyta'yı öldürmüştür. Hippolyta ayrıca Amazon kraliçesinin adı olarak, Theseus'la evlenen Antiope'nin yerine de kullanılmıştır.

Hippolytus: Theseus'un oğlu. Üveyannesi, Minos'un kızı Phaedra'nın tekliflerini geri çevirmiştir. Bunun üzerine Phaedra yalan söyleyerek kocasını kıskandırmıştır. Theseus'un isteği üzerine Neptunus, Hippolytus'un atlarını korkutmuş, böylece ölümcül bir kazaya neden olmuştur. Delikanlının masumiyeti ortaya çıktığında, Aesculapius Diana'nın yardımıyla onu tekrar hayata döndürmüş, Phaedra da intihara teşebbüs etmiştir.

Hippomenes: Atalanta'yı bir koşu yarışında geçerek kazanan delikanlı. Yarışta yere toplaması için altın elmalar atarak dikkatini dağıtmıştır. Venus'a teşekkür etmeyi unuttuğu için gelinle birlikte aslana dönüştürülmüştür.

Histion: Yafet'in oğlu, Nuh'un torunu; Britanyalıların, Fransızların, Romalıların ve Almaların ataları; Britto'nun, Francus'un, Romanus'un ve Alemannus'un babası.

Höd: Loki tarafından kandırılarak Baldur'a ökseotu dalını fırlatıp onu öldüren kör adam.

Hoel: Bir Bretanya Kralı.

Homerus: Yunan kör ozan; İÖ 850 yılı civarı.

Horae (Latince), **Horai** (Yunanca), bkz. Saatler.

Horsa: bkz. Hengist.

Horus: Mısır mitolojisinde güneş tanrı; Isis ile Osiris'den doğmuştur. Yunanlar tarafından sessizlik tanrısı olarak benimsenmiş, genelde Harpokrates olarak adlandırılmıştır.

Houdain: Tristan'ın köpeği.

Hringham: Baldur'un gemisi.

Hrothgar: Anglosakson destanı Beowulf'da geçen Danimarka Kralı. Beowulf onu canavar Grendel'dan kurtarmıştır.

Hugi: Utgard-Loki'nin adamlarından biri; aslında kılık değiştiren Düşünce. Thialfi'den daha hızlı koşmak için Utgard'da bir yarışma düzenlemiştir.

Hugin: Tahtında otururken Odin'in omuzlarında duran iki kuzgundan biri. Her gün dünyaya uçar, duyduklarını ve gördüklerini efendilerine iletirlerdi. İkincisinin adı Munin'di.

Hunding: Sieglinda'nın kocası.

Hyacinthus: Apollo ile halka oyunu oynarken, kaza sonucu ölen güzel delikanlı. Apollo her yıl onu Hyacinthus adında sümbül çiçeği olarak yaşama geri döndürmüştür. Tanrının üzüntüsü AI (Yunanca "keder") harfleriyle ifade edilmiştir. Bu harfler çiçeğin taçyapraklarına kazınmıştır. Aynı hikâye Aiax için de anlatılmıştır.

Hyad'lar: Çocuk Bacchus'a bakan Nysaea nympha'ları. Gökyüzünde bir yıldız kümesine dönüştürülerek ödüllendirilmişlerdir.

Hyale: Diana'nın bir nympha'sı.

Hydra: Argolis'te Lernea bataklığı canavarı. Dokuz başa sahipti. Onu öldürmek Hercules'in on iki işinden biriydi. Bir başını keser kesmez yerine iki baş çıkmıştı.

Hygeia: Sağlık tanrıçası, Aesculapius'ın kızı. Simgesi elindeki kaptan içki içen bir yılandı.

Hylas: Su ararken pınar nympha'ları tarafından alıkonulan bir genç.

Hymen: Aslında Eski Yunan'da eski bir düğün şarkısı; sonradan evlilik tanrısı olarak kişileştirilmiş; meşale ile duvak taşıyan –Eros ya da Cupido'nun daha olgun hali– bir genç olarak temsil edilmiştir.

Hymettus: Atina yakınlarında balı ve mermeriyle ünlü Attika'da bir dağ.

Hyperboreliler: Kelime anlamı, kuzey rüzgârının ötesindekiler. Erişilmez bir mutluluk içinde, güneş ışığının ve bolluğun eksilmediği bir adada, hastalıktan ve savaşın getirdiği yıkımdan uzakta kuzey bölgesinde yaşayan mutlu bir halk. Yaşamları bin yıl sürerdi ve bu zamanı Apollo'ya tapınarak geçirirlerdi.

Hyperion: Uranus ile Ge'nin oğlu; Helios, Selene ve Eos'un babası; güneş tanrı Apollo'nun habercisi titan. Thrinakie adasının sahibiydi. Burada Lampetia ve Phaethusa onun sürüleriyle ilgilenirlerdi.

Hyrkania Prensi: Clarimunda'nın nişanlısı.

Hyrieus: Hazinesi, hazine odasının mimarları Trophonius ile Agamedes tarafından çalınan Yunan kral.

I-İ

Ianiculum: Roma yakınında Tiber nehrinin sağ kıyısında yer alan Ianiculus tepesine Ianus tarafından kurulan kale.

Ianus: Bir güneş tanrısı; göğün kapı bekçisi; olayların başlangıçı ile sonlarının efendisi. Çift yüzü vardı, biri doğan güneş'e diğeri batan güneşe bakardı. Yılın ilk ayına onun adı verilmiştir. Ona ait tapınakların kapıları savaş vakti açık tutulur-

du. Aeneas'ın İtalya topraklarına ayak bastığında gördüğü Ianiculum şehrini Ianus kurmuştur.

Ianus kapıları: bkz. Ianus.

Iapetus: Uranus ile Ge ya da Gaea'nin oğlu titan; Atlas, Prometheus, Epimetheus ve Menoetius'un babası. Iupiter onu Tartarus'a fırlatmıştır. Iapetus'un ismi Milton tarafından Yafet olarak değiştirilmiştir.

Iasius: Atalanta'nın babası.

Iason: Thessalia Kralı Aeson'un oğlu, Pelias'ın yeğeni. Calydonia Avı'nda yer almıştır ve Colchis Kralı Aeetes'ten Altın Post'u almak için çıkılan Argo Gemicileri seferinin lideri olmuştur. Bu görevi Aeetes'in kızı Medea'nın yardımıyla başarmış ve onunla evlenmiştir. Sonra Corinthus prensesi Creusa için Medea'yı terk etmiştir.

Ibycus: Ibycus ve turnalar hikâyesi.

Icarius: Spartalı prens, Penelope'nin babası.

Icarus: Daedalus'un oğlu. Girit'ten babası ile birlikte kaçmıştır; ancak güneş, Icarus'un kanatlarını sıkı tutan bal mumunu eritince, o zamandan bu yana İkaria denizi diye anılan denize düşmüştü.

Icelos: Morpheus'un hizmetçilerinden biri.

Icolmkill, bkz. Iona.

İda Dağı: Minerva, Iuno ve Venus'un Altın Elmanın neden olduğu çekişmelerinde bir karara varması için aradıklarında Paris'in sürülerini otlattığı Troia'daki tepe.

Idaeus: Oğlu Hector'un bedenini ailesine geri vermelerini Yunanlardan istemek için Efendisi Kral Priamus'a kamplarına kadar eşlik eden Troialı haberci.

Idas: Aphareus'un oğlu, erkek kardeşi Lynceus'un ayrılmaz yoldaşı. Idas ile Lynceus, Castor ile Pollux'un kuzenleriydiler. Idas Castor'u, Pollux Lynceus'u, Iupiter de Idas'ı öldürmüştür.

Idun: bkz. Ithunn.

Igerne ya da **Igraine**: Cornwall'da Tintagel Dükü Gorlois'in karısı, Uther Pendragon'dan olma Kral Arthur'un annesi.

Ikaria: Ege Denizi'nde bir ada, Sporad adalarından biri.

İkizler: İkizler takımyıldızı. Castor ölmüş, Pollux da teselli edilemezken Iupiter Castor ile Pollux'u yıldızlar arasına yerleştirerek kardeşlik bağlarından ötürü onları ödüllendirmiştir.

İkizler takımyıldızı: bkz. İkizler

Ilias: Troia Savaşının Homerus tarafından yazılan epik şiiri.

Ilioneus: Niobe'nin oğlu.

Ilium: bkz. Troia.

Illyria: Yunanistan'ın kuzeyindeki Adriyatik ülkeleri.

Imogen: Pandrasus'un kızı, Troialı Brutus'un karısı.

Inachus: Oceanus ile Tethys'in oğlu; Phroneus ile Io'nun babası. Argos'un ilk kralıydı, Inachus nehrine kendi adını verdi.

Incubus: Uyudukları esnada insanların üzerinde uzandığı düşünülen kötü ruh.

Indra: Hindu gök, şimşek, yıldırım, fırtına ve yağmur tanrısı.

Ino: Cadmus'un kızı; Bacchus tarafından kör edilen Pentheus'un teyzesi. Pentheus kutlamaları durdurmaya çalışırken Bacchus'un kör ettiği teyzesi Pentheus'u parçalara ayırmaya yardım etmişti. Athamas'ın ikinci karısı oldu. Bebeğiyle birlikte ondan kaçarken denize atladı ve Leucothea'ya dönüştü.

Io: Argos Kralı Inachus'un güzel kızı. Io'ya kur yapan Iupiter, onu Iuno'dan gizlemek için bir düveye dönüştürmüştü. Yüz gözlü Argus, düveye bekçilik etmek için Iuno tarafından görevlendirilmişti. Iupiter'in isteği üzerine Mercurius Argus'u öldürdü; bu yüzden Iuno tüm dünyada düveyi kovalaması için bir at sineği gönderdi. Iupiter onunla daha fazla ilgilenmeyeceğine söz verince Nil nehrinden geçerken sonunda eski şekline kavuşup ailesinin yanına döndü. Io Aegyptus, Damaus, Cepheus ve Phineus'un atası, Iupiter'den olma Epaphus'un annesiydi. Mitolojinin alegorik yorumunda Io aydır.

Iobates: Lycia Kralı, Proteus'un kayınpederi. Iobates, Proetus'u Chimaera'ya saldırtarak ölüme göndermeye çalışmıştır.

Iocasta: Oedipus'un annesi; annesi olduğunu bilmeden kendisiyle evlenenen oğlunun karısı.

Iolaus: Hercules'in sadık hizmetkârı ve yoldaşı.

Iolcos: Thessalia'da bir kent, modern Volo. Argo Gemicileri'nin gemiye bindikleri yer.

Iole: Dryope'nin kız kardeşi.

Iona ya da Icolmkill: İskoçya yakınlarında Aziz Columba'nın misyoner manastırı (IS 563) kurduğu küçük kuzey ülkesi.

Ionia: Küçük Asya sahili.

Iove: Iupiter'in bir diğer adı. Iupiter *Iovis pater*, baba Iove anlamındadır, Iupiter'e bak.

Iphigenia: Troia seferinin başlangıcında kurban olarak sunulan ancak Diana tarafın-

dan Tauris'e götürülen Agamemnon'nun kızı. Bu tanrıçanın rahibesi olarak görev yaparken, kardeşi Orestes ile kardeşinin arkadaşı Pylades olduğunu fark ettiği iki mahkûmu tanıyarak serbest bırakmış ve Diana'nın heykelini alarak onlarla birlikte kaçmıştır.

Iphis: Mütevazi soydan gelen bir genç. Anaxarete sevgisini reddedince soylu kızın kapısının önünde kendisini asmıştır.

Iphitus: Hercules'in öldürdüğü arkadaşı.

Iris: Gökkuşağı tanrıçası; tanrılar arasında anlaşmazlık çıktığında habercileri olurdu. Gökkuşağı ona kolaylık olsun diye gökten aşağıya indirilen köprü ya da yol görevi görürdü.

Ironside: Arthur'un şövalyelerinden biri.

Isabella: Arthur efsanesinde, Cornwall Kralı Mark'ın Lionesse Kralı Meliadus'la evlenen kız kardeşi. Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda, bir Galiçya Kralı'nın Zerbino'nun sevdiği, ama Rodomont tarafından öldürülen kızı.

Isis: Antik Mısır'ın baş tanrıçası, Osiris'in karısı ve kız kardeşi, Horus'un annesi. Ay ile özdeş tutulmuştur (Osiris bir güneş tanrıydı); inek, boynuzları ayın hilal halini temsil ettiği için kutsal sayılırdı.

Ismarus: Cicon'ların kenti. Ulysses'in ilk olarak buraya ayak basmış ve buranın halkıyla giriştikleri mücadelede her gemisinden altı adam kaybetmiştir.

Ismenos: Niobe'nin Apollo'nun öldürdüğü oğullarından biri.

Isolier: Rinaldo'nun arkadaşı.

Ithaca: Ulysses ile Penelope'nin ülkesi.

Ithunn: İskandinav mitolojisinde Bragi'nin karısı. Ásgardr'da tanrıların ebedi gençliklerini korumaları için yedikleri elmaları koruyan tanrıçaydı.

Iulus: Daha genel olarak Ascanius. Aeneas'ın oğlu, Alba Longa'nın kurucusu, Romalı Iulii soyunun atası.

Iuno: Her kadında olan koruyucu tikel ruh.

Iuno: "Kutsal Öküz Gözlü" Iupiter'in karısı; Roma mitolojisinde göğün kraliçesi. Evliliğin ve kadınların koruyucusu Yunan Tanrısı Hera'yla bir tutulmuştur, ayrıca bir savaş tanrıçası olarak da temsil edilmiştir.

Iupiter: *Iovis pater*'den gelir, "Baba Iove" anlamındadır. Ayrıca Iove, Yunanca Zeus olarak adlandırılmıştır. Klasik eskiçağın en yüce tanrısı, tanrıların ve insanların babası; Saturnus ile Rhea'nın oğludur. Girit Kralı Melisseus'un kızları tarafından keçi Amalthea'nın sütüyle büyütülmüştür, babaları tarafından yutulan erkek ve

kız kardeşlerinin kaderinden kaçmış, Titanları yenip Tartarus'a sürmüş, karısı Iuno'yla birlikte Olympus'a yerleşmiştir; Themis (Hukuk) de tahtına yakın bir yer almıştır. Cupido'ya tabiydi. Iuno'dan olma Vulcanus'un, Mnemosyne'den olma Musaların, Latona'dan olma Apollo'nun, Maia'dan olma Mercurius'un, Europa'dan olma Rhadamantus ile Minos'un, Danae'den olma Perseus'un, Alcmena'dan olma Hercules'in, Leda'dan olma Castor, Pollux, Helen ve Clytemnestra'nın, Semele'den olma Bacchus'un, Antiope'den olma Amphion'un vb ayrıca annesiz, kafasından çıkardığı Minerva'nın babasıdır. Io ve Callisto'yla aşk maceralarında Iuno'nun kıskançlığı yüzünden sorun yaşamış, sık sık bir hayvan kılığına girmiştir. Boğa olarak Europa'yı kaçırmış, Leda'nın karşısına kuğu olarak çıkmış, koç kılığına girerek canavarları kaçırtmıştır. Gökleri gürleten Iupiter olarak şimşekleri yönetmiş; Phaeton Aesculapius, Capaneus ve diğer pek çoklarını öldürmek için bunları kullanmıştır. Ölümlüleri yıldızlar arasına yerleştirme gücüne sahip olamkla birlikte bu gücünü kullanmıştır; örneğin Chiron, Orpheus ve Pleiad'larda olduğu gibi. Faaliyetleri çok çeşitli ve sayısızdır. Kadını yaratmış, onu Prometheus'a ceza olarak göndermiştir; Deucalion Tufanını çıkartmıştır; yüzen ada Delos'u sabitlemiştir; Olympia oyunlarını düzenlemiştir vb. Kehânet merkezi Dodona'daydı. Mısır tanrısı Amen ile Iupiter Amon olarak özdeşleşmiştir. Sibylla'nın kitapları onun Roma'daki tapınağında tutulurdu. Phidias tarafından yapılan heykeli Olympuslu Iupiter olarak bilinirdi.

Ivo: Rinaldo'nun arkadaşı Sarazen Kralı.

Ixion: Güçlü bir rüzgârın devamlı döndürdüğü tekerleğe yılanlarla bağlanmış olarak Tartarus'a mahkûm edilen Thessalia Kralı.

İskandinav mitolojisi: Kuzey tanrıları ve kahramanları'nın hikâyelerini vermiştir.

J

Jotunnheim ya da **Jotunheim**: Kelime anlamı olarak devlerin evi demektir. İskandinav mitolojisisinde Dokuz Dünya'dan biri. Okyanusun evrenin sınırlarına ulaştığı kuzey batı bölgesinde yer alır, devler burada yaşardı. Dişbudak ağacı Yggdrasill'in köklerinden biri buraya uzanırdı.

Joyeuse Garde ya da **Garde Joyeuse**: Göllü Sör Lancelot'a Sör Mador'a karşı Kraliçenin onurunu savunduğu için Kral Arthur tarafından verilen mülk.

K

Kadyriath: Kral Arthur'un danışmanı.

Kalki: Vişnu'nun onuncu gelişi.

Kaplumbağa: Kurma denilen Vişnu'nun ikinci kez vücut bulması ya da gelişi.

Kartaca: Afrika kenti, Dido'nun ülkesi.

Kay, Sör: Arthur romansında, Sör Ector'un oğlu, Kral Arhthur'un kâhya yaptığı üvey erkek kardeşi. Kay kaba ve kendini beğenmiş bir şövalye olarak betimlenirdi. Başarı elde etmek adına en önde gider ancak nadiren başarılı olurdu.

Kedalion: Orion'un rehberi.

Kehânetler, kehânet merkezleri: Ölümlülerin geleceğe yönelik bilgi ya da tavsiye almak için sordukları sorulara tanrılar tarafından verilen yanıtlar. Genellikle her olaya uyacak biçimde muğlak olurlardı. Ayrıca, bu tip yanıtların bir rahip ya da rahibe tarafından verildiği yerlerdir.

Kerryli Curoi: Bir bilge.

Keşiş Yohannes: Yukarı Asya'da yşadığına inanılan, ama asla bulunamayan, varlığı söylentiden ibaret rahip ya da papaz, bir Hıristiyan dini lider.

Kıbrıs: Venus'un Suriye sahilinin ilerisindeki kutsal adası.

Kış: Güneşin hizmetkârı.

Kieva: Gwynn Gloy'un kızı.

Kilwich: Kilydd'in oğlu.

Kilydd: Galler Prensi Kelyddon'un oğlu.

Kimber: Orta Avrupa'da bulunan soyu belirsiz eski bir halk. Galyalılar ve Tötonlarla birlikte Roma imparatorluğunun topraklarını istila ettiler; İÖ 101 yılında Marius tarafından neredeyse tamamen yok edildiler.

Kneph: Mısır mitolojisinde Hathor'la birlikte Amun'dan çıkan ruh ya da soluk. Kneph ile Hathor'dan Osiris ve Isis doğmuştur.

Kont Ynywl: Edin'in babası, Geraint'in ev sahibidir.

Kral Arthur: 6. yüzyılda yaşamış yarı efsanevi İngiliz lider. Pek çok romansta ana karakter olarak yer alır ve Usk üzerinde Caerleon'da karısı Guinevere ile birlikte yaşar gözükür. Camlan Savaşı'nda ölümcül bir yara almıştır ve Glastonbury'e gömülmüştür.

Kral Pecheur: Perceval'ın ya da Parzival'ın amcası.

Kriemhild: Nibelugenlied'de geçen efsanevi kadın kahraman, Siegfried'ın ve onun ölümünden sonra Hun Kralı Etzel'in karısı, Gunther'in kız kardeşi. Siegfried'in

katili Hagen'den intikam almak için Nibelungları sarayına davet etmiş ve korkunç bir katliam gerçekleştirmiştir. Hildebrand tarafından öldürülmüştür. İskandinav kaynaklarında Gudrun, Wagner'in *Yüzük* eserinde Gutrune olarak gözükür.

Krişna (Siyah olan): Hindu tanrılarının en büyüklerinden biri. Ateş, şimşek, yıldırım, fırtına, gök, güneş tanrısı. Genellikle Vişnu'nun sekizinci gelişi olarak görülürdü.

Kshatriya: Hinduizmin dört büyük kastından biri. Brahma'nın sağ kolundan çıkan savaşçının adını taşımaktadır.

Kuğu: Iupiter, Leda'ya bir kuğu şeklinde yanaşmıştır. Leda, Iupiter'den çocuklar dünyaya getirmiştir: Helen, Clytemnestra ve Castor ile Pollux.

Kurganlar: Druid'lere ait taş yığınları.

Kutsal Kâse: Kutsal Kâse ya da Kutsal Kap, Kurtarıcı'nın son akşam yemeğinde içkisini içtiği kaptır. Arimatea'lı Yusuf tarafından Avrupa'ya getirilmiş ve burada ortadan kaybolmuştur. Onu tekrar elde etmek Kral Arthur'un şövalyeleri için kutsal bir görev olmuştur.

Kutsanmışlar Adası: bkz. Bahtlılar Adası.

Küçük Ayı: Aynı zamanda Küçük Kepçe ya da Ursa Minor olarak da bilinen takımyıldızı.

Kyner: Kai'ın babası.

Kynon: Clydno'nun oğlu.

Kynosura: Yunanca anlamı "köpek kuyruğu" demektir. Küçük Ayı'nın kuyruğundaki son yıldız, şimdiki kutup yıldızıdır. Ayrıca kendi başına bir yıldızdır da. Kynosura yıldızlar arasındaki yerini almadan önce, Iupiter'in bakıcısı, Idalı bir nympha'ydı.

L

Labirent: Giritli Minotaurus'un gezindiği kapalı karışık koridorlar. Minotaurus Ariadne'nin yardımıyla Theseus tarafından öldürülmüştür.

Lachesis: Themis'in kızları üç Kader tanrıçasından biri. İsmi "Yazgıları düzenleyen" anlamına gelir. İnsan yaşamının ipliklerinin uzunluğunu belirlerdi.

Laertes: Ulysses'in babası.

Laestrygonlar: Ulysses'in kuzeyde bulunan, yeri tam olarak belirlenemeyen ülkelerine uğradığı yamyam ırk. Günleri öyle kısaymış ki sabah sürülerini otlatmaya çıkaran çoban gece evine dönen çobanla karşılaşırmış.

Lama: Tibet'te kutsal sayılan bir insan.

Lampetia: Hyperion'un kızı. Kız kardeşi Phaethusa'yla beraber Thrinakie adasında babasının sürülerine göz kulak olurdu.

Lancelot ya da **Launcelot du Lac**: Kral Arthur'un Yuvarlak Masa Şövalyelerinin en ünlüsü. Britanya Kralı Ban'ın oğluydu; ancak henüz bebekken, büyüdüğünde kendisini Arthur'a tanıtan Göl Kraliçesi Vivien tarafından çalınmıştır. İki kez Kutsal Kâseyi görmüştür. Bir şövalyelere örnek olmasına karşın, Guinevere'e duyduğu evlilik dışı aşk Yuvarlak Masa'nın bölünmesine ve Arthur'un ölümüne neden olmuştur. Lancelot Sör Galahad'ın babasıydı. Lancelot tövbekâr bir keşiş olarak öldü.

Laocoön: Priamus'un oğlu, Troia'da Apollo'nun rahibi. Tanrıları gücendirdiği için, Neptunus'a kurban sunarken, oğullarından biriyle birlikte iki yılan tarafından boğulmuştur. 1506 yılında bulunan bir mermer grubu bu olayı temsil eder.

Laodamia: Troia önlerinde katledilen Protesilaus'un karısı. Ölü kocasıyla sohbet etmesine üç saatliğine izin verilmiştir. Süre dolduğunda, ölen kahramana gölgelerin yanına ulaşana dek eşlik etmiştir.

Laodegan: Arthur ile Merlin'in yardım ettiği Carmalide Kralı.

Laomedon: Ilus ile Eurydice'nin oğlu, Troia Kralı, Priamus ile Tithonus'un babası.

Lapithalar: Thessalialılar. Kralları kızının düğününe Centaurus'ları davet etmiş, ancak Centaurus'lar geline zorbalık edince Lapithalar onlara saldırmıştır.

Lares ile penates: Ev için ortak bir ifade olarak kullanılmıştır. Eski Roma'da *lares* (tekili, *lar*) ev halkının genellikle tanrılaşmış atalar veya kahramanlar olan tanrılarıydılar; *penates* de ayrıca ev halkının (ve Devletin) koruyucu tanrılarıydılar ancak daha çok doğa güçlerinin doğadaki kişileştirmeleriydiler, görevleri zenginlik ve bolluk getirmekti.

Latinus: Roma efsanesinde Latium Kralı; Faunus'un oğlu; Lavinia'nın babası. Rüyasında babası ona kızının bir yabancıyla olan birlikteliğinden dünyayı boyunduruk altına alacak bir ırk doğacaktı. Bu yabancı Aeneas'dı.

Latmos Dağı: Diana kendisine âşık olduğunda Endymion'un sürülerini otlatmaya götürdüğü dağ.

Latona (Yun. Leto): Iupiter'den olma Apollo ile Artemis'in annesi. Iupiter'in kıskanç karısı Iuno'dan kaçarken, bazı Lycia'lı yurttaşlar tarafından aşağılandığı için onları yırıklayan kurbağalara dönüştürmüştür. Iupiter'in kendisi için sabitlediği yüzen ada Delos'a sığınmıştır.

Laus: Thebae Kralı.

Lausus: Mezentius'un oğlu. Cesur bir savaşçıydı, Aeneas bir savaşta yaşamını bağışlayabilecek olmasına rağmen onu öldürmüştür.

Lavinia: Latinus'un kızı. Turnus'un yaptığı kurlara karşın babasının arzusuyla yabancı bir kocaya saklanmıştır; çünkü Latinus'a rüyasında bu şekilde gerçekleşecek bir birlikteliğin dünyayı egemenliği altına alacak bir ırk doğuracağı sözü verilmişti. Uzun mücadelenin sonucunda Turnus, Lavinia'yı karısı olarak kazanan Aeneas tarafından öldürülmüştür.

Lavinium: Eski bir Roma kenti; geleneğe göre, Aeneas tarafından kurulmuş ve karısı Lavinia'nın adını almıştır.

Leander: bkz. Hero ile Leander.

Lear: Britanya'nın efsanevi bir kralı. Öyküsü Shakespeare'in *Kral Lear* adlı eseriyle bilinmektedir.

Lebadeia ya da **Lebadea**: Yunanistan'da, Boeotia'da bulunan bir kent, yeni adı Levadia. Antik Çağ'da Trophonius kehânet merkeziyle bilinirdi.

Lebynthos: Bir Ege adası.

Leda: Tyndareus'un karısı; Helen, Clytemnestra, Castor ile Pollux'un annesi. Sonraki efsanelerde Leda'nın çocuklarının babası Kuğuydu. Iupiter kendisini bu şekilde saklamıştı.

Leir: bkz. Lear.

Lelaps: Cephalus'un köpeği. Bir tilkinin ardından koşarken, Lelaps tilkiyle birlikte taşa dönüşmüştür. Ayrıca Diana'nın bir erkek geyiğe dönüştürdüğü Actaeon'un peşine düşen köpeklerden birinin adı.

Lemnos: Ege'de bir ada, Limni. Iupiter Vulcanus'u gökten fırlatıp attığında Vulcanus'un düştüğü ada. Argo Gemicileri burasının "insansız cennet" olduğunu düşünmüşlerdir. Argo Gemicileri'nin burada kalması sonucunda nüfusu artmıştır. Kör Orion Vulcanus'un demirhanesine burada ulaşmış ve Philoctetes'in arkadaşları iltihaplı yarasının kokusu yüzünden onu burada terk etmişlerdir.

Lemures: Romalılar tarafından ölülerin ruhlarına ve yaşayanları korkutmak için özellikle geceleri dolaşan hayaletlere verilen addı.

Leo: Roma imparatoru; Yunan prensi; takımyıldızı.

Lethe: Hades'in ırmaklarından biri. Ölümü tadan tüm ruhlar canlıyken söyledikleri ve yaptıkları her şeyi bu ırmağın suyundan içtikten sonra unuturdu. Yun. *letho, latheo, lanthano,* insanların bilmemesine neden olmak.

Leto: bkz. Latona.

Leucadia: Phaon'un aşkından kederle dolan Sappho'nun kendisini denize attığı burun.

Leucothea: Kocasından kaçarken, bir yamaçtan kendisini denize fırlattıktan sonra tanrıların deniz tanrıçasına dönüştürdükler Ino.

Lewis: bkz. Louis.

Liber: Roma mitolojisinde şarap tanrısı. Zamanla Bacchus ile özdeşleştirilmiştir.

Libethra: Musaların Orpheus'un parçalarını gömdüklerinden bu yana bülbüllerin çok güzel öttükleri Yunanistan'da bir yer.

Libya: Afrika kıtasına Yunanların verdiği ad.

Libya Çölü: Burası Phaeton babasının arabasını sürdüğünde kurumuştur.

Libya Vahası: Bir güvercinin uçarak Iupiter'e ait bir kehânet merkezinin kurulacağını haber verdiği yer.

Lichas: Hercules'e Nessus'un kaftanını getiren haberci.

Linus: Hercules'in müzik öğretmeni. Hercules liriyle vurarak Linus'u öldürmüştür.

Lionel: Arthur'un Yuvarlak Masa Şövalyelerinden biri.

Llyr: Galce'deki *Mabinogion*'da, Bran ile Branwen'ın babası Efsanevi Britanya Kralı.

Locrine: İngiltere'nin Efsanevi Kralı. Aeneas'ın torunu Brutus'un oğluydu. Guendolen'le evlendi ve güzel Alman esiri Estrildis'e olan sevgisi için Guendolen'i reddetti. Bunun üzerine Guendolen Locrine'i, karısını ve kızları Sabrina'yı öldürdü.

Loegria: Monmouthlu Geoffrey tarafından İngiltere Locrine adından türetilerek böyle adlandırılıyordu.

Logestilla: Rogero ve arkadaşlarını oyalayan bilge bir leydi.

Logi: Utgard-Loki'nin Utgard'da bir yarışmada Loki'den daha fazla ve hızlı yemeyi başaran kılık değiştirmiş ateş olan bir adamı.

Loki: İskandinav mitolojisinde ihtilaf ve kötülük tanrısı; dev Firbauti ile Laufey ya da Nal'ın oğlu, Tanrıların düşmanlarının dostu; Midgardr Yılanı ve Fenrir ile Hel'in babası. Kurnazlıkla Baldur'u öldürmenin bir yolunu bulan oydu. Sonunda on zincirle bir dağa bağlandı ve Tanrıların Alacakaranlığına kadar da böyle kalacak.

Lot: Arthur romansında Orkney Kralı; Arthur'un boyunduruğu altında bulunan krallardan biri; Gawain, Agravain, Gaheris ve Gareth'in babası.

Lotis: Nilüfer çiçeğine dönüşen ve bu biçimdeyken Dryope tarafından koparılan bir nympha.

Lotosyiyenler ya da **Lotophagi**: Lotos diye adlandırılan bir bitkinin meyvelerini

yiyen halkın adı. Ulysses'in Lotos yiyenlerin arasında karaya ayak basıp onların yiyeceğine ortak olan yoldaşları evlerine dair tüm anılarını yitirmişlerdi ve deniz yolculuklarına zorla götürülerek devam edebilmişlerdi.

Louis (778-840): İmparator I. Louis olarak bilinir; soyadı *le Debonnaire* ya da *le Pieux*'du. Charlemagne'ın oğlu ve halefi.

Lucan: Kral Arthur'un şövalyelerinden biri.

Lucina: Roma mitolojisinde çocuk doğumlarının tanrıçası. Sıklıkla Iuno ve Diana ile karıştırılırdı.

Lucius Tiberius: Arthur'dan vergi talep eden Britanya'daki Roma valisi.

Lud: Britanya'nın Efsanevi Kralı, Londra ya da *Lud'un Kenti*'nin kurucusu.

Ludgate: Lud'un gömüldüğü Londra'daki şehir kapısı.

Luned: Owain'i Pınardaki Kadın'a götüren genç kız.

Lycabas: Kavgacı bir denizci.

Lycaon: Priamus'un oğlu.

Lycia: Phrygia, Pamphylia ve Akdeniz'e sınırı olan Küçük Asya'da bir bölge. Iuno'dan kaçarken Latona bu bölgeyi baştan sona geçmiştir. Ateş soluyan Chimaera Lycia'da büyük bir tahribata neden olmuştur. Bu bölge ayrıca Ilias'ta Sarpedon'un ülkesi ve bu Troialı kahramanın son istirahat yeri olarak geçer.

Lycomedes: Theseus'u haince katleden Scyros Kralı. Ulysses'in onu fark edip Troia Savaşında vatandaşlarının arasına katmasına kadar kızları arasında Achilles'in gizlendiği kral.

Lykus: Thebae'nin Gaspçı Kralı; Dirce'nin kocası. O ve karısı, Kraliçe Antiope ile oğulları Amphion ile Zethus'un intikamına kurban gitmişlerdir.

Lynceus: Erkek kardeşi Idas'ın ayrılmaz yoldaşı; Aphareus ile Arene'nin oğlu. Kuzenleri Castor ve Pollux'la giriştikleri mücadelede Idas Castor'u; Pollux Lynceus'u öldürmüş, ardından Idas Iupiter tarafından öldürülmüştür.

M

Mabinogion: Mabinogi'nin çoğul hali. Uzunca bir süredir dilinin zorluğundan dolayı ulaşılamaz olup şimdilerde ulaşılabilir hale gelen, esas olarak kral Arthur ve Yuvarlak Masa'yla ilişkili Gal öyküleri dizisi.

Mabon: Kelt efsanesinde Modron'un oğlu.

Machaon: Aesculapius'un oğlu.

Madan: Guendolen'in Locrine'den oğlu. Reddedildikten sonra annesine kocasını alt

etmesi için ordu toplamada yardım etmiştir.

Madoc: Kral Arthur'un ormancısı.

Mador, Sör: Arthur efsanesinde Kraliçe Guinevere'in şöhretine saldırıda bulunduğu için Sör Lancelot tarafından öldürülen İskoç şövalyesi.

Maelgan Gwynedd: Karısı ve ozanlarıyla (bardlarıyla) övünmesine karşılık, Elphin'in karısı ve ozanı (bardı) Taliesin'i övdüğü amcası. Taliesin, Elphin'in dediklerinin doğruluğunu kanıtlamak için ona yardım edene kadar Maelgan Elphin'i zindana attırtmıştır.

Maeonia: Eski Lydia.

Magus: Eski Pers ülkesinde rahipler sınıfının üyeleri, kehânette bulunmayı ve gizemli sanatları bilenler.

Mahadeva: Sanskritçe "yüce tanrı." Çoğunlukla Şiva'nın adı olarak kullanılırdı.

Mahomet: bkz. Muhammed.

Maia: Atlas ile Pleope'nin kızlarından biri; Pleiad'ların en büyüğü ve en güzeli.

Malagigi: Carlovingia efsanesinde etkili bir büyücü, Charlemagne'ın şövalyelerinden biri.

Maleagans: Kraliçe Guineveree'i kaçırmaya çalışan sahte haksızşövalye.

Malü: Hermes tarafından Ulysses'e Circe'nin büyülerine karşı panzehir olarak verilen söylencesel bitki.

Malvasius: İzlanda şövalyesi.

Mambrino: Bir pagan şövalye. Takanı yaralanmaz kılan, Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda Rinaldo tarafından ele geçirilen altın kaskın sahibi.

Manawyddan: Londra Kralı Vran'ın erkek kardeşi.

Mandricardo: Boiardo'nun ve Ariosto'nun *Orlando* adlı şiirlerinde, Angelica'ya âşık olduğu için Albracca'yı kuşatan Agrican'nın oğlu. Orlando tarafından öldürülmüştür.

Mantova: İtalya'da bir kent, Vergilius'un doğum yeri.

Manu: Kelime anlamı olarak insan demektir. Hindu mitolojisinde insanlığın atalarını oluşturan sınıfın bir üyesi. Şimdi yaşayan insanların tümünün atası olan yedinci Manu bir gemiyle tufandan kurtulan Nuh ile karşılaştırılabilir.

Marathon: Theseus ile Pirithous Marathon ovasında karşılaşmışlar ve ebedi dostlar haline gelmişlerdir.

Mark: Cornwall Kralı; Güzel Isolde'nin kocası.

Maro: Publius Vergilius Maro; Vergilius'a bak.

Marphisa: Rogero'nun kız kardeşi.

Mars: Roma savaş tanrısı; bazı halleri dolayısıyla Yunan'a özgü Ares ile özdeşleştirilmiştir. Ayrıca çiftçilerin koruyucusuydu.

Marsilius: Charlemagne efsaneselerinde geçen Sarazen Kralı. Marsilius Hıristiyan hain Ganelon ile bir ağacın altında, Roland'a saldırı tasarısı hazırlamıştır. İmparator şövalyesinin ölümünün intikamını aldığında Ganelon tasarıyı hazırladığı ağaçta sallandırılmıştır.

Marsyas: Flütün mucidi; bir müzik yarışmasında Apollo'ya meydan okumuş ve onu yenmiştir; ama sonra tanrı onun derisini yüzmüştür.

Matsya: Kelime anlamı balık anlamına gelir. Vişnu'nun ilk olarak balık biçiminde geri gelişi ya da vücut buluşu. Gemisini yüksek bir kayalığa çekerek Manu'yu kurtarmıştır.

Maximus: Armorica fethinde Miniadoc lordu Conan'la işbirliği yapan Romalı general.

Meander: Küçük Asya'da Menderes ırmağı. Phaeton güneş arabasını sürdüğünde bu ırmak kurumuştu. Bu ırmağın dillere destan kıvrımları Minos'un labirentiyle kıyaslanabilir.

Medea: Colchis Kralı ile Altın Post'un sahibi Aeetes'in kızı; büyücü. Büyücülük yeteneği sayesinde Iason'un Altın Post'u ele geçirmesine yardım etmiştir. Iason'un karısı olarak, kayınpederi Aeson'u gençleştirmiş ve Iason'un amcası Pelias'ı öldürmüştür. Iason Corinthus prensesi Creusa ile evlenmek için onu terk edince, Medea Creusa'ya zehirli bir kaftan yollamış, onu ve Iason'un çocuklarını öldürmüş, sarayı ateşe verdikten sonra Atina'ya kaçıp Theseus'un babası Aegeus'la evlenmiştir. Aegeus'un karısıyken, kocasına kendi oğlunu zehirletmeye çabalamıştır. Tasarısı anlaşılınca Asya'ya kaçmıştır. Burada halen onun adını, taşıyan bir Media adında bir ülke vardır.

Medoro: Angelica'yı karısı olarak elde eden Mağripli genç.

Medusa: Gorgon'lardan biri. Bir zamanlar güzel genç bir kızken, bir tanrıça onu, saçlarını yılana kendisini de korkunç bir canavara dönüştürerek cezalandırmıştır. Onu gören her canlı yaratık taşa dönüşmüştür. Perseus Medusa'nın başını kesmiş; baş sonra Minerva'nın Aegis'ine takılmıştır. Medusa'nın toprağa akan kanından, kanatlı at Pegasus doğmuştur.

Megaera: Yunan mitolojisinde Furia'lardan biri.

Melampus: Diana'nın geyiğe dönüştürdüğü Actaeon'u kovalayan bir Sparta köpeği.

Melampus ayrıca kendisine ilk kâhinlik güçlerinin verildiği ölümlüdür. Bu güç ona uykudayken küçük yılanların kulaklarını yalamasıyla gelmiştir.

Melanthus: Bacchus'un dümencisi.

Meleager: Calydon'lu Oeneus ve Althea'nın oğlu. Calydon domuzunu öldürmesiyle ünlüydü ve Argo Gemicileri'nden biriydi. Kader tanrıçaları tarafından kendisine bir odun parçası ateşle yanıp tutuşur tutuşmaz öleceği bildirilmiştir; annesi ateşten bir kütük kapmış ve söndürmüştür; ancak Meleager dayılarını katlettikten sonra, annesi odunu tekrar ateşe atmış ve Meleager ölmüştür.

Meliadus: Arthur romanslarında Tristan'ın babası, Lionesse Kralı.

Melicertes: Ino ile Athamas'ın oğlu. Çılgına dönmüş kocasından kaçmaya çalışırken, Ino Melicertes'le birlikte kendini boğar. Melicertes sonra liman tanrısı olmuştur.

Melissa: Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda Merlin'nin mağarasında yaşayan kadın kâhin.

Melisseus: Kızları Bebek Iupiter'i besleyen Girit Kralı.

Melpomene: Dokuz Musa'dan biri, tragedya'nın koruyucusu.

Memnon: Bir Etiyopya prensi, Tithonus ile Aurora'nın oğlu, Yunanlara karşı verdikleri savaşta Troialıların müttefiki. Achilles tarafından öldürülmüştür. Thebae'de bulunan III. Amenhotep heykeli onunla ilişkilendirilirdi ve sesli Memnon olarak bilinirdi.

Memphis: Mısır'daki başlıca kentlerden biri.

Menelaus: Sparta Kralı; Troialı Helen'nin kocası; Troia savaşında adı geçen başlıca karakterlerden biri.

Menoeceus: Creon'un oğlu. Seve seve canını vererek babasının savaşını başarılı kılmıştır.

Mentor: Ulysses'in arkadaşı. Minerva babasını arayışında Telemachus'a eşlik ederken onun şekline bürünmüştü.

Mercurius: Yunan'a özgü Hermes'e denk Roma tanrısı, Maia ile Iupiter'in oğlu, görevi ulaklıktır. Mercurius bilim ve ticaret tanrısı, yolcuların, dolandırıcıların, hırsızların ve aylakların koruyucusuydu.

Merlin: 5. yüzyılın sonlarına doğru doğan bir Galler ya da Britanya ozanı (bardı); Kral Arthur'un ozanı (bardı). Merlin'nin hikâyesi Arthur romanslarındaki zalim bir adam tarafından iğfal edilen genç bir kızın oğlu olup Blaise tarafından vaftiz edilerek Şeytan'ın etkisinden kurtulan büyücü Merlin'inkiyle kaynaştırılmıştır. Merlin büyücülükte ustalaşmıştır. Göl Kraliçesi büyü yaparak onu dikenli bir çalı-

ya dolamıştır; sesi arada sırada işitilebilse de hâlâ orada uyumaktadır.

Merope: Chios Kralı Oenopion'un kızı, nafile bir bekleyişle Orion'la evlenmeyi istemiştir.

Metabus: Vergilius'un *Aeneis*'inde Privernum Kralı. Kızı Volskların bakire kraliçesi Camilla, Aruns tarafından öldürüldü.

Metanira: Celeus'un karısı. Ceres kızı Proserpina'nın kaybolmasındana üzülüp ağlarken, Metanira ile kocası ona şefkatle yaklaşmışlardır. Bunun için tanrıça oğullarını tedavi etmiş, onu saban kullanmakta insanların öğretmeni kılmıştır.

Metis: Iupiter'in Sağduyu olarak da adlandırılan sevgilisi.

Mezentius: Nefret ettiren zalimliğinden ötürü halkının sürdüğü efsanevi bir Etrüsk kralı. Aeneas'a karşı Turnus ile ittifak olmuştur.

Aeneas tarafından cesur oğlu Lausus'la birlikte savaşta öldürülmüştür.

Midas: Phyrgia Kralı, Gordius ile Cybele'nin oğlu. Bacchus'un hocası Silenus'a yardım etmiş, bunun üzerine minnettar tanrılar arzusunu yerine getirip, dokunduğu her şeyi altına dönüştürmüşlerdir. Midas yiyeceğinin bile aynı etkiye maruz kaldığını fark edince, bu gücünü Pactolus ırmağına nakletmiştir. Apollo ile Pan arasında gerçekleşen bir yarışmada, Midas ödülün Pan'a gitmesinde ısrar edince, Apollo kulaklarını eşek kulaklarına dönüştürmüştür.

Midgardr: Kelime anlamı ortadaki avludur. İskandinav mitolojisinde Niflheim ile Ásgardr arasında insanların Odin, Vili ve Ve'nin öldürdükleri dev Ymir'in alnıyla biçim verdikleri ikamet yeri.

Midgardr yılanı: Aynı zamanda Midgardrsorm (Midgardr kurdu ya da solucanı) olarak da bilinirdi. İskandinav mitolojisinde Fenrir ve Hel'le birlikte, Loki ile devanası Angerboda'nın çocuğuydu. Odin yılanı denize atmış, orada yılan dünyayı kuşatmıştır. Utgard'da Thor yılanı yerden kaldırmayı neredeyse başarmıştı. Tanrıların alacakaranlığı geldiğinde Vigrid savaş alanını Midgardr yılanı yeniden onaracaktır. Orada Thor tarafından öldürülecek, ancak zehiri Thor'un üzerine püskürecek ve Thor bundan kutulamayacaktır.

Milo: İÖ 6. yüzyılın son yarısında yaşamış Yunan atlet. Crotona'da doğmuş ve İÖ 510 yılında Sybaris şehrine karşı doğduğu ülkenin ordusunu zafere taşımıştır. Güreşçi olarak Olimpiyat oyunlarında altı, Pythia oyunlarında altı ödül kazanmış ve koca bir stadyum boyunca dört yaşındaki bir buzağıyı taşıyıp, sonra onu öldürüp bir gün içinde tamamını yiyerek zaferlerini taçlandırmıştır. Yerinden sökmeye çalıştığı bir ağacın yarıklarına elleri sıkışınca kurtlara yem olmuştur.

Milon ya da **Milone**: Bir İtalyan şövalye, uzaktan Charlemagne'la akrabadır. Babasının isteğine karşı gelerek imparatorun kızı Bertha'yla evlenmiş, Orlando'nun babası olmuştur.

Milton, John (1608-1674).

Mime: Wagner'in *Yüzük* eserinde Siegfried'e altın hazineyi elde etmesinde yardımcı olan demirci. Mime bir cüce ve Alberich'in kardeşiydi. Sonunda hainliğinden ötürü Siegfried tarafından öldürüldü.

Mimir: İskandinav mitolojisinde dev bir su cini. Jotunnheim'deki Yggdrasill'in altında tüm erdemlerin kaynağı olan "Mimir'in Kuyusu"nda yaşardı. Odin kuyunun suyundan içmek istediğinde gözlerinden birini rehin olarak bırakmak zorunda kalmıştı. (Bulfinch Mimir'i Ymir ile özdeşleştirir.).

Minerva: Roma'nın bilgelik tanrıçası; sanatın, ticaretin koruyucusu. Iupiter'in başından baştan aşağı silahlı çıkmıştır. Yunan tanrıçası Athena'yla özdeşleştirilmiştir. Minerva diğerlerinin Iupiter ve Iuno olduğu üç baş ilahtan biriydi. Bu tanrıçanın en ünlü heykeli Phidias tarafından yapılmıştı ve Antik Çağ'da Dünyanın Yedi Harikası'ından biriydi.

Minos: Girit'in efsanevi bir kralı ve kanun koyucusu, Iupiter ile Europa'nın oğlu. Ölümünden sonra ölüler ülkesinin yargıçlarından birisi olmuştur. Çoğunlukla, Minotaurus için bir labirent inşa ettirip, Theseus müdahele edip de canavarı öldürene dek Atinalılardan zorla vergi alan torunuyla, yani Ariadne ile Phaedra'nın babasıyla bir tutulmuştur. Minos kelimesi şimdilerde genellikle gerçek bir ad olmaktan çok lakap olarak düşünülmektedir..

Minotaurus: Yarı boğa, yarı insan; Neptunus tarafından gönderilen bir boğa ile Girit Kralı Minos'un karısı Pasiphae'nin çocuğu olan bir canavar. Bu yüzden bu adla anılır (Yun. *tauros* "boğa" anlamına gelir). Minos onu Daedalus'un yaptığı bir labirentte tutmuş ve Atina'dan vergi olarak zorla aldığı insan bedenleriyle beslemiştir. Theseus kurbanlardan biri olarak buraya gelip Minos'un kendisine âşık olan kızı Ariadne'nin yardımıyla canavarı öldürmüştür.

Mitoloji: Erken dönemlerdeki insanların tanrıları betimlediği toplanan mitlerin kaynağı.

Mnemosyne: Bellek tanrıçası; Zeus ile Dokuz Musa'nın annesi. Göğün ve Yer'in (Uranus ile Ge) kızıydı.

Modred: Arthur romansında Yuvarlak Masa şövalyesi, kralın yeğeni ve ona ihanet eden kişi. Guinevere'i iğfal etti, Camlan'da ölümcül bir yara aldı ve Avalon adasına gömüldü.

Moirae: Kader Tanrıçalarının Yunanca adı. Bu ad Yunanca *meros* "kader" kelimesinden gelmektedir. Kader Tanrıçaları, Fates'e bak.

Momos: Eleştiri, alay ve gülme tanrısı. Tanrılar ve insanlarla acı acı alay etmek onu mutlu ederdi.

Montalban: Rinaldo'nun kalesi.

Moraunt: Arthur efsanesinde İrlanda savaşçısı.

Morgan le Fay: Kral Arthur'un güzel kız kardeşi; Arthur romansında ve Kelt efsanesinde genellikle Morgaine ve Morgana olarak bilinen başlıca karakterlerden biri.

Morgan Tud: Kral Arthur'un baş hekimi.

Morgana: *Orlando Furioso*'da Göl Kraliçesi ve Kral Arthur'un güzel kız kardeşi Morgane Le Fay'le bir tutulan büyücü kadın.

Morpheus: Uyku'nun oğlu ve rüyalar tanrısına Ovidius'un verdiği ad; Yun. *morphe*, biçim kelimesinden gelir, çünkü Morpheus tüm hayali hiçliklere biçim ve tarz verirdi.

Morte d'Arthur: Sör Thomas Malory tarafından kaleme alınan 1471 yılında William Caxton tarafından basılan Arthur efsanelerinin ünlü kitabı.

Muhammed: Arabistan'ın İS 571 yılında Mekke'de doğan büyük peygamberi. Putlara tapmak yerine Tanrı'ya ibadet edilmesini bildirmiştir. Dinini müritleri aracılığıyla, sonra da Asya, Afrika ve İspanya'da etkili olana dek Arap egemenliği altında güç kullanarak yaymıştır.

Mulciber: Kelime anlamı "teskin edici" demektir. Vulcanus'un Latince soyadı.

Mull: İç Hebridler'den bir ada.

Munin: Odin tahtında otururken omzunda duran kuzgunlardan biri. Her gün dünyaya uçar ve orada işitip gördüklerinin tümünü efendilerine bildirirlerdi. İkinci kuzgunun ismi Hugin'dir.

Musaeus: Efsanevi bir Yunan şairi; nezaret ettiği Eleusin gizemleri hakkında sayısız şiir onun adına atfedilmiştir.

Musalar: Iupiter ve Mnemosyne'nin kızları. Onlar ilk olarak bellek tanrıçalarıydılar; sonradan sanatların ve bilimlerin de tanrıçaları oldular. Sayıları sonunda dokuz olarak sabitlenmiştir. Helicon Dağı'nda yaşarlardı; Minerva onları Pegasus'a bakmakla sorumlu tutmuştu. Adları ve etkili oldukları alanlar şöyleydi: Calliope– destansı şiir; Clio– tarih; Erato– aşk şiiri; Euterpe– lirik şiir; Melpomene– tragedya; Polymnia– kutsal şiir; Terpsichore– koro dansı; Thalia- komedya; Urania–astronomi. Apollo onların koruyucusu ve lideriydi, bu yüzden de Musagetes olarak adlandırılmıştır.

Muspellsheim ya da **Muspelheim**: Iskandinav mitolojisinde dokuz dünyadan biri. Ateş ve sıcaklık diyarı. Ragnarök't oğulları tanrılarla savaşırken Ásgardr'a giden gökkuşağı köprüsü Bifrost'u harap edeceklerdir.

Mycenae: Antik Yunan kenti, Agamemnon'un krallığının merkezi.

Myrddin, bkz. Merlin.

Myrmidonlar: Troia kuşatmasında Achilles'i izleyen, aşırı zalimlikleri ve yağmacılığa son derece istekli olmalarıyla tanınmış bir Thessalia halkı. Bu halk aslında karıncaydı, Oenone adasının nüfusunu arttırmak için Iupiter tarafından insana dönüştürülmüşlerdir.

Mysia: Küçük Asya'nın kuzeybatı sahilinde bulunan Yunan bölgesi.

N

Naiad: Göl, ırmak, pınar vb. nympha'sı. Naiad'lar canlarını içinde yaşadıkları sudan alır, karşılığında suya can verirlerdi.

Namo: Bavyera dükü, Charlemagne'ın şövalyelerinden biri [ff].

Nanna: Balder'in karısı. Kör Höd kocasını öldürdüğünde, kendisini kocasının cenaze ateşine atmıştır.

Nanters: Bir Britanya kralı.

Nantes: Caradoc'un kalesinin olduğu yer.

Nape: Diana Actaeon'u geyiğe dönüştürdüğünde geyiği kovalayan köpeklerden biri.

Narcisus: Cephisus'un oğlu; bir pınarda kendi yansımasını görüp o pınarın nympha'sı olduğunu düşünen güzel delikanlı. Zamanla bu ulaşılamaz hayalin aşkıyla zayıf düşmüş ve ondan geriye nympha'ların kendi adıyla adlandırdıkları çiçekten başka bir şey kalmamıştır. Narcisus Echo tarafından çok sevilmiş ve Echo'nun tutkusuna zalimce duyarsız kaldığı için kaderi cezası olmuştur.

Nausicaa: Homerus'un Ulysses'inda Phaiakların Kralı Alcinous'un kızı. Ulysses deniz kazasına uğrayıp bu sahile ulaştığında Nausicaa onu babasının sarayına götürmüştür.

Nausithous: Phaiakların Kralı. Halkını vahşi Cyclops'ların bölgesinden kaçırıp Scherie adasına götürmüştür. Kendisini oğlu Alcinous izlemiş ve Ulysses Phaiaklarla onun egemenliği altında kalmıştır.

Naxos: Ege Denizi'ndeki Kyklad adalarının en büyüğü. Şarabıyla ünlüdür ve efsanede Bacchus'ün gözde adası olarak geçer. Theseus'un Ariadne'yi terk ettiği yer burasıdır. Sonra Bacchus onu bulmuş, teselli etmiş ve onunla evlenmiştir. Ada özel-

likle Tirenli denizci Acetes'in hikâyesinde geçer. Arkadaşlarından yalnızca Acetes Bacchus'u Mısır'a kaçırma planına ortak olmamış; ardından Naxos'ta Bacchus'a tapınmıştır.

Nektar: Olympus tanrıları tarafından içilen göksel içecek.

Negus: Habeşistan dilinde kral anlamına gelir. Abyssinia hükümdarının lakabı. 15. yüzyılda Keşiş Yohannes'le bir tutulmuştur.

Nemea: Hercules tarafından öldürülen Nemea aslanı yüzünden harap edilen orman. Iupiter ve Hercules'in onuruna burada Nemea oyunları düzenlenirdi.

Nemesis: Adalet dağıtan tanrıça. Aşırı zengin ya da gururlu kişilere zulmettiğinden adalet dağıtan tanrıça olarak saygı görür hale geldi. Kanatlı, talihin çemberiyle, bir arabada griffonlar tarafından çekilirken temsil edilmiştir; sık sık kaçınılmazlık tanrıçası Adrastea ile karıştırılmıştır.

Nennius: Cassibellaunus'un erkek kardeşi, Romalıların Caesar tarafından mağlup edilen düşmanı.

Neoptolemus ya da **Pyrrhus**: Achilles'in oğlu; sarı saçlarından ötürü Pyrrhus, yeni asker olduğu için de Neoptolemus diye adlandırılırdı. Priamus'u öldüren kişiydi. Helen ile Menelaus'un kızı Hermione'yle evlenmiştir. Eve dönüşünde Orestes tarafından öldürüldü.

Nepenthe ya da **nepenthes**: (Yun. *ne*, değil ve *penthos*, acı). Endişeyi bir kenara itmeye, üzüntüleri unutmaya yarayan efsanevi bir Mısır uyuşturucusu. Mısır kraliçesi Polydamna bu iksiri Helen'e vermiştir.

Nephele: Phryxus ile Helle'nin annesi.

Nephthys: Bir Mısır tanrıçası.

Neptunus: Yunan tanrısı Poseidon'la özdeşleştirilen Roma deniz tanrısı.

Nereid'ler: Nereus ile Doris'in güzel kızları, deniz nympha'ları. Sayıları elliydi (ya da yüz); oynar, dans ederlerdi; Triton'lar onlara kur yapardı. En ünlüleri Amphitrite, Thetis ve Galatea'ydı.

Nereus: Su nympha'larının babası, çok şefkatli oldukça yaşlı bir kâhin tanrı. Kafa derisi, çenesi ve göğsü kıl yerine deniz yosunuyla kaplıydı.

Nessus: Hercules tarafından öldürülen bir Centaurus. Hercules'in kıskanç karısı Nessus'un kanına bulanmış gömleği ya da kaftanı Hercules'e göndermiş ve bu kıyafet onu zehirlemiştir.

Nestor: Pylos Kralı, Neleus'un oğlu; bilgeliği, adaleti ve savaş bilgisiyle ünlüydü. Troia önünde Yunanların en yaşlı danışmanıydı. Ayrıca Hildebrand'a bak.

Nibelung Hazinesi: Siegfried tarafından cüce Alberich'den ele geçirilen hazine. Siegfried'ı öldürdükten sonra, Hagen hazineye sahip olmuş ve onu Ren nehrine gömmüştür. Hagen Kriemhild tarafından öldürülünce hazine kaybolmuştur. Bu hazine Wagner'in *Yüzük* eserinin ana konusunu oluşturmaktadır.

Nibelungenlied: Orta Yüksek Almanca destanı; aslında İskandinav Völsunga Saga'yla aynı hikâyeleri anlatır.

Nibelung Yüzüğü: bkz. Ring des Nibelungen.

Nibelunglar: Töton mitolojisinde aslında, hazineleri Siegfried tarafından ele geçirilen bir cüce ırkı. Bu ad Siegfried'den sonra gelenler için kullanılmış ve sonunda Burgonyalılarla eş anlamlı kullanılır hale gelmiş.

Nidhogg: bkz. Nithhogg.

Niffleheim: bkz. Niflheim.

Niflheim: İskandinav mitolojisinde Dokuz dünyadan biri. Kuzey bölgesinde bulunurdu ve sisli soğuk bir dünyaydı. Dişbudak ağacı Yggdrasill'in köklerinden biri buraya uzanır ve zehirli yılan Nithhogg tarafından sürekli kemirilirdi..

Nil: Phaeton güneşin arabasını sürerken Nil nehri kurumuştur. Io düve biçiminde Juno'nun at sineği tarafından tüm dünyada kovalanılırken, sonunda kendisini Nil nehrinin kıyısında güvende hissetmiştir.

Ninus: Belus'un oğlu, Semiramis'in kocası ve Ninive'nin ünlü mimarı. Pyramus ile Thisbe onun mezarında karşılaşmıştır.

Niobe: Tantalus'un kızı, Thebae'nin kibirli kraliçesi. Yedi oğlu ve yedi kızı Apollo ve Diana tarafından öldürülmüştür. Bu olanlar yüzünden Niobe'nin kocası Amphion kendisini öldürmüş, Niobe de taşa dönüşene dek ağlayıp durmuştur.

Nisus: Megara Kralı, Scylla'nın babası. Bir kartala dönüşmüştür. Diğer Nisus ile arkadaşı Euryalus Troia'dan Aeneas'a eşlik etmişler, Turnus'la yapılan savaşta büyük ün kazanmışlardır. Gece düşman ordugâhına girmişlerdir. Euryalus öldürülmüş, arkadaşını kurtarmaya çalışan Nisus da burada katledilmiştir.

Nithhogg: İskandinav mitolojisinde Niflheim dünyasındaki yılan. Dişbudak ağacı Yggdrasill'in köklerinden biriyle beslenirdi.

Noks (Yunanca Nyks): Gecenin kişileştirildiği tanrıça. Chaos'un kızı, Erebus'un kız kardeşi, Gün ile Işık'ın annesiydi.

Norn'lar: İskandinav mitolojisinde üç Kader tanrıçası, Urd (geçmiş), Verdandi (şimdi) ve Skuld (gelecek). Bu tanrıçalar köklerini Ásgardr'a uzatan heybetli dişbudak ağacı Yggdrasill'in eteğindeki kutsal Urdarbrunn kuyusunda yaşarlar, dikkatle

ağacın köklerine göz kulak olurlardı.

Nothung: Wotan'ın, sonrasında Siegmund'un, ardından da Siegfried'in sahip olduğu sihirli kılıcı.

Notus: Roma mitolojisinde güney rüzgârının kişileştirmesi; Auster'le özdeştir.

Nuh: Efsaneye göre oğlu Yafet, torunu Histion ve torununun çocukları Francus, Britto, Romanus ve Alemanus üzerinden Fransızların, Britanyalıların, Romalıların ve Almanların atası.

Numa Pompilius: Roma'nın efsanevi ikinci kralı (İÖ 715-672). Nympha Egeria gizli buluşmalarında ona lütûfta bulunmuş, ona bilgelik ve ulusunun kurumlarında somutlaşan kanunları öğretmiştir. Bunlar şöyle sıralanabilir, Ianus tapınağı, Terminus tapımı, vesta rahibeleri vb..

Nympha'lar: Güzel bakireler, doğanın daha az kutsal sayılan varlıkları: Dryad'lar ve hamadryad'lar, ağaç nympha'ları; naiad'lar, pınar-, çay- ve ırmak nympha'ları; nereid'ler, deniz nympha'ları; Oread'lar, dağ- veya tepe nympha'ları.

Nysaea nympha'ları: Iupiter bebek Bacchus'u onların sorumluluğuna bırakmıştır.

Nyks, Noks'a bak.

O-Ö

Oceanus: Su elementini kontrol eden Titan.

Ocyroe: Centaurus Chiron'un kızı, bir kadın kâhin.

Oderic: Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda, Isabella'ya eşlik edermiş gibi yapıp onu köle olarak satan sahtekâr şövalye.

Odin: Anglosaksonların Woden dediği tanrının İskandinav dilindeki adı; bilgelik, şiir, savaş ve tarım tanrısı. Bir gözü karşılığında Mimir'in pınarından içerek Her şeyi bilen bir tanrı olmuştur. Odin'nin kalan gözü Güneş'ti. Babasının adı Bör, kardeşlerinin Vili ve Ve, karısının Frigg, oğullarının Thor ve Balderdi. İkamet ettiği yerin adı Gladsheim'di, sarayınınki Valhalla'ydı. İki siyah kuzgunu vardı; Hugin (düşünce) ve Munin (hafıza). Atının adı Sleipnir, gemilerinin Skidbladnir ve Naglfar'dı. Mızrağı Gungnir asla hedefine ıskalamazdı. Tahtının adı Hlidskjalf, kurtlarının Geri ve Freki'ydi. Odin sonunda Ragnarök'ta kurt Fenrir tarafından yutulacaktır.

Odyar: Galler Mabinogion'unda ünlü Frank kahramanı.

Odysseia: Homerus'un, Troia savaşının sonundan Ithaca'ya varana dek Ulysses'in başından geçen maceraları anlattığı destansı şiiri.

Oedipus: Sphinx'in bulmacasını doğru tahmin edip Thebae Kralı olan Thebae'li kahraman.

Oeneus: Calydon Kralı, Meleager'in babası.

Oenone: Gençken Paris'le evlenen ve Helen için terk edilen nympha.

Oenopion: Chios Kralı, Merope'nin babası. Kızını kaçırmaya kalkıştığından Orion'u görme gücünden yoksun bırakmıştır.

Oeta Dağı: Hercules'in öldüğü yer.

Oliver: Charlemagne'ın gözde şövalyesi, Roland'la birlikte atlarını Charlemagne'ın yanında sürerlerdi. Genova'lı Regnier'in oğlu ve güzel Aude'un erkek kardeşiydi. Kılıcının adı *Hauteclaire*, atınınki ise *Ferrant d'Espagne*'dı. Roncesvalles'te dostu Roland'la birlikte öldürüldü.

Olwen: Kilwich'in karısı.

Olympia: Elis'te bir vadi, burada yükselen Zeus tapınağıyla ünlüydü; her dört yılda bir burada Olimpiyat oyunları düzenlenirdi..

Olympia'lı Zeus ya da Iupiter: Phidias tarafından yapılan ve Olympia tapınağında bulunan devasa Iupiter heykeli. Bu heykel "chyrselephantine" yani altın ve fildişinden yapılmaydı; 5. yüzyılda Constantinapolis'e taşındı, ardından 476 yılında yakıldı. Bu heykel hakkındaki bilgilerimiz sadece ikinci el kaynaklara dayanmaktadır.

Olimpiyat: Eski Yunanlar için Olimpiyat oyunları arasındaki dört yıllık zaman dilimi. İlk Olimpiyat İÖ 776'da, sonuncusu ise İS 393'te başlamıştır.

Olimpiyat oyunları,.

Olympus: Başının Iupiter ya da diğer bir adıyla Zeus olduğu tanrılar hanedanlığının ikamet yeri, İskandinav mitolojisindeki Valhalla'yla benzerdir.

Omphale: Lydia'nın erkeksi, fakat çekici kraliçesi. Hercules üç yıllığına bu kraliçenin kölesi olmuştur. Sonra ona âşık olup, Omphale aslan derisi giyip en başta otururken o kadınsı bir hayat yaşamıştır.

Ophion: Titanların Kralı idi. Saturnus ve Rhea tarafından tahttan indirilene dek Olympus'u yönetmiştir.

Ops: bkz. Rhea.

Ork: Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda erkekleri de kadınları da yutan bir deniz canavarı. Rogero güzel Angelica'yı, parlaklığı insanlar için olduğu kadar canavarlar için de ölümcül olan kalkanının yardımıyla Ork'tan kurtarmıştır.

Oread: Bir dağ ya da tepe nympha'sı. Bu ad "köken" [İng. origin –yn.] kelimesiyle ilişkilidir ve "görünür olma"yı belirtir.

Orestes: Agamemnon ile Clytemnestra'nın oğlu. Annesini öldürme suçundan ötürü Minerva tarafından aklanana dek Furia'larca takip edilmiştir.

Orion: Neptunus'un oğlu, bir dev ve avcı. Merope'yi elde etme girişiminde, Merope'nin babası Oenopion tarafından kör edilmiş ancak Apollo gözünü tekrardan eski haline getirmiştir. Orion Diana'nın gözdesi olur, fakat Diana'nın erkek kardeşi Apollo yanlışlıkla kardeşine Orion'u öldürtür. Bunun üzerine Diana onu yıldızların arasına yerleştirir. Orion kendisini izleyen köpeği Sirius'la birlikte gökte takımyıldızı olarak görülür.

Orithyia: Kuzey rüzgârı Boreas'ın sevdiği nympha. Orithyia ona Argo Gemicileri arasında kanatlı savaşçılar olarak ünlenen oğulları Zetes ile Calais'i doğurmuştur.

Orlando ya da **Roland**: Charlemagne'ın yeğeni ve ortaçağ romansında geçen en ünlü şövalyelerden biri. Maceraları *Chanson de Roland*, *Orlando Furioso*'da anlatılır; ayrıca Piskopos Turpin'in vakayinamelerinde de görülür. Roncesvalles savaşında ölmüştür (778).

Orman nympha'ları: Dryad ve Hamadryad'ın çevirisi.

Ormazd ya da **Ahura-Mazda**. Ayrıca **Hürmüz**. Zerdüştçülük'te en yüce tanrı, iyilik ilkesi ve dünyanın yaratıcısı. Sonunda kötülük ilkesi Ehrimen'e üstün gelecektir. Ehrimen'in, Ormazd tarafından yaratılan belirsiz bir anın ürünü olarak ya da ortak babaları Sonsuzluk tarafından Ormazd'la birlikte doğduğu düşünülür.

Oromasdes: Ahura-Mazda'nın Yunancadaki şekli.

Orpheus: Trakyalı bir ozan, Apollo ile Calliope'nin oğlu. Müziği cansız nesneleri bile harekete geçirirdi. Argo Gemicileri seferinde yer almış ve bir fırtınayı bastırmıştır. Karısı Eurydice öldüğünde Pluto'yu büyülemiş ve o da Orpheus'un arkasına bakmaması koşuluyla Eurydice'yi serbest bırakmıştır. Orpheus arkasına bakmış ve karısını bir kez daha yitirmiştir. Orpheus öfkeden kudurmuş Trakyalı maenad'lar tarafından parça parça edilerek ölmüştür.

Osiris: Mısır mitolojisinin başlıca tanrılarından biri; Isis'in kocası, ölülerin yargıcı, hayaletler krallığının hükümdarı, Yaratıcı, Nil'in tanrısı ve kötülük ilkesi erkek kardeşi (ya da oğlu) Set'in daimi düşmanı.

Ossa: Thessalia Dağı, ayrıca bkz. Pelion.

Ossian: Yaklaşık olarak 3. yüzyılın sonlarına doğru yaşamış efsanevi bir Gal ozanı (bardı) ve savaşçısı, Finn ile Fingal'in oğlu.

Ovidius (İÖ 43 – İS 17): Augustus zamanında yaşamış, *Dönüşümler* adlı şiirsel söylenceler yazmış bir Latin şairi.

Owain: Kral Arthur'un sarayında şövalye.

Oyunlar: Antik Yunan'da, Olympia'da düzenlenen Olimpiyat Oyunları; Delphoi'de Apollo'nun kehânet merkezinin yakınında düzenlenen Pythia Oyunları; Corinthus Körfezinde düzenlenen Isthmia Oyunları ve Argolis'de Nemea'da düzenlenen Nemea Oyunları ulusal atletizm müsabakalarıydı.

Ozanna: Kral Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri.

Ökseotu: Baldur'un hayatı tehdit altındayken, Frigg tüm şeylerden ışık ve güzellik tanrısına zarar vermeyeceklerine söz vermelerini istedi. Yalnız Frigg önemsizmiş gibi gözüken ökseotunu atladı. Loki neşeli bir oyun esnasında kör Höd'a Baldur'un üzerine ökseotu fırlattırdı ve Baldur öldü. Kelt Druid'leri her derde deva gördükleri ökseotunun peşindeydiler. Ökseotu meşe ağacında yetiştiğinde ve ayın altıncı günü koparıldığında büyülü özelliklere sahip oluyordu.

Ölüm: Ölümün kişileştirilmesi. Ayrıca bkz. Hel.

P

Pactolus [Sart çayı –yn.]: Küçük Asya'da Lydia bölgesinde Hermus'un [Gediz nehri –yn.] kolu küçük bir ırmak. Bu çayın altın taşıdığı gerçeği Midas'ın hikâyesiyle anlatılmıştır. Bacchus'un verdiği yetenek sayesinde Midas dokunduğu her şeyi altına çevirmekteydi. Bu yeteneği yediklerinde de etkisini gösterince ölümcül olduğu anlaşıldı ve merhametle ırmağın sularına nakledildi. Augustus zamanında Pactolus altın üretmez olmuştur.

Paeon: Şifa tanrıları. Apollo ve Aesculapius'a verilen ad.

Palaemon: Athamas ile Ino'nun oğlu.

Palamedes: Yunan efsanesinde Troia'ya karşı savaşan bir savaşçı. Ulysses için savaşa çağıran ulak görevi görmüştür. Sonunda Ulysses'in çevirdiği dolaplarla ölmüştür. Arthur romansında Sör Palamedes Tristan tarafından tek bir dövüşte alt edilip Hıristiyan inancına döndürülen bir Sarazen şövalyesidir.

Palatinus: Roma'nın Yedi Tepesinden biri.

Pales: Roma mitolojisinde sürüleri, çobanları, sığırları gözleyen bir tanrıça.

Palinurus: Aeneas'ın sadık dümencisi. Dümen başında uyurken denize düşmüş ve boğulmuştur.

Palladium: Aslında Pallas Athena'nın her imgesi için kullanılır, ama özellikle Troia'da

Ulysses ile Diomedes tarafından çalınan bir heykele verilen ad.

Pallas: Evandrus'un oğlu.

Pallas Athena: bkz. Minerva.

Pamphagus: Diana Actaeon'u geyiğe dönüştürdüğünde peşine düşen köpeklerden biri.

Pan: Romalılar tarafından Faunus olarak adlandırılan, Yunan doğa ve evren tanrısı.

Panathenaea: Pallas Athena, Roma'da Minerva onuruna onuruna düzenlenen festival.

Pandea Kavalı: Syrinx'in anısına Pan tarafından sazlardan yapılmış müzik aleti.

Pandora: Kelime anlamı "her şeyin bahşedildiği" anlamına gelir. İlk kadın. Her tanrı ona bir armağan bahşetmiş, bir de açmaması için uyardıkları bir kutu emanet etmişler. Ama o merak edip kutuyu açmış ve bütün insani felaketler dışarı yayılıp geride bir tek umut kalmış. Pandora Havva'yla karşılaştırılmıştır.

Pandrasus: Aeneas'ın torununun çocuğu Brutus idaresindeki Troialı sürgünlere eziyet eden Yunan Kralı. Troialılar savaşıp onu yakalamışlardır. Ardından Brutus'un karısı olan kızı Imogen'le birlikte sonradan Britanya olarak adlandırılan Albian'a göç etmişler.

Panope ovası: Cadmus'un Kutsal bir inek tarafından götürüldüğü Thebae kentinin olduğu yer.

Panthus: Phytagoras'ın iddia edilen önceki hayatı.

Paphlagonia: Karadenizin güneyinde eski bir Küçük Asya ülkesi.

Paphus: Pygmalion ile Galatea'nın kızı.

Parcaea: Fates'in Latince adı. Bu ad pay anlamına gelen *pars* kelimesinden gelmektedir. Bkz. Fates.

Paryalar: Hinduların en aşağı sınıfı.

Paris: Troia Kralı Priamus ile Hecabe'nın oğlu; Helen'i kaçırarak Troia savaşına neden olmuştur. Altın Elma ve "En güzel" sıfatını Venus'a armağan eden odur. Karşılığında Venus Helen'i kaçırmasında ona yardım etmiştir. Paris Helen için karısı Oenone'yi terk etmiştir. Troia'da Paris korkaklığından ötürü herkes tarafından hor görülmüştür; zehirli bir okla Achilles'i öldürmüş, şehir elden giderken Philoctetes'in ellerinden aynı kadere maruz kalmıştır..

Paris: Kral Arthur tarafından kuşatılmıştır.

Parnassia defnesi: Parnassus'tan defnelerle yapılan defne çelengi. Eski Yunan'da düzenlenen şiir yarışmalarında kazanana ödül olarak verilirdi.

Parnassus: Yunanistan'da Delphoi yakınlarında, biri tepesi Apollo ve Musalara diğeri de Bacchus'a adanmış iki tepeli dağ.

Parsi'ler: 7. ve 8. yüzyıllarda Muhammedin zulmünden Hindistan'a kaçan Pers Gebrilerin nesli. Kelimenin anlamı Pers insanları – yani Pers demektir.

Parthenon: Atina'da Acropolis'te Athena *Parthenos*'a (Bakire) yapılan büyük tapınak. Bu tapınağa ait pek çok heykel, friz ve alınlıklarının parçaları şimdi Elgin Mermerleri arasında British Museum'da bulunmaktadır. Tapınak İÖ 450 yılı civarında mimar Ictinus tarafından yapılmaya başlanmış, süslemeleri ise esas olarak Phidias'ın işi olmuştur. Phidias'ın altın ve fildişinden yaptığı devasa Athena heykeli bu tapınağın başlıca hazinesiydi.

Passebreul: Sör Tristan'ın atı.

Patroclus: Achilles'in sadık dostu. Achilles Agamemnon'a sıkıntı vermek amacıyla savaşmayı reddederken, Patroclus'u kendi zırhı ve silahlarıyla savaşa yollamıştır. Patroclus Hector tarafından bu çarpışmada öldürülmüştür.

Pegasus: Musaların, deniz köpüğünden ve katledilen Medusa'nın kanından doğan kanatlı atı. Üzerine binip Chimaera'yı öldüren Bellerophontes tarafından ele geçirilmiştir; Bellerophontes göğe çıkmaya çalışırken atından düşürülmüştür. Pegasus yalnız başına göğe tırmanmış ve aynı adla bir takımyıldızı haline gelmiştir. Musalar Pieros'un kızlarıyla mücadele ederlerken, Helicon dağı göğe doğru yükseldi, Pegasus dağa bir tekme attı ve dağdan pınar Hippcrene'nin can veren suları fışkırdı.

Peleus: Myrmidonların Kralı, Thetis'ten olma Achilles'in babası. Oğluna Pelia mızrağını armağan etmiştir.

Pelias: Iason'nun amcası. Argo Gemicileri'nin krallığını gasp etmiş, ardından Iason'un kendisine Altın Post'u getirdiği takdirde krallığı geri vereceğine söz vermiştir.

Pelion: Devler gökyüzüne çıkmaya çalışırlarken tırmanmak için merdiven görevi görsün diye, Thessalia'nın iki tepesini kullanmışlar, Pelion dağını Ossa dağının üzerine koymuşlardı.

Pelleas: Arthur romansında Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri.

Penates: bkz. Lares ile Penates.

Penelope: Ulysses'in karısı. Kocasının Troia savaşından dönüşünü beklediği yirmi yıl boyunca, kendisiyle evlenmek isteyen taliplerini örgüsü bittiğinde içlerinden birini seçeceğini söyleyerek uzak tutup gece olduğunda gün boyunca ördüğünü çözmüştür.

Peneus: Nympha Daphne'nin babası, bir ırmak tanrısı. Ayrıca Hercules'in Augea ahırlarına temizlemek için yönelttiği ırmaklardan biri.

Penthesilea: Hector'un ölümünden sonra Troialılara yardıma gelip Achilles tarafından öldürülen Amazon Kraliçesi. Güzelliği ve cesareti katilinin kendisi adına içten bir acı duymasına neden olmuştur.

Pentheus: Cadmus'un torunu. Thebae Kralı iken Bacchus'a düzenlenen kutlamaları durdurmak isteyince annesi Agave ile teyzeleri Ino ve Autonoe tarafından parçalara ayrılarak öldürülmüştür. Bu olay sırasında tanrı onları o kadar kör etmiştir ki Pentheus'u vahşi bir domuz sanmışlardır.

Penus: Roma evlerindeki kiler. Adını evin koruyucu tanrıları, Penates'e vermiştir.

Pepin: Charlemagne'ın babası.

Peplus: Minerva'nın kutsal elbisesi.

Percival, Sör: Sonunda Kutsal Kâse'yi görebilen Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri. Sör Pellinore'nin oğlu, Sör Lamerocke'un erkek kardeşiydi. Ormanda masumiyet içinde yetişmiştir. Kral Arthur'un sarayında edindiği deneyimden sonra, Kutsal Kâse arayışında Galahad'a katılmıştır. İngiliz efsanesinde Kutsal Kâsenin bir anlık görüntüsünü yakalayabilmiştir. Alman versiyonlarında, Parzival adı altında tamamen başarılı olmuştur..

Perdix: Daedalus'un hünerli yeğeni ve çırağı. Testereyi icat etmiş, ilk pergeli yapmıştır. Kıskanç amcası onu kuleden aşağı iterek öldürmeye çalıştığında Minerva kekliğe dönüştürerek kurtarmıştır. Latince *perdix* "keklik" demektir.

Periandrus: genelde Yunanın yedi bilgesi arasında geçen Corinthus Kralı. Arion'un ev sahibi.

Periphetes: Vulcanus'un Theseus tarafından öldürülen oğlu.

Persephone: bkz. Proserpina.

Perseus: Iupiter ile Danae'nin oğlu, Gorgon Medusa'nın katili ve Andromeda'yı deniz canavarından kurtaran kişi.

Phaedra: Pasiphae ile Girit Kralı Minos'un kızı; Ariadne'nin kardeşi. Theseus'un karısı olmuş, üvey kardeşi Hippolytus'a âşık olmuştur. Teklifleri reddedilince, kendisine delicesine âşık kocasının kıskançlık güdülerini ayağa kaldırmış ve Hippolytus'u öldürtmüştür. Hippolytus'un suçsuzluğu ortaya çıkınca, Phaedra intihara teşebbüs etmiştir. Aesculapius, Diana'nın yardımıyla Hippolytus'u hayata geri döndürmüştür.

Phaeton: Phoebus'un oğlu. Babasının arabasını sürmeye kalkışmış, fakat başarama-

mış. Zeus onu bir yıldırımla durdurmasa tüm dünyayı ateşe verirmiş.

Phaethusa: Phaeton ile Lampetia'nın kız kardeşi; Hyperion'nun kızı. Phaethusa kız kardeşiyle birlikte Thrinakie adasında Hyperion'nun sürülerini otlatırdı.

Phaiaklar: Ordan oraya sürüklenen Ulysses'i misafirperverce karşılayan tanrısal halk.

Phantasos: Somnus'un uyuyan insanlara değişik hayaller getiren oğlu.

Phaon: Şair Saphho'nun sevdiği ancak karşılık alamadığı Mytilene'li bir kayıkçı.

Phelot: Gal hain kral. Sör Lancelot'u öldürmeye çalışmıştır.

Pheredin: Sör Tristan'ın Güzel Isolde'ye âşık arkadaşı.

Phidias (lÖ 500? - ?430): Ünlü Yunan heykeltraş. Gerçekleştirdiği en önemli eserleri, Elis'te Olympialı Zeus (Iupiter) ile Atina'da Athena Parthenos'tur.

Philemon ile Baucis: Phrygialı fakir kulübe sakinleri. Karı koca Iupiter'i o kadar misafirperverce ağırlamışlardır ki Iupiter de karşılığında ne arzu ederlerse onu gerçekleştireceğine söz vermiştir. Onlar beraber ölmeyi dilemişler. Philemon meşe ağacına, Baucis de ıhlamur ağacına dönüşmüş, dalları yukarıda biribirlerine dolanmıştır.

Philoctetes: Hercules'in ölürken oklarını verdiği ünlü okçu. Troialılara karşı Yunanların yanında yer almış, fakat iltihaplı yarasının ağır kokusu yüzünden Lemnos adasında geride bırakılmıştır. Hercules'in oklarının Troia kentini düşürebileceğini bildiren kehânet üzerine, Philoctetes getirtilmiştir. Troia'ya gitmiş, Paris'i öldürmüş ve kehânet gerçek olmuştur.

Philai: Osiris'in gömüldüğü yer.

Phineus: Andromeda'nın âşığıydı. Rakibi Perseus Gorgo'nun başıyla onu taşa dönüştürmüştür. Phineus ayrıca Argo Gemicileri'ne Symplagades'i nasıl geçeceklerine dair önerilerde bulunan Trakyalı bilge ile Iupiter'in yiyeceklerinin kaçırılmasını buyurduğu Harpya'ların kurbanlarından birinin adıydı.

Phlegethon: Hades'te bulunan kızgın ırmak.

Phocis: Boeotia ile Locris arasında kalan antik Yunan devleti. Orestes büyük kız kardeşi Electra tarafından oraya gönderilmiştir.

Phoebus (Yun. *phoibos* "aydınlık"tan gelmektedir): Apollo'nun özellikle güneş tanrı niteliği altındaki sıfatı. Bkz. Apollo. Bu ad sıklıkla kişileştirilmesi güneş yerine kullanılır..

Phoenicia,.

Phoenicialılar: Antik zamanlarda denizcilikle uğraşan bir halk.

Phoenix: Achilles'e gönderilen ulak; ayrıca kendiliğinden ateşte yanıp, küllerinden

yeniden hayata dönen mucizevi kuş.

Phorbas: Aeneas'ın yoldaşı. Neptunus, dümenci Palinurus'u görevinden alıkoyduğunda Phorbas'ın şekline girmişti.

Phryxus: Helle'nin erkek kardeşi. Çocukların her ikisi de altın bir koç üzerinde babalarının zalimliğinden kaçtılar.

Pınardaki Kadın: Kynon tarafından anlatılan hikâye.

Pigmeler: Homerus'un Etiyopya'da yaşadıkları söylenen cüce bir ırk için kullandığı ad; bu ad Yun. dirsek'ten parmak eklemine kadar olan kol uzunluğu anlamına gelen *pugme*'den gelmekteydi. Her baharda turnalar onlara savaş açar ve onları yerlerdi. Pigmeler mısır koçanlarını kesmek için balta kullanırlardı. Hercules bu ülkeye gittiğinde onun kadehinden içebilmek için merdiven tırmanmışlardır.

Pinabel: Clermont ailesinin düşmanı hain şövalye. Bradamante Rogero'yu ararken Pinabel rehberlik kisvesi altında onu öldürmeye kalkışmıştır.

Pindarus (İÖ 522? - ?443): Antik Yunan'nın en büyük lirik şairi. Özellikle odlarıyla bilinirdi.

Pindus: Yunanistan'da bir dağ.

Pirene: Corinthus'ta ünlü bir pınar.

Pirinç Çağı: İnsanlığın tufandan önce, Altın ve Gümüş Çağı'nı izleyen, Demir Çağı'ndan önce gelen üçüncü çağı.

Pirithous: Thessalia'da Lapithlerin Kralı ve Theseus'un arkadaşı. Hippodamia'nın kocası. Düğünde Centaurus'lar geline saldırınca büyük bir savaşa sebebiyet verdiler.

Pleiad'lar: Diana'nın yıldıza dönüştürülen yedi nympha'sı.

Plexippus: Althea'nın erkek kardeşi.

Plinius (İS 23-79): Gaius Plinius Secundus, Yaşlı Plinius olarak da bilinirdi. *Naturalia Historia* adlı eserinden yalnızca 37 kitabın korunduğu ünlü Romalı doğabilimci.

Pluto: Hades ve Dis'le özdeşleştirilir. Yeraltı diyarının hükümdarı; Saturnus'un oğlu; Iupiter ve Neptunus'un kardeşi; Proserpina'nın kocası.

Plutus: Yunan mitolojisinde Iasion ile Demeter'in oğlu. Barış tanrıçası Irene ile ilişkisi vardı. Iupiter onu, armağanlarını iyilere ve kötülere ayrım yapmaksızın bahşettiğinden emin olmak için kör yapmıştır.

Po: Kuzey İtalya'da bir ırmak.

Poitiers: bkz. Tours.

Polites: Troialı Priamus'un en genç oğlu. Tahta atın içinde şehre giren adamlardan biri olan Pyrrhus tarafından öldürüldü.

Pollux: bkz. Castor ile Pollux.

Polydectes: Danae'nin babası Acrisius onu ve bebeği Perseus'u denizde akıntıya bıraktıktan sonra her ikisini de koruması altına alan Seriphus Kralı.

Polydorus: Aeneas'ın öldürülen akrabası. Onu öldüren oklardan akan kanla bir çalı yetişmiştir.

Polyidus: Chimaera'yla dövüşünde Bellerophontes'e kanatlı at Pegasus'u elde etmesini salık veren kâhin.

Polymnia ya da **Polyhymnia**: Dokuz Musa'dan biri; ilahinin, öğrenme ile hatırlama yeteneğinin koruyucusu.

Polynices: bkz. Eteocles.

Polyphemus: Cyclops'lardan biri; Sicilya'da yaşayan alnının ortasında sadece bir gözü olan dev. Galatea'ya âşıktı ve bir kayayla başarılı rakibi Acis'i ezdi. Ulysses'i on iki tayfasıyla birlikte esir almış ve onun tarafından kör edilmiştir.

Polyxena: Troia Kralı Priamus ile karısı Hecabe'nın kızlarından biri. Achilles tarafından elde edilmeye çalışılmış; Apollo tapınağında evlenirlerken erkek kardeşi Paris Achilles'i ağır yaralamıştır. Sonrasında Polyxena Achilles'in ruhunu rahatlatmak için ona kurban edilmiştir.

Pomona: Roma mitolojisinde meyve ağaçlarının tanrıçası. Orman nympha'larından biriydi. Vertumnus ona Iphis ile Anaxarete'nin üzücü hikâyesini anlattıktan sonra âşığı Vertumnus'un sevgisini kabul etmiştir.

Porreks:bkz. Ferreks ile Porreks.

Portunus: Palaemon'un Roma'lı ismi. Athamas ile Ino'nun oğluydu ve bir deniz tanrısına dönüştürüldü.

Poseidon: Yunan deniz tanrısı; Cronus ile Rhea'nın oğlu, Zeus ile Pluto'nun erkek kardeşi, Amphitrite'nin kocası. Roma mitolojisinde Neptunus'la bir tutulmuştur. Bkz. Neptunus.

Prens Sigtryg: Kral Alef'in kızının âşığı, Hereward ona yardım etmiştir.

Priamus: Yunan efsanesinde Troia, Yunanlar tarafından yağmalandığında kentin kralı, Hecabe'nin kocası ve aralarında Hector, Helenus, Paris, Deiphobus, Agenor, Polyxena, Troilus, Cassandra ve Polydorus'un bulunduğu elli oğul ile pek çok kızın babası. Hector öldürüldüğünde yaşlı kral, Achilles'in çadırına gitmiş, ölü oğlunun bedenini ondan istemiş ve isteğine kavuşmuştu. Troia kapıları ahşap bir atın içinde gizlenen Yunanlar tarafından açıldığında Achilles'in oğlu Pyrrhus yaşlı Priamus'u öldürmüştür.

Priwen: Kral Arthur'un kalkanının adı.

Procris: Cephalus'un kendisine âşık, fakat kıskanç karısı. Cephalus avdayken kaza eseri kocasını öldürmüştür.

Procrustes: Yolcuları ele geçirip, demir yatağına bağlayan, kısalarını gerip, uzunlarını keserek kısaltan Attika'lı soyguncu. Theseus'a hizmet ettmiştir.

Proetus: Lycia Kralı Iobates'in damadı. Kıskançlıkla Iobates'e mektup yazıp, mektubun taşıyıcısı Bellorophontes'i öldürmesini istemiştir.

Prometheus: Kelime anlamı "basiret" demektir. Iapetus ile Clymene'nin oğlu; Titan. Iupiter ona çamurdan ve sudan insan yapma görevini vermiştir. Hallerine acıyıp Prometheus gökyüzünden ateşi çalıp insanlara getirmiştir. Bu yüzden cezalandırılıp Kafkas dağına zincirlenerek karaciğeri bir kartala yem yapılmıştır. Sonunda Hercules tarafından serbest bırakılmıştır.

Proserpina (Yun. Persephone): Büyük tanrıçalardan biri; Ceres'in kızı; Pluto'nun karısı. Pluto Proserpina'yı annesinin isteğine karşı gelerek kendi ülkesine kaçırmıştır. Iupiter'in müdahelesi sonucunda uzlaşmışlar ve Pluto Proserpina'nın senenin yarısını (kış) kocasıyla, diğer yarısını (yaz) annesiyle geçirmesine razı olmuştur. Bazen Hecate'yle bir tutulmuştur. Yeraltı diyarlarının kraliçesiyken, Theseus onu kaçırmaya yeltenmiştir. Venus Psyche'yi Proserpina'ya göndermiş, güzelliğinden birazını bir küçük kutu içinde getirmesini istemiştir. Bu sonradan Stygia uykusuna dönüşmüştür.

Protesilaus: Troia savaşında Yunanlardan ölen ilk kişi. Hector tarafından öldürüldü. Tanrılar dul karısı Laodamia'yla üç saatliğine konuşması için geri dönmesine izin vermişlerdir.

Proteus: Neptunus'un çobanı, yaşlı biri ve kâhin. İstediğinde farklı şekillere girebilme yetisiyle ünlüydü.

Pryderi: Pwyll'ın oğlu.

Psyche: Güzel bakire; insan ruhunun kişileştirmesi. Cupido (Aşk) onu elde etmeye çalışmış ve sevgisine karşılık görmüştür. Merakına yenilmiş, sadece geceleri yanına gelmesine rağmen Cupido'yu görmek isteyince onu kaybetmiştir. Ama sonunda yakarışları sonuç vermiş, ölümsüz kılınıp Cupido'ya geri verilmiştir. Psyche ölümsüzlüğün sembolüdür.

Purana'lar: Kelime anlamı "eski hikâyeler" demektir. Hinduizm kutsal kitapları olan bir grup Sanskritçe eser. Tarih ve tanrıların efsanelerini içerirdi.

Pwyll: Gal Mabinogionu'nun kahramanı, Dyved Prensi.

Pygmalion: Venus tarafından hayat bulan yaptığı bir heykele âşık olan heykeltraş; ayrıca kraliçe Dido'nun erkek kardeşi.

Pylades: Agamemnon'nun yeğeni. Sonradan kız kardeşi Electra'yla evlendiği Orestes'in kuzeni ve sadık dostu.

Pyramus: Thisbe'nin âşığı, kapı komşusu. Ebeveynleri görüşmelerine karşı gelirken, evlerin duvarlarındaki çatlaklardan konuşup yakındaki ormanda buluşmaya karar verdiler. Orada Pyramus kanlı bir duvak bulunca Thisbe'nin öldüğünü düşünüp kendisini öldürdü ve Pyramus'un cansız bedenini gören Thisbe de ardından intihar etti (Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası* adlı eserinde Burlesqued).

Pyrrha: Deucalion'un karısı, Zeus'un yolladığı sel sonrasında kocasıyla birlikte Parnassus dağının tepesinde hayatta kalmışlardır.

Pyrrhus ya da **Neoptolemus**: Achilles'in oğlu. Troia kuşatmasında tahta at içindeki savaşçı birliğindeydi. Priamus'u ve onun en genç oğlu Polites'i öldürdü. Hector'un karısı Andromache'yle, sonra da Menelaus ile Helen'in kızı Hermione'yle evlendi. Delphoi mabedinde bir kahraman olarak kendisine tapınılmıştır

Pythagoras (IÖ540): Her şeyin özünün ve ilkesinin sayılar olduğunu düşünen, ölülerin ruhlarının insan ya da hayvan olarak başka bir bedene göç ettiğini öğreten Yunan filozof.

Pythia: Delphoi'deki tapınağında Apollo'nun rahibesi. Pythia ayinleri yönetir ve kehânetleri dile getirirdi.

Pythia oyunları: Apollo'nun onuruna Delphoi'de her dört yılda bir kutlanan dört büyük ulusal festivalden biri. Delphoi'nin önceki ismi Pytho'ydu. Bu oyunlar yılan Python'un Apollo tarafından öldürmesinin anısına başlatılmıştır.

Pythia kehânet merkezi: Pytho, ya da daha sonraki Delphoi'de olduğu söylenen kehânet merkezi.

Python: Deucalion tufanı sonrasında çamurdan çıkan devesa yılan. Parnassus dağının mağaralarında gizlenirdi. Apollo tarafından öldürüldü.

Q

Quirinus: Latince *quiris* "mızrak"tan gelmektedir. Bir Roma savaş tanrısı, Romulus ile bir tutulduğu söylenirdi; Mars ile birleştirilmiştir.

R

Rabican: Charlemagne efsanelerindeki ünlü at. İlk sahibinin adı Argalia'ydı; sonra

Rinaldo ona sahip oldu. Rabican yalnızca havada beslenirdi; hızını geçebilen olmamıştı.

Racput'lar: Küçük bir Hindu kastı.

Ragnarök: Tanrıların alacakaranlığı, Almancada *Götterdämmerung* olarak bilinir. Evrenin yıkımıyla son bulacaktır. Loki ile çocuğu Hel, Fenrir ile Midgardr yılanı bağlarını koparacaklar, Vigrid savaş meydanındaki tanrıları öldürecek ve onlar tarafından öldürüleceklerdir. Ragnarök'le birlikte her şey yeniden doğacak, yeni bir dünya oluşacak, Baldur ve Höd'le birlikte Odin ve Thor'un oğlulları bu yeni dünyayı insanlarla dolduracaklardır.

Regan: Kral Lear'ın ikinci kızı.

Regillus: Latium'da göl. Romalılar ile Latinler arasında yakınında gerçekleşen savaşla bilinmektedir.

Remus: Romulus'un ikiz kardeşi. Bkz. Romulus.

Ren nehri: Nibelungların hazinesinin gömüldüğü nehir.

Ren kızları: Wagner'in *Yüzük* eserinde (asıl mitolojide değil) üç masum nympha, Flosshilda, Woglinda ve Wellgunda Ren nehrinde Nibelung Hazinesini korurlar.

Rhadamanthus: Iupiter ile Europa'nın oğlu. Tarafsızlık içinde Kyklad adalarında hüküm sürerdi. Ölünce yeraltı dünyasının yargıçlarından birisi oldu.

Rhea: Erkek kardeşi Cronus'un karısı; Tanrıların yani Iupiter, Neptunus, Iuno, Ceres vb.'nin annesi dişi Titan. Asya Cybele'siyle bir tutulmuştur.

Rhiannon: Pwyll'ın karısı.

Rhoecus: Bir Dryad'ın sevdiği delikanlı. Onu çağırmak için Dryad'ın yolladığı arıyı dikkate almamıştır. Öfkeli Dryad onu kör ederek cezalandırmıştır.

Rhongomyant: Kral Arthur'un mızrağı, ayrıca Bon'a bak.

Rhun: Elphin'in karısına leke sürmeye kalkışan çapkın adam; fakat Taliesin'in kurnazca hizmetçisini leydinin yerine geçirmesiyle Rhun teşebbüsünde başarısız olmuştur.

Rinaldo: Ortaçağ romansının büyük kahramanlarından biri (Montauban'lı Renault, Regnault vb. olarak da bilinir); Charlemagne'ın şövalyesi, Orlando'nun kuzeni ve Aymon'un dört oğlundan biri. Ünlü at Bayard'ın sahibiydi ve daima sınırda yaşayan biri olarak – cesur, zeki, açgözlü ve ahlaksız – betimlenirdi.

Ring des Nibelungen, der: Richard Wagner'in *Nibelung Yüzüğü* adlı dört parçadan oluşan mitolojik müzikli dramasının Almanca başlığı (1869-1876). Kısmen eski kuzey kültürüne dayalıdır; hikâyesi ve sahneye konuşuyla hiçbir biçimde

Nibelungenlied ile bağdaşmaz.

Robert de Beauvais: 13. yüzyılda yaşamış Normandiyalı şair.

Robin Hood: İngiliz efsanesindeki ünlü kanun kaçağı, yaklaşık olarak Richard Coeur de Lion'un zamanında yaşayaşamıştır.

Rodomont: Charlemagne efsanelerinde "Afrika'nın Mars'ı" olarak adlandırılan Cezayirli Sarazen şövalyesi.

Rodop Dağları: Trakya'da uzanan bir sıradağ. Phaeton güneşin arabasını sürerken üzerindeki karları kaybetmiştir.

Rodos: Homerus'un doğum yeri olduğu iddia edilen yedi kentten biri.

Rogero ya da **Ruggiero**: Carlovingia efsanesindeki başlıca karakterlerden biri, Sarazen ordusunun kahramanı. Vaftiz olunca kendi ordusunu terk edip Charlemagne'ın şövalyelerine katılmış, Charlemagne'ın yeğeni Bradamant'la evlenmiştir.

Roland: bkz. Orlando.

Romanus: Efsaneye göre Histion'nun oğlu, Yafet'in torunu, Nuh'un torununun çocuğu ve Romalıların atası.

Romulus: İkiz kardeşi Remus'la birlikte Roma'nın efsanevi kurucusu. Mars ile Rhea Silvia'nın oğullarıydılar. Dişi bir kurt tarafından emzirildiler ve sonunda bir şehir kurmaya başladılar, fakat düzenlenişi konusunda kavgaya tutuştular ve Remus kardeşi tarafından öldürüldü. Romulus babası tarafından göğe çıkartıldı ve kendisine Romalılar tarafından Quirinus adı altında tapınıldı.

Ron: Kral Arthur'un geniş mızrağının adı. Ayrıca Rhongomyant'a bak.

Roncesvalles: Pireneler'de dar geçit. Charlemagne'ın artçı ordusunun burada 778 yılında Zaragoza'dan dönüşte başına gelen felaketle ünlü yer.

Rutuller: İtalya'da eski bir halk. Erken dönemde Romalılara boyun eğmişlerdir.

Rünik harfler ya da rünik yazı: Eski Germenler tarafından kullanılan alfabe işaretleri. Odin tarafından icat edilmişlerdir.

Ryence: İrlanda Kralı.

S-Ş

Saatler, (Yunanca *Horai*, Latince *Horae*): Değişen zamanın tanrıçaları. Güneş tanrı Phoebus Apollo'nun günlük rotasında arabasını koşar, maiyetinde bulunurlardı. Achilles'in öldürdüğü oğlu Memnon için ağlamaya gittiğinde Aurora'ya eşlik ederlerdi.

Sabra: Sevem Irmağı'na adını veren bakire; Locrine ile Estrildis'in kızı. Locrine'nin

karısı tarafından nehre atılmış ve bir nehir nympha'sına dönüşmüştür, şiirlerde adı Sabrina'ydı.

Sabrina: Modern Severn'in Roma'daki adı.

Sacripant: Boiardo ve Ariosto'nun Orlando şiirlerinde geçen Çerkez Kralı, Angelica'ya âşık olmuş, Rinaldo tarafından mağlup edilmiştir.

Saffire, Sör: Arthur'un Yuvarlak Masa şövalyelerinden biri.

Sagalar: Skaldlar tarafından yazılmış İskandinav kahramanlık hikâyeleri.

Sagittarius: Kısmen Samanyolu içinde kalan, okçu olarak betimlenen (Lat. *sagittarius*, "okçu") güney takımyıldızı. Ölümünden sonra Iupiter tarafından yıldızların arasına yerleştirilen Centaurus Chion ile özdeşleştirilmiştir. İngilizce'de Archer [Yay takımyıldızı –yn.] olarak bilinir.

Sagramour le Desirus: Arthur romansında geçen Yuvarlak Masa şövalyesi.

Sağduyu: bkz. Metis.

St. Michael Dağı: Cornwall'ın karşısında Bretanya (Bretagne) sahilinde sarp sivri kayalık tepe.

Salamis: Bir antik Yunan adası. Homerus'un doğum yeri olma onurunu taşıdığı ileri sürülen yedi kentten biri.

Salmoneus: Elis'in efsanevi bir kralı. Tebası tarafından ilahi olarak onurlandırılmayı dilemiştir. Iupiter'in yıldırımını taklit etmek için, arabasını pirinç köprü üzerinde sürmüştür. Bu günahkârlığı yüzünden tanrıların ve insanların kralı üzerine şimşek atmıştır.

Salomon: Charlemagne'ın sarayında bulunan Bretanya (Bretagne) Kralı.

Samanyolu: Gökyüzünde yıldızlı yol, tanrıların sarayına giden yol.

Samh'in: "Barış ateşi." Druid'ler tarafından yerine getirilen iki büyük kutlamadan biri, diğeri Beltane "Tanrının ateşi"ydi. Samh'in Cadılar Bayramı gününde düzenlenirdi.

Samos: Ege Denizi'nde bir ada. Bazen Pythagoras Samoslu Bilge ya da Samos'un Bilgesi olarak adlandırılırdı.

Samoslu bilge: Pythagoras.

Samothracialı tanrılar: Samothracia'da tapınılan bir grup tarım tanrısı.

Sangreal: bkz. Kutsal Kâse.

Sappho: Phaon'a duyduğu aşkla hayalkırıklığı yaşayıp kendisini Leucadia burnundan denize atan Yunan şair.

Sarazenler: Bu terim ilk kez bir Arap kabilesine verilmiş, sonradan Muhammed'in

izleyicileri olan tüm Araplar için kullanılmıştır. Avrupa'ya ilerlemeleri, 732 yılında yapılan Tours ve Poitiers savaşlarıyla Charles Martel tarafından durdurulmuştur.

Sarpedon: Iupiter ile Europa'nın oğlu. Troialıların başlıca liderlerinden biri. Patroclus tarafından öldürülmüştür. Bedeni, babasının buyruğu üzerine Apollo tarafından kurtarılmış ve ülkesi Lycia'ya götürülmüştür.

Saturnalia: Aralık'ın 17., 18. ve 19. günlerinde Roma'da kutlanan Saturnus festivali. Bu kutlama süresince, hiçbir kamusal iş görülmez, mahkemeler kapanır, okullar tatil olur, hiçbir savaş başlatılamaz, suçlular cezalandırılamazdı.

Saturnia: Italya'nın eski zamanlardaki adı.

Saturnus: Bir Roma tanrısı, Yunan Cronus (zaman) ile özdeşleştirilmiştir. Iupiter (hava), Neptunus (su) ve Pluto (toprak) haricinde tüm çocuklarını yutmuştur. Saturnus'un egemenliği şairler tarafından "Altın Çağ" olarak övülürdü.

Satyr'ler: Ormanlarda yaşayan ölümsüz keçiadam ırkı. En ünlü satyr Silenus'tu.

Scaldlar: bkz. Skaldlar.

Scaliger, Iulius Caesar: Aslen Della Scala (1484-1558). Italyan hümanist, filozof ve fizikçi. Sayısız eserleri arasında Aristoteles, Hippokrates, Theophrastos ve diğerleri üzerine yorumları vardır.

Scherie: Efsanevi bir ada, Ulysses tarafından ziyaret edilen Phaiakların evi. Antik Çağ'da burası modern adı Korfu olan Kerkyra adasıyla özdeşleştirilirdi.

Schrimnir: Her gece Valhalla kahramanları için pişirilip her sabah eski haline geri dönen domuz.

Scio: Homerus'un doğum yeri olduğu iddia edilen ada kentlerinden biri.

Scopas: Castor ile Pollux'u kendisinden daha çok övdüğü için Şair Simonides'i azarladıktan sonra başına yıkılan sarayının kalıntıları altında gömülen bir Thessalia Kralı.

Scylla: Glaucus'un sevdiği ancak kıskanç Circe tarafından canavara, ardından da girdap Charybdis'in karşısında Sicilya sahilinde tehlikeli kayalıklara dönüştürülen deniz nympha'sı. Pek çok denizci bu ikisi arasında boğulmuştur. Ayrıca Megara Kralı Nisus'un kızı; babasının şehri Megara'yı kuşatan Minos'u sever. Minos sadakatsizliğinden hoşlanmayıp onu boğmuştur. Sicilyalı güzel bakire, deniz nympha'sı Galatea'nın arkadaşı.

Scyros: Theseus'u öldüren Kral Lycomedes'in ülkesi.

Scythia: Yunanlar tarafından belirsizce tüm kuzeye ve Avrupa'nın kuzeydoğusuna verilen ad.

Semele: Cadmus ile Harmonia'nın kızı. Iupiter'den olma Dionysus'un annesiydi. Iupiter Semele'nin Şimşek Tanrısı olarak önünde belirmesi isteğini yerine getirince Semele yıldırım çarpmasıyla ölmüştür.

Semender: Masallarda ateşte yaşamasıyla bilinen, bedenin soğukluğuyla ateşi söndürdüğü düşünülen bir çeşit kertenkele.

Semiramis: Efsanevi bir Asur kraliçesi. Babil kentini ve asma bahçelerini kuran kocası Ninus'tan çok yaşamıştır. Tacı oğlu Ninyas'a verip güvercin olarak göğe uçmuştur. Balık tanrıça Derceto ile Suriyeli bir delikanlının kızıydı. Annesi tarafından terk edilmiş, güvercinler tarafından beslenmiştir.

Senapus: Abyssinia Kralı, Charlemagne efsanelerinde Harpya'ların Astolpho tarafından kurtarılan kurbanı.

Serapis: Apis ile Osiris'in özelliklerinin bir araya geldiği Mısır tanrısı. Serapis tapınakları Serapea olarak adlandırılırdı. Memphis'teki en ünlü Serapeum kutsal öküz Apis'in gömüldüğü yerdeydi.

Seriphus: Ege Denizinde Kyklad adalarından biri.

Sestos: Leander'in sevdiği Hero'nun vatanı.

Set: bkz. Typhon.

Severn: İngiltere'deki ikinci en uzun nehir. Adı Latince Sabrina'dır. Efsaneye göre, bu ad Sabra'dan gelmekteydi. Sabra annesi Estrildis'le birlikte Kraliçe Guendolen tarafından bu nehre atılmıştır.

Sevinus: Huon de Bordeaux hikâyesinde geçen Guienne Dükü.

Seylan: Seylan'da Budizm.

Sherasmin: Huon de Bordeaux hikâyesinde, Bordeaux valisi Guire'in erkek kardeşi.

Sicilya: Bir Akdeniz adası; 10. 8. yüzyılın başlarında Yunanlar tarafından sömürgeleştirilmiştir.

Siegfried: Hollanda'nın genç Kralı; Kriemhild'in kocası. Kriemhild Brunhild'e Siegfried'in Günther'e atletizm yarışmalarında kazanması için yardım ettiğini, karısı Brunhild'i böyle elde ettiğini söyleyerek böbürlenir. Buna sinirlenen Brunhild Siegfried'i öldürmesi için Hagen'i kullanır. Wagner'in "Valkyrie"sinin kahramanı olarak Siegfried Nibelung hazinesinin yüzüğünü elde etmiş, Brunhild'i sevmiş ve terk etmiş, Hagen tarafından öldürülmüştür.

Sieglinda: Hunding'in karısı, Siegmund'dan olma Siegfried'in annesi.

Siegmund: Sieglinda'dan olma Siegfried'in babası.

Siguna: Loki'nin karısı. Mağarasında Loki'ye bakmıştır. Yılanların yediği zehiri ka-

çırırken bir kısmını tanrının üzerine dökmüş ve tanrının kıvranmaları depreme neden olmuştur.

Sikhaeus: Aeneis'te Dido'nun kocasının adı.

Silenus: Klasik söylenceye göre Pan'ın oğlu, silen'lerin ya da yaşlı satyr'lerin başı, şarap tanrısı Bacchus'un babalığı. Tüysüz başı, yassı burnu ve sivilceli yüzü olan yaşlı neşeli bir ayyaş olarak tanımlanırdı.

Silürler: Roma ve Anglosakson fetihleri zamanında, şimdilerde Güney Galler denilen yerde yaşayan halk.

Silvanus ya da **Sylvanus**: Roma mitolojisinde ormanların, tarlaların, sürülerin vb. koruyucusu. Özellikleri Yunan tanrısı Pan'a çok benzerdi.

Silvia: Kral Turnus'un çobanı Tyrrheus'un kızı. Silvia'nın en sevdiği geyik Troialı Iulus tarafından öldürülünce, Aeneas ve düşmanları arasında İtalya'da bir savaş patlak vermiştir.

Silvius: Aeneas'ın torunu. Kazayla oğlu Brutus tarafından av sırasında öldürülmüştür.

Simonides (İÖ660): Eserlerinden parçaların günümüze kaldığı Yunan şair.

Sinon: Troialıları tahta atı kabul etmeye sevk eden Yunan.

Sirenler: Şarkıları denizcileri denize atlamaya sevk eden büyüleyici deniz nympha'ları. Bu varlıkların adasını geçerken, Ulysses balmumuyla denizcilerinin kulaklarını tıkamış ve kendisini direğe bağlatıp müziklerini duymuş, ama onlara teslim olmamıştır.

Sirius: Orion'un köpek yıldızına dönüşen köpeği.

Sisyphus: Corinthus'un Efsanevi Kralı. Tartarus'ta ebediyen büyük bir kayayı tepeye yuvarlamaya mahkûm edilmiştir. Kaya tepeye ulaştığında tekrar geri yuvarlanır.

Skaldlar: Germenlerin Kelt ozanlarına (bardlarına) benzetilen şairleri ve tarihçileri.

Skidbladnir: Elflerin Freyr'e armağan ettikleri mucizevi gemi. Bu gemi ikiye katlanıp cebe konulabilsine karşın her tanrı için bir odaya sahipti.

Skirnir: Freyr'in ulağı, Skirnir Gerda'yı Freyr'in karısı yapmak için tanrının büyülü kılıcını kazanmıştır.

Skrymir: Bir devin adı. Utgard-Loki onun kılığında Thor, Thialfi ve Loki'yi Jotunheim'e götürmüştür.

Skuld: İskandinav mitolojisinde, üç Norn'dan ya da Kader tanrıçasından biri. Skuld geleceği temsil eder, adı *shall* [-ecek –çn.] ile ilişkilidir.

Sleipnir: İskandinav mitolojisinde Odin'nin gri atı. Sekiz bacağa sahipti ve efendisini

hem deniz hem de kara üzerinde taşıyabiliyordu.

Sobrino: Ariosto'nun *Orlando Furioso*'sunda Sarazen ordusunun en cesurlarından biri "Bilge" diye adlandırılırdı. Agramant'a savaşın kaderini tek bir dövüşe bağlamayı önermiş, fakat Agramant anlaşmayı bozunca, Sobrino çok rahatsız olmuş ve kısa süre sonra Hıristiyan âdetine göre vaftiz olmayı kabul etmiştir.

Somnus: Klasik mitolojide, Uyku tanrısı, Gecenin (Noks) oğlu ve Ölümün (Mors) erkek kardeşi.

Sonbahar: Phoebus Apollo'nun hizmetçisi.

Sophokles (İÖ495?-406): Yunan tragedya ozanı. Eserleri *Kral Oedipus*, *Antigone*, *Electra* vb..

Sparta: Lacedaemon'un merkezi, Kral Menelaus ile karısı Helen'nin yaşadığı yer.

Sphinx: Thebae'ye giden yolu kesip, tüm yolculara ölümüne bulmacalar soran canavar. Oedipus soruyu doğru tahmin edince Sphinx öfke içinde kendisini öldürmüştür.

Stonehenge: İngiltere, Wiltshire, Salisbury ovasındaki prehistorik anıt; aslı iki sıra halinde daha küçük taşların çevrelediği dikey taşlardan iki eş merkezli daireden oluşurdu; ortasında da Sunak Taşı olarak bilinen mavi mermerden bir blok (1 m'ye 5 m) vardı. Ayrıca. Uther Pendragon'nun erkek kardeşinin mezarı olduğu söylenirdi.

Strophius: Pylades'in babası.

Stygia diyarı: bkz. Hades.

Stygia uykusu: Hades'ten Venus'a güzel bir kutu içinde kapalı olarak gönderilmiştir. Kutuyu taşıyan Psyche meraklanıp kutuyu açmış, bilincini yitirmiştir.

Styx: Nefret ırmağı (Yunan. *stugein*, nefret etmek). Yeraltı ülkesinin çevresinde dokuz kez akardı. Cehennemin beş ırmağı, Styx, Acheron, Cocytus, Phlegethon ve Lethe'dir.

Surt: İskandinav mitolojisinde yıkıma uğradıkları gün tanrılara karşı savaşan devlerin lideri.

Surya: Hindu mitolojisinde ışık ve sıcaklık tanrısı olarak tapınılan, Yunan'ın Helios'uyla karşılaştırılan güneş.

Sutri: İtalya'da Roma'nın kuzeybatısında bir kasaba. Charlemagne'ın efsanelerinde, imparatorun kızı Bertha Orlando'yu (Roland) burada doğurmuştur.

Svadilfari: Ásgardr tanrıları için ikamet yeri yaparken dağ devine yardım eden at.

Sybaris: İtalya'da Tarentum körfezine yakın antik bir kent. Sybaris halkının zenginlik

ve lüks düşkünlüğü meşhurdu. Şehirleri Atlet Milo önderliğinde Crotonalılardan oluşan bir ordu tarafından zapt edilip yok edilmiştir.

Sybilla: Görevleri insanların ricalarını tanrılara iletmek olan kadın kâhinlere verilen ad. En ünlüleri Cumae'lı Sibylla'ydı. Avernus'a inmeden önce Aeneas ona danışmıştır.

Sylvanus: bkz. Silvanus.

Symplegades: Kelime anlamı çarpışmaktır. Argo Gemicileri hikâyesinde, Karadeniz'de Bosphoros'un girişinde yer alan iki hareketli kaya. Phineus Argo Gemicileri'ne Symplegades'i nasıl geçecekeleri hakkında tavsiyede bulunmuştur.

Syrinx: Arcadia'lı nympha. Pan tarafından takip edilen Syrinx Ladon nehrine sığınmıştır ve bir saza dönüşmek için dua etmiştir. Pan kavalını bu sazlardan biriyle yapmıştır.

Şakyasinha: (Sansk. "aslan"). Buda'ya atfedilen bir lakap.

Şimşon: İbrani kahraman, kimileri tarafından Hercules'in aslı olduğu düşünülürdü.

Şiva: Kelime anlamı "kutsanmış kişi" demektir. Hindu üçlemesinin ya da *Trimurti*'nin üçüncüsü. Hayatın yıkıcı ilkesini temsil ederdi. Hindu felsefesine göre yeniden üreten ve yenileyici güç olan yıkım, içinde yenilenmeyi barındırır.

Şövalyeler: Charlemagne efsanelerinde kralın yakın çevresini oluşturan on iki Yoldaş veya *douzepers*.

Şudra'lar: Hindu işçiler kastı.

T

Tacitus: *Germania* ve birçok yapıtın yazarı, Romalı tarihçi ve hatip Cornelius Tacitus (İS 55?-?117).

Tahta At: Yunanların evlerine yelken açımış gibi yapıp Troia'nın dışında sözde Minerva'ya adak olarak bıraktıkları içi silahlı adamlarla dolu tahta at. Troialılar ata sahip çıkıp şehre sokmuşlar, fakat gizlenen Yunan askerleri gece olunca şehri yok etmişlerdir.

Taliesin: 6. yüzyılın güçlükle kabul görmüş Gal ozanı (bardı). Muhtemelen 13. yüzyıldan daha eski olmayan, *Taliesin'in Kitabı* adıyla efsaneleşmiş bir şiir koleksiyonu vardır. Adı "parıldayan çehre" anlamına gelir ve bu adı ona, onu su bendinde deri bir çantanın içinde bulan Elphin vermiştir. Elphin eşinin erdemliliğiyle övündüğünde Taliesin, ona söylediklerinin doğru olduğunu kanıtlamasında yardımcı olmuştur.

Tanais: Rus Don nehrinin Antik Çağ'daki adı. Phaeton güneşin arabasını sürerken kurumuştur.

Tantalus: Iupiter ile (Himantes'in kızı) Pluto'nun oğlu; Pelops ile Niobe'nin babası. Lydia'da Sipylus Dağı'nda kralken, tanrıların sırlarını ifşa ettiği içinTartarus'ta çenesine kadar suyun içinde, tıka basa meyve dolu bir ağacın altında durmakla cezalandırıldı. Ne zaman açlığını ya da susuzluğunu gidermek istese, meyveler de su da geri çekiliyordu.

Taonarus: Aşağı diyarlara açılan Yunan kapısı.

Tarchon: Etrüsk lideri. Aeneas'ın ev sahibi.

Tarentum: İtalya'da modern Taranto.

Tarpeia Kayası: Aslen Roma'daki Capitolium Tepesi. Sonraları tepenin bu kısmından suçlu mahkûmlar atılmışlardır.

Tarquinuslar: Erken Roma efsanesinde egemen bir aile.

Tartarus: Klasik mitolojide cehennemin olduğu yer; geç dönem yazarları tarafından Hades'e eş değer kullanılmıştır, ancak Homerus yerinin Hades'in dünyaya olan uzaklığına denk Hades'ten aşağıda olduğunu söyler. Zeus'un Titanları hapsettiği yer burasıydı.

Taş çember: Druid'lerin sunağını tanımlamak için kullanılmış olan bir terim.

Tauris: Yunan şehri, Diana tapınağının bulunduğu yer.

Taurus: Küçük Asya'nın güneyindeki sıradağlar. Zodyaka bağlı takımyıldızı.

Tehlikeli Koltuk: Kral Arthur'un Yuvarlak Masa'sındaki saflık sandalyesi. Sangreal görevini başarmaya yazgılı bir kimse dışında her kim buraya otururşa ölürdü. Güvenli bir biçimde Sör Galahad tarafından işgal edilmiştir.

Teirtu: Kelt mitolojisinde insanın arzusuyla çalmaya başlayan ve duran büyülü arpın sahibi.

Tekboynuz, unikorn: (Latince *unum cornu*, tek boynuz). Geyiğin bacaklarına, aslanın kuyruğuna, atın baş ve gövdesine ve alnının ortasında tek bir boynuza sahip efsanevi hayvan. Onu tasvir eden en eski yazar Ktesias'tır (1Ö 400).

Telamon: Aeacus'un oğlu, Aiax'ın babası. Kardeşi Peleus, Iason ve Nestor'la birlikte Calydonia Avı'nda ve Argo Gemicileri seferinde rol almıştır.

Telemachus: Ulysses ile Penelope'nin tek oğlu. Babasını aramak için Pylos ve Sparta'ya gitti, babasına Ithaca'ya dönüşünde Penelope'nin taliplerini katletmesi için yardım etti.

Tellus: Toprağın ilahi kişileştirmesi. Büyü etkisi olan bitkiler onun gücüyle üretilir.

Yunanlar ona Gaea ya da Ge derlerdi.

Tenedos: Ege denizinde bir ada.

Terminus: Sınırları gözeten Roma tanrısı.

Terpsichore: Kelime anlamı danstan zevk alan demektir. Dokuz Musa'dan biri. Melpomene'nin baş yoldaşı, koro dansı ile dramatik koronun koruyucusu.

Terra: Yeryüzü tanrıçası.

Tethys: Bir deniz tanrıçası, Oceanus'un karısı, Gök ve Yer'in kızı, nehir tanrılarının annesi.

Teucer: Telamon'un oğlu; Aiax'ın üvey kardeşi. Salamis'i Kıbrıs'ta buldu ve sevgilisi Iphis'i ölüme sürükleyen zalim kadın Anaxarete'nın atası oldu.

Thalia: Komedya ve pastoral şiir Musası. Thalia aynı zamanda Üç Güzeller'den birinin adıdır. Çiçeklenme anlamına gelir.

Thamyris: Şarkı söyleme müsabakasında Musalara meydan okuyup galip gelen ve ardından kör edilen Thracia'lı ozan.

Thebae: Yunanistan'da tiran Cadmus tarafından kurulan Boeotia'nın baş şehri.

Thebae'ye Karşı Yediler Seferi: Kahramanlar Adrastus (tek kurtulan), Polynices, Tydeus, Amphiaraus, Hippomedon, Capaneus ve Parthenopaeus tarafından Thebae'ye düzenlenen sefer.

Themis: Uranus'un kızı; adaletin ve kanunun simgesi, tanrıçası dişi Titan.

Theron: Diana'nın geyiğe dönüştürdüğü Actaeon'u kovalayan köpeklerden biri.

Thersites: Troia kuşatmasında, Yunan ordusunda sakat kaba bir subay. Kumandanlara sürekli söverdi. Achilles onu yumruğuyla devirip öldürmüştür.

Thescelus: Perseus'un Gorgo'nun bakışlarıyla taşa dönüştürülen düşmanı.

Theseum: Atina'da Hercules ve Theseus söylencelerine dayanan, heykellerle süslenmiş tapınak.

Theseus: Attika'nın baş kahramanı, Aegeus ile Aethra'nın oğlu; birçok macerada yer almış büyük kahraman.

Thessalia: Antik Yunan'ın kuzeydoğu kesimini oluşturan bölge.

Thestius: Althea'nın babası.

Thetis: Nereid'lerin başı, Peleus'tan olma Achilles'in annesi.

Thialfi: Thor'un hizmetkârı. Loki ve efendisine, dev Utgard-Loki'nin ikamet ettiği Utgard'a giderken eşlik etmişti. Orada Utgard-Loki'nin adamlarından gerçek kimliği Düşünce olan Hugi'ye karşı bir koşu yarışını kaybetmiştir.

Thisbe: Pyramus'un sevdiği Babilli bakire.

Thor: İskandinav mitolojisinde Odin'den sonra ikinci baş tanrıdır. Odin ve Yer'in oğlu, gök gürültüsü tanrısıdır, en değerli varlıkları bir çekiç, bir güç kemeri ve bir çift demir eldivendir. Tanrılar için mesken inşa eden dev, Thor'un çekiciyle ödüllendirildi. Bu çekiç dev Thrym'in eline geçince, Thor, devin çekiç karşılığında eşi olmasını istediği Freyja'nın elbiselerini giyip güzel tanrıça gibi davranarak çekici geri aldı. Jötunheim'a yaptığı bir ziyaret sırasında Midgardr yılanını neredeyse yerden kaldırdı, yaşlılık olan Elli'yi neredeyse yendi ve okyanusa bağlantısı olan içme borusunu neredeyse boşalttı. Thor Ragnarök'te Midgardr yılanını öldürmüş, fakat zehirinden kendisi de ölmüştür.

Thökk: Ancak tüm varlıkların ve şeylerin oybirliğiyle istemesiyle gerçekleşmesi mümkün olan Baldur'un Hel'den dönüşünü, onun için ağlamayı redderek engelleyen yaşlı büyücü kadın. Kılık değiştirmiş Loki olmasından şüphe edilmiştir.

Thrinakie: Hyperion'un kızları Lampetia ve Phaethusa'nın sığırlarıyla ilgilendikleri adası. Ulysses'in adamları yemek için sığırların bazılarını öldürünce, gemileri bir yıldırımla enkaz haline geldi.

Thrym: Thor'un çekicini Jotunheim'ın altına gömüp, onu ancak Freyja karısı olmaya razı oldursa geri vermekte direten dev. Thor, kılık değiştirip kendisini Freyja olarak tanıttı ve çekiç düğün hediyesi olarak eline geçer geçmez Thrym'i öldürdü.

Thukydides: *Peloponnesoslularla Atina'lıların Savaşı*'nın yazarı, meşhur Yunan tarihçisi (İÖ 471?-?401).

Tiber: İtalya'da Roma'nın içinden akan nehir.

Tiber, Baba: Tiber nehrinin tanrısı.

Tigris: Diana'nın geyiğe dönüştürdüğü Actaeon'u kovalayan köpeklerden biri.

Tintadel: bkz. Tintagel

Tintagel Kalesi: Cornwall Kralı Mark'ın yaşadığı yer.

Tiresias: Thebae'li kâhin. Minerva'yı yıkanırken gördüğü için, onun tarafından kör edilmiştir. Acıdığı halde cezasını geri çekemeyeceğinden, Minerva ona başka bir görüş yeteneği vererek yaptığını telafi etmiştir. Ölümünden sonra, Circe'nin isteği üzerine Ulysses Hades'te ona danışmıştır.

Tisiphone: Furia'lardan biri. Aeneas onu cehennemde, suçları dünyadaki yaşamlarında ortaya çıkmamış suçlulara akrep kamçısını vururken gördü.

Titanlar: Başlangıçta var olan tanrısal varlıklar; Gök ve Yer'in çocukları. Sonunda isyancı Iupiter'in yıldırımlarına yenilmişler ve Iupiter onları cehennemin dibinde

yüzükoyun yattıkları Tartarus'a sürmüştür. Eskiden anlatılanlara göre altı erkek, altı dişi olmak üzere on iki Titan vardı; Oceanus, Coeus, Crius, Hyperion, Iapetus, Cronus; Theia, Rhea, Themis, Mnemosyne, Phoebe, Tethys.

Tithonus: Troialı prens; kral Laomedon'un oğlu; tanrıça Aurora'dan olma Memnon'un babası.

Tityus: Tanrılara karşı savaşan devlerin ırkından bir dev. Europa'nın babasıdır. Bir tanrıçaya saldırdığı için öldürülüp Tartarus'a gönderilmiştir; vücudu kırk dönüm yer kaplamaktadır.

Tmolus: Küçük Asya'da bir sıradağ. Pan Apollo'ya meydan okuduğunda hakemlik yapan dağ tanrısı.

Tours: Kuzey Avrupa'yı Müslümanların fethinden kurtaran dünyanın belirleyici savaşlarından Tours, diğer adıyla Poitiers savaşında Charles Martel 732 yılında Sarazen istilacı Abdurrahman'ı yenmiştir.

Toxeus: Meleager'ın amcası. Calydonia Yabandomuzu Avı'nın başarılı kapanışında Meleager'in Atalanta'ya verdiği av ödülünü, Atalanta'dan kaçırınca Meleager tarafından öldürülmüştür.

Trakya: Yunanistan'ın kuzeyinde, Avrupa'nın güneydoğusunda, sınırları belirsiz ve çeşitli olan bölge.

Triad (üçlü): Ortaçağ Gal ozanları (bardları) tarafından geliştirilen, bir cümlede üç kısa özdeyişin beraber dizilmesiyle oluşan veciz edebiyatı biçimidir.

Trimurti: Sanskritçe, üç biçimi olan anlamındadır. Hindu Mitolojisinde Yüce Ruhun üçlü kişileştirilmesi: Brahma, yaratıcı; Vişnu, koruyucu; Şiva, yokedici.

Triptolemus: Celeus ile Metanira'nın oğlu. Kızı Proserpina'nın kaybolmasına üzülen Ceres'e gösterdiği yakınlıktan ötürü tanrıça tarafından bir hediyeyle ödüllendirilerek insanlara saban kullanmayı öğretmiştir. Eleusis'de Ceres'e tapımı yaygınlaştırmıştır.

Tristan: Arthur'un şövalyelerinden biri; Beyaz Elli Isolde'nin kocası, Güzel Isolde'nin âşığı..

Triton: Neptunus ile Amphitrite'nin insan başlı balık olarak resmedilen oğulları. Kabuğunu üfleyerek okyanusun gürlemesini sağlayan deniz tanrısı.

Troezen: Argolis'te bir Yunan şehri.

Troia: Yunan kenti Ilium'la bir tutulan Küçük Asya'da bir şehir. Yunan efsanesinde kral Priamus'un başkenti ve Troia savaşının konusudur.

Troialılar: Şehirleri düştükten sonra Aeneas'ın önderliğindeki maceraları Vergilius'un

Aeneis'inin konusunu oluşturan Troia'nın sakinleri.

Troia Savaşı: Ilias'ta Homerus tarafından anlatılan, Troia Kralı Priamus'un oğlu Paris'in Sparta Kralı Menalaus'un karısı Helen'i kaçırması sonucunda birleşik Yunanların, Troia ve müttefiklerine karşı on yıl boyunca sürdürdükleri efsanevi savaş. Kuşatmanın son yılı *Ilias*'ın, Troia'nın yanması ve Aeneas'ın kaçışı ise Vergilius'un anlatımıyla *Aeneis*'in konusudur.

Troianova: Aeneas'ın torununun oğlu Brutus tarafından kurulan başkent. Şimdi İngiltere'de Londra denilen yer.

Trophonius: Kardeşi Agamedes'le birlikte, Delphoi'deki Apollo tapınağının ve kral Hyrieus'un hazinesinin mimarı. Suçortağı olarak görülmekten korkarak, kralın hazinesinin bir kısmını çalan kardeşini öldürmüştür. Toprak tarafından yutulmuş ve Boeotia'da, Lebadeia yakınında bir mağarada bir kehânet merkezi olmuştur.

Trubadurlar: 11-13. yüzyıllarda Fransa'nın güneyinde halk ozanları. Provence lehçesinde *trobar*, bulmak ya da icat etmek fiilinden geldiği söylenir. Esas olarak aşk ve şövalyelik konuları üzerinde *langue d'oc* (diyalektik) olarak yazmışlardır.

Truverler: Kuzey Fransa'nın şair ve ozanları.

Turnalar: Pigmelerin düşmanları; Ibycus'un efsanesinde de geçerler.

Turnus: İtalya'da Rutullerin lideri; Aeneas'ın Lavinia'yı kazanmakta başarısız olan rakibi.

Turquine, Sör: Kral Arthur'un düşmanı; Sör Lancelot tarafından öldürülen büyük bir şövalye.

Typhon: Sphinx, Chimaera ve diğer canavarların babası; ateş üfleyen canavar. Genellikle Tartarus ile Gaea'nın Typhoeus adındaki, uygunsuz rüzgârları meydana getiren ya da başka hikâyelere göre bizzat onlardan biri olan oğluyla özdeşleştirilir. Yüz kafalı bir dev olarak tanrılara karşı savaştı ve Iupiter tarafından Aetna dağının altına Tartarus'a sürüldü. Typhon aynı zamanda Yunanların, kardeşi (ya da babası) Osiris'i öldüren kötülük tanrısı Mısırlı Set için kullandıkları bir addır.

Tyr: İskandinav mitolojisinde diğer tanrıların ödemeye yanaşmadıkları bir güvence olarak elini Fenrir'in ağzına soktuğundan beri tek elli kalan savaş tanrısı.

Tyrus: Phoenicia'nin Sidon'dan sonra en önemli şehri. Thebae'nin kurucusu Cadmus Tyrusluydu ve Kartaca'nın Tyrus Kolonisinden kraliçe Dido'da öyle.

Tyrrheus: İtalya'da kral Turnus'un bir çobanı. Kızının geyiğinin katledilmesi Aeneas ve yoldaşlarına karşı savaş açılmasına neden olmuştur.

U-Ü

Uberto: Galafron'un oğlu.

Ulysses: Yunan Odysseus'un Roma'ya özgü adıdır. Homerus'un *Odysseia*'sının kahramanı, *Ilias*'ın önde gelen karakterlerinden biri.

Urania: Astronomi ve semavi güçlerin Musa'sıydı.

Uranus: Göğün kişiselleştirilmiş hali. Gaea ya da Yer'in oğlu ve ondan olma Titanların babasıdır.

Urd: İskandinav mitolojisinde üç Norn'dan biri. En eski görüşe göre Urd tek kader tanrıçasıydı ve adı genellikle Ölüm ya da Hel ile bir tutuluyordu. Diğer iki Norn (Verthandi, Skuld) eklenince Urd geçmişi temsil etti.

Urdur: bkz. Urd

Usk: "Su"nun Keltçesi. Güney Galler ve İngiltere, Monmouthshire'da bir nehir. Üzerinde kral Arthur'un sarayının geleneksel yeri Caerleon bulunur.

Utgard: İskandinav mitolojisinde dev Utgard-Loki'nin mekânı. Thor'un yaşlılık ve Midgardr yılanıyla başarısız karşılaşmasının geçtiği yer.

Utgard-Loki: İskandinav mitolojisinde devlerin başı. Skrymir kılığında gizlenerek Thor, Thialfi ve Loki'yi Jötunheim'a götürdü. Orada Logi kılığına girmiş ateş Loki'den daha hızlı yiyordu; Hugi kılığına girmiş düşünce Thialfi'den daha hızlı koşuyordu; Elli kılığına girmiş yaşlılık Thor'dan daha kuvvetliydi vs.. Utgard-Loki, Thor'a yaptığı hilelerden söz edince, tanrının gazabından gözden kaybolarak kaçtı.

Uther: Efsanevi bir kral ya da Britonların başı. Igerna'yla (Cornwall dükü Gorlois'in karısı) yaşadığı gayri meşru ilişkiden vârisi Arthur'un babası oldu.

Uwaine: Arthur'un sarayındaki şövalyelerden biri.

Uyku: Ölümün ikiz kardeşi olarak kişileştirilmiştir. Bkz. Somnus.

Üç Güzeller: İncelik ve zarafetle yaşamın zevklerini geliştiren üç tanrıça; Bunlar Aglaia (parlaklık), Euphrosyne (neşe) ve Thalia (gençlik) idi.

V

Vaişya'lar: Hinduların çiftçiler ve tüccarlar kastı.

Valhalla: Kelime anlamı katledilenlerin salonu demektir. İlk başta üzerinde anlaşılan Tanrıça Freyja yerine Nibelungların altınlarıyla ödemeleri yapılan devlerin Odin (ya da Wotan) için inşa ettikleri (Wagner'in Yüzük eserinde) Ásgardr saraylarından biri.Valhalla'da Odin savaşta ölmüş cesur kahramanlarla birlikte bal likörü ve

yabandomuzu etiyle beslenirdi. Valhalla ayrıca savaşçıların her sabah çıkıp geceleri başka bir ziyafet için, hizmetkârları Valkyrie'lerle birlikte geri döndükleri 540 kapılı bir salondu.

Valkyrie: İskandinav tanrılarının kızları, Odin'in ulakları, Valhalla'ya katledilmiş kahramanları seçen ve onlara ziyafetlerinde hizmet eden silahlı, atlı savaşçı bakireler.

Ve: İskandinav mitolojisinde Odin ile Vili'nin kardeşi. Üçü birlikte dünyayı dev Ymir'in ölü bedeninden yarattılar. İlk çift yaratıldığında Ve, beş duyuyu, ifade sahibi yüz hatlarını ve konuşma yetisini bağışlamıştır.

Vedalar: Kelime anlamı "bilgi" demektir. Brahmanların; 1) Rigveda ya da Rişveda; 2) Yacurveda; 3) Samaveda; 4) Atharvaveda'yı içeren dört kutsal kitabı. İlki şiir halinde dua ve ilahilerden, ikincisi düzyazı şeklinde dualardan, üçüncüsü ilahi olarak söylenen dualardan, dördüncüsü de kutsama töreni, beddua, kefaret vb. için söylenen sözlerden oluşmaktadır.

Venedotia: Caerleon'da kral Arthur'un saraya davet ettiği kral Cadwallo'nun ülkesi.

Venus: Roma Mitolojisinde güzellik ve aşk tanrıçası. Başlangıçta az bir öneme sahipken Yunan tanrıçası Aphrodite'yle özdeşleşerek klasik mitolojideki en önemli karakterlerden biri haline geldi. Iupiter ile Dione'nin kızıydı. Başka bir görüşe göre (Yunan terimi aphros, "köpük"le ilişkisi göz önünde tutularak) Kıbrıs'daki denizin köpüğünden doğmuştur. Iupiter onu evlilik bağıyla Vulcanus'a verdi. Vulcanus'tan olma Eros ve Anteros'un, Mars'tan olma Harmonia'nın, Anchises'ten olma Aeneas'ın vb. annesiydi. Başkalarında aşk duygusu uyandıran büyülü bir kemer takıyordu. Birçok efsane ve hikâyede önemli rol oynar. İlk kadın Pandora'ya hediye olarak güzelliği verdi; Adonis'e âşık oldu ve ölümünden sonra kanını dağ lalesine dönüştürdü; oğlu Cupido'nun (Eros) Psyche'ye olan aşkına başta itiraz etti sonra razı oldu; Atalanta ve Hippomenes'i aslana dönüştürdü; Ariadne'yi teselli ederek ona koca olarak Bacchus'u verdi, Iuno ve Minerva'yla altın elma için yarıştı ve Paris ödülü ona verdi; Menelaus'un karısı Helen'i Paris'e armağan ederek Troia savaşına neden oldu; Yunanlara karşı Troialılardan yana çıktı ve hayranı Mars'ın yardımını temin etti vs.

Venus de Medici: Venus'un ellerini önünde kavuşturduğu, Paros mermerinden yapılma heykeli. Hadrianus'ın Tivoli'deki köşkünde bulunup1680 yılında IV. Cosmo de' Medici tarafından Floransa'ya getirildi. Uffizi galerisinde bulunmaktadır. Cleomenes'in (İÖ 200) imzasının taklit olduğu düşünülür. Heykel açıkça Grekо-Romen dönemi eseridir.

Verdandi: bkz. Verthandi

Vergilius: Publius Vergilius Maro (İÖ 70-19). Meşhur Roma epik ve pastoral şairi. Aeneas'ın Troia'yı terk ettikten sonraki maceralarını içeren Aeneis'in yazarıdır.

Verthandi: İskandinav mitolojisindeki üç kader tanrıçasından biri. Adı Almanca werden "büyüme, olma"yla ilişkili olarak şimdiki zamanı temsil eder.

Vertumnus: Kelime anlamı değişen kişi demektir. Roma Mitolojisinde bahçelerin, meyve bahçelerinin, ilkbaharın, genellikle mevsimlerin tanrılarından biri. Iphis ve Anaxarete'in üzücü hikâyesini anlatarak Pomona'nın aşkını kazanmıştı.

Vesta: Roma mitolojisinde Yunanların Hestia'sına karşılık gelen baş kutsal varlıklardan biri. Ocağın bakire tanrıçasıydı ve aile, şehir, kabile ve ırkların merkezi sunağını gözetirdi. Vesta'lar onun rahibeleriydi.

Vesta'lar: Rahibe olarak Vesta tapınağındaki kutsal ateşi gözeten altı el değmemiş bakire. Ateş, Roma'ya aslen Aeneas tarafından getirilmişti. Söndüğünde güneş ışınlarıyla yeniden canlandı.

Vesuvius Dağı: İtalya'da Napoli yakınlarındaki meşhur volkan.

Vigrid: İskandinav mitolojisinde, Ragnarök'te Loki ve akrabalarının öldüreceği ve tanrılar tarafından öldürülecekleri, dünyanın yıkılacağı savaş alanı.

Vili: İskandinav Mitolojisinde Odin'in kardeşlerinden biri. Ymir'i katledip, dünyayı onun bedeninden meydana getirdiler. İlk adam ve kadın yaratıldığında Vili onlara akıl ve haraket yetisi verdi.

Vişnu: Koruyucu; Hint üçlemesinin ikinci üyesi. Dokuz vücut buluşu ya da Avatar'ı vardır ve dört çağın sonunda günahı, günahkârlığı ve dünyanın tüm düşmanlarını yok edeceğine inanılan biri –Kalki– henüz gerçekleşmemiştir.

Vivien: Bilge Merlin'in aklını başından alıp, onu büyülü bir ağacın içine hapseden büyülü güçlere sahip kadın.

Volscens: Nesus ve Euryalus'u öldüren Rutul askeri birliğin lideri.

Vortigern: Britanya'nın Pendragon tarafından yenilen gaspçı kralı.

Völsunga Saga: Eski İskandinav edebiyatında Nibelungenlied'le birlikte Wagner'in Yüzük eserinin ana kaynağını oluşturan Volsungların efsanevi hikâyesi.

Vulcanus: Iupiter ile Iuno'nun oğlu, Venus'un kocası, ateş ve metal işleme tanrısıdır. Yunan tanrısı Hephaestus'la bir tutulmuş; Mulciber yani Yatıştırıcı diye de anılırdı. Cyclops'ların, Iove için yıldırım dövmesine yardım ettikleri atölyesi Etna Dağı'ndaydı.

Vyasa: Vedaların şimdiki düzeninin atfedildiği Hint bilgesi.

W

Wain [Yük Arabası –yn.]: Charles'ın yük arabası için kullanılan bir kısaltma. Kepçe ya da Ursa Maior takımyıldızları. Ayrıca Büyük Ayı da denir.

Wellgunda: Wagner'in *Yüzük* eserinde (asıl mitolojide değil), Nibelung Hazinesini koruyan üç Ren kızından biri.

Woden: İskandinav mitolojisinde baş tanrı. Odin'in Anglosakson karşılığı.

Woglinda: Wagner'in *Yüzük* eserinde (asıl mitolojide değil), Nibelung Hazinesini koruyan üç Ren kızından biri.

Wotan: Odin'in Eski Yüksek Almanca biçimi. İskandinav tanrılarının başı. Bu ad, Wagner'in Yüzük operalarında kullanılır.

X-Y-Z

Xanthus: Küçük Asya'da şimdilerde Günük [Kınık –yn.] denilen, üzerinde Xanthus şehrinin kurulu olduğu nehir. Phaeton üzerinden güneşin arabasıyla geçince kurumuştur.

Yafet: Milton'ın *Kaybedilmiş Cennet*'te Iapetus'a verdiği ad. Ayrıca Nuh'un oğullarından biri ve efsaneye göre, Fransız, İtalyan, Alman ve İngiliz soylarının geldiği Histion'un babası.

Yama: (*Sanskrit*? ikiz) Yeraltı diyarının Hindu tanrısı. Ölüp öte dünyaya geçen ilk ölümlünün tanrılaştırılması.

Yaz: Güneş tanrı Phoebus Apollo'nun hizmetçilerinden biri.

Yengeç: bkz. Yengeç Burcu.

Yengeç Burcu: Zodyak'a ait bir yıldız.

Yeryüzü: bkz. Gaea.

Yggdrasill ya da **Ygdrasil**: Kelime anlamı Yggr'ın ya da Odin'in atı demektir. İskandinav mitolojisinde Ymir'in vücudundan çıkan "Evren Ağacı." Üç tane kökü olan bir dişbudak ağacı. Birincisi özünü Nithhogg canavarının kemirdiği Hvergelmir kuyusuyla Niflheim'a, ikincisi bütün bilgeliğin kaynağı olan Mimir kuyusu ve Jotunheim'a, üçüncüsü de Ásgardr'a uzanmaktaydı. Burada Norn'ların Yggdrasill'i çürümekten korumak için kullandıkları su olan Urdarbrunn kuyusu vardı. Sincap Ratatosk ağacın gövdesinden bir yukarı bir aşağı anlaşmazlık götürürdü. Yggdrasill'in yapraklarından dört geyik besleniyordu. Dallarında bir kartal ile bir şahin oturuyordu.

Yıl: Gün, Ay, Yıl ve Saatlerle çevrilmiş Phoebus Apollo, güneş tanrısı.

Yılan: Kuzey kutbu çevresinde bûkûlû uzanan kuzey takımyıldızı.

Ymir: İskandinav mitolojisinde Chaos'un İskandinav dengi, vücudundan Vili ile Ve'nin dünyayı yarattıkları, Odin'in öldürdüğü ilk çağ devi. Kanı deniz, kafatası göktü vb. Ölü vücudunda ortaya çıkan kurtçuklar kara elfler ya da gece elfleri oldular. "Evren Ağacı" Yggdrasill, Ymir'den büyüdü; ne zaman ağırlığını üzerinden silkelemeye çalışsa dünya sarsılırdı. Ayrıca bkz. Mimir

Yoldaşlar: Charlemagne'ın en ünlü on iki şövalyesi ya da kahramanı. *Douzepers* olarak da bilinirlerdi. Bu şövalyelerin adları daima aynı şekilde verilmez. *Chanson de Roland*'da onların adları şu şekildedir: Roland (ya da Orlando), Oliver, Ivon, Ivory, Oton, Berengier, Şimşon, Anseis, Gerin, Engelier ve Gerard de Rousillon.

York: Kral Arthur tarafından ziyaret edilmiştir.

Yserone ya da **Ysenne**: Arthur'un yeğeni; Caradoc'un annesi.

Yspadaden Penkawr: Olwen'ın babası.

Yuvarlak Masa: Merlin'in Uther Pendragon için Carduel'de yaptığı masa. Uther onu Cameliard Kralı Leodegraunce'a vermiş, o da masayı Kral Arthur, kızı Guinevere'le evlendiğinde ona armağan etmiştir. Öncelik konusunda kıskançlık yaratmayı engellemek adına yuvarlaktır; bu masaya 150 şövalye oturmuş ve Kutsal Kâse için bir yer boş bırakılmıştır.

Zarathustra: bkz. Zerdüşt

Zend-Avesta: Kelime anlamı Avesta ve yorumdur. Zerdüştçülüğün kutsal yazılarıdır. Avesta'nın günümüze kadar ulaşmış ana kısımları; 1) Yasna, ilahi ve ayinsel parçaların derlemesi; 2) Visperat, ayinsel derlemesi; 3) Vendidad, kanun ve kurallar derlemesi; 4) Yaşt'lar, melekler ve düşük dereceli çeşitli tanrılarla alakalı efsanevi parçalardır.

Zephyrus: Batı rüzgârının kişileştirmesi; orman tanrılarının en naziği. Favonius olarak da bilinirdi. Elysium'da yaşayanları serinletirdi; Flora'nın sevgilisiydi. Apollo Hyacinthus'la halka oyunu oynarken Zephyrus kıskanmış ve Apollo'nun fırlattığı halkayı öyle bir çekmiştir ki Hyacinthus ölmüştür. Psyche'yi tek başına sığındığı dağdan Cupido'nun kendisini beklediği çiçekli vadiye taşımış, onu görmeleri için kız kardeşlerini de getirmiştir.

Zerbino: Aristo'nun Orlando Furioso'sunda İskoç Kralı'nın oğlu, Orlando'nun samimi arkadaşı ünlü şövalye.

Zerdüşt ya da **Zoroaster**: Pers-İran ulusal dininin kurucusudur. İÖ ilk binyılın başlarında gelişen Zerdüştçülük İÖ 550'den İS 650'ye kadar Batı Asya'da başat din ha-

line geldi; halen İran ve Hindistan'da binlerce kişi tarafından kabul görmektedir. Evrenin seyrinin, ışık ve iyilik ilkesi Ahura Mazda ile Ehrimen ve onun kötü ruhlarına karşı amansız mücadelesi olarak anlaşıldığı, temelde dualistik bir sistemdir. Sonunda Ahura Mazda kısmen insanın yardımıyla galip gelir; onu kendi güçlerini arttırmak için yaratmıştır. Zerdüştçülüğün kutsal kitabı Zend-Avesta'dır.

Zetes: Kuzey rüzgârı Boreas ile nympha Orithyia'nın oğlu. Kanatlı bir savaşçı olarak, kardeşi Calais'le birlikte Argo Gemicileri'ne eşlik etmiştir.

Zethus: Amphion'ın kardeşi; Thebae'li kraliçe Antiope ile Iupiter'in oğlu. Amphion'la birlikte zorba kral Lykus ve karısı Dirce'yi öldürmüştür.

Zeus: Yunan, Iupiter. Kelime anlamı "yaşayan" demektir (Sanskritçe, *Djaus*, gök). Bkz. Iupiter.

Thomas Bulfinch

BULFINCH Mitolojisi

"Servetimizi çoğaltmaya ya da toplumdaki konumumuzu yükseltmeye yardımcı olan bilgi dışındaki bilgiler yararlı olarak nitelendirilebilecek değerde sayılmıyorsa, bu durumda mitoloji de böyle bir hak talep edemez. Ne var ki, bizi daha mutlu ve daha iyi olmaya yönelten şeyler yararlı olarak nitelendirilebilirse, o zaman bu nitelemeyi mitoloji de hak eder. Çünkü mitoloji edebiyatın en büyük yardımcısıdır ve edebiyat, erdemin en değerli bileşenlerinden birisi olmasının yanı sıra, mutluluğu da en çok destekleyen etkenlerden biridir."

–Thomas Bulfinch

Bulfinch Mitolojisi, yazarın farklı dönemlerde kaleme aldığı üç çalışmasının bir derlemesidir: Bunlardan *Efsaneler Çağı*, 1855'te; *Şövalyeler Çağı*, 1858'de; *Charlemagne Efsaneleri* ise 1863'te ilk kez yayımlanmıştır.

Bu derlemeyi oluşturan bu üç kitap beş bölüm halinde sunulmaktadır: *Efsaneler Çağı* ya da *Tanrıların ve Kahramanların Öyküleri*, *Şövalyeler Çağı* ya da *Kral Arthur ve Şövalyeleri*, *Mabinogeon*, *İngiliz Soyunun Kahramanlık Mitleri ve Charlemagne Efsaneleri* ya da *Ortaçağ Romansları*.

www.kabalci.com.tr

ISBN 978-975-997-180-9

9 789759 971809

www.kabalciyayinevi.com